

# PĚRDJANGDJIAN ANJAR.

HARTOSNA

## SADAJANA KITAB

ANOE KASĚBAT

INDJIL GOESTI OERANG JESOES KRISTOES.



Uitgegeven door het Nederlandsch Bijbelgenootschap.

AMSTERDAM.

1891.

## IJEU EUSINA KITAB PĚRDJANGDJIAN ANJAR.

---

	Rejana Pasal
1. Kitab Indjil noe dikarang koe Mateoes . . . . .	28.
2. Kitab Indjil noe dikarang koe Markoess . . . . .	16.
3. Kitab Indjil noe dikarang koe Loekas . . . . .	24.
4. Kitab Indjil noe dikarang koe Johannes . . . . .	21.
5. Kitab lalampahan Para Rasoele . . . . .	28.
6. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Roem . . . . .	16.
7. Sěrat kahidji ti Paoeloes ka oerang Korinta . . . . .	16.
8. Sěrat kadoewa ti Paoeloes ka oerang Korinta . . . . .	13.
9. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Galata . . . . .	6.
10. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Epesoess . . . . .	6.
11. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Pilipi . . . . .	4.
12. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Kolosa . . . . .	4.
13. Sěrat kahidji ti Paoeloes ka oerang Tesalonika . . . . .	5.
14. Sěrat kadoewa ti Paoeloes ka oerang Tesalonika . . . . .	3.
15. Sěrat kahidji ti Paoeloes ka Timoteoes . . . . .	6.
16. Sěrat kadoewa ti Paoeloes ka Timoteoes . . . . .	4.
17. Sěrat ti Paoeloes ka Titoes . . . . .	3.
18. Sěrat ti Paoeloes ka Pilemon . . . . .	1.
19. Sěrat ti Paoeloes ka oerang Ibrani . . . . .	13.
20. Sěrat ti Jakoboes . . . . .	5.
21. Sěrat kahidji ti Petroes . . . . .	5.
22. Sěrat kadoewa ti Petros . . . . .	3.
23. Sěrat kahidji ti Johannes . . . . .	5.
24. Sěrat kadoewa ti Johannes . . . . .	1.
25. Sěrat katiloe ti Johannes . . . . .	1.
26. Sěrat ti Joedas . . . . .	1.
27. Kitab Wahjoe beunang ngarang Johannes . . . . .	22.

---

# KITAB INDJIL SOETJI

ANOE DIKARANG KOE

## M A T E O E S.

### PASAL 1.

Ijeu kitab sadjarah <sup>a</sup> Jesoes Kristoës,  
poëtra Dawoed, sarta <sup>b</sup> poëtra Ibrahim.  
<sup>a</sup> Loek. 3:23. <sup>b</sup> Moesa 22:18.

2 Ibrahim poëpoëtra <sup>a</sup> Ishak, Ishak poëpoëtra <sup>b</sup> Jakoeb, Jakoeb poëpoëtra <sup>c</sup> Joe-da djeung saderek-saderekna lalaki;  
3 'Joeda poëpoëtra <sup>d</sup> Peres djeung Serah ti Tamar, Peres poëpoëtra Hesron, Hes-  
4 ron poëpoëtra Ram; 'Ram poëpoëtra <sup>e</sup> Aminadab, Aminadab poëpoëtra Nah-  
5 son, Nahson poëpoëtra <sup>f</sup> Salmon; 'Sal-mon poëpoëtra Boas ti Rahab, Boas poëpoëtra Obed ti Roet, Obed poëpoëtra  
6 Isai; 'Isai poëpoëtra radja Dawoed.

<sup>a</sup> 1 Moesa 21:3. <sup>b</sup> 1 Moesa 25:26. <sup>c</sup> 1 Moesa 29:35;  
<sup>d</sup> 49:8. <sup>e</sup> 1 Bab. 2:4, 5, 9. <sup>f</sup> 1 Bab. 2:10. <sup>f</sup> Roet 4:21.

Ari radja Dawoed poëpoëtra <sup>a</sup> Soeleman  
7 ti pamadjikan Oeria; 'Soeleman poëpoë-  
tria <sup>b</sup> Rëhabam, Rëhabam poëpoëtra Abia,  
8 Abia poëpoëtra Asa; 'Asa poëpoëtra Jos-  
sapat, Josapat poëpoëtra Joram, Joram  
9 poëpoëtra Oesia; 'Oesia poëpoëtra Jot-  
tam, Jotam poëpoëtra Ahas, Ahas poë-  
10 poëtra Hiskia; 'Hiskia poëpoëtra Mënase,  
Mënase poëpoëtra Amon, Amon poë-  
11 poëtra Josia; 'Josia poëpoëtra <sup>c</sup> Jëkonya  
djeung saderek-saderekna lalaki, keur  
mangsa rek <sup>d</sup> dibojong ka Baboel.

<sup>a</sup> 2 Sam. 12:24. <sup>b</sup> 1 Bab. 3:10. <sup>c</sup> 1 Bab. 3:15, 16.  
<sup>d</sup> 2 Radj. 24:8.

12 Dëmi sanggeusna dibojong ka Baboel,

Jëkonya poëpoëtra <sup>a</sup> Saltiël, Saltiël poë-  
13 poëtra Sëroebabel; 'Sëroebabel poëpoë-  
tria Abioed, Abioed poëpoëtra Eljakim,  
14 Eljakim poëpoëtra Asor; 'Asor poëpoëtra  
Sadok, Sadok poëpoëtra Akim, Akim  
15 poëpoëtra Elioed; 'Elioed poëpoëtra Ela-  
sar, Elasar poëpoëtra Matan, Matan  
16 poëpoëtra Jakoeb; 'Jakoeb poëpoëtra  
<sup>b</sup> Joesoep, tjaroge Mariam; nya ti dinja  
mëdalna Jesoes, anoe disëboet Kristoës  
teh. <sup>a</sup> 1 Bab. 3:17; Esr. 3:2. <sup>b</sup> Loek. 1:27.

17 Ari sakabehna toeroenan ti watës  
Ibrahim dongkap ka Dawoed, opat wë-  
las toeroenan; djeung ti watës Dawoed  
dongkap ka dibojong ka Baboel, opat  
wëlas toeroenan; kitoe deui ti watës di-  
bojong ka Baboel dongkap ka Kristoës,  
opat wëlas toeroenan.

18 Ari diowokeunana Jesoes Kristoës teh  
kijeu: 'Mangsa Mariam iboena keur ba-  
bakalan djeung Joesoep, samemeh pa-  
tëpang, kapëndak njiram ti Roh Soetji.  
19 'Dëmi Joesoep, pitjarogeëunana, sarehna  
djalma bënërt sarta teu kërsaeun ngawi-  
rangkeun ka Mariam, noe matak sëdjana  
20 rek ninggalkeun ririkipan bae. 'Dëmi  
mangsa keur kitoe mamanahanana, beh  
<sup>b</sup> hidji malaikat ti Pangeran nemongan  
ka Joesoep dina impian, ngalahir kijeu:  
Eh, Joesoep <sup>c</sup> poëtra Dawoed! oelah ing-  
gis njokot Mariam, pigeureuhaeun sam-  
pejan; karana noe keur dibobotkeun teja  
21 eta ti Roh Soetji. 'Sarta bakal ngowo-

keun hidji poetra paměgět; eta koe sampejan koedoe didjěněnganan <sup>a</sup> JESOES; karana <sup>c</sup> bakal njalamětkeun oematna <sup>22</sup> tina dosa-dosana. 'Ari eta sakabehna boekti, soepaja kalaksanakeun noe geus diandikakeun ti Pangeran koe lantaran <sup>23</sup> nabi teja, kijeu pangandikana: <sup>f</sup> 'Masing njaho, landjang teh bakal njiram, sarta ngadjeroekeun hidji anak lalaki, eta bakal dingaranan Imanoeél; těgënsna, ari disalin basana: Allah njarěngan oerang. <sup>24</sup> 'Ana Joesoep geus tanghi tina sarena, toeloej ngalampahkeun sakoemaha noe dipiwarang ka andjeunna koe malaikat ti Pangeran teja, nja njandak pigeureuhaeun <sup>25</sup> nana. 'Sarta hanteu ditěmahan dongkap ka diowokeunana poetra njikalan teja; eta toeloej didjěněnganan JESOES.

<sup>a</sup> Loek. 1: 26—35. <sup>b</sup> p. 2: 18. <sup>c</sup> Loek. 2: 4.  
<sup>d</sup> Loek. 2: 21. <sup>e</sup> Lal. 4: 12. <sup>f</sup> Jés. 7: 14.

### PASAL 2.

Sanggeusna Joesoep diowokeun <sup>a</sup> di naga Bet-Lehem, tanah Joedea, keur mangsa radja Herodes, djěboel ka naga Jeroesalem saroemping boedjangga <sup>2</sup> ti těbeh wetan, 'ari salaoerna: Di mana <sup>b</sup> radja oerang Jahoedi, anoe anjar diowokeun teh? karana kaoela di těbeh wetan geus pada nendjo <sup>c</sup> bentangna, <sup>3</sup> sarta daratang sědja saroedjoed. 'Barang kadangoe koe radja Herodes, njéblak; kitoe deui sanagara Jeroesalem kabeh. <sup>4</sup> 'Gantjang radja ngoempelkeun sadajana panghoeloe agoeng reudjeung ahli-ahli kitab bangsa eta, bari mariksakeun di mana Kristoes bakal diowokeunana. <sup>5</sup> 'Ari pihatoerna: Di <sup>d</sup> Bet-Lehem bilangan Joedea; karana geus disěratkeunana <sup>6</sup> koe nabi njakijeu: 'Ari maneh, Bet-Lehem, di tanah Joeda! moal pangleutik-leutikna di sadjero radja-radja Joeda; karana nja ti maneh pisoempingeun Panoetan, anoe <sup>7</sup> bakal ngangon oemat kami Israil. 'Geus kitoe eta boedjangga teja disalaoer koe Herodes ririkipan, sarta mariksakeun ka dinja gěmět pisan, waktoe iraha <sup>8</sup> tembongna eta bentang teja. 'Tidinja dipiwarang ka Bet-Lehem; ari lahirna: Geura mijang, talengteng eta moerangkalih sing gěmět pisan; oepama geus kapanggih, koedoe poepoelih ka kami, sangkan kami oge datang soedjoed ka <sup>9</sup> dinja. 'Děmi eta geus ngareungeu radja,

toeloej arangkat; beh bentang, noe katendjo di těbeh wetan teja, leumpang ti heulaeunana, datang ka ngaranděg di loehoereun ěnggon moerangkalih teja. <sup>10</sup> 'Mangsa naringali bentang teh, kalang-<sup>11</sup> koeng-langkoeng aratoheunana. 'Tidinja arasoep ka boemi, kapěndak eta moerangkalih djeung Mariam iboena; brěk pada měnděk, saroedjoed ka dinja; geus kitoe moeka radja-branana, <sup>e</sup> seug njanggakeun pangabakti, ēmas, doepa ren-<sup>12</sup> djeung moer. 'Sanggeusna meunang pi-toedoeh ti Allah dina impian, oelah baralik deui ka Herodes, toeloej maroelang ka nagarana, njorang djalan sedjen. <sup>a</sup> Loek. 2: 4. <sup>b</sup> Loek. 1: 33. <sup>c</sup> Moesa 24: 17. <sup>d</sup> Mik. 5: 1; Joh. 7: 42. <sup>e</sup> Djab. 72: 10, 15.

<sup>13</sup> Mangsa geus arangkat, beh <sup>a</sup> hidji malaikat ti Pangeran nembongan ka Joesoep dina impian, ngalahir kijeu: Geura tanghi, tjandak eta moerangkalih reudjeung iboena, toeloej kabero ka Měsir; di dinja bae nja aja těpi ka dipopoelihan deui koe kami; karana Herodes bakal nejangan eta moerangkalih, <sup>14</sup> sědja dek maehan. 'Ladjěng Joesoep tanghi, njandak eta moerangkalih djeung iboena ti peuting, geus kitoe angkat <sup>15</sup> ka Měsir. 'Ari tjalikna di dinja dongkap ka maotna Herodes; soepaja kalaksanakeun noe geus diandikakeun ti Pangeran koe lantaran nabi teja, kijeu pangandikana: <sup>b</sup> Poetra kami koe kami <sup>16</sup> geus disaoer ti Měsir. 'Mangsa kamanah koe Herodes, jen ditjidraän koe boedjangga-boedjangga teja, běndoe kaliwat-langkoeng, toeloej miwarangan ngagěmper sakabeh baroedak lalaki anoe aja di Bet-Lehem sawěwěngkéreranana, anoe oemoer doewa taoen ka handap, noeroetkeun waktoe beunang mariksa <sup>17</sup> ti boedjangga-boedjangga teja. 'Didinja kalaksanakeun noe geus dilahirkeun koe <sup>18</sup> nabi Jermia teja, kijeu lahirna: <sup>c</sup> 'Di naga Ramah kadenge sowara, djědjeritan, tjeurik sarta gěgěroengan rosa; Rahel njeungtjeurikan anak-anakna, sarta teu daekeun dioepahan, sababna geus teu aja. <sup>a</sup> p. 1: 20. <sup>b</sup> Hos. 11: 1. <sup>c</sup> Jér. 31: 15.

<sup>19</sup> Děmi mangsana Herodes geus maot, beh hidji malaikat ti Pangeran nembongan ka Joesoep dina impian, keur <sup>20</sup> aja di Měsir, 'ari lahirna: Geura tanghi, tjandak eta moerangkalih reudjeung

iboena, geus kitoe bral moelih ka tanah Israil; karana sakoer noe ngarah pati  
 21 moerangkalih teja, geus paraeh. 'Ladjeng Joesoep tanghi, njandak eta moerangkalih djeung iboena, tidinja soem-  
 22 ping ka tanah Israil. 'Tatapi barang ngareungeun bedja, jen Arhelaoes djēnēng radja di Joedea, ngagantian Herodes ramana, sijeueneun Joesoep teh angkat ka dinja; dēmi geus nampa pitoedoeh ti Allah dina impian, ladjeng  
 23 angkat kana wewēngkēran Galilea.'Geus soemping, ladjeng tjalik di nagara noe ngaran<sup>a</sup> Nasaret; soepaja kalaksanakeun noe geus dilahirkeun koe para nabi, jen andjeunna bakal disēboet<sup>b</sup> Nasarani. *a* Loek. 2:4, 39. *b* Jés. 53:3; Joh. 1:46.

## PASAL 3.

Dina mangsa eta soemping<sup>a</sup> Johannes toekang ngabanjoe, sarta ngawoeroek  
 2 di tēgal lēga Joedea.'Ari lahirna: *b* Geura tarobat; karana karadjaān sawarga geus  
 3 deukeut. 'Karana nya eta noe geus dilahirkeun koe nabi Jēsaja, kijeu lahirna:  
*c* Aja sowara noe njēloek di tēgal lēga kijeu: Geura njadijakeun pidjalaneun Pangeran, geura ngalēmpēngkeun dja-  
 4 lan-djalan andjeunna. 'Dēmi Johannes teja<sup>d</sup> panganggona boeloe onta, ari angkengna nganggo beulitan koelit, kadaharanana<sup>e</sup> simeut djeung madoe leu-  
 5 weung. 'Tidinja oerang Jēroesalem, djeung satanah Joedea, kitoe deui tanah anoe sakoeriling tji Jordan, pada boe-  
 6 dal moeroebol ka Johannes; 'sarta toe-  
 loej koe Johannes dibaranjoean ka tji Jordan, bari pada ngakoikeun dosa-  
 7 dosana. 'Mangsa ningali loba<sup>f</sup> ahli pari-  
 8 sri djeung ahli sadoeki daratang ka pangbanjoena, ladjeng dilahiran kijeu: Eh,<sup>g</sup> anak oraj wēlang! saha noe geus noedoehkeun ka maraneh njingkirana  
 9 bēbēndoe noe mēngke datang? 'Manana geura ngabaridjilkeun boewah-boewah  
 10 anoe tēroes djeung pērtobat. 'Djeung maraneh oelah aja pikir dek ngaromong di djēro hate:<sup>h</sup> Nja Ibrahim rama aing; karana kami ngabedjakeun ka maraneh, jen Allah ijasaean ngadjadikuen anak-  
 anak keur Ibrahim tina eta batoe. 'Samalah kampak geus disandingkeun dina akar tatangkalan;<sup>i</sup> nya oenggal-oenggal tangkal noe teu baroewahan noe

hade, tangtoe ditoewar, toeloej dialoeng-  
 11 keun kana seuneu. 'Ari kami mah<sup>j</sup> ngabanjoean sotek ka maraneh koe tjai hae, soepaja tarobat; tatapi anoe soemping pandeurieun kami, eta langkoeng kawasa ti batan kami, kami hanteu lajak mangmawakeun taroempah-taroempahna atjan; nya eta noe bakal ngabanjoean ka maraneh koe Roh Soetji  
 12 sarta koe seuneu. 'Ari pananganana njandak<sup>k</sup> njiroena, bakal napi beunang ngirikna; tarigoena bakal dikoempoel-keun kana koedang, ari hoeoet mah bakal dihoeroe koe seuneu noe teu beunang dipareuman. *a* Mark. 1:4; Loek. 3:2.  
*b* p. 4:17. *c* Jés. 40:3; Joh. 1:23. *d* 2 Radj. 1:8.  
*e* Moesa 11:22. *f* p. 22:23; 23:2. *g* p. 23:33.  
*h* Joh. 8:33. *i* p. 7:19. *j* Joh. 1:26; Lal. 1:5;  
*k* 2:8, 4. *k* Jér. 15:7.

13 Geus kitoe<sup>a</sup> Jesoës soemping ti Galilea ka tji Jordan, ka Johannes, kërsana  
 14 hojong dibanjoean. 'Dēmi koe Johannes dihalangan, bari kijeu oendjoekanana: Anggoer simkoering noe kēdah dibanjoean koe andjeun; naha andjeun wēt  
 15 soemping ka simkoering? 'Tatapi Jesoës ngawalon, kijeu lahirna: Eta kadjeun; karana oerang pada kawadjiban sakitoe, ngestokeun sakoer kabēnēran. Toeloej  
 16 Johannes ngiringan. 'Sanggeusna Jesoës dibanjoean, harita keneh bandjati ti djēro tjai; doemadakan, andjeunna dipangmoe-  
 kaken langit; ladjeng ningali<sup>b</sup> Roh Allah loengsoer saperti djapati, ning-  
 17 gang ka salira andjeunna; 'sarta, doe-  
 madakan, aja gëntra ti langit, pangandikana kijeu: *c* Nja ijeu Poetra kami noe kaasih, anoe dipikarësëp koe kami.  
*a* Mark. 1:9. *b* Joh. 1:32. *c* p. 12:18; 17:5;  
*d* Petr. 1:17.

## PASAL 4.

Geus kitoe<sup>a</sup> Jesoës ditjandak koe Roh  
 2 ka tēgal lēga, soepajana digoda koe  
 3 Iblis. 'Ari geus saoem<sup>b</sup> opat poeloeh poë opat poeloeh peuting lilana, ahir-  
 3 ahir palajeun toewang. 'Tidinja toekang ngagoda teh njampeurkeun ka Jesoës, oendjoekanana kijeu: Lamoen ēnja andjeun Poetra Allah, geura piwarang eta  
 4 batoe-batoe sina djaradi roti. 'Ari Jesoës ngawalon, kijeu lahirna: Geus di-  
 oengélkeun dina Kitab kijeu: *c* Manoesa teh moal hiroep koe roti woengkoel, istoening koe oenggal-oenggal pangandika, noe ka loewar ti lambe Allah.

5 'Geus kitoe Jesoes koe Iblis dibawa ka  
 a nagara soetji teja, sarta diteundeun  
 6 dina poentjak kabah; 'bari oendjoekan  
 kijeu: Lamoen čnja andjenn Poetra Al-  
 lah, tijk geura ngaragragkeun andjeun;  
 karana geus dioengčlkeun dina Kitab,  
 e jen Pangeran bakal nimbalan ka para  
 malaikatna tina pěrkawis andjeun, soe-  
 paja njarangga ka andjeun, sangkan  
 dampal andjeun oelah koengsi tigas-  
 7 roek kana batoe. 'Ngalahir Jesoes ka  
 dinja: Aja deui noe geus dioengčlkeun  
 kijeu: f Maneh oelah dek njoba ka Pa-  
 8 ngeran, Allah maneh. 'Seug deui koe  
 Iblis dibawa ka sahidji goenoeng anoe  
 loeheoer katjida, sartaditoedeh-toedoeh-  
 keun ka sakabehna karadjaän alam-  
 9 doenya reudjeung kamoeljaänana; 'bari  
 oendjoekan kijeu: Eta sakabehna pěr-  
 kawis, kaoela sědja njanggakeun ka an-  
 djeun, lamoen andjeun kěrsa měnděk  
 10 njěmbah ka kaoela. 'Ladjěng Jesoes ngal-  
 ahir ka dinja: Geura los, Setan! karana  
 geus dioengčlkeun dina Kitab kijeu:  
 g Maneh koedoe njěmbah ka Pangeran,  
 Allah maneh, djeung koedoe ngabakti  
 11 ngan woengkoel ka andjeunna bae. 'Geus  
 kitoe Iblis teh oendoer bae; djěboel  
 malaikat ngadareuhesusan sarta ngala-  
 lajanan ka Jesoes. a Mark. 1:12; Loek. 4:1;

Ibr. 4:15. b 2 Moesa 34:28; 1 Radj. 19:8.

c 5 Moesa 8:3. d Noh. 11:1. e Djab. 91:11, 12.

f 5 Moesa 6:16. g 5 Moesa 6:13; 10:20.

12 Sanggeus Jesoes ngadangoe warta, "jen Johannes geus disěrahkeun, ladjěng  
 moelih deui ka Galilea. 'Ari Nasaret  
 ditilar, nja ngalih ka Kapernaoem, noe  
 pěrnahna di sisi laoet, těpoeng-watěs  
 14 Sěboeloen djeung Naptali; 'soepaja ka-  
 laksanakeun noe geus dilahirkeun koe  
 15 nabi Jěsaja teja, kijeu lahirna: b 'Ari  
 tanah Sěboeloen djeung tanah Naptali,  
 djalan mapaj laoet, peuntaseun tji Jor-  
 16 dan, Galilea oerang kapir. 'Ari bangsa  
 noe dijоek di noe počk, geus nendjo  
 tjahaja hibar; sarta sakoer noe darijoek  
 dina tanah djeung kalangkang maot,  
 eta katodjo koe tjahaja.

a Mark. 1:14; Loek. 4:14. b Jés. 8:23; 9:1.

17 Tina mangsa harita Jesoes ngamimi-  
 tian ngawoeroek; ari lahiranana: "Geura  
 tarobat; karana karadjaän sawarga geus  
 deukeut. a p. 3:2; Mark. 1:15.

18 Mangsa " Jesoes keur angkat di sisi

laoet Galilea, ningali doewa djalma pada  
 saderek, nja eta b Simon, noe katělah  
 Petroes, djeung Andreas saderekna, keur  
 pada lintar di laoet; karana djadi palika.  
 19 'Geus kitoe dilahiran kijeu: Geura ngi-  
 ring ka kami; maraneh koe kami rek  
 20 didijieun c palika djalma. 'Ari eta pada-  
 harita d ninggalkeun heurapna, seug  
 21 ngariring ka Jesoes. 'Barang geus la-  
 djěng angkatna, ningali deui doewa  
 djalma pada saderek, nja eta e Jakoboes  
 poetra Sěbědees, djeung Johannes sa-  
 derekna, araja dina parahoe reudjeung  
 Sěbědees ramana, keur ngarajoeman  
 22 heurapna; toeloej disaer. 'Ari eta pada-  
 harita ninggalkeun parahoe djeung ra-  
 mana, seug ngariring ka Jesoes.

a Mark. 1:16. b Joh. 1:42. c Jér. 16:16. d p. 19:27.

e Lock. 5:10.

23 Geus kitoe Jesoes oedar-iděr satanah  
 Galilea, bari ngawoeroek di masigit-  
 masigitna, sarta ngoewarkeun a Indjil  
 tina karadjaän teja, kitoe deui njageur-  
 keun sagala roepa panjakit djeung sa-  
 gala roepa kalaraän ka djalma-djalma.  
 24 'Ari pěrkara Jesoes kaoewar-aerkeun  
 di sakoeriling tanah Sam; sarta djalma  
 pada njanggakeun ka andjeunna sakoer  
 noe garěring, noe kataradjang roepa-  
 roepa panjakit djeung kanjéri, anoe  
 kaäsoepan setan, noe sakalor, sarta noe  
 djingdjingeun; ladjěng ditjalageurkeun.  
 'Djeung loba pisan djalma noe ngari-  
 ring ti Galilea, ti Dekapolis, ti Jěroe-  
 salem, ti Joedea, djeung ti peuntaseun  
 tji Jordan.

a Mark. 1:15.

### PASAL 5.

Mangsa katingali eta djalma-djalma,  
 Jesoes naek ka goenoeng; ari geus  
 linggih, moerid-moerid pada ngadeuehu-  
 san. 'Ladjěng ngěngahkeun lambena,  
 ngawoeroek ka darinja; ari lahiranana:  
 3 a Salamět anoe malarat soekmana; ka-  
 rana eta noe pibogaeun karadjaän sa-  
 warga. a Loek. 6:20.

4 Salamět anoe prihatin; karana eta noe  
 bakal dililipoer.

5 Salamět anoe sareh; a karana eta noe  
 bakal kawaris an boemi. a Djab. 37:11.

6 Salamět anoe ponjo djeung a halab-  
 hab kana kaběněran; karana eta noe  
 bakal disueubeuhan. a Sil. 21:21; Jés. 55:1.

7 Salamět anoe karoenjaän; karana eta  
 noe bakal dikaroenjaän deui.

8 Salamēt <sup>a</sup> anoe bērēsih hatena; karana eta noe bakal nendjo ka Allah.  
<sup>a</sup> Djab. 24:3-5.

9 Salamēt anoe soeka ngarapihkeun; karana eta noe bakal disēboetkeun poetera Allah.

10 Salamēt <sup>a</sup> anoe dikanijaja koe tina kabēnēran teja; karana eta noe pibon gaeun karadjaān sawarga. 'Salamēt maraneh, <sup>b</sup> lamoen dihina-hina djeung dikanijaja, sarta pada ngoepat ka maraneh koe sagala kagorengan, tatapi bohong, 12 nja tina sabab kami. 'Masing saroeka sarta garērah; karana pigēdeūn gandjaran maraneh di sawarga; karana <sup>c</sup> nja kitoe nganijajana ka para nabi, anoe heulaeun maraneh. <sup>a</sup> 2 Tim. 2:12; <sup>b</sup> 1 Petr. 3:14.

<sup>b</sup> 1 Petr. 4:14. <sup>c</sup> Lal. 7:52.

13 Maraneh noe djadi oejah boemi. <sup>a</sup> Oepama oejah leungit rasa, koe naon dipangsetanana? geus taja gawena kana naon-naon, ngan baris pitjeuneun bae, 14 idēkeun djalalēma. 'Maraneh noe djadi damar doanya. Ari nagara noe di loe 15 hoer goenoeng, moal bisa boeni. 'Moal aja <sup>b</sup> noe njeungeut damar, ditoeroeban koe gantang; geus tangtoe diteundeun dina adjoegna, toeloej njaāangan ka sa- 16 koer noe aja di imah. 'Nja kitoe deui tjaāng maraneh koedoe tjaāngkeun ka hareupeun djalma-djalma, soepaja na- rendjoēun panggawe maraneh noe hade, <sup>c</sup> sarta ngaragoengkeun ka Rama maraneh, anoe linggih di sawarga.

<sup>a</sup> Loek. 14:34. <sup>b</sup> Mark. 4:21. <sup>c</sup> 1 Petr. 2:12.

17 Oelah aja panjana kami datang teh dek ngarobahkeun toret atawa para nabi; pangdatang kami teh lain dek ngarobahkeun, malah-malah dek ngaboekteun. 'Karana satēmēnna, kami ngalahir ka maraneh: nēpi ka waktoe langit djeung boemi teh euweuh, <sup>a</sup> sajota atawa sahidji tjētjēk tina toret teh moal datang ka euweuh, nēpi kana 18 boektina eta sakabehna. 'Koe sabab eta, saha-saha noe ngarobahkeun sahidji timbalan noe asoep pangleutikna, sarta bari ngawoeroek kitoe ka djalma-djalma, eta bakal disēboetken noe pangleutikna dina karadjaān sawarga; sabalikna saha-saha noe ngalampahkeun sarta reudjeung ngawoeroekna mah, eta bakal disēboet- 20 keun gēde dina karadjaān sawarga. 'Karana kami ngalahir ka maraneh: ari

kabēnēran maraneh teu ngoengkoelan ka ahli kitab djeung ka ahli parisi mah, maraneh teh hamo piasoeppeun kana karadjaān sawarga. <sup>a</sup> Loek. 16:17.

21 Maraneh geus ngadenge, jen djalma djaman baheula didawoohan kijeu: <sup>a</sup> Maneh oelah maehan; ari noe maehan man- 22 djing disiksa koe hoekoem. 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: saha-saha noe ambēk ka doeloerna taja lantaran, <sup>b</sup> nja eta mandjing disiksa koe hoekoem; djeung deui saha-saha ka doeloerna njē- boetkeun si Boeroeng, nja eta mandjing siksa rad agoeng; ari noe njēboetkeun si Edan, nja eta mandjing siksa seuneu 23 naraka. 'Koe sabab eta, samangsa maneh mawa koerban maneh kana altar, geus kitoe ras ingēt, jen doeloer maneh 24 aja kangewa ka maneh, 'toenda koer- ban teh di hareupeun altar, bral leumpang, <sup>c</sup> ngarapihhan heula djeung eta doeloer maneh, toeloej balik deui, seug 25 njanggakenn koerban teja. <sup>d</sup> 'Masing geura ngahadean ka lawan maneh, meungpeung keur di djalan keneh; oelah koengsi maneh koe lawan teh diseleh- keun ka djaksa, seug koe djaksa diselehkeun ka patjalang, toeloej maneh 26 diaisoepkeun ka pangberokan. 'Satēmēn- na, kami ngalahir ka maneh: hamo maneh ka loewar deui ti dinja, lamoen tatjan poenah hoetang, tinggal saperes oge. <sup>a</sup> 2 Moesa 20:13; <sup>b</sup> 3 Moesa 24:17. <sup>c</sup> 1 Joh. 3:15.

<sup>d</sup> Mark. 11:25. <sup>e</sup> Loek. 12:58.

27 Maraneh geus ngadenge, jen djalma djaman baheula didawoohan kijeu: <sup>a</sup> Ma- 28 neh oelah ngaranjed. 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: saha-saha <sup>b</sup> noe ngabilēng ka awewe bawaning bogoh- heun, eta hoekoemna geus ngaranjed djeung awewe teja di djēro hatena. 29 <sup>c</sup> 'Oepama panon maneh katoehoe matak titadjong ka maneh teh, geura tjokel, pitjeun; karana mēnding keneh roeksak anggahota maneh sahidji, soepaja oelah badan maneh sakoedjoer dialoengkeun 30 ka naraka. 'Djeung deui <sup>d</sup> oepama leun- geun maneh katoehoe matak titadjong ka maneh teh, geura potong, pitjeun; karana mēnding keneh roeksak anggahota maneh sahidji, soepaja oelah badan maneh sakoedjoer dialoengkeun ka naraka. <sup>a</sup> 2 Moesa 20:14. <sup>b</sup> Aj. 31:1. <sup>c</sup> p. 18:9; <sup>d</sup> Mark. 9:47. <sup>e</sup> p. 18:8.

31 Aja deui noe geus didawoehkeun: <sup>a</sup> Saha-saha noe njérahkeun pamadjikan, koedoe merean soerat talak ka dinja.  
 32 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: <sup>b</sup> saha-saha noe njérahkeun pamadjikana-nana lain lantaran ngaranjed, nja eta noe matak djadi ngaranjed pamadjikana-nana; djeung saha-saha ngawin popotongan, eta hoekoemna ngaranjed.

<sup>a</sup> Moesa 24:1. <sup>b</sup> Loek. 16:18.

33 Nja kitoe deui maraneh geus ngadenge, jen djalma djaman baheula didawoehan kijeu: <sup>a</sup> Maneh oelah soempah tjidra; ari soempah maneh teh koedoe dijtétp-keun ka Pangeran. 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: <sup>b</sup> papatjoewan oelah rek saroempah; oelah soempah njéboet sawarga, karana nja eta <sup>c</sup> panglinggilhan 35 Allah; <sup>d</sup> oelah soempah njéboet boemi, karana nja eta <sup>d</sup> djodjodog dampalna; oelah soempah njéboet Jérosalem, karana nja eta <sup>e</sup> nagara Radja noe agoeng 36 teja. 'Djeung oelah soempah njéboet sirah sorangan, karana maneh moal bisa ngabodaskeun atawa ngahideungkeun 37 boeoek salambar-salambar atjan. 'Ari <sup>f</sup> omóong maraneh koedoe énja, énja; han-teu, hanteu; anoe saleuwihna ti sakitoe, nja eta datangna ti noe goreng.

<sup>a</sup> 3 Moesa 19:12. <sup>b</sup> Jak. 5:12. <sup>c</sup> Jés. 66:1. <sup>d</sup> Jés. 66:1. <sup>e</sup> Djab. 48:3. <sup>f</sup> Jak. 5:12.

38 Maraneh geus ngadenge, jen geus didawoehkeun kijeu: <sup>a</sup> Mata bajar mata, 39 hoentoe bajar hoentoe. 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: oelah dek ngalawan ka noe goreng; ari <sup>b</sup> ka noe nam-piling ka pipi maneh noe katoehoe, so-40 doran noe sabeulah deui. 'Djeung lamoen aja djalma mérkarakeun ka maneh, dek njokot badjoe maneh, bikeun deui ha-41 redoemna. 'Sarta lamoen aja noe mi-roesa ka maneh teh leumpang sapal, sing 42 miloe doewa pal. 'Berean ka noe menta ka maneh, djeung <sup>c</sup> oelah dek ngalijeus ka noe rek ngindjeum ka maneh.

<sup>a</sup> 2 Moesa 21:24; 3 Moesa 24:20. <sup>b</sup> Sil. 24:29; Loek. 6:29. <sup>c</sup> Moesa 15:7.

43 Maraneh geus ngadenge, jen geus didawoehkeun kijeu: <sup>a</sup> Maneh koedoe njaäh ka batoer maneh, ari ka moesoeh mah 44 koedoe geuleuh. 'Tatapi woeroek kami mah ka maraneh: <sup>b</sup> koedoe njaäh ka moesoeh-moesoeh maraneh; koedoe ngabérkahan ka noe njapa ka maraneh;

koedoe migawe kahadean ka noe geuleuh ka maraneh, djeung pangnaréda-keun ka noe neungteuinganan sarta ngajijah ka maraneh; <sup>c</sup> soepaja maraneh pidjadieun poeta Rama maraneh anoe linggih di sawarga; karana andjeunna ngabidjilkeun panon-poë di loehoereun djalma goreng sarta djalma hade, sarta noeroenkeun hoedjan ka noe bénér djeung ka noe doraka. 'Karana <sup>c</sup> lamoen maraneh njaäh ka noe njaäh ka diri maraneh, eta naon pigandjaraneunana ka maraneh? Sanadjan toekang tjoeké ge lain kitoe lampahna? 'Djeung deui lamoen maraneh oeloek salam ngan ka doeloer woengkoel, eta naon leuwihna panggawe maneh teh ti noe sedjen? Sanadjan toekang tjoeké ge lain kitoe 48 lampahna? 'Koe sabab eta, maraneh koedoe sampoerna, saperti sampoernana Rama maraneh, anoe linggih di sawarga.

<sup>a</sup> 3 Moesa 19:18. <sup>b</sup> Sil. 25:21; Loek. 6:27; 1 Petr. 3:9. <sup>c</sup> Loek. 6:32.

## PASAL 6.

Maraneh sing hade-hade, oelah milam-pah kabénérān di hareupeun djalma-djalma, ngarah katangen; ari kitoe mah maraneh moal boga gandjaran ti Rama maraneh, anoe linggih di sawarga.

2 Koe sabab eta, lamoen maneh njidé-kahan, oelah ditarompetan, tjara noe poera-poera lampahna di masigit-masigit sarta di loeloeroeng-loeloeroeng, malar dipoedji koe djalma-djalma. Saté-menna, kami ngalahir ka maraneh: noe kitoe geus tarima gandjaranana. 'Bénérna mah lamoen maneh njidé-kahan, leungeun ti kentja oelah njahoéun ka lampahna leungeun ti katoehoe; <sup>d</sup> soepaja sidékah maneh masing boeni; ari Rama maneh, anoe waspaos ka noe boeni, <sup>e</sup> tangtoe ngabaléks ka maneh di noe negla.

<sup>d</sup> Loek. 14:14. <sup>e</sup> Djeung deui keur mangsa maraneh nénéda, oelah tjara noe poera-poera; karana eta teh karéspna nénéda bari nangtoeng di masigit djeung dina pe-pengkolan loeloeroeng, ngaral katangen koe djalma-djalma. Saté-menna, kami ngalahir ka maraneh: noe kitoe geus tarima gandjaranana. 'Bénérna mah maneh, mangsa dek nénéda, <sup>f</sup> koedoe asoep ka pangkeng; ari geus meundeutan

panto maneh, toeloej nĕnĕda ka Rama maneh, anoe linggih di noe boeni; dĕmi Rama maneh, anoe waspaos ka noe boeni, tangtoe ngabalĕs ka maneh di 7 noe negla. 'Sarta lamoen maraneh nĕnĕda,<sup>a</sup> oelah rek tjelembeng, tjara oerang kapir; panjanan bakal dikaboel 8 tina kalobaän omonganana. 'Koe sabab eta, maraneh oelah tjara kitoe; karana Rama maraneh langkoeng oeninga dina kakuerangan maraneh, samemeh pek nĕnĕda. 'Djadi maraneh nĕnĕda teh koedoe kijeu;<sup>c</sup> Noen Ama, anoe linggih di sawarga! Djénengan Ama moegi sina di 10 soetjikeun. 'Karadjaän Ama moegi sina dongkap. Kërsa Ama moegi sina dilampahkeun, sapertos di sawarga, nja kitoe 11 deui di boemi. 'Moegi koering poë ijeu dipaparin rĕdjëki koering anoe pitjëka- 12 peun. 'Saréng moegi ngahampoera kana kasalahan koering, sapertos koering oge ngahampoera ka noe garadoeh kasala- 13 han ka koering. 'Moegi koering oelah dilĕbëtkeun kana panggoda, lĕrënsa mah moegi disalamëtkeun ti noe goreng. Karana<sup>d</sup> nja Ama noe kagoengan karda- 14 jaän, saréng kawasa, sarawoeh kamoel- jaän, salalanggëngna. Amin. 'Karana<sup>e</sup> lamoen maraneh ngahampoera ka djala- ma kasalahanna, tanwande maraneh oge dihampoera koe Rama maraneh, 15 anoe linggih di sawarga. 'Sabalikna,<sup>f</sup> lamoen maraneh hanteu ngahampoera ka djalma kasalahanna, maraneh oge moal dihampoera koe Rama maraneh.

<sup>a</sup> Jés. 26 : 20. <sup>b</sup> 1 Radj. 18 : 28; p. 23 : 14. <sup>c</sup> Loek. 11 : 2.

<sup>d</sup> 1 Bab. 29 : 11. <sup>e</sup> Mark. 11 : 25. <sup>f</sup> p. 18 : 35.

16 Djeung deui samangsa maraneh poe- wasa, <sup>a</sup> oelah koetjam-koetjém sĕmoe, tjara noe poera-poera; karana eta teh sok ngarobahkeun patoetna, ngarah poe- wasana katangen koe djalma-djalma. Satëmënna, kami ngalahir ka maraneh: noe kitoe geus tarima gandjaranana. 17 'Bëñërna mah maneh, keur mangsa poe- wasa, koedoe ngaminjakan sirah, sarta 18 sibeungeut; 'soepaja poewasa maneh teh oelah katara koe djalma-djalma, ngan koe Rama maneh bae, anoe linggih di noe boeni; dĕmi Rama maneh, anoe waspaos ka noe boeni, tangtoe ngabalĕs ka maneh di noe negla.<sup>a</sup> Jés. 58 : 5, 6.

19 Maraneh<sup>a</sup> oelah rek ngoempoelkeun radja-brana di ijeu boemi; di dinja teh

dihakan koe toko djeung koe tai-hijang, sarta bangsat ngababah djeung maling; 20 'nja<sup>b</sup> koedoe ngoempoelkeun radja- brana di sawarga keur maraneh; di dinja mah moal dihakan koe toko djeung koe tai-hijang, sarta bangsat moal ngababah 21 atawa maling. 'Karana di mana bae ajana radja-brana maneh, nja di dinja 22 piajaeunana hate maneh oge. 'Ari<sup>c</sup> panon teh, nja eta damar badan. Oepama panon maneh tjekas, tjaäng badan 23 maneh sakoedjoer. 'Sabalikna, oepama panon maneh soerëm mah, poëk badan maneh sakoedjoer. Nja kitoe deui, oepama tjaäng anoe aja di djëro maneh teh 24 poëk, tada teuing poëkna!<sup>d</sup> 'Moal aja djalma noe bisa ngawoela ka doewa djoeragan; karana geus tangtoe salah- sahidji dipikageuleuh, anoe hidji deui dipikanjaäh; atawa salah-sahidji diraké- tan, anoe hidji deui dipikangewa. Ma- 25 raneh moal bisa ngawoela ka Allah djenng ka Mamon. 'Koe sabab eta, kami ngawoeroek ka maraneh:<sup>e</sup> oelah rek salëmpang kana hiroep maraneh, tina pérkara pihakaneun djeung pérkara pi- noemeun; atawa kana badan maraneh, tina pérkara pipakeün. Ari hiroep teh naha lain leuwih ti batan kahakanan, djeung badan teh lain leuwih ti batan 26 papakean?<sup>f</sup> 'Geura arilikan sakoer manoeuk awang-awang, tara njëbarkeun djeung tara diboewat, sarta tara ngakoetan kana koedang; <sup>f</sup> geuning dipa- raban bae koe Rama maraneh, anoe ling- gih di sawarga. Ari maraneh koetan 27 lain leuwih pisan ti batan eta? 'Saha pélëbah maraneh anoe bisa nambahann oemoer koe saästa, tina salëmpangna? 28 'Djeung naha maraneh mana sok salëmpang kana pipakeün? Geura arawas- keun pétana bakoeng di tégal, dina ngagédeanana; eta tara baranggawe, tara 29 nganteh; 'ari kami ngalahir ka maraneh: sanadjan Soeleman oge, <sup>g</sup> sakitoe gëde kamoeljaänana, panganggonna ten nepi 30 ka hidji eta këmbang bakoeng. 'Lamoen djoekoet-djoekoet tégal, anoe aja poë ijeu, <sup>h</sup> ari isoeckna dialoengkeun ka pa- meuleuman, koe Allah didangdanar sakitoe: ka maraneh mah lain komo ma- parin papakean, eh djalma noe koerang 31 përtjaja?<sup>i</sup> 'Koe sabab eta, maraneh oelah rek salëmpang, bari ngomong: Naon

pihakaneun oerang? atawa: Naon piinoe-mun oerang? atawa: Naon pipakeéun 32 oerang? 'Karana sagala pérkara noe kitoe teja sok disalijar koe oerang kapir. Karana Rama maraneh, anoe linggih di sawarga, langkoeng oeninga jen maraneh kakoerangan eta sakabehna 33 pérkara. 'Nja <sup>i</sup> koedoe pada nejangan heula karadjaän Allah reudjeung kabé-néranagan; sanggeus kitoe <sup>j</sup> eta sakabehna pérkara tauwande diwoewoohan ka 34 maraneh. 'Koe sabab eta, oelah rek salémpang baris poë isoekan; karana poë isoekan teh tangtoe ngadjedujeuhkeun dirina koe maneh. Sakitoe ge geus tjoekoep, oenggal-oenggal poë kasoesa-hanana sorangan. <sup>a</sup> Aj. 27: 16; Sil. 23: 4;

<sup>1</sup> Tim. 6: 9. <sup>b</sup> Loek. 12: 33; Kol. 3: 2. <sup>c</sup> Loek. 11: 34.

<sup>d</sup> Loek. 16: 13. <sup>e</sup> Djab. 55: 23; Loek. 12: 22; Pil. 4: 6.

<sup>f</sup> Aj. 39: 8; Djab. 147: 9. <sup>g</sup> 1 Radj. 4: 21; Goer.

<sup>2</sup> 4: 11. <sup>h</sup> Djab. 90: 6. <sup>i</sup> Loek. 10: 42. <sup>j</sup> 1 Radj. 3: 13.

### PASAL 7.

Papatjoewan <sup>a</sup> oelah rek ngahoekoeman, soepaja maraneh oelah dihoe-2 koeman. 'Karana <sup>b</sup> koe hoekoeman, noe dipake ngahoekoeman koe maraneh, mangke maraneh dihoekoeman deui; kitoe deui koe takéran, noe dipake na-kéran koe maraneh, mangke ka mara-3 neh ditakérkéun deui. 'Djeung naha mana maneh nendjo tatal, noe dina panon doeloer maneh, <sup>c</sup> ari balok, noe dina panon maneh sorangan mah, teu 4 karasa koe maneh? 'Atawa koemaha maneh rek ngomong ka doeloer maneh: Maäp, koe kaoela dipanglaänkeun tatal tina panon; ari dina panon maneh so-rangan mah, tah geuning aja balok? 5 'Eh, djalma noe poera-poera! geura doe-doeet heula balok, noe aja dina panon maneh; kakara toeloej mëtjak-mëtjak ngalaän tatal, noe aja dina panon doe-loer maneh. <sup>a</sup> Loek. 6: 37; Roem 2: 1; 1 Kor. 4: 5.

<sup>b</sup> Mark. 4: 24. <sup>c</sup> Roem 2: 1.

<sup>6</sup> <sup>a</sup> Oelah mikeun anoe soetji ka an-djing, djeung oelah ngaloengkeun moe-tjara maraneh ka hareupeun bagong, bisi kaidék koe soekona, ana malik toeloej njasaäk ka maneh. <sup>a</sup> sil. 9: 8.

<sup>7</sup> <sup>a</sup> Koedoe nénéda, bakal maraneh dipaparin; koedoe nejangan, bakal maraneh manggih; koedoe ngéetrok-ngéetrok, <sup>s</sup> bakal maraneh dipangboekakeun. 'Kara-na <sup>b</sup> saha-saha noe nénéda, tangtoe dipa-

parin; djeung <sup>c</sup> saha-saha noe nejangan, tangtoe manggih; kitoe deui saha-saha noe ngéetrok-ngéetrok, tangtoe dipang-boekakeun. 'Saha di pélébah maraneh djalma, lamoem dipentaän roti koe 10 anakna, ana sok teh batoe? 'Djeung saoepama menta laoek, ana sok teh oraj? 11 'Koe sabab eta, ari maraneh <sup>d</sup> noe go-reng teh bisa mahanan noe harade ka anak-anak maraneh, komo teuing Rama maraneh, anoe linggih di sawarga, bakal masihan <sup>e</sup> anoe hade ka noe njoeoen-keun. 'Saniskara bae, <sup>f</sup> sakoemaha kahajang maraneh djalma-djalma milampahkeun ka diri maraneh, koedoe kitoe maraneh ge nya milampahkeun ka djalla-djalla; karana njá eta oenina toret reudjeung para nabi. <sup>a</sup> Mark. 11: 24; Loek. 11: 9. <sup>b</sup> Jak. 1: 5, 6. <sup>c</sup> Sil. 8: 17. <sup>d</sup> p. 15: 19. <sup>e</sup> Jak. 1: 17. <sup>f</sup> Loek. 6: 31.

<sup>13</sup> <sup>a</sup> Geura arasoep kana lawang anoe singgët; karana gëde lawangna, lëga djalanna, anoe bras kana karoeksakan, sarta

<sup>14</sup> reja pisán anoe asoep ka dinja. 'Karana <sup>b</sup> singgët lawangna, sésék djalanna, anoe bras kana hiroep, sarta ngan saeutik anoe manggihan. <sup>a</sup> Loek. 13: 24. <sup>b</sup> Lal. 14: 22.

<sup>15</sup> Masing hade-hade maraneh koe <sup>a</sup> nabi noe paralsoe; ana njalampeurkeun ka maraneh niroe tjara domba, ari di djérona mah <sup>b</sup> tjara mejong dek ngarontok.

<sup>16</sup> Koedoe pada dikanjahokeun koe maraneh <sup>c</sup> tina boewahna. Naha sok mëtik boewah anggoer tina tangkal tjoetjoek, atawa boewah kondang tina walang sa-17 ngit? 'Nja kitoe <sup>d</sup> oenggal-oenggal tangkal anoe hade, baroewahanana noe hade; ari tangkal anoe goreng mah baroewa-18 hanana noe goreng. 'Tangkal anoe hade moal bisaëun boewahan noe goreng; kitoe deui tangkal anoe goreng moal 19 bisaënn boewahan noe hade. 'Nja <sup>e</sup> oeng-gal-oenggal tangkal anoe hanteu boewa-han noe hade, tangtoe ditoewar, toeloej 20 dialoengkeun kana seuneu. 'Koe sabab eta, bakal dikanjahokeun koe maraneh 21 tina boewahna. 'Lain oenggal-oenggal djalma <sup>f</sup> noe sok njéboet ka kami: Goesti! Goesti! noe bakal asoep kana karadjaän sawarga teh; ngan anoe ngalampahkeun ka kërsa Ama kami, anoe 22 linggih di sawarga. 'Keur poéan eta, loba pisan <sup>g</sup> noe bakal ngaromong ka kami kieu: Noen Goesti! Goesti! naha koering

teh lain ngawédjang koe djénéngan andjeun, sarta ngaloewarkeun setan-setan koe djénéngan andjeun, kitoe deui migawe reja-reja kamatihan koe djénéngan  
 23 andjeun keneh? 'Geus kitoe kami teh bakal ngalahir ka darinja kijeu: Salalawasna ge <sup>a</sup> kami tatjau waoeh ka maraneh; ajeuna <sup>b</sup> geura njalingkir ti kami, eh maraneh anoe njiyeun kadorakaän!  
 24 'Koe sabab eta, <sup>c</sup> saha-saha noe ngadenge ijeu pangwoeroek kami, djeung dilampahkeunana, eta koe kami diibaratkeun ka djalma noe ijatna, anoe njiyeun imah dina batoe karang.  
 25 'Djeung saha-saha noe ngadenge ijeu pangwoeroek kami, hanteu ngalampahkeun, <sup>d</sup> eta diibaratkeun ka djalma noe boeroeng, anoe njiyeun imah dina keu-sik. 'Dér hoedjan gëde moeroebot, gér datang tjaäh, djeung angin ngagélboeg, pada neumbag kana eta imah, <sup>e</sup> teu roeboeh, sabab diadékkeun dina batoe karang.  
 26 'Djeung saha-saha noe ngadenge ijeu pangwoeroek kami, hanteu ngalampahkeun, <sup>f</sup> eta diibaratkeun ka djalma noe boeroeng, anoe njiyeun imah dina keu-sik. 'Dér hoedjan gëde moeroebot, gér datang tjaäh, djeung angin ngagélboeg, pada neumbag kana eta imah, <sup>g</sup> toeloej roeboeh, wani ngagoeloegoer roeboehna teh.  
     <sup>a</sup> 5 Moesa 13:8; 1 Joh. 4:1. <sup>b</sup> Job. 10:12.  
     <sup>c</sup> Loek. 6:44. <sup>d</sup> p. 12:33. <sup>e</sup> p. 3:10. <sup>f</sup> Loek. 6:46; Lal. 19:13; Roem 2:13. <sup>g</sup> Loek. 13:26. <sup>h</sup> 2 Tim. 2:19. <sup>i</sup> Djab. 6:9. <sup>j</sup> Loek. 6:47. <sup>k</sup> Sil. 12:7. <sup>l</sup> Roem 2:13. <sup>m</sup> Jéh. 13:13.

28 Dëmi geus kitoe, mangsa parantos eta pilahir Jesoes anoe tadi teja, <sup>a</sup> djalma-djalma pada heraneun tina piwoeroekna;  
 29 'karana <sup>b</sup> ari ngawoeroekna sakoeamaha noe kawasa, lain tjara ahli-ahli kitab.  
     <sup>a</sup> p. 22:33; Mark. 1:22; Loek. 4:32. <sup>b</sup> Joh. 7:46.

### PASAL 8.

**A**ri Jesoes geus loengsoer <sup>a</sup> ti goenoeng, <sup>2</sup> Aloba pisan djalma noe ngiring. 'Hol <sup>b</sup> aja hidji djalma noe boga <sup>c</sup> kasakit lepra, soedjoed ka andjeunna, ari pioendjoekna: Noen Goesti! manawi kërsa, andjeun noe ijasa ngabérésihan diri <sup>d</sup> simkoering. Enggal Jesoes njodorken panangan, <sup>d</sup> njandak ka eta djalma, bari ngalahir: Kami teh daek; heug maneh geura bérésih. Sapada-harita ge leprana <sup>e</sup> teh bérésih. 'Ladjéng Jesoes ngalahir deui ka eta djalma: Masing hade-hade, <sup>f</sup> oelah bebedja ka saha-saha; sarta koe-doe leumpang, <sup>g</sup> tingalikeun diri maneh ka panghoeloe, bari njanggakeun bakti

noe geus didawoehkeun koe Moesa, soepaja eta djadi saksi ka darinja.  
     <sup>a</sup> p. 5:1. <sup>b</sup> Mark. 1:40; Loek. 5:12. <sup>c</sup> 3 Moesa 13. <sup>d</sup> 3 Moesa 5:3; e p. 9:30. <sup>f</sup> 3 Moesa 14:2.  
 5 <sup>a</sup> Mangsa Jesoes geus soemping ka Kapernaoem, aja noe ngadeuhusan hidji kapala sérdaoe, sarta noenoehoen ka 6 Jesoes, <sup>b</sup> kijeu pioendjoekna: Noen Goesti! badega simkoering keur ngalondjor di imah, djingdjingeun, saréng kanjérina 7 katjida. 'Lahiran Jesoes ka dinja: Kami 8 rek datang njageurkeun. 'Ngawangsoel kapala teh, kijeu pioendjoekna: Noen Goesti! simkoering teu sae pisan diling-gihan nya rorompok koe andjeun; ngan moegi-moegi nimbalan koe sakétpaj bae, eta badega simkoering tinangtos tja-9 geur. 'Karantén simkoering ge di bawah anoe kawasa, saréng gadoeh sérdaoe, noe ditjangking koe simkoering. Oepantén simkoering marentah ka saoerang: Geura leumpang! seug leumpang; saréng ka saoerang deui: Geura ka dijen! seug datang; saréng ka badega simkoering:  
 10 Geura eta pigawe! seug dipigawe. 'Mangsa ngadangoe kitoe, <sup>b</sup> Jesoes heraneun pis-an; ladjéng ngalahir ka noe ngariring: Satémenna, kami ngalahir ka maraneh, tjetjakan di bangsa Israil ge kami tatjan manggih kapértjajaän anoe tjara kitoe.  
 11 'Sarta kami ngalahir ka maraneh: <sup>c</sup> reja noe pidaratangeun ti wetan, ti koe-lon, toeloej dijoeck ngarijoeng reudjeung Ibrahim, Ishak djeung Jakoeb dina ka-12 radjaän sawarga. 'Tatapi <sup>d</sup> ari anak ka-radjaän mah bakal didjarongklokken <sup>e</sup> ka noe poék mongkengl boeta-radjin; nya di dinja bakal tjareurik djeung ting-13 karérot hoentoena. 'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka kapala teja: Geura moelang, <sup>f</sup> sapértjaja maneh tinékanan. Dëmi badegana teja waktoe harita pisan tjageur.  
     <sup>a</sup> Loek. 7:1. <sup>b</sup> Mark. 6:6. <sup>c</sup> Loek. 13:29. <sup>d</sup> p. 21:43. <sup>e</sup> p. 22:13. <sup>f</sup> p. 9:22, 29.  
 14 Sanggeus Jesoes soemping ka imah Petros, katingali <sup>a</sup> eta mitohana awewe 15 ngalondjor, keur moerijang. 'Ladjéng koe Jesoes <sup>b</sup> ditjandak leungeunna, toeloej moerijangna oendoer ti eta awewe; geus kitoe hoedang, seug ngalalajanan ka tamoe-tatamoena. <sup>a</sup> Mark. 1:30. <sup>b</sup> p. 9:25.  
 16 Ari geus boerit, reja djalma noe kasoepan setan disanggakeun ka Jesoes. Geus kitoe eta soekma-soekma teh

dika-loewarkeun koe lahiran, sarta njapeaja kalaksanakeun noe geus dilahirkeun koe nabi Jēsaja, kijeu lahirna: <sup>a</sup> Andjeunna geus ngamomotan andjeun koe kasakit-kasakit oerang, sarta geus nanggoeng kasangsaraān oerang.

<sup>a</sup> Jēs. 53:4.

<sup>18</sup> Mangsa katingali koe Jesoes, loba djalma-djalma noe ngalingkoeng ka andjeunna, ladjēng miwarang lajar ka peuntas. 'Geus kitoe <sup>a</sup> aja noe ngadeuheusan hidji ahli kitab, ari pioendjoekna: Noen Goeroe! simkoering sēdja ngiring ka mana bae andjeun angkat. 'Lahiran Jesoes ka dinja: Ari tjareuh baroga lijang, manoeck awang-awang baroga sajang, <sup>b</sup> tatapi ari Poetra manoesa mah teu boga ēnggon keur ngēdēngkeun si-  
21 rah-sirah atjan. 'Aja deui saoerang moeridna, pok oendjoekan kijeu: Noen Goesti! moegi simkoering idinan moen-  
22 doer heula, ngaroewang poen bapa. 'Tatapi lahiran Jesoes ka dinja: Geura ngiring ka kami; <sup>c</sup> ari noe paeh mah sina ngaroewang sapapatenna-sapapatenna.

<sup>a</sup> 2 Loek. 9:57. <sup>b</sup> 2 Kor. 8:9. <sup>c</sup> 1 Tim. 5:6.

<sup>23</sup> Sanggeus <sup>a</sup> nitihan kana parahoe, moerid-moerid ngariring. 'Doemadakan, aja riboet katjida di laoet, dongkap ka ombak-ombak ngaroengkoep kana para-  
25 hoe; dēmi Jesoes keur koelēm. 'Tidinja moerid-moerid njalampeurkeun, seung andjeunna digoegahkeun, bari aroendjoekan: Adoe, Goesti! moegi toeloe-  
26 ngan; abdi-abdi rek katiwasan. 'Ari pilahirna ka darinja: Eh maraneh, <sup>b</sup> noe koerang pērtjaja! naha mana araringgis? Geus kitoe ladjēng tanghi, sarta njeuseul ka eta angin djeung kana laoet;  
27 djēp djēmpe-rehe pisan. 'Ari eta djalma pada heraneun, sarta ngaromong kijeu: Na eta teh djalma koemaha, wēt angin djeung laoet moenggalah datang ka aranoet bae!

<sup>a</sup> Mark. 4:35; Loek. 8:22.

<sup>b</sup> p. 14:31; 16:8.

<sup>28</sup> Sanggeus soemping ka peuntas, <sup>a</sup> ka tanah oerang Gadara, ladjēng Jesoes kapapag koe doeua djalma noe kaāsoepan setan, daratangna ti astana, sarta garalak katjida, noe matak euweuh noe kadoegaeun ngaliwat ka djalanan. <sup>29</sup> 'Doemadakan, eta pada ngagcro, kijeu pokna: Adoe, Jesoes, Poetra Allah!

andjeun aja pērkawis naon ka koering? Andjeun soemping ka dijeu teh, naha bade njangsara ka koering <sup>b</sup> samemeh waktoena? 'Dēmi rada djaoeh ti dinja aja sagoendoek bagong loba pisan, keur njarotean. 'Geus kitoe setan teh pada noenoehoen ka Jesoes, kijeu panoehoenna: Ari andjeun kērsa ngabidjilkeun koering sadaja mah, moegi diwidian njaroeroep ka eta goendoekan bagong. <sup>32</sup> 'Lahiranana ka darinja: Seg bae! Tidinja pada ka loewar, seug njaroeroep ka eta goendoekan bagong teja; horeng eta bagong sagoendoekanana toetoeroebotenina gawir ka laoet, toeloej paraeh di djēro tja. 'Ari noe ngarangon laloempatan, arasoep ka nagara, sarta pada ngabedjakeun eta sakabeh pērkara, djeung noe didamēl ka noe kaāsoepan koe setan teja. 'Geus kitoe broel djalma sanagara boedal, maranggihan ka Jesoes; mangsa geus kapēndak, pada noenoehoen, <sup>c</sup> andjeunna moegi-moegi angkat ti wēwēngkēran dinja.

<sup>a</sup> Mark. 5:1; Loek. 8:26. <sup>b</sup> 2 Petr. 2:4. <sup>c</sup> Aj. 21:14.

## PASAL 9.

Sanggeusing kitoe Jesoes nitihan kana Parahoe, semploeng meuntas, ladjēng dongkap ka <sup>a</sup> nagarana. Tidinja aja <sup>b</sup> noe njaranggakeun hidji djalma djingdjingeun, keur ngēdēng dina kasoer. 'Barang katingali koe Jesoes eta kapērtja-jaānana, ladjēng ngalahir ka noe djingdjingeun teh: Eh agoes! masing soeka ati bae, dosa-dosa maneh geus dihampoera. 'Ari ahli kitab sawareh ngaromong sadjēro hatena kijeu: Eta teh ngagoreng-  
4 keun ka Allah. 'Ana <sup>c</sup> katingali koe Jesoes eta palikiranana, ngalahir kijeu: Koe naon mikiran anoe goreng sadjē-  
5 hate maraneh? 'Karana babari mana, ngomong: Dosa-dosa geus dihampoera ka maneh, djeung ngomong: Geura hoe-  
6 dang, toeloej leumpang? 'Tatapi soepaja maraneh njaho, jen Poetra manoesa teh boga kawasa di boemi pikeun ngaham-  
7 poera dosa (ladjēng ngalahir ka noe djingdjingeun teja): <sup>d</sup> Geura hoedang, pangkoe kasoer maneh, toeloej moelang  
7 ka imah maneh. 'Tidinja eta teh hoe-  
8 dang, seug indit, moelang ka imahna. 'Mangsa koe djalma-djalma katarendjo noe tadi teja, pada heraneun, sarta nga-

moeljakeun ka Allah, noe geus maparin kawasa kitoe ka manoesa. <sup>a</sup> p. 4 : 13.

<sup>b</sup> Mark. 2 : 3; Loek. 5 : 18. <sup>c</sup> p. 12 : 25; Joh. 2 : 25.  
<sup>d</sup> Joh. 5 : 8.

9 Barang <sup>a</sup> Jesoes angkat ti dinja, ningali hidji djalma, keur dijoeck di panjoekeanana; ari ngaramma Mateoes; ladjeng ngalahir ka dinja: <sup>b</sup> Geura ngiring ka kami. Toeloej eta indit, ngiring ka Je-  
10 soes. 'Ari geus kitoe, mangsa Jesoes keur ngarijoeng medja dina imah [eta Mateoes], djéboel reja toekang tjoekke daratang, kitoe deui djalma noe daro-  
raka, toeloej pada miloe ngarijoeng djeng Jesoes sarta moerid-moeridna.  
11 'Barang katendjo koe abli-ahli parisi, seug ngaromong ka moerid-moeridna: <sup>c</sup> Naha Goeroe maraneh teh reureudjeungan dahar djeung toekang tjoekke sarta  
12 djeung djalma noe daroraka? 'Ari koe Jesoes kadangoe, ladjeng ngalahir ka eta djalma kijeu: Ari noe tjalageur mah hanteu koedoe didoekoenan, ngan anoe  
13 garéring bae. 'Ari maraneh mah geura bral, tejangan tégësna noe kijen teja: <sup>d</sup> Kami teh misoeka kana karoenna, lain kana koerban. Karana <sup>e</sup> pangdatang kami teh lain pikeun njaoer anoe balé-  
nér, nja njaoer anoe daroraka, soepaja tarobat. <sup>a</sup> Mark. 2 : 14; Loek. 5 : 27. <sup>b</sup> p. 4 : 19.  
<sup>c</sup> Loek. 15 : 2. <sup>d</sup> Hos. 6 : 6; Mik. 6 : 8. <sup>e</sup> p. 18 : 11;

1 Tim. 1 : 15.

14 Tidinja <sup>a</sup> moerid-moerid Johannes ngadareuheusan ka Jesoes, sarta aroen-djoekan kijeu: Koe naon noe mawi simkoering saréng ahli-ahli parisi <sup>b</sup> loba pisan poewasana, ari moerid-moerid an-  
15 djeun mah sok tara paroewasa? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Koemaha ari <sup>c</sup> batoerbatoer panganten bisaenun nalangsa, salilana direudjeungan koe panganten teh? Tatapi pidatangeun mangsa, jen panganten teh geus ditjandak ti maranahanana, <sup>d</sup> nja didinja pada pipowasaeun teh.  
16 'Hanteu aja djalma noe nambalkeun lamak laken noe anjar keneh kana badjoe boeroek; karana panambalna ngarénjahkeun ka noe boeroek, mingkin  
17 katjida soéhna. 'Kitoe deui hanteu aja djalma noe ngawadahan anggoer anjar kana karoeng koelit boeroek; lamoen kitoe mah karoeng koelit teh bédah, anggoerna moentjérat, sarta karoeng koelit teh djadi boetoet; ari anggoer noe

anjar diwadahan kana karoeng koelit noe weuteuh, geus kitoe doewanana djadi tarétp. <sup>a</sup> Mark. 2 : 18; Loek. 5 : 33.  
<sup>b</sup> Loek. 18 : 12; <sup>c</sup> Hak. 14 : 11. <sup>d</sup> Joh. 16 : 20.

18 Mangsa Jesoes keur ngalahirkeun kitoe ka eta djalma-djalma, <sup>a</sup> djéboel aja hidji kapala, toeloej soedjoed ka pa-joenenn andjeunna, bari oendjoekan kijeu: Poen anak awewe bijeu pisan maot; moegi geura linggih saréng noempangkeun panangan ka dinja, geus kitoe bade  
19 hiroep deui. 'Ladjeng Jesoes ngadég, noetoerkeun eta kapala, djeung moerid-  
20 moeridna.'Doemadakan, aja hidji awewe, noe boga <sup>b</sup> kasakit ngagétih, lilana geus doewa wélas taoen; eta ngadeuheusan ka Jesoes ti poengkoereunana, sarta  
21 njabak kana kélin djoebahna. 'Karana ari omongna di djéro pikir: Saoepama aing bisa njabak bae ka djoebahna, tan-  
22 wande aing tjageur. 'Ladjeng Jesoes malik ka poengkoer; ana beh ningali eta, ngalahir kijeu: Masing soeka ati bae, njai! maneh geus ditoeloeng koe ka-pértjajaän maneh. Ari awewe teja tja-  
23 geur <sup>c</sup> ti waktoe harita pisan. 'Barang Jesoes dongkap ka imah kapala teja, sarta ningali noe njaroeling djeung djal-  
24 ma-djalma keur roesoeh-tagwiwer, 'ladjeng eta dilahiran kijeu: Eh, geura aloen-  
doer; karana boedak teh lain pae, ngan  
25 <sup>d</sup> keur sasarean bae. Tatapi eta pada njeungseurikeun ka Jesoes. 'Ari geus diboedalkeun djalma-djalma, Jesoes lëbét, ladjeng <sup>e</sup> ditjandak leungeunna;  
26 seug boedak teh hoedang. 'Dëmi pé-  
kara tadi teja kaoewar-aerkeun di sa-  
tanah eta. <sup>a</sup> Mark. 5 : 22; Loek. 8 : 41.  
<sup>b</sup> 3 Moesa 15 : 25. <sup>c</sup> p. 8 : 13. <sup>d</sup> Joh. 11 : 11. <sup>e</sup> p. 8 : 15.

27 Barang Jesoes angkat ti dinja, aja doewa djalma lolong naloetoerkeun, bari sasambat, kijeu pokna: Noen, <sup>a</sup> Poetra Dawaed! moegi aja sih-piwélas ka diri  
28 koering. 'Ari geus dongkap ka boemi, noe lolong teh ngadareuheusan. Ladjeng Jesoes ngalahir ka dinja: Koemaha maraneh pértjaja, jen kami bisa migawe kitoe? Ari pioendjoekna: Soemoehoen,  
29 Goesti! 'Geus kitoe ditjabak panonna, sarta ngalahir: <sup>b</sup> Sapértjaja maraneh ti-  
30 nékkanan. 'Seug panonna bareunta. Geus kitoe Jesoes <sup>c</sup> ngalarang ka dinja katjida pisan, ari lahirna: Masing hadahade, poma oleah aja noe dibere njaho.

31 <sup>a</sup> 'Dëmi eta, sanggeus boedal, toeloej ngoetarakeun ka Jesoes di satanah eta.  
<sup>a</sup> p. 12:23; 15:22. <sup>b</sup> p. 8:13. <sup>c</sup> p. 12:16.  
<sup>d</sup> Mark. 1:45; 7:36.

32 Barang eta noe tadi boedal, djëboel aja noe njaranggakeun <sup>a</sup> hidji djalma 33 nja bisoe nya kaasoepan setan. 'Ari geus dikä-loewarkeun setanna mah, noe bisoe teh ngomong. Tidinjya djalma-djalma pada heraneum, sarta ngaromong: Salalawasna ge di pélébah Israil tatjan aja noe nendjo pérkara noe kitoe pë- 34 tana! 'Tatapi <sup>b</sup> ari tjék ahli-ahli parisi mah: Eta ngaloewarkeunana setan so-teh koe kapala setan.  
<sup>a</sup> p. 12:22; Loek. 11:14. <sup>b</sup> p. 12:24.

35 Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes ngidérän sakoer nagara-nagara djeung desa-desa, bari ngawoeroek di masigitna, sarta ngoewarkeun Indjil tina karadjaän teja, kitoe deui njageurkenn sagala roepa panjakit djeung sagala roepa kalaraän ka 36 djalma-djalma. 'Ana ningali ka djalma-djalma teja, <sup>b</sup> Jesoes kalangkoeng-langkoeng wélaseunana ka darinja, tina sabab pada maropo djeung paboejar, <sup>c</sup> tjara 37 domba noe taja pangangonna. 'Ladjëng ngalahir ka moerid-moerid: <sup>d</sup> Piboweteun koe lëga, tatapi ari noe migawe ngan 38 saentik; 'koe sabab eta, geura nënëda ka Pangeran noe kagoengan piboweteun, soepaja miwarang noe migawe kana piboewateunana.  
<sup>a</sup> p. 4:23, 24.  
<sup>b</sup> Mark. 6:34. <sup>c</sup> 4 Moesa 27:17; Jér. 50:6;  
<sup>d</sup> Jeh. 34:5. <sup>e</sup> Loek. 10:2; Joh. 4:35.

### PASAL 10.

Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> moerid noe doewa wélas teja koe Jesoes disaoer; adjeng dipaparin kawasa pikeun ka sakoer soekma nadjis, soepaja dikä-loewarkeun, sarta pikeun njageurkeun ka sagala panjakit djeung sagala kalaraän.  
<sup>a</sup> Mark. 3:13; Loek. 6:13; 9:1.

2 Ari <sup>a</sup> ngaran noe doewa wélas rasoel teh nja kijeu: Anoe mimiti Simon, noe katëlah Petroes, djeung Andreas saderekna; Jakoboës poetra Sëbëdeoes, djeung 3 Johannes saderekna; 'Pilipoes djeung Bartolomeoes; Tomas djeung Mateoes, toekang tjoëke teja; Jakoboës poetra Alpeoes, djeung Leboëes, ngaranna deni 4 Tadeoes; 'Simon, oerang Kana, djeung Joedas Iskariot, anoe djadi ngahijanat.

5 'Eta noe doewa wélas teh koe Jesoes dipiwarang leumpang, sarta ditimbalan, kijeu lahirna: Maraneh poma-poma oelah ngorang djalan ka oerang kapir, djeung oelah ngasoepan nagara oerang Samaria; <sup>b</sup> 'nja koedoe nejang ka <sup>b</sup> domba bangsa 7 Israil noe laleungit. 'Geura laleumpang, sarta koedoe oewar-oewar, kijeu nya pok: <sup>c</sup> Karadjaän sawarga teh geus deukeut. <sup>d</sup> Koedoe njageurkeun noe garëring, ngabérésihanae noe kasakit lepra, hiroepan anoe paraeh, djeung bidjilkeun setan-setan. <sup>e</sup> Katampana koe maraneh teu majar, mikeunna oelah bajang dibajar. <sup>f</sup> 'Oelah bëbékëlan čemas, atawa perak, atawa tambaga dina saboek maraneh. <sup>g</sup> 'Djeung oelah mawa endong baris di djalan, atawa badjoe doewa, atawa taroempah, atawa iteuk; karana <sup>h</sup> noe baranggawe teh patoet pimeunangeun kadaharanana. 'Di mana bae maraneh asoep ka nagara, atawa ka desa, geura talengteng anoe pilajakeun; <sup>i</sup> 'nja di dinja koedoe tjitjing, tèpi ka mangkat 12 deui. <sup>j</sup> 'Barang boes asoep kana eta 13 imah, koedoe oeloek salam. 'Saoepama eta imah aja lajakna, salam maraneh sing teurak ka dinja; sabalikna lamoen teu lajak mah, salam teh sing balik 14 deui ka maraneh. 'Djeung oepama djalma hanteu ngakoe ka maraneh, kitoe deui hanteu ngadenge kana omongan maraneh, toeloej ka loewar bae ti eta imah atawa ti eta nagara teh, bari ngekedjekkeun ngérésna tina soekoe maraneh. <sup>k</sup> 'Satémënnna, kami ngalahir ka maraneh:  
<sup>l</sup> tanah Sadoemoe djeung Gomora teja bakal enteng di poë ngahoekoem ti batan nagara noe kitoe.  
<sup>a</sup> Mark. 3:16; Loek. 6:13.  
<sup>b</sup> p. 9:36; 15:25; Lal. 13:26, 46. <sup>c</sup> p. 4:17.  
<sup>d</sup> Lal. 8:20. <sup>e</sup> 4 Moesa 18:31; 1 Kor. 9:14;  
<sup>f</sup> 1 Tim. 5:18. <sup>g</sup> Mark. 6:10; Loek. 9:4. <sup>h</sup> Loek. 10:5. <sup>i</sup> h p. 11:24.  
<sup>j</sup> 16 <sup>a</sup> Sing ngaringëtkeun, maraneh koe kami dititah saperti domba ka tengah-tengah mejong; mana koedoe ijatna tjara oraj, sarta koedoe langsar hate tjara 17 djapati. 'Djeung maraneh masing hadé-hade koe djalma-djalma; karana <sup>b</sup> bakal pada njelehkeun maraneh ka paragéman rad, sarta bakal dirarangket dina ma- 18 sigit-masigitna. 'Samalah maraneh bakal didareuheskeun ka pajoeneun goepérnoer-goepérnoer sarta radja-radja, tina

sabab kami, pikeun djadi saksi ka  
 19 darinja djeung ka oerang kapir. 'Ari sa-  
 mangsa maraneh koe eta djalma disel-  
 lehkeun teh, <sup>c</sup> poma oelah salémpang  
 koe pétana atawa koe naon pingomo-  
 ngeun; karana dima waktoe eta pisan  
 bakal dipaparinkeun ka maraneh sakoer  
 anoe koedoe diaromongkeun koe ma-  
 20 raneh. 'Karana lain maraneh anoe ngo-  
 mong teh, istoening Roh Rama maraneh  
 21 anoe ngalahir di djéro maraneh. 'Ari  
 doeloer bakal njelehkeun doeloerna sina  
 dipaehan, nja kitoe deui bapa njeleh-  
 keun anakna, ari anak-anak bakal ngaba-  
 haän ka kolot-kolotna, sarta maehan.  
 22 'Sarta maraneh bakal dipikageuleuh koe  
 sakabeh, tina sabab djenengan kami.  
<sup>d</sup> Dëmi saha-saha noe koekoeh nëpi ka  
 panoengtoengan, tangtoe pisalametean.  
 23 'Samangsa maraneh dikanijaya di na-  
 gara ijeu, <sup>e</sup> koedoe kalaboe bae ka noe  
 sedjen; karana satémenna, kami ngala-  
 hir ka maraneh: nagara-nagara Israil  
 moal koengsi kaidér koe maraneh, <sup>f</sup>  
 Poetra manoesa mah geus soemping  
 mantan. <sup>a</sup> Loek. 10 : 3. <sup>b</sup> p. 23 : 34; 24 : 9; Mark. 13 : 9.  
<sup>c</sup> Loek. 12 : 11; 21 : 14, 15. <sup>d</sup> p. 24 : 13. <sup>e</sup> Lal. 14 : 6.  
<sup>f</sup> p. 16 : 28.

24 Ari moerid mah <sup>a</sup> moal ngoengkoelan  
 ti batan goeroena, kitoe deui boedjang  
 moal ngoengkoelan ti batan djoeragan-  
 25 nana. 'Geus meudjeuhna ari moerid teh,  
 oepama djadi saroewa djeung goeroena;  
 kitoe deui lëbah boedjang teh, oepama  
 djadi saroewa djeung djoeraganana. La-  
 moen noe boga imah <sup>b</sup> diséboetkeun  
 Beél-Sëboeb, geus komo ka eusi-imahna  
 26 mah! 'Koe sabab eta, <sup>c</sup> oelah dipake  
 kasijeun; karana taja pérkara katoe-  
 topan, anoe moal pikataraeun, atawa  
 pérkara boeni, anoe moal pikatange-  
 27 neun. 'Sakoer anoe ditjatoerkeun koe  
 kami ka maraneh di noe poëk, koedoe  
 aromongkeun di noe tjaäng; ari sakoer  
 noe kadarengé koe maraneh dina tjeuli,  
 koedoe aroewarkeun ti loehoer hateup.  
 28 'Djeung <sup>d</sup> oelah rek sarijeun koe noe  
 maehan kana badan, tatapi teu bisaeun  
 maehan kana njawa; anggoer koedoe  
 sarijeun koe noe ijasa ngaroeksakeun  
 njawa djeung badan di djéro naraka.  
 29 'Ari manock piit didjoewalna lain doewa  
 sadoewit? kilang kitoe ge teu aja noe  
 ragrag ka boemi hidji-hidji atjan, ari

teu dikërsakeun koe Rama maraneh  
 30 mah. 'Malah-malah <sup>e</sup> boeok maraneh,  
 anoe aja dina sirah, geus kaetang kabeh.  
 31 'Koe sabab eta, oelah rek sarijeun; ma-  
 raneh teh leuwih ti batan manock piit  
 32 noe loba. 'Koe sabab eta, <sup>f</sup> saha-saha  
 noe ngakoe ka kami di hareupeun djal-  
 ma-djalma, tangtoe diakoe deui koe kami  
 di pajoeneun Ama kami, anoe linggih di  
 33 sawarga. <sup>g</sup> Sabalikna, <sup>h</sup> saha-saha noe  
 nganglés ka kami di hareupeun djalma-  
 djalma mah, tangtoe dianglés deui koe ka-  
 mi di pajoeneun Ama kami, anoe linggih di  
 sawarga. <sup>a</sup> Joh. 13 : 16. <sup>b</sup> p. 12 : 21; Joh. 8 : 48.  
<sup>c</sup> Mark. 4 : 22; Loek. 12 : 2. <sup>d</sup> Jér. 1 : 8; Loek. 12 : 4, 5.  
<sup>e</sup> Loek. 21 : 18. <sup>f</sup> Roem 10 : 9, 10. <sup>g</sup> Loek. 9 : 26;  
<sup>h</sup> Tim. 2 : 12.

34 <sup>a</sup> Oelah nganjanaän kami noe matak  
 datang dek mawa karoentoetan ka boe-  
 mi; pangdatang kami teh lain mawa  
 35 karoentoetan, istoening pëdang. 'Kara-  
 na kami noe matak datang teh, <sup>b</sup> djalma  
 dek disina pasëndatan ka bapana; ari  
 anak awewe ka indoengna, djeung mi-  
 36 nantoe awewe ka mitohana awewe. 'Ari  
 noe bakal djadi moesoh djalma, nja  
 37 eta batoerna saimah. 'Saha-saha noe  
 njaäh ka indoeng atawa ka bapa, <sup>c</sup> leu-  
 wihih ti batan ka kami, eta mah teu  
 pérnah ka kami; djeung saha-saha noe  
 njaäh ka anak lalaki atawa ka anak  
 awewe, leuwih ti batan ka kami, eta  
 38 mah teu pérnah ka kami. 'Djeung deui  
<sup>d</sup> saha-saha noe teu manggoel kai-dipa-  
 lang adjangna, bari teu anoet ka kami,  
 39 eta mah teu pérnah ka kami. 'Saha-  
 saha noe manggih ka njawana, bakal  
 kaleungitan koe njawana; djeung saha-  
 saha noe kaleungitan koe njawana tina  
 sabab kami, eta noe bakal manggih  
 njawana. <sup>a</sup> Loek. 12 : 51.  
<sup>b</sup> Mik. 7 : 6. <sup>c</sup> Loek. 14 : 26. <sup>d</sup> p. 16 : 24;  
<sup>e</sup> Mark. 8 : 34; Loek. 9 : 23.

40 <sup>a</sup> Saha-saha noe narima ka maraneh,  
 nja eta narima ka kami; ari noe narima  
 41 ka kami, nja eta narima ka noe  
 geus miwarang kami. 'Saha-saha <sup>b</sup> noe  
 narima ka hidji nabi, koe pedah ngaran  
 nabi, eta pitampaeun gandjaran noe  
 bakoe ka nabi; djeung saha-saha noe  
 narima ka hidji djalma noe bénér, koe  
 pedah ngaran djalma bénér, eta pitam-  
 paeuun gandjaran noe bakoe ka djalma  
 42 noe bénér. 'Djeung saha-saha noe mere

nginoem tjai atah bae saloemoer <sup>a</sup> ka ijeu salah-sahidji djalma noe laleutik, koe pedah ngaran moerid, satémenna kami ngalahir ka maraneh, eta hamo loopoet gandjaranana. <sup>a</sup> Loek. 10:16.

<sup>b</sup> 1 Radj. 17:10. c p. 25:40; Mark. 9:41.

### PASAL 11.

**A**ri geus kitoe, mangsa Jesoes parancos maparin timbalan ka moerid-moeridna noe doewa wélas teja, ladjeng deui angkatna ti dinja, kërsa ngawoe-roek sarta ngoewarkeun dina eta naga-ra-nagarana.

<sup>2</sup> Barang Johannes <sup>a</sup> di pangberokan ngadangoe tjarijoes dadamélan Kristoës, seng <sup>3</sup> ngadjeroengkeun doewa moerid, 'bari kijeu pihatoerna ka Jesoes: Nja adjéngan anoe bakal soemping teja, oetawi koe-<sup>4</sup> doe ngantosan anoe sanes deui?' Ladjeng Jesoes ngawalon, kijen lahirna ka eta moerid: Maraneh geura arindit, oeningakeun bae ka Johannes sakoernoe kadenge <sup>5</sup> djeung noe katendjo koe maraneh: 'nja eta <sup>b</sup> aja noe lolong njareueung, djeung noe darejog leumpangna bénér; aja noe lalepra dibérésihan, sarta noe torek ngadareng; aja noe paeh dihariroepan, djeung noe malarat diaroewaran Indjil. <sup>6</sup> 'Sarta salamét djalma noe hanteu tadtadjing ka kami. <sup>a</sup> Loek. 7:18; p. 14:3.

<sup>b</sup> Jös. 29:18; 35:5; 61:1.

<sup>7</sup> Sanggeusna eta arindit, <sup>a</sup> Jesoes ngamimitian ngalahir ka djalma-djalma tina hal Johannes, kijeu: Noe matak maraneh boedal ka tégal lèga teja narendjo naon? mandjah, anoe loewak-lejok koe angin? <sup>8</sup> 'Atawa noe matak maraneh boedal teh, narendjo naon? ka hidji djalma noe make papakean lémés? Saéjnana, noe make lalémés mah, pangajana di padaha <sup>9</sup> lémán radja-radja bae. 'Atawa noe matak maraneh boedal teh, narendjo naon? ka hidji nabi? Saestoenia, kami ngalahir ka maraneh: malah eta leuwih pisan <sup>10</sup> ti batan nabi. 'Karana nja eta noe dioengélkeun dina Kitab kijeu teja: <sup>b</sup> Masing nganjahokeun, kami miwarangan saheulaeum maneh malaikat kami, anoe bakal njadijkeun pidjalanenn maneh <sup>11</sup> saheulaeum maneh. 'Satémenna, kami ngalahir ka maraneh, di sakoer-sakoer djalma noe geus didjoeroekeun koe awe-we, hanteu aja hidji-hidji atjan noe

ngoengkoelan ka Johannes toekang ngabanjoe; tatapi ari noe pangleutikna dina karadjaän sawarga mah, <sup>c</sup> eta leuwih ti <sup>12</sup> batan Johannes. 'Sarta <sup>d</sup> tina poéan Johannes toekang ngabanjoe teja něpi ka ajeuna, karadjaän sawarga teh ditém-poeh, arikoe noenémpoeh dibeunangkeun <sup>13</sup> pisan. 'Karana sadajana para nabi reudjeung toret ngawédjangna něpi ka Johannes. 'Sarta lamoem maraneh daek nrima, <sup>e</sup> nja eta teh Elias, anoe bakal soem-<sup>15</sup> ping teja. 'Saha-saha djalma <sup>f</sup> noe boga tjeuli pikeun ngadenge, koedoe denge-<sup>16</sup> keun. 'Tatapi ari bangsa djaman ajeuna <sup>g</sup> koe kami rek dimisilkeun kana naon? Nja eta oepama baroedak noe darijoe di pasar-pasar, bari ngagéroan ka batoerna, <sup>17</sup> 'kijeu pokna: Dewek geus pada mangnjoeelingkeun ka maraneh, tatapi maraneh teu ngigél; dewek geus pada mangnjanjikeun ka maraneh koe njanjian nalangsa, tatapi maraneh teu aloek-<sup>18</sup> aloekan. 'Karana Johannes teh soem-pingna <sup>h</sup> teu dahar teu leneut, ari tjék djalma-djalma: Eta teh aja setanan. <sup>19</sup> 'Dëmi Poëtra manoesa mah datangna dahar sarta nginoem; ari tjék djalma-djalma: Toeh tarendjo, eta mah djalma réwog sarta beuki nginoem anggoer, sosobatan djeung toekang tjoekte sarta djeung djalma doraka. Ari kapintéran teh geus diroedjoekan koe anak-anakna.

<sup>a</sup> Loek. 7:24. <sup>b</sup> Mal. 3:1; Mark. 1:2; Loek. 7:27. <sup>c</sup> p. 13:17. <sup>d</sup> Loek. 16:16. <sup>e</sup> p. 17:10. <sup>f</sup> p. 13:9. <sup>g</sup> Loek. 7:31. <sup>h</sup> p. 3:4; Loek. 7:33.

<sup>20</sup> Tidinja Jesoes ngamimitian ngawéwé-leh ka nagara-nagara, énggon andjeunna midamél moedjidjat pangrejana teja, sa-<sup>21</sup> bab hanten tarobat: 'Pitjilakaeun maneh, <sup>a</sup> Korasin! Pitjilakaeun maneh, Bet-Saida! karana oepama di <sup>b</sup> Tiroes djeung Sidon didjijeun moedjidjat saperti noe didjijeun di maraneh teja, tangtoe eta geus lila tarobat, <sup>c</sup> make karoeng djeung <sup>22</sup> lëboe. 'Tatapi kami teh ngalahir ka maraneh: ari Tiroes djeung Sidon <sup>d</sup> bakal enteng di poë ngahoekoem, ti batan <sup>23</sup> maraneh. 'Sarta ari maneh, Kaperna-oem, noe geus didjoengdjoengkeun tépi ka langit, nja maneh bakal didjong-klokkeun <sup>e</sup> tépi ka énggon noe paeh. Karana oepama di <sup>f</sup> Sadoemoe didjijeun moedjidjat saperti noe didjijeun di maneh teja, eta mangsa ajeuna tangtoe tétep

<sup>24</sup> keneh bae. 'Tatapi kami teh ngalahir ka maneh, jen tanah Sadoemoe <sup>g</sup> bakal enteng di poē ngahoekoom, ti batan maneh. *a Loek. 10:13. b Jēh. 26. c 2 Sam. 13:19; Joen. 3:6. d p. 10:15. e Aj. 11:8. f Njanj. 4:6. g p. 10:15.*

<sup>25</sup> <sup>a</sup> Dina mangsa eta Jesoës ladjēng oendjoekan, kijeu pioendjoekna: Simkoering moedji ka andjeun, noen Ama, Pangeran noe kagoengan langit sarēng boemi! doemeh eta pērkawis teja koe andjeun <sup>b</sup> ditoetoepan ka noe palintēr sarwoeh ka noe binangkit, sarēng geus diboeka-  
<sup>26</sup> kenn <sup>c</sup> ka baroedak. 'Lērés, Ama! nja  
<sup>27</sup> kitoe pisan kasoekaän andjeunn. 'Sanis-  
kara koe Rama <sup>d</sup> geus diserenkeun ka  
kami; djeung hanteu aja pisan anoe  
nganjahokeun ka Poëtra, ngan Rama  
bae; kitoe deui teu aja noe nganjahoe-  
<sup>28</sup> koe Poëtra. 'Hijap ka darijeu ka kami, eh  
sakoer noe maropo sarta noe kabeuratan!  
<sup>29</sup> kami rek njégran ka maraneh. 'Geura  
panggoel pasangan kami, barina goegoe-  
roe ka kami; karana kami teh sareh sarta  
rēndah ati; lamoen kitoe maraneh <sup>e</sup> tang-  
toe meunang kaségéran piken <sup>f</sup> njawa  
<sup>30</sup> maraneh. 'Karana <sup>f</sup> ari pasangan kami  
teh émpoek, sarta momotan ti kami teh  
hampang. *a Loek. 10:21. b Jés. 29:14. c p. 18:3.  
d p. 28:18; Joh. 3:35. e Jér. 6:16. f 1 Joh. 5:3.*

### PASAL 12.

Mangsa eta teh, <sup>a</sup> dina hidji poē sabat, Jesoës angkat, djalanna kana pēpēlakan tarigoe; dēmi moeridna harajangeun dahar; tidinja <sup>b</sup> pada mipit rang-  
<sup>2</sup> geujanana, seug didalahar. 'Ari ahli-ahli  
parisi, barang narendjo eta, aroendjoe-  
kan ka Jesoës kijen: Toeh, moerid-moerid  
adjēngan milampah <sup>c</sup> noe teu kawidian  
dipigawe di poē sabat. 'Lahiranana ka  
eta djalma: Naha maraneh tatjan ngadji  
<sup>d</sup> tjarita lalampahan Dawoed, keur  
mangsa palajeun dahar, kitoe deui ba-  
<sup>4</sup> toer-batoerna? 'Nja lampahna asoep ka  
gēdōng Allah teja, ngadahar eta roti  
tingalieun, padahal hanteu widi didahar  
koe andjeunna, kitoe deui koe batoer-  
batoerna, <sup>e</sup> ngan koe para panghoeloe  
<sup>5</sup> bae? 'Atawa koe maraneh tatjan kaädji  
dina toret, jen panghoeloe <sup>f</sup> di poē  
sabat pada ngarémpak sabat dina djero

<sup>6</sup> kabah, kitoe ge teu matak salah? 'Sarta  
kami ngalahir ka maraneh, di dijeu aja  
<sup>7</sup> noe leuwih ti batan kabah. 'Tatapi  
saoepama geus kanjahoan koe maraneh  
dina panghartina noe kijeu teja: <sup>h</sup> Kami  
teh misoeka kana karoenna, lain kana  
koerban: moal datang ka ngahoekoeman  
s noe teu baroga dosa. 'Karana nja Poëtra  
manoesa noe moerba ka poē sabat keneh.  
*a Mark. 2:23; Loek. 6:1. b 5 Moesa 23:25.  
c 2 Moesa 20:10. d 1 Sam. 21:6. e 3 Moesa 21:8,9.  
f 4 Moesa 28:9. g Mal. 3:1. h p. 9:13.*

<sup>9</sup> Ana geus ladjēng angkatna ti dinja,  
<sup>10</sup> <sup>a</sup> Jesoës soemping ka masigit. 'Doemadakan, di dinja aja hidji djalma noe  
kemper leungeunna sabeulah. Toeloej  
eta pada naros ka Jesoës, kijeu pioen-  
djoekna: <sup>b</sup> Koemaha, ari di poē sabat  
kawidian njageurkeun? Pambrinha soe-  
<sup>11</sup> paja bisa ngélakkeun andjeunna. 'Lahiranana ka darinja: Saha djalma di  
lēbah maraneh, anoe boga domba hidji,  
saoepama tigoebroes kana lombang di  
poē sabat, naha eta moal ditjékél, heug  
<sup>12</sup> dihandjatkeun? 'Ari djalma <sup>c</sup> koetan lain  
leuwih pisan ti batan domba? Nandakeun  
kawidian di poē sabat migawe  
<sup>13</sup> kahadean. 'Geus kitoe ladjēng ngalahir  
ka eta djalma teja: Tjing, geura sodor-  
kenn leungeun maneh. Pek disodorkeun;  
toeloej diwaloejakeun, tjageur tjara len-  
<sup>14</sup> ngeun hidji deui. 'Dēmi ahli parisi teh,  
ari geus boedal, seug rērēmpoegan  
djeung batoer-batoer, <sup>d</sup> koemaha nja  
<sup>15</sup> pipetæunana maehan ka Jesoës. Tatapi  
kaoeninga koe Jesoës; ladjēng angkat  
ti dinja. Sarta loba pisan djalma noe  
ngariring; eta sakabehna ditjalageur-  
<sup>16</sup> kenn; <sup>e</sup> djeung diomat-omatan katjida,  
<sup>17</sup> oelah sina ngoetarakeun salira an-  
djeunna. 'Nja eta soepaja kalaksana-  
keun <sup>f</sup> noe gens dilahirkeun koe nabi  
<sup>18</sup> Jésaja, kijen lahirna: 'Toeh, abdi kami,  
beunang kami milih, kaäsih kami, noe  
dipikarešp koe hate kami! Eta koe kami  
rek diteundeun Roh kami, sarta bakal  
ngoewarkeun hoekoeman ka oerang ka-  
<sup>19</sup> pir. 'Moal pitjerewedueun atawa hahao-  
kan, sarta moal aja noe ngadenge so-  
<sup>20</sup> warana dina loeloeroeng. 'Hoë noe pitës  
koe eta hamo bakal disapatkeun, dēlēs  
noe ngéboel keneh koe eta hamo bakal  
diparenman; tangtoe datang ka noe-  
toegkeun hoekoeman teh sina oenggoel.

- 21 'Sarta oerang kapir bakal pada ngarép-  
ngarép kana djénénganana. *a* Mark. 3:1;  
*b* Loek. 6:6; *b* Loek. 14:3; *c* Loek. 12:24; *d* Joh.  
5:16; 7:19; *e* p. 8:4; 9:30; *f* Jés. 42:1-4.
- 22 Ari geus kitoe dideuehuskeun ka Je-  
soes *a* hidji djalma noe kaāsoepan setan,  
nja lolong nja bisoe; seug toeloej di-  
tjageurkeun, anoe matak eta djalma noe  
lolong djeung bisoe teh bisa ngomong  
23 sarta nendjo. 'Děmi sakabeh djalma mě-  
lengék, aromongna: Eta teh lain *b* Poe-  
tra Dawoed teja? 'Tatapi ari ahli-ahli  
parisi, anoe ngadlenge kitoe, ngaromong:  
*c* Eta hanteu ngaloewarkenn setan, ngan  
25 koe *d* Beël-Sëboeb, kapala setan. 'Na-  
nging Jesoes *e* oeningaen ka pikiranana;  
seug ngalahir ka eta djalma: Oenggal  
karadjaañ, noe měrangan maneh, tangtoe  
toempoer; sarta oenggal nagara atawa  
imah, noe měrangan maneh, eta moal  
26 tětěp. 'Oepama Setan ngaloewarkenn  
Setan, eta nandakeun měrangan maneh;  
ana kitoe mah karadjaañana koemaha  
27 bisa tětěp? 'Lamoen čnya kami ngaloewar-  
keun setan koe Beël-Sëboeb, anak-  
anak maraneh ngaloewarkeunana setan  
teh koe saha? Manana nja eta pisan  
noe bakal ngahoekoeman ka maraneh.  
28 'Sabalikna, lamoen kami ngaloewarkeun  
setan teh koe Roh Allah, nandakeun  
karadjaañ Allah geus dongkap ka ma-  
29 raneh. 'Atawa koemaha djalma rek bisa  
asoep ka imah noe bědas, sarta ngara-  
jah paparabotanana, lamoen eta noe  
bědas teh hanteu dibarogod heula mah?  
30 kakara bisa ngarajah imahna. 'Anoe  
hanteu miloe ka kami, *f* nja eta ngala-  
wan ka kami teh; sarta noe hanteu  
miloe ngoempelkeun djeung kami, nja  
31 eta ngaboerantakteun. 'Koe sabab eta,  
kami ngalahir ka maraneh: *g* sagala  
dosa sarta omongan goreng bakal di-  
hampoera ka djalma; tatapi ari hal ngagorengkeun  
ka Roh mah, moal diham-  
32 poera ka djalma. 'Djeung saha-saha noe  
ngomong ngalawan ka Poetra manoesa  
teh, bakal dihampoera; tatapi ari noe  
ngomong ngalawan ka Roh Soetji mah,  
moal dihampoera, boh djaman ajeuna,  
33 boh djaman mangke. 'Salah-sahidji, *h*  
sëboetkeun tangkalna hade djeung boe-  
wahna hade, atawa sëboetkeun tang-  
kalna goreng djeung boewahna goreng;  
karana kanjahoanana tangkal tina boe-

34 wahna. 'Eh, *i* anak-anak oraj wělang!  
koemaha maraneh rek bisa ngomong  
barang noe hade, da maraneh teh dasar  
goreng? *j* karana panglemekna biwir  
35 koe tina kaleberanana hate. 'Ari djalma  
noe hade ngabidjilkeun kahadean tina  
banda hate noe hade; kitoe deui djalma  
noe goreng ngabidjilkeun kagorengan  
36 tina banda noe goreng. 'Ari kami ngalahir  
ka maraneh, *k* tina hidji-hidji omongan  
noe sija-sija, noe diomongkeun koe  
djalma, koedoe pada njanggakeun ka-  
37 teranganana *l* di poë ngahoekoem. 'Karana  
tina omongan maneh bakal maneh  
didamél běnér, sarta tina omongan ma-  
neh keneh bakal maneh dihoekoeman.  
*a* p. 9:32; Loek. 11:14. *b* p. 9:27. *c* p. 9:34;  
10:25. *d* 2 Radj. 1:2. *e* p. 9:4. *f* Mark. 9:40.  
*g* Mark. 3:28, 29; Loek. 12:10; 1 Joh. 5:16.  
*h* p. 7:18. *i* p. 3:7. *j* Loek. 6:45. *k* Ep. 4:29;  
5:4. *l* Goer. 12:14.

38 Toeloej ngawangsoel sawareh ahli  
kitab djeung ahli parisi, kijeu pioen-  
djoekna: Noen Goeroe! *a* simkoering ha-  
jang nendjo hidji tanda dadamélan adjé-  
39 ngan. 'Ari Jesoes ngawalon, kijeu lahir-  
na: Bangsa noe goreng djeung sok  
ngaranjed teh menta tanda; moal dibere  
tanda, ngan tanda nabi Joenoes teja.  
*b* Karana saperti Joenoes *b* tiloe poë tiloe  
peuting aja di djéro beuteung laoek  
lodan teja, nja kitoe deui Poetra manoesa  
teh bakal aja di djéro hate boemi  
*c* tiloe poë tiloe peuting. 'Orang Ninéwe  
bakal ngadareuhesusan ka hoekoem ki-  
jamat baréng djeung ijeu bangsa ajeuna,  
sarta seug ngahoekoeman ka darinja;  
karana *d* oerang Ninéwe teh tarobat  
sanggeusna meunang piwoeroek ti Joe-  
noes; padahal anoe ajeuna di djeu mah,  
42 leuwih ti batan Joenoes. 'Radja istri  
*e* ti těbeh kidoel teja bakal ngadeuhusan  
ka hoekoem kijamat baréng djeung  
ijeu bangsa ajeuna, sarta seug ngahoekoeman  
ka darinja; karana geus soem-  
ping ti toengtoeng boemi, bawaning ha-  
jangeun ngareungeun kana kapintéran  
Soeleman; padahal anoe ajeuna di djeu  
43 mah, leuwih ti batan Soeleman. 'Mangsa  
soekma nadjis geus ka loewar ti djalma,  
toeloej ngidéran énggon noe rarehe,  
nejangan eukeur tjitjing, tatapi hanteu  
44 manggih. 'Seng ngomong kijeu: Ah, dek  
balik deui bae ka imah oeroet aing ka  
loewar. Ari datang, njampak geus ko-

song, beunang njapoean sarta dialoese-  
45 aloes. 'Tidinja leumpang, ngadjakan toe-  
djoeh batoer pada soekma, noe leuwih  
goreng ti batan manehanana; ari geus  
asoep tjaritjing di dinja; <sup>f</sup> djadi djalma  
teja ahirna leuwih bangët ti batan tadi.  
Nja kitoe pidjadieunana ijeu bangsa noe  
goreng teh. <sup>a</sup> p. 16:1; Mark. 8:11; Loek. 11:29.  
<sup>b</sup> Joen. 1:17. <sup>c</sup> p. 16:21. <sup>d</sup> Joen. 3:5. <sup>e</sup> 1 Radj.  
10:1. <sup>f</sup> Ibr. 6:4-6; 2 Petr. 2:20.

<sup>46</sup> Ari keur Jesoes ngalahir keneh ka eta  
djalma-djalma, <sup>a</sup> beh iboena djeung sa-  
derek-saderekna ngaradëg di loewar, ha-  
rojonganun sasaoran djeung andjeunna.  
<sup>47</sup> 'Toeloej aja noe ngoeninga kijeu: Toeh,  
iboe sarëng saderek-saderek andjeun  
keur ngaradëg di loewar, harojonganun  
<sup>48</sup> sasaoran sarëng salira andjeun. 'Ngä-  
walon Jesoes, kijeu lahirna ka noe ngoen-  
inga teh: Na saha karah iboe kami,  
djeung saha doeloer-doeloer kami teh?  
<sup>49</sup> 'Ladjëng ngoengkoelkeun pananganana  
ka loehoereun moerid-moeridna, bari  
ngalahir: Toeh, tarendjo indoeng djeung  
50 doeloer-doeloer kami mah! 'Karana saha-  
saha djalma <sup>b</sup> noe ngalampahkeun kërsa  
Ama kami, anoe linggih di sawarga, nja  
eta doeloer lalaki, sarta doeloer aewewe,  
djeung indoeng kami. <sup>a</sup> Mark. 3:31;  
Loek. 8:20. <sup>b</sup> p. 7:21; Joh. 6:40.

### PASAL 13.

Dina poë harita Jesoes ka loewar ti  
boemi, <sup>a</sup> ladjëng linggih di sisi laoet.  
<sup>2</sup> 'Geus kitoe loba pisan djalma koempoel  
ngadareuheusan, noe matak andjeunna  
<sup>b</sup> nitihan kana hidji parahoe, seug ling-  
gih; ari eta sakabéh djalma teja narang-  
<sup>3</sup> toeng di basisir. 'Tidinja Jesoes ngala-  
hirkeun reja pisan pérkara ka darinja  
koe misil, kijeu lahirna: <sup>c</sup> Aja hidji toe-  
kang sëbar indit ka loewar, dek njëbar-  
<sup>4</sup> keun. 'Mangsa keur njëbarkeun, sawa-  
reh ragragan ka djalan; seug manoek-  
<sup>5</sup> manoek daratang, maratjokan eta. 'Ari  
noe sawareh deni ragraganana ka noe aja  
tjadusan, njampak di dinja teu pati loba  
taneuh; harita keneh ge djadi, koe  
<sup>6</sup> sabab hanteu djero taneuhna. 'Tatapi  
ari geus bidjil panon-poë, toeloej toe-  
toeng; djeung tina sabab hanteu aja  
<sup>7</sup> akarna, noe matak djadi perang. 'Ari noe  
sawareh dui ragraganana ka pélébah  
tjoetjoek-tjoetjoek; dëmi eta tjoetjoek  
djaradi, toeloej noe disëbarkeun teh

<sup>8</sup> eungapeun. 'Ari noe sawareh deni rag-  
raganana ka taneuh noe hade; toeloej  
bidjil boewahna, beubeunanganana noe  
hidji <sup>d</sup> saratoes, noe hidji gënëp poeloeh,  
ari noe hidji deni tiloe poeloeh patikë-  
<sup>9</sup> laneun. 'Saha-saha djalma <sup>e</sup> noe boga  
tjeuli pikeun ngadenge, koedoe denge-  
keun. <sup>a</sup> Mark. 4:1. <sup>b</sup> Loek. 5:3. <sup>c</sup> Loek. 8:4.  
<sup>d</sup> 1 Moesa 26:12. <sup>e</sup> p. 11:15.

<sup>10</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> moerid-moerid pada ma-  
rék ka Jesoes, sarta oendjoekan kijeu:  
Noen, koemaha noe mawi andjeun nga-  
lahir ka eta djalma-djalma koe misil?  
<sup>11</sup> 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka moe-  
rid: Sabab <sup>b</sup> ari maraneh geus dipaparin  
pinjahoëun ka rasijah karadjaän sawar-  
ga, tatapi ari eta djalma mah hanteu  
<sup>12</sup> dipaparin. 'Karana <sup>c</sup> saha-saha noe geus  
boga, tangtoe dipaparin deui, sarta da-  
tang ka leuwihan; sabalikna ari noe han-  
teu boga mah, ti eta teh sabobogaänana  
<sup>13</sup> ge bakal ditjandak. 'Kitoe noe matak  
kami ngawoeroek ka eta djalma-djalma  
noe misil; sabab <sup>d</sup> molotot oge hanteu  
nendjo, djeung tjeuli molongo oge teu  
ngadenge, soemawonna moeu ngaharti.  
<sup>14</sup> 'Sarta nja di marahananana eta boekti  
<sup>e</sup> piwëdjang nabi Jësaja, anoe kijeu la-  
hirna: Maraneh bakal ngadenge koe  
tjeuli, tatapi moal ngaharti; sarta bakal  
molotot koe panon, tatapi moal nendjo.  
<sup>15</sup> 'Karana ijeu bangsa teh geus djadi min-  
toel hatena, ari tjeulina hese ngadenge-  
na, sarta panonna geus dipeureumkeun;  
soepaja oelah koengsi narendjo koe pa-  
non, djeung oelah ngadarenge koe tjeuli,  
djeung oelah ngaharti koe hate, djeung  
oléah tarobat, sarta oelah ditjageurkeun  
<sup>16</sup> koe kami. 'Tatapi <sup>f</sup> ari panon maraneh  
mah salamët, sabab nendjo; kitoe deui  
<sup>17</sup> tjeuli maraneh, sabab ngadenge. 'Ka-  
rana satëmënna, kami ngalahir ka ma-  
raneh: <sup>g</sup> djaman baheula reja pisan nabi  
reudjeung djalma noe balënr haraja-  
ngeun ningali pérkara noe katendjo koe  
maraneh, tatapi hanteu koengsi ningali;  
djeung harajangeun ngareungeu pérkara  
noe kadenge koe maraneh, tatapi hanteu  
<sup>18</sup> koengsi ngareungeu. 'Dëmi ajeuna ma-  
raneh geura ngadengekeun misil toe-  
<sup>19</sup> kang sëbar teja: 'oepama djalma ngag-  
denge <sup>h</sup> eta pangandika tina hal kara-  
djaän, sarta hanteu ngahartieun, toeloej  
datang <sup>i</sup> noe goreng teja, ngaraboet anoe

geus disēbarkeun dina hatena; nja eta  
20 noe kasēbarkeun ka djalanan teja. 'Ari noe  
kasēbarkeun ka noe aja tjadasan teja,  
nja eta noe ngadengekeun pangandika,  
harita keneh ge ditarima djeung soekaa-  
21 na; 'tatapi eta hanteu aja akarna dina  
dirina, noe matak hanteu koengsi lila;  
mangsa aja kasoekēran djeung dikani-  
jaja tina sabab pangandika teja, eta  
22 gantjang titadjong. 'Ari noe kasēbar-  
keun ka pēlēbah tjoetjoek teja, nja eta  
noe ngadengekeun pangandika; dēmi j  
karepotan doenya, sarta panggēndamna  
kabeungharan, matak djadi eungapeun  
pangandika teh, salawasna teu boewa-  
han. 'Ari noe kasēbarkeun di taneuh noe  
hade teja, nja eta noe ngadengekeun pa-  
ngandika, sarta kaharti pisan; geus kitoe  
datang ka boewahan, beubeunanganana  
noe hidji saratoes, noe hidji gēnēp poe-  
loeh, ari noe hidji deni tiloe poeloeh pat-  
tikēlaneun. <sup>a</sup> Mark. 4 : 10; Loek. 8 : 9. <sup>b</sup> b. p. 11 : 25.  
<sup>c</sup> p. 25 : 29; Mark. 4 : 25. <sup>d</sup> 5 Moesa 29 : 4. <sup>e</sup> Jēs.  
6 : 9, 10. <sup>f</sup> Loek. 10 : 23. <sup>g</sup> 1 Petr. 1 : 10. <sup>h</sup> p. 4 : 23.  
<sup>i</sup> 1 Job. 3 : 12. <sup>j</sup> 1 Tim. 6 : 9, 10.

24 Aja misil sedjen, koe Jesoes ditjari-  
joskeun ka eta djalma-djalma, kijeu la-  
hirna: Ari karadjaān sawarga teh oepa-  
ma hidji djalma noe njēbarkeun binih  
25 noe hade dina lahanna. 'Keur waktoe  
djalmana hareēs, djol datang moesoehma,  
njēbarkeun djoekoet dina tarigoe teja,  
26 geus kitoe leumpang. 'Mangsa ngagēde-  
an eta pēlakna, ana keur njiram, seug  
27 katara deui djoekoetna. 'Tidinja badega-  
badega djalma noe boga lahan teja ngad-  
28 reueusan, sarta oendjoeikan kijeu:  
Noen djoeragan! karah gamparan teu  
njēbarkeun binih noe sae dina lahan  
gamparan? na ti mana eta aja djoekoet?  
29 'Ari saoerna: Eta noe njijeun kitoe teh  
djalma moesoehm. Mioendjoeck deui bade-  
ga teh: Koemaha koe pangērsa djoera-  
gan, koering laleumpang ngoempoelkeun  
30 eta? 'Ari saoerna: Montong; karana  
lamoen ngoempoelkeun eta djoekoet,  
31 bisi katjaboet tarigoena. 'Keun, sina  
barēng bae ngagēdean nēpi ka dibowet;  
ari geus waktoe dibowet, kami rek  
nitah kijeu ka noe dibarowet: Ajeuna  
koempelkeun heula eta djoekoetna,  
seug beungkeutan, soepaja sina didoe-  
roek; tatapi <sup>a</sup> ari tarigoena mah koedoe  
koempelkeun kana koedang kami.

<sup>a</sup> p. 3 : 12.

31 Aja deui misil sedjen, koe Jesoes ditja-  
rioskeun ka eta djalma-djalma, kijeu la-  
hirna: Ari karadjaān sawarga teh <sup>a</sup> oepa-  
ma siki sasawi, noe ditjokot koe hidji  
32 djalma, toeloej diipoek di kēbonna. 'Nja  
eta panglēboet-lēmboetna tina sakab-  
eh sisikian; tatapi ari geus djadi, eta  
moenggah panggēdena tina sakoer labab-  
lalab, sarta tangkalan, nēpi ka manoek  
awang-awang daratang sarta njarajang  
dina dahanna. <sup>a</sup> Mark. 4 : 31; Loek. 13 : 18.

33 Aja deui misil sedjen, koe andjeunna  
dilahirkeun ka eta djalma-djalma, kijeu:  
Ari karadjaān sawarga teh <sup>a</sup> oepama  
ragi, noe ditjokot koe hidji awewe, toe-  
loej dibēbēskéun ka tipoeng tiloe takēr,  
datang ka kahaseuman sakabehna.

<sup>a</sup> Loek. 13 : 20.

34 Eta sadajana pērkara koe Jesoes dilah-  
irkeun ka djalma-djalma <sup>a</sup> koe misil  
bae; ari hanteu koe misil mah, teu pisan  
35 ngalahir ka darinja; 'soepaja kalaksana-  
keun noe geus dilahirkeun koe <sup>b</sup> nabi  
teja, kijeu lahirna: <sup>c</sup> Kaoela sēdja moeka  
biwir koe misil, sēdja ngaloewarkeun  
barang anoe boeni ti watēs diadēgkeu-  
nana alam-doenya. <sup>a</sup> Mark. 4 : 33.

<sup>b</sup> 2 Bab. 29 : 30. <sup>c</sup> Djab. 78 : 2.

36 Geus kitoe eta djalma-djalma teja koe  
Jesoes ditilar, ladjēng moelih ka boemi.  
Tidinja moerid-moerid ngadareuheusan,  
sarta kijeu pioendjoeckna: <sup>a</sup> Moegi-moegi  
nērangkeun ka simkoering eta misil  
37 djoekoet dina lahan teja. 'Ngawalon  
Jesoes, kijeu lahirna ka moerid teh: Ari  
noe njēbarkeun binih noe hade teja, nja  
38 eta Poetra manoesa. 'Dēmi lahan teja,  
nja eta doenya. Binih noe hade teja, nja  
eta anak-anak karadjaān; djeung djoek-  
oet teja, nja eta anak-anak ti noe go-  
39 reng. 'Ari moesoehm, noe geus njēbarkeun  
eta, nja eta Iblis. Waktoe dibowet teja,  
nja eta panoengtoengan doenya. Ari noe  
40 dibarowet, <sup>b</sup> nja eta malaikat. 'Sapērti  
dikoempoelkeun eta djoekoetna, sarta  
toeloej dideroek koe seuneu teja, nja  
41 kitoe pisan pidjadieunana dina panoeng-  
toengan doenya teh. 'Ari Poetra manoesa  
bakal miwarangan <sup>c</sup> malaikatna, sarta  
eta bakal pada ngoempoelkeun tina ka-  
radjaānana saniskara <sup>d</sup> titadjongan,  
djeung sakoer noe migawe kadorakaān;  
42 'bari toeloej <sup>e</sup> dialoengkeun ka pameuleuman  
noe hoeroeng; eta di dinja bakal

- tjareurik djeung tingkarerot hoentoeña.  
 43 'Harita noe balenär bakal <sup>f</sup> montjorong tjava panon-poë dina karadjaän Ramana. Saha-saha noe boga tjeuli pikeun ngadenge, eta koedoe dengekeun. <sup>a</sup> p. 15:15;  
<sup>b</sup> Wahj. 14:15; <sup>c</sup> p. 24:31; <sup>d</sup> Sëp. 1:3; <sup>e</sup> p. 8:12;  
<sup>25:30;</sup> Wahj. 19:20; <sup>f</sup> Dan. 12:3; 1 Kor. 15:40.
- 44 Djeung deui karadjaän sawarga teh oepama radja-barana noe kakoeboer dina lahan; ana katimoe koe hidji djalma, toeloej disoempotkeun; sarta koe bawaning atoheun, seug indit "ngadjoe-walan babandaänana, bari toeloej dibeuili eta lahan teja. <sup>a</sup> Loek. 44:33; Pil. 3:7.
- 45 Djeung deui karadjaän sawarga teh oepama hidji toekang dagang, noe ne-jangan moetijara noe moelja. 'Ari geus manggih moetijara hidji noe gëde nakër pangadjina, seug indit ngadjoe-walan babandaänana, bari toeloej dibeuili.
- 46 Djeung deui karadjaän sawarga teh oepama hidji heurap, noe diroengkoepkeun ka laoet, sarta warna-warna laoek anoe kakoempoelkeun. 'Mangsa geus pineoh, dipoloet ka sisi; toeloej djalmania gek darioeck, bari milihane noe harade dika-wadahmakeun, ari noe goreng mah dipitjeunan. 'Nja kitoe pisan pidjadieu-nana dina panoengtoengan doenyah teh: malaikat bakal ka laloewar, seug toeloej misahkeun djalma noe garoreng ti tèngah-tengah djalma noe balenär; 'geus kitoe diaraloengkeun ka pameuleuman noe hoeroeng; eta di dinja bakal tjareurik djeung tingkarerot hoentoeña.
- 51 Ladjeng Jesoes ngalahir ka moeridmoeridna: Koemaha, eta sakabeh teh geus kaharti koe maraneh? Wangsoelanana:  
 52 Noen Goesti, soemoehoen. 'Ari lahirana na ka darinja: Koe sabab eta, sabansaban ahli kitab, noe geus diwoeroek hal karadjaän sawarga teja, eta teh ibarat noe boga imah, anoe ngaloewarkeun ti radja-branana barang noe anjar sarta noe heubeul.
- 53 Ari geus kitoe, mangsa Jesoes parantos ngalahirkeun eta misil-misil teja,  
 54 <sup>a</sup> ladjeng djengkar ti dinja. 'Dëmi geus soemping ka <sup>b</sup> nagara asalna, toeloej ngawoeroek ka djalma-djalma di masigitna, wani datang ka hareugeueun; aromongna: Na ti mana eta teh meunangna kapintéran rendjeung kamatihan saki-toe? 'Naha eta <sup>c</sup> koetan lain anak toe-

kang kai teja? sarta indoengna teh lain anoe ngaran Mariam? djeung doeloerdoeloerna lalaki lain Jakoboes, djeung Joses, djeung Simon, djeung Joedas?  
 55 'Sarta ari doeloerna awewe sakabeh lain anoe aja di oerang teja? <sup>d</sup> Na ti mana karah eta meunangna sakabeh anoe kito toe teh? 'Tidimja <sup>e</sup> eta djalma pada titadjoeng ka andjeunna. Dëmi Jesoes ngalahir ka darinja: <sup>f</sup> Ari noe djadi nabi kateu-dihormatanana teh ngan di nagara assalna djeung di djëro boemina bae.  
 56 'Sarta di dinja andjeunna teu loba midamél moedjidjat, sabab maranehanana <sup>g</sup> teu përtjajaenun. <sup>a</sup> Mark. 6:1; <sup>b</sup> p. 2:23;  
<sup>Loek. 4:16; c Joh. 6:42; d Joh. 7:15; e p. 11:6;</sup>  
<sup>f Joh. 4:44; g Mark. 9:23.</sup>

#### PASAL 14.

Dina mangsa eta, <sup>a</sup> Herodes, bopati teja, ngareungeu wartana përkara  
 2 Jesoes. 'Toeloej ngalahir ka wilajat-wilajatna: Eta teh Johannes toekang ngabanjoe teja; geus hoedang deui ti noe maraot, noe matak eta sakitoé kamati-3 banana. 'Karana eta teh Herodes <sup>b</sup> geus nangkép ka Johannes, sarta ditalian, toeloej diasoepekeun ka pangberokan, tina përkara Herodias, geureuha Pili-  
 4 poes saderekna. 'Sababna Johannes mi-hatoer ka Herodes kijen: <sup>c</sup> Andjeun teh  
 5 teu kawidian mihoekom ka eta. 'Ari kërsana hajang maehan ka Johannes, tatapi sijeuneun koe djalma-djalma, sabab <sup>d</sup> pada ngakoe nabi ka Johannes.  
 6 'Dëmi keur mangsa ngamoemoele <sup>e</sup> poë wëwëdalan Herodes, poetra Herodias noe istri seug ngibing di tengah-tengah,  
 7 matak soekaeum Herodes. 'Tina sabab kitoe, seug ka loewar djangdji sarta soempah, naon bae noe dipenta, tangtoe di-  
 8 paparinkeun. 'Dëmi eta, sapedah geus dipagahan ti heula koe iboena, seug oen-djoekan kijen: Moegi simkoering dipasihan di dijeu hoeloe Johannes toekang ngabanjoe teja, sarta diwadahan koe  
 9 talém. 'Geus kitoe radja teh nalangsa; ngan koe tina soempahna teja, sarta djeung koe sadajana noe ngarijoeng saréngan, noe matak nimbalan, eta koedoe dipaparinkeun ka moerangkalih.  
 10 'Toeloej bae miwarangan, seug motong beuheung Johannes di djëro pangbero-  
 11 kan. 'Ari mastakana dibawa dina talém,

dibikeun ka moerangkalih teja, dëmi  
 12 koe eta dibawa ka iboena. 'Teu lila da-  
 ratang moerid-moeridna; majit teh toe-  
 loej dibawa, sarta dikoerébkeun sakali;  
 geus kitoe bral arindit, ngoeninga ka  
 Jesoes. *a* Mark. 6 : 14; Loek. 9 : 7. *b* Loek. 3 : 19, 20.  
*c* 3 Moesa 18 : 16. *d* p. 21 : 26. *e* 1 Moesa 40 : 20.

13 Mangsa Jesoes ngadangoe eta, *a* la-  
 djeng angkat ti dinja, toenggang para-  
 hoe, njingsalkeun andjeun ka énggon  
 noe simpe. Barang kadenge koe djalmajalma,  
 toloej marijang ti nagara-naga-  
 raga, pada badarat noetoerkeuu ka an-  
 14 djeunna. 'Ari Jesoes ka loewar, kat-  
 ingali eta loba pisan djalma, seug *b*  
 kalangkoeng-langkoeng wélaseunana; la-  
 djeng njageurkeun anoe baroga kasakit  
 15 di pélbah maranehanana. 'Wantji boe-  
 rit moerid-moeridna toloej pada marék  
 ka Jesoes, sarta aroendjoekan: Di dijeu  
 énggon noe rehe, saréng waktoena geus  
 seép; ajeuna eta djalma-djalma moegi di-  
 piwarang maloendoer, sina pada leum-  
 pangka desa-desa, bisarimareulipitçdaeu-  
 16 pikeun daririna. 'Dëmi lahiran Jesoes ka  
 moerid: Montong teuing sina laleum-  
 pang; *c* koe maranah bae bere dadaharan.  
 17 'Ari pioendjoekna deni ka andjeunna: Di  
 dijeu mah simkoering teu garadoeh ngan  
 roti lima siki saréng laoek doewa siki.  
 18 'Lahiranana: Eta ka dijeu geura barawa  
 19 ka kami. 'Geus kitoe eta djalma-djalma  
 dipiwarang darijok dina djoekoeit; la-  
 djeng njandak eta roti lima siki djeung  
 laoek noe doewa siki teja, seug *d* tanggah  
 ka langit, bari moedji soekoer; tidinja  
 pek roti teh disémpelakan, sarta dipapar-  
 rinkeun sakali ka moerid-moerid, ari  
 koe moerid-moerid dibagikeun ka djal-  
 20 ma-djalma teja. 'Toeloej sakabeh pada  
 dadaharan, sarta datang ka sareubeuh-  
 heun; dëmi geus kitoe diparoeloengan  
 sesa beunang njémpelakan, wani aja doe-  
 21 wa wélas karandjang pinoeh. 'Ari noe  
 dadaharan teja djoemlahna antara lima  
 reboe djalma lalaki, sadjaba ti awewe  
 djeung baroedak. *a* Mark. 6 : 31; Loek. 9 : 10.  
*b* p. 9 : 36. *c* 2 Radj. 4 : 42, 43. *d* Joh. 17 : 1.

22 Harita keneh *a* moerid-moerid koe  
 Jesoes dipiroesa sina arasoepr kana para-  
 hoe, soepaja lajar ti heulaeun an-  
 djeunna ka peuntas, enkeur andjeunna  
 miwarang maroelang djalma-djalma teja.  
 23 'Sanggeusna djalma-djalma teja dipiwa-

rang maloendoer, ladjeng andjeunna nja-  
 lira bae *b* naek ka goenoeng, bade ně-  
 neda; dëmi geus boerit, andjeunna nja-  
 24 lira bae di dinja. 'Ari parahoena ajeuna  
 aja di tengah laoet, sarta soesaheun  
 koe ombak, wantoening keur angin ma-  
 25 pag. 'Dëmi ti peuting, ménchan waktoe  
 ronda *c* noe kaopat, Jesoes soemping  
 ka moeridna, *d* tapak-hantjang dina la-  
 26 oet. 'Mangsa andjeunna koe moerid-  
 moerid katarendjo keur tapak-hantjang  
 dina laoet, toloej pada ngarandjoeg,  
 ari pokna: Toeh, aja djoerig! sarta bari  
 tinggaroak koe bawaning sarijeuneun.  
 27 'Dëmi koe Jesoes enggalna dilahiran,  
 kijeu lahirna: Masing galéde hate; ijen  
 28 teh kami, oelah sararijeun. 'Tidinja Pe-  
 troes seug ngawangsoel, kijeu pioen-  
 djoekna: Noen Goesti! ari estoe mah  
 andjeum, moegi simkoering piwarang  
 29 ngadeuheus ka andjeun dina tja. 'Ari  
 lahiranana: Hijap ka dijeu! Petroes seug  
 toeroen tina parahoe, toloej ngaleng-  
 kah dina tja, dek ngadeuheusan ka Je-  
 30 soes. 'Tatapi ana nendjo angin gëde,  
 Petroes teh inggiseun; lëp bae titueuleum,  
 pek sasambat, kijeu pokna: *e* Doeh,  
 31 Goesti! simkoering toeloengan. 'Enggal  
 Jesoes njodorkeun panangan, bari Pe-  
 troes ditjandak; ladjeng ngalahir ka  
 dinja: Eh, maneh *f* noe koerang pér-  
 32 tja: naha mana tidjalikeuh? 'Dëmi  
 geus naraek kana parahoe, angin teh  
 33 ngarandëg. 'Ari noe araja dina pa-  
 rahoe pada marék bari saroedjoed ka  
 Jesoes, pioendjoekna: Saestona *g* an-  
 djeun teh Poetra Allah! *a* Mark. 6 : 45;  
*b* Joh. 6 : 16. *b* p. 15 : 29; Loek. 6 : 12. *c* Mark. 13 : 35.  
*d* Aj. 9 : 8. *e* p. 8 : 25. *f* p. 6 : 30. *g* p. 16 : 16.

34 Geus kitoe këbat lajarna ka peuntas,  
 35 *a* darongkap ka tanah Genesaret. 'Mang-  
 sa djalma di dinja geus njarahoéun ka  
 Jesoes, toloej nitahan ka sakoeriling  
 tanah eta, *b* geus kitoe pada njangga-  
 keun ka andjeunna sakoer noe garëring;  
 36 'bari noenoehoen, moegi diwidian nja-  
 rabak bae *c* kana këlin djoebahna; dëmi  
 sakoer-sakoer anoe njabak, seug tjala-  
 geur. *a* Mark. 6 : 53. *b* p. 4 : 24. *c* p. 9 : 21.

## PASAL 15.

Geus kitoe *a* ngadarenheusan ka Je-  
 soes ahli-ahli kitab djeung ahli-ahli  
 parisi ti Jéroesalem, sarta kijeu pi-

- 2 hatoerna: 'Koe naon <sup>b</sup> moerid-moerid adjéngan mana ngarémpak pikoekoeh karoehoen? karana teu saribanjo leungeun, 3 samangsa dek dahar. 'Démi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka eta djalma: Koe naon ari maraneh teh mana ngarémpak timbalan Allah koe pikoekoeh maraneh? 4 'Karana <sup>c</sup> Allah geus nimbalan, kijeu timbalanana: Koedoe masing hormat ka bapa sarta ka indoeng; djeung deui: Saha-saha noe njapa ka bapa atawa ka 5 indoeng, pasti koedoe dipaehan. 'Tatapi ari tjarek maraneh mah: Saha-saha noe ngomong ka bapa atawa ka indoeng kijeu: Noe baris pimangpaateun ka bapa ka indoeng ti koering, eta teh pineun pangabakti, eta geus teu koedoe-koedoe hormat ka bapana atawa ka indoengna. 6 'Djadi timbalan Allah koe maraneh geus diapsekun tina sabab pikoekoeh ma- 7 raneh. 'Eh, djalma noe poera-poera! geus bénér pisan <sup>d</sup> Jésaja ngawédjangkeun hal maraneh, noe lahiranana kijeu teja: 8 'Ijeu bangsa marék teh ka kami koe soengoet bae, djeung ngahormatna ka kami koe biwir bae, ari hatena mah 9 djaoeh pisan ti kami. 'Tjoemah bae eta njembahna ka kami, da mamatahkeun 10 papatah, <sup>e</sup> parentah djalma. 'Tidinja Jesoes njaeroer djalma-djalma teja, sarta dilahiran kijeu: Geura koedoe pada ngad- 11 dene, sarta hartikeun: 'ari <sup>f</sup> noe asoep kana soengoet, moal matak nadjis ka djalma; démi <sup>g</sup> noe bidjil tina soengoet, nja eta noe matak nadjis ka djalma tamah. <sup>a</sup> Mark. 7:1. <sup>b</sup> p. 12:2. <sup>c</sup> 2 Moesa 20:12; 21:17. <sup>d</sup> Jés. 29:13. <sup>e</sup> Kol. 2:20-22. <sup>f</sup> 1 Tim. 4:4. <sup>g</sup> p. 12:34.
- 12 Gens kitoe moerid-moeridna pada marék, sarta oendjoekan kijeu: Koemaha andjemn teh geus oeninga, jen ahli parisi, mangsa ngadarenge eta pilahir teja, 13 toeloej pada titadjong? 'Ana ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Sagala pépłakan, anoe lain beunang mělak Ama kami, anoe linggih di sawarga, bakal ditoempoer- 14 keun. Ingkeun bae; eta dirima teh <sup>a</sup> lolong, noengtoen ka noe lolong. Oepama noe lolong noengtoen ka noelolong deni, doewana tangtoe mangke tigoebrag ka soeken. 'Pok Petroes ngawangoel, kijeu pioendjoekna: <sup>b</sup> Moegi simkoering sadaja 15 dihartosan eta misil teja. 'Ari lahiran Jesoes: Naha karah maraneh oge masih 17 keneh taja pangarti? 'Koetan tatjan ngaharti, jen saniskara noe asoep kana soengoet, eta ladjoe kana beuteung, toeloej 18 kabidjilkeun di djamban? 'Tatapi ari noe bidjil tina soengoet mah datangna ti djéro hate; sarta nja eta noe matak 19 nadjis ka djalma teh. 'Karana anoe bidjil ti djéro hate teja, <sup>c</sup> nja eta pikir anoe goreng, maehan, ngaranjed, djinah, 20 maling, miténah, ngagogoreng. 'Nja eta pérkara noe matak nadjis ka djalma teh; tatapi ari dadaharan hanteu sibano leungeun mah teu matak nadjis ka djalma. <sup>a</sup> p. 23:16; Loek. 6:39. <sup>b</sup> p. 13:36. <sup>c</sup> 1 Moesa 8:21.
- 21 Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes djéngkar ti dinja, angkatna ka bilangan Tiroes djeung Sidon. 'Djéboel aja hidji awewe, oerang Kanaän, datangna tina wéwéngkéran di dinja; toeloej sasambat ka andjeunna, kijeu pioendjoekna: <sup>b</sup> Noen Goesti, Poetra Dawoed! moegi aja sih-piwélas ka diri koering; poen anak awewe bangé <sup>c</sup> pisani diheureunjan koe setan. 'Ari koe Jesoes ten pisan diwalanon sakéjtjakéjtjak atjan. Tidinja moerid-moeridna pada marék, sarta noenoehoen, kijeu pioendjoekna: Awewe teh moegi piwarang oendoer; karana sasambat bae bari 24 noetoerkeun. 'Démi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna: Kami dipiwarang teh <sup>d</sup> ngan ka domba bangsa Israil bae noe 25 laleungit. 'Seng awewe teh marék, bari soedjoed ka andjeunna, ari pioendjoekna: Noen Goesti! moegi simkoering toe- 26 loengan. 'Démi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna: Teu pantés njokot roti baroe- 27 dak, seng dialoengkeun ka kitjik. 'Ari pioendjoekna: Soemoehoen Goesti, lérés pisan; tanapi sanadjan kitjik oge sok njatoe remeh noe moerag ti medja doe- 28 noenganana. 'Ladjéng Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka eta awewe: Eh njai! <sup>e</sup> kapértjajaän maneh teh gëde pisan; tinékanan sakabajang maneh. Démi anakna teja tjageur ti waktoe harita pisan. <sup>a</sup> Mark. 7:24. <sup>b</sup> p. 20:30. <sup>c</sup> p. 10:6; Lal. 13:46. <sup>d</sup> p. 8:10.
- 29 Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes djéngkar deui ti dinja, soemping ka laoet Galilea; ladjéng naek ka goenoeng, sarta linggih <sup>b</sup> di dinja. 'Démi geus kitoe, loba pisan djalma noe ngadareuheusan, pada mawa noe dejog, noe lolong, noe bisoe, noe

kemper, djeung reja-reja deui noe sedjen; seug disaranggakeun kana dampal Jesoes; ladjeng koe andjeunna ditjageur-  
31 keun. 'Anoe matak eta djalma-djalma pada heraneun, nendjo anoe bisoe lemek, anoe kemper walagri, anoe dejog leumpangna bénér, sarta noe lolong beunta; wani datang ka pada ngamoeljakeun ka Allah Israil.

*a Mark. 7 : 31.*

32 Tidinja <sup>a</sup> Jesoes njaoer moerid-moeridna, sarta ngalahir kijen: Kami liwatsaking nya watir ka eta djalma-djalma; sabab ajana di kami geus meunang tiloe poë, sarta teu barogaean pihakaneunana; kami hanteu tegu ngaboebarkeun eta, ari tatjan dadaharan mah, bisi maropo di  
33 djalan. 'Ari pioendjoek moerid-moeridna: <sup>b</sup> Ti mana atoeh simkoering di tègal nya pimareunangeun roti sakitoe rejana, pikeun miseubeuhan eta djalma sakitoe lobana? 'Lahiran Jesoes ka moerid: Sabaraha siki maraneh boga roti? Pioendjoekna: Soemoehoen toedjoeh, saréng  
35 laoek lalémboet saeutik. 'Ladjeng eta djalma-djalma dipiwangan darijoeck dina  
36 taneuh. 'Geus kitoe <sup>c</sup> njandak roti noe toedjoeh siki, djeung laoek teja; seug moedji soekoer; tidinja pek disëmplekan, bari toeloej dipaparinkeun ka moerid-moeridna, ari koe moerid-moerid dibaga-  
37 gikeun ka djalma-djalma teja. 'Toeloej sakabehna pada dadaharan, sarta datang ka sareubenheun; dëmi geus kitoe diparoeloengan sesa beunang njëmplekan, wani aja toedjoeh karandjang pi-  
38 noe. 'Ari noe dadaharan teja opat reboe djalma lalaki, sadjaba ti awewe djeung  
39 baroedak. 'Sanggeusna eta djalma-djalma diboebarkeun, ladjeng andjeunna nitihan parahoe, geus kitoe soemping ka wéwéngkérana Magdala.

*a Mark. 8 : 1. b p. 14 : 17. c p. 14 : 19.*

### PASAL 16.

Ari geus kitoe <sup>a</sup> ahli parisi djeung Ahli sadoeki ngadareuhensan ka Jesoes, sarta toeloej ngadodja, pada menta koe andjeunna ditembongan tanda ti  
2 langit. 'Dëmi Jesoes ngawalon, kijen lahirna: <sup>b</sup> Ari dina waktoe boerit tjék maraneh: Bakal halodo, karana langit  
3 teh beureum. 'Ari waktoe isoek: Poë ijeu bakal aja hoedjan-riboet, karana langit beureum teh sëmoe hideung. Eh,

djalma noe poera-poera! kana roepa langit maraneh bisa nangtoekeun; nahe teu bisa nangtoekeun kana tanda-tanda  
4 djaman? 'Ijeu bangsa noe goreng djeung sok ngaranjed teh <sup>c</sup> hajangeun tanda; moal dipaparin tanda, ngan tanda nabi Joenoes teja bae. Geus kitoe eta djalma koe andjeunna ditilar, ladjeng angkat.  
*a p. 12 : 38; Mark. 8 : 11; Joh. 6 : 30. b Loek. 12 : 54.  
c p. 12 : 39.*

5 Mangsa moerid-moerid geus daratang ka peuntas, <sup>a</sup> bét parohoëun mawa roti.  
6 'Kalérésan Jesoes ngalahir ka darinja: <sup>b</sup> Masing hade-hade, koedoe njéghah diri maraneh kana ragi ahli parisi djeung  
7 ahli sadoeki teja. 'Dëmi eta pada mikiran di djéro hatena, kijen pokna: Noe matak kitoe, tina sabab oerang hanteu s mawa roti. 'Ari Jesoes teh oeningaeun hal eta; ladjeng ngalahir ka darinja kijen: Eh, djalma <sup>c</sup> noe koerang përtjaja! nahe malikiran di djéro hate maraneh,  
9 jen hanteu mawa roti? 'Naha maraneh teh <sup>d</sup> tatjan ngaharti? Karah teu ingët ka roti <sup>e</sup> lima siki ka djalma lima reboe teja? Geuning noe diparaoeloengan koe  
10 maraneh sabaraha karandjang? 'Kitoe deui <sup>f</sup> noe toedjoeh roti ka djalma opat reboe teja? Geuning noe diparaoeloengan  
11 koe maraneh sabaraha karandjang? 'Naha mana teu ngaharti, kami tadi ngalahir, jen koedoe njéghah kana ragi ahli parisi djeung ahli sadoeki teja, eta lain  
12 njatoerkeun roti? 'Tidinja pada ngaharti, jen andjeunna hanteu ngalahirkeun <sup>g</sup> koedoe njéghah kana ragina roti, estoena mah kana piwoeroek ahli parisi djeung ahli sadoeki teja. *a Mark. 8 : 14. b Loek. 12 : 1.*  
*c p. 6 : 30. d p. 15 : 16. e p. 14 : 17. f p. 15 : 34.  
g 1 Kor. 5 : 6.*

13 Sanggeusna Jesoes soemping ka wéwéngkérana Kesarea Pilipi, <sup>a</sup> mariksakeun ka moerid-moeridna, kijen lahirna: Koe-maha tjék omong djalma-djalma, kami  
14 Poetra manoesa teh, saha? 'Ari pioendjoekna: Tjék sawareh, <sup>b</sup> jen Johannes toekang ngabanjoe; tjék noe sedjen, <sup>c</sup> jen Elias; tjék noe sedjen deui mah, jen Jérmia, awata salah-sahidji tina para  
15 nabi. 'Ladjeng ngalahir deui ka darinja: Ari maraneh mah, tjék maraneh kami  
16 saha? 'Pok Simon Petros ngawangsoel, kijen pioendjoekna: <sup>d</sup> Andjeun teh Kristoes, Poetra Allah noe djoeméneng.

- 17 'Ngalahir Jesoes, kijeu lahirna ka dinja: Salamēt maneh teh, Simon anak Jonas! karana eta dinjahokeunana ka maneh lain koe <sup>e</sup> daging sarta gētih, istoening koe <sup>f</sup> Ama kami, anoe linggih di sa-  
18 warga. 'Djeung deui kami ngalahir ka maneh: <sup>g</sup> ari maneh teh Petros, sarta <sup>h</sup> dina loehoer batoe karang ijeu, kami bakal ngadēgkeun garedja kami; sana-  
19 djan lawang ēnggon noe paeh ge moal ngelehhkeun injja. 'Sarta kami teh rek maparin ka maneh sosi karadjāan sa-  
warga; <sup>i</sup> naon bae noe bakal dibeung-  
keut koe maneh di boemi, eta di sawarga kitoe keneh dibeungkeut; sarta naon bae noe bakal dioedaran koe maneh di boe-  
mi, eta di sawarga kitoe keneh dioe-  
20 daran. 'Tidinja Jesoes ngalarang ka moe-  
rid-moeridna, <sup>j</sup> oelah bebedja ka saha-  
saha, jen andjeunna teh Jesoes, nja eta Kristoess. <sup>a</sup> Mark. 8 : 27; Loek. 9 : 18. <sup>b</sup> p. 14 : 2.  
<sup>c</sup> p. 17 : 10. <sup>d</sup> Joh. 6 : 69. <sup>e</sup> Gal. 1 : 16. <sup>f</sup> p. 11 : 25.  
<sup>g</sup> Joh. 1 : 43. <sup>h</sup> Lal. 2 : 14; 10 : 5; 15 : 7. <sup>i</sup> p. 18 : 18.  
<sup>j</sup> p. 17 : 9.
- 21 Nja <sup>a</sup> tina mangsa harita Jesoes ngamiminit mitoedoeh ka moerid-moerid, jen andjeunna koedoe angkat ka Jēroes-salem, sarta pirang-pirang njandang sangsara ti para kokolot, djeung ti para panghoeloe agoeng, djeung ti ahili-ahli kitab, sarta bakal dipaehan, <sup>b</sup> dēmi dina  
22 poē noe katiloe ditanghikeun deui. 'Geus kitoe andjeunna dibantoon njingkoer koe Petros, bari seug dipepelungan, kijeu pioendjoekna: Noen Goesti! moegi aja wēlas ka andjeun; taja pangintēn andjeun pikasorangeun noe kitoe teh.  
23 'Dēmi Jesoes malik, sarta ngalahir ka Petros: Eh Setan! <sup>c</sup> geura los ka toe-kangeun kami; maneh teh djadi tata-djongan kami; karana maneh teu ngingktkeun pērkara noe ti Allah, ngan  
24 anoe ti djalma bae. 'Ladjēng Jesoes ngalahir ka moerid-moeridna: Lamoen aja djalma dek anoet ka kami, <sup>d</sup> koedoe njēgah karēp sorangan, djeung koedoe manggoel kai-dipalang adjangna, toeloej  
25 anoet ka kami. 'Karana <sup>e</sup> saha-saha noe dek ngarahajoekun ka njawana, bakal kaleungitan koe njawana; sabalikna saha-saha noe kaleungitan koe njawana tina sabab kami mah, eta noe bakal  
26 manggih njawana. 'Karana <sup>f</sup> naon pigeweūnana di djalma, kaoentoengan salam-doena, lamoen meunang roegi nja-

wana mah? Sarta <sup>g</sup> rek mere naon djalma  
27 pikeun nēboesan njawana? 'Karana <sup>h</sup> Poetra manoesa teh bakal soemping, nganggo kamoeljaān Ramana, diiring koe para malaikatna; sarta didinjia pi-  
malēseun ka hidji-hidji djalma, noeroet-  
28 keun koemaha kalakoeanana. 'Satē-  
mēnna, <sup>i</sup> kami ngalahir ka maranah: djalma noe narangtoeng di dijeu sawareh moal pingarasaeun maot, <sup>j</sup> samemehna narendjo Poetra manoesa soemping kana karadjāanana.

<sup>a</sup> Mark. 8 : 31. <sup>b</sup> p. 17 : 23.  
<sup>c</sup> 2 Sam. 19 : 22; p. 4 : 10. <sup>d</sup> p. 10 : 38; 19 : 21.  
<sup>e</sup> Loek. 17 : 33; Joh. 12 : 25. <sup>f</sup> Loek. 9 : 25. <sup>g</sup> Djab. 49 : 8. <sup>h</sup> p. 24 : 30; 25 : 31; 2 Kor. 5 : 10. <sup>i</sup> Mark. 9 : 1. <sup>j</sup> p. 10 : 23.

### PASAL 17.

Sanggeus meunang gēnēp poē <sup>a</sup> Jesoes Snjandak <sup>b</sup> Petros, Jakoboes, djeung Johannes saderekna; ditjandakna naek ka goenoeng noe loehoer, woengkoel 2 eta bae. 'Geus kitoe andjeunna salin roopina, katendjo koe eta moerid; <sup>c</sup> ari pameunteuna montjorong tjara panopōē, sarta panganggonna djadi bodas sa-  
3 pērti tjaāng. 'Beh aja noe nembongan ka darinja, nja eta Moesa reudjeung Elias, keur sasaoeran djeung Jesoes.

4 'Pok Petros hatoeran, kijeu pioendjoekna ka Jesoes: Noen Goesti! sae pisan aja di dijeu teh; manawé roedjoek, simkoering moegi idinan njarieun tiloe saoeng di dijeu; anoe hidji bade andjeun, noe hidji bade nabi Moesa, sarēng noe hidji deui bade nabi Elias. 'Sabot keur mioendjoek keneh, beh hidji mega noe tjaāng ngaoeban ka sadajana; sarta, doe-madakan, aja gēntra ti djēro eta mega, kijeu pangandikana: <sup>d</sup> Ijeu teh Poetra kami noe kaāsih, noe dipikarēsēp koe kami; <sup>e</sup> masing pada ngagoegoe ka dinja!  
6 'Barangna kadenge koe moerid-moerid, brēk pada njooeoh, sarta sarijeuneun 7 katjida. 'Ladjēng koe Jesoes dideukeutan, <sup>f</sup> bari ditjandak, ari lahiranana: Geura haroedang, sarta oelah sijen!  
8 'Ana tjarēngkat, teu aja deui noe katendjo, ngan Jesoes njalira. <sup>g</sup> Mark. 9 : 2;  
Loek. 9 : 28. <sup>h</sup> p. 26 : 37. <sup>i</sup> 2 Moesa 34 : 29. <sup>j</sup> d Jēs. 42 : 1; p. 3 : 17; 2 Petr. 1 : 17. <sup>k</sup> 5 Moesa 18 : 15, 19.  
<sup>f</sup> Dan. 8 : 18.

9 Mangsa <sup>a</sup> keur laloengsoer ti goenoeng, eta pada ditimbalan koe Jesoes, kijeu lahirna: <sup>b</sup> Papatjowan oelah

dibedjakeun tetendjoan teja ka saha-saha, něpi ka waktoe Poetra manoesa 10 teh geus tanghi ti noe maraot. 'Tidinja andjeumna ditaros koe moerid-moeridna, kijeu pioendjoekna: Koemaha ari tjarek ahli-ahli kitab mah, <sup>c</sup> jen moedoe soem-11 ping heula Elias? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Geus katangtoean pisan eta Elias bakal soemping heula, sarta 12 ngadékkeun deui saniskara. 'Tatapi kami ngalahir ka maraneh: Elias ēnggeus soemping tamah; ari eta djalma hanteu njarahoéun ka dinja, samalah pada ngalampahkeun ka dinja sakarép-karépna bae. Děmi Poetra manoesa ge kitoe deui 13 bakal disangsara koe eta teh. 'Toeloej koe moerid-moeridna kahartieun, jen 14 anoe dilahirkeun koe andjeumna teh nja Johannes toekang ngabanjoe teja.

<sup>a</sup> Mark. 9:9; Loek. 9:36. <sup>b</sup> p. 16:20. <sup>c</sup> p. 11:14.

14 Mangsa darongkap ka djalma-djalma, <sup>a</sup> hol aja noe ugadeuheusan hidji djalma; toeloej tapak-toeoer di pajoeneun Je-15 soes, sarta oendjoekan kijeu: 'Noen Goesti! moegi-moegi aja sih-piwélas ka poen anak laraki; karantén gadoeh panjikit sakalor, saréng bangé pisan sang-sarana; da sok rémén tikoesroek kana 16 seuneu, ka tjai sok kitoe deui. 'Koe sim-koering geus dibantoen ka moerid an-17 djeun, nanging teu barisaeun njageur- keun. 'Ladjéng Jesoes ngalahir, kijeu lahirna: Eh, bangsa noe ten pěrtjaja sarta noe tibilik pikir! sabaraha pililaeunana deui kami koedoe ngareudjeungan ka maraneh? sabaraha lilana deui kami koedoe sabar ka maraneh teh? Geura ka-18 dijenkeun bae eta teh ka kami. 'Geus kitoe setan teh koe Jesoes disaoeran; toeloej ka loewar ti dinja; ari boedakna 19 tjageur <sup>b</sup> ti waktoe harita pisan. 'Tidinja moerid ngadareuheusan ka Jesoes, ngan sabatoer-batoerna bae, sarta aroendjoekan kijeu: Koemaha <sup>c</sup> noe mawi simkoe-ring mah teu bisa ngaloewarkeun eta 20 teh? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Eta tina sabab kateu-pěrtjajaän maraneh; karana, satémenna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>d</sup> oepama maraneh boga ka-pěrtjajaän <sup>e</sup> sagéde siki sasawi, pek ngo-mong ka ijeu goenoeng: Geura djoeng, pindah ka ditoe! <sup>f</sup> eta tangtoe bral pin-dah; sarta di maraneh teh moal aja noe 21 moestahil. 'Tatapi bangsa eta mah moal

ka loewar, ngan koe lantaran něneda rendjeung poewasa. <sup>a</sup> Mark. 9:14; Loek. 9:37. <sup>b</sup> p. 15:28. <sup>c</sup> p. 10:1. <sup>d</sup> p. 21:21; Loek. 17:6. <sup>e</sup> p. 13:31. <sup>f</sup> Djak. 4:7.

22 Ari <sup>a</sup> keur mangsa tjaralik di Galilea, Jesoes ngalahir ka moerid-moerid: <sup>b</sup> Poetra manoesa teh bakal diselehkeun ka 23 leungeun djalma-djalma; 'sarta koe eta toeloej dipaehan; ari di poë noe katiloe bakal ditanghikeun deui. 'Tidinja moerid teh pada nalangsaueun pisan.

<sup>a</sup> Mark. 9:31. <sup>b</sup> p. 20:18.

24 Sanggeusna saroemping ka Kaperna-oem, toeloej anoe poerah narima <sup>a</sup> saténgah sekel daratang ka Petros, ari pok-na: Goeroe sampejan, koemaha tara majar noe saténgah sekel? 'Ari saoer Petros: Majar. Ana geus asoep ka boemi, Petros teh dipiheulaän ngalahir koe Jesoes, kijeu lahirna: Koemaha pamikir maneh teh, Simon? radja-radja di boemi, ti saha njokotna tjoekie atawa oepeti? ti poetra-poetrana, atawa ti noe sedjen 26 bangsa? 'Ari pihatoer Petros: Soemoehoen, ti noe sanes. Lahiran Jesoes ka Petros: Lamoen kitoe mah poetrana 27 teu koedoe majar. 'Tatapi soepaja oerang oelah matak teu ngeunah eta, maneh geura bral ka laoet, seug ngantjélon-keun oeseup; ari laoek noe njanggoet pangheulana, pětjatkeun; sarta moen di-tjalangapken, maneh tangtoe manggih hidji sekel; toeloej tjokot, <sup>b</sup> seug bikeun ka eta djalma keur tjoekie kami djeung maneh.

<sup>a</sup> 2 Moes. 30:14. <sup>b</sup> Roem 13:7.

### PASAL 18.

Dina waktoe harita moerid-moerid 2 ngadareuheusan ka Jesoes, sarta aroendjoekan kijeu: Noen, <sup>a</sup> anoe mana teja noe pangoentjoelna dina karadjaän 3 sawarga? 'Tidinja Jesoes njaoer hidji boedak leutik, seug diteundeun di téngah-téngah moerid; <sup>b</sup> ari lahiranana: Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: lamoen maraneh hanteu balik pikir, nja-roewakeun maneh <sup>c</sup> saperti baroedak leutik mah, hamo piaosepeun kana ka-radiaän sawarga. 'Koe sabab eta, saha-saha <sup>d</sup> noe ngaréndahkeun dirina saperti ijeu boedak, nja eta noe pangoentjoelna 5 dina karadjaän sawarga. 'Djeung deui saha-saha noe ngakoe ka sahidji boedak tjara kijeu, tina sabab djénengan kami,

6 nja eta djalma ngakoe ka kami. 'Sabalikna, <sup>d</sup> saha-saha noe matak titadjong ka ijeu salah-sahidji noe laleutik, noe përtjaja ka kami, eta djalma mënding keneh dibangballoehan koe batoe panggilingan beuheungna, toeloejdisina tilélp  
 7 di laoet, ka noe pangdjérona. 'Pitjilakaun doena tina hal tatadjongan! karana  
 8 geus misti datang tatadjonganteh; tata-pi <sup>f</sup> pitjilakaeun djalma noe lantarana  
 9 datang! 'Koe sabab eta, <sup>g</sup> oepama leungeun atawa soekoe maneh matak titadjong ka maneh teh, geura potong, pitjeun.' Mënding maneh asoep kana hiroep bari dejog atawa boentoeng, ti batan boga doewa leungeun atawa doewa soekoe, dialoengkeun kana seuneu noe lang  
 10 gëng mah. 'Djeung deui oepama panon maneh matak titadjong ka maneh teh, geura tjokel, pitjeun. Mënding maneh asoep kana hiroep boga panon ngan sa-beulah, ti batan boga doewa panon, dia-loengkeun kana seuneu naraka mah.  
 11 'Masing hadé-hade, maraneh oelah dek giroek ka ijeu salah-sahidji noe laleutik; karana kami ngalahir ka maraneh, <sup>h</sup> eta malaikatna, noe araja di sawarga, salawasna ningali pameunteu Ama kami,  
 12 anoe linggih di sawarga.' Karana <sup>i</sup> Poetra manoesa teh pangsoempingna pikeun  
 13 njalamëtkun sakoer noe leungit. 'Koe-maha pamikir maraneh teh? <sup>j</sup> Oepama aja djalma noe boga domba saratoes siki, anoe hidji seug ngalantrah, eta teh lain ninggalkeun ka noe salapan poeloeh salapan, geus kitoe toeloej leumpang ka goenoeng, nejangan eta noe ngalantrah teja?  
 14 'Oepama kaparéng timoe deui, satémenna kami ngalahir ka maraneh, eta djalma piboengaheunana tina eta teh leuwih ti batan koe noe salapan poeloeh salapan, anoe hanteu ngalantrah teja.  
 15 'Nja kitoe pisan Rama maraneh, anoe linggih di sawarga, teu aja pangërsana, jen ijeu salah-sahidji noe laleutik datang ka leungit. <sup>a</sup> Mark. 9: 33; <sup>b</sup> Loek. 9: 46. <sup>c</sup> b p. 11: 25;  
<sup>19: 14. c 1 Petr. 5: 6. d Loek. 17: 2; Roem 14: 13.</sup>  
<sup>e 1 Kor. 11: 19. f p. 26: 24. g p. 5: 29. h Ibr. 1: 14.</sup>  
<sup>i Loek. 19: 10. j Loek. 15: 3.</sup>  
 16 Sarta <sup>a</sup> oepama doeloer maneh boga dosa ka maneh, geura tejang, toeloej papatahan padedoewaan bae; moen ngagoegoe ka maneh, djadi koe maneh beunang deui doeloer maneh teh. 'Tatapi

oepama teu ngagoegoe mah, <sup>b</sup> koedoe ngadjakan hidji djalma atawa doewaan, soepaja sakabehna pérkara djadi poegoehna tina omongan saksi doewa atawa tiloe. 'Djeung oepama teu ngagoegoe keneh ka darinja, koedoe toeloej poe-poelihkeun ka garedja; sarta lamoen ka garedja kitoe keneh bae teu ngagoegoe, <sup>c</sup> koedoe toeloej koe maraneh disasamakeun tjara ka kapir djeung ka toekang tjoek. 'Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>d</sup> naon bae anoe bakal di-beungkeut koe maraneh di boemi, eta di sawarga kitoe keneh di-beungkeut; sarta naon bae anoe bakal dioedaran koe maraneh di boemi, eta di sawarga kitoe keneh dioedaran.' Djeung deui kami ngalahir ka maraneh; lamoen doewa djalma ti pélbah maraneh sanijat di boemi, dek njoehoenkeun hidji pérkara, naon bae, tangtoe dikaboelkeun sapanëdjana koe Ama kami, anoe linggih di sawarga.  
 20 Karana di mana bae aja doewa atawa tiloe djalma koempoel koe djénëngan kami, nja di dinja kami teh aja di tèngahna.

<sup>a</sup> 3 Moesa 19: 17; Gal. 6: 1.  
<sup>b</sup> 5 Moesa 19: 15; Joh. 8: 17. <sup>c</sup> 1 Kor. 5: 13;  
<sup>d</sup> 2 Tes. 3: 14. <sup>e</sup> p. 16: 19; Joh. 20: 23.

21 Geus kitoe Petroes ngadeuheusan ka Jesoes, sarta oendjoekan kijeu: Noen Goesti! <sup>a</sup> sabaraha kali simkoering kë-dah ngahampera ka doeloer, oepantëng gadoeh dosa ka simkoering teh? meu-djeuhna dongkap ka toedjoeh kali? 'Lahiran Jesoes ka Petroes: Kami mah teu ngalahir ka maneh, jen koedoe nëpi ka toedjoeh kali; malah-malah koedoe nëpi  
 22 ka toedjoeh poeloeh kali toedjoeh. 'Koe sabab eta, karadjaän sawarga teh dimisilkeun ka hidji radja, noe ngërsakeun balitoengan reudjeung wilajat-wilajat-  
 23 na. 'Ari keur mangsa ngamimitian bali-toeng, aja noe dideuheuskeun hidji djalma, noe boga hoetang ka andjeunna  
 24 salaksa talenta. 'Sababna eta djalma teu bogaeun keur majar, <sup>b</sup> seug doenoeng-nana miwarang, jen koedoe didjoewal djeung anak-ewena, katoet babandaän-na, sarta dimistikeun majar. 'Tidinجا wilajat teh brék mëndék, sarta soedjoed ka radja, bari mihatoer kijeu: Noen Goesti! simabdi njoehoenkeun timba-nan bae, sadajana koe simabdi tinang-  
 27 tos disanggakeun ka gamparan. 'Geus

kitoe doenoengan eta wilajat liwat sa-  
king nja watireun ka dinja; toeloej bae  
dileupaskeun, <sup>c</sup> ari hoetangna dipaparin-  
28 keun. 'Ari keur waktoe moelang wilajat  
teh, gok papanggih djeung hidji batoer-  
na, noe boga hoetang ka manehanana  
saratoes dinar. Toeloej dirontok, sarta  
ditjékek; ari omongna: Geura bajar ka  
29 aing eta hoetang maneh!' Dëmi batoerna  
teh seug mëndék kana soekoe maneha-  
nana, sarta nënëda, kijeu pokna: Moegi  
aja timbangan sampejan ka kaoela; sa-  
kabehna koe kaoela tangtoe dibajar ka  
30 sampejan. 'Tatapi eta teh teu daekeun;  
anggoer seug bae eta batoerna diaoep-  
keun ka pangberokan, nëpi ka poenah  
31 hoetangna. 'Barang katarendjo koe ba-  
toer-batoerna, jen eta kitoe pëtana, toe-  
loej pada nalangsaeun pisan; geus kitoe  
ngadareuheusan, ngoendjoekkenn ka  
goestina sakabeh latampahan anoe tadi  
32 teja.' Tidinja wilajat teja disaoer koe doe-  
noenganana; geus datang, dilahiran kijeu:  
Eh, wilajat noe djoelig! sakabeh hoetang  
maneh teja geuning koe kami dibikeun  
bae ka maneh, tina sabab maneh nënëda  
33 ka kami; 'naha ari maneh mah <sup>a</sup> lain  
koedoe ngarojenjaän ka pada batoer,  
saperti kami geus ngarojenjaän ka ma-  
34 neh?' 'Geus kitoe koe doenoengananana,  
tina bawanih bëndoe, <sup>e</sup> seug diselehek-  
keun ka toekang njiksa, nëpi ka poenah  
sakabeh hoetangna teh ka andjeunana-  
35 na. 'Nja kitoe pisan <sup>f</sup> Ama kami, anoe  
linggih di sawarga, mëngkena ngadamél  
ka maraneh, lamoen maraneh hanteu  
ngahampoera téroes reudjeung hate  
hidji-hidji djalma kana kasalahan doe-  
loerna. <sup>a</sup> Lœk. 17: 3, 4. <sup>b</sup> Radj. 4: 1. <sup>c</sup> Lœk. 7: 42.  
<sup>d</sup> Kol. 3: 13. <sup>e</sup> Jak. 2: 13. <sup>f</sup> p. 6: 15; Mark. 11: 26.

### PASAL 19.

A ri geus kitoe, <sup>a</sup> mangsa Jesoes pa-  
rantos ngawoeroekkeun noe tadi teja,  
ladjéng djéngkar ti Galilea, soemping  
ka wéwéngkérén Joëdea, djalanna ka  
2 peuntaseun tji Jordan. 'Sarta <sup>b</sup> loba  
pisan djalma noe ngiring, pada ditja-  
geurkeun koe andjeunna di dinja.

<sup>a</sup> Mark. 10: 1. <sup>b</sup> p. 12: 15; 14: 14.

3 Geus kitoe <sup>a</sup> ahli parisi ngadareu-  
heusan, sarta ngadodja ka andjeunna,  
kijeu pioendjoekna: Koemaha ari djalma  
kawidian njérahkeun pamadjikan tina

4 lantaran naon bae? 'Ngawalon Jesoes,  
kijeu lahirna ka eta djalma: <sup>b</sup> Naha  
maraneh tatjan ngadjı, dina mimitina,  
anoe ngadamél djalma, jen didamélna  
5 <sup>c</sup> hidji lalaki hidji awewe? 'Sarta kijeu  
pangandikana: <sup>d</sup> Koe sabab eta, djalma  
bakal ninggalkeun indoeng-bapana, toe-  
loej ngarakétan ka pamadjikanana; ari  
eta doewanana bakal djadi sadaging;  
6 'anoe matak geus hanteu doewa, istoe-  
ning ngan sadaging bae. <sup>e</sup> Manana noe  
geus dirangképkéun koe Allah, oelah  
7 dipisahkeun koe djalma.' Mioendjoekdeni  
eta teh ka Jesoes: Naha ari <sup>f</sup> Moesa  
ngadawoehkeun, koedoe mere soerat pa-  
nalak ka dinja, toeloej disérahkeun?  
8 'Lahiranana: Ari Moesa, noe matak ngawi-  
dian ka maraneh njérahkeun pamad-  
jikan maraneh, tina sabab kateuasan  
hate maraneh; ari ti mimitina mah lain  
9 kitoe. 'Tatapi woeroek kami mah ka  
maraneh: <sup>g</sup> saha-saha noe njérahkeun  
pamadjikanana, lain lantaran ngaranjed,  
toeloej ngawin ka noe sedjen, eta hoe-  
koemna ngaranjed; sarta <sup>h</sup> noe ngawin  
popotongan, eta hoekoemna ngaranjed.  
10 'Pioendjoek moerid-moerid ka Jesoes:  
Lamoen pérkawis djalma saréng pamad-  
jikanana kitoe mah, hanteu sae ga-  
11 doeh bodjo. 'Ari lahiranana ka moerid:  
<sup>i</sup> Moal ngarti sakabehna ka eta piwoe-  
roek teh, ngan woengkoel anoe dipa-  
12 parin bae. 'Karana aja djalma kabiri,  
noe geus kitoe bawanih ti waktoe di-  
kandoeng; djeung aja noe kabiri, beu-  
nang ngabiri djalma; kitoe deui aja noe  
kabiri, noe geus ngabiri maneh tina  
sabab karadjaän sawarga. Saha-saha noe  
bisa ngaharti, koedoe hartikeun.

<sup>a</sup> Mark. 10: 2. <sup>b</sup> p. 21: 16. <sup>c</sup> 1 Moesa 1: 27.

<sup>d</sup> 1 Moesa 2: 24. <sup>e</sup> 1 Kor. 7: 10. <sup>f</sup> p. 5: 31.

<sup>g</sup> p. 5: 32; Mat. 2: 14—16. <sup>h</sup> 3 Moesa 21: 7;

<sup>i</sup> 5 Moesa 24: 2. <sup>j</sup> 1 Kor. 7: 7, 17.

13 Toeloej <sup>a</sup> aja noe njaranggakeun ba-  
roedak leutik ka Jesoes, soepaja koe  
andjeunna moegi ditoempangan pan-  
angan sarta dipangnédaekun; dëmi koe  
14 moerid-moerid pada dihoelag. 'Tatapi  
ari lahiran Jesoes: Ingkeun bae eta  
baroedak teh, sina njalampeurkeun ka  
kami, oelah dipégatan; <sup>b</sup> karana nja  
anoe kitoe ngabogaän karadjaän sa-  
15 warga teh. 'Dëmi geus pada ditoempa-  
ngan panangan, ladjéng andjeunna ang-  
kat ti dinja. <sup>a</sup> Mark. 10: 13; Lœk. 18: 15. <sup>b</sup> p. 18: 3.

16 Geus kitoe <sup>a</sup> djēboel hidji djalma noe ngadeuheusan, sarta mioendjoek ka andjeunna kijeu: Noen, Goeroe anoe sae! simkoering koedoe migawe kasaean naon, soepaja meunang <sup>b</sup> hiroep noe lang-  
 17 gēng? 'Ari lahiran Jesoes ka eta djalma: Naha maneh mana njéboetkeun hade ka kami? Hanteu aja noe hade, ngan hidji bae, nya Allah. Tatapi ari maneh hajang asoep kana hiroep mah, <sup>c</sup> nya  
 18 koedoe ngestikeun timbalan teja. 'Ari pioendjoekna ka Jesoes: Anoe mana teja? Lahiran Jesoes: Nja ijeu: <sup>d</sup> Maneh oelah maehan; maneh oelah ngarajened; maneh oelah maling; maneh oelah djadi  
 19 saksi bohong; 'koedoe <sup>e</sup> masing hormat ka bapa sarta ka indoeng; djeung deui: Maneh koedoe nyaāh ka batoer maneh,  
 20 saperti ka diri sorangan.' Pioendjoek djalma boedjang teh ka andjeunna: Nja eta pisan sadajana noe diestikeun koe simkoering ti boeboedak; simkoering teh  
 21 kirang naon keneh? Lahiran Jesoes ka dinja: Ari maneh hajang sampoerna mah, geura bral balik, djoewalan bbandaan maneh, geus kitoe bikeunan ka noe mariskin; maneh teh tangtoe boga <sup>f</sup> radja-brana di sawarga; tidinja maneh ka dijeu, toeloej ngiring ka kami.  
 22 'Mangsa eta pilahir kadenge koe boedjang teh, toeloej bae moelang bari nlangsa; karana loba pisan barang-barangna. <sup>a</sup> Mark. 10:17; <sup>b</sup> Loek. 18:18. <sup>c</sup> Dan. 12:2.  
     <sup>c</sup> Loek. 10:26—28. <sup>d</sup> Moesa 20:12. <sup>e</sup> p. 15:4;  
     22:29. <sup>f</sup> p. 6:19, 20.

23 Ladjēng Jesoes ngalahir ka moeridmoeridna: Satēmnna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>a</sup> anoe beunghar mah hese pisan dek asoep kana karadjaān sa-  
 24 warga. 'Djeung deui kami ngalahir ka maraneh: eta leuwih babari onta montjor kana lijang djaruem, ti batan anoe beunghar asoep kana karadjaān Allah  
 25 mah. 'Barang eta kadenge koe moeridmoeridna, toeloej pada hareugeueun pi-  
 san; aromongna: Lamoen kitoe mah,  
 26 saha atoeh anoe pisalamēteun?' Ladjēng koe Jesoes pada dipēlēng, sarta bari dilahiran kijeu: Ari di lēbah djalma eta teh moestahil; tatapi <sup>b</sup> moenggoeh di  
 27 Allah mah saniskara oge ijasaen. 'Pok Petroes ngawangsoel, kijeu pioendjoekna: <sup>c</sup> Simkoering mah geus pada ninggalkeun ka saniskantēn, sarēng toeloej

ngiring ka andjeun; bade mēndak naon  
 28 simkoering teh tina sabab kitoe? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Satēmnna, kami ngalahir ka maraneh, mēngke dina waktoe nganjarkeun, dimana Poetra manoesa linggih dina pangtjalikan kamoel-jaānana, <sup>d</sup> eta maraneh, noe geus ngaringin ka kami, harita tangtoe kitoe deui darijoek dina doewa wēlas pangtjalikan, ngahoekoeman noe doewa wēlas kaom Israil teja. 'Djeung <sup>e</sup> sahsaha noe geus ninggalkeun imah, atawa doeloer lalaki, atawa doeloer awewe, atawa bapa, atawa indoeng, atawa pamadjikan, atawa anak, atawa lahan, tina sabab djēnēngan kami, tangtoe pinampaean deui saratoes patikēlaneun, malah bakal kawaris hiroep noe lang-  
 30 gēng teja. 'Tatapi <sup>f</sup> loba djalma noe pangheulana bakal djadi pangpandeu-rina; kitoe deui loba noe pangpandeu-rina bakal djadi pangheulana.

<sup>a</sup> Mark. 10:23; <sup>b</sup> Loek. 6:24; <sup>c</sup> 1 Tim. 6:9, 17.

<sup>d</sup> Aj. 42:2; Jér. 32:17; Djak. 8:6; <sup>e</sup> Loek. 1:37.

<sup>f</sup> p. 4:20. <sup>d</sup> Loek. 22:28—30. <sup>e</sup> Loek. 14:26.

<sup>f</sup> p. 20:16; <sup>g</sup> Loek. 13:30.

## PASAL 20.

Karana karadjaān sawarga teh oepama Khidji pribōemi, noe indit isoek-isoek, arek nejangan noe koeli, baris digawe di kēbon anggoerna. 'Ari geus rēmpoeg djeung eta koeli pibōeroehaneunana sapōe sadinar, seug dititah ka kēbon-anggoerna. 'Ana indit deni dina wantji djam noe katiloe, beh nendjo deui noe sedjen, narangtoeng di pasar sarta nganggoer.  
 4 'Toeloej pada diomongan: Maraneh oge geura bral ka kēbon anggoer, dek dibere koe oerang sakōemaha pipantē-  
 5 seunana. Geus kitoe arijang. 'Tidinja indit deni dina wantji djam noe ka-  
 6 gēnēp, djeung noe kasalapan, lampahna tjara tadi. 'Ana indit dina wantji djam noe kasawēlas, manggih deui noe na-  
 rangtoeng sarta nganggoer; seug pada diomongan: Koe naon maraneh ngalanggoer nangtoeng bae di dijeu sapopoē?  
 7 'Ari djawabna: Doemeh taja noe ngoelikeun ka koering. Saoerna ka darinja: Maraneh oge geura bral ka kēbon anggoer; bakal tarima sakōemaha pipans-  
 8 seunana. 'Dēmi geus boerit, pribōemi noe boga kēbon anggoer teh misaoer ka kokolotna, kijeu: Ajeuna tjēloekan

noe karoeli, sarta geura berean boeroehanana, nguheulakeun anoe pandeuri,  
<sup>9</sup> mapaj ka noe ti heula. 'Tidinja dartaang anoe asoep dina djam noe kasawélas teja, sarta pada nampa sadinar  
<sup>10</sup> sewang. 'Ana datang anoe pangheulana teja, panjanana bakal nampa leuwih ti eta; padahal maranehanana ge tampana  
<sup>11</sup> sadinar sewang.' Mangsa nampanan, seug  
<sup>12</sup> tinggélendeng ka pribomei teh, 'aromongna: Ijeu noe pangpandeurina teh baranggawena ngan sadjam bae, ari koe andjeun mah diratakeun djeung koe-ring, noe gens pada njorang pagawean bangga sapoë djeupoet sarta djeung ka  
<sup>13</sup> panasan. 'Dëmi eta teh ngadjawab, kijeu saoerna ka sahidji eta djalma: Eh pamani! oerang mah hanteu salah ka maneh; karah maneh tadi teu rëmpoeg djeung oerang, jen pinampaeun sadinar?  
<sup>14</sup> 'Geura top tjokot anoe maneh, toeloej balik. Ari karëp oerang, eta noe pandeuri ge rek dibere saroewa bae djeung  
<sup>15</sup> maneh. 'Naha oerang teh teu kawasa rek make anoe oerang sakoemaha karëp oerang bae? Naha maneh ngadë-lekan koe sabab oerang balabah?' Nja  
<sup>16</sup> kitoe <sup>a</sup> anoe pangpandeurina bakal djadi pangheulana, ari noe pangheulana bakal djadi pangpandeurina. Karana reja djalma noe disaoer, tatapi ari noe beunang milih mah ngan saeutik.

<sup>a</sup> p. 19:30; 22:14; Mark. 10:31; Loek. 13:30.

<sup>17</sup> Mangsa <sup>a</sup> Jesoes angkat ka Jéröesalem, moerid noe doewa wélas teja di djalan ditjandak njingkoer; ladjeng di  
<sup>18</sup> lahiran kijeu: 'Masing njaho, ajeuna oerang leumpang ka Jéröesalem; sarta Poetra manoesa teh bakal diserenceun ka para panghoeloe agoeng djeung ka ahli-ahli kitab; ari koe eta <sup>b</sup> bakal di  
<sup>19</sup> hoekoem paeh; 'sarta toeloej <sup>c</sup> diseleh-keun ka oerang kapir, soepaja diparojok, djeung dirangket, bari toeloej digantoengeun dina kai-dipalang; dëmi dina poë noe katiloe tanghi deui. <sup>a</sup> p. 16:21;  
<sup>Mark. 10:32; Loek. 18:31. b</sup> p. 26:66. <sup>c</sup> p. 27:2.  
<sup>26, 29, 31, 63.</sup>

<sup>20</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> iboena poetra Sëbëdeoes ngadeuhens ka Jesoes katiloe poetrana, brék soedjoed ka pajoneuneunana, aja noe  
<sup>21</sup> dek disoehoenkeun. 'Ladjeng Jesoes ngalahir ka eta teh: Naon njai pikarépeun? Ari pioendjoekna: Noen, moegi piwarang

ijeu doewa poen anak, jen bade dijoeck noe hidji ti tèngéneun, noe hidji deui ti kiwaen andjeun, dina karadjaän an-  
<sup>22</sup> djeun. 'Dëmi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna: Maraneh teu njaho ka noe dipakahajang koe maraneh teh. Koemaha maraneh kadoega nginoem <sup>b</sup> loemoer, anoe bakal diinoem koe kami, sarta dibanjoean koe <sup>c</sup> pangbanjoe, anoe dibanjoekna:  
<sup>23</sup> Soemoehoen, simkoering kijat. 'Lahirana deni ka darinja: Enja maraneh teh bakal nginoem loemoer kami, kitoe deui bakal dibanjoean koe pangbanjoe, anoe dibanjoekna ka kami; tatapi ari dijoeck kentja-katoehoeün kami mah, lain pipérnaheun kami ngidinan; ari pi-beunangeunana teh nya <sup>d</sup> koe noe geus  
<sup>24</sup> ditjawisan koe Ama kami. 'Barang kadenge koe noe sapoeloe, toeloej ngarewaeun ka noe doewa padoedoeloer  
<sup>25</sup> teja. 'Ari koe Jesoes pada disaoer, bari ladjeng ngalahir kijeu: <sup>e</sup> Eta maraneh geus njaho, ari radja sagala bangsa pada marentah ka sabangsa-bangsana, sarta noe gëgëden pada njangking kawasa ka  
<sup>26</sup> dinja. 'Tatapi lëbah maraneh mah oelah kitoe pétana; bénérna <sup>f</sup> saha-saha di lëbah maraneh anoe hajang gëde, eta  
<sup>27</sup> koedoe koemawoela ka maraneh; 'djeung saha-saha di lëbah maraneh anoe hajang pangheulana, eta koedoe ngabadega ka  
<sup>28</sup> maraneh. 'Saperti Poetra manoesa ge pangsoempingna <sup>g</sup> lain malar dikawoe-laän, istoening soepaja ngawoela, sarta <sup>h</sup> njerahkeun njawana pikeun panëboes djalma loba. <sup>a</sup> Mark. 10:35. <sup>b</sup> p. 26:39.  
<sup>c</sup> Loek. 12:50. <sup>d</sup> p. 25:34. <sup>e</sup> Loek. 22:25.  
<sup>f</sup> p. 18:1; 23:11. <sup>g</sup> Loek. 22:27; Pil. 2:7.  
<sup>h</sup> Jés. 53:10, 12; Roem 8:15, 19.

<sup>29</sup> Keur mangsa <sup>a</sup> boedal ti Jérïho, loba pisán djalma noe ngiring ka andjeunna.  
<sup>30</sup> 'Beh aja doewa djalma noe lolong, darioek di sisi djalan; barang ngadenge, jen Jesoes keur ngaliwat, toeloej pada sasambat, kijeu pokna: Noen Goesti,  
<sup>b</sup> Poetra Dawaed! moegi aja sih-piwlás  
<sup>31</sup> ka diri koering. 'Ari koe djalma-djalma maranehanana ditjaram, sina repeh; tatapi anggoer beuki ngahantém sasambatna, kijeu pokna: Moegi aja sih-piwlás ka diri koering, noen Goesti, Poe-  
<sup>32</sup> tra Dawaed! 'Ladjeng Jesoes liren, sarta njaoer eta; geus kitoe ngalahir: Kahajang

maraneh teh dikoemahakeun koe kami?  
<sup>33</sup> 'Ari pioendjoekna: Noen Goesti! panon  
<sup>34</sup> koering moegi sina beunta. 'Ari Jesoes  
 kalangkoeng-langkoeng nja wélaseuna-  
 na; ladjéng ditjabak panonna, harita  
 keneh ge djalma teh bareunta; seug  
 toeloej pada ngiring ka andjeunna.

<sup>a</sup> Mark. 10:46; Loek. 18:35. <sup>b</sup> p. 9:27;  
 15:22; 21:9.

### PASAL 21.

Mangsa geus dareukeut ka Jérōesalem,  
<sup>1</sup> barang dongkap ka Bet-Page, di  
 goenoeng Djetoen, ladjéng Jesoes mi-  
 warangan doewa moerid; ari lahiranana  
<sup>2</sup> ka eta kijeu: 'Bral geura leumpang ka  
 desa noe dihareupeun; nja harita ma-  
 raneh tangtoe manggih hidji kalde bi-  
 kang ditjangtjang kadoewa anakna; nja  
 eta koedoe dilaän, seug bawa ka kami.  
<sup>3</sup> 'Oepama aja noe ngomong kijeu-kijeu  
 ka maraneh, koedoe poepoelihkeun, jen  
 eta rek dianggo koe Goesti; tanwande  
<sup>4</sup> harita ge dijangkeun. 'Eta sakabeh pér-  
 kara boekti, soepaja kalaksanakeun anoe  
 dilahirkeun <sup>b</sup> koe nabi teja, kijeu lahirna:  
<sup>5</sup> 'Baredjakeun ka anak Sion: Masing nja-  
 ho, Radja maneh rek datang ka maneh,  
 sareh boedina, djeung toenggang kalde,  
 nja eta kalde ngora, anak kalde bikang.  
<sup>6</sup> 'Tidinja moerid teh bral leumpang, sarta  
 ngalampahkeun sakoemaha noe geus di-  
 piwarang koe Jesoes ka maranehanana;  
<sup>7</sup> 'seng noengtoen eta kalde bikang, noe  
 kadoewa anakna teja; toeloej diteun-  
 deunan papakeanana, bari Jesoes ladjéng  
<sup>8</sup> dititihkeun. 'Ari noe pangrejana djalma  
 ngalamparkeun papakeanana di djalan;  
 noe sawareh naroetoehan palapah tina  
 tangkal-tangkal, dipake ngaroengkoepan  
<sup>9</sup> djalan. 'Sarta ari djalma noe leumpang  
 ti pajoeneun djeung noe ti poengkoe-  
 reun pada soerak, kijeu pokna: Hosanna  
 ka <sup>c</sup> Poetra Dawood! <sup>d</sup> Sing salamët  
 anoe soemping koe padjénëngan Pange-  
<sup>10</sup> ran! Hosanna di énggon loeboer! 'Mang-  
 sa Jesoes lëbët ka Jérōesalem, gehger  
 bae sanagara; ari aromongna: Na saha  
<sup>11</sup> eta teh? 'Tjék eta djalma-djalma: Ijeu  
 teh Jesoes, nabi ti Nasaret di Galilea teja.  
<sup>a</sup> Mark. 11:1; Loek. 19:29; Joh. 12:12. <sup>b</sup> Jés.  
 62:11; Djak. 9:9. <sup>c</sup> p. 20:30. <sup>d</sup> Djab. 118:25, 26.

<sup>12</sup> Ladjéng <sup>a</sup> Jesoes lëbët ka djéro ka-  
 bah Allah, seug ngaboedalkeun sakoer

noe djoewal-beuli di djéro kabah; ari  
 medja-medja toekang naroekeuran doe-  
 wit dibalik-balikkeun, kitoe deui pang-  
 dijoeukan sakoer noe ngadjaroewal dja-  
<sup>13</sup> pati. 'Ari lahiranana ka darinja: Geus  
 dioengélkeun dina Kitab: <sup>b</sup> Gédong kami  
 bakal diséboetkeun gédong paragi nén-  
 ñda; dëmi <sup>c</sup> koe maraneh mah didijkeun  
<sup>14</sup> goeha begal. 'Tidinja <sup>d</sup> aja noe lolong  
 djeung noe dejog ngadareuheusan ka  
 andjeunna dina djéro kabah; toeloej  
<sup>15</sup> pada ditjageurkeun. 'Barang para pang-  
 hooeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab  
 narendjo pérkara noe helok-helok, anoe  
 didamél koe Jesoes teja, sarta ka ba-  
 raroedak noe soerak di djéro kabah,  
 kijeu pokna: Hosanna ka Poetra Da-  
 wood! toeloej pada ngareweun katjida;  
<sup>16</sup> 'ari salaoerna ka andjeunna: Kareungeu  
 koe sampejan aromong eta? Lahiran  
 Jesoes ka darinja: Kadenge pisan. <sup>e</sup> Na-  
 ha sarampejan tatjan ngadji anoe kijeu  
 teja: <sup>f</sup> Ti biwir baroedak leutik sareng  
 orok andjeun geus njadijakeun poedji  
<sup>17</sup> bade ka mantèn? 'Geus kitoe eta djalma  
 ditilarkeun, ladjéng ka loewar ti nagara,  
 angkat ka Bet-Ania; wéngina ngarérëb  
 di dinja. <sup>a</sup> Mark. 11:15; Loek. 19:45; Joh. 2:14.  
<sup>b</sup> Jés. 56:7. <sup>c</sup> Jer. 7:11. <sup>d</sup> p. 11:5. <sup>e</sup> p. 12:3;  
 22:31. <sup>f</sup> Djab. 8:8.

<sup>18</sup> Ari isoek-isoeuk, <sup>a</sup> waktoe moelih deui  
 ka nagara, andjeunna palajeun toewang.  
<sup>19</sup> 'Beh ningali hidji tangkal kondang di  
 sisi djalan; ladjéng dideukeutan, tatapi  
 teu mëndak, ngan woengkoel daoen bae.  
 Geus kitoe ngalahir kijeu ka eta: Maneh  
 teh hamo bidjil deui boewah salalang-  
 gëngna! Ari tangkal kondang teh harita  
<sup>20</sup> keneh toeloej garing. 'Barang katendjo  
 koe moerid-moerid, toeloej hareraneun,  
 ari pokna: Koemaha tangkal kondang  
<sup>21</sup> teh, mana garing harita keneh? 'Ngä-  
 walon Jesoes, kijeu lahirna ka darinja:  
 Satémenna, kami ngalahir ka maraneh:  
<sup>b</sup> Oepama maraneh boga kapértjajaän,  
 sarta hanteu tjangtjaja, oelah moen  
 migawe tjara noe geus dipétakeun ka  
 tangkal kondang teja, sanadjan lamoen  
 ngomong ka ijeu goenoeng oge: Geura  
 djoeng, ngoentjloengkeun maneh ka la-  
<sup>22</sup> oet! tanwande djadi. 'Djeung saniskara  
 noe dek disoehoenkeun koe maraneh  
 dina panëda kalawan përtjajana, tang-  
 toe pikatampaepun koe maraneh.  
<sup>a</sup> Mark. 11:12. <sup>b</sup> p. 17:20.

23 Mangsa <sup>a</sup> Jesoes geus lēbēt ka djēro kabah, sabot keur ngawoeroek, djēboel para panghoeloe agoeng djeung para kokolot eta bangsa njalampeurkeun ka andjeunna, sarta misaoer kijeu: Sampejan noe matak midamēl pērkara kitoe teh <sup>b</sup> koe kawasa naon? djeung saha noe ngawasakeun kitoe ka sampejan?

24 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta teh: Malah kaoela ge dek nanja sakētjap ka sarampejan; lamoen dibedja-keun ka kaoela, kaoela ge sēdja bebedja ka sarampejan tina hal kawasa, noe ma-

25 tak kaoela migawe pērkara kitoe. 'Ari pangbanjoe Johannes, ti mana asalna? ti sawarga, awata ti manoesa? Geus kitoe eta malikir sadjēroning hate, kijeu pokna: Oepama oerang ngadjawab: Ti sawarga, meureun kijeu omongna: Lamoen kitoe mah, <sup>c</sup> koe naon mana hanteu pēr-

26 taja ka dinja? 'Ari dek ngadjawab: Ti manoesa, da sijen koe djalma-djalma; karana <sup>d</sup> sakabeh pada ngakoe nabi ka

27 Johannes. 'Geus kitoe pada ngadjawab ka Jesoes, kijeu saoerna: Doeka tening, kaoela mah ten njaho. Ari lahiran Jesoes ka darinja: Lamoen kitoe mah kaoela ge moal ngabedjakeun ka sarampejan tina hal eta kawasa, noe matak

28 kaoela migawe pērkara kitoe. 'Tatapi koemaha pamikir sarampejan? Aja hidji djalma, boga doewa anak lalaki. Toeloej njampeurkeun ka anakna noe tjikal, bari ngomong kijeu: Eh agoes! geura bral, baranggawe sapoē ijeu di kēbon

29 anggoer bapa. 'Dēmi eta ngawangsoel, kijeu pokna: Ah doeka! Sanggeusna ti dinja kadoehoengeun, toeloej leumpang.

30 'Geus kitoe bapana njampeurkeun ka noe boengsoe, omongna nja tjara tadi keneh. Ana ngawangsoel, kijeu pokna: Noen gamparan! soemangga teh tening;

31 tapina hanteu bral. 'Tjing, eta doewaan mana noe ngalampahkeun pakarépan bapana? Ari djawabna: Eta noe tjikal teja. Lahiran Jesoes ka darinja: Satē-mēnna, kaoela ngabedjaan ka sarampejan: sanadjan toekang tjoekre reudjeung dajang bakal miheulaän ka sarampejan

32 asoep kana karadjaän Allah. 'Karana Johannes geus soemping ka sarampejan <sup>e</sup> njorang djalan kabēnēran, ari koe sarampejan hanteu dipērtjaja; balikanan ari toekang tjoekre reudjeung dajang

mah geus pada pērtjaja ka dinja; sangkilang sarampejan nendjo kitoe, hanteu toeloej tarobat, soepaja djadi pērtjaja ka andjeunna.

<sup>a</sup> Mark. 11: 27; Loek. 20: 1.

<sup>b</sup> Joh. 2: 18; Lal. 4: 7. <sup>c</sup> Loek. 7: 30. <sup>d</sup> p. 14: 5.

<sup>e</sup> Lock. 3: 2.

33 Geura rarengkenkenn misil sedjen deui: <sup>a</sup> Aja hidji pribōemi, <sup>b</sup> njijeun kēbon anggoer, dipagēr sakoerilingna, ari di djērona noegar njijeun bak pamērēsan anggoer, sarta njijeun papanggoengan; toeloej eta kēbon disewakeun ka ahli-ahli ngēbon, geus kitoe njaba ka nagara sedjen. 'Dēmi geus nēpi ka oesoemna boewahan, nitah badega-badegana ka ahli ngēbon teja, pikeun nampa beu-

34 nanganana. 'Geus kitoe ahli ngēbon <sup>c</sup> seug njarékél ka badega teh; noe hidji diteunggeulan, noe hidji dipaeban, ari noe hidji deui dibaledogan koe batoe.

35 'Tidinja <sup>d</sup> nitahan deui badega sedjen, leuwili loba batan noe ti heula; ari koe ahli ngēbon kitoe keneh bae dipētakenu-

36 nana. 'Ahirna <sup>e</sup> nitahan poetrana ka dinja, saoerna: Ari koe anak aing mah

37 meureun arisineun. 'Tatapi mangsa ahli ngēbon teja narendjo ka eta poetra, pok ngaromong djeung batoerna: Geuning eta mah ahli-warisna; <sup>f</sup> hajoe, oerang paehan bae, warisanana oerang

38 tjokot keur oerang. 'Pek toeloej ditjékél, ditotogkeun ka loewar ti kēbon

39 anggoer, toeloej dipaehan sakak. 'Sa-

40 mangsa datang anoe boga kēbon ang-

41 goer teja, bakal koemaha ka eta ahli-ahli ngēbon teh? 'Aridjawabna ka andjeunna: Eta noe goreng tangtoe ditērapan paeh goreng; ari kēbon anggoer teja tangtoe

42 disewakeun ka ahli ngēbon noe sedjen, anoe bakal njanggakeun boewahna ka

43 dinja dina oesoemna. 'Ngalahir Jesoes ka eta djalma: <sup>g</sup> Naha sarampejan ta-

44 tjan ngadji anoe kijeu teja dina Kitab:

<sup>h</sup> Batoe noe geus dipitjeun koe toekang njarijeun imah teh, nja eta pisan noe geus didjadikeun pamageuh djeeroe; koe Pangeran eta dipētakuen kitoe teh, sarta matak helok ka tetendjoan kaoela sa-

45 daja? 'Koe sabab kitoe, kaoela bebedja ka sarampejan, jen <sup>i</sup> karadjaän Allah teh bakal ditjandak ti sarampejan, sarta <sup>j</sup> toeloej dipaparinkeun ka hidji bangsa,

46 noe rek ngabidjilkeun boewahna. 'Saha-

47 saha <sup>k</sup> djalma, noe laboeh keuna ka

batoe eta, tangtoe rēmoek; djeung saha-saha<sup>1</sup> noe katindih koe eta batoe,  
 45 tangtoe boeboek. 'Ari para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli parisi teja, barang ngadarengga eta misil andjeunna, pada kasoertieun, jen anoe dilahirkeun  
 46 teh nja daririna pisan. 'Geus kitoe na-rejangan djalanan dek nangkēp ka Jesoes, tatapi sijeu-neun koe djalma reja,<sup>2</sup> pedah eta pada ngakoe nabi ka Jesoes.

*a* Mark. 12: 1; *b* Loek. 20: 9. *c* Jés. 5: 1. *d* c. 22: 6;  
*e* Ibr. 1: 1. *f* p. 26: 3, 4; *g* Joh. 7: 1; 11: 47. *h* g. p. 12: 3. *i* Djab. 118: 22; Lal. 4: 11.  
*j* p. 8: 11, 12. *k* Lal. 13: 46. *l* Jés. 8: 15. *m* Dan. 2: 34. *n* Loek. 7: 16; Joh. 7: 40.

### PASAL 22.

Ladjēng Jesoes ngawoeroek deui, ari ngalahirna ka dinja koe misil keneh 2 bae; kijeu lahirna: 'Ari karadjaān sa-warga teh<sup>1</sup> oepama hidji radja, noe<sup>2</sup> hadjat kawinan poetrana lalaki. 'Geus kitoe miwarangan badega-badegana, baris njeloekan ondangan, sina daratang kana hadjat kawinan; dēmi eta teu da-4 raekeun datang. 'Tidinja dipindo<sup>3</sup> mi-warangan deui badega-badega noe sedjen, timbalanana: Geura poopoelihkeun kijeu ka ondangan teh: Masing njaho, kami geus njadijakeun panjoegoehan kami; sapi kami djeung sato noe beu-nang ngalēbēng geus dipareuntjitan, sarta sakabehna geus sadija; geura koem-5 poel kana hadjat kawinan! 'Dēmi koe eta teh hanteu ditolih, anggoer seug bae laleumpang, noe hidji ka kēbonna, 6 noe hidji deui kana daganganana. 'Noe sadjaba ti dinja<sup>4</sup> njarékēl badegana teja, sarta pada mērgasa; toeloej dipa-7 ehan. 'Mangsa kadangoe koe radja teh,<sup>5</sup> ladjēng bēndoe, sarta miwarangan wadya-baladna, djeung ngabasmi noe maraehan teja, ari nagarana toeloej di-8 hoeroe. 'Geus kitoe nimbalan ka badega-badegana: Ari hadjat kawinan teh sa-estoenaa geus sadija, <sup>6</sup> tatapi ari onda-nanganana mah lain pipantēseunana ka 9 dinja. 'Koe sabab eta, geura boedal ka totogan-totogan djalanan, sarta sakoer noe kapanggih koe maraneh, aradjak 10 kana hadjat kawinan teja. 'Tidinja ba-dega teh seug boedal ka oenggal dja-lan, toeloej ngoempoelekun sakoer bae noe kapanggih, noe goreng noe hade; datang ka pinoh ēnggon hadjat teh

11 koe noe ngararijoeng. 'Maangsa radja teh asoep, sēdjana dek ningalan ka noe ngarijoeng teja, di dinja mēndakan hidji djalma noe teu make papakeean paranti 12 ka noe kawinan; 'toeloej dilahiran kijeu: Eh paman! koemaha maneh nja asoep ka dijeu, teu make papakeean paranti ka noe kawinan? Dēmi eta teh kapiboeng-kēman. 'Geus kitoe radja toeloej miwa-rang ka goelang-goelang: Eta geura talian leungeunna djeung soekoena, toeloej bawa, seug aloengkeun ka noe poēk mongkleng; <sup>7</sup> ari di dinja teja ngan tjeu-14 rik djeung kēkērotan hoentoe bae. 'Ka-rana<sup>8</sup> reja djalma noe disaoer, tatapi ari noe beunang milih mah ngan saeutik.

*a* Look. 14: 6; Wahj. 19: 7. *b* p. 21: 36. *c* p. 21: 35.

*d* Loek. 19: 43. *e* Lal. 13: 46. *f* p. 13: 42; 24: 51.  
*g* p. 20: 16.

15 Tidinja<sup>9</sup> ahli parisi bral arindit, seug rērēmpoegan djeung batoerna, koemaha nja pipētaeu, soepaja bisa ngaridjēt an-16 djeunna koe lahirna. 'Toeloej nitahan ka Jesoes moerid-moerid maranehanana, babarēngan djeung<sup>10</sup> djalma Herodes; eta marioendjoek kijeu: Noen Goeroe! simkoering geus pada tērang, <sup>11</sup> andjeun teh estoe pisan, kalajan ngawoeroekkeun djalanan Allah reudjeung sajaktosna, sa-rēng hanteu padoeли ka saha-saha; ka-rantēn andjeun hanteu ningal-ningal ka 17 roepa djalma. 'Koe pērkawis eta, moegi lahirkeun ka simkoering: koemaha ari manah andjeun, <sup>12</sup> widi njanggakeun 18 oepēti ka praboe, oetawi hanteu? 'Dēmi Jesoes, doemeh waspaoseum kana ka-19 dēngkianana, ladjēng ngalahir kijeu: 'Eh, djalma noe poera-poera! naha maraneh wēt ngadodja ka kami? Tjik, geura tem-bongkeun ka kami wang oepēti teh. 20 Geus kitoe njanggakeun hidji dinar. 'Ari lahiranana ka dinja: Saha noe boga ijeu 21 gambar djeung aksarana? 'Wangsoela-nana: Soemoehoen, praboe teja. Ladjēng kijeu lahiranana ka dinja: Lamoen kitoe mah, <sup>13</sup> sanggakeun ka praboe noe kagoe-ngan praboe, ari ka Allah noe kagoe-22 ngan Allah. 'Dēmi eta teh, barang ngadarengge kitoe, pada heraneun; toeloej bae arindit, Jesoes ditinggalkeun.

*a* Mark. 12: 13; Loek. 20: 20. *b* Mark. 3: 6. *c* Joh. 3: 2.

*d* p. 17: 24. *e* Loek. 23: 2; Roem 13: 7.

23 Di poē harita keneh<sup>14</sup> djēboel aja ahli sadoeki ngadareuhusan ka Jesoes; eta

teh <sup>b</sup> omongna moal kijamat; toeloej na-  
<sup>24</sup> raroš ka andjeunna, 'kieu oendjoekana-  
 na: Noen Goeroe! <sup>c</sup> ari dawoehan Moesa;  
 Oepami aja djalma paeh, hanteu gadoeh  
 anak, doeloerna koedoe kawin ka bodjo  
 eta, soepaja ngajakeun toeroenan pikeun  
<sup>25</sup> doeloerna. 'Geus kitoe di lēbah simkoer-  
 ing aja toedjoeh djalma padedoeloer  
 kabeh; ari tjikalna kawin, toeloej paeh;  
 sarēng doemeh hanteu gadoeh toeroe-  
<sup>26</sup> nan, bodjona ditilarkeun ka adina. 'Nja  
 kitoe keneh noe kadoewa, sarēng noe  
 katiloe, dongkap ka noe katoedjoeh teja.  
<sup>27</sup> 'Sanggeus eta sakabehna, seug awewe  
<sup>28</sup> teh paeh deui. 'Ari dina kijamat, eta  
 awewe pamadjikan anoe mana ti noe  
 toedjoehan teh? karana geus pada mi-  
<sup>29</sup> rabi ka dinja. 'Ladjēng Jesoes ngawalon,  
 kieu lahirna ka eta djalma: Maraneh  
 teh kasaroeng, hanteu nganjahokeun  
 Kitab, kitoe deui kana kawasaning  
<sup>30</sup> Allah. 'Karana dina kijamat mah moal  
 aja noe ngawin, djeung moal dikawin-  
 keun, istoening tjara malaikat Allah di  
<sup>31</sup> sawarga. 'Sarta moenggoehing pihoe-  
 dangeunana djalma noe paraeh teja, <sup>d</sup>  
 naha maraneh tatjan ngadji anoe geus  
 diandikakeun ti Allah ka maraneh, anoe  
<sup>32</sup> kieu pangandikana: 'Kami teh <sup>e</sup> nja Allah  
 Ibrahim, Allah Ishak, sarta Allah Ja-  
 koeb? Ari Allah lain Allah anoe paraeh,  
<sup>33</sup> nja Allah anoe hariroep. 'Barang ka-  
 denge koe djalma-djalma teja, <sup>f</sup> toeloej  
 pada hareugeueun koe piwoeroekna.

<sup>a</sup> Mark. 12:18; Loek. 20:27. <sup>b</sup> Lal. 23:8.

<sup>c</sup> 5 Moesa 25:5. <sup>d</sup> p. 12:3. <sup>e</sup> 2 Moesa 3:6.

<sup>f</sup> p. 7:28.

<sup>34</sup> Mangsa kadarenge <sup>a</sup> koe ahli parisi,  
 jen ahli sadoeki geus pada dipiboeng-  
 kēnan koe Jesoes, seug toeloej karoem-  
 poel djeung batoerna. Aja hidji djalma,  
 batoer eta, nja eta ahli toret, toeloej  
 naros, sēdjana dek ngadodja ka Jesoes;  
<sup>35</sup> kieu pokna: 'Noen Goeroe! dina toret  
<sup>36</sup> noe mana timbalan noe agoeng teh? 'Ari  
 lahiran Jesoes ka dinja: <sup>b</sup> Maneh koedoe  
 njaāh ka Pangeran, Allah maneh, tēroes  
 reudjeung hate, tēroes reudjeung njawa,  
<sup>37</sup> sarta tēroes djeung akal maneh. 'Nja  
 eta timbalan noe pangoentjoelna sarta  
<sup>38</sup> noe gēde. 'Ari noe kadoewana nja sa-  
 roewa bae djeung eta, kieu: <sup>c</sup> Maneh  
 koedoe njaāh ka batoer maneh, saperti  
<sup>39</sup> ku diri sorangan. 'Ari saeusining toret

djeung kitab para nabi nja ka eta doewa  
 timbalan teja maroentangna teh.

<sup>a</sup> Mark. 12:28. <sup>b</sup> 5 Moesa 6:5; 10:12. <sup>c</sup> 3 Moesa  
 19:18; Roem 13:9.

- <sup>41</sup> Ari keur mangsa ahli parisi karoem-  
<sup>42</sup> poel, <sup>a</sup> koe Jesoes dipariksa, 'kieu lahir-  
 na: Koemaha pamikir maraneh moeng-  
 goehing Kristoës teh? <sup>b</sup> eta poeta saha?  
 Ari pihatoerna: Nja poeta Dawoed teja.  
<sup>43</sup> 'Lahiranana ka darinja: Lamoen kitoe  
 mah, koemaha Dawoed lantaran Roh ka  
 eta njéboetkeun Goesti? Kapan <sup>c</sup> kieu  
<sup>44</sup> saoerna: 'Lahiran Pangeran ka Goesti  
 koering: Geura tjilik di katoehoeün  
 kami, datang ka moesoeh-moesoeh ma-  
<sup>45</sup> neh koe kami didijjeun djodjodog pikeun  
 soekoe maneh. 'Ari eta koe Dawoed di-  
<sup>46</sup> sēboetkeun Goesti; koemaha mana djadi  
 poetrana? 'Dēmi eta djalma <sup>d</sup> sakētjap  
 oge taja noe bisa ngawangsoel ka an-  
 djeunna; kitoe deui ti poē harita taja  
 hidji-hidji atjan noe wanieun naros deui  
 ka andjeunna. <sup>e</sup> Mark. 12:35; Loek. 20:41.  
<sup>f</sup> p. 26:63. <sup>g</sup> Djab. 110:1. <sup>h</sup> Loek. 14:6.

### PASAL 23.

- <sup>1</sup> adjēng Jesoes ngalahir ka djalma noe  
 Joba teja, sarta ka moerid-moeridna,  
<sup>2</sup> kieu lahirna: Ari ahli kitab djeung ahli  
<sup>3</sup> parisi tjaralikna dina korsi Moesa; <sup>a</sup> koe  
 sabab eta, sakoer noe dititah diēstoe-  
 keun ka maraneh, eta maraneh koedoe  
 ngestoekeun sarta ngalampahkeun; ta-  
 tapi papatjoewan oelah noeroetkeun ka-  
 lakoeanana; <sup>b</sup> karana eta teh sok ngo-  
 mongkeun, tatapi teu dilampahkeun.  
<sup>4</sup> 'Pada ngahoeroenan momotan noe ba-  
 reurat sarta noe teu beunang ditang-  
 goeng, <sup>b</sup> seug dipoendakkeun ka djalma;  
 tatapi diri maranehanana mah teu daek  
 ngagēdag-gēdagkeun atjan koe ramona.  
<sup>5</sup> 'Djeung sakabeh pagaweanana dipigawe  
 soteh <sup>c</sup> ngarah soepaja katendjo koe  
 djalma-djalma; karana <sup>d</sup> toelis-pamepel-  
 iganana diroebakkeun, sarta <sup>e</sup> kēlin  
<sup>6</sup> djoebahna digēdekeun. 'Djeung karēsē-  
 na dina hadjat-hadjatan ngarijoeng <sup>f</sup> di  
 ēnggon noe pangoetamana, kitoe deui  
 dijoeck panggirangna di masigit-masigit;  
<sup>7</sup> malah sok hajangeun diaroendjoengan di  
 pasar-pasar, sarta hajangeun koe djalma  
<sup>8</sup> disēboetkeun Rabi! Rabi! 'Ari maraneh  
 mah oelah daek disēboetkeun Rabi; ka-  
 rana ngan sahidji Panoetan maraneh

teh, nja Kristoes, sarta ari maraneh  
 9 mah kabeh pada doeloer. 'Djeung oelah  
 pisan maraneh njéboetkeun bapa ka  
 saha oge di boemi; karana <sup>a</sup> ngan sa-  
 hidji Rama maraneh teh, nja eta noe  
 10 linggih di sawarga. 'Sarta oelah daek  
 maraneh diséboetkeun panoetan; kara-  
 na ngan sahidji Panoetan maraneh teh,  
 11 nja Kristoes. 'Tatapi <sup>b</sup> noe pangoe-  
 tjoelna di lëbah maraneh, eta koedoe  
 12 koemawoela ka maraneh. 'Sarta <sup>c</sup> saha-  
 saha noe ngagoengkeun ka dirina sora-  
 nagan, tangtoe dika-handapkeun; sab-  
 likna, saha-saha noe ngahandapkeun ka  
 dirina sorangan, tangtoe diagoengkeun.

<sup>a</sup> Roem 2 : 21. <sup>b</sup> Loek. 11 : 46. <sup>c</sup> p. 6 : 5. <sup>d</sup> 3 Moesa  
 13 : 9. <sup>e</sup> 4 Moesa 15 : 38. <sup>f</sup> Loek. 11 : 43; 14 : 7.  
<sup>g</sup> Mal. 1 : 6; 2 : 10. <sup>h</sup> p. 20 : 26; <sup>i</sup> Aj. 22 : 29;  
<sup>Sil.</sup> 29 : 23; Jen. 21 : 26; Loek. 14 : 11.

13 Tatapi <sup>a</sup> pitjilakaeun maraneh, ahli  
 kitab djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! karana karadjaän sawarga  
 teh koe maraneh dipeundeutkeun mëgat  
 djalma-djalma; da maraneh sorangan  
 hanteu asoep, ari noe hajangeun asoep  
 koe maraneh dihalangan. <sup>a</sup> Loek. 11 : 52.

14 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! <sup>a</sup> karana koe maraneh dihakanan  
 imah randa-randa datang ka bejak,  
 make pipinding ngadoa lila; noe matak  
 maraneh bakal meunang hoekoeman  
 noe leuwih beurat. <sup>a</sup> Mark. 12 : 40; Loek. 20 : 47.

15 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! karana maraneh koekoerilingan  
 di laoet di darat, malar njijeun moealap  
 sahidji; dëmi geus asoep teh, eta koe  
 maraneh didijjeun anak naraka, doewa  
 patikëlaneun maraneh.

16 Pitjilakaeun maraneh, djédjér <sup>a</sup> lalo-  
 long teh! Ari tjarek maraneh: Saha-saha  
 noe soempah njéboet kabah, eta mah  
 teu naon-naon; tatapi ari noe soempah  
 njéboet émas di kabah, eta noe wadjib  
 17 dilakonan. 'Eh, noe baroeroeng djeung  
 lalolong! koetan mana noe pangleuwih-  
 na: émas, atawa kabah noe njoetijkeun  
 18 émas teh? 'Kitee deui: Saha-saha noe  
 soempah njéboet altar, eta mah teu naon-  
 naon; tatapi ari noe soempah njéboet  
 koerban noe aja dina loeher altar, eta  
 19 noe wadjib dilakonan. 'Eh, noe baro-  
 eroeng djeung lalolong! koetan mana noe  
 pangleuwihna: koerban, atawa <sup>b</sup> altar

20 noe njoetijkeun koerban teh? 'Koe sa-  
 bab kitoe, anoe soempah njéboet altar,  
 eta soempahna nja ka dinja, sarta ka  
 21 sakoer noe aja di loehera. 'Djeung  
 noe soempah njéboet kabah, eta soem-  
 paahna nja ka dinja, sarta <sup>c</sup> ka noe linggih  
 22 di djérona. 'Kitee deui ari noe soempah  
 njéboet sawarga, eta soempahna <sup>d</sup> ka  
 panglinggihan Allah, sarta ka noe ngag-  
 linggihan.

<sup>a</sup> p. 15 : 14. <sup>b</sup> 2 Moesa 29 : 37.  
<sup>c</sup> 1 Radj. 8 : 13. <sup>d</sup> p. 5 : 34.

23 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! <sup>a</sup> karana maraneh ngadjakatan  
<sup>b</sup> soerawoeng, djeung hadës, sarta djin-  
 tén; dëmi noe pangbeuratna dina toret,  
<sup>c</sup> nja eta hoekoem, djeung kawëlasan,  
 sarta kapértjajaän, koe maraneh diting-  
 gal. Nja eta noe koedoe dipigawe, sarta  
 24 ari noe hidji deui oelah ditinggal. 'Eh,  
 djédjér lalolong! rambétoek koe mara-  
 neh disaring, ari onta mah diteureuj  
 boeleud. <sup>a</sup> Loek. 11 : 42. <sup>b</sup> 3 Moesa 27 : 30. <sup>c</sup> Mik. 6 : 8.

25 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! <sup>a</sup> karana maraneh sok ngabérési-  
 han tjetjangkir djeung pandjang ngan di  
 26 loewarna bae, tatapi ari di djérona mah  
 pinoeh koe beunang ngarampas djeung  
 koe lampah teu tjéghaan. 'Eh, ahli parisi  
 noe lolong! <sup>b</sup> tjetjangkir djeung pan-  
 djang geura bérésihan ti djérona heula,  
 soepaja di loewarna bérésih deui.

<sup>a</sup> Loek. 11 : 39. <sup>b</sup> Tit. 1 : 15.

27 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! <sup>a</sup> karana maraneh nja tjara asta-  
 ana noe beunang ngapoeran, di loewar  
 sémoena aloes, ari di djérona mah pi-  
 noeh koe toelang-taleng djeung sagala  
 28 kokotoran. 'Eta maraneh nja kitoe pisan;  
 ari katendjona koe djalma di loewar  
 maraneh bénér, tatapi ari di djérona  
 mah maraneh teh pinoeh koe kapoera-  
 poeraän sarta kadorakaän.

<sup>a</sup> Loek. 11 : 44; Lal. 23 : 3.

29 Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab  
 djeung ahli parisi, djalma noe poera-  
 poera! <sup>a</sup> karana maraneh teh sok ngo-  
 man makam para nabi, sarta tétengér  
 astana djalma noe balénér koe mara-  
 30 neh sok dialoes-aloes; 'bari ngomong  
 kieu: Oepama oerang geus goemëlar  
 keur djaman karoehoen, oerang moal

tjampoer dosa reudjeung eta ka gëtih  
 31 para nabi. 'Nandakeun maraneh teh  
 mërtelakeun diri, jen<sup>b</sup> anak-intjoe djalma  
 noe maraehan ka para nabi teja.  
 32 Ari maraneh ge, geura seug pinoehan  
 33 takëran karoehoen maraneh! 'Eh oraj,  
<sup>c</sup> anak oraj wëlang! koemaha nya pingë  
 34 djateuu ti siksa naraka? 'Koe sabah eta,  
 masing njaho, <sup>d</sup> kami nitahan ka maraneh  
 nabi-nabi, djeung djalma noe palintër,  
 sarta ahli-ahli kitab; ari noe sawareh  
 koe maraneh bakal dipaehan sarta  
 digantoengkeun dina kai-dipalang; noe  
 sawareh du<sup>e</sup> bakal dirangket koe maraneh  
 di masigit-masigit maraneh, sarta  
 bakal dibëbërik koe maraneh ti nagara  
 35 ka nagara sedjen. 'Soepaja maraneh ditamplokan koe sakabehna gëtih anoe  
 bënér, noe geus dikoetjoerkeun di boemi,  
<sup>f</sup> ti watës gëtih Habil, anoe bënér, tëpi  
 ka gëtih<sup>g</sup> Djakaria poetra Barakia, noe  
 dipaehan koe maraneh di antara kabah  
 36 djeung altar teja. 'Satëmëenna, kami ngalahir  
 ka maraneh: eta sakabehna bakal  
 tamplok ka ijen bangsa teh. <sup>a</sup>Loek. 11: 47.

<sup>b</sup> Lal. 7: 51. <sup>c</sup> p. 3: 7. <sup>d</sup> Loek. 11: 49. <sup>e</sup> p. 10: 17.

<sup>f</sup> 1 Moesa 4: 8. <sup>g</sup> 2 Bab. 24: 20, 21.

37 Eh<sup>a</sup> Jëroesalem, Jëroesalem, noe  
 maehan ka para nabi, sarta maledogan  
 koe batoe ka noe dipiwarang ka maneh!  
 kami geus sababaraha kali nya hajang  
 ngoempoelkeun anak-anak maneh, <sup>b</sup> sa-  
 përti hajam ngoempoelkeun anakna di  
 djëro djangdjangna; ari maraneh teh teu  
 38 daek. 'Sing nganjahokeun, <sup>c</sup> maraneh  
 bakal ditinggalan imah maraneh nariko-  
 39 lot. 'Karana kami ngalahir ka maraneh:  
 ti watës ajeuna maraneh moal narendjo  
 deui ka kami, nëpi ka waktoe maraneh  
 ngomong kijeu: <sup>d</sup> Sing salamët anoe  
 soemping koe padjénëngan Pangeran!  
<sup>a</sup> Loek. 13: 33, 34. <sup>b</sup> Djah. 17: 8; 91: 4; Jés. 31: 5.  
<sup>c</sup> 1 Radj. 9: 7; p. 24: 2. <sup>d</sup> p. 21: 9.

#### PASAL 24.

Ladjëng<sup>a</sup> Jesoes ka loewar, angkat ti  
 kabah. Geus kitoe moeridna pada marék  
 ka andjeunna, noedoehkeun sadaja-  
 2 na gëdöng kabah. 'Ngalahir Jesoes ka  
 darinja: Na eta teh sakabehna katendjo  
 koe maraneh? Satëmëenna, kami ngalahir  
 ka maraneh: di dijeu mëngke<sup>b</sup> batoe  
 moal aja noe diingkeun dina loehoer  
 batoe deui, noe teu bakal dibongkar.  
<sup>a</sup> Mark. 13: 1; Loek. 21: 5. <sup>b</sup> Loek. 19: 44.

3 Ari<sup>a</sup> keur mangsa Jesoes linggih di  
 loehoer goenoeng Djetoen, seug moerid  
 sabatoer-batoerna pada marék ka an-  
 djeunna, sarta aroendjoekan kijeu: Moegi  
 simkoering tjarijosan, eta përkawis teja  
 iraha pijaktoseunmana? sarëng naon ala-  
 matna bade pisoempingeun andjeun, sa-  
 rawoeh panoengtoengan doenyen teh?  
 4 'Ladjëng Jesoes ngawalon, kijeu lahirna  
 ka moerid: <sup>b</sup> Masing ijatna, maraneh  
 5 oelah koengsi kagoda koe djalma. 'Kar-  
 ana<sup>c</sup> reja noe pidatangeun ngakoe-  
 ngakoe ngarau kami, pokna: Nja aing  
 Kristoës teh; sarta loba pisan noe ba-  
 kal kasasabkeun koe eta. 'Sarta maraneh  
<sup>d</sup> bakal ngadene tina hal përang-  
 përang, djeung bedja tina hal përang;  
 masing ijatna, poma oelah dek reuwas:  
 karana eta teh sakabehna koedoe boekti;  
 tatapi ari panoengtoengan mah tatjan.  
 7 'Karana<sup>e</sup> bangsa bakal mëangan ka  
 bangsa deui, djeung karadjaän ka ka-  
 radjaän deui; sarta bakal aja patjéklük,  
 djeung pagëboeg, djeung lini di sedjen-  
 8 sedjen énggon. 'Ari eta sakabehna teh  
 9 mimiti sangsara. 'Nja didinja<sup>f</sup> maraneh  
 bakal diselehkeun soepaja dikanjaja,  
 sarta bakal dipaehan, djeung bakal di-  
 pikageuleuh koe sakabeh bangsa, tina  
 10 sabab djënëngan kami. 'Sarta didinja  
 loba noe bakal titadjong, djeung bakal  
 silih-selehkeun djeung silih-pikageuleuh.  
 11 'Kitoe deui<sup>g</sup> piajaeum reja nabi noe  
 paralsoe, djeung loba pisan djalma noe  
 12 bakal kasasabkeun koe eta. 'Sarta tina  
 sabab geus tambah-tambah kadorakaän,  
<sup>h</sup> noe matak kanjähän djalma reja da-  
 13 tang ka palaler. 'Dëmi<sup>i</sup> saha-saha noe  
 koekoeh nëpi ka panoengtoengan, tang-  
 14 toe pisalamëteun. 'Sarta ijeu Indjil tina  
 karadjaän teh bakal dioewarkeun di  
 alam-doenyen sakabeh, djadi përtelaän  
 ka sagala bangsa; geus kitoe seug da-  
 tang panoengtoengan.

<sup>a</sup> Mark. 13: 3;

<sup>b</sup> Loek. 21: 7. <sup>c</sup> Jér. 29: 8. <sup>d</sup> Lal. 5: 36; 21: 38.

<sup>e</sup> Jér. 51: 46. <sup>f</sup> 2 Bab. 15: 5, 6. <sup>g</sup> p. 10: 17;

Joh. 16: 2. <sup>h</sup> 1 Joh. 4: 1. <sup>i</sup> 2 Tim. 3: 1, 2. <sup>j</sup> p. 10: 22;

Wahj. 2: 10.

15 Ari<sup>a</sup> samangsa koe maraneh katendjo  
<sup>b</sup> geulenheing karoeksakan, noe dilahir-  
 keun koe nabi Daniël teja, nangoeng  
 di énggon soetji (eta noe ngadji masing  
 16 ngingëtkeun): 'didinja djalma noe araja  
 di Joedea koedoe maroeboes ka pigoe-

17 noengan. 'Anoe aja <sup>e</sup> dina hateup imah poma oelah rek toeroen njokot naon-naon ti djéro imahna; 'ari noe keur aja di kébon, poma oelah rek moelang njokot papakean. 'Tatapi pitjilakaeun anoe rareuneuh djeung noe njaroesoean  
 20 dina mangsa harita! 'Ari noe koedoe ditéda, soepaja eta pikaboeureun maraneh teja moegi oelah ninggang di oesoem  
 21 tiris, atawa <sup>d</sup> dina sabat. 'Karana nja harita bakal aja kasoekéran anoe bangéti pisan, sakoemaha noe tatjan kasorang ti mimitina doenyatépi ka ajenna, djeung moal pikasorangeun deui.  
 22 'Sarta saoepama eta mangsa teja han-teu dirijoetkeun mah, saniskara daging oge hamo aja noe pirahajoeün; saté-génsa tina sabab djalma noe beunang milih teja noe matak bakal dirijoetkeun  
 23 eta mangsa teh. 'Dina waktoe harita,  
<sup>e</sup> oepama aja noe ngomong ka maraneh: Tah, Kristoes teh aja di dijeu! atawa: Toeh, di ditoel! poma oelah rek pérjtaja.  
 24 'Karana <sup>f</sup> piajaeun Kristoes paralsoe djeung nabi paralsoe, sarta bakal nijjeun tanda-tanda noe aheng djeung moedjidat; saoepama beunang mah, sanadjan djalma noe beunang milih ge meureun  
 25 disasabkeun. 'Masing aringéti, koe kami geus dilahirkeun ti heula ka maraneh.  
 26 'Koe sabab eta, oepama aja noe ngomong ka maraneh: Toeh, Kristoes teh aja di tégal légá! poma oelah rek boedal; toeh, ajana di djéro kamar! poma  
 27 oelah rek pérjtaja. 'Karana tjara kilat bidjil ti wetan, sorotna něpi ka koelon, nja kitoe pisan pisoempingeunana  
 28 Poetra manoesa teh. 'Karana <sup>g</sup> di mana ajana bangke, nja di dinja radjawali pikaroempoelueunana. <sup>a</sup> Mark. 13:14.  
<sup>b</sup> Dan. 9:27. <sup>c</sup> Loek. 17:31. <sup>d</sup> Lal. 1:12. <sup>e</sup> Loek. 17:21, 23. <sup>f</sup> 5 Moes. 13:1; 2 Tes. 2:9. <sup>g</sup> Aj. 39:33; Loek. 17:37.

29 Démí samantans kasoekéran mangsa harita teja, <sup>a</sup> toeloej panon-poë soerém, boelan teu bidji tjahjana, ari bentang maroeragan ti langit, sarta kakoewatan  
 30 langit teh gendjlong. 'Nja didinja tem-bongna di langit tjitjireun Poetra manoesa teh; geus kitoe <sup>b</sup> sagala bangsa di boemi pada midangdam, sarta <sup>c</sup> toeloej narendjo Poetra manoesa keur soem-ping, toenggang mega langit, bari gëde  
 31 kawasana djeung kamoeljaänana. 'Tidi-

nja bakal miwarangan <sup>d</sup> malaikatna, sarta mawa sangkakala tarik pisan so-rana; eta toeloej ngaroempoelkeun djalla-ma beunang milih andjeunna tina opat madhab, ti toengtoeng langit něpi ka toengtoenga deui. <sup>a</sup> Jes. 18:10; 34:4;  
<sup>b</sup> Mark. 13:24; Wahj. 6:12. <sup>c</sup> Wahj. 1:7. c.p. 26:64.  
<sup>d</sup> p. 13:41; 1 Kor. 15:52.

32 Geura arapalkeun ijeu misil <sup>a</sup> ka tangkal kondang: samangsa geus čmoj dahanna djeung rěnoeng daoenna, maraneh pada njaho, jen geus deukeut oesoem  
 33 panas. 'Nja kitoe deui maraneh, samangsa narendjo sakabeh pérkara teja, koedoe nganjarahokeun, jen geus deu-  
 34 keut, aja di hareupeun panto. 'Saté-ménna, kami ngalahir ka maraneh: ijeu bangsa ajenna moal waka euweuh, samemeh něpi kana boektina sakabeh  
 35 pérkara teja. 'Langit djeung boemi bakal euweuh, <sup>b</sup> ari pivoeroek kami mah moal  
 36 datang ka euweuh. 'Tatapi ari poëna djeung waktoena mah taja hidji-hidji atjan noe njaho, sanadjan malaikat noe araja di sawarga oge, <sup>c</sup> ngan Ama kami  
 37 bae. 'Sarta <sup>d</sup> tjara djamán Enoch, nja kitoe pisan pisoempingeunana Poetra ma-  
 38 noesa teh. 'Karana tjara lalampahan djalma <sup>e</sup> keur mangsa samemehna tjaäh gëde teja, ngan njaratoe-nginoem, ngarawin djeung dikarawinkeun, něpi ka poëan Enoch asoep kana kapal teja,  
 39 sarta hanteu diimankeun, něpi ka datangna tjaäh gëde, noe ngaleungitkeun ka eta sakabehna: nja kitoe pisan pi-soempingeunana Poetra manoesa teh.  
 40 'Nja harita <sup>f</sup> aja doewa djalma di kébon; ari noe hidji bakal ditjandak, noe  
 41 hidji deui ditinggalkeun. 'Djenng aja doewaän <sup>g</sup> noe ngagilingkeun panggili-  
 42 'Koe sabab eta, <sup>h</sup> koedoe njararang; karana maraneh teu njaho ka waktoena  
 43 pisoempingeun Goesti maraneh. 'Sarta maraneh inasing nganjahokeun, <sup>i</sup> ari noe boga imah, oepama njahoëun ka waktoena pidatangenn paling, geus tang-toe njaring bae, moal dibikeun imahna  
 44 digangsiir. 'Koe sabab eta, maraneh oge koedoe pada sadija; karana Poetra manoesa teh pisoempingeunana dina wak-  
 45 toe noe teu kataksir koe maraneh. 'Saha badega <sup>j</sup> noe goemati djeung pintér teh,

noe geus didjénengkeun koe djoeraganana ngoeroeskeun badega-badegana, baris pimereun baranghakan ka darinja<sup>46</sup> dina waktoena? 'Salamét eta badega, noe kasampak koe djoeraganana keur migawe noe kitoe pétana, mangsadatang.<sup>47</sup> 'Satémenna, kami ngalahir ka maranéh:<sup>a</sup> <sup>b</sup> eta bakal didjadikeun toekang ngoeroes ka sakabeh babandaan djoeraganana.<sup>48</sup> 'Tatapi oepama eta badega noe goreng ngomong dina hatena: Djoeragan aing tangtoe lila pidatangennana;<sup>49</sup> geus kitoe mimiti neunggeulan ka batoterna pada badega, sarta njatoe-nги<sup>50</sup> noem reudjeung djalma pamabokan: 'kasdék datang djoeragan badega teja dina poëc noe teu katégoeh, sarta dina wak-toe noe teu njaho manehanana; 'toeloej eta dipijasat, sarta bagianana disaroe-wakeun djeung sakoer noe sok poera-poera.<sup>c</sup> Ari di dinja teja ngan tjeurik djeung kékrotan hoentoe bae.

<sup>a</sup> Mark. 13 : 28; Loek. 21 : 29. <sup>b</sup> p. 5 : 18. <sup>c</sup> Lal. 1 : 7.

d Loek. 17 : 26; 1 Petr. 3 : 20. e 1 Moesa 6 : 3; 7 : 7.

f Loek. 17 : 34. g 2 Moesa 11 : 5. h p. 25 : 13.

i Loek. 12 : 39. j Loek. 12 : 42. k p. 25 : 23.

l p. 22 : 13; 25 : 30.

### PASAL 25.

Nja harita karadjaän sawarga teh<sup>a</sup> Oepama sapoeloeh landjang, masing-masing pada njokot lampoena, toeloej boedal, dek mapagkeun panganten la-laki. 'Ari noe limaän binangkit, noe lima<sup>3</sup> deui mah baroeroeng. 'Eta noe baroeroeng, ana njokot lampoena, hanteu<sup>4</sup> mawa deui minjak. 'Tatapi noe binangkit mah pada mawa deui minjak dina wa-dahna sarta djeung lampoena. 'Barangna panganten teh lila soempingna, toeloej eta sakabeh pada toendoehun, seug bae<sup>6</sup> kahareésan. 'Dëmi wantji tengah peuting aja noe gégéroan: Toeh, panganten teh soemping; geura boedal mapagkeun!<sup>7</sup> 'Seug sakabeh landjang teh haroedang,<sup>8</sup> sarta mëtakeun lampoena. 'Ngaromong noe boeroeng teh ka noe binangkit: Tjik, kaoela menta minjak maranéh saeutik;<sup>9</sup> karana lampoe kaoela<sup>b</sup> dek pareum. 'Dëmi noe binangkit teh pada ngadjawab, kijeu pokna: Moal, karana bisi teu pimahiéun ka kaoela sarta ka maranéh. Mënding laleumpang bae ka noe dagang,<sup>10</sup> meuli keur maranéh. 'Sabot eta keur

di djalan, dek mareuli, soemping panganten teh; ari sakoer noe geus tarapti, mariloe djeung panganten asoep kana hadjat kawinan; tidinja pantona ditoe-lakan. 'Ana geus kitoe, toeloej daratang landjang noe sedjen teja, sarta ngaromong kijeu: Noen djoeragan! djoeragan! moegi simkoering dipangboeka-keun. 'Dëmi eta ngadjawab, kijeu pokna: Satémenna, kami ngabedjaän ka maranéh: <sup>c</sup> kami teh teu wawoeh ka maranéh.<sup>d</sup> 'Koe sabab eta, <sup>e</sup> koedoe njararing; karana maranéh teu njaho ka poëna djeung ka waktoena pisoeimpengen Poetra manoesa.

<sup>a</sup> Loek. 12 : 36. <sup>b</sup> Sil. 31 : 18.

<sup>c</sup> p. 7 : 23; Loek. 13 : 27. <sup>d</sup> p. 24 : 42.

<sup>14</sup> Karana eta teh<sup>a</sup> tjara hidji djalma noe rek njaba ka nagara sedjen; tidinja njaoer badega-badegana, sarta dititipan arta-bandana. 'Ari<sup>b</sup> nitipkeunana ka noe hidji lima talenta, ka noe hidji deui doewa, ka noe katiloe hidji; masing-masing sakoemaha kabisana bae; harita<sup>c</sup> keneh ge toeloej indit. 'Geus kitoe djalma noe nampa lima talenta teja, bral leumpang, toeloej digolangkeun; ari batina meunang lima talenta deui. 'Nja kitoe keneh anoe nampa doewa teja,<sup>d</sup> eta batina meunang lima talenta deui. 'Tatapi ari noe nampa hidji teja mah, bral leumpang, pek nijjeun lombang dina tan-neuh, toeloej njoempteukun oewang<sup>e</sup> djoeraganana. 'Mangsa geus lila, toeloej djoeragan badega teja soemping; geus kitoe dek balitoengan djeung ma-ranahanana. 'Ari noe nampa lima talenta teja seug ngadeuheusan, bari njanggakeun noe lima talenta, batina teja, sarta kijeu pioendjoekna: Noen djoeragan! andjeun geus masihan ka koering lima talenta; mangga tingalan, koering kenging bati lima talenta djaba<sup>f</sup> ti eta. 'Ari lahiran djoeraganana ka dinja: <sup>g</sup> Hade pisan, eh badega noe témén djeung goemati! Maneh teh geus goemati ka noe saeutik, ajeuna rek dititah ngoeroes noe loba; geura asoep<sup>22</sup> kana kasokaän djoeragan maneh. 'Ari noe nampa doewa talenta teja, nja kitoe deui ngadeuheusan, bari kijeu pihatoerna: Noen djoeragan! andjeun geus masihan ka koering doewa talenta; mangga tingalan, koering kenging bati doewa<sup>23</sup> talenta djaba ti eta. 'Ngalahir djoera-

ganana ka dinja: Hade pisan, eh badega noe tēmēn djeung goemati! Maneh teh gens goemati ka noe saeutik, ajeuna rek dititah ngoeroes noe loba; geura asoep  
 24 kana kasoekaän djoeragan maneh. 'Geus kitoe noe nampa satalenta teja seug ngadeuheusan deui, sarta kijeu pioen-djoekna: Noen djoeragan! koering geus tērang ka andjeun, jen andjeun teh bēngis, sok diboewat di noe lain beunang njēbarkeun andjeun, sarēng sok ngoempoelekun di noe lain beunang ngawoe-  
 25 ran andjeun. 'Doemeh koe bawaning sijeun, koering los leumpang, njoempoet-keun talenta andjeun dina djēro tanueh. Soemangga, ijeu kagoengan andjeun teja.  
 26 'Dēmi djoeragananana teh ngadjawab, kijeu lahirna ka dinja: Eh, badega noe goreng djeung ngēdoel! kapan maneh geus njaho, jen kami teh sok diboewat di noe lain beunang njēbarkeun kami, djeung sok ngoempoelekun di noe lain  
 27 beunang ngawoeran kami. 'Koe sabab eta, bēnēra mah doewit kami koe maneh dipētakeun ka toekang noekeuran; ari kami datang, meureun eta anoe kami  
 28 ditjokot djeung anakna. 'Koe sabab kitoe, geura tjokot ti manehanana eta talenta teh, toeloej bikeun ka noe boga sapoe-  
 29 loeh talenta teja. 'Karana <sup>a</sup> saha-saha noe geus boga, tangtoe dibere deui, sarta datang ka leuwihan; sabalikna, ari noe hanteu boga mah, ti eta teh saboboga-  
 30 anana ge bakal ditjokot. 'Ari eta badega noe taja pedahna mah, geura pitjeun bae ka noe poëk mongkleng; <sup>b</sup> nja di dinja teh ngan tjeurik djeung kēkērotan hoentoe bae.

<sup>a</sup> Loek. 19 : 12. <sup>b</sup> 1 Kor. 12 : 4.

<sup>c</sup> p. 24 : 45, 47; Loek. 12 : 42. <sup>d</sup> p. 13 : 12. <sup>e</sup> p. 24 : 51.

31 Ari <sup>a</sup> mangsa Poetra manoesa soem-  
 ping nganggo kamoeljaänana, bari di-  
 ring koe para malaikat saroetji, didinja  
 bakal linggih dina pangtjalikan kamoel-  
 32 jaänana. 'Geus kitoe sakabehna bangsa  
 pada dikoempoelekun ka pajoeneunana,  
<sup>b</sup> sarta toeloej dipisah-pisahkeun, tjara  
 pangangon misahkeun domba djeung  
 33 badot. 'Domba toeloej dipernahkeun di  
 katoehoeünana, ari badot mah di ken-  
 34 tjaeuana. 'Nja waktoe harita Radja  
 teh bakal ngalahir ka sakabeh noe aja  
 di katoehoeünana: Eh, sakoer <sup>c</sup> noe geus  
 dibērkahan koe Ama kami! ka darijeu,  
 geura tampanan karadjaän, noe geus

ditjawiskeun ka maraneh <sup>d</sup> ti waktoe  
 35 ngadékgkeunana doenya. 'Karana bareto  
 kami <sup>e</sup> keur hajang dahar, toeloej koe  
 maraneh disoegoohan; bareto kami keur  
 halabhab, koe maraneh dibere nginoem;  
 bareto kami keur njemah, koe maraneh  
 36 diandjrékkeun; 'bareto kami keur ditar-  
 andjang, koe maraneh dipisalin; bareto  
 kami keur gēring, koe maraneh dilajad;  
 bareto kami keur di pangberokan, toe-  
 37 loej koe maraneh ditejang. 'Tidinja djal-  
 ma noe balēnēr teja bakal ngawang-  
 soel ka andjeunna, kijeu pokna: Na  
 Goesti! <sup>f</sup> iraha andjeun koe simabdi  
 kapēndak keur hojong toewang, ladjēng  
 dihatoeranan dahar? sarawoeh keur ha-  
 38 labhab, dihatoeranan ngaleuneut? 'Sarēng  
 waktoe iraha andjeun koe simabdi ka-  
 pēndak keur njemah, diandjrékkeun?  
 sarawoeh keur ditarandjang, ladjēng di-  
 39 pisalin? 'Sarēng waktoe iraha andjeun  
 koe simabdi kapēndak keur teu damang,  
 sarēng keur dina pangberokan, ladjēng  
 40 koe simabdi dilajad? 'Geus kitoe Radja  
 teh bakal ngawalon, kijeu lahirna ka  
 darinna: Satēmēnna, kami ngalahir ka  
 maraneh: <sup>g</sup> mana-mana noe koe mara-  
 neh geus dipilampah ka ijeu sahidji doe-  
 loer kami noe panghinana, eta satēgésna  
 41 mah ngalampahkeun ka kami. 'Tidinja  
 toeloej bakal ngalahir deui ka sakoer  
 noe aja di kentjaeuana: <sup>h</sup> Eh, mara-  
 neh noe geus disarapa! geura djour oen-  
 doer ti kami, los asoep <sup>i</sup> kana senneu  
 noe langgēng, noe geus ditjawiskeun  
 42 ka Iblis djeung malaikatna. 'Karana  
 kami bareto keur hajang dahar, ari koe  
 maraneh hanteu disoegoohan; bareto  
 kami keur halabhab, koe maraneh han-  
 43 teu dibere nginoem; 'bareto kami keur  
 njemah, koe maraneh hanteu diandjrék-  
 keun; kitoe deui keur ditarandjang, koe  
 maraneh hanteu dipisalin; sarta keur  
 gēring, djeung keur di pangberokan, ari  
 44 koe maraneh hanteu dilajad. 'Geus kitoe  
 eta ge bakal ngawarangsoel ka andjeun-  
 na, kijeu pokna: Na Goesti! iraha and-  
 jeun koe simabdi kapēndak keur ho-  
 jong toewang, oetawi keur halabhab,  
 oetawi keur njemah, oetawi keur ditar-  
 andjang, oetawi keur teu damang, oetawi  
 keur di pangberokan, jen teu  
 45 koengsi dilalajanan koe simabdi? 'Ti-  
 dinja bakal ngawalon ka eta djalma,

kijeu lahirna; Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: mana-mana noe koe maraneh hanteu dipilampah ka ijen sahidji noe panghinana, eta satégésna mah hanteu ngalampahkeun ka kami.

<sup>46</sup> 'Démi <sup>j</sup> eta teh piarasoepeun kana seu-  
neu noe langgeng, tatapi ari noe balé-  
nér mah kana hiroep noe langgeng.

<sup>a</sup> p. 16:27; <sup>1</sup> Tes. 4:16; <sup>2</sup> Tes. 1:7. <sup>b</sup> Jéh. 34:17.  
<sup>c</sup> Jés. 65:23. <sup>d</sup> Ep. 1:4. <sup>e</sup> Jés. 58:7. <sup>f</sup> p. 6:3.  
<sup>g</sup> Sil. 19:17; p. 10:40. <sup>h</sup> p. 7:23. <sup>i</sup> Jés. 30:33;  
Wahj. 20:10, 15. <sup>j</sup> Joh. 5:29.

### PASAL 26.

Ari geus kitoe, mangsa Jesoes parantos  
Asadajana piwoeroek noe tadi teja,  
ladjéng ngalahir ka moerid-moeridna:  
<sup>2</sup> 'Maraneh teh geus njaho, <sup>a</sup> jen kaheu-  
leutan koe doewa poë deui rek paska,  
sarta <sup>b</sup> Poetra manoesa teh bakal dis-  
renkeun, soepaja digantoengkeun dina  
<sup>3</sup> kai-dipalang. 'Ari dina mangsa eta <sup>c</sup> para  
panghoeloe agoeng, djeung ahli-ahli ki-  
tab, sarta djeung para kokolot eta bang-  
sa, koempoelan dina gédong panghoeloe  
<sup>4</sup> agoeng, noe djénéngan Kajapas; 'toe-  
loej rérémpoegan, dek nangkép ka Je-  
<sup>5</sup> soes make akal, sarta rek dipaehan. 'Ta-  
tapi ari salaoerna: Oelah keur dina  
pesta, bisi matak roesoech djalma-djalma.

<sup>a</sup> Loek. 22:1. <sup>b</sup> p. 20:18, 19. <sup>c</sup> Mark. 14:1.

<sup>6</sup> Ari keur mangsa Jesoes aja <sup>a</sup> di Bet-  
Ania, di boemi Simon noe lepra teja,  
<sup>7</sup> 'datang <sup>b</sup> hidji istri ngadeuheusan ka  
andjeunna, njandak hidji boeli-boeli,  
eusina minjak seungit noe gédé pisan  
hargana, toeloej diketoerkeun ka mastakana,  
waktoe andjeunna keur ngari-  
<sup>8</sup> joeng toewang. 'Barangna katendjo koe  
moerid-moerid, toeloej ngarewaeun, ari  
omongna; Koe naon eta mana diham-  
<sup>9</sup> boer-hamboer kitoe? 'Anggoer minjak  
teh didjoewal, tangtoe mahal hargana,  
seng toeloej disidékhakkena noe ma-  
<sup>10</sup> rariskin. 'Démi Jesoes teh waspaoeun;  
ladjéng ngalahir ka moerid: Koe naon  
maraneh ngopenan ka awewe teh? karana  
geus ngalampahkeun pagawean  
<sup>11</sup> hade ka kami. 'Karana <sup>c</sup> noe mariskin  
teh salalawasna aja reudjeung maraneh;  
tatapi ari koe kami mah maraneh moal  
<sup>12</sup> direudjeungan salalawasna. 'Karana noe  
matak ngoetjoerkeun minjak teh ka ba-  
dan kami, maksoedna pikeun méngek  
<sup>13</sup> kami diroewang. 'Satémenna, kami nga-

lahir ka maraneh: di mana bae ijeu  
Indjil dioewarkeunana di alam-doenga,  
nja di dinja tangtoe ditjaritakeun deui  
lalampahan eta, pikeun djadi ingétan  
ka awewe teh. <sup>a</sup> Joh. 12:1. <sup>b</sup> Mark. 14:3.

<sup>c</sup> 5 Moesa 15:11.

<sup>14</sup> Geus kitoe sahidji ti moerid noe doe-  
wa wélas, nja eta noe ngaran Joedas  
Iskariot teja, <sup>a</sup> los leumpang ka para  
<sup>15</sup> panghoeloe agoeng, 'sarta mihatoer ki-  
jeu: Aradjéngan kërsa maparin naon ka  
kaoela, mangke Jesoes teja koe kaoela  
seug diserenkeun ka aradjéngan? Geus  
kitoe koe eta teh manehanana dipang-  
milangkeun <sup>b</sup> tiloe poeloeh gëbleg wang  
<sup>16</sup> perak. 'Ti watés harita Joedas teh ne-  
jangan pidjalaneunana, soepaja bisa nje-  
renkeun Jesoes. <sup>a</sup> Mark. 14:10; Loek. 23:4.  
<sup>b</sup> Djak. 11:12.

<sup>17</sup> Ari <sup>a</sup> dina poë noe mimiti eta <sup>b</sup> roti  
teu ragian teja, seug moerid-moerid pada  
marék ka Jesoes, sarta aroendjoekan:  
Di mana pikërsaeun andjeun simkoering  
<sup>18</sup> njawisan andjeun toewang paska? 'Ari  
lahiranana: Maraneh geura leumpang  
ka nagara, moro ka ki Anoe; toeloej  
bebedja kijeu: Saoer Goeroe: Waktoe  
kami ajeuna geus denkeut; kami sëdja  
milampah paska baréng djeung moerid  
<sup>19</sup> kami di boemi sampejan. 'Tidinja moerid  
teh pada ngalampahkeun satimbalan Je-  
soes, sarta njadijkeun paska teja.  
<sup>a</sup> Mark. 14:12; Loek. 22:7. <sup>b</sup> 2 Moesa 12:15.

<sup>20</sup> Dëmi <sup>a</sup> wantji peuting, ladjéng an-  
djeunna linggih ngarijoeng saréng noe  
<sup>21</sup> doewa wélas teja. 'Mangsa keur dala-  
har, ladjéng andjeunna ngalahir: <sup>b</sup> Sa-  
témenna, kami ngalahir ka maraneh:  
<sup>22</sup> aja hidji djalma batoer maraneh bakal  
ngahijanat ka kami. 'Tidinja pada ngé-  
néuseun pisan, sarta seug hidji-hidji aroen-  
djoekan: Noen Goesti! noe kitoe teh  
<sup>23</sup> simkoering? 'Ngawalon Jesoes, kijeu la-  
hirna: <sup>c</sup> Saha-saha noe leungeunna njo-  
tjol kana pandjang baréng djeung kami,  
nja eta noe bakal ngahijanat ka kami  
<sup>24</sup> teh. 'Ari Poetra manoesa teh piangka-  
teunana sakoemaha noe geus dioengél-  
keun dina Kitab; tatapi <sup>d</sup> pitjilakaueun  
eta djalma noe ngahijanat ka Poetra  
manoesa! mënding keneh eta djalma  
<sup>25</sup> lamoen teu didjoeroekeun. 'Ngawang-  
soel Joedas, anoe ngahijanat teja, kijeu  
pokna: Noen Rabi! eta teh simkoering?

- Ari lahiranana ka dinja: Bĕnĕr eta omong maneh. <sup>a</sup> Mark. 14:17; Loek. 22:14.  
<sup>b</sup> Joh. 13:21. <sup>c</sup> Joh. 13:18. <sup>d</sup> p. 18:7.
- 26 Mangsa <sup>a</sup> keur dalahar, seug Jesoes njandak roti; ari geus dibĕrkahan, disĕmplekan; ladjĕng dipaparinkeun ka moerid-moerid, bari ngalahir: Geura tampanan, toeloej dalahar; ijeu teh b  
27 dan kami. 'Tidinja njandak loemoer; ari geus moedji soekor, ladjĕng dipaparinkeun ka moerid-moerid, bari ngalahir:  
28 Kabeh geura ngarinoem tina ijeu; <sup>b</sup> karana <sup>b</sup> ijeu teh gĕtih kami, nja eta <sup>c</sup> gĕtih pĕrdjangdjian anjar, noe dikoe  
29 tjoerkeun pikeun djalma loba, baris di  
30 hamporea dosana. 'Sarta kami ngalahir ka maraneh: ti watĕs ajeuna kami moal nginoem deui tjai ijeu boewah anggoer, nĕpi ka poéan kami nginoem anoe anjar barĕng djeung maraneh dina karadjaän Ama kami. <sup>a</sup> Mark. 14:22; Loek. 22:19; 1 Kor.  
11:23. <sup>b</sup> 2 Moesa 24:8. <sup>c</sup> Jer. 31:31.
- 30 Dĕmi <sup>a</sup> sanggeusna nganjanjikeun poe  
31 poedjian, ladjĕng boedal arangkat ka goenoeng Djetoen. 'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka moerid: Maraneh dina peuting ijeu tangtoe kabeh titadjong ka k  
32 kami; karana geus dioengĕlkeun dina Kitab kijeu: <sup>b</sup> Kami rek ngadek ka panggangon, ari domba ingon-ingon teh  
33 toeloej pabaléntjar. 'Tatapi sanggeusna  
34 kami tanghi, <sup>c</sup> bakal kami teh ti heulaeun maraneh leumpang ka Galilea.  
35 'Dĕmi Petroses ngawangsoel, kijeu pioendjoekna: Sanadjan sakabeh pada datang ka titadjong ka andjeun, simkoering mah salalawasna ge moal titadjong.  
36 'Lahiran Jesoes ka Petroses: <sup>d</sup> Satĕmĕnna, kami ngalahir ka maneh: eta maneh dina peuting ijeu pisan, ti memeh hajam kongkorongok, bakal nganglĕs ka kami  
37 tiloe kali. 'Pioendjoek Petroses ka andjeunna: Masih simkoering dongkap ka paeh oge sasaréngan djeung andjeun, moal simkoering teh nganglĕs ka salira andjeun. Nja kitoe keneh pioendjoek  
38 moerid-moerid sakabeh. <sup>a</sup> Mark. 14:26;  
Loek. 22:39; Joh. 18:1. <sup>b</sup> Djak. 13:7. <sup>c</sup> p. 28:7, 16.  
<sup>d</sup> Loek. 22:34; Joh. 13:38.
- 36 Tidinja <sup>a</sup> Jesoes soemping djeung moerid-moeridna ka hidji kĕbon, ngaran Getsemane; ladjĕng ngalahir ka moerid: Maraneh darijok bae di djeu,  
sabot kami leumpang sarta nĕnĕda di  
37 ditoe.'Ari noe ditjandak <sup>b</sup> Petroses djeung doewa poetra Sĕbĕdeoes teja; ladjĕng andjeunna <sup>c</sup> djadi ngangrĕs sarta ka  
38 langkoeng palaoerna.'Geus kitoe ngalahir ka eta teh: <sup>d</sup> Njawa kami keur liwat saking nja prihatin, asa rek paeh; tjari-  
39 tjing bae di dijeu, sarta koedoe njaring djeung kami. 'Ari geus madjĕng deui saeutik, toeloej andjeunna broek njoe-  
39 oeh, sarta nĕnĕda, kijeu panĕdana: Noen Ama! manawi kenging, moegi ijeu <sup>e</sup>loemoer sina ngaliwat ti simkoering; na-  
40 nging oelah sapĕrti karĕp simkoering, kabeh-kabeh koemaha pangĕrsa Ama  
41 bae. 'Tidinja andjeunna soemping ka moerid, kapĕndak keur sasarean; seug ngalahir ka Petroses: Naha maraneh teu bisi njaring djeung kami watĕs sadjam  
42 bae? 'Koedoe njararing sarta nĕnĕda, soepaja oelah keuna koe panggoda; soekma teh daek pisan, tapina ari da-  
43 ging mah apĕs. 'Ladjĕng Jesoes mindo deui angkat, sarta nĕnĕda, kijeu panĕ-  
44 dana: Noen Ama! oepami hanteu ke-  
45 ning ijeu loemoer teja ngaliwat ti sim-  
46 koering, ari koedoe bae mah diinoem koe simkoering, eta kabeh-kabeh, pa-  
47 ngĕrsa Ama teh jaktoskeun. 'Ana soem-  
48 ping, moerid teh kapĕndak deui keur sasarean; karana bareurateun panonna.  
49 'Seug diantĕp bae, bari ladjĕng angkat deui, nĕnĕda <sup>f</sup> katiloe kalina, ari panĕ-  
50 dana sapĕrti pihatoer tadi bae. 'Sang-  
51 geusing kitoe soemping deui ka moerid-  
52 na, sarta pada dilahiran kijeu: Masing taronggoj bae sasarean, bari ngareu-  
53 reuh! Saĕnjana, geus nĕpi ka waktoena Poetra manoesa teh diserenkeun ka leu-  
54 ngeun djalma noe daroraka. 'Geura ha-  
55 roedang, hajoe oerang indit! toeh, noe ngahijanat ka kami teh geus deukeut.  
<sup>a</sup> Mark. 14:32; Loek. 22:39; Joh. 18:1. <sup>b</sup> p. 17:1.  
<sup>c</sup> Ibr. 5:7. <sup>d</sup> Joh. 12:27. <sup>e</sup> p. 20:22. <sup>f</sup> 2 Kor. 12:8.
- 47 Sabot <sup>a</sup> Jesoes keur ngalahir keneh, hol Joedas, noe kaäsoep moerid doewa wĕlas teja, datang sarta direudjeungan koe djalma loba pisan, pada mawa pĕ-  
48 dang djeung gĕgĕndir, titahan para pang-  
49 hoeloe agoeng djeung para kokolot eta bangsa. 'Ari noe ngahijanat teja ka andjeunna, geus mere pitandaeun ka eta djalma-djalma, kijeu pokna: Mana-mana noe ditjijoem koe koela, nja eta pisan,  
50 pek tangkĕp bae. 'Toeloej ngagewat

njampeurkeun ka Jesoes, bari ngomong:  
 Assalam alaekoem, Rabi! <sup>b</sup> sarta nji-  
 50 joem. 'Dëmi lahiran Jesoes ka Joedas:  
 Eh <sup>c</sup> ki sanak! dek naon maneh datang  
 ka dijeu? Geus kitoe seug pada njam-  
 peurkeun sarta ngaronom ka Jesoes,  
 51 bari toeloej ditangkép. 'Ari djalma noe  
 reurendjeungan djeung Jesoes teja, noe  
 hidji sëbret njaboet pëdangna, pek ngadek  
 52 ka badega panghoeloe agoeng, ram-  
 poeng tjeulina. 'Ladjéng Jesoes ngalahir  
 ka eta teh: Pëdang maneh poelangkeun  
 deui ka ènggonna; karana <sup>d</sup> saha-saha  
 noe njaboet pëdang, tangtoe paeh koe  
 53 pëdang deui. 'Koemaha pamikir maneh  
 teh, kami ajeuna teu bisa nénđda ka  
 Ama kami, soepaja andjeunna mantoean  
 ka kami koe malaikat leuwih ti doewa  
 54 wélas <sup>e</sup> legioen? 'Eta lamoen kitoe mah  
 koemaha rek boekti Kitab, jen moedoe  
 55 djadi kitoe? 'Dina waktoe harita Jesoes  
 ngalahir ka djalma-djalma teja: Maraneh  
 teh moeroeboel tjara noe dek ngoe-  
 dag begal, marawa pëdang djeung gë-  
 gëndir, arek nangkép kami. Geuning,  
 oenggal-oenggal poë ge kami sok dijoeck  
 reurendjeungan djeung maraneh, nga-  
 woeroek dina kabah, ari maraneh han-  
 56 teu nangkép ka kami. 'Tatapi ijen sagala  
 përkara djadi, <sup>f</sup> soepaja kalaksanakeun  
 kitab para nabi. Geus kitoe sakabeh  
 moerid kalaboer, ninggalkeun Jesoes.

<sup>a</sup> Mark. 14 : 43; Loek. 22 : 47; Joh. 18 : 2. <sup>b</sup> 2 Sam.  
 20 : 9. <sup>c</sup> Djah. 55 : 14. <sup>d</sup> 1 Moesa 9 : 6; Wahj. 13 : 10.  
<sup>e</sup> Mark. 5 : 9. <sup>f</sup> Lal. 13 : 27.

57 Dëmi anoe nangkép Jesoes, seug nge-  
 riringkenn andjeunna <sup>a</sup> ka Kajapas,  
 panghoeloe agoeng; di dinja ahli-ahli  
 kitab djeung para kokolot geus karoem-  
 58 poel. 'Ari Petroes noetoerkeun ka Je-  
 soes ti kaänggangan bae, népi ka boe-  
 roean panghoeloe agoeng; ana geus  
 asoep, gek dijoeck djeung patjalang-pat-  
 jalang, hajangeun njeueung piëngkeé-  
 59 nana. 'Ari para panghoeloe agoeng,  
 djeung para kokolot, sarta rad agoeng  
 sakabeh, narejangan <sup>b</sup> saksi palsoe pi-  
 60 kunn noeding ka Jesoes, soepaja bisa  
 maehan ka andjeunna; tatapi hanteu  
 manggih. 'Nja oge loba noe datang saksi  
 61 palsoe, tapi taja noe kabéñran. 'Lila-  
 lila datang deui doewa saksi palsoe, ari  
 pokna: Eta teh geus ngomong kijeu:  
<sup>c</sup> Kami bisa ngarowag kabah Allah,

sarta diadékkeun deui di djéro tiloe poë.  
 62 'Gens kitoe panghoeloe agoeng toeloej  
 ngadék, sarta njaoer ka Jesoes: Naha  
 maneh moal ngadjawab? Koemaha eta  
 63 panoedingna ka maneh teh? 'Dëmi Je-  
 soes <sup>d</sup> repeh bae. Njaoer deui panghoeloe  
 agoeng, kijeu saoerna ka andjeunna:  
 Kami njoempahan ka maneh dëmi Allah  
 noe djoeménéng, maneh geura njéboet-  
 keun ka kami sakabeh: na ènja maneh  
 teh Kristoes, Poetra Allah? 'Ari walanan  
 Jesoes: <sup>e</sup> Lérés sapilahir adjéngan. Sa-  
 malah kaoela mopojan ka aradjéngan:  
 ti watës ajeuna koe aradjéngan Poetra  
 manoesa teh bakal katingali <sup>f</sup> keur di-  
 joek tèngéneun noe Langkoeng Kawasa,  
 64 sarta datangna dina mega langit. 'Tidi-  
 nja <sup>g</sup> panghoeloe agoeng njosoëk pa-  
 nganggonna, bari njaoer: <sup>h</sup> Eta teh ngagorengkeun  
 ka Allah; keur naon oerang  
 make deui saksi? Tah geuning, ajeuna  
 sarampejan geus ngareungeu eta ngago-  
 rengkeunana. 'Koemaha ari pirëmpoeg  
 sarampejan teh? Toeloej pada ngawang-  
 soel, kijeu pokna: <sup>i</sup> Eta teh mandjing  
 dihoekoom paeh. 'Geus kitoe pek <sup>j</sup> njá-  
 rideohan ka pameunteuna, sarta pada  
 65 nondjokan. 'Ari noe sedjen njarabokan  
 ka andjeunna, bari ngomong: Eh Kris-  
 toes! geura wëdjangkeun ka kami: mana  
 teja noe njabok ka maneh teh?

<sup>a</sup> Mark. 14 : 53; Look. 22 : 54; Joh. 18 : 12. <sup>b</sup> 1 Radj.  
 21 : 10; Lal. 6 : 13. <sup>c</sup> Joh. 2 : 19. <sup>d</sup> p. 27 : 12, 14.  
<sup>e</sup> Mark. 15 : 2. <sup>f</sup> Djah. 110 : 1; Dan. 7 : 13, 14;  
 Lal. 7 : 55. <sup>g</sup> 3 Moesa 10 : 6. <sup>h</sup> Joh. 10 : 33. <sup>i</sup> Joh.  
 19 : 7. <sup>j</sup> 4 Moesa 12 : 14; 5 Moesa 25 : 9; Jés. 50 : 6.

66 Dëmi Petroes keur dijoeck di loewar,  
 di boeroean djéro. <sup>a</sup> Hol hidji boedjang  
 awewe njampeurkeun ka Petroes, sarta  
 ngomong kijeu: Maneh oge batoer Je-  
 soes, oerang Galilea teja. 'Tatapi Petroes  
 teh nganglës di hareupeun djalma sa-  
 kabeh, ari pokna: Koela teu ngarti ka  
 71 omongan maneh. 'Barang Petroes indit  
 ka lawang-kori, katendjo koe boedjang  
 awewe noe sedjen; seug ngomong ka  
 noe araja di dinja: Eta oge batoer Je-  
 soes, <sup>b</sup> oerang Nasaret teja. 'Ari Petroes  
 teh nganglës deui, sarta soempah: Koela  
 mah teu wawoeh djeung eta djalma teh.  
<sup>c</sup> 'Teu koengsi lila, noe narangtoeng di  
 dinja njampeurkeun, sarta ngaromong  
 ka Petroes: Poegoeh maneh oge kaåsoep  
 batoer itoe, geus kaboektian tina basa  
<sup>d</sup> maneh. 'Toeloej Petroes pek njapa

maneh, sarta bari soesoempahan: Koela mah teu wawoeh-wawoeh atjan djeung  
75 eta djalma teh. 'Gantjangna hajam teh kongkorongok. Ras Petroses ingéteun ka pilahir Jesoes, noe dilahirkeun ka manehna kijeu teja: Ti memeh hajam kongkorongok, maneh bakal nganglés ka kami tiloe kali. Toeloej Petroses inditka loewar, sarta tjeurik kabina-bina.

<sup>a</sup> Mark. 14: 66; Loek. 22: 55; Joh. 18: 16. b p. 21: 11.

### PASAL 27.

Barang geus isoek, <sup>a</sup> toeloej sakabeh panghoeloe agoeng sarta kokolot eta bangsa rérēmpoegan tina hal Jesoes, an-  
2 djeunna dek dipaahan. 'Tidinja toeloej dibanda, seug diariringkeun, diselehrkeun ka Pontioes Pilatoes, anoe djadi goepérnoer.  
<sup>a</sup> Mark. 15: 1; Loek. 22: 66; Joh. 18: 28.

3 Mangsa Joedas, <sup>a</sup> noe ngahijanat ka Jesoes teja, njahoëun jen andjeunna geus tangtoe hoekoemanana, toeloej djadi kadoehoengeun; geus kitoe noe tiloe poeloeh gëbleg wang perak teja dipoelangkeun deui ka para panghoeloe  
4 agoeng sarta ka para kokolot; 'omongna kijeu: Koering teh tarima dosa, geus ngahijanat gëtih noe taja salahna! Ari tjarek eta: Padeli teuing kami mah;  
5 geus tangtoe malik ka maneh! 'Tidinja wang perak teh koe Joedas dialoeng-  
6 keun ka djéro kabah; toeloej bral leum-pang, <sup>b</sup> ngagantoeng maneh. 'Geus kitoe wang perak teja ditjokot koe para panghoeloe agoeng, ari omongna kijeu: Eta doewit teu kawidian diteundeen kana  
7 pëti oewang, sabab ladang gëtih. 'Ari sanggeus rérēmpoegan, doewit teh toeloej dibeulikeun <sup>c</sup> kana lahan toekang parijsiek, baris pakoeboeraan djalma noe  
8 ngoembara. 'Kitoe sababna noe matak eta lahan diséboetkeun lahan Gëtih,  
9 nëpi ka poë ajeuna. 'Nja didinja kaboektikeunana <sup>d</sup> noe dipilahir koe nabi Jér-mia, kijeu lahirna: Ari noe tiloe poeloeh wang perak teja koe eta ditjarokot, pa-meuli djalma noe geus ditaksir, beunang  
10 naksir anak-intjoe Israil; 'sarta toeloej disodorkeun keur meuli lahan toekang parijsiek, sakoemaha noe koe Pangeraan ditimbalkeun ka kami.  
<sup>a</sup> p. 26: 14.

<sup>b</sup> 2 Sam. 17: 23; Lal. 1: 18. c Lal. 1: 19. d Jer. 32: 7; Djak. 11: 12, 13.

11 Dëmi Jesoes ngadég di pajoeneun goepérnoer. <sup>a</sup> Tidinja koe goepérnoer dipa-

riksa, kijeu lahirna: Ńnja maneh teh Radja oerang Jahoedi? Wangsoelan Je-  
12 soes: Lérës sapilahir andjeun. 'Ari keur waktoe andjeunna dikëlakkeun koe para panghoeloe agoeng sarta koe para koko-  
13 lot, <sup>b</sup> teu ngadjawab kijeu-kijeu. 'Geus kitoe Pilatoes ngalahir ka Jesoes: <sup>c</sup> Naha maneh teh teu ngadenge, eta sakitoe  
14 reja panoedingna ka maneh? Tatapi koe Jesoes sakëtjap ge lahiran Pilatoes teu diwangsoel, noe matak goepérnoer teh djadi heraneun pisan.  
<sup>a</sup> Mark. 15: 2; Loek. 23: 3; Joh. 18: 33. b Jés. 53: 7. c p. 26: 62.

15 Ari <sup>a</sup> dina mangsa pesta teh goepérnoer bijasana ngaleupaskeun hidji sakitan adjang eta bangsa, mana bae kaha-  
16 jangna. 'Mangsa harita eta teh boga hidji sakitan noe kasohor kagorenganana,  
17 ngaran Barabas. 'Sanggeusna djalma teh karoempoel, toeloej Pilatoes ngalahir ka darinja: Anoe mana kahajang maranah noe koe kami koedoe dileupaskeun adjang maranah teh, Barabas, atawa  
18 Jesoes, anoe diséboet Kristoës? 'Karana geus oeningaeun, eta teh noe matak njelehkeun Jesoes, koe bawaning da-  
19 rëngki. 'Ari mangsa Pilatoes keur ling-  
20 gih <sup>b</sup> dina korsi pangadilan, aja djoe-roengan geureuhana, kijeu pihatoerna: Moegi oelah midamél kitoe-kijeu ka eta djalma noe bënér; karana tadi koering bangët pisan sangsara dina impenan tina  
21 sabab andjeunna. 'Dëmi para panghoeloe agoeng djeung para kokolot ngaromongan ka djalma-djalma, <sup>c</sup> sina njoehoek-  
22 keun Barabas, ari Jesoes mah koedoe  
23 dipaahan. 'Toeloej goepérnoer ngalahir, kijeu lahirna ka darinja: Noe mana teja eta doewaän kahajang maranah noe koedoe dileupaskeun koe kami adjang maranah teh? Ari aromongna: Barabas!  
24 'Lahiran Pilatoes ka darinja: Lamoen kitoe mah, eta Jesoes, noe diséboet Kris-toës, koedoe dikoemahakeun koe kami teh? Ari omong djalma sakabeh: Koe-doe digantoengkeun dina kai-dipalang!  
25 'Lahiran goepérnoer: Naha eta teh mi-gawe kagorengan naon? Ari eta djalma beuki rosa sosowakna, pokna: Koe-doe digantoengkeun dina kai-dipalang!  
26 'Mangsa kamanaah koe Pilatoes, jen andjeunna teu pisan ladjoe maksoedna, anggoer djadi karoesoehan, toeloej njan-dak tjai, seng <sup>d</sup> ngoembah panangan

di hareupeun djalma-djalma, bari ngalahir: Kami mah teu hoga dosa ka gëtih eta djalma noe bënér; geus tangtoe malik 25 ka maraneh! 'Ngawangsoel sakabeh djalma, kijeu pokna: Keun, <sup>a</sup> eta gëtihna sina tamllok ka koering sarta ka anak-26 intjoe koering! 'Toeloej Pilatoes ngaleupaskenn Barabas; ari Jesoës mah <sup>b</sup> dirangket, seng diselehkennina diangoengkeun dina kai-dipalang.

<sup>a</sup> Mark. 15 : 6; <sup>b</sup> Loeck. 23 : 17; <sup>c</sup> Joh. 18 : 39; <sup>d</sup> Joh. 19 : 13; <sup>e</sup> Lal. 3 : 13, 14. <sup>f</sup> Djab. 26 : 6. <sup>g</sup> Lal. 5 : 28. <sup>h</sup> Joh. 19 : 1.

27 Geus kitoe <sup>a</sup> sërdadoe goepérnoer marawa Jesoës ka djëro gëdong pangadilan, bari toeloej ngoempoelekun barisan sakabeh, dirijoengkeun ka andjeun-28 na. 'Tidinja ditjoetjoelan panganggona, djeung andjeunna diharoedoeman ha-29 roedoem noe woengoe. 'Sarta nganjam makoeta tjoetjoek, seug dipakekeun ka mastakana, djeung hidji itenk hoë ditjékëlkun ka pananganana noe katoehoe; brék toeloej tapak-toeoer di pajoeneun andjeunna, bari marojok, pokna: Assalam alaakoom, <sup>b</sup> Radja oerang Jahoedi! 30 'Geus kitoe njaridoohan ka andjeunna, sarta itenk hoë teh seng dirëboet ti pananganana, toeloej dipeupeuhkeun ka 31 mastakana. 'Sanggeus dipojok, haroedoem teh dilaänan, sarta dianggoan deui koe panganggo andjeunna, bari toeloej diariringkeun, rek digantoengkeun dina kai-dipalang. <sup>a</sup> Mark. 15 : 16; <sup>b</sup> Joh. 19 : 2. <sup>c</sup> p. 2 : 2.

32 Mangsa geus boedal, <sup>a</sup> manggih hidji djalma ti Kirena, ngaran Simon; toeloej disarad, sina manggoel kai-dipalang Je-33 soes. 'Ari geus nèpi ka ènggon noe disëboet Golgota, tégësna ènggon Tangko-34 rek, 'toeloej andjeunna koe eta <sup>b</sup> dileu-eutan tjoeka beumang njampoeran ham-përoe; dëmi geus diraosan, teu kërsaeun 35 ngaleueut. 'Ari geus ngagantoengkeun Jesoës dina kai-dipalang, toeloej panganggona koe eta dibagikeun, lantaran ngaloengkeun dadee. Noe matak kitoe, soepaja kalaksanakeun <sup>c</sup> noe dilahirkeun koe nabi teja kijeu: Pada ngabagikeun papakean koering sarëng batoerbatoerna, sarëng djoebah koering pada 36 ngalotrékeun koe dadee. 'Toeloej gek darijook, ngadjaga andjeunna di dinja. 37 'Ari <sup>d</sup> di loehoereun mastakana ditérapan pakëlakan, ditoeliskeun kijeu oenina:

LIEU TEH JESOES, RADJA OERANG JAHOEDEI.  
 38 'Geus kitoe aja doewa bangsat, <sup>e</sup> anoe digantoengkeun dina kai-dipalang barëng djeung Jesoës; noe hidji di katoehoeëun, noe hidji deui di kentjaeunana. 39 'Ari <sup>f</sup> sakoer noe ngaliwat ngagogoreng 40 ka andjeumna; pada gogodëg, <sup>g</sup> bari ngaromong: Eh maneh, <sup>h</sup> noe ngaroewag kabah, sarta ngadëgkeun deui eta di djëro tiloe poë, geura njalamëtkeun ka diri sorangan! <sup>i</sup> Lamoen ènja mah maneh teh Poetra Allah, tjing toeroen tina 41 kai-dipalang! 'Nja kitoe keneh para panghoeloe agoeng, barëng ahli-ahli kitab, sarta para kokolot, pada mojok, kijeu pokna: 'Eta <sup>j</sup> ka noe sedjen mah sok noeloeng, ari ka dirina sorangan teu bisaeuna noeloeng. Lamoen ènja mah eta teh Radja Israil, koedoe toeroen ajeuna tina kai-dipalang, mangke oerang përtjaja ka dinja. 'Eta manehanana <sup>j</sup> geus ngandël ka Allah; ajeuna koe Allah koe-doe dileupaskeun, lamoen manehna dimanah mah; kapan geus ngomong, jen 44 kami teh Poetra Allah. 'Ari bangsat anoe digarantoengkeun barëng djeung Jesoës teja, nja kitoe deui ngahinakeunana ka andjeunna.

<sup>a</sup> Mark. 15 : 21; <sup>b</sup> Loeck. 23 : 26.

<sup>c</sup> Djab. 69 : 22. <sup>d</sup> Djab. 22 : 19. <sup>e</sup> Joh. 19 : 19.

<sup>f</sup> Jés. 53 : 12. <sup>g</sup> Djab. 22 : 8. <sup>h</sup> p. 26 : 61. <sup>i</sup> p. 4 : 3. <sup>j</sup> Lal. 10 : 38. <sup>k</sup> Djab. 22 : 9.

45 Dëmi <sup>a</sup> ti watës djam noe kagënpë djadi poëk di sakoeriling boemi, nèpi ka djam noe kasalapan. 'Kira-kira wantji djam noe kasalapan <sup>b</sup> Jesoës sasambat sarta bëdas gëntrana, kijeu sasambatna: Eli! Eli! lama sabah tani? hartina: Eh, Allah koering! Allah koering! naha mana koering 47 ditilarkeun koe andjeun? 'Anoe narangoentoeng di dinja sawareh, barangna ngadarengé kitoe, pok ngomong: Eta teh 48 njambat ka Elias. 'Noe saoerang <sup>c</sup> ngagewuat indit, njokot sépon, diantjlonkeun kana tjoeka, seug dititurkeun kana hoë, bari toeloej dileu-eutan keun ka Jesoës. 49 'Tatapi tjék noe saredjen: Mangke heula! oerang nendjo Elias datang hanteuna, 50 noeloengan ka dinja. 'Ari Jesoës ngagëro deui sarta tarik gëntrana; ladjëng moe-poetkeun soekmana. 'Geus kitoe, doe-madakan, <sup>d</sup> reregan kabah soëh djadi doe-wa, ti loehoer parat ka handap; boemi teh gendjlong, sarta batoe karang bareunlah; 'ari astana datang ka garorowong,

sarta loba djalma soetji noe geus <sup>a</sup> sa-  
 53 rare, haroedang deni djasadna; 'sang-  
 geus Jesoes tanghi, eta teh baridjil ti  
<sup>b</sup> djero koeboeran, toeloej saroemping ka  
<sup>c</sup> nagara soetji, sarta nembongan ka  
 54 djalma reja pisan. 'Dëmi kapala sérda-  
 doe, sarta noe reureudjeungan ngadjaga  
 Jesoes, barang narendjo eta lini djeung  
 saniskara noe djadi teja, toeloej bangët  
 sarijeuneunana, omongna: Satémenna,  
 55 eta teh Poetra Allah! 'Sarta di dinja  
 aja loba istri, <sup>d</sup> noe ngiring Jesoes ti  
 Galilea sarta ngabarakti ka andjeunna;  
 56 eta naringalikeun ti kadjaoehan; 'aja  
 Maria Magdalena, sarta Maria iboe Ja-  
 koboes djeung Joses, kitoe deui iboena  
 poetra Sëbëdeoeos. <sup>e</sup> Mark. 15:33; Loek. 23:44.

<sup>b</sup> Djab. 22:2. <sup>c</sup> Joh. 19:29. <sup>d</sup> 2 Moesa 26:31;  
 Ibr. 10:19, 20. <sup>e</sup> Dan. 12:2. <sup>f</sup> p. 4:5. <sup>g</sup> Loek. 8:2, 3.

57 Ari geus boerit, <sup>a</sup> aja noe soemping  
 hidji djalma beunghar, ti Arimatea, djèn-  
 nènganana Joesoep, kaåsoep moerid Je-  
 soes. 'Seug ngadeuheusan ka Pilatoes,  
 njoeoenkeun majit Jesoes. Toeloej Pi-  
 latoes miwarang, koedoe diselehhkeun ka  
 59 Joesoep. 'Geus kitoe majit teh ditjandak  
 koe Joesoep, ladjëng diboengkoes koe  
 60 boëh katji bëreshih, sarta diëbogkeun  
 kana koeboeran anjar kagoenganana,  
 beunang andjeunna natah dina batoe  
 karang; ari geus ngagoelingkeun hidji  
 batoe gëde keur noetoepan lawang koe-  
 61 boeran, toeloej moelih. 'Sarta di dinja  
 aja Maria Magdalena, djeung Maria noe  
 hidji dei, tjaralik pabëñeran koeboeran.

<sup>a</sup> Mark. 15:42; Loek. 23:50; Joh. 19:38.

62 Dëmi isoekna, sabada <sup>a</sup> poë panja-  
 dijaän, para panghoeloe agoeng djeung  
 ahli-ahli parisi barëng ngadeuheusan ka  
 Pilatoes, 'sarta mihatoer kijeu: Noen  
 gamparan! sadkaoela ras aringët, eta  
<sup>b</sup> toekang njasabkeun teja, mangsa keur  
 hiroep keneh, ngomong kijeu: <sup>c</sup> Ari geus  
 katiloe poëna, kami teh rek hoedang  
 64 deui. 'Koe përkawis eta, moegi miwa-  
 rang, koedoe dikëmitan koeboeranana  
 dongkap ka poë noe katiloe, bisi moe-  
 ridna daratang ti peuting maling eta,  
 sarta toeloej ngabedjakeun ka djalma-  
 djalma, jen geus hoedang ti noe ma-  
 raot; lamoen kitoe mah panjasaban noe  
 pandeuri teh leuwih bangët alah batan  
 65 noe ti heula. 'Ari lahiran Pilatoes ka  
 darinjá: Ongkok sampejan baroga poe-

rah ngadjaga; geura bral bae, titah ngë-  
 mitan sakoemaha karëp sarampejan.  
<sup>d</sup> 'Geus kitoe laleumpang, noe poerah ngad-  
 jaga toeloej ditital ngëmitan koeboeran,  
<sup>e</sup> ari batoena ditjap. <sup>f</sup> Joh. 19:14.

<sup>b</sup> Joh. 7:12. <sup>c</sup> p. 16:21; 17:23. <sup>d</sup> Dan. 6:17.

## PASAL 28.

Sanggeus toetoepr poë sabat, <sup>a</sup> wantji  
 Nbraj beurang poë ahad, soemping Maria  
 Magdalena djeung Maria noe hidji deni,  
 sëdjana rek ningalian eta koeboeran.  
<sup>b</sup> 'Doemadakan, aja lini gëde; karana aja  
 hidji malaikat ti Pangeran loengsoer ti  
 sawarga, soemping ka dinja, sarta ngad-  
 joengkatkeun batoe tina lawang koe-  
 boeran teja, bari ladjëng dilinggihan.  
<sup>c</sup> 'Ari <sup>d</sup> roepana tjara kilat, sarta pangang-  
 gona bodas sapërti saldjoe. 'Bawaning  
 sijeu koe eta, noe karëmit teja rareu-  
 waseun kabina-bina, datang ka roepana  
 5 kawas majit bae. 'Malaikat ladjëng ngal-  
 ahir, kijeu lahirna ka istri teh: Eh njai!  
 maraneh mah montong sijeu; karana  
 kami njaho maraneh nejang Jesoes, noe  
 digantoengkeun dina kai-dipalang teja.  
<sup>e</sup> 'Eta teh hanteu aja di dijen; karana  
 geus tanghi, <sup>f</sup> sakoemahoe noe koe  
 andjeunna dilahirkeun teja. Hijap ka  
 dijéu, geura tarendjo ènggon oeroet  
<sup>g</sup> Goeesti ebog. 'Geus kitoe geuwat arindit,  
 koedoe mopojankeun ka moerid-moe-  
 ridna, jen andjeunna teh geus tanghi ti  
 noe maraot; malah <sup>h</sup> angkat ka Galilea  
 ti heulaen maraneh; nya di dinja mara-  
 neh tangtoe nendjo ka andjeunna. Ma-  
 sing aringët, koe kami geus dibedjakeun  
 s ka maraneh. 'Tidinja istri teh ngageu-  
 wat ka loewar ti djero koeboeran, bari  
 sarijeuneun sarta soeka-boengah; bral  
 toeloej loempat, sëdja mopojankeun ka  
<sup>i</sup> moerid-moerid Jesoes. 'Mangsa keur di  
 djalan, sëdja mopojankenn ka moerid-  
 moerid Jesoes teja, beh Jesoes nëpa-  
 ngan ka dinja, ari lahirna: Assalam  
 alaekoem! Seug istri teh ngadareuh-  
 san, noebroek ka dampalna, sarta soe-  
<sup>j</sup> djoed ka andjeunna. 'Ladjëng koe Jesoes  
 dilahiran kijeu: Oelah sarijeun; bral bae,  
 geura bebedja ka <sup>k</sup> doeloer kami, koe-  
 dede arindit ka Galilea, di dinja tangtoe  
 narendjo ka kami. <sup>l</sup> Mark. 16:1; Loek. 24:1;

<sup>j</sup> Joh. 20:1. <sup>k</sup> Dan. 7:9; Lal. 1:10. <sup>l</sup> p. 16:21;  
 17:23; 20:19. <sup>m</sup> d p. 26:32. <sup>n</sup> Joh. 20:17.

11 Mangsa istri keur di djalan, djol <sup>a</sup> noe karémit teja sawareh datang ka nagara, sarta ngoeningakeun ka para panghoeloe agoeng sakabeh pérkara noe 12 kapanggih teja. 'Seug eta teh toeloej koempoelan djeung para kokolot, sarta rérëmpoegan; geus kitoe sor mere doe- 13 wit loba nakér ka eta sérdaoe, 'bari njaor: Maranéh koedoe ngoewarkeun kieu: Moeridna daratang ti peuting, maling eta, dina waktoe koela keur hareës. 14 'Sarta oepama datang ka kadangoe koe goepérnoer, rek dilélémoe bae koe kami, ngikirakeun soepaja maranéh oleh meu- 15 nang kasoesah. 'Tidinja sérdaoe teh nampanan doewitna, sarta toeloej milampah sakoemaha papatahna teja; ari eta bedja kaoetarakéun di oerang Jahoedi, népi ka poë ajeuna. <sup>a</sup> p. 27:66.

16 Dëmi moerid noe sawëlas teja <sup>a</sup> arin-

dit ka Galilea, ngadjoegdjoeg goenoeng, 17 noe geus ditimbalkeun koe Jesoes. 'Barang nendjo ka andjeunna, toeloej sa-roedjoed; tatapi noe sawareh mah tjang-tjajaeun. 'Ladjéng Jesoes ngadeukeutan ka dinja, bari pada dilahiran, kieu la-hirna: <sup>b</sup> Sakabéhna kawasa di sawarga djeung di boemi geus dipaparinkeun ka 19 kami. 'Koe sabab kitoe, <sup>c</sup> maranéh koedoe leumpang, sakabéhna bangsa djara-dikeun moerid, lantaran eta dibanjoea-an ka padjénëngan Rama, sarta Poetra, djeung Roh Soetji; sarta koedoe di-woeroek sina ngestoekéun sakabéhna noe koe kami geus diparentalkeun ka 20 maranéh. 'Masing aringét, <sup>d</sup> kami teh reureudjeungan djeung maranéh salala-wasna, népi ka panoengtoengan doenya. Amin. <sup>a</sup> p. 26:32; 1 Kor. 15:6. <sup>b</sup> p. 11:27; Ep. 1:20—22. <sup>c</sup> Mark. 16:15; Lal. 1:8. <sup>d</sup> p. 18:20.

## KITAB INDJIL SOETJI

ANOE DIKARANG KOE

M A R K O E S .

### PASAL 1.

Ijeu awitna Indjil Jesoes Kristoës, Poe-  
2 tra Allah; 'saperti noe geus dioengél-  
keun dina kitab para nabi, kieu: <sup>a</sup> Ma-sing nganjahokeun, kami miwarangan  
saheulaeu maneh malaikat kami, anoe  
bakal njadijkeun pidjalaneun maneh  
3 saheulaeu maneh. 'Aja sowara noe njé-  
loek di tégäl lèga, kieu: <sup>b</sup> Geura njá-  
dijkeun pidjalaneun Pangeran, geura  
ngaléupéngkeun djalan-djalan andjeun-  
4 na. 'Ari Johannes <sup>c</sup> keur ngabanjoean di  
tégäl lèga, sarta ngoewarkeun pangba-  
njoë pérkobat pikeun ngahampoera dosa.  
5 'Tidinja djalma satanah Joedea boedal  
moeroeboel ka Johannes, nya kitoe deui  
oerang Jéroesalem; sarta toeloej sakabéhna  
koe Johannes dibanjoean ka tji Jordan,  
pada ngakoekéun dosa-dosana.  
6 'Dëmi Johannes teja panganggona boeloe

onta, ari angkengna nganggo beulitan  
koelit; barangdaharna simeut djeung  
7 madoe leuweung. 'Sarta ngawoeroek,  
kieu lahirna: <sup>d</sup> Pandeurieun kami bakal  
soemping anoe langkoeng kawasa ti batan  
kami; eta kami hanteu lajak ngarongkong,  
moeka tali taroempah-taroem-  
8 pahua atjan. 'Maranéh <sup>e</sup> koe kami geus  
dibanjoean sotek koe tjai bae, ari koe  
eta mah maranéh bakal dibanjoean koe  
Roh Soetji. <sup>a</sup> Mat. 3:1; Mat. 11:10; Lœk. 7:27.  
<sup>b</sup> Jœs. 40:3. <sup>c</sup> Mat. 3:1; Lœk. 3:3; Joh. 3:23.  
<sup>d</sup> Mat. 3:11; Joh. 1:27. <sup>e</sup> Lal. 1:5.

9 Ari geus kitoe, dina mangsa eta <sup>a</sup>  
soemping Jesoes ti Nasaret, bilangan  
Galilea, ladjéng koe Johannes dibanjoean  
10 ka tji Jordan. 'Pada-harita keneh, <sup>b</sup> bar-  
ang bandjat ti djéro tjai, koe andjeunna  
katingali langit moeka, ari Roh loeng-  
soer saperti djapati, ninggang ka salira  
11 andjeumna. 'Sarta <sup>c</sup> aja gérntra ti langit,

kijeu: Nja maneh Poetra kami noe kasisih; maneh noe dipikaréshép koe kami.

<sup>a</sup> Loek. 3:21. <sup>b</sup> Mat. 3:16; Joh. 1:32. <sup>c</sup> p. 9:7.

12 Pada-harita <sup>a</sup> Jesoes teh diwérégkeun  
13 koe Roh ka tégal lèga. 'Ari pangajana  
di dinja, di tégal lèga teh, opat poeloeh  
poë lilana, sarta digoda koe Setan;  
tjampoer reudjeung sato galak; ari ma-  
laikat pada ngalalajanan ka andjeuna.

<sup>a</sup> Mat. 4:1; <sup>b</sup> Loek. 4:1.

14 Sanggeusna Johannes disérahkeun, <sup>a</sup>  
Jesoes soemping ka Galilea, bari ngoe-  
warkeun Indjil tina karadjaän Allah;  
15 'ari lahiranana: Djaman teh geus djé-  
djéng, karadjaän Allah geus deukeut;  
<sup>b</sup> geura tarobat, sarta koedoe përtjaja  
kana Indjil. <sup>a</sup> Mat. 4:12; <sup>b</sup> Loek. 4:14. <sup>b</sup> Lal. 20:21.

16 Mangsa <sup>a</sup> Jesoes keur angkat toeroet  
sisi laoet Galilea, ningali Simon, djeung  
Andreas, saderek eta, keur pada lintar  
17 di laoet; karana djadi palika. 'Geus  
kitoe koe Jesoes dilahiran kijeu: Geura  
ngiring ka kami; maraneh koe kami rek  
18 didijkeun palika djalma. 'Dëmi koe eta  
pada-harita heurapna ditinggalkeun, seug  
19 ngariring ka Jesoes. 'Barang geus la-  
djéng angkatna ti dinja saeutik, ningali  
Jakoboes poetra Sëbëdeoes, djeung Joh-  
annes saderekna; eta oge keur ngara-  
20 joeman heurapna dina parahoe. 'Harita  
keneh disalaoer; toeloej pada ninggal-  
keun Sëbëdeoes ramana, reudjeung noe  
boeboeroeh dina parahoe, bral ngariring  
ka Jesoes. <sup>a</sup> Mat. 4:18.

21 Geus kitoe <sup>a</sup> saroemping ka Kaper-  
naoem; harita keneh Jesoes lëbët ka  
masigit di poë sabat, sarta ngawoeroek.  
22 'Ari <sup>b</sup> sakabeh djalma pada reuwaseun  
koe tina piwoeroekna; karana ngawoe-  
roekna sakoemaha noe kawasa, lain  
23 tjara ahli-ahli kitab. 'Dëmi di masigit  
aja hidji djalma noe kaäsoepan soekma  
24 nadjis; eta ngagéro, kijeu pokna: 'Adoeh  
Jesoes, oerang Nasaret! <sup>c</sup> aja përkawis  
naon koering ka andjeun? Koemaha  
andjeun soemping teh bade ngaroeksak-  
keun ka koering sadaja? Koering geus  
tërang ka andjeun, jen andjeun teh Ka-  
25 soetji Allah. 'Tidinja eta <sup>d</sup> disaoran  
koe Jesoes, kijeu lahirna: Geura repeh,  
26 sarta ka loewar ti eta djalma! 'Geus  
kitoe eta djalma dirérjet koe soekma  
nadjis teh, barina ngagéro sarta bëdas  
27 sorana; toeloej ka loewar. 'Dëmi saka-

beh djalma teja pada mélengéh, datang  
ka silih-tanja djeung batoer, kijeu pok-  
na: Naon eta teh? Eta piwoeroek naon  
noe anjar teh, wët samalah ka soekma  
28 nadjis oge eta teh miwarang kalawan  
kawasana, datang ka aranoet bae? 'Ari  
përkara Jesoes harita keneh kaoewar-  
aerkeun di sakoeriling tanah Galilea.

<sup>a</sup> Loek. 4:31. <sup>b</sup> Mat. 7:28. <sup>c</sup> p. 5:7. <sup>d</sup> p. 9:25.

29 Waktœta eta keneh ka loewar ti masi-  
git, <sup>a</sup> ladjéng saroemping ka imah Si-  
mon djeung Andreas, baréng Jakoboes  
30 djeung Johannes. 'Ari mitoha Simon awe-  
we ngalondjor keur moerijang; gan-  
tjjangna dipangoendjoekkeun ka Jesoes.  
31 'Ladjéng dideukeutan, bari ditjandak  
leungeunna, sarta ditjéngkatkeun sakali;  
pada-harita moerijangna oendoer ti eta  
aewe, seug ngalalajanan ka tatamoet-  
tatamoena. <sup>a</sup> Mat. 8:14; <sup>b</sup> Loek. 4:38.

32 Ari <sup>a</sup> geus boerit, wantji soeroep pa-  
non-poë, djalma pada njanggakeun ka  
Jesoes sakoer noe boga panjakit, djeung  
33 noe kaäsoepan setan. 'Dëmi djalma sa-  
nagara pada ngagimboeng pélébah panto.  
34 'Sarta reja pisan noe ditjalageurkeun,  
djalma noe kataradjang koe roepa-roepa  
panjakit; reja deui setan noe dikaloë-  
warkeun, sarta hanteu diwidian lemek,  
sabab njarahoëum ka andjeunna.

<sup>a</sup> Mat. 8:16; <sup>b</sup> Loek. 4:40.

35 Dëmi djanari, keur peuting keneh pi-  
san, <sup>a</sup> Jesoes tanghi, toeloej ka loewar,  
angkat ka ënggon noe djémpe; di dinja  
36 ladjéng <sup>b</sup> nénëda. 'Ari Simon sabatoer-  
37 batoerna njaroesoel. 'Mangsa geus ka-  
pëndak, aroendjoekan kijeu: Andjeun  
38 teh koe sadajana pada nejangan. 'Ari  
pilahirna: Hajoe, oerang ngidér ka desa-  
desa noe dareukeut, soepaja kami ngawoe-  
roek di dinja deui; karana nya kitoe  
39 noe matak kami datang. 'Ladjéng ngawoe-  
roek di masigit-masigitna, di satanah  
Galilea, sarta ngaloewarkeun setan-  
setan. <sup>a</sup> Loek. 4:42. <sup>b</sup> Mat. 14:23.

40 Toeloej aja noe ngadeuheusan <sup>a</sup> hidji  
djalma noe boga kasakit lepra, nénëda  
ka Jesoes, bari tapak-toeoer di pajoe-  
neunana, kijeu pioendjoekna: Manawi  
kërsa, andjeun noe ijasa ngabérséhan  
41 diri djisimkoering. 'Gantjjangna Jesoes,  
tina kalangkoeng wëlaseunana, njodor-  
keun panangan, njandak ka eta djalma,  
bari dilahiran kijeu: Kami teh daek;

<sup>42</sup> heug maneh geura bĕrĕsih. 'Barang ngalahir kitoe, lĕs bae leprana teh leungit ti eta djalma, datang ka bĕrĕsih pisan.  
<sup>43</sup> 'Sanggeus <sup>b</sup> didjangdjian bangĕt, harita  
<sup>44</sup> keneh dipiwarang leumpang; 'ari lahiranana ka dinja kijeu: Masing hade-hade, oelah bebedja naon-naon ka saha-saha; sarta koedoe leumpang, tingalikeun diri maneh ka panghoeloe, bari bakti koe sabab maneh geus dibĕrĕsihan, koemaha noe geus didawoehkeun koe Moesa, soe-  
<sup>45</sup> paja eta djadi saksi ka darinja. 'Dĕmi eta, sanggeusna ka loewar, ngamimitian ngoewar/ngoewarkeun bae, sarta ngoetarakeun eta pĕrkara, noe matak Jesoes geus teu jasaean lĕbĕt katara ka djero eta nagara teja; ari tjalikna di loewareun bae dina ēnggon djarĕmpe, sarta pada moeroeboel, ngadareuheusan ti mana-mĕndi. <sup>a</sup> Mat. 8 : 2; Loek. 5 : 12. <sup>b</sup> p. 3 : 12; 7 : 36.

## PASAL 2.

Geus meunang sababaraha poë <sup>a</sup> Jesoes Goemping deui ka Kapernaoem; toeloej pada ngadenge bedja, jen geus ling-  
<sup>2</sup> gih di boemina. 'Gantjangna loba noe koempoel, datang ka teu bisa asoep kabeh ka hareupeun pantona; ladjeng ngawoeroekkeun' ka darinja pangandika  
<sup>3</sup> teja. 'Tidinja aja noe ngadareuheusan, mawa hidji djalma djingdjingeun, digo-  
<sup>4</sup> tong koe opatan. 'Sarehna hanteu bisaeun nĕpangan ka Jesoes koe bawaning loba djalma, toeloej bae moekakeun hat-  
<sup>5</sup> teup dina lĕbah andjeunna linggih, seug ditotos, geus kitoe ngoeloer kasoer, noe keun dikĕdĕngan koe noe djingdjingeun  
<sup>6</sup> teja. 'Barang ningali Jesoes eta kapĕrt-  
<sup>7</sup> tajaāana, ladjeng ngalahir ka noe djingdjingeun teh: Eh agoes! dosa-dosa  
<sup>8</sup> maneh geus dihampoera. 'Ari di dinja aja sababaraha ahli kitab keur darijoek;  
<sup>9</sup> toeloej malikiran sadjero hatena kijeu:  
<sup>7</sup> 'Naha eta teh bĕt ngagorengkeun ka Allah? Saha noe bisa ngahampoera dosa,  
<sup>8</sup> <sup>b</sup> ngan Allah njalira bae? 'Harita keneh Jesoes <sup>c</sup> oeningaeun dina soekmana, jen eta kitoe pamikirna di djero hate; ladjeng dilahiran kijeu: Naha eta pĕrkara teh dipikiran sadjero hate maraneh?  
<sup>9</sup> 'Babari mana, ngomong ka noe djingdjingeun teh: Dosa-dosa geus dihampoera ka maneh; djeung ngomong: Geura hoedang, pangkoe kasoer maneh, toeloej

leumpang? 'Tatapi soepaja maraneh njaho, jen Poetra manoesa teh boga kawasa pikeun ngahampoera dosa di boemi (ladjeng ngalahiran ka noe djing-  
<sup>11</sup> djingeun teja): 'Kami nitah ka maneh: geura hoedang, pangkoe kasoer maneh, <sup>12</sup> toeloej moelang ka imah maneh. 'Sa-  
<sup>13</sup> padpa-harita eta teh hoedang, toeloej mangkoe kasoer, seug indit ka loewar, di hareupeun djalma sakabeh; <sup>d</sup> noe matak pada mĕlĕngĕk, sarta ngamoeljakeun ka Allah, ari aromongna: Saoemoer orerang tatjan nendjo anoe kitoe pĕtjan!

<sup>a</sup> Mat. 9 : 1; Loek. 5 : 17. <sup>b</sup> 2 Moess 34 : 7; Djab. 130 : 4; Jés. 43 : 25. <sup>c</sup> Joh. 2 : 24, 25. <sup>d</sup> p. 1 : 27.

<sup>13</sup> Tidinja Jesoes <sup>a</sup> angkat deui ka lĕ-  
<sup>14</sup> bah laoet; ari sakabeh djalma ngadareuheusan, ladjeng diwoeroeki sakali.  
<sup>15</sup> 'Ari keur ngaliwat, ningali Lewi poetra Alpeoes, keur dijoeck di panjoekeanana; ladjeng ngalahir ka dinja: Geura ngiring ka kami. Toeloej indit, ngiring ka Jesoes. 'Ari geus kitoe, mangsa Jesoes keur ngarijoeng medja dina imah eta Lewi, reja deui toekang tjoekoe djeung djalma noe daroraka pada miloe ngarijoeng djeung Jesoes sarta moerid-moe-  
<sup>16</sup> ridna; karana eta teh loba pisan, sarta geus ngariring ka andjeunna. 'Dĕmi ahli-  
<sup>17</sup> ahli kitab djeung ahli-ahli paris, barang narendjo Jesoes toewang babarĕngan djeung toekang tjoekoe sarta djeung noe daroraka, pok toeloej ngaromong ka moerid-moe-ridna: Naha eta teh wĕt da-  
<sup>18</sup> har-leueut babarĕngan djeung toekang tjoekoe sarta djeung djalma noe darora-  
<sup>19</sup> ka? 'Ari koe Jesoes kadangoe, ladjeng ngalahir ka eta djalma kijeu: Ari noe tjalageur mah hanten koedoe didoekoe-  
<sup>20</sup> nan, ngan anoe garĕring bae. Pangdatang kami teh, lain pikeun njaoer anoe balĕnĕr, nja <sup>b</sup> njaoer anoe daroraka, soepaja tarobat. <sup>a</sup> Mat. 9 : 9; Loek. 5 : 27. <sup>b</sup> p. 1 : 15. Ari <sup>a</sup> moerid-moe-rid Johannes sarta ahli paris sok pada poewasa. Toeloej daratang, sarta aroendjoekan ka Jesoes kijeu: Koe naon noe mawi moerid-moe-rid Johannes djeung ahli paris sok paroewasa, ari moerid-moe-rid andjeun mah sok tara paroewasa? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Koemaha ari batoyer-batoer panganten bisaeun paroewasa, sabot direudjeungan keneh koe pangaten teh? Sapandjangna direudjeungan

koe panganten mah, moal bisaueun pa-  
20 roewasa. 'Tatapi pidatangeun mangsa,  
jen panganten teh geus ditjandak ti ma-  
ranehanana; nya waktoe harita pada pi-  
21 poewasaeun teh. 'Hanteu aja djalma noe  
nambalkeun lamak lakén noe anjar ke-  
neh kana badjoe boeroek; lamoen kitoe  
mah panambal noe weuteuh teh ngaré-  
njahkeun ka noe boeroek, mingkin ka-  
22 tjida soéhna. 'Kitoe deui hanteu aja  
djalma noe ngawadahan anggoer anjar  
kana karoeng koelit boeroek; lamoen  
kitoe mah anggoer noe anjar teh tangtoe  
ngabédhakeun karoeng koelit teja,  
ari anggoerna moentjérat, sarta karoeng  
koelit teh djadi boetoet; bénérna mah  
ari anggoer noe anjar koedoe diwadahan  
kana karoeng koelit noe weuteuh.

*a Mat. 9 : 14; Loek. 5 : 33.*

23 Ari geus kitoe, *a* dina hidji poë sabat  
Jesoes angkat, djalanna kana pélakan  
tarigoe; *démi* moerid-moeridaan, sabot  
laleumpang, pada mimiti mipit ranggeun-  
24 janana. 'Ari ahli-ahli parisi aroendjoekan  
ka Jesoes kijeu: Toeh, eta teh koe naon  
pada milampah di poë sabat anoe hanteu  
25 kawidian? 'Lahiranana ka eta djalma:  
Naha maraneh tatjan pisan ngadjí tjarita  
lalampahan Dawoed, keur mangsa kabal-  
langsak palajuen dahar, kitoe deui ba-  
26 toer-batoera? 'Nja lampahana asoep ka  
gédong Allah teja, keur djaman pang-  
hoeloe agoeng Abjatar, toeloej ngadahar  
eta roti tingalieun, padahal hanteu widi  
didahar ngan koe para panghoeloe bae,  
samalah dipaparinkeun ka batoer-ba-  
27 toerna teja? 'Ngalahir deui Jesoes ka  
darinja: Poë sabat teh didamélna *b* koe  
sabab manoesa, lain manoesa sabab poë  
28 sabat mah. 'Djadi nya Poetra manoesa  
noe moerba ka poë sabat keneh.

*a Mat. 12 : 1; Loek. 6 : 1. b 5 Moesa 5 : 14.*

### PASAL 3.

Geus kitoe Jesoes *a* ladjéng tjalik deui  
2 ka masigit. Di dinja aja hidji djalma  
noe kemper leungeunna sabeulah. 'Sarta  
eta pada ngawaskenn ka Jesoes, soegan  
rek njageurkeun ka dinja di poë sabat,  
pambrihna soepaja bisa ngélaekkeun an-  
3 djeunna. 'Démi Jesoes ngalahir ka eta  
djalma noe kemper leungeunna teh:  
Geura hoedang, toeloej nangtoeng di  
4 tengah. 'Ladjéng ngalahir ka djalma noe

reja teja: Mana noe kawidian di poë  
sabat, njijeun noe hade, atawa njijeun  
noe goreng? njalamétkunn ka sahidji  
djalma, atawa maehan? *Démi* eta rare-  
5 pent bae. 'Tidin ja roeroet-reret ka sak-  
abehna, bari bëndoe pabaoer djeung  
hawatos tina katenuasan hate eta, sarta  
ngalahir ka djalma teja: Tjing, geura  
sodorkeun leungeun maneh! Pek diso-  
dorkeun; toeloej eta leungeunna diwal-  
loejakeun, tjageur tjara leungeun hidji  
6 deui. 'Démi ahli parisi teh, ari geus  
boedal, seug rérëmpoegan djeung *b* djal-  
ma Herodes, koemaha nya pipétaeunana  
maehan ka Jesoes. *a* Mat. 12 : 9; Loek. 6 : 6.  
*b* Mat. 22 : 16.

7 Geus kitoe Jesoes angkat djeung  
moerid-moeridna ka sisi laoet; sarta  
loba pisan noe ngiring, djalma ti Galilea,  
8 djeung ti Joedea, 'ti Jéroesalem, ti Idomea,  
ti peuntaseun tji Jordan, sarta tina  
lébah Tiros djeung Sidon, djalma mang-  
pirang pirang, noe gens ngadarenge tina  
hal padamélan Jesoes noe aragoeng,  
9 pada ngadeulehusan. 'Ari Jesoes nimbalan  
ka moerid-moerid, koedoe sadija par-  
rahoe, masing deukeut ka salira andjeunna,  
10 koe sabab eta djalma-djalma, soepaja  
oelah koengsi kasédkkeun. 'Sababna  
loba pisan anoe ditjageurkeun koe Jesoes,  
11 anoe matak sakoer djalma noe  
kalaraän, sarejera ngagoronjok ka an-  
djeunna, pada hajang njabak ka salirana.

11 'Sarta ari soekma-soekma nadjis, mangsa  
narendjo ka andjeunna, brék maréndék  
di pajoeneunana, bari ngagéro, kijeu  
pokna: *a* Nja andjeun teh Poetra Allah.  
12 'Démi eta *b* diomat-motan katjida pi-  
san, oelah sima ngoetarakeun salira an-  
djeunna. *a* p. 1 : 34; Loek. 4 : 41. *b* p. 1 : 25.

13 Tidin ja Jesoes ladjéng *a* naek ka goe-  
noeng, sarta njaaoer sakabeh anoe dikér-  
14 sakeun; seug eta ngadarenheusan. 'Geus  
kitoe ngadjéngkeun doewa wélas djal-  
ma, pikeun ngiring sasaréngan, djeung  
baris dipiwarang leumpang pikeun ngá-  
15 woeroek; 'sarta rek dipaparin kawasa  
njageurkeun sagala panjakit djeung ngá-  
16 loewarkeun sagala setan. 'Ari Simon  
17 *b* dipaparin ngaran Petros; 'sarta Jakoboës  
poetra Sébëdeoes, djeung Johannes  
saderék Jakoboës, eta pada dipaparin  
ngaran Boanerges, tégésna anak goe-  
18 loedoeg; 'djeung deui Andreas, djeung

Pilipoes, djeung Bartolomeoes, djeung Mateoes, djeung Tomas, djeung Jakoboes poetra Alpeoes, djeung Tadeoes, djeung Simon oerang Kana, djeung Joedas Iskariot, anoe djadi ngahijanat.

<sup>a</sup> Mat. 10:1; L ek. 6:13; 9:1. <sup>b</sup> Joh. 1:43.

20 Geus kitoe saroemping ka <sup>a</sup> boemi; datang deui djalma karoempoel, anoe matak <sup>b</sup> hanteu kaoer dahar-dahar atjan.

21 'Mangsa warga Jesoes ngadarengge hal kitoe, toeloej pada bidjil, karépnna dek ngahajeukan ka Jesoes; karana aromongna, jen andjeunna keur sasar.

22 'Sarta ari omong ahli kitab, noe gens daratang ti Jéreosalem, pokna: <sup>a</sup> Eta teh kaásoepan BeéL-Séboeb; bisaean soteh ngaloewarkeun setan, koe kapala setan.

23 'Tidinja eta djalma disalaoer koe Jesoes, <sup>a</sup> sarta ngalahir ka maranehanana koe misil, kijeu: Naha Setan teh koemaha

24 bisa ngaloewarkeun pada Setan? 'Djeung deui oepama hidji karadjaán mérangan maneh, eta karadjaán noe kitoe teh

25 moal tétèp. 'Sarta oepama hidji imah mérangan maneh, eta imah noe kitoe

26 teh moal tétèp. 'Kitoe deui oepama Setan ngamoesoeh ka dirina sarta mérangan, eta moal bisaean tétèp, geus

27 tangtoe bakal bejak. 'Hanteu aja djalma bisa asoep ka imah noe bédas sarta ngarajah paparabotanana, lamoen eta noe bédas teh hanteu dibarogod heula mah;

28 kakara bisaean ngarajah imalna. 'Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: sagala dosa bakal dihampoera ka anak manoesa; kitoe deui sagala omongan goreng, noe geus dipake ngagorengeun

29 koe eta; 'tatapi ari noe ngagorengeun ka Roh Soetji mah, salalanggëngna ge moal meunang hampoera, istoening

30 langgëng dosana. 'Sabab tјék djalma noe tadi teja, jen andjeunna teh kaásoepan soekma nadjis. <sup>a</sup> p. 2:1. <sup>b</sup> p. 6:31. <sup>c</sup> Mat 10:25;

Loek. 11:15; Joh. 8:48. <sup>d</sup> Mat. 12:25.

31 Tidinja saroemping <sup>a</sup> iboe Jesoes djeung saderek-saderekna, pada ngardégi loewar; seug ngadjoeroengkeun

32 njaoyer andjeunna. 'Ari djalma-djalma teja darijoek ngalingkoengan Jesoes. Toeloej aja noe ngoeninga kijeu: Toeh, iboe saréng saderek-saderek andjeun aja di loewar narejangan salira andjeum.

33 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta djalma: Na saha karah iboe kami, djeung

34 saha doeloer-doeloer kami teh? 'Ladjéng roeroet-reret, ningali ka sadajana noe dijoeck ngalingkoengan teja, bari ngalahir: Toeh, tarendjo indoeng djeung doe-<sup>b</sup> loer-doeloer kami mah! Karana saha-saha djalma noe ngalampahkeun kërsa Allah, nja eta doeloer lalaki, sarta doeloer awewe, djeung indoeng kami.

<sup>a</sup> Mat. 12:46; Loek. 8:19.

#### PASAL 4.

Geus kitoe Jesoes ngamimitian <sup>a</sup> ngawoeroek deui di sisi laoet. Sarta loba pisan djalma koempoel ngadareueusan, noe matak andjeunna nitihan kana parahoe, linggih di laoet; ari eta sakabeh 2 djalma araja di darat, di sisi laoet. 'Ladjéng Jesoes ngawoeroek reja pisan pér-kara ka darinja, koe misil; ari lahirana-3 na dina piwoeroekna teh kijeu: 'Geura darengkeun: Aja hidji toekang sèbar 4 indit ka loewar, dek njébarkeun. 'Dëmi geus kitoe, mangsa keur njébarkeun, sawareh ragragan ka djalan; seug manoek awang-awang daratang, maratjo-5 kan eta. 'Ari noe sawareh deui ragraganana ka noe aja tjadasan, njampak di dinja teu pati loba taneuh; harita keneh ge djadi, koe sabab hanteu djéro taneuh-6 na. 'Tatapi ari geus bidjil panon-poë, toeloej toetoeng; djeung tima sabab hanteu aja akarna, noe matak djadi perang. 7 'Ari noe sawareh deni ragraganana ka pélébah tjoetjoek-tjoetjoek; dëmi eta tjoetjoek djaradi, toeloej noe disébarkeun teh eungapeun, hanteu koengsi 8 boewahan. 'Ari noe sawareh deui ragraganana ka taneuh noe hade; toeloej bi-djil boewahna, seug eta mandjangan djeung ngagëdean; ari beubeunangananana noe hidji tiloe poeloeh, noe hidji gënëp poeloeh, ari noe hidji deui saratoes patik-kélaneun. 'Lahiranana deui ka darinja: Saha-saha djalma noe boga tjeuli pikeun ngadenge, koedoe dengekeun.

<sup>a</sup> Mat. 13:1; Loek. 8:4.

10 Mangsa Jesoes keur njalira, <sup>a</sup> toeloej sakoer noe ngaboedér baréng djeung noe doewa wélas teja pada naroskena eta misil. 'Lahiranana ka darinja: Maraneh anoe geus dipaparin pinjahoëun ka rasiyah karadjaán Allah; tatapi ari ka <sup>b</sup> noe di loewar mah didjalankeun koe 12 misil bae; 'soepaja masih beunta molotot

oge, oelah nendjo; djeung masih ngadenge molongo tjeuli oge, oelah ngaharti; soepaja oelah koengsi tarobat, sarta 13 oelah dihampoera dosana. 'Lahiranana deui ka darinja: Naha maraneh karah hanteu ngarti ka eta misil teh? Koemaha rek pingahartieun ka misil sakabeh?  
 14 'Dëmi eta toekang sëbar teja njébarkeun 15 pangandika. 'Sarta ari noe di djalan teja, nja kijeu: anoe disébaran pangandika; dëmi geus ngadengekeun, datang Setan harita keneh, toeloej njokot pangandika  
 16 noe geus disébarkeun dina hatena. 'Kitoe deui ari noe kasébarkeun ka noe aja tjadasan teja, nja eta noe geus ngadengekeun pangandika, harita keneh ge  
 17 ditarima djeung soekana; 'dëmi eta teh hanteu aja akarna dina dirina, noe matak hanteu koengsi lila; geus kitoe, mangsa aja kasoekérana djeung dikanijaya tina sabab pangandika, eta gantjang  
 18 titadjong. 'Sarta kijeu anoe kasébarkeun ka pélébah tjoetjoek teja: sakoer noe  
 19 ngadengekeun pangandika; 'toeloej karepotan doenya, sarta panggëndamna kabéungharan, djeung pakarépanana kana barang sedjen-sedjen, pada arasoep ka djero, noe matak djadi eungapeun pangandika teh, salawasna teu boewahan. 'Sarta ari noe kasébarkeun di taneuh noe hade teja, nja kijeu: anoe ngadenge pangandika djeung ditarimakeunnana, sarta toeloej boewahan, beubeunanganana noe hidji tiloe poeloeh, noe hidji gënëp poeloeh, ari noe hidji deui saratoes patikélaneun. *a Mat. 13: 10;*  
*Loek. 8: 9. b 1 Kor. 5: 12, 13.*

21 Ladjéng Jesoes ngalahir deui ka darinja: *a* Koemaha, ari pangdatangna damar soepaja ditoeroeban koe gantang, atawa diteundeun kolongeun randjang? lain soepaja diteundeun dina adjoegna?  
 22 'Karana<sup>b</sup> taja pisan pérkara boeni, anoe moal bakal diébrehkeun; kitoe deui taja pérkara noe bakoe disoempotkeun,  
 23 ngan soepaja pinjataeun bae. 'Lamoen  
*c* aja djalma noe boga tjeuli pikeun ngadenge, eta koedoe dengekeun. 'Lahiranana deui ka darinja: Sing hade-hade kana hal anoe didengekeun koe maraneh. *d* Ari koe takérana, noe dipake nakérana koe maraneh, mangke ka maraneh ditakérkeun deui; sarta maraneh anoe ngadengekeun, tangtoe diwoewoohan.

- 25 'Karana saha-saha noe geus boga, tangtoe dipaparin deui; sabalikna ari noe hanteu boga mah, ti eta teh sabobogaänana ge bakal ditjandak. *a* Mat. 5: 15; *Loek. 8: 16. b* Mat. 10: 26. *c* Mat. 11: 15. *d* Mat. 7: 2.  
 26 Ladjéng ngalahir deui: Ari pétana karadjaän Allah teh sapérti hidji djalma  
 27 ngawoerkeun binih kana lahan; 'toeloej heës, neut hoedang, peuting djeung beurang; ari binih teh djadi, djeung ngadjangkoengan, dëmi manehanana sorangan teu njahoëun pétana koemaha.  
 28 'Karana taneuh ngabidjilkeunana boewah teh koe sorangan; mimitin tangkal, sanggeusing kitoe ranggeujanana, sanggeusing kitoe siki gandoem anoe  
 29 beuneur dina ranggeujanana. 'Sarta mangsa geus sëdëng boewahna, ngagewuat dibawakeun arit, tina geus meudjeuhna dipiboewatan.  
 30 Ngalahir deui Jesoes: Ari karadjaän Allah koe oerang rek diibaratkeun kana naon? sarta rek dimisilkeun koe oerang  
 31 koemaha? 'Oepama *a* siki sasawi. Eta teh keur mangsa diipoek dina lahan, panglémboet-lémboetna tina sakabeh si  
 32 sikian anoe aja di boemi; 'dëmi mangsa geus diipoek, seug djadi, ari ngadjangkoengana moenggah ngoengkoelan ka sakoer lalab-lalab, sarta bidjl dahanna gëde, datang ka manoek awang-awang bisa njarajang dina hijeum-hijeumna.  
*a* Mat. 13: 31; *Loek. 13: 18.*  
 33 Ari Jesoes pangalahirkeunana pangandika teh ka eta djalma-djalma, *a* koe reja pisan misil anoe tjara tadi, noeroetkeun koemaha bae eta kakoewatanana  
 34 ngadenge. 'Ari hanteu koe misil mah, teu pisan ngalahir ka darinja; tatapi ka moerid-moeridna mah saniskara ditetelakeun deui. *a* Mat. 13: 34.  
 35 Di poë eta keneh, keur wantji boerit,  
*a* Jesoes ngalahir ka moerid-moerid:  
 36 Hajoe, oerang lajar ka peuntas! 'Tidinja koe moerid eta djalma noe reja ditinggalkeun, ari andjeunna dibantoen sa  
 37 aja deui parahoe sedjen ngariring. 'Kabénérana aja angin riboet ngagélèboeg, ari ombak-ombak ninggang kana djero parahoe, datang ka parahoena leber.  
 38 'Dëmi Jesoes aja di poengkoer, keur koelém dina bantal. Toeloej koe moerid-moerid digoegahkeun, bari aroen-

djoekan: Adoeh Goeroe! naha teu miroseja, doemeh abdi-abdi rek kati-<sup>39</sup> wasan? 'Ladjēng Jesoes goegah, sarta njeuseul ka eta angin, bari ngalahir ka laoet: Geura repeh, sing djēmpe!  
<sup>b</sup> Seug angin teh ngarandēg, djadi djēm-<sup>40</sup> pe-rehe pisan. 'Ngalahir Jesoes ka moe-rid-moerid: Naha maraneh mana datang ka araringgis kitoe? na teu boga ka-<sup>41</sup> pērtjajaān? 'Ari eta pada sijeneun kabina-bina, sarta ngaromong djeung batuerna: Na eta teh djalma naon, wēt angin djeung laoet moenggah datang ka aranoet bae?<sup>a</sup> Mat. 8:23; Loek. 8:22. b p. 6:51.

### PASAL 5.

<sup>2</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> darongkap ka peuntaseun laoet, ka tanah oerang Gadara. 'Kakarek loengsoer tina parahoe, ladjēng Jesoes kapapag koe hidji djalma noe kaāsoepan soekma nadjis, datangna ti astana. 'Eta teh tjtijingna sok di djēro astana-astana, sarta hanteu aja noe bisa ngabanda datang ka beunangna, nadjan <sup>4</sup> koe rante oge. 'Karana geus mindēng pisan ditambaloeng djeung dirante, dēmi rantena koe manehna geus dirampoengkeun, sarta tambaloengna geus diboe-boekkeun; djeung hanteu aja noe bisa ngalilindeuk ka dinja. 'Beurang-peuting ngan aja di goenoeng djeung di djēro astana bae, djeung sosowakan, barina <sup>6</sup> neunggeulan maneh koe batoe. 'Barangna nendjo Jesoes ti kadjaoehan, <sup>7</sup> seug moeroe bari toeloej soedjoed; sarta ngagēro tarik sowarana, ari pokna: <sup>b</sup> Adoeh Jesoes, Poetra Allah noe langkoeng agoeng! andjeun aja pērkawis naon ka koering? Koering nēda soempah ti andjeun njébat Allah, jen bade <sup>8</sup> moal njangsara ka diri koering. 'Noe matak kitoe, doemeh Jesoes miwarang ka dinja: Eh, soekma nadjis! geura bi-<sup>9</sup> djil ti eta djalma. 'Ladjēng dipariksa: Saha ngaran maneh? Ana ngawangsoel, kijeu pokna: Ngaran koering Legioen; <sup>10</sup> karana koering teh loba. 'Toeloej bangēt pisan panoenoehoenna, moegi oelah koengsi dioendoerkeun ti tanah eta. <sup>11</sup> Dēmi di dinja dina goenoeng aja sa-  
goendoek bagong loba pisan, keur nja-<sup>12</sup> ratoean. 'Geus kitoe setan teh sakabeh pada noenoehoen ka Jesoes, kijeu pa-  
noehoenna: Moegi koering sadaja dipi-

warang asoep, njareroep ka djēro eta bagong. 'Pada-harita koe Jesoes diwidian. Tidinja eta soekma nadjis pada ka loewar, seug njareroep ka djēro bagong teja; broel sageendoekanana toetoeroeboen tina gawir ka laoet, dēmi rejana antara doewa reboe sèle; toeloej <sup>14</sup> paraeh titeuleum. 'Ari noe ngarangon bagong laloempatan, bari pada bebedja di nagara sarta di pilēmboeran. Geus kitoe djalma boedal, sēdjana hajang narendjo ka pētana pērkara noe tadi <sup>15</sup> teja. 'Toeloej ngadareuhusan ka Jesoes; ari djalma noe oeroet kaāsoepan katendjo eukeur dijoeck, make papakean, sarta geus ingēt deui, nja eta noe oeroet katjittingan legioen teja; toeloej sari-<sup>16</sup> jeuneun. 'Ari noe njaraksian tadi teja pada njaritakeun ka maranehanana hal noe geus didamēl ka eta djalma noe kaāsoepan, djeung pētana bagong teja. <sup>17</sup> 'Toeloej eta pada noenoehoen ka Jesoes, moegi-moegi andjeunna angkat tina wē-<sup>18</sup> wēngkēran dinja. 'Barang Jesoes nitihan kana parahoe, seug djalma noe oeroet kaāsoepan teja nēnēda, moegi diwidian <sup>19</sup> ngiring. 'Tatapi koe Jesoes teu diidinan; ari timbalanana: Geura balik ka imah, ka baraja maneh, toeloej bedjakeun ka dinja pērkara aheng, noe geus didamēl ka maneh koe Pangeran, sarta jen geus <sup>20</sup> maparin sih-piwēlas ka maneh. 'Toeloej leumpang, sarta ngoetarakeun di satanah Dekapolis <sup>c</sup> padamēlan aheng, anoe didamēl ka manehanana koe Jesoes teja; dēmi sakabeh djalma hareraneun.

<sup>a</sup> Mat. 8:28; Loek. 8:26. b p. 1:24. c Djab. 126:3.  
<sup>21</sup> Geus kitoe Jesoes meuntas deui, nitihan parahoe; mangsa geus soemping ka peuntas, <sup>a</sup> loba pisan djalma koempoeil ngadareuhusan; dēmi andjeunna <sup>22</sup> aja di sisi laoet. 'Djēboel <sup>b</sup> aja hidji kapala masigit, ngaranna Jairoes; barang nendjo ka Jesoes, brēk mēndēk <sup>23</sup> kana dampalna, 'bari noenoehoen bangēt pisan, kijeu pioendjoekna: Poen anak awewe rek noengtoeng oemoer; moegi geura linggih sarēng <sup>c</sup> noempangkeun panangan, masingna salamēt sa-<sup>24</sup> rēng hiroep. 'Ladjēng Jesoes angkat sasarēngan djeung eta; sarta loba pisan djalma noe ngariring, moenggah njarēdēkkeun ka Jesoes.

<sup>a</sup> Loek. 8:40.

<sup>b</sup> Mat. 9:18. c p. 7:32.

25 Geus kitoe <sup>a</sup> aja hidji awewe, noe boga kasakit ngagétih, lilana geus doe-  
26 wa wélas taoen. 'Eta geus reja pisan meunang sangsara tina loba ngadoe-koenkeumana, sarta ngongkosan saboga-bogana, tatapi hanteu pinanggih tjageur,  
27 anggoer beuki katjida bae. 'Mangsa ngad-  
28 dengen warta pérkara Jesoes, toeloej njeloesoep ka djalma loba, datangna ti poengkoereun, pek njabak ka djoe-  
29 bah Jesoes. 'Karana ari omongna: Sa-oepama aing bisa <sup>b</sup> njabak bae ka panganggona, tanwande aing tjageur.  
30 'Pada-harita keneh sirabna gétih teh saät, sarta karasa koe manehna dina awakna, jen geus tjageur eta panjakitna.  
31 'Dëmi Jesoes harita keneh dina manah geus waspaos aja ka loewar karamat ti andjeunna; ladjéng malik ka poengkoer di tèngaheun djalma-djalma, sarta ngalahir: Saha noe njabak ka papakean  
32 kami? 'Ari pioendjoek moerid-moerid: Kapan koe andjeun katingali, jen djalma-djalma njarédékkun ka salira andjeun, ari andjeun ngalahirkeun: Saha noe njabak ka kami? 'Ladjéng Jesoes roeroet-reret, ningalian anoe lampah kitoe.  
33 'Dëmi eta awewe, sapedah njahoëun anoe geus djadi kana dirina, toeloej ngadeuheusan bari sijeuneun djeung ngadegdeg, seug mëndék ka pajoeneun Jesoes, sarta ngoendjoekkeun anoe sajak-tina. 'Ari lahiran Jesoes ka dinja: Eh njai! maneh <sup>c</sup> geus ditoeloeng koe kapertjajaän maneh; geura moelang bae sarta kasnangan, sing loeloes tjageur eta kalaraän maneh. <sup>a</sup> Mat. 9: 20; <sup>b</sup> Lœk. 8: 43.  
34 <sup>b</sup> p. 6: 56; <sup>c</sup> Lœk. 6: 19. <sup>a</sup> p. 10: 52.  
35 Sabot <sup>a</sup> Jesoes keur ngalahir keneh, djéboel aja noe daratang ti imah kapala masigit teja, mopojan kijeu: Poetra sampejan geus maot; pinaoneun ngabaroebahkeun keneh ka Djoeragan  
36 Goeroe? 'Harita Jesoes geus ngadangoe eta omongan anoe ditjatoerkeun teja; seug ngalahir ka kapala masigit teh: Montong sjeun-sjeun, masing tétèp nya  
37 përtjaja! 'Sarta koe andjeunna hanteu aja noe diwidian ngiring, ngan Petros, Jakoboes, djeung Johannes saderek Ja-  
38 koboes. 'Geus kitoe soemping ka imah kapala masigit, sarta ningali roesoeh-tagiwoer, djeung noe maridangdam, sar-  
39 ta noe tjareurik aloek-aloeakan. 'Ari geus

lëbét, ladjéng eta pada dilahiran kijeu: Naha maraneh wét roesoeh-tagiwoer djeung tjareurik? boedak teh lain paeh, <sup>40</sup> ngan <sup>b</sup> keur sasarean bae. 'Tatapi eta pada njeungseurikeun ka Jesoes. Dëmi koe andjeunna sakabéh dibodalkeun, geus kitoe njandak indoeng-bapana boedak, djeung noe ngariring teja, bari ladjéng lëbét ka ënggon boedak ngalon-  
41 díjor. 'Tidinja boedak teh leungeunna ditjandak, sarta dilahiran kijeu: Talita koemi! tégésna, ari disalin basana: Eh nj! <sup>c</sup> kami nitah ka maneh, geura hoe-  
42 dang. 'Sapada-harita boedak teh hoe-dang, toeloej leuleumpangan; wantoe-oemoerna geus doewa wélas taoen. Dëmi djalma teja liwat saking  
43 nja mélengék. 'Ladjéng pada diomat-omatan pisan koe Jesoes, <sup>d</sup> poma-poma oelah aja noe njahoëun hidji-hidji atjan, sarta miwarang boedak teh koedoe di-  
bere dadaharan. <sup>a</sup> Lœk. 8: 49. <sup>b</sup> Joh. 11: 11.  
<sup>c</sup> Lœk. 7: 14. <sup>d</sup> p. 1: 44.

## PASAL 6.

Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes djéngkar ti dinja, Gladjéng soemping ka nagara asalna; <sup>2</sup> moerid-moeridna ngariring. 'Ari geus dongkap ka poë sabat, Jesoes ngamimitian ngawoeroek di masigit; dëmi dina lëbah noe ngadarenge reja pisan anoe hareugeueun, aromongna: <sup>b</sup> Na ti mana eta teh meunangna anoe kitoe? sarta kapintéran naom eta noe geus dipaparinkeun ka dinja teh, noe matak bisaeun njijeun moedjidat kitoe koe leu-<sup>3</sup> ngeunna? 'Naha <sup>c</sup> eta koetan lain toe-kang kai, anak Mariam, djeung doeloerna Jakoboes, djeung Joses, sarta Joedas, djeung Simon? sarta ari doeloerna awewe lain noe araja di dijeu, di oerang teja? Tidinja eta djalma pada titadjong <sup>4</sup> ka andjeunna. 'Ladjéng Jesoes ngalahir ka darinja: Ari noe djadi nabi kateudihormatanana teh ngan di nagara asalna, sarta koe sanak-barajana, kitoe deui <sup>5</sup> di djéro boemina bae. 'Sarta di dinja andjeunna teu ijasaen midamél moedjidat, ngan aja noe garëring hidji-hidjieun ditaroempangan panangan, ditja-<sup>6</sup> lageurkeun. 'Sarta heraneun pisan tina teu-kapertjajaänana. Ladjéng angkat ngidérana sakoer desa-desa anoe sakoe-  
riling, bari ngawoeroek. <sup>a</sup> Mat. 13: 53;  
<sup>b</sup> Lœk. 4: 16. <sup>c</sup> Joh. 7: 15. <sup>c</sup> Joh. 6: 42.

7 Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> moerid noe doewa wélas teja koe Jesoës disaoer; ladjéng mimiti miwarang leumpang doewaan-doewaan, djeung dipaparin kawasa pi-skeun ka sakoer soekma nadjis. 'Sarta pada ditimbalan, oelah mawa naon-naon baris di djalan, ngan iteuk bae hidji; oelah mawa endong, atawa roti, atawa <sup>9</sup> doewit dina saboek; 'djeung moedoe make taroempah, tatapi oelah make <sup>10</sup> badjoe doewa. 'Ari lahiranana ka darinja: Di mana bae maraneh asoep kana hidji imah, nja di dinja koedoe tjitjing, <sup>11</sup> těpi ka mangkat deui. Ari noe hanteu ngakoe ka maraneh, kitoe deui hanteu ngadengke ka maraneh, toeloej indit deui bae ti dinja, bari ngekedjekkeun ngérés anoe napéł dina soekoe maraneh, pikeun djadi saksi ka eta djalma. Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: ari Sadoemoe djeung Gomora teja bakal enteng di poë ngahoekoem ti batan nagara noe <sup>12</sup> kitoe. 'Tidinja moerid teh arindit, sarta ngoewarkeun <sup>b</sup> jen koedoe tarobat. <sup>13</sup> 'Djeung ngaloewarkeun setan reja pisan, kitoe deui reja djalma noe géring <sup>c</sup> dibaloeran minjak, pada ditjageurkeun.

<sup>a</sup> Mat. 10:1; Loek. 9:1. <sup>b</sup> Mat. 3:2.

<sup>c</sup> Jak. 5:14.

14 Ari <sup>a</sup> radja Herodes ngareungeu warta; wantoe-wantoe djénéngan Jesoës geus kaoetara. Toeloej ngalahir kijeu: Johannes toekang ngabanjoe teja geus hoedang deui ti noe marao, nœatak <sup>15</sup> eta sakitoë kamatihanana. 'Tjék <sup>b</sup> anoe sedjen: Eta teh Elias; ari tjék noe sedjen deui: Eta teh nabi, tjara salah-sahidji <sup>16</sup> tina para nabi. 'Tatapi mangsa kada-ngeoe koe Herodes, toeloej ngalahir kijeu: Estateh Johannes, noe dipotong beuheunga koe aing teja; geus hoedang deui <sup>17</sup> ti noe marao. 'Karana eta teh Herodes geus miwarangan djalma, sarta Johannes geus ditangkép, toeloej diasoepekun ka pangberokan bari dibanda, tina pérkara Herodias, geureuha Pilipoes saderekna, sarehna eta geus ditikah koe Herodes. <sup>18</sup> 'Sababna Johannes mihatoer ka Herodes kijeu: Andjeun teh teu kawidian mihoe-koem ka geureuha saderek andjeun. <sup>19</sup> 'Ari Herodias teh ngakalakkeun ka Johannes, hajang maehan, tatapi hanteu <sup>20</sup> bisaeun. 'Karana Herodes sijeuneun koe Johannes, doemeh oeningaen jen eta

teh djalma bénér djeung soetji, sarta koe Herodes diraksa; djeung tijap-tijap ngareungeu ka piwoeroekna, midamél reja-reja pérkara, sarta rèsépeun ngareungeukeun. 'Kaparéng datang poë noe bangloes. Herodes di poë wewédalanan mestakeun <sup>a</sup> ka para ponggawana, djeung ka para kapala sérddadoe, sarta ka para menak Galilea. 'Hol poetra Herodias noe istri datang asoep, toeloej ngibing, matak soekaeun Herodes djeung noe pada ngarijoeng sasaréngan. Seug radja ngalahir ka moerangkalih teh: Geura menta ka ama; naon bae noe dipikahajang koe njai, tangtoe koe ama diberean. 'Samalah radja teh soempah: <sup>b</sup> Naon bae noe rek dipenta koe njai, tangtoe koe ama diberean, masih sa-<sup>24</sup> beulah karadjaän ama oge. 'Los eta moerangkalih ka loewar, toeloej oendjoekan ka iboena: Koering pisaeünana njoehoenkeun naon? Ari papatah iboena: Koedoe njoehoenkeun hoeloe Johannes <sup>25</sup> toekang ngabanjoe teja. 'Seug eta teh goera-giroe asoep deui, marék ka radja, prak disoehoenkeun, kijen pioendjoekna: Kahajang simkoering, moegi gamparan ajeuna pisan ka simkoering masihan hoeloe Johannes toekang ngabanjoe teja, <sup>26</sup> sarta diwadahan koe talém. 'Geus kitoe radja teh nalangsa pisan; ngan koe tina soempalna teja, sarta djeung koe sadajana noe ngarijoeng sasaréngan, noe matak teu kérsaen mogogan ka moe-<sup>27</sup> rangkalih. 'Harita keneh radja miwarangan hidji mantri, ditimbalan ngala mastaka Johannes. Bral indit eta teh, seug motong benheung Johannes di djéro <sup>28</sup> pangberokan; 'mastakana toeloej dibawa, diwadahan koe talém, dibikeun ka moerangkalih teja, dëmi koe eta disang-<sup>29</sup> gakeun ka iboena. 'Mangsa kadenge koe moerid-moeridna, seug daratang, majit-na toeloej dibawa, diébogkeun kana koe-boeren.

<sup>a</sup> Mat. 14:1; Loek. 9:7. <sup>b</sup> p. 8:28.  
<sup>c</sup> Est. 5:3, 6.

30 Ari <sup>a</sup> rasoe-lrasoel teja koempoel deui ngadareuhesusan ka Jesoës, sarta ngaroendjoekkenn sakabehna, noe geus diwaoe-lroekkeun koe maranehanana. 'Geus kitoe Jesoës ngalahir ka darinja kijeu: Ajeuna maraneh sabatoer-batoer bae geura miloe ka énggon noe rehe, koedoe

reureuh sakeudeung. Karana loba pisan djalma wara-wiri bae,<sup>b</sup> moenggah hanteu  
<sup>32</sup> kaer dalahar-dalahar atjan. 'Toeloej arangkat toenggang parahoe, njaring-salkeun pribadi ka ēnggon noe simpe.  
<sup>33</sup> 'Dēmi koe djalma-djalma katarendjo eta teh geus sēmpoeng mijang, sarta reja pisan anoe tēgēs ka Jesoes; broel pada arindit babarēngan ti sakabeh nagara, sarta badarat, moeroe ka dinja teja, daratangna ti heula; seug pada mapag  
<sup>34</sup> barēng. 'Ari <sup>c</sup> Jesoes ka loewar, kattingali eta loba pisan djalma, seug kālangkoeng-langkoeng wēlaseunana, tina sabab eta teh tjara domba noe euweuh pangangonna. Ladjēng ngamimitian ngawoeroek ka darinja reja pisan pērkara.  
<sup>35</sup> 'Ari geus wantji dek boerit, moerid-moeridna toeloej pada marēk ka Jesoes, sarta bari aroendjoekan: Di dijeu ēnggon noe rehe, sarēng wantjina geus dek  
<sup>36</sup> boerit; 'ajeuna eta djalma-djalma moegi dipiwarang maloendoer, sina pada leumpang ka pilēmbooran sarēng ka desadesa noe aja di sakoeriling, baris māreuli roti pikeun daririna, karana hanteu  
<sup>37</sup> garadoheun pitēdaeuanna. 'Dēmi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna: Koe maraneh bae bere dadaharan. Ari pioendjoekna deui ka andjeunna: <sup>d</sup> Koemaha simkoe-ring teh moedoe laleumpang, ngadewit roti doewa ratoes dinar, baris mere pi-  
<sup>38</sup> tēdaeun ka eta? 'Ari lahiranana: Maraneh boga roti sabaraha siki? geura djig tendjoan. Dēmi geus kanjahoan, pok oendjoekan: Soemoehoen, aja lima, sa-  
<sup>39</sup> rēng aja laeok doewa siki. 'Geus kitoe moerid ditimbalan, eta djalma koedoe disina darijoeck ririjoengan dina djoekoet  
<sup>40</sup> hedjo. 'Gek toeloej darijoeck goegoendoekan, aja noe saratoes, aja noe lima  
<sup>41</sup> poeloek sagendoekna. 'Ladjēng Jesoes njandak eta roti lima siki djeung laeok noe doewa siki teja, seug <sup>e</sup> tanggah ka langit, bari moedji soeker; tidinya pek roti teh disēmplekan, sarta dipaparin-keun sakali ka moerid-moerid, sina disodorkeun ka djalma-djalma teja; ari eta laeok noe doewa siki teh koe an-  
<sup>42</sup> djeunna dibagikeun pikeun sarereja. Toeloej sakabeh pada dadaharan, sarta da-  
<sup>43</sup> tang ka sareubeuheun. 'Dēmi geus kitoe / diparoeloengan beunang njēmplekan, wani aja doewa wēlas karandjangan pi-

<sup>44</sup> noeh, sarta djeung sesa laeok teja. 'Ari noe dadaharan roti teja, djoemlahna lima reboe djalma lalaki. <sup>a</sup> Looek. 9:10.  
<sup>b</sup> p. 3:20. <sup>c</sup> Mat. 9:36; 14:14. <sup>d</sup> Mat. 15:33.  
<sup>e</sup> p. 7:34. <sup>f</sup> p. 8:8.  
<sup>45</sup> Harita keneh <sup>a</sup> moerid-moerid koe Jesoes dipiroesa sina arasoep kana parahoe, soepaja lajar ti heula ka peuntas, ka Bet-Saida, eukeur andjeunna mi-warang maroelang djalma-djalma teja.  
<sup>46</sup> 'Sanggeusna eta dipiwarang maloendoer, ladjēng andjeunna naek ka goenoeng,  
<sup>47</sup> bade nēnēda. 'Dēmi geus boerit, parahoe teh aja di tēngah laoet, ari andjeunna  
<sup>48</sup> mah njalira bae di darat. 'Ladjēng kattingali moerid-moerid soesaheun katjida ngadajoeng, wantoening keur angin mapag; ari ti peuting, antara waktoe ronda noe kaopat, Jesoes soemping ka moe-  
<sup>49</sup> ridna, tapak-hantjang dina laoet, kēr-  
<sup>50</sup> sana rek ngaliwatan ka dinja. 'Ari eta, barang narendjo ka andjeunna, keur tapak-hantjang dina laoet, maroekanana  
<sup>51</sup> djoerig, sarta pada tinggaroak. 'Karana koe sadajana katendjo, sarta pada njēblak. Enggal andjeunna ngalahir ka moe-  
<sup>52</sup> rid, kijeu lahirna: Masing galēde hatea,  
<sup>53</sup> ijeu teh kami; oelah sararijeun. 'Ladjēng Jesoes naek kana parahoe, njarēngan ka moerid-moerid, <sup>b</sup> ari angin teh toeloej ngarandēg. Dēmi eta pada liwat saking nja mēlēngēk di djēro pikirna,  
<sup>54</sup> sarta bari hareraneun. 'Karana tadi <sup>c</sup> hanteu njarēgpkeun ka pērkara roti teja, sabab teuas hatena.  
<sup>a</sup> Mat. 14:22; Joh. 6:15. <sup>b</sup> p. 4:39.  
<sup>c</sup> p. 7:18; 8:17.  
<sup>55</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> kēbat lajarna ka peuntas, darongkap ka tanah Genesaret;  
<sup>56</sup> ladjēng balaboech di dinja. 'Mangsa geus loengsoer tina parahoe, djalma di dinja sapada-harita njarahoēun ka Jesoes; 'toēloej pada ngidēr di sakoeriling tanah eta; ari sakoer noe gēring digogotong dina sakoer, moeroe-moeroe ēnggon di mana bae noe kadenge ajana Jesoes  
<sup>57</sup> keur linggih. 'Sarta ka mana bae soempingna, ka desa, atawa ka nagara, atawa ka lēmboer, nja di dinja sakoer noe gēring digalēmparkeun di pasar-pasar, bari noenoehoen ka Jesoes, moegi diwidian <sup>b</sup> njarabak bae kana kēlin djoebahna. Dēmi sakabeh anoe njabak ka andjeunna, seug tjalageur. <sup>a</sup> Mat. 14:34. <sup>b</sup> p. 5:27, 28.

## PASAL 7.

**G**eus kitoe <sup>a</sup> ahli-ahli parisi djeung sawareh ahli kitab, noe geus daratang ti Jeroesalem, baréng pada ngaga<sup>2</sup> deuhusan ka Jesoes. 'Mangsa narendjo moerid Jesoes sawareh dahar <sup>b</sup> bari nadjis leungeun, tégésna teu sibanjo, toe<sup>3</sup> loej ditjawad. 'Karana ari ahli parisi djeung oerang Jahoedi sakabeh hanteu dahar <sup>c</sup> ari tatjan habén sibanjo mah, ngalampahkeun pikoekoeh karoehoen. <sup>4</sup> 'Sarta ari poelang ti pasar hanteu dahar, lamoen tatjan mandi. Djeung reja-reja deui sadjaba ti dinja koe eta geus katampa baris ngestoekueun, saperti ngoembah tjatjangkir, djeung kéndi, djeung wawadahan sipat tambaga, sarta <sup>5</sup> randjang. 'Ari eta ahli parisi djeung ahli kitab teja toeloej pada naros ka Jesoes: Koe naon moerid-moerid adjéngan mana teu ngalampahkeun pikoekoeh karoehoen, ari daharna hanteu saribanoj leugeun? 'Démi Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka eta djalma: Eh, djalma noe poera-poera! geus bénér pisan Jésaja ngawédjangkeun hal maraneh, sakoe-maha noe dioengélkeun kijeu teja: Ijen bangsa ngahormatna ka kami koe biwir bae, ari hatena mah djaoeh pisan ti <sup>7</sup> kami. 'Tjoemah bae eta njémbahna ka kami, da mamatahkeun papatah, pa<sup>8</sup> rentah djalma. 'Karana timbalan Allah koe maraneh ditinggal, ari noe diestokenn mah pikoekoeh djalma, saperti ngoembah kéndi djeung tjatjangkir; djeung reja-reja noe kitoe sadjaba ti dinja noe dilampahkeun koe maraneh. <sup>9</sup> 'Lahiranana deui ka darinna: Nja aheng teuing pétna maraneh njoemahkenn kana timbalan Allah, soepaja bisa né<sup>10</sup> tépkéun pikoekoeh maraneh! 'Karana Moesa geus ngadawoehkeun: Koedoe masing hormat ka bapa sarta ka indoeng; djeung deui: Saha-saha noe njapa ka bapa atawa ka indoeng, pasti koedoe <sup>11</sup> dipaehan. 'Tatapi ari tjarek maraneh mah: Tijap-tijap djalma ngomong ka bapa atawa ka indoeng kijeu: Noe baris pimangpaáteun ka bapa ka indoeng ti koering, eta teh koerban, tégésna pa<sup>12</sup> ngabakti, [eta hade lampahna]. 'Sarta koe maraneh geus teu diwidian mihade <sup>13</sup> deui ka bapana atawa ka indoengna.'Djadi

maraneh ngapéshkeun ka pangandika Allah koe pikoekoeh maraneh, noe koe maraneh ditangtoekeun; sarta reja pisangalampahan maraneh anoe kitoe pétna. <sup>14</sup> 'Tidinja Jesoes njaoer sakabeh djalma-djalma teja, sarta dilahiran kijeu: Sakabeh geura koedoe pada ngadenge ka <sup>15</sup> kami, sarta hartikeun: 'naon-naon ti loewar djalma asoep ka djéro, taja noe matak nganadjiskeun ka djalma; démi anoe bidjil ti djéro djalma, nja eta noe <sup>16</sup> matak nadjis ka djalma tamah. 'Lamoen aja djalma <sup>d</sup> noe boga tjeuli pikeun ngadenge, eta koedoe dengekeun.

<sup>a</sup> Mat 15: 1. <sup>b</sup> Loek. 11: 38. <sup>c</sup> Joh. 2: 6. <sup>d</sup> p. 4: 23.

- <sup>17</sup> Mangsa Jesoes geus pisah ti djalma-djalma teja, sasoempingna ka boemi, <sup>a</sup> toeloej moerid-moeridna pada naroskeun <sup>18</sup> eta misil teja. 'Ari lahiranana ka darinna: <sup>b</sup> Naha karah maraneh oge taja pangarti? Koetan hanteu ngaharti, jen saniskara noe asoep ka djéro djalma ti loewareunana, moal matak nganadjiskeun ka djalma? 'Sabab hanteu asoep ka djéro hatena, istoening ka djéro beuteung, toeloej bidjil di djamban, noe <sup>20</sup> ngabéresihkeun sagala kahakanan. 'Lahiranana: Ari noe bidjil ti djéro djalma, nja eta noe matak nadjis ka djalma <sup>21</sup> teh. 'Karana ti djéro, tina hate djalma, bidjil pikir noe goreng, ngaranjed, <sup>22</sup> dji nah, maehan, 'maling, kapérétjitan, kadoeligan, palatjidra, kalatjoeran, sirikpidik, ngagogoreng, kamagoengan, <sup>23</sup> ka boeroengan. 'Eta sakabeh pétkara noe goreng bidjilna ti djéro, sarta matak nadjis ka djalma. <sup>a</sup> Mat 15: 15. <sup>b</sup> p. 4: 13.
- <sup>24</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes djéngkar ti dinja, angkatna ka wéwéngkéran Tiroes djeung Sidon. Ladjéng linggih kana hidji imah, <sup>b</sup> kérsana oelah aja noe nganjahoankeun; <sup>25</sup> tatapi teu boeni bae. 'Karana aja hidji awewe, boga anak awewe noe kaásopen soekma nadjis; démi eta geus ngadenge bedja pétkara Jesoes, hol datang, <sup>26</sup> toeloej méndék ka dampalna. 'Ari awewe teja oerang Joenani, asalna ti Siro-Poeniki. Panoehoenna andjeunna moegi ngaloewarkeun eta setan ti djéro anak-na. <sup>27</sup> 'Tatapi lahiran Jesoes ka dinja: Baroedak sina seubeuh heula; karana teu pantés njokot roti baroedak, seug <sup>28</sup> dialoengkeun ka kitjik. 'Démi eta ngawangsoel, kijeu pioendjoekna: Soemoe-

hoen Goesti, lërës pisan, tanapi sana-djan kitjik oge di kolong medja sok  
29 njatoe remeh baroedak.'Lahiranana deui ka awewe teh: Tina sabab omongan eta, maneh geura balik bae; setan teh  
30 geus ka loewar ti anak maneh. 'Ana datang ka imahna, kasampak anak teja keur ngédeng di énggon; ari setan teh  
31 geus ka loewar. <sup>a Mat. 15 : 21. b p. 9 : 30.</sup>

31 Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes djéngkar deui tina bilangan Tiroes djeung Sidon, djal-an ka ténkah-téngah-heun bilangan Dekapolis; ladjéng soemping ka laoet Galilea. 'Tidinja aja noe njaranggakeun hidji djalma nya torek nya balelol; ari panoehoenna <sup>b</sup> moegi koe Jesoes di-  
32 toempangan panangan. 'Toeloej koe Jesoes dipisahkeun ti djalma loba, sarta tjeulina ditjotjokan ramo, <sup>c</sup> ladjéng ngag-  
33 loedah, bari ditjabak letahna. 'Seug <sup>d</sup> tangah ka langit, <sup>e</sup> bari ngarengghap; geus kitoe dilahiran kijeu: Epata! té-  
34 gésna: Geura boeka! 'Sapada-harita tjeulina boeka, djeung tatali letahna oedar,  
35 sarta bentes ngomongna. 'Ladjéng djalma teja pada ditimbalan, <sup>f</sup> papatjoewan oelah dibedjakeun ka saha-saha; tatapi sakoe maha ditimbalanana ge, eta beuki  
36 angot ngoetarakeunana. 'Sarta liwat saking nya pada hareugeuneun, ari ar-  
37 mongna: Sadaja padamélanana hade pi-san; anoe torek koe andjeunna dipa-parin sina ngadenge, ari noe bisoe di-sina bisa ngomong. <sup>a</sup> Mat. 15 : 29. <sup>b</sup> p. 5 : 23.  
<sup>c</sup> p. 8 : 23. <sup>d</sup> p. 6 : 41. <sup>e</sup> p. 8 : 12. <sup>f</sup> p. 1 : 43, 45.

### PASAL 8.

Mangsa eta, keur waktoe loba katjida  
2 djalma, sarta teu barogaeun piha-kaneunana, <sup>a</sup> ladjéng Jesoes njaeroe moe-  
rid-moeridna, sarta dilahiran kijeu: 'Kami <sup>b</sup> liwat saking nya watir ka eta djalma-djalma; sabab ajana di kami geus  
3 meunang tiloe poë, sarta teu barogaeun  
pihakaneunana. 'Saoepama koe kami  
dipiwarang moelang tatjan dadaharan  
mah, tangtoe maropo di djalanan; karana  
4 noe sawareh datangna djaoeh.'Ari wang-soelan moerid-moeridna: Ti mana atoeh  
nya pimeunangeun pikeun miseubeuhan  
eta djalma-djalma koe roti, di djeu di  
5 tégal? 'Ladjéng dipariksa: Sabaraha siki  
maranah boga roti? Pioendjoekna: Soe-  
moehoen, toedjoeh. 'Tidinja eta djalma-  
djalma dipiwarang darijoeck dina taneuh.

Geus kitoe njandak roti noe toedjoeh  
siki, seug moedji soekoer, tidinja pek disémpelkan, bari toeloej dipaparinkeun  
ka moerid-moeridna, sina disodorkeun;  
prak disodorkeun ka eta djalma-djalma.  
7 'Djeung deui moerid barogaeun laoek  
lalémboet saeutik; ari eta koe Jesoes  
geus dibérkahan, timbalanana koedoe  
koe moerid-moerid disodorkeun deui.  
8 'Toeloej pada dadaharan, sarta datang  
ka sareubeuheun; dëmi geus kitoe di-  
paroeloengen sesa beunang njémpelkan,  
9 meunang toedjoeh karandjang. 'Ari noe  
dadaharan teja antara opat reboe djal-  
10 ma. Ladjéng bae diboebarkeun. 'Waktoe  
harita keneh Jesoes nitihan parahoe,  
diring koe moerid-moeridna, ladjéng  
soemping ka bilangan Dalmanoeta.

<sup>a</sup> Mat. 15 : 32. <sup>b</sup> p. 6 : 34.

11 Ari gens kitoe ahli parisi baridjil,  
seug ngamimitian madoean ka Jesoes,  
<sup>a</sup> pada menta tanda ti langit, karépna  
12 ngadodja. 'Ladjéng <sup>b</sup> Jesoes ngarahoeh  
di djéro manahma, bari ngalahir: Naha  
ijeu bangsa teh wét menta tanda? Sa-  
témenna, kami ngalahir ka maranah:  
boloampar teuing ijeu bangsa teh dipa-  
13 parin tanda! 'Seug bae koe andjeunna  
ditilar, sarta nitihan parahoe deui, la-  
djéng lajar ka peuntas. <sup>a</sup> Mat. 12 : 38; 16 : 1;  
<sup>b</sup> Loek. 11 : 16. <sup>c</sup> p. 7 : 84; Loek. 11 : 29.

14 Ari <sup>a</sup> moerid-moeridna parohoëun ma-  
wa roti; hanteu aja naon-naon di djéro  
15 parahoe, ngan roti sasaki bae. 'Kalérësan  
Jesoes nimbalan ka darinja, kijeu lahir-  
na: Masing hade-hade, koedoe njégah  
kana ragi ahli parisi, djeung kana ragi  
16 Herodes. 'Dëmi eta pada babadamian  
djeung batoerna, kijeu pokna: Noe matak  
kitoe, tina sabab oerang hanteu mawa  
17 roti. 'Ari Jesoes teh waspaoseun hal eta;  
ladjéng ngalahir ka darinja kijeu: Naha  
maranah wét babadamian, jen hanteu  
mawa roti? <sup>b</sup> Koetan maranah teh tatjan  
térag djeung hanteu ngaharti? Naha  
maranah masih keneh mawa teuas hate?  
18 'Boga panon hanteu nendjo, boga tjeuli  
teu ngadenge? Karah hanteu ingéti pisan?  
19 'Mangsa <sup>c</sup> kami njémpelkan roti lima  
siki keur ka djalma lima reboe teja,  
geuning noe dipoloengen koe maranah  
sabaraha karandjang pinoeh koe sesa  
beunang njémpelkan? Ari pioendjoekna:  
20 Soemoehoen, doewa wélas. 'Kitoe deui

- mangsa kami njëmplekan noe toedjoeh siki keur ka djalma opat reboe teja, geuning noe dipoloengan koe maranah sabaraha karandjang pinoeh koe sesa beunang njëmplekan? Ari pioendjoekna: Soen<sup>21</sup> moehoen, toedjoeh. 'Lahiranana deui ka darinja: Naha maranah teu ngaharti keneh?' <sup>a Mat. 16:5; b p. 3:5; 6:52; Loek. 24:25. c p. 6:41.</sup>
- Ladjëng soemping ka Bet-Saida. Geus kitoe an-<sup>22</sup> djeunna koe Petros dibantoen njing-<sup>33</sup> koer, bari seng dipepelinan. 'Dëmi Je-<sup>33</sup> soes malik, ningali ka moerid-moeridna, sarta njeuseul ka Petros, lahiranana: Eh Setau! geura los ka toekangeun kami; karana maneh teu ngingëtkeun pérkara noe ti Allah, ngan anoe ti djalma<sup>34</sup> b. 'Ladjëng njaoer djalma-djalma teja, baréng moerid-moeridna; seug dilahiran<sup>34</sup> kijeu: Lamoen aja djalma dek anoeet ka kami, <sup>e</sup> koedoe njégah karép sorangan, djeung koedoe manggoel kai-dipalang<sup>35</sup> adjangna, toeloej anoeet ka kami. 'Karana saha-saha noe dek ngarahajoekna ka njawana, bakal kaleungitan koe njawana; sabalikna, saha-saha noe kaleungitan koe njawana <sup>f</sup> tina sabab kami djeung tina sabab Indjil mah, eta noe bakal<sup>36</sup> rahajoe njawana. 'Karana naon pigawe-eunana di djalma, kaoentoengan saälam-doenyia, lamoen meunang roegi njawana<sup>37</sup> mah? 'Sarta rek mere naon djalma pikeun<sup>38</sup> nëboesan njawana? 'Karana <sup>g</sup> saha-saha djalma mikaera ka kami djeung ka pang-woeroek kami, aja di bangsa ijeu noe ranjedan reudjeung doraka, eta Poeta manoesa mëngke kitoe deuimikaera kadinja, mangsa soemping bari nganggo kamoel-<sup>39</sup> jaän Ramana, diiring koe para malaikat saroetji. <sup>a</sup> Mat. 16:13; Loek. 9:18. <sup>b</sup> p. 6:15. <sup>c</sup> p. 10:32. <sup>d</sup> Joh. 16:29. <sup>e</sup> p. 10:21. <sup>f</sup> p. 10:29. <sup>g</sup> Mat. 10:33.
- ### PASAL 9.
- Ngalahir deui Jesoes ka darinja: <sup>a</sup> Sa-n<sup>b</sup> té-mëna, kami ngalahir ka maranah: djalma noe narangtoeng di dijeu sawareh moal pingarasaeun maot, samemeh-na narendjo karadjaän Allah teh dong-kap sarta poharana. <sup>a</sup> Mat. 16:28; Loek. 9:27.
- Sanggeus <sup>a</sup> meunang gënëp poë Jesoes njandak <sup>b</sup> Petros, Jakoboes djeung Johannes; ditjandakna naek ka goenoeng noe loehoer, woengkoel eta bae. Geus kitoe andjeunna salin roepina, katendjo<sup>3</sup> koe moerid. 'Ari panganggona djadi gitlap, ngéplak pisan saperti saldjoe; di boemi teu aja toekang njeuseuh, noe bisa<sup>4</sup> ngabodaskeun tjara kitoe. 'Toeloej nem-bongan ka darinja Elias reudjeung Moesa,<sup>5</sup> keur sasaoran djeung Jesoes. 'Pok Petros hatoeran, kijeu pioendjoekna ka Jesoes: Noen Rabi! sae pisan aja di dijeu teh; simkoering moegi idinan njarijeun

tiloe saoeng; anoe hidji bade andjeun, noe hidji bade nabi Moesa, saréng noe hidji deui bade nabi Elias. 'Karana teu njahoéun Petros teh di omongna sora-<sup>7</sup> ngan; wantoe-wantoe rareuwaseun. 'Tidinja datang mega, ngaoeban kaa sadajana; sarta aja gëntra ti djéro eta mega, kijeu pangandikana: Ijeu teh Poetra kami noe kaásih; masing pada ngagoegoe<sup>8</sup> ka dinja! 'Ngagéntak pada loewak-ljeuk; teu aja noe katendjo hidji-hidji atjan, ngan Jesoes njalira, sasaréngan djeung maranehanana. <sup>a</sup> Mat. 17:1; <sup>b</sup> Loek. 9:28. <sup>b</sup> p. 5:37.  
 9 Mangsa <sup>a</sup> keur laloengsoer ti goenoeng, eta pada ditimbalan koe Jesoes, hal pérkara noe geus katarendjo papatoewan oelah ditjaritakeun ka saha-saha, kadjabo dimana Poetra manoesa  
 10 teh geus tanghi ti noe marao. 'Ari eta pilahir teh pada njatéti dina ati, sarta silih-tanja djeung batoerna, koemaha  
 11 tégénsa tanghi ti noe marao. 'Tidinja pada naros ka andjeunna, kijeu pioendjoekna: Koemaha ari tjarek ahli-ahli kitab mah, jen moedoe soemping heula  
 12 Elias? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Geus katangtoean pisan eta Elias bakal soemping heula, sarta ngadégeun deui saniskara. Djeung koemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab tina hal Poetra manoesa? <sup>b</sup> koedoe pirang-pirang njan-  
 13 dang sangsara, sarta dihibrina. 'Tatapi kami ngalahir ka maraneh: Elias éng-geus soemping tamah, ari eta djalma geus pada ngalampahkeun ka dinja sakarép-karépna bae, sapérti pérkara noe geus dioengélkeun dina Kitab.  
<sup>a</sup> Mat. 17:9; <sup>b</sup> Loek. 9:36. <sup>b</sup> Jés. 53:3.

14 Mangsa Jesoes soemping kaa moerid, ningali eta keur dirarijoeng koe djalma loba, sarta aja ahli kitab mara-  
 15 doean. 'Sapada-harita eta sakabehna djalma, barang narendjo ka Jesoes, pada njéblak; seug maroeroe ngadeuheusan,  
 16 sarta ngaroendjoengan. 'Geus kitoe Jesoes mariska ka ahli kitab teh: Madoe-  
 17 keun naon maraneh djeung eta? 'Pok <sup>a</sup> sahidji djalma ti noe loba ngawangsöel, kijeu pioendjoekna: Noen Goeroe! simkoering geus ngabantoen poen anak lalaki, soemédjya disanggakeun ka an-  
 18 djeun; eta kaasoepan soekma bisoe; 'saréng di mana bae ditjékélna koe soekma teh, eta dirérédjet, seug ngaboedah, bari

kékrotan hoentoena, sarta beuki ngabéngangan. Simkoering geus poepoelih ka moerid andjeun, neda dipangka-loewar-keun soekma teh, nanging teu barisae-  
 19 eun. 'Ladjéng Jesoes ngalahir, kijeu lahirna ka darinja: Eh, bangsa noe teu pértyaja! sabaraha pililaewuna deui kami koedoe ngareudjeungan ka maraneh? sabaraha lilana deui kami koedoe sabar ka maraneh teh? Geura ka-djeukeun bae  
 20 eta teh ka kami. 'Gantjangna disangga-keun. Ana nendjo ka Jesoes, pada-harita diboentang-banting koe soekma teh, bloeg laboeh kana taneh gédébag-gédé-  
 21 boeg, sarta ngaboedah. 'Jesoes lajéng mariksa ka bapana: Geus sabaraha la-wasna eta kataradjang kitoe teh? Ari oendjoekanana: Soemoehoen, ti boeboe-  
 22 dakna. 'Malah geus rémén pisau koe soekma digoebroeskeun kana seuneu, kana tjaí nja kitoe deui, ngarah tiwasna. Manawi andjeun ijasa, moegi-moegi aja silh-piwélas ka simkoering saréng ka poen anak, moegi maparin piteloeng.  
 23 'Lahiran Jesoes ka dinja: Lamoen maneh bisa pértyaja; <sup>b</sup> ari djalma noe pértyaja  
 24 mah saniskara oge beunang bae. 'Harita keneh bapa eta boedak mioendjoek sarta bédas, bari ragragan tji-mata, kijeu pi-oendjoekna: Noen Goesti! simkoering pértyaja pisan; moegi noeloeng kana ka-  
 25 teu-pértyajaan simkoering. 'Ari katingali koe Jesoes djalma-djalma moeroobael, enggal soekma nadjis teh disaoeran, kijeu lahirna ka dinja: Eh, soekma nja bisoe nja torek! kami nitah ka maneh, geura ka loewar ti boedak, sarta oelah  
 26 njoeroep-njoeroep deui ka dinja. 'Geus kitoe soekma teh djédjéritan, sarta boedak hantém bae diboentang-banting, bari toeloej ka loewar. Ari boedak teja kawas paeh bae, wani tjék noe reja mah  
 27 geus ninggal. 'Tidinja koe Jesoes ditjan-dak leungeunna, sarta dihoedangkeun;  
 28 neut toeloej hoedang. 'Mangsa Jesoes geus soemping ka imah, ditaros koe moerid ngan sabatoer-batoerna bae: Koemaha noe mawi simkoering mah  
 29 hanteu bisa ngaloewarkeun eta teh? 'Lahiranana ka darinja: Ari bangsa eta mah hanteu aja noe matak ka loewar, ngan koe lantaran nénéda reudjeung poewasa. <sup>a</sup> Mat. 17:14; <sup>b</sup> Loek. 9:38. <sup>b</sup> p. 11:23.  
 30 Ladjéng arangkat ti dinja, <sup>a</sup> ngaliwat

ka Galilea; ari kërsa Jesoes <sup>b</sup> oelah aja  
<sup>81</sup> noe nganjahoankeun. 'Sababna keur  
 ngawoeroek ka moerid-moeridna; ari la-  
 hiranana ka dinja: <sup>c</sup> Poetra manoesa teh  
 bakal diselekhkeun ka leungeun djalma-  
 djalma, sarta koe eta toeloej dipaehan;  
<sup>32</sup> dëmi sanggeusna dipaehan, pitanghieun  
 deui di poë noe katiloe. 'Ari moerid  
<sup>d</sup> hanteu pisan ngahartieun ka pilahir  
 bijeu; arek naros da aladjriheun.

<sup>a</sup> Mat. 17:22. <sup>b</sup> p. 7:24. <sup>c</sup> p. 8:31; 10:32.

<sup>d</sup> Loek. 18:34.

<sup>33</sup> Geus kitoe dongkap ka Kapernaoem.  
 Sasoempingna ka boemi, <sup>a</sup> ladjëng Jesoes  
 mariksa ka moerid-moerid: Marboet-  
 keun pérkara naon maraneh di djalan?  
<sup>34</sup> 'Dëmi eta rarepeh bae; sababna noe dipa-  
 röboetkeun teh djeung batoer di djalan,  
 nja eta noe mana teja noe pangentjoelna.  
<sup>35</sup> 'Ladjëng Jesoes linggih; anoe doewa wé-  
 las teja seug disaoer, sarta dilahiran  
 kijeu: <sup>b</sup> Satijap-tijap djalma hajang ti  
 heula, tangtoe bakal pangpandeurina ti  
 sakabeh, sarta djadi badegana noe saka-  
<sup>36</sup> beh. 'Tidinja njandak hidji boedak leut-  
 tik, diteundeun di tengah-tengah moerid,  
 sarta <sup>c</sup> dirangkoel, seug bari ngalahir ka  
<sup>37</sup> maranehanana: 'Saha-saha noe ngakoe  
 ka sahidji boedak leutik tjara kijeu, tina  
 sabab djénengan kami, nja eta djalma  
 ngakoe ka kami; sarta ari noe ngakoe  
 ka kami, nja eta énjana mah lain ngakoe  
 ka kami, istoengen ngakoe ka noe geus  
 miwarang kami. <sup>a</sup> Mat. 18:1; Loek. 9:46.  
<sup>b</sup> p. 10:43. <sup>c</sup> p. 10:16.

<sup>38</sup> Pok <sup>a</sup> Johannes oendjoekan, kijeu pi-  
 oendjoekna: Noen Goeroe! simkoering  
 geus pada nendjo hidji djalma, noe nga-  
 loewarkeun setan-setan koe njébat djé-  
 nengan andjeun; doepi eta hanteu miloe  
 ngiring; ari koe simkoering sadaja di-  
 geunggeureuhkeun, doemeh hanteu mi-  
<sup>39</sup> loe ngiring. 'Dëmi lahiran Jesoes: Eta  
 oelah digeunggeureuhkeun; <sup>b</sup> karana  
 hanteu aja djalma nijjeun kamatihan  
 koe njéboet djénengan kami, seug tereh-  
<sup>40</sup> terah ngoepat diri kami. 'Karana <sup>c</sup> ari  
 noe teu ngalawan ka oerang, nja eta  
<sup>41</sup> ngabantoean. 'Karana <sup>d</sup> saha-saha ka  
 maraneh mere nginoem tjai saloemoer,  
 tina sabab djénengan kami, sapedah ma-  
 raneh anoe Kristoes, satémenna kami  
 ngalahir ka maraneh, eta hamo loopoet  
<sup>42</sup> gandjaranana. 'Djeung <sup>e</sup> saha-saha noe

matak titadjong ka ijeu salah-sahidji  
 noe lauentik, noe përtjaja ka kami, eta  
 djalma mënding keneh dibangbaloehan  
 koe batoe panggilingan beuheungna,  
<sup>43</sup> toeloej dibalangkeun ka laoet. 'Djeung  
 deni <sup>f</sup> oepama leungeun maneh matak  
 titadjong ka maneh teh, geura potong.  
 Mënding maneh asoep kana hiroep bari  
 boentoeng, ti batan boga doewa leu-  
 ngeun, asoep ka naraka, kana seuneu  
<sup>44</sup> noe teu beunang dipareuman; 'di dinja  
 bilatoengna hanteu paeh, seuneuna han-  
<sup>45</sup> teu pareum. 'Sarta oepama soekoe ma-  
 neh matak titadjong ka maneh teh,  
 geura potong. Mënding maneh asoep ka-  
 na hiroep bari dejog, ti batan boga doewa  
 soekoe, dialoengkeun ka naraka, kana  
<sup>46</sup> seuneu noe teu beunang dipareuman; 'di  
 dinja bilatoengna hanteu paeh, seuneuna  
<sup>47</sup> hanteu pareum. 'Kitoe deui <sup>g</sup> oepama  
 panon maneh matak titadjong ka ma-  
 neh teh, geura tjoplokkeun. Mënding  
 maneh asoep kana karadjaa Allah boga  
 panon ngan sareulah, ti batan boga  
 doewa panon, dialoengkeun kana seuneu  
<sup>48</sup> naraka; 'di dinja bilatoengna hanteu  
<sup>49</sup> paeh, seuneuna hanteu pareum. 'Karana  
 hidji-hidji djalma koedoe dioejahan koe  
 seuneu, sarta <sup>h</sup> saban-saban koerban  
<sup>50</sup> koedoe dioejahan koe oejah. 'Ari <sup>i</sup> oejah  
 teh hade; tatapi lamoen oejah laas pang-  
 setna, dek make naon maraneh soepa-  
 jana sina sarian deui? Masing <sup>j</sup> boga  
 oejah di djero diri maraneh, sarta <sup>k</sup> koe-  
 doe sing rapih djeung batoer.

<sup>a</sup> Loek. 9:49. <sup>b</sup> 1 Kor. 12:8. <sup>c</sup> Mat. 12:30.

<sup>d</sup> Mat. 10:42. <sup>e</sup> Mat. 18:6. <sup>f</sup> Mat. 5:30. <sup>g</sup> Mat.

5:29. <sup>h</sup> 3 Moesa 2:13. <sup>i</sup> Loek. 14:34. <sup>j</sup> Kol. 4:6.

<sup>k</sup> Roem 12:18.

## PASAL 10.

Ladjëng <sup>a</sup> Jesoes djéngkar ti dinja,  
 soemping ka wéwéngkéran Joedea,  
 djalanna ka peuntaseun tji Jordan. Tidi-  
 nja djalma-djalma koempoel deui ngada-  
 reueusan, sarta sakoemaha adat-bijasa  
 andjeunna, eta pada diwoeroek deui.  
<sup>2</sup> 'Geus kitoe ahli parisi ngadareueusan,  
 sarta naros ka Jesoes, djalma kawidian  
 njérahkeun pamadjikan atawa hanteu;  
<sup>3</sup> ari karépna ngadodja. 'Ngawalon Jesoes,  
 kijeu lahirana ka eta djalma: Koemaha  
<sup>4</sup> noe geus didawehkeun ka maraneh koe  
 Moesa? 'Ari pihatoerna: <sup>b</sup> Moesa geus  
 ngawidian noeliskeun soerat panalak,

5 seug toeloej disérahkeun. 'Ngalahir deui Jesoës, kijeu lahirna: Ari Moesa, noe matak noeliskeun dawoehan kitoe pi-keun maraneh, tina sabab kateuasan  
6 hate maraneh; 'dëmi ti mimitina ngadjadikéun doenyá, eta koe Allah dida-  
7 mél hidji lalaki hidji awewe. 'Koe sabab eta, djalma bakal ninggalkeun indoeng-  
8 bapana, toeloej ngarakétan ka pamadjí-  
9 kanana; 'ari eta doewanana bakal djadi sadaging; anoe matak geus hanteu doe-  
10 wa, istoening ngan sadaging bae. 'Manana noe geus dirangképkéun koe Allah,  
11 oelah' dipisahkeun koe djalma. 'Ari di imah moerid-moeridna pada naroskeun  
12 deui eta pérkara. 'Lahiran Jesoës ka moerid: Saha-saha noe njérähkeun pamadjikanana, toeloej ngawin ka noe sedjen, eta hoekoemna mangranjedkem.  
13 'Djeung oepama awewe pécat ti salakina, toeloej lakan ka noe sedjen, eta hoe-  
koemna ngaranjed. <sup>a</sup> Mat. 19 : 1, <sup>b</sup> 5 Moesa 24 : 1.  
14 Toeloej <sup>a</sup> aja noe njaranggakeun baroedak leutik ka Jesoës, soepaja koe andjeunna <sup>b</sup> moegi diragap; dëmi noe njaranggakeun koe moerid-moerid di-  
hoelag. 'Barang ningali kitoe, Jesoës bëndoe, sarta moerid dilahiran kijeu: Eta baroedak sina njalampeurkem ka kami, oelah dipégatan; karana nja anoe kitoe ngabogaän karadjaän Allah teh.  
15 'Satémenna, kami ngalahir ka maraneh:  
16 ' Saha-saha noe hanteu narima kana karadjaän Allah, tjara koe boedak leutik ditarimakeunana, eta moal piasoepéun ka djérona. 'Ladjéng koe andjeunna <sup>d</sup> pada dirangkoel, sarta ditaroempangan panangan, dibérkahan. <sup>a</sup> Mat. 19 : 13;  
<sup>b</sup> Mat. 18 : 15. <sup>c</sup> Mat. 18 : 22. <sup>d</sup> Mat. 18 : 3. <sup>e</sup> Mat. 9 : 36.

17 Barang Jesoës djéngkar ka djalan, <sup>a</sup> djéboel hidji djalma noe ngadeuhusan; toeloej tapak-toeoer di pajoeneuna, sarta naros ka andjeunna kijeu: Noen, Goeroe anoe sae! simkoering koe-doe migawe naon, soepaja kawaris hi-  
18 roep noe langgëng? 'Ari lahiran Jesoës ka eta djalma: Naha maneh mana njé-boetkeun hade ka kami? Hanteu aja noe  
19 hade, ngan hidji bae, nja Allah. 'Maneh geus njaho kana timbalan kijeu teja: Maneh oelah ngaranjed; maneh oelah mahan; maneh oelah maling; maneh oelah miténah; maneh oelah njieun karoegian ka saha bae; koedoe masing hormat ka

20 bapa sarta ka indoeng. 'Ngawangsoeldjalma teh, kijeu pioendjoekna: Noen Goeroe! nja eta pisan sadajana noe diéstikeun koe  
21 simkoering ti boeboedak. 'Ladjéng eta teh dipélceng koe Jesoës, sarta djadi asihéun ka dinja; ari lahiranana: Aja hidji deui kakoerangan maneh: geura bral balik, djoewalan sakabéh babandaän maneh, geus kitoe bikeunan ka noe mariskin; maneh teh tangtoe boga radjabrana di sawarga; tidinja maneh ka dijieu, toeloej ngiring ka kami, <sup>b</sup> bari  
22 manggoel kai-dipalang. 'Dëmi eta djalma kabingoengan tina pilahir kitoe, toeloej bae moelang bari nalangsa; karana loba pisan barang-barangna. <sup>a</sup> Mark. 19 : 16;  
<sup>b</sup> Lœk. 18 : 18. <sup>c</sup> Mat. 10 : 38.

23 Tidinja Jesoës roeroet-reret, <sup>a</sup> sarta ngalahir ka moerid-moeridna: Nja hese djalma noe boga banda dek asoep kana  
24 karadjaän Allah. 'Ari moerid-moerid hareraneun tina pilahir andjeunna noe kitoe. Dëmi Jesoës ngalahir deui, kijeu lahirna ka darinja: Eh baroedak! hese pisan <sup>b</sup> djalma noe ngandéł ka banda, dek asoep kana karadjaän Allah teh.  
25 'Eta leuwih babari onta montjor kana lijang djaroem, ti batan anoe beunghar  
26 asoep kana karadjaän Allah mah. 'Dëmi moerid teh pada tambah harengueun, sarta ngaromong kijeu djeung batoerna: Lamoen kitoe mah, saha atoeh anoe  
27 pisalaméteun? 'Ari koe Jesoës pada dipélceng, sarta bari ngalahir: Di lëbah djalma eta teh moestabil, tatapi di Allah mah hanteu; karana moenggoeh di Allah  
28 mah saniskara oge ijasaen. 'Pok Petros oendjoekan: Simkoering mah geus pada ninggalkeun ka saniskantén, saréng toe-  
29 loej ngiring ka andjeun. 'Ngawalon Jesoës, kijeu lahirna: Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: taja pisan djalma noe geus ninggalkeun imah, atawa doe-loer lalaki, atawa doe-loer awewe, atawa bapa, atawa indoeng, atawa pamadjikan, atawa anak, atawa lahan, <sup>c</sup> tina sabab  
30 kami sarta tina sabab Indjil, 'anoe moal pinampaeun deui saratoes patikélaneun, di djaman ajeuna imah, djeung doe-loer lalaki, djeung doe-loer awewe, djeung indoeng, djeung anak, djeung lahan, sarta djeung dikanijaja; ari mëngke di aherat mah hiroep noe langgëng teja.  
<sup>d</sup> Tatapi loba djalma noe pangheulana

bakal djadi pangpandeurina; ari noe pangpandeurina bakal djadi pangheulana.

*a Mat. 19: 23. b Sil. 11: 28. c p. 8: 35.*

32 Dëmi harita eukeur di djalan, <sup>a</sup> ngadjoegdjoeg ka Jéroesalem; ari Jesoes angkatna ti heula; sarta moerid-moerid heraneun, pada ngiring bari rariseun. Tidinja noe doewa wélas teh koe Jesoes ditjandak deui sasaréngan, bari ditjarijosan sakoer anoe pinjorangeun 33 ka salira andjeunna, 'kijeu: Masing njaho, ajeuna oerang leumpang ka Jéroesalem, sarta Poetra manoesa bakal diserenkeun ka para panghoeloe agoeng, djeung ka ahli-ahli kitab; ari koe eta bakal di-hoekoem paeh, sarta toeloej diselehkeun 34 ka oerang kapir; 'djeung bakal koe eta diparojok, sarta dirangket, djeung ditjarioeuan, geus kitoe toeloej dipaehan; dëmi di poë noe katiloe tanghi deui.

*a Mat. 20: 17; Loek. 18: 31.*

35 Geus kitoe <sup>a</sup> Jakoboes djeung Johannes, poetra Sébédéoës teja, ngadareuhesus ka Jesoes, kijeu oendjoekanana: Noen Goeroe! simkoering hajang moegi didamél koe andjeun, sakoemaha noe rek disioehoenkeun koe simkoering ka an- 36 djeun. 'Ari lahiranana ka dinja: Kahajang maraneh teh dikoemahakeun koe 37 kami? 'Ari pioendjoékna: Simkoering moegi diwidian bade dijoeck noe hidji ti tégéneun, noe hidji deni ti kiwaeun 38 andjeun, dina kamoeljaän andjeun. 'Dë- 39 mi Jesoes ngalahir ka dinja: Maraneh hanteu njaho ka noe dipikahajang koe maraneh teh. Koemaha maraneh kadoega nginoem loemoer, noe diinoem koe kami, sarta dibanjoean koe pang- 40 banjoe, noe dibanjoekeun ka kami? 'Ari pioendjoekna: Soemoehoen, simkoering kijat. Lahiran Jesoes ka darinjal: Énja maraneh teh bakal nginoem loemoer, noe diinoem koe kami, kitoe deni bakal dibanjoean koe pangbanjoe, noe diban-

41 njoekun ka kami; 'tatapi ari dijoeck kentja-katoehoeün kami mah, lain pi-péernaheun kami ngidinan; ari pibeun-nangeunana teh nya koe noe geus di- 42 tjawisan. 'Barang kadenge koe noe sa-peloeh, toeloej ngarewaen ka Jakoboes djeung Johannes. 'Ari koe Jesoes pada disaoer, sarta dilahiran kijeu: Eta maraneh geus njaho, jen anoe diakoekueun radja sagala bangsa, pada marentah ka

sabangsa-bangsana, sarta gégédenna pa- 43 da njangking kawasa ka dinja. 'Tatapi lëbah maraneh mah oelah kitoe pëtana; bénérna <sup>b</sup> saha-saha di lëbah maraneh anoe hajang gëde, eta koedoe koema- 44 woela ka maraneh; 'djeung <sup>c</sup> saha-saha di lëbah maraneh anoe hajang pangheulana, eta koedoe ngabadega ka sakabeh. 'Saperti Poetra manoesa ge pang- 45 soempingan lain malar dikawoelaän, is-toening soepaja ngawoela, sarta njérah- keun njawana pikeun panëboes djalma loba.

*a Mat. 20: 20. b p. 9: 35. c Loek. 9: 48.*

46 Ladjéng <sup>a</sup> saroemping ka Jériho. Ari keur mangsa Jesoes boedal ti Jériho, diiring koe moerid-moeridna, sarta koe djalma loba katjida, beh anak Timeeos, ngaran Bar-Timeeos noe lolong, dijoeck 47 di sisi djalan bérmaen. 'Barang ngadenge jen aja Jesoes, <sup>b</sup> oerang Nasaret, seug sasambat, kijeu pokna: Noen Jesoes, Poetra Dawaed! moegi aja sih- 48 piwélas ka diri koering. 'Ari manehanana teh reja noe njaram, sina repeh; tatapi anggoer beuki ngahantém sasambatna: Noen, Poetra Dawaed! moegi aja sih-piwélas ka diri koering. 'Ladjéng Jesoes liren, timbalanana eta djalma koedoe ditjëloekan. Seug pada njëloekan ka noe lolong teh, bari ngaromong ka dinja: Masing gëde hate, geura indit, 50 maneh disaoer! 'Toeloej eta ngoetjoel- 51 keun haroedoemna, neut indit, seug ngadeuheusan ka Jesoes. 'Ngalahir Jesoes, kijeu lahirna ka dinja: Kahajang maneh teh dikoemahakeun koe kami? Ari pioendjoek noe lolong teh: Noen, <sup>c</sup> Raboeni! moegi koering bisa nendjo. 52 'Lahiran Jesoes ka dinja: Geura moe- 53 lang bae, <sup>d</sup> maneh geus ditoeloeng koe kapértjajaän maneh. Harita keneh ge nendjo, seug toeloej ngiring ka Jesoes di djalan.

*a Mat. 20: 29; Loek. 18: 35. b p. 1: 9.*

*c Joh. 20: 16. d p. 5: 34.*

## PASAL 11.

Mangsa <sup>a</sup> geus dareukeut ka Jéroesa-lem, pélëbah Bet-Page djeung Bet- 54 Ania, di goenoeng Djetoen, ladjéng Jesoes 2 miwarangan doewa moerid; 'ari lahiranana ka eta kijeu: Bral geura leumpang ka desa noe di hareupeun; barang asoep ka dinja, harita tangtoe manggih hidji anak kalde ditjangtjang, tatjan

aja noe noempakan inji; nya eta koe-  
3 doe dilaan, seug bawa. 'Oepama aja noe  
ngomong ka maranah: Koe naon mi-  
lampaang kitoe? koedoe poeopoelihkeun,  
jen eta rek dianggo koe Goesti; tan-  
wande harita ge diijangkeun ka dijue.  
4 'Tidinja bral eta leumpang, seug ka-  
panggil anak kalde teh, ditjangtjang  
deukeut panto, di loewar dina loeloe-  
5 roeng; pek dilaan. 'Ari djalma noe na-  
rangtoeng di dinja sawareh ngomong  
ka moerid teh: Koe naon maranah,  
noe matak ngalaan eta anak kalde?  
6 'Toeloej moepoelihkeun ka eta djalma  
sakoemaha timbalan Jesoes teja; ari  
7 koe eta teh tidinja diantép bae. 'Geus  
kitoe anak kalde teh koe moerid di-  
toengtoen ka Jesoes, sarta diroengkoe  
koe papakeanana; ladjéng koe Jesoes  
8 ditithian. 'Sarta reja djalma noe ngal-  
lamparkeun papakeanana di djalan; ari  
noe sawareh naroetoehan palapah tina  
9 tangkal-tangkal, dipake ngaroengkoe-  
pan djalan. 'Ari djalma noe leumpang  
ti pajoeneun djeung noe ti poengkoe-  
reun pada soerak, kijeu pokna: Hosanna!  
Sing salamét anoë soemping koe pa-  
10 djénéngan Pangeran! 'Sing salamét <sup>b</sup>  
karadjaän Dawoed, rama oerang, noe  
dongkap koe padjénéngan Pangeran!  
11 Hosanna di énggon loehoer! 'Geus kitoe  
Jesoes soemping ka Jérosalem, ladjéng  
lèbèt ka djero kabah; dëmi sakabehna  
geus diidér ditingalian, seug andjeunna  
ka loewar deui, doemeh geus boerit;  
ladjéng angkat ka Bet-Ania, diiring koe  
noe doewa wélas teja.

<sup>a</sup> Mat. 21:1; <sup>b</sup> Lœk. 19:29. <sup>c</sup> 2 Sam. 7:12, 16.

12 Ari <sup>a</sup> isoekna, waktoe arangkat ti Bet-  
13 Ania, andjeunna palajeun toewang. 'Beh  
ti kadjaoehan ningali hidji tangkal kondang  
noe daoenan; ladjéng dideukeutan,  
soegan mëndak aja dahareunana. Dëmi  
geus dongkap ka dinja, teu mëndak  
ngan woengkoel daoen bae; karana han-  
14 teu oesoem kondang. 'Geus kitoe Jesoes  
ngalahir, kijeu lahirna ka eta: Hamo  
aja deui noe ngahakan boewah maneh  
salalanggëngna! Ari moerid-moeridna  
pada ngadenge pilahir kitoe. <sup>a</sup> Mat. 21:18.

15 Ladjéng saroemping ka Jérosalem.  
<sup>a</sup> Sanggeusna Jesoes lèbèt ka djero kabah,  
seug mimiti ngaboedalkeun sakoer  
noe djoewal-beuli di djero kabah; ari

medja-medja toekang naroekuran doe-  
wit djeung pangdijoekan sakoer noe  
ngadjaraoewal djapati koe andjeunna di-  
16 balik-balikkeun; sarta teu ngidinan aja  
noe mawa parabot djalan ka djero ka-  
17 bah. 'Toeloej ngawoeroek, kijeu lahirna  
ka darinja: Lain geus dioengélkeun dina  
Kitab: <sup>b</sup> Gëdong kami bakal diséboet-  
kéun gëdong paragi nënëda pikeun sa-  
kabehna bangsa? dëmi koe maranah  
18 mah <sup>c</sup> didijieun goeha begal. 'Ari ahli-  
ahli kitab djeung para panghoeloe agoeng  
ngadarengé eta pilahir, sarta toeloej na-  
rejangan djalan dek maeahn ka Jesoes;  
karana rariseun koe andjeunna, doemeh  
sakabehna djalma pada hareugeueun  
19 koe piwoeroekna. 'Geus boerit, andjeunna  
ka loewar ti nagara.

<sup>a</sup> Mat. 20:12;

<sup>b</sup> Lœk. 19:45; <sup>c</sup> Jés. 56:7. <sup>d</sup> Jer. 7:11.

20 Barang ngaliwat isoek-isook, katari-  
ngali tangkal kondang teja geus garing  
21 ti sémët akarna. 'Ari Petroes ras ingé-  
teun; seug oendjoekan ka Jesoes: Toeh,  
Rabi! tangkal kondang, noe disapa koe  
22 andjeun teja, garing. 'Ngawalon Jesoes,  
kijeu lahirna ka darinja: Sing përtjaja  
23 ka Allah! 'Karana satémënná, kami  
ngalahir ka maranah: <sup>a</sup> saha-saha ngomong  
ka ijeu goenoeng: Geura djoeng,  
ngoentjloengkeun maneh ka laoët! sarta  
hanteu tjangtaja dina hate, estoe përtjaja,  
jen saomonganana teh bakal djadi,  
eta tangtoe tinékanan saomonganana.  
24 'Koe sabab eta, kami ngalahir ka ma-  
ranah: <sup>b</sup> saniskara noe disoehoenekeun  
koe maranah dina panëda, sing përtjaja  
jen bakal katampa koe maranah; ari  
25 kitoe mah tangtoe tinékanan. 'Djeung  
samangsa maranah marék nënëda, moen  
boga kangewa ka hidji djalma, <sup>c</sup> geura  
hampoera, soepaja Rama maranah, anoë  
linggih di sawarga, kitoe deui ngaham-  
26 poera kana kasalahan diri maranah. 'Sa-  
balikna, ari maranah hanteu ngaham-  
poera mah, Rama maranah, anoë linggih  
di sawarga, kitoe keneh moal ngaham-  
poera kana kasalahan diri maranah.

<sup>a</sup> p. 9:23; <sup>b</sup> Lœk. 17:6. <sup>c</sup> Mat. 7:7; 21:22; Joh. 14:13; 16:23. <sup>d</sup> Mat. 5:23; 6:14.

27 Ladjéng saroemping deui ka Jérosalem. <sup>a</sup> Mangsa Jesoes keur angkat-  
angkatan di djero kabah, djéboel para  
panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli ki-  
tab sarta djeung para kokolot njalam-  
28 peurkeun ka andjeunna, 'sarta misaer

kijeu: Sampejan pangmidamél pérkara kitoe teh koe kawasa naon? djeung saha noe ngawasakeun ka sampejan, noe ma-  
29 tak ngadamlé kitoe teh? 'Ngawalon Je-  
soes, kijeu lahirna ka eta teh: Malah kaoela ge dek nanja sakéjtjap ka sa-  
rampejan; tjoba geura walon ka kaoela; ari kitoe mah kaoela ge sédja bebedja  
ka sarampejan tina hal kawasa, noe matak kaoela migawe pérkara kitoe.  
30 'Ari pangbanjoe Johannes, asalna ti sa-  
warga atawa ti manoesa? tjoba geura  
31 walon ka kaoela. 'Geus kitoe eta ba-  
dami djeung batoerna, kijeu pokna: Oe-  
pama oerang ngadjawab: Ti sawarga,  
meureun kijeu omongna: Lamoen kitoe  
mah, koe naon mana hanteu pérjtaja  
32 ka dinja? 'Ari dek ngadjawab: Ti ma-  
noesa, da sijeun koe djalma-djalma; ka-  
rana sakabéh pada ngakoe ka Johannes,  
33 jen estoe nabi. 'Geus kitoe pada ngad-  
jawab, kijeu saoerna ka Jesoes: Doeka  
tening, kaoela mah teu njaho. Ngala-  
hir Jesoes, kijeu lahirna ka darinja:  
Lamoen kitoe mah kaoela ge moal ngab-  
edjakeun ka sarampejan tina hal eta  
kawasa, noe matak kaoela migawe pér-  
kara kitoe.

a Mat. 21: 23; Loek. 20: 1.

### PASAL 12.

Ladjéng Jesoes ngalahir ka eta djalma  
1 koe misil, kijeu: "Aja hidji djalma,  
nijjeun kébon anggoer, dipagér sakoe-  
rilingna, djeung noegar nijjeun bak pa-  
mérésan anggoer, sarta nijjeun papang-  
goengan; toloej eta kébon disewakeun  
2 ka ahli-ahli ngébon, geus kitoe njaba  
ka nagara sedjen. 'Démí geus oesoemna,  
nitahan hidji badega ka ahli ngébon  
teja, pikeun nampa ti ahli ngébon tina  
3 beubeunangan kébon anggoer. 'Ari koe  
eta seug badega teh ditjékél bari di-  
teunggeulan, sarta disina balik lengoh.  
4 'Sanggeus kitoe nitahan deui ka dinja  
hidji badega sedjen; démi eta dibale-  
dogan koe batoe sirahna, wani raraheut,  
sarta disina balik, bejak dihinakeunana.  
5 'Tidinja nitahan deui noe sedjen, toe-  
loej dipaehan; djeung reja-reja deui sa-  
djaba ti dinja; noe sawareh diteung-  
geulan, noe sawareh deui dipaehan.  
6 'Démí eta boga keneh <sup>b</sup> hidji poetra  
kaásih; ahirna nja eta dititah ka dinja,  
saoerna: Ari koe anak aing mah meu-

7 reum arisineun. 'Tatapi tjék ahli ngébon  
teja, ngaromong djeung batoerna: Geu-  
ning eta mah ahli-warisna; hajoe, oerang  
paehan bae, ari warisanana adjang oe-  
s rang. 'Pek ditjékél, toloej dipaehan,  
ditotogkeun ka loewar ti kébon anggoer.  
9 'Ari noe boga kébon anggoer teja bakal  
koemaha? Tangtoe datang ngabasmi ka  
eta ahli ngébon, ari kébon-anggoerna  
tangtoe diselehkeun ka noe sedjen.  
10 'Naha koe sarampejan malah noe kijeu  
teja ge dina Kitab tatjan kaädji: Batoe  
noe geus dipitjeun koe toekang njari-  
jeun imah teh, nja eta pisan noe geus  
11 didjadikeun pamageuh djoeroe; 'koe Pa-  
ngeran eta dipétakeun kitoe teh, sarta  
matak helok ka tetendjoan kaoela sa-  
12 daja? 'Geus kitoe eta narejangan djalan  
dek nangkép ka Jesoes, tatapi sijeuneum  
koe djalma reja; karana geus pada ka-  
soertieun, pangalahirkeunana Jesoes mi-  
sil teja malindés ka daririna. Toloej  
bae arindit, Jesoes ditinggalkeun.

a Mat. 21: 33; Loek. 20: 9. b p. 1: 11.

13 Tidinja <sup>a</sup> nitahan ka Jesoes sawareh  
ahli parisi djeung djalma Herodes, soe-  
paja sinia ngaringkoes ka andjeunna koe  
lahirna. 'Eta seug daratang, sarta ma-  
rioendjoek ka andjeunna kijeu: Noen  
Goeroe! simkoering geus pada térang,  
andjeun teh estoe pisan, saréng hanteu  
padoeli ka saha-saha; karantén andjeun  
hanteu ningal-ningal kana roepa djal-  
ma, istoening ngawoeroekkeun djalan  
Allah reudjeung sajaktosna. Koemaha,  
widi njanggakeun oepéti ka praboe, oe-  
tawi hanteu? kédah njanggakeun sim-  
koering teh, atanapi montong njangga-  
keun? 'Ari Jesoes, doemeh oeningaenn  
kana kapoera-poerañana, ladjéng ngala-  
hir ka dinja kijeu: Naha maraneh wét  
ngadodja ka kami? Tjik, kami geura  
pangnjokotkeun wang dinar sahidji, soe-  
16 paja kami nendjo. 'Geus kitoe eta njang-  
gakeun. Ari lahiranana ka dinja: Saha  
noe boga ijeu gambar djeung aksarana?  
Wangsoelanana: Soemoehoen, praboe  
17 teja. 'Ngalahir Jesoes, kijeu lahirna ka  
dinja: Lamoen kitoe mah sanggakeun  
ka praboe noe kagoengan praboe, ari  
ka Allah noe kagoengan Allah. Démí  
eta teh pada heraneun ka andjeunna

a Mat. 22: 15; Loek. 20: 20.

18 Geus kitoe djéboel <sup>a</sup> aja ahli sadoeki

ngadareuheusan ka Jesoes; eta teh omongna moal kijamat; toeloej naraos ka andjeunna, kijeu oendjoekanana:  
 19 'Noen Goeroe! Moesa geus njératkeun pikeun simukoering kijeu: Oepami aja djalma paeh doeloerna, nilarkeun bodjo, teu nilarkeun anak, doeloerna koedoe kawin ka bodjo eta, soepaja ngajakeun 20 toeroenan pikeun doeloerna. 'Geus kitoe aja toedjoeh djalma padedoeloer kabeh; ari tjikalna seug gadoeh bodjo,  
 21 ana paeh teu nilarkeun toeroenan. 'Tidinjam awewe teh koe noe kadoewa dikawin; geus kitoe paeh deui, eta ge teu nilarkeun toeroenan. Anoe katiloe  
 22 pon kitoe keneh. 'Toedjoehanana pada ngawin ka dinja, sarta teu narilarkeun toeroenan. Sanggeus eta sakabehna, seug  
 23 awewe teh paeh deui. 'Ari dina kijamat, mangsa eta geus haroedang, awewe teh pamadjikan anoe mana? karana noe toedjoehan teh geus pada mirabi ka  
 24 dinja. 'Ladjeng Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka eta djalma: Lain kasaroeng maraneh teh, bawaning hanteu nganja-hokeun Kitab, kitoe deui kana kawa-  
 25 saning Allah? 'Karana mangsa geus hoe-dang ti noe paraeh, moal ngawin, djeung moal dikawinkeun; istoening tjara ma-  
 26 laikat di sawarga. 'Ari moenggoeung djalma noe paraeh, jen bakal dihoedang-keun deui, naha maraneh tatjan ngadjidina kitab Moesa, jen di leuweung tjoet-  
 27 tjoek teja Allah ka Moesa ngandika, kijeu pangandikana: Kami teh nya Allah Ibrahim, Allah Ishak, sarta Allah Ja-  
 28 koeb? 'Ari Allah lain Allah anoe paraeh, nya Allah anoe hariroep. Nandakeun maraneh teh kasaroeng pisan.  
 a Mat. 22: 23; Loek. 20: 27.

28 Aja <sup>a</sup> hidji djalma, ahli kitab, noe ngadengekeun hal papadoean tadi teja; geus ngartieun, jen Jesoes lérés pisan ngawalonna ka eta ahli sadoeki; toeloej ngadeuhesuan, sarta naros ka andjeunna: Sadajana timbalan, noe mana noe pang-oentjoelna? 'Ari walonus Jesoes ka dinja:  
 Anoe pangoentjoelna ti sakabeh timbalan nya kijeu: <sup>b</sup> Eh Israel! genra dengengekeun; ari Pangeran, Allah oerang teja,  
 29 nya Pangeran noenggal. 'Sarta <sup>c</sup> maneh koedoe nyaah ka Pangeran, Allah maneh, téroes reudjeung hate, téroes reudjeung njawa, téroes reudjeung akal,

sarta téroes djeung kakoewatan maneh. Nja eta timbalan noe pangoentjoelna.  
 31 'Ari noe kadoewana nya saroewa bae djeung eta, kijeu: Maneh koedoe nyaah ka batoer maneh, saperti ka diri sorangan. Hanteu aja deui timbalan noe  
 32 gede ti batan eta. 'Pihatoer ahli kitab teh ka Jesoes: Eta, Goeroe! lérés pisan; jaktos sapilahir adjéngan, jen Allah teh noenggal; <sup>d</sup> hanteu aja deui djawi ti eta.  
 33 'Saréng ari nyaah ka Allah téroes reudjeung hate, téroes reudjeung akal, téroes reudjeung njawa, téroes reudjeung kakoewatan, sarawoeh nyaah ka batoer-batoer sapertos ka diri sorangan, <sup>e</sup> eta teh langkoeng ti batan saniskantén koerban doeroekan saréng koerban peun-tjitan. 'Barang Jesoes tingalieu, jen eta pintér ngadjawabna, ladjeng ngalahir ka dinja: Sampejan teh hanteu djaohet tina karadjaa Allah. Ti harita taja hidji-hidji atjan noe wanieun naros deui ka andjeunna. <sup>a</sup> Mat. 22: 34; Loek. 10: 25.  
 b 5 Moesa 6: 4, 5. c 3 Moesa 19: 18. d 5 Moesa 4: 35. e 1 Sam. 15: 22.  
 35 Mangsa keur ngawoeroek di djero kabah, <sup>a</sup> Jesoes ngalahir, kijeu lahirna: Koemaha tjarek ahli-ahli kitab, jen Kris-toes teh poetra Dawood? 'Kapan Da-woed koe andjeun lantaran Roh Soetji misaoer kijeu teja: Lahiran Pangeran ka Goesti koering: Geura tjalik di katoehoeëun kami, datang ka moesoeh-moesoeh maneh koe kami didijjeun djo-  
 36 djobog pikeun soekoe maneh. 'Ari Da-woed koe andjeun ka eta njéboetkeun Goesti; koemaha mana djadi poetrana? Dëmi djalma sarereja rarésépeun ngadengekeun ka Jesoes. <sup>a</sup> Mat. 22: 41; Loek. 20: 41.  
 38 Tidinjam Jesoes <sup>a</sup> ngalahir kijeu ka eta djalma dina piwoeroekna: Masing hadé-hade diri maraneh koe ahli kitab; eta teh bareuki ngalantoeng sarta make-make djoebah, djeung sok hajangeun diaroen-  
 39 djoengen di pasar-pasar; 'kitoe deui ha-jangeun dijoeck panggirangna di masigit-masigit, sarta dina hadjat-hadjatan ngarijoeng di énggon noe pangoetamana.  
 40 'Nja koe eta diharakanan imah randaranda datang ka bejak, make pipinding ngadoa lila. Noe kitoe teh bakal menang hoekoeman noe leuwih beurat.  
 a Mat. 23: 2; Loek. 20: 46.  
 41 Ladjeng <sup>a</sup> Jesoes linggih majoenan

pēti oewang, sarta ningalian djalma-djalma pētana ngarasoepkeun doewit ka djéro eta pēti; reja djalma noe balenhar pada ngasoepkeun doewit loba.  
<sup>42</sup> 'Djeung datang hidji randa miskin, ngasoepkeun retjeh doewa siki, djadi sa-  
<sup>43</sup> doewit. 'Geus kitoe Jesoes njaoer moe-rid-moeridna, bari ladjéng dilahiran kieu: Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: eta randa miskin teh ngasoep-  
<sup>44</sup> keunana doewit leuwih ti batan sakabeh djalma, noe geus ngasoepkeun ka djéro  
<sup>45</sup> eta pēti oewang. 'Karana noe loba teh ngasoepkeun tina nisabna; dēmi eta mah ngasoepkeun tina kawaloeratanana, sa-  
<sup>46</sup> boga-bogana, sakabeh rēdjékina.

<sup>a</sup> Loek. 21 : 1.

### PASAL 13.

Mangsa <sup>a</sup> Jesoes ka loewar ti kabah, seug moeridna saoerang oendjoekan: Amboe, Goeroe, itoe tingali, aja batoe <sup>2</sup> sakitoe, saréng gédong sakitoe! 'Ngawalon Jesoes, kieu lahirna ka moerid teh: Na eta gédong galéde teh katendjo koe maneh? Ménge batoe moal aja noe diingkeun dina loehoer batoe deui, noe teu bakal dibongkar.

<sup>a</sup> Mat. 24 : 1; Loek. 21 : 5.

<sup>3</sup> Ari <sup>a</sup> keur mangsa Jesoes linggih di loehoer goenoeng Djetoen, majoenan kana kabah, seug Petros, Jakoboes, Johannes djeung Andreas, woengkoel <sup>4</sup> eta bae, pada naros ka andjeunna: 'Moe-  
<sup>5</sup> gi simkoering tjarijosan, eta pérkawis teja iraha pijaktoseunana? saréng naon alamatna pimangsaéunana eta sadaja <sup>6</sup> dongkap ka parantosna? 'Ladjéng Je-  
<sup>7</sup> soes ngawalon ka eta moerid, kieu la-  
<sup>8</sup> hirna: Masing ijtana, maraneh oelah koengsi kasasabkeun koe djalma. 'Karana reja noe pidatangeun ngakoe-nga-  
<sup>9</sup> koe ngaran kami, pokna: Nja aing Kris-  
<sup>10</sup> toes teh; sarta loba pisan noe bakal <sup>11</sup> kasasabkeun koe eta. 'Sarta samangsa maraneh ngadenge tina hal pérang-pérang, djeung bedja tina hal pérang, poma oelah rek reuwas: karana eta teh koedoe boekti; tatapi ari panoengtoengan mah <sup>12</sup> tatjan. 'Karana bangsa bakal mérangan ka bangsa deui, djeung karadjaän ka karadjaän deui; sarta bakal aja lini di sedjen-sedjen énggon, djeung bakal aja patjéklik djeung karoesohan. Ari eta <sup>13</sup> teh pérkara mimiti sangsara. 'Tatapi

ari maraneh teh sing ngadjaga diri; <sup>b</sup> karana djalma bakal pada njelehkeun maraneh ka paragéman rad, djeung ba-  
<sup>14</sup> kal dirarangket maraneh teh dina ma-  
<sup>15</sup> sigit-masig; djeung didareuheskeun ka pajoeuneun goepérnoer-goepérnoer sarta radja-radja, tina sabab kami, pikeun <sup>16</sup> djadi saksi ka darinja. 'Ari <sup>c</sup> Indjil teh koedoe dioewarkeun heula ka sakabehna <sup>17</sup> bangsa. 'Dëmi <sup>d</sup> samangsa maraneh di-  
<sup>18</sup> ringkeun arek diseléhkeun, poma oelah salémpang samemeh prak koe pétana pingomongeun, sarta oelah dipikiran; ari noe dipaparinkeun ka maraneh dina waktoe harita, nja eta koedoe omong-  
<sup>19</sup> keun; karana lain maraneh anoe ngo-  
<sup>20</sup> mong teh, istoening Roh Soetji. 'Ari <sup>e</sup> doeloer bakal njelehkeun doeloerna sina dipaehan, nja kitoe deui bapa njeleh-  
<sup>21</sup> keun anakna; ari anak-anak bakal ngabañaän ka kolot-kolotna, sarta maehan. <sup>f</sup>

<sup>a</sup> Djeung maraneh bakal dipikageuleuh koe sakabeh, tina sabab djénéngan kami. Dëmi saha-saha noe koekoeh něpi ka panoengtoengan, tangtoe pisalaméteun.

<sup>a</sup> Mat. 24 : 8; Loek. 21 : 7. <sup>b</sup> Mat. 10 : 17. <sup>c</sup> p. 16 : 15.

<sup>d</sup> Mat. 10 : 19; Loek. 12 : 11; 21 : 14. <sup>e</sup> Mik. 7 : 6.

<sup>14</sup> Ari <sup>a</sup> samangsa koe maraneh katendjo geuleuhing karoeksakan, noe dilahirkeun koe nabi Daniël teja, nangtoeng di noe lain pérnah (eta noe ngadjil masing ngin-  
<sup>15</sup> gëtkeun); didinja djalma noe araja di Joedea koedoe maroeboes ka pigoe-  
<sup>16</sup> noengen. 'Anoe aja dina hateup imah, poma oelah toeroen ka djéro imah, djeung oelah rek asoep njokot naon-naon ti <sup>17</sup> djéro imahna. 'Ari noe keur aja di këbon, poma oelah rek moelang njokot papa-  
<sup>18</sup> kean. 'Tatapi pitjilakaeun anoe rareu-neuhdjeung noenjaroesoedan dina mangsa harita! 'Ari noe koedoe ditéda, soepaja eta pikaboeureun maraneh teja moegi <sup>19</sup> oelah ninggang di oesoem tiris. 'Karana <sup>b</sup> nja dina mangsa harita bakal aja ka-  
<sup>20</sup> soekérán, sakoemaha noe tatjan kasor-  
<sup>21</sup> rang ti mimitina dadamél beunang ngadamél Allah, těpi ka ajeuna; djeung moal pikasorangep deui. 'Sarta saoepama eta mangsa teja koe Pangeran hanteu dirijoetkeun mah, saniskara da-  
<sup>22</sup> ging oge hamo aja noe pirahajoëun; satégésna tina sabab djalma kapilih, anoe beunang Pangeran milih teja, noe matak bakal dirijoetkeun eta mangsa teh. 'Dina

waktoe harita, oepama aja noe ngomong ka maraneh: Tah, Kristoes teh aja di dijieu! atawa: Toeh, di ditoe! poma oelah 22 rek përtjaja. 'Karana piajaeun Kristoes paralsoe djeung nabi paralsoe, sarta bakal njijeun tanda-tanda djeung moedjidat-moedjidat; saoepama beunang mah, sanadjan djalma noe beunang milih ge 23 dek disasabkeun. 'Tatapi ari maraneh teh masing ijatna; tah, koe kami geus dilahirkeun ti heula ka maraneh.

*a Mat. 24: 15; Loek. 21: 20. b Dan. 12: 1.*

24 Dëmi <sup>a</sup> samantas kasoekrén mangsa harita teja, toeloej panon-poë soerém, 25 boelan teu bidjil tjahjana. 'Ari bentang maroeragan ti langit, sarta kakoewatan 26 di langit teh gendjlong. 'Nja didinja djalma bakal narendjo Poetra manoesa teh keur soemping <sup>b</sup> toenggang mega, bari gëde kawasana djeung kamoelja- 27 anana. 'Tidinja bakal miwarangan malaikatna, sarta ngoempoelkeun djalma bennang milih andjeunna tina opat madhab, ti toengtoeng boemi nëpi ka toengtoeng langit. *a Mat. 24: 29;*  
*b Loek. 21: 25. b p. 14: 62.*

28 Geura <sup>a</sup> arapalkeun ijeu misil ka tangkal kondang: samangsa geus čmoj dahanna, djeung rënoeng daoenña, maraneh pada njaho, jen geus deukeut oesoem 29 panas. 'Nja kitoe deui maraneh, samangsa narendjo pérkara teja baroekti, koe-doe nganjarahokeun, jen geus deukeut, 30 aja di hareupeun panto. 'Satëmënna, kami ngalahir ka maraneh, ijeu bangsa ajeuna moal waka euweuh, samemeh nëpi kana boektina sakabéh pérkara 31 teja.'Langit djeung boemi bakal euweuh, ari piwoeroek kami mah moal datang ka 32 enwéh. 'Tatapi ari poëna djeung waktoena mah taja hidji-hidji atjan noe njaho, sanadjan malaikat noe araja di sawarga, dalam Poetra oge hanteu, <sup>b</sup> ngan 33 Rama bae. 'Masing ijatna, <sup>c</sup> koedoe pada njaring sarta nénëda; karana maraneh 34 hanteu njaho di pimangsaen eta. 'Oepama tjara hidji djalma njaba ka nagara sedjen, imahná ditinggalkeun, badebagadegana dikawasakeun, ditangtoekeun sagawena-sagawena, ari toekang ngadjaga 35 ga panto dititah njaring. 'Manana koe-doe njararing; karana maraneh hanteu njaho, noe boga imah teh iraha pidata-neunana, <sup>d</sup> wantji boerit, atawa tengah

peuting, atawa kongkorongok hajam, 36 atawa isoek-isoek. 'Bisi kaboeroe datang, maraneh kasampak keur hareës. 37 'Sarta noe koe kami dilahirkeun ka maraneh, nja eta koe kami dilahirkeun ka sakabéh: koedoe pada njaring.

*a Mat. 24: 32; Loek. 21: 29. b Lal. 1: 7. c Mat. 25: 13; Loek. 12: 40. d Loek. 12: 38.*

## PASAL 14.

Ari <sup>a</sup> kaheuleutan koe doewa poë deui Arek paska djeung pestä <sup>b</sup> roti teu ragian; sarta para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab pada nejangan djalanan dek nangkép ka Jesoes make 2 akal, sarta rek dipaahan. 'Tatapi ari salaoerna: Oelah keur dina pestä, bisi matak roesoech djalma-djalma.

*a Mat. 26: 1; Loek. 22: 1. b 2 Moesa 12: 15.*

3 Ari <sup>a</sup> keur mangsa Jesoes aja di Bet-Ania, di boemi Simon noe lepra teja, wakto andjeunna keur ngarioeng toewang, datang hidji istri, njandak hidji boeli-boeli, eusina minjak nardoes noe toelen, sarta gëde hargana; eta boeli-boeli teh seug dipeupeusekeun, ari eusina toeloej 4 dikoetjoerkeun ka mastaka Jesoes. 'Ari djalma noe aja di dinja sawareh ngarewaeun dina pikirna, pokna: Koe naon eta minjak mana dihamboer-hamboer 5 kitoe? 'Karana minjak teh saoepama didjoewal, tangtoe pajoe leuwih tina tiloe ratoes dinar, baris sidékahkeuneun ka noe marariskin. Toeloej pada ngageuri ka eta istri. 'Dëmi Jesoes ngalahir: Ingkeun bae; naha maraneh ngopenan ka awewe teh? Geus ngalampahkeun pagawean hade ka kami. 'Karana noe mariskin teh salalawasna aja reudjeung maraneh; iraha bae hajang, maraneh bisa njijeun kahadean ka darinja; tatapi ari koe kami mah maraneh moal direu- 8 djeungan salalawasna. 'Awewe teh milampahkeunana bejak kakoewatan; ari ngaminjakanana ka badan kami nimpahan pikeun mëngke diroewang. 'Satëmënna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>b</sup> di mana bae ijeu Indjil dioewarkeunana di alam-doenga, nja di dinja tangtoe ditjaritakeun deui lalampahan eta, pikeun djadi ingétan ka awewe teh.

*a Mat. 26: 6; Joh. 12: 1. b p. 13: 10.*

10 Gens kitoe <sup>a</sup> Joedas Iskariot, kasaop moerid noe doewa wélas teja, los leumpang ka para panghoeloe agoeng,

karépna dek njereneun Jesoës ka dari-  
11 nja. 'Dëmi eta, barang ngadarengé kitoe,  
pada atoheun pisan, sarta ngadjangdjian  
rek maparin doewit ka manehanana.  
Jeedas toeloej nejangan djalan noe pi-  
hasileun baris njereneun Jesoës ka da-  
rinja.

*a Mat. 26:14; Lœk. 22:3.*

12 Ari <sup>a</sup> dina poë noe mimiti eta roti  
teu ragian teja, mangsa djalma bijasana  
mareuntjt paska, seug moerid-moerid  
aroendjoekan ka Jesoës: Ari pikërsaeun  
andjeun simkoering laleumpang ka ma-  
na, baris njawisan andjeun toewang  
13 paska? 'Geus kitoe miwarangan doewa  
moeridna, sarta dilahiran kijeu: Maraneh  
geura leumpang ka nagara; di dinja  
bakal papanggih djeung hidji djalma,  
mawa hidji këndi, eusina tjai; eta toe-  
14 toerkeun; 'sarta di mana asoepna, ma-  
raneh koedoe bebedja ka noe boga eta  
imah kijeu: Saoer Goeroe: Di mana ka-  
marna, baris kami dahar paska baréng  
15 djeung moerid kami? 'Geus kitoe maraneh  
koe eta tangtoe ditoedoehkeun kana  
hidji loteng noe lëga, beunang ngabébénah,  
geus tarapti; nja di dinja koedoe  
16 disadijakeunana. 'Bral eta moeridna  
leumpang; ana daratang ka djëro na-  
gara, kapanggih sakoemaha pilahir Je-  
soës teja, sarta toeloej njadijkeun  
paska.

*a Mat. 26:17; Lœk. 22:7.*

17 Dëmi <sup>a</sup>wantji peuting, ladjëng andjeunna  
soemping djeung noe doewa wëlas  
18 teja. 'Mangsa ngarijoeng, keur dalahar,  
ladjëng Jesoës ngalahir: Satémenna, ka-  
mari ngalahir ka maraneh: aja hidji djalma  
batoer maraneh, noe dadaharan babaréngan  
djeung kami, bakal ngahijanat ka  
19 kami. 'Tidinja pada ngéñéseun; seug  
aroendjoekan silih tema: Eta noe kitoe  
teh simkoering? tjék noe sedjen: Eta noe  
20 kitoe teh simkoering? Ngawalon Jesoës,  
kijeu lahirna ka dinja: Noe kitoe teh  
sahidji batoer maraneh, kaäsoep noe  
doewa wëlas, mana-mana noe njotjol  
21 kana pandjang baréng djeung kami. 'Ari  
Poëtra manoësa teh piangkateunana sa-  
koemaha noe geus dioengélkeun dina  
Kitab; tatapi pitjilakaeun eta djalma  
noe ngahijanat ka Poëtra manoësa! mën-  
ding keneh eta djalma lamoen teu di-  
djoeroekeun.

*a Mat. 26:20.*

22 Mangsa <sup>a</sup> keur dalahar, seug Jesoës  
njandak roti; ari geus dibérkahan, di-

sémpelkan, ladjëng dipaparinkeun ka  
moerid-moerid, bari ngalabir: Geura  
tampanan, toeloej dalahar; ijeu teh ba-  
23 dan kami. 'Tidinja njandak loemoer; ari  
geus moedji soekoer, ladjëng dipaparin-  
keun ka moerid-moerid; seug koe sak-  
24 beh diiarinoem. 'Ari lahiranana ka dinja:  
Ijeu teh gëtih kami, nja eta gëtih përdj-  
jangdjian anjar, anoe dikoetjoerkeun  
25 pikeun djalma loba. 'Satémenna, kami  
ngalahir ka maraneh: kami moal ngi-  
noem deui tjai boewah anggoer, nëpi ka  
poëan kami nginoem anoe anjar, dina  
karadjaän Allah.

*a Mat. 26:26; Lœk. 22:19.*

26 Dëmi <sup>a</sup> sanggeusna nganjanjikeun poë-  
poedjian, ladjëng boedal arangkat ka  
27 goenoeng Djetoen. 'Geus kitoe Jesoës  
ngalahir ka moerid: Maraneh dina peu-  
ting ijeu tangtoe kabeh titadjong ka ka-  
ni; karana geus dioengélkeun dina Kitab  
kijeu: <sup>b</sup> Kami rek ngadek ka pangangon,  
28 ari domba teh toeloej pabaléntjar. 'Ta-  
tapi sanggeusna kami tanghi, <sup>c</sup> bakal  
kami teh ti heulaeun maraneh leumpang  
29 ka Galilea. 'Dëmi Petros oendjoekan ka  
andjeunna: Sanadjan sakabéh pada dat-  
ang ka titadjong, simkoering mah hamo.  
30 'Lahiran Jesoës ka Petros: Satémenna,  
kami ngalahir ka maneh: eta maneh  
ajeuna keneh, dina peuting ijeu, ti me-  
meh bajam kongkorongok doewa kali,  
31 bakal nganglës ka kami tiloe kali. 'Tatapi  
Petros teh beuki angot oendjoekanana:  
Masih simkoering dongkap ka paeh oge  
sasaréngan djeung andjeun, moal sim-  
koering teh nganglës ka salira andjeun.  
Nja kitoe keneh pioendjoek moerid-moe-  
rid sadaja.

*a Mat. 26:30; Lœk. 22:39;*

*Joh. 18:1. b Djak. 13:7. c p. 16:7.*

32 Tidinja <sup>a</sup> saroemping ka hidji këbon,  
ngaran Getsemane; ladjëng Jesoës ngala-  
hir ka moerid-moeridna: Maraneh da-  
rjoek bae di dijeu, sabot kami nénëda.  
33 'Ari noe ditjandak <sup>b</sup> Petros, Jakoboes  
djeung Johannes; ladjëng andjeunna  
djadi njéblak, sarta kalangkoeng pala-  
34 oerna; seug ngalahir ka eta teh: Njawa  
kami keur liwat saking nja prihatin, asa  
rek paeh; tjaritjing bae di dijeu, sarta  
35 koedoe njaring. 'Ari geus madjëng deui  
saentik, toeloej andjeunna broek njoe-  
oh kana taneuh, sarta nénëda, oepama  
beunang mah, eta waktoe moegi sina  
36 ngaliwat ti salira andjeunna. 'Dëmi

panēdana kijeu: <sup>a</sup>Aba, Ama! <sup>d</sup>saniskantēn  
oge Ama mah ijasa; moegi ijeu loemoer  
tjandak ti simkoering; nanging oelah  
sapērtos karēp simkoering, kabeh-kabeh  
<sup>37</sup> koemaha pangērsa Ama bae. 'Tidinja  
andjeunna soemping, kapēndak moerid  
teh keur sasarean; seug ngalahir ka Pe-  
troes: Naha Simon! maneh teh sasarean?  
Maneh hanteu bisa njaring djeung kami  
<sup>38</sup> watēs sadjam bae? 'Koedoe njararing  
sarta nēnēda, soepaja oelah keuna koe  
panggoda; soekma teh daek pisan, tapina  
<sup>39</sup> ari daging mah apēs.'Ladjēng Jesoes ang-  
katdeui sarta nēnēda, ari panēdana sapēr-  
<sup>40</sup> ti phatiato tadi bae. 'Ari geus soemping,  
moerid teh kapēndak deui keur sasarean;  
karana bareurateun panonna, sarta han-  
<sup>41</sup> teu njarahoēun pingawangsoeleun. 'Ana  
soemping katiloe kalina, ngalahir ka  
moerid: Masing taronggoj bae sasarean,  
bari ngareureuh! Ajeuna geus meudjeuh-  
na; geus nēpi ka waktoena. Masing njah-  
o, Poetra manoesa teh ajeuna diseren-  
keun ka leungeun djalma noe daroraka.  
<sup>42</sup> 'Geura haroedang, hajoe oerang indit;  
toeh, noe ngahijanat ka kami teh geus  
deukeut. <sup>a</sup>Mat. 26: 36; <sup>b</sup>Loek. 22: 39; <sup>c</sup>Joh. 18: 1.  
<sup>b</sup>p. 9: 2. <sup>c</sup>Gal. 4: 6. <sup>d</sup>p. 10: 27.

<sup>43</sup> Pada-harita, <sup>a</sup>sabot Jesoes keur ngahijanat teja ka andjeunna, geus mere pitandaeun ka eta djalma-djalma, kijeu pokna: Mana-mana noe ditjijoem koe koela, nja eta pisan, pek tangkēp bae, toeloej iringkeun sarta ahli-ahli kitab djeung para kokolot eta bangsa. 'Ari noe ngahijanat teja ka andjeunna, geus mere pitandaeun ka eta djalma-djalma, kijeu pokna: Mana-mana noe ditjijoem koe koela, nja eta pisan, pek tangkēp bae, toeloej iringkeun sarta koedoe priyatna. 'Barang datang Joedas, ngageuwat njampeurkeun ka Jesoes, bari ngomong: Rabi! Rabi! sarta nji-  
<sup>44</sup> joem. 'Geus kitoe seug pada ngaronom  
<sup>45</sup> ka Jesoes, bari toeloej ditangkēp. 'Ari djalma noe narangoeng deukeut, noe hidji njaboet pēdang, pek ngadek ka badega panghoeloe agoeng, rampoeng tjeulinna. 'Ngalahir Jesoes, kijeu lahirna ka djalma-djalma teja: Maranah teh moeroeboel tjara noe dek ngoedag begal; marawa pēdang djeung gēgēndir, arek  
<sup>46</sup> nangkēp kami. 'Geuning oenggal-oenggal poē ge kami sok reureudjeungan djeung

maranah, ngawoeroek dina kabah, ari maranah hanteu nangkēp ka kami. Tapi pangakitoena teh, soepaja kalak-  
<sup>50</sup> sanakeun Kitab. 'Geus kitoe sakabeh moerid kalaboe, ninggalkeun Jesoes.  
<sup>51</sup> 'Aja hidji djalma boedjang noetoerkeun ka andjeunna, sarta ditarandjang, ngan diharoedoem boēh sagēbar; seug ditang-  
<sup>52</sup> kēp koe eta teja. 'Ari koe boedjang teh boēhna ditinggalkeun, toeloej ka-  
boer sarta ditarandjang. <sup>a</sup>Mat. 26: 47;  
<sup>b</sup>Loek. 22: 47; <sup>c</sup>Joh. 18: 8.  
<sup>53</sup> Dēmi Jesoes <sup>a</sup>toeloej diariringkeun ka panghoeloe agoeng; ari para pang-  
hoeloe agoeng, djeung para kokolot, sarta ahli-ahli kitab, daratang koempoel  
<sup>54</sup> ka dinja. 'Ari Petroes noetoerkeun ka Jesoes ti kaānggangan bae, datang ka asoep ka boeroean panghoeloe agoeng; toeloej gek dijoeck tjampoer djeung pa-  
<sup>55</sup> tjalang-patjalang, bari sidoeroe. 'Ari para panghoeloe agoeng sarta djeung rad sakabeh narejangan saksi pikeun noeding ka Jesoes, soepaja bisa maehan ka andjeunna; tatapi hanteu manggih.  
<sup>56</sup> 'Karana aja oge reja saksi palsoe, noe-  
<sup>57</sup> ding ka andjeunna, <sup>b</sup>tatapi panoedingna hanteu tēroes djeung batoer. 'Tidinja aja deui djalma narangoeng, djadi saksi palsoe, noeding ka andjeunna, pokna:  
<sup>58</sup> 'Koering geus ngadareng eta teh omongna kijen: Kami rek ngarowag ijeu kabah noe beunang njijeun koe leungeun, sarta di djero tiloe poē njijeun  
<sup>59</sup> deui hanteu kalawan leungeun. 'Tatapi kitoe ge panoedingna teu tēroes djeung  
<sup>60</sup> batoer. 'Geus kitoe panghoeloe agoeng toeloej ngadēg di tengah, sarta mariksa ka Jesoes, kijeu saoerna: Naha maneh moal ngadjawab? koemaha eta panoedi-  
ngna ka maneh teh? 'Dēmi Jesoes <sup>c</sup>repeh bae, hanteu pisan ngadjawab. Mariksa deui panghoeloe agoeng, kijeu saoerna ka andjeunna: Koemaha, ēnja maneh teh Kristoes, Poetra noe Langkoeng  
<sup>62</sup> Moelja? 'Ari walanan Jesoes: Lērēs, kaoela nja eta. Sarta koe aradjēngan Poetra manoesa teh mēngke katingali keur dijoeck tengēneun noe Langkoeng Kawasa, djeung <sup>a</sup>datangna dina mega  
<sup>63</sup> langit. 'Tidinja panghoeloe agoeng njosoēk panganggona, bari njaoer: Keur naon oerang make deui saksi?  
<sup>64</sup> 'Sarampejan geus ngareungeu eta

ngagorengkeunana ka Allah. Koemaha ari pírëmpoeq sarampejan teh? Dëmi poe-toesan sarereja andjeunna teh mandjing 65 dihoekoem paeh. 'Geus kitoe noe sa-wareh' <sup>a</sup> pek njaridoohan ka Jesoes; seug ditiyoengan tameunteuna, sarta pada nondjokan, bari ngomong ka andjeunna: Geura wëdjang! Ari patjalang mah pada njabokan ka andjeunna. <sup>a</sup> Mat. 26: 57;

<sup>b</sup> Loek. 22: 54; Joh. 18: 13. <sup>b</sup> 5 Moesa 17: 6. <sup>c</sup> p. 15: 5.  
<sup>d</sup> p. 13: 26. <sup>e</sup> p. 10: 34; 15: 19.

66 Dëmi <sup>a</sup> keur mangsa Petroses di handap, di boeroean djëro, datang hidji boedjang awewe panghoeloe agoeng. 67 'Barang nendjo Petroses, keur sideoroe, seug dipélong, sarta ngomong kijeu: Maneh oge batoer Jesoes, <sup>b</sup> oerang Nasaret teja. 'Tatapi Petroses teh nganglés, ari pokna: Koela mah teu wawoeh, sarta hanteu ngarti ka omongan maneh. Toeloej ka loewar ka boeroean hareup; ari 69 hajam seug kongkorongok. 'Geus kitoe koe awewe teh Petroses katendoj deui; toeloej pok ngomong ka sakoer noe narangoeng di dinja: Eta teh batoer 70 itoe. 'Ari Petroses teh nganglés deui. Teu koengsi lila noe narangoeng di dinja pok deui ngaromong ka Petroses: Poegoeh maneh teh kaäsoep batoer itoe; geuning maneh ge oerang Galilea, djeung 71 basa maneh sarœwa. 'Toeloej Petroses pek njapa maneh, sarta bari soesoempahan: Koela mah teu wawoeh-wawoeh atjan djeung eta djalma noe dipiomong 72 koe maraneh teh. 'Gantjangna hajam teh kongkorongok deui kadoewa kalina. Ras Petroses ingteun ka pilahir, anoe dilahirkeun koe Jesoes ka manehna kijeu teja: Ti memeh hajam kongkorongok doewa kali, maneh bakal nganglés ka kami tiloe kali. Toeloej Petroses ngédjat ka loewar, bari tjeurik. <sup>a</sup> Mat. 26: 58, 69; <sup>b</sup> Loek. 22: 55; Joh. 18: 16. <sup>b</sup> p. 10: 47.

### PASAL 15.

Barang braj isoek, <sup>a</sup> gantjangna para panghoeloe agoeng rérëmpoeagan djeung para kokolot sarwoeh ahili-ahli kitab sarta djeung rad sakabeh; tidinja Jesoes toeloej dibanda, seug diariring-<sup>2</sup> keun, diselehkeun ka Pilatoes. 'Geus kitoe Pilatoes mariksa ka Jesoes: Énja maneh teh Radja oerang Jahoedi? Ngawangsoel Jesoes, kijeu lahirna: <sup>b</sup> Lérës

3 sapilahir andjeun. 'Dëmi para panghoeloe agoeng reja pisan ngélakkeunana hal Jesoes, tatapi Jesoes teu ngadja-<sup>4</sup> wab kijeu-kijen. 'Toeloej koe Pilatoes dipariksa deui, kijeu lahirna: Naha maneh teh moal ngadjawab? Tah geuning, eta sakitoe reja ngélakkeunana hal ma-<sup>5</sup> neh! 'Tatapi Jesoes hanteu pisan ngawangsoel deui; noe matak Pilatoes djadi heraneun. <sup>a</sup> Mat. 27: 1; Loek. 23: 1; Joh. 18: 28. <sup>b</sup> Mat. 26: 64.

6 Ari bijasana <sup>a</sup> dina mangsa pesta teh Pilatoes sok ngaleupaskeun hidji sakitan adjang oerang Jahoedi, mana bae kaha-<sup>7</sup> jangna. 'Mangsa eta aja hidji djalma ngaran Barabas, geus diberok djeung batoerna ngaraman; eta dina keur ngaga-<sup>8</sup> raman maehan djalma. 'Toeloej djalma-djalma pada raong, panoehoenna Pilatoes moegi midamél koemaha adatna <sup>9</sup> ka toekang-toekang. 'Ngawalon Pilatoes ka dinja, kijeu lahirna: Koemaha kahajang maraneh teh, kami koedoe ngaleupaskeun eta Radja oerang Ja-<sup>10</sup> hoedi adjang maraneh?' Karana Pilatoes geus oeningaeun, panghoeloe agoeng noe matak nyeluhkeun Jesoes koe bawaning <sup>11</sup> darëngki. 'Tatapi panghoeloe agoeng pada ngasoer-ngasoer ka djalma-djalma, anggoer mënding Pilatoes sina ngaleu-<sup>12</sup> paskeun Barabas. 'Ngawalon deui Pilatoes, kijeu lahirna ka dinja: Lamoen kitoe mah, eta noe koe maraneh disë-<sup>13</sup> boetkeun Radja oerang Jahoedi, kaha-<sup>14</sup> jang maraneh koedoe dikoemahakeun koe kami teh? 'Pok deui pada sosowak: Eta gantoengkeun dina kai-dipalang! <sup>15</sup> 'Lahiran Pilatoes ka darinja: Naha eta teh migawe kagorengan naon? Ari eta djalma beuki rosa sosowakna: Gantoeng-<sup>16</sup> keun dina kai-dipalang! 'Tidinja Pilatoes ngajoenkeun ka eta djalma-djalma; seug ngaleupaskeun Barabas adjang maranehanana; ari Jesoes mah diselehkeun, sina dirangket sarta toeloej digantoeng-<sup>17</sup> keun dina kai-dipalang.

<sup>a</sup> Mat. 27: 15; Loek. 23: 19; Joh. 18: 40.

16 Geus kitoe <sup>a</sup> sërdadoe marawa Jesoes ka djëro gëdong, nja eta pangadilan teja, bari seug ngoempoelkeun barisan saka-<sup>17</sup> beh; 'toeloej andjeunna dipakeaan ha-roedoem noe woengoe, sarta nganjam makoeta tjoetjoek, seug dipakeukeun ka <sup>18</sup> andjeunna; 'prak pada ngoendjoengan,

pokna: Assalam alaekoem, Radja oerang  
 19 Jahoedi! 'Sarta pada meupeuhan ka  
 mastakana koe hidji iteuk hoë, djeung  
<sup>b</sup> ditjaridoohan; brék toeloej tapak-toe-  
 oer sarta saroedjoed ka andjeunna.  
 20 'Sangeus dipojok, haroedoem woengoe  
 teh dilaanān, sarta dianggoan deui koe  
 panganggo andjeunna, bari toeloej di-  
 ariringkeun, rek digantoengkeun dina  
 kai-dipalang. <sup>a</sup> Mat. 27 : 27; Joh. 19 : 2. <sup>b</sup> p. 14 : 65.  
 21 Aja <sup>a</sup> hidji djalma ngaliwat, ngaran  
 Simon, oerang Kirena, rama Aleksandér  
 djeunge Roepoes, poelang ti këbon; toe-  
 loej disarad sina manggoel kai-dipalang  
 22 Jesoes. 'Ari diiringkeunana ka ēnggou  
 noe disēboet Golgota, tēgësna ari disalin  
 23 basana: ēnggon Tangkorek. 'Toeloej an-  
 djeunna koe eta dileueutan anggoer  
 beunang njampoeran moer; tatapi han-  
 24 teu kërsaeun. 'Dëmi geus ngagantoeng-  
 keun Jesoes dina kai-dipalang, toeloej  
 panganggona koe eta <sup>b</sup> dibagikeun, sarta  
 ngaloengkeun dadeo, soepaja tangtoe  
 25 pimiliukeunana hidji-hidji djalma. 'Ari  
 waktoena ngagantoengkeun Jesoes dina  
 26 kai-dipalang, <sup>c</sup> djam noe katiloe. 'Sarta  
 di loehoereun andjeunna ditoelisan pa-  
 këlakan, kieu oenina: IJEU TEH RADJA  
 27 OERANG JAHOEDEI. 'Djeung aja doewa bang-  
 sat, noe digantoengkeun dina kai-dipalang  
 baréng djeung Jesoes; noe hidji  
 di katoehoeëun, noe hidji deui di ken-  
 28 tjaeuunana. 'Boekti pilahir Kitab noe  
 kieu oenina: <sup>d</sup> Andjeunna geus dibilang  
 29 djeung noe daroraka. 'Ari sakoer noe  
 ngaliwat ngagogoreng ka andjeunna;  
 pada gogodég, bari ngaromong: Aeh,  
 maneh <sup>e</sup> noe ngaroweg kabah, sarta  
 ngadékkeun deui eta di djero tiloe poë!  
 30 'geura njalamëtkeun ka diri sorangan;  
 31 tjing, toeroen tina kai-dipalang! 'Nja  
 kitoe keneh para panghoeloe agoeng  
 baréng ahli-ahli kitab; pada mojok,  
 djeung batoer ngaromong kieu: Eta ka  
 noe sedjen mah sok noeloeng, ari ka  
 dirina sorangan teu bisaeun noeloeng.  
 32 'Kristoes, Radja <sup>f</sup> Israil, koedoe toeroen  
 ajeuna tina kai-dipalang, soepaja koe  
 oerang katendjo sarta djadi përtjaja.  
 Malah-malah noe digantoengkeun dina  
 kai-dipalang baréng djeung Jesoes teja,  
 pada ngahinakeun ka andjeunna.

<sup>a</sup> Mat. 27 : 32; Loek. 23 : 26. <sup>b</sup> Djab. 22 : 19. <sup>c</sup> Joh.  
 19 : 14. <sup>d</sup> Jés. 53 : 12. <sup>e</sup> p. 14 : 58. <sup>f</sup> Joh. 1 : 50.

33 Dëmi <sup>a</sup> geus nëpi ka djam noe ka-  
 gënëp, djadi poëk di sakoeriling boemi,  
 34 nëpi ka djam noe kasalapan. 'Ari keur  
 wantji djam noe kasalapan Jesoes sa-  
 sambat sarta bëdas gëntrana, kieu sa-  
 sambatna: Eloi, Eloi, lama sabahani?  
 hartina ari disalin basana: Eh Allah  
 koering! Allah koering! naha mana koe-  
 35 ring ditilarkeun koe andjeun? 'Anoe  
 narangtoeng di dinja sawareh, barangna  
 ngadarengé kitoe, pok ngomong: Geu-  
 ning, eta teh njambat ka Elias. 'Noe sa-  
 oerang seug moeroe, ngantjlonkeun së-  
 pon kana tjoeka, sarta ditirkeun kana  
 hoë, bari toeloej dileuteutkeun ja Jesoes;  
 ari omongna: Mangke heula; oerang  
 nendjo Elias datang hanteuna noeroen-  
 37 keun ka dinja. 'Ari Jesoes ngagorowok  
 sarta tarik gëntrana; ladjeng poepoes.  
 38 'Geus kitoe reregan kabah soëh djadi  
 doewa, ti loehoer parat ka handap.  
 39 'Dëmi kapala sërdadoe, anoe nangtoeng  
 di dinja njanghareupan ka Jesoes, ba-  
 rang nendjo, jen andjeunna teh poepoes  
 bari ngagéntra kitoe, toeloej ngomong  
 kieu: Satémenna, eta djalma teh Poetra  
 40 Allah! 'Sarta aja deui istri-istri, nari-  
 ngalikeun ti kadjaehan; aja Maria Mag-  
 dalena, sarta Maria iboe Jakoboes noe  
 anom djeung Joses, kitoe deui Salome;  
 41 'eta keur basa Jesoes aja di Galilea,  
 pada ngiring sarta ngabarakti ka an-  
 djeunna; djeung reja deui istri djaba-  
 ti eta, noe ngiring Jesoes ka Jëroesalem.  
<sup>a</sup> Mat. 27 : 45; Loek. 23 : 44.

42 Ari <sup>a</sup> geus boerit, sarehna poëc pa-  
 43 njadijaañ, nja eta malëm sabat, 'aja noe  
 soemping, Joesoep ti Arimatea, pang-  
 katna asisor sarta kaädjenan, eta ge  
 ngantos-ngantos kana kadjaän Allah;  
 toeloej dagdagan asoep ngadeuheus ka  
 Pilatoes, njoehoenkeun majit Jesoes.  
 44 'Dëmi Pilatoes heraneun koe doemeh  
 Jesoes geus poepoes; toeloej kapala së-  
 rدادoe disaoer, bari seug dipariksa, Je-  
 45 soes teh geus lila poepoesna? 'Ari geus  
 oeningaeun ti kapala sërdadoe, majit  
 teh toeloej dipaparinkeun ka Joesoep.  
 46 'Tidinya Joesoep ngagaleuh boëh katji;  
 ari Jesoes geus diloengsoerkeun, ladjeng  
 diboengkoes koe boëh katji teja, geus  
 kitoe diëbogkeun kana koeboeran, dina  
 batoe karang bennang natah; seug nga-  
 goelingkeun hidji batoe, ditoetoepkeun

47 kana lawang koeboeran. 'Ari Maria Magdalena djeung Maria iboe Joses pada ningalikeun ḋenggon Jesoes diēbogkeunana. <sup>a</sup> Mat. 27:57; Loek. 23:50; Joh. 19:38.

### PASAL 16.

Sabada <sup>a</sup> poē sabat Maria Magdalena, Sdjéung Maria iboe Jakoboes, rawoeh Salome, ngagaraleuh seuseungitan, sēdjana angkat, rek ngalisanan majit Je<sup>2</sup> soes. 'Ari isoek-isoek, poē ahad, barang mēlētek sarangenge, saroemping kana <sup>3</sup> eta koeboeran. 'Pok pada sasaoran djeung batoer: Koemaha oerang, saha noe bakal mangdjoengkatkeun batoe <sup>4</sup> toetoepan lawang koeboeran?' Ana tjéngkat, katingali batoe teh <sup>b</sup> geus aja noe ngadjoeengkatkeun injā; karana eta ba<sup>5</sup> toe leuwih gēde. 'Barang geus arasoep ka djēro koeboeran, beh ningali hidji djalma anom, keur tjalik sabulah ti katoehoe, panganggona djoebah bodas; <sup>6</sup> seug pada njéblak. 'Noe anom ladjéng ngalahir ka istri teh: Eh njai! oelah njaréblak; maraneh nejang Jesoes, <sup>c</sup> oerang Nasaret, noe digantoengkeun dina kai-dipalang teja; eta teh geus tanghi, hanteu aja di dijeu; tah, tarendjo ḋeng<sup>7</sup> gon oeroet diēbogkeunana. 'Ari ajeuna geura arindit, koedoe mopojankeun ka moerid-moeridna, sarta ka Petros, jen andjeumana angkat ka Galilea ti heulaeun maraneh; nja di dinja maraneh tangtoe nendjo ka andjeunna, sakoemahā noe koe andjeunna dilahirkeun ka maraneh <sup>8</sup> teja. 'Tidinja istri teh ngageuwat ka loewar, laloempatan tina eta koeboeran, liwat saking nja ngagidir djeung baloewas; sarta teu pisan bebedja ka saha-saha; sababna pada sijeuneun. <sup>a</sup> Mat. 28:1; <sup>b</sup> Loek. 24:1; Joh. 20:1. <sup>c</sup> Mat. 28:2. <sup>d</sup> p. 14:67.

9 Mangsa Jesoes geus tanghi wantji isoek-isoek dina poē ahad, ngamimitian nemongan <sup>a</sup> ka Maria Magdalena; ti eta andjeunna bareto ngaloewarkeun <sup>10</sup> toedjoeh setan. 'Eta toeloej indit, mopojankeun ka sakoer noe tadina sasa-

rēngan djeung Jesoes; pada keur pri<sup>11</sup> hatin sarta tjareurik. 'Barang ngadarenge eta teh, jen andjeunna hiroep deui, malah geus kabireungeuh koe Maria Magdalena, <sup>b</sup> pada hanteu pērtjajaeun. <sup>a</sup> Joh. 20:11; Loek. 8:2. <sup>b</sup> Loek. 24:11.

12 Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> Jesoes ngebrehkeun andjeun sarta salin roepina, ka doewa djalma, nja moerid keneh, keur <sup>13</sup> mangsa njaba ka pasision. 'Toeloej arindit, moepoelihan ka batoer-batoerna; nadjan <sup>b</sup> ka eta ge hanteu pērtjajaeun. <sup>a</sup> Loek. 24:13. <sup>b</sup> Loek. 24:37, 41.

14 Sanggeusna ti dinja <sup>a</sup> Jesoes ngebrehkeun andjeun ka moerid noe sawēlas teja, keur mangsa ngarijoeng; sarta koe andjeunna diwēwéleh tina kateu-pērtjajaänana djeung tina kateuasan hatena, pedah teu pērtjajaeun ka sakoer noe geus nendjo ka salira andjeunna sang<sup>15</sup> geus tanghi. 'Ladjéng ngalahir ka dinja kijeu; <sup>b</sup> Maraneh koedoe leumpang ngidér saälam-doenyā, ngoewarkeun Indjil <sup>16</sup> ka sakabeh mahloek. 'Saha-saha <sup>c</sup> noe pērtjaja, sarta dibanjoean, tangtoe pisalamēteun; sabalikna ari noe hanteu pērtjaja mah, tangtoe dika-narakakeun. <sup>17</sup> 'Dēmi sakoer noe pērtjaja dianteur koe tanda kijeu: bakal <sup>d</sup> ngaloewarkeun setan koe djénengan kami; bakal ngo<sup>18</sup> mong koe <sup>e</sup> basa anjar; 'bakai <sup>f</sup> njékel oraj; sanadjan oepama nginoem noe matak pipaeheun, moal koengsi balahi; bakal <sup>g</sup> noempangkeun leungeun ka noe garéring, seug toeloej tjageur.

<sup>a</sup> Loek. 24:36; Joh. 20:27. <sup>b</sup> Mat. 28:19. <sup>c</sup> Joh. 3:18. <sup>d</sup> Lal. 16:18. <sup>e</sup> Lal. 2:4; 10:46. <sup>f</sup> Lal. 28:3. <sup>g</sup> Lal. 28:8.

19 Dēmi Goesti, sanggeusna ngalahir ka moerid-moerid, <sup>a</sup> ladjéng ditjandak ka sawarga, geus kitoe <sup>b</sup> linggih di tēngéneun Allah. 'Tidinja moerid pada mijang, ngawoeroek di mana-mana, ari Goesti ngabantoe, sarta ngajaktoskeun piwoeroek koe tanda-tanda noe ngabaréngan. Amin. <sup>a</sup> Loek. 24:50; Lal. 1:9. <sup>b</sup> Ibr. 1:3; 8:1.

# KITAB INDJIL SOETJI

ANOE DIKARANG KOE

L O E K A S.

## PASAL 1.

Sarehing reja djalma noe geus milam-Spah ngarang tjarijos hal pérkawis anoe 2 jaktos di oerang teja, 'sapértos anoe geus diserenkeun ka oerang <sup>a</sup> koe noe ti barangmimiti pisan pada njaksian 3 saréng ngarabdi ka pangandika teh, 'noe mawi kaoela oge, sanggeusing ngadongdon tina asal-asalna saniskantén pérkawis eta saréng apik pisan, soemédja rek njératkeun sing parele bade adjéngan, eh <sup>b</sup> Teopiloes anoe moelja!' 'soepaja adjéngan oeninga kajaktosanana eta pérkawis, anoe diwoeroekkeun ka adjéngan teja. <sup>a</sup> Ibr. 2:3; <sup>b</sup> Lal. 1:1.

5 Eukeur mangsa <sup>a</sup> Herodes, radja tanah Joeda, aja sahidji panghoeloe, djénéngananana Djakaria, kaäsoep <sup>b</sup> bagian Abia; ari geureuhana toeroenan ti Ha-6 roen, djénéngananana Elisabet. 'Eta doewa djalma teh pada bénér di pajoeneun Allah; taja pisan tjawadeunana dina ngalampahkeun sagala timbalan sarta 7 hoekoem Pangeran. 'Ari eta hanteu kagoengan pisan poetra, sabab Elisabet teja gaboe, sarta doewanana geus pada sëpoeh oemoerna. <sup>a</sup> Mat. 2:1. <sup>b</sup> Bab. 24:10.

8 Dëmi geus kitoe, dina hidji mangsa Djakaria eukeur manghoeloean di pajoeneun Allah dina giliran bagianana, <sup>j</sup> koemaha adat kapanghoeloean; ari doe-oeman andjeunna <sup>a</sup> koedoe asoep ka kabah Pangeran, sarta koedoe ngoekoes. 10 'Ari djalma noe loba pada araja di loewar, keur nénéda dina waktoe ngoekoes 11 teja. 'Beh ka Djakaria nemongan hidji malaikat ti Pangeran, keur ngadég di 12 katoehoeün <sup>b</sup> altar paragi ngoekoes.'Barang katingali koe Djakaria, seug andjeunna ngarendjag, sarta kataradjang 13 sijeun. 'Ladjéng malaikat teh ngalahir ka andjeunna: Montong sijeun-sijeun, Djakaria! karana <sup>c</sup> panéda sampejan geus

dimakboel, sarta Elisabet, pamadjikan sampejan, bakal ngadjoeroe hidji anak lalaki pikeun sampejan; eta koe sampejan koedoe dingaranan Johannes. 14 'Sampejan bakal meunang kaboengahan djeung kaätohan; sarta loba pisan djalma noe bakal saroekaeun tina sabab di 15 djoeroekkena eta boedak. 'Karana eta teh bakal <sup>d</sup> agoeng di pajoeneun Pangeran; <sup>e</sup> moal pinginoemeun anggoer djeung arak; sarta bakal dieusian Roh 16 Soetji ti waktoe dikandoeng. 'Djeung loba anak-poetoe Israil koe eta bakal ditarobatkeun ka Pangeran Allahna. 17 'Sarta <sup>f</sup> bakal leumpang pajoeneun andjeunna, make roh djeung pangawasa Elias, <sup>g</sup> pikeun malikkeun hate bapa ka anak, sarta djalma noe maroeng pang dibalikkeun kana ingétan djalma noe balénér; soepaja njondongkeun ka Pangeran oemat beunang njadijkeun.'Geus kitoe Djakaria oendjoekan ka malaikat: <sup>h</sup> Koemaha simkoering pitérangennana eta pérkawis teh? karantén simkoering geus kolot, saréng poen bodjo geus lila 18 nja oemoer. 'Ngawalon malaikat, kijeu lahirna ka Djakaria: Kami teh <sup>i</sup> Djabarail, anoe bakoe marék di pajoeneun Allah; sarta kami dipiwaring sasaoeran djeung sampejan, soepaja ngawartakeun 20 ka sampejan pérkara noe tadi teja. 'Masing njaho, sampejan teh bakal bisoe, moal bisa sasaoeran deui, népi ka poéan djadi eta pérkara teja; sabab sampejan hanteu pértaja kana omongan kami, noe bakal dibooktikeun dina waktoena. 21 'Dëmi djalma-djalma teja eukeur ngarantosan ka Djakaria, sarta pada heraneun doemeh sakitoe lilana aja dina 22 kabah. 'Ari ka loewar Djakaria, teu bisaeun sasaoeran ka eta djalma; tidinja pada ngahartieun, jen andjeunna meunang titingalian di djéro kabah. Ladjéng Djakaria pëpëta koe pananganana ka

eta djalma-djalma; ari bisoena teh djong-  
23 djon bae. 'Sanggeus djedjög poë mang-  
hoeloeanana, toeloej Djakaria moelih ka  
boemina. <sup>a</sup> 2 Moesa 30 : 7. <sup>b</sup> 2 Moesa 30 : 1.  
<sup>c</sup> Lal. 10 : 31. <sup>d</sup> Mat. 11 : 11. <sup>e</sup> Hak. 13 : 4. <sup>f</sup> Mal.  
3 : 1; 4 : 5. <sup>g</sup> Mal. 4 : 6. <sup>h</sup> 1 Moesa 15 : 8. <sup>i</sup> Dan. 8 : 16.

24 Dëmi geus kitoe, ladjëng Elisabet geu-  
reuhana njiram; toeloej njoempoet bae  
lilana meunang lima boelan; ari saoerna  
25 kijeu: 'Tah, kitoe midamélna Pangeran  
ka kaoela, keur mangsa ningali ka kao-  
ela teh, kërsana <sup>a</sup> ngaleungitkeun kao-  
hinaän kaoela ti djalma noe loba.  
<sup>a</sup> 1 Moesa 30 : 23.

26 Ari dina boelan noe kagënpêl malaikat  
Djabarail teja koe Allah dipiwarang ka  
sahidji nagara di tanah Galilea, ngaran-  
27 na Nasaret; 'ka sahidji <sup>a</sup> landjang, noe  
keur babakalan djenung sahidji lalaki,  
djénënganana Joesoep, asalna bangsa  
Dawood. Ari djénëngan landjang teh  
28 Mariam. 'Dëmi geus soemping malaikat  
ka Mariam, ladjëng ngalahir kijeu: Assa-  
lam alaekoem, eh njai anoe dikoenrija!  
<sup>b</sup> Pangeran anoe njarëngan ka njai; njai  
njai anoe dipaparin bërkah di pëlbah  
29 sakabeh awewe. 'Barang ningali Mariam  
ka malaikat teh, seug ngagëbëg koe  
tina kasaoeranana; dimanah-manah bae  
30 pikarëpeun salam teh. 'Ngalahir deui  
malaikat: Montong sijeun-sijeun, Mari-  
am! karana njai <sup>a</sup> geus manggih sih-  
31 koernija ti Allah. 'Sarta, masing njaho,  
njai teh <sup>d</sup> bakal bobot, sarta ngowo hidji  
poetra pamëgët; koe njai koedoe didjë-  
32 nënganan JESOES. 'Eta bakal agoeng,  
sarta didjënënganan Poetra noe Lang-  
koeng Moelja; djeung Goesti Allah bakal  
maparin ka eta <sup>e</sup> panglinggihan Dawood  
33 ramana; 'sarta bakal ngaratoean ka  
bangsa Jakoeb <sup>f</sup> salalanggëngna; ari ka-  
radjaänana teh moal aja pitoengtoengeu-  
34 nana. 'Pok Mariam eindjoekan ka ma-  
laikat: Koemaha, noen, eta pidjadieuna-  
na! karantën simkoering teh hanteu  
35 pisan patépang sarëng lalaki. 'Ngawalon  
malaikat, kijeu lahirna: Njai bakal di-  
soempingan <sup>g</sup> Roh Soetji, sarta diaoeban  
koe kawasa noe Langkoeng Agoeng;  
manana eta noe soetji, anoe bakal diwo-  
keun koe njai teja, pidjënënganeunana  
36 Poetra Allah. 'Sarta, masing njaho, Eli-  
sabet, baraja njai, noe sakitoel kolotna,  
ajeuna oge keur ngandoeng anak lalaki.  
Ari eta noe disarëboet gaboeg teh, reu-

37 neuhna geus kagënpêl boelan ijeu. 'Ka-  
rana moenggoeh di Allah mah <sup>h</sup> hanteu  
38 aja noe moestahil. 'Pioendjoek Mariam:  
Simkoering teh sakabeh-kabeh abdi Pa-  
ngeran; <sup>i</sup> moegi-moegi didjadikeun ka  
simkoering sakoemaha pilahn adjëngan.  
Geus kitoe malaikat teh moelih.  
<sup>a</sup> Mat. 1 : 16, 18. <sup>b</sup> Hak. 6 : 12. <sup>c</sup> Lal. 7 : 46.  
<sup>d</sup> Hak. 13 : 3; Mat. 1 : 21. <sup>e</sup> 2 Sam. 7 : 12; Djab.  
132 : 11. <sup>f</sup> Jes. 9 : 6; Dan. 7 : 14. <sup>g</sup> Mat. 1 : 18, 20.  
<sup>h</sup> 1 Moesa 18 : 14. <sup>i</sup> 2 Sam. 7 : 25, 28.

39 Mangsa harita Mariam toeloej angkat  
gagantjangan ka pigoenoengan, nga-  
40 djoegdjoeg ka nagara Joeda. 'Tidinja  
soemping ka boemi Djakaria, sarta  
41 oeloek salam ka Elisabet. Ari geus kitoe,  
barang ngareungeu Elisabet oeloek-sa-  
lam Mariam, toeloej poetran adjroeg-  
adjroegan di djëro lamboet. Tidinja Eli-  
42 sabet diensian Roh Soetji, 'sarta njaoer,  
bëdas gëntrana, kijeu saoerna: Nja an-  
djeun noe dipaparin bërkah di pëlbah  
sakabeh awewe, sarëng salamët boewah  
43 lamboet andjeun. 'Koemaha sababna,  
iboe Goesti kaoela noe soemping  
44 ka kaoela? 'Karana, salërsna, keur  
mangsa oeloek-salam andjeun kadeng  
koe kaoela, harita anak kaoela moeng-  
gah adjroeg-adjroegan di djëro benteung  
45 koe bawaning soekaun. 'Andjeun teh  
nja salamët <sup>a</sup> jen geus përtjaja; karana  
noe geus diwartakeun ka andjeun ti Pa-  
ngeran, tanwande dilaksanakeun.  
<sup>a</sup> p. 11 : 28.

46 Ladjëng Mariam ngalahir: <sup>a</sup> Njawa  
koering ngagoengkeun ka Pangeran,  
47 'djeung soekma koering <sup>b</sup> soeka-soeka  
di djëro Allah, Djoeroe-salamët koering,  
48 'doemeh geus ningalan <sup>c</sup> kana kahan-  
dapan abdina. Karana, saënjana, ti watës  
ajeuna <sup>d</sup> koering bakal disarëboet salamët  
koe sakabeh toeroenan-toeroenan.  
49 'Karana ka koering geus didamël për-  
kawis noe aheng-aheng koe noe Lang-  
koeng Kawasa, sarta soetji padjënëng-  
50 nana; 'djeung <sup>e</sup> kawëlasanana toeroen-  
toemoeroen ka sakoer noe sijeun koe  
51 andjeunna. 'Pangeran <sup>f</sup> geus ngadamël  
kawasa koe pananganana; noe aradi-  
goeng sadjëroning pamikir hatena, eta  
52 geus dipabalëntjarkeun. 'Aja <sup>g</sup> noe ka-  
wasa koe andjeunna geus dirarorod ti  
pangtjalikan, sarta geus ngadjoeng-  
djoengkeun ka djalma noe harandap.  
53 'Anoe <sup>h</sup> waloerat geus diparinoehan koe

banda-banda; dëmi noe baleunghar geus  
 54 dipiwarang balik lalengoh bae. Andjeunna<sup>i</sup> geus ngamanah deui ka Israilabdina,  
 kërsana emoeteun ka kawëlasan an-  
 55 djeunna '(sakoemaha noe koe andjeunna  
 geus diandikakeun ka karoehoen oerang)  
 ka<sup>j</sup> Ibrahim djeung ka toeroenanana,  
 56 salalanggëngna. 'Ari Mariam teh ngan-  
 drëkna di Elisabet antara tiloe boelan  
 lilana; ladjëng moelih deni ka boemina.

<sup>a</sup> 1 Sam. 2: 1. <sup>b</sup> Jés. 61: 10. <sup>c</sup> Djab. 113: 7, 8.  
<sup>d</sup> p. 11: 27. <sup>e</sup> Djab. 103: 17. <sup>f</sup> Jés. 52: 10. <sup>g</sup> Djab.  
<sup>147: 6.</sup> <sup>h</sup> Djab. 107: 9. <sup>i</sup> Jés. 41: 9. <sup>j</sup> Moesa  
<sup>17: 7, 19; 5</sup> Moesa 7: 7, 8.

57 Sanggeus kitoe Elisabet teja dongkap  
 ka waktoe dek ngowo; toeloej ngowo-  
 58 keun hidji poetra pamögët. 'Ari tatang-  
 ga-tatanggana reudjeung koelawargana  
 pada ngadenge, jen Pangeran geus ngag-  
 moeljakeun piwëlasna ka Elisabet; ti-  
 59 dinja mariloe boengah. 'Ari geus kitoe,  
 dina poë<sup>a</sup> noe kadalapan pada datang  
 ngalajad, rek njépitana eta moerangkalih,  
 sarta disarëboetkeun Djakaria, noeroet-  
 60 keun ka djénëngan ramana. 'Tidinja  
 iboena ngalahir, kijeu lahirna: Ih, lain  
 61 kitoe; koedoe dingaranan Johannes. 'Ari  
 salaoerna eta djalma ka Elisabet: Naha!  
 da teu aja koelawarga andjeun anoe  
 62 kitoe djénënganana. 'Toeloej pada pëpëta  
 ka ramana, naros koemaha noe dikërs-  
 sakeun pidjénënganeunana moerangka-  
 es lih. 'Geus kitoe Djakaria moendoet pa-  
 pan panoelisan; toeloej njérat, kijeu  
 oenina: Ari ngaran eta teh Johannes.  
 Tidinja sakabeh djalma hareraneun.  
 64 'Mangsa harita keneh lambëj Djakaria  
 boeka, sarta ilatna hiroep; ladjëng ngag-  
 65 lahir, sarta bari moedji ka Allah. 'Ari  
 sakabeh tatanggana sarijeuneun; sarta  
 di sakoeriling pigoenoengan Joedea pa-  
 66 da ngomongkeun eta përkara. 'Djeung  
 sakabeh djalma noe ngadarengé pada  
 njiatët dina atina, pokna: Pidjadieun  
 naon eta moerangkalih teh? Ari pana-  
 nagan Pangeran njarëngan ka eta moe-  
 rangkalih. <sup>a</sup> 1 Moesa 17: 12.

67 Ladjëng Djakaria ramana dieusian  
 Roh Soetji; seug ngawëdjang, kijeu wë-  
 68 djangna: 'Sagala poedji<sup>a</sup> ka Pangeran,  
 Allah Israil; karana<sup>b</sup> geus ngalajad  
 69 sarta ngaleupaskeun ka oematna. 'Djeung  
 geus ngadamél pikeun oerang<sup>c</sup> hidji tan-  
 doek kasalamëtan, ajana di bangsa Da-  
 70 woed abdina, 'sakoemaha noe geus di-

andikakeun koe Pangeran<sup>d</sup> lantaran  
 lambëj para nabi saroetji, noe djaroe-  
 71 mënëng ti alam baheula pisan; 'nja di-  
 salamëtkenn<sup>e</sup> ti moesoeh-moesoeh oe-  
 rang, djeung ti leungeun sakabeh djalma  
 72 noe gareuleuh ka oerang. 'Kërsana mi-  
 damél kawëlasan ka karoehoen oerang,  
 sarta emoeteun ka përdjangdjian an-  
 73 djeunna noe soetji teja; 'nja kana<sup>f</sup> soem-  
 pah, anoe koe andjeunna geus disoempah-  
 keun ka Ibrahim, karoehoen oerang:  
 74 bakal maparin, 'jen oerang, ari geus ka  
 loewar ti leungeun moesoeh-moesoeh  
 oerang, <sup>g</sup> ngabarakti ka andjeunna han-  
 75 teu kalawan sijeun; 'make kasoetjian  
 sarta kabënen<sup>h</sup> di pajoeneun andjeunna,  
 76 sapandhang oemoer oerang. 'Ari maneh  
 teh, énoeng! bakal disarëboet nabi Allah  
 noe langkoeng agoeng; karana<sup>i</sup> maneh  
 bakal leumpang pajoeneun Pangeran,  
 77 pikeun njadijkeun pidjalaneunana; 'sar-  
 ta pikeun nganjahokeun ka oemat-oemat  
 andjeunna hal kasalamëtan teja, tina  
 78 dihampoera dosa-dosana; 'koe bawaning  
 kalangkoeng-langkoeng nja kawëlasan  
 Allah oerang, anoe matak oerang teh  
 geus dilajad koe<sup>j</sup> mëlëtekna ti loehoer,  
 79 'soepaja<sup>k</sup> njaängan ka sakoer noe tjari-  
 tjing di noe poëk djeung dina kalang-  
 kang maot, sarta mënérkeun soekoe  
 oerang kana djalan kasalamëtan.

<sup>a</sup> Djab. 41: 14. <sup>b</sup> p. 7: 16. <sup>c</sup> Djab. 132: 6 d Lal.  
<sup>3: 21, 24.</sup> <sup>e</sup> Djab. 106: 10. <sup>f</sup> 1 Moesa 22: 16;  
<sup>Djab. 105: 9. g Ibr. 2: 15; 9: 14. h p. 1: 17; Mat. 3: 3.</sup>  
<sup>i</sup> Mat. 4: 2. <sup>j</sup> Jés. 9: 1.

80 Dëmi moerangkalih teh<sup>a</sup> ngagëngan,  
 sarta dikoewatkeun moenggoehing soek-  
 mana; ari tjilikna<sup>b</sup> di tégal lëga, dong-  
 kap ka mangsana mëndakan ka bangsa  
 Israil. <sup>a</sup> p. 2: 40. <sup>b</sup> Mat. 3: 1.

## PASAL 2.

Ari geus kitoe, dina mangsa eta ka  
 aloewar timbalan ti praboe Agoestoes,  
 jen saälam-doonya koedoe pada ditaelis-  
 2 keun ngaranna. 'Ari eta pangnoeliskeu-  
 nana anoe mimitina, djadina keur mangsa  
 Kirinoes djëng goepérnoer di tanah  
 3 Sam. 'Geus kitoe sakabeh djalma la-  
 leumpang, soepaja ditaroeliskeun ngara-  
 nna, oenggal-oenggal djalma di sana-  
 4 gara-sanagarana. 'Ari<sup>a</sup> Joesoep oge  
 angkat ti tanah Galilea, ti nagara Na-  
 saret, ka tanah Joedea, ka nagara  
 Dawoed, <sup>b</sup> anoe ngaran Bet-Lehem, sabab

Joesoep teh asal bangsa sarta toeroenan  
 5 Dawoed; 'pangangkatna soepaja ditoeliskeun djeung Mariam pigeureuhaeuna-na;  
 6 na; <sup>c</sup> nya eta keur bobot. 'Ari geus kitoe,  
 mangsa keur tjaralik di dinja, Mariam  
 teh dongkap ka waktoe dek ngowo.  
 7 'Ladjeng <sup>d</sup> ngowokeun poетra njikan;  
 seug dibedongan koe lamak-lamak, sarta  
 ditibogkeun dina pangokopan, tina sabab  
 arandjeunna geus teu kabagean ḥenggon  
 di pasanggrahan. <sup>a p. 1: 27. b Mīk. 5: 1.</sup>

<sup>c</sup> Mat. 1: 18. <sup>d</sup> Mat. 1: 25.

8 Ari di pasisan nagara eta aja taroekang ngangon; wantji ti peuting na-roenggoean inglem-ingonna di tēgal. 'Beh sahidji malaikat ti Pangeran ngadēg deukeut ka dinja, sarta pada katodjo koe <sup>a</sup> kamoeljaān Pangeran; tidinja sa-10 rijeuneun kabina-bina. 'Dēmi malaikat teh ngalahir ka eta djalma: Montong sarijenn; karana, masing njaho, kami ngabedjakeun ka maranah kaboengahan noe rosa pisan, piadjangeun sabangsa 11 Israil kabe. 'Karana mangsa ajeuna geus diwokeun keur maranah eta Djoe-roë-salamët, tēgësna Goesti <sup>b</sup> Kristoes, 12 di nagara Dawoed. 'Ari pialamateunana ka maranah kijeu: maranah bakal manggih hidji moerangkalih, dibedongan koe lamak-lamak, keur ebog dina pangoko-13 pan. 'Harita keneh loba <sup>c</sup> balad sawarga anoe reureudjeungan djeung eta malai-14 kat teja; pada maroedji ka Allah, kijeu poedjina: 'Koedoe dimoeljakeun Allah <sup>d</sup> dina ḥenggon loehoer; di boemi masing kerta; manoesa teh pada dianggo kar-15 rèsép! <sup>a Jés. 60: 1. b Joh. 4: 25.</sup>

<sup>c</sup> 1 Moesa 32: 1, 2. <sup>d</sup> p. 19: 38.

15 Ari geus kitoe, mangsa eta malaikat geus ngarapoeng moelih kaa sawarga, seug djalma-djalma teja, nya eta toekang ngangon, ngaromong djeung batoerna kijeu: Hajoe, oerang laleumpang ka Bet-Léhem, oerang nendjokeun eta pérkara noe geus djadi, anoe diwartakeun ka 16 oerang koe Pangeran teja. 'Toeloej daratang gagantjangan; <sup>a</sup> kasampak Mariam, djeung Joesoep, sarta moerangkalih teja, anoe keur ebog dina pangoko-17 pan. 'Dēmi geus narendjo, toeloej pada ngalijarkeun eta kasaoeran, anoe diwartakeun ka maranahanan hal pérkara 18 moerangkalih teja. 'Djeung sakabeh djalma noe ngadarengge pada heraneun

tina pérkara, noe dibedjakeun ka maranahanan koe eta taroekang ngangon teja. 'Ari koe Mariam mah disimpēn bae eta sagala pérkara, sarta dipikir-pikir 20 sadjēroning manahna. 'Tidinja toekang ngangon teh pada moelang, bari ngamoeljakeun djeung maroedji ka Allah, tina sabab saniskara noe geus kada-rengge sarta katarendjo, saperti anoe geus diwartakeun ka darinja. <sup>a</sup> Mat. 2: 11.

21 Ari geus djedjēg <sup>a</sup> dalapan poë, bade njépit moerangkalih teja, ladjeng di-djénēnganan Jesoës, <sup>b</sup> sakoemaha noe disébatkeun koe malaikat teja samemehna dikandoeng. <sup>a</sup> p. 1: 59. <sup>b</sup> p. 1: 31.

22 Ari geus djedjēg <sup>a</sup> poëna ngabéresih-an arandjeunna, noeroetkeun toret Moesa, ladjeng Jesoës teh ditjandak ka Jéroesalem, bade disanggakeun ka Pangeran; <sup>b</sup> saperti noe geus dioengélkeun dina toret Pangeran kijeu: <sup>b</sup> Sakoersakoer anak lalaki, anoe moeka piana-kan, koedoe diséboetkeun soetji bade ka Pangeran. 'Djeungna deui soepaja njanggakeun pangabakti, sakoémaha noe geus ditimbalkeun dina toret Pangeran kijeu: <sup>c</sup> Tikoekoer sapasang, atawa anak dja-pati doewa. 'Dēmi di Jéroesalem aja hidji djalma, djénēnganana Simon; ari eta djalma teh bénér sarta ibadah, djeung ngarép-ngarép anoe poerah njé-nangkeun Israil; sarta eta dilinggiuhan Roh Soetji. 'Geus dipaparin pitoedoeh lantaran Roh Soetji, <sup>d</sup> jen moal ngarasa maot, samemeh nendjo Kristoes <sup>e</sup> Pa-27 ngeran. 'Tidinja Simon teh soemping ka kabah, kasoeroeng koe Roh. Dēmi mangsa eta moerangkalih koe iboe-ramana ditjandak aseop ka kabah, dek dipéta-keun koemaha adat-bijasa toret teja, ladjeng koe Simon eta moerangkalih dipangkon, bari moedji ka Allah; pioen-djoekna: 'Ajeuna mah, noen Pangeran!

<sup>f</sup> abdi Pangeran moegi diidinan wang-soel saréng kasénangan, sakoemaha noe geus ditimbalkeun; karantén panon abdi geus nendjo kana kasalamëtan andjeun, <sup>g</sup> anoe koe andjeun geus ditjawiskeun di hareupeun <sup>g</sup> sadajana bangsa-bangsa; <sup>h</sup> nya eta sahidji tjahja noe <sup>i</sup> pikeun njangan ka sagala oerang kapir, saréng matak kamoeljaān ka oemati andjeun Israil. 'Ari Joesoep djeung iboe Jesoës hareranem tina sabab anoe disaorkeun

34 hal pěrkara moerangkalih teja. 'Toeloej iboe-ramana diběrkahan koe Simon, sarta kijeu saoerna ka Mariam iboena: Masing njaho, ijeu moerangkalih geus dipastikeun <sup>i</sup> matak laboeh djeung matak hoedang loba djalma bangsa Israil; djeung djadi tanda <sup>j</sup> noe bakal dipa-  
35 doeān, '(sarta njawa njai teh bakal parat koe pědang) soepaja pamikir hate djal-  
36 ma reja katara. 'Aja deui di dinja hidji nabi istri, djénengananana Hanua, poetra Panoeël, kaom Aser. Ari eta teh sěpoeh pisan oemoerna; tjarogeanaua tina watés landjang ngan meunang toedjoeh  
37 taoen; 'harita randa, oemoerna kira-kira dalapan poeloeh opat taoen; djeung <sup>k</sup> teu pisan pisah ti kabah, beurang-peuting ngabakti ka Allah kalawan poe-  
38 wasa reudjeung pančenđa. 'Waktoe harita ngadeukeuton ka dinja, sarta kitoe keneh moedji ka Pangeran; toeloej ngewarkeun eta moerangkalih ka sakabeh djalma <sup>l</sup> noe ngarép-ngarép di Jéroesa-  
39 lem kana dileupaskeunana. 'Děmi geus toetoep ngalampahkeun sakabehna noe dimistikeun koe toret Pangeran, ladjeng maroelih ka Galilea, ka Nasaret nagara-  
40 na. <sup>a</sup> 3 Moesa 12: 6; <sup>b</sup> 2 Moesa 13: 2; <sup>c</sup> 4 Moesa 8: 17. <sup>c</sup> 3 Moesa 12: 8. <sup>d</sup> Djab. 89: 49. <sup>e</sup> Wah. 11: 15. <sup>f</sup> 1 Moesa 46: 30. <sup>g</sup> Djab. 98: 3; Jés. 49: 6. 9. <sup>h</sup> Jés. 42: 6. <sup>i</sup> Jés. 8: 14; 1 Kor. 1: 23. <sup>j</sup> Lal. 28: 22. <sup>k</sup> Djab. 27: 4. <sup>l</sup> p. 28: 51.

40 Geus kitoe eta moerangkalih. <sup>a</sup> ngagéngan, djeung dikoewatkeun moeng-goehing soekmana, dieusian kaoeningan, sarta disaréngan koe sih-koernija Allah. <sup>a</sup> p. 1: 80.

41 Ari eta iboe-ramana saban-saban ta-oen angkat ka Jéroesalem, <sup>a</sup> moro pesta 42 paska. 'Mangsa Jesoes joeswana geus doewa wělas taoen, arangkat deui ka Jéroesalem, koemaha adat pesta teja.  
43 'Děmi geus toetoep poëna, ari maroelih deui, moerangkalih teja, nja eta Jesoes, katinggaleun di Jéroesalem; koe Joe-soep sarta koe iboena hanteu kaoeninga.

44 'Ari raosna, jen andjeunna patjampoer djeung batoer-batoer lalenmpang; manana angkatna dongkap kana lalampahan sapoë, barina nejangan ka koela-wargana sarta ka kawawoehanana. 'Sa-rehna hanteu kapěndak, ladjeng maroelih 46 deui ka Jéroesalem, bari nejangan. 'Ari geus kitoe, sanggeus meunang tiloc poë, moerangkalih teh kapěndak di djero ka-

bah, keur tjilik di těngaheun goeroe-goeroe, bari ngareungeukeun sarta naros 47 ka darinja. Ari sakabe djalma noe ngadareng <sup>b</sup> pada mělēngčk koe pangartosanana djeung pangwalonanana.  
48 'Barang iboe-ramana ningali, kageteun. Ladjeng njaoer iboena ka Jesoes: Naha ēneng! wět koe naon ēneng geus milampah ka iboe-rama anoe kitoe pětana? Masing njaho, rama ēneng djeung iboe geus nejangan ēneng bari nalangsa 49 pisan. 'Ladjeng ngawangsoel ka iboe-ramana: Koe naon nejangan koering? Koetan tatjan oeninga, <sup>c</sup> jen koering 50 koedoe aja di noe Rama koering? 'Děmi iboe-ramana hanteu hartoseun ka eta kasaoeranana, noe disaoerkeun ka aran-51 djeunna. 'Geus kitoe moelih sasaréngan djeung iboe-ramana; tidinja soemping ka Nasaret, sarta ngesto ka iboe-ramana. <sup>d</sup> Ari koe iboena eta sagala pěrkara disimpěn dina manahna.

<sup>a</sup> 2 Moesa 28: 14—17. <sup>b</sup> Mat. 7: 28; p. 4: 22.

<sup>c</sup> Joh. 4: 34. <sup>d</sup> p. 1: 19.

52 Ladjeng Jesoes teh <sup>a</sup> tambah-tambah kaoeninganana, sarta ngagéngan, djeung ditambah sih-koernija ti Allah djeung ti manoesa. <sup>a</sup> p. 1: 40.

### PASAL 3.

Mangsa kalima-wělas taoenna djoemě-něng praboe Tiberioes, mangsa <sup>a</sup> Pontioes Pilatoes djéněng goepérnoer di Joedea, djeung <sup>b</sup> Herodes djéněng bopati di Galilea, sarta Pilipoes saderekna djéněng bopati di Itoerea djeung di tanah Trakonitis, sarta Lisanias djéněng <sup>2</sup> bopati di Abilena, 'keur mangsa <sup>c</sup> Annas djeung Kajapas djéněng panghoeloe agoeng, harita aja pangandika Allah ka Johannes poetra Djakaria, <sup>d</sup> keur aja <sup>3</sup> di těgal lěga teja. 'Tidinja <sup>e</sup> Johannes soemping ka tanah sakoeriling tji Jordan, sarta ngoewarkeun pangbanjoe pěr-<sup>4</sup> tobat pikeun ngahampoera dosa. 'Sa-perti noe geus dioengčkeun dina kitab pilahir nabi Jésaja, kijeu lahirna: <sup>f</sup> Aja sowara noe njéloek di těgal lěga kijeu: Geura njadijkeun pidjalaneun Pangeran, geura ngalěmpěngkeun djalan-djalan andjeunna. 'Sakoer lěbak-lěbak bakal disaeuran, sarta sakabeh goenoeng djeung pasir bakal dihandapkeun; ari noe belot bakal djadi lěmpěng, sarta

noe garokgek bakal djadi djalan rata.  
 6 'Djeung <sup>g</sup> saniskara daging bakal na-  
 7 rendjo kasalamétan Allah.' Ladjéng Joh-  
 annes ngalahir ka djalma-djalma, noe  
 daratang hajang dibanjoean koe an-  
 djeunna, kijeu lahirna: Eh, anak-anak  
 oraj wélang! saha noe geus noedoehkeun  
 ka maraneh njingkirn běběndoe noe  
 8 měngke datang? 'Manana geura ngabaridjilkeun boewah-boewah anoe tě-  
 roes djeung pěrtobat; djeung maraneh  
 oelab sědja ngaromong di djero hate:  
 Nja Ibrahim rama aing; karana kami  
 ngabedjakeun ka maraneh, jen Allah  
 ijasaun ngadjadikaneun anak-anak keur  
 9 Ibrahim tina eta batoo. 'Samalah kam-  
 pak geus disandingkeun dina akar ta-  
 tangkalan. Nja oenggal-oenggal tangkal,  
 anoe hanteu baroewahan noe hade, tang-  
 toe ditoewar, toeloej dialoengkeun kana  
 10 seuneu. 'Tidinja eta djalma pada naros  
 ka Johannes, kijeu pioendjoekna: <sup>h</sup> Naon  
 anoe koedoe dipigawe koe koering?  
 11 'Ngawalon Johannes, kijeu lahirna:  
 i Saha-saha djalma noe boga badjoe  
 doeua, koedoe bikeun sahidji ka noe  
 hanteu boga; djeung noe boga kaha-  
 12 kanan koedoe nya kitoe deni. 'Geus kitoe  
 hol daratang <sup>j</sup> toekang tjoekoe, pada ha-  
 jang dibanjoean; ari oendjoekanana ka  
 Johannes: Noen, goeroe! naon anoe koe-  
 13 doe dipigawe koe koering? 'Lahiran Joh-  
 annes ka eta: Oelah menta <sup>k</sup> leuwih  
 14 ti noe geus ditangtoekeun. 'Aja deni  
 pradjoerit noe pada naros ka Johannes,  
 kijeu pioendjoekna: Ari lěbah koering  
 mah, naon anoe koedoe dipigawe koe  
 koering? Lahiran Johannes ka dinja:  
<sup>l</sup> Oelah njaroesahkeun ka djalma, djeung  
 oelab ngarajah babandaän djalma, sarta  
 koedoe tjoekoepkeun bajaran maraneh.

<sup>a</sup> Mat. 27: 2. <sup>b</sup> Mat. 14: 1, 3. <sup>c</sup> Joh. 18: 13; Lal.  
 4: 6. <sup>d</sup> p. 1: 80. <sup>e</sup> Mat. 3: 1; Mark. 1: 4. <sup>f</sup> Jés.  
 40: 3. <sup>g</sup> Jés. 52: 10. <sup>h</sup> Lal. 2: 37. <sup>i</sup> Jak. 2: 15, 16;  
 1 Joh. 3: 17. <sup>j</sup> Mat. 5: 46. <sup>k</sup> p. 19: 8. <sup>l</sup> Moesa 19: 13.

15 Ari koe sabab eta djalma-djalma teh  
 pada ngarép-ngrép sarta sarereja pada  
 malikir sadjéroning hatena moenggoeh  
 Johannes, palangsijang nya eta Kristoes  
 16 teh, ladjéng Johannes ngalahir ka sa-  
 kabehna, kijeu lahirna: <sup>a</sup> Ari kami mah  
 ngabanjoean soteh ka maraneh koe tjai  
 bae, tatapi bakal soemping anoe lang-  
 koeng Kawasa ti batan kami; kami han-  
 teu lajak moeka tali taroempah-taroem-

pahna atjan; nya eta noe bakal ngaba-  
 njoean ka maraneh koe Roh Soetji  
 17 djeung koe seuneu. 'Ari pananganana  
 njandak njiroena, bakal napi beunang  
 ngirikna; tarigoena bakal dikoempoel-  
 keun kana koedangna, ari hooeet mah  
 bakal dihoeroe koe seuneu noe teu beu-  
 nang dipareuman. <sup>a</sup> Mat. 3: 11.

18 Reja deui pěrkara lijan ti dinja noe  
 diwoeroekkeun koe Johannes, bari ngoe-  
 19 warkeun Indjil ka djalma-djalma. 'Ta-  
 tapi <sup>a</sup> Herodes, bopati teja, sanggeus  
 ditjawad koe Johannes tima pěrkara  
 Herodias, geureuha saderekna noe ngara-  
 nan Pilipoes, djeung tina sakabeh lakoe-  
 20 lampah noe goreng, anoe sok dipigawe  
 koe Herodes, 'toeloej nambaham deui  
 ka eta sakabehna, djalan ngasoepkeun  
 Johannes ka pangberokan.

<sup>a</sup> Mat. 14: 3; Mark. 6: 17.

21 Ari geus kitoe, mangsa djalma-djalma  
 sakabeh keur dibaranjoean teja, <sup>a</sup> ari  
 Jesoes dibanjoean oge, bari něněda, braj  
 22 langit moeka; 'ladjéng Roh Soetji loeng-  
 soer saperti djapati, nganggo roepa awak,  
 ninggang ka salira andjeunna; sarta aja  
 gěntra ti langit, pangandikana kijeu:  
<sup>b</sup> Nja maneh Poetra kami noe kaasih;  
 maneh noe dipikaréšep koe kami.

<sup>a</sup> Mat. 3: 13; Mark. 1: 9; Joh. 1: 32. <sup>b</sup> p. 9: 35.

23 Děmi Jesoes teh, mangsa ngamimi-  
 tian, joeswana antara tiloe poeloeh ta-  
 oen, sarta <sup>a</sup> dinjaranaän poetra Joesoep,  
 24 ari Joesoep teh poetra Eli; 'Eli poetra  
 Matat, Matat poetra Lewi, Lewi poetra  
 Melki, Melki poetra Janna, Janna poetra  
 25 Joesoep; 'Joesoep poetra Matatias,  
 Matatias poetra Amos, Amos poetra Na-  
 hoem, Nahoem poetra Esli, Esli poetra  
 26 Nagai; 'Nagai poetra Maät, Maät poetra  
 Matatias, Matatias poetra Sěmei,  
 Sěmei poetra Joesoep, Joesoep poetra  
 27 Joeda; 'Joeda poetra Johanan, Johanan  
 poetra Resa, Resa poetra Sěroebabel,  
 Sěroebabel poetra Saltiël, Saltiël poetra  
 28 Neri; 'Neri poetra Melki, Melki poetra  
 Adi, Adi poetra Kosam, Kosam poetra  
 29 Elmodam, Elmodam poetra Er; 'Er  
 poetra Joses, Joses poetra Eliëser, Eliëser  
 poetra Jorim, Jorim poetra Matat,  
 30 Matat poetra Lewi; 'Lewi poetra Simon,  
 Simon poetra Joeda, Joeda poetra Joe-  
 soep, Joesoep poetra Jonan, Jonan poetra  
 31 Eljakim; 'Eljakim poetra Melea,

Melea poeta Mainan, Mainan poeta Mata-tata, Matata poeta Natan, Natan poeta Dawoed; 'Dawoed poeta Isai, Isai poeta Obed, Obed poeta Boas, Boas poeta Salmon, Salmon poeta Nahson; 'Nahson poeta Aminadab, Aminadab poeta Ram, Ram poeta Hesron, Hesron poeta Peres, Peres poeta Joeda; 'Joeda poeta Jakoeb, Jakoeb poeta Ishak, Ishak poeta Ibrahim, Ibrahim poeta Terah, Terah poeta Nahor; 'Nahor poeta Seroeg, Seroeg poeta Rëhoe, Rëhoe poeta Peleg, Peleg poeta Eber, Eber poeta Selah; 'Selah poeta Kenan, Kenan poeta Arpaksad, Arpaksad poeta Sem, Sem poeta Ěnoh, Ěnoh poeta Lamek; 'Lamek poeta Mëtoesalah, Mëtoesalah poeta Hanok, Hanok poeta Jared, Jared poeta Mahalalel, Mahalalel poeta Kenan; 'Kenan poeta Enos, Enos poeta Set, Set poeta Adam, Adam poeta Allah.

a p. 4 : 22. b 1 Moesa 5 : 1.

#### PASAL 4.

Ari Jesoes, pinoeh koe Roh Soetji, angkat deui ti tji Jordan; <sup>a</sup> ladjëng koe Roh ditjandak ka tëgal lëga. 'Geus kitoe digoda koe Iblis, opat poeloeh poë lilana; sarta hanteu pisang barang-toewang dina poë eta. Sanggeus toetoepon poëna, palajemn toewang. <sup>b</sup> Tidinja Iblis teh oendjoekan ka Jesoes kijeu: Lamoen ēnja andjeun Poeta Allah, geura piwarang eta batoe sina djadi roti. 'Ari Jesoes ngawalon ka Iblis, kijeu lahirna: Geus dioengélkeun dina Kitab kijeu: <sup>b</sup> Manoesa teh moal hiroep koe roti woengkoel, istoening koe oenggal-oenggal pangandika Allah. 'Geus kitoe koe Iblis dibawa ka sahidji goenoeng anoe loehoer, sarta ditoedoeh-toedoehkeun ka sakabehna karadjaañ alam-doenyaa dina sakinjeup-mata bae; 'bari Iblis oendjoekan kijeu: Ari sakabehna kawasa eta djeung kamoeljaänana koe kaoela dek disanggakeun ka andjeun; karana <sup>c</sup> geus disérahkeun ka kaoela, sarta koe kaoela, sarta koe sabab eta, lamoen andjeun kërsna njembah ka kaoela, eta sadajana teh bade kagoengan andjeun. 'Ladjëng Jesoes ngawalon ka Iblis, kijeu lahirna: Geura los ti kami, Setan; karana geus dioengélkeun dina Kitab kijeu: <sup>d</sup> Maneh koedoe

njembah ka Pangeran, Allah maneh, djeung koedoe ngabakti ngan woengkoel ka andjeunna bae. 'Geus kitoe Je-soes koe Iblis dibawa ka Jëroesalem, sarta diteundeun di poentjak kabah, bari oendjoekan kijeu: Lamoen ēnja andjeun Poeta Allah, tjik, geura ngaragragkeun andjeun ti dijeu; 'karana geus dioengélkeun dina Kitab, <sup>e</sup> jen Pangeran bakal nimbalan ka para malaikatna tina përkawis andjeun, soepaja pada ngaraka ka andjeun, 'sarëng soepaja njarranga ka andjeun, sangkan dampal andjeun oelah koengsi tigasroek kana batoe. 'Ladjëng Jesoes ngawalon ka Iblis, kijeu lahirna: Geus ditimbalkueun kijeu: <sup>f</sup> Maneh oelah dek njoba ka Pangeran, Allah maneh. 'Sanggeus Iblis mejakkeun sakabehna gogoda teh, toeloej njingkir ti Jesoes rada lila.

<sup>a</sup> Mat. 4 : 1; Mark. 1 : 12. <sup>b</sup> 5 Moesa 8 : 3. <sup>c</sup> Joh. 14 : 30; 2 Kor. 4 : 4. <sup>d</sup> 5 Moesa 6 : 18. <sup>e</sup> Djab. 91 : 11.

<sup>f</sup> 5 Moesa 6 : 16.

<sup>14</sup> Tidinja <sup>a</sup> Jesoes moelih deui ka Galilea koe kawasa Roh; sarta kaoewar-aerkeun di sakoeriling tanah eta kabeh. <sup>15</sup> 'Djeung sok ngawoeroek dina masigit-masigit eta djalma, bari diparoedji koe sakabeh. <sup>a</sup> Mat. 4 : 12; Mark. 1 : 14; La. 10 : 37. <sup>16</sup> Tidinja <sup>a</sup> Jesoes soemping ka <sup>b</sup> Nasaret, oeroet dimemenanana; sarta koemaha bijasana di poë sabat teh, tjalik ka masigit, ladjëng ngadëg, kërsana dek <sup>17</sup> nagaos. 'Geus kitoe ka andjeunna disanggakeun kitab nabi Jësaja; ari geus diboeka kitab teh, mëndakan djadjaran <sup>18</sup> <sup>c</sup> anoe disératkeun kijeu oengëlna: 'Roh Pangeran linggih di kami, reh kami dilisahan koe Pangeran; sarta dipiwarang ngoewarkeun Indjil ka noe malarat, djeung njageurkeun ka noe peupeus ha-tena; <sup>d</sup> dipiwarang ngoewarkeun ka sakitan-sakitan dileupaskeun, djeung ka noe marérëm bakal narendjo; dipiwarang ngaleupaskeun noe raripoeh, sina mërdika; dipiwarang ngoewarkeun <sup>d</sup> ta-oen kasoëkaän Pangeran. 'Sanggeus Je-soes ngagoeloengkeun eta kitab, dipaparinkeun ka mérëbot, ladjëng tjalik. Ari sakabeh djalma noe di masigit <sup>21</sup> teja pada mëntjrong ka andjeumna. 'Tidinja mimiti ngalahir ka eta djalma kijeu: Waktee ajeuna eta toelis teh <sup>22</sup> boekti, kadenge koe maraneh. 'Geus kitoe sakabehna pada ngalrësan ka Je-

soes, bari hereraneun koe tina ngareunah pilahir, anoe ka loewar ti lambéjna; ari ngaromongna: <sup>c</sup> Naha eta teh koetan <sup>23</sup> lain poeta Joesoep? 'Ladjéng Jesoes ngalahir ka darinja: Meureun maraneh dek njaréboetkeun ka kami koe babasan teja: Ah doekoen! geura njageurkeun bae ka diri sorangan; sakabehna noe geus djadi <sup>f</sup> di Kapernaem, anoe geus kadenge koe koela, eta pigawe deui di <sup>24</sup> dijeu, di nagara asal maneh. 'Lahiranana deui: Satémenna, kami ngalahir ka maraneh, jen taja nabi hidji-hidji atjan <sup>25</sup> noe dipikasoeka di nagara asalna. 'Tatapi kami ngalahir ka maraneh saénjajénjana: keur djaman Elias di bangsa Israil reja pisan randa; <sup>g</sup> harita langit noetoep bae tiloe taoen gënep boelan lilana, datang ka patjékluk kabina-bina <sup>26</sup> sakoerilingna tanah. 'Dëmi Elias teh hanteu dipiwarang ka eta randa hidji-hidji atjan, ngan ka nagara Sarpat, di <sup>27</sup> tanah Sidon, ka hidji randa. 'Djeung deui keur djaman nabi Elisa di bangsa Israil reja pisan djalma noe kasakit lepra; hanteu aja hidji-hidji atjan noe dibérésihan, ngan <sup>h</sup> Naáman, oerang Sam <sup>28</sup> teja. 'Ari geus kitoe sakabeh djalma noe di masigit teja pada ambékeun kabina-bina, eukeur ngadarenge eta. 'Tidinja narangtoeng, seug pada ngadjong-klokkeun Jesoes ti djéro nagara, sarta diiringkeun ka poentjak goenoeng anoe dipérnahan nagarana, sédjana dek di- <sup>30</sup> ragragkeun. 'Tatapi Jesoes angkat, moloop bae ka téngahnah eta djalma.

<sup>a</sup> Mat. 18: 54; Mark. 6: 1. <sup>b</sup> p. 2: 51. <sup>c</sup> Jés. 61: 1.

<sup>d</sup> 3 Moesa 25: 10. <sup>e</sup> Joh. 6: 42. <sup>f</sup> Mat. 4: 13.

<sup>g</sup> 1 Radj. 17: 1. <sup>h</sup> 2 Radj. 5.

<sup>31</sup> Geus kitoe Jesoes<sup>"</sup> soemping ka nagara Kapernaem, di tanah Galilea; adjéng ngawoeroek ka djalma-djalma di poë sa- <sup>32</sup> bat. 'Ari djalma teh <sup>b</sup> pada reuwaseun koe tina piwoeroekna; karana pilahirna koe <sup>33</sup> kawasa. 'Dëmi di masigit aja hidji djalma noe kaásoepan setan nadjis; eta ngag- <sup>34</sup> góero sarta bédas sorana, 'pokna: Adoe, Jesoes, <sup>c</sup> oerang Nasaret! andjeun aja pérkawis naon ka koering? Koemaha andjeun soemping teh bade ngaroek-sakkeum ka koering sadaja? Koering geus térang ka andjeun, jen andjeun <sup>35</sup> teh Kasoetji Allah. 'Tidinja eta disa-oeran koe Jesoes, kijeu lahirna: Geura repeh, sarta ka loewar ti eta djalma.

Geus kitoe setan teh ngabeubeutkeun eta djalma ka téngah-téngah, bari toe-loej ka loewar, hanteu pisan njotjengan <sup>36</sup> ka manehanana. 'Dëmi sakabeh djalma teja pada mélengék, sarta ngaromong djeung batoerna, pokna: Pilahir naon eta teh, wéti kalawan kawasa djeung matihna eta miwarang ka soekma na- <sup>37</sup> djis, datang ka ka laloewar? 'Ari pér-kara Jesoes kaoewar-aerkeun ka sakabeh nagara sakoeriling tanah eta teja.

<sup>a</sup> Mat. 4: 13; Mark. 1: 21. <sup>b</sup> Mat. 7: 28; Joh. 7: 46.  
<sup>c</sup> p. 18: 37.

<sup>38</sup> Geus angkat Jesoes ti masigit, <sup>a</sup> adjéng tjalik ka imah Simon. Ari mitoha Simon awewe keur moerijang bangét pisan; toeloe dipangnédakeun ka Jesoes.

<sup>39</sup> 'Ladjéng koe salirana dilanggoekan, bari njeuseul ka moerijang teh; geus kitoe moerijangna oendoer ti eta awewe; harita keneh hoedang, seng ngalalajanan ka tatamoe-tatamoena. <sup>a</sup> Mat. 8: 14; Mark. 1: 29.

<sup>40</sup> Ari <sup>a</sup> geus soeroep panon-póe, sakoer noe barogaeun djalma géring koe roepa-roepa panjakit, pada njanggakeun eta ka Jesoes; adjéng hidji-hidji djalma teh ditoempangan panangan, ditjala- <sup>41</sup> geurkeun. 'Ája deui setan-setan ka loewar ti loba djalma, bari pada ngagéro, pokna: <sup>b</sup> Nja andjeun teh Kristoës, Poëtra Allah! Ladjéng koe Jesoes diseuseul, hanteu diwidian lemek, sabab njara-hoéun jen andjeunna teh Kristoës.

<sup>a</sup> Mat. 8: 16; Mark. 1: 32. <sup>b</sup> Mark. 3: 11.

<sup>42</sup> Barang <sup>a</sup> braj beurang Jesoes ka loewar, angkat ka énggon noe djémpé; geus kitoe djalma-djalma pada nejangan andjeunna; ari geus daratang ka pajoeuneuna, toeloej Jesoes diarandég, <sup>43</sup> soepaja oelah waka adjéng. 'Tatapi Jesoes ngalahir ka eta djalma: Kami koe-doe ngoewarkeun deui Indjil tina karadjaän Allah ka nagara-nagara noe sedjen; karana nja eta mana kami dipi- <sup>44</sup> warang. 'Ladjéng bae ngawoeroek di masigit-masigit tanah Galilea. <sup>a</sup> Mark. 1: 35.

## PASAL 5.

A ri geus kitoe, hidji mangsa djalma-djalma ngarangségi ka Jesoes, pada hajangeun ngadengekeun ka pangandika Allah; harita andjeunna keur ngadégi <sup>2</sup> di sisi laoet Genesaret. 'Tidinja ningali doeua parahoe, noe aja di sisi laoet; ari palikana geus taroeroen, keur ngopjak-

3 ngopjak heurapna. 'Ladjéng nitihan ka parahoe noe hidji, bogana Simon, sarta moendoet ka Simon parahoe dianggangkeun saeutik ti darat; seug linggih, bari ngawoeroek ka eta djalma ti díjéng ro parahoe teja. 'Sanggeus liren ngawoeroekna, Jesoes ngalahir ka Simon: "Parahoe padjoekneun ka noe djéro, toeloej roengkoepkeun heurap maranéh, 5 geura ngala laoek. 'Ngawangsoel Simon, kijeu wangsoelanana: Noen Goeroe! simkoering saepeuteung geus pada migawe, hanteu kenging naon-naon; nangning ajeuna aja timbalan andjeun, manga simkoering sédja ngarengkoepkeun heuerap. 'Démi geus diroengkoepkeun, laoek loba katjida noe karoengkoep, datang ka 7 bédah heurapna. 'Tidinja ngagoepajan ka batoerna, noe dina parahoe hidji deui, soepaja datang ngabarantoean. Geus kitoe daratang, pada ngeusian parahoe 8 doewanana, datang ka dek kalém. 'Barang katendjo koe Simon Petros, brék mëndék kana dékoe Jesoes, bari mioendjoek: Noen Goesti! moegi angkat ti simkoering; karantén simkoering teh 9 djalma gadoeh dosa. 'Wantoe Simon teh djeung sakabéh batoer-batoerna pada reuwaseun liwat saking, koe beubeuna- 10 nganana laoek teja. 'Nja kitoe deui Jakoboes djeung Johannes, poeta Sëbëdees, anoe djadi batoer Simon. Ladjéng Jesoes ngalahir ka Simon: Montong si-jeun-sjeun; ti watés ajeuna mah maneh 11 <sup>b</sup> pingalaeun djalma. 'Tidinja koe eta djalma parahoena dika-daratkeun; toeloej <sup>c</sup> saniskaraná ditarunggalkeun, seug ngariring ka Jesoes.

<sup>a</sup> Job. 21: 6.

<sup>b</sup> Jér. 16: 16; Mat. 4: 19. c p. 18: 28.

12 Ari geus kitoe, mangsa Jesoes keur linggih dina hidji nagara, kabéñran di dinja <sup>a</sup> aja hidji djalma noe pinoeh awakna koe lepra. Barang beh nendjo ka Jesoes, heug soedjoed, bari nénéda, kijeu pioendjoekna: Noen Goesti! manawi kërsa, andjeun noe ijasa ngabérésihani diri djisimkoering. 'Enggal Jesoes njodorkéun panangan, njandak ka eta djalma, bari ngalahir: Kami teh daek; heug maneh geura bérésih. Sapada-harita lës 13 leprana teh leungit. 'Ladjéng Jesoes miwarang ka eta djalma, jen oelah bebedja ka saha-saha; sarta koedoe leumpang, lahiranana, tinglikeun diri maneh ka

panghoeloe, bari bakti koe sabab maneh geus dibérésihani, koemaha noe geus di-dawoeuhkeun koe Moesa, soepaja eta 15 djadi saksi ka darinja. 'Sanadju kitoe ge Jesoes tambah-tambah kaoetarakueun bae; sarta loba pisan djalma noe karoempoe, pada hajangeun ngoepingkeun ka andjeunna, djeung hajang ditjalageur- 16 keun tina kasakit-kasakitna. 'Tatapi ari Jesoes njingkahana ka tégal lëga, ladjéng nénéda.

<sup>a</sup> Mat. 8: 2; Mark. 1: 40.

17 Ari geus kitoe, dina hidji poë mangsa eta Jesoes keur ngawoeroek, sarta aja ahli-ahli parisi djeung goeroe-goeroe toret, noe geus daratang ti oenggal-oenggal desa di tanah Galilea djeung Joodéa, kitoe deui ti Jéroesalem; sarta aja kawasa ti Pangeran, pikeun njageurkeun 18 ka eta djalma-djalma. 'Tidinja <sup>a</sup> beh noe marawa hidji djalma djingdjingeun, dibawana dina kasoer, sarta nejangan djalan keur ngasoepkeun eta djalma ka djéro, sédjana dek dikédéngkeun di pa- 19 joeneun Jesoes. 'Ana hanteu manggih djalan keur ngasoepkeun, koe bawaning loba djalma, seug naraek ka hateup imah; sanggeus moekakeun oebin, toeloej noe djingdjingeun teh dioeloer djeung kasoerka téngah-téngahnah, ka 20 pajoeneun Jesoes. 'Barang ningali Jesoes eta kapértjajaänana, ladjéng ngalahir ka djalma teh: Eh djalma! <sup>b</sup> dosa- 21 dosa maneh geus dihampoera. 'Tidinja ahli kitab djeung ahli parisi teja mimiti malikir, kijeu pokna: Saha eta teh, bét ngagorengkeun ka Allah? Saha noe bisa ngahamboera dosa, ngan Allah njalira 22 bae? 'Ari Jesoes teh <sup>c</sup> oeningaeun kana palikiranana; ladjéng ngawalon, kijeu lahirka eta djalma: Naon anoe dipiki- 23 ran sadjero hate maranéh? Babari mana, ngomong: Dosa-dosa maneh geus dihampoera; djeung ngomong: Geura hoedang, 24 toeloej leumpang? Tatapi soepaja maranéh njaho, jen Poetra manoesa teh boga kawasa di boemi pikeun ngahamboera dosa (ladjéng ngalahiran ka noe djingdjingeun teja): Kami nitah ka maneh: geura hoedang, pangkoe kasoer maneh, 25 toeloej moelang ka imah maneh. 'Sapada-harita eta teh hoedang di hareupeun djalma loba; toeloej mangkoe kasoer oeroet ngédéngna, seug indit moelang 26 ka imahna, bari moedji ka Allah. 'Ari

sakabeh djalma pada mélengék, bari ngagoengkeun ka Allah, sarta sarijeuneun kabina-bina; ari aromongna: Poë ijen oerang geus pada nendjo pérkara noe aheng katjida. <sup>a</sup> Mat. 9:1; Mark. 2:3.  
<sup>b</sup> p. 7:48. <sup>c</sup> p. 6:8; 9:47.

<sup>27</sup> Sanggeus kitoe Jesoes angkat; <sup>a</sup> tidiンja ningali hidji toekang tjoek, ngaranna Lewi, keur dijoeck di panjoekkeana-na; ladjéng ngalahir ka dinja: Geura <sup>28</sup> ngiring ka kami. 'Seug koe Lewi ditinggalkeun sakabehna, bari toeloej indit, <sup>29</sup> ngiring ka Jesoes. 'Geus kitoe Lewi teh mestakeun rosa pisan ka Jesoes dina imahna pribadi; sarta <sup>b</sup> loba pisan toekang tjoek djeung djalma noe sedjen <sup>30</sup> pada miloe ngarijoeng. 'Ari ahli-ahli kitab djenng ahli-ahli parisi anoe di darinja pada ngageunggeureuhkeun ka moerid-moerid Jesoes, aromongna: Naha maranah njatoe-nginoem babaréngan djeung toekang tjoek sarta djeung <sup>31</sup> djalma noe daroraka? 'Ladjéng Jesoes ngawalon ka eta djalma, kijeu lahirna: Ari noe tjlageur mah hanteu koedoe didoekoenan, ngan anoe garéring bae. <sup>32</sup> 'Pangdatang kami teh <sup>c</sup> lain pikeun njaoer anoe balénér, nja njaoer anoe daroraka, soepaja tarobat. <sup>a</sup> Mat. 9:9;  
<sup>Mark. 2:14. b</sup> p. 15:1. <sup>c</sup> p. 19:10.

<sup>33</sup> Toeloej aroendjoekan ka Jesoes kijeu: <sup>a</sup> Koe naon noe mawi moerid-moerid Johannes sok paroewasa saréng salat, nja kitoe deui moerid-moerid ahli parisi, ari moerid-moerid andjeun mah sok <sup>34</sup> lahar-leneut bae? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Koemaha ari batoer-batoer panganten bennang dititah poewasa koe maranah, salilana direudjeungan koe <sup>35</sup> nganteng teh? 'Tatapi pidatangeun mangsa, jen panganten teh geus ditjandak ti maranahanana; nja waktoe harita pada <sup>36</sup> pipoewasaeun teh. 'Ladjéng Jesoes ngalahir deui ka eta djalma-djalma koe misil, kijeu: Hanteu aja djalma noe nambalkeun lamak tina badjoe weuteuh kana badjoe boeroek; lamoen kitoe mah anoe weuteuh teh njoëhkeun ka noe boeroek, djeung deui panambal tina badjoe noe weuteuh teja hanteu soeroep djeung <sup>37</sup> noe boeroek. 'Kitoe deui hanteu aja djalma noe ngawadahan anggoer anjar kana karoeng koelit boeroek; lamoen kitoe mah anggoer noe anjar teh tang-

toe ngabéhdahkeun kana karoeng koelit teja, toeloej moentjérat, ari karoeng <sup>38</sup> koelit teh djadi boetoet. 'Bénérna mah ari anggoer noe anjar koedoe diwadahan kana karoeng koelit noe weuteuh, geus <sup>39</sup> kitoe doewanana djadi tarétp. 'Djeung deui ari djalma noe sok nginoem anggoer heubeul, tara gantjang hajang ka noe anjar, karana kijeu omongna: Mén ding noe heubeul. <sup>a</sup> Mat. 9:14; Mark. 2:18.

### PASAL 6.

<sup>A</sup> ri geus kitoe, <sup>a</sup> dina kadoewana poë sabat anoe mimitina, Jesoes angkat, djalanna kana pěpčlakan tarigoe; děmi moerid-moeridna pada mipit ranggeuja-  
<sup>2</sup> nana, digelang, seng didalahar. 'Ari ahli-ahli parisi noe sawareh ngaromong kijeu: Koe naon maranah noe matak migawe anoe hanteu kawidian dipigawe di poë <sup>3</sup> sabat? 'Ladjéng Jesoes ngawalon ka ahli-ahli parisi teh, kijeu lahirna: Naha maranah tatjan ngadjí tjaritalalampahan Dawoed, keur mangsa palajieun dahar, <sup>4</sup> kitoe deui batoer-batoerna? 'Nja lampahna aseop ka gédong Allah teja, njandak eta roti tingalieun, toeloej didahar sakali, djeung dipaparinkeun ka batoerbatoerna; padahal eta roti hanteu widi didahar, ngan koe para panghoeloe bae? <sup>5</sup> 'Ngalahir deui Jesoes ka eta djalma teh: Nja Poetra manoesa noe moerba ka poë sabat keneh. <sup>a</sup> Mat. 12:1; Mark. 2:23.

<sup>6</sup> Ari geus kitoe, dina hidji poë sabat anoe sedjen <sup>a</sup> Jesoes tjalik ka masigit, ladjéng ngawoeroek. Di dinja aja hidji djalma noe kemper leungeunna ti katoe-<sup>7</sup> hoe. 'Ari ahli-ahli kitab djeung ahli-ahli parisi <sup>b</sup> pada ngawaskeun ka Jesoes, soegan rek njageurkeun dina poë sabat; bawaning hajang manggil baris ngélak-<sup>8</sup> s keun andjeunna. 'Tatapi Jesoes <sup>c</sup> tingalieun ka palikiranana; ladjéng ngalahir ka djalma noe kemper leungeunna teh: Geura hoedang, toeloej nangtoeng di tēngah. Geus kitoe hoedang, seug nang-<sup>9</sup> toeng. 'Ladjéng Jesoes ngalahir ka djalma noe reja teja: Kami rek nanjakeun ka maranah: mana noe kawidian di poë <sup>10</sup> sabat, njijeun anoe hade, atawa njijeun noe goreng? njalamétkueun ka sahidji djalma, atawa ngaroeksakkeun? 'Tidinya roeroet-reret ka sakabehna, bari ngalahir ka eta djalma teja: Tjing, geura

- sodorkeun leungeun maneh! Pek dilampahkeun; toeloej eta leungeunna diwaloejakeun, tjageur tjara leungeun hidji 11 deui. 'Genus kitoe pada edan-edanan sarewoteunana, sarta raragēman djenung batoer-batoer, Jesoes rek dikoemahakeun. <sup>a</sup> Mat. 12:9; Mark. 3:1. <sup>b</sup> Mat. 14:1. <sup>c</sup> Mat. 5:22.
- 12 Ari geus kitoe, dina mangsa eta ladjēng Jesoes <sup>a</sup> angkat ka goenoeng, bade nēnēda; ari panēdana ka Allah sapeu-13 peuting djēpoet. 'Dēmi geus beurang, Jesoes njaoer moerid-moeridna; ladjēng milih doewa wēlas, koe andjeunna eta 14 disēbatkeun oge rasoel; 'nya eta Simon, koe andjeunna eta disēbatkenn oge Petroses; djeung Andreas saderekna, Jakoboes djeung Johannes, Pilipoes djeung 15 Bartolomeoes; 'Mateoes djeung Tomas, Jakoboes poeta Alpeoes, djeung Simon 16 noe katēlah Selotes; 'Joedas poeta Jakoboes, djeung Joedas Iskariot, anoe 17 jdadi ngahijanat. 'Sanggeus loengsoer ti goenoeng sararēngan djeung moerid, ladjēng Jesoes ngadēg di ēnggon noe rata; <sup>b</sup> salobana moerid-moerid pada araja, kitoe deui mangpirang-pirang djalma ti sakoeriling Jodea, djeung ti Jēroesalem, sarta ti basisir Tiroes djeung Sidon, 18 'noe geus daratang sēdja ngadengekeun ka Jesoes, sarta soepaja ditjageurkeun tina panjakit-panjakitna; kitoe deui noe dihareureujan koe soekma-soekma na-19 djis; toeloej pada ditjageurkeun. 'Ari eta sakabeh djalma harajangeun njabak ka Jesoes; karana <sup>c</sup> ka loewar karamatna, datang ka ditjageurkeun eta sakabehna. <sup>a</sup> Mat. 10:2; <sup>b</sup> Mark. 3:13. <sup>c</sup> Mark. 2:15. <sup>d</sup> Mark. 5:30.
- 20 Ladjēng Jesoes tjēngkat, ningali ka moerid-moerid, sarta ngalahir: 'Salamēt maraneh anoe malarat; karana nya maraneh noe pibogaeun karadjaān Allah. 21 'Salamēt maraneh <sup>b</sup> anoe langlajeuseun mangsa ajeuna; karana nya maraneh noe bakal diseubeuhan. Salamēt maraneh anoe tjeurik mangsa ajeuna; karana nya 22 maraneh noe bakal seuri. 'Salamēt maraneh, lamoen dipikageuleuh koe djalma-djalma, sarta lamoen dipisahkeun, djeung dihina-hina, sarta lamoen ngaran maraneh dipitjeun saperti noe nadjis, 23 koe sabab tina Poetra manoesa. 'Mangsa harita <sup>c</sup> masing saroeka sarta barerag; karana, masing nya, pigēdeūn gan-

djaran maraneh di sawarga; karana karoehoen-karoehoen maranehanana geus milampah ka para nabi tjara noe kitoe 24 pētana. 'Sabalikna <sup>d</sup> pitjilakaeun maraneh anoe baleunghar! karana maraneh 25 teh geus meunang kasēnangan diri. 'Pitjilakaeun maraneh anoe geus sareubeuh! karana <sup>e</sup> maraneh teh bakal langlajeuseun. Pitjilakaeun maraneh anoe sareuri mangsa ajeuna! karana maraneh teh bakal nalalangsa djeung tjareurik. 26 'Pitjilakaeun maraneh, lamoen diaralēm koe sakabeh djalma! karana karoehoen-karoehoen maranehanana geus milampah ka nabi noe paralsoe tjara noe kitoe pētana. <sup>a</sup> Mat. 5:3. <sup>b</sup> Wahj. 7:16, 17. <sup>c</sup> Lal. 5:41. <sup>d</sup> Jak. 5:1. <sup>e</sup> Jēs. 65:13; Jak. 4:9.

27 Tatapi <sup>a</sup> woeroek kami ka maraneh anoe ngadenge: koedoe nyaāh ka moesoh-moesoh maraneh; koedoe migawe kahadean ka noe geuleuh ka maraneh; 28 'koedoe <sup>b</sup> ngabērkahan ka noe njapa ka maraneh, djeung pangnarēdakenn ka 29 noe neungteuinganan ka maraneh. 'Ari <sup>c</sup> ka noe nampiling ka pipi maneh noe sabeulah, sodoran noe sabeulah deui; sarta ari noe njokot haroedoem maneh, oelah dihalangan njokot deui badjoe. 30 'Berean <sup>d</sup> ka oenggal-oenggal djalma noe menta ka maneh; sarta oelah rek dipenta deui ka noe geus njokot banda 31 maneh. 'Djeung <sup>e</sup> sakoemaha kahajang maraneh, djalma-djalma milampahkeun ka diri maraneh, koedoe kitoe maraneh ge nya milampahkeun ka djalma-djalma. 32 'Sarta <sup>f</sup> lamoen maraneh nyaāh ka noe nyaāh ka diri maraneh, eta naon pipoe-djeunana ka maraneh? Karana djalma doraka ge pada nyaāheun ka noe nyaāh 33 ka maranehanana. 'Djeung deui lamoen maraneh migawe kahadean ka noe migawe kahadean ka diri maraneh, eta naon pipoe-djeunana ka maraneh? Karana djalma doraka ge pada migawe noe 34 kitoe pētana. 'Sarta lamoen maraneh ngindjeumkeun ka djalma ngarēp-nga- 35 rep moelang deui, eta naon pipoe-djeunana ka maraneh? Karana djalma doraka ge sok ngindjeumkeun ka djalma doraka, soepaja katampa sakoemaha ngindjeum- na. 'Sabalikna koedoe pada nyaāh ka moesoh-moesoh maraneh, sarta koe- 36 doe migawe kahadean; djeung ngin- djeumkeun oelah pisan ngarēp-nga- 37 rep

balésan. Lamoen kitoe mah gandjaran maraneh bakal gëde, <sup>g</sup> sarta maraneh pidjadieun poetra noe Langkoeng Agoeng; karana andjeunna nya moerah ka djalma noe euweuh panarimana, <sup>36</sup> djeung ka noe goreng. 'Koe sabab eta, maraneh koedoe wëlasan, saperti kawé-<sup>37</sup> lasan Rama maraneh. 'Papatjoewan <sup>h</sup> oelah rek ngahoekoeman, mangke maraneh moal dihoeckoeman. Oelah rek njapa, mangke maraneh moal disapa. Koe-<sup>38</sup> doe ngaleupaskeun, mangke maraneh dileupaskeun. 'Koedoe barangbere, <sup>i</sup> mangke maraneh diberean deui; takéran anoe beunang moetjoengkeun, nya didé-<sup>dét</sup>, nya digédagkeun, nya leber, bakal dibikeun kana lahoenan maraneh; karana koe takéran, noe dipake nakéran koe maraneh, mangke ka maraneh ditaké-<sup>kenn</sup> deui. <sup>a</sup> Mat. 5:44. <sup>b</sup> p. 23:34. <sup>c</sup> Mat. 5:39.

<sup>d</sup> 5 Moesa 15:7. <sup>e</sup> Mat. 7:12. <sup>f</sup> Mat. 5:46.

<sup>g</sup> Mat. 5:45. <sup>h</sup> Mat. 7:1. <sup>i</sup> 2 Kor. 9:6.

<sup>39</sup> Ladjéng Jesoës ngalahirkeun hidji misil ka eta djalma, kieu: <sup>a</sup> Naha djalma noe lolong bisa noengteng ka noe lolong deui? na moal tigoebrog doewanana <sup>40</sup> ka soesoekan? 'Ari <sup>b</sup> moerid mah moal ngoengkoelan ti batan goeroena; tatapi oenggal-oenggal moerid noe geus antek mah, tangtoe mapakan ka goeroena. <sup>41</sup> 'Djeung naha mana<sup>c</sup> maneh nendjo tatal, noe dina panon doeloer maneh, ari balok, noe dina panon maneh sorangan mah, teu <sup>42</sup> karasa koe maneh? 'Koemaha maneh bisa ngomong ka doeloer maneh: Eh doeloer! maáp, koe kaoela dipanglaän-<sup>keun</sup> tatal, noe aja dina panon; ari balok, noe aja dina panon maneh sorangan mah, teu katendjo koe maneh? Eh, djalma noe poera-poera! laanán heula balok, noe aja dina panon maneh; kakara toeloej mëtjak-mëtjak ngalaän tatal, noe aja dina <sup>43</sup> panon doeloer maneh. 'Karana <sup>d</sup> moal hade eta tangkal, anoe boewahan noe goreng; sarta moal goreng eta tangkal, <sup>44</sup> anoe boewahan noe hade. 'Karana oeng-<sup>gal-oenggal</sup> tangkal kanjahoan tina boewahan sorangan. Karana moal mëtik boewah kondang tina tangkal tjoetjoek, sarta moal ngala boewah anggoer tina <sup>45</sup> tangkal hareueus. 'Ari <sup>e</sup> djalma noe hade ngabidjilkeun kahadean tina banda hate noe hade; kitoe deui djalma noe goreng ngabidjilkeun kagorengan tina banda

hate noe goreng; <sup>f</sup> karana panglemek-<sup>na</sup> biwir koe tina kaleberan hate.

<sup>a</sup> Mat. 15:14. <sup>b</sup> Joh. 13:16. <sup>c</sup> Mat. 7:3. <sup>d</sup> Mat. 7:17; 12:33. <sup>e</sup> Mat. 12:35. <sup>f</sup> Mat. 12:34.

<sup>46</sup> Naha maraneh <sup>a</sup> mana sok njaréboet ka kami: Goesti! Goesti! tatapi maraneh teu milampah anoe diwoeroekkeun koe <sup>47</sup> kami? 'Saha-saha noe datang ka kami sarta ngadengekeun pangwoeroek kami, djeung dilampahkeunana, eta kami teh ka maraneh rek noedoehkeun kana pi-<sup>48</sup> ibarateunana. 'Ari eta teh ibarat djalma noe njijeun imah; geus kitoe ngali sarta didjéroan, toeloej njijeun padémen dina batoe karang. Mangsa keur tjaäh, tjai teh ngadoepak kana eta imah, hanteu bisa ngobahkeun, sabab diadékkeun dina <sup>49</sup> batoe karang. 'Sabalkina anoe ngadenge, hanteu ngalampahkeun, nya eta ibarat djalma noe njijeun imah dina taneuh, hanteu make padémen; ari tjaäh teh ngadoepak kana eta imah, harita ge roeboeh, wani ngagoeloegoer pangroeoeh-na eta imah.

<sup>a</sup> Mat. 7:21.

## PASAL 7.

Sanggeus parantos sakabéh pilahirna, <sup>1</sup> noe didarengkeun koe djalma-djalma teja, <sup>a</sup> ladjéng Jesoës soemping ka <sup>2</sup> pernãoem. 'Aja hidji badega kapala sér-<sup>dadoe</sup>, gering sarta dek paeh; ari kapala teja njaähheun pisan ka eta badegana. <sup>3</sup> 'Pedah geus meunang bedja pérkara Jesoës, toeloej miwarangan kokolot-koko-<sup>lot</sup> oerang Jahoedi ngadateuhusan ka Jesoës, ngahatoeranan linggih bade nja-<sup>4</sup> geurkeun badegana. 'Ari geus darongkap eta kokolot ka Jesoës, panoenoehoenna bangët pisan; aroendjoekanana kieu: Kapala teh pantës ditoeleoeng koe adjé-<sup>5</sup> ngan. 'Karana njaähheun ka bangsa <sup>6</sup> oerang, saréng geus mangmidamélkeun masigit bade oerang dijeu. 'Geus kitoe Jesoës angkat djeung kokolot teja. Mangsa geus rada deukent ka imahna, toeloej kapala teh miwarangan ka Jesoës sobat-sobatna, sarta pioendjoekna kieu: Noen Goesti! montong ngewédk-<sup>7</sup> keun andjeun; karantén simkoering han-<sup>teu</sup> sae pisan dilinggihan nya rorompok <sup>8</sup> koe andjeun. 'Kitoe poerwana simkoering roemaos teu pantës ngadeuheusan koe maneh; ngan moegi-moegi nimbalan koe sakétpaj bae, eta badega simkoering

s tinangtos tjageur. 'Karantēn simkoering ge di bawah anoe kawasa, sarēng ga-doe h sērdadoe noe ditjangking koe simkoering. Oepantēn simkoering marentah ka saoerang. Geura leumpang, seug leumpang; sarēng ka saoerang deui: Geura ka dijēu, seug datang; sarēng ka badega simkoering: Geura eta pigawe, seug di-pigawe. 'Mangsa ngadangoe kitoe, Jesoes heraneun ka eta djalma; ladjēng malik, bari ngalahir ka djalma-djalma noe ngariring: Kami ngalahir ka maranah, tjetjakan di bangsa Israil ge kami tatjan manggih kapērtjaajaan anoe tjara 10 kitoe. 'Dēmi eta piwarangan teh, sanggeus daratang deui ka imah, toeloej ba-dega noe gēring teja kasampak geus tjageur.

*a Mat. 8:5.*

11 Ari geus kitoe, isoekna Jesoes angkat ka hidji nagara noe ngaran Nain; reja moerid noe ngariring, kitoe deui 12 loba pisan djalma. 'Barang dongkap ka deukeut panto nagara, parēng aja noe ka loewar, ngagotong noe paeh; ari noe paeh teja anak noenggal ti indoengna, anoe randa; loba nakēr oerang nagara 13 eta noe ngalanteur ka randa teja. 'Mangsa koe Goesti katingali eta randa teh, kalangkoeng-langkoeng wēlaseunana, sarta ngalahir ka dinja: "Oelah tjenrik! 14 'Geus kitoe ngadeukeutan, seug njandak kana pasaran; ari noe ngagotong teh eureun. Ladjēng ngalahir: Eh oedjang! kami nitah ka maneh: <sup>b</sup> geura hoedang. 15 'Tidinja noe paeh teja toeloej hoedang njanghoendjar, sarta mimiti ngomong. Geus kitoe <sup>c</sup> diselehkeun ka indoengna. 16 'Ari sakabeh djalma teja sarjeuneun, sarta pada ngamoeljakeun ka Allah, aromongna: Mangsa ajeuna di oerang geus djoemēnēng hidji nabi noe agoeng, sarta <sup>d</sup> Allah geus ngalajad ka oemat- 17 oematna. 'Dēmi <sup>e</sup> eta pērkara teja ka-oewar-aerkeun di Joeda sarta di sa-koeriling tanah eta kabeh.

*a p. 8:52.*

*b p. 8:54. c 1 Radj. 17:23. d p. 1:68. e Mat. 9:26.*

18 Ari <sup>f</sup> moerid-moerid Johannes ngaroendjoekkeun ka andjeunna sagala pēr- 19 kara noe tadi teja. 'Geus kitoe Johannes njaoyer doewa moerid, seug didjoeroengkeun ka Jesoes, sina marioendjoek kijeu: Nja adjēngan anoe bakal soemping teja, oetawi koedoe ngantosan anoe 20 sanes deui? 'Mangsa eta djalma geus

datang ka pajoeneun Jesoes, toeloej aroendjoekan: Simkoering didjoeroeng-keun ka adjēngan koe Johannes toe-kang ngabanjoe teja; dipiwarang oen-djoekan kijeu: Nja adjēngan anoe bakal soemping teja, oetawi koedoe ngantosan 21 anoe sanes deui? 'Waktoe harita Jesoes keur njageurkeun loba djalma tina ka-sakitna, djeung tina kalaraānana, sarta tina kaāsoepanana koe soekma goreng; kitoe deui reja djalma noe lolong dipa- 22 parin njareueung. 'Ladjēng Jesoes ngawa-lon ka moerid noe doewa teh, kijeu lahiria: Maranah geura arindit, oen-ingakeun bae ka Johannes sakoer noe katendjo djeung noe kadenge koe maranah; nja eta aja noe lolong njareueung; anoe darejog leumpangna bēnēr; anoe lalepra dibērēsihan; anoe torek ngadareng; anoe paeh dihariroepan; 23 anoe malarat diaroewaran Indjil. 'Sarta salamēt djalma noe hanteu titadjong ka kami.

*a Mat. 11:2.*

24 Sanggeusna <sup>g</sup> arindit piwarangan Johannes teh, Jesoes ngamimitian ngalahir ka djalma-djalma tina hal Johannes kijeu: Noe matak maranah boedal ka tēgal lēga teja, narendjo naon? mandjah, 25 anoe loewak-lejok koe angin? 'Atawa noe matak maranah boedal teh, narendjo naon? ka hidji djalma noe make papakean lēmē? Saēnjana, noe make papakean hoeroeng-herang sarta kamē-gahan mah, pangajana di padalēman 26 radja-radja bae. 'Atawa noe matak maranah boedal teh, narendjo naon? ka hidji nabi? Saēnjana, kami ngalahir ka maranah: eta malah leuwih pisan ti bat- 27 tan nabi. 'Nja eta noe dioengēkeun dina Kitab kijeu teja: <sup>h</sup> Masing nganja-hokeun, kami miwarangan saheulaeun maneh malaikat kami, anoe bakal nja-dijkeun pidjalaneun maneh saheulaeun 28 maneh. 'Karana kami ngalahir ka maranah: di sakoer-sakoer djalma noe geus didjoeroekeun koe awewe, taja nabi hidji-hidji atjan <sup>i</sup> anoe ngoengkoelan ka Johannes toe-kang ngabanjoe; tatapi ari noe pangleutikna dina karadjaān Allah mah, eta leuwih ti batan Johannes. 29 'Dēmi <sup>j</sup> sakabeh djalma noe ngadarenge-keun, kitoe deui taroekang tjoek, pada ngalērēsan ka Allah mangsa dibara- 30 njoean koe pengbanjoe Johannes.' Tatapi

ari ahli-ahli parisi djeung ahli-ahli toret mah geus narampik ka pangersakeun Allah moenggoeh diri maranehanana, da teu daraekeun dibanjoean koe Jō-  
 31 hannes. 'Lahiran Goesti: Ari djalma bangsa ajeuna koe kami rek dimisilkeun  
 32 kana naon? naon oepamana? 'Nja eta oepama baroedak noe darijoe di pasar,  
 sarta silih-géroan, kijeu pokna: Dewek geus pada mangnjoelingkeun ka maraneh,  
 tatapi maraneh teu ngigél; dewek geus pada mangnjanjikeun ka maraneh koe njanjian nalangsa, tatapi maraneh  
 33 teu tjeurik. 'Karana Johannes toekang ngabanjoe teh soempingna teu ngadahar roti, teu ngaleueut anggoer; ari tjék  
 34 maraneh: eta teh aja setanan. 'Děmī poetra manoesa mah datangna dahar sarta nginoem; ari tjék maraneh: Toeh tarendjo, eta mah djalma rěwog sarta beuki nginoem anggoer, sosobatandjeung toekang tjoek sarta djeung djalma do-  
 35 raka. Ari kapintéran teh geus diroedjoekan koe sakabeh anak-anakna.

<sup>a</sup> Mat. 11 : 7. <sup>b</sup> Mat. 3 : 1. <sup>c</sup> p. 1 : 15. <sup>d</sup> Mat. 21 : 32.

36 Tidinjā <sup>a</sup> aja hidji ahli parisi, ka Jesoes ngahatoeranan toewang sasaréngan. Geus kitoe linggih ka imah eta ahli parisi; ladjéng ngarijoeng dahar.  
 37 'Ari dina eta nagara aja hidji awewe, djalma doraka; barang njahoëun jen Jesoes keur ngarijoeng dahar dina imah eta ahli parisi, ngadenheus bari mawa hidji boeli-boeli, eusina minjak seungit.  
 38 'Toeloej nangtoeng di poengkoereun dampal Jesoes, bari tjeurik; geus kitoe pek ngabaseuhan ka dampalna koe tji-panon, <sup>b</sup> sarta disoesoetan koe booeek-na; seug njijoeman ka dampal Jesoes, sarta diminjakan koe minjak seungit  
 39 teja. 'Mangsa ahli parisi, anoe ngondang ka Jesoes teja, nendjo lalampahan kitoe, <sup>c</sup> heug ngomong sadjero hatena, pokna: Eta djalma, lamoen ēnja nabi, tangtoe njahoëun kana kitoe-kijeuna eta awewe, anoe njabak ka manehanana; karana  
 40 eta teh djalma doraka. 'Geus kitoe Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka ahli parisi teh: Simon! kaoela rek tjtjarita ka sampejan. Ari <sup>d</sup> pioendjoek Simon: Noen Goeroe! soemangga lahirkeun.  
 41 [Ladjéng ngalahir kijeu]: Aja hidji toekang mihoetangkeun, sarta doewa djalma noe baroga hoetang ka dinja; anoe

hidji hoetangna lima ratoes dinar, noe  
 42 hidji deui lima poeloeh dinar. 'Ari eta djalma hanteu barogaeun keur majar; geus kitoe dibikeun bae ka doewanana teh. Tjik, ajeuna sampejan geura ngajawab: eta noe doewaän teja mana  
 43 noe katjida njaäheunana? 'Ngawangsoel Simon, kijeu wangsoelna: Ari rarasaän simkoering mah, nja eta noe dibere panglobana. Lahiran Jesoes: Běnér eta  
 44 pamikir sampejan. 'Geus kitoe Jesoes njorejang ka eta awewe, bari ngalahir ka Simon: Na katendjo eta awewe koe sampejan? Kaoela asoep ka imah sampejan, sampejan hanteu mere tjai ka kaoela <sup>d</sup> keur ngoembah soekoe; ari eta mah geus ngabaseuhan soekoe kaoela koe tji-panon, toeloej disoesoetan  
 45 koe booeekna. 'Sampejan hanteu njijoem ka kaoela; ari eta mah hanten pětot njijoeman kana soekoe kaoela ti  
 46 barang asoep ka dijeu. 'Sampejan hanteu <sup>e</sup> ngaminjakan kana sirah kaoela koe minjak; ari eta mah ngaminjakan kana soekoe kaoela koe minjak seungit.  
 47 'Koe sabab kitoe, kaoela ngalahir ka sampejan: ari eta awewe dosa-dosana noe loba pisan geus dihampoera; karana njaäheunana bangét pisan. Ari djalma noe dihampoera ngan saeutik, njaäheu-  
 48 nana saeutik deui. 'Ladjéng ngalahir ka awewe teh: <sup>f</sup> Dosa-dosa maneh geus  
 49 dihampoera. 'Ari noe miloe ngarijoeng seug ngaromong sadjero hatena kijeu: Saha eta teh, bět ngahampoera dosa?  
 50 'Ari lahiran Jesoes ka awewe teja:  
<sup>g</sup> Kapértjajaän maneh geus noeloengan ka maneh; geura moelang bae sarta kasénnangan. <sup>a</sup> p. 11 : 37. <sup>b</sup> Joh. 12 : 3. <sup>c</sup> p. 15 : 2.  
<sup>d</sup> 1 Moesa 18 : 4. <sup>e</sup> Mat. 26 : 7. <sup>f</sup> p. 5 : 20. g p. 8 : 48.

## PASAL 8.

Sanggeusing kitoe Jesoes angkat <sup>a</sup> ngi-  
 2 dér nagara-nagara djeung desa-desa, bari ngawoeroek, sarta ngoewarkeun Indjil tina karadjaän Allah, diariring  
 3 koe noe doewa wělas teja, 'djeung koe <sup>b</sup> istri-istri, noe geus ditjageurkeun tina kaäsoepan soekma goreng, sarta tina kasakit-kasakitna; nja eta Maria noe katélah Magdalena, - <sup>c</sup> ti eta geus ka  
 loewar toedjoe setan; 'djeung Johanna, geureuha Koesa, kokolot boemi radja Herodes; sarta Soesanna; djeung reja

deui istri salijan ti eta; pada ngabakti ka Jesoes koe babandaänana. *a* p. 13:22.

*b* Mat. 27:55, 56. *c* Mark. 16:9.

**4** Mangsa *a* karoempoel djalma loba, sarta datang ti oenggal-oenggal nagara noe ngadareuheusan ka Jesoes, ladjëng **5** Jesoes ngalahir koe misil, kijeu: 'Aja hidji toekang sëbar indit ka loewar, dek njëbarkeun binihna. Mangsa keur njëbarkeun, sawareh ragragan ka djalan; **6** toeloej katarintjakan, djeung diparatjo- kan koe manoek awang-awang. 'Ari noe **7** sawareh deui ragraganana kana tjadas; toeloej djadi, tatapi teu lila perang, **8** bab teu meunang tjai. 'Ari noe sawareh deui ragraganana ka tengah tjoetjoek-tjoetjoek; dëmi eta tjoetjoek barëng djadina, toeloej noe disébarkeun teh eungas peun. 'Ari noe sawareh deui ragraganana ka taneuh noe hade; sanggeusna djadi **9** toeloej boewahan, beubeunangananana sartoes patikëlaneun. Ari Jesoes geus ngalahir kitoe, misaoer deui sarta bëdas, kijeu: Saha-saha djalma noe boga tjeuli pikeun ngadenge, koedoe dengekeun.

*a* Mat. 13:1; *Mark. 4:1.*

**10** Geus kitoe *a* moerid-moerid naros ka Jesoes, kijeu pioendjoekna: Noen, eta misil koemaha hartsna? 'Ari lahiranana: Maraneh noe geus dipaparin pinjahoëun ka rasijah karadjaañ Allah; **11** tatapi ari ka noe sedjen mah koe misil bae; soepaja *b* masih molotot oge oelah nendjo, masih ngadenge oge oelah ngaharti. 'Ari eta misil teh kijeu: Ari binih **12** teja, *c* nja eta pangandika Allah. 'Ari noe di djalan teja, nja eta noe ngadengekeun; toeloej datang Iblis, njokot pangandika tina hatena, soepaja oelah koengsi përtjaja djeung oelah disalamët- **13** keun. 'Ari noe dina tjadas teja, nja eta noe ngadengekeun, geus kitoe narima ka pangandika djeung soekana. Dëmi eta teh hanteu akaran, përtjajana hanteu koengsi lila; mangsa keur aja pang- **14** goda seug djadi moertad. 'Ari noe ragrag dina tjoetjoek teja, nja eta noe ngadengekeun, sanggeus ti dinja kalipoetan koe karepotan, koe kabeungharan sarta koe kangeunahan doanya, noe matak djadi eungapeun, hanteu datang ka ngad- **15** sakkeun kana boewahna. 'Ari noe dina taneuh noe hade teja, nja eta noe ngadengekeun pangandika, geus kitoe di-

tëtëpkeun dina hate anoe témien djeung hade, sarta teu pëtot-pëtot boewahan.

*a* Mat. 13:10; *Mark. 4:10.* *b* Jés. 6:9, 10. *c* 1 Petr. 1:23.

**16** Hanteu aja djalma *a* noe njeungent damar, ditoeroeban koe wadah, atawa diteundeun kolongeun randjang; geus tangtoe diteundeun dina adjoeg, soepaja noe arasoep sina nendjo kana tjaängna.

**17** 'Karana *b* taja pisan pérkara boeni, anoe moal pikataraeun; kitoe deni taja pérkara rikip, anoe moal pikatangeneun

**18** sarta pinjataeun. 'Sing hade-hade *c* ka pétana maraneh nja ngadengekeun; karana saha-saha noe geus boga, tangtoe dipaparin deui; sabalikna ari noe hanteu boga mah, ti eta teh malah-malah bakal ditjandak anoe koe manehna dijnanaän bobogaänana. *a* Mat. 5:15; *Mark. 4:21*; *p. 11:33.* *b* p. 12:2. *c* Mat. 13:12; *p. 19:26.*

**19** Geus kitoe *a* iboe Jesoes djeung saderek-saderekna saroemping, tatapi teu bisaeun patépang djeung andjeunna, koe **20** bawanan loba djalma. 'Toeloej aja noe ngoeninga, kijeu pioendjoekna: Ari iboe sarëng saderek-saderek andjeun keur ngaradëg di loewar, harojongeun tèpang **21** sarëng salira andjeun. 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta djalma: Ari indoeng djeung doeloor kami mah, nja eta sakoer *b* noe ngadengekeun ka pangandika Allah, sarta dilampahkeunana.

*a* Mat. 12:46; *Mark. 3:31.* *b* p. 11:28.

**22** Ari geus kitoe, *a* dina hidji mangsa Jesoes nitihan kana parahoe, diiring koe moerid-moeridna; ari lahiranana ka moerid-moerid: Hajoe, oerang lajar ka peuntaseun laoet. Sëmpreong mijang.

**23** 'Ari eukeur lajar, Jesoes kakoelëman. Parëng datang angin riboet ka laoet, dongkap parahoe kalipoetan koe ombak-

**24** ombak, tanwande tiwas. 'Tidinja moerid-moerid njalampeurkeun ka Jesoes; seug andjeunna digoegahkeun, bari aroendjoekan: Adoe, Goeroe! Goeroe! abdi-abdi rek katiwasan. Ladjëng Jesoes goegah, sarta njeuseul ka eta angin djeung ka ombak laoet; seug areureun, **25** djadi djëmpe pisan. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-moerid: Na di mana kapërtjajaän maraneh? Ari eta pada sijeuneun djeung hareraneun, sarta ngaromong djeung batoerna kijeu: Na eta teh djalma naon, wët marentah ka angin

djeung ka tjai, moenggah datang ka aranoet bae? <sup>a</sup> Mat. 8:23; Mark. 4:35.

26 Ari lajarna kēbat <sup>a</sup> ka tanah oerang  
 27 Gadara, peuntaseun tanah Galilea.' Sanggeus loengsoer ka darat, ladjeng Jesoes kapapag koe hidji djalma, oerang naga dinja; ari eta teh kaāsoepan setan geus lila katjida; hanteu make papakean, sarta tjitjingna lain dina imah, ngan sok di djero astana-astana bae.  
 28 'Barang nendjo ka Jesoes, seug eta djalma djēdjēritan, sarta bari soedjoed; toeloej ngagēro, kijeu pokna: Adoeh, Jesoes, Poetra Allah noe langkoeng agoeng! andjeun aja pērkawis naon ka koering?  
 Panoehoen koering, moegi oelah disang-  
 29 sara. 'Karana Jesoes miwarang ka soekma nadjis teja, sina ka loewar ti eta djalma. Karana geus lila neungteuingananana; sarta geus dirante djeung ditambaloeng, soepaja beunang didjaga; dēmi rantena koe manehna geus diparēgatkeun, sarta digiringkeun koe setan  
 30 ka tēgal lēga. 'Ladjeng dipariksa koe Jesoes, kijeu lahirna: Saha ngaran maneh? Ari wangsoelanana: Koering teh Legioen; karana kaāsoepan koe setan  
 31 loba. 'Toeloej setan teh pada noenoehoen ka Jesoes, moegi-moegi oelah <sup>b</sup>  
 32 dika-djoerangkeun. 'Dēmi di dinja aja sagoendoek bagong loba pisan, keur njaratoean dina goenoeng; toeloej setan pada noenoehoen, moegi diwidian njaroe-roep ka djero eta bagong. Ladjeng di-  
 33 widian. 'Geus kitoe setan teh pada ka loewar ti eta djalma, seug njaroeroep ka djero bagong teja; broel sagoendoekanana toetoeroeboen tina gawir ka  
 34 laoet, toeloej paraeh titeuleum. 'Mangsa katendjo eta pērkara koe noe ngaran-gongan, tidinja laloempatan, bari pada bebedja di nagara sarta di pilēmboeran.  
 35 'Geus kitoe djalma boedal, sēdjana hajang narendjo ka pērkara noe tadi teja. Toeloej pada ngadeuheusan ka Jesoes; ari djalma noe ka loewar setanna teja kasampak eukeur mando deukeut ka dampal Jesoes, make papakean sarta geus ingēt deui; toeloej sarijeuneun.  
 36 'Djeung deui anoe njaraksian tadi teja, pada njaritakeun ka maranehanana pētana njageurkeun eta djalma noe ka-  
 37 asoepan setan teja. 'Geus kitoe sakabeh djalma sakoeriling tanah Gadara teja

pada noenoehoen ka Jesoes, moegi-moegi andjeunna angkat ti dinja; karana sarijeuneun kabina-bina. Ari geus kitoe Jesoes nitihan kana parahoe, la-  
 38 djēng moelih. 'Dēmi djalma noe ka loewar setanna teja, nēnēda ka Jesoes, moegi diwidian ngiring. Tatapi koe Jesoes dipiwarang balik, bari kijeu tim-  
 39 balanana: 'Geura balik ka imah maneh, toeloej tjaritakeun pērkara aheng, noe geus didamēl ka maneh koe Allah. Tidinja indit, ngidēr sanagara eta, bari ngoetarakeun padamēlan aheng, anoe didamēl ka manehanana koe Jesoes teja.  
<sup>a</sup> Mat. 8:28; Mark. 5:1. <sup>b</sup> Wahj. 9:11; 20:3.

40 Ari geus kitoe, mangsa Jesoes soem-ping deui, dipapag koe djalma-djalma;  
 41 karana keur ngarantosan. 'Djēboel <sup>a</sup> aja hidji djalma, noe ngaran Jairoes; ari eta teh kapala masigit. Toeloej mēndēk kana dampal Jesoes, bari noenoehoen, Jesoes moegi-moegi linggih ka imahna.  
 42 'Karana eta boga anak awewe noenggal, oemoerna antara doewa wēlas taoen; ari ajeuna keur sakarat. Mangsa Jesoes angkat, djalma-djalma moenggah njarēdkkeun. <sup>a</sup> Mat. 9:18; Mark. 5:22.

43 Geus kitoe <sup>a</sup> aja hidji awewe, noe boga kasakit ngagētih, lilana geus doewa wēlas taoen; ari eta geus ngongkosan saboga-bogana ka doekoen-doekoen, ta-  
 44 tapi sahidji doekoen oge teu aja noe bisaeum njageurkeun. 'Toeloej ngadeu-heusan ka Jesoes ti poengkoereunana, sarta njabak kana kēlin djoebahna; pada-harita ngagētihna teh eureun. 'Ladjeng Jesoes ngalahir: Saha noe njabak ka kami? Sapēdah eta sakabeh taja noe ngakoe, geus kitoe Petros djeung bat-toer-batoerna aroendjoekan kijeu: Noen Goeroe! ari djalma-djalma kapan njarēdkkeun sarēng pada ngagēntjet ka salira andjeun, ari andjeun ngalahir-  
 45 keun: Saha noe njabak ka kami? 'La-  
 46 hiran Jesoes: Aja hidji djalma noe njabak ka kami; karana koe kami karasa  
 47 aja ka loewar <sup>b</sup> karamat ti kami. 'Dēmi eta awewe, sanggeus tērangeun jen di-rina hanteu boeni, toeloej ngadeuheusan bari ngadegdeg, seug mēndēk ka pajoe-neun Jesoes, sarta ngoendjoekkeun di bareuepun sakabeh djalma sababna noe matak njabak ka Jesoes, kitoe deui jen  
 48 geus tjageur sapada-harita. 'Ari lahiran

Jesoes ka dinja: Eh njai! masing soeka ati; maneh geus ditoeloeng koe kapertjajaan maneh; geura moelang bae sarta kašnangan. <sup>a</sup> Mat. 9:20; Mark. 5:25. <sup>b</sup> p. 6:19.

<sup>49</sup> Sabot Jesoes <sup>a</sup> keur ngalahir keneh, datang hidji djalma ti imah kapala masigit teja, mopojan ka dinja kijen: Poetra sampejan geus maot; montong ngabab-50 roebabkeun ka Djoeragan Goeroe. 'Tatapi Jesoes, sanggensi ngadangoe eta, seung ngalahir ka kapala masigit teh, kijen lahirna: Montong sijeun-sijeun, masing tētēp nya pērtjaja, geus kitoe eta 51 mangke tjageur deui. 'Mangsa Jesoes lēbēt ka imahna, hanteu aja noe diwidian ngiring asoep, ngan <sup>b</sup> Petros, Jakoboes djeung Johannes, sarta djeung indoeng-52 bapa boedak bae. 'Ari sakabeh djalma tjareurik, njeungtjeurikan boedak teja. Lahiran Jesoes: <sup>c</sup> Oelah tjareurik; boedak teh lain paeh, ngan keur sasarean 53 bae. 'Tatapi eta pada njeungseurikeun ka Jesoes, sabab njarahoëun jen estoe 54 maot. 'Ari koe andjeunna geus diboe-dalkeun sakabehna, ladjēng njandak leungeun boedak teja, sarta ngalahir bēdas, kijen lahirna: Eh nji! geura hoedang. 55 'Gens kitoe <sup>a</sup> soekmana datang deui, sarta harita keneh hoedang. Ladjēng Jesoes miwarang, koedoe dibere dada-56 haran. 'Ari indoeng-bapana mēlēngék katjida. Ladjēng ditimbalan koe Jesoes, poma-poma <sup>c</sup> oelah bebedja pērkara eta 57 ka sahidji djalma oge. <sup>a</sup> Mark. 5:35. <sup>b</sup> Mat. 17:1. <sup>c</sup> p. 7:13. <sup>d</sup> 1 Radj. 17:22. <sup>e</sup> p. 9:21.

### PASAL 9.

Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> moerid noe doewa wélas teja koe Jesoes disaoer sina koempoel; ladjēng dipaparin kamatihan djeung kawasa pikeun ka sakabeh setan, sarta pikeun njageurkeun ka roepa-roepa 2 panjakit. 'Sarta dipiwarang leumpang, sina ngoewarkeun karadjaañ Allah, djeung njageurkeun ka sakoer noe ga-3 rēring. 'Ari lahiranana ka darinja: <sup>b</sup> Maraneh oelah mawa naon-naon baris di djalan, saperti iteuk, atawa endong, atawa roti, atawa doewit; kitoe deui hidji djalma oelah boga badjoe doewa. 4 'Djeung di mana bae maraneh asoep kana hidji imah, <sup>c</sup> nya di dinja koedoe tjtiting, sarta ti dinja leumpang deui. 5 'Ari noe hanteu ngakoe ka maraneh, toeloej ka loewar bae ti nagarana teh,

<sup>d</sup> bari ngekekdekkeun ngérésna tina soekoe maraneh, pikeun djadi saksi ka eta 6 djalma. 'Geus kitoe moerid-moerid boedal, ngidér mapaj desa-desa, bari ngoewarkeun Indjil sarta njageur-njageurkeun di mana-mana. <sup>a</sup> Mat. 10:1; <sup>b</sup> Mark. 3:13; <sup>c</sup> p. 6:13. <sup>d</sup> p. 22:35. c p. 10:7. <sup>d</sup> p. 10:11.

<sup>7</sup> Ari <sup>a</sup> Herodes, bopati teja, ngareuneu warta sakabeh pērkara noe didamél koe Jesoes; toeloej bingoengeun, sapelah aja noe ngaromong, jen Johannes teja <sup>b</sup> geus tanghi deui ti noe maraot. 'Aja deui noe ngaromong, jen Elias geus nem-bongan; ari tjék noe sedjen deui, jen hidji nabi alam baheula geus tanghi <sup>c</sup> deui. 'Dēmi lahiran Herodes: Ari Johannes mah koe aing geus dipotong beuheungna; na saha eta djalma, noe kadenge koe aing kitoe kalakoeanana? Toeloej <sup>b</sup> hajangeun ningali ka Jesoes.

<sup>a</sup> Mat. 14:1; <sup>b</sup> Mark. 6:14. <sup>c</sup> p. 23:8.

<sup>10</sup> Ari rasoel-rasoel teja, sanggeusna maroelang, toeloej pada njarijoskeun ka Jesoes sakabehna noe geus dilampahkeun koe maranehanana. <sup>a</sup> Ladjēng ditjandak njingkah, njaringsalkeun pribadi ka ēnggon noe rehe, bilangan nagara <sup>b</sup> noe ngaran Bet-Saida. 'Barangna djalma-djalma njarahoëun, toeloej pada noe-toerkeun ka andjeunna; ladjēng koe Jesoes ditarima, sarta diwoeroek sakali tina pērkara karadjaañ Allah; ari noe <sup>c</sup> 12 baroga kasakit ditjalageurkeun. 'Geus kitoe poë teh dek boerit; ari noe doewa wélas teja pada marék ka Jesoes, sarta bari aroendjoekan: Ajeuna eta djalma-djalma moegi dipiwarang maloendoer, sina pada leumpang ka desa-desa, saréng ka pilēmoeran anoe aja di sakoe-riling, soepaja meunang keur pimondok-eunana saréng pitēdaeunana; wantoe-wantoe di dijen mah aja di ēnggon noe <sup>d</sup> 13 rehe. 'Dēmi lahiran Jesoes ka moerid: Koe maraneh bae bere dadaharan. Ari pioendjoekna: Simkoering mah teu garaodeh deui ngan roti lima siki saréng laoek doewa siki; kadjaba lamoen simkoering laleumpang, mangmeulikeun pitēdaeunana eti djalma-djalma. 'Kara-14 rana djoemlahna antara lima reboe djalma. Ari lahiran Jesoes ka moerid-moeridna: Tjoba sina darijock goendoekkeun, <sup>e</sup> 15 sagoendoekna lima-lima poeloe. 'Toeloej moerid pada ngalampahkeun kitoe;

16 sakabehna disina darijoeck. 'Ladjéng Jesoes njandak eta roti lima siki djeung laoek noe doewa siki teja; seug tanggah ka langit, bari moedji soekoer; tidinja pek disémpelkan, sarta dipaparimkeun sakali ka moerid-moerid, sina njodor-  
 17 keun ka eta djalma-djalma.'Toeloej pada dadaharan, sarta datang ka seubeuheun sakabeh; děmi geus kitoe diparaoeloengan sesa beunang njémpelkan, wani aja doewa wělas karandjang.  
*a Mat. 14:13; Mark. 6:30.*

18 Ari geus kitoe, dina hidji mangsa Jesoes keur néneda di énggon noe simpe; ari moerid-moerid pada araja. *a* Ladjéng mariksakeun ka darinja, kieu lahirna: Koemaha tjék omong djalma-djalma,  
 19 kami teh saha? 'Ana ngawangsoel, kieu pioendjoekna: Tjék sawareh, jen Johannes toekang ngabanjoe; tjék noe sedjen, jen Elias; tjék noe sedjen deui mah, jen sahidji nabi alam baheula geus tanghi  
 20 deui. 'Ladjéng ngalahir deui ka darinja: Ari maraneh mah, tjék maraneh kami saha? Pok Petros ngawangsoel, kieu pioendjoekna: Andjeun teh Kristoes Al-  
 21 lah. 'Seug koeJesoes pada diomat-omatan bangét pisan, timbalanana poma oleh  
 22 bebedja ka saha-saha; 'ari lahiranana: Poetra manoesa teh koedoepirang-pirang njandang sangsara, sarta ditampik koe para kokolot, djeung koe para panghoeloe agoeng, djeung koe ahli-ahli kitab, sarta bakal dipahean, děmi dina poë noe katiloe  
 23 ditanghikeun deui. 'Ladjéng ngalahir ka sadajana: Lamoen aja djalma dek anoet ka kami, koedoe njégah karép sorangan,  
*b* djeung koedoe manggoel oenggal-oenggal poë kai-dipalang adjangna, toeloej  
 24 anoet ka kami. 'Karana *c* saha-saha noe dek ngarahajoekna ka njawana, bakal kaleungitan koe njawana; sabalikna, saha-saha noe kaleungitan koe njawana tina sabab kami mah, eta noe bakal  
 25 rahajoe njawana. 'Karana naon pigeweūnana di djalma, kaoentoengan salam-doena, lamoen kaleungitan koe dirina, atawa meunang roegi dirina mah?  
 26 'Karana *d* saha-saha djalma mikera ka kami djeung ka pangwoeroek kami, eta Poetra manoesa měngke mikera ka dinja, *e* mangsa soemping bari nganggo kamoeljaän pribadi, sarta kamoeljaän Rama djeung para malaikat saroetji.

27 'Satémenna, *f* kami ngalahir ka maraneh: djalma noe narangoeng di dijeu sawareh moal pingarasaeun maot, samemeh narendjo kana karadjaän Allah.  
*a* Mat. 16:13; Mark. 8:27. *b* p. 14:27. *c* Mat. 10:39; p. 17:33. *d* p. 12:9. *e* Mat. 25:31. *f* Mat. 16:28; Mark. 9:1.

28 Ari geus kitoe, *a* kira dalapan poë antarana ti watés ngawoeroek anoe tadi teja, ladjéng Jesoes njandak Petros, Johannes djeung Jakoboes; seug naek ka goe-  
 29 noeng, bade néneda. 'Waktoe keur néneda, pameunteuna salin roepa, sarta panganggonna djadi bodas moeroeb-moeb-  
 30 jar. 'Beh aja doewa djalma sasaeran djeung Jesoes, nja eta Moesa djeung  
 31 Elias; 'tarembong nganggo kamoeljaän, sarta pada misaoerkeun panoengtoengan lanalampahan, anoe bakal kalampahkeun  
 32 koe Jesoes di Jéroesalem. 'Ari Petros sabatoer-batoerna taroendoeheun. Ana njaring, pada nendjo kamoeljaän Jesoes, sarta doewa djalma teja ngaradéng deu-  
 33 keut. 'Ari geus kitoe, mangsa eta keur sasalaman djeung Jesoes, pok Petros oendjoekan: Noen Goeroe! sae pisan aja di dijeu teh; simkoering moegi idinan njarieun tiloe saoeng; anoe hidji bade andjeun, noe hidji bade nabi Moesa, sa-  
 34 reng noe hidji deui bade nabi Elias; teu njahoéun Petros teh di omongna so-  
 35 rangan. 'Sabot keur mioendjoek kitoe, datang mega, ngaoeban ka sadajana; ari moerid-moerid teh rareuwaseun, mangsa noe doewaen teja arasoep kana mega.  
 36 'Sarta aja gëntra ti djéro eto mega, kieu pangandikana: *b* Ijeu teh Poetra kami noe kaäsih; masing pada ngagoegoe ka  
 37 dinja! 'Keur waktoe aja gëntra teja, Jesoes teh kapéndakna njalira. Ari moerid-  
 38 moerid pada repeh bae, sarta dina mangsa harita hal pérkara noe geus katarendjo euweuh noe ditjaritakeun ka djalma hidji-hidji atjan. *a* Mat. 17:1; Mark. 9:2. *b* p. 3:22.

39 'Ari geus kitoe, isoeckna, keur laloeng-soer ti goenoeng, *a* Jesoes dipapag koe  
 40 djalma loba pisan. 'Geus kitoe aja hidji djalma ti noe loba teja, mioendjoek sarta bědas, kieu pioendjoekna: Noen Goeroe! simkoering panoenoehoen, moegi-moegi tingalian poen anak lalaki; karenten eta anak noenggal simkoering.  
 41 'Saréng aja soekma, sok njékél ka anak teh, oedjoeg-oedjoeg djérdjéritan; geus

kitoe diboentang-banting datang ka ngaboodah; meh teu aja towongna, saréng 40 dirémékkeun. 'Simkoering teh geus nédá ka moerid andjeun, soepaja dipangkaloewarkeun eta soekma, nanging teu ba-

41 risaeun. 'Ladjéng Jesoes ngalahir, kijeu lahirna: Eh, bangsa noe teu pértaja sarta noe tibalik pikir! sabaraha pililaeanuna deui kami koedoe ngareudjeungan ka maranéh, sarta sabar ka maranéh teh? Geura ka-dijeukeun bae eta

42 anak maneh. 'Mangsa rek ngadeuheus, masih keneh bae dirérdjet sarta diboentang-banting koe eta setan. Tatapi koe Jesoes disaoeran soekma nadjis teh, sarta boedakna ditjageurkeun, bari la-

43 djéng <sup>b</sup> diselehkeun deui ka bapana. 'Ari djalma-djalma kabeh pada harengeuneun koe tina kaágóengan Allah. Démí keur heraneun sakabéh tina sagala pérkara noe sok didamél koe Jesoes, adjéng Jesoes ngalahir ka moerid-moeridna:

44 'Koe maranéh ijen piwoeroek geura teundeun kana tjeuli maranéh, nja eta <sup>c</sup> Poetra manoesa teh bakal diselehkeun ka leungeum djalma-djalma. 'Ari moerid-moerid <sup>d</sup> hanteu ngahartieun ka pilahir bijeu, sarta geus dipindingan eta teh ka darinja, sangkan oelah ngahartieun; ari del naroskeun hal pilahir teja, da aladjiriqueun. <sup>a</sup> Mat. 17: 14; <sup>b</sup> Mark. 9: 14; <sup>c</sup> p. 7: 15.

<sup>e</sup> Mat. 17: 22; <sup>f</sup> Mark. 9: 31; <sup>g</sup> d p. 18: 34.

46 Geus kitoe <sup>a</sup> moerid-moerid djadi pada paréboet, anoe mana teja diri maranéhanana noe pangoentjoelna. 'Ana <sup>b</sup> kat-

47 tingali koe Jesoes palikiranana, adjéng njandak hidji boedak leutik, diteundeun 48 deukent andjeunna; 'seug bari ngalahir ka maranéhanana: Saha-saha noe ngakoe iju boedak leutik, tina sabab djénénegan kami, nja eta djalma ngakoe ka kami; sarta <sup>c</sup> ari noe ngakoe ka kami, nja eta ngakoe ka noe geus miwarang kami. Karana <sup>d</sup> saha-saha di pélébah maranéh anoe pangleutikna, nja eta noe bakal gëde teh.

<sup>a</sup> Mat. 18: 1; <sup>b</sup> Mark. 9: 33; <sup>c</sup> p. 22: 24. <sup>d</sup> p. 5: 22.

<sup>e</sup> Mat. 10: 40; <sup>f</sup> p. 10: 16. <sup>g</sup> d p. 14: 11; 18: 14.

49 Pok <sup>a</sup> Johannes oendjoekan, kijeu pi-oendjoekna: Noen Goeroe! simkoering geus pada nendjo hidji djalma, noe ngaloewarkeun setan-setan koe njébat djénénegan andjeun; ari koe simkoering sadaja digeunggeureuhkeun, doemeh han-

50 teu miloe ngiring. 'Démí lahiran Jesoes ka Johannes: <sup>b</sup> Eta oelah digeunggen-reuhkeun; karana ari noe teu ngalawan ka oerang, nja eta ngabantoean.

<sup>a</sup> Mark. 9: 38. <sup>b</sup> Mat. 12: 30; p. 11: 23.

51 Ari geus kitoe, mangsa geus dongkap ka waktoe Jesoes bakal <sup>a</sup> ditjandak ka loehoer, adjéng majoen angkat ka

52 Jéroesalem, 'sarta ngibérán ti pajoe-neunana. Noe dipiwarang bral arindit; <sup>b</sup> toeloej datang ka hidji desa oerang

53 Samaria, bade njawisan Jesoes. 'Ari oe-rang dinja émboengeun ngakoe ka Jesoes, tina sabab angkatna majoen ka

54 Jéroesalem. 'Barangna katendjo koe moerid Jesoes, nja eta koe Jakoboes djeung Johannes, toeloej oendjoekan kijeu: Noen Goesti! koemaha pikérsaeun andjeun,

sae simkoering teh nitah toeroen senneu ti langit, keur ngaléboer ka eta djalma-djalma, <sup>c</sup> sapértos noe didamél 55 koe nabi Elias teja? 'Démí Jesoes malik ka poengkoer, adjéng njeuseul ka eta moerid, ari lahirna: Naha maranéh tatjan njaho, Roh mana noe kagoengan

56 maranéh? 'Karana <sup>d</sup> Poetra manoesa teh pangsoempingna lain baris ngaroek-sakkeun njawa djalma, estoena mah rek njalamétkueun. Ladjéng arangkat ka desa sedjen. <sup>e</sup> Mark. 16: 19. <sup>f</sup> p. 17: 11; Joh. 4: 4. <sup>g</sup> 2 Radj. 1: 10. <sup>h</sup> Joh. 3: 17; 12: 47.

57 Démí geus kitoe, mangsa keur di djal-an, <sup>a</sup> aja hidji djalma oendjoekan ka Jesoes kijeu: Noen Goesti! simkoering sédja ngiring, ka mana bae andjeun ang-

58 kat. 'Lahiran Jesoes ka dinja: Ari tja-reuh baroga lijang, manoek awang-awang baroga sajang; tatapi ari Poetra manoesa mah teu boga énggon keur ngé-déngkeun sirah-sirah atjan. 'Ari ngalahirna ka noe sedjen: Geura ngiring ka

59 kami. Démí pioendjoek eta: Noen Goesti! moegi simkoering idinan moendoer heu-

60 la, sédja ngaroewang poen bapa. 'Lahiran Jesoes ka dinja: Ari noe paeh mah sina ngaroewang sapapatenna-sa-

61 patenna; tatapi maneh mah geura bral ngoewarkeun karadjaän Allah. 'Aja deui noe sedjen oendjoekan kijeu: Noen Goesti!

62 simkoering sédja ngiring ka andjeun; <sup>b</sup> naungiing nédá idin amit-amitan heula saréng noe mangkoek di rorom-

pok simkoering. 'Tatapi lahiran Jesoes ka dinja: <sup>c</sup> Ari djalma noe njékel

woeloekoe, seng ngalijeuk ka toekang,  
moal pipantseun kana karadjaān Allah.

*a Mat. 8:19. b 1 Radj. 19:20. c Pil. 3:14.*

### PASAL 10.

Sanggeusing kitoe Goesti ngadjénēng-Skeun <sup>a</sup> toedjoeh poeloeh djalma deui, sarta dipiwarang doewaan-doewaan leumpang ti pajoen ka oenggal-oenggal nagara djeung pilēmboeran, anoe bade <sup>2</sup> disoempingan. 'Ari lahiranana ka eta teh: <sup>b</sup> Piboewateun koe lēga, tatapi ari noe migawe ngan saeutik; koe sabab eta, geura nēnēda ka Pangeran noe ka-goengan piboewateun, soepaja miwarang <sup>3</sup> noe migawe kana piboewateunana. 'Genra bral arindit; sing ngaringtkeun, <sup>c</sup> maraneh koe kami dititha saperti domba <sup>4</sup> ka tengah-tēngah mejong. 'Oelah <sup>d</sup> marawa kandjoet, atawa endlong, atawa taroempah; kitoe deui <sup>e</sup> di djalan oelah oeloek salam ka djalma hidji-hidji atjan. <sup>5</sup> 'Sarta <sup>f</sup> di mana bae maraneh asoep kana hidji imah, koedoe njēboet heula: <sup>6</sup> Sing salamet noe di imah ijeu! 'Saoepama di dinja aja anak kasalamētan, salam maraneh teh pitjitungeun di noe kitoe; saoepama teu aja mah, bakal balik <sup>7</sup> deui ka maraneh. 'Sarta koedoe tjitjing dina eta imah, dahar-nginoem panjoe-goohan; karana noe baranggawe teh patoet pimeunangeun boeroehanana. Oe-<sup>8</sup> lah rek pindah-pindah imah. 'Djeung deui di mana bae maraneh asoep ka nagara, lamoen aja noe ngakoe ka maraneh, koedoe dahar noe disoegoehkem <sup>9</sup> ka maraneh. 'Sarta koedoe njageurkeun ka noe garering di dinja, bari ngabedjakeun kijeu: Karadjaān Allah teh geus <sup>10</sup> deukeut ka maraneh. 'Sabalikna, di mana bae maraneh asoep ka nagara, lamoen teu aja noe ngakoe ka maraneh, seug ka loewar ka loeloeroengna, sarta koedoe <sup>11</sup> doe ngomong kijeu: 'Masih ngērēs oge, anoe napēl ka kaoela ti nagara maraneh, koe kaoela dikirabkeun ka maraneh; ngan koedoe njaraho, karadjaān Allah <sup>12</sup> teh geus deukeut! 'Kami ngalahir ka maraneh: ari Sadoemoe teja bakal enteng hoekoemanana di poēan eta, ti ba-<sup>13</sup> tan nagara noe kitoe. 'Pitjilakaeun <sup>14</sup> maneh, Korasin! Pitjilakaeun maneh, Bet-Saida! karana oepama di Tiroes djeung Sidon didijjeun moedjidat saperti

noe didijjeun di maraneh teja, tangtoe eta geus lila tarobat, sarta dijoeck bari <sup>14</sup> make karoeng djeung lēboe. 'Ari Tiroes djeung Sidon bakal enteng dina hoe-<sup>15</sup> koeman, ti batan maraneh. 'Sarta ari maneh, Kapernaoem, noe geus didjoeng-djoengkeun tēpi ka langit! nja maneh bakal didjongklokkeun tēpi ka ēnggon <sup>16</sup> noe paeh. 'Saha-saha <sup>17</sup> noe ngagoegoe ka maraneh, nja eta ngagoegoe ka kami; saha-saha noe nampik ka maraneh, nja eta nampik ka kami; ari noe nampik ka kami, nja eta nampik ka noe geus miwarang kami. *a 2 Moesa 24:1. b Mat. 9:37.*

*c Mat. 10:16. d Mat. 10:9, 10. e 2 Radj. 4:29.  
f Mat. 10:12. g Mat. 11:21. h Mat. 10:40.*

<sup>17</sup> Tidinja djalma noe toedjoeh poeloeh teja maroelang deui sarta boengaheun; aroendjoekanana kijeu: Noen Goesti! sanadjan setan oge pada taloek ka simkoering koe djēnēngan andjeun. 'Lahiran Jesoes: Koe kami katendjo <sup>18</sup> Setan teh ragrag ti langit, saperti kilat. 'Masing njaho, <sup>b</sup> kami teh mere kawasa ka maraneh nintjakan oraj djeung langgir, djeung deui pikeun ngalawan ka sakabeh kakoeutan moesoh; moal aja noe <sup>20</sup> bakal ngaroeksak ka maraneh. 'Tatapi maraneh oelah boengah sabab soekma-soekma teh taloek ka maraneh; anggoer koedoe boengah koe <sup>c</sup> sabab ngaran maraneh geus disēratkeun di sawarga.

*a Wajh. 12:8, 9. b Mark. 16:18. c Pil. 4:3; Wajh. 20:12.*

<sup>21</sup> Dina <sup>"</sup> waktoe harita Jesoes boengah sadjēroning manahna, sarta oendjoekan kijeu: Simkoering moedji ka andjeun, noen Ama, Pangeran noe kagoengan langit sarēng boemi! doemeh eta pērkawis teja koe andjeun ditoetoepan ka noe palintēr sarawoeh ka noe binangkit, sarēng geus dibokekakeun ka baroedak. Lērés, Ama! nja kitoe pisan kasoekaān <sup>22</sup> andjeun. 'Saniskara koe Rama geus diserenekeun ka kami; djeung hanteu aja pisan anoe nganjahokeun ka pētana Poetra, ngan Rama bae; kitoe deui teu aja noe nganjahokeun ka pētana Rama, ngan Poetra bae, djeung sakoer djalma noe <sup>23</sup> dipikarēp diēbrehan koe Poetra. 'Ladjēng Jesoes malik ka moerid-moerid, bari ngalahir ka dinja woengkoel: <sup>b</sup> Salamētan, noe narendjo pērkara noe katen-djō koe maraneh. 'Karana kami ngalahir ka maraneh: ti baheula reja pisan nabi

reudjeung radja-radja harajangeun ningali pérkara noe katendjo koe maraneh, tatapi hanteu koengsi ningali; djeung harajangeun ngareungeu pérkara noe kadenge koe maraneh, tatapi hanteu koengsi ngareungeu. <sup>a</sup> Mat. 11:25. <sup>b</sup> Mat. 13:16.  
 25 Geus kitoe aja hidji ahli toret, seug nangtoeng, sédja ngadodja ka Jesoes; ari piendjoekna: Noen Goeroe! simkoering koedoe migawe naon, soepaja 26 kawaris hiroep noe langgeng? 'Lahiran Jesoes: Koemaha noe geus dioengélkeun dina toret? noe diadji koe sampejan 27 koemaha? 'Ngawangsoel ahli toret teh, kijeu pihatoerna: <sup>a</sup> Maneh koedoe njaah ka Pangeran, Allah maneh, téroes reudjeung hate, téroes reudjeung njawa, téroes reudjeung kakoeutan, sarta téroes djeung akal maneh; djeung deui <sup>b</sup> koedoe njaah ka batoer maneh, saperti 28 ka diri sorangan. 'Lahiran Jesoes: Bénér djawab sampejan teh; nja eta geura lampahkeun, <sup>c</sup> tangtoe sampejan mangke 29 hiroep! 'Démí ahli toret teh hajang ngabénérkeun maneh; toeloej oendjoekan ka Jesoes: Saha batoer simkoering teh?  
 30 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Aja hidji djalma leumpang ti Jérosalem ka Jériho; toeloej dirodjong koe begal; ari eta pada ngarangsadan papakeanana, bari diteunggeulan; tidinja laloempatan, ninggalkeun eta djalma noe ngalondjor 31 saténgah paeh. 'Geus kitoe paréng hol hidji panghoeloe ngaliwat ka djalman eta; djalma teja katendjo, tatapi tonggoj bae 32 leumpang. 'Kitoe deui hidji ahli Lewi; ari datang ka lèbah dinja, djalma teja katendjo, tatapi tonggoj bae leumpang.  
 33 'Aja deui hidji oerang Samaria, eukeur njaba; toeloej datang ka dinja; sarta ari katendjo djalma teja, seug watireun 34 liwat saking. 'Tidinja disamperkeun; seug dibobelénan raheutna, bari <sup>d</sup> di-koetjoeran minjak djeung anggoer; geus kitoe ditoempakkeun ka toetoempakanana, ditoengtoen ka pasanggrahan, 35 sarta toeloej dirawatan. 'Ari isoekna, barang dek indit, ngodok doewit doewa dinar, dibikeun ka noe ngadjaga pasanggrahan; ari omongna kijeu: Eta pangratankeun; anoe dika-loewarkeun saleuwihna ti sakitoe, mèngke koe koela 36 diganti, samangsa ka dijeu deui. 'Koemaha pamikir sampejan: anoe mana

eta tiloean teh batoer djalma noe di-  
 37 rodjong koe begal teja? 'Ari wangsoelanana: Nja eta noe milampahkeun ka-roenja ka manehanana. Ngalahir Jesoes ka ahli toret teh: Geura bral, sarta <sup>e</sup> milampah tjara noe kitoe pétana!

<sup>a</sup> 5 Moesa 6:5. <sup>b</sup> 3 Moesa 19:18. <sup>c</sup> 3 Moesa 18:5. <sup>d</sup> Jés. 1:6. <sup>e</sup> p. 6:36.

38 Ari keur mangsa di djalan, Jesoes soemping ka hidji <sup>a</sup> desa. Di dinja aja hidji istri, ngaran Marta, ngalinggihkeun 39 Jesoes ka boemina. 'Sarta boga saderek istri, ngaran Maria; eta seug emok deukent ka dampal Jesoes, ngadengekeun 40 piwoeroekna. 'Tatapi <sup>b</sup> ari Marta mah riboet nja ngalalajanan. Toeloej marék, sarta oendjoekan: Na Goesti teu miroseja, koering ngalalajanan ngan sorangan, diautép bae koe doeloer? Moegi 41 Goesti miwarang sina ngabantoean. 'Démí Jesoes ngawalon ka Marta, kijeu lahirna: Eh Marta! Marta! maneh njoesahkeun djeung ngariwoedkeun diri maneh koe tina loba pisan pérkara. 'Tatapi ngan hidji pérkara noe pérloe. Ari Maria mah geus milih bagian noe hade; moal ditjokot deui ti manehanana.

<sup>a</sup> Joh. 11:1. <sup>b</sup> Joh. 12:2.

## PASAL 11.

A ri geus kitoe, dina hidji mangsa Je-soes aja dina hidji énggon, sarta néneda; ari parantos, toeloej moeridna saoerang oendjoekan kijeu: Noen Goesti! moegi simkoering pada diwoeroek bade néneda, sapertos <sup>a</sup> Johannes geus ngaweroek ka moerid-moeridna. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-moerid: <sup>b</sup> Samangsa maraneh dek néneda, koedoe kijeu nja pok: Noen Ama, anoe linggih di sawarga! Djénéngan Ama moegi sina disoetjikeun. Karadjaän Ama moegi sina dongkap. Kërsa Ama moegi sina dilampahkeun, sapertos di sawarga, nja kitoe deui di 3 boemi. 'Moegi koering oenggal-oenggal poë dipaparin rédjeki koering anoe pitjékaeun. 'Saréng' moegi ngahampoera kana dosa-dosa koering; karana koering ogengahampoera kaoenggal-oenggal noe garadoeh kasalahan ka koering. Moegi koering oelah dilébétkeun kana panggoda, lérésna mah moegi disalamétkueun ti noe goreng.

<sup>a</sup> p. 5:33. <sup>b</sup> Mat. 6:9.

5 Lahiranana deui ka moerid-moerid: Saha-saha di pélébah maraneh anoe boga

sobat, toeloej leumpang ka dinja wantji tēngah peuting, bari ngomong: Eh sobat! namboet roti tiloe siki; 'karana koering kadaatangan sobat koering, mantas njaba, keur parēng teu gadoeh keur 7 njoegoehan. 'Koemaha noe di djero imah teh bakal ngadjawab, kijeu pokna: Eh, oelah njoesahkeun ka kaoela; ari panto ajeuna geus ditoelakan, sarta beroedak geus aja di pangkeng reudjeung kaoela; kaoela mah teu kadoega hoe 8 dang djeung merean ka sampejan? 'Kami ngalahir ka maraneh: sanadjan teu daekeun hoedang djeung meraan sabab eta djalma sobatna, tangtoe sabab tina kawanianana bakal oge hoedang sarta mere sakoemaha bae pitjoekoepeunana. 9 'Kami ngalahir deui ka maraneh: "Koedoe nēnēda, bakal maraneh dipaparin; koedoe nejangan, bakal maraneh manggih; kitoe ngētrot-ngētrot, bakal ma 10 raneh dipangboekakeun. 'Karana saha-saha noe nēnēda, tangtoe dipaparin; djeung saha-saha noe nejangan, tangtoe manggih; kitoe deui saha-saha noe ngētrot-ngētrot, tangtoe dipangboekakeun. 11 'Saha di pēlēbah maraneh bapa, lamoen dipentaän roti koe anakna, ana sok teh batoe? atawa dipentaän laoek, ana sok 12 teh oraj ngagantian laoek? 'Atawa lamoen menta ēndog, ana sok teh lang- 13 gir? 'Koe sabab eta, ari maraneh noe goreng teh bisa mahanan noe harade ka anak-anak maraneh, komo teuing Rama noe linggih di sawarga bakal māsihan Roh Soetji ka noe njoehoenkeun.

<sup>a</sup> Mat. 7: 7.

14 Geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes ngaloewarkeun hidji setan, sarta nja eta bisoe. Dēmi geus ka loewar setanna, djalma noe bisoe teh ngomong. Ari djalma-djalma 15 hareraneun. 'Tatapi ari noe sawareh ngaromong: <sup>b</sup> Eta ngaloewarkeun setan 16 sotek koe Beēl-Sēboeb, kapala setan.'Aja deui noe ngadodjé ka Jesoes, <sup>c</sup> menta 17 tanda ti langit. 'Nanging Jesoes oen-ingaeun kana pikiranana; seug ngalahir ka eta djalma: Oenggal karadjaän noe mērangan maneh, tangtoe toempoer; sarta oenggal imah noe mērangan ma 18 neh, tangtoe roeboeh. 'Oepama Setan mērangan maneh, koemaha karadja-anana bisa tētēp? Karana tjék maraneh, kami ngaloewarkeun setan teh koe Beēl-

19 Sēboeb. 'Lamoen ēnja kami ngaloewarkeun setan koe Beēl-Sēboeb, anak-anak maraneh ngaloewarkeunana setan teh koe saha? Manana nja eta pisan noe ba 20 kal ngahoekoeman ka maraneh. 'Sabali kna, lamoen kami ngaloewarkeun setan teh <sup>d</sup> koe panangan Allah, nandakeun karadjaän Allah geus dongkap ka ma 21 raneh. 'Lamoen anoe bēdas njoren pakarang, ngadjaga pakowonna, sabanda bandana rahajoe. 'Tatapi lamoen anoe leuwih bēdas ngarontok ka manehana sarta ngelekhkeun, seug dirēboet sagala pakarangna noe diandēlkeun teja, geus kitoe djarahanana dibagi-bagikeun. 22 'Anoe hanteu miloe ka kami, nja eta ngalawan ka kami teh; sarta noe hanteu miloe ngoempoelkeun djeung kami, nja 23 eta ngaboyerantakkeun. 'Mangsa <sup>e</sup> soekma nadjis geus ka loewar ti djalma, toeloej ngidēran ēnggon noe rarehe, nejangan eukeur tjitjing; ana hanteu manggih, seug ngomong kijeu: Ah, dek balik deui bae ka imah oeroet aing ka loewar. 24 'Ari datang, njampak geus beunang nja- 25 poean sarta dialoes-aloes. 'Tidinja leumpang, ngadjakan toedjoe batoyer pada soekma, noe leuwih goreng ti batan manehana; ari geus asoep, tjaritjing di dinja; djadi djalma teja ahirna leuwih bangēt ti batan tadi. <sup>a</sup> Mat. 9: 32; 12: 22. <sup>b</sup> Mat. 12: 24. <sup>c</sup> Mat. 12: 38; 16: 1. <sup>d</sup> 2 Moesa 8: 19. <sup>e</sup> Mat. 12: 43.

27 Ari geus kitoe, mangsa Jesoes ngalahirkeun noe bijeu teja, aja hidji awewe di pēlēbah djalma-djalma, pok oendjoe-kan, bari bēdas pisan sowarana: Salamēt lamboet, noe geus ngandoeng ka andjeun, sarēng salamēt pinareup, noe 28 geus disēšpan koe audjeun! 'Dēmi lahiran Jesoes: <sup>a</sup> ēnja salamēt sakoer noe ngadengekeun ka pangandika Allah, sarta diēstoekkeunana. <sup>a</sup> p. 8: 15, 21.

29 Mangsa djalma-djalma keur ngararonejok, seug Jesoes ngalahir kijeu: <sup>a</sup> Ijeu bangsa teh bangsa goreng; menta tanda; eta moal dibere tanda, ngan tanda nabi 30 Joenoes teja. 'Karana saperti Joenoes geus djadi tanda keur oerang Ninēwe, nja kitoe deui Poetra manoesa teh pidjadeun tanda keur ijeu bangsa ajeuna. 31 'Radja istri <sup>b</sup> ti tēbeh kidoel teja bakal ngadeuheusan ka hoekoom kijamat ba-rēng djeung djalma bangsa ijeu, sarta

seug ngahoekoeman ka darinja; karana geus soemping ti toengtoeng boemi, bawaning hajangeun ngareungeu kana kapintēran Soeleman; padahal anoe ajeuna di dijeu mah leuwih ti batan Soeleman.

<sup>32</sup> 'Oerang <sup>c</sup> Ninéwe bakal ngadareuhusan ka hoekoom kijamat baréng djeung ijeu bangsa ajeuna, sarta seug ngahoekoeman ka darinja; karana oerang Ninéwe teh tarobat sanggeusna meunang piwoeroek ti Joenoes; padahal anoe ajeuna di dijeu mah leuwih ti batan Joenoes.

<sup>a</sup> Mat. 12 : 39; 16 : 4. <sup>b</sup> 1 Radj. 10 : 1. <sup>c</sup> Joen. 3 : 5.

<sup>33</sup> Hanteu aja djalma <sup>a</sup> noe njeungeut damar, diteundeun di noe boeni, atawa ditoeroeban koe gantang; geus tangtoe diteundeun dina adjoegna, soepaja noe

<sup>34</sup> arasoep sina narendjo kana sorotna. 'Ari <sup>b</sup> damar badan teh, nja eta panon. Oepama panon maneh tjekas, tjaāng badan maneh sakoeidjoer; sabalikna oepama soerēm mah, poēk badan maneh sakoeidjoer. 'Masing hadē-hade, tjaāng noe aja di djero maneh teh oelah djadi poēk.

<sup>35</sup> 'Lamoen badan maneh tjaāng pisan, euweuh naon-naon anoe poēk, tangtoe tjaāng sakabehna, tjara keur mangsa maneh katodjo koe sorot damar.

<sup>a</sup> Mat. 5 : 15; p. 8 : 16. <sup>b</sup> Mat. 6 : 22.

<sup>36</sup> Mangsa Jesoës keur ngalahir, <sup>a</sup> aja hidji ahli parisi ngahatoeranan toewang ka imahna. Geus kitoe lēbēt, ladjēng <sup>37</sup> linggih toewang. 'Barang katendjo koe ahli parisi teh, heraneun <sup>b</sup> doemeh Je-

<sup>38</sup> soes toewang teu sibanjo heula. 'Dēmi Goesti ngalahir ka dinja kijeu: <sup>c</sup> Ari maraneh, ahli parisi! sok ngabērēsihan tja-tjangkir djeung pandjang ngan di loewarna bae; tatapi di djero maranah pinoeih koe beunang ngarampas djeung <sup>40</sup> koe kagorengan. 'Eh, noe barodo! ari noe

geus ngadamēl loewarna, lain nja eta <sup>41</sup> noe ngadamēl djērona oge? 'Tatapi eusina koedoe sidēkahkeun; lamoen kitoe mah, sakabehna djadi bērēsih di maraneh. <sup>a</sup> p. 7 : 36; 14 : 1. <sup>b</sup> Mark. 7 : 2. <sup>c</sup> Mat. 23 : 25.

<sup>42</sup> Tatapi pitjilakaeun maraneh, ahli paris! karana maraneh <sup>a</sup> ngadjakatan soerawooeng, djeung kasimoekan, sarta sagala labab-labab; padahal maranah ngaliwat ka hoekoom djeung kana kanjaāhan ka Allah. Nja eta noe koedoe dipilampah, sarta ari noe hidji deui oelah ditinggal. 'Pitjilakaeun maraneh, ahli paris! karana

maraneh <sup>b</sup> rēsēp darijoek panggirangna di masigit-masigit, djeung sok hajang di-

<sup>44</sup> aroendjoengan di pasar-pasar. 'Pitjilakaeun maraneh, ahli kitab djeung ahli paris, djalma noe poera-poera! karana maraneh teh saroewa djeung astana noe han-teu katara, ari djalma noe ngorang teu njarahoēun. <sup>a</sup> Mat. 23 : 23; p. 18 : 12. <sup>b</sup> p. 20 : 46.

<sup>45</sup> Geus kitoe ahli toret saoerang pok ngawangsoel, kijeu pioendjoekna: Eh Goeroe! kasaoeran andjeun noe kitoe teh ka koela djeung pada batoer ge ngahinakeun. 'Ari lahiran Jesoës: Pitjilakaeun maraneh oge, <sup>a</sup> ahli toret! karana ngamotkeum ka djalma momotan noe teu beunang ditanggoeng, tatapi ari diri maraneh mah teu njabak ka eta momotan koe ramo hidji-hidji atjan. 'Pitjilakaeun maraneh! <sup>b</sup> karana sok ngomean makam para nabi, ari eta nabi koe ka-

<sup>46</sup> roehoen maraneh diparaehan. 'Nandakeun maraneh teh ngaroedjoekan sarta mirēsēp ka pagawean karoehoen maraneh; karana nja eta geus maehan ka para nabi, sarta koe maraneh diomean <sup>47</sup>

<sup>48</sup> makamna. 'Koe pedah kitoe noe matak kaoeningaān Allah teh geus ngandika: <sup>c</sup> Kami bakal miwarangan ka maranehanana nabi-nabi djeung rasoel-rasoel;

ari noe sawareh bakal dipaehan djeung <sup>49</sup> ditoendoeng koe maranehanana; <sup>d</sup> soepaja dipendoet ti ijeu bangsa ajeuna gētih sadajana nabi, anoe geus dikoeidjoerkeun <sup>e</sup> ti watēs didjadikeunana

<sup>50</sup> alam-doenga; 'mimitina ti gētih Habil, tēpi ka gētih Djakaria, noe dipaehan di antara altar djeung kabah teja. Satēmēnna, kami ngalahir ka maraneh, eta bakal dipendoet ti ijeu bangsa ajeuna. <sup>51</sup> 'Pitjilakaeun maraneh, ahli toret! <sup>f</sup> karana sorog kanjaho koe maraneh geus diboenikeun; ari maraneh sorangan hanteu asoep, sarta noe hajang asoep koe maraneh dipēgatan. <sup>a</sup> Mat. 23 : 4. <sup>b</sup> Mat. 23 : 29.

<sup>c</sup> Mat. 23 : 34. <sup>d</sup> Mat. 25 : 34. <sup>e</sup> Mat. 23 : 13.

<sup>52</sup> Mangsa Jesoës ngalahirkeun anoe tadi teja, seug ahli-ahli kitab djeung ahli-ahli parisi pada ngamitinan ngariwoedkeun ka andjeunna habēn pisan, sarta <sup>53</sup> nararoskeun reja-reja pērkara; 'bari

<sup>a</sup> ngintip-ngintip, pangaraha meunangkeun naon-naon noe ka loewar ti lambējna, soepaja bisa ngēlakkeun andjeunna. <sup>a</sup> p. 20 : 20.

## PASAL 12.

Sabot keur kitoe, karoempoele jalma Smangreboe-reboe, datang ka silih-tintjak. Geus kitoe Jesoës ngalahir ka moerid-moeridna kijeu: <sup>a</sup> Mimitina pisan koedoe hade-hade diri maraneh koe ragi ahli parisi, nja eta kapoera-poeraän. <sup>2</sup> Taja pisan <sup>b</sup> pérkara katoetoepan, anoe moal pikataraeun; atawa pérkara boeni, <sup>3</sup> anoe moal pikatangeneun. 'Koe sabab eta, saniskara noe koe maraneh diomongkeun di noe poëk, bakal kadenge di noe tjaäng; sarta noe koe maraneh dihare-woskeun kana tjeuli dina pangkeng, bakal dioewarkeun tina hateup imah. <sup>4</sup> Djeung kami ngawoeroek ka maraneh anoe djadi sobat kami: <sup>c</sup> oelah rek sarijeun koe noe maehan kana badan, sanggeusna ti dinja teu bisaeun migawe <sup>5</sup> naon-naon deui. 'Ari kami rek noedoekeun ka maraneh anoe koedoe dipikasi-jeun koe maraneh teh: koedoe sarijeun koe noe kagoengan kawasa, sanggeusna maehkeun, seug ngaloengkeun ka djero naraka ongkok; satémenna, kami ngawoeroek ka maraneh: nja eta noe koedoe <sup>6</sup> dipikasijeun koe maraneh teh. 'Ari manoeuk piit didjoewalna lain lima doewa doewit? kilang kitoe ge moenggoehing di Allah teu aja noe kalalian hidji-hidji <sup>7</sup> atjan. 'Malah-malah <sup>d</sup> boeook anoe aja dina sirah maraneh geus kaetang kabeh. Koe sabab eta, oelah rek sarijeun; maraneh teh leuwih ti batan manoeuk piit noe <sup>8</sup> loba. 'Djeung deui kami ngalahir ka maraneh: <sup>e</sup> saha-saha noe ngakoe ka kami di hareupeun djalma-djalma, tangtoe diakoe deui koe Poëtra manoesa di ha- <sup>9</sup> reupeun para malaikat Allah. 'Sabalikna, <sup>f</sup> saha-saha noe nganglës ka kami di hareupeun djalma-djalma, tangtoe dianglës deui di hareupeun para malaikat Allah. <sup>10</sup> Djeung <sup>g</sup> saha-saha djalma noe ngomong ngalahiran ka Poëtra manoesa teh, bakal dihampoera; tatapi ari noe ngagorengkeun ka Roh Soetji mah, moal dihampoera. 'Ari <sup>h</sup> samangsa maraneh diiringkeun ka masigit-masigit, djeung ka kapala-kapala, sarta ka noe pada kawasa, poma oelah saléümpang koe pétana atawa koe naon pingadjawabeun, atawa koe noe bakal diaromongkeun koe ma- <sup>11</sup> raneh; 'karana dina waktoe eta pisan

Roh Soetji bakal ngawoeroek ka maraneh sakoer anoe koedoe diaromongkeun koe maraneh teh. <sup>a</sup> Mat. 16:6; Mark. 8:15. <sup>b</sup> Mat. 10:26; p. 8:17. <sup>c</sup> Ibr. 13:6. <sup>d</sup> p. 21:18. <sup>e</sup> Mat. 10:32. <sup>f</sup> p. 9:26; 2 Tim. 3:12. <sup>g</sup> Mat. 12:31. <sup>h</sup> Mat. 10:19; Mark. 13:11; p. 21:14.

- <sup>13</sup> Geus kitoe aja hidji djalma ti anoe koempoele teja, oendjoekan ka Jesoës kijeu: Noen Goeroe! moegi miwarang ka doeloer koering, sina ngabagikeun ba- <sup>14</sup> rang titilar ka koering. 'Ari lahiran Jesoës ka dinja: Eh djalma! saha noe ka kami ngadjénengkeun djaksa atawa toe- <sup>15</sup> kang ngabagikeun ka maraneh? 'Ladjéng ngalahir deui ka djalma-djalma teh: Mangka hade-hade, <sup>a</sup> koedoe njéghah ka-pérétjitan; karana hiroep teh lain koe <sup>16</sup> kalobaän banda bae. 'Tidinجا Jesoës ngalahirkeun hidji misil ka maranehanana, kijeu lahirna: Aja hidji djalma beunhar, beubeunanganana tina taneuhna tjo- <sup>17</sup> koel pisan. 'Seug mikir di djero hatena, kijeu pokna: Koemaha aing pipétaeuna- <sup>18</sup> na? karana aing teu boga keur ngampi- han hasil-hasil aing. 'Ari omongna: Ah, dek mëtakeun kijeu bae: <sup>b</sup> dek ngaroe-wag koedang-koedang aing, toeloej njijeun deui noe gëde ti batan eta; nja di dinja ngoempoelkeun sagala kabasilan <sup>19</sup> aing djeung barang-barang. 'Geus kitoe dek ngomong ka njawa aing. Eh njawa! ajeuna maneh boga barang loba pisan, mahi sababaraha taoeneun; ajeuna eureun bae, geura dahar-leueut, masing <sup>20</sup> boengah pisan. 'Dëmi Allah ngandika ka eta djalma kijeu: Eh, noe boeroeng! dina peuting ijeu dek dipendoet njawa maneh; <sup>c</sup> ari noe beunang njawiskeun ma- <sup>21</sup> neh teja, saha noe pibogaean? 'Nja kitoe pétana anoe ngoempoelkeun doenya-brana keur dirina sorangan, djeung hanteu beunhar di Allah. <sup>a</sup> 1 Tim. 6:7-10. <sup>b</sup> Djab. 39:7. <sup>c</sup> Aj. 27:8. <sup>22</sup> Ladjéng Jesoës ngalahir ka moerid-moeridna: <sup>a</sup> Koe sabab eta kami ngawoeroek ka maraneh: oelah rek salémpang kana hiroep maraneh, tina pérkara pihakaneun; atawa kana badan maraneh, tina pérkara pipakeun. 'Ari hiroep teh leuwih ti batan kahakanan, djeung badan teh leuwih ti batan papakean. <sup>23</sup> 'Geura arawaskeun pétana gagak; tara njébarkeun djeung tara diboewat; teu boga gowah, teu boga koedang; geuning koe Allah diparaban bae. Ari maraneh

koetan lain leuwih pisan ti batan ma-  
 25 noek-manoek? 'Saha pĕlĕbah maraneh  
 anoe bisa nambahán oemoer koe saastá,  
 26 tina salémpangna? 'Lamoen maraneh  
 hanteu bisa migawe pérkara noe pang-  
 leutikna, naha mana salémpang koe pér-  
 27 kara noe sedjen? 'Geura arawaskeun  
 pétana bakoeng, dina ngagédeanana; eta  
 tara baranggawe, tara nganteh; ari  
 kami ngalahir ka maraneh: sanadjan  
 Soeelman oge, sakitoe gëde kamoelja-  
 anana, panganggona hanteu nëpi ka hidji  
 28 eta këmbang bakoeng.'Lamoen djoekoet-  
 djoekoet, anoe aja poë jieu di tégal, ari  
 isoekna dialoengkeun ka pameuleuman,  
 koe Allah didangdanan sakitoe: pon pi-  
 29 lalagi maparin papakean ka maraneh,  
 eh djalma noe koerang përtjaja! 'Ari ma-  
 raneh teja, oelah nanjakeun pihakaneun  
 atawa piinoemeun; djeung oelah sok  
 30 mangmang. 'Karana <sup>b</sup> sagala pérkara  
 noe kitoe teja sok disalijar koe bangsa-  
 bangsa di doenyá; ari Rama maraneh  
 langkoeng oeninga, jen maraneh kakoe-  
 31 rangan eta sakabehna pérkara.'Nja koe-  
 doe pada nejangan karadjaän Allah;  
 sanggeus kitoe eta sakabehna pérkara  
 tanwande diwoewoahan ka maraneh.  
 32 'Oelah sarijeun, <sup>c</sup> eh goendoekan saeu-  
 tik! karana kasoeka Rama maraneh teh  
 pimaparineun karadjaän nja ka mara-  
 33 neh. 'Djaroewal <sup>d</sup> babandaän maraneh,  
 pake mere sidékah. Geura njarijeun pi-  
 keun diri maraneh kandjoet noe teu  
 keuna koe boetoet, radja-brana noe teu  
 pisoedaeun, anoe aja di sawarga; nja ka  
 dinja noe maling hanteu nëpi, djeung  
 34 toko hanteu ngaroeksak. 'Karana di  
 mana bae ajana radja-brana maraneh,  
 nja di dinja pijaeunana hate maraneh  
 oge. <sup>a</sup> Mat. 6 : 25. <sup>b</sup> Mat. 6 : 32. <sup>c</sup> Jés. 41 : 14;  
 p. 22 : 29. <sup>d</sup> Mat. 6 : 19; p. 16 : 9; 18 : 22.

35 Tjangkeng maraneh <sup>a</sup> koedoe disa-  
 boek, djeung damar maraneh koedoe  
 36 hoeroeng. 'Sarta maraneh sing saperti  
 djalma noe ngadagoan pimoelangeunana  
 djoeragan ti noe sidékah kawinan; soe-  
 pajá dimana datang, djoeragan ngétron-  
 kan panto, gantjang ngabokekemana.  
 37 'Salamët badegana, noe kasampak nja-  
 ring koe djoeraganana, mangsa datang!  
 Satémenna, kami ngalahir ka maraneh:  
 eta djoeragan bakal disaboeck, toeloej  
 badega-badegana teh disina ngarijoeng,

seug disampeurkeun sarta dilalajanan.  
 38 'Djeung <sup>b</sup> oepama datangna dina wak-  
 toe ronda noe kadoewa, atawa dina  
 waktoe ronda noe katiloe, kasampak  
 kitoe pétana, tangtoe salamët badega  
 39 teh. 'Sarta <sup>c</sup> maraneh masing nganja-  
 hokeun, ari noe boga imah, oepama  
 njahoëun kaua waktoe pidatangeun pal-  
 ling, geus tangtoe njaring bae, moal  
 40 dibikeun imahna digangsir. 'Koe sabab  
 eta, <sup>d</sup> maraneh oge koedoe pada sadija;  
 karana Poetra manoesa teh pisoempi-  
 neunana dina waktoe noe hanteu ka-  
 taksis koe maraneh. <sup>a</sup> Jer. 1 : 17; 1 Petr. 1 : 13.  
<sup>b</sup> Mat. 24 : 42. <sup>c</sup> Mat. 24 : 43. <sup>d</sup> p. 21 : 34—36.  
 41 Tidinya Petroes oendjoekan: Noen  
 Goesti! andjeun ngalahirkeun misil teja  
 ka abdi-abdi bae, atanapi ka sadaja  
 42 djalma-djalma? 'Ari lahiran Goesti: <sup>a</sup> Sa-  
 ha kokolot boemi anoe goemati djeung  
 pintér teh, noe bakal didjénéngkeun koe  
 djoeragan ngoeroeskeun badega-badega-  
 na, baris pimereëun baranghakan ka  
 43 darinja dina waktoena? 'Salamët eta  
 badega, noe kasampak koe djoeraganana  
 keur migawe noe kitoe pétana, mangsa  
 44 datang. 'Satémenna, kami ngalahir ka  
 maraneh: <sup>b</sup> eta bakal didjadikeun toe-  
 kang ngoeroes ka sakabéh babandaän  
 45 djoeraganana. 'Tatapi oepama eta ba-  
 dega ngomong dina hatena: Djoeragan  
 tangtoe lila pidatangeunana; geus kitoe  
 mimiti neunggeulan ka badega lalaki  
 djeung ka badega awewe, sarta nja-  
 46 toe-nginoem datang ka mabok: 'kasé-  
 dëk datang djoeragan badega teja dina  
 poë anoe hanteu katégoeh, sarta dina  
 waktoe anoe hanteu njahoëun maneha-  
 nana, toeloej eta dipijasat, sarta bagi-  
 anana disarowakeun djeung sakoer noe  
 47 hanteu toehee. 'Ari <sup>c</sup> badega noe njah-  
 hoëun ka pikarépeun djoeraganana, ta-  
 tapi hanteu dangdan, djeung hanteu  
 noeroet kana eta karépna, bakal di-  
 48 teunggeulan kabina-bina; 'tatapi <sup>d</sup> ari  
 noe teu njahoëun mah, seug migawe  
 anoe mandjing kana siksaän teunggeul,  
 eta bakal diteunggeulan rada enteng.  
 Saha-saha djalma noe diberean loba,  
 dipentana loba deui; sarta saha-saha  
 noe dipihapean loba, dipentana beuki  
 loba. <sup>a</sup> Mat. 24 : 25; 1 Kor. 4 : 2. <sup>b</sup> p. 19 : 17.  
<sup>c</sup> Jak. 4 : 17. <sup>d</sup> Sil. 24 : 12.

49 Kami noe matak datang rek ngaloeng-

keun seuneu ka boemi; sarta naon deui kahajang kami, ngan geuwat hoeroeng 50 bae? 'Tatapi <sup>a</sup> kami koedoe dibanjoean koe sahidji pangbanjoe, sarta kami teh wéét karoepékan bangét pisan népi ka 51 geus kalampahkeun. 'Koemaha pamikir maraneh teh, <sup>b</sup> kami noe matak datang dek ngadjadikéun karoentoetan di boemi? Kami ngalahir ka maraneh: eta mah lain, saénjana ngadjadikéun pap- 52 doean. 'Ari ti watés ajeuna lima djalma dina sahidji imah anoe bakal papadoean, anoe tiloe madoean ka noe doewa, ari 53 noe doewa madoean ka noe tiloe. 'Bapa bakal madoean ka anakna lalaki, sarta anak lalaki ka bapana; ari indoeng ka anakna awewe, sarta anak awewe ka indoengna; ari mitoha awewe ka minantoea awewe, sarta minantoe awewe ka mitohana awewe.

<sup>a</sup> Mat. 20:22; Mark. 10:38. <sup>b</sup> Mat. 10:34.

54 Ladženg Jesoes ngalahir deui ka djalma-djalma teh: <sup>a</sup> Mangsa maraneh nendjo mega keur naek ti koelon, harita ngomong kijeu: dek hoedjan; nya kitoe 55 pisan djadina. 'Djeung mangsa maraneh nendjo <sup>b</sup> angin datangna ti kidael, harita ngomong kijeu: bakal panas; nya 56 kitoe pisan djadina. 'Eh, djalma noe poera-poera! kana roepa boemi djeung langit maraneh bisa ngahartikeun; naha 57 teu ngahartikeun ka djamian ijeu? 'Koe naon maraneh mana hanteu ngahoe-koeman ti diri sorangan anoe saestoen? 58 'Karana maneh <sup>c</sup> satijap-tijap ngadeuh- heus ka noe kawasa reudjeung lawan maneh, koedoe sing hade-hade keur di djalanan, malar leupas tina lawan teh; oelah koengsi maneh dibawa ka djaksa, seug koe djaksa diselehkeun ka sipir, ari koe sipir diasopekeun ka pangbe- 59 rokan. 'Kami ngalahir ka maneh: hamo maneh ka loewar deui ti dinja, lamoen tatjan poenah hoetang, tinggal sapeser oge. <sup>a</sup> Mat. 16:2. <sup>b</sup> Aj. 37:17. <sup>c</sup> Mat. 5:25.

### PASAL 13.

Dina mangsa eta aja djalma di pajoe-neun, anoe marioendjoek ka Jesoes tina hal oerang Galilea, noe ditjam-poorkeun gétihna koe Pilatoes reudjeung 2 koerbanna. 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta djalma: <sup>a</sup> Koemaha pamikir maraneh, eta oerang Galilea teja,

noe matak kataradjang sakitoe, leuwih doraka ti batan oerang Galilea noe loba?

<sup>3</sup> Kami ngalahir ka maraneh: eta mah lain kitoe; tatapi saoepama maraneh hanteu tobat mah, tangtoe toempoer 4 kabeh tjara kitoe. 'Djeung deui djalma dalapan wélas teh, anoe katarindih pa-panggoengan di Siloam, datang ka paraeh teja, koemaha pamikir maraneh, eta teh djalma baroga dosa leuwih ti batan djalma noe loba, noe aja di Jé-roesalem? 'Kami ngalahir ka maraneh: eta mah lain kitoe; tatapi saoepama maraneh hanteu tobat mah, tangtoe toempoer kabeh tjara kitoe. <sup>a</sup> Joh. 9:2.

<sup>6</sup> Ladženg Jesoes ngalahirkeun misil, kijeu: Aja hidji djalma noe boga tangkal kondang sahidji, dipélek di kébon anggoerna; geus kitoe datang, nejangan boewah ka tangkalna, tatapi hanteu manggih. 'Tidinja ngomong ka mandor kébonna: Kami teh bét ngalanglang geus meunang tiloe oesoem, nejangan boewah ka ijeu tangkal kondang, hanteu manggih bae; pek geura toewar, matak 8 njoewoengkeun lahan bae! 'Ngadjawab mandor teh, kijeu dijawabna: Noen djoeragan! ingkeun bae sataoen ijeu deui mah; koe koering dek dipoetér sakoerilingna, sarta digémoekan sakali, 'soegan daekeun boewahan; saoepama hanteu mah, kakara <sup>a</sup> ditoewar koe djoeragan.

<sup>a</sup> Mat. 7:19.

<sup>10</sup> Ari di poë sabat Jesoes ngawoeroek 11 dina hidji masigit. 'Harita aja hidji awe- we, noe aja soekmaän anoe matak djadi kasakit, geus meunang dalapan wélas taoen lilana; eta teh bongkok, teu bisa 12 pisan ménérkeun awakna. 'Barang katini-gali, ladženg koe Jesoes disaoer, sarta ngalahir ka dinja: Njai! ajeuna geus salaméét tina kasakit maneh. 'Seug <sup>a</sup> di- 13 toempangan koe pananganana; harita keneh ge bénér deui awakna, toeloej 14 awewe teh ngamoeljakeun ka Allah. 'Ari kapala masigit poendoeng, sabab Jesoes njageurkeun di poë sabat; toeloej ngo- 15 mong, kijeu omongna ka djalma-djalma: Kapan <sup>b</sup> aja gënep poë anoe pikeun baranggawe; nya dina eta koedoe daratang menta ditjageurkeun, oelah di poë sabat. 'Ngawalon Goesti ka kapala teh, kijeu lahirna: Eh, djalma noe poera-poera! koemaha maraneh oenggal-oenggal

djalma <sup>c</sup> di poë sabat lain ngalaän sapina atawa kaldena tina pangokopan, 16 ditoengtoen, toeloej diinoemkeun? 'Geuning eta awewe, kaäsoep anak-intjoe Ibrahim, geus dalapan wélas taoen hilana nja dibandana koe Setan; naha lain koedoe dilaan talina di poë sabat oge? 'Mangsa Jesoës ngalahirkeun kitoe, areraeun sakoer noe njawad ka andjeunna; ari sakabeh djalma teja aratoheun tina sabab sagala pérkara noe moelja, noe didamél koe andjeunna.

*a Mark. 7:32. b 2 Moesa 20:9. c p. 14:5.*

18 Ngalahir deui Jesoës: <sup>a</sup> Ari karadjaän Allah teh ibarat koemaha? koe kami 19 rek dioepamakeun kana naon? 'Oepama siki sasawi, noe ditjokot koe hidji djalma, toeloej dialoengkeun ka këbonna; geus kitoe ngadjangkoengan, djadi tangkal noe gëde; ari manœk awang-awang 20 njarajang dina dahanna. 'Tidinja ngalahir deui: <sup>b</sup> Ari karadjaän Allah teh koe kami rek dioepamakeun kana naon? 21 'Oepama ragi, noe ditjokot koe hidji awewe, toeloej dibébëskoun kana tipoeng tiloe takër, datang ka kahaseuman sakabehna. *a Mat. 13:31; Mark. 4:30. b Mat. 13:33.*

22 Ari <sup>a</sup> angkatna Jesoës sisindangan ka nagara-nagara djeung ka desa-desa, bari ngawoeroek; noe didjoegdjoe Jéroesalem. 'Tidinja aja noe oendjoekaan ka Jesoës kijeu: Noen Goesti! ngan saeutik bae djalma noe bakal salamët? Ari lahiranana: 'Koedoe njélëkekeun maneh, soepaja meunang arasoep kana <sup>b</sup> lawang noe singgët; karana kami ngalahir ka maraneh: reja djalma noe rek mikarëp 25 asoep, tatapi teu bisaeun. 'Ari noe kagoengan boemi teh geus tjëngkat, sarta <sup>c</sup> dikoentjikeun pantona, toeloej maraneh nangtoeng di loewar, sarta ngëtrokngëtrok panto, bari ngomong: <sup>d</sup> Goesti! Goesti! koering pangboekakeun; geus kitoe ngawalon, kijeu lahirna ka maraneh: kami teu wawoeh ka maraneh,

26 teu njaho asal-asalna atjan. 'Nja didinja maraneh bakal mioendjoek kijeu: Kapan simkoering teh bareto sok narëda saréng ngarinoem di pajoeneun andjeun, saréng andjeun bareto sok ngawoeroek 27 di loeloeroeng simkoering. 'Toeloej eta bakal misaoer kijeu: <sup>e</sup> Kami ngalahir ka maraneh, jen teu wawoeh ka maraneh, teu njaho asal-asalna atjan; ajeuma

<sup>f</sup> geura njalingkir ti kami, eh sakabeh 28 noe migawe kadorakaän! 'Nja <sup>g</sup> di dinja bakal tjareurik djeung tingkarërot hoentoeña, mangsa maraneh nendjo Ibrahim, Ishak djeung Jakoeb, sarta sakabeh para nabi, pada aja dina karadjaän Allah, tatapi diri maraneh mah didjarongklok- 29 keun ka loewar. 'Djeung deui bakal daratang djalma ti wetan djeung ti koelon, ti kaler sarta ti kidoe, toeloej dijoeck 30 ngarijoeng dina karadjaän Allah. 'Geura aringëtkeun, <sup>h</sup> aja djalma pangpandearina, bakal djadi pangheulana; kitoe deui aja noe pangheulana, bakal djadi pangpandeurina. *a p. 8:1; 9:51. b Mat. 7:13. c Mat. 25:10. d p. 6:46. e Mat. 7:23. f Djab. 6:9. g Mat. 8:12. h Mat. 20:16.*

31 Dina poë harita aja ahli-ahli parisi daratang, aroendjoekan ka Jesoës: Sampejan geura angkat, djëngkar ti dijeu; karana Herodes dek maehan ka sampejan. 'Lahiranana ka ahli-ahli parisi teh: Geura arijang, bedjakeun ka eta tjareuh kijeu: Masing njaho, kami ngaloewarkeun setan sarta njageurkeun poë ijeu djeung isoekan; ari di poë noe katiloe 33 kami teh ènggeus. 'Tatapi poë ijeu, isoekan djeung pageto kami koedoe leumpang; karana hanteu oemoem nabi dipaehan di loewareun Jéroesalem. 'Eh <sup>a</sup> Jéroesalem, Jéroesalem, noe maehan ka para nabi, sarta maledogan koe batoe ka noe dipiwarang ka maneh! kami geus sababaraha kali nja hajang ngoempoelkeun anak-anak maneh, saperti hajam ngoempoelkeun anakna di djero djang- 35 djangna; ari maraneh teh teu daek. 'Sing nganjarahokeun, maraneh bakal ditinggalan imah maraneh narikolot. Satémenna, kami ngalahir ka maraneh: eta maraneh moal narendjo deui ka kami, nëpi ka waktoe maraneh ngomong kijeu: Sing salamët anoe soemping koe padjénëngan Pangeran!

*a Mat. 23:37.*

#### PASAL 14.

Ari geus kitoe, hidji mangsa Jesoës A tjalik ka imah hidji kapala <sup>a</sup> ahli parisi, di poë sabat, bade toewang roti; sarta eta <sup>b</sup> pada ngawaskéun ka andjeun- 2 na. 'Ari di pajoeneunana aja hidji djalma 3 noe kasakit boesoeng. 'Geus kitoe Jesoës ngalahir, kijeu lahirna ka ahli-ahli-ret djeung ka ahli-ahli parisi: 'Koemaha,

kawidian njageurkeun di poë sabat?

<sup>4</sup> 'Dëmi eta rarepeh bae. Tidinja noe boesoeng teh koe Jesoes ditjandak, sarta ditjageurkeun sakali, bari toeloej dipi-  
<sup>5</sup> warang balik. 'Sanggeus kitoe ngalahir ka darinja, kijeu lahirna: <sup>a</sup> Saha di pë-  
<sup>6</sup> lëbah maranéh, oepama kaldena atawa sapina tigobeëroes ka djéro soemoer, lain dihadjatkeun pada-harita, di poë sabat  
<sup>7</sup> oge? 'Dëmi eta <sup>c</sup> teu kadaroegaëun ngawangsoel deui ka andjeumna. <sup>a</sup> Mat. 11: 37.  
<sup>b</sup> p. 6: 7. <sup>c</sup> p. 6: 9. <sup>d</sup> p. 13: 15. <sup>e</sup> Mat. 22: 46.

<sup>7</sup> Ladjéng Jesoes ngalahirkeun misil ka ondangan, doemeh ningali <sup>a</sup> jen pada milihan eukeur dijoeckanoe panggirang-  
<sup>8</sup> na; kijeu lahirna ka darinja: 'Lamoen maneh koe hidji djalma diondang kana hadjat kawinan, <sup>b</sup> oelah gek dijoeck di panggirangna, bisi aja noe diondang anoe hormataneun leuwih ti maneh;  
<sup>9</sup> 'ana datang noe ngondang ka maneh djeung ka eta teja, seug ngomong ka maneh: Maneh geura pindah keur ijeu! Tidinja maneh tangtoe dijoeck di pang-  
<sup>10</sup> toentoengna sarta era. 'Bénérna mah maneh, lamoen diondang, moedoe dijoeck di pangtoengtoengna; soepaja, ana datang noe ngondang ka maneh teja, ngo-  
<sup>11</sup> mong ka maneh: Eh sobat! geura pindah bae ka girang. Tidinja maneh djadi meunang hormat di hareupeun djalma noe ngarijoeng reureudjeungan. Karana <sup>c</sup> saha-saha noe ngagoengkeun ka dirina sorangan, tangtoe dika-handapkeun; sa-  
<sup>12</sup> balikna, saha-saha noe ngahandapkeun ka dirina sorangan, tangtoe diagoe-  
<sup>13</sup> keun. <sup>a</sup> Mat. 23: 12; <sup>b</sup> Sil. 25: 6, 7.  
<sup>c</sup> Mat. 23: 12; p. 18: 14.

<sup>12</sup> Ladjéng Jesoes ngalahir deui ka noe ngondang ka andjeumna: Samangsa sampejan dek hadjat ti beurang atawa ti penting, oelah ngondang ka sobat, atawa ka doeloer, atawa ka baraja, atawa ka tatangga noe baleunghar, soepaja sampejan éngkena oelah diondang deui, sarta oelah meunang balésan ti dinja.  
<sup>13</sup> 'Bénérna mah, samangsa sampejan dek hadjat, koedoe ngondang ka noe miskin, ka noe ngempor, ka noe dejog djeung  
<sup>14</sup> ka noe lolong. 'Lamoen kitoe mah sampejan tangtoe salamët, pedah eta teu barogaeun keur malës ka sampejan; karana <sup>a</sup> bakal dibalës ka sampejan dina waktoe haroedang djalma noe balenër.  
<sup>a</sup> Mat. 6: 4.

<sup>15</sup> Aja hidji djalma noe miloe ngarijoeng, sanggeus ngadenge eta pilahir, seug mi-oendjoek kijeu: Salamët noe barangda-  
<sup>16</sup> har <sup>a</sup> dina karadjaañ Allah! 'Dëmi la-  
<sup>17</sup> hiran Jesoes ka dinja: <sup>b</sup> Aja hidji djalma dek hadjat ti peuting rosa katjida, sarta ngondangan loba pisan. 'Geus tèpi ka waktoe hadjat teh, toeloej miwarang badegana, poepoelih ka noe diarondang teja: Ajeuna geura tjaralik, karana geus  
<sup>18</sup> sadija kabeh. 'Ari eta djalma sakabehna pada mogogan. Anoe hidji ngomong ka badega teja: Kaoela geus meuli këbon, përlöe pisan kaoela leumpang ngilikian;  
<sup>19</sup> neda ditjoekoep-loemoer bae. 'Ari noe hidji deui omongna: Kaoela geus meuli lima pasang moending, dek ngadjaran;  
<sup>20</sup> neda ditjoekoep-loemoer bae. 'Aja deui noe ngomong kijeu: <sup>c</sup> Kaoela mantas kawin ka hidji awewe; koe sabab eta  
<sup>21</sup> kaoela hanteu bisa ngadeuheusan. 'Ti-  
<sup>22</sup> dinja badega teja, sanggeus datang, ngo-  
<sup>23</sup> ningakeun eta sakabeh përkara ka djoe-  
<sup>24</sup> raganana. Geus kitoe noe kagoengan boemi teh bëndoë; toeloej miwarang ka badegana kijeu: Maneh geura djig ka djalan-djalan djeung ka loeloeroeng-  
<sup>25</sup> loeloeroeng nagara, giringkeun sakoer noe miskin, noe ngempor, noe dejog  
<sup>26</sup> djeung noe lolong. 'Toeloej badega teh mioendjoek: Noen djoeragan! geus di-  
<sup>27</sup> lampalkeun sapiwarangan djoeragan,  
<sup>28</sup> nanging aja keneh tëmpatna. 'Tidinja eta djoeragan miwarang deui ka ba-  
<sup>29</sup> degana: Seug maneh leumpang deui ka djalan djaduhan-djaduhan, djeung ka sisi-sisi pagér, sarta keukeuhan si-  
<sup>30</sup> na arasoep, soepaja imah kami djadi pinoeh. 'Karana kami ngalahir ka maranéh: ari djalma noe tadina diarondang teja, saoerang ge moal ngasaán ka panghadjatan kami. <sup>a</sup> p. 13: 29.  
<sup>b</sup> Mat. 22: 2. <sup>c</sup> 5 Moesa 24: 5.

<sup>25</sup> Ari djalma noe ngariring ka Jesoes loba pisan. Ladjéng malik, sarta ngala-  
<sup>26</sup> hir ka darinja: 'Tijap-tijap djalma datang ka kami, <sup>a</sup> teu ngageuleuhan ka indoeng-bapana, ka pamadjikanana, ka anak-anakna, ka doeloer lalaki-awewe, malah ka njawana sorangan, eta mah  
<sup>27</sup> moal bisa djadi moerid kami. 'Djeung deui <sup>b</sup> saha-saha noe hanteu manggoel kai-dipalang adjangna, bari teu anoit ka kami, eta mah moal bisa djadi moerid

28 kami. 'Oepama aja djalma di pélèbah maraneh, dek njijeun papanggoengan, eta teh lain dijoeck heula sarta bari ngitoeng-ngitoeng pióngkoseunana, kira-kira bakal mabi tépi ka anggeusna?  
 29 'Bisina sanggeus térap padémén, hanteu kadoega nganggeuskeun, seug diseungseurikeun koe sakoer noe narendjo,  
 30 'bari ngaromong: Eta djalma ngamimitian njijeun papanggoengan, tatapi han-  
 31 teu kadoega nganggeuskeun. 'Djeung deui oepama aja radja noe dek ngala-  
 wan pérang ka radja noe sedjen, eta teh lain tjalik heula, sarta bari ngab-  
 adamikeun, kira-kira kadoega nöpoen-  
 32 gegan koe salaksa ka noe njampeurkeun  
 33 bawana doewa laksa? 'Lamoen hanteu mah, meureun miwarangan djalma, keur mangsa radja noe sedjen teh djaoeh  
 34 keneh, nëda karahajoean. Nja kitoe deui maraneh, <sup>a</sup> oenggal-oenggal djalma noe teu ninggalkeun ka sakabeh boboga-  
 anana, moal bisa djadi moerid kami.  
 35 'Ari <sup>a</sup> oejah teh hade; tatapi lamoen oejah leungit rasana, koe naon dipangse-  
 36 tanana? 'Ka lahan atawa ka djarijan euweuh pisan pigaweëunana; dipitjeun bae. <sup>c</sup> Saha-saha djalma noe boga tjeuli  
 37 pikeun ngadenge, koedoe dengekeun.

<sup>a</sup> Mat. 10: 37; p. 18: 29. <sup>b</sup> p. 9: 23. <sup>c</sup> Mat. 13: 44.

<sup>d</sup> Mat. 5: 13; Mark. 9: 50. <sup>e</sup> p. 8: 8.

### PASAL 15.

Ari <sup>a</sup> sakabeh toekang tjoekoe djeung A djalma noe daroraka pada ngadeuh-  
 2 ka andjeunna. 'Geus kitoe ahli parisi djeung ahli kitab <sup>b</sup> tinggélendéng, kijeu omongna: Eta teh sok narima ka djalma noe daroraka, sarta barangdaharna sok reudeung. <sup>a</sup> p. 5: 29. <sup>b</sup> p. 5: 30; 7: 34, 39.  
 3 Ladjéng Jesoes ngalahirkeun ijeu misil ka eta djalma-djalma, kijeu lahirna:  
 4 'Saha djalma lëbah maraneh, <sup>a</sup> noe boga domba saratoes siki, lamoen leungit hidji, eta teh lain ninggalkeun ka noe salapan poeloeh salapan di tégégal, geus kitoe toeloej leumpang, nejangan noe leungit teja, datang ka kapanggihna  
 5 deui? 'Arina geus kapanggih, seug <sup>b</sup> di-  
 panggoel dina takta, bawaning atoheun  
 6 pisan. 'Barang datang ka imah, toeloej ngoempelkeun sobat-sobatna djeung tatangga-tatanggana, bari ngomong ka

dinja: Tjing, barantoean soeka-soeka ka kaoela; karana domba kaoela noe leu-  
 7 ngit teja ajeuna geus timoe deui. 'Kami ngalahir ka maraneh: nja kitoe pisan piboengaheun di sawarga tina sabab sa-  
 hidji djalma doraka anoe tobat, leuwih batan koe salapan poeloeh salapan djalma bënér, noe teu koedoe tarobat.

<sup>a</sup> Mat. 18: 12. <sup>b</sup> Jés. 40: 11.

8 Djeung saha awewe noe boga dirham sapoeloeh siki, lamoen leungit hidji, eta teh lain njeungeutkeun damar, toeloej dikéboetan imahma, sarta imeut pisan nejangana, datang ka kapanggihna <sup>a</sup> deui? 'Arina geus kapanggih, seug ngoempelkeun sobat-sobatna djeung tatangga-tatanggana pada awewe, bari kijeu omongna: Tjing, barantoean soeka-soeka ka kaoela; karana dirham kaoela noe leungit teja ajeuna geus timoe deui.  
 10 'Kami ngalahir ka maraneh: nja kitoe pisan piboengaheun di lëbah para ma-  
 laikat Allah, tina sabab sahidji djalma doraka anoe tobat.  
 11 Ari lahiranana: Aja hidji djalma noe  
 12 boga doewa anak lalaki. 'Boengsoena oendjoekan ka ramana: Noen ama! koe-  
 ring nëda dipaparin hibat, anoe baris pibagianeun koering. Ladjéng ramana  
 13 ngabagi ka doewaan. 'Hanteu lila deui boengsoena teh ngoempelkeun saban-  
 da-bandana, toeloej leumpang ka nagara noe djaoeh; di dinja dibejakkeun ban-  
 14 dana, dipake kaméghaan bae. 'Ari <sup>a</sup> geus  
 15 bejak sakabehna, seug patjéklik kabina-  
 bina di nagara eta; tidinja manehna  
 16 djadi kokoerangan. 'Geus kitoe indit,  
 17 asoep boeboedjang ka hidji djalma, oe-  
 rang nagara dinja; dëmi <sup>b</sup> koe eta ma-  
 nehma dititah ka tégégalna, ngongan ba-  
 18 gong. 'Toeloej kabitaean ngeusian beu-  
 19 teungna koe loloh hakaneun bagong;  
 tapi euweuh noe mere. 'Geus kitoe ras ingét ka diri sorangan, sarta ngomong kijeu: Ari ka bapa aing loba pisan noe boeboeroeh, sarta kahakananana datang ka leuwihan; dëmi diri aing mah roek-  
 sak balas langlajeuseun. 'Ajeuna mah dek indit, ngadeuhusan ka bapa, sarta rek oendjoekan kijeu: Noen ama! sim-  
 koering geus tarima migawe dosa ka  
 19 sawarga saréng di pajoeneun ama; 'sim-  
 koering geus teu panté diséboet deui  
 poetra ama; ajeuna samikeun bae saréng

20 noe boeboeroeh. 'Harita indit, toeloej leumpang ka ramana.<sup>b</sup> Ari manehna keur mangsa djaoeh keneh, geus katinggal koe ramana, sarta watireun pisan; toeloej di-papagkeun, seug dirangkoel, bari ditjijoe-  
 21 man.' Tidinja anakna mioendjoek: Noen ama! simkoering geus tarima migawé do-  
 sa ka sawarga saréng di pajoeneun ama,  
 saréng simkoering geus teu pantés di-  
 22 sëboet deui poetra ama. 'Dëmi ramana  
 teh miwarang ka badega-badegana: Geu-  
 ra njarokot papakean anoe pangaloësna,  
 toeloej pakekeun ka ijeu anak; djeung ali  
 pakekeun ka ramona, sarta soekoena  
 23 taroempahan; 'geus kitoe njarokot anak  
 sapi noe beunang ngalébeng teja, toe-  
 loej peuntjit sakali; hajoe, oerang ngag-  
 24 rjoeng dalahar soeka-soeka; 'karana  
 ijeu anak kami geus <sup>c</sup> paeh, ajeuna hiroep  
 deui; geus leungit, ajeuna kapanggih  
 deui. Tidinja pada mimiti soeka-  
 25 soeka. 'Ari anakna noe tjikal teja keur  
 aja di tégal; mangsa harita datang. Ana  
 geus deukeut ka imah, ngadenge tata-  
 beuhan djeung noe ngarigél. 'Tidinja  
 njeloekan hidji badega, sarta nanja:  
 27 Eta teh keur naraon? 'Ari wangsoela-  
 nana: Raji andjeun geus soemping, sa-  
 réng rama andjeun geus meuntjit anak  
 sapi noe beunang ngalébeng teja, doe-  
 meh geus kapéndak deui sarta wiloe-  
 28 djeng. 'Geus kitoe eta teh poendoeng,  
 teu daekeun asoep. Toeloej ramana ka  
 loewar, sarta ngoepahan ka dinja. 'Seug  
 ngawangsoel, kijeu wangsoelanana ka  
 ramana: Koering sakijeu nya lila ngawa-  
 woelaän ka ama, tatjan pisan moeng-  
 pang ka parentah ama; ari ama mah  
 tatjan pisan maparin ka koering anak  
 émbe sahidji-hidji atjan, baris koering  
 soeka-soeka reudjeung sobat koering.  
 30 'Tatapi ari geus datang eta anak ama,  
 noe geus mejakteun banda ama <sup>d</sup> ka  
 dajang-dajang, eta mah koe ama dipang-  
 meuntjtikeun anak sapi noe beunang  
 31 ngalébeng teja! 'Ari saoer ramana: Eh  
 agoes! ari agoes mah salalawasna reu-  
 reudjeungan bae djeung ama; sarta sa-  
 kabeh babandaän ama, agoes anoe boga.  
 32 'Nja pantés oerang koedoe atoh sarta  
 boengah; karana eta doeloer agoes geus  
 paeh, ajeuna hiroep deui; geus leungit,  
 ajeuna kapanggih deui. <sup>a</sup> Sil. 23 : 21.

<sup>b</sup> Jér. 3 : 12; Jak. 4 : 8. <sup>c</sup> Ep. 2 : 1, 5. <sup>d</sup> Sil. 29 : 3.

### PASAL 16.

Ladjeng Jesoes ngalahir deui ka moe-  
 rid-moeridna: Aja hidji djalma beung-  
 har, sarta boga hidji kokolot boemi;  
 geus kitoe eta aja noe ngélkakueun, di-  
 toeding ngaléboer banda djoeraganana.  
 2 'Toeloej disaoer koe djoeraganana, sarta  
 dilahiran kijeu: Koemaha kami ngadenge  
 bedja hal maneh noe kitoe? Geura njijeun  
 lalaporan tina tjangkingan maneh;  
 karana maneh moal bisa deui djadi  
 3 kokolot boemi. 'Tidinja kokolot boemi  
 teh ngomong di djero hatena kijeu:  
 Koemaha aing nya pipétaeun, pedah  
 tjangkingan aing rek ditjandak koe djoer-  
 agan? Kana matjoel aing moal koewat,  
 4 ari bérmaen era. 'Ah, geus timoe pi-  
 pétaeun aing, sangkan aja noe narima  
 aing ka imahna, samangsa dipotjot tina  
 5 tjangkingan. 'Geus kitoe seug ngala hi-  
 dji-hidji djalma noe baroga hoetang ka  
 djoeraganana; tidinja ngomong ka noe  
 ti heula: Sabaraha maneh nya hoetang  
 6 ka djoeragan oerang? 'Djawabna: Saratoes  
 tahang minjak. Toeloej ngomong  
 deui ka dinja: Tjokot tanda-tangan maneh,  
 7 seug dijoeck, geuwat toeliskeun lima  
 poeloeh. 'Sanggeus kitoe ngomong ka  
 noe sedjen: Ari maneh, sabaraha nya  
 hoetang? Djawabna: Saratoes pikoe ta-  
 rigoe. Toeloej ngomong deui ka dinja:  
 Tjokot tanda-tangan maneh, sarta toe-  
 8 liskeun dalapan poeloeh bae. 'Ari eta  
 djoeraganana toeloej ngalém ka kokolot  
 boemi noe doraka teh, sabab pintér  
 mëtakeunana; karana ari anak ijeu doen-  
 ya sok leuwih pintérna ti batan <sup>a</sup> anak  
 9 tjaäng, dina bangsana sorangan. 'Kami  
 ngalahir ka maraneh: koedoe njarijeun  
 sobat-sobat koe <sup>b</sup> Mamon noe doraka,  
 soepaja maraneh, samangsa aja kakoe-  
 rangen, ditarima koe eta ka imah noe  
 10 langgeng. 'Anoe goemati <sup>c</sup> ka noe pang-  
 leutikna, ka noe gëde ge tangtoe goe-  
 mati; djeung deui anoe teu bénér ka  
 noe pangleutikna, ka noe gëde ge tang-  
 11 toe teu bénér. 'Lamoen maraneh teu  
 goemati kana Mamon noe doraka teja,  
 saha noe bakal mërtjajakeun ka ma-  
 12 raneh barang noe saënja-ënjana? 'Sarta  
 lamoen maraneh teu goemati kana banda  
 anoe sedjen, saha noe bakal mere ka  
 13 maraneh banda maraneh sorangan? Moal

aja badega <sup>d</sup> noe bisa ngawoela ka doewa djoeragan; karana geus tangtoe salah-sahidji dipikageuleuh, anoe hidji deui dipikanjaāh; atawa salah-sahidji dirakētan, anoe hidji deui dipikangewa. Maraneh moal bisa ngawoela ka Allah djeung ka Mamom. <sup>a</sup> Joh. 12:36; Ep. 5:8;

<sup>1</sup> Tes. 5:5. <sup>b</sup> Mat. 6:24. <sup>c</sup> p. 19:17. <sup>d</sup> Mat. 6:24.

- <sup>14</sup> Ari sakabehna pérkara noe tadi kадаренгэун оге кое ахли-ахли париси; няа eta teh <sup>a</sup> пэртжит; тидиня пада нгаге-<sup>15</sup> леваан ка Jesoes. 'Ladjéng Jesoes нгалахир ка дариня кију: Няа маранех <sup>b</sup> noe sok нгабенркеун дира sorangan di ha-<sup>16</sup> реупеун джалма-джалма; татапи Allah mah <sup>c</sup> langkoeng оенинга kana hate maraneh; karana <sup>d</sup> sakoer noe loeboer di pélbah djalma, djadi kageuleuh di pajoeneun Allah. 'Ari <sup>e</sup> toret rendjeung para nabi непи ка Johannes bae; ti mangsa harita karadjaān Allah teh dioewarkeunana, sarta oenggal-oenggal djalma pada ném-<sup>17</sup> poeh ka dinja. 'Babari langit djeung boemi teh euweuh, <sup>f</sup> ti batan leungit <sup>18</sup> sahidji tjéjtjéknah toret. 'Saha-saha <sup>g</sup> noe njérabkeun pamadjikanana, toeloej ngawi-<sup>19</sup> noe sedjen, eta hoekomna ngaranjed; djeung saha-saha ngawin ka noe geus disréhakeun koe salakina, eta hoe-<sup>20</sup> koemna ngaranjend keneh bae.

<sup>a</sup> Mat. 23:14. <sup>b</sup> p. 18:9. <sup>c</sup> 1 Radj. 8:39. <sup>d</sup> Sil. 6:16, 17. <sup>f</sup> Mat. 11:12, 13. <sup>g</sup> Mat. 19:9.

- <sup>19</sup> Aja hidji djalma beunghar, papakenana soetra woengoe djeung boéh katiji; ari lampahna oenggal-oenggal poë<sup>20</sup> soeka-soeka djeung pipidangan bae. 'Djeung aja deui hidji djalma miskin, Lasaroes ngaranna, noe ngaroempoejoek pélbah panto djalma noe beunghar teja, sarta awakna pinoeh koe bisoel; <sup>21</sup> 'karépna hajangeun seubeuh koe remeh-remeh, anoe moerag ti medja djalma noe beunghar teja; samalah andjing ge<sup>22</sup> daratang ngaletakan bisoel-bisoelna.' Ari geus kitoe, anoe miskin teh toeloej paeh; seug <sup>e</sup> koe malaikat diparajang ka pang-<sup>23</sup> kon Ibrahim. 'Tidinja <sup>b</sup> noe beunghar teh paeh deui, toeloej dikoeboer. Barang tanggah di ёnggon noe paeh, keur njandang sangsara, beh nendjo Ibrahim ti kadjaoehan, djeung Lasaroes aja dina pangkonna. 'Toeloej sasambat, kijeu omongna: <sup>c</sup> Ama Ibrahim! moegi aja piwelas ka diri koering, saréng miwa-

rang Lasaroes, sina ngantiljomkeun toeng-toeng ramona kana tjaï, keur niisan kana letah koering; karana koering kalangkoeng-langkoeng nja njéri dina hoe-<sup>25</sup> roeng ijeu. 'Ari lahiran Ibrahim: Eh agoes! sing ingét, jen maneh geus meunang kabagdjaaān diri maneh keur wak-toe hiroep; balikanan Lasaroes mah geus meunang katjilakaān; mangsa ajeuna eta dililipoer, tatapi ari maneh mah boga kanjéri. 'Katoeroeg-toeroeg geus diajakeun djoengkrang lèga antara ti dijeu ka maraneh; masih aja noe daek meuntas ti dijeu ka maraneh, moal bisaeun; няа kitoe noe di darinj<sup>26</sup> moal bisaeun meuntas ka dijeu. 'Geus kitoe mioendjoek deui: Lamoen kitoe mah, ama! panoehoen koering moegimogi Lasaroes piwarang ka imah poen bapa; 'karana koering gadoeh lima doe-loer; Lasaroes sina ningétan ka maranehanana, soepaja oelah daratang ka <sup>27</sup> ijeu ёnggon kanjéri. 'Ari lahiran Ibrahim: <sup>d</sup> Eta teh baroga kitab Moesa djeung kitab para nabi; koedoe pada <sup>28</sup> ngadengekeun ka dinja. 'Oendjoekanana deui: Lain kitoe, ama Ibrahim; nanging oepama didatangan koe djalma noe geus paeh saoerang, tinangtos maranehanana <sup>29</sup> tarobat. 'Démi lahiran Ibrahim: Lamoen eta teh teu ngagoegoe ka Moesa djeung ka para nabi mah, moal beunang diwoeroek, <sup>e</sup> sanadjan aja noe hoedang ti noe paeh oge. <sup>a</sup> Ibr. 1:14. <sup>b</sup> Aj. 21:23. <sup>c</sup> p. 3:8. <sup>d</sup> Jés. 8:20; Joh. 5:39. <sup>e</sup> Joh. 11:44, 53; 12:9, 10.

## PASAL 17.

Ladjéng Jesoes нгалахир ка moeridmoeridna: <sup>a</sup> Moestahil hanteu datang tatadjongan; татапи pitjilakaun djalma <sup>b</sup> noe lantaranaana datang! 'Anggoer <sup>b</sup> mén ding dibangbaloehan koe batoe panggilingan beuheungna, toeloej dibalang-keun ka laoet, ti batan matak titadjong mah ka ijeu salah-sahidji noe laleutik. <sup>3</sup> 'Maraneh sing hade-hade. <sup>c</sup> Oepama doe-loer maneh boga dosa ka maneh, koe-doe papatahan; sarta moen kadoehoe-<sup>4</sup> neung, koedoe hampoera. 'Djeung deui <sup>d</sup> oepama ngadosa ka maneh teh toedjoeh kali di djero apoë, kitoe deui toedjoeh kali datangna ka maneh di djero apoë, bari ngomong: Kaoela ajeuna geus ka-

doehoeng, eta koedoe dihampoera koe maneh. <sup>a</sup> Mat. 18: 7. <sup>b</sup> Mark. 9: 42. <sup>c</sup> Mat. 18: 15.  
<sup>d</sup> Mat. 18: 21.

5 Geus kitoe rasoel teja aroendjoekan ka Goesti: Moegi-moegi simkoering pada ditambahan kapertjajaän! 'Ari lahiran Goesti: "Oepama maraneh boga kapertjajaän sagede siki sawawi, pek ngomong ka ijeu tangkal lowa: Geura roengkad sarta mélakkeun maneh di laoet! eta tangtoe noeroet ka maraneh. 7 'Saha di pélébah maraneh anoe boga boedjang, eukeur ngawoeloekoe atawa keur ngangon, ana balik ti sawah, koemaha sok diomongan kijen: Geura ka dijeu, 8 geuwat dijoeck ngarijoeng? 'Lain kijeu diomonganana: Geura tjetjawis anoe bakal dihakan koe kami, toeloej disabook, seug ngalajajan ka kami, datang ka kami reres njatoe-nginoem; geus kitoe 9 maneh njatoe-nginoem deui? 'Koemaha, eta djalma teh ngomong tarima ka boedjangna, sabab geus migawe noe dititah ka manehanana? Rasa kami mah moal. 10 'Nja kitoe deui maraneh oge, sanggens migawe sakoer noe dipiwarang ka maraneh, koedoe ngomong kijeu: <sup>b</sup> Ari kaoela mah boedjang noe taja pedahna; kaoela geus migawe teh ngan anoe wadib dipigawe koe kaoela.

<sup>a</sup> Mat. 17: 20. <sup>b</sup> Aj. 22: 2, 3.

11 Ari geus kitoe, mangsa Jesoes keur angkat <sup>a</sup> ka Jéroesalem, ngorangna ka tengah-tengaheun Samaria djeung Galilea. 'Barang soemping ka hidji desa, mëndakan sapoeloech djalma noe boga kasakit lepra, <sup>b</sup> sarta narangoeng ti kada jaoehan. 'Toeloej pada ngagero, kijeu pokna: Noen Jesoes! Goeroe! moegi aja 14 piwelas ka simkoering. 'Ana katingali, ladjeng Jesoes ngalahir ka eta teh: Geura laleumpang, <sup>c</sup> tingalikeun diri maraneh ka panghoeloe. Dëmi keur 15 leumpang, pada djadi bérésih. 'Ari eta djalma noe saoerang, barang ngareret jen dirina geus waloeja, seug balik deui, sarta ngamoeljakeun ka Allah, tarik pi- 16 san sowarana. 'Toeloej brék soedjoed kana dampal Jesoes, bari moedji soekoer; dëmi 17 eta teh oerang Samaria. 'Ladjeng Jesoes ngalahir, kijeu lahirna: Lain sapoeloehanana geus dibérésihkeun? Ajeuna di 18 mana noe salapan deui? 'Naha taja noe baralik deui dek ngahormataan ka Allah,

19 ngan ijeu bae oerang nagara sedjen? 'Ari lahiranana ka eta djalma: Geura tjéngkat, toeloej balik; maneh geus ditoeloeng koe kapertjajaän maneh.

<sup>a</sup> p. 13: 22. <sup>b</sup> 3 Moesa 13: 45, 46. <sup>c</sup> p. 5: 14.

20 Mangsa Jesoes ditaros koe ahli-ahli parisi, <sup>a</sup> iraha pidongkapemana karda-jaän Allah teh, ladjeng ngawalon ka darinja, kijeu lahirna: Ari karadjaän Allah teh pidatangeunana <sup>b</sup> hanteu make 21 tjitjiren. 'Sarta moal aja noe ngomong: Tah, di dijeu! atawa: Toeh, di ditoe! kara-na, masing njaho, karadjaän Allah teh ajana di djero diri maraneh.

<sup>a</sup> p. 19: 11. <sup>b</sup> Joh. 18: 36.

22 Geus kitoe Jesoes ngalahir ka moerid-moerid: Mengke pidatangeun mangsa, harita maraneh hajang nendjo ka sahidji poë Poetra manoesa, tatapi moal 23 narendjo. 'Didinna <sup>a</sup> djalma bakal ngaromong ka maraneh: Tah, di dijeu! atawa: Toeh, di ditoe! Maraneh poma oelah 24 bral, djeung oelah mariloe. Karana tjara kilat, noe ngaboerinjaj ti sisi langit nëpi ka sisi langit deui, nja kitoe pisan Poetra 25 manoesa dina poëanana. 'Tatapi <sup>b</sup> koe-doe pirang-pirang njandang sangsara heula, sarta ditampik koe djalma dja- 26 man ajeuna. 'Sarta <sup>c</sup> tjara dina djaman Enoch, nja kitoe pisan pidjadieunana dina 27 poëan Poetra manoesa teh. 'Harita ngan njaratoe-nginoem, ngarawindjeung dikarawinkeun, nëpi ka poëan Enoch asoep kana kapal teja; tidinna datang tjaäh gëde, ngabasmi ka sakabeh eta djalma. 28 'Kitee deui tjara dina djaman Eloet. Harita ngan njaratoe-nginoem, djoewal-beuli, ngarëbon djeung njarijeum imah. 29 'Dëmi <sup>d</sup> dina poëan Eloet ka loewar ti Sadoemoe teja, dër ti langit hoedjan seuneu djeung walirang, ngabasmi ka 30 sakabeh eta djalma. 'Nja kitoe pisan pidjadieunana mëngke dina poëan Poe- 31 tra manoesa diëbrekeun teh. 'Di poëan eta, <sup>e</sup> saha-saha noe di hateup imah, ari parabotna aja di djero imah, poma oelah rek toeroen njokot eta; djeung saha-saha noe aja di këbon, kitoe deui oelah 32 rek balik. 'Sing aringët ka <sup>f</sup> pamadjikan 33 Eloet. 'Saha-saha <sup>g</sup> noe malar ngaraha-joekeun ka njawana, bakal kaleungitan koe njawana; kitoe deui saha-saha noe kaleungitan koe njawana, eta noe bakal 34 nëtpkeun njawana kana hiroep. 'Kami

ngalahir ka maranah: <sup>b</sup> dina peuting eta teja aja doewa djalma saënggon reudejung; ari noe hidji bakal ditjandak, noe hidji deui ditinggalkeun. 'Djeung deui aja doewaän ngagiling reureudjeungan; ari noe hidji bakal ditjandak, noe hidji deui ditinggalkeun. 'Nja kitoe deui aja doewa djalma di këbon; ari noe hidji bakal ditjandak, noe hidji deui ditinggalkeun. 'Tidinja moerid teh pada naros ka Jesoes, kijeu pioendjoekna: Eta di mana, Goesti? Lahiranana ka darinja: 'Di mana ajana bangke, nja di dinja radjawali pikaroempoeleunana.

<sup>a</sup> Mat. 24: 23; Mark. 13: 21. <sup>b</sup> p. 9: 22. <sup>c</sup> Mat. 24: 37. <sup>d</sup> 1 Moesa 19: 24. <sup>e</sup> Mat. 24: 17, 18. <sup>f</sup> 1 Moesa 19: 26. <sup>g</sup> p. 9: 24. <sup>h</sup> Mat. 24: 40. <sup>i</sup> Mat. 24: 28.

### PASAL 18.

Ladjeng Jesoes ngalahirkeun deui hidji misil ka moerid-moerid, pilarapeuna-na <sup>a</sup> djalma koedoe nënëda salalawasna, <sup>2</sup> oelah dek koerang; 'kijeu lahirna: Dina hidji nagara aja djaksa noe teu sijeu-neun koe Allah, djeung hanteu nolih ka <sup>3</sup> djalma. 'Djeung aja hidji randa di nagara eta keneh; toeloej ngadeuheus ka djaksa teja, pioendjoekna: Koering njoe-hoenkeun kaädilan hal noe ngamoesoh <sup>4</sup> ka koering. 'Ari djaksa teh sababaraha lilana hanteu daekeun. Geus kitoe ngomong di djero hatena kijeu: Sanadjan aing hanteu sijeu koe Allah, djeung <sup>5</sup> hanteu nolih ka djalma, 'ajeuna mah, sabab ijeu randa njoesahkeun ka aing, dek dibere bae kaädilan, <sup>b</sup> soepaja dina ahirna oelah datang ngaroedjitkeun ka <sup>6</sup> aing. 'Ngalahir deui Goesti: Geura ngadarengekeun kana omongan djaksa, noe <sup>7</sup> teu adil. 'Naha ari Allah moal maparin kaädilan ka djalma beunang milih andjeunna, noe pada sasambat ka andjeunna beurang-peuting, <sup>c</sup> sanadjan dililakeun oge? 'Kami ngalahir ka maranah: tangtoe tereh Allah bakal maparin kaädilan ka darinja. Tatapi <sup>d</sup> ari Poetra manoesa, waktoe soemping, koemaha bakal manggihan kapertjajaän di boemi?

<sup>a</sup> Roem 12: 12; Ep. 6: 18; Kol. 4: 2; 1 Tes. 5: 17.  
<sup>b</sup> p. 11: 8. <sup>c</sup> Djab. 83: 2; Wahj. 6: 10. <sup>d</sup> 2 Tim. 3: 1.

Geus kitoe Jesoes ngalahirkeun deui ijeu misil ka djalma <sup>a</sup> noe baroga angkoh jen dirina sorangan bénér, ari ka noe <sup>9</sup> sedjen mah njoemahkeun; nja kijeu: 'Aja doewa djalma aroenggah ka kabah, së-

djana dek nënëda; anoe hidji ahli parisi, <sup>11</sup> noe hidji deui toekang tjoek. 'Ari ahli parisi teh nangtoeng, sarta nënëda di djero hatena kijeu: Noen Allah! simkoering moedji soekoer ka andjeun, doemeh simkoering <sup>b</sup> hanteu sami sarëng djalma noe sanes-sanes, sapertos noe ngaram-pog, noe doraka, noe ngaranjed, soema-<sup>12</sup> wonna sarëng ijeu toekang tjoek. 'Ari simkoering mah <sup>c</sup> sok poewasa doewa kali saminggoe, sarëng <sup>d</sup> sadajana kaha-<sup>13</sup> silan simkoering didjakatan. 'Dëmi toe-kang tjoek mah nangtoengna ti kadja-oehan bae, hanteu pisau kadoegaen tanggah ka langit, ngan <sup>e</sup> něpakan dada bae, bari mioendjoek kijeu: Noen Allah! moegi-moegi aja sih-koernija ka diri sim-<sup>14</sup> koering, djalma noe doraka. 'Kami ngalaahir ka maranah: noe bijeu teh, ari moelang deui ka imahna, geus dibënér-keun ti batan ahli parisi teja. Karana <sup>f</sup> saha-saha noe ngagoengkeun ka dirina sorangan, tangtoe dikha-handapkeun; sa-balikna, saha-saha noe ngahandapkeun ka dirina sorangan, tangtoe diagaoengkeun.

<sup>a</sup> Mat. 16: 15. <sup>b</sup> Jés. 58: 2, 3. <sup>c</sup> Mat. 9: 14. <sup>d</sup> p. 11: 42. <sup>e</sup> p. 23: 48. <sup>f</sup> p. 14: 11.

<sup>15</sup> Geus kitoe <sup>a</sup> aja noe njaranggakeun baroedak leutik ka Jesoes, soepaja koe andjeunna moegi diragap; barang kata-rendo koe moerid-moerid, toeloej ngahoelag. 'Tatapi koe Jesoes baroedak teh disalaoer, bari ngalahir kijeu: Eta baroedak sina njalamperukeun ka kami, oelah dipégtatan; karana nja anoe kitoe <sup>16</sup> ngabogaän karadjaän Allah teh. 'Satëmëna, kami ngalahir ka maranah: Sa-ha-saha noe hanteu narima kana kara-djaän Allah, tjara koe boedak leutik ditarimakeunana, eta moal piasoepueun ka djërona.

<sup>a</sup> Mat. 19: 13; Mark. 10: 13.

<sup>18</sup> Aja <sup>a</sup> hidji kapala naros ka Jesoes, kijeu pioendjoekna: Noen, Goeroe anoe sae! simkoering koedoe migawe naon, soepaja kawaris hiroep noe langgëng? <sup>19</sup> 'Ari lahirna Jesoes ka eta kapala: Naha maneh mana njëboetkeun hade ka kami? Hanteu aja noe hade, ngan hidji bae, nja <sup>20</sup> Allah. 'Maneh geus njaho kana timbalan kijeu teja: Maneh oelah ngaranjed; maneh oelah maehan; maneh oelah maling; maneh oelah djadi saksi bohong; koedoe masing hormat ka bapa sarta ka in-<sup>21</sup> doeng. 'Pioendjoek kapala teh: Nja eta

pisan sadajana noe diestikeun koe sim-  
 22 koering ti boeboedak. 'Barang kadangoe  
 koe Jesoes, ladjeng ngalahir ka dinja:  
 Aja hidji deui kakoerangan maneh;  
<sup>b</sup> geura djoewalan sakabeh babandaan  
 maneh, geus kitoe sidékahkeun ka noe  
 mariskin; maneh teh tangtoe boga radja-  
 brana di sawarga; tidinja maneh ka di-  
 23 jeu, toeloej ngiring ka kami. 'Ari eta  
 kadenge koe kapala teh, seug nalangsa  
 liwat saking, wantoe-wantoe noe beung-  
 24 har katjida. 'Mangsa katingal koe Jesoes  
 kanalangsaanana liwat saking, ladjeng  
 ngalahir kijen: Nja hese djalma noe boga  
 banda dek asoep kana karadjaan Allah.  
 25 'Karana leuwih babari onta montjor  
 kana lijang djaroen, ti batan anoe  
 beunghar asoep kana karadjaan Allah  
 26 mah. 'Tidinja sakoer noe ngadenge ngar-  
 romong kijeu: Lamoen kitoe mah, saha  
 27 atoeh anoe pisalameteun? 'Ari lahirana-  
 na: <sup>c</sup> Pérkara noe moestahil di lèbah  
 28 djalma, tangtoe Allah mah ijasaen.' Pok  
 Petros oendjoekan: <sup>d</sup> Simkoering mah  
 geus pada ninggalkeun ka saniskantén,  
 29 saréng toeloej ngiring ka andjeun. 'Ari  
 lahiranana ka darinja: Satémenna, kami  
 ngalahir ka maraneh: taja pisan djalma  
 noe geus ninggalkeun imah, atawa in-  
 doeng-bapa, atawa doeloer, atawa pam-  
 ajikan, atawa anak, tina sabab karadja-  
 30 an Allah, anoe moal pinampaean deni sa-  
 babaraha patikélaneun di djaman ajeuna;  
 ari mëngke di aherat mah hiroep noe  
 langgeng teja. <sup>a</sup> Mat. 19:16; Mark. 10:17.  
<sup>b</sup> p. 12:33. <sup>c</sup> Aj. 42:2; Djak. 8:6; Loek. 1:37. <sup>d</sup> p. 5:11.  
 31 Tidinja <sup>a</sup> noe doewa wélas teja koe  
 Jesoes ditjandak sasarengan, bari dilahir-  
 an kijeu: Masing njaho, ajeuna oerang  
 leumpang ka Jéroesalem; sarta bakal  
 kaboektikeun sakabehna noe geus dito-  
 liskeun koe para nabi tina hal Poetra  
 32 manoesa. 'Karana bakal diselehkeun ka  
 oerang kapir, sarta diparojok, djeung  
 33 diharinakeun, sarta ditjaridoohan; 'geus  
 kitoe dirangket, toeloej dipaehan; dëmi  
 34 di poë noe katiloe tanghi deui. 'Ari moe-  
 rid-moerid <sup>b</sup> hanteu pisan ngahartieun  
 ka noe tadi, sarta pada poëkeun ka eta  
 pilahir, djeung teu njarahoéun ka noe  
 dilahirkeun. <sup>a</sup> Mat. 20:17; Mark. 10:32. <sup>b</sup> p. 9:45.  
 35 Ari geus kitoe, <sup>a</sup> mangsa Jesoes geus  
 dongkap ka deukeut Jériho, aja hidji  
 djalma noe lolong, dijoeck di sisi djalan

36 bérmaen. 'Barang ngadenge loba djalma  
 noe ngaliwat, seug nanjakeun ijeu naon  
 37 sababna? 'Toeloej aja noe ngabedjaän,  
 jen Jesoes, <sup>b</sup> oerang Nasaret, keur ngali-  
 38 wat. 'Tidinja sasambat, kijeu pokna:  
 Noen Jesoes, <sup>c</sup> Poetra Dawaed! moegi  
 39 aja sih-piwélas ka diri koering. 'Dëmi  
 koe noe leumpang ti heula manehanana  
 ditjaram, sina repeh; tatapi anggoer  
 beuki ngahantém sasambatna: Noen,  
 Poetra Dawaed! moegi aja sih-piwélas  
 40 ka diri koering. 'Ladjeng Jesoes liren,  
 miwarang eta djalma koedoe dibawa. Ari  
 41 geus deukeut, ladjeng dipariksa, lahirna:  
 Kahajang maneh teh dikoemabakeun  
 koe kami? Ari pioendjoekna: Noen  
 42 Goesti! moegi koering bisa nendjo. 'La-  
 hiran Jesoes ka dinja: Geura seug nen-  
 djo! <sup>d</sup> maneh geus ditoeloeng koe kapér-  
 43 tjajaan maneh. 'Harita keneh ge nendjo,  
 toeloej ngiring andjeunna, bari ngamoel-  
 jakeun ka Allah. Ari sakabehna djalma  
 noe narendjo hal kitoe, pada moedji  
 ka Allah. <sup>a</sup> Mat. 20:29; Mark. 10:46.  
<sup>b</sup> p. 24:19. <sup>c</sup> p. 20:41. <sup>d</sup> p. 17:19.

### PASAL 19.

Ladjeng Jesoes asoep ngaliwatan <sup>a</sup> Jé-  
 2 riho. 'Di dinja aja hidji djalma noe  
 ngaran Sakeoes; ari eta djadi kapala  
 3 toekang tjoek, sarta beunghar. 'Haja-  
 ngeun nendjo ka Jesoes, jen eta teh koe-  
 mah; tatapi teu bisaeun koe sabab loba  
 4 djalma; karana dëdëgna pëndek. 'Tidinja  
 miheulaan leumpangna, seug naek ka  
 tangkal lowa, soepaja bisa nendjo ka  
 5 Jesoes; karana pingaliwateunana nya ka  
 dinja. 'Barang dongkap ka lèbah dinja,  
 Jesoes tanggah, seug ningali Sakeoes;  
 ladjeng dilahiran kijeu: Eh Sakeoes!  
 geuwat geura toeroen; karana poë jieu  
 6 kami koedoe eureum di imah maneh.  
 'Tidinja gantjeng toeroen; geus kitoe  
 ngakoe ka Jesoes sarta soeka-boengah.  
 7 'Ari sakabeh djalma noe narendjo, ting-  
 gëlëndëng, kijeu aromongna. <sup>b</sup> Andjeun-  
 na bët sindang ka imah djalma noe do-  
 8 raka! 'Dëmi Sakeoes teh marék, sarta  
 mioendjoek ka Goesti: Noen Goesti!  
 simkoering sëdja ngahadjatkeun banda  
 simkoering saparona ka noe mariskin;  
 saréng oepami aja noe dikarinah koe  
 simkoering, simkoering sëdja malikkeun  
 9 <sup>c</sup> opat patikélaneun. 'Ari lahiran Jesoes

- ka Sakeoes: Poë ajeuna ijeu imah geus dipanggihkeun djeung kassalametan, sa-<sup>10</sup> bab ijeu oge djadi <sup>a</sup> anak Ibrahim; 'karana <sup>c</sup> Poetra manoesa pangsoempingna teh nejangan anoe leungit djeung disalametkeunana. <sup>a</sup> p. 18:35. <sup>b</sup> p. 15:2.  
<sup>c</sup> 2 Moesa 22:1; Jeph. 33:15. <sup>d</sup> p. 13:16. <sup>e</sup> Mat. 18:11; p. 15:4; 1 Tim. 1:15.
- 11 Pedah djalma-djalma ngadarengkeun kana lahiran bijeu, Jesoes ngalahirkeun deui misil, sabab andjeunna geus deukent ka Jeroesalem, sarta <sup>a</sup> pamikir maranehanana karadjaañ Allah teh bakal tereh diboektikeun. 'Ari lahirna kijeu:  
<sup>b</sup> Aja hidji menak, anoe angkat ka naga-  
ra djaoeh; di dinja bakal meunang karadjaañ, geus kitoe dek moelih deui.  
<sup>13</sup> 'Tidinja njaoer wilajatna noe sapoeloeh; seug dipaparin sapoeloeh mina, bari ngalahir ka darinja: Geura golangkeun,  
<sup>14</sup> nepi ka waktoe kami datang deui. 'Ari abdi-abdina pada geuleuheun ka eta menak; toeloej ngadroeroengkeun djalma ti pandeurieun, kijeu aroendjoekanana:  
<sup>c</sup> Koering teu saroeka diradjaañ koe eta.  
<sup>15</sup> 'Ari geus kitoe, mangsa soemping deui, sanggeus meunang karadjaañ teja, toeloej miwarang njaoer wilajat, anoe dipaparin doewit teja, hojong oeningaeun dina kaoentoengen hidji-hidji djalma.  
<sup>16</sup> 'Ari noe pangheulana ngadeuhes, oendoekan kijeu: Noen Goesti! eta mina pasihan andjeun meunang oentoeng sa-  
<sup>17</sup> poeloeh mina. 'Lahiranana ka dinja: Hade pisan, eh wilajat anoe temen!  
<sup>d</sup> Tina sabab maneh geus goemati ka noe saeutik, ajeuna geura njangking kawasa ka sapoeloeh nagara. 'Djéboel noe kadoewa ngadeuhes, oendoekan kijeu: Noen Goesti! eta mina pasihan andjeun meunang oentoeng lima mina. 'Ngalahir deu ka dinja: Ari maneh geura njangking lima nagara. 'Aja hidji deui noe ngadeuhes, oendoekan kijeu: Noen Goesti! mangga noe samina pasihan andjeun teja; koe koering disimpén bae dina sapoetangan; 'karana koering si-  
<sup>21</sup> jeun koe andjeun, doemeh andjeun teh bengis; sok njandak anoe hanteu disimpén koe andjeun, saréng sok diboewat anoe hanteu disébarkeun koe andjeun.  
<sup>22</sup> 'Ari lahiranana ka dinja: Eh, wilajat noe goreng! maneh teh rek dihoekoeman koe kami <sup>e</sup> noeroetkeun omongan ma-  
neh. Kapan maneh geus njaho, jen kami teh djalma bengis, sok njokot anoe han-  
<sup>23</sup> teu diteundeun koe kami, djeung sok diboewat anoe hanteu disébarkeun koe  
<sup>24</sup> kami. 'Naha doewit kami koe maneh teu diasopkeun ka kantor-bang? Ari kami datang, meureun ditjokot djeung anak-  
<sup>25</sup> na. 'Toeloej miwarang ka noe keur ngadareuhes: Geura tjokot ti manehanana eta mina, toeloej bikem ka noe boga sapoeloeh mina teja. 'Ari pioendjoekna: Noen Goesti! eta mah kapan geus ga-  
<sup>26</sup> doe sapoeloeh mina. 'Karana kami ngala-  
hir ka maraneh: <sup>f</sup> saha-saha noe geus boga, tangtoe dibere deui; sabalikna, ari noe hanteu boga mah, ti eta teh sabobo-  
<sup>27</sup> gaanana ge bakal ditjokot. 'Dëmi moe-  
soeh kami teja, nja eta noe teu daraek-  
<sup>28</sup> en diradjaañ koe kami, geura barawa ka dijeu, toeloej pareuntjt di hareupeun  
<sup>29</sup> kami! 'Sanggeus ngalahirkeun noe bijeu, ladjeng Jesoes djéngkar, këbat angkat ka Jeroesalem. <sup>a</sup> p. 17:20. <sup>b</sup> Mat. 25:14.  
<sup>c</sup> Joh. 1:11. <sup>d</sup> p. 16:10. <sup>e</sup> 2 Sam. 1:16; Mat. 12:37. <sup>f</sup> p. 8:18.
- 29 Dëmi geus kitoe, <sup>a</sup> mangsa dongkap deukeut ka Bet-Page djeung Bet-Ania, di goenoeng noe ngaran goenoeng Djetoen, ladjeng Jesoes miwarangan doewa moe-  
<sup>30</sup> rid; <sup>b</sup> kijeu lahirna: Geura leumpang ka desa noe di hareupeun; barang asoep ka dinja, maraneh tangtoe manggih hidji anak kalde ditjangtjang, salawasna tat-  
<sup>31</sup> tjan aja noe noempakan injia; nja eta koedoe dilaän, seug bawa. 'Oepama aja noe nanja ka maraneh: Koe naon noe matak dilaän? koedoe kijeu nja poepoe-  
<sup>32</sup> lih: Rek dianggo koe Goesti. 'Tidinja noe dipiwarang teh bral leumpang, <sup>b</sup> toeloej kapanggih sakoemaha noe dila-  
<sup>33</sup> hirkeun ka maranehanana teja. 'Eukeur ngalaän eta anak kalde, noe baroga seug ngomong ka moerid teh: Koe naon maraneh noe matak ngalaän eta anak  
<sup>34</sup> kalde? 'Ari djawabna: Rek dianggo koe Goesti. 'Geus kitoe koe moerid ditoeng-  
<sup>35</sup> toen ka Jesoes. Seug anak kalde teh di-  
<sup>36</sup> roengkoep koe papakeanana, bari Je-  
<sup>37</sup> soes ladjeng ditithikeun. 'Ari eukeur angkat aja noe ngamparkeun papake-  
anana di djalan. 'Barang dongkap Jesoes kana poedoenan goenoeng Djetoen, ti-  
dinja salobana moerid teh pada mimiti saroekaeun, bari maroedji ka Allah sarta

bēdas sowarana, koe tina sakabehna dadamēlan aheng, anoe geus katendjo  
 38 koe maranehanana; <sup>a</sup> kieu pokna: <sup>c</sup> Sing salamēt Radja, noe soemping koe padjēnēngan Pangeran! <sup>d</sup> Masing kērta di sawarga, sarta kamoeljaān di ēnggon  
 39 loehoer! 'Ari sawareh ahli parisi di pēlēbah djalma-djalma ngaromong ka Jesoes: Eh Goeroe! koedoe njeuseul ka  
 40 moerid-moerid sampejan. 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka darinja: Kami ngalahir ka maraneh: oepama eta repeh mah, <sup>e</sup> tangtoe batoe noe saroerak teh.  
<sup>a</sup> Mat. 21: 1; Mark. 11: 1. <sup>b</sup> p. 22: 13. <sup>c</sup> Joh. 12: 13.  
<sup>d</sup> p. 2: 14. <sup>e</sup> Hab. 2: 11.

41 Barang Jesoes geus deukeut, ana nigli nagara teh, ladjēng ditangisan,  
 42 'sarta ngalahir kijeu: <sup>a</sup> Moega-moega dikanjahokeun koe maneh, sanadjan dina poē maneh ijeu oge, naon anoe matak salamēt ka diri maneh! Tatapi ajeu-  
 43 na eta boeni ti panon maneh teh. 'Kara-  
 rana maneh bakal kadatangan poē, <sup>b</sup> harita maneh koe moesoeh-moesoeh dil-  
 lingkoengan koe benteng, djeung ngarēpoeng ka maneh, sarta pada ngang-  
 44 sēg ti sakoerilingna. 'Toeloej <sup>c</sup> maneh djeung saānak-anak anoe aja di djēro maneh teh bakal diroebōeh-roebōehkeun; ari batoe moal diingkeun dina loehoer batoe deui; tina sabab maneh hanteu nganjahokeun kana waktoe maneh dilajad.  
<sup>a</sup> 5 Moesa 32: 29. <sup>b</sup> 5 Moesa 28: 52.  
<sup>c</sup> Jér. 26: 18; p. 21: 6.

45 Sanggeusna Jesoes <sup>a</sup> lēbēt ka djēro kabah, seng mimiti ngaboedalkeun sa-  
 46 koer noe djoewal-beuli di dinja; 'sarta ngalahir ka eta teh: Geus dioengkēlēun dina Kitab: Gēdōng kami nja eta gē-  
 dong paragi nēnēda; dēmi koe maraneh mah didijjeun goeha begal.  
<sup>a</sup> Mat. 21: 12; Mark. 11: 15.

47 Tidinja Jesoes saban-saban poē ngaweroek dina kabah. <sup>a</sup> Ari para pang-  
 hoeloe agoeng, djeung ahli-ahli kitab, sarta djeung para maipala eta bangsa, pada ngaralah dek maehan ka Jesoes.  
 48 'Tatapi hanteu manggih pidjalaneunana; karana djalma-djalma kabeh ngarakētan ka Jesoes, sarta ngadarengkeun ka andjeunna.  
<sup>a</sup> Mark. 11: 18.

### PASAL 20.

Ari geus kitoe, <sup>a</sup> dina hidji poē, keur Jesoes ngaweroek ka djalma-djalma

di djēro kabah, bari <sup>b</sup> ngoewarkeun Indjil, djēboel para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab sarta djeung para <sup>2</sup> kokolot njalamperkeun. 'Toeloej misaoer ka andjeunna, kijeu saoerna: Tjik, kaoela sakabehna poepoelihan, sampejan noe matak midamēl pērkara kitoe teh koe kawasa naon? atawa saha noe 3 ngawasakeun kitoe ka sampejan? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta teh: Malah kaoela ge dek nanja sakētjap ka sarampejan; tjoba bedjakeun ka <sup>4</sup> oela: 'ari pangbanjoe Johannes asalna <sup>5</sup> ti sawarga atawa ti manoesa? 'Geus kitoe eta badami djeung batoerna, kijeu pokna: Oepama oerang ngadjawab: Ti sawarga, meureun kijeu omongna: Lamoen kitoe mah, koe naon mana hanteu pērtjaja ka dinja? 'Ari dek ngadjawab: Ti manoesa, tangtoe sakabeh djalma pada maledogan koe batoe ka oerang; karana eta tarockoh, jen Johannes teja <sup>7</sup> nabi. 'Geus kitoe pada ngadjawab, jen <sup>8</sup> hanteu tērangeun eta asal-asalna. 'Lahirna Jesoes ka darinja: Lamoen kitoe mah, kaoela ge moal ngabedjakeun ka sarampejan tina hal eta kawasa, noe matak kaoela migawe pērkara kitoe.

<sup>a</sup> Mat. 21: 23; Mark. 11: 27. <sup>b</sup> p. 4: 43.

9 Ladjēng Jesoes ngalahirkeun ka djalma-djalma ijeu misil: <sup>a</sup> Aja hidji djalma njijeun kēbon anggoer, toeloej disewa-  
 10 keun ka ahli-ahli ngēbon; geus kitoe njaba ka nagara sedjen, lila pisan. 'Dēmi geus oesoemna, nitahan hidji badega ka ahli ngēbon teja, soepaja njarelehkeun ka dinja tina beubeunangan kēbon anggoer; ari koe ahli ngēbon diteunggeulan eta teh, sarta disina balik lengoh. <sup>b</sup> 'Sanggeus kitoe nitahan deui hidji ba-  
 11 dega sedjen; dēmi eta oge diteunggeulan djeung dihinakenn pisan, sarta disina <sup>12</sup> balik lengoh. 'Tidinja nitahan deui noe katiloe; ari eta oge diraheutan, sarta <sup>13</sup> ditotogkeun ka loewar. 'Ari geus kitoe eta noe boga kēbon anggoer teh toeloej njaoer kijeu: Koemaha aing nja pi-pētaeu? Ah, dek nitahan bae anak aing noe kaāsih, soegan narendjo eta mah arisineun. 'Tatapi mangsa ahli ngēbon teja narendjo ka eta, toeloej badami djeung batoerna, kijeu aromongna: Geuning eta mah ahli-warisna; hajoe, oerang paehan bae, soepaja oerang meunang

15 warisanana. 'Seug eta teh ditotogkeun ka loewar ti kēbon anggoer, toeloej di-pahehan sakali. Ari noe boga kēbon anggoer bakal koemaha ka eta djalma teh?  
 16 Tangtoe datang ngabasmi ka eta ahli ngēbon, ari kēbon-anggoerna tangtoe diselehkeun ka noe sedjen. Dēmi noe ngadarengé ka pilahir teh, toeloej ngag-  
 17 romong: Eta mah palijas teung! 'Ladjēng Jesoes mēlēng ka darinja, bari ngalahir: Moen kitoe mah naon noe dioengēlkeun dina Kitab kijeu teja: Bat-toe noe geus dipitjeun koe toekang njarijeun imah teh, nja eta pisan noe geus  
 18 didjadikeun pamageuh djoeroe? 'Saha-saha djalma noe laboeh keuna ka batoe eta, tangtoe rēmoek; djeung saha-saha noe katindih koe eta batoe, tangtoe boebok.  
 a Mat. 21:33; Mark. 12:1.

19 Dina waktoe harita para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab nareja-nan djalanan dek nangkēp ka Jesoes, tatapi sijeuneun <sup>a</sup> koe djalma reja; karana geus pada kasoertieun, pangala-hirkeunana Jesoes misil teja malindēs  
 20 ka daririna. 'Geus kitoe ngintip-ngintip ka Jesoes, <sup>b</sup> sarta nitahan mata-mata; ari eta teh njijeun pasēmon djalma bēnēr, <sup>c</sup> soepaja bisa ngaringkoes ka andjeunna koe lahirna; noe dipambrīh andjeunna dek diselehkeun ka kapala sarta  
 21 ka kawasa goepērnoer. 'Toeloej nararos ka Jesoes, <sup>d</sup> kijeu pioendjoekna: Noen Goeroe! simkoering geus pada tērang, jen lērēs pisan sapilahir sarēng sapi-woeroek andjeun, kalajan andjeun hanteu pilih-kasih kana roepa djalma, istoening ngawoeroekkeun djalanan Allah  
 22 sarēng sajktosna. 'Koemaha, ari simkoering widi njanggakeun oepēti ka pra-boe, oetawi hanteu? 'Ari Jesoes, doe-meh oeningaeum kana kadjoeliganana, ladjēng ngalahir ka dinja kijeu: Naha  
 23 maraneh wēt ngadodja ka kami? 'Tjik, geura tembongkeun ka kami wang dinar sahidji. Eta make gambar djeung ak-sara saha? Ngawangsoel eta djalma, kijeu pokna: Soemoehoen, praboe teja.  
 24 'Lahiran Jesoes ka dinja: Lamoen kitoe mah sanggakeun ka praboe noe kagoegan praboe, ari ka Allah noe kagoegan Allah. 'Dēmi eta teh teu barisa-eun ngaringkoes ka andjeunna koe lahirna di hareupeun djalma-djalma, sarta  
 25  
 26

pada heraneun koe walanon Jesoes; toe-loej rarepeh bae. a p. 19:48. b Mat. 22:16; Mark. 12:13. c p. 11:53, 54.  
 27 Geus kitoe <sup>a</sup> djēboel aja ahli sadoeki ngadareuhusan ka Jesoes; eta teh njē-boetkeun moal kijamat; toeloej nararos  
 28 ka andjeunna, <sup>b</sup> kijeu oendjoekanana: Noen Goeroe! Moesa geus njēratkeun pikeun simkoering kijeu: Oepami aja djalma paeh doeloerna, sarta gadoeh bodjo, waktoena paeh hanteu gadoeh anak, doeloerna koedoe kawin ka awewe teja, soepaja ngajakeun toeroenan  
 29 pikeun doeloerna. 'Geus kitoe aja toe-djoeh djalma padedoeloer kabeh; ari tjikalna seug gadoeh bodjo, toeloej paeh  
 30 hanteu gadoeh anak. 'Tidinجا awewe teh koe noe kadoewa dikawin, geus kitoe paeh deui, hanteu gadoeh anak.  
 31 'Toeloej dikawin koe noe katiloe. Toedjoehanana nja kitoe keneh bae; pa-  
 32 raeh, teu narilarkeun anak. 'Sanggeus eta sakabehna, seug awewe teh paeh  
 33 deui. 'Ari dina kijamat, eta awewe pamadjikan anoe mana? karana noe toe-djoehan teh geus pada mirabi ka dinja.  
 34 'Ladjēng Jesoes ngawalon, kijeu lahirna ka eta djalma: Ari anak-anak djaman  
 35 ajeuna ngawin sarta dikawinkeun; <sup>b</sup> tatapi ari noe dimanah <sup>c</sup> pantēs baris pimeunangeun alam djaga sarta hoe-dangna ti noe paraeh mah, eta moal  
 36 ngawin djeung moal dikawinkeun. 'Karana ka hareup mah eta moal katara-djang paeh deui; sababna geus saroewa djeung malaikat, sarta geus pada <sup>e</sup> poe-  
 37 tra Allah, sapedah anak kijamat. 'Ari pihoedangeunana djalma noe paraeh teh, koe Moesa ge eta geus ditoedoehkeun keur di leuwung tjoetjoek teja, waktoe ka Pangeran njēboetkeun Allah Ibrahim, Allah Ishak, sarta Allah Jakoeb.  
 38 'Ari Allah lain Allah anoe paraeh, nja Allah anoe hariroep; karana sakabehna  
 39 teh pada hiroep keur ka Allah. 'Pok ahli kitab sawareh ngawangsoel, kijeu pihatoerna: Eta, Goeroe! lērēs pisan sa-  
 40 pilahir adjēngan teh. 'Dēmi eta <sup>d</sup> han-teu waranieun naros deui naon-naon ka Jesoes. a Mat. 22:23; Mark. 12:18. b p. 21:36.  
 c 1 Joh. 3:2. d Mat. 22:46.  
 41 Ladjēng Jesoes ngalahir deui ka eta djalma: <sup>a</sup> Koemaha Kristoës teh mana sok disarēboetkeun poetra Dawaed?

42 'Kapan Dawoed koe andjeun saoerna dina kitab djaboer kijeu: Lahiran Pangerner ka Goesti koering: Geura tjalik di katoehoeün kami, 'datang ka moesoeh-moesoeh maneh koe kami didijjeun 44 djodjodog pikeun soekoe maneh. 'Ari eta koe Dawoed disëboetkeun Goesti, koemaha mana djadi poetrana?

*a Mat. 22:42; Mark. 12:35.*

45 Pedah sakabeh djalma ngadengkeun, <sup>a</sup> Jesoes ladjéng ngalahir ka moerid-moeridna kijeu: 'Masing hadé-hade diri maranah koe ahli kitab; eta teh bareuki ngalantoeng sarta make-make djoebah, djeung karésepna diaroendjongan di pasar-pasar, sarta sok hajangeun dijоek panggirangna di masigit-masigit, kitoe deui dina hadjat-hadjatan ngari-<sup>47</sup> joeng di énggon noe pangoetamana. 'Nja koe eta diharakanan imah randa-randa datang ka bejak, make pipinding ngadoa lila. Noe kitoe teh bakal meumang hoekoeman noe leuwih beurat.

*a Mat. 23:1; Mark. 12:38; p. 11:43.*

### PASAL 21.

Barang Jesoes tjéngkat, <sup>a</sup> ningali djalma noe baleunghar pada ngasoepkeun si-<sup>2</sup> dakah doewit kana <sup>b</sup> péti oewang. 'Sarta ningali eti hidji randa miskin, ngasoep-<sup>3</sup> keun retjeh doewa siki. 'Ladjéng ngalahir kijeu: Satémenna, kami ngalahir ka maranah: <sup>c</sup> eta randa miskin teh ngasoepkeunana doewit leuwih ti batan <sup>4</sup> sakabeh djalma. 'Karana noe loba teh ngasoepkeun kana sidékah ka Allah tina nisabna; <sup>5</sup> démi eta mah ngasoepkeun tina kawaloeratanana, sakabeh rédjéki-na noe aja. *a* Mark. 12:41. *b* 2 Radj. 12:9.

*c* 2 Kor. 8:12.

5 Mangsa aja <sup>a</sup> noe ngaromongkeun kabah, jen geus dialoes-aloes koe batoe noe araheng sarta koe pangwakap, la-<sup>6</sup> djéng Jesoes ngalahir kijen: 'Méngke pidatangeun mangsa, didinja sakabehna noe katendjo koe maranah, <sup>b</sup> batoe moal aja noe diingkeun dina loehoer batoe <sup>7</sup> deui, noe teu bakal dibongkar. 'Tidinja pada naros ka andjeunna, kijeu pioen-djoekna: Noen Goeroe! eta pérkawis teja iraha pijaktoseunana? saréng naon alamatna pimangsaeunana eta boekti? <sup>8</sup> 'Ari lahiranana: Masing ijatna, soepaja maranah oelah kasasabkeun. Karana reja

djalma noe pidatangeun ngakoe-ngakoe ngaran kami, pokna: <sup>c</sup> Nja aing Kris-toes teh; djeung mangsana ajeuna geus deukeut. Poma oelah rek noeroet ka noe kitoe. 'Sarta samangsa maranah ngadenge tina hal pérang-pérang djeung hal karoesohan, poma oelah rek reuwas, karana eta teh koedoe boekti heula; tatapi harita panoengtoengan mah tattjan. *a* Mat. 24:1; *b* Mat. 13:1. *b* p. 19:43. *c* p. 17:43.

10 Ladjéng ngalahir deui ka moerid-moerid: <sup>a</sup> Bangsa bakal méranganan ka bangsa deui, djeung karadjaän ka karadjaän deui. 'Sarta bakal aja lini noe galéde di sedjen-sedjen énggon, djeung patjé-klik sarta pagéboeg; kitoe deui bakal aja pérkara noe matak reuwas, djenung <sup>12</sup> alamat ti langit noe arangéet pisan. 'Tatapi memeh boekti sakabeh pérkara teja, <sup>b</sup> maranah koe djalma bakal ditjarékel sarta dikanijaja, bari diselehkeun ka djéro masigit djeung ka pangberokan; sarta maranah bakal dibawa ka pajoe-neun radja-radja djeung goepérnoer-goe-pérnoer, tina sabab djénéngan kami.

<sup>13</sup> Anoe matak maranah bakal katara-<sup>14</sup> djang kitoe, pikeun djadi saksi. 'Koe sabab eta, <sup>c</sup> koedoe masing angkeuh maranah di djéro hate, moal mikiran <sup>15</sup> heula pétana pingadjawabeun. 'Karana <sup>d</sup> kami teh tangtoe ka maranah bakal mere soengoet djeung kapintéran, anoe moal beunang dipadoean atawa dilawan koe sakoer noe ngamoeseoh ka maranah. <sup>16</sup> 'Sarta maranah <sup>e</sup> bakal diselehkeun nadjan koe indoeng-bapa, koe doeloer, koe baraja djeung koe sobat; sarta maranah <sup>17</sup> sawareh bakal dipahehan. 'Djeung <sup>f</sup> maranah bakal dipikageuleuh koe sakabeh, <sup>18</sup> tina sabab djénéngan kami. 'Tatapi <sup>g</sup> boeoek maranah salambar oge moal leu-<sup>19</sup> ngit. 'Maranah koe lantaran <sup>h</sup> kaman-tépan diri tangtoe ngarahajoeknaun ka njawa maranah. *a* Mat. 24:7; *b* Mat. 13:8. *c* Mat. 10:17; Lal. 12:1. *c* Mat. 10:19. *d* 2 Moesa 4:11, 12; Sil. 2:6. *e* Mik. 7:6. *f* Mat. 10:22. *g* p. 12:7. *h* Mat. 24:13.

20 Ari <sup>a</sup> samangsa koe maranah katen-djo <sup>b</sup> Jéroesalem keur diképoeng koe balad-balad, nja didinja koedoe kanja-hokeun, jen geus deukeut diroeksakna. <sup>21</sup> 'Didinja djalma noe araja di Joedea koedoe maroeboes ka pigoenoengan, ari noe araja di djéro nagara teh koedoe

boedal ka loewar, sarta <sup>a</sup> noe araja di pasision oleh rek arasoep ka djero 22 nagara. 'Karana nja eta teh poë pamalésan, soepaja kalaksanakeun <sup>d</sup> sa- 23 koer noe dioengélkeun dina Kitab. 'Pi- tjlakaeun anoe rareuneuh djeung noe njaroesean dina mangsa harita! karana di boemi bakal aja kasoesahan gëde, sarta djeung bëbëndoe ka ijeu bangsa 24 teh. 'Bakal tinggolepak koe seuseukeut pëdang, kitoe deui <sup>e</sup> noe bakal dibarong, diajakeun di sagala bangsa; <sup>f</sup> ari Jëroesalem bakal diariidék koe oerang kapir, nëpi ka djëdjëg tempo kapir teh. 25 'Djeung bakal aja alamat-alamat dina panon-poë, dina boelan, sarta dina bentang-bentang; djeung deui di boemi bakal kasoesahan bangsa-bangsa sarta kabingoengan, waktoe ngagoeroeh laoet 26 djeung ombakna. 'Tidinja djalma bakal pada lëboer pangatjian koe bawaning sijeu sarta ngadago-dago përkara noe bakal daratang ka doanya; karana kakowatan langit teh bakal gendjlong. 27 'Nja didinja djalma bakal narendjo <sup>g</sup> Poetra manoesa teh keur soemping toenggang mega, bari gëde kawasana 28 djeung kamoeljaänana. 'Samangsa keur ngamimitian boekti përkara teja, maraneh koedoe tanggah, tjëngkatkeun sirah; sabab <sup>h</sup> geus deukeut ka waktroe maraneh dileupaskeun. <sup>a</sup> Mat. 24 : 15; <sup>b</sup> Mark. 13 : 14; <sup>c</sup> p. 19 : 43; <sup>d</sup> p. 17 : 31. <sup>e</sup> Dan. 9 : 26. <sup>f</sup> Moesa 28 : 64. <sup>g</sup> Wahj. 11 : 2. <sup>h</sup> Dan. 7 : 13. <sup>i</sup> Jak. 5 : 8.

29 Ladjëng Jesoes ngalahirkeun hidji misil ka moerid-moerid, kijeu: <sup>a</sup> Geura ari likan tangkal kondang djeung sakabeh 30 tatangkalan. 'Samangsa rënoeng, seug katendjo koe maraneh, eta maraneh pada njaho ti sorangan, jen ajeuna geus 31 deukeut oesoem panas. 'Nja kitoe deui maraneh, samangsa nendjo përkara teja baroekti, koedoe nganjahokeun jen ka- 32 radjaän Allah teh geus deukeut. 'Sa- témenna, kami ngalahir ka maraneh: ijeu bangsa ajeuna moal waka euweuh, samemeh nëpi ka boektina sakabeh pér- 33 kara teja. 'Langit <sup>b</sup> djeung boemi bakal euweuh; ari piwoeroek kami mah moal datang ka euweuh. <sup>a</sup> Mat. 24 : 32; <sup>b</sup> Mark. 13 : 28; <sup>c</sup> Djab. 102 : 26, 27; <sup>d</sup> Petr. 3 : 7.

34 Koedoe ngadjaga sorangan, <sup>a</sup> hate maraneh oleh dibeuratan koe lantaran

beuki njatoe, koe lantaran mabok sarta koe ngoeroeskeun kipajah, témahna ma- 35 raneh kaboeroedoeg koe poë eta. 'Karana tjara djirët, <sup>b</sup> nja kitoe pinara- djanganeunana ka sakabeh djalma noe tji- 36 tjing di sakoeriling boemi. 'Koe sabab eta, maraneh <sup>c</sup> koedoe njaring salala- wasna, sarta nënëda, soepaja moegi di- manah <sup>d</sup> pantës pingëdjateun ti sakabeh përkara noe bakal boekti teja, sarta narangoeeng di pajoeneun Poetra manoesa. <sup>a</sup> Roem 13 : 13; <sup>b</sup> 1 Tes. 5 : 4-8; <sup>c</sup> 1 Petr. 4 : 7; <sup>d</sup> 1 Tes. 5 : 3. <sup>e</sup> 1 Tes. 5 : 6; <sup>f</sup> 2 Petr. 3 : 11. <sup>g</sup> p. 20 : 35.

37 Ari ti beurang Jesoes ngawoeroek dina kabah; dëmi ti peuting angkat ka loewar, linggih sapeupeuting di goenoeng 38 noe ngaran goenoeng Djetoen. 'Ari isoek sakabeh djalma pada ngadeuheusan ka Jesoes kana kabah, dek ngadarengkeun ka andjeunna.

## PASAL 22.

Ari <sup>a</sup> pesta roti teu ragian, nja eta A noe ngaran paska teja, geus deukeut. 2 'Sarta para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab <sup>b</sup> pada nejangan djalan dek maehan ka Jesoes; karana sarjeuneun koe djalma-djalma.

<sup>a</sup> Mat. 26 : 1; <sup>b</sup> Mark. 14 : 1. <sup>c</sup> Joh. 11 : 47.

3 'Tidinja <sup>a</sup> Setan njoeroep ka Joedas, noe katélah Iskariot teja; ari eta kasa- oep bilangan moerid noe doewa wëlas. 4 'Sanggeus kitoe los leumpang, rërëmpoegan djeung para panghoeloe agoeng sarta djeung para kapala, koemaha pi- akaleunana njereneun Jesoes ka dari- 5 nja. 'Dëmi eta pada atoheun pisan, sarta ngadjangdjian rek maparin doewit ka 6 Joedas. 'Koe Joedas disanggoepan, sarta toeloej nejangan pidjalaneunana baris njereneun Jesoes ka darinja, soepaja oelah djadi karoesoehan.

<sup>a</sup> Mat. 26 : 14; <sup>b</sup> Mark. 14 : 10; <sup>c</sup> Joh. 13 : 27.

7 Geus kitoe <sup>a</sup> nëpi ka poë eta roti teu ragian teja; ari didinja mistina <sup>b</sup> mareuntjít paska. 'Ladjëng Jesoes mi- warangan Petrosesdjéung Johannes, sarta ngalahir: Maraneh geura leumpang, njadijakeun paska keur dahareun oerang. 9 'Ari oendjoekanana: Di mana pikërsaeun andjeun teh koedoe disadijakeun koe 10 simkoering? 'Lahiranana: Masing njaho, samangsa maraneh asoep ka nagara, bakal papanggih djeung hidji djalma

mawa hidji këndi eusina tjai; toetoer-  
keun bae ka dinja, ka djéro imah noe  
11 diasoepan koe eta. 'Toeloej bebedja ka  
noe boga eta imah kijeu: Saoer Goeroe  
ka sampejan: Di mana kamarna, baris  
kami dâhar paska baréng djeung moe-  
12 rid kami? 'Geus kitoe maraneh koe eta  
tangtoe ditoedoehkeun kana hidji lo-  
teng noe lëga, beunnang ngabébénah;  
nya di dinja koedoe disadjakeunana.  
13 'Bral eta moerid leumpang, seug <sup>b</sup> ka-  
panggih sakoemaha pilahir Jesoës teja,  
sarta toeloej njadijkeun paska.

*a Mat. 26:17; Mark 14:12. b p. 19:32.*

14 Ari geus dongkap ka waktoena, <sup>a</sup> la-  
djéng Jesoës linggih ngarijoeng djeung  
15 rasoeil noe doewa wëlas teja. 'Geus kitoe  
ngalahir ka eta teh: Kami ti bareto  
hajang pisan dahar ijeu paska baréng  
djeung maraneh, samemeh kami sang-  
16 sara. 'Karana kami ngalahir ka mara-  
neh: eta koe kami moal didahar deui  
nëpi ka diboeuktikeunana dina karadjaän  
17 Allah. 'Tidinja njandak loemoer; ari  
geus moedji soekoer, ladjéng ngalahir:  
Ijeu tampanan, bagikeun djeung batoer-  
18 batoer. 'Karana kami ngalahir ka mara-  
neh: <sup>b</sup> kami moal nginoem deui tjai  
boewah anggoer, nëpi ka waktoe ka-  
19 radjaän Allah geus dongkap. 'Tidinja  
Jesoës njandak roti; ari geus moedji  
soekoer, disëmplekan, ladjéng dipapar-  
inkeun ka moerid-moerid, bari ngala-  
hir: Ijeu teh badan kami, noe dipapar-  
inkeun pikeun maraneh; eta geura la-  
lampaheun baris ningëtkeun ka kami.  
20 'Kitoe deui eta loemoer, sanggeus da-  
lahar; ari lahirna: Ijeu loemoer teh nya  
eta pérdjangdjian anjar dina gëtih kami,  
21 noe diköetjoerkeun pikeun maraneh. Tatapi,  
masing njaho, <sup>c</sup> leungeun djalma  
noe ngahijanat ka kami, ajeuna samedja  
22 reudjeung kami. 'Ari Poëtra manoësa  
teh piangkateunana sakoemaha noe geus  
dipastikeun; tatapi pitjilakaun eta djal-  
ma, noe ngahijanat ka Poëtra manoësa!  
23 'Tidinja moerid-moerid seug silih-tanja,  
kira-kira moerid anoe mana noe bakal  
migawe kitoe? *a Mat. 26:20; Mark. 14:17.*

*b Mat. 26:29. c Mat. 26:21.*

24 Sanggeus kitoe <sup>a</sup> pada parëboet omog-  
angan, moerid anoe mana noe dinjanaän  
25 pangoentjoelna? 'Ladjéng Jesoës ngala-  
hir ka moerid-moerid: <sup>b</sup> Ari radja sa-

gala bangsa pada marentah ka sabangsa-  
bangsana; djeung noe njangking kawasa  
ka dinja, disarëboet noe Leuwih asih.  
26 'Ari maraneh mah oelah kitoe pétana;  
bénérna noe pangoentjoelna di lëbah  
maraneh koedoe tjara noe pangleutikna,  
sarta noe djadi loeloegoe koedoe tjara  
27 noe ngawoela. 'Tjik, <sup>c</sup> mana noe leu-  
wih: noe dijoeck dadaharan djeung noe  
ngalalajanan? lain noe dijoeck dadahar-  
an? Dëmi kami mah aja teh di ma-  
28 raneh tjara noe ngalalajanan bae. 'Nja  
maraneh anoe geus keukeuh reureudjeun-  
gan djeung kami dina sakabéh gogoda,  
29 noe geus ngorang ka kami. 'Sarta <sup>d</sup> kami  
ka maraneh mastikeun karadjaän teja,  
saperti Ama kami geus mastikeun ka  
30 kami; soepaja maraneh dadaharan sarta  
ngarinomo djeung kami samedja reu-  
djeung dina karadjaän kami, kitoe deui  
darijoeck <sup>e</sup> dina pangtjalikan, ngahoe-  
koeman noe doewa wëlas kaom Is-  
31 rail teja. 'Ladjéng Goesti ngalahir deui:  
Eh Simon! Simon! <sup>f</sup> Setan teh geus nga-  
rah ka maraneh, kahajangna ngajak ka  
32 maraneh tjara tarigoe. Tatapi kami geus  
mangnëdakeun ka maneh, soepaja oelah  
pégat nya kapértjajaän maneh. Ari mëng-  
ke maneh geus tobat, koedoe ngoewat-  
33 keun ka doeloer-doeloer maneh. 'Pioen-  
djoek Petroes: Noen Goesti! <sup>g</sup> simkoe-  
ring sanggëm ngiring-ngiring Goesti, na-  
djan lëbët ka pangberokan sarëng dong-  
34 kap ka paehna oge. 'Ari lahiran Jesoës:  
<sup>h</sup> Eh Petros! kami ngalahir ka maneh:  
poë ijen hajam moal waka kongkor-  
ngok, samemeh maneh tiloe kali ngang-  
lés wawoeh djeung kami. *a p. 9:46.*

*b Mat. 20:25. c Mat. 20:28; Joh. 13:14. d p. 12:32.*

*e Mat. 19:28. f 1 Petr. 5:8. g Mat. 26:35;*  
*Joh. 13:37. h Mat. 26:34.*

35 Ladjéng ngalahir ka moerid-moerid:  
Ari bareto, <sup>a</sup> mangsa maraneh koe kami  
dititah leumpang, teu mawa kandjoet,  
atawa endong, atawa taroempah teja,  
koemaha aja kakoorangan! Ari wang-  
soelanana: Soemoehoen, teu aja pisan.  
36 'Lahiranana deui: Dëmi ajeuna mah,  
anoe boga kandjoet, bawa bae; endong  
kitoe deui; ari noe teu boga, koedoe  
djoewal papakeanana, seug beulikeun  
37 kana hidji pédang. 'Karana kami ngalahir  
ka maraneh, aja sapérkara deui noe koe-  
doe diboeuktikeun ka diri kami, nya noe

geus dioengēlkeun dina Kitab kijeu: <sup>b</sup> Eta teh dibilang ka noe masijat. Karana noe geus dioengēlkenn dina Kitab hal kami, <sup>38</sup> aja panganggeusanana. 'Ari aroendjoe-kanana: Noen Goesti! ijeu aja doewa pēdang. Lahiranana ka darinja: Eta ge pimahieun.

<sup>a</sup> p. 9:3. <sup>b</sup> Jes. 53:12.

<sup>39</sup> Ladjēng Jesoes <sup>a</sup> ka loewar, angkat ka goenoeng Djetoen, koemaha adat-bijasana, sarta diiring koe moerid-moe-<sup>40</sup> ridna. 'Ari geus soemping ka eta ēng-  
gon, ladjēng ngalahir ka moerid: Koe-  
dor pada nēnēda, soepaja oelah keuna  
<sup>41</sup> koe panggoda. 'Geus kitoe nganggangan  
ka moerid, kira-kira sapamaledog dja-  
oehma; ladjēng tapak-dēkoe sarta nēnē-  
<sup>42</sup> da, 'kijeu panēdana: Noen Ama! manawi  
kērsa, moegi ijeu loemoer tjandak ti  
simkoering; nanging oelah karēp sim-  
koering, <sup>b</sup> sakoemaha pangērsa Ama bae  
<sup>43</sup> jaktoskeun! 'Tidinja nemongan ka Je-  
soes hidji malaikat ti sawarga, ngoewa-  
<sup>44</sup> tan ka salira andjeuma. 'Ari keur ba-  
ngēt pisan sangsara, <sup>c</sup> andjeunna beuki  
rosa nēnēdana. Tidinja karingētna tjara  
kētlak gētih noe galēde, njoeroedoet  
<sup>45</sup> kana taneuh. 'Dēmi geus parantos nē-  
nēdana, ladjēng ngadég, seug ngadeu-  
keutan ka moeridna, kapēndak keur  
<sup>46</sup> pada sasarean bawanan nalangsa. 'Ari  
lahiranana ka darinja: Naha maraneh  
sasarean? Geura haroedang, sarta koe-  
dor nēnēda, soepaja oelah keuna koe  
panggoda! <sup>a</sup> Mat. 26:36; Mark. 14:32; Joh. 18:1.

<sup>b</sup> Joh. 6:38. <sup>c</sup> Ibr. 5:7.

<sup>47</sup> Sabot Jesoes <sup>a</sup> keur ngalahir keneh,  
boeroeboel djalma loba; sarta hidji moe-  
rid, kaāsoep noe doewa wēlas teja, ngara-  
nan Joedas, leumpangna pangheulanra,  
seug njampurkeun ka Jesoes, dek njii-  
<sup>48</sup> joem. 'Ngalahir Jesoes ka Joedas: Naha  
Joedas! maneh teh dek ngahijanat ka  
<sup>49</sup> Poetra manoesa koe tjiioem? 'Ari noe  
reureudjeungan djeung Jesoes teja, ba-  
rang tarēgés ka noe dek dipilampah,  
seug aroendoekan: Noen Goesti! koe-  
maha simkoering teh koedoe ngadek  
<sup>50</sup> koe pēdang? 'Aja <sup>b</sup> hidji moerid pek  
ngadek ka badega panghoeloe agoeng,  
<sup>51</sup> rampoeng tjeulina ti katoehoe. 'Dēmi  
Jesoes ngalahir, kijen lahirna: Ingkeun  
bae eta teh. Sanggeus kitoe njandak  
tjeuli djalma teja, sarta ditjageurkeun  
<sup>52</sup> sakali. 'Ladjēng Jesoes ngalahir ka para

panghoeloe agoeng, sarta ka para ka-  
pala kabah, djeung ka para kokolot, noe  
ngarodjong ka andjeuna: Maraneh teh  
moeroeboel mawa pēdang djeung gēgēn-  
<sup>53</sup> dir, tjara noe dek ngoedag begal. 'Geu-  
ning kami <sup>c</sup> oenggal-oenggal poē ge sok  
reureudjeungan djeung maraneh di ka-  
bah, ari maraneh teu njabak-njabak  
atjan ka kami. Tatapi <sup>d</sup> ijeu teh nja  
waktoe maraneh sarta pangawasana  
poék. <sup>a</sup> Mat. 26:47; Mark. 14:43; Joh. 18:3.  
<sup>b</sup> Joh. 18:10. <sup>c</sup> Joh. 7:30; 8:20. <sup>d</sup> Joh. 14:30.

<sup>54</sup> Tidinja <sup>a</sup> Jesoes ditangkēp, seug di-  
airingkeun, dibawa ka boemi panghoeloe  
agoeng. Ari Petroes noetoerkeun ti  
<sup>55</sup> kaānggangan bae. 'Sanggeus djalma mi-  
roen seuneu di tēngaheun boeroean djē-  
ro, toeloej darijoeck reureudjeungan, <sup>b</sup> ari  
Petroes dijoeck tjampoer djeung eta djal-  
<sup>56</sup> ma. 'Geus kitoe aja hidji boedjang awe-  
we, nendjo Petroes dijoeck deukeut pi-  
roenan; toeloej dipēntjrong, sarta ngo-  
<sup>57</sup> mong kijeu: Eta ge batoer itoe. 'Tatapi  
Petroes teh nganglēs, kijeu pokna: Nji!  
<sup>58</sup> koela mah teu wawoeh djeung itoe. 'Teu  
koengsi lila Petroes katendjo koe noe  
sedjen; ari pokna: Maneh oge kaāsoep  
batoer itoe. 'Dēmi omongan Petroes: Eh  
<sup>59</sup> paman! koela mah lain pisan. 'Sanggeus  
kitoe kira antara sadjam, eta seug di-  
ēnjakeun koe noe sedjen deui, pokna:  
Poegoeh eta ge batoer itoe; geuning eta  
<sup>60</sup> ge oerang Galilea. 'Dēmi omongan Pe-  
troes: Eh paman! koela teu ngarti ka  
omongan maneh. Pada-harita, Petroes  
ngomong keneh, hajam teh kongkor-  
<sup>61</sup> ngok. 'Ladjēng Goesti malik, ningalik ka  
Petroes; ari Petroes teh ras ingēteun  
ka pilahir Goesti, noe dilahirkeun ka  
manehna kijeu teja: Ti memeh hajam  
kongkorongok, maneh bakal nganglēs  
<sup>62</sup> ka kami tiloe kali. 'Toeloej Petroes in-  
dit ka loewar, sarta tjeurik kabina-bina.  
<sup>a</sup> Mat. 26:57; Mark. 14:53; Joh. 18:12. <sup>b</sup> Mat.  
26:69; Mark. 14:66; Joh. 18:16, 25.

<sup>63</sup> Ari <sup>a</sup> djalma noe ngagarendjang ka  
Jesoes pada mojok sarta meupeuhan.  
<sup>64</sup> 'Sanggeusna ditijoengan, seug pada njabok,  
bari naranja, kijeu pokna: Geura wēdjangkeun,  
mana teja noe njabok ka  
<sup>65</sup> maneh teh? 'Loba deui pērkara noe  
sedjen diaromongkeun ka Jesoes, bari  
pada ngagogoreng. <sup>a</sup> Mat. 26:67; Mark. 14:65.  
<sup>b</sup> Dēmi <sup>a</sup> geus beurang, karoempoel

para kokolot oerang Jahoedi, para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab; seug Jesoes dibawa ka pajoeneun rad.  
 67 Salaoerna: Koemaha ēnja maneh teh Kristoës? Geura omongkeun ka kami. Ari lahiran Jesoes ka dinja: Oepama koe kaoela dipopojankeun, koe aradjéngan moal dipertjaja; 'djeung oepama kaoela naros ka aradjéngan, ka kaoela moal ngadjawab, sarta moal dileupas-  
 68 keun. 'Ari ti watës ajeuna <sup>a</sup> Poetra manoesa teh bakal dijoeck tēngéneun ka-  
 70 wasaning Allah. 'Geus kitoe kabeh njalaer: <sup>c</sup> Na ēnja, maneh teh Poetra Allah? Ari walonan Jesoes: Lérës pilahir aradjéngan, kaoela teh nja eta.  
 71 'Seug njalaer deui: Keur naon oerang make deui saksi? Geuning oerang geus pada ngareungeu ti biwirna sorangan.

<sup>a</sup> Mat. 27:1; Mark. 15:1; Joh. 18:28. <sup>b</sup> Mark. 14:62. <sup>c</sup> Mat. 26:63, 64.

### PASAL 23.

Tidinja sarereja pada indit, <sup>a</sup> ngiring-  
 2 keun Jesoes ka Pilatoes. 'Seug pada mimiti ngélakkeun Jesoes, kijeu aro-  
 mongna: Koe djisimkoering kapéndak, ijeu teh njasabkeun djalma-djalma, sa-  
 rëng <sup>b</sup> njaram majar oepeti ka praboe; ari pokna, dirina teh Kristoës, nja eta  
 3 radja. 'Geus kitoe Pilatoes mariksa ka Jesoes, kijeu lahirna: ēnja maneh teh Radja oerang Jahoedi? Ngawangoel Jesoes, kijeu lahirna: <sup>c</sup> Lérës sapilahir  
 4 andjeun. 'Tidinja Pilatoes ngalahir ka para panghoeloe agoeng sarta ka djalma-  
 djalma: Koe kami teu kapanggih dosa  
 5 eta djalma. 'Tatapi ari eta teh beuki keukeuh bae, aromongna: Eta ngaroe-  
 soekkeun ka djalma-djalma, ngawoe-  
 roekna di satanah Joedea kabeh, mi-  
 mitina ti Galilea, dongkap ka dijeu.  
 6 'Barang Pilatoes ngareungeu Galilea,  
 7 mariksakeun Jesoes oerang Galilea. Dë-  
 mi geus kaoeninga, jen Jesoes kaäsoep  
 8 <sup>d</sup> tjangkingan Herodes, toeloej dikin-  
 toenkeun ka Herodes; ari mangsa ha-  
 rita Herodes ge aja di Jéroesalem.

<sup>a</sup> Mat. 27:2; Mark. 15:1; Joh. 18:28. <sup>b</sup> Mat. 17:27; p. 20:22. <sup>c</sup> p. 22:70. <sup>d</sup> p. 3:1.

Ana ningali ka Jesoes, Herodes teh boengaheun pisan; karana geus <sup>a</sup> ti ba-  
 reto hojonjeun ningali, sabab loba noe kareungeu hal Jesoes; djeung hojonjeun

ningali moedjidjat, soegan Jesoes kér-  
 9 saeu midamé. 'Geus kitoe mariksa ka Jesoes, reja nakép pilahirna, tatapi koe  
 10 Jesoes hantén pisan diwalon. 'Ari para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli kitab narangtoeng di dinja, sarta ngahantém  
 11 ngélakkeunana. 'Tidinja Herodes djeung ponggawana pada ngahinakeun sarta marojok ka Jesoes; geus kitoe dibadjoean badjoe noe herang, seug dikin-  
 12 toenkeun deui ka Pilatoes. 'Dina poë  
 harita <sup>b</sup> Pilatoes djeung Herodes djadi sobat; karana tadina moemoesoehan.

<sup>a</sup> p. 9:9. <sup>b</sup> Lal. 4:27.

13 Tidinja Pilatoes njalaer para panghoeloe agoeng, para kapala, sarta djalma-  
 djalma, sina karoempoe. Geus kitoe  
 14 ngalahir ka dinja: 'Eta djalma koe ma-  
 raneh dibawa ka kami, noe pagan njasa-  
 15 bkeun djalma-djalma; geuning koe  
 kami geus dipariksa di hareupeun ma-  
 raneh, sarta teu kapanggih kasalahan  
 eta djalma, hal noe dikélakkeun koe  
 maraneh teja. 'Malah koe Herodes ge  
 nja kitoe keneh; karana maraneh koe  
 16 kami geus dititah ka Herodes; geuning  
 eta djalma hanteu pisan migawe anoe  
 matak mandjing hoeckoeman paeh. Koe  
 17 sabab kitoe, koe kami <sup>c</sup> dek dirangket  
 bae, toeloej dileupaskeun. 'Dëmi dina  
 18 mangsa pesta teh <sup>d</sup> Pilatoes kamistian  
 ngaleupaskeun hidji djalma adjang oe-  
 rang Jahoedi. 'Toeloej sakabeh djalma  
 19 pada raong, kijeu pokna: <sup>e</sup> Eta singkir-  
 keun; ari Barabas panoehoen koering  
 20 leupaskeun! 'Dëmi Barabas teja diasoe-  
 21 keunana ka pangberokan tina asal ngae-  
 raman di nagara sarta maehan. 'Toe-  
 loej Pilatoes ngalahir deui ka darinina  
 sarta bëdas, kahojongna ngaleupaskeun  
 22 Jesoes. 'Tatapi djalma teh pada raong,  
 kijeu pokna: Gantoengkeun dina kai-  
 dipalang! gantoengkeun dina kai-dipa-  
 23 lang! 'Ngalahir Pilatoes katiloe kalina:  
 Naha eta teh migawe kagorengan naon?  
 Koe kami teu kapanggih kasalahanana  
 noe matak pipaheun. Koe sabab kitoe,  
 koe kami dek dirangket bae, toeloej di-  
 24 leupaskeun. 'Tatapi eta djalma kareu-  
 keuh bae, tingsarorowok, pamentana  
 koedoe digantoengkeun dina kai-dipa-  
 lang; moenggah sora djalma-djalma  
 djeung sora para panghoeloe agoeng da-  
 tang ka ngaroengkoep. 'Toeloej Pilatoes

25 moetoes sapanēdانا didjadikeun. 'Seungaleupaskeun eta noe diberok asal ngaraman sarta maehan, noe disoehoenkeun koe maranehanana teja; ari Jesoes mah diselekhkeun ka pikarēpeun maranehanana. <sup>a</sup> Job. 19:1; <sup>b</sup> Mat. 27:15; <sup>c</sup> Mark. 15:6;

<sup>d</sup> Joh. 18:39; <sup>e</sup> Joh. 19:15.

26 Mangsa <sup>a</sup> Jesoes diariringkeun, aja hidji djalma, ngaran Simon, oerang Kirena, poelang ti kēbon; toeloej disarad, dipendakan kai-dipalang, sina manggoel eta kai di poengkoereun Jesoes.

27 'Sarta loba pisan djalma noe noetoerkeun ka andjeunna, kitoe deui loba awewe, anoe pada njeungtjeurikan tingdjala<sup>28</sup> rit. 'Tidinja Jesoes malik ka eta awewe, sarta ngalahir: Eh, anak Jērosalem! montong njeungtjeurikan kami; moedoe njeungtjeurikan awak sorangan sarta

29 anak-anak maraneh. 'Karana, masing njaho, pidatangeun mangsa, harita djalma bakal ngaromong kijeu: <sup>b</sup> Salamēt anoe gaboe, djeung pianakan anoe tatjan ngadjeroe, kitoe deui soesoe, anoe

30 tatjan njoesoean. 'Didinجا djalma pada mimiti sasambat ka goenoeng-goenoeng: <sup>c</sup> Koela geura oeroegan! djeung ka pasir-

31 pasir: Koela geura roengkoepan! 'Karana <sup>d</sup> lamoen kai noe hedjo dipētakeun

kijeu, koemaha mētakeunana kai noe

garing? <sup>a</sup> Mat. 27:32; <sup>b</sup> Mark. 15:21; <sup>c</sup> Joh. 19:16.

<sup>d</sup> Mat. 24:19; <sup>e</sup> Hos. 10:8; <sup>f</sup> Jér. 25:29; <sup>g</sup> 1 Petr. 4:17.

32 Djeung <sup>a</sup> aja deui doewa djalma bangsat diariringkeun, bakal dipaehan barēng djeung Jesoes. <sup>a</sup> p. 22:37.

33 Sanggeus daratang <sup>a</sup> ka ēnggon, noe disēboet ēnggon Tangkorek, nja di dinja Jesoes toeloej digantoengkeun dina kai-dipalang; kitoe deui eta bangsat, anoe hidji di katoehoeūn Jesoes, anoe hidji

34 deui di kentjaeunana. 'Ladjēng Jesoes oendjoekan: <sup>b</sup> Noen Ama! moegi-moegi ngahampoera ka eta djalma-djalma; karrantēn <sup>c</sup> teu njarahoēun ka noe dipigawe koe maranehanana. Toeloej <sup>d</sup> eta ngabagikeun panganggo Jesoes, lanta-

35 ran ngaloengkeun dадо. 'Ari djalma-djalma pada laladjo. Dēmi para kapala barēng djalma-djalma marojok ka Jesoes, kijeu pokna: Eta ka noe sedjen mah sok noeloeng; tjoba ajeuna koedoe noeloeng ka dirina sorangan, lamoen ēnja mah manehanana Kristoes, kakasih

36 Allah! 'Kitoe deui sērdadoe teh pada

mojok ka Jesoes; njalampeurkeun sarta

37 njodoran tjoeka, 'bari ngomong: Lamoen ēnja mah maneh teh Radja oerang Jahoedi, geura njalamētkeun ka diri sora<sup>38</sup> rangan! 'Ari di loehoereun andjeunna aja toelisan, ditoeliskeunana koe aksara Joenani, djeung aksara Roem, sarta aksara Ibrani, kijeu oenina: IJEU TEH RADJA OERANG JAHOEIDI. <sup>a</sup> Mat. 27:33, 38; <sup>b</sup> Mark. 15:22; <sup>c</sup> Joh. 19:17; <sup>d</sup> Jés. 53:12; <sup>e</sup> Ibr. 7:25; <sup>f</sup> Lal. 3:17; <sup>g</sup> Djab. 22:19.

39 Dēmi bangsat noe diganteng teja, noe hidji ngagorengkeun ka Jesoes, pokna: Lamoen ēnja mah maneh teh Kristoes, geura noeloeng ka diri sorangan

40 sarta ka dewek doewaān. 'Tatapi noe hidji deui seug ngadjawab, mapatahan ka batoerna, kijeu pokna: Naha maneh ge teu sijeun koe Allah? Kapan maneh teh saroewa nja siksaān. 'Ari oerang teh geus tēroes djeung kaādilan; karana oerang geus meunang sabeuratna kala-koean oerang; dēmi eta mah teu pisan midamēl kasalahan. 'Toeloej oendjoekan ka Jesoes: Noen Goesti! moegi emotet ka simkoering, samangsa andjeun geus soemping ka karadjāān andjeun. 'Lahiran Jesoes ka djalma teh: Satēmenna, kami ngalahir ka maneh: poē ieu pisan maneh bakal aja di Pirdoes reureudjeungan djeung kami.

41 Kiri-kira <sup>a</sup> wantji djam noe kagēnēp djadi poēk di sakoeriling boemi, nēpi ka

42 djam noe kasalapan. 'Sarta <sup>b</sup> panon-poē djadi soerēm; reregan kabah soēh djadi

43 doeua. 'Geus kitoe Jesoes ngagēro sarta bēdas gēntrana; ari piocendjoekna: Noen Ama! <sup>c</sup> nitipkeun soekma koering ka panangan Ama. Sanggeus ngalahir ki-

44 toe, ladjēng poepoes. 'Dēmi kapala sērdadoe, barang nendjo pērkara noe tadi teja, seug ngamoeljakeun ka Allah, ari omongna: Satēmenna, eta djalma teh

45 bēnēr! 'Djeung deui sakoer djalma noe karoempoe laladjo, sanggeusna narendjo pērkara noe tadi teja, toeloej baralik

46 <sup>d</sup> bari nēpakan dada. 'Ari sadajana kawoohan Jesoes, kitoe deui istri-istri noe geus ngariring andjeunna ti Galilea, narangoeng ti kadjaoehan, ningalikeun pērkara eta. <sup>a</sup> Mat. 27:45; <sup>b</sup> Mark. 15:33; <sup>c</sup> Mat. 27:51; <sup>d</sup> Djab. 31:6; <sup>e</sup> p. 18:13.

47 Geus kitoe <sup>a</sup> aja hidji djalma, djēnēnganana Joesoep, pangkatna asisor; eta

48 djalma bēnēr sarta adil, 'djeung hantau

ngaroedjoekan ka pirēmpoeg sarta ka  
lalampahan batoer-batoerna; asalna ti  
Arimatea, nagara oerang'Jahoedi keneh;  
eta ge <sup>b</sup> ngantos-ngantos kana karadjaän  
52 Allah. 'Toeloej njadenheus ka Pilatoes,  
53 njoehoenkeun majit Jesoes. 'Sanggeusna  
diloengsoerkeun majit teh, ladjēng di-  
boengkoes koe boëh katji, sarta diëbog-  
keun kana koeboeran beunang natah  
dina karang; tatjan pisan aja noe diroe-

54 wang di dinja. 'Harita teh <sup>c</sup> poë panja-  
dijaän, sarta dek ngamimitian sabat.

55 'Dëmi <sup>a</sup> istri-istri, noe daratang ti Ga-  
linea ngiring Jesoes teja, pada noetoer-  
keun, sarta ningalian koeboeran, kitoe  
deni ka pëtana diëbogkeun eta majit.  
56 'Ari geus maroelang, toeloej njadijakeun  
seuseungitan djeung minjak-minjak; dë-  
mi dina poë sabat areureun <sup>c</sup> noeroet-  
keun timbalan teja. <sup>a</sup> Mat. 27:57;  
Mark. 15:42; Joh. 19:38. <sup>b</sup> p. 2:25, 38. <sup>c</sup> Joh.  
19:31. <sup>d</sup> p. 8:2. <sup>e</sup> 2 Moesa 20:10.

#### PASAL 24.

A ri <sup>a</sup> dina poë ahad, wantji isoek-  
isoek pisan, istri teh arangkat ka eta  
koeboeran, mawa seuseungitan beunang-  
na njadijaken teja; djeung aja deni  
2 anoe mariloe. 'Seng kapanggih batoena  
geus aja noe ngadjoeengkatkeun injia tina  
3 koeboeran. 'Barang geus arasoep ka  
djëro, majit Goesti Jesoes teu kapang-  
4 gih. 'Ari keur baringoengeun tina hal  
kitoe, beh <sup>b</sup> aja doewa djalma ngaradëg  
deukeut ka dinja, sarta panganggonia  
5 harerang. 'Geus kitoe sarijéuneun, seug  
toengkoel. Ladjëng eta ngalahir ka istri  
teh: Naha anoe hiroep koe maranah di-  
6 tejang ka noe paraeh? 'Jesoes teh hanteu  
aja di dijeu, ajeuna geus tanghi. Geura  
pada ngingëtkeun ka noe dilahirkeun  
koe andjeunna ka maranah, keur basa  
7 di Galilea keneh. 'Geuning kijeu lahirna:  
<sup>c</sup> Ari Poetra manoesa teh koedoe dise-  
lehkeun ka leungeun djalma noe darora-  
ka, toeloej digantoengkeun dina kai-  
dipalang; dëmi dina poë noe katiloe  
8 tanghi deui. 'Tidinja <sup>d</sup> ras aringëteun  
9 ka pilahir Jesoes. 'Sanggeus maroelang  
tina koeboeran, seng njaritakeun sak-  
beh përkara noe tadi ka moerid noe sa-  
wëlas teja, sarta ka batoer-batoerna  
10 kabeh. 'Dëmi noe tjetjarita ka para  
rasoel, nja eta <sup>e</sup> Maria Magdalena,  
djeung Johanna, djeung Maria iboe Ja-

koboes, sarta noe mariloe ka dinja teja.  
11 'Ari kasaoeranana koe para rasoel dinja-  
naän omongan teu poegoeh bae, sarta  
12 hanteu përtjajaeun. 'Tatapi ari Petros  
indit, moeroe kana koeboeran; barang  
datang nëmpo ka djëro, ngan nendjo  
boëhna bae ngaloemboek. Tidinja moe-  
lang, bari heraneun koe hal përkara noe  
kitoe.

<sup>a</sup> Mat. 28:1; Mark. 16:1; Joh. 20:1.

<sup>b</sup> Joh. 20:12; Lal. 1:10. <sup>c</sup> Mat. 17:22; p. 18:31.

<sup>d</sup> Joh. 2:22. <sup>e</sup> p. 8:2. 3; 23:55.

13 Ari dina poë harita <sup>a</sup> doewa djalma, ka-  
asoep moerid keneh, leumpang ka lëm-  
boer noe ngaran Emaoes, djaoehna ti Jë-  
roesalem lalakon gënëp poeloeh istadi;  
14 'sarta sasaeran tina hal sakabeh përkara  
15 noe tadi teja. 'Ari geus kitoe, barang eta  
keur sasaeran, bari silih-tanja, <sup>b</sup> ladjëng  
Jesoes soemping, ngabarëngan angkatna.  
16 'Dëmi eta djalma panonna kalamoedan,  
noe matak panglingeun ka andjeumna.  
17 'Ladjëng Jesoes ngalahir ka dinja: Naon  
përkara noe dipitjamjtjam koe maranah  
bari leumpang, djeung koe naon <sup>c</sup> oelat  
18 saroesah? 'Pok noe hidji, ngaran Kleo-  
pas, ngawangsoel, kijeu wangsoelanana:  
Naha ngan andjeun anoe ngoembara di  
Jëroesalem, mana hanteu oeninga kana  
përkawis anoe aja di dinja mangsa ajeu-  
na? <sup>d</sup> 'Lahiranana: Përkara naon teja?  
Ari wangsoelanana: Përkawis Jesoes,  
<sup>e</sup> oerang Nasaret, anoe djadi <sup>f</sup> nabi, lang-  
koeng kawasa padamëlanana sarëng la-  
hiranana di pajoeneun Allah sarëng di  
20 hareupeun sakabeh djalma-djalma. 'Geus  
kitoe eta teh koe para panghoeloe  
agoeng sarëng koe para kapala diseren-  
keun sina dihoekoem paeh, sarta toe-  
loej digantoengkeun dina kai-dipalang.  
21 'Ari tadina pangarëp-ngrarëp simkoering  
sarëng batoer-batoer, nja eta pisan <sup>f</sup> noe  
bade ngaleupaskeun bangsa Israil. Malah  
geus katiloe poë ijeu ti mantas dihoe-  
22 koemna. 'Sarëngna deui aja istri-istri,  
batoer simkoering keneh, anoe ngaget-  
keun ka simkoering sarëng batoer-ba-  
toer; isoek-isoek geus kana koeboeran,  
23 'tatapi majitna teu kapëndak; geus ki-  
toe daratang, sarta tjetjarita, jen nendjo  
malaikat nembongan, ngalahirkeun an-  
24 djeunna geus hiroep deui. 'Tidinja sawa-  
reh batoer simkoering bral indit kana  
koeboeran; ari kapëndakna sakoemaha  
noe ditjaritakeun koe istri teja, nanging

25 ari andjeunna mah teu katendjo. 'Gens kitoe Jesoess ngalahir ka eta djalma: Eh, djalma barodo djeung noe kaléndor hate kana pértya sakabehna noe geus di-  
 26 woeroekkeun koe para nabi! 'Naha Kristoess teh, <sup>a</sup> koetan lain mistina disang-sara kitoe, pikeun asoep kana kamoel-  
 27 jaänana? 'Ladjéng Jesoess nérangkeun ka dinja sakabehna noe dioengélkeun dina sagala Kitab tina hal salira andjeunna;  
<sup>b</sup> ari mimitina ti Moesa djeung para nabi. 'Geus kitoe darongkap ka deukent lémboer noe didjoegdoege teja; sémöena  
 29 Jesoess kawas rek ladjéng. 'Toeloej pada ngandéng, kijeu pihatoerna: Soemangga linggih ka simkoering; karantén geus deukeut ka boerit, poë teh geus lingsir. Tidinja Jesoess sindang, rek linggih di  
 30 maranehanana. 'Ari geus kitoe, mangsa andjeunna keur tjalik ngarijoeng djeung eta djalma, <sup>i</sup> ladjéng njandal roti, sarta moedji soekoor; ari geus disémpelkan,  
 31 dipaparinkeun ka dinja. 'Seug panonna tarénges, teu panglingeun deui ka Jesoess. Geus kitoe andjeunna ngaleungit ti ha-  
 32 reupeun eta djalma. 'Toeloej pada ngomong djeung batoer: Na hate oerang teh lain koemédjot, basa andjeunna ngalahir ka oerang di djalan, ngabokekaneun Ki-  
 33 tab? 'Waktroe harita keneh eta djalma arindit, moelang deui ka Jéroesalem; seug kapanggil moerid noe sawélas teja keur koekoempoelan djeung batoer-ba-  
 34 toerna; 'pada ngabedjaän: Saestoenia Goesti teh geus tanghi; <sup>j</sup> koe Simon ka-  
 35 tingali! 'Tidinja noe doewaan njarata-keun pérkara noe tadi di djalan, djeung tina hal hanteu pangling deui ka Goesti keur basa njémpelkan roti. <sup>a</sup> Mark. 16 : 12.  
<sup>b</sup> Mat. 18 : 20. <sup>c</sup> Joh. 16 : 20. <sup>d</sup> p. 18 : 37. <sup>e</sup> p. 7 : 16;  
 Lal. 2 : 22. <sup>f</sup> Lal. 1 : 6. <sup>g</sup> 1 Petr. 1 : 11. <sup>h</sup> Joh. 5 : 46;  
 Lal. 3 : 24; 17 : 2, 3; 1 Kor. 15 : 3. <sup>i</sup> p. 22 : 19;  
 Joh. 21 : 13. <sup>j</sup> 1 Kor. 15 : 5.

36 Mangsa keur njaratakeun kitoe, <sup>a</sup> djléng Jesoess ngadéng di téngah-téngahaneun moerid, sarta ngalahir: Assalam alaakoom! 'Démi moerid teh <sup>b</sup> rareuwaseun sarta sijeuneun pisan, panjanana nendjo soek-  
 38 ma. 'Ari lahiran Jesoess ka dinja: Naha maraneh wét njéblak? djeung koe naon datang pikiran kitoe dina hate maraneh?  
 39 'Geura tarendjo leungeun djeung soekma; ijeu teh kami pribadi; <sup>c</sup> geura ngaragap ka kami, sarta masing awas pisan: karana ari soekma mah teu aja

daging teu aja toelangan, lain tjara noe  
 40 katendjo koe maraneh di diri kami. 'Barang ngalahir kitoe, <sup>d</sup> Jesoess nembong-keun ka moerid-moerid panangan djeung  
 41 dampalna. 'Sarehna moerid teh tatjan pértya Sakabehna keneh bae bawaning koe boengah, sarta bari hareraneun, noe matak Jesoess ngalahir kijeu: Di dijen aja  
 42 kadaharan? 'Tidinja ngahatoerkeun ka andjeunna sapotong laoek tjai beunang ngagoreng djeung sapotong para nji-  
 43 roean. 'Ditjandak, ladjéng ditowong di hareupeun moerid. <sup>a</sup> Mark. 16 : 14; <sup>b</sup> Joh. 20 : 19.  
<sup>c</sup> Mat. 14 : 26. <sup>d</sup> 1 Joh. 1 : 1. <sup>e</sup> Joh. 20 : 20, 27.  
 44 Geus kitoe Jesoess ngalahir ka darinja: Geuning kijeu piwoeroek, noe koe kami bareto diwoeroekkeun ka maraneh, basa kami reureudjeungan keneh, jen <sup>a</sup> sanis-kara noe ditoeliskeun ti hal kami dina toret Moesa, djeung dina kitab para nabi, sarta dina djaboer, koedoe kalak-  
 45 sanakeun. 'Ladjéng Jesoess ngabokekaneun pikiran moerid-moerid, soepaja ngaharti  
 46 ka sakabeh Kitab; 'sarta ngalahir ka darinja: Nja kitoe noe geus ditoeliskeun, sarta nja kitoe noe dimistikeun sang-sara Kristoess, djeung tanghina ti noe  
 47 maraoet di poë noe katiloe; 'djeung deui koe djénéngan Kristoess teh <sup>b</sup> koedoe dioewarkeun pértyobat sarta dihampoera-na dosa <sup>c</sup> nja di sakabehna bangsa,  
 48 <sup>d</sup> ngamimitian ti Jéroesalem. 'Nja maraneh anoe djadi saksi ka ijeu pérkara.  
 49 'Sarta, masing njaho, kami rek ngadat-tangkeun ka maraneh <sup>e</sup> pértyobat sarta dihampoera-na dosa <sup>f</sup> nja di sakabehna bangsa,  
 50 Sanggeus kitoe moerid-moerid ditjandak ka loewar dongkap ka <sup>g</sup> Bet-Ania; ladjéng Jesoess ngadjoengdoengkeun pa-  
 51 nanganana, ngabérgahan ka darinja. 'Ari geus kitoe, <sup>b</sup> mangsa keur ngabérgahan, moerid-moerid koe andjeunna ditilar,  
 52 ladjéng moenggah ka sawarga. 'Démi eta <sup>c</sup> pada soedjoed ka andjeunna; geus kitoe maroelang ka Jéroesalem <sup>d</sup> bari  
 53 kalangkoeng boengahna. 'Djeung ten pétot-pétot araja <sup>e</sup> dina kabah, sarta bari ngamoeljakeun djeung maroedji ka Allah. Amin. <sup>a</sup> Lal. 1 : 12. <sup>b</sup> Mark. 16 : 19;  
<sup>f</sup> Lal. 1 : 9. <sup>g</sup> 1 Joh. 5 : 23. <sup>d</sup> Joh. 16 : 22. <sup>e</sup> Lal. 1 : 13.

# KITAB INDJIL SOETJI

ANOE DIKARANG KOE

JOHANNES.

## PASAL 1.

Dina <sup>a</sup> awitna geus aja Pangandika teh,  
 ari Pangandika teja ajana <sup>b</sup> di Allah,  
<sup>2</sup> sarta Pangandika teja nya Allah. 'Ari  
 eta teja dina awitna geus aja di Allah.  
<sup>3</sup> 'Saniskara <sup>c</sup> nya koe eta didjadikennana;  
 ari sadjabana koe eta mali hanteu aja  
 pisan anoe didjadikeun dina sakabehna  
<sup>4</sup> noe geus didjadikeun. 'Dina <sup>d</sup> djero eta  
 pangajana hiroep teh; ari eta hiroep teja  
<sup>5</sup> <sup>e</sup> nya tjahaja manoesa. 'Dëmi tjahaja  
 teja <sup>f</sup> ngagébjar di noe poék; ari koe  
<sup>6</sup> poék teja hanteu ditarima. 'Aja hidji  
 djalma <sup>g</sup> noe dipiwarang koe Allah, djé-  
<sup>7</sup> nénanganana Johannes. 'Pangsoempingna  
<sup>h</sup> pimértelakeuneun, bade mërtelakeun  
 pérkara tjahaja teja, sangkan djadi lan-  
 taran ka sakabehna soepaja pada pér-  
 s taja. 'Lain eta <sup>i</sup> noe djadi tjahaja teh;  
 eta mah ngan soepaja mërtelakeun bae  
<sup>9</sup> pérkara tjahaja teja. 'Nja eta <sup>j</sup> tjahaja  
 noe saestoe-estoe, noe nyaängan ka  
 oenggal-oenggal djalma, bari soemping  
<sup>10</sup> ka alam-doena. 'Ari eta pangajana di  
 alam-doena, kitoe deui alam-doena  
 nya koe eta didjadikennana, ari alam-  
 doena teja teu njahoéun ka andjeunna.  
<sup>11</sup> 'Ari soempingna kana kagoenganana,  
 dëmi djalma kagoenganana teu narima-  
<sup>12</sup> eun ka andjeunna. 'Tatapi sakabeh noe  
 geus narima ka andjeunna teh, <sup>k</sup> eta koe  
 andjeunna pada dipaparin kawasa djadi  
 poetra Allah, tégésna sakoer noe pér-  
<sup>13</sup> taja kana djénènganana. 'Nja eta djal-  
 ma anoe lain ti gëtih, atawa ti karép  
 daging, atawa ti karép lalaki, istoening  
<sup>14</sup> ti Allah diwokeunana. 'Ari Pangandika  
 teja <sup>l</sup> enggeus djadi daging, linggihna  
 sasaréngan djeung oerang, <sup>m</sup> sarta koe  
 oerang katendjo kamueljaänana, nya ka-  
 moeljaän sakoemaha Poetra Rama noe  
<sup>15</sup> noenggal, pinoeh koe sih-koernija djeung  
 kajaktian. 'Johannes mërtelakeun eta,  
 sarta ngagéro, kijeu lahirna: Nja eta noe  
 koe kami ditjatoerkeun kijeu teja: <sup>n</sup> 'Ari

noe soemping pandeurieun kami, eta  
 geus djadi heulaeun kami; karana ajana  
<sup>16</sup> samemeheun kami. 'Sarta <sup>o</sup> tina kapi-  
 noehan andjeunna oerang sadaja teh  
 geus pada nampa koernija teu eureun-  
<sup>17</sup> eureun koernija. 'Karana <sup>p</sup> toret teh di-  
 paparinkeunana koe Moesa; ari sih-koer-  
 nija djeung kajaktian mah diajakeunana  
<sup>18</sup> koe Jesoes Kristoes. 'Sapapandjangna  
 ge <sup>q</sup> taja pisan noe geus nendjo ka Al-  
 lah; dëmi koe Poetra noe noenggal, anoe  
 aja dina pangkon Rama, eta Allah dite-  
 telakeun.

<sup>a</sup> Sil. 8 : 22; p. 17 : 5; 1 Joh. 1 : 1.<sup>b</sup> 1 Joh. 1 : 2; c Djab. 33 : 6; 1 Kor. 8 : 6; Kol. 1 : 16;<sup>c</sup> Ibr. 1 : 2; d p. 5 : 26; 11 : 25; e p. 8 : 12; f p. 3 : 19;<sup>g</sup> Loek. 3 : 2; p. 1 : 33; h p. 5 : 33; i p. 3 : 28;<sup>j</sup> p. 8 : 12; 9 : 5; k Gal. 3 : 26; 1 Joh. 3 : 1; l 1 Tim.<sup>3</sup> : 16; 1 Joh. 4 : 2; m p. 2 : 11; 2 Petr. 1 : 16;<sup>n</sup> Mat. 3 : 11; Loek. 3 : 16; o Kol. 2 : 9; p LaL. 7 : 38;<sup>q</sup> p. 6 : 46; 1 Joh. 4 : 12.

<sup>19</sup> Sarta <sup>a</sup> kijeu përtelaän Johannes,  
 mangsa oerang Jahoedi ngadjeroeng-  
 keun panghoeloe-panghoeloe djeung ahli-  
 ahli Lewi, ti Jéroesalem, sina naroskeun  
 ka Johannes, jen adjéngan teh saha?  
<sup>20</sup> 'Tidinja ngakoe, teu kërsaeun saling-  
 koeh; kijeu pangakoena: <sup>b</sup> Kaoela mah  
<sup>21</sup> lain Kristoes. 'Seug nararos deui eta teh:  
 Koetan saha? Adjéngan teh <sup>c</sup> Elias? Ari  
 lahiranana: Lain kaoela mah. Naha  
 adjéngan <sup>d</sup> nabi teja? Ari walonanana:  
<sup>22</sup> Lain. 'Geus kitoe pada mioendjoek:  
 Atoeh adjéngan teh saha? soepaja kao-  
 oela kenging ngahatoerkeun wangsoelan  
 ka noe miwarang kaoela; adjéngan teh  
<sup>23</sup> nya ngalahirkeun andjeun saha? 'Lahi-  
 ranana: <sup>e</sup> Kaoela teh sowara djalma noe  
 ngagéro di tégal lëga: Geura ngalémp-  
 pengkeun djalan Pangeran; sakoemaha  
<sup>24</sup> noe dilahirkeun koe nabi Jésaja teja.  
<sup>25</sup> 'Dëmi piwarangan teja tina lëbah ahli  
 parisi. 'Toeloej nararos deui ka Johanes,  
 kijeu pioendjoekna: Koe naon atoeh  
 adjéngan <sup>f</sup> mana sok ngabanjoean, ari  
<sup>26</sup> lain Kristoes, lain Elias, atawa nabi  
 teja mah? 'Ngawalon Johannes, kijeu  
 lahirna: <sup>g</sup> Ari kaoela mah ngabanjoean

soteh koe tjai; tatapi geus aja noe ngadög di tēngah maraneh, ari maraneh  
 27 teh hanteu njaho ka dinja; 'nja eta pisan noe soemping pandeurieun kaoela,  
 anoe geus djadi heulaeun kaoela; eta kaoela hanteu lajak ngoedaran tali  
 28 taroempahna. 'Ari pērkara noe tadi teja djadina di Bet-Abara, peuntaseun tji Jordan;  
 di dinja Johannes keur ngabanjoeanana.

a p. 5 : 33. b p. 3 : 28. c Mat. 17 : 10.  
 d p. 6 : 14. e Jés. 40 : 3. f Loek. 3 : 3. g Mat. 3 : 11.

29 Isoekna koe Johannes katingali Jesoes soemping ka andjeunna; ladjeng ngalahir: Toeh, tarendjo <sup>b</sup> Domba Allah, anoe nanggoeng dosa saälam-doeyna!  
 30 'Nja eta pisan noe koe kami ditjatoerkeun kijeu teja: Bakal soemping pandeurieun kami sahidji djalma noe geus djadi heulaeun kami; karana ajana sa-  
 31 memeheun kami. 'Ari tadima kami hanteu njaho ka andjeunna; tatapi soepaja ditetelakeun ka Israil, noe matak kami  
 32 datang bari ngabanjoean koe tjai. 'Dēmi Johannes mērtelakeun, kijeu lahirna: Koe kami katendjo <sup>b</sup> Roh loengsoer ti langit saperti djapati, seug <sup>c</sup> linggih di loehoer andjeunna. 'Ari tadima kami hanteu njaho ka andjeunna; tatapi anoe geus miwarang ka kami ngabanjoean koe tjai, nja eta geus nimbalan kijeu ka kami: Tijap-tijap djalma noe katendjo koe maneh diloengsoeran koe Roh, sarta toeloej linggih di loehoerna, <sup>d</sup> nja eta noe ngabanjoean koe Roh Soetji teh.  
 34 'Eta koe kami geus katendjo, sarta geus mērtelakeun jen eta teh Poetra Allah.

a Jés. 53 : 7. b Mat. 3 : 16. c Jés. 11 : 2. d Mat. 3 : 11.

35 Isoekna deui Johannes ngadög di di-  
 36 nja, djeung doewa moerid. 'Barang ningali ka Jesoes, anoe keur angkat, ladjeng ngalahir: <sup>a</sup> Toeh, tarendjo Domba  
 37 Allah! 'Ari koe eta doewa moerid kadenge lahiranana, seug ngariring ka Je-  
 38 soes. 'Ladjeng Jesoes malik, katingali eta ngariring; geus kitoe ngalahir ka  
 39 dinja: 'Nejangan naon maraneh teh? Wangsoelanana: Noen Rabi! (hartina ari disalin basana: Goeroe) di mana an-  
 40 djeun nja linggih? 'Ari lahiranana ka dinja: Hijap toetoerkeun sarta tarendjo. Geus kitoe daratang sarta nendjoan éng-  
 gon Jesoes linggih; toeloej ngarérəb di andjeunna di poë eta. Waktoe harita  
 41 antara djam noe kasapoeloeh. 'Dēmi

eta doewaän, anoe ngadenge ti Johannes sarta toeloej ngiring ka Jesoes teja,  
<sup>b</sup> noe hidji Andreas, saderek Simon Pe-  
 42 troes. 'Nja eta pangheulana noe mang-  
 gihan Simon saderekna, seug dipopoja-  
 nan: Koela doewaän geus mēndakan <sup>c</sup>  
 Mesias (tēgsna ari disalin basana: <sup>d</sup> Kris-  
 43 toes). 'Geus kitoe eta dideuehuskeun ka Jesoes. Ladjeng koe Jesoes ditingali, bari kijeu lahirna: Ari maneh teh Simon anak Jonas; ajeuna <sup>e</sup> dilandi Kepas (ari disalin basana: Petroes).

a p. 1 : 29. b Mat. 4 : 18. c p. 4 : 25. d Djab. 2 : 2. e Mat. 16 : 18.

44 Isoekna Jesoes kersa angkat ka Galilea; ladjeng mēndakan Pilipoes. Geus kitoe ngalahir ka eta: Geura ngiring <sup>f</sup> ka kami. 'Ari Pilipoes teh <sup>a</sup> asal ti Bet-Saida, nagara Andreas djeung Petroes. 'Tidinjya Pilipoes manggihan <sup>b</sup> Natanael; seug dipopojanan kijeu: Kaoela djeung batoer geus mēndakan <sup>c</sup> anoe diserat-  
 45 keun koe Moesa dina toret, reudjeung koe para nabi teja, nja eta Jesoes <sup>d</sup> poe-  
 46 tra Joesoep, ti Nasaret. 'Njaer Natanael ka Pilipoes: <sup>e</sup> Koetan ti Nasaret piajaeun noe hade? Ari wangsoelan Pilipoes: Geura toetoerkeun sarta tingali. 'Geus kitoe katingali koe Jesoes, Natanael njampurkeun ka andjeunna; ladjeng ngalahirkeun Natanael kijeu: Geura tarendjo, ijeu geuning hidji oerang  
 47 Israel anoe euweuh palsona! 'Mioendjoek Natanael ka Jesoes: Na ti mana andjeun teh oeninga ka simkoering? Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Same-  
 48 meh maneh ditjéloekan koe Pilipoes, basa keur aja di handapeun tangkal  
 49 kondang, koe kami katendjo. 'Wangsoelan Natanael: Noen Rabi! <sup>f</sup> andjeun Poetra Allah teh; nja andjeun <sup>g</sup> Radja  
 50 Israel. 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta teh: Sabab kami bijeu tjetjarita ka maneh, jen koe kami katendjo keur maneh aja di handapeun tangkal kondang, noe matak maneh teh pērtjaya; maneh mēngke bakal nendjo <sup>h</sup> pērkara  
 51 noe aragoeng ti manan ijeu. 'Ladjeng ngalahir deui ka dinja: Satémén-téménna, kami ngalahir ka maraneh: ti watés ajeuna maraneh bakal nendjo <sup>i</sup> langit molongo, sarta <sup>j</sup> para malaikat Allah oenggah-toeroen noedjoe ka <sup>k</sup> Poetra manoesa.

a p. 12 : 21. b p. 21 : 2. c Loek. 24 : 27.  
 d Loek. 3 : 23. e p. 7 : 41. f p. 6 : 69. g p. 12 : 13.  
 h p. 5 : 20. i Mat. 3 : 16. j Moesa 28 : 12. k Mat. 8 : 20.

## PASAL 2.

Dina poē noe katilee aja sidékah kawinan di lémboer Kana bilangan Galilea; ari <sup>a</sup> iboe Jesoes aja di dinja. <sup>2</sup> Sarta Jesoes oge diondang kana sidékah kawinan teja, djeung moerid-moe-<sup>3</sup> ridna. 'Mangsa keur kakoerangan anggoer, seug iboena ngalahir ka Jesoes: <sup>4</sup> Eta geus teu boga anggoer. 'Ana ngalahir Jesoes ka iboena: Na <sup>b</sup> njai! aja pérkawis naon andjeun teh ka kaoela? <sup>5</sup> Tatjan népi<sup>c</sup> ka waktoe kaoela. 'Iboena toeloej ngalahir ka kabajan: Naon bae eta piwaranganana ka maranéh, koedoe <sup>6</sup> toeroet. 'Ari di dinja geus diteundeunan gënep boejoeng, <sup>d</sup> sakoeamaha adat bëbë-<sup>e</sup> résh oeraug Jahoedi; hidji-hidji boejoeng pieuseunana doewa atawa tiloe <sup>f</sup> takér. 'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka kabajan: Geura areusian eta boejoeng teh koe tjai. Toeloej diareusian datang <sup>g</sup> ka leber. 'Ladjéng ngalahir deui ka darinja: Ajeuna geura sijoekan, toeloej selehkeun ka mandor kadaharan. Seug <sup>9</sup> diselehkeun. 'Sanggeus diasaän koe mandor kadaharan eta tjai noe geus djadi anggoer, (ari eta teu njahoéun ti mana datangna, tatapi kabajan anoe geus nji-<sup>10</sup> joekan tjai mah njarahöéun,) toeloej mandor kadaharan teh njaoer panganten <sup>11</sup> lalaki, 'bari mihatoer: Sadajana djalma ari ngahatoerkeunana anggoer, anoe sae ti heula; dimana ondangan geus rada weuren, kakara ngahatoerkeun noe meu-<sup>12</sup> djeuhna; koe andjeun mah noe sae di-<sup>13</sup> simpén dongkap ka ajeuna. 'Nja eta <sup>e</sup> poepletjoekna tanda koe Jesoes didamél di Kana bilangan Galilea, sarta ngaboekti<sup>14</sup> kamoeljaänana; ari moerid-moe-ridna djadi përtjaja kaandjeunna.

<sup>a</sup> Loek. 1: 27. <sup>b</sup> p. 19: 26. <sup>c</sup> p. 7: 6, 30. <sup>d</sup> Mark. 7: 3.  
<sup>e</sup> p. 4: 54. <sup>f</sup> p. 1: 14.

<sup>12</sup> Sanggeus kitoe Jesoes angkat ka <sup>a</sup> Kapernaoem; angkatna djeung iboena, <sup>b</sup> saderek-saderekna sarta moerid-moe-ridna; ari tjalarikna di dinja hanteu lila. <sup>a</sup> Mat. 4: 13. <sup>b</sup> p. 7: 3.

<sup>13</sup> Ari <sup>a</sup> paska oerang Jahoedi geus deukut; adjéng Jesoes angkat ka Jéroe-<sup>14</sup> salem. 'Geus kitoe mëndakan di kabah <sup>b</sup> anoe ngadjaroewal sapi, domba djeung djapati; sarta aja toekang naroékeuran <sup>15</sup> doewit darijoeck. 'Ladjéng Jesoes ngada-

mél pëtjoet koe rara; seug diboodalkeun eta sakabehna ti djéro kabah, kitoe deui domba reudjeung sapi; ari doewit toe-<sup>16</sup> kang naroékeuran teja dioedoel-oedoel-keun, djeung medjana dibalik-balikkenn. <sup>17</sup> 'Ladjéng ngalahir ka noe ngadjaroewal djapati teh: Geura eta barawa ti dijeu; gëdong Ama kami oelah didijjeun padagangan. 'Tidinja moerid-moe-ridna dja-<sup>18</sup> di aringéteun, jen geus dioengélkun dina Kitab kijeu: <sup>c</sup> Bawaning goemati ka gëdong andjeun, noe mawi koering dongkap ka lëboer. 'Geus kitoe oerang Jahoedi ngawangsoel, kijeu pioendjoekna ka Jesoes: <sup>d</sup> Andjeun dek nembungkeun tanda koemaha ka simkoering, anoe <sup>19</sup> mawi bisa midamél kitoe? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: <sup>e</sup> Tjoba geura roewag kabah ijeu; koe kami bakal diadég-<sup>20</sup> keun deui anggeus sadjéro tiloe poë. <sup>f</sup> 'Oendjoekan deui oerang Jahoedi: Ijeu kabah dipidamélna opat poeloeh gënep taoen lamina, ari koe andjeun dek di-<sup>21</sup> adégkeun ngan tiloe poë bisa anggeus? <sup>22</sup> 'Tatapi Jesoes ngalahirkeun kabah so-<sup>23</sup> teh ka salirana. 'Mangsa Jesoes geus tanghi ti noe maraot, moerid-moe-ridna ras aringéteun, jen andjeunna geus milahirkeun kitoe; toeloej pada përtjaja kana Kitab, djeung kana pilahir anoe dilahirkeun koe Jesoes teja. <sup>a</sup> p. 6: 4.  
<sup>b</sup> Mat. 21: 12. <sup>c</sup> Djab. 69: 10. <sup>d</sup> Mat. 12: 38; 21: 23; <sup>e</sup> p. 6: 30. <sup>f</sup> Mat. 26: 61.

<sup>23</sup> Mangsa Jesoes linggih di Jéroesalem, keur waktoe pesta paska, loba pisan anoe përtjaja kana djénénganana, <sup>a</sup> tina sabab narendjo tanda-tanda noe didamél <sup>24</sup> koe andjeunna. 'Tatapi Jesoes hanteu mërtjajakeun salirana ka darinja, sabab <sup>25</sup> oeningaeun ka eta sakabehna. 'Sarta <sup>b</sup> andjeunna montong teuing aja noe mërtelakeun djalma; karana langkoeng waspaos koe andjeun ka sakoer anoe aja di djéro hate djalma. <sup>a</sup> p. 4: 48. <sup>b</sup> p. 6: 64.

## PASAL 3.

A ja hidji djalma ti lëbah ahli parisi, Angaranna <sup>a</sup> Nikodemoes, hidji <sup>b</sup> pala oerang Jahoedi. 'Eta seug ngadeuheus ka Jesoes ti peuting, sarta kijeu oendjoekanana: Noen Rabi! simkoering sadaja térang, andjeun teh goeroe piwarangan Allah; karana taja pisan noe bisa njijeun tanda sapértos noe didamél

koe andjeun, kadjabi <sup>b</sup> lamoen disaré-  
ngan koe Allah. 'Ngawalon Jesoes, kijeu  
lahirna: Satémén-téménna, kaoela ngab-  
bedjaän ka sampejan: lamoen djalma  
hanteu <sup>c</sup> didjoeroekeun deui, moal bisa  
nendjo kana karadjaän Allah. 'Mioen-  
djoek deui Nikodemos: Na koemaha  
djalma beunang didjoeroekeun geus ko-  
lot? bisa asoep deui ka beuteung in-  
doengna, seug didjoeroekeun? 'Ngawalon  
Jesoes: Satémén-téménna, kaoela ngab-  
bedjaän ka sampejan: lamoen djalma  
hanteu didjoeroekeun <sup>d</sup> tina tjai djeung  
Roh, moal bisa asoep kana karadjaän  
Allah. 'Sakoer <sup>e</sup> noe didjoeroekeun tina  
daging, nja eta daging; kitoe deui sakoer  
noe didjoeroekeun tina Roh, nja eta roh.  
7 'Sampejan oelah heran, pedah kaoela  
njatoerkeun, jen maraneh koedoe didjoe-  
8 roekeun deui teja. 'Angin ngahijoes ka  
mana bae pikarépeunana, koe sampejan  
kadenge sorana, tatapi moal njaho ti  
mana datangna djeung ka mana losna;  
9 nja kitoe pisan oenggal-oenggal djalma,  
anoe didjoeroekeun tina Roh. 'Ngawang-  
soel Nikodemos, kijeu wangsoelanana:  
Koemaha kengingna pidjadieun eta pér-  
10 kawis teh? 'Ngawalon Jesoes, kijeu la-  
hirna: Ari sampejan teh lain goeroe  
oerang Israil? naha hanteu njaho ka eta  
11 pérkara? 'Satémén-téménna, kaoela ngom-  
mong ka sampejan: <sup>f</sup> kaoela pada ngawoeroek-woeroekeun anoe geus kanja-  
hoan koe kaoela, sarta mërtelakeun anoe  
geus katendjo koe kaoela; dëmi mara-  
neh hanteu narima kana pértelaañ ka-  
12 oela teh. 'Lamoen kaoela geus njatoer-  
keun ka maraneh barang doenya, ari  
maraneh hanteu pérjtaja, koemaha atoeh  
13 pipérjtajaeunana lamoen kaoela njatoer-  
keun barang sawarga? 'Hanteu aja pi-  
san <sup>g</sup> noe geus moenggah ka sawarga,  
ngan eta noe geus toeroen ti sawarga,  
tégésna <sup>h</sup> Poetra manoesa, noe aja di  
14 sawarga. 'Djeung saperti Moesa <sup>i</sup> ngalo-  
hoeerkeun oörajan di tégal lëga teja,  
nja tjara kitoe Poetra manoesa teh <sup>j</sup>  
15 koedoe dika-loehoerkeun; 'soepaja oeng-  
gal-oenggal djalma noe pérjtaja ka dinja  
hamo tjlaka, sarta meunang hiroep noe  
16 langgëng. 'Karana sakitoe miasihna Al-  
lah ka alam-doenya, moenggah dongkap  
ka maparin <sup>k</sup> Poetra noe noenggal; soe-  
paja oenggal-oenggal djalma noe pérjtaja

ka dinja hamo tjlaka, sarta meunang  
17 hiroep noe langgëng. 'Karana Allah <sup>l</sup>  
lain miwarang Poetrana ka alam-doenya  
pikeun ngahoekoeman alam-doenya;  
estoenia soepaja alam-doenya koe eta  
18 disalamëtkun. 'Saha-saha noe pérjtaja  
ka eta, <sup>m</sup> moal dihoekoeman; dëmi anoe  
hanteu pérjtaja mah, eta énggeus di-  
hoekoeman, koe sabab hanteu pérjtaja  
kana djénëngan Poetra Allah noe noeng-  
19 gal. 'Sarta kijeu hoekoeman teja, <sup>n</sup> jen  
tjaäng teh gens datang ka alam-doenya,  
ari djalma-djalma anggoer soeka kana  
poëk manan kana tjaäng; karana goreng  
20 pagaweanana. 'Karana oenggal-oenggal  
djalma noe migawe kagorengan, eta geu-  
leuh kana tjaäng, sarta hanteu ngada-  
tangan kana tjaäng, soepaja oelah di-  
21 tjawad pagaweanana. 'Sabalikna <sup>o</sup> noe  
migawe kajaktian mah, eta ngadatangan  
kana tjaäng teh, soepaja katara paga-  
weanana, da eta dipigawena téroes  
djeung pangërsa Allah. <sup>p</sup> a p. 7:50; 19: 39.  
<sup>b</sup> Lal. 10: 38. <sup>c</sup> p. 1:13. <sup>d</sup> Ep. 5: 26; Tit. 3: 5.  
<sup>e</sup> Roem 8: 5. <sup>f</sup> p. 7: 16; 8: 26, 28. <sup>g</sup> p. 6: 62.  
<sup>h</sup> p. 1: 51. <sup>i</sup> 4 Moesa 21: 9. <sup>j</sup> p. 12: 32, 33. <sup>k</sup> Roem  
8: 32; 1 Joh. 4: 9. <sup>l</sup> Looek. 9: 56; p. 12: 47. <sup>m</sup> p. 5: 24;  
12: 48. <sup>n</sup> p. 1: 5. <sup>o</sup> Ep. 5: 8.  
22 Sanggeusing kitoe Jesoes djéngkar ka  
tanah Joeda reudjeung moerid-moerid-  
na; ladjéng linggih di dinja djeung moe-  
23 ridna, <sup>a</sup> bari ngabanjoean. 'Ari Johannes  
oeg keur ngabanjoean di Enon, deuk-  
24 keut Salim, pedah di dinja loba tjai;  
sarta pada karoempoele ka dinja, toeloej  
dibaranjoean. 'Karana harita Johannes  
teh <sup>b</sup> tatjan diasopkeun ka pangber-  
25 kan. 'Geus kitoe moerid-moerid Johannes  
djadi padee djeung oerang Jahoeedi  
26 tina hal bëbëresih. 'Tidinja ngadare-  
heusan ka Johannes, bari oendjoeikan  
kijeu: Noen Rabi! anoe sararéngan djeung  
andjeun di peuntaseun tji Jordan, <sup>c</sup> anoe  
dipertelakeum koe andjeun teja, eta geu-  
ning ngabanjoean, saréng ngaleut bae  
27 sadajana ka dinja. 'Ngawalon Johannes,  
kijeu lahirna: Djalma teh moal bisa  
njabak naon-naon, lamoen hanteu di-  
28 pasihan ti sawarga. 'Nja maraneh pisan  
anoe djadi saksi kami, jen kami geus  
njatoerkeun kijeu: <sup>d</sup> Kami mah lain  
Kristoes; énjana teh kami dipiwarang  
29 heulaeun andjeunna. 'Anoe boga panganten  
awewe teh nja eta panganten lalaki;  
tatapi ari sobat panganten lalaki,

anoe nangtoeng bari ngadengekeun ka dinja, moetoe koe soeka-boengah tina sowara panganten lalaki. Nja kitoe kabengahan kaimi ajeuna mah geus toe-  
30 toeg.<sup>1</sup> Eta teh koedoe lod-lodan, ari kami  
31 mah beuki moerēngkēd. 'Anoe soemping  
ε ti loehoer, nja eta saloehoereun sa-  
kabehna. Ari noe asal ti boemi, nja  
eta tina boemi bae, ngomongkeunana  
oge boemi bae. Ari noe soemping ti  
loehoer mah, nja eta saloehoereun sa-  
32 kabehna. 'Sarta <sup>f</sup> noe geus katingali  
djeung kadangoe koe andjeunna, nja eta  
noe dipertelakeun; tatapi hanteu aja noe  
33 narima kana pērtelaānana. 'Dēmi saha-  
saha noe geus narima kana pērtela-  
anana, nja koe eta ditjap jen Allah  
34 saestoena. 'Karana noe dipiwaranang koe  
Allah, nja eta noe ngalahirkeun pa-  
ngandika Allah; sabab Allah maparin-  
keunana Roh <sup>g</sup> hanteu nganggo dita-  
35 kēran. 'Ari Rama teh mikaāsih ka Po-  
etra, <sup>h</sup> sarta geus njerahkeun saniskara  
36 ka pananganana.' Saha-saha noe pērtajja  
ka Poetra, <sup>i</sup> nja eta boga hiroep noe  
langgēng; sabalikna, saha-saha noe  
moengpang ka Poetra mah, moal nendjo  
kana hiroep, anggoer <sup>j</sup> bēndoe Allah  
tētēp ka dinja. <sup>a</sup> p. 4:1, 2. <sup>b</sup> Mat. 14:3.  
<sup>c</sup> p. 1:26—34. <sup>d</sup> p. 1:20. <sup>e</sup> p. 8:23. <sup>f</sup> p. 5:19.  
<sup>g</sup> Djab. 45:8. <sup>h</sup> Mat. 11:27; p. 5:22. <sup>i</sup> Joh. 5:12.  
<sup>j</sup> Roem 5:9.

#### PASAL 4.

Mangsa Goesti waspaoeun ahli parisi  
geus pada ngadenge, jen Jesoes <sup>a</sup> reja  
pisan midamēlna moerid sarta ngaba-  
2 njoeanana ti batan Johannes, '(halta Je-  
soes mah hanteu ngabanjoean koe an-  
djeun, ngan koe moerid-moeridna bae,)  
3 'ladjēng <sup>b</sup> djēngkar ti Joedea, angkat  
4 deui ka Galilea. 'Sarta andjeunna koe-  
5 doe djalan ka tanah Samaria. 'Geus ki-  
toe soemping ka hidji nagara di Sa-  
maria, anoe ngaran Sihar, deukeut ka  
lahan saloewoek, <sup>c</sup> noe dipaparinkeun  
koe Jakoeb teja ka Joesoep poetrana.  
6 'Di dinja aja soemoer Jakoeb. Dēmi  
Jesoes, doemeh angkatna geus palaj,  
seug linggih di lēbah eta soemoer. Ha-  
7 rita antara djam noe kagēnēp. 'Djēboel  
hidji awewe oerang Samaria, dek nimba  
tjai. Ngalahir Jesoes ka eta awewe:  
Tjing, kami bere tjai keur nginoem.

<sup>8</sup> 'Karana ari moerid-moeridna laleum-  
pang ka djēro nagara, keur meuli ka-  
9 daharan.' Geus kitoe ngawangsoel awewe  
Samaria teh ka Jesoes: Naha andjeun  
moendoet piaroteun ka koering? kapan  
andjeun teh oerang Jahoedi, ari koe-  
ring mah awewe Samaria. (Karana <sup>a</sup>  
oerang Jahoedi mah tara reureudjen-  
10 ngan djeung oerang Samaria.) 'Ngawalon  
Jesoes, kijeu lahirna: Oepama man-  
neh njaho kana <sup>b</sup> pasihan Allah, sarta  
njaho ka noe ngomong ka maneh teh:  
Tjing, beraean tjai keur nginoem; tang-  
toe maneh geus menta ka dinja, seug  
koe eta maneh meureun dibere <sup>c</sup> tjai  
11 hiroep. 'Pioendjoek awewe teh ka Je-  
soes: Noen Djoeragan! andjeun teu ka-  
goengan pikeun nimba, ari ijeu soemoer  
koe djēro; na ti mana andjeun kagoe-  
ngan tjai hiroep teja?<sup>d</sup> 'Andjeun teh na  
leuwih ti batan Jakoeb, karoehoen koe-  
ring sadaja, noe geus maparinkeun ijeu  
soemoer ka koering sadaja? eta andjeu-  
nanana ngaleueutna ti dijeu, kitoe deui  
poetra-poetrana sarēng ingon-ingonna.  
13 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: <sup>e</sup> Oeng-  
gal-oenggal djalma anoe nginoem tjai  
14 ijeu, tangtoe halabhab deui; 'tatapi <sup>f</sup>  
saha-saha noe nginoem tjai anoe dibere  
koe kami mah, moal halabhab deui sa-  
lalanggēngna; samalah eta tjai teh, anoe  
rek dibikeun koe kami ka eta djalma,  
bakal djadi di djēro dirima tji-njoesoe,  
anoe ngaboerijal nēpi kana hiroep noe  
langgēng. 'Pioendjoek eta awewe: Noen  
Djoeragan!<sup>g</sup> moegi-moegi simkoering di-  
paparin eta tjai teh, soepaja simkoering  
oelah halabhab deui, sarēng montong  
16 ka dijeu deui pikeun nimba. 'Ngalahir  
Jesoes ka dinja: Geura bral, tjēloekan  
salaki maneh, geus kitoe ka dijeu deui.  
17 'Ngawangsoel awewe teh, kijeu pioen-  
djoekna: Simkoering teu gadoeh salaki.  
Ari lahiran Jesoes: Bēnēr omongan ma-  
neh teh, jen koering teu boga salaki;  
18 'karana maneh geus lima nja boga sa-  
laki; ari noe ajeuna mah lain salaki;  
19 eta saēnjana omongan maneh. 'Pioen-  
djoek awewe teh ka Jesoes: Noen Djoeragan!<sup>h</sup> simkoering geus waspada pisan,  
20 <sup>i</sup> jen andjeun teh nabi. 'Karoehoen-kar-  
oehoen di dijeu geus pada sēmbahijang  
dina goenoeng ijeu; ari salaor oerang  
Jahoedi, ēnggou sēmbahijang anoe bakoe

21 <sup>k</sup> nja di Jeroesalem. 'Ngalahir Jesoes ka awewe teh: Njai! sing përtjaja ka kami, pidatangeun waktoe, didinja maraneh sëmbahijang ka Rama teh moal di goenoeng ieu, moal di Jeroesalem.  
 22 'Maraneh nja sëmbahijang <sup>l</sup> ka noe teu njaho; ari pélébah kami mah pada sëmbahijang ka noe geus kanjahoan koe kami; karana kasalamétan teh <sup>m</sup> asalna  
 23 ti oerang Jahoedi. 'Tatapi pidatangeun waktoe, ajeuna ge geus beh, harita sa-koer noe sëmbahijang saënja-éujana, eta bakal sëmbahijang ka Rama dina soek-mana sarta djeung sajaktina; karana Rama ge hojongeun nja anoe kitoe sëmbahijangna ka andjeunna. 'Allah teh <sup>n</sup> nja Roh; ari noe sëmbahijang ka Allah, nja eta sëmbahijangna koedoe dina soek-mana sarta djeung sajaktina. 'Poen-djoek awewe teh ka Jesoes: Simkoering gens tèrang, jen <sup>o</sup> Mesias rek soemping (anoe diséboetkeun Kristoës); samangsa eta soemping, tangtoe ngawartakeun ka simkoering sadaja saniskantén pérkawis.  
 24 'Ngalahir Jesoes ka awewe teh: <sup>p</sup> Eta nja kami, anoe sasaoeran djeung maneh.  
<sup>a</sup> p. 3: 26. <sup>b</sup> p. 3: 22. <sup>c</sup> 1 Moesa 48: 22. <sup>d</sup> Mat. 10: 5; Loek. 9: 53. <sup>e</sup> 2 Kor. 9: 15. <sup>f</sup> Djab. 36: 10; Jér. 2: 13. <sup>g</sup> p. 6: 58. <sup>h</sup> p. 6: 27; 7: 38. <sup>i</sup> p. 6: 34. <sup>j</sup> p. 6: 14. <sup>k</sup> 5 Moesa 12: 5. <sup>l</sup> 2 Radj. 17: 29. <sup>m</sup> Jes. 2: 3. <sup>n</sup> 2 Kor. 3: 17. <sup>o</sup> p. 1: 42. <sup>p</sup> p. 9: 37.  
 27 Ari geus kitoe daratang moerid-moe-ridna, sarta pada heranem doemeh Jesoes keur sasaoeran djeung awewe. Tatapi hanteu aja noe oendjoekan kijeu: Andjeun teh mariksakeun naon? atawa: Andjeun teh milahirkeun naon djeung  
 28 eta? 'Tidinja awewe teh ninggalkeun këndina, toeloej asoep ka nagara, sarta ngomong ka djalma-djalma kijeu: 'Geura hijap, tarendjo aja hidji djalma, noe ngalahirkeun ka koela sakabehna noe geus dipilampah koe koela: eta teh lain Kris-toes teja? 'Tidinja pada raboel ti na-gara, daratang ka Jesoes. 'Sabot keur kitoe moerid-moerid hatoeran ka Jesoes, kijeu pihatoerna: Noen Rab! mangga  
 32 toewang. 'Ari labiranana ka moerid: Kami boga kadaharan pikeun dahareun kami, noe teu kanjahoan koe maraneh.  
 33 'Toeloej moerid teh ngaromong djeung batoerna: Naha aja noe moependoetan  
 34 kadaharan ka andjeunna? 'Labiran Jesoes ka moerid: <sup>a</sup> Ari kadaharan kami mah ngestokeun pangërsakeunn eta noe

geus miwarang kami, sarta ngalampah-keun padamélanana tèpi ka tjatjapna.  
 35 'Maraneh teh lain njaréboetkeun: Opat boelan deui pioesoemeun diboewat? Toeh gennung, kami ngalahir ka maraneh: <sup>b</sup> geura tjaréngkat, arilikan këbon-këbon, karana geus koneng, meudjeuhna  
 36 dipiboewatan. 'Ari noe diboewat pime-nangeun boeroohan, sarta ngoempoel-keun beubeunangan kana hiroep noe langgëng; soepaja pada boengah anoe njébarkeun reudjeung noe diboewat.  
 37 'Karana pélébah dijeu bénér tjék ba-basan: Sedjen noe njébarkeun, sedjen  
 38 noe diboewat. 'Kami <sup>c</sup> geus nitah maraneh diboewat anoe lain dipigawena koe maraneh; nja dipigawena koe noe sedjen, ari maraneh geus asoep ka beu-nang migawe eta. <sup>a</sup> p. 5: 30. <sup>b</sup> Mat. 9: 37.  
 39 Ari oerang Samaria ti nagara eta loba pisau noe përtjaja ka Jesoes, tina sabab omongan awewe teja, anoe mërtelakeun kijeu: Eta ngalahirkeun ka koela sakabehna noe geus dipilampah  
 40 koe koela. 'Sanggeus daratang oerang Samaria teh ka Jesoes, toeloej pada noenoehoen, andjeunna moegi linggih ka maranehanana; ladjeng linggihna di  
 41 dinja meunang doewa poë. 'Loba kat-jida manan tadi anoe përtjaja tina  
 42 sabab lahiranana, 'sarta pada ngomong ka awewe teja: Pangpërtjaja koela teh moal tina sabab omongan maneh deui; karana koela geus ngadarenge koe pri-badi, sarta geus njaraho, jen eta teh saën-jana Kristoës, Djoeroë-salamétn salam-doenga.  
 43 Ari geus tjatjap eta doewa poë, Je-  
 44 soes djéngkar ti dinja ka Galilea; 'ka-rana <sup>d</sup> Jesoes koe andjeun mërtelakeun, jen anoe djadi nabi moal dihormatan  
 45 di nagara asalna. 'Mangsa soemping ka Galilea, diarakoe koe oerang Galilea, tina sabab geus narendjo <sup>e</sup> sakabehna noe didamélt koe Jesoes di Jeroesalem, basa pesta teja; karana eta oge geus daratang kana pesta.  
<sup>a</sup> Mat. 13: 57; Loek. 4: 24. <sup>b</sup> p. 2: 23.  
 46 Ladjeng Jesoes soemping deui ka <sup>f</sup> Kana bilangan Galilea, oeroet koe andjeunna tjiadidjadikun anggoer teja. Di dinja aja hidji ponggawa, poetrana teu  
 47 damang di Kapernaoem. 'Barang ngareun-geu bedja, jen Jesoes soemping ti Joedea

ka Galilea, toeloej ngadeuheusan sarta noenoehoen, Jesoes moegi linggih njageurkeun poetrana, karana eta keur sa-  
48 karat. 'Ngalahir Jesoes ka dinja: <sup>b</sup> Lamoen maranah hanteu nendjo tanda djeung moedjidat mah, maranah teh  
49 tara përtjaja. 'Ari pioendjoek pongawa teh ka Jesoes: Noen Goesti! geura ling-  
gih, meungeung poen anak tatjan maot.  
50 'Lahiran Jesoes ka dinja: Geura moe-  
lang; <sup>c</sup> anak maneh geus hiroep. Ari eta djalma përtjaja ka pilahir, anoe dilahir-  
keun koe Jesoes teja; toeloej moelang.  
51 'Mangsa keur di djalan, papapag djeung badega-badegana, sarta ngoeninga, kijeu pihatoerna: Poetra andjeun geus hiroep.  
52 'Geus kitoe mariksakeun waktoena tjageur. Ari pihatoerna: Kamari wantji poe-  
53 koel toedjoeh moerijangna leungit. Tidinja ramana elingeun, nja waktoe eta pisan Jesoes ngalahir teh, jen anak maneh geus hiroep. Toeloej përtjaja <sup>d</sup>  
54 djeung saeus-boemina. 'Nja eta tanda noe kadoewa, noe didamél koe Jesoes mangsa soemping ti Joedea ka Galilea.

<sup>a</sup> p. 2 : 1. <sup>b</sup> p. 2 : 18; 1 Kor. 1 : 22. <sup>c</sup> 1 Radj. 17 : 23.

<sup>d</sup> Lal. 16 : 15, 31.

### PASAL 5.

Sanggeusing kitoe aja pesta oerang Jahoedi; ladjéng Jesoes angkat ka Jé-  
2 roesalem. 'Démi di Jéroesalem, deukeut <sup>a</sup> lawang Domba, aja hidji pamandian, eta koe basa Ibrani diséboetkeun Bet-  
3 Hesda, sarta aja lima pangkengna. 'Ari di dinja galémpar bae loba noe gérting, noe lolong, noe dejog, noe gérting nang-  
toeng, pada ngadagoan kana obahna 4 tjaï. 'Karana sok radjeun aja <sup>b</sup> malaikat, loengsoer ka djéro pamandian teja, ngo-  
bahkeun eta tjaina; démi noe antjéloeb pangheulana sanggeus diobahkeunana  
5 tjaï, tjageur, naon bae kasakintra. 'Ari di dinja aja hidji djalma noe boga kasa-  
kit, geus tiloe poeloeh dalapan taoen  
6 lilana. 'Barang Jesoes ningali eta noe ngadjoprak, sarta oeningaeun jen geus lila pisan pangkitoena teh, ladjéng ngalahir ka dinja: Eh, maneh hajang tja-  
7 geur? 'Ari wangsoelan noe gérting teh: Noen Djoeragan! koering hanteu aja noe ngantjéloebkeun koering kana pamandan keur waktoe diobahkeunana tjaï;  
saréng mangsa koering dongkap, geus

kapiheulaän manten antjéloebna koe ba-  
s toer. 'Lahiran Jesoes ka dinja: <sup>c</sup> Geura hoedang, pangkoe kasoer maneh, toeloej  
9 leumpang. 'Sapada-harita eta djalma teh tjageur, seug mangkoe kasoerna, toeloej leumpang. <sup>d</sup> Harita keur poë sabat.

<sup>a</sup> Néh. 3 : 1. <sup>b</sup> Wahj. 16 : 5. <sup>c</sup> Mat. 9 : 6; Lal. 9 : 34.  
<sup>d</sup> p. 9 : 14.

10 Tidinja oerang Jahoedi ngaromong ka noe geus ditjageurkeun teh: Ajéuna keur poë sabat, <sup>a</sup> maneh teu kawidian mang-  
11 goel kasoer. 'Ari wangsoelana: Anoe njageurkeun ka koering, da geus miwa-  
rang: Geura pangkoe kasoer maneh, toe-  
12 loej leumpang. 'Geus kitoe pada mariksa ka manehanana: Na saha eta djalma noe nitah ka maneh teh: Geura pangkoe ka-  
13 soer maneh, toeloej leumpang? 'Tatapi noe geus ditjageurkeun teh teu njahoë-  
14 di saha-sahana; da Jesoes geus njoeloe-  
15 soep bae, sabab loba pisan djalma dina  
16 enggon eta. 'Sanggeus kitoe eta djalma kapéndak koe Jesoes dina kabah; la-  
djéng ngalahir ka dinja kijeu: Tah, maneh geus tjageur; <sup>b</sup> poma oelah migawe  
deui dosa, <sup>c</sup> soepaja maneh oelah kata-  
radjang koe noe bangët ti batan tadi.  
17 'Tidinja eta djalma bral leumpang, mo-  
pojankeun ka oerang Jahoedi, jen eta  
18 Jesoes, anoe njageurkeun ka manehan-  
na teja. 'Nja kitoe noe matak oerang Jahoedi teh nganijaja ka Jesoes, sarta nejangan djalan keur maehan, sabab mi-  
damél kitoe di poë sabat. 'Ari lahiran Jesoes ka darinja: <sup>d</sup> Ama kami mah bar-  
rangdamél bae dongkap ka ajeuna; kami  
19 oge baranggawe nja kitoe deui. 'Tina  
sabab eta, <sup>e</sup> oerang Jahoedi beuki ngahantém nejangan djalan keur maehan-  
na; karana lain woengkoel ngorang sa-  
bat bae, malah ngalahirkeunana Allah  
Rama Ramana pribadi, djadi njaroewakeun  
andjeun djeung Allah. <sup>f</sup> Jer. 17 : 21.

<sup>b</sup> p. 8 : 11. <sup>c</sup> Mat. 12 : 45. <sup>d</sup> p. 14 : 10. <sup>e</sup> p. 7 : 19, 30.

20 Ladjeung Jesoes ngalahir, kijeu lahirna ka eta teh: Satémén-témenna, kami ngalahir ka maranah: <sup>a</sup> ari Poetra teh hanteu bisa milampah naon-naon koe maneh, ngan anoe katendjo didamél koe Rama; karana naon bae noe didamél koe Rama, eta koe Poetra dipigawe nja kitoe deui. 'Karana Rama teh langkoeng asih ka Poetra, sarta ningalikeun ka Poetra saniskara noe didamél koe Rama; djeung

<sup>b</sup> bakal ningalikeun padamčlan noe leuwih agoeng ti manan eta, soepaja ma-  
21 raneh teh pada djadi heran. 'Karana  
<sup>c</sup> saperti Rama ngahoedangkeun djalma  
noe paraeh sarta dihiroepanana, nja kitoe deui Poetra ngahiroepan ka noe di-  
22 pikarép. 'Samalahna Rama hanten ngahokoeman saeroang-oerang atjan; ari  
<sup>d</sup> eta hal hoekoeman kabeh geus disérah-  
23 keun ka Poetra, 'soepaja sakabelhma  
pada ngahormatan ka Poetra, tjara ngahormatan ka Rama. 'Saha-saha noe teu  
ngahormatan ka Poetra, eta teu ngahormatan ka Rama, noe geus miwarang  
24 Poetra. 'Satémén-téménna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>e</sup> saha-saha noe ngadenge kana omongan kami, djeung përtjaja ka noe geus miwarang kami, nja eta boga hiroep noe langgëng, sarta moal asoep kana siksaän, énjana mah  
25 geus pindah tina paeh kana hiroep. 'Satémén-téménna, kami ngalahir ka maraneh: pidatangeun waktoe, <sup>f</sup> ajeuna ge  
geus beh, harita noe paraeh teh bakal pada ngadenge kana sowara Poetra Allah, ari noe ngadarengé <sup>g</sup> tangtoe hiroep.  
26 'Karana, saperti Rama kagoengan hiroep koe mantén, nja kitoe deui Rama teh <sup>h</sup> ka Poetra geus maparin boga hi-  
27 roep koe pribadi; 'djeung geus dipaparin kawasa <sup>i</sup> ngadékkeun hoekoeman,  
28 sabab djadi Poetra manoesa. 'Maraneh teh oelah heran tina sabab kitoe; karana pidatangeun waktoe, <sup>k</sup> harita sakoer noe aja dina koeboer bakal ngadarengé ka-  
29 na sowarana, 'sarta toeloej baridjil;  
<sup>l</sup> noe geus migawe kahadean, haroedangna kana hiroep; ari noe geus migawe kagorengan mah, haroedangna kana siksaän.

a p. 5 : 30; 8 : 26, 28.

b p. 1 : 51; c 5 Moesa 32 : 39, d p. 3 : 35, e 1 Joh. 2 : 23, f p. 3 : 18; 6 : 40; 8 : 51, g Mat. 11 : 5; Ep. 5 : 14, h 1 Joh. 4 : 9, i p. 1 : 4, j Dan. 7 : 13, 14, k 1 Tes. 4 : 16, l Dan. 12 : 2.

30 Kami teu bisa migawe naon-naon koe maneh. <sup>a</sup> Sakomaha noe kadenge koe kami, nja kitoe kami ngahoekoeman teh, ari hoekoeman kami adil, sabab teu mambrih karép sorangan, ngan pangér sakeun Rama bae, noe geus miwarang  
31 kami. 'Lamoen <sup>b</sup> kami mërtelakeun maneh, përtelaän kami teh moal sajaktina.  
32 'Aja <sup>c</sup> noe lijan mërtelakeun kami; sarta  
kami njaho, jen saestoena përtelaänana,  
33 noe dipërtelakeun ti hal kami. 'Maraneh

geus ngadjoeroengkeun ka Johannes, dëmi eta geus mërtelakeun hal kajaktian  
34 teja. 'Tatapi kami hanteu malar kana përtelaän manoesa; noe matak kami njatoerkeun kitoe teh, ngan soepaja ma-  
35 raneh salamët. 'Johannes teh nja damar  
anoe hoeroeng, noe njaängan, sarta maraneh mirésép sakeudeung kana tjaäng-  
36 na. 'Ari kami boga përtelaän noe leuwih ti përtelaän Johannes; karana <sup>d</sup> pagawean, noe dipaparinkeun ka kami koe Rama, soepaja koe kami dilampahkeun tèpi ka tjetjapna, nja eta pisan pagawean anoe dipilampah koe kami, mërtelakeun kami, jen kami teh dipiwarang koe  
37 Rama. 'Samalah Rama, noe miwarang  
kami teja, <sup>e</sup> eta ge koe mantén geus mërtelakeun kami. Maraneh teh <sup>f</sup> tatjan  
38 pisan ngadenge ka gëntrana, narendjo  
ka roepana ge tatjan. 'Djeung deui pangandikana mah hanteu matoeh di djéro  
maraneh; karana maraneh teu përtjaja  
39 ka noe geus dipiwarang koe andjeunna  
teh. 'Maraneh <sup>g</sup> sok nitik-nitik kana Kitab-Kitab, sabab pikir maraneh boga hiroep noe langgëng di djéro eta Kitab; malah nja eta pisan anoe mërtelakeun  
40 kami. 'Emboeng maraneh teh datang ka  
41 kami, pikeun pimeunangeun hiroep. 'Kami hanteu malar kahormatan ti ma-  
42 noesa. 'Ari kami geus njaho ka maraneh, jen teu boga kanjáhan ka Allah di djéro  
43 hate maraneh. 'Kami teh geus datang mawa padjénëngan Ama kami, ari maraneh hanteu narima ka kami; saoepama aja noe sedjen datang mawa ngaran sorangan, eta koe maraneh meureum di-  
44 tarima. 'Koemaha maraneh nja bisa përtjaja, <sup>h</sup> da maraneh pada mambrih kahormatan ti batoer bae, ari kahormatan anoe ti Allah woengkoel mah koe maraneh teu ditejangan? 'Oelah aja panjana, jen kami anoe bakal ngélakkeun maraneh ka Rama; ari noe ngélakkeun maraneh teja mah <sup>i</sup> Moesa, noe diarép-arép  
46 koe maraneh teh. 'Karana oepama maraneh përtjaja ka Moesa, tanwande përtjaja deui ka kami; <sup>j</sup> karana eta geus  
47 noeliskeun ti hal kami. 'Tatapi lamoen maraneh hanteu përtjaja kana kitab Moesa mah, koemaha nja pipërtjajaeun  
ka pilahir kami?

a p. 6 : 38. b p. 8 : 14.

c p. 1 : 15, 19, 27, d p. 3 : 2; 7 : 31; 14 : 10, 11, e Mat. 3 : 17, f p. 1 : 18, g Jés. 34 : 16, h p. 12 : 42, 43, i 5 Moesa 31 : 26, j Loek. 24 : 27.

## PASAL 6.

Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> Jesoes ladjeng lajar, meuntas laoet Galilea, di ləbah 2 nagara Tiberias.'Sarta loba pisan djalma noe noetoerkeun, koe tina geus narendjo tanda-tanda, noe didamēl koe andjeunna 3 ka noe garēing. 'Děmi Jesoes naek ka goenoeng, seug linggih di dinja djeung 4 moerid-moeridna. 'Ari <sup>b</sup> paska, nja eta pesta oerang Jahoedi, geus deukeut. 5 Ana tjēngkat Jesoes, ningali loba pisan djalma noe ngadareuheusan; ladjeng ngalahir ka Pilipoes: Ti mana oerang nja 6 meuli roti, pikeun eta dadaharan? 'Halta pangalahirkeunana kitoe teh kĕrsa njoba ka Pilipoes; karana geus kaeuninga 7 noe rek didamēl koe andjeunna. 'Ari wangsoelan Pilipoes: <sup>c</sup> Ngagaleuh roti doewa ratoes dinar moal pitjēkapeun, keur eta hidji-hidji djalma njokot saeu- 8 tik. 'Aja hidji moeridna, nja eta Andreas, saderek Simon Petros, pok oendjoekan: 9 'Di dijeu aja hidji boedak lalaki, gadoeh roti gandroeng lima siki sarēng laoek doewa siki; <sup>d</sup> nangting koemaha keur 10 djalma sakitoe lobana?' Lahiran Jesoes: Tjoba eta djalma sina darijoeck! Děmi di 11 ēnggon eta teja reja djoekoet. Tidinja djalma lalaki gek darijoeck, bilanganana antara lima reboe. 'Ladjeng Jesoes njan- 12 dak roti teja, bari moedji soekoer; tidinja dipaparinkeun ka moerid-moerid, ari koe moerid-moerid dibagikeun ka noe darijoeck; nja kitoe deui laoek teja, sab- 13 raha bae kahajangna. 'Děmi geus sareu- 14 beuheun, Jesoes ngalahir deui ka moe- 15 rid-moeridna. Geura koempelkeun sesa beunang njēmplekan, soepaja oelah aja 16 noe leungit. 'Tidinja toeloej dikoempoel- 17 keun, sarta ngareusian doewa wēlas ka- 18 randjang koe oeroet beunang njēmplekan lima roti gandroeng teja, sesa-sesana 19 djalma noe geus dadaharan. 'Barangna eta djalma-djalma narendjo tanda noe didamēl koe Jesoes teja, pok ngaromong; <sup>e</sup> Nja ijeu saestoena nabi, anoe bakal 20 soemping ka doenya teja! 'Geus kitoe Jesoes, doekeh waspaoseun eta djalma- 21 djalma rek daratang ngarerejang ka an- 22 djeunna, dek didijjeun radja, <sup>f</sup> ladjeng njingkah deui ka goenoeng, njilira bae.

<sup>a</sup> Mat. 14: 13. <sup>b</sup> 3 Moesa 23: 5; p. 2: 13; 11: 55.

<sup>c</sup> Mark. 6: 37. <sup>d</sup> 2 Radj. 4: 43. <sup>e</sup> 5 Moesa 18: 15;

<sup>f</sup> Loek. 7: 16; p. 7: 40. <sup>g</sup> Mat. 14: 23.

16 Děmi geus boerit, <sup>a</sup> moerid-moeridna

17 bral maroedoен ka laoet. 'Sanggeus aroenggah kana parahoe, toeloej lajar meuntas laoet, ngadjoegdjoeg ka Kaper- 18 naoem. Harita geus poék pisan, ari Je- 19 soes tatjan soemping ka moeridna. 'Ti- 20 dinja laoet teh ombakna ngagčean, bawaning katēbak koe angin barat. 'Ari lajarna geus meunang antara doewa poeloeh lima atawa tiloe poeloeh <sup>b</sup> istadi djaoehna, toeloej pada nendjo Jesoes, keur tapak-hantjang dina laoet, soemping ka deukeut parahoe; tidinja sari- 21 jeuneun. 'Děmi Jesoes ngalahir ka dar- 22 rinja: Ijeu teh kami; montong sarijeun. 'Geus kitoe koe moerid dek dihatoeran linggih ka parahoe, pada-harita para- 23 hoe teh dongkap ka tanah noe didjoeg- 24 djoeg teja. <sup>a</sup> Mat. 14: 22. <sup>b</sup> Loek. 24: 13.

22 Ari isoekna, djalma-djalma noe tar- 23 ringgaleun di peuntaseun laoet teja, sapedah narendjo di dinja euweuh deui parahoe, ngan eta hidji noe ditaroempakan koe moerid-moerid Jesoes teja, kitoe deni jen Jesoes hanteu njarēngan ka moerid-moeridna nitihan kana eta para- 24 hoe, ngan woengkoel moerid-moeridna bae anoe lajar (<sup>c</sup>tatapi daratang deui parahoe noe sedjen ti nagara Tiberias, deukeut ka ēnggon oeroet dadaharan roti, koe lantaran Goesti moedji soekoer teja): 'barang katarendjo koe eta djalma-djalma, jen Jesoes hanteu aja di dinja, sarta moerid-moeridna ge teu aja, toeloej eta ge aroenggah kana parahoe- 25 parahoe teja, sarta daratang ka Kaper- 26 naoem, narejangan Jesoes. 'Děmi geus kapēndak di peuntaseun laoet, seug aroendjoekan: Noen Rabi! iraha soem- 27 ping ka dijeu teh? 'Ngawalon Jesoes ka eta djalma, kijeu lahirna: Satēmēn-tē- 28 mēnna, kami ngalahir ka maranah: maranah pangnejangan kami soteh, lain koe sabab geus narendjo tanda, ngan sabab dadaharan tina roti teja, sarta geus datang ka sareubeuh. 'Oelah sok baranggawe malar kadaharan noe owah, nja koedoe malar kadaharan noe awet <sup>d</sup> tēpi kana hiroep noe langgēng, anoe bakal dipaparinkeun ka maranah koe Poetra manoesa; karana <sup>e</sup> nja eta noe geus ditjap koe Allah Rama. 'Geus kitoe aroendjoekan ka Jesoes: Simkoering koemaha nja pilampaheun, soepaja kenging midamēl padamēlan Allah?

29 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta djalma: Nja kijeu padamēlan Allah teh,  
 ' jen maraneh koedoe pērtjaja ka noe  
 30 geus dipiwawang koe andjeunna. 'Ari aroendjoekanana deui ka Jesoes: <sup>a</sup> Andjeun teh kērsa midamēl tanda koemaha,  
 soepaja simkoering pada tērang sarēng pērtjaja ka andjeun? ngadamēl naon an-  
 31 djeun teh? 'Karoehoen simkoering geus pada dahar Manna teja di tēgal lēga,  
 sapērtos geus disēratkeun kijeu: <sup>b</sup> Andjeunna geus maparin ka darinja roti ti  
 32 sawarga keur dareharen. 'Lahiran Jesoes ka eta djalma: Satēmēn-tēmēnna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>c</sup> lain Moesa noe maparin ka maraneh roti ti sawarga teh; ari Ama kami mah maparin ka maraneh  
 33 roti noe saestoena ti sawarga. 'Karana ari roti Allah teh nja eta noe toeroen ti sawarga, sarta matak ngahiroepkeun  
 34 ka alam-doena. 'Ari aroendjoekanana deui ka Jesoes: Noen Goesti! <sup>d</sup> moegi paparinkeun ka simkoering sadaja sala-  
 35 lawasna eta roti teja. 'Lahiran Jesoes ka darinja: Kami teh nja roti kahiroepan. Saha-saha noe datang ka kami, moal bakal langlajeuseun; kitoe deui <sup>e</sup> saha-saha noe pērtjaja ka kami, moal bakal  
 36 halabhab salalawasna. 'Tapi kami geus ngalahir ka maraneh, jen maraneh teh geus narendjo ka kami, <sup>f</sup> orokaja teu  
 37 pērtjaja. 'Sakabehna noe dipaparinkeun koe Rama ka kami, tanwande datang ka kami; ari noe datang ka kami teh koe  
 38 kami moal didjongklokkeun. 'Karana kami anoe matak toeroen ti sawarga, lain pikeun ngalampahkeun karēp diri  
 39 kami, <sup>g</sup> ngan pikeun ngalampahkeun pangērsakeun eta noe geus miwarang kami.  
 'Sarta nja kijeu pangērsakeun Rama noe geus miwarang kaini, <sup>h</sup> jen kami teh oelah kaleungitan tina eta sakabehna noe dipaparinkeun ka kami teja, malah-malah koe kami koedoe dihaoedang-  
 40 keun di poē panganggeusan. 'Karaua nja kijeu pangērsakeun eta noe geus miwarang kaini, <sup>i</sup> jen oenggal-oenggal djalma noe mēntjrong ka Poetra, sarta bari pērtjaja ka dinja, boga hiroep noe langgēng, sarta koe kami bakal dihoe-  
 41 dangkeun di poē panganggeusan.

<sup>a</sup> Mat. 4:4; p. 3:16; 4:14; b p. 5:36; 10:36. <sup>c</sup> 1 Joh. 3:23. <sup>d</sup> Mat. 16:1. <sup>e</sup> 2 Moesa 16:4. <sup>f</sup> 5 Moesa 8:3. <sup>g</sup> p. 4:15. <sup>h</sup> p. 4:14. <sup>i</sup> p. 5:38. <sup>j</sup> Loek. 22:42; p. 4:34. <sup>k</sup> p. 10:28; 17:12. <sup>l</sup> p. 3:15; 5:24, 29.

41 Geus kitoe oerang Jahoedi tinggēlēn-dēng ka Jesoes, sabab ngalahirkeun, jen kami teh nja roti noe geus toeroen ti  
 42 sawarga. 'Ari aromongna: <sup>a</sup> Na eta teh lain Jesoes poetra Joesoep, anoe kanja-hoan iboe-ramana koe oerang? naha wēt misaer, jen kami geus toeroen  
 43 ti sawarga? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta djalma: Oelah sok tinggē-  
 44 lēndēng djeung batoer. 'Taja pisan djalma noe bisa datang ka kami, <sup>b</sup> kadjabo moen ditarik koe Rama, noe geus miwarang kami mah; sarta koe kami eta bakal dihoeandangkeun di poē pangang-  
 45 geusan. 'Geus dioengkleun dina Kitab para nabi kijeu: <sup>c</sup> Mēngke sakabeh meunang piwoeroek ti Allah. Koe sabab eta, oenggal-oenggal djalma, noe geus ngadenge ti Rama djeung geus meunang piwoeroek, tanwande datang ka kami.  
 46 'Lain <sup>d</sup> sabab aja djalma noe geus nendjo ka Rama, kadjabo anoe asal ti Allah; nja eta noe geus nendjo ka Rama teh.  
 47 'Satēmēn-tēmēnna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>e</sup> saha-saha noe pērtjaja ka kami, nja eta boga hiroep noe lang-  
 48 gēng. 'Kami teh nja roti kahiroepan.  
 49 'Ari <sup>f</sup> karoehoen maraneh geus pada dahar Manna teja di tēgal lēga, toeloej  
 50 maraot bae. 'Nja ijeu teh roti anoe toeroen ti sawarga, soepaja djalma noe ngahakan eta, hamo paeh. 'Kami teh nja roti anoe hiroep, anoe toeroen ti sawarga teja. Tijap-tijap djalma ngahakan ijeu roti, tangtoe hiroep salalanggēngna. Ari roti anoe bakal dipaparinkeun koe  
 51 kami teja, nja eta daging kami, anoe bakal disērahkeun koe kami pikeun hiroep alam-doena. <sup>g</sup> Mat. 13:55. <sup>h</sup> b p. 6:65.  
<sup>i</sup> Jēs. 54:13; Jēr. 31:33. <sup>j</sup> d p. 1:18; 1 Tim. 6:16.  
<sup>k</sup> e p. 3:16, 36. <sup>l</sup> f 1 Kor. 10:3, 5.  
 52 Geus kitoe oerang Jahoedi papadoean djeung batoerna, kijeu aromongna: Koe-maha pētana eta teh pimereun dagingna  
 53 keur hakaneun oerang? 'Ari lahiran Jesoes ka darinja: Satēmēn-tēmēnna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>a</sup> lamoen maraneh teu ngahakan daging Poetra manoesa, sarta nginoem gētlhna, hamo boga hi-  
 54 roep di djēro maraneh. 'Saha-saha noe ngahakan daging kami, sarta nginoem gētlh kami, nja eta boga hiroep noe lauggēng; sarta koe kami bakal dihoe-  
 55 dangkeun di poē panganggeusan. 'Karana

daging kami saestoena kadaharan, gě-  
56 teh kami saestoena inoeman. 'Saha-  
saha noe ngahakan daging kami, sarta  
nginoem gětih kami, tangtoe pitětěpeun  
di djero kami, nja kitoe deui kami di  
57 djero eta. 'Saperti kami dipiwaring koe  
Rama anoe hiroep, sarta <sup>b</sup> panghiroep  
kami teh ngan koe lantaran Rama, nja  
kitoe deui saha-saha noe ngahakan ka-  
mi, tangtoe hiroep koe lantaran kami.  
58 'Nja ijeu teh roti, anoe toeroen ti sa-  
warga teja; lain tjara karoehoen mara-  
neh ngadalahar Manna teja, geuning  
maraot bae. Saha-saha noe ngahakan  
roti ijeu, bakal hiroep salalanggengna.  
59 'Ari pěrkara noe tadi teja koe Jesoes  
dilahirkeun keur mangsa ngawoeroek di  
masigit, di Kapernaoem.

<sup>a</sup> Mat. 26 : 26. <sup>b</sup> p. 5 : 26.

60 Reja pisan moerid Jesoes, barang  
ngadenge kitoe, seug ngaromong: Ban-  
gět katjida eta piwoeroek teh; <sup>a</sup> saha  
61 noe kadoega ngadenge? 'Děmi Jesoes,  
doemeh oeningaeun di djero manahna  
jen moerid-moeridna marokpokkeun eta  
kasaoeran teja, ladjēng ngalahir ka di-  
nja: Naha maraneh titadpong koe eta  
62 teh? 'Koemaha, saoepama koe maraneh  
katendjo <sup>b</sup> Poetra manoesa moenggah  
63 ka oeroet baheula? 'Nja <sup>c</sup> Roh teh noe  
ngahiroepan; daging mah euweuh ga-  
wena. Ari pilahir, anoe dilahirkeun koe  
kami ka maraneh teja, nja Roh nja hiroep.  
64 'Tatapi di pělěbah maraneh noe sawareh  
teu pěrtjaja. <sup>d</sup> Karana geus ti mimitina  
pisan Jesoes langkoeng oeninga ka sa-  
koer noe teu pěrtjaja, kitoe deui ka  
eta noe bakal ngabijanat ka andjeunna.  
65 'Ari lahiranana: Nja kitoe sababna noe  
matak kami geus ngalahir ka maraneh,  
jen taja pisan djalma noe bisa datang  
ka kami, kadjaba moen dipaparinkeun  
mah ka dinja koe Ama kami.

<sup>a</sup> p. 8 : 43. <sup>b</sup> p. 3 : 13; 20 : 17; Lal. 1 : 10. <sup>c</sup> 2 Kor.  
3 : 6. <sup>d</sup> p. 2 : 25.

66 Ti mangsa harita moerid Jesoes loba noe  
moendoer, teu ngariring deui ka andjeun-  
na. 'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka noedoewa  
wělas teja: Koemaha ari maraneh,  
67 teu hajang leumpang oge? 'Ngawangsoel  
Simon Petros: Noen Goesti! simkoering  
sadaja pileumpangeun ka saha? apan  
nja Goesti noe kagoengan lahiran pěr-  
68 kawis hiroep noe langgeng. 'Sarawoeh

<sup>a</sup> simkoering sadaja geus pěrtjantěn sa-  
rěng ngahartos pisan, jen andjeun teh  
Kristoes, Poetra Allah noe djoeměněng.  
70 'Ari walonan Jesoes ka darinja: Mapan  
maraneh, anoe doewa wělas, <sup>b</sup> lain beu-  
nang milih kami? tatapi ti lěbah ma-  
71 raneh sahidji ngadjadi setan. 'Ari noe  
dilahirkeun teh Joedas anak Simon, Is-  
kariot teja; karana <sup>c</sup> nja eta noe bakal  
ngabijanat ka andjeunna, sarta kaāsoep  
moerid noe doewa wělas teja.

<sup>a</sup> Mat. 16 : 16; p. 11 : 27. <sup>b</sup> Loek. 6 : 13. <sup>c</sup> Mat.  
10 : 4; p. 12 : 4.

### PASAL 7.

Sanggeusing kitoe Jesoes ngadjadjah  
Sbae di Galilea; karana teu kěrsaeun  
ngadjadjah di Joedea, <sup>a</sup> doemeh oreang  
Jahoedi ngarah dek maehan ka andjeun-  
na. 'Ari pesta oerang Jahoedi, <sup>b</sup> nja eta  
saoeng běbětek teja, geus deukeut. 'Ti-  
dinja <sup>c</sup> saderekna aroendjoekan ka Je-  
soes: Moedoe djěngkar ti dijeu, angkat  
ka Joedea, moerid-moerid andjeun sina  
narendjo ka padamělan, anoe didaměl  
4 koe andjeun. 'Karana euweuh pisan djal-  
ma migawe naon-naon soempoet-salin-  
doeng, malah mah pambrihna hajang  
dioetarakeun. Lamoen ēnja andjeun midaměl  
anoe kitoe pětana, moedoe nem-  
bongkenn andjeun ka doenya. 'Karana  
<sup>d</sup> nadjan saderekna ge hanteu pěrtja-  
jaeum ka andjeumna. 'Ari lahiran Jesoes  
ka darinja: <sup>e</sup> Tatjan datang waktoe ka-  
mi; ari waktoe maraneh mah dimana  
bae sadija. 'Doenya teh moal bisa geuleuh  
ka maraneh; <sup>f</sup> ari ka kami mah  
geuleuhun, sabab kami sok měrtelakeun  
eta doenya, jen goreng kalakoeanana.  
8 'Genra arindit bae maraneh ka pesta  
teh; kami mah teu rek ijang ajeuna ka  
eta pesta, sabab waktoe kami tatjau  
9 něpi kana parěngna. 'Ari geus ngalahir-  
keun kitoe ka dinja, ladjēng linggih  
keneh di Galilea. <sup>a</sup> p. 5 : 16, 18. <sup>b</sup> 3 Moesa 23 : 34.

<sup>c</sup> p. 2 : 12. <sup>d</sup> Mark. 3 : 21. <sup>e</sup> p. 2 : 4. <sup>f</sup> p. 3 : 20; 15 : 18, 25.  
10 Tatapi mangsa saderekna geus arindit,  
ladjēng Jesoes oge angkat ka pesta teh,  
hanteu katara, nja kawas noe njamoer  
bae. 'Děmi oerang Jahoedi <sup>a</sup> narejangan  
Jesoes dina pesta, aromongna: Di mana  
12 andjeunanaa teh? 'Ari djalma-djalma  
gěntěr ngaharewoskeun Jesoes. <sup>b</sup> Tjék  
noe sawareh: Hade eta teh; tjék noe

sedjeu deui; Moal, eta ngau njasabkeun  
 13 djalma bae.' Tatapi teu aja noe ngomong-  
 keun Jesoes sagéblasna, <sup>c</sup> bawaning si-  
 jeun koe oerang Jahoedi. <sup>a</sup> p. 11 : 56.

<sup>b</sup> p. 9 : 16; 10 : 19. <sup>c</sup> p. 9 : 22; 12 : 42; 20 : 19.

14 Dëmi geus dongkap ka tèngah poë  
 pesto, Jesoes linggih kana kabah, la-  
 15 djeng ngawoeroek. 'Geus kitoe oerang  
 Jahoedi pada heraneun, ari aromongka:  
<sup>a</sup> Naha eta mana bisaeun kana Kitab-  
 16 Kitab? kapan teu goegoeroe! 'Ngawalon  
 Jesoes, kijeu lahirna: <sup>b</sup> Ari piwoeroek  
 kami mah lain bobogaän kami, kago-  
 17 ngan eta noe geus miwarang kami. 'Tijap-  
 tijap djalma daek ngalampahkeun ka  
 pangérsakeunana, eta tangtoe nganja-  
 hokeun moenggoehing piwoeroek tamah  
 asal ti Allah, atawa kami ngalahir ka-  
 18 rëp sorangan. 'Saha-saha noe ngomong  
 karëp sorangan, malar kahormatan di-  
 rina; sabalikna anoe malar kahormatan  
 eta noe geus miwarang manehanana,  
 tègës djalma saestoena, sarta euweuh

19 kadorakaän di noe kitoe mah. 'Naha  
 Moesa lain maparinkeun toret ka ma-  
 raneh? <sup>c</sup> padahal lëbah maraneh euweuh  
 noe ngalampahkeun toret. Koe naon  
 maraneh mana ngarah maehan ka kami?

20 'Ngadjawab djalma-djalma teh, kijeu  
 pokna: <sup>d</sup> Boa sampejan kaäsoepan setan;  
 saha teja noe ngarah maehan ka sam-  
 21 pejan? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna:

<sup>e</sup> Kami geus migawe bidji padamélan,  
 22 ari maraneh sakabeh heran. 'Moesa geus  
 ngadawoehkeun ka maraneh <sup>f</sup> hal njoe-  
 natan teja; (ari asalna lain ti Moesa,  
 asalna mah <sup>g</sup> ti karoehoen) sarta ma-

23 raneh sok njoenatan djalma di poë sa-  
 bat. 'Lamoen djalma disoentonan di poë  
 sabat, soepaja oelah karëmpak toret  
 Moesa mah: naha maraneh bët ngar-  
 24 rambék ka kami, <sup>h</sup> tina sabab kami geus  
 njageurkeun djalma sakoedjoer di poë  
 sabat? 'Oelah ngahoekoeman noeroet-  
 keun beh roepana; <sup>i</sup> nja ngahoekoeman  
 teh koedoe hoekoeman noe sabérná.

<sup>a</sup> Mat. 13 : 54. <sup>b</sup> p. 8 : 26, 28; 14 : 24. <sup>c</sup> Lal. 7 : 52, 53.  
<sup>d</sup> p. 8 : 48; 10 : 20. <sup>e</sup> p. 5 : 16. <sup>f</sup> 3 Moesa 12 : 3.  
<sup>g</sup> 1 Moesa 17 : 10. <sup>h</sup> p. 5 : 9. <sup>i</sup> 5 Moesa 1 : 16, 17.

25 Geus kitoe sawareh oerang Jéroes-  
 lem ngomong: Lain eta noe diarah dek  
 26 dipaehan teja? 'Geuning sasaoeranana  
 ngagéblas bae; anoe ngarah teu ngaromong  
 kijeu-kijeu ka dinja. Koemaha ari  
 kapala teh palangsijang geus pada tè-

rangeun saënjana, jen eta tègës Kris-  
 toes? 'Dëmi ijeu teh <sup>a</sup> oerang geus pada  
 njaho asalna; tatapi ari Kristoës mah,  
 samangsana soemping moal aja noe nj-  
 28 ho asal-asalna. 'Ladjéng Jesoes ngala-  
 hir sarta bëdas, eukeur ngawoeroek dina  
 kabah, kijeu lahirna: Maraneh geus pada  
 wawoeh ka kami, sarta njaraho kana  
 asal kami; <sup>b</sup> toerta kami datang teh  
 lain karëp sorangan; dëmi eta langkoeng  
 estoe anoe geus miwarang kami, noe  
 29 teu kanjahoan koe maraneh. 'Ari <sup>c</sup> kami  
 mah njaho ka andjeunna; sabab kami  
 asal teh ti dinja, sarta nja andjeunna  
 30 noe geus miwarang kami. 'Geus kitoe  
 pada nejangan pidjalaneun dek nangkëp  
 ka Jesoes; tatapi <sup>d</sup> euweuh noe koengsi  
 njékél ka andjeunna, sabab waktoe an-  
 31 djeunna tatjan dongkap. 'Ari tina lëbah  
 djalma-djalma <sup>e</sup> loba pisan noe përtja-  
 jaen ka Jesoes; aromongna: Samangsa  
 soemping Kristoës, bakal loba nja mi-  
 damél tanda ti batan noe didamél koe  
 32 ijeu? 'Dëmi koe ahli parisi kadarenge,  
 jen djalma-djalma kitoe ngaharewoskeu-  
 nana Jesoes. Toeloej ahli-ahli parisi  
 djeung para panghoeloe agoeng miwa-  
 rangen patjalang, soepajana narangkëp  
 33 Jesoes. 'Ladjéng ngalahir Jesoes ka ma-  
 ranehanana: <sup>f</sup> Sakeudeung deui waktoe  
 kami aja di maraneh, toeloej kami ijang  
 34 ka noe miwarang kami. 'Maraneh bakal  
 narejangan kami, <sup>g</sup> tatapi moal kapang-  
 gih; sarta ka ënggon kami maraneh  
 35 moal bisa daratang. 'Geus kitoe oerang  
 Jahoedi teh ngaromong djeung baterra-  
 na: Ka mana eta nja pileumpangeunana,  
 anoe matak koe oerang moal bakal ka-  
 panggih teh? Boa dek leumpang ka noe  
 36 pabaléntjar di oerang Joenani, ngawoe-  
 roek ka oerang Joenani? 'Omongan naon  
 anoe dipiomong kitoe teh koe eta, jen  
 maraneh bakal narejangan kami, tatapi  
 moal kapanggih; sarta ka ënggon kami  
 maraneh moal bisa daratang?

<sup>a</sup> p. 6 : 42. <sup>b</sup> p. 8 : 42. <sup>c</sup> p. 8 : 55; 10 : 15. <sup>d</sup> p. 8 : 20;  
<sup>e</sup> 13 : 1. <sup>f</sup> p. 8 : 30. <sup>g</sup> p. 16 : 16. <sup>h</sup> p. 8 : 21; 13 : 33.  
<sup>i</sup> 37 Ari <sup>a</sup> di poë panoetoep pesto, nja eta  
 poë noe panggëdena, Jesoes ladjéng ngag-  
 dëg, sarta ngalahir bëdas, kijeu lahirna:  
<sup>b</sup> Tijap-tijap aja djalma halabhab, geura  
<sup>c</sup> datang ka kami, toeloej nginoem! 'Saha-  
 saha noe përtjaja ka kami, sakoemaha  
 pilahir dina Kitab, <sup>d</sup> soesoeukan tjai anoe

hiroep bakal ngotjor tina djero beu-  
<sup>39</sup> teungna. 'Ari noe dilahirkeun kitoe teh  
<sup>40</sup> <sup>a</sup> nja Roh, anoe bakal katampa koe  
 sadajana noe përtjaja ka andjeunna;  
 karana Roh Soetji teh tatjan aja, doe-  
<sup>41</sup> meh Jesoes tatjan dimoeljakeun. 'Dëmi  
 djalma-djalma teja noe sawareh, barang  
 ngadarengre pilahir kitoe, pok ngarо-  
 mong: <sup>c</sup> Nja eta saestoena nabi teja.  
<sup>42</sup> 'Ari tjék noe sedjen: Eta mah Kristoes.  
 Aja noe sedjen deui ngomong: <sup>f</sup> Naha  
<sup>43</sup> Kristoes teh soempingna ti Galilea? 'Lain  
 dilahirkeun dina Kitab, jen Kristoes teh  
 pimédaleun <sup>g</sup> ti toeroenan Dawaod, soem-  
 pingna ti desa Bet-Lehem, oeroet Da-  
<sup>44</sup> woed linggih? 'Tidinja djalma-djalma teh  
 parëboet omongan tina sabab Jesoes.  
<sup>45</sup> 'Noe sawareh dek nangkép ka andjeun-  
 na, tatapi euweuh noe koengsi njékél.  
<sup>a</sup> 3 Moesa 23:36. <sup>b</sup> p. 4:10, 14; Wahj. 22:17.  
<sup>c</sup> Jés. 12:3. <sup>d</sup> Jés. 44:3; p. 16:7; 20:22.  
<sup>e</sup> p. 6:14. <sup>f</sup> p. 1:47; 6:52. <sup>g</sup> Djab. 132:11;  
 Mik. 5:1; Mat. 2:5, 6.

<sup>46</sup> Geus kitoe patjalang teja daratang  
 deui ka para pangheloel agoeng djeung  
 ka ahli-ahli parisi; ari salaoerna ka pa-  
 tjalang teh: Koe naon sababna eta djal-  
<sup>47</sup> ma teu dibawa koe maraneh? 'Wang-  
 soelan patjalang-patjalang teh: <sup>a</sup> Salau-  
 wasna tatjan aja djalma ngalahir sa-  
<sup>48</sup> pertos eta djalma teja. 'Ari salaoer ahli  
 parisi ka maranehanana: Naha mara-  
<sup>49</sup> neh ge koetan kagéndam? 'Koemaha  
<sup>b</sup> ti lëbah para kapala aja noe përtjaja  
 ka dinja, atawa ti lëbah ahli-ahli parisi?  
<sup>50</sup> 'Tatapi iju djalma-djalma, noe teu njaho  
<sup>51</sup> kana toret, keuna panjapa! 'Misaer <sup>c</sup>  
 Nikodemoes, nja eta noe ngadeuheusan  
 ka Jesoes ti peuting teja, kaasoop ahli  
 parisi keneh, kijeu saoerna ka batoer-  
 batoerna teh: 'Naha <sup>d</sup> ari toret oerang  
 kenging ngahoekoeman djalma, lamoen  
 tatjan dipariksa, sarta tatjan kaoeninga  
<sup>52</sup> kalakoeanana? 'Seug ngawarangsoel, ki-  
 jeu saoerna ka Nikodemoes: Naha ari  
 sampejan teh oerang Galilea? Geura  
 mangga pariksa, saréng masing awas,  
 moal énja aja nabi bibidjilan ti Galilea  
<sup>53</sup> mah. 'Tidinja masing-masing maroelang  
 ka imahna sorangan. <sup>a</sup> Mat. 7:28, 29.  
<sup>b</sup> p. 12:42; 1 Kor. 1:26, 27. <sup>c</sup> p. 3:1, 2.  
<sup>d</sup> 2 Moesa 23:1; 5 Moesa 1:16, 17.

## PASAL 8.

Dëmi Jesoes <sup>a</sup> angkat ka goenoeng Dje-  
<sup>2</sup> toen. 'Isoek-isoek andjeunna soem-

ping deui kana kabah, sarta sakabehna  
 djalma-djalma ngadareuheusan; ladjéng  
 linggih, seug ngawoeroek ka eta teh.  
<sup>3</sup> 'Tidinja ahli-ahli kitab djeung ahli-ahli  
 parisi ngadarenheusan ka Jesoes, mawa  
 hidji awewe, katangkép keur ngaranjed;  
<sup>4</sup> <sup>b</sup> disina nangtoeng di téngah-téngah; toe-  
 loej aroendjoekan ka Jesoes: Noen Go-  
 roe! iju awewe ditangképna jaktos pi-  
<sup>5</sup> san keur ngaranjed. 'Dëmi Moesa <sup>b</sup> geus  
 ngadawoehkeun ka kaoela dina toret,  
 jen anoe kitoe pëtana koedoe dibale-  
 dogan koe batoe; ari ajeuna koemaha  
<sup>6</sup> pilahir andjeunn? 'Noe matak oendjoe-  
 kan kitoe, dek ngadodja ka Jesoes, soe-  
 pajra meunang keur ngélaakkeun andjeun-  
 na. Tatapi Jesoes brék bae dongko, <sup>c</sup>  
 ladjéng njérat koe tjoeroek dina taneh.  
<sup>7</sup> 'Koe sabab eta djalma keukeuh bae  
 pangnarosna teh, Jesoes ladjéng tjéng-  
 kat, sarta ngalahir ka darinja: <sup>d</sup> Saha-  
 saha di lëbah maraneh noe teu boga  
 dosa, geura pek maledog pangheulana  
<sup>8</sup> ka awewe teh. 'Ladjéng dongko deui,  
 sarta njérat dina taneh. 'Dëmi eta  
<sup>9</sup> djalma, barang ngadarengre kitoe, seug  
 kaingétan koe <sup>e</sup> boedi-rasana, toeloej  
 noengtoet ka laloewar, mimitina ko-  
 kolot-kokolotna, datang ka panganggeu-  
 sanana; ari Jesoes ditinggalkeun njalira  
<sup>10</sup> bae, sarta djeung awewe teja, keur nang-  
 toeng di téngah-téngah. 'Geus kitoe Je-  
 soes tjéngkat. Doemeh teu aja noe ka-  
 tingali, ngan awewe teja, ladjéng ngala-  
 hir ka dinja: Njai! di mana eta noe  
<sup>11</sup> ngélaakkeun maneh? Euweuh noe ngan-  
 hoekoeman ka maneh? 'Ari wangsoela-  
 nana: Noen Goesti! soemoehoen teu aja.  
 Ngalahir deni Jesoes ka dinja: Ari kitoe  
 mah kami ge moal ngahoekoeman ka  
 maneh; geura balik bae, <sup>f</sup> oelah migawe  
 deni dosa! <sup>a</sup> Loek. 21:37, 38. <sup>b</sup> 3 Moesa 20:10;  
<sup>5</sup> Moesa 22:22. <sup>c</sup> Jér. 17:13. <sup>d</sup> 5 Moesa 17:7.  
<sup>e</sup> Roem 2:15. <sup>f</sup> p. 3:17; 5:14.

<sup>12</sup> Sanggeus kitoe Jesoes ngalahir deui  
 ka oerang Jahoedi teja: <sup>a</sup> Kami teh nja  
 damar doenya; saha-saha noe anoit ka  
 kami, moal ngorang di noe poék, sarta  
<sup>13</sup> ngabogaan tjaäng kahiroepan. 'Seug ahli-  
 ahli parisi ngomong ka Jesoes: <sup>b</sup> Sam-  
 pejan teh mërtelakeun pribadi; përte-  
 laän sampejan sakitoe moal saestoena.  
<sup>14</sup> 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Sana-  
 djan kami mërtelakeun maneh oge, eta

përtelaän kami saestoena bae; karana <sup>c</sup> kami teh njaho ti mana kami nja datang djeung ka mana kami nja leumpang; tatapi ari maranah mah teu njaho ti mana kami nja datang djeung ka <sup>15</sup> mana kami nja leumpang. Maranah teh ngahoekoeman noeroetkeun daging bae; ari kami mah teu ngahoekoeman hidji <sup>16</sup> hidji atjan. 'Oepama kami ngahoekoeman ge, eta hoekoeman kami teh saestoena; <sup>d</sup> karana lain kami woengkoel, nja kami reudjeung Rama, anoe geus <sup>17</sup> miwarang kami. 'Dina toret maranah ge geus dioengölkeun, <sup>e</sup> jen përtelaän <sup>18</sup> djalma doewaän saestoena. 'Nja kami anoe mërtelakeun diri kami; ari Rama, noe geus miwarang kami, <sup>f</sup> kitoe keneh <sup>19</sup> mërtelakeun kami. 'Geus kitoe pada ngomong ka Jesoes: Di mana Rama sampejan teh? Walonan Jesoes: <sup>g</sup> Maranah teu njaho ka kami, kitoe keneh ka Ama kami; saoepama maranah njaho ka kami, tangtoe njaho deui ka Ama <sup>20</sup> kami. 'Ari pilahir noe tadi koe Jesoes dilahirkeun pëlèbah <sup>h</sup> pëti oewang, mangsa ngawoeroek dina kabah; sarta <sup>i</sup> hanteu aja noe nangkép, sabab waktoe andjeunna tatjan dongkap. <sup>a p. 1: 9; 12: 35; 46;</sup>

<sup>b p. 5: 31. c p. 7: 28. d p. 5: 30; 16: 32. e 5 Moesa</sup>

<sup>17: 6; 19: 15. f p. 5: 37. g p. 14: 7; 16: 3. h Mark.</sup>

<sup>12: 41. i p. 7: 30.</sup>

<sup>21</sup> Geus kitoe Jesoes ngalahir deui ka oerang Jahoedi teh: <sup>a</sup> Kami rek leumpang; ari maranah bakal narejangan kami, sarta bakal paraeh mawa dosa; ari ka ënggon noe rek didjoegdjoeg koe <sup>22</sup> kami, maranah moal bisa daratang. 'Pok ngaromong oerang Jahoedi: Naha eta teh boa bakal maehan maneh, anoe matak ngomong, jen ka ënggon noe rek didjoegdjoeg koe kami, maranah <sup>23</sup> moal bisa daratang? 'Ari lahiranana ka dinja: Maranah teh asal ti handap; <sup>b</sup> ari kami mah ti loehoer; maranah teh ti doenya ijeu, ari kami mah lain <sup>24</sup> ti doenya ijeu. 'Kami tadi ngalahir ka maranah, jen bakal paraeh mawa dosa; karana lamoen teu përtjaja <sup>c</sup> jen kami teh nja eta teja, tangtoe bakal paraeh <sup>25</sup> mawa dosa. 'Geus kitoe pada ngomong ka Jesoes: Sampejan teh saha? Ari lahiran Jesoes ka dinja: Sakoemaha noe koe kami geus dilahirkeun ka maranah <sup>26</sup> ti mimitina. 'Kami teh loba pisan nja

pingomongkeuneun sarta pingahoekoe-maneun hal maranah; dëmi noe geus miwarang kami teh langkoeng estoe, sarta noe geus kadenge koe kami ti andjeunna, eta noe koe kami dilahir <sup>27</sup> keun ka doenya. 'Ari eta djalma-djalma hanteu ngahartieum, jen Jesoes ka ma <sup>28</sup> ranehanana ngalahirkeun Rama. 'Ladjéng Jesoes ngalahir ka darinja: Mëngke, dimana maranah <sup>d</sup> geus ngaloehoer-keun Poetra manoesa teh, didinah bakal ngaharti jen kami nja eta teja, kitoe deui jen kami teu milampah naon-naon koe maneh, <sup>e</sup> ngan sakoemaha noe geus diwoeroekkeun ka kami koe Ama, nja <sup>29</sup> kitoe kami ngalahirkeun teh. 'Ari noe miwarang kami teja <sup>f</sup> njaréngan ka kami. Kami teh teu ditilar sorangan koe Rama; karana kami salalawasna milampah noe <sup>30</sup> dipikamanah koe andjeunna. 'Mangsa Jesoes ngalahirkeun kitoe teja, <sup>g</sup> loba pisan noe përtjaja ka andjeunna.

<sup>a p. 7: 33, 34. b p. 3: 31. c p. 4: 26; 6: 36; 13: 19.</sup>

<sup>d p. 12: 32. e p. 5: 19. f p. 14: 10. g p. 7: 31.</sup>

<sup>31</sup> Geus kitoe Jesoes ngalahir ka oerang Jahoedi, anoe përtjaja ka andjeunna teja: Lamoen maranah tétèp ka piwoeroek kami, saënja-énjana djadi moerid kami; <sup>32</sup> sarta tangtoe nganjahokeun kana kajaktian, <sup>a</sup> ari koe kajaktian teh maranah <sup>33</sup> bakal dipérdikakeun. 'Seug pada ngawangsoel ka Jesoes: <sup>b</sup> Kaoela teh toe-roenan Ibrahim; saoemoer-oemoer tattjan ngawoela ka saha-saha; naha sampejan mana misaoer, jen maranah teh <sup>34</sup> bakal mërdika? 'Walonan Jesoes ka dinja: Satémén-téméma, kami ngalahir ka maranah: <sup>c</sup> oenggal-oenggal djalma noe migawe dosa, nja eta kawoela dosa. <sup>35</sup> 'Anoe djadi kawoela moal langgëng tji-tjingna dina imah; poetra mah lang-<sup>36</sup> gëng tji-tjingna. 'Koe sabab eta, <sup>d</sup> lamoen maranah dimërdikakeun koe Poetra inah, <sup>37</sup> tangtoe mërdika saënja-énjana. 'Kami teh njaho, jen maranah toeroenan Ibrahim; tatapi <sup>e</sup> maranah ka kami ngarah maehan, sabab piwoeroek kami di <sup>38</sup> maranah teu manggih piënggoneun. 'Kami ngalahirkeun anoe geus katendjo koe kami di Ama; ari maranah pon kitoe keneh milampah noe geus katendjo koe <sup>39</sup> maranah di bapa maranah. 'Seug pada ngawangsoel, kijeu pokna: Nja Ibrahim rama kaoela. Ngalahir Jesoes ka darinja:

Oepama ḋnja maraneh anak Ibrahim mah, tangtoe meureun pada milampah-<sup>40</sup> keun padamélan Ibrahim. 'Tatapi ajeuna maraneh mah ngarah maehan ka kami, tégés djalma noe geus ngalahirkeun ka maraneh kajaktian, anoe kadenge koe kami ti Allah: Ari Ibrahim mah teu <sup>41</sup> milampah kitoe pétana. 'Maraneh teh nja milampahkeun pagawean bapa maraneh. Toeloej pada ngomong ka Jesoes: Kaoela lain didjoeroekue <sup>42</sup> / beunang djinah, kaoela teh pada sarama, nja eta Allah. 'Ari lahiran Jesoes ka dinja: Oepama ḋnja Allah rama maraneh mah, tangtoe meureun maraneh pada njaāh ka kami; karana <sup>43</sup> kami ka loewar teh ti Allah, sarta datang ti andjeunna. Karana kami datang teh lain karép sorangan, nja andjeunna noe miwarang kami. 'Koe naon maraneh noe matak teu njaho ka basa kami? Tina sabab sangeuk ngadenge ka piwoeroek kami. <sup>44</sup> 'Maraneh teh <sup>45</sup> bapa ka Iblis, sarta dek milampahkeun ka pakarépan bapa maraneh. Eta teh <sup>i</sup> toekang maehan djalma ti barangmimiti pisan, sarta <sup>j</sup> teu tigin dina kajaktian, sabab taja kajaktian di djero manehanana. Satijap-tijap ngomongkeun bohong, eta omongna teh tégés ti dirina sorangan; karana manehanana nja pangbohongan, sarta bapa bohong teh. 'Tatapi ari kami mah, pedah ngalahirkeun kajaktian teh, koe mara-<sup>46</sup> neh teu dipértjaja. 'Saha di lēbah maraneh anoe bisa noedoehkeun ka kami kadosaan kami? Sabalikna, ari kami ngalahirkeun kajaktian mah, naha maraneh koe naon teu pérpjaja ka kami?

<sup>47</sup> 'Anoe <sup>k</sup> ti Allah ngadengengeun pangandika Allah; nja kitoe noe matak maraneh teu ngadarenge, sabab maraneh <sup>48</sup> teh lain ti Allah. 'Ngawangsoel oerang Jahoedi teh, kijeu pokna: Ongkoh kaoela lain bénér nja ngaromongkeun, jen sampejan teh oerang Samaria, sarta <sup>l</sup> <sup>49</sup> kaāsoepan setan? 'Ngawalon Jesoes: Kami teh lain kaāsoepan setan; <sup>m</sup> samalah kami ngahormat ka Ama, ari maraneh <sup>50</sup> mah ngahimakeun ka kami. 'Tatapi ari kami mah hanteu nejangan kahormatan sorangan; aja noe mangnejangankeun <sup>51</sup> sarta pimoetoeuseun. 'Satémén-téménna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>n</sup> tijap-tijap djalma nêtépkéun ka piwoeroek kami,

eta moal pingarasaeun maot salalang-<sup>52</sup> gëngna. 'Seug oerang Jahoedi teh pada ngomong ka Jesoes: Ajeuna kaoela geus sidik pisan, jen sampejan kaāsoepan setan. Ari Ibrahim mah dongkap ka poepoes, kitoe deui para nabi; ari tjarek sampejan teh: Tijap-tijap djalma nêtépkéun ka piwoeroek kami, eta moal <sup>o</sup> pi-<sup>53</sup> ngarasaeun maot salalanggëngna. 'Naha sampejan teh <sup>p</sup> leuwih ti batan Ibrahim, karoehoen kaoela, noe geus dongkap ka poepoes? Kitoe deui para nabi geus drongkap ka poepoes. Sampejan teh ngadjadikéun diri sampejan naon? 'Walonus Jesoes: Lamoen kami ngahormat sora-<sup>54</sup> ngan, eta kahormatan kami teh tjoemah pisan; ari noe maparin kahormatan ka kami, nja Ama kami, anoe koe mara-<sup>55</sup> neh disaréboet Allah maneh. 'Maraneh teh hanteu njaho ka andjeunna; tatapi ari kami mah njaho ka andjeunna; sae-<sup>56</sup> pama kami njéboet jen teu njaho ka andjeunna, tangtoe saroewa djeung maraneh, djadi pangbohongan; satégésna kami njaho ka andjeunna, sarta nêtépkéun pangandikana. 'Ari Ibrahim, karoehoen maraneh, <sup>q</sup> soeka manahna sarta hojonéun ningali ka poéan kami; dëmi koe andjeunna koengsi katingali, sarta <sup>57</sup> boengaheun pisan. 'Toeloej oerang Jahoedi ngomong ka Jesoes: Sampejan teh geuning tatjan oemoer lima poeloeh ta-<sup>58</sup> oen; naha geus ningali ka Ibrahim? 'Lahiran Jesoes ka darinja: Satémén-téménna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>r</sup> samemehna aja Ibrahim, kami teh <sup>59</sup> geus aja. 'Geus kitoe <sup>s</sup> pada njokot batoe, dek dibaledogkenn ka Jesoes. Dëmi Jesoes teh njoempoet, ladjéng ka loewar tina kabah, <sup>t</sup> bari njéla ka maraneh-nana; toeloej bae ngaliwat. <sup>a</sup> Gal. 5: 1.  
<sup>b</sup> Mat. 3: 9. <sup>c</sup> Roem 6: 20; 2 Petr. 2: 19. <sup>d</sup> Roem 8: 2. <sup>e</sup> p. 7: 19. <sup>f</sup> Jes. 57: 3. <sup>g</sup> p. 16: 27. <sup>h</sup> 1 Joh. 3: 8. <sup>i</sup> 1 Moesa 3. <sup>j</sup> 2 Petr. 2: 4. <sup>k</sup> p. 10: 27; 18: 37; 1 Joh. 4: 6. <sup>l</sup> p. 7: 20. <sup>m</sup> p. 7: 18. <sup>n</sup> p. 5: 24; 11: 25. <sup>o</sup> Mat. 16: 28. <sup>p</sup> p. 4: 12. <sup>q</sup> Ibr. 11: 23. <sup>r</sup> p. 1: 1, 3. <sup>s</sup> p. 10: 31. <sup>t</sup> Loek. 4: 30.

## PASAL 9.

Ari mangsa Jesoes ngaliwat, ningali hidji djalma noe mérém bawa ngadjadi. 'Toeloej moerid-moerid naros ka Jesoes, kijeu pioendjoekna: Noen Rabi! <sup>2</sup> " anoe mana geus migawe dosa, eta djalma atawa kolotna, noe matak mane-

<sup>3</sup> hanana mĕrĕm bawa ngadjadi? 'Walanan Jesoes: Lain boga dosa manehanana sorangan, kolotna ge lain; <sup>b</sup> ngan soepaja padamĕlan Allah diboeftikeun ka dinja. 'Kami teh <sup>c</sup>koedoe milampah padamĕlan eta noe geus miwarang kami, meungpeung beurang keneh; ḥengke mah peuting, didinja euweuh noe bisa barang-gawe. 'Salilana kami aja di doenya, <sup>d</sup>kami teh damar doenya. 'Sanggeus ngalahirkeun kitoe, <sup>e</sup> Jesoes ladjĕng ngaloedah kana taneuh; eta loedah dianggo ngadamĕl leutak, seug leutak teh dipokkeun ka mata noe mĕrĕm teja, 'bari ngalahir ka dinja: Geura bral, sibeungeut di pamandian Siloam (tĕgĕsna ari disalin basana: dipiwarang). Geus kitoe eta djalma bral leumpang, toeloej sibeungeut, ana datang deui geus nendjo. <sup>f</sup>'Ari tatangga-tatanggana djeung sakoor noe geus narendjo ti tadina jen manehanana mĕrĕm, pok ngaromong: <sup>f</sup> 'Naha lain eta noe dijook bĕrmaen teja? Tjĕk noe sedjen: Enja geuning. Tjĕk noe sedjen deui: Eta mah sakaroepa bae djeung noe mĕrĕm. Ari tjĕk djinisna: Nja koela pisan. 'Tidinja pada ngomong ka manehanana: Koemaha panon maneh noe matak datang ka beunta? 'Ana ngadjawab, kijeu omongna: Aja djalma, djenĕnganana Jesoes, ngadamĕl leutak, ladjĕng mopokan ka mata koela, bari ngalahir ka koela: Geura bral leumpang ka pamandian Siloam, toeloej sibeungeut. Geus kitoe koela teh bral leumpang, heug sibeungeut, braj bae toeloej nendjo. 'Tidinja ngaromong deui ka manehanana: Di mana eta teh? Ari djawabna: Doeka, teu njaho.

<sup>a</sup> Lœk. 18: 2. <sup>b</sup> p. 11: 4. <sup>c</sup> p. 5: 17, 19. <sup>d</sup> p. 8: 12.  
<sup>e</sup> Mark. 8: 23. <sup>f</sup> Lal. 8: 10.

<sup>13</sup> Geus kitoe koe djalma-djalma teh <sup>a</sup> dibawa ka ahli-ahli parisi, nja eta noe <sup>14</sup> tadina mĕrĕm teja. 'Ari harita <sup>b</sup> poë sabat, keur mangsa Jesoes ngadamĕl leutak, sarta ngabeuntakeun panonna. <sup>15</sup> 'Dĕmi ahli-ahli parisi ge nja kitoe deui pada mariksa ka manehanana, koemaha sababna mana bisa ngadeuleup. Ari pihatoerna ka darinja: Koe andjeunna panon koering diteundeunan leutak, toeloej koering teh sibeungeut, ajeuna mah nen-djo. 'Tidinja ahli parisi noe sawareh ngomong: Eta djalma lain piwarangan

Allah, karana teu nĕtĕpkueun poë sabat. Tjarek noe sawareh deui: Naha djalma doraka karah bisa migawé tanda-tanda noe kitoe? <sup>c</sup> Toeloej parĕboet omongan. <sup>17</sup> 'Geus kitoe ngaromong deui ka noe mĕrĕm teh: Tjik, maneh koemaha nja ngomongkeun eta djalma, pedah geus ngabeuntakeun panon maneh? Ari pihatoer-<sup>18</sup> na: <sup>d</sup> Eta teh geus tangtos nabi. 'Dĕmi oerang Jahoedi teh teu pĕrtajaaeun eta djalma jen tadina mĕrĕm, datang ka bisa nendjo, tĕpi ka njĕloekan kolot djalma <sup>19</sup> noe datang ka bisa nendjo teja. 'Toeloej pada mariksa ka darinja, kijeu omongna: Nja eta anak maraneh, noe disĕboet-<sup>20</sup> keun koe maraneh jen mĕrĕm bawa ngadjadi teja? Koemaha noe matak ajeuna bisa ngadeuleu? 'Ngawangsoel kolotna, kijeu pokna: Soemoehoen, koering sidik pisan, jen eta teh anak koering, kitoe <sup>21</sup> deui mĕrĕmna bawa ngadjadi; 'doepi ajeuna noe mawi bisa ngadenlu, eta mah koering teu tĕrang; kitoe deui anoe ngabeuntakeun panonna, koering teh teu tĕrang. Soemangga pariksa bae dji-nisna, da geus aja oemoerna; tinangtos <sup>22</sup> njarijoskeun dirina koe maneh. 'Ari eta kolotna noe matak ngomong kitoe, <sup>e</sup> koe bawaning sarjeuneun koe oerang Jahoedi; karana oerang Jahoedi geus rĕrĕmpoegan djeung batoer-batoer, oepama aja noe ngakoekueun Kristoess ka Jesoes, <sup>f</sup> dek ditoendoeng ti djĕro masigit. <sup>23</sup> 'Nja kitoe noe matak kolotna ngaromong: Geus aja oemoerna; soemangga <sup>24</sup> pariksa bae ka djinisna. 'Geus kitoe oerang Jahoedi kadoewa-kalina njĕloekan djalma noe tadina mĕrĕm teja, sarta ngaromong ka manehanana: <sup>g</sup> Geura njanggakeun hormat ka Allah; kami teh <sup>25</sup> pada njaho, jen eta djalma doraka. 'Ari wangsoelanana: Eta koering teu tĕrang doraka-hanteuna mah; kana hidji pĕrkara mah njaho, nja eta tadina koering <sup>26</sup> mĕrĕm, ari dangĕt ajeuna nendjo. 'Toeloej ngaromong deui ka dinja: Maneh teh dikoemahakeun koe eta djalma? Koemaha pĕtana ngabeuntakeunana pa-<sup>27</sup> non maneh? 'Wangsoelanana: Ongkoh koering ḥenggeus moepoelihan, ari koe aradjĕngan hanteu didangoekeun. Naha hojung ngadangoe sakali deui? Aradjĕngan teh naha hojung asoep djadi moe-<sup>28</sup> ridna? 'Seug pada njarekan ka eta djalma,

## PASAL 10.

ari omongna: Nja sija moeridna; ari  
<sup>29</sup> kami mah moerid nabi Moesa. 'Kami pada njaho, jen Allah geus ngandika ka Moesa; tatapi <sup>h</sup> ari eta mah kami teu  
<sup>30</sup> njaho ti mana asalna. 'Ngawangsoel djalma teh, kijeu pihatoerna ka darinja: Eta pérkawis heran katjida, jen aradjéngan teu oeninga ti mana asalna, malah geus ngabeunteakeun panon koering!  
<sup>31</sup> 'Oerang teh geus pada njaho, <sup>i</sup> Allah moal ngamakboel ka noe doraka; na-  
<sup>32</sup> nging lamoen aja djalma noe ibadah, saréng ngestokeun ka pangérsakeuneuna,  
<sup>33</sup> nja eta koe Allah dimakboel. 'Saoemoer doenya tatjan aja noe ngadenge, jen aja noe ngabeunteakeun panon djalma noe  
<sup>34</sup> mérém bawa ngadjadi. 'Oepama eta teh lain piwarangan Allah mah, moal bisa  
<sup>35</sup> midamél kitoe-kijeu. 'Seug pada ngadjawab, kijeu omongna ka eta djalma: Sija teh keur didjoeroekeun woengkoel ma-  
<sup>36</sup> wa dosa, ari sija teh nahah dek mamatahan ka kami? Toeloej manehanana di-  
<sup>37</sup> jarongklokkeun. *a p. 7: 32, 45; 11: 46.*  
*b p. 5: 9. c p. 7: 43. d p. 4: 19; 6: 14. e p. 7: 13.*  
*f p. 12: 42; 16: 2. g Jos. 7: 19. h p. 7: 27; 8: 14.*  
*i Aj. 35: 13; Sil. 15: 8, 29.*

<sup>38</sup> Sanggeusing kitoe Jesoes ngadangoe warta, jen eta djalma didjongklokkeun. Mangsa kasondong, ladjéng ngalahir ka dinja: <sup>a</sup> Koemaha maneh teh pértyaja  
<sup>39</sup> ka Poetra Allah? 'Ngawangsoel eta djalma, kijeu wangsoelanana: Noen Goesti! saha teja eta teh, soepaja sim-  
<sup>40</sup> koering pértyaja ka andjeunna? 'Lahiran Jesoes ka dinja: Ongkoh koe maneh geus katendjo; malah <sup>b</sup> noe ajeuna keur sasa-  
<sup>41</sup> eran djeung maneh, nja eta. 'Ari oen-  
<sup>42</sup> djoekanana: Noen Goesti! simkoering teh pértyaja pisan. Seug toeloej soedjoed  
<sup>43</sup> ka Jesoes. 'Ladjéng Jesoes ngalahir: Kami teh noe matak datang ka doenya, keur ngahoekoem; <sup>c</sup> soepaja sakoer noe teu nendjo sina djadi nendjo, kitoe deui  
<sup>44</sup> noe nendjo sina djadi mérém. 'Ari eta pilahir kadenge koe sawareh ahli parisi, noe keur ngadeuheusan; toeloej aroen-  
<sup>45</sup> djoekan: Ari kaoela koemaha mérém  
<sup>46</sup> oge? 'Lahiran Jesoes ka darinja: <sup>d</sup> Oepa-  
<sup>47</sup> ma énja mah maranah mérém, moal boga dosa; dëmi ajeuna tjék maranah: Aing nendjo; noe matak djadi tétèp dosa  
<sup>48</sup> maranah. *a p. 6: 40. b p. 4: 26. c Mat. 13: 11, 13.*  
*d p. 15: 22.*

Satémén-témenna, kami ngalahir ka Maranah: saha-saha noe asoep ka kandang domba lain ti pantona, asoepna teh naek ti énggon noe sedjen, nja eta paling sarta toekang maahan. 'Ari noe asoep tina panto mah, nja eta pangangon s domba. 'Eta dipangboekakeun koe toekang ngadjaga panto; ari <sup>e</sup> domba teh ngadarengkeun kana sowarana, sarta <sup>f</sup> njélokan dombanan kana hidji-hidji ngaranna, bari dikéntjarkeun. 'Dëmi geus ngéntjarkeun dombanan, toeloej leumpang ti heulaeunana, sarta domba teh naloetoerkeun, tina sabab hidéng kana sowarana. 'Ari ka noe sedjen mah moal daekeun noetoerkeun, anggoer la-loempatan, koe tina teu-hidéngna ka sowara noe sedjen-sedjen. 'Eta misil koe Jesoes dilahirkeun ka djalma-djalma teja, tatapi teu ngahartieun kana pilara-peumana anoe dilahirkeun teh.

*a p. 18: 37. b Jés. 43: 1.*

<sup>7</sup> Geus kitoe Jesoes ngalahir deui ka darinja: Satémén-témenna, kami ngalahir ka maranah: Nja eta kami panto s domba teh. 'Sakabehna noe geus datang ti heulaeun kami, nja eta paling sarta toekang maahan; tatapi <sup>g</sup> ari domba mah teu ngadarengéun ka dinja. 'Kami teh nja panto teja; lamoen aja noe asoep <sup>h</sup> lantaran kami, eta tangtoe salaméti; sarta bakal asoep-kaloewar, djeung pi manggiheun pangangonan. 'Pangdatanga paling, taja deui ngan soepaja mailing, djeung meuntjit, sarta ngaroeksak bae; ari pangdatang kami mah, soepaja mareunang hiroep sarta kadjémbaran. <sup>11</sup> 'Nja kami <sup>i</sup> pangangon noe hade teh; ari pangangon noe hade teja nalangan pati ka domba-domba. 'Tatapi noe boe-boeroeh ngangon mah, anoe lain pangangon, noe teu kalomaän koe domba-domba, beh nendjo kéroed datang, seug ditinggalkeun domba teh bari loempat; geus kitoe kéroedna ngarontok domba, sarta dipabaléntjarkeun. 'Ari noe boe-boeroeh teh loempat, pedah boeboeroeh, teu boga kamélang ka eta domba-domba. <sup>14</sup> 'Nja kami pangangon noe hade teh, sarta <sup>j</sup> njaho ka anoe kami, kitoe deui dikanjarahokeun koe anoe kami, 'sa-  
<sup>k</sup> perti <sup>l</sup> Rama oeningaeun ka kami,

djeung kami nganjahokeun ka Rama. Sarta <sup>f</sup> kami nalangan pati ka domba teh.  
<sup>16</sup> 'Kami boga deui domba noe sedjen, noe teu kaāsoep kana kandang ijeu; eta oge koe kami koedoe digiringkeun deui, sarta bakal ngadarengkeun kana sowara kami; tidinja <sup>g</sup> djadi sagoendoek, ari pa-  
<sup>17</sup> ngangonna hidji bae. 'Kitoe noe matak Rama mikaāsih ka kami, sabab <sup>h</sup> kami noenda pati, soepaja koe kami ditjokot  
<sup>18</sup> deui. 'Euweuh noe ngarēboet pati kami teh; <sup>i</sup> istoening ditoendana koe kami karēp sorangan. Kami teh boga kawasa noenda eta pati, nja kitoe keneh boga kawasa njokotna deui. Kitoe timbalan, noe koe kami geus katampa ti Ama.

<sup>a</sup> Jér. 23: 2; Mat. 9: 36. <sup>b</sup> p. 14: 6. <sup>c</sup> Djab. 23; Jés. 40: 11; Jéh. 34: 23. <sup>d</sup> 2 Tim. 2: 19. <sup>e</sup> Mat. 11: 27; p. 7: 29. <sup>f</sup> p. 6: 51. <sup>g</sup> Djak. 14: 9. <sup>h</sup> Jés. 53: 10. <sup>i</sup> Looek. 23: 46.

<sup>19</sup> Tidinja oerang Jahoedi teh <sup>a</sup> djadi parēboet omongan deui koe tina pilahir teja. 'Loba noe ngaromong; <sup>b</sup> Eta djalma kaāsoepan setan, djeung sasar; naha ma-  
<sup>20</sup> raneh ngadenge ka dinja? 'Ari omongan noe sedjen: Eta mah lain kasaoeran noe kasoeroepan; naha <sup>c</sup> ari setan karah bisa ngabeuntakeun panon noe mērēm?

<sup>a</sup> p. 9: 16. <sup>b</sup> p. 7: 20. <sup>c</sup> Djab. 14: 8.

<sup>22</sup> Dēmi geus kitoe pesta ngomean kabah di Jēroesalem; mangsa harita oe-  
<sup>23</sup> soem tiris. 'Ari Jesoes angkat-angkatan di djēro kabah, <sup>a</sup> dina emper Soeleman.  
<sup>24</sup> 'Tidinja <sup>b</sup> oerang Jahoedi pada ngalingkoeng ka Jesoes, sarta oendjoekan ka andjeunna kijeu: Sabaraha pililaeunana sampejan teh nja ngēsēlkeun pikir kaela? Lamoen ēnja sampejan Kristoes,  
<sup>25</sup> gēblaskeun bae ka kaela! 'Walanan Jesoes ka dinja: Enggeus dilahirkeun koe kami ka maraneh, dēmi maraneh teu pērtjaja. <sup>c</sup> Ari padamēlan, anoe dipilampah koe kami koe padjēnēngan Ama kami, nja eta noe djadi saksi ka-  
<sup>26</sup> mi. 'Tatapi maraneh teu pērtjaja, <sup>d</sup> sabab maraneh teu kaāsoep domba kami, sakoemaha noe geus dilahirkeun koe

<sup>27</sup> kami ka maraneh. 'Ari <sup>e</sup> domba kami ngadengkeun kana sowara kami, sarta kami njaho ka darinja, djeung pada  
<sup>28</sup> anoet ka kami. 'Sarta <sup>f</sup> koe kami pada dibere hiroep noe langgēng, djeung moal leungit salalanggēngna; kitoe deui moal aja noe pingarēboeteun eta domba tina  
<sup>29</sup> leungeun kami. 'Ari Ama kami, noe geus

maparinkeun eta ka kami, langkoeng pisan ti batan sakabehna; sarta moal aja noe bisa ngarēboet eta domba tina panangan Ama kami. 'Ari kami reu-  
<sup>30</sup> djeung Ama <sup>g</sup> nja hidji keneh. 'Geus kitoe oerang Jahoedi teh <sup>h</sup> njarokotan deui batoe, dek maledogan ka Jesoes.  
<sup>31</sup> 'Lahiran Jesoes ka darinja: Kami geus ngaboeuktikeun ka maraneh reja pisan padamēlan Ama kami noe araheng; padamēlan anoe mana teja noe matak ma-  
<sup>32</sup> raneh maledogan ka kami? 'Ngawang-soel oerang Jahoedi teh, kijeu pokna: Kaela noe matak maledog ka sampejan, lain koe tina pagawean noe hade, ngan koe sabab ngagorengkeun ka Allah; kitoe deui <sup>i</sup> sabab sampejan, sasama manoesa teh, ngadjadikeun maneh Allah.

<sup>33</sup> 'Walanan Jesoes ka dinja: Lain geus dioengēlkeun dina toret maraneh kijeu: <sup>j</sup> Kami geus ngandika: Maraneh teh para al-  
<sup>34</sup> lah? 'Lamoen ngangarankeun para al-  
<sup>35</sup> lah ka noe didaratangan pangandika Allah mah, sarta ari Kitab teu beunang dirobahkeun, 'naha maraneh ngomong ka noe geus disoetjikeun koe Rama sarta dipiwarang ka doenya, jen: Sampejan ngagorengkeun ka Allah, pedah kami ngalahir, jen <sup>k</sup> kami teh Poetra Allah?

<sup>36</sup> 'Oepama kami teu milampah <sup>l</sup> padamēlan Ama kami, montong pērtjaja ka kijeu: 'sabalikna, lamoen ēnja koe kami dipilampah, ari maraneh teu pērtjaja ka kaela mah, geura pērtjaja kana padamēlanana; soepaja maraneh datang ka nganjahokeun djeung pērtjaja, <sup>m</sup> jen Rama teh aja di djēro kami, kitoe deui kaela aja di djēro Rama. 'Tidinja pada nejangan deui djalanan keur pinangkēpeun ka Jesoes, <sup>n</sup> tatapi Jesoes teh lesot tina leungeunna. <sup>a</sup> Lal. 3: 11. <sup>b</sup> p. 8: 25. <sup>c</sup> p. 5: 36.  
<sup>d</sup> p. 8: 45. <sup>e</sup> p. 8: 47. <sup>f</sup> p. 6: 39; 17: 2. <sup>g</sup> p. 5: 23;  
<sup>14: 9. h</sup> p. 8: 59. <sup>i</sup> p. 5: 18. <sup>j</sup> Djab. 82: 6.  
<sup>k</sup> p. 5: 17—20. <sup>l</sup> p. 15: 24. <sup>m</sup> p. 14: 10, 11. <sup>n</sup> p. 8: 59.

<sup>40</sup> Geus kitoe angkat deui ka peuntaseun tji Jordan, ka ēnggon <sup>a</sup> oeroet Johannes asal ngabanjoean; ladjēng linggih di dinja. 'Sarta loba pisan noe ngadareuehan, omongna: Ari Johannes mah teu midamēl tanda; tatapi saokoer noe dilahirkeun koe Johannes tina pērkara Jesoes teja, eta kabeh saestoena. 'Sarta <sup>b</sup> loba pisan di dinja noe pērtjaja ka andjeunna.  
<sup>a</sup> p. 1: 28. <sup>b</sup> p. 7: 31.

## PASAL 11.

Aja djalma noe teu damang, Lasaroes  
 2 di Bet-Ania, nja eta<sup>a</sup> desa Maria djeung  
 saderekna Marta teja. 'Ari Maria, <sup>b</sup> nja  
 eta noe ngalisahan ka Goesti koe min-  
 njak seungit, bari disoeseutan dampalna  
 koe ramboetna teja; eta saderekna La-  
 saroes keur teu damang. 'Geus kitoe  
 noe doewa saderekna ngadjeroengkeun  
 ka Jesoes, ngoeninga: Noen Goesti! anoe  
 dipikaasih koe andjeun teja ajeuna keur  
<sup>4</sup> gering. 'Barang Jesoes ngadangoe kitoe,  
 ladjeng ngalahir: Eta kasakit moal ma-  
 tak maot,<sup>c</sup> malah matak ngamoeljakeun  
 ka Allah, soepaja Poetra Allah dimoel-  
 jakeun koe lantaran eta. 'Dëmi Jesoes  
 asiheun ka Marta, djeung ka saderekna  
 6 istri, sarta ka Lasaroes. 'Sanggeusna  
 kadangoe jen Lasaroes teu damang, Je-  
 soes ladjeng linggih keneh doewa poë  
<sup>7</sup> di ēnggon noe ditjalikan. 'Ari geus  
 kitoe, ladjeng ngalahir ka moerid-moe-  
 rid: Hajoe, oerang leumpang deui ka  
 Joedea! 'Pioendjoek moerid ka Jesoes:  
 Noen Rabi! anjar keneh <sup>d</sup> oerang Ja-  
 hoedi dek maledog ka andjeun; nah  
 andjeun rek angkat deui ka ditoe? 'Wa-  
 lonan Jesoes: <sup>e</sup> Di djero sapoë teh lain  
 doewa wélas djam? Lamoen aja noe  
 njaba ti beurang, moal solog-santog, sa-  
 bab nendjo tjaāng doenza. 'Tatapi la-  
 moen aja noe njaba ti peuting mah,  
 tangtoe solog-santog, sabab tjaāng teh  
<sup>11</sup> ten aja di djero manehanana. 'Nja kitoe  
 pilahirna; ladjeng ngalahir deui ka moe-  
 rid-moerid: Lasaroes, sobat oerang,<sup>f</sup> keur  
 sare; tatapi kami rek indit, dek dihoe-  
<sup>12</sup> dangkeun. 'Ari pioendjoek moerid-moe-  
 rid: Noen Goesti! oepantén sare mah,  
<sup>13</sup> tinangtos bakal damang. 'Tatapi Jesoes  
 tadi ngalahirkeun maotna; ari panjana  
 moerid-moerid, anoe dilahirkeun teh sare  
<sup>14</sup> ēuju. 'Ladjeng Jesoes ngalahir ka moe-  
 rid sagēblasna bae: Lasaroes geus maot;  
<sup>15</sup> 'sarta kami boengah tina sabab mara-  
 neh, pedah tadina kami hauteu aja di  
 dinja, soepaja maraneh përtjaja; ari  
<sup>16</sup> ajeuna, hajoe oerang nejang. 'Tidinjam  
 Tomas, noe katēlah Didimoes, pok ngo-  
 mong ka batoer-batoer moerid: Hajoe,  
 oerang ge indit, soepaja oerang baba-  
 rēngan maot djeung Goesti.

<sup>a</sup> Loek. 10: 38, 39. <sup>b</sup> p. 12: 3. c.p. 9: 3. d.p. 10: 40.  
<sup>c</sup> e.p. 10: 31. f.p. 9: 4. g. Mat. 9: 24. h.p. 20: 24.

17 Mangsa Jesoes soemping, eta kason-  
 dong ngalondjor dina koeboeraan, geus  
<sup>18</sup> opat poë lilana. 'Dëmi Bet-Ania teh deu-  
 keut ka Jéroesalem, djaoehna antara  
<sup>19</sup> lima wélas <sup>a</sup> istadi. 'Djeung reja pisan  
 oerang Jahoedi anoe daratang ka Marta  
 djeung ka Maria, sëdja dek ngalilipoer  
<sup>20</sup> pedah katinggal koe saderekna. 'Geus  
 kitoe <sup>b</sup> Marta, barang ngareungeun Je-  
 soes rek soemping, seug mapagkeun;  
 tatapi Maria mah tonggoj bae tjalik di  
<sup>21</sup> djero imah. 'Tidinjam Marta oendjoekan  
 ka Jesoes: Noen Goesti! oepami andjeun  
 tadina linggih di dijeu, doeloer simkoet-  
<sup>22</sup> ring moal waka maot. 'Tatapi ajeuna  
 ge simkoering nangtoskeun pisan, sanis-  
 kantén anoe bade ditéda koe andjeun  
 ka Allah, tanwande koe Allah dipasih-  
<sup>23</sup> keun ka andjeun. 'Lahiran Jesoes ka  
 Marta: Doeloer maneh teh bakal hoe-  
<sup>24</sup> dang deui. 'Ari pioendjoek Marta: Sim-  
 koering tèrang pisan, <sup>c</sup> jen bade hoe-  
 dang dina kijamat, poë panganggeusan.  
<sup>25</sup> 'Lahiran Jesoes: <sup>d</sup> Nja kami noe djadi  
 kijamat djeung hiroep teh; saha-saha  
 noe përtjaja ka kami, tangtoe hiroep,  
<sup>26</sup> sanadjan geus paeh oge. 'Kitoe deui <sup>e</sup>  
 oenggal-oenggal djalma noe hiroep, sarta  
 përtjaja ka kami, moal paeh salalang-  
 gengna. Koemaha maneh përtjaja eta  
<sup>27</sup> teh? 'Ari pioendjoekna ka Jesoes: Noen  
 Goesti! soemoehoen, <sup>f</sup> simkoering përt-  
 jaja pisan, jen andjeun teh Kristoes,  
 Poetra Allah, <sup>g</sup> anoe bade soemping ka  
<sup>28</sup> doenza teja. 'Sanggeusing mioendjoek  
 kitoe, toloej leumpang, ngala Maria  
 saderekna, sarta ririkipan, ari pokna:  
 Goeroe teh geus aja di ditoe, maneh  
<sup>29</sup> disaoer. 'Dëmi eta, barang ngareungeu,  
 ngageuwat bae indit, ngadeueheusan ka  
<sup>30</sup> Jesoes. 'Ari Jesoes tatjan lëbët ka desa  
 teh, aja keneh dina ēnggon Marta në-  
<sup>31</sup> pangka andjeunna teja. 'Geus kitoe  
 oerang Jahoedi, anoe reureudjeungan  
 djeung Maria di djero imah, nja eta  
 noe ngalilipoer teja, barang narendjo  
 Maria ngageuwat indit ka loewar, toe-  
 loej pada noetoerkeun, bari ngaromong:  
 Eta teh angkat ka astana, hajangeun  
<sup>32</sup> nangis di dinja. 'Barang dongkap Maria  
 ka ēnggon noe keur dilinggihan koe Je-  
 soes, sarta katendo andjeunna teh, toe-  
 loej brék mëndék kana dampalna, bari  
 oendjoekan: Noen Goesti! oepami an-

djeun tadina linggih di dijeu, doeloer  
 33 simkoering moal waka maot. 'Dëmi Je-  
 soes, mangsa ningali Maria nangis, nya  
 kitoe deui oerang Jahoedi anoe miloe  
 daratang teja pada tjeurik, ladjëng ka-  
 langkoeung nya hawatoseun di djéro soek-  
 34 mana, sarta ngérik pisan manahna; 'ari  
 lahirna: Di mana diroewangna koe mar-  
 raneh? Ari oendjoekanana: Noen Goesti!  
 35 soemangga ka dijen tingalian. 'Ladjëng  
 36 <sup>h</sup> Jesoes rambisak tji-sotjana. 'Pok ngar-  
 romong oerang Jahoedi: Geura djareu-  
 eung, aja sakitoe asihemuna ka dinja!  
 37 'Ari noe sawareh ngaromong: Naha eta  
<sup>i</sup> noe ngabeuntakeun panon noe mérém  
 teja, karah teu bisaun mapalangan paeh  
 38 ka eta djalma? 'Dëmi Jesoes kahoedang  
 deui hawatos di djéro manahna, ladjëng  
 dongkap ka astana; ari astana teja goe-  
 ha, sarta beunang noetoepan koe hidji  
 39 batoe. 'Ngalahir Jesoes: Eta batoe geura  
 singkirkeun! Ari Marta, saderek noe  
 maot teja, seug oendjoekan: Noen Goesti!  
 ajeuna eta geus baoe, karana geus meu-  
 40 nang opat poë lamina. 'Lahiran Jesoes  
 ka Marta: Naha kami lain geus ngala-  
 hir ka maneh, jen maneh lamoen pér-  
 tjaja bakal nendjo kameljaän Allah?  
 41 'Tidinja batoena koe djalma teh dising-  
 kirkeun tina ènggon noe maot teja. Geus  
 kitoe Jesoes <sup>j</sup> ningali ka loehoer, bari  
 oendjoekan: Noen Ama! simkoering moe-  
 dji soekoer, doekeh geus dikaboelkeun  
 42 nya panëda simkoering. 'Sarëng simkoer-  
 ing geus tèrang, jen Ama hanteu loe-  
 wang ngaboelkeun ka panëda simkoer-  
 ing; nanging <sup>k</sup> tina sabab djalma-djalma  
 noe koempoel ngarijoeng, noe mawi sim-  
 koering geus mioendjoek kitoe, soepaja  
 pada pérpjaja, jen Ama noe geus miwa-  
 43 rang simkoering. 'Sanggeusna ngoen-  
 djoekkeun kitoe, <sup>l</sup> ladjëng Jesoes ngala-  
 hir sarta bëdas pisan gëntrana, kieu:  
 44 Eh Lasaroë! geura ka loewar. 'Toe-  
 loej noe maot teh ka loewar, ari len-  
 ngeun djeung soekona dibueungkeut ke-  
 neh koe boëh majit, sarta rarajna beu-  
 nang moengkoes keneh <sup>m</sup> koe salëmpaj.  
 Ngalahir Jesoes ka djalma-djalma teja:  
 Geura laänan, soepaja bisa leumpang!

a p. 6:19. b Loek. 10:39, 40. c Lal. 24:15.  
 d p. 5:26; 6:40, 54. e p. 8:51. f p. 6:69.  
 g Mat. 11:3. h Loek. 19:41. i p. 9:6. j p. 17:1.  
 k p. 12:30. l p. 5:25. m p. 20:7.

45 Tidinja <sup>a</sup> loba pisan tina lëbah oerang  
 Jahoedi, anoe geus daratang ka Maria  
 teh, sarta narendjo ka noe didamél koe  
 Jesoes teja, toeloej përtjaja ka andjeun-  
 46 na. 'Tatapi noe sawareh deui mah la-  
 leumpang <sup>b</sup> ka ahli parisi, toeloej mo-  
 pojaneun noe didamél koe Jesoes teja.  
 a p. 7:31. b p. 9:13.  
 47 Geus kitoe para panghoeloe agoeng  
 djeung ahli-ahli parisi ngoempoelkeun  
 rad; geus koempoel, kieu salaoerna:  
<sup>c</sup> Koemaha oerang nya pipëtaeuana?  
 karana eta djalma teh reja migawena  
 48 tanda. 'Lamoen koe oerang diantép kitoe,  
 tangtoe sakabehna ge përtjaja ka dinja;  
 geus kitoe oerang Roem bakal daratang  
 sarta ngarëboet nagara djeung bangsa  
 49 oerang. 'Aja hidji djalma, rad keneh,  
 ngaranna <sup>d</sup> Kajapas, dina taoen harita  
 djenëng panghoeloe agoeng, pok miha-  
 toer ka papada rad: Sampejan teh teu  
 50 aroeninga naon-naon; 'sarta teu ngeling-  
 kunn, <sup>e</sup> leuwih hadé ka diri oerang, paeh  
 djalma sahidji ngagantian bangsa, ti ba-  
 51 tan tjilaka sabangsa kabeh mah. 'Pang-  
 mihatoerna sakitoe Kajapas teh, lain  
 pahamna sorangan; ari dina taoen harita  
 eta djénëng panghoeloe agoeng, noe  
 matak ngawëdjangkeun. Jen Jesoes bakal  
 52 maot ngagantian ka bangsa; 'sarta lain  
 woengkoel ka eta bangsa bae, malah-  
 malah <sup>f</sup> soepaja poetra Allah anoe pa-  
 balëntjar koe andjeunna dikoempoelkeun  
 53 djadi hidji. 'Tina poë harita <sup>g</sup> eta rë-  
 rëmpoegan djeung batoer-batoer, dek  
 maehan ka Jesoes. a Loek. 16:31.  
 b p. 12:19. c Loek. 3:2. d p. 18:14. e p. 10:16.  
 f Mat. 21:38.

54 Tidinja Jesoes hanteu angkat-angka-  
 tan deui katara di pélëbah oerang Ja-  
 hoedi; ladjëng bae djëngkar ti dinja ka  
 tanah noe deukeut ka tégal lëga, ka  
 nagara noe ngaran Epraim; toeloej ling-  
 gih di dinja rendjeung moerid-moeridna.  
 55 'Ari <sup>a</sup> paska oerang Jahoedi geus deu-  
 keut, sarta loba djalma ti tanah eta  
 noe laleumpang ka Jëroësalem, same-  
 mehna paska, sëdja dek ngabérësihan  
 56 dirina. 'Geus kitoe <sup>b</sup> pada nejangan Je-  
 soes, sarta ngaromong djeung batoer-  
 batoerna, keur narangoeng di kabah,  
 kieu pokna: Koemaha ari pamikir, eta  
 57 teh moal pidatangeun kana pestä? 'Dëmi  
 para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli

parisi <sup>c</sup> geus marentahkeun, oepama aja noe njaho ka ēnggon Jesoes, eta koedoe ngoeninga, soepaja beunang ditangkēp.  
<sup>a p. 6:4. b p. 7:11. c p. 9:22.</sup>

## PASAL 12.

Kari gēnēp poē deui ka paska teh, Jesoes soemping <sup>a</sup> ka Bet-Ania; didinja aja Lasaroës, noe geus maot, anoe dihoe-dangkeun koe Jesoes tina paehna teja.  
<sup>2</sup> 'Dēmi di dinja aja noe hadjat ti peuting, ngahormatan ka Jesoes; <sup>b</sup> Marta noe ngalalajanan, ari Lasaroës miloe djeung <sup>3</sup> noe ngarijoeng sarēng Jesoes. 'Gens kitoe Maria njandak sapon minjak nar-does noe toelen, sarta gēde pisan har-gana; seug ngaminjakan ka dampal Jesoes, <sup>c</sup> bari disoësoetan dampalna koe ramboetna; dēmi eta imah mabék koe <sup>4</sup> seungitna minjak teja. 'Toeloej ngomong hidji moeridna, nja eta Joedas anak Si-mon, Iskarior teja, <sup>d</sup> anoe bakal ngag-hijanat ka Jesoes: 'Koe naon eta mi-njak teu didjoewal harga tiloe ratoes dinar, seug toeloej disidékahkeun ka noe <sup>6</sup> marariskin? 'Pangomongna kitoe, lain sabab karoenjaeu ka noe marariskin; ngan sabab manehanana toekang maling, sarta <sup>e</sup> mamawa kantong, djeung <sup>7</sup> ngampihan anoe dibaktikeun. 'Ari lahir-an Jesoes: Ingkeun, oelah diopenan; eta beunang ngampihan manehanana <sup>8</sup> keur poëan kami diroewang. 'Karana noe mariskin teh salalawasna aja reudjeung maraneh; tatapi ari koe kami mah maraneh moal direudjeungan sala-lawasna. <sup>a</sup> Mat. 26:6; <sup>b</sup> p. 11:1, 43. <sup>c</sup> Lœck. 10:40.

<sup>c</sup> Lœck. 7:38. <sup>d</sup> p. 6:71. <sup>e</sup> p. 13:29.

9 Geus kitoe katangan koe oreang Ja-hoedi loba katjida, jen Jesoes keur ling-gih di dinja; toeloej daratang, lain tina sabab Jesoes woengkoel, bari hajangeun narendjo ka Lasaroës, <sup>a</sup> anoe dihoedang-<sup>10</sup> keun koe Jesoes tina maotna teja. 'Dēmi <sup>b</sup> para panghoeloe agoeng rērēmpoegan, <sup>11</sup> dek maehan ka Lasaroës ongkoh. 'Ka-rana <sup>c</sup> tina sabab Lasaroës reja pisan oerang Jahoeid anoe nejang, sarta toe-loej pērtjaja ka Jesoes. <sup>a p. 11:44.</sup>

<sup>b</sup> p. 11:47. <sup>c</sup> p. 11:45.

12 Ari isoekna <sup>a</sup> loba pisan djalma noe geus daratang kana <sup>b</sup> eta pesta, mangsa ngadarenge Jesoes rek soemping ka Jē-<sup>13</sup> roesalem, 'toeloej ngabarétot palapah-

palapah korma, geus kitoe boedal ma-rapagkeun ka Jesoes, sarta pada soerak: Hosanna! <sup>c</sup> Sing salamēt anoe soemping koe padjénengan Pangeran, Radja Israel!

<sup>14</sup> 'Ladjēng Jesoes mēndakan <sup>d</sup> hidji kalde ngora, seug dititihan; sakoemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab kijeu:  
<sup>15</sup> 'Maneh oelah sijeun-sijeun, eh anak Sion! masing njaho, Radja maneh rek datang, <sup>16</sup> toenggang anak kalde bikang. 'Ari eta dina mimitina teu kahartieun koe moe-rid-moeridna; tatapi mangsa Jesoes <sup>e</sup> geus dimoeljakeun, didinja ras aring-teun, jen geus disératkeun hal andjeunna kitoe, sarta djalma geus marilampah-keun ka andjeunna anoe kitoe pētana.  
<sup>17</sup> 'Dēmi djalma-djalma noe ngadjadja-pkeun Jesoes pada njaksian, jen andjeunna geus njaoer Lasaroës ka loewar ti djēro astana, sarta dihoedangkeun tina <sup>18</sup> maotna. 'Noe matak djalma-djalma teh marapagkeun ge, sabab ngadarenge jen <sup>19</sup> andjeunna midamēl eta tanda teja. 'Ti-dinja ahli parisi ngaromong djeung ba-toer-batoerna: Na katingali koe saram-pejan, jen pimaksoedeur sarampejan teu aja pisan ladjoena? Toeh geuning, <sup>f</sup> sa-doenga kabeh pada noetoerkeun ka eta teh.

<sup>a</sup> Mat. 21:8. <sup>b</sup> p. 11:56. <sup>c</sup> Djab. 118:26.

<sup>d</sup> Mat. 21:2. <sup>e</sup> p. 7:39. <sup>f</sup> p. 3:26.  
<sup>20</sup> 20 Dēmi di pēlēbah djalma noe daratang <sup>a</sup> dek sēmbahijang dina pesta teja, aja <sup>21</sup> oerang Joenani. 'Eta teh toeloej njalamperkeun ka Pilipoes, <sup>b</sup> anoe asal ti Bet-Saida bilangan Galilea, sarta bari nēnēda, kijeu pihatoerna: Noen djoera-gan! simkoering <sup>c</sup> hajang pisan narendjo <sup>22</sup> ka Jesoes. 'Tidinya Pilipoes indit, seug poepoelih ka Andreas; ari koe Andreas reudjeung Pilipoes dioendjoekkeun ka <sup>23</sup> Jesoes. 'Dēmi Jesoes ngawalon ka dinja, kijeu lahirna: Geus tēpi ka waktoena, <sup>d</sup> jen Poeter manoesa teh dimoeljakeun. <sup>24</sup> 'Satēmēn-tēmēnna, kami ngalahir ka maraneh: <sup>e</sup> Oepama siki tarigoe hanten ragrag dina tanéuh sarta teu paeh, tan-wande tētēp bae sahidji; tatapi lamoen <sup>25</sup> paeh mah, boewahan loba pisan. 'Saha-saha <sup>f</sup> noe njaāh ka njawana, bakal ka-leungitan koe njawana; kitoe deui saha-saha noe iklas ka njawana dijieu doenya, eta noe bakal nētēpkun njawana tēpi <sup>26</sup> kana hiroep noe langgēng. 'Lamoen aja noe dek ngawoela ka kami, eta koedoe

anoet ka kami; sarta <sup>a</sup> di mana kami nja aja, abdi kami ge nja di dinja piajaeunana. Djeung deui lamoen aja noe ngawoela ka kami, tangtoe dihormat 27 koe Rama. 'Ajeuna <sup>b</sup> hate kami ngaglepér; djeung koemaha kami nja oendjoekan? Noen Ama! moegi simkoering dileupaskeun ti djéro waktoe ijeu. <sup>c</sup> Nanging nja eta sababna noe matak simkoering geus datang ka djéro waktoe 28 ijeu. 'Noen Ama! moegi ngamoeljakeun padjénengen Ama. Geus kitoe <sup>d</sup> aja gëntra ti langit, kijeu: Koe kami énggeus dimoeljakenn teh, sarta koe kami rek 29 dimoeljakeun deui! 'Démi djalma-djalma noe nangtoeng di dinja sarta ngadenge, toeloej ngaromong jen aja goeloedoeg. Tjék sawareh deui: Aja malaikat naga- 30 lahir ka andjeunna. 'Ngalahir Jesoes, kijeu lahirna: <sup>e</sup> Lain tina sabab kami pangajana gëntra teh, ngan sabab ma- 31 raneh. 'Ajeuna hoekoeman teh ditérap- kunnana ka ijen doanya; <sup>f</sup> kapala ijen doanya ajeuna bakal didjongklokkeun 32 ka loewar. 'Djeung deui <sup>g</sup> samangsa kami geus dika-loehoerkeun ti boemi, <sup>h</sup> koe kami bakal ditarik sakabehna ka 33 kami. 'Ngalahirkeunana kitoe teh, na- wiskeun pétana maot, anoe bakal kaso- 34 rang koe andjeunna. 'Ngawangsoel djalma-djalma teh ka Jesoes: Simkoering geus ngaroeping tina toret, <sup>i</sup> jen Kristoes teh tétèp salalanggëngna; na andjeun koemaha ngalahir, jen: Poetra manoesa teh koedoe dika-loehoerkeun? 35 Saha teja eta Poetra manoesa teh? 'Lahiran Jesoes ka eta djalma: <sup>j</sup> Sakeudeung deui waktoe tjaäng teh aja di maraneh; <sup>k</sup> geura leumpang meungpeung maraneh boga keneh tjaäng teja, soepaja oelah kaberoe koe poëk. Ari noe leumpang di noe poëk mah, moal njahoëun noe 36 didjoegdjoeg. 'Meungpeung maraneh boga keneh tjaäng teja, geura pétjaja kana eta tjaäng, soepaja maraneh jdadi <sup>l</sup> anak tjaäng. Nja kitoe pilahir Jesoes; ladjéng angkat, njoempoet ti eta djalma-djalma.

<sup>a</sup> Lal. 8 : 27. <sup>b</sup> p. 1 : 45. <sup>c</sup> Loek. 19 : 3. <sup>d</sup> p. 18 : 32; 17 : 1. <sup>e</sup> 1 Kor. 15 : 36. <sup>f</sup> Loek. 17 : 33. <sup>g</sup> p. 14 : 3. <sup>h</sup> Mat. 26 : 38. <sup>i</sup> Mark. 14 : 35. <sup>j</sup> Mat. 3 : 17. <sup>k</sup> p. 11 : 42. <sup>l</sup> p. 16 : 11; Kol. 2 : 15. <sup>m</sup> p. 3 : 14; 8 : 28. <sup>n</sup> p. 6 : 44; 11 : 52. <sup>o</sup> Djab. 45 : 7; 72 : 17; Dan. 7 : 14. <sup>p</sup> p. 7 : 33. <sup>q</sup> Jér. 13 : 16. <sup>r</sup> Loek. 16 : 8.

37 Sanadjan Jesoes midamél tanda sikitoe rejana ge di hareupeun maraneha-

nana, teu pétjajaeun bae ka andjeunna; <sup>s</sup> 'soepaja kalaksanakeun pilahir nabi Jésaja, noe geus dilahirkeun kijeu: <sup>t</sup> Eh, Pangeran! saha noe geus pétjaja ka panggoewaran simkoering sadaja? saréng ka saha geus boekti panangan Pangeran? <sup>u</sup> 'Nja kitoe sababna noe matak teu barisaeun pétjaja, pedah <sup>v</sup> Jésaja geus 40 ngalahir deui: 'Koe andjeunna panon maranehanana geus dilolongkeun, sarta hatena ditareunaskeun; soepaja oelah na- rendjo koe panon, djeung oelah ngaharti koe hate, djeung oelah tarobat, sarta 41 oelah ditjageurkeun koe kami.' Noe bijeu teh koe Jésaja dilahirkeun <sup>w</sup> keur mangsa ningali kamaeljaän andjeunna, sarta 42 ngalahirkeun salira andjeunna. 'Sangki- lang kitoe, <sup>x</sup> tina pélébah para kapala ge reja pisan noe pétjajaeun ka Jesoes; tatapi teu ngarakoekueun, bawaning si- jeun koe ahli parisi, soepaja oelah di- 43 toendoeng ti djéro masigit. 'Karana <sup>y</sup> ba- rogoheun kana kahormatan ti djalma, ti batan kana kahormatan ti Allah.

<sup>s</sup> Jés. 53 : 1. <sup>t</sup> Jés. 6 : 9; Mat. 13 : 14. <sup>u</sup> Jés. 6 : 1. <sup>v</sup> d p. 7 : 48; 9 : 22. <sup>w</sup> p. 5 : 44.

44 Ari Jesoes ngalahir sarta bédas, kijeu lahirna: Saha-saha noe pétjaja ka kami, <sup>z</sup> lain pétjaja ka kami, énjana mah ka 45 noe miwarang kami. 'Sarta <sup>b</sup> noe nendjo ka kami, nja nendjo ka noe miwarang 46 kami. 'Kami teh <sup>c</sup> nja damar, geus datang ka doanya, soepaja oenggal-oenggal djalma noe pétjaja ka kami, oelah tji- 47 tjing di noe poëk. 'Djeung deui lamoen aja djalma ngadenge ka pilahir kami, tatapi teu dipertjaja, eta koe kami moal dihoekoeman; karana <sup>d</sup> kami noe matak datang, lain dek ngahoekoeman doanya, ngan soepaja doanya koe kami disala- 48 mëtkeun. 'Saha-saha <sup>e</sup> noe nampik ka kami, djeung teu narima ka pilahir kami, aja noe ngahoekoeman injá; ari pilahir, anoe geus dilahirkeun koe kami, nja eta noe bakal ngahoekoeman ka dinja 49 dina poë panganggeusan. 'Karana <sup>f</sup> kami ngalahir teja lain karép sorangan; ari Rama, noe miwarang kami, geus maparin timbalan ka kami, hal noe koedoe dipilahir, sarta hal noe koedoe diwoe- 50 roekkeun. 'Sarta kami njaho, ari timbalan andjeunna teh nja eta hiroep noe langgëng. Koe sabab eta, anoe dipilahir koe kami, nja eta koe kami dilahirkeun

sakoemaha noe koe Rama geus diandikakeun ka kami. <sup>a p. 5:24. 30, 38; 7:16.</sup>  
<sup>b p. 10:30; 14:9. c p. 8:12. d p. 3:17. e p. 3:18;</sup>  
<sup>8:24. f p. 5:19; 7:16; 8:28.</sup>

## PASAL 13.

Děmi <sup>a</sup> samemeh pesta paska, doemeh Jesoes waspaoeun <sup>b</sup> ajeuna geus dongkap ka waktoena bakal ngalih ti ijeu doenya ka Rama, sakoemaha andjeunna geus mikaäsih ka djalma kagoenganana, noe araja di doeuya, nja kitoe dipikaäsihna dongkap ka toetoeg-  
<sup>2</sup> na. 'Mangsa keur dalahar, (sanggeus  
<sup>c</sup> Iblis kana hate Joedas anak Simon, Iskariot teja, ngasoepkeun pikir sina  
<sup>3</sup> ngahijanat ka Jesoes,) 'doemeh Jesoes oeningaeun, <sup>d</sup> jen Rama geus maparinkeun saniskara ka pananganana, kitoe deni jen andjeunna ka loewar ti Allah,  
<sup>4</sup> sarta rek moelih ka Allah: 'noen dahar, ladjeng ngadéng, sarta tjoetjoel-tjoetjoel panganggona; tidinja njandak la-  
<sup>5</sup> won bolas, dianggo beulitan.'Gens kitoe njitjikeun tjai kana bokor, ladjeng ngamimitian <sup>e</sup> ngoembah soekoe moeridmoerid, bari disoesoetan koe lawon  
<sup>6</sup> bolas, noe dianggo beulitan teja.'Tidinja dongkap ka Simon Petros. Ari eta seug oendjoekan ka Jesoes: Noen Goesti! koemaha andjeun rek ngoembah soekoe  
<sup>7</sup> simkoering? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka Petros: Anoe dipilampah koe  
<sup>8</sup> kami, eta maneh ajeuna moal njaho; tatapi mëngke ka harenp mah koe ma-  
<sup>9</sup> neh tangtoe kaharti.'Ari pioendjoek Petros: Salalawasna ge koe simkoering moal dirémpagan andjeun ngoembah soekoe simkoering. Walonan Jesoes ka  
<sup>10</sup> dinja: <sup>f</sup> Lamoen maneh koe kami teu dikoembah, moal kadoeoeman kami.  
<sup>11</sup> 'Pioendjoek Simon Petros ka Jesoes: Noen Goesti! oelah soekoe woengkoel,  
<sup>12</sup> leungeun djeung sirah koedoe oge.'Lahiran Jesoes ka dinja: Ari noe geus di-  
<sup>13</sup> mandian mah, teu koedoe-koedoe deui  
<sup>14</sup> ngan soepaja dikoembah soekoe bae, da  
<sup>15</sup> geus bérésih kabeh. Maraneh teh <sup>g</sup> geus  
<sup>16</sup> bérésih, tatapi teu sarereja. 'Karana  
<sup>17</sup> <sup>h</sup> Jesoes langkoeng oeninga ka noe ba-  
<sup>18</sup> kal ngahijanat ka salira andjeunna; nja  
<sup>19</sup> kitoe noe matak ngalahir: Maraneh teu  
<sup>20</sup> bérésih sarereja. <sup>a p. 12:1. b p. 8:20.</sup>  
<sup>c</sup> Loek. 22:3. <sup>d</sup> p. 3:35. <sup>e</sup> Loek. 7:44. <sup>f</sup> 1 Kor.  
<sup>6:11. g</sup> p. 15:3. <sup>h</sup> p. 6:70, 71.

<sup>12</sup> Ari geus parantos ngoembah soekoe moerid-moerid, sarta geus dianggo deui panganggona, ladjeng tjalik, sarta ngalahir ka moerid: Koemaha, koe maraneh kaharti anoe bijeu koe kami dipilampah  
<sup>13</sup> ka maraneh? 'Ari maraneh njaréboet-  
<sup>14</sup> keun ka kami Goeroe djeung Goesti;  
<sup>15</sup> <sup>a</sup> eta běnér pangnjéboetkeun maraneh  
<sup>16</sup> kitoe teh, karana kami nya eta. 'Ari k-  
<sup>17</sup> ami, anoe djadi Goesti sarta Goeroe, geus  
<sup>18</sup> ngoembah soekoe maraneh, <sup>b</sup> nya kitoe  
<sup>19</sup> deui maraneh koedoe silih-koembah soe-  
<sup>20</sup> koe djeung batoer-batoer.'Karana kami  
<sup>21</sup> geus mere <sup>c</sup> toeladan ka maraneh, soe-  
<sup>22</sup> pajá maraneh ge pada migawe sakoe-  
<sup>23</sup> maha noe koe kami geus dipilampah ka  
<sup>24</sup> maraneh. 'Satémén-téménna, kami ngala-  
<sup>25</sup> hir ka maraneh: <sup>d</sup> ari noe djadi boed-  
<sup>26</sup> jang, moal leuwih ti djoeraganana;  
<sup>27</sup> kitoe deui piwarangan moal leuwih ti  
<sup>28</sup> noe miwarang. 'Lamoen eta pérkara  
<sup>29</sup> geus dikanjahokeum koe maraneh, <sup>e</sup> nya  
<sup>30</sup> salamět maraneh lamoen dipilampah.  
<sup>31</sup> 'Kami lain ngalahirkeun maraneh sakab-  
<sup>32</sup> beh; kami njaho mana noe geus dipilih  
<sup>33</sup> koe kami; ari eta noe matak kitoe soe-  
<sup>34</sup> pajá kalaksauakeun Kitab noe kijeu teja:  
<sup>35</sup> <sup>f</sup> 'Noe sok dadaharan roti koering, ajeuna  
<sup>36</sup> geus ngagagkeun soekoe ka koering. 'Ti  
<sup>37</sup> mangsa ajeuna <sup>g</sup> koe kami dilahirkeun  
<sup>38</sup> ka maraneh, samemeh boekti, soepaja  
<sup>39</sup> maraneh mangsa geus boekti pada pér-  
<sup>40</sup> tajja, <sup>h</sup> jen kami nya eta teja.'Satémén-  
<sup>41</sup> téménna, kami ngalahir ka maraneh:  
<sup>42</sup> <sup>i</sup> lamoen aja noe dititah koe kami, saha-  
<sup>43</sup> saha noe narima eta, nya eta uarima ka  
<sup>44</sup> kami; ari noe narima ka kami, nya eta  
<sup>45</sup> narima ka noe geus miwarang kami.

<sup>a</sup> Mat. 23:8. <sup>b</sup> Loek. 22:26, 27. <sup>c</sup> 1 Petr. 2:21.  
<sup>d</sup> Mat. 10:24. <sup>e</sup> Jak. 1:25. <sup>f</sup> Djab. 41:10; Mat.  
<sup>26:23. g</sup> p. 14:29; 16:4. <sup>h</sup> p. 8:24. <sup>i</sup> Mat. 10:40;  
<sup>j</sup> Loek. 10:16.

<sup>21</sup> Ari Jesoes geus ngalahirkeun kitoe,  
<sup>22</sup> ladjeng ngaléngis di djéro soekmana,  
<sup>23</sup> sarta ngajaktoskeun, kijeu lahirna: <sup>a</sup> Sa-  
<sup>24</sup> témén-téménna, kami ngalahir ka ma-  
<sup>25</sup> raneh: aja hidji djalma batoer maraneh  
<sup>26</sup> bakal ngahijanat ka kami. 'Tidinja moe-  
<sup>27</sup> rid silih-tendjo, sarta pada mangmang  
<sup>28</sup> mana noe dilahirkeun teh. 'Aja hidji  
<sup>29</sup> moeridna, <sup>b</sup> noe dipikaäsih koe Jesoes,  
<sup>30</sup> dijokoeng deukent pangkon Jesoes. 'Eta  
<sup>31</sup> teh seug dikitjeupan koe Simon Petros,  
<sup>32</sup> soepaja naroskeun mana teja noe dilila-  
<sup>33</sup> 25 hirkeun teh. 'Toeloej eta ngalendehan

kana dada Jesoes, sarta oendjoekan:  
 26 Noen Goesti! noe mana teja? 'Ari walonan Jesoes: Mana-mana noe koe kami rek dipangnjotjolkeun sahoewapeun, sarta disodoran sakali, nja eta. Dëmi  
   <sup>c</sup> geus ditjotjolkeun noe sahoewapeun teh, ladjëng disodorkeun ka Joedas anak  
 27 Simon, Iskariot teja. 'Sanggeusna noe sahoewapeun teja disodorkeun, seug Setan teh njoeroep ka Joedas. Geus kitoe Jesoes ngalahir ka dinja: Anoe dek dipigawe koe maneh teja, geuwat-geuwat  
 28 lampahkeun. 'Ari noe ngarijoeng euweuh noe ngahartieun sababna noe matak  
 29 Joedas dilahiran kitoe. 'Panjanana noe sawareh, Joedas teh <sup>d</sup> pedah mamawa kantong, dipiwarang koe Jesoes: Geura barangbenli anoe koedoe dipake koe oerang dina pesto; atawa dipiwarang njidékahkeun naon-naon ka noe maris-  
 30 kin. 'Sanggeusna noe sahoewapeun teja koe manehanana ditamparan, ngagenuwat bae indit ka loewar. Harita teh ti peutting. <sup>a</sup> Mat. 26: 21. <sup>b</sup> p. 19: 26. <sup>c</sup> Moesa 12: 8.  
   <sup>d</sup> p. 12: 6.

31 Ari geus ka loewar Joedas teh, ladjëng Jesoes ngalahir: <sup>a</sup> Ajeuna mah Poetra manoesa teh geus dimoeljakeun, sarta Allah geus dimoeljakeun di djëro Poetra  
 32 manoesa. 'Lamoen Allah geus dimoeljakeun di djëro Poetra manoesa, Allah ge ka eta tangtoe ngamoeljakeun deui di djëro salira andjeunna, sarta tereh pisan  
 33 dimoeljakeunana. 'Eh, baroedak! ngan sakeudeung deui kami aja di maraneh teh. Maraneh bakal narejangan kami, sarta sakoemaha noe koe kami dilahirkeun ka oerang Jahoedi kijeu teja: <sup>b</sup> Ka  
   <sup>c</sup> enggon noe rek didjoegdjoeog koe kami, maraneh moal bisa daratang: nja kitoe  
 34 Kami mere ka maraneh hidji parentah noe anjar, <sup>e</sup> nja eta koedoe silih-pikanjaäh; saperti kami geus mikanjaäh ka maraneh, soepaja maraneh oge silih-pikanjaäh. 'Tina lantaran eta bakal njarahoeün sakabeh, jen maraneh teh moerid  
 35 kami, <sup>d</sup> nja eta lamoen maraneh silih-pikanjaäh djeung batoer-batoer.

<sup>a</sup> p. 12: 23; 17: 1, 5. <sup>b</sup> p. 7: 34; 8: 21. <sup>c</sup> p. 15: 12.

<sup>d</sup> 1 Joh. 2: 5.

36 Pok Simon Petros oendjoekan ka Jesoes: Noen Goesti! andjeun teh bade angkat ka mana? Ari walonan Jesoes ka Petros: Ka enggon noe rek didjoeg-

djoeg koe kami, maneh ajeuna moal bisa ngiring, <sup>a</sup> tatapi mëngke ka hareup mah  
 37 tangtoe ngiring ka kami. 'Pioendjoek Petros ka Jesoes: Noen Goesti! koe-maha noe mawi simkoering ajeuna teu kenging ngiring ka andjeun? <sup>b</sup> Simkoerring teh soemëdja nalangan pati ka an-  
 38 djeun. 'Ari walonan Jesoes ka dinja: Koetan maneh dek nalangan pati ka kami? Satémén-téménna, kami ngalahir ka maneh: hajam moal waka kongkongok, samemeh maneh nganglës ka kami tiloe kali. <sup>a</sup> p. 21: 18, 19; 2 Petr. 1: 14.  
   <sup>b</sup> Mat. 26: 33; Lœk. 22: 33.

#### PASAL 14.

Hate maraneh oelah kalélban; maraneh përtjaja ka Allah, sing përtjaja  
 2 deui ka kami. 'Dina gëdong Ama kami reja pisan pangkeng; lamoen teu kitoe, geus tangtoe maraneh dibedjaän koe  
 3 kami. Kami dek ijang, njadijkeun éng-  
 4 gon keur maraneh. 'Mangsa kami geus ijang, sarta geus njadijkeun énggon  
 5 keur maraneh, kami tangtoe datang deui  
 6 ngala maraneh; <sup>a</sup> soepaja maraneh ge  
 7 aja di énggon noe diajaän koe kami.  
 8 'Djeung deui énggon noe rek didjoegdjoeog koe kami, eta maraneh geus njaho,  
 9 sarta djalanna maraneh geus njaho.' Pok  
 10 <sup>b</sup> Tomas mioendjoek ka Jesoes: Noen Goesti! simkoering sadaja teu tèrang  
 11 ka énggon noe rek diboedjëng koe Goesti;  
 12 saréng koemaha simkoering teh pibi-  
 13 saeun tèrang kana djalanna? 'Ari lahiran  
 14 Jesoes ka dinja: Nja kami noe djadi  
 15 djalanan, djeung kajaktian, sarta hiroep.  
 16 <sup>c</sup> Moal aja noe datang ka Rama, ngan  
 17 koedoe lantaran ti kami. 'Tijap-tijap  
 18 maraneh geus njaho ka kami, tangtoe geus  
 19 narendjo ka andjeunna. 'Pok Pilipoes  
 20 mioendjoek ka Jesoes: Noen Goesti!  
 21 moegi tingalikeun Rama teh ka sim-  
 22 koering sadaja; oepantén kitoe mah sim-  
 23 koering tjëkap. 'Ari lahiran Jesoes ka  
 24 dinja: Eh Pilipoes! sakitoe lilana kami  
 25 babarëngan djeung maraneh, naha maneh  
 26 tatjan njaho ka kami? <sup>d</sup> Saha-saha  
 27 noe nendjo ka kami, nja eta nendjo  
 28 ka Rama; naha tjék maneh: tingalikeun  
 29 Rama teh ka simkoering sadaja? <sup>e</sup> Koe-  
 30 maha maneh teu përtjaja, jen <sup>f</sup> kami teh

aja di djéro Rama, kitoe deui Rama aja di djéro kami? Ari piwoeroek, anoe koe kami diwoeroekkeun ka maraneh, pangdiwoeroekkeunana teh koe kami lain karép sorangan; <sup>f</sup> satégsna Rama, noe linggih di djéro kami, nja eta noe 11 midamél sakabehna padamélana. 'Masing përtjaja ka kami, jen kami teh aja di djéro Rama, kitoe deui Rama aja di djéro kami; oepama hanteu, koedoe përtjaja tina sabab padamélana. 'Satémén-témenna, kami ngalahir ka maraneh: saha-saha noe përtjaja ka kami, <sup>g</sup> padamélana anoe sok dipilampah koe kami, koe eta tangtoe dipigawe deni; sarta bakal migawe <sup>h</sup> anoe leuwih ti batan eta; karana kami dek ngadeu-12 heus ka Rama. 'Naon bae <sup>i</sup> anoe koe maraneh dek disoehoenkeun koe djénengan kami, eta koe kami tangtoe di-djadikeun, <sup>j</sup> soepaja Rama dimoeljakeun 14 di djéro Poetra. 'Oepama aja noe koe maraneh disoehoenkeun koe djénengan kami, eta koe kami tangtoe didjadi-15 keun. 'Lamoen énja maraneh njaah ka kami, <sup>k</sup> koedoe nëtëpkéun ka parentah 16 kami. 'Sarta kami dek njoehoenkeun ka Rama, tidina maraneh tangtoe dipaparin Panglipoer noe sedjen deui, soepaja eta teh tétèp di maraneh salalang-17 gengna; 'tégnsna Roh kajaktian, <sup>l</sup> noe teu beunang ditarima koe doanya, sabab koe doanya teh teu katendoëun djeung teu kanjahoan. Ari maraneh mah njaraho ka eta, karana tétèp linggihna di maraneh, sarta bakal aja di djéro ma-18 raneh. 'Maraneh moal diantép pahatoe koe kami, <sup>m</sup> da kami datang deui ka 19 maraneh. 'Sakeudeung deui doanya teh moal nendjo ka kami; <sup>n</sup> ari maraneh mah bakal narendjo ka kami, sabab kami teh hiroep, kitoe deui maraneh 20 bakal hiroep. 'Dina poë harita maraneh tangtoe nganjahokeun, jen kami aja di djéro Ama, ari maraneh aja di djéro kami, kitoe deui kami aja di djéro ma-21 raneh. 'Saha-saha noe ngabogaán parentah kami sarta ditétëpkéun, nja eta noe njaah ka kami; ari noe njaah ka kami, bakal dipikaäsih deui koe Ama koe, kitoe deui kami bakal mikanjaah ka dinja, sarta bakal ngebrehkeun diri 22 koe, ka dinja. 'Ari <sup>o</sup> Joedas, tapi lain Iskariot teja, seug mioendjoek ka Je-

soes: Noen Goesti! koemaha noe mawi Goesti kërsa ngebrehkeun salira andjeun ka simkoering sadaja, lain ka doenya? 23 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka Joe-das: Oepama aja djalma njaah ka kami, tangtoe nëtëpkéun ka piwoeroek koe, sarta koe Ama bakal dipikaäsih; ari koe djeung Ama bakal saroemping ka noe kitoe teh, toeloej linggih di mane-24 hanana. 'Noe teu njaah ka kami, moal nëtëpkéun ka piwoeroek koe; ari piwoeroek noe kadenge koe maraneh, <sup>p</sup> lain anoe koe pribadi, satégsna ka-goengan Rama, noe miwarang koe teja. <sup>a</sup> p. 12: 26; 17: 24; <sup>b</sup> p. 11: 16; <sup>c</sup> Ibr. 7: 25; 9: 8; 1 Petr. 1: 21; <sup>d</sup> p. 12: 45; <sup>e</sup> p. 10: 38; 17: 21; <sup>f</sup> p. 5: 19; 8: 28; <sup>g</sup> Mark. 11: 23; 16: 17. <sup>h</sup> Lal. 2: 41; 5: 15; <sup>i</sup> p. 15: 7; 16: 23; <sup>j</sup> p. 5: 23; <sup>k</sup> p. 15: 16; <sup>l</sup> Joh. 5: 3; <sup>l</sup> p. 7: 39. <sup>m</sup> Mat. 28: 20; <sup>n</sup> p. 16: 16; <sup>o</sup> Loek. 6: 16; <sup>p</sup> p. 7: 16.

25 Eta përkara koe kami geus dilahir-keun ka maraneh teh meungpeung reudjeungan. 'Tatapi <sup>a</sup> ari Panglipoer teja mah, nja eta Roh Soetji, anoe koe Rama rek dipiwarang koe djénengan koe, <sup>b</sup> eta teh bakal ngawoeroekkeun saniskara ka maraneh, sarta bakal ngingëtkeun ka maraneh sakoer-sakoer noe koe koe koe geus dilahirkeun ka maraneh. 26 'Kami ninggalan <sup>c</sup> kasénangan ka maraneh; kasénangan kami teh koe koe dibikeun ka maraneh; ari koe koe mere teh ka maraneh lain saperti mere-na doanya. Hate maraneh oelah kaléle-27 ban, djeung oelah geder. 'Koe maraneh kadenge pilahir koe ka maraneh anoe kijeu teja: <sup>d</sup> koe rek ijang, sarta datang deui ka maraneh. Oepama énja maraneh teh njaah ka koe, tangtoe pada boengah, pedah koe ngalahir, jen koe rek ngadeuhens ka Rama; karana Ama 28 teh leuwih ti batan koe. 'Ajeuna eta koe koe koe geus dilahirkeun ka maraneh, samemeh boekti, <sup>e</sup> soepaja maraneh 29 mangsa geus boekti pada përtjaja. 'Kam-30 i teh moal loba deui sasaoeran djeung maraneh; karana <sup>f</sup> kapala ijeu doanya rek datang, <sup>g</sup> dëmi ka koe euweuh pi-31 milikeunana. 'Tatapi soepaja doanya teh njahoëun jen koe njaah ka Rama, <sup>h</sup> sarta ngalampahkeun sakoemaha noe koe Rama geus ditimbalkeun ka koe: geura narangoeng, hajoe oerang indit ti djen! <sup>a</sup> p. 15: 26. <sup>b</sup> p. 16: 14; <sup>c</sup> Joh. 2: 20, 27. <sup>c</sup> p. 16: 33; Pil. 4: 7. <sup>d</sup> d p. 14: 3. <sup>e</sup> p. 13: 19; 16: 4. <sup>f</sup> p. 12: 31. <sup>g</sup> Ibr. 7: 26. <sup>h</sup> p. 10: 18; 12: 49.

## PASAL 15.

Ijeu kami teh tangkal anggoer noe saestoe, ari Ama kami pangébonanana.  
 2 'Oenggal-oenggal dahan koe amo han-teu boewahan, koe Ama dieuwehkun; děmi oenggal-oenggal noe boewahan mah dibérésihan koe Ama, <sup>a</sup> sina tam-  
 3 bah boewahananana. 'Ari maraneh ajeuna mah <sup>b</sup> geus bérésih, tina sabab pilahir,  
 4 anoe koe koe dilahirkeun ka maraneh teja. 'Masing <sup>c</sup> pada tětěp di djéro kami,  
 djeung koe di djéro maraneh. Saperti  
 5 dahan teu bisaeun boewahan koe man-  
 neh, ari teu tětěp dina tangkalna ang-  
 goer mah, nja kitoe deui maraneh, ari  
 6 ten tětěp di djéro kami. 'Kami teja tang-  
 kal anggoer teh, ari maraneh dahan-  
 dahanna. Saha-saha noe tětěp di djéro  
 7 kami, djeung koe di djéro manehanana,  
 eta tangtoe leubent boewahananana; ka-  
 rana lamoen teu djeung koe mah, <sup>d</sup> ma-  
 rauhe moal bisa migawe naon-naon.  
 8 'Oepama aja noe teu tětěp di djéro  
 9 koe, <sup>e</sup> eta mah dipitjeunna ka loewar, saperti  
 dahan, sarta datang ka garing; děmi  
 10 geus kitoe dikoempelkeun, toloej di-  
 aloengkeun kana seuneu, seug dideroek.  
 11 'Lamoen maraneh tětěp di djéro  
 12 koe, kitoe deui piwoeroek koe tětěp di djéro  
 maraneh, <sup>f</sup> naon bae kahajang maraneh  
 soehoenkeun, tanwande dikaboel. 'Eta  
 13 matak ngamoeljakeun ka Ama koe, la-  
 moen maraneh baroewahan leubent;  
 14 sarta bakal djaradi moerid koe. 'Sa-  
 perti Rama geus mikaäsih ka koe, nja  
 15 kitoe deui koe geus mikanjaäh ka mar-  
 aneh; masing pada tětěp dina kanja-  
 16 ahn koe! 'Lamoen maraneh <sup>g</sup> nges-  
 toekeun parentah koe, tangtoe tětěp  
 17 dina kanjaähn koe, saperti koe geus  
 ngestoekeun timbalan Ama, sarta tětěp  
 18 dina kaäsihanana.'Eta pérkara koe koe  
 19 geus dilahirkeun ka maraneh, <sup>h</sup> soepaja  
 kabongahan koe tětěp di maraneh,  
 20 kitoe deui kabongahan maraneh masing  
 21 datang ka toetoegna. 'Nja ijeu parentah  
 22 koe, <sup>i</sup> maraneh teh koedoe silih-pika-  
 njaaäh, saperti koe geus mikanjaäh ka  
 23 maraneh. 'Euweuh deui noe katjida nja-  
 ahna, <sup>j</sup> ti bataan djalma noe datang ka  
 24 nalangan pati ka sobat-sobatna. 'Mar-  
 aneh teh djadi sobat koe, lamoen mi-  
 lampah noe koe koe diparentahkeun

15 ka maraneh. 'Maraneh koe koe moal  
 disaréboet deui boedjang; karana ari  
 boedjang mah teu njahoëun ka noe di-  
 damél koe djoeraganana; ari satégésna  
 maraneh teh koe koe disaréboet sobat,  
 karana <sup>k</sup> saniskara noe koe koe koe  
 16 dibejakeun ka maraneh. 'Lain maraneh  
 anoe milih koe, <sup>l</sup> nja koe koe anoe milih  
 maraneh, sarta koe koe geus dipasti-  
 keun soepaja laleumpang djeung baroe-  
 wahan, sarta soepaja tětěp boewah ma-  
 raneh; <sup>m</sup> sangkan maraneh koe Rama  
 17 dipasihana naon bae anoe disoehoenkeun  
 koe maraneh koe djénengan koe. 'Nja  
 18 eta <sup>n</sup> koe koe diparentahkeun ka ma-  
 raneh, soepaja silih-pikanjaäh. 'Oepama  
<sup>o</sup> doenya geuleuheun ka maraneh, koe-  
 doe masing njaho maraneh teh, eta geus  
 geuleuh ka koe koe ti heula, samemeh ka  
 19 maraneh. 'Saoepama <sup>p</sup> maraneh kaäsoep  
 ka doenya, geus tangtoe doenya teh  
 njaähun kana milikna; děmi tina sabab  
 maraneh teu kaäsoep ka doenya, sarta  
<sup>q</sup> koe koe geus dipilih ti doenya, kitoe  
 noe matak doenya geuleuheun ka ma-  
 20 raneh. 'Masing aringét ka pilahir, anoe  
 koe koe dilahirkeun ka maraneh teja:  
<sup>r</sup> ari noe djadi boedjang, moal leuwih ti  
 djoeraganana. Tijap-tijap geus nganjaja  
 ka koe, tangtoe nganjaja ka maraneh  
 deui; tijap-tijap geus ngestoekeun piwo-  
 21 eroek koe, tangtoe ngestoekeun ka pi-  
 woeroek maraneh deui. 'Ari eta sakabeh  
 pérkara bakal dipigawe koe eta teja ka  
 maraneh, tina sabab djénengan koe,  
<sup>s</sup> pedah teu njarahoëun ka noe geus mi-  
 22 warang koe. 'Saoepama koe hanteu  
 datang mah, <sup>t</sup> sarta teu ngawoeroek ka  
 darinja, moal barogaeun dosa; děmi  
 ajeuna eta teh moal boga akal njaroen-  
 poetkeun dosana.'Saha-saha noe geuleuh  
 23 ka koe, eta geuleuh deui ka Ama koe.  
 24 'Saoepama koe di pélébah eta djalma  
 hanteu milampah padamél, anoe tara  
 pisan dipigawe koe noe sedjen deui mah,  
 moal barogaeun dosa; <sup>u</sup> děmi ajeuna koe  
 eta teh geus katarendjo, kilang kitoe ge  
 gareuleuheun ka koe sarta ka Ama ka-  
 25 mi. 'Tatapi noe matak kitoe, soepaja  
 kalaksanakeun anoe dioengélkeun dina  
 toret maranehanana kijeu: <sup>v</sup> Ari eta  
 pada migeuleuh ka koering, tapi taja  
 26 sababna. 'Děmi mangsa soemping <sup>w</sup>

Panglipoer teh, anoe koe kami rek di-djeroengkeun ka maraneh ti Rama, nja eta Roh kajaktian, anoe ka loewar ti Rama teja, eta djadi saksi mērtelakeun  
27 kami. 'Ari maraneh ge pada <sup>x</sup> djadi saksi, sabab reureudjeungan djeung kami ti barangmimiti pisan. <sup>a</sup> Pil. 1: 10, 11.

<sup>b</sup> p. 13: 10. <sup>c</sup> p. 6: 56. <sup>d</sup> 2 Kor. 3: 5. <sup>e</sup> Jēh. 15: 4.  
<sup>f</sup> Mark. 11: 24; p. 14: 13. <sup>g</sup> p. 14: 15. <sup>h</sup> p. 17: 13.  
<sup>i</sup> p. 13: 34. <sup>j</sup> Roem. 5: 6. <sup>k</sup> p. 8: 26; 14: 10.  
<sup>l</sup> p. 13: 18. <sup>m</sup> p. 16: 23. <sup>n</sup> p. 13: 34. <sup>o</sup> 1 Joh. 3: 13.  
<sup>p</sup> p. 17: 14. <sup>q</sup> Gal. 1: 4. <sup>r</sup> p. 13: 16. <sup>s</sup> p. 16: 3.  
<sup>t</sup> p. 10: 25. <sup>u</sup> p. 10: 37, 38. <sup>v</sup> Djab. 35: 19; 69: 5.  
<sup>w</sup> p. 14: 16, 26. <sup>x</sup> Lal. 1: 8; 5: 32.

### PASAL 16.

Eta pērkara koe kami geus dilahirkeun ka maraneh, <sup>a</sup> soepaja maraneh oelah 2 datang ka titadjong. 'Djalma teh <sup>b</sup> bakal naroendoeng maraneh ti djēro masigit; samalah pidatangeun waktoe, didinjia teh saha-saha noe maehan ka maraneh, 3 eta panjanana ngabakti ka Allah. 'Anoe matak bakal migawé kitoe ka maraneh, <sup>c</sup> sabab hanteu njarahoëun ka Rama 4 sarta ka kami. 'Ari eta pērkara, noe matak koe kami dilahirkeun ka maraneh teh, <sup>d</sup> soepaja maraneh, dimana geus tēpi waktoena, pada aringët jen koe kami geus dilahirkeun ka maraneh. Dēmi eta pērkara koe kami hanteu dilahirkeun ka maraneh ti mimitina, tina sabab kami reureudjeungan djeung ma- 5 raneh. 'Ajeuna kami dek ngadeuheus ka noe geus miwarang kami; ari maraneh taja noe nanjakeun kijeu: Andjeun ka 6 mana nja piangkateun? 'Satēgësna tina sabab kami ngalahirkeun kitoe ka maraneh, <sup>e</sup> noe matak hate maraneh pinoeh 7 koe nalangsa. 'Ari kami ngalahir ka maraneh anoe sajaktina: pimangaïteun ka maraneh lamoen kami ijang; karana oepama kami hanteu ijang mah, <sup>f</sup> Panglipoer teja moal waka soemping ka maraneh; dēmi samangsa kami geus ijang, koe kami rek didjoeroengkeun ka ma- 8 raneh. 'Ari eta teh, sanggeusna soemping, bakal ngawéwleh ka doenya tina hal dosa, tina hal kabēnēran, djeung tina 9 hal hoekoeman. 'Ari tina hal dosa, koe sabab maranahanana hanteu pērtjaja ka 10 kami; 'tina hal kabēnēran, koe sabab kami ngadeuheus ka Ama kami, sarta koe maraneh hanteu katarendjo deui; 11 'tina hal hoekoeman, <sup>g</sup> koe sabab kapala 12 ijeu doenya geus dihoekoeman. 'Reja

keneh kami pingalahirkeuneun ka maraneh, tatapi ari maraneh ajeuna moal 13 koewat pinanggoengeun eta. 'Dēmi mangsa eta teh geus soemping, nja Roh kajaktian teja, <sup>h</sup> tangtoe noejoen maraneh ka sagala kajaktian; karana <sup>i</sup> moal ngalahir kahojongna koe andjeun; satēgësna sakoer noe kadangoe koe andjeumna, nja eta noe bakal dilahirkeun teh, sarta bakal ngawartakeun ka mara- 14 neh pika-hareupeunana. 'Nja eta teh bakal ngamoeljakeun ka kami; karana pinjandakeunana ti anoe kami, toeloej 15 diwartakeun ka maraneh. 'Saniskara ka-goengan Rama, <sup>j</sup> nja anoe kami. Kitoe noe matak kami ngalahir, jen pinjanda- 16 keunana teh ti anoe kami, toeloej di- 17 wartakeun ka maraneh. 'Sakeudeung deui maraneh moal nendjo ka kami; <sup>k</sup> tidinja sakeudeung deui maraneh bakal nendjo ka kami; karana kami rek nga- 18 deuheus ka Rama. 'Geus kitoe moeridna sawareh ngaromong djeung batoerna: Naon eta noe dilahirkeun ka oerang teh: sakeudeung deui maraneh moal nendjo ka kami, tidinja sakeudeung deui maraneh bakal nendjo ka kami; kitoe deui: karana kami rek ngadeuheus ka Rama? 19 'Ari aromongna: Naon eta noe dilahir- 20 keun sakeudeung deui teh! Hanteu ngarti oerang mah anoe dilahirkeun teh. 'Dēmi Jesoes waspaoseun jen hara- 21 ngeun naros; ladjeng ngalahir ka moe- 22 rid: Naha maraneh silih-tanjakeun anoe dipilahir koe kami kijeu teja: sakeudeung deui maraneh moal nendjo ka kami, tidinja sakeudeung deui maraneh bakal nendjo ka kami? 'Satēmēn-tēmēn- 23 na, kami ngalahir ka maraneh: maraneh teh bakal tjareurik sarta djēdjeritan, tatapi doenya mah bakal atoheun; ari maraneh teh bakal ngorang nalangsa, <sup>l</sup> tatapi eta kanalangsān maraneh ba- 24 kal digantian koe kaboengahan. 'Ari awewe, <sup>m</sup> mangsa keur ngadjeroe, boga kasoesah, sabab geus tēpi ka waktoena; dēmi geus didjoeroekueun orokna mah, geus teu ingët kana kasoekēranana bā- 25 waning kaboengahan, pedah aja hidji djalma mantas didjoeroekueun ka doenya. 26 'Nja kitoe keneh maraneh ajeuna keur nalangsa; tatapi kami bakal manggihan deui ka maraneh, geus kitoe <sup>n</sup> hate maraneh boengah, sarta moal aja noe

ngarēboet eta kaboengahan maraneh  
 23 teh. 'Di poē harita maraneh moal na-  
 njakeun naon-naon deui ka kami. Sa-  
 temen-tēmenna, kami ngalahir ka ma-  
 raneh: <sup>a</sup> naon bae noe disoehoenkeun  
 koe maraneh ka Rama koe djénēngan  
 24 kene ka maraneh. 'Datang ka ajeuna  
 maraneh tatjan nēnēda naon-naon koe  
 djénēngan kami. Koedoe nēnēda, tang-  
 toe dipaparin, <sup>b</sup> soepaja kaboengahan  
 maraneh datang ka toetoegna.  
<sup>a</sup> Mat. 13: 21. <sup>b</sup> p. 12: 42. <sup>c</sup> p. 15: 21; 1 Kor. 2: 8.  
<sup>d</sup> p. 13: 19. <sup>e</sup> p. 14: 1. <sup>f</sup> p. 7: 39. <sup>g</sup> p. 12: 31.  
<sup>h</sup> p. 8: 32. <sup>i</sup> p. 12: 49. <sup>j</sup> p. 17: 10. <sup>k</sup> p. 14: 19, 28.  
<sup>l</sup> Jér. 31: 13. <sup>m</sup> Jés. 26: 17. <sup>n</sup> p. 20: 20. <sup>o</sup> p. 14: 13;  
<sup>15</sup>: 16. <sup>p</sup> p. 15: 11.

25 Eta pērkara koe kami geus dilahir-  
 keun ka maraneh koe misil-misil. Tatapi  
 pidatangeun waktoe, didinja teh kami  
 moal ngalahir deui ka maraneh koe mi-  
 sil, <sup>a</sup> tangtoe sagēblasna bae nya naga-  
 26 warkateun Rama ka maraneh. 'Di poē  
 harita maraneh bakal nēnēda koe djénēngan  
 27 kami; sarta kami moal ngalahir  
 ka maraneh, jen kami bakal mangnē-  
 dakeun maraneh ka Rama; 'karana <sup>b</sup>  
 Rama miasih ka maraneh koe mantēn,  
 pedah maraneh mikanjaah ka kami, sarta  
 pērtjaja jen kami teh ka loewar ti Allah.  
<sup>c</sup> Kami <sup>d</sup> ka loewar teh nya ti Rama, sarta  
 geus datang ka doanya; kitoe deui ajeuna  
 28 kami ninggalkeun doanya, rek ngadeu-  
 heus ka Rama. 'Pok mioendjoek moe-  
 29 rid-moeridna: Tah, ajeuna andjeun nge-  
 lahir teh sagēblasna bae, hanteu nge-  
 30 lahir koe misil. 'Ajeuna simkoering geus  
 pada tērang, <sup>e</sup> andjeun teh langkoeng  
 oeninga saniskantēn pērkawis, sarēng  
 teu koedoe-koedoe aja noe naros ka an-  
 djeun. Nja eta kitoe noe mawi simkoer-  
 31 ing pada pērtjaja, jen andjeun ka loe-  
 war teh ti Allah. 'Walanan Jesoes ka  
 32 moerid: Pērtjaja maraneh ajeuna? 'Kan-  
 njahokeun koe maraneh, pidatangeun  
 waktoe, ajeuna ge geus nēpi, <sup>f</sup> didinja  
 maraneh bakal dipabalēntjarkeun saēng-  
 gonna-saēnggonna, ari kami koe mara-  
 neh ditinggalkeun sorangan bae; halta  
<sup>g</sup> kene moal sorangan, sabab Rama noe  
<sup>h</sup> njarēngan ka kami. 'Eta pērkara koe  
 kene geus dilahirkeun ka maraneh, <sup>i</sup>  
 soepaja maraneh boga kasēnangan lan-  
 taran kami. Ari di doanya maraneh pi-  
 manggiheun kasoekēran; tatapi masing

gēnah bae hate, da kami geus ngalah-  
 keun doanya. <sup>a</sup> Lal. 1: 3. <sup>b</sup> p. 14: 21; 17: 8.  
<sup>c</sup> p. 13: 3. <sup>d</sup> p. 21: 17. <sup>e</sup> Mat. 26: 56. <sup>f</sup> p. 8: 29.  
<sup>g</sup> p. 14: 27.

## PASAL 17.

Nja kitoe pilahir Jesoes; ladjēng <sup>a</sup> ni-  
 ngali ka langit, sarta oendjoekan:  
 Noen Ama! geus dongkap ka waktoena;  
<sup>b</sup> moegi ngamoeljakeun ka Poetra Ama,  
 soepaja Poetra kitoe deui ngamoelja-  
 2 kene ka Ama. 'Sapērtos Ama <sup>c</sup> geus  
 maparin kawasa ka Poetra ka sakabeh-  
 na daging, soepaja Poetra mere hiroep  
 noe langgēng ka sadajana, noe koe Ama  
<sup>3</sup> geus dipaparinkeun ka Poetra. 'Nja kijeu  
 hiroep noe langgēng teh, oepami djalma  
 nganjahokeun ka Ama, Allah noe noeng-  
 gal sarēng noe sajaktosna; kitoe deui  
 ka Jesoes Kristoës, noe geus dipiwarang  
<sup>4</sup> koe Ama. 'Simkoering geus ngamoelja-  
 keun Ama di boemi; <sup>d</sup> simkoering pa-  
 rantsos ngalampahkeun padamēlan, anoe  
 koe Ama ditimbalkeun ka simkoering  
<sup>5</sup> teja. 'Ari ajeuna, noen Ama! moegi ngamoeljakeun ka simkoering dina pangkon  
 Ama, <sup>e</sup> koe kamoeljaān gadoeh simkoer-  
 ing di salira Ama, ti memeh aja doanya  
<sup>6</sup> teja. 'Simkoering teh geus netelakeun  
 padjēnēngan Ama ka djalma-djalma, noe  
 koe Ama dipaparinkeun ka simkoering  
<sup>7</sup> ti doanya. Ari eta awitna kagoengan  
 Ama, koe Ama dipaparinkeun ka sim-  
 koering, sarēng geus ngarestokeun pa-  
<sup>8</sup> ngandika Ama. 'Dangēt ajeuna pada  
 ngahartieun, jen saniskantēn anoe koe  
 Ama dipaparinkeun ka simkoering, saes-  
<sup>9</sup> toena ti Ama. 'Karantēn ari sadajana  
 pilahir, anoe koe Ama dipaparinkeun ka  
 simkoering, koe simkoering geus disen-  
 renkeun ka dinja; dēmi koe eta ditar-  
 rampi, sarēng pada ngahartieun saes-  
<sup>10</sup> toena, <sup>g</sup> jen simkoering ka loewar teh  
 nya ti Ama, kitoe deui pada pērtjaja  
 jen Ama noe miwarang simkoering.  
<sup>h</sup> Simkoering mangnēdakeun maraneha-  
 nana; simkoering hanteu mangnēdakeun  
 doanya, mangnēdakeun teh sadajana noe  
 koe Ama dipaparinkeun ka simkoering;  
<sup>11</sup> karantēn nya kagoengan Ama. 'Ari sa-  
 niskantēn kagadoeh simkoering, nya ka-  
 goengan Ama; kitoe deui <sup>i</sup> saniskantēn  
 kagoengan Ama, nya kagadoeh simkoer-  
 ing; sarēng simkoering geus dimoelja-  
 11 keun di djēro maranehanana.'Simkoering

geus hanteu aja di doenya, ari eta mah araja di doenya, dēmi simkoering teh rek marék ka Ama. Noen Ama noe langkoeng soetji! moegi-moegi ngaraksa ka eta teh, sangkan mantēp ka padjēnēngan Ama, noe koe Ama geus dipaparinkeun ka simkoering; soepaja djadi sahidji, <sup>i</sup> sapertos Ama sarēng simkoering. 'Keur mangsa simkoering reureudjeungan keneh sarēng eta di doenya, diraksa koe simkoering, sangkan mantēp ka padjēnēngan Ama. Noe koe Ama dipaparinkeun ka simkoering, koe simkoering gens diraksa, sarēng sabatoer eta taja noe dongkap ka leungit, <sup>j</sup> kajabi anak katjilakaān teja, soepaja kaksanakeun Kitab. 'Ari ajeuna simkoering rek marék ka Ama, sarēng ngoendjoekkeun ijeu teh di doenya, soepaja eta pada gadoeheun kaboengahan simkoering dina dirina, <sup>k</sup> sarēng dongkap ka toetoegna. 'Simkoering geus njerenneun pangandika Ama ka darinja; ari doenya geuleuheun ka darinja, <sup>l</sup> tina sabab teu kaāsoep ka doenya, sapertos lēbah simkoering kitoe deui teu kaāsoep ka doenya. 'Simkoering lain nēnēda, moegi eta teh koe Ama ditjandak ti doenya; sajaktosna mah <sup>m</sup> moegi koe Ama diraksa ti noe goreng. 'Ari eta teh ten kaāsoep ka doenya, sapertos <sup>n</sup> lēbah simkoering kitoe deui teu kaāsoep ka doenya. 'Moegi eta pada disoetjikeun dina kajaktosan Ama; ari pangandika Ama nja eta kajaktosan teja. 'Sapertos Ama <sup>o</sup> miwarang simkoering ka doenya, nja kitoe deui eta teh koe simkoering geus pada dititah ka doenya. 'Sarēng <sup>p</sup> simkoering njoetjikeun diri pribadi pi-keun maranehanana, soepaja eta ge pada disoetjikeun dina kajaktosan. 'Sarēngna deui simkoering teh lain mangnēdakeun eta woengkoel, mangnēdakeun deni sadajana noe bakal pērtjaja ka simkoering koe lantaran piwoeroek maranehanana; <sup>q</sup> soepaja <sup>r</sup> sadajana teh djadi sahidji, sapertos Ama di djero simkoering, sarēng simkoering di djero Ama, sangkan eta ge djadi sahidji di djero Ama sarawoeh simkoering; soepaja doenya teh pērtjajaeun, jen Ama noe gens miwarang simkoering. 'Sarēng simkoering ka eta teh geus mere kamoeljaān, noe koe Ama dipaparinkeun ka simkoering

teja; soepaja djadi sahidji, sapertos Ama sarēng simkoering sahidji; 'simkoering di djero maranehanana, ari Ama di djero simkoering, soepaja masing sampoerna dina kahidjianana; sangkan doenya teh nganjahokeun, jen Ama noe geus miwarang simkoering, sarēng mikaāsih ka darinja, sakoemaha Ama mikaāsih ka simkoering. 'Noen Ama! kahajang teh, <sup>s</sup> ari noe koe Ama dipaparinkeun ka simkoering teja, moegi sina reureudjeungan sarēng simkoering di ēnggon noe diajaān koe simkoering; soepaja narendjo kamoeljaān, noe koe Ama geus dipaparinkeun ka simkoering; karantēn Ama geus mikaāsih ka simkoering ti memeh ngadēgkeunana doenya. 'Noen, Ama noe langkoeng adil! <sup>t</sup> doenya teh teu nganjahokeun ka Ama, ari simkoering mah nganjahokeun ka Ama, sarēng ari eta mah pada ngahartieun, jen Ama noe miwarang simkoering. 'Sarēng simkoering ka eta teh geus ngawartakeun padjēnēngan Ama, sarta bade diwartakeun deui; soepajana kaāsihan, noe koe Ama dianggo miash ka simkoering teja, sina aja di djero eta; kitoe deui simkoering pijsaeun di djero eta.

a p. 11:41.

<sup>b</sup> p. 12:23, 28. <sup>c</sup> p. 3:35; 5:21. <sup>d</sup> p. 4:34. <sup>e</sup> p. 1:1; <sup>f</sup> Pil. 2:6. <sup>g</sup> p. 15:19. <sup>h</sup> p. 16:27, 30. <sup>i</sup> h. p. 16:15; <sup>j</sup> p. 10:30. <sup>k</sup> p. 13:18. <sup>l</sup> p. 15:11. <sup>m</sup> l. p. 15:19; <sup>n</sup> 2 Tes. 3:3. <sup>o</sup> p. 8:23. <sup>p</sup> p. 20:21. <sup>q</sup> 2 Kor. 5:15; <sup>r</sup> Ibr. 10:9, 10. <sup>s</sup> Lal. 4:32. <sup>t</sup> r. p. 12:26; 14:3. <sup>u</sup> s. p. 16:8; 27.

### PASAL 18.

Sanggeus Jesoes ngalahir kitoe, <sup>a</sup> la-djēng angkat djeung moerid-moeridna ka peuntaseun tji Kidron; di dinja aja hidji kēbon, eta toeloej diasopean koe <sup>b</sup> Jesoes djeung moerid-moeridna. 'Ari Joedas, noe ngahijanat ka andjeunna teja, njahōēn oge ka eta ēnggon, doe-meh Jesoes geus mindēng koempolan di <sup>c</sup> dinjadjeungmoerid-moeridna. 'Sanggeus <sup>d</sup> Joedas nampa barisan sarta patjalang-patjalang ti panghoeloe-panghoeloe agoeng djeung ti ahli-ahli parisi, toeloej datang ka dinja mawa lantera djeung obor sarta <sup>e</sup> pakarang-pakarang. 'Geus kitoe Jesoes, doemeh oeningaeun ka saniskara noe pinaradjangeun ka salira andjeunna, la-djēng ka loewar, bari ngalahir ka eta djalma: Saha noe ditejangan koe mara-neh? 'Wangsoelanana: Jesoes, oerang Nasaret. Lahiran Jesoes ka eta: Nja

ijeu kami. Malah Joadas ge, anoe ngahijanat ka andjeunna teja, nangtoeng di lēbah eta djalma-djalma. 'Dēmi keur mangsa Jesoes ngalahir ka darinja: Nja ijeu kami, seug pada maloendoer, toeloej tidjaréngkang. 'Ladjéng mariksa deui ka eta djalma-djalma: Saha teja noe ditejangan koe maraneh teh? Aromongna: Jesoes, oerang Nasaret. 'Ari walonan Jesoes: Ongkoh kami geus ngalahir ka maraneh, jen nja ijeu kami teh. Lamoen ēnja narejangan kami, eta mah ingkeun bae, sina laleumpang. 'Noe matak kitoe, soepaja kalaksanakeun anoe dipilahir koe andjeunna teja: <sup>a</sup> Ti sakoer noe koe Ama dipaparinkeun ka simkoering, simkoering teu kaleungitan sahidji-hidji atjan. 'Geus kitoe Simon Petros, anoe njoren pēdang, seug njaboet pēdangna, toeloej ngadek ka badega panghoeloe agoeng, rampoeng tjeulina ti katoehoe. Ari ngaran badega teja Malkoes. 'Ladjéng Jesoes ngalahir ka Petros: Geura asoepekeun pēdang maneh ka sarangkana. Ari 'loemoer, anoe koe Rama dipaparinkeun ka kami teh, naha eta koe kami oelah diinoem? <sup>a</sup> Mat. 26 : 36; Mark. 14 : 32; Loek. 22 : 39; <sup>b</sup> Mat. 26 : 47; Mark. 14 : 49; Loek. 22 : 47. <sup>c</sup> p. 13 : 1; d p. 17 : 12. e Mat. 20 : 22; 26 : 39.

12 Geus kitoe eta barisan djeung koemendang sarta patjalang oerang Jahoedi teja narangkép ka Jesoes, sarta toeloej dibanda. 'Tidinja <sup>a</sup> diariringkeun ka Annas heula; karana eta teh mitoha Kajapas, anoe djéneng panghoeloe agoeng dina taen harita. 'Ari Kajapas teh, nja eta noe mamatahan ka oerang Jahoedi teja, <sup>b</sup> jen pimangpaateun paeh hidji djalma ngagantian eta bangsa. <sup>a</sup> Mat. 26 : 57; Mark. 14 : 58; <sup>b</sup> p. 11 : 50.

15 Ari <sup>a</sup> Simon Petros noetoerkeun ka Jesoes, djeung <sup>b</sup> hidji moerid noe sedjen. Dēmi eta moerid teh geus kaoeninga koe panghoeloe agoeng, sarta asoep ka boeroean panghoeloe agoeng baréng djeung Jesoes. 'Tatapi Petros nangtoeng di loewar pēlēbah panto. Tidinja moerid noe hidji deui, anoe kaoeninga koe panghoeloe agoeng teja, seug ka loewar, toeloej pasini djeung awewe toe-kang ngadjaga panto, geus kitoe Petros dibawa asoep. 'Ari <sup>c</sup> eta boedjang awewe, toe-kang ngadjaga panto teja, seug ngomong ka Petros: Maneh teu kaāsoep moerid eta djalma? Ari djawabna: Han-

18 teu koela mah. 'Dēmi badega djeung patjalang geus miroen seuneu koe arēng, wantoe keur waktoe tiris; sarta narangtoeng di dinja sidoeroe. Ari Petros nangtoeng tjampoer djeung eta, sarta sidoeroe. <sup>a</sup> Mat. 26 : 58; Mark. 14 : 54; Loek. 22 : 54. <sup>b</sup> p. 20 : 2. <sup>c</sup> Mat. 26 : 69.

19 Geus kitoe panghoeloe agoeng mariksakeun ka Jesoes hal moerid-moeridna, djeung hal piwoeroekna. 'Ngawangsoel Jesoes ka dinja: Kaoela misaoer teh ka doenya <sup>a</sup> sagéblasna pisan; kaoela salawasna ngawoeroek di masigit sarta di kabah, ḥenggon koempolan sakabeh oerang Jahoedi; ari di noe boeni mah kae-oela teu pisan misaoer naon-naon. 'Naha adjéngan mariksa ka kaoela? Geura pariksakeun bae ka noe ngadarenge anoe koe kaoela dipisaoerkeun ka maranehanana; nja eta noe njarahoēun ka noe geus dipisaoerkeun koe kaoela. 'Mangsa Jesoes ngalahir kitoe, seug hidji patjalang anoe nangtoeng denkeut njabok ka Jesoes, sarta ngomong: <sup>b</sup> Naha maneh ngadjawab kitoe ka panghoeloe agoeng? 23 'Ngawalon Jesoes ka eta teh: Oepama salah kami nja ngomong, geura tetela-keun kasalahanana; oepama bēnēr, naha maneh mana njabok ka kami? <sup>c</sup> (Dēmi koe Annas andjeunna geus dikirimkeun ka Kajapas, panghoeloe agoeng, sarta dibanda.) <sup>a</sup> p. 7 : 26. <sup>b</sup> Lal. 23 : 4.

25 Ari Simon Petros nangtoeng sarta sidoeroe. Tidinja aja noe ngaromong ka Petros: Maneh teu kaāsoep moerid itoe? Ari Petros teh nganglēs, pokna: Hanteu koela mah. 'Aja hidji badega panghoeloe agoeng, baraja eta noe koe Petros dikadek tjeulina teja, pok ngomong: Naha maneh lain katendjo koe koela di kēbon reureudjeungan djeung itoe? 'Ari Petros nganglēs deui. <sup>a</sup> Gantjangna hajam teh kongkorongok. <sup>a</sup> p. 13 : 38.

28 Geus kitoe <sup>a</sup> pada ngiringkeun Jesoes ti Kajapas ka gēdong pangadilan. Sarta isoek-isoek pisan. Tatapi <sup>b</sup> hanteu arasoep ka pangadilan, hajangeun oelah kanadjisan, soepaja kongang ngadalahar paska. 'Toeloej Pilatoes ka loewar, njam-peurkeun ka darinja, bari mariksa: Koe-maha maraneh noe matak ngēlakkeun eta djalma? 'Seug pada ngawangsoel, kijeu wangsoelanana ka Pilatoes: Oepama eta lain bangsat, koe simkoering

31 teh moal koengsi disanggakeun. 'Ngalahir Pilatoes ka darinja: Eta teh geura bawa bae koe maraneh, seug hoekoe-man noeroetkeun toret maraneh! Ari pioendjoek oerang Jahoedi ka Pilatoes: Simkoering mah teu diwidian ngahoe-  
32 koem maehan. 'Noe matak kitoe, soepaja kalaksanakeun pilahir Jesoes anoe dilahirkeun teja, <sup>a</sup> nawiskeun pētana maotanoebakal kasorang koeandjeunna.

*a Mat. 27:1; Mark. 15:1; Loek. 22:66. b Lal. 10:28; 11:3. c Mat. 20:19.*

33 Tidinja Pilatoes lēbēt deui ka pangadilan, <sup>a</sup> sarta njaoer Jesoes; seug ngalahir ka andjeunna: Ėnja maneh teh Rā-  
34 dja oerang Jahoedi? 'Wangsoelan Jesoes: Ari andjeun noe matak ngalahir kitoe teh njat pribadi, atawa aja noe mopojan ka andjeun tina hal kaoela?  
35 'Walanan Pilatoes: Na kami teh oerang Jahoedi? Bangsa maneh djeung panghoeloe-panghoeloe agoeng geus pada njanggakeun maneh ka kami; maneh teh mi-  
36 gawe naon? 'Wangsoelan Jesoes: <sup>b</sup> Ari karadjaän kaoela mah lain ti ijeu doenya. Saoepama karadjaän kaoela tijieu doenya mah, geus tangtoe rahajat-rahajat kaoela manglawankeun, soepaja kaoela oelah datang ka diselehkeun ka oerang Jahoedi; ari ajeuna karadjaän kaoela  
37 teh lain ti dijeu. 'Lahiran Pilatoes ka andjeunna: Djadi ēnja maneh teh radja? Wangsoelan Jesoes: Lērés pilahir andjeun, kaoela teh radja. <sup>c</sup> Kijeu noe matak kaoela didjoeroekeun, sarta kijeu noe matak datang ka doenya, soepaja kaoela mērtelakeun kajaktian. <sup>d</sup> Oenggal-oenggal djalma noe ti kajaktian, tangtoe  
38 ngadengekeun sowara kaoela. 'Lahiran Pilatoes ka andjeunna: Naon kajaktian teh? Ari geus ngalahir kitoe, toeloej ka loewar deui, njampeurkeun ka oerang Jahoedi, sarta ngalahir ka darinja: Koe kami teu kapanggih dosa eta djalma.  
39 'Tatapi maraneh boga adat, ari dina mangsa paska kami sok ngaleupaskeun hidji djalma adjang maraneh. Koemaha kahajang, kami koedoe ngaleupaskeun eta Radja oerang Jahoedi adjang ma-  
40 raneh? 'Tidinja kabeh pada raong, kijeu pokna: Oelah eta, koedoe Barabas! Dēmi Barabas teja dosana maehan djalma. <sup>e</sup> Mat. 27:11; Mark. 15:2; Loek. 23:3.  
*b p. 6:15; 17:16. c 1 Tim. 6:13. d p. 8:47.*

### PASAL 19.

<sup>2</sup> A ri geus kitoe <sup>a</sup> Jesoes ditjandak koe Pilatoes, sarta toeloej dirangket. 'Tidinja <sup>b</sup> sērdadoe ngaranjam makoeta tjoetjoek, seug dipakekeun ka mastakan, sarta diharoedoeman haroedoem  
3 noe woengoe, 'bari ngaromong: Assalam alaekoem, Radja oerang Jahoedi!  
4 Djeung pada njabokan. 'Geus kitoe Pilatoes ka loewar deui, sarta ngalahir ka oerang Jahoedi: Geura djareueung, eta koe kami dibidjilkeun ka maraneh, soepaja maraneh pada njaho, <sup>c</sup> koe kami  
5 teu kapanggih dosana. 'Ladjēng Jesoes bidjil, nganggo makoeta tjoetjoek djeung haroedoem woengoe teja. Ngalahir Pilatoes ka darinja: Geura tarendjokeun  
6 djalma teh! 'Barang andjeuma katendjo koe para panghoeloe agoeng djeung koe patjalang-patjalang, toeloej pada raong, kijeu pokna: Gantoengkeun dina kai-dipalang! gantoengkeun dina kai-dipalang! Ngalahir Pilatoes ka darinja:  
<sup>d</sup> Geura koe maraneh bae bawa, seug gantoengkeun dina kai-dipalang; karana koe kami mah teu kapanggih dosana.  
7 'Ari wangsoelan oerang Jahoedi ka Pilatoes: Simkoering teh gadoeh toret;  
<sup>e</sup> ari noeroetkeun toret simkoering mah eta djalma koedoe dipaehan, sabab ngadjēnēngkeun maneh <sup>f</sup> Poetra Allah.  
8 'Mangsa Pilatoes ngadangoe omongan  
9 kitoe, beuki tambah sijeuneun bae; 'toeloej <sup>g</sup> lēbēt deui ka pangadilan, sarta ngalahir ka Jesoes: Ari maneh ti mana nja asal? Tatapi Jesoes <sup>h</sup> teu pisang ngawi-  
10 wangsoel. 'Tidinja Pilatoes ngalahir deui ka andjeunna: Naha maneh teh moal ngomong ka kami? Karah teu njaho, jen kami boga kawasa ngagantoengkeun maneh dina kai-dipalang, kitoe deui bo-  
11 ga kawasa ngaleupaskeun maneh? 'Ari wangsoelan Jesoes: Andjeun teh moal kawasa ngagorengeun ka kaoela, <sup>i</sup> lamoen hanteu dipaparinkeun ka audjeun ti loehoer mah. Koe sabab eta, noe geus njerenekeun kaoela ka andjeun, leuwih  
12 gēde dosana. 'Ti harita Pilatoes nejangan pidjalaneun keur ngaleupaskeun Jesoes. Tatapi oerang Jahoedi teh pada raong, kijeu pokna: Oepama eta djalma koe andjeun dileupaskeun mah, moal djadi sobat ka praboe. Saha-saha noe

ngadjénengkeun maneh radja, <sup>a</sup> ngabahaän ka praboe. 'Sanggeus Pilatoes ngadangoe omongan kitoe, toeloej Jesoes dibidjilkeun; geus kitoe gek linggih <sup>b</sup> dina korsi pangadilan, di ēnggon noe ngaran Litosrotos, ari koe basa Ibrani 14 Gabata. 'Harita teh <sup>c</sup> poë paragi nadjakeun paska, <sup>d</sup> kira-kira djam noe kagénp. Pok Pilatoes ngalahir ka oerang Jahoedi: Geura tarendjokeun Ra- 15 dja maraneh! 'Tatapi eta pada sosowak: " Singkirkeun! singkirkeun! gantoengkeun dina kai-dipalang! Ari lahiran Pilatoes ka darinja: Naha kami teh koe doe ngagantoengkeun Radja maraneh dina kai-dipalang? Wangsoelan para panghoeloe agoeng: Simkoering teh teu 16 gadoeh deui radja djaba ti praboe. 'Dëmi geus kitoe <sup>e</sup> koe Pilatoes Jesoes diseluhkeun ka oerang Jahoedi, sina digantotoengkeun dina kai-dipalang. Tidinja Jesoes ditjokot, toeloej diariringkeun.

<sup>a</sup> Mat. 27: 26. <sup>b</sup> Mat. 27: 27; Mark. 15: 16. <sup>c</sup> p. 18: 38. <sup>d</sup> p. 18: 31. <sup>e</sup> 3 Moesa 24: 16. <sup>f</sup> p. 5: 18; 10: 33. <sup>g</sup> p. 18: 33. <sup>h</sup> Mat. 27: 12. <sup>i</sup> Roem 13: 1. <sup>j</sup> Lal. 17: 7. <sup>k</sup> Mat. 27: 19. <sup>l</sup> Mark. 15: 42. <sup>m</sup> Mat. 27: 45. <sup>n</sup> Loek. 23: 18. <sup>o</sup> Mat. 27: 31; Loek. 23: 25.

17 Ladjéng <sup>a</sup> Jesoes manggoel kai-dipalang pikeunna, seug ka loewar, angkat ka noe diséboet ēnggon Tangkorek, ari 18 koe basa Ibrani diséboet Golgota. 'Nja di dinja digantotoengkeunana dina kai-dipalang; sarta aja doewa djalma noe direudjeungeun djeung andjeunna, kentja-katoehoe, ari Jesoes di tēngah. 'Sarta Pilatoes njératkeun toelisan, seug ditérrapkeun dina kai-dipalang; kijeu oenina noe disératkeun teh: JESOES, OERANG NASA- 20 RET, RADJA OERANG JAHOEDEI. 'Ari eta toelisan kawatja koe oerang Jahoedi loba pisan; wantoe-wantoe ēnggon Jesoes digantotoengkeun dina kai-dipalang teh deukut ka nagara, sarta ditoeliskeunana koe basa Ibrani, koe basa Joenani, djeung 21 koe basa Roem. 'Tidinja para panghoeloe agoeng oerang Jahoedi aroendjoekan ka Pilatoes: Moegi oelah njératkeun: Radja oerang Jahoedi; saena moedoe kijeu, jen eta geus ngomong: Kami teh Radja oe- 22 rang Jahoedi. 'Ngawalon Pilatoes: Noe geus ditoeliskeunana koe kami, nja eta ēng- geus koe kami ditoeliskeun teh.

<sup>a</sup> Mat. 27: 31; Mark. 15: 22; Loek. 23: 26.

23 Dëmi <sup>a</sup> sérddaoe teja, sanggeus ngagantoengkeun Jesoes dina kai-dipalang,

seug njarokot panganggona, sarta dibagi opat bagian, hidji sérddaoe sabagian sewang, sarta djeung djoebahna. Ari eta djoebah teu make kapoetan, ti lochoer téroes, beunang ninoen salantjar 24 bae. 'Toeloej ngaromong djeung batoerna: Eta koe oerang oelah disoéhkeun, anggoer lotrékeun, mana bae noe boga milik. Noe matak kitoe, soepaja kalaksanakeun pilahir Kitab anoe kijeu oenina: <sup>b</sup> Eta geus pada ngabagikeun papakean koering saréng batoer-batoerna, saréng djoebah koering pada ngalotrékeun koe dadee. Nja kitoe dipilampahkeunana koe 25 sérddaoe teh. 'Dëmi deukeut ka kai-dipalang Jesoes <sup>c</sup> ngaradéng iboena, djeung saderek iboena, nja eta Maria pamadjikan Klopas, kitoe deui Maria Magdalena. <sup>d</sup> 'Ana Jesoes ningali iboena, djeung <sup>d</sup> moerid noe dipikaäsil teja nangtoeng babaréngan, ladjéng ngalahir ka iboena: Eh <sup>e</sup> njai! tingali, nja eta poereta an- 27 djeun. 'Ladjéng ngalahir ka moerid teh: Eh čnoeng! tendjo, nja eta iboe maneinha. Iboena ti waktoe harita koe eta moerid ditampi ka boemina. <sup>a</sup> Mat. 27: 35; <sup>b</sup> Mark. 15: 24; Loek. 23: 34. <sup>c</sup> Djab. 22: 19. <sup>d</sup> Mark. 15: 40. <sup>e</sup> p. 20: 2. <sup>f</sup> e p. 2: 4.

28 Geus kitoe Jesoes, <sup>a</sup> doemeh oeningaeun ajeuna geus tjatjap sakabehna, soepaja kalaksanakeun Kitab, ladjéng ngalahir: Lah, kami koe halabhab! 'Ari <sup>b</sup> di dinja aja hidji wadah eusina tjoeka. Toeloej djalma teh ngantjlonkeun sëpon kana tjoeka, sarta dititurkeun kana hoë, 30 seug diantélkeun kana lambena. 'Dëmi Jesoes parants ngaraosan tjoeka teh, ladjéng ngalahir: <sup>c</sup> Geus tjatjap! Tidinja ngalehek mastakana, sarta moepoetkeun soekma. <sup>d</sup> <sup>e</sup> p. 18: 4. <sup>f</sup> Djab. 69: 22; <sup>g</sup> Mat. 27: 48. <sup>h</sup> Djab. 23: 32.

31 Sabab harita poë panjadijaän, toeloej oerang Jahoedi panoenoehoen ka Pilatoes, anoe digarantoeng teh moegi sina diparotongkeun soekoena, sarta toeloej ditoeroenkeun, <sup>a</sup> soepaja majitna oelah sina aja dina kai-dipalang dina sabat; <sup>b</sup> karana eta sabat teh agoeng. 'Geus kitoe sérddaoe daratang, seug motongkeun soekoe noe saerang djeung noe saerang deui anoe digantotoengkeun dina kai-dipalang baréng djeung Jesoes teja; <sup>c</sup> 'dëmi' geus něpi ka Jesoes, sarta na- rendjo jen andjeunna geus poepoes,

hanteu toeloesmotongkeunsampejanana;  
<sup>34</sup> tatapi noe hidji sērdadoe nēwēk koe  
 toembak kana gedengna; pada-harita  
<sup>35</sup> bidjil gētih djeung tja. 'Ari noe geus  
 nendjo eta, nja koe eta dipērtelakeun,  
 djeung saestoena pisan pērtelaānana;  
<sup>36</sup> sarta njahoēun jen njaritakeun anoe sa-  
 jaktina, soepaja maraneh pērtjaja. 'Kar-  
 ana eta pērkara teh boekti, soepaja  
 kalaksanakeun pilahir Kitab noe kijeu:  
<sup>37</sup> <sup>b</sup> Toelangna sahidji ge moal dipotong-  
 keun. 'Djeung aja deui pilahir Kitab  
 noe kijeu: <sup>c</sup> Djalma teh bakal narendjo  
 ka eta noe geus ditēwēk koe maraneha-  
 nana.

<sup>a</sup> 5 Moesa 21: 23. <sup>b</sup> 2 Moesa 12: 46;

Djab. 34: 21. <sup>c</sup> Djak. 12: 10.

<sup>38</sup> Sanggeusing kitoe <sup>a</sup> Joesoep ti Ari-  
 matea, noe kaāsoep moerid Jesoes,  
 tapati njaroe koe <sup>b</sup> tina sjeuneum koe oe-  
 rang Jahoedi, toeloej panoenoehoen ka  
 Pilatoes, moegi aja widi noeroenkeun  
 majit Jesoes. Ari koe Pilatoes diwidian.  
 Tidinja Joesoep soemping, seug ngag-  
<sup>39</sup> loengsoerkeun majit Jesoes. 'Soemping  
 deui <sup>c</sup> Nikodemoes, anoe barangmimiti  
 ngadeuheusan ka Jesoes basa ti peuting  
 teja, ngabantoen <sup>d</sup> moer djeung garoe,  
 beunang njampoerkeun, wataro saratoes  
<sup>40</sup> pon. 'Ladjēng njarandak majit Jesoes,  
 sarta diboengkoes koe lawon bolas  
 djeung seuseungitan teja, sakoemaha  
<sup>41</sup> adat oerang Jahoedi ngoeboer. 'Dēmi  
 deukeut ēnggon Jesoes digantoengkeun  
 dina kai-dipalang teja <sup>e</sup> aja hidji kēbon,  
 sarta di djēro eta kēbon aja hidji koe-  
 boeran anjar, tatjan pisan aja noe di-  
<sup>42</sup> roewang di dinja. 'Nja dina koeboeran  
 eta Jesoes diēbogkeunana, tina keur  
 waktoe panjadijaān oerang Jahoedi; doe-  
 mēh eta koeboeran deukeut. <sup>a</sup> Mat. 27: 57;

Mark. 15: 42; Loek. 23: 50. <sup>b</sup> p. 12: 42. <sup>c</sup> p. 3: 1.

<sup>d</sup> Mak. 4: 14; p. 2: 11. <sup>e</sup> p. 20: 15.

## PASAL 20.

<sup>A</sup> ri dina poē ahad, <sup>a</sup> isoek-isoek, poēk  
<sup>2</sup> keneh, Maria Magdalena angkat ka  
 eta koeboeran; toeloej ningali batoena  
 geus aja noe mindahkeun inj a tina koe-  
 boeran. 'Geus kitoe moeroe, seug dong-  
 kap ka Simon Petroes djeung ka moerid  
<sup>b</sup> noe hidji deui, anoe dipikaāsih koe Je-  
 soes teja; ari saoerna ka dinja: Goesti  
 teh aja noe njokot tina koeboeran, sarta  
 kaoela djeung batoer teu njahoēun diteun-

<sup>3</sup> deunna. 'Toeloej <sup>c</sup> Petroes indit ka loe-  
 war, djeung moerid noe hidji deui teja,  
<sup>4</sup> sēdjana rek nejang ka koeboeran. 'Eta  
 doewaān leumpangna ngareund, dēmi  
 moerid noe hidji deui teja miheulaān  
 ngagantjangan ti Petroes, sarta pang-  
<sup>5</sup> henlana datangna ka koeboeran. 'Ana  
 nēmpo, nendjo <sup>d</sup> lawon bolas teja ngag-  
<sup>6</sup> loemboek; tapati hanteu koengsi asoep  
<sup>7</sup> ka djēro. 'Ari Simon Petroes noetoer-  
 keun; barang datang toeloej asoep ka  
 koeboeran, sarta nendjo lawon bolas  
<sup>8</sup> teja ngaloemboek; <sup>a</sup> 'ari <sup>c</sup> salēmpaj, oeroet  
<sup>9</sup> boengkoes mastakana, hanteu tjampoer  
 ngaloemboekna ka lawon bolas teh, mi-  
 sah bae beunang ngagoeloengkeun, se-  
<sup>10</sup> djen deui ēnggonna. 'Tidinja moerid noe  
 hidji deui, anoe datang pangheulana ka  
 koeboeran teja, asoep deui, seug nendjo,  
<sup>11</sup> sarta toeloej pērtjaja. 'Karana moerid-  
 moerid tatjan tērangeun kana Kitab,  
<sup>f</sup> oenina jen andjeunna koedoe tanghi  
<sup>12</sup> ti noe maraot. 'Geus kitoe moerid teja  
 seug maroelang ka boemina. <sup>a</sup> Mat. 28: 1;  
<sup>b</sup> Mark. 16: 1; Loek. 24: 1. <sup>c</sup> b p. 13: 23; 18: 15. <sup>d</sup> Loek.  
<sup>e</sup> 24: 12. <sup>f</sup> d p. 19: 40. <sup>a</sup> e p. 11: 44. <sup>c</sup> f 1 Kor. 15: 4.

<sup>11</sup> Dēmi Maria nangtoeng di loewar deukeut koeboeran, bari nangis. Keur nangis  
<sup>12</sup> seug nēmpo ka djēro koeboeran; 'toeloej ningali <sup>a</sup> doewa malaikat, pangang-  
 gona bolas, keur linggih dina oeroet  
 majit Jesoes ebog, noe hidji mastaka-  
 eunana, noe hidji deui toendjangeunana.  
<sup>13</sup> 'Eta ladjēng ngalahir ka Maria: Eh njai!  
 naha mana tjeurik? Ari pihatoerna: Sa-  
<sup>14</sup> bab Goesti koering aja noe njokot, sarta  
 koering teu njahoēun jen Jesoes.  
<sup>15</sup> 'Ngalahir Jesoes ka Maria: Eh njai! naha  
 mana tjeurik? nejangan saha? Ari pa-  
 njana Maria eta teh <sup>b</sup> mandor kēbon;  
 noe matak toeloej mihatoer ka andjeun-  
 na: Noen djoeragan! oepama andjeun  
 noe ngalihkeun, moegi koering tjarijosan  
 di mana disimpēnnna, koe koering bade  
<sup>16</sup> dipindahkeun deni. 'Lahiran Jesoes ka  
 eta teh: Eh Maria! Tidinja Maria malik,  
 bari oendjoekan ka andjeunna: <sup>d</sup> Raboe-  
<sup>17</sup> ni! nja eta tēgésna Goeroe. 'Lahiran  
 Jesoes ka Maria: Oelah njabak ka kami;  
 karana kami tatjan moenggah ka Ama.  
<sup>e</sup> Dēmi ajeuna geura leumpang bae ka

<sup>f</sup> doeloer-doeloer kami, toeloej bebedja ka eta kijeu: <sup>g</sup> Kami moenggah ka Ama kami djeung Ama maraneh, ka Allah <sup>18</sup> kami djeung Allah maraneh. 'Bral Maria Magdalena angkat, <sup>h</sup> toeloej mopojankeun ka moerid-moerid jen geus nendjo ka Goesti, sarta koe Goesti dilahiran kitoe teja. <sup>a</sup> Looek. 24:4. <sup>b</sup> Mark. 16:9. <sup>c</sup> p. 19:41. <sup>d</sup> Mark. 10:51. <sup>e</sup> Mat. 28:10. <sup>f</sup> Ibr. 2:11. <sup>g</sup> p. 16:28. <sup>h</sup> Mark. 16:10.

<sup>19</sup> Mangsa <sup>a</sup> geus boerit, di ahad harita keneh, sarta di ēnggon moerid karoempoelel pantona ditaraoelakan <sup>b</sup> koe bawanning sijeuun koe oreang Jahoedi, ladjēng Jesoes soemping, ngadēg di tēngah-tēngah, sarta ngalahir ka dinja: Assalam <sup>20</sup> alaakoom! 'Ari geus ngalahir kitoe, ladjēng Jesoes ka moerid-moerid nem-bongkeun panangan djeung <sup>c</sup> gedengna. <sup>d</sup> Dēmi moerid teh baroengaheun, mang-

<sup>21</sup> sa narendjo ka Goesti. 'Ngalahir deui Jesoes ka dinja: Assalam alaakoom!

<sup>e</sup> Saperti Rama geus miwarang kami, njya kitoe deui kami nitah maraneh.

<sup>22</sup> 'Sanggeus ngalahir kitoe, ladjēng koe andjeunna pada ditijoepan, sarta dilahiran kijeu: Koe maraneh tarampa Roh <sup>23</sup> Soetji! 'Tijap-tijap <sup>f</sup> noe dihampoera dosana koe maraneh, tangtoe dihampoera; kitoe deui tijap-tijap noe ditētēpkeun dosana koe maraneh, tangtoe ditētēpkeun. <sup>a</sup> Mark. 16:14; Looek. 24:36. <sup>b</sup> p. 7:13. <sup>c</sup> p. 19:34. <sup>d</sup> p. 16:22. <sup>e</sup> p. 17:18. <sup>f</sup> Mat. 18:18.

<sup>24</sup> Ari <sup>a</sup> Tomas, kaāsoep moerid noe doe-wa wēlas, anoe katēlah Didimoes teja, hanteu miloe koempoel keur mangsa <sup>25</sup> Jesoes soemping. 'Geus kitoe batoerbatoer pada moerid moepoelihan ka dinja: Kaoela narendjo Goesti! Ari djawab Tomas: Lamoen kaoela teu nendjo tapak pakoe dina pananganana, djeung teu njolok koe tjoeroek kana tapak pakoe teja, kitoe deui njolok koe leungeun kana gedengna, kaoela mah moal pērtjaja bae. <sup>a</sup> p. 11:16.

<sup>26</sup> Dēmi geus meunang dalapan poë, moeridna karoempoelel deui di djēro, sarta Tomas ge miloe koempoel. Ladjēng Jesoes soemping, ari panto geus ditaraoelakan, sarta ngadēg di tēngah-tēngah, <sup>27</sup> bari ngalahir: Assalam alaakoom! 'Sanggeusing kitoe ngalahir ka Tomas: Kadjeukeun tjoeroek maneh, sarta ilikan leungeun kana; ka-djeukeun leungeun

maneh, toeloej <sup>a</sup> tjolokkeun kana gigir kami; djeung oelah koerang pērtjaja, <sup>28</sup> masing pērtjaja bae! 'Ngawangsoel Tomas, kijeu wangsoelanana: Eh, Goesti simkoering sareng <sup>b</sup> Allah simkoering! <sup>29</sup> 'Ngalahir deui Jesoes ka dinja: Eh Tomas! sabab maneh geus nendjo ka kami, noe matak maneh teh pērtjaja. <sup>c</sup> Salamēt noe pērtjaja sanadjan teu nendjo oge.

<sup>a</sup> 1 Joh 1:1. <sup>b</sup> Roem 9:5. <sup>c</sup> 1 Petr. 1:8.

<sup>30</sup> Loba keneh pisan <sup>a</sup> tanda noe didamēl koe Jesoes di hareupeun moerid-moeridna, anoe hanteu katoeliskeun dina <sup>31</sup> ijeu kitab. 'Tatapi ijeu mah geus ditoeeliskeun, <sup>b</sup> soepaja maraneh pērtjaja Jesoes teh Kristoes, Poetra Allah; djeung deui soepaja maraneh koe lantaran kapērtjajaān ngabogaān hiroep teh koe djēnēngan andjeunna.

<sup>a</sup> p. 21:9—12, 25. <sup>b</sup> 1 Joh. 5:13.

## PASAL 21.

Sanggeusing kitoe Jesoes ngebrehkeun <sup>2</sup> deui salira andjeunna ka moerid-moerid, di sisi laoet Tiberias. Ari ngebreh-keunana teh kijeu: 'keur karoempoelel Simon Petros, djeung Tomas anoe katēlah Didimoes, djeung Natanael anoe asal ti Kana bilangan Galilea, kitoe deui poetra-poetra Sēbēdeoes, djeung doewa <sup>3</sup> deui moerid Jesoes. 'Ari saer Simon Petros ka batoer-batoerna: Kaoela dek ngala laoek. Kabeh ngadjawab ka Petros: Kaoela ge miloe. Geus kitoe arindit ka loewar, seug oenggah kana parahoe; <sup>a</sup> dēmi sapeuting eta taja pisan beu-<sup>4</sup> beunangananana. 'Ari geus braj beurang, Jesoes ngadēg di basisir; <sup>b</sup> tatapi moerid <sup>5</sup> teu njarahoēun jen Jesoes. 'Ladjēng Jesoes ngalahir ka dinja: Eh <sup>c</sup> baroedak, <sup>d</sup> koemaha maraneh boga lalawoh? Wangsoelanana: Soemoehoen, teu ga-<sup>e</sup> doeh. 'Lahiranana ka dinja: <sup>f</sup> Heurap teh geura roengkoepkeun katoehoeēun parahoe, tangtoe meunang. Tidinja prak diroengkoepkeun, sarta teu kadoegaeun moeloet deui tina sabab kalobaān la-<sup>7</sup> oekna. 'Geus kitoe <sup>8</sup> moerid noe dipikasisih koe Jesoes teja ngomong ka Petros: Geuning eta Goesti! Barang ngadenge Simon Petros jen eta Goesti, seug toeloej dibadjoe make disaboekan, (karana keur poeroetjoel,) bari ngoen-<sup>8</sup> tjoengkeun maneh ka laoet. 'Ari moerid

noe saredjen teh datangna toempak parahoe leutik teja, (karana teu pati dja-  
oeh ti darat, ngan kira-kira doewa rat-  
toes asta anggangna,) sarta bari ng-  
goeser heurap djeung laoekna. 'Děmi  
gens harandjat ka darat, beh nendjo  
seuneu roehaj beunang miroen, djeung  
aja laoek keur diganggang, kitoe deui  
aja roti. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-  
moerid: Geura mawa laoek beunang  
bijeu! 'Tidinya Simon Petroes oenggah  
ka parahoe; seug heurapna dipoloet ka  
darat, pinoeh koe laoek galēde, aja sara-  
toes lima poeloeh tiloe; nadjan sakitoe  
lobana ge heurapna teu datang ka bē-  
dah. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-moerid:  
Hijap ka dijeu, dalahar! Ari moerid teh  
taja noe wani naros ka andjeunna kijeu:  
Saha andjeun teh? tina sabab geus pada  
terangenn jen Goesti. 'Ladjēng Jesoes  
ngadeukeutan, sarta njandak roti teja,  
bari toeloej dipaparinkeun ka moerid-  
moerid; nya kitoe deui laoekna. 'Nja ijeu  
noe katiloe kalina Jesoes ngebrehkeun  
andjeun ka moerid-moeridna, sanggeus  
tanghi ti noe maraot. a Loek. 5 : 5.

*b p. 20 : 14. c p. 13 : 33. d Loek. 24 : 41. e Loek. 5 : 4.  
f p. 13 : 23. g p. 6 : 11. h p. 20 : 19, 26.*

15 Děmi geus reres dalaharna, ladjēng  
Jesoes ngalahir ka Simon Petroes: Eh,  
" Simon anak Jonas! koemaha maneh  
nya njaāh ka kami <sup>b</sup> leuwih ti batan eta  
sakabeh? Ari wangsoelan Petroes: Soe-  
moehoen, Goesti; Goesti noe langkoeng  
waspaos, jen simkoering nyaāh ka Goesti.  
Lahiranana ka Petroes: Geura angon  
16 anak-domba kami! 'Jesoes ngalahir deui  
ka Petroes kadoewa-kalina: Eh, Simon  
anak Jonas! koemaha maneh teh ēnja  
nyaāh ka kami? Ari wangsoelan Petroes:  
Soemoehoen, Goesti; Goesti noe lang-  
koeng waspaos, jen simkoering nyaāh ka  
Goesti. Lahiranana ka Petroes: Geura  
17 oeroeskun domba kami! 'Jesoes ngala-  
hir ka Petroes katiloe-kalina: Eh, Simon  
anak Jonas! koemaha maneh teh ēnja  
nyaāh ka kami? Toeloej Petroes teh na-  
langsa, doemeh Jesoes katiloe-kalina  
ngalahir ka manehna: Koemaha maneh  
teh nyaāh ka kami? Geus kitoe ngawang-

soel: Noen Goesti, <sup>c</sup> nya Goesti noe lang-  
koeng waspaos ka saniskantēn pērkawis;  
Goesti noe langkoeng waspaos, jen sim-  
koering nyaāh ka Goesti. Lahiran Jesoes  
ka Petroes: Geura angon domba kami!  
18 'Satēmēn-tēmēnna, kami ngalahir ka  
maneh: mangsa maneh keur ngora ke-  
neh, disaboek koe sorangan, djeung nyaā-  
ba ka mana karēp bae; děmi mēngke  
mah, samangsa maneh geus kolot, bakal  
njodorkeun leungeun, toeloej disaboeken  
koe noe sedjen, sarta dibawa ka noe lain  
19 karēp maneh. 'Ari pangalahirkeunana  
kitoe <sup>d</sup> nawiskeun tina djalan maot noe  
koemaha Petroes bakal ngamoeljakeun  
ka Allah. Sanggeusna ngalahir kitoe,  
ladjēng andjeunna ngalahir deui ka Pe-  
troes: Geura ngiring ka kami! 'Děmi  
Petroes njorejang, seug nendjo aja noe  
ngiring, nya <sup>e</sup> moerid-noe dipikāsih koe  
Jesoes teja, anoe ngalendehan kana dada  
Jesoes mangsa keur dalahar, sarta oen-  
djoekan: Noen Goesti! anoe mana teja  
21 noe ngahijanat ka andjeun? 'Barang ka-  
tendjo koe Petroes, toeloej oendjoekan  
ka Jesoes: Noen Goesti! ari eta bakal  
22 koemaha? 'Lahiran Jesoes ka Petroes:  
Oepama eta koe kami dipastikeun tētēp  
nēpi ka kami datang deui, eta mah lain  
pipērkaraeun maneh; ari maneh teh ngi-  
23 ring kami bae! 'Děmi pilahir bijeu teh  
lijar ka sadajana doeloer-doeloer, jen eta  
moerid moal pimaotenu. Padahal Jesoes  
hanteu ngalahir jen moal pimaotenu;  
ngan: oepama eta koe kami dipastikeun  
tētēp nēpi ka kami datang deni, eta mah  
24 lain pipērkaraeun maneh. 'Nja eta moe-  
rid anoe mērtelakem ijeu sakabeh pēr-  
kara, sarta geus noeliskeun ijeu sakabeh  
pēr-kara; ari kaoela pada njaho, <sup>f</sup> jen pēr-  
telāänana saestoena. a Mat. 16 : 17.

*b Mat. 26 : 33. c p. 16 : 30. d p. 13 : 36; 2 Petr. 1 : 14.  
e p. 13 : 23. f p. 19 : 35.*

25 Masih <sup>a</sup> loba keneh pisan pērkara, noe  
gens didamēl koe Jesoes; sarta oepama  
ditoeliskeun hidji-hidjima, pamikir ka-  
oela eta kitab-kitab beunang noeliskeun  
teja saälam-doentya ge moal asoep. Amin.  
a p. 20 : 30.

KITAB  
LALAMPAHAN PARA RASOEL SAROETJI.  
BEUNANG NGARANG LOEKAS.

## PASAL 1.

Ari <sup>a</sup> kitab anoe mimitina teja, eh Teopiloes! noe dikarang koe kaoela, saniskantén pérkawis anoe didamél sa-  
2 rēng diwoeroekkeun koe Jesoes, 'ti awitna dongkap ka poéan <sup>b</sup> ditjandak ka loehoer, sanggeusna <sup>c</sup> maparin tim-  
balan koe lantaran Roh Soetji ka para rasoel, anoe beunang milih andjeunna  
3 teja. 'Nja ka dinja andjeunna, sanggeus-  
na njandang sangsara, <sup>d</sup> ngajakinkeun salirana jen hiroep, sarta <sup>e</sup> reja pisan boektina, ari lilana opat poeloh poé,  
kabireungeuh koe para rasoel, sarta milahirkeun pérkara karadjaän Allah.  
4 'Mangsa <sup>f</sup> keur koempoel djeung para rasoel, ladjeng ditimbalan oelah rek aringkah ti Jéroesalem, sarta koedoe ngadago ka <sup>g</sup> pérdjangdjian Rama, noe geus kadenge koe maranah ti kami, lahir-  
5 na. 'Karana <sup>h</sup> Johannes mah ngabanjoean sotreh koe tjai; tatapi ari maranah bakal dibanjoean koe Roh Soetji, ti mangsa ajeuna moal lila deui.

<sup>a</sup> Loek. 1: 1—3.  
<sup>b</sup> Mark. 16: 19, <sup>c</sup> Loek. 24: 44—49, <sup>d</sup> p. 10: 40.  
<sup>e</sup> Job. 20: 26, 27, 30, <sup>f</sup> Loek. 24: 49, <sup>g</sup> Job. 15: 26.  
<sup>h</sup> p. 11: 16; 19: 4.

6 Anoe karoempoelid tidinja naros ka Jesoës, kijeu pioendjoekna: Noen Goesti!  
7 <sup>a</sup> koemaha ari dangët ajeuna andjeun bade ngadégkeun deui karadjään teh pi-  
keun Israel? 'Ari lahiranana ka darinja:  
8 <sup>b</sup> Lain pipérnaheun maranah nganjahokeun ka mangsana atawa waktoena, noe ditjépëng koe Rama baris kawasana koe  
9 andjeun. 'Tatapi maranah bakal nampa kawasa Roh Soetji, anoe bakal njoempingan ka maranah; djeung maranah bakal djadi <sup>c</sup> saksi kami <sup>d</sup> di Jéroesalem sarta <sup>e</sup> di sakooriling Joedea djeung Sa-  
maria, nëpi ka toengtoeng boemi. 'Sang-  
geus ngalahirkeun kitoe, <sup>f</sup> seug andjeunna ditjandak ka loehoer, kabireungeuh koe para rasoel; geus kitoe aja mega

mindingan ka andjeunna, moesna tina  
10 tetendjoanana. 'Sabot nareuteup ka lan-  
git, keur Jesoes moenggah, beh <sup>g</sup> aja doewa djalma ngadég deukent ka dari-  
11 nja, ari panganggona bodas; 'sarta ngal-  
lahir kijeu: Eh, oerang Galilea! naha na-  
rangtoeng bari tanggah ka langit? Eta Jesoes, anoe geus ditjandak ti maranah ka sawarga, <sup>h</sup> bakal soemping deui <sup>i</sup> nya tjeta kitoe, sakoemaha noe katendjo koe maranah moenggahna ka sawarga.

<sup>a</sup> Loek. 19: 11; 24: 21. <sup>b</sup> Mat. 24: 36. <sup>c</sup> Loek. 24: 48.  
<sup>d</sup> Loek. 24: 47. <sup>e</sup> p. 8: 1, 5, 14. <sup>f</sup> Mark. 16: 19;  
Loek. 24: 51. <sup>g</sup> Joh. 20: 12. <sup>h</sup> Loek. 21: 27;  
Wahj. 1: 7. <sup>i</sup> Djak. 14: 4.

12 Geus kitoe rasoel <sup>a</sup> maroelang deui ka Jéroesalem ti goenoeng anoe ngaran goenoeng Djetoen; eta ajana deukent Jéroesalem, djaoehna salalampahan poë sabat.  
13 'Sanggeusna daratang, toeloej oenggah ka loteng; di dinja tétep tjaralikna; nja eta <sup>b</sup> Petros djeung Jakoboes, Johannes djeung Andreas, Pilipoes djeung Tomas, Bartolomeoes djeung Mateoes, Jakoboes poetra Alpeoes, djeung Simon Selotes, djeung Joedas poetra Jakoboes. 'Ari eta sadajana samijoek mantép dina nénédha kalawan sasambat, reudjeung <sup>c</sup> istri-istri teja, sarawoeh Mariam, iboe Jesoes, djeung <sup>d</sup> saderek-saderek Jesoes anoe pamégët.

<sup>a</sup> Loek. 24: 52. <sup>b</sup> Mat. 10: 2.  
<sup>c</sup> Mat. 27: 55. <sup>d</sup> Joh. 7: 5.

15 Dina mangsa harita Petros ngadég di tengah moerid-moerid, sarta njaoer (ari djalma noe karoempoelid kira-kira sara-  
16 toes doewa poeloh): 'Eh, sadajana doe-  
loer-doeleo! <sup>a</sup> geus pasti koedoe kalaksanakeun pilahir Kitab, anoe diwédjang-  
keun baheula koe Roh Soetji lantaran lambéj Dawoedo, tina hal Joedas, <sup>b</sup> anoe djadi mandor djalma noe narangkép ka  
17 Jesoes teja. 'Karana <sup>c</sup> eta teh tadina kabilang ka oerang, sarta kamiliikan  
18 doeoman kana tjangkingan ijeu. 'Dëmi <sup>d</sup> eta geus meuli lahan saloewoek,

saratna boeroehan kadorakaän teja; geus kitoe tisoesoet, datang ka goeda-wang tēngah-tēngahna, saeus-beuteung-  
 19 na amboeradoel. 'Sarta geus goernita ka sakabeh noe aja di Jēroesalem, anoe matak eta lahan ditēlahkeun koe basana sorangan Akeldama, tēgēsna Lahan Gē-  
 20 tih. 'Karana geus dioengēlkeun dina kitab djaboer kijeu: ' Lēmboerna sing djadi soewoeng, oelah aja noe ngeusian eta; djeung deui: ' Kapangkatanana sina  
 21 ditjēkēl koe noe sedjen. 'Koe sabab eta, wadjab tina lēbah sakoer djalma noe reureudjeungan djeung oerang sapan-djangna Goesti Jesoes keur djoemēnēng  
 22 di oerang, 'awitna ti pangbanjoe Johannes, dongkap ka poēan ti oerang ditjandak ka loehoer, hidji djalma moedoe djadi saksi djeung kaoela sadaja kana  
 23 pērkawis tanghina. 'Toeloej koempoelan teh ngabandingkeun doewa djalma, nja eta Joesoep, anoe disébōet Barsabas, ka-  
 24 tēlahna Joestoes, djeung Matias. 'Geus kitoe pada nēnēda, kijeu nēdانا: Noen Goesti, <sup>a</sup> anoe langkoeng waspaos ka hate djalma sadajana! moegi-moegi maparin pitoedoeh, anoe mana ti ijen doewaān  
 25 noe geus dipilih koe Goesti, bakal nampi doeoman tjangkingan ijeu sarēng karasoelen, anoe geus ditinggal koe Joedas,  
 26 soepaja indit ka ēnggonna sorangan. 'Tidinjā <sup>b</sup> lotēre; ana keuna lotēre teh ka Matias; toeloej eta koe rēmpoeg sadajana ditambahkeun ka rasoel noe sawēlas teja.  
     <sup>a</sup> Djab. 41: 10; Joh. 13: 18. <sup>b</sup> Joh. 18: 3.  
     <sup>c</sup> Loek. 6: 16; Joh. 6: 70. <sup>d</sup> Mat. 27: 3—10.  
     <sup>e</sup> Djab. 69: 26. <sup>f</sup> Djab. 109: 8. <sup>g</sup> Joh. 21: 17;  
     Wahj. 2: 23. <sup>h</sup> Sil. 16: 33.

## PASAL 2.

Ari geus dongkap ka <sup>a</sup> poē Pēntekosta, Amoerid-moerid keur karoempoel sarta <sup>b</sup> samijoek. 'Tidinjā ngadak-ngadak aja noe ngagoeroeh ti langit, tjara angin barat anoe leuwih tarik, datang ka pinoh kabeh saimah noe keur ditjaralisa kan teja. 'Geus kitoe koe eta kataringali letah-letah anoe paboejar, djiga seuneu roepana; toeloej areunteup ka oenggal-oenggal moerid. 'Seug <sup>c</sup> pada dieusian Roh Soetji, sarta mimiti njalaoer koe <sup>d</sup> basa-basa sedjen, koemaha bae koe eta Roh dipaparin ngalahir.  
     <sup>a</sup> 3 Moesa 23: 15.  
     <sup>b</sup> p. 1: 14. <sup>c</sup> p. 4: 31; 11: 15; 13: 9. <sup>d</sup> Mark. 16: 17;  
     p. 10: 46; 19: 6.

5 Ari di Jēroesalem aja oerang Jahoedi tjaritjing, nja djalma aribabad, ti sagala 6 bangsa noe aja di kolong langit. 'Sang-geusna sowara teja, raboel sarejana eta djalma, sarta tingraranjoeg, sabab oenggal-oenggal djalma ngadareng moe-7 rid teh njaoer sabasana. 'Seug sakabeh pada mēlēngēk, bari heraneum, sarta ngaromong djeung batoerna kijeu: Geuning eta sadajana noe njalaoer teh lain 8 oerang Galilea? 'Naha oerang sahidji-sahidji ngadenge eta wēt make basa naga-9 gara asal diri oerang? 'Oerang Parta, djeung oerang Madajin, djeung oerang Elam, sarta noe maratoeh di Mesopotami, djeung Joedea, djeung Kapadoki, 10 Pontoes djeung Asia; 'Prigia, djeung Pampilia, Mēsir, sarta ti pēlēbah Libia noe deukeut Kirena, kitoe deui noe njaremah ti Roem, nja eta oerang Jahoedi 11 djeung noe asoep Jahoedi; 'oerang Krete djeung oerang Arab; oerang pada ngadenge eta teh njalaoerkeun padamēlan Allah noe aragoeng, koe basa-basa diri 12 oerang. 'Tidinjā sakabeh pada mēlēngēk, sarta datang ka baringoengeun, bari ngomong djeung batoerna: Eta pērkara 13 naon pikarépeunana? 'Ari noe sawareh mah <sup>a</sup> mojok, kijeu pokna: Eta djalma kadēdētan koe anggoer amis!

<sup>a</sup> 1 Kor. 14: 21.

14 Ladjēng Petroes ngadēg djeung noe sawēlas, seug ngalahir ka eta djalma-djalma, sarta tarik sowarana: Eh, oerang Jahoedi, djeung sakoer noe tjaritjing di Jēroesalem! eta maraneh masing njaho, sarta ijeu omongan kaoela rēgēpkeun 15 koe tjeuli; 'karana ijeu teh lain marabok, saperti maraneh nganjanaān; sabab <sup>a</sup> ka-16 kara djam katiloe beurang. 'Enjana mah nja ijeu anoe dilahirkeun koe nabi Joēl 17 teja, <sup>b</sup> kijeu: 'Djeung deui mēngke, di djaman ahir, timbalan Allah, kami bakal ngoetjoerkeun ti Roh kami ka sakabeh daging; ari anak maraneh lalaki-awewe bakal ngawēdjang, baroedjang di maraneh bakal nendjo tetendjoau, ari noe karolot di maraneh bakal ngimpi koe 18 impian. 'Sarta dina mangsa eta kami malah bakal ngoetjoerkeun ti Roh kami ka abdi kami lalaki-awewe, sarta bakal 19 ngawarōdjang. 'Djeung deui kami bakal ngjakeun moedjidjat di loehoer, di lan- igit, sarta alamat di handap, di boemi,

gétih, djeung seuneu, sarta pélēdoeg ha-  
20 seup. 'Panon-poë bakal ganti roepa,  
djadi poëk, kitoe deui boelan djadi gétih,  
samemeh datang poë Pangeran, noe  
21 gede nja aheng teja. 'Ari geus kitoe,  
c saha-saha noe sasambat kana djénéngan  
22 Pangeran, tangtoe pisalaméteun.  
'Eh, oerang Israil! geura darengkeun ijeu  
omongan: ari Jesoes, <sup>d</sup> oerang Nasaret,  
piwarangan Allah, anoe geus dibokekti-  
keun di pélēbah maraneh koe warna-  
warna kamatihan, moedjidat djeung  
tanda-tanda, anoe didamél koe Allah di  
tengah maraneh, dilatarankeun nja ka  
andjeunna, saperti noe geus kanjahoan.  
23 koe maraneh; 'eta teh, sanggeusna dise-  
renkeun <sup>e</sup> toemoet papastening kërsa  
djeung kawaspaoan Allah, <sup>f</sup> seug koe  
maraneh ditangkép, toeloej disina dipa-  
koe dina kai-dipalang koe leungeun  
djalma noe daroraka, sarta dipaehan.  
24 'Eta koe Allah geus ditanghikeun, sarta  
ngalaán kanjérina maot; sarehna an-  
djeunna moestabil beunang ditjékél koe  
25 maot teh. 'Karana andjeunna koe Da-  
woed dilahirkeun kijeu: <sup>g</sup> Pangeran sala-  
lawasna koe koering ditjipta aja di  
hareupeun koering; estoe aja di katoe-  
hoeün koering, soepaja koering oelah  
26 tidjalikeuh. 'Sabab kitoe hate koering  
boengah, saréng letah koering géräh;  
malah-malah daging koering pingénggo-  
27 neun saréng pangarép-ngrarépna. 'Karan-  
tén njawa koering koe andjeun moal  
didjomplang di énggon noe paeh; saréng  
andjeun teh moal tega Kasoetji andjeun  
28 kasorang boeroek-oetjoetan. 'Andjeun  
ka koering maparin njaho kana djalan  
kahiroepan; andjeun bade minoehan ka  
koering koe kaboengahan di pajoeneun  
29 linggih andjeun. 'Eh, sadajana doeloer-  
doeloer! kaoela meunang sasaoran sa-  
gëblasna ka maraneh tina pérkara Da-  
woed, karoehoen oerang, jen <sup>h</sup> eta teh  
poepoes, sarta dikoerébkeun; ari ma-  
kamma aja di oerang datang ka poë  
30 ajeuna. 'Dëmi Dowoed teja, doemeh  
nabi, sarta oeningaeun <sup>i</sup> jen Allah geus  
ngadjangdjikeun ari andjeunna koe soem-  
pah, bakal mëdalkeun Kristoes ti boe-  
wah tjangkeng Dowoed, moenggoehing  
dagingna bae soteh; eta bakal dilinggih-  
31 keun dina panglinggihana; 'tina geus  
waspaoseun, noe matak ngalahirkeun

pérkara tanghina Kristoes, jen eta njawa-  
wana teu didjomplang di énggon noe  
paeh, kitoe deui dagingna teu koengsi  
32 kasorang boeroek-oetjoetan. 'Eta Jesoes  
koe Allah geus ditanghikeun, <sup>j</sup> nja ka-  
oela sadaja noe djadi saksi. 'Sanggeusna  
<sup>k</sup> dikä-loehoerkeun koe panangan tèngén  
Allah, sarta <sup>l</sup> nampa ti Rama pérdjang-  
djian Roh Soetji, eta andjeunna ladjéng  
ngootjoerkeun anoe katendjo sarta noe  
34 kadenge koe maraneh ajeuna. 'Karana  
Dawoed mah teu moenggah ka sawarga;  
sabalikna ari saoerna: <sup>m</sup> Lahiran Pan-  
geran ka Goesti koering: Geura tjalik  
35 di katoehoeün kami, 'datang ka moe-  
soeh-moesoeh maneh koe kami didijieun  
36 djodjodog pikeun soekoe maneh. 'Ajeuna  
sakabéh anak-poetoe Israil koedoe ngan-  
njahokeun masing énja, jen eta Jesoes,  
anoe digantoengkeun koe maraneh dina  
kai-dipalang teja, koe Allah geus di-  
damél Goesti djeung Kristoes.

<sup>a</sup> 1 Tes. 5:7. <sup>b</sup> Joël 2:28. <sup>c</sup> Roem 10:13.  
<sup>d</sup> Mat. 21:11. <sup>e</sup> p. 4:28. <sup>f</sup> p. 5:30. <sup>g</sup> Djab. 16:8.  
<sup>h</sup> 1 Radj. 2:10. <sup>i</sup> Djab. 132:11; Loek. 1:32.  
<sup>j</sup> p. 1:22; 3:15. <sup>k</sup> p. 5:31; Pil. 2:9. <sup>l</sup> p. 1:4.  
<sup>m</sup> Djab. 110:1.

37 Mangsa djalma-djalma teja ngadengen  
kitoe, <sup>n</sup> pada ngérik hatena, seug mi-  
hatoer ka Petros djeung ka rasoel-ra-  
soel noesedjen, kijeu: Noen, saderek-sa-  
derek! <sup>b</sup> koemaha pilampaheun koering?  
38 'Lahiran Petros ka darinja: Geura taro-  
bat, sarta maraneh hidji-hidji djalma koe-  
doe dibanjoean koe padjénengan Jesoes  
Kristoes, soepaja dihampoera dosa; geus  
kitoe maraneh tangtoe nampa pasihan  
39 Roh Soetji. 'Karana ari pérdjangdjian  
teja nja keur maraneh <sup>c</sup> djeung saänakan-  
anal maraneh, kitoe deui <sup>d</sup> keur sakoer  
noe djaraoeh, sarejana bae noe bakal  
disaoer koe Pangeran, Allah oerang.  
40 'Reudjeung pirang-pirang kasaoeran sa-  
djaba ti eta Petros mepelingan sarta  
mitoetoer, kijeu saoerna: Geura tare-  
jangan keur njalamétkueun maneh ti jieu  
41 bangsa <sup>e</sup> noe tibalik pikir. 'Dëmi sakoer  
djalma noe narima ka pilahir Petros,  
toeloej dibaranjoean; poë harita keneh  
ditambahkeun ka moerid kira-kira tiloe  
42 reboe djiwa. 'Sarta pada pëngkoeh ka  
piwoeroek para rasoel, djeung kana ka-  
toenggalanana, kitoe deui kana <sup>f</sup> njém-  
plekan roti, sarta kana néneda.

<sup>a</sup> Ibr. 4:12. <sup>b</sup> p. 16:30. <sup>c</sup> Joël 2:28. <sup>d</sup> Ep. 2:13.  
<sup>e</sup> 5 Moesa 32:5. <sup>f</sup> p. 20:7.

43 Ari sakabeh djalma djadi sarijeuneun; sarta <sup>a</sup> loba pisan moedjidjat djeung tanda-tanda noe didamél koe para ra-  
44 soel.'Djeung sadajana noe pérjtaja koem-  
45 poel, sarta <sup>b</sup> sabanda-saboga; 'pada <sup>c</sup> ngadjoewal radja-kajana djeung barang-barangna, toeloej dibagikeun ka sadajana, koemaha panta-panta kakoerangna  
46 bae. 'Saban-saban poë pëngkoeh araja di kabah sarta samijoeck, djeung njarémpelkan roti pindah-pindah imah, pada dahar kalaowan boengah djeung la-  
47 langsar hatena,' sarta maroedji ka Allah, djeung dipikoernija koe sakabeh djalma.  
<sup>d</sup> Ari koe Goesti saban-saban poë garédja teh ditambahan koe noe geus disalamétkueun. <sup>a</sup> p. 5:11, 12. <sup>b</sup> p. 4:32.  
<sup>c</sup> p. 4:34. <sup>d</sup> p. 4:4; 5:14; 11:21.

### PASAL 3.

Hidji mangsa Petroses djeung Johannes Hangkat sasaréngan kana kabah, dina waktoe sëmbahijang, nja eta <sup>a</sup> djam noe <sup>2</sup> kasalapan. 'Toeloej aja hidji djalma <sup>b</sup> noe ngempor bawa ngadjadi, keur di-gotong; eta oenggal poë diteundeun dina lawang kabah, noe diséboet lawang Aloes, sina nëda sidékah ka noe ar-<sup>3</sup> soep ka kabah. 'Ana nendjo ka Petroses djeung Johannes, barang dek arasoep <sup>4</sup> ka kabah, toeloej nëda sidékah. 'Geus kitoe koe Petroses <sup>c</sup> dipëlong reudjeung Johannes, bari ngalahir: Maneh geura <sup>5</sup> neuleu ka kami! 'Tidinja seug mëntjrong ka arandjeunna, pamikirna bakal tampa <sup>6</sup> pasihan. 'Ari lahiran Petroses: Émasperak kami teu boga, tatapi ari kaboga kami dibikeun ka maneh: <sup>d</sup> koe djén-<sup>7</sup>nganana Jesoes Kristoes, oerang Nasaret teja, maneh geura nangtoeng, toeloej <sup>7</sup> leumpang! 'Geus kitoe ditjandak leungeunna noe katoehoe, bari ditangtoeng-keun. Pada-harita soekona djeung moe-<sup>8</sup>s moentjanganana djadi koewat; 'seug ngoredjat nangtoeng, toeloej leumpang, sarta ngiring asoep ka kabah, <sup>e</sup> bari lenleumpangan djeung adjroeg-adjroe-<sup>9</sup>gan, sarta moedji ka Allah. 'Dëmi koe sakabeh djalma katendjo manehanana keur leuleumpangan bari moedji ka Al-<sup>10</sup>lah. 'Sarta pada sidik, eta pisan noe sok dijoek dina lawang kabah, noe diséboet lawang Aloes teja, malar sidékah; noe matak liwat saking nja hareraneun

sarta mëlengék tina sabab noe geus didjadikeun ka eta djalma.

<sup>a</sup> p. 10:3. <sup>b</sup> p. 8:7; 14:8. <sup>c</sup> p. 13:9; 14:9.  
<sup>d</sup> Mark. 16:17. <sup>e</sup> Jés. 35:6.

11 Ari eta noe ngempor, noe ditjageur-keun teja, moentangan ka Petroses djeung Johannes, toeloej sakabehna djalma ngagimboeng ka arandjeunna dina emper, noe diséboet <sup>f</sup> emper Soeleman, bari 12 hareraneun pisan. 'Barang katingali koe Petroses, ladjéng ngalahir ka djalma-djalma teh: Eh, oerang Israïl! naha maranéh mana heran ka eta pérkara? djeung koe naon mana maléntjrong ka kaoela, kawas eta djalma pangbisana leumpang koe kawasa kaoela sorangan atawa koe 13 ibadah kaoela? 'Allah <sup>g</sup> Ibrahim djeung Ishak sarta Jakoeb, Allah karoehoen oerang teja, geus ngamoeljakeun Jesoes Poetrana, <sup>h</sup> noe diserenkeun koe maranéh sarta bari dianglës di pajoeneun Pilatoes teja, keur mangsa hoekoema-14 nana eta koedoe dileupaskeun. 'Ari koe maranéh <sup>i</sup> noe soetji sarta bénér teh dianglës, bari menta dipaparin eta djalma 15 noe maehan teja; 'ari <sup>j</sup> Radjaning hi-roep koe maranéh geus dipaehan. Dëmi koe Allah geus ditanghikeun ti noe maraot, nja kaoela <sup>k</sup> noe djaradi saksi. 16 'Sarta tina kapértjajaän kana djén-<sup>l</sup>nganana, noe matak djén-<sup>m</sup>nganana geus ngoewatan ka ijeu djalma, noe katendjo koe maranéh sarta wawoeh; nja kapértjajaän damél andjeunna noe geus ngawloejakeun ka eta di hareupeun ma-17 ranéh kabeh. 'Ari ajeuna, eh doeloer-doeloer! kaoela teh njaho, maranéh pangmigawe kitoe <sup>n</sup> bawaning koe teu njaho; kapala-kapala maranéh nja kitoe 18 deui. 'Satégésna Allah, djalan kitoe teh, ngalaksanakeun sakoer noe geus dioewarkeun ti heula koe andjeunna, koe lantaran lambéj sadaja nabi-nabina, <sup>o</sup> jen Kristoes teh pinjandangeun sang-<sup>19</sup> sara. 'Koe sabab eta, <sup>p</sup> geura pada ganti pikir, bari tarobat, soepaja dosa-dosa maranéh dipareuman, sangkan datang mangsa tiis ti pameunteu Pangeran, 20 'sarta miwarang Jesoes Kristoes, noe 21 geus dipastenkeun ka maranéh; 'nja eta dikérsakeun ditampa koe sawarga, dongkap ka <sup>q</sup> mangsa diadérgkeun deui sa-niskara, noe geus diandikakeun koe Allah koe lambéj nabi-nabina saroetji, ti

22 baheulana. 'Karana Moesa geus ngalahir ka karoehoen oerang, kijeu: <sup>k</sup> Pangeran, Allah maraneh, mēngke ngajakeun pi-keun maraneh hidji nabi ti doelero-deloer maraneh, nja tjara kami; eta koe maraneh koedoe digoegoe, sadajana bae noe bakal dilahirkeun ka maraneh.  
 23 'Geus kitoe, saha-saha djalma, noe teu ngagoegeog ka eta nabi, tangtoe dibasmi, 24 dileungitkeun ti bangsa.' Nja kitoe deni sadajana para nabi, ti watēs Samoēl djeung sapoengkoereunana, sarejana bae anoe geus ngalahir, eta geus pada ngag-  
 25 wartakeun deui hal mangsa ajeuna. 'Maraneh teh nja anak para nabi, kitoe deui anak pērdjangdjian anoe didamēl koe Allah ka karoehoen oerang, bisa ngandika ka Ibrahim kijeu teja: <sup>l</sup> Ari di djero toeroenan maneh teh sakabehna bangsa di boemi bakal pada kabērkahan.  
 26 'Sanggeusna koe Allah diajakeun Jesoes Poetrana, dipiwarang ka maraneh pang-heulana, masingna ngabērkahan ka maraneh, koe ngoendoerkeun maraneh hidji-hidji djalma tina kagorenganana.'

<sup>a</sup> Joh. 10 : 23. <sup>b</sup> 2 Moesa 3 : 6. <sup>c</sup> Lock. 23 : 22, 23.  
<sup>d</sup> p. 7: 52. <sup>e</sup> p. 5: 51. <sup>f</sup> p. 2: 32. <sup>g</sup> p. 18: 27.  
<sup>h</sup> Lock. 24: 26, 27. <sup>i</sup> p. 2: 38. <sup>j</sup> Mat. 17: 11.  
<sup>k</sup> 5 Moesa 18: 15. <sup>l</sup> 1 Moesa 22: 18.

#### PASAL 4.

Sabot Petroses djeung Johannes ngag-  
 Lahir ka djalma-djalma, kabērēdēg koe panghoeloe-panghoeloe, djeung kapala  
 2 kabah, sarta ahli-ahli sadoeki; 'teu ngareunaheun katjida, tina sabab Petroses  
 djeung Johannes ngawoeroek ka djalma-djalma, sarta ngoewarkeun hal pihoe-  
 dangeun tina paeh, saperti Jesoes anoe  
 3 djadi toeladan. 'Toeloej <sup>a</sup> pada ditang-  
 kēp sarta ditotoep tēpi ka isoekna,  
 4 sarehna <sup>b</sup> ajeuna geus boerit. 'Dēmi noe  
 ngadarenge ka piwoeroek teja, loba pisan  
 anoe datang ka pērtjaja; <sup>c</sup> djadi djalma  
 lalaki anoe geus pērtjaja bilanganana  
 kira-kira lima reboe. <sup>a</sup> p. 5: 18. <sup>b</sup> p. 3: 1.  
<sup>c</sup> p. 2: 41, 47; 5: 14.

5 Ari geus kitoe, barang braj isoek  
 koempoel di Jēroesalem para kapala,  
 para kokolot djeung ahli-ahli kitab;  
 6 sarta aja <sup>d</sup> Annas, panghoeloe agoeng  
 teja, djeung Kajapas, djeung Johannes,  
 djeung Aleksander, sarta sakoer koela-  
 7 warga panghoeloe agoeng. 'Tidinja pada  
 diteundeun di tengah-tengah, bari toe-

loj dipariksa: <sup>b</sup> Eta pērkara teja koe  
 maraneh dipigawe koe kawasa naon,  
 8 djeung mawa ngaran saha? 'Gens kitoe  
 Petroses pinoeh koe Roh Soetji, sarta  
 kijeu pihatoerna ka darinjā: Eh, para  
 kapala bangsa sarēng para sēsēpoeh Is-  
 9 rail sadaja! sarehna ajeuna kaoela pada  
 diparijos <sup>e</sup> tina pērkawis kasaean ka  
 djalma noe gēring, anoe mawi dongkap  
 10 ka waloeja: 'poerwana dioeningakeun  
 ka adjēngan sadaja, sarēng ka sabangsa  
 Israil, jen <sup>d</sup> koe djēnēngan Jesoes Kris-  
 toes, oerang Nasaret, anoe dipakoe koe  
 aradjēngan dina kai-dipalang' teja, noe  
 koe Allah ditanghikeun deui ti noe ma-  
 raot, nja koe kawasa eta noe matak  
 ijeu djalma aja di pajoemeun aradjēngan,  
 11 sarta waloeja. 'Nja andjeunna <sup>f</sup> batoe  
 teja, noe geus dipitjeun koe adjēngan,  
 toekang njarieun imah; eta pisan anoe  
 12 geus didjadikeun pamageuh djoeroe. 'Ari  
 kasalamētan teh <sup>f</sup> moal di noe sedjen  
 ajana; samalah di kolong langit teu aja  
 pisan deui ngaran noe dipaparinkeun  
 ka djalma-djalma, anoe matak keur pi-  
 salamētan oerang. <sup>a</sup> Joh. 18: 13. <sup>b</sup> Mat.  
 21: 23. <sup>c</sup> Joh. 10: 32. <sup>d</sup> p. 3: 6, 16. <sup>e</sup> Mat. 21: 42.  
<sup>f</sup> Mat. 1: 21; p. 10: 43.

13 Dēmi eta, barang naringali kaloedeun-  
 ngan Petroses djeung Johannes, sarta  
 geus waspada jen doewanana djalma  
 teu binangkit teu pintēr, toeloej bae  
 hareraneun; sarta ras elingeun, jen eta  
 bareto sok ngiring ka Jesoes. 'Djeung  
 tina sabab naringali djalma noe datang  
 ka waloeja teja nangtoeng deukeut ka  
 dinja, noe matak teu pisan bisaeun ngag-  
 balēsan saoer. 'Geus kitoe <sup>a</sup> dipiwarang  
 ka loewar tina rad; toeloej rēmpagan  
 16 djeung batoer-batoer, 'kijeu saoerna:  
<sup>b</sup> Koemaha oerang nja pipētēun ka eta  
 djalma? karana geus migawé tanda noe  
 kaboektian, kanjahoan koe sakabeh noe  
 tjaritjing di Jēroesalem, sarta koe oe-  
 17 rang moal beunang dibohongkeun. 'Ta-  
 tapi soepaja oelah beuki njalijara ka  
 djalma-djalma, hajoe, oerang hantēm  
 nalek ka dinja, oelah sina ngomong deui  
 ka sahidji djalma ge mawa ngaran eta.  
 18 'Toeloej disalaer deui, sarta diparenta-  
 han <sup>c</sup> papatjoewan pisan oelah misa-  
 oer, soemawonna ngawoeroek, mawa dje-  
 19 nēngan Jesoes. 'Ari Petroses djeung Jo-  
 hannes ngawangsoel, kijeu pihatoerna;

- Geura soemangga manahan: <sup>a</sup> koemaha eta bēñr di pajoeneun Allah, lamoen ngagoegoe ka aradjéngan leuwih ti batan 20 ka Allah? 'Karana kaoela teu kadoega tening noenda njaritakeun anoe geus katendjo djeung kadenge koe diri kaoela.
- 21 'Dëmi eta tambah deui nalekna, sarta pedah teu mëndak pikeun njiksa, toeloej bae dilenpaskeun, sijean koe djalmajalma; karana eta pada ngamoeljakeun ka Allah tina pérkara noe djadi teja.
- 22 'Wantoe-wantoe djalma noe ditibanan tanda noe matak waloeja teja, oemoerna geus leuwih opat poeloeh taoen.
- <sup>a</sup> p. 5 : 34. <sup>b</sup> Joh. 11 : 47. <sup>c</sup> p. 5 : 28.  
<sup>d</sup> p. 5 : 29.
- 23 Ari geus dileupaskunn, toeloej saroemping ka <sup>a</sup> batoer-batoerna, sarta njarrioskeun sakabelha noe dilahirkeun koe para panghoeloe agoeng djeung koe para 24 kokolot teja. 'Mangsa eta pada ngadenge anoe kitoe pétana, toeloej ragém nja sasambat ka Allah, kijeu pioendjoekna: Noen Pangeran! nja andjeun teja Allah <sup>b</sup> noe ngadamél langit, saréng boemi, saréng laoet, sarawoeh saeusina kabeh;
- 25 'noe geus ngandika koe lambéj Da-woed, abdi andjeun, nja kijeu: <sup>c</sup> Koe naon oerang kapir mana njarewot, djeung bangsa-bangsa mikiran noe tjoe-26 mah bae? 'Radja-radja di boemi pada dangdan, sarta kapala-kapala pada gëmpoengan, dek ngalawan ka Pangeran 27 djeung ka Lisahan andjeunna. 'Kranten sajaktosna geus gëmpoengan <sup>d</sup> Herodes saréng Pontioes Pilatoes, baréng djeung oerang kapir rawoeh sagala bangsa Israil, dek ngalawan ka Jesoes, Poetra andjeun noe soetji, anoe koe andjeun <sup>e</sup> 28 geus dilisahan; 'pada dek ngalampah-keun saniskantén pidjadieun, <sup>f</sup> anoe geus dipastenkeun ti heula koe panangan sa-29 réng pangërsa andjeun. 'Ari ajeuna, noen Pangeran! moegi-moegi tingalan pana-lekna; saréng moegi abdi andjeun pada dipasihan ngawoeroekkeun pangandika 30 andjeun sareng loedeungna; 'koe margi andjeun kersa njordeukeun panangan pi-keun njageur-njageurkeun, saréng sang-kan diajakeun <sup>g</sup> tanda sarawoeh moedjidat koe djenéngan Jesoes, Poetra an-31 djeun noe soetji. 'Sanggeusna nénéda, énggon noe dipake koempoelan teh <sup>h</sup> inggeung, sarta pada dipinoehan Roh
- Soetji, djeung njalaoerkenn pangandika Allah kalawan loedeungna. <sup>a</sup> p. 1 : 13.  
<sup>b</sup> p. 14 : 15. <sup>c</sup> Djab. 2 : 1. <sup>d</sup> Loek. 23 : 12. <sup>e</sup> p. 10 : 38.  
<sup>f</sup> p. 2 : 23. <sup>g</sup> p. 5 : 12. <sup>h</sup> p. 16 : 26.
- 32 Ari sakabehna noe përtjaja sahate sanjawa; <sup>a</sup> hanteu aja pisan anoe njéboetkenn bandana jen eta bogana sorangan; istoening dina saniskara saban-da-saboga bae. 'Ari para rasoel rosa katjida mërtelakeunana pérkara tanghina Goesti Jesoes, djeung sadajana di-33 pasihan koernija langkoeng pisan. 'Karana hidji ge taja noe boetoeh; <sup>b</sup> wantoe-wantoe sadajana noe boga lahan atawa imah didjaroewal, ladangna toeloej dibawa, disanggakeun ka dampal para rasoel; <sup>c</sup> sarta <sup>c</sup> ka hidji-hidji djalma dibagikeun koemaha panta-panta kakoe-rangna. <sup>a</sup> p. 2 : 44. <sup>b</sup> p. 2 : 45. <sup>c</sup> 2 Kor. 8 : 14.
- 34 35 Aja Joses, anoe koe para rasoel geus ditélahkeun <sup>a</sup> Barnabas (nja eta ari disalin basana: Anak panglilipoer), kasoep ahli Lewi, asal oerang Kiproes; <sup>b</sup> eta kagoengan hidji këbon, toeloej di-djoewal, ladangna ditjandak, disanggakeun ka dampal para rasoel. <sup>a</sup> p. 11 : 22.

## PASAL 5.

Aja hidji djalma ngaran Ananias, djeung Sapirok pamadjikanana, <sup>a</sup> ngadjoewal 2 hidji pakarangan; seug njalingkoehkeun tina ladangna sailon djeung pamadjikanana; noe saparo dibawa, disanggakeun <sup>b</sup> ka dampal para rasoel. 'Tidinja Petroes ngalahir: Eh Ananias! koe naon hate maneh dieusian koe Setan, datang ka maneh bohong ka Roh Soetji, njaling-4 koehkeun tina ladang lahan teh? 'Oepama tétèp tjara tadina, naha lain tétèp anoe maneh? sarta ari gens didjoewal, lain di kawasa maneh keneh? Koe naon aja pakarépan di djero hate maneh mi-gawe kitoe? Maneh bohong teh lain ka 5 manoesa, istoening ka Allah pisan. 'Barang Ananias ngadenge lahiran kitoe, <sup>b</sup> bloek roeboeh, ka loewar njawana. Ari sakoer noe ngadenge eta pérkara, 6 sarijeuneun katjida. 'Tidinja noe baroedjang indit, ngarawatan majitna; seug digotong ka loewar, sarta diroewang sa-7 kali. 'Kira antara tiloe djam lilana, hol pamadjikanana asoep ka dinja, teu nja-8 hoéun anoe geus djadi sakitoe. 'Ladjéng koe Petroes dilahiran kijeu: Tjik, tja-ritakeun ka kami: lahan teh didjoewalna

koe maraneh nja sakijeu ladangna? Wangsoelanana: Soemoehoen, sakitoe pisan.  
 9 'Lahiran Petros ka dinja: Naha maraneh w t datang ka r mpoeg ngadodja ka Roh Pangeran? Toeh, soekoe djalmaloe  
 noe mantas ngarowang salaki maneh,  
 geus aja di hareupeun panto, sarta bakal  
 10 ngagotong maneh ka loewar. 'Pada-harita awewe teh roeboeh pajoeneun dampal Petros, seug ka loewar njawana.  
 Geus kitoe baroedjang teja asoep, kapanggil manehanana geus paeh; toeloej  
 digotong ka loewar, sarta diroewang,  
 11 direudjeungkeun djeung salakina. 'Ari sagaredja kabeh <sup>c</sup> sijeun kabina-bina,  
 nja kitoe deui sakoer noe ngadareng  
 eta p rkara. *a p. 4 : 34. b J h. 11 : 13. c p. 19 : 17.*  
 12 Sarta reja pisan <sup>a</sup> tanda djeung moedjidat noe didam l di djalma-djalma koe panangan para rasoel; djeung roentoet  
 13 sadajana dina <sup>b</sup> emper Soeleman. 'Ari noe sedjen mah ewueh noe wani njampoeran; tapina koe djalma-djalma para  
 14 rasoel dipoesti-poesti pisan. 'Sarta <sup>c</sup> beuki reja beuki reja ditambahkeun anoe  
 p rtjaja ka Goesti, mangpirang-pirang  
 15 lalaki-awewe; datang ka noe gar ring  
 digotongan ka loeloeroeng, dik d ng-  
 keun dina rarandjangan djeung dina balaean, <sup>d</sup> soepaja ari soemping Petros,  
 kalangkangna bae ngoengkoelan ka sa-  
 16 lah-sahidji. 'Loba deui ti nagara noe  
 sakoerilingna moeroebol datang ka J -  
 roesalem, pada mawa noe gar ring sarta  
 e noe dihareureujan koe soekma nadjis;  
 eta sakabeh ditjageurkeun. *a p. 4 : 30; 14 : 3.*  
*b p. 3 : 11. c p. 2 : 47; 11 : 21, 24. d p. 19 : 11, 12.*  
*e p. 8 : 7.*

17 Geus kitoe <sup>a</sup> panghoeloe agoeng tj ng-  
 kat, djeung sakoer noe reureudjeungan,  
 nja eta madhab sadoeki; pada liwat  
 18 saking nja d ngki. 'Toeloej bae <sup>b</sup> nang-  
 k pan para rasoel, seug diasopkeun ka  
 19 pangberokan nagara. 'Tatapi ti peuting  
 c aja hidji malaikat ti Pangeran, ngab-  
 oeukakeun panto pangberokan, bari la-  
 20 dj ng pada diteoejoen ka loewar; ari la-  
 hirna: 'Geura marijang, moedoe ka kabah,  
 njaoerkeun ka djalma-djalma eta sada-  
 21 jana <sup>d</sup> lahiran kahiroepan ijeu teja. 'D mi  
 geus ngareungeu kitoe, wantji dek braj  
 beurang pada angkat ka kabah, toeloej  
 ngawoeroek. Ari panghoeloe agoeng  
 djeung noe reureudjeungan teja saroem-

ping, toeloej njaoer rad sarta sakabeh para kokolot bangsa Israil, koedoe koempoele; djeung bari miwarangan ka  
 22 pangberokan, ngala para rasoel. 'Barang patjalang daratang ka dinja, rasoel teh teu kasampak dina pangberokan; toe-  
 23 loej baralik deui, bari ngoeninga, 'kieu pokna: Pangberokan teh kasampak koe simkoering ngoentji pageuh keneh, ari noe ngadjaga narangtoeng di loewar hareupeun panto; <sup>d</sup> d mi diboekakeun, di  
 24 dj ro geus taja saha-saha. 'Mangsa pi-  
 oendjoek noe kitoe teh kareungeu koe panghoeloe agoeng djeung <sup>e</sup> kapala kabah sarta para panghoeloe agoeng noe sedjen, toeloej pada bingoengeun, eta  
 25 p rkara pikoemahaeun. 'Dj boel hidji djalma ngoeninga ka darinja, kieu pokna: Geuning anoe diasopkeun koe aradj ngan ka pangberokan teja ajeuna narangtoeng di kabah, keur ngawoeroek  
 26 ka djalma-djalma. 'Bral kapala kabah indit, mawa patjalang-patjalang, ngala eta para rasoel, tatapi hanteu dipaksa, karana <sup>f</sup> sarijeuneun koe djalma-djalma,  
 27 bisi dibaledogan koe batoe. 'D mi geus dibawa, toeloej pada diteundeun di pa-  
 28 joeneun rad. Geus kitoe dipariksa koe panghoeloe agoeng, kieu lahirna: 'Naha kami sadaja ongkoh <sup>g</sup> lain marentah bang t pisan ka maraneh, poma-poma  
 29 <sup>h</sup> g tih eta djalma ka kami sadaja. 'D mi Petros djeung para rasoel ngawalon, kieu saoerna: <sup>i</sup> Wadjib ngagoegoe ka  
 30 Allah leuwih ti batan ka djalma. 'Allah karoeohen oerang <sup>j</sup> geus nanghikeun Jesoes, noe koe aradj ngan dipachan teja djalanna digantoengkeun dina kai.  
 31 'Eta <sup>k</sup> koe Allah geus dioenggahkeun, didam l Radja sar ng Djoeroe-salam t koe panangan t ng na, soepaja <sup>l</sup> ka Israil maparinkeun p rtobat reudjeung  
 32 panghampoera dosa-dosa. 'Nja <sup>m</sup> kaoela sadaja noe djadi saksi sagala p rkawis eta; kitoe deui Roh Soetji, anoe koe Allah geus dipasihkeun ka sakoer noe anoet ka andjeunna. *a p. 4 : 1, 6. b p. 4 : 3. c p. 12 : 7. d Joh. 6 : 68. e p. 4 : 1. f p. 4 : 21. g p. 4 : 18. h Mat. 27 : 25. i p. 4 : 19. j p. 3 : 13; 10 : 39, 40. k p. 2 : 33, 36. l p. 3 : 26. m Joh. 15 : 26, 27.*

33 Barang ngareungeu kitoe, <sup>a</sup> wani pada gérégéteun hatena; seug toeloej rérémpoegan hajang pek bae maehan. 'Tapina aja hidji ahli parisi, neut ngadéng dina rad; ari ngaranna <sup>b</sup> Gamaliél; eta djadi goeroe toret, sarta diadjenan koe sabangsa kabeh; toeloej miwarang <sup>c</sup> rasoel koedoe dikä-loewarkeun sakeudeung.  
 35 'Geus kitoe misaoer ka batoer-batoerna: Eh, sadaja oerang Israil! sing hade-hade ka noe rek dilampahkeun ka eta djalma-djalma. 'Karana mangsa ka toekang aja Tedas teja, ngakoekun teusabongbrong, dirakétan koe djalma lalaki kira-kira opat ratoes bilanganana; ari eta teh dipaehan, djeung sakoer noe noeroet ka manehanana toeloej pabaréntjaj, sarta  
 37 datang ka euweuh. 'Sanggeusna ti dinja aja Joedas oerang Galilea, <sup>d</sup> keur mangsa atoeran noeliskeun djalma teja, sarta loba pisan djalma noe datang ka moertad, noetoerkeun ka dinja; ari eta nya kitoe deui datang ka paeh, djeung sakoer noe noeroet ka manehanana toe-  
 38 loej pabaréntjaj. 'Ajeuna sadkauela ngelingan ka sarampejan: ingkeun eta djalma-teh, arantép bae; karana lamoen eta pakarépan atawa eta pagawean asal ti  
 39 manoesa, tangtoe gagal. 'Sawangsoelna oepama asal ti Allah mah, <sup>e</sup> hamo beunnang digagalkeun koe sarampejan; bisi éngkena kapanggih mérangan ka Allah.  
 40 'Ari eta teh pada ngaroedjoekan ka Gamaliél; geus kitoe rasoel disalaoer, sarta toeloej pada dirangket; tidinya diparentahan <sup>f</sup> papatjoewan oelah sasaeran mawa djénéngan Jesoes; geus kitoe di-  
 41 leupaskeun. 'Ari rasoel teh arangkat ti pajoeneun rad, <sup>g</sup> bari pada boengah, doe-meh geus dimanah pantés ngorang kahinaün tina sabab djénéngan Jesoes;  
 42 'djeung hanteu eureun ngawoeroek saban-saban poë, di djéro kabah sarta mapaj-mapaj imah, djeung ngoewarkeun Indjil Jesoes Kristoes. <sup>a</sup> p. 7:54. <sup>b</sup> p. 22:3;  
<sup>c</sup> p. 4:15. <sup>d</sup> Loek. 2:2. <sup>e</sup> Aj. 9:4; Sil. 21:30;  
 Jés. 8:10. <sup>f</sup> p. 4:17, 18. <sup>g</sup> Mat. 5:10, 12.

### PASAL 6.

Dina mangsa eta, <sup>a</sup> enkeur ngadjémbaran moerid, djadi tinggélendéng oerang Joenani ka oerang Ibrani, sabab randa-randana sok kalaroeng <sup>b</sup> dina ngaga-  
<sup>2</sup> bajoean oenggal poë. 'Sakabelna moe-

rid toeloej koe rasoel noe doewa wélas disaoer; geus koempoel ladjéng ngalahir kijeu: Moal hade pangandika Allah koe kaoela diteler-teler, seug ngoeroeskeun <sup>3</sup> medja. 'Koe sabab eta, eh doeoor-doeoor! geura alak-ilik, milih toedjoeh djalma ti lébah maranéh, <sup>c</sup> anoe hade kasé-boetkeunana, pinoeh koe Roh Soetji djeung kapintéran; koe kaoela dek ditit-  
<sup>4</sup> tah kana eta oeroesan teh. 'Démi kaoela mah bakal tarétěp bae kana nénéda sarta kana ngoeroeskeun pangandika <sup>5</sup> teja. 'Sadajana ngarémpoegan ka eta pilahir; tidinya milihan Sëtepanoes, nya eta teh djalma <sup>d</sup> noe pinoeh koe kapértjajaän sarta Roh Soetji; kitoe deui <sup>e</sup> Pilipoes, Prokoroes, Nikanor, Timon djeung Parmenas; sarta Nikolaoes ti Antioki, noe <sup>f</sup> tadina asoep Jahoedi. 'Toeloej pada disanggakeun ka pajoeneun para rasoel; saparantos <sup>g</sup> nénéda, ladjéng noe toe-  
 djoeh teh ditaroempangan panangan.

<sup>a</sup> p. 5:14. <sup>b</sup> p. 4:35. <sup>c</sup> 1 Tim. 3:7, 8. <sup>d</sup> p. 11:24.  
<sup>e</sup> p. 8:5. <sup>f</sup> p. 1:24; 8:17; 1 Tim. 4:14.

<sup>7</sup> Démi <sup>a</sup> pangandika Allah teh beuki ngagéngan, sarta bilangan moerid di Jé-roesalem ngarejaän katjida; malah loba pisan panghoeloe datang ka anoit kana kapértjajaän. <sup>a</sup> p. 19:20.

<sup>8</sup> Ari Sëtepanoes teja, bawaning pinoeh koe përtjaja sarta kawasa, <sup>a</sup> midamél moedjidjat djeung tanda noe galéde di djalma-djalma. 'Tidinya sawareh djalma anoe kabilang ka masigit anoe diséboet masigit oerang Libertini, djeung oerang Kirena, kitoe deui oerang Aleksandri, sarta noe asal ti Kilikia djeung Asia, seug tjaréngkat, papadoean djeung Sëte-  
<sup>10</sup> panoes. 'Tatapi <sup>b</sup> teu barisaeun ngalawan kana kapintéran sarta kana Roh, anoe djadi lantaran poerwa Sëtepanoes ngala-  
<sup>11</sup> hir. 'Geus kitoe pada njolokan djalma; seug eta ngaromong kijeu: Koe koela kadarenge eta teh omonganana ngago-  
<sup>12</sup> goreng ka Moesa sarta ka Allah. 'Toe-  
 loej ngaroesoehkeun ka djalma-djalma djeung ka para kokolot sarta ka ahli-ahli kitab; pek pada naradjang, ngaron-tok ka Sëtepanoes, bari diiringkeun ka  
<sup>13</sup> pajoeneun rad; 'sarta njijeun <sup>c</sup> saksi-saksi palsoe, anoe kijeu tjaritana: Eta djalma teu pëtot-pëtot ngomong ngago-goreng ka ijeu énggon soetji, sarta ka-  
<sup>14</sup> na toret. 'Karana koering geus pada

ngoeping omonganana, pokna jen Jesoes, oerang Nasaret teja, bakal ngaroeksak ijeu ᑕnggon, sarta ngaganti adat anoe di-toeroenkeun ka diri oerang koe Moesa.  
 15 'Ari sadajana noe tjaralik dina rad, pada mĕlong ka Sëtepanoes, katingali rarajna siga raraj malaikat. a p. 5 : 12.

b Loek. 21 : 15. c Mat. 26 : 59.

### PASAL 7.

**N**galahir panghoeloe agoeng: Eta ᑕnya kitoe? 'Ari pihatoer Sëtepanoes: "Eh, saderek-saderek sarĕng rama-rama! soemanga geura dangoekeun: Allah noe langkoeng moelja nembongan ka Ibrahim, karoehoen oerang, keur mangsa di tanah Mesopotami keneh, samemeh ling-  
 3 gih di Haran; 'ari pangandikana ka andjeunna: <sup>b</sup> Maneh geura ijang ti tanah maneh, djeung ti sanak-baraja maneh, leumpang ka hidji tanah, anoe koe kami  
 4 rek ditooedoekehun ka maneh. 'Geus kitoe bral angkat ti tanah Kasdim, sarta toeloej linggih di Haran. Ari ti dinja, sanggeus ramana poepoes, dialihkeun deui, nja ka tanah ijeu, anoe ajeunna keur  
 5 ditjalikan koe aradjéngan. 'Sarĕng dina tanah ijeu hanteu dipasihan waris, nadjan sadjeudjeuh oge; nanging <sup>c</sup> maparin djangdji, bakal dipasihkeun ka andjeunna djadi milikna sarĕng milik toeroenan andjeunna di poengkoereunana, keur  
 6 mangsa tatjan kagoengan poetra. 'Sarĕng Allah ngandika kijeu, <sup>d</sup> jen toeroenanana bakal pada ngoembara di tanah sedjen, sarta koe oerang dinja disina koemawoela djeung diteungteungan opat  
 7 ratoes taoen ilana. 'Djeung deui eta bangsa, noe dikawoelaän koe maranehana, koe kami bakal dihoekeom, timbalan Allah; sanggeus kitoe toeloej ka laloewar, <sup>e</sup> sarta bakal ngabarakti ka  
 8 kami dina ᑕnggon ijeu. 'Sarĕngna deui <sup>f</sup> masihan ka Ibrahim pĕrdjangdjian hal njoenatan teja. Barang geus kitoe ladjĕng Ibrahim poetraän Ishak, sarĕng disépitán di poë noe kadalapan; ari Ishak poetraän Jakoeb, sarĕng Jakoeb poetraän noe doewa wĕlas loeloegoe karoeho-  
 9 hoen teja. 'Dëmi eta loeloegoe karoehoen teh <sup>g</sup> pada dĕngki ka Joesoep, sarta toeloej didjoewal ka Mësir; tatapi  
 10 Joesoep koe Allah disarĕngan, 'djeung dika-loewarkeun ti saniskara kasoekera-

nana, <sup>h</sup> bari dipaparin sih-koernija sa-  
 rĕng kapintérán di pajoeneun Piraon, radja Mësir, dongkap koe eta didjéneng-  
 keun djoengdjoenan, disérahan Mësir  
 11 sarĕng kataramona pisan. 'Geus kitoe <sup>i</sup> sa-  
 tanah Mësir djeung Kanaän kataradjang patjéklik, sarĕng aja kabalangsakan gë-  
 de; ari karoehoen oerang teu maréndak  
 12 kadaharan. 'Tatapi <sup>j</sup> Jakoeb ngadangoe tjarijos, jen di Mësir aja gandoem; la-  
 djjeng miwarangan karoehoen oerang ka  
 13 dinja barangmimiti. 'Ari <sup>k</sup> kadoewa-kalina saderekna djadi njaraohenun ka Joe-  
 soap; samalah bangsa Joesoep harita  
 14 kaoeninga koe Piraon. 'Tidinja Joesoep ngadjoeroengkeun, ngahatoeranan ngalih ka Jakoeb ramana, rawoeh sakola-wërgina, djoemlah toedjoeh poeloeh lima  
 15 djiwa. 'Geus kitoe <sup>l</sup> Jakoeb soemping ka Mësir; ladjĕng poepoes, nja andjeunna  
 16 sarĕng para karoehoen oerang. 'Sarta toeloej dibawa ka nagara Sëkem, <sup>m</sup> di-  
 arebogkeun dina makam <sup>n</sup> beunang Ibrahim ngartos ti poetra-poetra Hemor,  
 17 rama Sëkem. 'Ari mingkin deukeut ka waktoe pĕrdjangdjian, anoe koe Allah di-  
 djangdjikeun ka Ibrahim nganggo soem-  
 paah teja, <sup>o</sup> bangsa teh mingkin njalijara  
 18 sarĕng ngalobaän di Mësir; <sup>p</sup> tĕpi ka djoem-  
 mĕneng radja sedjen, noe teu njohaëun  
 19 pisan ka Joesoep. 'Eta mah <sup>q</sup> ngadjoeli-  
 gan ka bangsa oerang, sarĕng neung-  
 teuinganan ka karoehoen oerang, moeng-  
 gah koedoe maritjeun orokna, oelah sina  
 20 ngarékahana. 'Dina mangsa harita Moesa diwookeunana, sarĕng <sup>q</sup> liwat langkoeng  
 njá kasep; dimoemoele tiloe boelan la-  
 21 mina di djéro boemi ramana. 'Dëmi geus  
 dipitjeun, toeloej dipoloeng koe poetra  
 Piraon noe istri; koe eta dimoemoele,  
 22 arek diangkëu poetra pribadi. 'Tidinja  
 Moesa teh diwoeroekan saniskara kapin-  
 térán oerang Mësir; djadi kawasa lahira-  
 23 nana sarĕng dadamëlanana. 'Ari <sup>r</sup> geus  
 dongkap ka opat poeloeh taoen, aja manah  
 24 ngërsakeun ngalajad ka saderek-  
 saderekna, toeroenan Israil. 'Barang ni-  
 ngali hidji djalma noe dipahala, toeloej  
 diraksa, sarta dipangmalëskéun anoe di-  
 përgasa teh; oerang Mësir teja dipachan.  
 25 'Ari manah Moesa, saderek-saderekna tangtoe ngahartiemn, jen Allah ngërsakeun maparin pitoeloeng ka darinja koe lantaran panangan Moesa; tatapi

26 hanteu ngahartieun, 'Ari <sup>a</sup> isoekna Moesa  
 nembongan ka darinja; paréng aja noe  
 gëloet; seug diwoeroek sina rapih, kijeu  
 lahirna: Eh djalma! maraneh pada doe-  
 27 loer; naha wët silih-pahala? 'Dëmi koe  
 noe mahala ka batoerna, Moesa teh di-  
 soentroengkeun, ari omongna: Saha ka  
 sampejan noe ngadjénengkeun kapala  
 28 djeung djaksa ka kaoela kabeh? 'Naha  
 sampejan dek maehan kaoela deui, tjara  
 kamari sampejan maehan oerang Mësir  
 29 teja? 'Tidinja <sup>b</sup> Moesa teh kaboer lan-  
 taran omongan kitoe, saréng ngoembara  
 di tanah Midian; di dinja meunang doewa  
 30 poetra painégét. 'Ari geus <sup>c</sup> opat poe-  
 loeh taoen, Malaikat Pangeran nembo-  
 ngan ka andjeunna di tëgal lëga goe-  
 noeng Sinai, di djëro seuneu hoeroeng  
 31 dina leuwéung tjoetjoeck. 'Barang kat-  
 tingal koe Moesa, heraneun pisan tina  
 eta titingalian. Ána dideukeutan, dek  
 diwaspaoskeun, aja gëntra ti Pangeran  
 32 ka andjeunna, <sup>d</sup> kijeu: 'Ijeu kami Allah  
 karoehoen maneh, Allah Ibrahim, Allah  
 Ishak sarta Allah Jakoeb. Toeloej Moesa  
 teh ngagidir, teu wanieun ngawaspae-  
 33 oskeun. 'Nimbalan deui Pangeran ka  
 Moesa: Geura ngalaän taroempah tina  
 soekoe maneh; karana ijeu énggon, noe  
 keur ditintjak koe maneh, nja taneuh  
 34 soetji. 'Kami geus waspada pisan di  
 kabalangsakan oemat kami noe di Më-  
 sir, sarta koe kami geus kadangoe roe-  
 mahoeahn; malah kami ajeuna geus  
 loengsoer, rek dileupaskeun. Ari ajeuna,  
 geura maneh koe kami rek dipiwarang  
 35 ka Mësir. 'Eta Moesa, noe ditampik koe  
 maranehanana, bari ngomong kijeu teja:  
 Saha ka sampejan noe ngadjénengkeun  
 kapala djeung djaksa? nja eta pisan noe  
 dipiwarang koe Allah, djadi kapala sa-  
 réng poerah noeloeng, koe panangan  
 Malaikat, noe nembongan ka andjeunna  
 36 di djëro leuwéung tjoetjoeck teja. 'Nja  
<sup>e</sup> koe eta dibodalkeunana, saréng ngad-  
 amél moedjidat djeung tanda di tanah  
 Mësir, sarawoeh dina laoet Beureum,  
 kitoe deui di tëgal lëga, opat poeloeh  
 37 taoen lilana. 'Nja eta Moesa teja, noe  
 geus ngalahir ka oerang Israil kijeu:  
<sup>f</sup> Pangeran, Allah maraneh, mëngke ngaj-  
 akeun pikeun maraneh hidji nabi ti  
 doeloer-doeloer maraneh, nja tjara kami;  
 38 eta koe maraneh koedoe digoegoe. 'Nja

eta Moesa teja, noe dina koempoelan di  
 tëgal lëga <sup>g</sup> reureudjeungan djeung Ma-  
 laikat, anoe ngalahir ka andjeunna di  
 loehoei goenoeng Sinai teja, sarta reu-  
 reudjeungan djeung para karoehoen oe-  
 rang; saréng nampa <sup>h</sup> lahiran noe ha-  
 riroep, paparinkeuneun ka diri oerang.  
 39 'Ari karoehoen oerang teja teu darae-  
 keun noeroet ka andjeunna, anggoer toe-  
 loej pada njoentroengkeun, bari djeung  
 40 hatena maralik ka Mësir. 'Pihatoerna  
 ka Haroen: <sup>i</sup> Koering geura pangda-  
 mélkeun batara, baris leumpang ti heula-  
 eun koering; karana moenggoeh eta  
 Moesa, noe nginditkeun koering ti tanah  
 Mësir teja, doeka kataradjang naon.  
 41 'Dina mangsa eta maranehanana njijeun  
 hidji sasapian, sarta pada nganteuran  
 pangabakti ka brahala teh, bari saroeka-  
 eun koe tina djidjijeunan leungeun so-  
 42 rangau. 'Tidinja Allah moengkoer, sarta  
 maranehanana ditjoetjoedkeun, sina ngag-  
 bakti ka sagala balad langit; sapertos  
 noe dioengélkeun dina kitab para nabi,  
 kijeu teja: <sup>j</sup> Eh, anak-intjoe Israil! naha  
 karah maraneh teh, basa di tëgal lëga  
 opat poeloeh taoen lilana teja, njangga-  
 keun koerban peuntjtian djeung koerban  
 43 kadaharan ka kami? 'Enjana mah mara-  
 neh ngagogotong balandongan Molok,  
 djeung bebentangan aällahan maraneh  
 Rempan, nja eta artja beunang maraneh  
 njijeun keur sésëmbaheun teja; maraneh  
 koe kami rek dipindahkeun ka beh ditoe-  
 44 eun Baboel. 'Balandongan përtelaän teh  
<sup>k</sup> aja di karoehoen oerang di tëgal lëga,  
 sapertos noe geus ditimbalkeun koe noe  
 miwarang ka Moesa, jen koedoe didam-  
 él koe andjeunna niroe tjonto noe geus  
 katingali. 'Dëmi eta geus katampa koe ka-  
 roehoen oerang, <sup>l</sup> toeloej dibawa, ngiring  
 Josoea, asoep ka tanah bogana oerang  
 kapir, noe didjarongklokkeun koe Allah  
 ti hareupeun karoehoen oerang, dongkap  
 46 ka djaman Dawoed. 'Ari Dawoed teja <sup>m</sup>  
 mëndak sih-koernija di pajoneun Allah;  
 saréng panédana, hojong dipanggihkeun  
 47 énggon pilinggiheun Allah Jakoeb. 'Nja  
 Soeleman <sup>n</sup> noe ngadamél gedong bade  
 48 Allah. 'Tatapi <sup>o</sup> ari noe Langkoeng  
 Agoeng mah moal linggil dina kabah  
 beunang njijeun koe leungeun; sakoe-  
 49 maha pilahir nabi <sup>p</sup> noe kijeu teja: 'Sa-  
 warga teh nja panglinggihan kami, sarta

boenni teh djodjodog dampal kami; maranah pinjijeuneun gēdōng koemaha keur kami? timbalan Pangeran; djeung naon 50 ēnggon pangreureuhan kami teh? Naha lain panangan kami noe geus ugadamel 51 eta sakabeh? 'Eh, " noe hareuras beuhung, sarta noe teu disoenoatan hate djeung tjeuli! maranah salalawasna ngalawan ka Roh Soetji; saperti karoehoen maranah, nya kitoe deui diri maranah. 52 'Nabi mana noe teu dikanijaja koe karoehoen maranah? Nja pada maehan bae ka sadajana noe ngoewarkeun ti heula pisoempingueunana noe Langkoeng Bēnēr teja, noe geus dihijanat sarta dipae- 53 han koe maranah ajeuna; 'nya maranah noe geus nampenan toret, didawoeh- keun koe malaikat, *ij* tatapi hanteu ditētēpkeun!

*a p. 22:1. b 1 Moesa 12:1.*

*c 1 Moesa 12:7. d 1 Moesa 15:13. e 2 Moesa 3:12. f 1 Moesa 17:10; 21:2; 25:26; 35:22. g 1 Moesa 37:4; 39:1. h 1 Moesa 41:39. i 1 Moesa 41:54. j 1 Moesa 42:1. k 1 Moesa 45:4; l 1 Moesa 46:6; 49:33. m 1 Moesa 50:13. n 1 Moesa 23:16. o 2 Moesa 1:7. p 2 Moesa 1:10, 15, 22. q 2 Moesa 2:2. r 2 Moesa 2:11. s 2 Moesa 2:13. t 2 Moesa 2:15. u 2 Moesa 3:2. v 2 Moesa 3:6. w 2 Moesa 7:10; 14:21. x 5 Moesa 18:15. y 2 Moesa 19:20; 20:21. z 5 Moesa 32:47. aa 2 Moesa 32:1. bb Am. 5:25. cc 2 Moesa 25:9, 40. dd Jos. 3:14. ee Djab. 132:5; p. 13:22. ff 1 Radj. 6. gg 1 Radj. 8:27. hh Jés. 66:1. ii 2 Moesa 32:9; Jén. 6:10. jj Joh. 7:19; Gal. 3:19; Ibr. 2:2.*

54 Barang ngareungeu kitoe, " wani pada gērēgteun hatena, sarta kērat-kērot 55 hoentoena ka Sētepanoes. 'Tatapi Sētepanoes teh pineoh koe Roh Soetji, seug tanggah sojtjana ka langit, sarta ningali kamoeljaan Allah, djeung Jesoos 56 keur ngadēg tēngēneun Allah. 'Ari saoerna: Toeh, katendjo koe kaoela langit molongo, ari Poetra manoesa teh 57 keur ngadēg tēngēneun Allah. 'Tatapi eta djalma-djalma pada raong sosowan-kan, bari njarotjokan tjeuli; brēg bae 58 ragēm naradjang ka Sētepanoes, sarta " pada ngadjongklokkeun ka loewar ti djēro nagara, bari seug dibaledogan koe batoe. Ari saksi " pada ngalaānan pa- 59 pakéan sorangan, diteundeun kana soe- koe hidji djalma boedjang, " ngaran Sa- 60 oleoes. 'Tidinaja pada maledogan ka Sē- 61 tepanoes, noe keur sasambat, kijeu pi- hatoerna: " Noen, Goesti Jesoos! moegi 62 nampi njawa simkoering. 'Geus kitoe brēk tapak-toeoer, sarta njēloek bari bē- das sowarana, kijeu: " Noen Goesti! 63 moegi oelah dibalēskeun ieu dosa teh

ka eta djalma-djalma. Ari geus miha- toer kitoe, toeloej koelēm.

*a p. 5:33.  
b Mat. 26:64. c Loeck. 4:29. d 5 Moesa 17:7.  
e p. 8:1. f Loeck. 23:46. g Loeck. 23:34.*

### PASAL 8.

Ari " Saoeloes teja atoheun Sētepanoes A dipaehan. Dina mangsa harita garedja noe di Jēroesalem toeloej dikanijaja bangēt katjida, datang ka *b* pabalēntjar sadajana di tanah Joedea djeung tanah 2 Samaria; kadjava ti para rasoel. 'Aja djalma aribadah, noe ngarawatan ka Sētepanoes, sarta katjida njeungtjeuri- 3 kanana. 'Dēmi Saoeloes teh " ngaboe- rak-barik ka garedja, asoep ka oenggal imah, seug awewe-lalaki disesered, di- selehkeun ka pangberokan.

*a p. 7:58. b p. 11:19. c p. 9:1; 22:4; 26:9.*

*d* Ari sakoer noe pabalēntjar teja " toe- loej oedar-idér, bari ngoewarkeun pa- 5 ngandika. 'Ari *b* Pilipoes teja soemping ka nagara Samaria, sarta toeloej ngoe- 6 warkeun Kristoës ka oerang dinja. 'Geus kitoe djalma-djalma ragēm nya ngarē- 7 gēpkeun ka sakoer noe disaoerkeun koe Pilipoes, pedah ngadarenge sarta na- rendjo sagala tanda noe didamēl koe 8 Pilipoes teh. 'Karana " reja pisan noe kaāsoepan soekma nadjis datang ka ka loewar soekmana, bari gēgēroan sarta bēdas sorana; reja deui noe ngempor djeung noe dejog datang ka ditjageur- 9 keun. 'Anoe matak di nagara eta djadi kaboengahan katjida.

*a p. 11:19. b p. 6:5. c p. 5:16; 16:18.*

*e* Aja hidji djalma ngaran Simon, tadina di nagara eta djadi " toekang sihir, sarta sok njijeun anoe matak ngaherankeun ka oerang Samaria; djeung ngadakoe- 10 keun djalma poendjoel. 'Sarereja, kolot boedak, pada sarēgēp ka dinja, sarta pada njēboet kijeu: Eta teh pangawasa 11 Allah noe leuwih gēde! 'Anoe matak sarēgēpeun ka Simon teh, sabab geus lila pisan nya ngaheran-herankeun ka 12 darinja koe sihirma. 'Tatapi mangsa geus pada pērtjaja ka Pilipoes, noe ngoe- 13 warkeun Indjil karadjaān Allah, kitoe deui padjēnēngan Jesoos Kristoës, toe- loej dibaranjoean awewe-lalaki. 'Malah Simon ge pērtjaja, toeloej dibaranjoean, sarta teu pisah-pisah ti Pilipoes; ba- 14 rang nendjo tanda djeung moedjidat noe araheng, anoe didamēl koe Pilipoes, seug hareugeueun.

*a p. 13:6.*

14 Mangsa para rasoel di Jeroesalem ngadangoe warta, jen Samaria geus narima pangandika Allah, ladjēng ngahiras Petros djeung Johannes ka oerang 15 dinja. 'Dēmi geus saroemping, ladjēng mangnēdakeun eta djalma-djalma, moegi 16 dipasihan Roh Soetji. 'Karana Roh tattjan loengsoer ka djalma hidji-hidji atjan, ngan kakara dibanjoean bae ka padjē- 17 nēngan Goesti Jesoes. 'Ladjēng koe rasoel <sup>a</sup> pada ditoempangan panangan; 18 geus kitoe naraampa Roh Soetji. 'Barangna katendjo koe Simon, jen Roh Soetji dipaparinkeum koe lantaran rasoel noempangkeun panangan, toeloej 19 ngahatoeranan doewit, 'pokna: Kaoela paparin kawasa kitoe, soepaja saha-saha noe ditoempangan leungeun koe kaoela, 20 sina tarima Roh Soetji. 'Ari lahiran Petros ka dinja: Eta doewit maneh sing tjilaka sarta djeung diri maneh, sabab pamikir maneh <sup>b</sup> pasihan Allah 21 beunang koe doewit! 'Maneh teh <sup>c</sup> ten boga bagian atawa doeoeeman ka ijeu pērkara; karana hate maneh hanteu 22 bēnēr di pajoeneun Allah. 'Koe sabab eta, maneh geura tobat tina ijeu kagorenge maneh, sarta koedoe nēnēda ka Allah, malah-mandar dihampoera pa- 23 mikir hate maneh noe kitoe teh. 'Karana katendjo koe kami, maneh teh hampēroe pait, sarta katjangreudan 24 kadorakaān. 'Ari Simon ngawangsoel, kijeu pihatoerna: <sup>d</sup> Moegi andjeun pada mangnēdakeun simkoering ka Pangeran, soepaja simkoering oelah tijjos kataradjang koe noe dilahirkeun koe andjeun teja. <sup>a p. 6:6;</sup>

13 : 3; 19 : 6. <sup>b</sup> Mat. 10 : 8. <sup>c</sup> Neh. 2 : 20.  
<sup>d</sup> 1 Sam. 12 : 19.

25 Dēmi rasoel, sanggeusna mērtelakeun sarta ngawoeroekkeun pangandika Pangeran, toeloej maroelih ka Jeroesalem, bari ngoewarkeun Indjil ka sababaraha desa oerang Samaria.

26 Geus kitoe hidji malaikat ti Pangeran ngalahi ka Pilipoes, kijeu lahirna: Geura hoedang, toeloej leumpang ka beh kidoel, ngadjoeoedjoe djalanan noe ti Jeroesalem tēroes ka Gasa, djalanan noe bala teja. 27 'Tidinja tanghi, seug angkat. Doemadakan, aja hidji oerang Habēsi, mantri dōjero, ponggawa radja istri oerang Habēsi, anoe djēnēngan Kandasi, poerah

ngoeroeskeun sakabeh doenya-brana ka-goengan radja; <sup>a</sup> eta teh angkat ka Jē- 28 roesalem, sēdja nēnēda; 'ajeuna keur moelih, noenggangan karetana, sarta 29 bari ngadjititab nabi Jēsaja. 'Ari <sup>b</sup> Roh nimbalan ka Pilipoes: Geura njampeur- 30 keun, ngagendeng eta kareta! 'Seug Pilipoes njampeurkeun; toeloej ngareungeu eta keur ngadjititab nabi Jēsaja. Pok njaer Pilipoes: Koemaha kahartos noe 31 diaos teh? 'Ari walonna: Koemaha pingahartoseun, lamoen taja noe ngawoe-roek ka kaoela? Toeloej noenoehoen ka Pilipoes, moegi toenggang, tjalik sasa- 32 rēngan. 'Dēmi oengēlna kitab noe diadjit teh kijeu: <sup>c</sup> Andjeunna ditoengtoen ka pameuntjitan tjara domba, djeung sa-perti anak domba noe balēm di hareu-peun noe ngagoentingan, nja kitoe an- 33 djeunna hanteu ēngah lambena. 'Dina keur njandang kahinaān hoekoeamanan dileungitkeun; djeung saha noe rek njē-boetkeun pioemoereunana? karana hi- 34 roepna geus ditjandak ti boemi. 'Geus kitoe mantri dōjero teh mihatoer ka Pilipoes, kijeu saoerna: Kaoela noenoehoen, saha teja noe dilahirkeun koe nabi kitoe 35 teh? salirana, oetawi noe sanes? 'Tidin- 36 ja Pilipoes <sup>d</sup> ngangah lambējna, seug njarijoseun Jesoes ka mantri teh, mitina nja ti pilahir kitab tadi teja. 'Dēmi keur loemampah di djalan, kabēnēran dongkap kana hidji tjai; pok nja- 37 oer mantri dōjero teh: Tah, aja tjai di dinja; <sup>e</sup> koemaha, taja halangan kaoela 38 dibanjoean? 'Ari walonaan Pilipoes: <sup>f</sup> Lamoen andjeun pērtjaja tēroes reudjeung manah, meumang pisan. Toeloej ngawang-soel, kijeu saoerna: Kaoela pērtjaja pisan Jesoes Kristoes teh Poetra Allah. 'Geus kitoe miwarang ngeurennkeun kareta; toeloej doewanana, Pilipoes djeung eta mantri, loengsoer ka dōjero tjai; seug 39 dibanjoean. 'Dēmi <sup>g</sup> geus harandjat ti dōjero tjai, Pilipoes dimoesnakeun koe Roh; koe mantri dōjero teh hanteu katingali deui, karana ngaladjēngkeun djal- 40 lanna sarta boengaheun. 'Ari Pilipoes ajana deui di nagara Asdod; ladjēng angkat, bari ngoewarkeun Indjil mapaj-mapaj sakabeh nagara, dongkap ka nagara Kesarea. <sup>a</sup> 1 Radj. 8 : 41; <sup>b</sup> Sēp. 3 : 10.  
<sup>b</sup> p. 10 : 19. <sup>c</sup> Jēs. 53 : 7, 8. <sup>d</sup> Ep. 6 : 19. <sup>e</sup> p. 10 : 47.  
<sup>f</sup> Mark. 16 : 16. <sup>g</sup> Mat. 3 : 16.

## PASAL 9.

Děmi <sup>a</sup> Saoeloes teja masih ngéntab-  
ngéntab napsoena, sarta amoek-amoe-  
kan djeung maehan ka moerid-moerid  
Goesti; toeloej ngadeuhusan ka pang-  
2 hoeloe agoeng, <sup>b</sup> njoehoenkeun <sup>b</sup> soerat  
baris ka sagala masigit anoe aja di na-  
gara Damsik, soegan mangih anoe noe-  
roet <sup>c</sup> djalan agama eta, boh awewe boh  
lalaki, dek ditalian, dibawa ka Jérœe-  
3 salem. 'Ari <sup>d</sup> keur loemakoe, geus deu-  
keut ka Damsik, ngadak-ngadak katodjo  
4 koe tjahja ti langit; 'bloeck tibeubut  
ka taneuh. Toeloej ngadenge gënra, noe  
ngalahir ka manehana: Eh Saoel! Saoel!  
5 nahe maneh bët nganjaja ka kami? 'Ari  
wangsoelanana: Noen Goesti! andjeun  
teh saha? Lahiran Goesti: Kami teh Je-  
soes, noe dikanijaja koe maneh teja.  
6 Soesah maneh ari dek njepak kana  
panjotjog mah. 'Děmi Saoeloes teh ngá-  
deggé djeung baloewas; toeloej oen-  
djoekan: <sup>f</sup> Noen Goesti! pangërsa teh  
simkoering milampahkeun koemaha? La-  
hiran Goesti ka dinja: Geura hoedang,  
toeloej asoep ka nagara, <sup>g</sup> sarta bakal  
dibedañaan anoe koedoe dipilampah koe  
7 maneh. 'Ari djalma-djalma batoer Sa-  
oeloes nangtoeng sarta haroökeun, <sup>h</sup> gën-  
tra teh kadareng, teu aja boektina.  
8 'Geus kitoe Saoeloes hoedang tina ta-  
neuh; ana beunta panonna, teu nendjo  
saha-saha. Toeloej koe batoerna ditoeng-  
9 toen, dibawa ka djéro Damsik. 'Tiloe  
poë lilana teu bisa nendjo, teu dahar  
teu nginoem. <sup>a p. 8:3. b p. 26:11.</sup>  
<sup>c p. 24:14. d p. 22:6. e p. 5:39. f p. 16:30.</sup>  
<sup>g p. 10:6. h Dan. 10:7.</sup>

10 Děmi di Damsik aja hidji moerid, nge-  
ran Ananias; eta koe Goesti dilahiran  
dina tetendjoan kijeu: Ananias! Wang-  
soelanana: Noen Goesti! ijeu simkoering.  
11 'Lahiran Goesti ka dinja: Geura hoe-  
dang, toeloej indit ka loeloeroeng, anoe  
diséboet loeloeroeng Lémpéng; geus kit-  
oe ka imah Jeedas tanjakeun noe nge-  
ran Saoeloes <sup>a</sup> ti Tarsoes; karana, ma-  
12 sing njaho, eta keur nénëda; <sup>b</sup> sarta geus  
nendjo <sup>b</sup> dina tetendjoan, aja hidji djal-  
ma ngaran Ananias asoep, seug noem-  
pangkeun leungeun ka manehana, soe-  
13 paja datang ka bisa nendjo deui. 'Ari  
wangsoelan Ananias: Noen Goesti! sim-

koering geus ngadenge ti djalma reja  
pisau moenggoeh eta djalma teh geus  
loba katjida nja migawe kagoreangan ka  
sakoer noe saroetji kagoengan Goesti,  
14 di Jérœalem; 'saréng manehana di  
dijeu boga kawasa ti panghoeloe agoeng,  
nalian sakabéh anoe <sup>c</sup> njambat ka pa-  
15 djénéngan andjeun. 'Děmi lahiran Goesti  
ka Ananias: Geura bral bae; karana  
eta teh wadah beunang milih kami, <sup>d</sup>  
dibakoekeun mamawa djénéngan kami  
<sup>e</sup> ka hareupeun oerang kapir, djeung  
<sup>f</sup> ka hareupeun radja-radja, sarta ka  
16 oerang Israil. 'Karana kami rek noe-  
doehkeun ka manehana, <sup>g</sup> jen ditang-  
toekeun loba katjida nja pinjorangeun  
sangsara tina sabab djénéngan kami.  
17 'Geus kitoe Ananias angkat, toeloej  
asoep ka eta imah, seug Saoeloes teh  
<sup>h</sup> ditoempangan panangan, bari njaoer:  
Eh Saoel, saderek! kaoela dipiwarang  
koe Goesti, nja eta Jesoes, noe nem-  
bongan ka sampejan dina djalan noe  
disorang koe sampejan teja, soepaja sam-  
pejan bisa ningali deui, sarta dieusian  
18 koe Roh Soetji. 'Pada-harita aja noe  
ragrag ti panonna, djiga koeloemoed,  
braj bae bisa nendjo deui; geus kitoe  
19 hoedang, sarta dibanjoean. 'Sanggeusna  
barangdhar, toeloej koewat. Ari Saoel-  
oes teh tjalik di moerid-moerid anoe aja  
di Damsik meunang sababaraha poë,  
20 'sarta harita keneh di masigit-masigit  
seug ngoewarkeun Kristoës, jen eta teh  
21 Poëtra Allah. 'Děmi sakabéh noe nge-  
dengé pada mélengék, aromongna: Naha  
lain nja eta noe ngaroeksak di Jérœ-  
salem sakoer anoe njambat ka eta nge-  
ran, anoe matak datang ka dijeu karépna  
dek nalian ka noe kitoe, dibawa ka  
22 panghoeloe agoeng? 'Ari Saoeloes teh  
beuki tambah dikoewatkeunana, sarta  
njésédék ka oerang Jahoedi noe araja  
di Damsik, ngajakinkeun jen Jesoes teh  
Kristoës. <sup>a p. 21:39. b p. 10:3; 16:9.</sup>  
<sup>c 1 Kor. 1:2. d Roem 1:5. e p. 22:21. f p. 25:23;</sup>  
<sup>27:24. g p. 21:11. h p. 8:17.</sup>  
23 Geus rada lila oerang Jahoedi seug  
babadamian, dek maehan ka Saoeloes;  
24 'tatapi pangarahna kaboro aja noe ngoe-  
ningakeun ka Saoeloes. Malah datang  
ka <sup>a</sup> pada ngadjaga beurang-peuting di  
lawang nagara, karépna dek maehan.  
25 'Děmi koe moerid-moerid Saoeloes

ditjokot ti peuting, dibidjilkeun tina koe-ta, dioeloer dina karandjang.

<sup>a</sup> 2 Kor. 11 : 32.

26 Sanggeus soemping ka Jeroesalem, Saoeloes sēdjana dek tjampoer ka moerid-moerid, tatapi dipake kasijeun koe sakabehna, hanteu pērtajaeun jen geus 27 djadi moerid. 'Tidinja ditjandak koe <sup>a</sup> Barnabas, dideuheuskeun ka para rasoel, bari njarijoskeun jen Saoeloes di djalan geus ningali Goesti, sarta koe Goesti dilahiran, samalah di Damsik geus ngawoeroek koe djēnēngan Jesoes sarta ka-28 loedeunganana. 'Geus kitoe Saoeloes teh di Jeroesalem djeung para rasoel sasa-29 rēngan bae; 'sarta ngawoeroek koe djēnēngan Goesti Jesoes djeung kaloedeu-30 nganana. Malah djeung oerang Joenani ge sok sasaeran djeung papadoean; tatapi ari ete teh ngarах maehan ka Saoeloes. 'Mangsa katangen koe doeloer-doeloer, seug Saoeloes teh dibawa ka nagara Kesarea; toeloej disima angkat ka nagara Tarsoes.

<sup>a</sup> p. 4 : 36; 13 : 1.

31 Dēmi garedja di sakoeriling Joedea djeung Galilea sarta Samaria pada sa-reng kabeh, sarta disantsaān; ari lalampahanana ibadah ka Pangeran, bari dililipoer koe Roh Soetji, anoe matak ngalobaān.

32 Ari gens kitoe, dina hidji mangsa Petroses keur ngadjadjah ka mana-mana; toeloej soemping ka djalma saroetji anoe 33 aja di nagara Lida. 'Di dinja mēndakan hidji djalma ngaran Eneas, ngalondjor dina kasoer geus meunang dalapan taoen 34 lilana, kasakitna ngempor. 'Geus kitoe Petroses ngalahir ka dinja: Eh Eneas! Jesoes Kristoess maparin tjageur ka maneh; <sup>a</sup> geura hoedang, bēbēnahān ēnggon koe maneh bae. Pada-harita ge hoedang. 35 'Tidinja eta teh katendjo koe sakabeh djalma noe aja di Lida djeung di Saron, sarta pada tobat, pērtaja ka Goesti.

<sup>a</sup> Mat. 9 : 6.

36 Ari di nagara Jopa aja hidji moerid istri, ngaranna Tabita, tēgēsna ari disalin basana: Dorkas. Eta istri pinoeh koe kahadean sarta sidēkah; nya kitoe 37 noe dipilampah. Kabēnēran dina mangsa harita keuna koe kasakit, sarta toeloej maot. Dēmi geus disiraman, toeloej di-38 kēdēngkeun dina loteng. 'Sarehna Lida teh deukeut ka Jopa, moerid-moerid,

barang ngadenge bedja jen Petroes keur tjalik di ninja, toeloej ngadjoeroengkeun doewa djalma, panoenoehoenna moegi 39 tereh soemping, oelah disélang. 'Neut indit Petroes, seug angkat sasarēngan djeung eta djalma. Dēmi geus soemping ka dinja, toeloej dianteur ka loteng teja. Sakabeh randa-randa ngadeuheusan, bariна tjeurik, pada mintonkeun ka Petroses samping djeung badjoe, beunang Dorkas njijeun keur waktoe babarēngan 40 keneh. 'Ladjēng koe Petroses diboedalkeun sakabehna; geus kitoe tapak-dēkoe, sarta nēnēda; seug tidinja ngahareupan ka majit, bari njaoer: Eh Tabita! geura hoedang. Braj beunta panonna; ana nen-djo ka Petroses, toeloej njanghoendjar. 41 'Geus kitoe koe Petroses <sup>a</sup> ditjandak leungeunna, bari dihoedangkeun; ari geus disaoer djalma saroetji sarta randa-randa teja, toeloej nembungkeun Tabita geus 42 hiroep. 'Dēmi eta teh kaoetarakeun di sakoeriling Jopa, sarta loba pisan noe 43 djadi pērtaja ka Goesti. 'Sanggeusna ti dinja Petroses rada lila di Jopa, ngandjērēk <sup>b</sup> di Simon, toekang ngasakan koelit.

<sup>a</sup> p. 3 : 7. <sup>b</sup> p. 10 : 6.

## PASAL 10.

A ja hidji djalma di nagara Kesarea, Ngaranna Kornelioes, kapala barisan 2 anoe disēboet barisan Itali; 'ibadah sarta sijeun koe Allah <sup>a</sup> djeung saesi-boe-mina; gētol pisan sidēkahna ka djalma-djalma, sarta teu pētot-pētot nēnēdana 3 ka Allah. 'Dēmi eta manggih <sup>b</sup> tetendjoan kira waktoe <sup>c</sup> djam kasalapan beurang, sarta nendjo tēgēs pisan aja hidji malaikat ti Allah aseop ka boe-mina, ari lahirna kijeu: Kornelioes! 4 'Tidinja bēngong ka malaikat teh, <sup>d</sup> bari reuwaseun; ari pihatoerna: Aja naon, Goesti? Lahiranana ka dinja: Panēda reudjeung sidēkah maneh geus oenggah ka pajoeneun Allah, djadi pangeling-ngeling. 'Ajeuna geura nitahan djalma ka Jopa, moedoe hatoeranan tjalik ka Simon, <sup>e</sup> anoe katēlah Petroses; 'keur ngandjērēk <sup>f</sup> di Simon, toekang ngasakan koelit, imahna di sisi laoet; tangtoe bakal njaoerkeun ka maneh <sup>g</sup> sakoer anoe koedoe dipilampah koe maneh. 7 'Mangsa geus moelih malaikat noe ngalahir ka Kornelioes, toeloej njaoer doewa

boedjangna, djeung hidji sērdadoe noe ibadah, ti sakoer noe bakoe ngadjaga di dinja; 'seug pada ditjaritaän sanis-kara, bari toeloej dipiwarang ka Jopa.

*a Jos. 24:15. b p. 9:12. c p. 3:1. d Looek. 1:12, 29.*

*e Joh. 1:43. f p. 9:43. g p. 9:6.*

9 Dēmi isoekna, waktoe eta keur di djalan, sarta gens deukeut ka nagara, kira wantji djam noe kagēnēp, Petroes naek ka loehoer imah, sēdja nēnēda. 10 'Tidinja loengse, hajang barangdahar. Sabot keur ditjawisan, seug Petroes ka-

taradjang *a* pana; 'sarta *b* ningali langit molongo, djeung aja noe toeroen ka pa-joneumana, hidji wadah siga lawon roebak, ditalikeum opat djoeroena, dioeloer

12 ka boemi; 'ari eusina sagala sasatoan noe soekoe opat, kitoe deui sakoer noe garalak, sarta noe tingkarajap, djeung

13 sakoer manook awang-awang. 'Geus kitoe ka Petroes aja gēntra kijeu: Geura hoedang, Petroes! eta peuntjit, toeloej

14 hakan. 'Ari wangsoelan Petroes: Hamo pisan, Goesti! *c* karana simkoering sa-oemoer tatjan nēda *d* noe haram sarēng

15 nadjis. 'Mindo deui aja gēntra ka Petroes kijeu: *e* Noe geus dihalalkeun koe Allah, koe maneh oelah rek diharam-

16 keun. 'Gēntra kitoe teh datang ka tiloe kali; toeloej eta wadah ditaekkeun deui

ka langit. *a* p. 22:17. *b* p. 11:5. *c* Jēh. 4:14.

*d* 3 Moesa 11:4. *e* Mat. 15:11; Roem 14:14.

17 Mangsa Petroes keur poëkeun sadjēroning manahna dina pihartiemana te-tendjoan noe katingali teja, doemadakan eta djalma, piwarangan Kornelioes teja, geus nanjakeun imah Simon, ajenna na-

18 rangtoeng di hareupeun panto, 'bari ngagēroan, nanjakeun soegan di dinja tjalikna Simon, noe katēlah Petroes.

19 'Dēmi sabot Petroes keur mikiran te-tendjoan teja, ladjēng *a* dilahiran koe Roh, kijeu: Toeh, aja tiloe djalma, ne-

20 jangan maneh. 'Ajeuna geura hoedang sarta toeroen, toeloej indit babarēngan djeung eta, sarta oelah rek mangmang;

21 karana kami noe miwarang injia. 'Geus kitoe Petroes loengsoer, njampeurkeun ka eta djalma, piwarangan Kornelioes teja; ari saoerna: Nja ijeu oerang, noe

ditejangan koe maraneh teh. Naon sababna noe matak maraneh datang ka

22 dijeu? 'Ari wangsoelana: Noen, Kornelioes, kapala sērdadoe, djalma bēnēr

sarēng sijeun koe Allah, noe sae kasēboetkeunana koe sabangsa oerang Jahoedi, nampi timbalan ti Allah, dilantaraneun koe hidji malaikat soetji, jen andjeun teh koedoe dihatoeran ka boemina, bade ngoeping lahiran ti an-

23 djeun. 'Tidinja eta djalma koe Petroses disaoer ka djero, sarta diandēg. Dēmi isoekna toeloej angkat babarēngan djeung maranehanana; ari doeloer-doe-loer noe aja di Jopa ngiring sawareh.

*a* p. 8:29.

24 Isoekna deui soemping ka Kesarea. Dēmi Kornelioes teh keur ngantosan, geus ngoempoelkeun sanak-barajana

25 djeung sobat-sobat dalit. 'Barang Petroses asoep, dipapagkeun koe Kornelioes; brēk mēndēk ka dampalna, bari

26 soedjoed. 'Tatapi koe Petroses ditang-toengkeun, bari njaoer: *a* Geura tjēng-  
kat, kaoela mah saroewa djalma keneh.

27 'Toeloej sasaoran, bari asoep ka djero, sarta njampak reja pisan noe koempoel.

28 'Ari saoerna ka dinja: Maraneh geus pada njaho, jen oerang Jahoedi hanteu kawidian reureudjeungan atawa ngandjang ka bangsa sedjen; tatapi Allah geus maparin pitoedoeh ka kaoela, ka sahidji djalma ge oelah njēboet haram  
29 atawa nadjis. 'Koe sabab kitoe, kaoela keur waktoe diadjak ka dijeu, teu ngaheseukeun. Ari ajeuna kaoela nanja, naon sababna noe matak kaoela koe maraneh  
30 diadjak ka dijeu? 'Walanan Kornelioes: Kamari ijeu, kaheuleutan koe opat poë, simkoering poewasa dongkap ka wantji kiwari; dēmi wantji djam noe kasalapan simkoering nēnēda di djero imah.

31 'Doemadakan, aja hidji djalma ngadēg di hareupeun simkoering, *b* pangang-gona hoeroeng-herang, ari lahirna kijeu: Eh Kornelioes! panēda maneh geus dimakboel, sarta sidēkah maneh gens djadi pangelingan di pajoeneun Allah.

32 'Koe sabab eta, geura mitahan ka Jopa, moedoe hatoeran tjalik ka Simon, noe katēlah Petroes, keur ngandjrék di imah Simon, toekang ngasakan koelit, di sisi laoet; ari geus soemping, tangtoe ngal-

33 lahir ka maneh. 'Koe pērkawis eta, simkoering waktoe harita keneh ngadjoe-roengkeun ka andjeun; soekoer pisan andjeun teh linggih ka dijeu. Ajeuna simkoering geus karoempoeldipajoeneun

Allah, sēdja ngoepingkeun saniskantēn anoe koe Allah geus ditimbalkeun ka andjeun.

<sup>a p. 14:15; Wahj. 19:10.</sup>

<sup>b Loek. 24:4; p. 1:10.</sup>

34 Geus kitoe Petroses <sup>a</sup> ēngah lambējna, sarta njaoer kijeu: Ajeuna kaoela ngarti saēnja-ēnjana, <sup>b</sup> jen Allah teu pisan pilih-  
35 kasih; 'saestoe na mah <sup>c</sup> di oenggal-oenggal bangsa, sakoer anoe sijen koe andjeunna sarta milampahkeun kabēnēran, nja eta noe kamanah koe an-  
36 djeunna teh. 'Ari pangandika, noe koe andjeunna didatangkeun ka bangsa Is-  
rail, <sup>d</sup> ngoewarkeun kasēnangan koe lautaran Jesoes Kristoes; nja eta teh

37 Goesti sakabehna djalma. 'Maraneh geus pada njaho kana pērkara noe boekti di satanah Joedea kabeh, <sup>e</sup> mimitina ti Galilea, sanggeusna pangbanjoe noe  
38 dioewarkeun koe Johannes teja; 'pēr-  
kara Jesoes, ti Nasaret, jen eta koe Allah <sup>f</sup> geus dilisahan Roh Soetji sarta kawasa; ladjēng oedar-idēr bari midamēl kasaean, sarta njageurkeun ka sakabeh anoe kalindih koe Iblis; karana  
39 <sup>g</sup> andjeunna disarēngan koe Allah. 'Ka-  
oela sakabeh anoe djadi saksi ka saniskara noe didamēl koe andjeunna di tanah Jahoedi sarta di Jēroesalem. Dēmi koe oerang Jahoedi andjeunna toeloej  
40 dipaehan, digantoengkeun dina kai. 'Nja eta teh koe Allah <sup>h</sup> ditanghikeun dina poē noe katiloe, sarta disina tempong,  
41 'lain ka sabangsa kabeh, ngan ka saksi beunang Allah milih ti heula, nja kaoela sakabeh, <sup>i</sup> anoe dahar-leueut sasarengan djeung andjeunna, sanggeusna  
42 tanghi ti noe maraot. 'Sarta <sup>j</sup> geus mi-  
warang ka kaoela sakabeh, ngoewarkeun djeung mērtelakeun ka djalma-djalma, jen salira andjeunna noe koe Allah dikērsakeun poerah ngahoekoeman noe  
43 hariroep sarta noe paraeh. 'Nja andjeunna <sup>k</sup> noe dipērtelakeun koe sadaja para nabi, jen saha-saha noe pērtjaja ka andjeunna, tangtoe dihampoera dosa koe lantaran djēnēnganana.

<sup>a p. 8:35.</sup>

<sup>b</sup> Moesa 10:17. <sup>c</sup> Jēs. 56:6; p. 15:9. <sup>d</sup> Jēs. 52:7; Roem 10:9. <sup>e</sup> Mat. 4:12; Mark. 1:14; Loek. 23:5. <sup>f</sup> Loek. 4:18. <sup>g</sup> Jōh. 3:2. <sup>h</sup> 1 Kor. 15:4. <sup>i</sup> Jōh. 15:27. <sup>j</sup> p. 17:31. <sup>k</sup> p. 3:21, 24; 13:38; Roem 3:21.

45 ngandika. 'Dēmi djalma noe pērtjaja kaāsoep bangsa disoenat, sakoer noe ngiring ka Petroses teja, pada mēlēngk, doekeh oerang kapir ge dikoetjoeran pasihan Roh Soetji. 'Karana pada ngadēnge, eta teh ngaromong <sup>b</sup> make basa roepa-roepa, sarta bari ngaragoengkeun  
46 ka Allah. Ladjēng Petroses ngalahir: 'Na saha noe kadoega <sup>c</sup> mēgatan tjai, soepaja oelah dibanjoean ijeu djalma, noe geus narima Roh Soetji koemaha tjara  
47 ka Allah. Ladjēng Petroses ngalahir: 'Na saha noe kadoega <sup>c</sup> mēgatan tjai, soepaja oelah dibanjoean ijeu djalma, noe geus narima Roh Soetji koemaha tjara  
48 oerang? 'Toeloej miwarang koedoe dibanjoean koe padjēnēngan Goesti. Geus kitoe <sup>d</sup> pada noenoehoen, Petroses moegi tjalik teh sing rada lila.

<sup>a p. 8:17.</sup>  
<sup>b</sup> p. 2:4; 19:6. <sup>c</sup> p. 8:36; 11:17. <sup>d</sup> Jōh. 4:40.

## PASAL 11.

Dēmi geus kitoe para rasoel, sarta doe-  
loer-doeleoer noe di sakoeriling Joedea,  
pada meunang warta, jen oerang kapir  
2 ge geus narima pangandika Allah. 'Mang-  
sa Petroses geus soemping ka Jēroesalem,  
3 bangsa disoenat, 'pokna: "Andjeun geus  
njoempingan ka djalma noe koeloep,  
4 sarta dahar sasarengan. 'Dēmi Petroses  
5 toeloej tjetjarjōs ka darinja, ti awal  
6 dongkap ka ahir; kijeu saoerna: 'Asalna  
7 kaoela aja di nagara Jopa, keur nē-  
nēda; toeloej kataradjang pana, sarta  
8 nendjo tetendjoan, nja eta aja hidji wa-  
dah siga lawon roebak toeroen, dioeloer  
9 ti langit, ditalian opat djoeroena, datang  
10 ka lēbah kaoela. 'Ana diilik koe kaoela,  
waspadia pisan nendjo sakoer sa-  
satoan boemi anoe soekoe opat, kitoe  
11 deui noe garalak, sarta noe tingkarajap,  
djeung deui sakoer manoek awang-  
12 awang. 'Seug kaoela ngadēnge gēntra,  
lahirna ka kaoela kijeu: Geura hoedang,  
13 Petroses! eta peuntjīt, toeloej hakan. 'Ari  
djawab kaoela: Hamo pisan, Goesti!  
karana saoemoer tatjan aja noe haram  
atawa nadjis asoep ka soengoet sim-  
14 koering. 'Dēmi gēntra teh kadoewa kalina  
ngalahir ka kaoela ti langit, kijeu:  
Noe geus dihalalkeun koe Allah, koe  
15 maneh oelah rek diharamkeun. 'Gēntra  
kitoe teh datang ka tiloe kali; toeloej  
sakabehna ditaekkeun deui ka langit.  
16 'Doemadakan, waktoe harita pisan aja  
tiloe djalma, narangoeng hareupeun  
imah anoe koe kaoela keur diandjrékan,

12 dititah ka kaoela ti Kesarea. 'Ari Roh nimbalan ka kaoela, jen koedoe leumpang babaréngan djeung eta, sarta oelah rek mangmaug. Djeung aja noe miloe ka kaoela, ijeu doeloer gënepan; sarta tidinja kaoela pada asoep ka boemi eta  
 13 djalma. 'Geus kitoe njaritakeun ka kaoela djeung batoer-batoer, <sup>a</sup> jen geus nendjo hidji malaikat, keur ngadég di djero boemina, sarta miwarang ka dinja kijeu: Geura nitahan djalma ka Jopa, moedoe hatoeran tjalik ka Simon,  
 14 noe katélah Petros; 'tangtoe bakal njaoerken ka maneh lahiran, anoe matak maneh pisalaméteun djeung saeus-i-imah  
 15 maneh. 'Barang kaoela mimiti ngawoe-roek, <sup>a</sup> Roh Soetji loengsoer ka eta djalma-djalma, koemaha tjara ka oerang  
 16 dina mimitina. 'Ras kaoela ingét ka pilahir Goesti, jen kijeu lahirna: <sup>c</sup> Johannes mang ngabanjoean sotek koe tjai; tatapi ari maranah bakal dibanjoean  
 17 koe Roh Soetji. 'Lamoen ajeuma Allah ka dinja maparin pasihan sakoemaha tjara ka oerang bae noe pérftaja ka Goesti Jesoes Kristoes, <sup>f</sup> naha atoeh kaoela teh saha, dek bisa mëgatan ka  
 18 Allah? 'Mangsa ngadarengé kitoe, seug pada gënaheun sarta ngamoeljakeun ka Allah, pokna: Geuning Allah ka oerang kapir ge maparin pérftobat anoe matak hiroep! <sup>a</sup> Joh. 18: 28; p. 10: 28. <sup>b</sup> p. 10: 9.  
<sup>c</sup> p. 10: 3. <sup>d</sup> p. 10: 44. <sup>e</sup> p. 1: 5. <sup>f</sup> p. 10: 47; 15: 9.

19 Ari <sup>a</sup> djalma noe pabaléntjar djalantina hal panganijaja ka Sëtepanoes teja, toeloej leumpangna ka nagara Poeniki, djeung Kiproes, sarta Antioki, teu njaoerkeun pangandika ka saha-saha, ngan  
 20 woengkoel ka oerang Jahoedi bae. 'Dëmi noe sawareh kaåsoep oerang Kiproes djeung oerang Kirena; eta seug daratang ka Antioki, sarta sasaoeran ka oerang Joenani, <sup>b</sup> ngoewarkeun Indjil Goesti  
 21 Jesoes. 'Ari panangan Goesti njaréngan ka dinja; <sup>c</sup> mangpirang-pirang noe datang ka pérftaja sarta tarobat ka Goesti.  
 22 'Geus kitoe eta teh kabedjakeun ka garedja noe di Jérosalem; tidinja miwarangan <sup>d</sup> Barnabas, dihiras ka Antioki.  
 23 'Mangsa Barnabas geus soemping ka dinja, ana ningali silu-koernija Allah, toeloej boengaheun, <sup>e</sup> sarta mepelingan ka sakabehna, koedoe sing témén nja sëdja teh dina hate rek tétèp anoet ka Goesti.

24 'Karana Barnabas teh djalma bénér, sarta <sup>f</sup> pinoeh koe Roh Soetji djeung kapértjajaän. <sup>g</sup> Loba pisan djalma da-  
 25 tang ka dianoetkeun ka Goesti. 'Ladjéng <sup>h</sup> Barnabas angkat ka Tarsoes, rek nejan-  
 26 genan Saoeloes. Dëmi geus kapéndak, di-  
 bantoen ka Antioki. 'Ari geus kitoe, eta  
 teh moenggah sataoen djépoet pada koe-  
 koempoelan reudjeung garedja, djeung  
 loba katjida djalma noe diwoeroek; sarta  
 di Antioki moerid-moerid pangheulana  
 diséboetkeun <sup>i</sup> Kristén. <sup>a</sup> p. 8: 1, 4.  
<sup>b</sup> p. 8: 35; 14: 7. <sup>c</sup> p. 2: 47. <sup>d</sup> p. 9: 27. <sup>e</sup> p. 13: 43.  
<sup>f</sup> p. 6: 5. <sup>g</sup> p. 5: 14; 14: 1. <sup>h</sup> p. 9: 27, 30. <sup>i</sup> p. 26: 28;  
<sup>j</sup> 1 Petr. 4: 16.

27 Dina mangsa harita aja <sup>a</sup> nabi saroem-  
 28 ping ti Jérosalem ka Antioki. 'Ari noe hidji, <sup>b</sup> djénénganana Agaboes, seug ngadég, maparin pitoedoeh koe lantaran Roh, bakal patjéklik bangét pisan di saâlam-doenga; nya eta kaboeftikeuna-  
 29 na keur mangsa Klodioes djoeméneng praboe. 'Tidinja moerid teh pada nang-toekeun, sakadar-kadarna rek ngirim baris toeteloeng ka doeloer-doeloer anoe  
 30 aja di Joeda. 'Eta toeloej dilampah-  
 keun; ari dikirimkeunana ka para kokolot, <sup>c</sup> koe panangan Barnabas djeung Saoeloes. <sup>a</sup> p. 13: 1. <sup>b</sup> p. 21: 10. <sup>c</sup> p. 12: 25.

## PASAL 12.

Dina keur mangsa eta radja Herodes  
 2 nangkép sawareh ahli garedja, dek  
 3 disangsara. 'Djeung deui Jakoboes, <sup>a</sup> sa-  
 derek Johannes, dipaahan koe pédang.  
 4 'Barang ningali jen oerang Jahoedi pada  
 5 panoejoeëun koe hal kitoe, toeloej madjoe deui nangkép Petros. Harita poëan  
 6 <sup>b</sup> roti teu ragian. 'Dëmi geus ditangkép,  
 7 toeloej Petros diasoepeun ka pangberokan, diselehkeun ka opatgiliran sërdadoe,  
 8 sagiliran opat-opat, soepaja sina didjaga, sëdjana sabada paska dek dihoe-  
 9 koem di hareupeun djalma-djalma. 'Ari  
 10 Petros teh nya didjaga di djero pang-  
 11 berokan, tatapi <sup>c</sup> koe garedja teu pétot-  
 12 pétot dipangnédakeun ka Allah. 'Mangsa  
 13 dek dihoekoem koe Herodes, peutinga-  
 14 nama Petros sare dihapit koe doewa  
 15 sërdadoe, dirante koe doewa rante, sarta  
 16 noe ngadjaraga aja di hareupeun panto,  
 17 ngadjaga pangberokan. 'Doemadakan,  
 18 <sup>d</sup> aja hidji malaikat ti Pangeran, ngadég  
 19 di dinja, sarta aja tjahja ngagébraj di  
 20 djero kamar; seug nëpakan kana gigir

Petroes, bari digeuingkeun; ari lahirna: Geuwat geura hoedang! Dëmi rantena s lalesotan ti pananganana. 'Ngalahir malaikat ka Petroes: Geura disaboeck, bari make taroempah! Seug ditoeroetkeun. Lahiranana deui: Geura haroedoemkeun djoebah, toeloej noetoerkeun ka kami!

<sup>9</sup> 'Geus kitoe ka loewar, noetoerkeun malaikat; sarta Petroes teh teu oeningaeun jen saenja- njanja noe dipilampah koe malaikat sakitoe; panjanana ningali te-<sup>10</sup> tendjoan bae. 'Ari geus ngaliwat kana djaga n noe hidji sarta noe kadoewa, ladj ng dongkap ka panto beusi, anoe djol ka nagara; <sup>e</sup> eta toeloej moeka koe maneh. Dëmi geus ka loewar, ladj ng arangkat meunang saloeloeroeng; nja tidinj a malaikat teh misah nilarkeun

<sup>11</sup> Petroes. 'Barang Petroes eling, seug njaoer: Ajeuna aing njaho saenja- njanja, <sup>f</sup> jen Pangeran geus miwarangan malaikatna, sarta geus ngaleupaskeun diri aing ti leungeun Herodes, djeung ti saka-<sup>12</sup> beh panghar pan bangsa Jahoedi. 'Dëmi geus ngamanah-manah, toeloej angkat ngadjoegejdoeg ka boemi Maria, iboe <sup>g</sup> Johannes noe kat lah Markoes; di dinja teh reja pisan noe koempoel, sarta

<sup>13</sup> n n da. 'Mangsa Petroes ng trokan lawang-kori, datang hidji boedjang awewe, anoe ngaran Rode, dek ngadengekeun.

<sup>14</sup> 'Sanggeusna t rangeum jen sowara Petroes, bawaning kaatohan hanteu koengsi moekakeun lawang-kori; los leumpang ka dj ro, mopojankeun aja Petroes ng-<sup>15</sup> d g hareupeun lawang-kori. 'Ari salaoer noe koempoel: Boa goendam maneh teh! Tatapi eta keukeuh bae, nj boet  nja Petroes. Ari salaoerna deui: Palangsi-<sup>16</sup> jang malaikatna. 'D mi Petroes teh hab n bae ng trokan. Sanggeusna diboe-  
kakeun, seug narendjo ka andjeunna,  
<sup>17</sup> sarta pada m leng k. 'Geus kitoe Petroes  
<sup>h</sup> p p ta koe panangan ka sadajana, soe-  
paja pada repeh, bari toeloej njarijose-  
keun hal p tana dik loewarkeun koe  
Pangeran ti dj ro pangberokan. Ladj ng  
kijeu lahirna: Oeningakeun bae ka <sup>i</sup> Ja-  
koboes djeung ka doeloer-doeloer. Ti-  
dinja ka loewar, angkat ka  nggon noe  
<sup>18</sup> sedjen. 'Ari geus braj beurang, s rdadoo  
teja lain roesoh leuleutikan, Petroes  
<sup>19</sup> teh b t koemaha? 'Koe Herodes toeloej  
ditejangan, tatapi w leh teu kapanggih.

Tidinj a mariksa ka noe ngadjaga teja; seug miwarangan koedoe diiringkeun sina dihoekoem. Geus kitoe Herodes angkat ti Joedeua ka Kesarea, sarta tja-lik di dinja. <sup>a</sup> Mat. 4:21. <sup>b</sup> Mark. 14:1.  
<sup>c</sup> p. 4:24. <sup>d</sup> p. 5:19. <sup>e</sup> p. 16:26. <sup>f</sup> Dan. 6:23.  
<sup>g</sup> p. 15:37. <sup>h</sup> p. 13:16. <sup>i</sup> p. 15:13.

<sup>20</sup> Ari pikarepeun Herodes dek ngaroe-roeg ka oerang Tiroes djeung Sidon. Ta-  
tapi eta teh rag m pada ngadeuheusan,  
sarta toeloej ngawoedjoek ka Blastoess,  
mantri radja toenggoe l b t; geus kitoe  
njoehoenkeun karahajoean, <sup>a</sup> sabab ta-  
nahna meunang kahiroepan ti tanah  
radja. 'Dina hidji po e noe geus ditang-  
toekeun, Herodes seug nganggo kara-  
d a n, gek tjilik dina panglinggihan,  
<sup>22</sup> sarta toeloej ngalahir ka darinja. 'Ari  
djalmal-djalmal pada ngomong sarta b das:  
Eta teh g ntra Allah, lain sowara  
<sup>23</sup> manoesa! 'Pada-harita keneh Herodes  
dig boeg koe malaikat ti Pangeran,  
<sup>b</sup> sababna hanteu njanggakeun kahor-  
matan ka Allah. Toeloej dihakanan koe  
bilatoeng, sarta datang ka bidjal nja-  
wana. <sup>a</sup> Jel. 27:17. <sup>b</sup> Dan. 5:20.

<sup>24</sup> D mi <sup>a</sup> pangandika Allah teh beuki  
ngag ngan djeung ngadj mbaran.  
<sup>a</sup> p. 6:7; 19:20.

<sup>25</sup> Ari Barnabas djeung Saoeloes maroe-  
lih deui ti J roesalem, <sup>a</sup> sanggeusna  
n pikoneun kikiriman teja, sarta njandak  
<sup>b</sup> Johannes, anoe kat lah Markoes.  
<sup>a</sup> p. 11:29. <sup>b</sup> p. 13:5.

### PASAL 13.

Ari di <sup>a</sup> Antioki, dina garedja noe di  
adinja, aja <sup>b</sup> nabi reudjeung goeroe,  
nja eta Barnabas, djeung Simon noe kat lah Niger, djeung Loekioes oerang Ki-  
rena, djeung Manahen, batoer sasoesoe  
djeung <sup>c</sup> bopati Herodes, djeungna deui  
<sup>2</sup> Saoeloes. 'Keur waktoe pada ngabatika  
ka Goesti sarta poewasa, ladj ng <sup>d</sup> Roh  
Soetji nimbalan kijeu: Geura pisahkeun  
keur kami Barnabas djeung Saoeloes,  
<sup>e</sup> baris pagawean anoe koe kami geus di-  
pastikeun ka dinja. 'Geus kitoe <sup>f</sup> pada  
poewasa sarta n n da; toeloej noe doe-  
wa n ditaroempangan panangan, bari  
seug disina angkat. <sup>a</sup> p. 11:25. <sup>b</sup> p. 15:32.  
<sup>c</sup> Loek. 3:1. <sup>d</sup> p. 10:19. <sup>e</sup> p. 9:15; 22:21. <sup>f</sup> p. 6:6.

<sup>4</sup> Sanggeus noe doewa n teh <sup>a</sup> dipiwa-  
rang koe Roh Soetji, toeloej angkat ka  
nagara S loeki; ti dinja toenggang kapal  
ka poelo Kiproes. 'Ari geus dongkap ka

nagara Salamis, ladjéng ngoewarkeun pangandika Allah dina masigit-masigit oerang Jahoedi. Sarta <sup>b</sup> Johannes teja <sup>6</sup> pangiringna. 'Mangsa geus ngidéran sapoelo eta něpi ka nagara Papos, toeloej měndak hidji Jahoedi, <sup>c</sup> toekang sihir, anoe djadi nabi palsoe, ngaranna Bar-<sup>7</sup> Jesoes; <sup>d</sup> ajana di goepérnoer Sergioes Paoeloes, djalma binangkit. Eta goepérnoer toeloej njaoer Barnabas djeung Saoeloes, hojungeun pisan ngadangoe <sup>8</sup> pangandika Allah. 'Tatapi <sup>d</sup> Elimas, toe-<sup>9</sup> kang sihir teja, (karana lamoen disalin ngaranna nya kitoe tégésna,) njéndal ka arandjeunna, pambrihna hajang njimpangkeun goepérnoer tina rek përtjaja-<sup>10</sup> na. 'Dëmi Saoeloes, anoe kaséboet deui Paoeloes, <sup>e</sup> djadi pinoeh koe Roh Soetji; seug molotan ka dinja, bari kijeu la-<sup>11</sup> hirna: 'Eh, anak Iblis, anoe pinoeh koe djoelik djeung hiri-déngki, satroening sakoer kabénérán! na maneh teh moal eureun mengkolkeun djalanan Pangeran noe lémpong? 'Kanjahokeun koe maneh, panangan Pangeran rek ninggang ka maneh, sarta maneh pilolongeun, moal nendjo panon-poë sababaraha lilana. Sapada-harita eta djalma kataradjang poëk boeta-radjin, toeloej talag-tolog, <sup>12</sup> nejangtan noe pinoengtoeneun. 'Barang katingali koe goepérnoer hal kitoe teh, toeloej përtjajaeun, sarta reuwaseun koe piwoeroek Goesti. <sup>a</sup> p. 20:28. <sup>b</sup> p. 12:25. <sup>c</sup> p. 8:9. <sup>d</sup> 2 Tim. 3:8. <sup>e</sup> p. 4:8.

<sup>13</sup> Tidinja Paoeloes sarta noe reureudjeungan lajar ti Papos, toeloej dongkap ka nagara Perga, bilangan Pampili. <sup>a</sup> Ari Johannes teja misah, moelang deui <sup>14</sup> ka Jéröesalem. 'Ti Perga arandjeunna madjoe deui angkatna, toeloej dongkap ka nagara Antioki, bilangan Pisidi; ari di poë sabat pada angkat ka masigit, <sup>15</sup> ladjéng tjalik. 'Sabada <sup>b</sup> ngadji toret djeung kitab para nabi, toeloej kapala masigit pada ngadjoeroengkeun ka arandjeunna, kijeu pihatoerna: Noen saderek! oepami andjeun kagoengan lahiran keur baris mepelingan ka djalma-djalma, moegi lahirkeun. <sup>a</sup> p. 15:37. <sup>b</sup> p. 15:21.

<sup>16</sup> Seug Paoeloes ngadéng, sarta <sup>a</sup> pëptéa koe panangan, bari ladjéng ngalahir kijeu: Eh, oerang Israil, djeung sakabéh noe sjeun koe Allah! geura dareng-<sup>17</sup> keun. 'Allah ijeu bangsa Israil <sup>b</sup> geus

milih karoehoen oerang, sarta ngaloehoerkeun bangsa teh keur djaman ngoembara di tanah Mésir, djeung di-boedalkeunana ti dinja <sup>c</sup> koe panangan loehoer. 'Geus kitoe <sup>d</sup> kira-kira opat poeloeh taoen lilana Allah ngasoech ka <sup>18</sup> oerang Israil di tégal lèga teja. 'Sarta ngabasmi <sup>e</sup> toedjoeh bangsa di tanah Kanaän; <sup>f</sup> tanahna koe andjeunna ladjéng dimilikkeun ka maranehanana. <sup>20</sup> 'Sanggensing kitoe <sup>g</sup> dipaparin hakim, kira-kira opat ratoes lima poeloeh taoen <sup>21</sup> lilana, <sup>h</sup> tèpi ka nabi Samoeël. 'Ti watës harita pada njoehoenkeun radja; <sup>i</sup> seug koe Allah dipaparin Saoel poetra Kis, djalma ti kaom Binyamin, meunang <sup>22</sup> opat poeloeh taoen lilana. 'Ari geus <sup>j</sup> motjot eta, ladjéng maranehanana dipangdamélkeun deui radja, nya Dawaed teja, noe koe andjeunna disébatkeun, kijeu pangandikana: <sup>k</sup> Kami geus měndak Dawaed anak Isai; nya eta djalma noe tjetjog djeung manah kami, sarta tangtoe ngestoekeun sapangérsakeun <sup>23</sup> ka mi. 'Ti <sup>l</sup> toeroenan eta teh Allah geus ngajakenn Jesoes, pikeun Djoeroe-salamél Israil, sakoemaha përdjangdjianana. <sup>24</sup> 'Ari samemehna soemping, <sup>m</sup> Johannes ngoewarkeun heula pangbanjoe përtobat <sup>25</sup> ka sabangsa Israil. 'Dëmi Johannes teh, barang dek parantos lalampahanana, ladjéng ngalahir kijeu: <sup>n</sup> Pamikir maraneh, kami teh saha? Kami mah lain Kristoës; tatapi, masing njaho, bakal aja noe soemping pandeurieun kami, eta kami hanteu lajak ngoedaran taroempah <sup>26</sup> tina dampalna. Eh, doeloer-doeloer, toeroenan bangsa Ibrahim, djeung sakoer di lèbah maraneh anoe sjeun koe Allah! <sup>o</sup> nya ka maraneh teja didatangkeunana <sup>27</sup> lahiran ijeu kasalamétan teh. 'Karana oerang Jéröesalem, djeung kapala-kapalana, <sup>p</sup> bawaning teu nganjarahokeun ka Jesoes, datang ka ngaboeftikenn pilahir para nabi, noe diadji oenggal-oenggal sabat, lantaran ngahoekoeman andjeunna. <sup>28</sup> 'Sangkilang <sup>q</sup> teu manggih sabab noe matak pimaoteun, keukeuh bae noenoehoen ka Pilatoes, soepaja andjeunna di-paehan. 'Dëmi geus ngalampahkeun <sup>r</sup> sakabéhna noe dioengélkeun dina Kitab hal përkara andjeunna, tidinja ditoe-roenkeun tina kai, sarta diébogkeun <sup>30</sup> dina koeboeran. 'Tatapi <sup>s</sup> andjeunna koe

Allah ditanghikeun deui ti noe maraot.  
 31 'Djeung <sup>t</sup> sababaraha poë lilana nem-bongan ka sadajana noe geus ngiring an-deunna angkat ti Galilea ka Jeroesalem; nja eta noe ajeuna saksina ka  
 32 djalma-djalma. 'Sarta kaoela pada ngoe-warkeun ka maraneh pérdjangdjian <sup>u</sup> noe dipasihkeun ka para karoehoen, jen koe Allah geus dibokektikeun ka oerang, anoe djadi toeroenanana, tina  
 33 lantaran ngajakeun Jesoes. 'Saperti noe dioeng'elkeun dina djaboer noe kadoewa:  
<sup>r</sup> Maneh teh poetra kami; nja poë ijen  
 34 maneh koe kami dijogakeun. 'Sarta ari nanghikeunana ti noe maraot, <sup>w</sup> moal pisan keuna koe boeroek-oetjoetan, eta koe Allah geus diandikakeun kijeu: <sup>x</sup> Kami teh ka maraneh rek maparin kanoe-grahan Dwoed noe satoehoena teja.  
 35 'Anoe matak dina djaboer noe sedjen dilahirkeun kijeu: <sup>y</sup> Andjeun teh moal tegakasoeti andjeun kasorang boeroek-  
 36 oetjoetan. Karana Dwoed, ari geus ngawoelaän pangersakeun Allah keur djaman andjeunna, ladjeng bae <sup>z</sup> koelcm, dirijoengkeun djeung karoehoenna, geus poegoeh kasorang boeroek-oetjoetan;  
 37 'tatapi eta mah, noe koe Allah ditanghi-keun teja, hanteu koengsi njourang boe-  
 38 roek-oetjoetan. 'Koe sabab kitoe, eh doe-loer-doeleo! koeoe kanjahokeun koe maraneh, <sup>aa</sup> jen koe lantaran Jesoes teja ka maraneh dioewarkeun dihampoera  
 39 dosa-dosa; <sup>b</sup> 'sarta <sup>bb</sup> koe lantaran andjeunna, oenggal-oenggal djalma noe pérjtaja, pada didamél bénér ti saniskara bae, noe ten beunang dibénérkeun  
 40 diri maraneh koe toret Moesa. 'Koe sabab eta, masing ijatna, soepaja maraneh oelah kataradjang koe noe dilahirkeun <sup>cc</sup> dina kitab para nabi kijeu teja:  
 41 'Eh, noe ngarewa! genra tarendjokeun, bari hareran, seug toeloej euweuh; karana kami ngadamél hidji padamélan keur djaman maraneh; nja eta hidji padamélan anoe moal dipérjtaja koe maraneh, samangsa aja noe njaritakeun.

<sup>a</sup> p. 12:17. <sup>b</sup> Jeph. 20:5. <sup>c</sup> 2 Moesa 14:8. <sup>d</sup> 4 Moesa 14:34; 5 Moesa 1:31; Djeb. 77:21. <sup>e</sup> 5 Moesa 7:1. <sup>f</sup> Jos. 14:2. <sup>g</sup> Hak. 2:16. <sup>h</sup> 1 Sam. 3:20; 7:5. <sup>i</sup> 1 Sam. 8:5; 9:1. <sup>j</sup> 1 Sam. 16:1. <sup>k</sup> 1 Sam. 13:14; Djeb. 89:21. <sup>l</sup> Roem. 1:3. <sup>m</sup> p. 19:4. <sup>n</sup> Mat. 3:11; Joh. 1:20. <sup>o</sup> p. 10:36. <sup>p</sup> Joh. 16:3. <sup>q</sup> Mat. 27:22, 23. <sup>r</sup> Loek. 18:31. <sup>s</sup> p. 3:15. <sup>t</sup> p. 1:3. <sup>u</sup> p. 26:22. <sup>v</sup> Djeb. 2:7. <sup>w</sup> p. 2:27. <sup>x</sup> Jös. 55:3. <sup>y</sup> Djeb. 16:10. <sup>z</sup> 1 Radj. 2:10. <sup>aa</sup> Loek. 24:47. <sup>bb</sup> Roem. 3:20; 5:1. <sup>cc</sup> Hab. 1:5.

42 Sanggeus oerang Jahoedi boedal ti masigit, seug oerang kapir pada noenoehoen, moegi dina tēpoeng sabat diwoe-  
 43 roek hal lahiran kitoe teja. 'Ari geus boebar ti masigit, oerang Jahoedi djeung djalna ibadah noe geus asoep Jahoedi, loba noe noetoerkeun ka Paoeloes djeung Barnabas; ladjeng pada ngawoeroek ka dinja, sarta dipepelinan <sup>a</sup> koedoe masing tētēp kana sih-koernja Allah. <sup>a</sup> p. 14:22.  
 44 Geus kitoe dina tēpoeng sabat meh sanagara koempoe, sédja ngadareng-  
 45 keun pangandika Allah. 'Tatapi barang oerang Jahoedi narendjo eta djalma-  
 46 djalma, toeloej liwat saking nja daréng-ki, sarta <sup>a</sup> madoean bae ka sakoer noe dilahirkeun koe Paoeloes, nja madoean djeung ngagogoreng. 'Ari Paoeloes djeung Barnabas ladjeng ngalahir sarta laloedeung, kijeu: <sup>b</sup> Wadjib njatoerkeun pangandika Allah nja ka maraneh heula; tatapi sapedad koe maraneh dikepes-  
 47 keun, bari boga pikir <sup>c</sup> diri maneh teu oetama kana hiroep noe langgeng mah, masing njaho, <sup>d</sup> ajeuna kaoela rek njang-hareup ka oerang kapir bae. 'Karana Pangeran geus nimbalan ka kaoela kijeu:  
<sup>e</sup> Maneh koe kami geus ditangtoekeun baris pitjahajaeun oerang kapir, soepaja maneh matak salamét népi ka toeng-  
 48 toeng boemi. 'Barang kadenge koe oerang kapir, toeloej pada boengah, djeung maroedji ka pangandika Goesti; sarta djadi pérjtaja sarejana noe geus dipasti-  
 49 keun kana hiroep noe langgeng. 'Ari pangandika Goesti datang ka kaoetara-  
 50 keun di sakoeriling tanah eta. 'Tatapi <sup>f</sup> oerang Jahoedi pada ngangsonan ka istri-istri noe ibadah sarta kaädjenan, djeung ka para menak nagara, ngajangajakeun panganjaja ka Paoeloes djeung Barnabas; seug toeloej ditoendoeng ka loewar ti wewéngkérén naga-  
 51 ra. 'Dëmi rasoel teh <sup>g</sup> pada ngékedjekkeun ngérés ti dampalna ka eta djalma-djalma; geus kitoe angkat ka nagara Ikonioem. 'Ari moerid-moerid pada djadi pineoh koe kaboeingahan sarta koe Roh Soetji.  
<sup>a</sup> 1 Tes. 2:16. <sup>b</sup> Mat. 10:6; p. 3:26. <sup>c</sup> Mat. 22:2—8. <sup>d</sup> p. 28:28. <sup>e</sup> Jös. 49:6. <sup>f</sup> p. 14:2; 17:5. <sup>g</sup> Mat. 10:14; p. 18:6.

## PASAL 14.

Ari geus kitoe, di Ikonioem Paoeloes djeung Barnabas baréng angkat ka

masigit oerang Jahoedi, ladjēng ngawoeroek, <sup>a</sup> moenggah loba katjida djalma noe datang ka pērtjaja, aja oerang <sup>2</sup> Jahoedi, aja oerang Joenani. 'Tatapi <sup>b</sup> oerang Jahoedi noe mantangoel ngarangsonan ka oerang kapir, dipapanas <sup>3</sup> hatena ka doeloer-doeloer. 'Ari tjalikna di dinja lila katjida, sarta pada ngawoeroek loedeung pisan koe bērakah Goesti, anoe ngajaktoskeun kana lahiran sih-koernijana, sarta maparin <sup>c</sup> soepaja didamēl warna-warna tanda djeung moedjidat koe panangan doewa rasoel teja. <sup>4</sup> Dēmi sakabehna djalma oerang nagara eta pabēngkah; noe sawareh noeroet ka oerang Jahoedi, noe sawareh deui <sup>5</sup> noeroet ka rasoel. 'Tidinja datang ka roesoeh oerang kapir sarta oerang Jahoedi djeung kapala-kapalana, <sup>d</sup> pada dek mērgasa ka rasoel sarta dek maledogan koe batoe. 'Barang geus kaeeninga koe rasoel, ladjēng <sup>e</sup> kalaboer ka tanah Likaoni, angkatna ka nagara Listra djeung Derba sarta pasisionana; <sup>f</sup> ladjēng pada ngoewarkeun Indjil di dinja. <sup>a</sup> p. 11 : 20, 21. <sup>b</sup> p. 13 : 45, 50. <sup>c</sup> p. 19 : 11; <sup>d</sup> Ibr. 2 : 4. <sup>e</sup> d 2 Tim. 3 : 11. <sup>f</sup> Mat. 10 : 23; p. 8 : 1.

<sup>8</sup> Ari di nagara Listra aja hidji djalma dijoek leuleus soekoena, <sup>a</sup> ngempor bawa ngadjadi; saeoemoer tatjan pisan leum-pang. 'Eta djalma ngadene pivoeroek Paoeloes. Ladjēng koe Paoeloes diteuteup; ana katingali jen boga kapērtjaja-an bakal ditjageurkeun, 'toeloej ngalahir, bēdas gēntrana: Maneh geura nangtoeng masing bēnēr! Neut eta teh ngoredjat, <sup>10</sup> toeloej leuleumpangan. 'Barang katedjo koe djalma-djalma noe didamēl koe Paoeloes, pada ngagēdēr sowarana; ari omongna koe basa Likaoni kijeu: <sup>b</sup> Batara pada njarowewaken andjeun djeung <sup>12</sup> manoesa, loengsoera ka oerang. 'Ari Barnabas disēboetkeun Joepiter; dēmi Paoeloes disēboetkeun Merkoerios, sabab <sup>13</sup> nja andjeunna noe sok ngalahir. 'Geus kitoe panghoeloe Joepiter, noe masigitna aja di hareupeun nagara, datang mawa sapi djeung golongan mangle ka lawang nagara, dek koerban reudjeung djalma- <sup>14</sup> djalma. 'Ari kadangoe koe rasoel, nja eta Barnabas djeung Paoeloes, seug <sup>c</sup> pada njoēhkeun panganggona; toeloej moeroe moeloeboses ka djalma-djalma <sup>15</sup> teh, bari ngagēro, 'kijeu lahirna: Eh,

djalma-djalma! dek naon maraneh mi-gawe kitoe? <sup>d</sup> kaoela ge manoesa, sasama dadamēlan djeung maraneh, sarta mamatahan ka maraneh koedoe maloen-doer tina hal ijeu noe teu poegoeh, tobat ka Allah anoe hiroep, <sup>e</sup> noe ngadamēl langit djeung boemi djeung laoet, sarta <sup>16</sup> saeusina kabeh. 'Ari Allah teh djamān ka toekang mah <sup>f</sup> ngantēpan sakabeh oerang kapir pada noeroetkeun djalan <sup>17</sup> sakarēp-sakarēpna bae. 'Sanadjan kitoe ge <sup>g</sup> teu boeroeng ngajakinkeun andjeun, midamēl kasaean, ti langit maparin hoe-djan djeung oesoem boeboewahan, njoe-koepan kadaharan, sarta ngabōengah- <sup>18</sup> keun hate oerang. 'Dilahiran kitoe teh, seuseut-seuat bisa mēgatan ka eta djalma-djalma, soepaja teu toeoles ngoerbanan ka arandjeunna. <sup>a</sup> p. 3 : 2. <sup>b</sup> p. 28 : 6. <sup>c</sup> Mat. 26 : 65. <sup>d</sup> p. 10 : 26. <sup>e</sup> p. 4 : 24. <sup>f</sup> Djab. 81 : 13. <sup>g</sup> Roem 1 : 19.

<sup>19</sup> Dēmi geus kitoe aja noe daratang ka dinja oerang Jahoedi ti Antioki djeung ti Ikonioem; toeloej ngagēndaman ka djalma-djalma, seug <sup>a</sup> pada maledogan Paoeloes koe batoe, djeung digoegoesoer ka loewar ti nagara, panjanana geus <sup>20</sup> maot. 'Tatapi ari geus dirijoeng koe moerid-moerid, andjeunna tanghi, ladjēng lēbt̄ ka djēro nagara. Ari isoekna djeung <sup>21</sup> Barnabas angkat ka Derba. 'Dēmi geus ngoewarkeun Indjil ka nagara eta, sarta geus ngadamēl moerid reja pisan, toeloej maroelih deui ka Listra djeung Iko- <sup>22</sup> nioem djeung Antioki. 'Di dinja ngoewatkeun hate moerid-moerid, sarta me-pelingan <sup>b</sup> koedoe masing tētēp dina kapērtjaja-an; djeung deui lahirna: <sup>c</sup> Oerang piasoepen kana karadjaān Allah teh nja koedoe loba ngorang kasoeckēran. <sup>23</sup> 'Sanggeusna dipangmilihkeun kokolot di oenggal-oenggal garedja, <sup>d</sup> toeloej nē-nēda djeung poewasa, sarta pada dititi-keun ka Goesti, anoe dipērtjaja koe <sup>24</sup> moerid-moerid teh. 'Geus kitoe arangkat nēroes tanah Pisidi, toeloej dongkap <sup>e</sup> <sup>25</sup> ka tanah Pampili. 'Ari geus njaoberkeun pangandika di nagara Perga, ladjēng <sup>26</sup> angkat ka nagara Atalia. 'Ti dinja toenggang kapal ka Antioki, <sup>f</sup> ēnggon aran-deunna bareto disanggakeun kana sih-koernija Allah, soepaja ngalampahkeun padamēlan anoe geus anggeus ajeuna. <sup>27</sup> 'Sasoempingna ka dinja ngoempoelkeun

garedja; toeloej pada njarijoskeun saniskara, noe koe Allah geus didamēl lantaran arandjeunna, kitoe deui pikeun 28 orang kapir geus diboekakeun panto kapertjajaän. 'Sarta ladjëng tjaralik di dinja <sup>g</sup> lila pisan sasarëngan djeung moerid-moerid.

*a 2 Kor. 11: 25; 2 Tim. 3: 11.*

*b p. 11: 23. c Roem. 8: 17; 1 Tes. 3: 3; 2 Tim. 3: 12. d p. 13: 3; 1 Tim. 4: 14. e p. 13: 13, 14. f p. 13: 1. g p. 11: 26.*

### PASAL 15.

Ari geus kitoe aja noe daratang ti Joedea, magahan ka doeloer-doeloer kijeu: " Lamoen maranéh hanteu disoennatan noeroetkeun adat nabi Moesa 2 mah, moal bisa salamët. 'Ana dilawan sarta dipadoean eta teh koe <sup>b</sup> Paoeloes djeung Barnabas lain leuleutikan, toeloej koe doeloer-doeloer ditangtoekeun Paoeloes djeung Barnabas sarta batoer sawareh moedoe arangkat ka Jéroesalem, ka para rasoel djeung para kokolot, <sup>3</sup> naroskeun eta pérkara. 'Tidinja <sup>c</sup> didjadzapkeun koe garedja; ari angkatna djalanan ka tanah Poeniki djeung Samaria, bari njarijoskeun përtobatna oerang kapir, matak njoekakeun katjida ka sadaja <sup>4</sup> doeloer-doeloer. 'Ari geus saroemping ka Jéroesalem, dibagejakeun koe garedja, djeung koe para rasoel sarta para kokolot; ladjëng mopojankeun saniskara, noe koe Allah geus didamēl lantaran <sup>5</sup> andjeunna. 'Seug narangoeng sawareh djalma madhab parisi, noe geus asoep pérktjaja; sarta ngomong, kijeu pokna: Eta djalma koedoe disoennatan, sarta dititah ngalampahkeun toret Moesa.

*a Gal. 5: 2. b p. 11: 30. c p. 17: 15.*

6 Geus kitoe para rasoel djeung para kokolot toeloej gëmpoengan, ngarémn<sup>7</sup> pagkeun eta pérkara. 'Sanggeusa pa-padoean rosa, ladjëng Petros ngadëg, sarta ngalahir ka batoer-batoer kijeu: Eh, saderek-saderek! sampejan geus pada oeninga, jen <sup>a</sup> ti babareto kaoela noe koe Allah dikërsakeun ti lëbah sampejan, soepaja oerang kapir ngadengekeun lahiran Indjil sarta pérktjaja tina lantaran biwir kaoela. 'Ari Allah, <sup>b</sup> noe langkoeng oeninga ka hate manoesa, geus maparin pérktelaän ka oerang kapir teh, <sup>c</sup> nja pada dipasihan Roh Soetji, koemaha <sup>9</sup> tjara ka oerang. 'Sarta <sup>d</sup> hanteu pisan dibedakeun diri oerang djeung eta, di-

- bértsihkeun hatena koe kapertjajaän.  
 10 'Naha ajeuna rek ngadodja ka Allah, <sup>d</sup> neundeun pasangan kana poendoek moerid, anoe teu kabawa koe karoehoen  
 11 sarta koe diri oerang? 'Ari oerang teh pérktjaja disalamëtkeun <sup>e</sup> nja koe sihkoernija Goesti Jesoes Kristoës, saroe-wa keneh djeung eta. *a p. 10: 19, 20; 11: 18.*  
*b Jér. 17: 10. c p. 10: 15. d Gal. 5: 1. e Ep. 2: 8.*  
 12 Geus kitoe sakabehna djalma repeh; toeloej pada ngadengekeun Barnabas djeung Saoeloes njarijoskeun sadajana tanda djeung moedijidat araheng, anoe koe Allah geus didamēl di lëbah oerang kapir koe lantaran arandjeunna.  
 13 Ari geus toetoep tjatjarijs, seug Jakoboes noemboe saoer, kijeu lahirna: Eh, saderek-saderek! reungeukeun kaoela:  
 14 'Simon tadi njarijoskeun, Allah ngalajad ka oerang kapir barangmimiti, kërsa njandak ti lëbah dinja pioemateun  
 15 bade padjénënganana. 'Katéroesan koe pilahir para nabi; saperti noe dioeng-  
 16 keun <sup>f</sup> kijeu teja: 'Sanggeusing kitoe  
 17 kami rek soemping deui, sarta ngadëg-  
 18 keun deui balandongan Dawoed anoe boekrak-bakrek; ari noe roeksak rek  
 19 diomean, nja rek didjélégkeun deui; 'soe-  
 20 paja sakarina djalma pada nejangan Pan-  
 21 geran, kitoe deui sakabeh oerang kapir,  
 22 noe katélah koe djénëngan kami, lahiran Pangeran, noe ngadamel età pér-  
 23 kara. 'Allah ti samemeh aja doenza  
 24 langkoeng oeninga ka saniskara pada-  
 25 mélanaana. 'Koe sabab eta, pirëmpoeg  
 26 kaoela, ari noe tobat ka Allah ti lëbah  
 27 oerang kapir, oelah diriweuh-riweuh;  
 28 'ngan koedoe disoeratan, sina njégha-  
 29 ka <sup>b</sup> barang noe kanadjisan koe brahala,  
 30 djeung kana <sup>c</sup> lampah djinah, kitoe deui  
 31 ka <sup>d</sup> sato noe paeh bangkar, sarta ka  
 32 <sup>e</sup> gëtih. 'Karana Moesa ti baheulana di  
 33 oenggal-oenggal nagara aja noe ngawoe-  
 34 roekkeun injá, sarta <sup>f</sup> saban-saban poë  
 35 sabat diadji di sagala masigit.  
*a Am. 9: 11. b 1 Kor. 8: 1; 10: 20. c 1 Kor. 10: 8;*  
*d 1 Tes. 4: 3. e 3 Moesa 17: 15. f 3 Moesa 17: 12.*  
*g p. 13: 15.*  
 22 Tidinja para rasoel, para kokolot djeung sagaredja kabeh pada rëmpag, milih djalma ti pada batoer, arek dipiwarang reudjeung Paoeloes djeung Barnabas ka Antioki; ari noe dipilih Joedas noe katélah Barsabas, djeung <sup>g</sup> Silas;

pada djadi imam di lēbah doeloer-doe-  
23 loer. 'Ladjēng diselehan sērat, kijeu oe-  
nina: Para rasoel djeung para kokolot  
sarta sadajana doeloer-doeloer ngatoer-  
keun salam-doea ka doeloer-doeloer noe  
tadina oerang kapir, aja di nagara Antioki,  
24 sarta di tanah Sam, djeung di  
tanah Kilikia. 'Sarehna kaoela geus pada  
ngadenge bedja, jen aja djalma baridjil  
ti dijeu,<sup>b</sup> noe ngabingbangkeun ka maran-  
neh koe pamagahanana, sarta ngaloewak-lejokkeun  
ka pikir maraneh, omongna maraneh koedoe disoennatan  
sarta ngalampahkeun toret, padahal eta  
djalma teu pisan diparentah kitoe koe  
25 kaoela: 'anoe matak kaoela sadaja, keur  
koempoel sarta sapikir, pada rēmpoeg  
milih djalma, dititah ka maraneh reu-  
djeung Barnabas djeung Paoeloes,  
26 asih kaoela, 'nja eta teh djalma <sup>c</sup> noe  
geus njerahkeun njawana pikeun djen-  
nēngan Jesoos Kristoess, Goesti oerang.  
27 'Ari noe dititah koe kaoela teh, nja eta  
Joedas djeung Silas; eta bakal pada  
nēroeskeun koe kasaoeran sakoemaha  
28 tjara ijeu bae. 'Karana ari pangērsa Roh  
Soetji, sarta katēroesan koe kaoela sa-  
daja, maraneh teh moal diriridoean, soe-  
29 paja ijeu bae pērkara noe pērlroe: 'koe-  
doe <sup>d</sup> njēgah ka barang noe dibaktikeun  
ka brabala, djeung ka gētih, kitoe deui  
ka sato noe paeh bangkar, sarta kana  
lampaq djinah. Lamoen maraneh njing-  
kahan noe kitoe, bēnēr pisan. Salam ta-  
lim. <sup>a</sup> p. 17:10. <sup>b</sup> Gal. 1:7. <sup>c</sup> p. 13:50; 14:19.  
<sup>d</sup> p. 15:20.

30 Dēmi eta, sanggeusna didjoeroeng-  
keun, toeloej bae saroemping ka Antioki;  
seug ngoempelkeun sakabeh doe-  
loer-doeloer, sarta njelehhkeun sērat teja.  
31 'Sanggeus diwetja, baroengahan koe  
32 pangliliopoerna. 'Ari Joedas djeung Silas  
teja kaāsoep nabi keneh, pada mepeli-  
ngan ka doeloer-doeloer, reja pisan ka-  
33 saoeranana, sarta ngoewatkeun. 'Barang  
geus rada lila tjaralikna di dinja, toe-  
loej koe doeloer-doeloer didjoeroeng deui  
ka para rasoel, sarta didoakeum sing  
34 salamēt. 'Tatapi Silas mah manahma  
35 rek tētēp bae di dinja. 'Ari Paoeloes  
djeung Barnabas tjaralik di Antioki,  
pada ngawoeroek sarta ngoewarkeun  
pangandika Goesti, djeung reja deui  
djalma salijan ti eta.

36 Geus sababaraha poē, ladjēng Paoe-  
loes ngalahir ka Barnabas: Mangga oe-  
rang malikan deui, nejang doeloer-doe-  
loer di oenggal nagara, oeroet oerang  
ngowarkeun pangandika Goesti, keur  
37 koemaha ajeuna. 'Ari pirēmpag Barnabas  
koedoe njandak Johannes, noe katēlah  
38 Markoes teja. 'Tatapi manah Paoeloes,  
bēnēra oelah njandak eta, <sup>b</sup> noe bareto  
njingkir ti arandjeunna ti watēs Pampili,  
hanteu koensi miloe kana padamēlan.  
39 'Toeloej datang ka patjengkadan, anoe  
matak djadi papisah; geus kitoe Bar-  
nabas njandak Markoes, ladjēng toeng-  
40 gang kapal ka Kiproes. 'Ari Paoeloes  
milih Silas; sanggeusna koe doeloer-  
doeloer <sup>c</sup> disanggakeun kana sih-koernija  
41 Allah, ladjēng angkat. 'Tidinja ngidēran  
tanah Sam djeung Kilikia, ngoewatkeun  
sadajana garedja. <sup>a</sup> p. 12:12, 25; 13:5;  
Kol. 4:10. <sup>b</sup> p. 13:13. <sup>c</sup> p. 14:26.

## PASAL 16.

Ladjēng soemping ka <sup>a</sup> nagara Derba-  
Ldjēung Listra. Di dinja aja hidji moe-  
rid, <sup>b</sup> ngaranna Timoteoes, iboena oe-  
rang Jahoedi noe pērtjaja, dēmi ramana  
2 oerang Joenani. 'Ari Timoteoes teh di-  
poedji koe doeloer-doeloer anoe aja di  
3 Listra djeung Ikonioem. 'Eta koe Paoe-  
loes dikērsakeun sina miloe angkat-  
angkatan; <sup>c</sup> ladjēng ditjandak sarta di-  
soenatan tina sabab oerang Jahoedi, anoe  
aja di nagara eta; karana pada njaho-  
4 eun, jen ramana oerang Joenani. 'Mangsa  
ngidēran sakabeh nagara, pada njeluh-  
keun <sup>d</sup> oendang-oendang, noe ditangtoe-  
keun koe para rasoel djeung para ko-  
5 kolot di Jēroesalem teja. 'Ari sadajana  
garedja pada dipageuhkeun dina kapēr-  
tjajaän, sarta <sup>e</sup> saban-saban poē beuki  
ambahnan bilanganana.

<sup>a</sup> p. 14:6. <sup>b</sup> 2 Tim. 1:5. <sup>c</sup> 1 Kor. 9:20; Gal. 2:3.  
<sup>d</sup> p. 15:23. <sup>e</sup> p. 2:47.

6 Sanggeus ngidēran tanah Prigia djeung  
Galata, ana dek ngalahirkeun pangandika  
di tanah Asia, dipēgatan koe Roh  
7 Soetji. 'Mangsa dongkap ka tanah Misia,  
sēdjana rek angkat ka tanah Bitini,  
8 dēmi koe Roh hanteu kaidinan. 'Toeloej  
bae ngaliwatan Misia, ana soemping ka  
9 <sup>a</sup> nagara Troas. 'Geus kitoe wantji peut-  
ting Paoeloes ningali <sup>b</sup> tetendjoan; aja  
hidji djalma, oerang Makēdoni, nang-

- toeng sarta panoenoehoen ka Paoeloes, kijeu pihatoerna: Moegi meuntas ka Makédoni, noeloengan koering sadaja!
- <sup>10</sup> 'Sanggeus andjennna ningali tetendjoan teh, harita keneh kaoela pada nejangan keur pimijangeun ka tanah Makédoni, sabab ditangtoekeunana koe kaoela sadaja, dipiwarang koe Goesti, soepaja ngoewarkeun Indjil ka oerang dinja.
- <sup>a</sup> 2 Kor. 2:12. <sup>b</sup> p. 9:12; 18:9.
- <sup>11</sup> Toeloej lajar ti Troas, méntran pisan ka poelo Samotraki; sanggeus dongkap, <sup>12</sup> isoekna toeloej ka nagara Neapolis.' Bral deui ti dinja ka Pilipi, nja eta nagara noe pangheulana di tanah Makédoni sa-beulah ti dijeu, asalna oerang Roem noe ngababakan. Dëmi geus dongkap, toeloej pada tjalik di dinja meunang saba-<sup>13</sup> baraha poë. 'Ari di poë sabat kaoela pada bidjil ti nagara, toeloej ka sisi tjai; di dinja djalma bijasana sémbahijang; geus kitoe darijoek, sarta sasaoeran ka <sup>14</sup> awewe noe keur karoempoel. 'Aja hidji awewe ngaran Lidia, toekang dagang barang woengoe, asalna ti nagara Ti-  
atira, sarta ibadah ka Allah; eta ngadengekeun, ari hatena koe Goesti di-boekakeun, sina ngarégpkeun ka sakoer <sup>15</sup> noe dilahirkeun koe Paoeloes. 'Sang-geusna dibanjoean djeung saeus-iimahna, toeloej noenoehoen, kijeu pokna: Ma-nawi dimanah koe arandjeun, jen sim-koering përtjaja ka Goesti, moegi tja-ralik saréng tétsep ngandjrék di rorom-pok simkoering. Sarta eta teh maksa <sup>16</sup> bae ka kaoela. 'Ari geus kitoe, hidji mangsa kaoela pada leumpang ka éng-gon sémbahijang teja, prok papanggih djeung hidji boedjang awewe, anoe ka-soeroepan soekma noedjoem, sarta <sup>a</sup> ngoentoengkeun gëde katjida ka doe-noenganana, lantaran tina noedjoem. <sup>17</sup> Awewe teh seug noetoerkeun ka Paoeloes djeung ka kaoela, bari gégéroan, kijeu pokna: Ijeu djalma teh abdi Allah noe langkoeng agoeng, sarta pada ngoe-warkeun djalanan kasalamétan ka oerang! <sup>18</sup> 'Kitoe bae kalakoeanana sababaraha poë lilana. Dëmi Paoeloes djengkeleun, toeloej malik, bari ngalahir ka soekma teh: Kami nitah ka maneh koe djénéngan Jesooses Kristooses, maneh geura bidjil ti eta awewe! <sup>b</sup> Seng bidjil waktoe harita keneh.
- <sup>a</sup> p. 19:24. <sup>b</sup> Mark. 16:17.

<sup>19</sup> Barang katangen koe doenoenganana, jen geus leungit pangarép-ngrarépna ka-oentoengan teh, toeloej bae njarékél ka Paoeloes djeung <sup>a</sup> Silas, disered ka pa-sar, ka hareupenn noe pada kawasa. <sup>20</sup> Dëmi geus diéluheuskeun ka para ka-pala, toeloej aroendjoekan kijeu: <sup>b</sup> Ijeu djalma, oerang Jahoedi, pada ngaroe-soehkeun di nagara; 'sarta mamagah-keun adat noe teu pérnah ditarima koe koering, soemawonna ditoeroet, da koe-<sup>21</sup> ring mah bangsa Roem. 'Ari djalma-djalma ragém pada poporongos ka Pa-oeloes djeung Silas; tidinja koe para kapala dirangsadan panganggona, sarta <sup>22</sup> miwarangan <sup>c</sup> koedoe dirangket. 'Sang-geusna pada dirangket sababaraha kali, toeloej diaboeskeun ka pangberokan, bari miwarangan ka sipir, jen eta koe-<sup>23</sup> doe didjaga sing hade-hade. 'Sabab geus meunang parentah kitoe, toeloej koe sipir teh diaboeskeun ka pangkeng pang-djérona, sarta soekoena diba-relok pa-<sup>24</sup> geuh pisan. 'Dëmi wantji ténghah peuting Paoeloes djeung Silas <sup>d</sup> nénéda sarta maroedji ka Allah; ari sakitan pada <sup>25</sup> ngadengekeun. 'Ngadak-ngadak aja lini gëde, moenggah padémen pangberokan datang ka inggeung; seug <sup>e</sup> panto kabeh maroeka, sarta barogod sakabeh <sup>26</sup> djalma aloedar. 'Barang sipir geus nja-ring, sarta nendjo panto pangberokan marolongo, pek maték pédang, karépna dek maehan maneh, panjanana sakitan <sup>27</sup> geus pada kalaboer. 'Dëmi Paoeloes seug ngagéro sarta bédas sowarana, kijeu la-hirna: Oelah waka njilakaeun diri so-rangan; karana kaoela pada aja di dijen <sup>28</sup> sakabeh. 'Tidinja menta damar, nge-geuwat moeroe ka djéro, sarta bari ngadegdeg; brék toeloej mëndék ka pajoe-neun Paoeloes djeung Silas. 'Geus kitoe dibawa ka loewar, bari oendjoekan: Noen djoeragan! <sup>f</sup> koemaha pilampaheun <sup>29</sup> simkoering, soepaja djadi salamé? 'La-hiranana: <sup>g</sup> Koedoe përtjaja ka Goesti Jesooses Kristooses, tangtoe maneh salamé!, <sup>30</sup> nja maneh djeung saeus-iimah. 'Ladjéng ngawoeroekkeun pangandika Goesti ka sipir teh, sarta ka sakabeh noe aja di <sup>31</sup> boemina. 'Dina waktoe peuttingan harita keneh pada dibawa koe sipir, ari tje-dana dirangket teja seug dikoembah; <sup>32</sup> tidinja dibanjoeandjeung sakabeh ahlina.

- <sup>34</sup> 'Geus kitoe pada dibantoen ka boemina, sarta dihatoeranan soesoegoebah, bari boengaheun tina sabab geus djadi përtjaja ka Allah <sup>b</sup> djeung saeusi-boemina. <sup>a</sup> p. 15:40. <sup>b</sup> p. 17:6. <sup>c</sup> 2 Kor. 11:25; <sup>1</sup> Tes. 2:2. <sup>d</sup> p. 4:31. <sup>e</sup> p. 5:19; 12:7, 10. <sup>f</sup> p. 2:37; 9:6. <sup>g</sup> Mark. 16:16; Joh. 3:16; P. 11:14. <sup>h</sup> p. 18:8.
- <sup>35</sup> Ari geus braj beurang, para kapala miwarangan goelang-goelang, kijeu parentahna: Eta djalma teja geura leupaskeun bae! 'Tidinja parentah teh koe sipir dioeningakeun ka Paoeloes, pokna: Para kapala miwarangan, timbalanana andjeun koedoe pada dileupaskeun; koe përkawis eta ajeuna ka loewar bae, soemangga geura angkat, sarëng moegi sing salamët! 'Dëmi lahiran Paoeloes ka darinja: Kaoela noe pada kaäsoep <sup>a</sup> oerang Roem, koe eta teh dirangket di noe negla, hanteu make dipariksa heula, seug toeloej diaboeskeun ka pangberokan; ari ajeuna, naha dek dikaloewarkeun ririkipan? Oelah kitoe; koedoe ka darieu koe andjeun, sarta nganteur-keun kaoela ka loewar. 'Toeloej goelang-goelang ngoeningakeun eta lahiran ka para kapala; seug sarijeuneun, sabab ngareungeun jen eta teh oerang Roem. <sup>39</sup> 'Geus kitoe saroemping sarta nedå ma-loem ka Paoeloes djeung Silas, bari toeloej dianteurkeun ka loewar; <sup>b</sup> ari panenoehoenna moegi arangkat bïdjil ti nagara. 'Dëmi geus ka loewar ti pangberokan, ladjëng sindang ka imah Lidia. Sanggeusna patépang djeung doeloer-doeloer, sarta ngalilipoer, toeloej bae arangkat. <sup>a</sup> p. 22:25, 28. <sup>b</sup> Mat. 8:34.

### PASAL 17.

Ari geus ngorang ka nagara Ampipolis djeung Apolonia, toeloej saroemping ka <sup>a</sup> nagara Tesalonika; di dinja aja masigit oerang Jahoedi. 'Ladjëng Paoeloes tjalik ka eta teh, <sup>b</sup> koemaha adat-bijasan, sarta meunang tiloe sabat misaoerkeun oenina Kitab ka darinja; 'di-boekakeun, sarta bari netelakeun jen Kristoeh teh misti njandang sangsara, kitoe deui tanghi ti noe maraot; djeung deui saoerna, <sup>c</sup> ari Jesoes, noe koe kaoela dioewarkeun ka maraneh teh, nja eta Kristoeh teja. 'Tidinja eta teh <sup>d</sup> noe sawareh përtjaja, sarta ditambahkeun ka Paoeloes djeung Silas; nja kitoe deui

- loba katjida oerang Joenani noe ibadah, sarta istri-istri toeroenan lain saeutik. <sup>5</sup> 'Dëmi oerang Jahoedi noe mantangoel teh <sup>e</sup> darëngki, sarta ngadjakan ka sababaraha djalma goreng noe lëdag-lëdig di pasar, seug sakongkol, toeloej ngaroeshkeun di nagara; pada ngaronom ka imah Jason, karëpna Paoeloes djeung Silas dek dibawa ka tengah djalma-djalma. 'Tina sabab teu kapanggil, toeloej bae Jason sarta doeloer-doeloer sawareh disesered ka pajoeneun para kapala nagara, bari sosorowokan: <sup>f</sup> Ijeu djalma, noengaroeshkeun saalam-doen-ya, ajeuna geus daratang ka djeu; 'koe Jason diandjrekkeun. Eta sakabehna pada ngalawan ka timbalan praboe, aromongna <sup>g</sup> aja noe sedjen djadi radja, nja eta Jesoes. Ari eta teh matak ngagoe-djroedkeun ka djalma-djalma sarta ka para kapala nagara noe ngadareng. <sup>9</sup> Tatapi ari geus nampa përtanggoengan Jason djeung batoer-batoerna, toeloej dileupaskeun bae. <sup>a</sup> 1 Tes. 1:1. <sup>b</sup> p. 18:4. <sup>c</sup> p. 9:22. <sup>d</sup> p. 28:24. <sup>e</sup> p. 13:45. <sup>f</sup> p. 16:20. <sup>g</sup> Loek. 23:2.
- <sup>10</sup> Peuting harita keneh Paoeloes djeung Silas koe doeloer-doeloer disina angkat ka nagara Berea. Sanggeusna soemping, ladjëng tjaralik ka masigit oerang Jahoedi. 'Ari oerang Jahoedi noe di dinja balageur, lain tjara noe di Tesalonika; pada nampanan pangandika teh djeung soeka katjida, bari saban-saban poë <sup>a</sup> nitik-nitik kana Kitab, eta përkara énja-hanteuna. 'Noe matak eta djalma loba pisau noe datang ka përtjaja; nja kitoe deui oerang Joenani noe kaädjanan, <sup>13</sup> awewe sarta lalaki, lain saeutik. 'Dëmi geus kanjahoan koe oerang Jahoedi di Tesalonika, jen pangandika Allah ajeuna koe Paoeloes dioewarkeun deui di Berea, moeroeboel datang ka dinja, <sup>b</sup> sarta ngagherkeun deui ka djalma-djalma. 'Tatapi Paoeloes koe doeloer-doeloer gantjanga disina angkat, sangkan ngadjoegdjoeg ka pélébah laoet; ari Silas djeung Timotees mah tinggaleun di <sup>14</sup> dinja. 'Dëmi noe ngariring ka Paoeloes pada ngadjadzapkeun andjeunna dongkap ka nagara Aten; sarta sanggeusna katalatahan ka Silas djeung Timotees, sina geuwat-geuwat njoesoel, toeloej bae arindit. <sup>a</sup> Joh. 5:39. <sup>b</sup> 1 Tes. 2:14.

16 Mangsa Silas djeung Timoteoes koe Paoeloes didagoan di Aten, ladjēng manahna datang ka panas, koe bawaning ngingali eta nagara sakito pinoehna koe 17 brahala. 'Tidinja andjeunna di masigit mitoetoer ka oerang Jahoedi djeung ka sakoer noe ibadah; ari di pasar mah saban-saban poë ka sakoer noe kason-18 dong bae. 'Sarta aja oelama-oelama, nja ahli epikoer djeung ahli sētoik, papadoean djeung Paoeloes. Ari tjarek noe sawareh: " Eta si pangobrolan dek njarita naon? Tjarek noe sawareh deui: Tajohna ngoewarkeun batara nagara sedjen. Sabab Paoeloes keur ngoewarkeun ka darinja hal Jesoes sarta hal pihoeedangeunana djalma noe paraeh. 19 'Toeloej Paoeloes koe djalma teh ditjokot, dibawa ka ēnggon noe disēboet Areopagoes; ari pokna: Koemaha, kaoela meunang njaraho eta pivoeroek anjar, 20 noe disaoerkeun koe sampejan teh? 'Karana sampejan ngadatangkeun kana tjeuli kaoela pērkara noe teu loembrah; koe sabab kitoe kaoela pada panasaran, 21 eta teh koemaha pētana. 'Dēmi oerang Aten sakabeh, kitoe deui sakoer noe ngaloembara di dinja, euweuh deui kala-koeanana ngan ngomongkeun djeung ngadengekeun pērkara alanj.

<sup>a</sup> 1 Kor. 1:23.

22 Geus kitoe Paoeloes toeloej ngadēg di tengah-tengah Areopagoes teja, sarta ngalahir kijeu: Eh, oerang Aten! kaoela tēgs pisan maraneh poepoendjoeng teh 23 liwat langkoeng. 'Karana keur oedaridér di nagara, bari ngilikan ēnggon pa-moedjaän maraneh, kaoela manggih hidji altar, anoe aja toelisan kijeu: IJU BADE ALLAH ANOE TATJAN KANJHAON. Ari eta noe teu kanjahoan koe maraneh, tatapi dibakti, nja eta noe koe kaoela 24 dioewarkeun ka maraneh. 'Allah teja, " noe ngadamēl alam-doena djeung sa-eusina kabe, sababna djoemēn<sup>b</sup> Panggeran langit djeung boemi, <sup>b</sup> moal linggih di djēro gēdong beunang njijeun koe 25 leungeun; 'sarta moal dilalajanan koe leungeun djalma, <sup>c</sup> kawas noe aja kakoe-rang; samalah nja andjeunna pisan noe maparin ka sadajana hiroep, <sup>d</sup> napas sarta 26 saniskara bae. 'Djeung deui ngadamēl sagala bangsa manoesa <sup>e</sup> asalna sagétih, dikērsakeun sina ngeusian sadjagat

kabeh, bari <sup>f</sup> dipastikeun pililaeun djamān-djamanna, sarta watēs-watēs pang-tjtijginganana; 'soepaja pada nejangan Pangeran, malah-mandar datang ka karampa sarta kapanggih, halta <sup>g</sup> andjeunna hanteu djaoeh ti hidji-hidji diri oe-28 rang. 'Karana <sup>h</sup> di djēro andjeunna oerang teh nja hiroep, nja oesik, nja aja; saperti noe geus disaoerkeun koe sawareh ahli boedjangga maraneh ge, kijeu 29 teja: Oerang ge djadi tēdakna. 'Sabab oerang djadi <sup>i</sup> tēdak Allah, <sup>j</sup> noe matak oerang oelah boga pangira, Allah teh saroepa djeung ēmas, atawa perak, atawa batoe, anoe beunang ngoekir koe kabisaän djeung karadjinan djalma. 'Dēmi djaman boeda teh koe Allah dikadjeunkeun, sarta <sup>k</sup> mangsa ajeuna nimbalan ka sakabeh djalma di mana-mēndi, jen 31 koedoe tarobot. 'Noe matak kitoe, pedah Allah geus nangtoskeun <sup>l</sup> poë, <sup>m</sup> bakal ngahoekoeman djagat kalawan adilna, lantarana hidji manoesa noe geus dipastenkeun koe andjeunna; sarta dijakinkeun pisan ka sakabeh djalma, koe nanghikeun eta teh ti noe marao.

<sup>a</sup> p. 14:15. <sup>b</sup> p. 7:48. <sup>c</sup> Djab. 50:9. <sup>d</sup> Dan. 5:23.  
<sup>e</sup> 1 Moesa 1:27. <sup>f</sup> 5 Moesa. 32:8. <sup>g</sup> Jor. 23:23.  
<sup>h</sup> Aj. 12:10. <sup>i</sup> Jak. 3:9. <sup>j</sup> Jes. 40:18. <sup>k</sup> Loek. 24:47.  
<sup>l</sup> Jes. 13:6. <sup>m</sup> Djab. 9:9.

32 Barangna eta djalma ngadarengge hal hoedangna noe marao, toeloej noe sawareh mojok; ari noe sawareh deui ngomong: Mēngke bae kaoela rek ngadengekeun deui tjarjos sampejan tina hal 33 kitoe. 'Ana dikitoekun, ladjēng Paoeloes teh angkat ti pakoempolan djalma-djalma teja. 'Tatapi aja oge djalma lalaki noe aranoet ka Paoeloes, sarta datang ka pērtjaja; noe kaāsoep kitoe nja eta Dionisioes, ahli Areopagoes, djeung hidji istri ngaran Damaris, sarta noe sedjen djaba ti dinja.

### PASAL 18.

Sanggeusna ti dinja Paoeloes djēngkar Sti Aten, ladjēng soemping ka " nagara 2 Korinta. 'Geus kitoe mēndakan bidji oerang Jahoedi <sup>b</sup> anoe ngaran Akila, asalna ti Pontoes, anjar keneh datang ti tanah Itali, djeung Priskila pamadjikanana; sabab praboe Klodioes geus mi-warang, sakabeh oerang Jahoedi koedoe ka loewar ti Roem. Ladjēng Paoeloes 3 ngandjang ka eta djalma. 'Tina sabab

sapadamélan, toeloej tētēp bae tjilik di dinja, sarta <sup>a</sup> barangdamēl; ari padamē-  
lanana toekang njarjeun himah. 'Dēmi  
<sup>d</sup> saban-saban poē sabat Paoeloes mi-  
woeroek di masigit, malar sina tēra-  
ngeum oerang Jahoedi djeung oerang  
Joenani.

<sup>a</sup> 1 Kor. 1:2. <sup>b</sup> Roem 16:3.

<sup>c</sup> p. 20:34. <sup>d</sup> p. 17:2, 3.  
5 Sanggeus <sup>a</sup> Silas djeung Timotees soemping ti Makēdoni, ladjēng Paoeloes kabawakeun koe pangandika, seug mitoetoeran ka oerang Jahoedi, <sup>b</sup> jen Je-  
soes teh nya eta Kristoes. 'Tatapi sapedah pada ngalawan djeung ngagogoreng, toeloej Paoeloes ngirabkeun panganggo, bari ngalahir ka darinja: <sup>c</sup> Dosa maraneh sing malik ka maraneh! kaoela teh bērē-  
sih; ari ka-hareupkeun mah dek ngada-  
7 tangan ka oerang kapir bae. 'Sanggeusna angkat ti dinja, ladjēng soemping ka boemi hidji djalma ngaran Joestoes, anoe ngabakti ka Allah; boemina dempet ka  
8 masigit. 'Ari <sup>d</sup> Krispoes, kapala masigit, pērtjaja ka Goesti <sup>e</sup> djeung saeusi-boe-  
mina; sarta loba pisan oerang Korinta, anoe ngadengekeun, pada pērtjaja, seug  
9 toeloej dibanjoean. 'Ladjēng Goesti ngala-  
lahir ka Paoeloes ti peuting <sup>f</sup> dina te-  
tendjoan: <sup>g</sup> Papatjoewan oelah rek si-  
jeun; koedoe ngawoeroek bae, sarta  
10 oelah dek repeh; 'karana kami njarē-  
ngan ka maneh; moal aja noe wani njē-  
kēl ka maneh nijat njilakakeun; karana piomateun kami loba katjida di nagara  
11 ijeu. 'Dēmi tjalikna di dinja meunaang sataoen gēnēp boelan lilana, bari ngawoeroekkeun pangandika Allah di maranehanana.

<sup>a</sup> p. 17:14, 15. <sup>b</sup> p. 9:22.

<sup>c</sup> 2 Sam. 1:16. <sup>d</sup> 1 Kor. 1:14. <sup>e</sup> p. 16:34. <sup>f</sup> p.  
16:9. <sup>g</sup> p. 23:11; 1 Kor. 2:3.

12 Tatapi keur mangsa Galio djoemēnēng goepērnoer di tanah Ahaja, seug oerang Jahoedi sailon ngamoeseoh ka Paoeloes,  
13 sarta dibawa ka pangadilan, 'aromong-  
na: Ijeu teh ngawoedjoekan ka djalmadjalma, sina ngabakti ka Allah beda tina  
14 toret. 'Barang Paoeloes rek ēngah lambējna, sēdēk Galio ngalahir ka oerang Jahoedi: Eh, oerang Jahoedi! <sup>a</sup> oepama aja pērkara kasalahan, atawa panggawe goreng, pantēs oge kami ngoeroeskenn  
15 ka maraneh; 'tatapi lamoen aja patjogregan koe hal piwoeroek, atawa ngaran, atawa toret anoe aja di maraneh, eta koedoe kanjahokeun koe maraneh

sorangan; karana kami mah ēmboeng  
16 moetoes noe kitoe. 'Seug bae ditaroen-  
17 doeng ti pangadilan. 'Toeloej sakabeh oerang Joenani pek njarēkēl Sostenes, kapala masigit, sarta dipeupeuhan di ha-  
reueun pangadilan. Dēmi koe Galio hanteu pisan diropeja.

<sup>a</sup> p. 25:11.

18 Ari geus lila deui Paoeloes tjalikna di dinja, ladjēng sasalaman djeung doeloer-deloer, geus kitoe angkat toenggang kapal ka tanah Sam; sarta Priskila djeung Akila teja ngiring; dēmi Paoeloes <sup>a</sup> geus diparas sirahna di nagara Kenkrea, koe sabab kagoengan nadar.  
19 'Mangsa geus dongkap ka nagara Epe-  
soes, batoerna di dinja ditinggalkeun; ari andjeunna mah tjalik ka masigit,  
20 sarta mitoetoer ka oerang Jahoedi. 'Ana eta teh pada panoenoehoen, <sup>b</sup> andjeunna moegi sing lami tjalik teh, koe Paoeloes  
21 hanteu karoedjoekan; 'anggoer seug toeloej sasalaman djeung maranehanana, lahirna: Kaoela pērloe pisan miloe kana pesta ijeu noe kahareuan nya di Jēroesalem; tatapi mēngkena kaoela balik deui ka maraneh, <sup>c</sup> lamoen diparēng-  
keun koe Allah. Geus kitoe lajar ti Epe-  
22 soes. 'Ari geus dongkap ka Kesarea, ladjēng angkat ka Jēroesalem, sarta sa-  
salaman djeung garedja; toeloej angkat  
23 deui ka Antioki. 'Sanggeus tjalik di dinja rada lila, toeloej angkat deui, ngidēr sarta mapaj-mapaj tanah Galata djeung Prigia, <sup>d</sup> bari ngoewatkeun sakabeh  
24 moerid-moerid. 'Aja hidji oerang Jahoedi soemping ka Epesoes, <sup>e</sup> djenēnganana Apolos, asal ti nagara Aleksandri; djalma pasehat pisan, sarta bisa katjida ka  
25 sagala Kitab. 'Eta teh geus diwoeroek djalan Goesti; sarta bawaning <sup>f</sup> angkēr soekmana, sok njaorerkeun djeung ngawoeroekkeun pērkara Goesti sarta sarē-  
gēp, tatapi ngan oeningaeun pangbanjoe  
26 Johannes bae. 'Toeloej ngamimitian ngawoeroek di masigit, bari loedeung pisan. Sanggeus Akila djeung Priskila ngadenge, toeloej Apolos dibawa, sarta ditetelaān <sup>g</sup> djalan Allah sahinasa.  
27 'Mangsa Apolos rek angkat ka tanah Ahaja, doeloer-deloer pada mamaganan, sarta bari njoeratan ka moerid-moerid, soepaja ngarakoe ka Apolos. Sanggeus soemping ka dinja, <sup>h</sup> kalang-koeng nya noeloeng ka sakoer noe geus

28 përtjaja koe lantaran sih-koernija. 'Karana rosa katjida ngelehhkeunana ka oerang Jahoedi di noe negla, sarta <sup>i</sup> ngajakinkenn koe lantaran Kitab, jen Jesoes teh nja eta Kristoes. <sup>a</sup> p. 21: 24.

<sup>b</sup> p. 10: 48. <sup>c</sup> Jak. 4: 15. <sup>d</sup> p. 14: 22. <sup>e</sup> 1 Kor. 1: 12.

<sup>f</sup> Roem 12: 11. <sup>g</sup> p. 19: 9. <sup>h</sup> 1 Kor. 3: 6. <sup>i</sup> p. 17: 3.

### PASAL 19.

Dëmi geus kitoe, keur mangsa <sup>a</sup> Apolos aja di Korinta, Paoeloes soemping ka nagara Epeses, mantas ngidéran tanah beh girang; ladjéng mëndakan <sup>2</sup> sababaraha moerid. 'Ari lahirna ka dinja: <sup>b</sup> Koemaha maranéh geus tampa Roh Soetji samantas përtjaja? Wangsoelana: Koering mah teu ngoeping-ngaoping atjan aja Roh Soetji. 'Lahiranana ka dinja: Ari maranéh dibanjoean teh pangbanjoe naon? Wangsoelana: Soe-<sup>4</sup> moehoen, pangbanjoe Johannes. 'Dëmi lahiran Paoeloes: <sup>c</sup> Johannes mah ngabanjoean sotéh pangbanjoe përtobat, ari lahiranana kadjalma-djalma, koedoe përtjaja ka noe rek soemping poengkoreunana, nja eta ka Kristoes Jesoes. <sup>5</sup> 'Mangsa geus ngadarenge kitoe, toeloej eta pada dibanjoean ka padjénengan <sup>6</sup> Goesti Jesoes. 'Sarta barang koe Paoeloes ditaroempangan panangan, <sup>d</sup> seug disoempingan koe Roh Soetji ka darinja; toeloej pada ngomong koe basa roepa-<sup>7</sup> roepa, sarta ngawédjang. 'Ari rejana noe kitoe teh kira doewa wélas djalma.

<sup>a</sup> 1 Kor. 1: 12. <sup>b</sup> p. 8: 17. <sup>c</sup> p. 13: 24, 25.  
<sup>d</sup> p. 8: 17; 10: 44.

8 Ladjéng Paoeloes asoep ka masigit, sarta loedung pisan ngalahirna; tiloe boelan lilana ngawoeroek, malai dihar-<sup>9</sup> tikeun <sup>a</sup> karadjaán Allah. 'Tatapi mangsa noe sawareh neuaskeun hatena, sarta mantangoel, bari ngagogoreng ka <sup>b</sup> djalan Goesti di hareupeun djalma-djalma, toeloej Paoeloes njingkah ti maranahanana, bari misahkeun moerid-moe-<sup>10</sup> rid, sarta saban-saban poé ngawoeroek di pangwoeroekan hidji djalma noe ngar- ran Tiranoes. 'Kitoe lalampahananana dongkap ka doewa taean lilana, anoe matak sakabehna noe tjaritjing di tanah Asia, nja eta oerang Jahoedi djeung oerang Joenani, pada ngadenge pang-<sup>11</sup> dika Goesti Jesoes. 'Sarta <sup>c</sup> Allah ngadamél kamatihan noe teu djamak koe

12 panangan Paoeloes; 'datang ka salém-paj djeung beulitan ti salirana disimboetkeun ka noe garéring; <sup>d</sup> toeloej pa-<sup>13</sup> njakitna njingkir, sarta sakoer soekma goreng ka loewar. 'Ari oerang Jahoedi noe sok idér-idéran, toekang noembalan, noe sawareh wawanianan njéboetkeun djénengan Goesti Jesoes ka noe kaásoepan soekma goreng, kijeu basana: Kami noembalan ka maneh koe djénengan Jesoes, anoe dioewarkeun koe Paoeloes <sup>14</sup> teja! 'Anoe sok ngalampabkeun kitoe, nja eta toedjoeh djalma lalaki, anak panghoeloe agoeng oerang Jahoedi, anoe <sup>15</sup> ngaran Sékewa. 'Tatapi soekma goreng teh ngadjawab, kijen pokna: Ari Jesoes kami wawoeh, sarta Paoeloes kami njá-<sup>16</sup> ho; dëmi maranéh mah naon? 'Tidinja djalma noe kaásoepan soekma goreng teja noebroek ka darinja, sarta datang ka ngelehhkeun, toeloej habéh dikréjék, seug laloempatan ti djéro eta imah, bari <sup>17</sup> ditarandjang djeung raraheut. 'Dëmi eta teh kaoetarakeun ka sakabeh oerang Jahoedi djeung oerang Joenani anoe tjiti-<sup>18</sup> jing di Epeses, <sup>e</sup> datang ka sarijeuneun kabeh, sarta djénengan Goesti Jesoes <sup>19</sup> diagengkeun. 'Ari noe geus përtjaja loba noe datang, <sup>f</sup> ngakoekueun djeung ngoen-<sup>20</sup> djoekkeun salakoe-lampahna. 'Loba deui noe tadina sok milampah petangan, ngoempoelkeun kitabna, toeloej didoe-roek sakali, kasaksian koe sarereja; ari <sup>21</sup> diitoeng hargana, lima laksa wang perak. <sup>22</sup> 'Sakitoe rosa <sup>g</sup> ngagénganana pangandika Goesti, moenggah dongkap ka njilépkueun. <sup>a</sup> p. 8: 12. <sup>b</sup> p. 9: 2. <sup>c</sup> p. 14: 3. <sup>d</sup> p. 5: 15.  
<sup>e</sup> p. 5: 5, 11. <sup>f</sup> Mat. 3: 6. <sup>g</sup> p. 6: 7.

21 Dëmi geus kalampahkeun sagala përkara noe tadi, Paoeloes teh aja manah, dimana geus ngadjadiah Makédonidjeung Ahaja, ladjéng rek angkat ka Jéroesalem; ari lahirna: Sanggeus kaoela ka dinja, <sup>a</sup> ka nagara Roem ge rek nejang. <sup>22</sup> 'Tidinja miwarangan doewa rentjang ka Makédoni, nja eta Timoteoes djeung Erastoes; ari andjeunna mah rada lila keneh tjalikna di Asia. <sup>a</sup> Roem 1: 15.

23 Dina mangsa harita <sup>a</sup> djadi karoesohan lain leuleutikan, tina hal djalan <sup>24</sup> Goesti teja. 'Karana aja hidji kamasan, ngaran Demetrioës, anoe njíejum mama-sigitan Diana koe perak, <sup>b</sup> matak ngoen-toengkeun katjida ka toekang njarijeun.

- 25 'Tidinja eta djalma koe Demetrioes di-koempoelkeun, baréng djeung sakoer noe boeboeroeh kana pagawean kitoe; ari omongna: Eh, batoer-batoer! maraneh geus pada njaho, oerang meunang kaoentoengan gëde teh nja tina patjarian ijeu; 'ari ajeuna katendjo sarta kadenge koe maraneh, jen eta Paoeloes teja geus loba katjida beunangna ngawoedjoekan djeung ngarobahkeun djalma-djalma, lain di Epesoes woengkoel, samalah meh di satanah Asia kabeh, omongna <sup>a</sup> moal énja Allah, anoe beunang njijenn koe 27 leungeun teh. 'Palangsijang ijeu pagawean oerang bakal dipikangewa; samalah masigit batara Diana noe agoeng ditjoemahkeun, sarta datang ka tjambal kaägoengan batara teh, noe dipoen-djoeng-poendjoeng koe satanah Asia, 28 sarta koe saälam-doenyə kabeh. 'Mangsa ngadarenge kitoe, bangët arambëkeun-nana; toeloej pada raong, kijen pokna: Agoeng témén Diana, batara oerang 29 Epesoes! 'Tidinja tagiwoer pasélbroe- 30 ngan djalma sanagara; seug pada ngabroel sébrat-sébroet moro pangladjoan, bari ngagoeser <sup>a</sup> Gajoes djeung Aristarkoes, oerang Makédoni, batoer Pa- 31 oeles di pangnjabaän. 'Ladjéng Paoeloes kërsana rek moeroe ka djalma-djalma teja, tatapi koe moerid-moerid 32 dipégatan. 'Djeung deui sababaraha kapala Asia, anoe sosobatan djeung Paoeloes, pada ngadioeroengkeun djalma ka andjeunna, panoenoehoenna moegi-moe- 33 gi oelah angkat ka pangladjoan. 'Dëmi djalma-djalma teh ngagérona ijeu kijeu, itoe kitoe; wantoe-wantoe koempoelan teh koesoet, <sup>a</sup> sarta noe loba teu ngartieun sababah noe matak koempoel. 34 'Toeloej pada ngabëtot Aleksandér, sina madjoe ti pélébah djalma-djalma, sape- 35 dah disoeroeng-soeroengkeun koe oerang Jahoedi. Ari Aleksandér teh toeloej <sup>b</sup> pëpëta koe leungeun, karépna dek mere katérangan ka djalma-djalma. 'Tatapi barang pada téges jen eta teh oerang Jahoedi, toeloej sakabehna ngagédér sasora, ngagérona antara doewa djam lilana, kijeu: Agoeng témén Diana, batara oerang Epesoes! 'Sanggeusna mantri sérat nagara ngarepehkeun eta djalma-djalma, toeloej misaoer kijeu: Eh oerang Epesoes! djalma mana noe ten njaho teh, jen nagara Epesoes poerah ngariksa masigit batara Diana noe agoeng, sarta artjana noe ragrag ti langit teja? Kapan eta pérkara hanteu beunang dilainkeun; noe matak maraneh hadena teh koedoe repeh, oelah milampah noe teu poegoeh.
- 36 'Karana maraneh geus mawa eta djalma ka dijeu, teu ngarampog masigit, teu ngagorengkeun ka batara maraneh. 'Koe sabab eta, oepama Demetrioes sarta noe sasama pagawean djeung manehanana aja pipérkaraeun ka hidji djalma, kapan aja poëna ngahoekoeman, sarta aja goepérnoer; koedoe silih-dawa. 'Djeung oepama maraneh aja kahajang hal pérkara noe sedjen, eta moedoe dioeroeskeun 37 koe pakempoelan noe bakoe. 'Karana oerang teh bisi dikélakkeun njijeun karoesohan, tina ijeu hal noe ajeuna, pedah hanteu aja sabab geusan oerang nérangkeun loewad-lijoed ijeu. Ari geus njaoer kitoe, seug koempoelan teh disina boobar. <sup>a</sup> 2 Kor. 1:8. <sup>b</sup> p. 16:16. <sup>c</sup> p. 17:29.  
<sup>d</sup> p. 20:4; 27:2. <sup>e</sup> p. 21:34. <sup>f</sup> p. 21:40.

### PASAL 20.

Sanggeusna djémpe karoesohan teja, S'Paoeloes njaoer moerid-moerid; tidinja sasalaman, bari ladjéng angkat, <sup>a</sup> 2 sëdja ka Makédoni. 'Dëmi geus katatab satanah eta, sarta geus mepelingan ka moerid-moerid rosa pisau, toeloej soem- 3 ping ka tanah Joenani. 'Sanggeusna tjalik di dinja tiloe boelan lilana, keur mangsa dek angkat toenggang kapal ka Sam, oerang Jahoedi pada masang baja ka Paoeloes, anoe matak aja manah rek 4 moelih djalan ka Makédoni. 'Sarta aja noe ngabatoeraan dongkap ka Asia, njá eta Sopater, oerang Berea; <sup>b</sup> Aristarkoes djeung Sëkoendoes, oerang Te-salonika; kitoe deui Gajoes, oerang Derba, djeung <sup>c</sup> Timoteoes; sarta Tihikoes 5 djeung Tropimoes, oerang Asia. 'Eta arinditna ti heula, sarta ngadagoan di 6 nagara Troas. 'Ari rasoel djeung kaoela mah sabada poëan roti teu ragian toeloej indit ti Pilipi toempak kapal; men-nang lima poë toeloej amprok djeung eta di Troas; di dinja tijitjing, lilana meunang toedjoeh poë. <sup>a</sup> 1 Tim. 1:3. <sup>b</sup> p. 19:29.  
<sup>c</sup> p. 19:22; 2 Tim. 4:12, 20.

7 Dëmi di poë ahad, mangsa moerid-moerid keur koempoel <sup>a</sup> arek njëmplekan

roti, ladjēng Paoeloes ngawoeroek ka dinja, doemehna poē isoek rek angkat; ari ngawoeroekna ngalinggoet dong-s kap ka tengah penting. 'Ari dina loteng noe dipake koempoelan teh raāng loba 9 damar. 'Aja hidji djalma ngora, ngaran Etikoes, keur dijook dina djandela, toe-loej kaheēsan, tibra katjida, doemeh Paoeloes lila pisan miwoeroekna; tina sabab heēs, toeloej tidjēdag, ragragna ti para noe katiloe ka handap, ana di-  
10 djoengdjoeng paeh. 'Ladjēng Paoeloes loengsor, seug <sup>b</sup> ngaroerhoekeun andjeun ka dinja, bari dirangkoel, sarta ngalahir: Oelah rek njéblak maraneh;  
11 karana njawana aja. 'Tidinja andjeunna oenggah deui ka loeher; seug njémpel-kan roti sarta toewang, ladjēng lobaloba deui misaoerna djeung maraneh-nana dongkap ka braj beurang; geus  
12 kitoe angkat. 'Dēmi boedjang teja ana dibawa hiroep; seug para liwat saking njá boengah. <sup>a p. 2 : 42, 46. b 1 Radj. 17 : 21.</sup>

13 Ari kaoela pada ti heula oenggah kana kapal, toeloej lajar ka nagara Asoes, di dinja rek mēgat Paoeloes; karana kitoe piwaranganana, sarta an-  
14 djeunna mah kērsana badarat bae. 'Sang-geusna tēpang djeung kaoela di Asoes, toeloej andjeunna ditjalikkena kana kapal, geus kitoe andjog ka nagara Mitilena.  
15 'Ti dinja madjoe deni totenggang kapal, dēmi isoekna nēpi ka pabēnēran poelo Kios; isoekna deui njimpang ka poelo Samos, sarta ngarérēb di nagara Trogilion; isoekna deni datang ka nagara  
16 Miletta. 'Karana geus ditangtoskeun koe Paoeloes, lajar ngaliwatan Epesoës, soepaja oelah lila teuing di Asia; <sup>a</sup> wantoe angkatna gagantjangan, lamoen kaboe-roe, di poē Pēntekosta hojungeun geus aja di Jēroesalem. <sup>a p. 21 : 4, 12.</sup>

17 Ari ti Miletta teja Paoeloes miwarangan ka Epesoës, njaoer para kokolot garedja. 'Mangsa geus daratang ka andjeunna, ladjēng dilahiran kijeu: Maraneh pada njaho lalampahan kaoela sa-pandjang aja di maraneh, <sup>a</sup> ti watēs  
18 poēan kaoela datang ka Asia; <sup>a</sup> jen ngawoela ka Goesti teh djeung sagala karēndahan, sarta <sup>b</sup> reja ragragan tji-mata, djeung manggih tjotjoba, anoe kasorang-keun ka kaoela koe pangarah oerang  
20 Jahoedi; 'kitoe deni jen sakoer noe

mangpaät taja pisan noe disalingkoeh-keun koe kaoela, anoe teu koengsi dioe-warkeun ka maraneh, atawa diwoeroek-keun di noe negla sarta di djarēro imah;  
21 'ngingētan njá ka oerang Jahoedi njá ka oerang Joenani, <sup>c</sup> moedoe tobat ka Allah, sarta pērtjaja ka Goesti oerang Jesoes Kristoes. 'Dēmi ajeuna kaoela teh, pedah kabanda koe Roh, noe matak njaba ka Jēroesalem, sarta teu njaho anoe bakal kapanggih di dinja koe diri kaoela; 'ngan <sup>d</sup> di sabau-saban nagara Roh Soetji maparin njaho, ari pangandikana jen kaoela didagoan koe baroged djeung kasoekēran. 'Tatapi eta teh taja noe dipake karisi koe kaoela, djeung <sup>e</sup> hanteu owēl ka njawa keur sadirieun sorangan mah; soepaja kaoela djeung kaboengahan bisa nganggeuskeun loemakoe, kitoe deui tjangkingan noe koe kaoela katampa ti Goesti Jesoes, mēr-  
25 telakeun Indjil sih-koernija Allah. 'Dēmi ajeuna, masing njaho, kaoela geus tērang jen maraneh, sakoer-sakoer noe geus diidēr koe kaoela <sup>f</sup> bari ngoewarkeun karadjaān Allah teja, moal nendjo-nen-  
26 djo deni ka beungeut kaoela. 'Koe sabab eta, dina poē ajeuna kaoela ngingētan ka maraneh, jen kaoela teh bērésih, ten pisan katapēlan koe gētih sakabehna.  
27 'Karana hanteu aja noe koe kaoela disalingkoehkeun, noe teu koengsi dioe-warkeun ka maraneh, sapangērsa Allah.  
28 'Koe sabab eta, koedoe <sup>g</sup> sing iatna ka diri sorangan, kitoe deui <sup>h</sup> ka goendoe-kan kabeh, reh maraneh koe Roh Soetji geus didjēnēngkeun pangoeroes ka dinja, soepaja ngangon garedja Allah, <sup>i</sup> anoe beunang ngamilik andjeunna koe lan-  
29 taran gētih pribadi. 'Karana kaoela njaho, sanggeus kaoela ninggalkeun, maraneh tangtoe diasoepan kēroed galak; eta teh moal aja karojenana ka goen-  
30 doekan; 'malah-malah ti pēlēbah maraneh pisan bakal aja djalma noe mama-talkeun pērkara tibalik, pambrihna soepaja moerid-moerid kabawa noeroet.  
31 'Koe sabab kitoe, masing njaring, sarta koedoe pada ngingētkeun, jen kaoela tiloe taoen lilana beurang-peuting han-ten loewang mamagahan ka oenggal-oenggal djalma, sarta bari ngoetjoer tji-panon. 'Ari ajeuna, eh doeloer-doeloer!  
koe kaoela dititipkeun ka Allah sarta

ka <sup>1</sup> pangandika sih-koernijana; nya an-djeunna noe langkoeng kawasa ugadé-keun kapértjajaän maraneh, sarta ma-parin ka maraneh <sup>2</sup> warisan reudjeung <sup>33</sup> sakoer noe saroetji. 'Kaoela <sup>1</sup> teu bogoh ka ēmas, atawa perak, atawa pa-<sup>34</sup> pakean noe saha-saha oge. 'Sarta ma-raneh pada njaho sorangan, <sup>35</sup> ijeu leu-ngeun teh geus digawe njoekoepan pa-<sup>36</sup> ngaboe-toeh diri kaoela, sarta ka sakoer noe sok miloe djeung kaoela. 'Kaoela dina saniskara geus noedoehkeun ka maraneh, jen kawadjiwan oerang teh baranggawe kitoe, sarta ngagandjélan ka noe waloerat, ngingétkéun ka pilahir Goesti Jesoes, anoe dilahirkeun kijeu: Leuwih salamët mere ti batan nampa.

<sup>a</sup> p. 19:1, 10. <sup>b</sup> 2 Kor. 2:4. <sup>c</sup> p. 17:30, 31; 26:20. <sup>d</sup> p. 21:4, 11. <sup>e</sup> p. 21:13. <sup>f</sup> p. 28:31. <sup>g</sup> 1 Tim. 4:16. <sup>h</sup> Petr. 5:2. <sup>i</sup> Petr. 1:19. <sup>j</sup> p. 14:3. <sup>k</sup> p. 26:18. <sup>l</sup> 1 Sam. 12:3; 1 Kor. 9:12. <sup>m</sup> p. 18:3; 1 Kor. 4:12.

<sup>36</sup> Saparantos Paoeloes ngalahir kitoe, ladjéng <sup>a</sup> tapak-dékoe, sarta nénđda reu-<sup>37</sup> djeung sadajana. 'Tidinja ejar midan-dam; seug pada ngarangkoel kana tèng-<sup>38</sup> gék Paoeloes, bari ditjijoeman; 'liwat saking nalangsaeunana, gédéna mah tina lahiran anoe dilahirkeun teja, jen moal nendjo-nendjo deui ka pameunteu an-djeunna. Geus kitoe Paoeloes toeloej <sup>b</sup> didjadzapkeun kana kapal.

<sup>a</sup> p. 21:5. <sup>b</sup> p. 15:3.

## PASAL 21.

Ari geus papisah djeung para kokolot <sup>1</sup> teja, seug kaoela pada lajar, ménđran pisan ka poelo Kos, toeloej datang; ari isoekna népi ka poelo Rodoes; geus kitoe <sup>2</sup> madjoe deui ka nagara Patara. 'Di dinja manggih kapal noe rek lajar ka Poeniki; seug kaoela pada noempang, toeloej la-jar. 'Barangna ngalamoek poelo Kiproes, diliwatan aja di kentjaeun, lajar ngadoegdjoeg ka Sam, toeloej datang ka nagara Tiroes; karana di dinja kapal teh koedoe noeroenkeun moewatanana. <sup>4</sup> Ari geus kapanggih moerid-moerid, toeloej kaoela tjaritjing di dinja meunang toedjoeh poë. Dëmi eta pada mihatoer ka Paoeloes koe lantaran Roh, <sup>a</sup> oelah <sup>5</sup> waka angkat ka Jéroesalem. 'Sanggeus-na toetoep noe toedjoeh poë teh, bral kaoela pada mijang deui, sarta moerid-moerid teja <sup>b</sup> ngalanteurkeun djeung

anak-bodjona, těpi ka loewar nagara; ari di basisir kaoela seug pada tapak-<sup>6</sup> toeoeer, sarta nénđda. 'Dëmi geus sasa-laman, kaoela toeloej aroenggah ka ka-pal, ari eta mah maroelang, masing-masing ka imahna. <sup>a</sup> p. 21:12. <sup>b</sup> p. 20:38.

<sup>7</sup> Sanggeus toetoep lalajaran kaoela ti Tiroes datang ka nagara Pëtolomais, toeloej sasalaman djeung doeloer-doe-loer, sarta ngarérb di dinja meunang <sup>8</sup> sapoë. 'Isoekna Paoeloes djeung kaoela noe mariloe bral pada indit ti dinja, sarta toeloej datang ka Kesarea; geus kitoe asoep ka boemi Pilipoes, djoeroe indjil, <sup>a</sup> kaäsoep ka noe toedjoehan teja; <sup>9</sup> seug ngandjrék di andjeunna. 'Dëmi Pilipoes teh kagoengan opat poetra istri sarta landjang; <sup>b</sup> eta sok ngawarédjang.

<sup>10</sup> 'Ari geus meunang sababaraha poë kao-ela araja di dinja, toeloej soemping ti Joedea hidji nabi, <sup>c</sup> djénëngan Aga-boes, 'sarta tjilik ka kaoela sadaja. Geus kitoe njandak benlitan Paoeloes, dianggo ngaringkoes panangan djeung sampejan salirana pribadi; ari lahirna: Kijeu pa-<sup>11</sup> ngandika Roh Soetji: <sup>d</sup> Djalma noe boga ijeu saboek, bakal diringkoes koe oerang Jahoedi di Jéroesalem tjara kijeu pë-tana, bari toeloej diselehkeun ka leu-<sup>12</sup> neun oerang kapir. 'Barang kadenge koe kaoela sadaja, toeloej pada noe-noehoen babaréngan djeung oerang dinja, moegi Paoeloes oelah waka ang-<sup>13</sup> kat ka Jéroesalem. 'Dëmi walonan Pa-oeloes: Naha maraneh wët tjareurik, sarta njéberkeun hate kaoela? <sup>e</sup> Oelah moen ditalian, sanadjan dipaehan oge di Jéroesalem tina sabab djénëngan Goesti Jesoes, kaoela geus soemérah <sup>14</sup> pisan. 'Sarehna Paoeloes hanteu beu-nang dihatoeran pepeling, toeloej kao-ela pada pasrah bae, bari ngomong kijeu: Kabeh-kabeh koemaha pangérsakeun Goesti bae. <sup>a</sup> p. 6:5; 8:5. <sup>b</sup> p. 2:17. <sup>c</sup> p. 11:28. <sup>d</sup> p. 20:28; 26:29. <sup>e</sup> p. 20:24.

<sup>15</sup> Sanggeus toetoep poëna ngandjrék, kaoela pada dangan, toeloej arindit ka <sup>16</sup> Jéroesalem. 'Sarta aja noe miloe, moerid-moerid ti Kesarea, nganteurkeun kaoela sadaja ka boemi hidji djalma noe djénëngan Ménason, oerang Kiproes; eta teh moerid koena; kaoela rek pada ngan-djrék di dinja.

<sup>17</sup> Mangsa datang ka Jéroesalem, kaoela

pada dibagejakeun koe doeloe-doeleer,  
 18 sarta baroengaheun. 'Ari isoekna Paoeloes tjalik ka Jakoboes, kaoela kabeh ditjandak; sarta sadajana kokolot pada  
 19 aja di dinja. 'Sanggeusna Paoeloes oeloe salam, <sup>a</sup> ladjéng njarioskeun ti awal dongkap ka ahir saniskara noe geus didamél koe Allah di oerang kapir koe lantaran kadjénengan salira Paoeloes.  
 20 'Barang geus pada ngadangoe, toeloej <sup>b</sup> maroedji ka Pangeran; seug kijeu saoerna ka Paoeloes: Eh saderek! koe andjeun katingali bareboe-reboe oerang Jahoedi noe përtjaja; sarta sarégeun  
 21 kabeh kana toret. 'Dëmi eta geus pada meunang bedja hal andjeun, jen oerang Jahoedi noe tjitjingna tjampoer djeung oerang kapir koe andjeun sok diwoeroek <sup>c</sup> sina moengkir ka Moesa, nja-  
 22 oelah njoenatan baroedak, sarta  
 23 oelah ngalampahkeun adat toret. 'Koemaha ajeuna nya pipétaeun? Geus tangtoe djalma-djalma éngke koempoel, sabab bakal ngadarengne jen andjeun geus  
 24 soemping. 'Koe sabab eta, moegi noe-roetkeun ka ijeu pihatoer kaoela: Di  
 25 dijeu aja djalma opatan, anoe boga <sup>d</sup>  
 26 nadar. 'Koe andjeun tjandak, bari toe-  
 loej soesoetji baréng djeung eta, sarta  
 27 moedoe dipangmajarkeun boeroehan,  
 soepaja ditjoekoer sirabna; moen kitoe  
 mah katangen koe sakabehna, jen anoe  
 kabedjakeun ka maranehanana tina hal  
 andjeun teja taja pisan boektina, sarta  
 lalampahan diri andjeun ge ngestikeun  
 28 toret. 'Tatapi moenggoehing oerang ka-  
 pir mah anoe përtjaja, <sup>e</sup> kaoela geus  
 29 ngirim soerat, sarta geus nangtoekeun,  
 montong ngalampahkeun noe kitoe, ngan  
 koedoe njégaah ka barang noe dibakti-  
 keun ka brahala, djeung ka gëtih, kitoe  
 deui ka sato noe paeh bangkar,  
 30 sarta kana lampah djinah. 'Tidinya djalma  
 noe opat teh koe Paoeloes ditjandak;  
 ari isoekna soesoetji baréng djeung eta,  
 ladjéng tjalik ka kabah, sarta moepoe-  
 lihkeun pitoetoepenuna poë soesoetji,  
 nëpi ka disanggakeun koerban saoerang-  
 saoerangna. <sup>f</sup> a p. 15:4, 12. <sup>g</sup> b p. 11:18. c p. 16:3;  
 1 Kor. 9:20. d 4 Moess. 6:2; p. 18:18. e p. 15:20, 29.  
 31 Mangsa rek bejak anoe toedjoh poë  
 teh, Paoeloes seug katendjo <sup>a</sup> di djëro  
 kabah koe oerang Jahoedi ti Asia; <sup>b</sup> eta  
 toeloej ngaroesoehkeun ka sakabeh djal-

ma-djalma, sarta pada njékél ka Pa-  
 28 oeloes, 'bari tinggaréro: Eh, oerang Is-  
 rail! geura barantoean. Nja ijeu djalma  
 teh anoe mamagahan ka sakabehna di  
 mana-mana <sup>c</sup> ngamoesoeh ka ijeu bangsa,  
 djeung kana toret, sarta kana ijeu éng-  
 gon; samalah mawa asoep oerang Joe-  
 nani ka kabah, sarta nganadjiskeun ijeu  
 29 énggon soetji. 'Noe matak ngomong kitoe,  
 sabab tadina narendjo <sup>d</sup> Tropimoes,  
 oerang Epesoes teja, reureudjeungan  
 djeung Paoeloes di nagara; panjanana  
 koe Paoeloes dibawa asoep ka kabah.  
 30 'Tidinya djadi tagiwoer sanagara, sarta  
 djalma-djalma koempoel ngagimboeng;  
 seug njarékél ka Paoeloes, bari disered  
 dika-loewarkeun ti kabah; ngageuwat  
 31 pantona dipareundeutkeun. 'Barang rek  
 maehan ka Paoeloes, sédék koeméndang  
 barisan meunang bedja, jen sanagara  
 32 Jeroesalem keur roesoeh-tagiwoer. 'Ngageuwat  
 njandak sérdaadoe djeung kapala-  
 kapalana, bral moeroe-moeroe ka dinja.  
 Barang djalma-djalma teh narendjo <sup>e</sup>  
 koeméndang djeung sérdaadoena, toeloej  
 33 eureun mareupeuhan Paoeloes. 'Seug  
 koeméndang teh ngadeukentan, sarta  
 Paoeloes ditangkép; ari parentahna koedoe  
 dibarogod koe doewa rante; geus  
 kitoe mariksakeun eta teh saha, djeung  
 34 naon pagaweanana? 'Dëmi djalma-djalma  
 teh nembalanana tinggaréro, <sup>f</sup> ijeu  
 kijeu, itoe kitoe. Sapedah koeméndang  
 hanteu meunang katérangan noe estoe,  
 tina sabab tagiwoer, toeloej miwarang  
 Paoeloes koedoe dibawa ka benténg  
 35 pangbarisan. 'Ari geus dongkap kana  
 tanggana, Paoeloes wani dipangkoe koe  
 sérdaadoe, tina sabab djalma-djalma pada  
 36 ngagéntjet; 'karana sakabehna djalma  
 teh noeterkeun, bari tinggaréro bae  
 kijeu: <sup>g</sup> Singkirkeun eta teh!  
<sup>a</sup> p. 24:18. <sup>b</sup> p. 17:6. <sup>c</sup> p. 13:14. <sup>d</sup> p. 20:4.  
<sup>e</sup> p. 23:27. <sup>f</sup> p. 19:32. <sup>g</sup> Looek. 23:18; Joh.  
 19:15; p. 22:22.

37 Barang Paoeloes dek diaboeskeun ka  
 benteng, seug sasaoeran ka koeméndang:  
 Koemaha sadkaoela teh diwidian mo-  
 pojana ka andjeun? Ari walonanana: Ka-  
 38 rah maneh bisa basa Joenani? 'Naha  
 maneh koetan lain oerang Mésir, noe  
 bareto njijeun karoesohan, sarta ngab-  
 edalkeun noe opat reboe bangsat ka  
 tégal lëga teja? 'Ari walonan Paoeloes:  
 Sadkaoela mah oerang Jahoedi, djalma

mērdika <sup>a</sup> ti Tarsoes, nagara noe geus sohor, bilangan Kilikia; panēda sadkaoela moegi diwidian sasaoeran ka djalmadjalma. 'Dēmi geus diwidian, ladjeng ngadēg Paoeloes dina loeher tangga, sarta <sup>b</sup> pēpēta koe panangan ka djalmadjalma. Ana geus djēmpe katjida, toloej ngalahir ka darinja koe basa Ibrani, kijeu lahirna:

<sup>a</sup> p. 9:11. <sup>b</sup> p. 12:17.

### PASAL 22.

Eh, <sup>a</sup> doeloer-doeloer djeung rama-rama! ijeu geura rareungeukeun katērangan kaoela ka arandjeun ajeuna. <sup>a</sup> p. 7:2.

<sup>2</sup> Barang ngadareng Paoeloes ngalahir koe basa Ibrani, seug <sup>a</sup> beuki repeh bae. Geus kitoe Paoeloes ngalahir deui:

<sup>a</sup> p. 21:40.

<sup>3</sup> Kaoela teh <sup>a</sup> oerang Jahoedi, asal ti nagara Tarsoes, bilangan Kilikia, dimoemoele <sup>b</sup> nja di nagara ijeu, dina dampal <sup>b</sup> Gamaliēl diwoeroek noeroetkeun sapamistian toret karoeoen oerang; djeung <sup>c</sup> sarēgēp kaoela teh ka Allah, sakoe-maha tjara ajeuna arandjeun sakabeh.

<sup>4</sup> 'Sarta <sup>d</sup> tadina nganijaja anoe djalan agama eta, ngarah patina, ditalian bari diselihkeun ka pangberokan, boh awe-<sup>5</sup> we boh lalaki. 'Nja panghoeloe agoeng anoe djadi saksi ka kaoela, kitoe deui sakaragēman para sēsēpoeh kabeh. Sang-geusna kaoela ti eta nampa soerat keur ka doeloer-doeloer, bral toloej leumpang ka Damsik; sakoer noe karitoe di dinja ge dek ditalian, dibawa ka Jēroes-

<sup>6</sup> salem, soepaja disiksa. 'Dēmi geus kitoe, mangsa kaoela keur loemakoe, ari geus deukeut ka Damsik, kira waktoe tēngah poē, ngadak-ngadak kaoela katodjo koe

<sup>7</sup> tjahja gēde ti langit. 'Bloek kaoela tibebeut ka taneuh, sarta toloej ngadēnge gēntra, noe ngalahir ka kaoela kijeu: Eh Saoel! Saoel! naha maneh bēt <sup>8</sup> nganijaja ka kami? 'Diwangsoel koe kaoela: Noen Goesti! andjeun teh saha? Ari lahiranana ka kaoela: Kami teh Je-soes, oerang Nasaret, noe dikanijaja koe <sup>9</sup> maneh teja. 'Dēmi noe ngabatoeran ka kaoela nja narendjo tjahja teja mah, sarta sarijuneun, tatapi gēntrana noe ngalahir ka kaoela hanteu kadarenge.

<sup>10</sup> 'Geus kitoe kaoela oendjoekan: Noen Goesti! koemaha pilampaheun simkoe-ring? Ari lahiran Goesti ka kaoela: Ma-

neh geura hoedang, toloej kēbat ka Damsik; di dinja aja noe bakal ngabedjaān ka maneh hal sakabehna noe geus

<sup>11</sup> dipastikeun pilampaheun maneh. 'Tina sabab kaoela hanteu bisa nendjo koe bawaming montjorongna tjahja teja, toloej bae ditoengtoen koe batoer reudeujeungan, geus kitoe datang ka Dam-

<sup>12</sup> sik. 'Dēmi di dinja aja hidji djalma <sup>e</sup> ngaran Ananias, djalma ibadah noe-roetkeun toret, hade kasēboetkeunana

koe oerang Jahoedi noe maratoeh di

<sup>13</sup> dinja. 'Eta teh ngadatangan ka kaoela, seug nangtoeng di bareupeun kaoela;

ari saoerna: Eh Saoel, saderek! geura bisa ningali deui. Waktoe harita keneh

<sup>14</sup> ge kaoela bisa nendjo ka dinja. 'Ari saoerna deui: Sampejan ti tadina geus

dipastikeun koe Allah karoeoen oerang, bakal nganjahokeun ka pangērsana, kitoe deui nendjo ka <sup>f</sup> noe Langkoeng Bēnēr teja, sarta ngadēnge gēntra ti

<sup>15</sup> lambe andjeunna. 'Karana <sup>g</sup> sampejan

teh bakal djadi saksi andjeunna ka sakabeh djalma, tina sakoer pērkara noe

geus katendjo sarta kadenge koe sampe-

<sup>16</sup> jan. 'Ari ajeuna, naha ngadaweung bae?

Geura tēngkat, rek dibanjoean, sarta <sup>h</sup> dikoembah dosa-dosa sampejan, bari

<sup>17</sup> njambat kana djēnēngan Goesti. 'Dēmi geus kitoe, sanggeus kaoela <sup>i</sup> moelang deui ka Jēroesalem, waktoe nēnēda di kabah, seug kaoela kadatangan pana;

<sup>18</sup> 'toloej nendjo andjeunna, sarta ngalahir ka kaoela kijeu: Geura gēsat-gēsoet,

geuwat indit ti Jēroesalem, sabab djalma moal ngagoegoe ka pērtelaän ma-

<sup>19</sup> neh tina hal kami. 'Ari pioendjoek kaoela: Noen Goesti! kapan eta teh njaraho, jen simkoering tadina sok ngasoepkeun

<sup>20</sup> ka pangberokan sarta <sup>j</sup> ngarangket di djēro masigit-masigit sakoer noe pērtjaja ka andjeun; 'sarēng <sup>k</sup> keur mangsa

poen Sētepanoes, saksi andjeun, gētihna dikoetjoerkeun, koe simkoering ge di-

toengkoelan, bari panoedjoe ka maotna; samalah simkoering ngadjaga papakeuan

<sup>21</sup> djalma noe maraehan ka dinja. 'Ari lahiranana ka kaoela: Seg bae geura leumpang; karana <sup>l</sup> kami rek miwarang ma-

neh ka noe djaoeh, nja ka oerang kapir.

<sup>a</sup> p. 21:39. <sup>b</sup> p. 5:34. <sup>c</sup> Gal. 1:14. <sup>d</sup> p. 9:1;

Gal. 1:13. <sup>e</sup> p. 9:10. <sup>f</sup> p. 3:14. <sup>g</sup> p. 9:15;

<sup>h</sup> 1 Kor. 6:11. <sup>i</sup> p. 9:26. <sup>j</sup> Mat. 23:34; p. 8:3.

<sup>k</sup> p. 7:58; 8:1. <sup>l</sup> p. 9:15; 13:2; Gal. 2:7.

<sup>22</sup> Dëmi djalma-djalma teja ngadarenge-na ka Paoeloes nëpi ka kasaoeran noe tijkeneh; tidinja ngagédér sowarana, kijeu pokna: <sup>a</sup> Singkirkeun ti boemi noe kitoe teh; karana hiroep ge hanteu pan-<sup>23</sup> tés! 'Tina sabab tingharaok, djeung pada ngaloengkeun papakeeanana, bari ngawoerkeun taneuh ngéboel ka awang-<sup>24</sup> awang, 'noe matak koeméndang teja miwarang, <sup>b</sup> Paoeloes koedoe diaboes-kenn ka djéro benteng; djeung parentahna koedoe dikompes make rangket, hajang kaoeninga sababna noe matak-<sup>25</sup> tinggaréro kitoe ka Paoeloes. 'Barang dipanténg koe djangët, seug Paoeloes ngalahir ka kapala sérdaoe noe nang-toengan di dinja: Naha maraneh teh karah widi ngarangket <sup>c</sup> oerang Roem, teu make ditangtoeken hoekoemanana-<sup>26</sup> heula? 'Ana kapala teh geus ngadenge kitoe, toeloej indit ngoeninga ka koeméndang, pihatoerna: Naha andjeun rek midamél naon? karana eta djalma oe-<sup>27</sup> rang Roem. 'Tidinja koeméndang njampurkeun, sarta ngalahir ka Paoeloes: Tjik, kami tjaritaän: na énja maneh teh <sup>28</sup> oerang Roem? Walonanana: Lérës.' Ngalahir deni koeméndang: Kami mah pang-djadi oerang Roem sotéh asalna meuli mahal pisan hargana. Dëmi pihatoer Paoeloes: Ari lëbah sadkaoela mah pang-<sup>29</sup> kitoe teh tina asal. 'Ngageuwat Paoeloes dibadakeun koe noe rek ngompes teja. Ari koeméndang teh, barang geus oen-ngaean jen Paoeloes oerang Roem, <sup>d</sup> djadi sijenneun, sapedah tadi nalian.

<sup>a</sup> p. 21:36. <sup>b</sup> p. 21:34. <sup>c</sup> p. 16:37; 23:27. <sup>d</sup> p. 16:38.

<sup>30</sup> Ari isoekna, bawaning hajangenn oeninya <sup>a</sup> saestoenia Paoeloes teh koe oerang Jahoedi ditoeding hal naon, toeloej di-lesotkeun barogodna, hari miwarang para panghoeloe agoeng djenng rad sakabéh koedoe karoempoe; geus kitoe Paoeloes ditoeroenkenn, diteundeun di pajoeneunana.

<sup>a</sup> p. 21:34.

### PASAL 23.

Adjéng Paoeloes neuteup kana rad, <sup>I</sup>sarta mihatoer kijeu: Eh, saderek-saderék! ari lalampahan kaoela teh nja di pajoeneun Allah, <sup>a</sup> téroes djeung boedirasa noe bérésih pisan, nëpi ka poë jieu. <sup>2</sup> Gens kitoe Ananias, panghoeloe agoeng, seug miwarang ka djalma noe narang-

toeng deukeut, <sup>b</sup> koedoe njabok kana baham Paoeloes. 'Toeloej Paoeloes ngalahir ka dinja: Eh, bilik <sup>c</sup> noe dikapoe-<sup>ran!</sup> maneh mangke ditjabok koe Allah. Ongkok maneh dijoeck teh dek ngahoe-koeman kaoela noeroetkeun toret; naha mana nitah <sup>d</sup> dimahiwalkeun djeung to-<sup>ret</sup>, kaoela koedoe ditjabok? 'Dëmi noe narangtoeng di dinja pok ngomong: Naha maneh bét njarekan ka panghoe-loe agoeng, noe dikérsakeun koe Allah? <sup>5</sup> 'Lahiran Paoeloes: Eh, doeloer-doeloer! kaoela teh da teu njaho jen eta panghoe-loe agoeng; karana geus dioengélkeun dina Kitab: <sup>e</sup> Maneh oelah njapa ka ka-pala bangsa maneh. 'Ari geus kitoe Paoeloes teh, sabab oeningaeun eta djalma saparo ahli sadoeki, noe saparo deui ahli parisi, toeloej sasaoeran bédas dina rad, kijeu: Eh, saderek-saderék! <sup>f</sup> kaoela teh ahli parisi, sarta anak parisi; <sup>g</sup> tina hal pangarép-ngrarép djeung hal pihoe-dangeunana noe maraat teja noe matak-<sup>7</sup> kaoela rek dihoekoeman teh! 'Barang geus ngalahir kitoe, gér djadi patjektjo-<sup>kan</sup> ahli parisi djeung ahli sadoeki; sarta sakabehna eta djalma djadi midoewa. <sup>8</sup> 'Karana <sup>h</sup> tjarek ahli sadoeki teh moal aja kijamat, atawa malaikat, atawa soekma; tatapi ari ahli parisi mah ngakoekeun doewanana. 'Geus kitoe patroong-torong rosa pisan. Neut narang-toeng sakoer ahli kitab tina lëbah ahli parisi, seug madoean, kijeu pokna: <sup>i</sup> Kaoela mah teu pisan manggih kasalahan eta djalma; djeung deui saoepama aja soekma geus misaer ka dinja, atawa malaikat, oerang teh oelah dek wani mérangan ka Allah. 'Mangsa keur katjida paréboet bénér, koeméndang teh inggiseun, Paoeloes bisa padipadjoera-wet-keun; toeloej miwarang sérdaode koe-<sup>10</sup> doe toeroen, ngabédol Paoeloes ti ténghah-téngah djalma, sarta <sup>j</sup> koedoe diasoepkeun ka benteng.

<sup>a</sup> p. 24:16;

<sup>b</sup> 2 Tim. 1:3. <sup>c</sup> Joh. 18:22. <sup>d</sup> Mat. 23:27. <sup>e</sup> Joh. 7:51.

<sup>f</sup> 2 Moes. 22:28. <sup>g</sup> p. 26:5; Pil. 3:5. <sup>h</sup> p. 24:21.

<sup>i</sup> Mat. 22:23. <sup>j</sup> p. 25:25. <sup>k</sup> p. 22:24.

<sup>11</sup> Barang <sup>a</sup> geus peuting, aja Goesti ngadégan ka Paoeloes; ari lahirna: Maneh teh sing gëde hate, Paoeloes! <sup>b</sup> karana saperti maneh geus mërtelakeun hal kamí di Jéroesalem, nja kitoe maneh koe-<sup>12</sup> doe mërtelakeun deui di Roem.

<sup>a</sup> p. 18:9. <sup>b</sup> p. 27:24.

12 Ari geus braj beurang, sababaraha  
 oerang Jahoedi njijeun sakongkol djeung  
 batoer, sarta pada njapa maneh; pokna  
 moal dek njatoe-ngrinoem samemeh mae-  
 han ka Paoeloes.<sup>7</sup> Leuwih opat poeloech  
 djalma noe geus pada soempah kitoe.  
 14 'Seug ngadareuheusan ka para panghoe-  
 loe agoeng djeung ka para kokolot, kijeu  
 pioendjoekna: Koering geus pada ujapa  
 maneh bangët pisan, moal dek barang-  
 teda naon-naon, samemeh maehan ka  
 15 Paoeloes teja. 'Ari ajeuna aradjéngan  
 saréng djeung rad geura soemangga ngar-  
 wartosan ka koeméndang, isoekan sina  
 dideuheuskeun ka aradjéngan, poera-  
 poerakeun rek dipariksa deui pérkarana  
 masing bénér; ari koering teh pada  
 sanggoep maehan ka dinja samemeh da-  
 16 tang ka dijeu. 'Dëmi poetra lalaki sade-  
 rek Paoeloes istri ngadenge tina piaka-  
 leunana oerang Jahoedi; toeloej datang,  
 asoep ka benteng, sarta ngoeninga ka  
 17 Paoeloes. 'Gens kitoe Paoeloes njaer  
 hidji kapala séradoo, ari lahirna: Moegi  
 ijeu boedak pangdeuheuskeun ka koe-  
 18 mëndang, dek aja pihatoereunana. 'Seug  
 koe kapala teh ditjandak, dideuheuskeun  
 ka koeméndang, ari pihatoerna: Paoe-  
 loes, sakitan teja, njéloekan ka simkoer-  
 ring, kahajangna ijeu boedak koe sim-  
 koering dipangdeuheuskeun ka andjeun,  
 19 rek aja pihatoereunana. 'Tidinja koe  
 koeméndang boedak teh ditjékél leu-  
 ngeunna, ditjandak ka noe singkoer,  
 ladjéng dipariksa: Naon pibedjaeun ma-  
 20 neh ka kami teh? 'Ari pihatoerna: Noen,  
 oerang Jahoedi teh sakait, arek panoe-  
 noehoen ka gamparan, soepaja gampa-  
 ran miwarang, Paoeloes isoekan koe-  
 doe dibawa kana rad, poera-poerana dek  
 21 dipariksa deui masing térang. 'Moegi-  
 moegi koe gamparan oelah dipértjantén;  
 karantén langkoeng tina opat poeloech  
 djalma noe masang baja ka Paoeloes,  
 saréng geus pada njapa maneh, moal  
 njatoe-ngrinoem lamoen tatjan maéban  
 ka Paoeloes; malah ajeuna ge geus sa-  
 dija, kantonc ngantos diroedjoekan koe  
 22 gamparan. 'Tidinja boedak teh koe koeméndang  
 dipiwarrang moelang, timbalanana:  
 Poma-poma pisan oelah tjarita ka  
 saha-saha, jen geus ngabedjakeun kitoe  
 23 ka kami. 'Geus kitoe koeméndang nja-  
 oer doewa kapala séradoo, ari lahirna:

Geura sadijkeun doewa ratoes sérda-  
 doe, keur baris leumpang ka "Kesarea;  
 kitoe deui toedjoeh poeloeh noe toem-  
 pak koeda, sarta doewa ratoes noe make  
 panah, sing djogo waktoe djam noe ka-  
 24 tiloe ti peuting; "djeung sina njadijakeun  
 toetoempakan, baris toempakkeuneun  
 Paoeloes; sarta koedoe dianturkeun ka  
 goepérnoer Pelis, oelah sina katjilakaän.  
 a p. 25: 1.

25 Ladjéng koeméndang ngadamél sérat,  
 26 kijeu oenina: 'Sérat djisimabdhi Klodioes  
 Lisias, kahondjoek ing kangdjéng goepér-  
 noer Pelis, anoe langkoeng kawasa: nge-  
 27 hatoerkeun salam! 'Ngoeningakeun ijen  
 djalma ditangkép koe oerang Jahoedi, sa-  
 réng rek dipaehan; "kaboodjéng koe sim-  
 abdi saréng séradoo, bari toeloej diparé-  
 boetkeun, doekeh kenging warta jen eta  
 28 teh oerang Roem. 'Saréng koe bawaning  
 hajang térang kana pérkawisna, noe koe  
 oerang Jahoedi ditoeding ka dinja,<sup>b</sup> noe  
 mawi koe simabdi ladjéng dibantoon  
 29 ka djéro rad. 'Tidinja kapéndak koe  
 simabdi, ditoedingna tina margi papadoean  
 pérkawis toret oerang Jahoedi; ari sajaktosna  
 30 teu aja pisan pangnoe-  
 dingna noe lëbët kana hoekoem pati at-  
 napi dibarogod. 'Sarehing aja noe mo-  
 poján ka simabdi, jen eta djalma rek  
 dipasang-baja koe oerang Jahoedi, poer-  
 wa enggal-enggal koe simabdi disangga-  
 keun ka gamparan; <sup>c</sup> samalah noe noe-  
 ding oge geus dipopojanan koedoe ngoe-  
 ninga ka pajoeneun gamparan, naon bae  
 noe ditoeding ka dinja. Saréng moegi  
 gamparan sing wiloedjéng!

a p. 21: 33. b p. 22: 30. c p. 24: 8.

31 Geus kitoe séradoo teh ngalakonan  
 sakoemaha noe geus diparentahkeun ka  
 maranehanana; toeloej njokot Paoeloes,  
 seug dianturkeun ti peuting ka nagara  
 32 Antipatris; "isoekna baralik deui ka ben-  
 teng, ari noe taroempak koeda mah di-  
 33 sina toeloej mawa Paoeloes. 'Dëmi eta  
 teh, sanggeus daratang ka Kesarea, toe-  
 loej njanggakeun sérat teja ka goepér-  
 noer, bari ngadeuheuskeun Paoeloes ka  
 34 pajoeneunana. 'Barang geus diaos, la-  
 djéng goepérnoer teh mariksakeun Pa-  
 oeloes asal ti kagoepérnoeran anoe ma-  
 na? Ari geus kahartos <sup>a</sup> jen asalna ti  
 35 Kilikia, 'ladjéng ngalahir kijeu: Maneh  
 mëngke dipariksa koe kami, dimana

noe noeding ka maneh geus daratang ka dijeu. Geus kitoe miwarang, Paoeloes koedoe ditoetoep di djero pangadilan Herodes.

a p. 22 : 3.

## PASAL 24.

D<sup>a</sup>ěmi geus meunang lima poë, soemping Ananias, panghoeloe agoeng teja, rendjeung para kokolot, sarta hidji pakrol, anoe ngaran Tertoeloes; pada ngadeuheusan ka pajoeneun goepérnoer, dek měrkarakaeun Paoeloes. 'Ari Paoeloes gens disaer, toeloej Tertoeloes teh ngamimitian ngéłakkeun, kieu phatoerna: 'Pérkawis abdi-abdi kalangkoeng rahajoe koe margi djijad gamparan, sarwoeh pirang-pirang kasaean dipidaměl ka ijeu bangsa koe margi kabinangkitan gamparan, eta teh, noe Pelis noe langkoeng kawasa! salalamina sarěng di mana bae koe abdi-abdi ditampi pisan sa- rěng pirang-pirang noeohoen. 'Tanapi soepaja simabdi oelah koengsi ngalamikeun ka gamparan, panoehoem simabdi teh, moegi gamparan tina bawaning tjitěrs manah, kërsa ngadangoe ka simabdi sa- daja sakédap bae. 'Karantěn koe simabdi geus kaparěndak, ijeu djalma teh lantaran pagéboeg, sarěng <sup>b</sup> njijeun karoesohan ka sadaja oerang Jahoedi di saálam-doenyar, sarawoeh djadi oelon- oelon madhab Sarani. 'Malah geus aja pakarěpanana, <sup>c</sup> dek nganadjiskeun kabah; doepi koe simabdi sadaja toeloej ditangkěp, panijatan teh dek dihoekoem 7 noeroetkeun toret simabdi. 'Nanging sabot keur kitoe, <sup>d</sup> kaboodjěng koe Lissias, koeměndang teja; ladjěng maréboetkeun eta ti leungeun simabdi, sa- rěng maksa kalangkoeng; 'bari ladjěng miwarang ka noe noeding ka dinja, jen koedoe ngadeuheusan ka gamparan. Doepi eta pérkawis, oepantěn diparijós džimisna koe salira gamparan, geus kan- těnan pikahartoseun saniskantěn anoe koe simabdi dikélakkeun hal maneha- nana. 'Ari oerang Jahoedi teh pada ngarémpagan, jen eta pérkara nja kitoe.

a p. 23 : 2. b p. 17 : 6. c p. 21 : 28. d p. 23 : 27.

Sanggeusna Paoeloes koe goepérnoer dikédepan soepaja sina njarijos, ladjěng kieu wangsoelanana: Sarehna simkoering térang, andjeun geus pirang-pirang taoen nja njépěng hoekoem ka ijeu bang-

sa, poerwa simkoering egar pipikiran pingawangsoeleun tina hal diri simkoer- ring. 'Sabab andjeun teh gampil pioen- ningaeunana, moal langkoeng doewa wélas poëti watës simkoering dongkap 12 ka Jéroesalem dek sěmbahijang. 'Sa- rěng simkoering teu pisan kapanggih koe eta teh dina kabah omong-omongan ka saha-saha, soemawonna ngaroesoeh- keun ka djalma-djalma, di masigit han- 13 teu, di nagara hanteu. 'Sarěng <sup>a</sup> moal bisaeun ngaboekti keun pérkawis, anoe ditoeding ajeuna ka simkoering teh. 14 'Nanging noe diakoe koe simkoering ka andjeun, nja eta simkoering teh ngabakti ka Allah para karoehoen, niorang <sup>b</sup> djalan noe koe eta diséboetkeun mad- hab teja, sarěng pértjaja <sup>c</sup> saniskantěn noe dioengélkeun dina toret sarta dina 15 kitab para nabi; 'sarawoeh gadoeh pa- ngarép-ngrarép ka Allah, sami keneh sa- rěng noe diantos-antos koe eta, jen ba- kal hoedang djalma noe maraot, nja 16 anoe běněr sarta noe doraka. 'Sarěng simkoering mitoetoeran diri sorangan, kahajang teh salalamina <sup>d</sup> gadoeh boedi- rasa noe taja koetjiwana ti Allah sarěng 17 ti pada djalma. 'Děmi geus kaheuleutan sababaraha taoen, simkoering datang deui, <sup>e</sup> sëdja nijat sidékah ka bangsa 18 simkoering, sarěng arek koerban. 'Bar- rang keur kitoe, <sup>f</sup> simkoering kapang- gih djeung sababaraha oerang Jahoedi ti Asia, geus meunang soesoetji, aja di djero kabah, teu ngabamotoen loba djal- 19 ma, hanteu aja roesoeh. 'Lěrěsna mah eta teh koedoe araja ajeuna di pajoe- neun andjeun, koedoe ngadawa ka simkoering, oepami aja kélakkeunen ka 20 simkoering. 'Sanadjan ijeu oge sina ngawktjakeun bae, oepami geus marang- gih kaloeloepoetaan di lěbah simkoering, 21 mangsa keur aja di pajoeuneun rad; 'ka- djabi ti ijeu mah sahidji omongan, anoe dipihatoer koe simkoering keur nang- toeng di lěbah dinja, kieu: <sup>g</sup> Tina hal pihoedangeumana noe maraot teja, noe matak kaela ajeuna rek dihoekoeman koe aradjěngan teh.

a p. 25 : 7. b p. 22 : 4.

c p. 26 : 22. d p. 23 : 1. e p. 21 : 24; Roem 15 : 25.

f p. 21 : 27. g p. 23 : 6; 28 : 20.

22 Barang geus kadangoe koe Pelis teh, seug ditoenda bae oeroesanana, doemeh oeningaeun pisau kana hal eta djalan;

ari lahirna: Samangsa <sup>a</sup> koeméndang Lisisas gens datang, pérkara maraneh <sup>23</sup> koe kami bakal dipariksa. 'Tidinja miwarang ka kapala sérddadoe, Paoeloes teh koedoe ditoenggoean, sarta diéntengan; kitoe deui oepama aja koelawargana dek ngalalajanan, atawa dek ngandjang, olehah dihalang-halang. <sup>a p. 23 : 26.</sup>

<sup>24</sup> Ari geus meunang sababaraha poë, Pelis soemping djeung Droesila geureuhana, nja eta teh oerang Jahoedi; seug miwarang njaoer Paoeloes; ladjéng ngadangoe tjarijosna tina hal kapértjajaän <sup>25</sup> ka Kristoens. 'Démi keur misaoin tina hal kabéñran, djeung tina hal tjéghahan, sarta tina hal <sup>a</sup> hoeckoeman méngeke, Pelis teh kalangkoeng sijeuneunana; ladjéng ngawalon kijeu: Ajeuna mah énggeus, geura balik deui bae; méngeke lamoen kami keur ari, tangtoe disaoer <sup>26</sup> deni. 'Djeung deui goepérnoer teh ngarép-ngarép, soegan Paoeloes rek ngatoeran doewit, malar dileupaskeun; noe matak mindéng diala, sarta sasa <sup>27</sup> oeran djeung Paoeloes teh. 'Démi geus něpi ka doewa taoen, Pelis diganti koe Porsioes Pestoes; sarta tina bawaning Pelis hajangeun dipikasoeka koe oerang Jahoedi, <sup>b</sup> Paoeloes teh diantép bae di pangberokan. <sup>a Ibr. 6 : 2. b p. 25 : 14.</sup>

### PASAL 25.

Sanggeus <sup>a</sup> Pestoes soemping kana ka-goepérnoeran, ari geus meunang tiloe poë, ladjéng angkat ti <sup>b</sup> Kesarea ka Jé-roesalem. 'Tidinja <sup>c</sup> para panghoeloe agoeng djeung menak-menak oerang Jahoedi ngadeuheusan, mérkarakeun Pa-oeloes; ari panoenoehoenna, 'njoehoekun koernija, moegi Paoeloes dipiwarang ka Jéroesalem; karépna rek dipasang-baja, <sup>d</sup> ngarah maehan di djalan. 'Démi walonan Pestoes, Paoeloes teh <sup>e</sup> keur ditoenggoean di Kesarea, sarta andjeunna moal lila rek moelih deui ka <sup>5</sup> dinja. 'Geus kitoe, saha-saha noe njékél kawasa di lěbah sampejan, timbalanana, koedoe miloe indit bae, sarta lamoen aja kasalahan naon-naon eta djalma, toeloej kélakkeun. <sup>a p. 24 : 27. b p. 23 : 23.</sup>

<sup>c</sup> p. 24 : 1. <sup>d</sup> p. 23 : 15. <sup>e</sup> p. 24 : 23.

<sup>6</sup> Ari linggihna di dinja teu leuwih ti sapeeloeh poë, ladjéng moelih ka Kesarea; démi isoekna seug linggih dina

korsi pangadilan, sarta toeloej miwarangan Paoeloes koedoe dideuheuskeun. <sup>7</sup> 'Sanggeus dongkap ka pajoeneunana, tidinja oerang Jahoedi, noe geus daratang ti Jéroesalem, seug pada ngalingkoengen, djeung reja-reja pisan ngoendjoekeunana hal noe ditoeding ka Paoeloes, sarta bareurat, tatapi <sup>a</sup> teu bisaeun ngabokektikeun; 'sabab koe Paoeloes diwalon, kijeu lahirna: <sup>b</sup> Simkoering hanteu gadoeh dosa kana toret oerang Jahoedi, kitoe deui kana kabah, <sup>c</sup> atawa ka sang praboe. 'Démi Pestoes, <sup>c</sup> bawaning hajangeun dipikasoeka koe oerang Jahoedi, toeloej ngawalon ka Paoeloes, kijeu lahirna: Koemaha maneh daek indit ka Jéroesalem, soepaja ijeu pérkara dipotoes di dinja, di hareupeun <sup>10</sup> kami? 'Ari wangsoelan Paoeloes: Simkoering keur aja di pajoeneun korsi pangadilan sang praboe; nja di ijeu simkoering kédah dipotoes teh. Simkoering teu gadoeh kasalahan ka oerang <sup>11</sup> Jahoedi, andjeun ge oeninga pisan. 'Sa-opeami simkoering teh <sup>d</sup> aja kasalahan, geus milampah anoe mandjing kana hoeckoem pati, moal émboeng paeh; sawangsoelna, ari sakoer noe ditoeding koe eta teh ka simkoering, lamoen taja boek-tina mah, moal aja noe bisa masihkeun simkoering ka dinja. Simkoering teh <sup>e</sup> <sup>12</sup> hajang apel ka sang praboe. 'Geus kitoe Pestoes rérémpagan djeung rad, bari toeloej ngawalon kijeu: Maneh teh hajang apel ka sang praboe, méngeke dijjangkeun ka praboe. <sup>a p. 24 : 13. b p. 24 : 12;</sup> <sup>28 : 17. c p. 24 : 27. d p. 18 : 14. e p. 26 : 32.</sup>

<sup>13</sup> Démi geus meunang sababaraha poë, soemping ka Kesarea radja Agripa sarta djeung Bernika, kérnsana ngatoerankeun <sup>14</sup> ka Pestoes. 'Barang geus rada lila linggihna di dinja, pérkara Paoeloes teja seug koe Pestoes ditjarijoskeun ka radja, kijeu pihatoerna: <sup>a</sup> Pelis nilarkeun hidji <sup>15</sup> djalma di pangberokan; 'ari keur mangsa sadkaoela aja di Jéroesalem, djéboel para panghoeloe agoeng djeung para kokolot oerang Jahoedi, pada ngéłakkéun ka dinja, pamentana sina dihoekoem. <sup>16</sup> 'Seug didjawab koe sadkaoela, teu kalamphah di oerang Roem mah, njérakéun djalma kana hoekoem pati, <sup>b</sup> lamoen noe ditoeding tatjan padoe-hareupan djeung noe noeding, sarta meunang

pēta pingadjawabeun kana panoedingna.  
 17 'Dēmi geus karoempoel di dijeu, koe sadkaoela hanteu dimēngkekeun deui, isoekna seug dijoeck bae dina korsi pang-adilan, sarta toeloej marentah, eta djal-  
 18 ma koedoe dibawa sina madēp. 'Ari noe noeding teja, geus djogo, teu pisan njē-boetkeun pērkawis sakoeamaha noe di-  
 19 njanaän koe sadkaoela; 'ngan aja pēr-kawis patjogregan djeung Paoeloes teh  
 20 tina hal agamana bae, djeung tina hal hidji djalma noe geus maot, ngaran Je-soes, ari koe Paoeloes mah disēboetkeun  
 20 hiroep. 'Bawaning tina kaewédan mariksa eta pērkawis, toeloej ditanja koe sadkaoela, Paoeloes teh soegan daek indit ka Jeroesalem, sarta dipotoes di dinja.  
 21 'Dēmi omongan Paoeloes rek apel, men-ta ditoeggoekeun bae, hajangeun dipang-  
 21 ngoeningakeun ka sang praboe; noe mawi sadkaoela toeloej marentah, koedoe didagoekeun bae dongkap ka waktoe koe sadkaoela disanggakeun ka sang praboe.  
 22 'Ari pihatoer Agripa ka Pestoes: Sadkaoela ge hajang pisan ngadengekeun ka eta djalma. Pihatoer Pestoes: Soemangga, isoekan bae ngareungenkeun ka dinja. a p. 24:27. b p. 23:30. c p. 23:29.  
 23 Dēmi isoekna, sanggeus soemping Agripa djeung Bernika, sarta kalangkoeng garinding, ladjēng pada lēbēt ka kamar pangdeuseusan, diiring koe para kapala sērdadoe, sarta koe para menak nagara eta; seug Pestoes miwarangan  
 24 ngadeuheuskeun Paoeloes. 'Sanggeus dongkap, ladjēng Pestoes ngalahir: Eh, radja Agripa, djeung sadajana djalma noe aja di dijeu sasarēngan! tab geuning, ijeu sampejan pada ningali djalma teh, noe dioendjoekkeun ka sadkaoela koe sakabehna oerang Jahoedi teja, nja di Jeroesalem sarta di dijeu; ari aromongna, a jen eta teh geus teu pantēs  
 25 hiroep. 'Tatapi pamanggih sadkaoela, eta djalma teu pisan milampah anoe mandjing dihoekoem pati; malah-malah djinisna hajangeun apel ka sang praboe; koe sabab kitoe koe sadkaoela geus di-  
 26 tangtoekeun bakal disanggakeun. 'Dēmi sadkaoela rek njēratkeun ka kangdjēng goesti, b hanteu aja noe poegoeh tina pērkawisna. Kitoe noe mawi ajeuna di-deuheuskeun ka sarampejan, agoenga ka andjeun, eh radja Agripa! soepaja,

ari geus diparijos, sadkaoela meunang  
 27 pigeusaneun njēratkeun. 'Karana ari pamikir sadkaoela mah, teu sae pisan njanggakeun sakitan, hanteu kaend-djoekkeun pērkawis anoe dikēlakkeun.  
 a p. 22:22. b p. 21:34.

### PASAL 26.

Ladjēng Agripa ngalahir ka Paoeloes: Maneh teh diwidian njaritakeun pēr-kara maneh. Geus kitoe Paoeloes njodorkreun pananganana, bari njanggakeun  
 2 katērangan, nja kijeu: 'Noen, radja Agripa! simkoering roemaos bagdja pisan, sarehing dangēt ajeuna simkoering ke-  
 nging ngahatoerkeun katērangan ka pa-  
 joeneun andjeun, ngawangsoelan sanis-  
 kantēn noe ditoeding ka diri simkoering  
 3 koe oerang Jahoedi. 'Agoengna roemaos bagdja teh, doemeh andjeun langkoeng  
 4 oeninga ka sagala adat sarēng hal papadoean noe di oerang Jahoedi. Koe pērkawis eta, panoehoen simkoering,  
 moegi andjeun kērsa sabar ngadangoe-  
 4 keun ka pihatoer simkoering. 'Ari a la-  
 lampahan simkoering ti boeboedak, sa-  
 rehing ti awitna patjampoer sarēng  
 bangsa simkoering di Jeroesalem, geus kanjahoan koe sadajana oerang Jahoedi.  
 5 'Sabab ti baretona pada njaho ka sim-  
 koering, saoepami ajeuna daekeun ngako-  
 5 mah, b jen lamalpahan simkoering  
 teh noeroetkeun madhab agama sim-  
 koering noe pangtēmēn-tēmēnna, sakoe-  
 6 maha adat ahli parisi bae. 'Dēmi ajeuna simkoering teh dibawa ka hoekoem,  
 6 lantaran tina pangarēp-ngarēp ka pēr-  
 7 djangdjian, anoe koe Allah dipasihkeun  
 7 ka para karoehoen teja; 'noe diarēp-  
 arēp koe doe-welas kaom bangsa sim-  
 koering, pada hajang didongkapkeun,  
 bari sarēgēp ngabarakti ka Allah beu-  
 rang-peuting. Tina eta pangarēp-ngarēp  
 teja, noen radja Agripa! poerwana sim-  
 koering dikēlakkeun koe oerang Jahoedi  
 8 teh. 'Naha ari manah arandjeun teh,  
 ngamoestahilkeun Allah naanghikeun  
 9 djalma noe maraot? 'Ari moenggoeh diri simkoering, tadina gadoeh pamikir,  
 9 wadjb milampah reja pisan pērkawis  
 10 baris ngamoesoh ka padjēnēngan Je-  
 soes, oerang Nasaret teja. 'Sarta toeloej koe simkoering prak dipilampah di Jē-  
 roesalem; ari djalma noe saroetji teh

- loba pisan noe datang ka ditoetoep koe simkoering di pangberokan, doemeh geus tampa kawasa ti para panghoeloe agoeng; sarta ana rek dipaehan, <sup>e</sup> di-  
 11 roedjoeikan koe simkoering. 'Saréng dina oenggal-oenggal masigit eta teh rémén pisan disiksa koe simkoering, sarawoeh dipaksa sina ngagogoreng; nja bangét katjida diamoekna koe simkoering, moenggah dikanijaja di nagara-nagara  
 12 tanah sedjen. 'Mangsa keur lakoe-lampah kitoe, <sup>f</sup> paréng simkoering njaba ka Damsik, ngabantoen kawasa saréng parentah ti para panghoeloe agoeng.  
 13 'Doemadakan, wantji tengah poë, noen radja! simkoering di djalan nendjo hidji tjahja, saréng ngoengkoelan kana montjorongna panon-poë, nodjo ti langit ka simkoering saréng ka batoer reureudjeun  
 14 ngan. 'Seug pada tibeubeut kabel kana taneuh; toeloej simkoering ngadengen gëntra, ngalahir koe simkoering; ari lahirna koe basa Ibrani, kijeu: Eh Saoel! Saoel! nahe maneh bët nganjaja ka kammi? Soesah maneh ari dek njepak kana  
 15 panjotjog mah. 'Diwangsoel koe simkoering: Noen Goesti! andjeun teh saha? Ari lahiranana: Kami teh Jesoes, noe  
 16 dikanijaja koe maneh teja. 'Ari ajeuna maneh geura tjéngkat, bari toeloej nangtoeng; karana kami noe matak nemboongan ka maneh, nja eta <sup>g</sup> maneh koe  
 17 kami rek didamél abdi sarta saksi tina saniskara noe geus katendjo koe maneh, djeung noe bakal ditembongkeun ka  
 18 maneh koe kami. 'Sarta bakal diraksa ti ijeu bangsa djeung ti oerang kapir; nja ka dinja ajeuna maneh koe kami  
 19 dipiwarang, 'pikeun <sup>h</sup> ngabeuntakeun panonna, sarta nobatkeun eta teh, tina poëk sina kana tjaäng, djeung tina pangawasa Setan sina ka Allah, soepaja pada meunang panghampoera tina dosadosana, sarta <sup>i</sup> meunang warisan reudeung sakoer noe saroetji, tina lantaran  
 20 kapértjajaän ka kami. 'Koe pérkawiskitoe, noen radja Agripa! simkoering ti harita teu moengpang ka eta tetendjoan ti sa-  
 21 warga teh; <sup>j</sup> anggoer toeloej ngoewarkeun, awitna ka oerang Damsik, sarta ka noe aja di Jéroesalem djeung di sa-  
 22 koeriling tanah Joedea, saréngna deui ka oerang kapir, koedoe pada ganti pikir, sarta tobat ka Allah, bari milam-  
 pahkeun pagawean <sup>k</sup> anoe téroes djeung  
 23 pértabat. 'Kitoe poerwana <sup>l</sup> noe mawi simkoering koe oerang Jahoedi ditangkép di djéro kabah; ari pambrihna dek  
 24 maehan ka simkoering. 'Nanging tina aja piteloeng Allah, simkoering masih keneh djoengkérèng dongkap ka poë ijeu, saréng ngingéstan ka noe gode ka noe leutik; <sup>m</sup> hanteu pisan njatoerkeun anoe pasalija saréng noe dilahirkeun koe para nabi sarawoeh koe Moesa, hal pér-  
 25 kawis anoe bade kalakon: 'jen <sup>n</sup> Kris-toes teh misti njandang sangsara, saréng deui jen andjeumna, doemeh noe ngawitan ti noe maraot, bade ngembarkeun hidji tjahja nja ka ijeu bangsa saréng ka oerang kapir. <sup>a</sup> p. 22:3; Gal. 1:13. <sup>b</sup> p. 22:3.  
 c p. 13:32. <sup>d</sup> p. 22:4. <sup>e</sup> p. 22:20. <sup>f</sup> p. 9:2.  
 g p. 22:15. <sup>h</sup> Jds. 42:7. <sup>i</sup> p. 20:32. <sup>j</sup> p. 9:20, 28;  
 20:21. <sup>k</sup> Mat. 3:8. <sup>l</sup> p. 21:30. <sup>m</sup> p. 24:14;  
 28:23. <sup>n</sup> Loek. 24:26.
- 24 Mangsa Paoeloes njaoer kitoe, nérangkeun lampahna teja, seug Pestoes ngalahir sarta bëdas gëentrana: Eh Paoeloes! omongan maneh teh sasar; tina  
 25 loba pisan kapintéran, matak njasar-  
 26 keun ka maneh. 'Dëmi walonan Paoeloes: Noen, Pestoes noe langkoeng kawasa! teu pisan-pisan sasar simkoering teh; ari noe diomongkeun koe simkoering, nja eta omongan noe sajaktos sa-  
 27 rëng eling pipikiran. 'Karana radja mah langkoeng oeninga ka eta pérkawis, noe mawi simkoering hatoeran ka andjeumna saréng lëga hate; karana ditangtoskeun koe simkoering, eta pérkawis moal aja noe karimboenan moenggoeh ka andjeunna, wantoening <sup>a</sup> ari djadina teh  
 28 lain dina djoeroe. 'Noen, radja Agripa! koemaha andjeun teh përtjantén ka para nabi? Da simkoering geus térang, an-  
 29 djeun teh përtjantén ka dinja. 'Ari lahiran Agripa ka Paoeloes: Kami teh bis-bis dek kabongroj koe maneh asoep Kristén! 'Ari walonan Paoeloes: Noe disoehoenkeun koe simkoering ka Allah, lain andjeun woengkoel, saréng sadajana bae noe ngareungeu ka simkoering dina poë ijeu, moegi-moegi bis-bis teh saréng djeung prakna, sing datang ka sami saréng diri simkoering, kadjabíti ijeu <sup>c</sup> rante. <sup>a</sup> Joh. 18:20. <sup>b</sup> p. 11:26. <sup>c</sup> p. 28:20.
- 30 Sanggeus Paoeloes milahir kitoe, <sup>a</sup> ra-  
 dja teh ladjéng ngadég, djeung goepér-

noer rawoeh Bernika, sarta djeung sadar  
<sup>31</sup> jana noe tjalki sasaréngan; 'pada njingkah ka sisi, bari sasaoeran djeung kantja; ari salaoerna: <sup>b</sup> Eta djalma teu pisan milampah noe mandjing dihoekom pati,  
<sup>32</sup> atawa dirante. 'Ari lahiran Agripa ka Pestoes: Eta djalma beunang dileupaskeun, oepama teu <sup>c</sup> apel mantan ka sang praboe mah. a p. 25 : 23. b p. 25 : 25. c p. 25 : 11.

### PASAL 27.

Sanggeusna ditangtoekeun rek dilajarka  
<sup>a</sup> keun <sup>a</sup> ka tanah Itali, toeloej Paoeloes djeung sababaraha sakitan noe sedjen diselehkeun ka hidji kapala sérدادoe, ngaran Joelioes, kaāsoep barisan praboe. 'Tidinja kaoela pada oenggah ka kapal ti nagara Adramiti, noe rek mapaj nagara-nagara di sisi tanah Asia. Geus kitoe lajar; sarta aja noe ngareudjeungan ka kaoela, <sup>b</sup> Aristarkoes, oerang Makédoni, noe ti Tesalonika teja. 'Ari isoekna kaoela daratang ka nagara Sidon. Dëmi Joelioes <sup>c</sup> soemejah pisan boedina ka Paoeloes, sarta diwidian tjaklik ka sobat-sobat, soepaja dibékélan.  
<sup>4</sup> Sanggeus madjoe deui ti dinja, lajar teh malipid ka Kiproes, sabab angin  
<sup>5</sup> mapag. 'Toeloej ngorang laoet noe di Kilikia djeung Pampili; geus kitoe datang ka nagara Mira, bilangan Likia.  
<sup>6</sup> 'Di dinja kapala teh mëndakan hidji kapal ti nagara Aleksandri, sëdjana lajar ka tanah Itali; seug kaoela kabeh  
<sup>7</sup> toempangkeun. 'Koe bawaning këndor madjoena, geus meunang sababaraha poë seuseut datang ka pélébah nagara Kéñidoes; tina sabab kahalangan koe angin, toeloej bae lajar teh malipid ka  
<sup>8</sup> Krete, di pélébah nagara Salmone. 'Seuseut bisa ngaliwatan eta poelo; toeloej datang ka hidji énggon, noe ngaran Palabewan Aloes; deukeut ka dinja aja nagara Lasea. a p. 25 : 12. b p. 19 : 29.  
<sup>c</sup> p. 24 : 23; 28 : 16.

<sup>9</sup> Tina sabab geus lila katjida, sarta lajar ajeuna matak rarempan, pedah geus liwat <sup>a</sup> waktroe poewasa, noe matak Paoeloes mepelingan ka sakabehna, 'kijeu lahirna: Eh, batoer-batoer! kaoela geus awas pisan, lajar teh bakal manggih kasoesah sarta karoegian gëde, moal woengkoel kana moewatan djeung kapal bae, samalah ka njawa oerang pribadi.

<sup>11</sup> Tatapi ari kapala teh anggoer ngagoegoe ka istiman sarta ka nangkodana, ti batan ngagoegoe ka pilahir Paoeloes.  
<sup>12</sup> Djeung koe sabab eta palabewan hanteu hade pérnahna dieureunan oesoem tiris, noe matak tjarek pirëmpoeg noe loba, leuwih hade madjoe deui bae, soegan bisa népi ka Penik, hajang eureun di dinja; ari eta teh hidji palabewan di poelo Krete, njelaboemi ngidoel-ngoelon  
<sup>13</sup> djeung ngaler-ngoelon. 'Parëng angin leutik ngahilir ti kidoel, noe matak panjanana pitoeloesen pikarépeunana; seug narik djangkar, bari toeloej lajar  
<sup>14</sup> malipid deukeut pisan ka Krete. 'Tatapi teu koengsi lila kapal teh kadoepak koe angin topan, noe disëboet Eroklidon.  
<sup>15</sup> 'Tidinja kapal kabawa, hanteu bisa na-  
han angin, noe matak koe kaoela sadaja seug diasrahkeun, djadi salantrah-lan-  
<sup>16</sup> trahna bae. 'Geus kitoe mënérhan ka sisi hidji poelo leutik, ngaran Klaoeda; di dinja seuseut bisa meunangkeun sam-  
<sup>17</sup> panna. 'Ari geus dioenggahkeun sampan teh, toeloej kapal dibébérán ti handapna, noe dipake teh noe geus maranti; sarta koe bawaning sarijeuneum bisi kandas kana karang ngaran Sirtoes, seug ngagoeloengkeun lajar, bari toeloej ngam-  
<sup>18</sup> bang sakaparan-paran bae. 'Djeung tina sabab loewak-lejok bangét katjida koe angin riboet, noe matak isoekna pada  
<sup>19</sup> mitjeun barang-barang. 'Sarta dina poë noe katiloe kaoela <sup>b</sup> pada mitjeun pa-  
<sup>20</sup> rabot kapal koe leungeun pribadi. 'Meunang sababaraha poë lilana hanteu tem-  
bong panon-poë, kitoe deui bentang-bentang, sarta kateumbag koe angin  
<sup>21</sup> riboet lain leuleutikan, noe matak kaoela sadaja geus taja pangharépan kana pisalamteun. 'Sanggeus lila pisan hanteu dalalahar, ladjéng Paoeloes ngadég di tèngah-tèngahna, sarta ngalahir: Eh, batoer-batoer! bénérna bareto ngawaro ka kaoela, sarta hanteu waka indit ti Krete, njingkiran ijeu balai djeung ijeu  
<sup>22</sup> karoegian teh. 'Tatapi ari ajeuna mah kaoela magahan ka maranéh, koedoe sing pada gëde hate; karana maranéh moal koengsi aja noe tiwas njawana,  
<sup>23</sup> ngan woengkoel kapalna bae. 'Karana peuting tadi aja noe ngadégan ka kaoela, hidji malaikat ti Allah, noe kagoe-  
ngan diri kaoela, sarta noe dibaktian

24 koe kaoela; 'ari lahirna: Eh Paoeloes!  
 ° oelah sijeun-sijeun; maneh koedoe di-djagragkeun di hareupeun praboe; sarta, masing njaho, sakabehna noe taroempak kapal djeung maneh, eta koe Allah geus dipasilkeun ka maneh. 'Koe sabab kitoe, eh batoer-batoer! koedoe sing pada gede hate; karana kaoela përtjaja ka Allah; geus tangtoe pidjadieun sakoe-maha noe dilahirkeun ka diri kaoela teja. 'Tatapi oerang teh geus misti bakal kandas <sup>d</sup> kana hidji poelo. <sup>a</sup> 3 Moesa 23:27.  
<sup>b</sup> Joen. 1:5. c p. 18:9; 23:11. d p. 28:1.

25 27 Dëmi geus nëpi kana kaopat-wëlas peutingna, kaoela sadaja oepvak-aproek teh dina laoet Adria; geus kitoe wantji tengah peuting toekang kapal boga rara-saan djiga keur njampeurkeun ka darat.  
 28 'Toeloej njëmploengkeun pangdjoeg-djoegan, aja doewa poeloeh deupa djéronea; geus ladjoe deui saeutik, mindo njëmploengkeun pangdjoegdjoegan, aja  
 29 lima wëlas deupa djéronea. 'Sarta koe bawaning sijeuneun kapal bisi kandas kana karang, toeloej ngantjolmenn opat djangkar ti toekangeun kapal, sarta pada ngarép-ngarép hajang geura braj  
 30 beurang. 'Ari toekang kapal karépna dek maringgat tina kapal, sarta noeroen-keun sampan, poera-poera dek noeroen-  
 31 kunn djangkar ti hareupeun kapal. 'Koe sabab kitoe, seug Paoeloes misaoser ka kapala djeung ka sakabeh sërdadoe: Oepama eta hanteu tëtëp dina kapal mah, maraneh teh moal meunang salamët.  
 32 'Toeloej koe sërdadoe tambang sampan teh ditilas, seug ragrag sampan-  
 33 na ka laoet. 'Barang dek braj beurang, ladjëng Paoeloes mepelingan ka sakabehna, koedoe pada dadaharan; ari lahirna: Ajeuna geus kaopat-wëlas poë ijeu maraneh njá ngadago-dago, teu dadaharan, sarta hanteu pisan barangha-  
 34 kan naon-naon. 'Koe pedah kitoe, kaoela ningëtan ka maraneh, koedoe dadaharan; karana njá eta saratuna pisalamëteun maraneh; karana lëbal maraneh saoerang ge moal aja " noe bakal ragrag  
 35 boeoek salambar tina sirah. 'Sanggeusna ngalahir kitoe, ladjëng njandak roti, sarta <sup>b</sup> moedji soekoer ka Allah, kasak-sian koe sakabeh; dëmi geus disëmple-  
 36 kan, ladjëng didahar. 'Geus kitoe sakabehna djadi gede hate; seug pada dada-

37 haran deui. 'Ari kaoela sadaja noe aja dina kapal, djoemlah doewa rateos toe-  
 38 djoeh poeloeh gënëp djawa. 'Dëmi geus sareubeuheun dadaharanana, toeloej mitjeun gandoem momotan kapal ka laoet,  
 39 malar sina hampang kapalna. 'Barang geus braj beurang, teu njarahöëun ngaran eta daratan; sarta narendjo sesegogan, aja basisirna; geus kitoe karépna, oepama beunang, kapal dek disimpang-  
 40 keun ka dinja. 'Seug toeloej djangkar ditarilas, ditinggalkeun bae dina laoet, sarta ngoedaran tali kamoedi; tidinja meberkeun lajar noe ti hareup, ditebengkeun kana angin, bari toeloej kapalna  
 41 dibënérkeun ka eta basisir teja. 'Ana noedjoe ka ènggon, noe dihapit koe laoet kentja-katoehoeëunana, toeloej kapal teh kandas ka dinja; ° ari ti hareupna nangkod pageuh, teu gëdag-gëdag atjan, tatapi ari toekangna mah bëdjad, tina  
 42 bawaning bangët kaseblok ombak. 'Dëmi parëmpoegan sërdadoe, sakitan-sakitan dek dipaahan, soepaja oelah aja noe ngo-  
 43 djaj, toeloej minggat. 'Tatapi ari kapala mah, koe bawaning hajang noeloeng ka Paoeloes, toeloej mëgataan ka pikarëpeun sërdadoe, sarta marentah, jen saha-saha noe bisa ngodjaj koedoe ti heula bae toetoeboen, sarta toeloej handjat ka  
 44 darat; 'ari noe sadjaba ti dinja mah, sawareh koedoe taroempak papan, noe sawareh deui taroempak bëbëdjadan kapal. Kitoe djalanna noe matak sakabehna nëpi ka darat, sarta pada salamët.

<sup>a</sup> Loek. 21:18. <sup>b</sup> Mat. 14:19. c 2 Kor. 11:25.

### PASAL 28.

Sanggeus kaoela pada salamët, toeloej meunang bedja, <sup>a</sup> eta poelo ngaranna 2 Melita. 'Ari priboomina liwat langkoeng ngoetamakeunana ka kaoela sadaja; karana njijeun doeroekan, sarta kaoela pada dibawa ka djero imah, <sup>b</sup> tina sabab datang hoedjan, djeung sabab keur tiris. <sup>3</sup> 'Dëmi Paoeloes moeloeng pangpoeng sakeupeul, diteundeun kana doeroekan; geus kitoe aja hidji oraj wëlang bidjil, tina kapanasan, seug meulit ka panan-<sup>4</sup> ganana. 'Barang priboomi teh narendjo eta oraj ngambaj dina pananganana, toeloej pada ngomong djeung batoerna: Eta djalma geus tangtoe boga dosa maehan; karana kakara salamët tina laoet, da

koe balesan teu bae meunang hiroep.  
 5 'Tatapi koe andjeunna oraj teh ladjēng dikepretkeun kana seuneu, <sup>c</sup> teu djadi  
 6 sakara-kara. 'Ari panjana djalma teja  
 andjeunna tangtoe pibareuhueun, atawa  
 dadak-sakala roeboeh maot. Dēmi geus  
 lila noenggoean, ana nendjo Paoeloes  
 teu djadi kitoe-kijeu, toeloej ganti panja-  
 nana, ari aromongna, <sup>d</sup> jen andjeunna  
 teh batara. <sup>a</sup> p. 27: 26. <sup>b</sup> 2 Kor. 11: 27.

<sup>c</sup> Mark. 16: 18. <sup>d</sup> p. 14: 11.

7 Ari gēgēden poelo eta, djēnēngan Poe-  
 blioes, kagoengan pakowon deukeut ka  
 eta ēnggon teja; ladjēng ngakoe ka kae-  
 oela sadaja, diandjrēkken tiloe poë,  
 s sarta soemejah pisan. 'Dēmi rama Poe-  
 blioes teh keur ebog moerijang sarta  
 kabeuratan gētih. Ladjēng Paoeloes tja-  
 lik ka dinja, sarta sanggeus nēnēda, seug  
<sup>a</sup> ditoempangan panangan, didamang-  
<sup>9</sup> keun. 'Geus kitoe djalma noe sedjen ge,  
<sup>b</sup> sakoer noe boga panjakit dina poelo  
 eta, seug ngadareuhueusan, toeloej pada  
 10 ditjageurkeun. 'Sarta eta teh pada hor-  
 mat ka kaoela sadaja, reja katjida pa-  
 hormatanana; samalah keur mangsa  
 kaoela rek arindit, pada njoekoep pibē-  
 kkleum kaoela. <sup>a</sup> Mark. 16: 18. <sup>b</sup> Mat. 4: 24.

11 Sanggeus meunang tiloe boelan, toe-  
 loej kaoela sadaja lajar, toempak kapal  
 ti Aleksandri, anoe mantas eureun di  
 poelo eta keur oesoem tiris; ari tjitjiren  
 12 kapal teh Kastor djeung Poloek. 'Tidinja  
 datang ka nagara Sirakoesa, sarta ngag-  
 13 rēreb meunang tiloe poë. 'Ari ti dinja  
 lajar teh ngoeriling, toeloej datang ka  
 nagara Regioem; kaheuleutan koe sapoē  
 aja angin ti kidael, noe matak kadoewa  
 poēna kaoela daratang ka nagara Poe-

14 teoli. 'Di dimja manggih doeloer-doeloer;  
 ari eta noenoehoen ka kaoela sadaja,  
 soepaja ngandjrēk di maranehanana wa-  
 tēs toedjoeh poë. Geus kitoe kaoela pada  
 15 toeloej ka nagara Roem. 'Ari doeloer-  
 doeloer noe di dinja, sapedad geus ngad-  
 enge tina hal kaoela sadaja, toeloej  
 marapagkeun nēpi ka Pasar Apioes  
 sarta ka Pamondokan Tiloe. Barang eta  
 teh katingali koe Paoeloes, ladjēng moe-  
 dji soekoer ka Allah, sarta djadi gēde  
 manabha.

16 Mangsa kaoela geus daratang ka  
 Roem, sakitan-sakitan koe kapala teja  
 toeloej disanggakeun ka koemēndang

djaga-baja; <sup>a</sup> tatapi Paoeloes mah diwi-  
 dian imah-imah koemaha kasoekaānana  
 bae, barēng djeung hidji sērdadoo noe ba-  
 17 koe ngadjaga andjeunna. 'Ari geus kitoe,  
 sanggeusmeunang tiloe poë ladjēng Paoe-  
 loes ngahatoeranan tjalik ka sadajana  
 noe djadi loeloegoe oerang Jahoedi.  
 Dēmi geus koempoel, ladjēng misaoer  
 kijeu ka darinja: Eh, saderek-saderek!  
 kaoela teh, <sup>b</sup> noe teu boga kasalahan ka  
 bangsa oerang, atawa kana adat karoeho-  
 en, datang ka dibarogod, ti Jēroesa-  
 lem diselekehun ka leungeun oerang  
 18 Roem. 'Sanggeusna oerang Roem teh  
 mariksa ka kaoela, sēdjana dek ngaleu-  
 paskeun, <sup>c</sup> sabab kaoela hanteu boga ka-  
 salahan anoe mandjing dihoekoem paeh.  
 19 'Tatapi eta teh koe oerang Jahoedi dila-  
 wan, noe matak raraasaān kaoela koedoe  
<sup>d</sup> apel ka sang praboe; lain pisan koe  
 sabab kaoela aja pingēlakkeuneun noe  
 20 sabangsa djeung kaoela. 'Kitoe poer-  
 wana sampejan koe kaoela dihatoeranan  
 ka dijeu, hajang patēpang sarta tjetja-  
 rijos ka sampejan teh; karana <sup>e</sup> koe tina  
 pangarēp-ngrāp Israel noe matak ka-  
 21 oela ditērapan ijeu <sup>f</sup> rante. 'Ari walona-  
 nana ka Paoeloes: Kaoela hanteu nampa  
 soerat ti Joedia pērkawis sampejan,  
 sarta doeloer-doeloer noe datang ka di-  
 jeu taja pisan noe ngabedjakeun atawa  
 ngomongkeun kagorengan ka sampejan.  
 22 'Tatapi kaoela hajang oge ngadenge ti  
 sampejan, hal anoe djadi pangraos sam-  
 pejan; karana moenggoeh eta <sup>g</sup> madhab  
 teja, geus kanjahoan koe kaoela jen di-  
 padoean di mana-mana. <sup>a</sup> p. 24: 23; 27: 3.  
<sup>b</sup> p. 24: 12; 25: 8. <sup>c</sup> p. 26: 32. <sup>d</sup> p. 25: 11.  
<sup>e</sup> p. 23: 6; 26: 6. <sup>f</sup> p. 26: 29. <sup>g</sup> p. 24: 5, 14.

23 Tidinja ka Paoeloes nangtoekeun po-  
 ena. Ari geus kitoe loba pisan noe datang  
 ka andjeunna, ka pangandjrēkanana; seug  
 Paoeloes netelakeun <sup>a</sup> karadjaān Allah  
 ka darinja, sarta mepeligan, pambrihna  
 soepaja pada datang ka pērtjaja ka Ješes;  
 noe dianggo teh toret Moesa  
 djeung kitab para nabi; lilana ti isoek  
 24 dongkap ka boerit. 'Ari <sup>b</sup> noe sawareh  
 pērtjajaen ka noe dilahirkeun, tatapi  
 noe sawareh deui mah hanteu pērtja-  
 jaeun. 'Pedah teu rēmpoeg djeung ba-  
 toer, toeloej pada moelang, sanggeus  
 Paoeloes ngalahirkeun kasaoeran kijeu:  
 Nja bēnēr pisan noe diandikakeun <sup>c</sup> koe

Roh Soetji lantaran nabi Jésaja ka kaa-  
26 roehoen oerang teja; 'ari pangandikanan:

<sup>a</sup> Maneh geura leumpang ka ijeu bangsa,  
sarta bedjaan kijeu: Maraneh bakal ngadenge  
koe tjeuli, tatapi moal ngaharti;  
sarta bakal molotot koe panon, tatapi  
27 moal nendjo. 'Karana ijeu bangsa geus  
djadi mintoel hatena, ari tjeulina hese  
ngadengena, sarta panonna geus dipeureumkeun;  
soepaja oelah narendjo koe panon, djeung oelah ngadareng  
koe tjeuli, djeung oelah ngaharti koe hate,  
djeung oelah tarobat, sarta oelah di-  
28 tjaegerkeun koe kami. 'Koe sabab kitoe,  
koedoe kanjahokeun koe sampejan, <sup>e</sup> ka-

salamétan Allah teh geus dikintoenkeun  
ka oerang kapir, sarta eta teh tangtoe  
29 ngadarengkeun. 'Sanggeus Paoeloes  
ngalahir kitoe, toeloej oerang Jahoedi  
teh maroelang, bari rosa pisan papadeoanana djeung batoer. <sup>a</sup> p. 20:25; 26:22.  
<sup>b</sup> p. 17:4. <sup>c</sup> 2 Petr. 1:21. <sup>d</sup> Jés. 6:9, 10. <sup>e</sup> p. 13:46.

<sup>30</sup> Dëmi Paoeloes teh tjalkna dina boemi  
beunang njewa, doewa taoen lilana,  
djeung narima ka sakoer noe ngadeu-  
31 heusan; 'sarta ngoewarkeun karadjaaän  
Allah teja, djeung ngawoeroek tina hal  
Goesti Jesoes Kristoes bari kalangkoeng  
" loedeung; taja noe ngalahangan.

<sup>a</sup> p. 4:29; 14:3; Ep. 6:20.

## SĒRAT TI RASOEL PAOELOES KA OERANG ROEM.

### PASAL 1.

Sērat kaoela Paoeloes, <sup>a</sup> abdi Jesoes  
Kristoes, <sup>b</sup> rasoel beunang njaoer, <sup>c</sup>  
2 dimoehoengkeun kana Indjil Allah, 'noe  
koe Allah didjangdjikeun ti bacheula, <sup>d</sup>  
koe lantaran nabi-nabina, dina Kitab  
3 soetji, 'tina hal Poetrana, <sup>e</sup> noe mëdal  
tina toeroenan Dawaed, moenggoehing  
4 daging soteh; 'noe geus diboektikeun  
sarta sajaktina jen <sup>f</sup> Poetra Allah, moeng-  
goeh tina Roh kasoetjian, koe lantaran  
tanghina ti noe maraot, nya eta Jesoes  
5 Kristoes, Goesti oerang; 'anoe djadi lan-  
taran <sup>g</sup> kaoela geus pada nampa sih-  
koernija djeung karasoelan, baris mi-  
gawe nganoetkeun kana përtjaja dina  
6 djénenganana; 'dalih maraneh ge kab-  
ilang ka dinja, eh sadaja <sup>h</sup> noe beu-  
7 nang njaoer Jesoes Kristoes; - 'doemata-  
teng sadajana <sup>i</sup> kaäsh Allah, noe aja  
di nagara Roem, <sup>j</sup> djalma saroetji beu-  
nang njaoer. <sup>k</sup> Moegi-moegi maraneh  
pada dipaparin sih-koernija reudjeung  
kasénangan ti Allah, Rama oerang, sarta  
ti Goesti Jesoes Kristoes! <sup>a</sup> Gal. 1:10.

<sup>b</sup> Lal. 26:16. <sup>c</sup> Gal. 1:15. <sup>d</sup> p. 3:21; 16:25;  
Tit. 1:2. <sup>e</sup> Lal. 13:23. <sup>f</sup> Lal. 13:33, 34; 1 Tim.  
3:16; 1 Petr. 3:18. <sup>g</sup> Ep. 3:8. <sup>h</sup> p. 9:24. <sup>i</sup> Kol.  
3:12. <sup>j</sup> 1 Kor. 1:2. <sup>k</sup> 2 Kor. 1:2.

<sup>8</sup> Kaoela mimiti moedji soekoer ka Al-  
lah kaoela, lantaran Jesoes Kristoes,  
koe karana maraneh sakabeh, tina sa-  
bab kapërtjajaän maraneh kawëntar-  
9 keun di saalam-doeny. 'Karana <sup>a</sup> Allah,  
noe dikawoelaän koe kaoela téroes reu-  
djeung hate, dina Indjil Poetrana, nya  
eta noe djadi saksi kaoela, jen kaoela  
10 teu loewang <sup>b</sup> ingët ka maraneh; 'sa-  
lawasna kaoela dina panëda njohoenk-  
keun, <sup>c</sup> moegi-moegi kaoela diparëng-  
keun koe pangërsa Allah meunang ka-  
noegrahan, sing bisa népoengan sakali  
11 ka maraneh. 'Karana <sup>d</sup> kaoela hajang  
pisan papanggih djeung maraneh, sang-  
kan kaoela ka maraneh bisa mere pa-  
sihan sipat rohani, soepaja maraneh  
12 dikoewatkeun; 'tégënsa teh kaoela di  
maraneh hajang barëng dililipoer, koe  
kapërtjajaän oerang noe sasama, nya koe  
13 kapërtjajaän maraneh sarta kaoela. 'Ta-  
tapi kahajang kaoela, eh doeloer-doe-  
loer! maraneh oelah teu njaraho, jen  
kaoela geus rëmën pisan aja angkanan  
ngadatangan ka maraneh, dëmi nëpi ka  
ajeuna <sup>e</sup> aja halangan; noe dipambrih  
soepaja kaoela di maraneh ge aja beu-  
nang saeutik-eutikeun, tjara di oe-  
14 rang kapir sedjen.'Ari ka oerang Joenani

sarta ka noe lain Joenani, ka noe pintér sarta ka noe bodo, <sup>f</sup> kaoela roemasa 15 hoetang. 'Koe sabab kitoe, moenggoeh diri kaoela panteg nya soeka, ka marnéh ge, anoe aja di Roem, ngoewar-  
16 keun Indjil. 'Karana kaoela <sup>g</sup> hanteu mikaera ka Indjil Kristoes; karana <sup>h</sup> eta teh kawasa ti Allah, didjadikeun matak salaméh ka oenggal-oenggal djalma noe përtjaja, <sup>i</sup> ka oerang Jahoedi heula, sarta ka oerang Joenani ongkoh.  
17 'Karana ari <sup>j</sup> kabénéran Allah teh di-ebrehkeun dina djéro eta, ti përtjaja kana përtjaja, sakoemaha noe geus di-oengélkeun dina Kitab kijeu; <sup>k</sup> Ari djalma noe bénér pihiroepeunana teh koe ka-përtjajaän. <sup>a</sup> Pil. 1 : 8. <sup>b</sup> Ep. 1 : 16. <sup>c</sup> p. 15 : 23, 32.  
<sup>d</sup> 1 Tes. 3 : 10. <sup>e</sup> p. 15 : 22. <sup>f</sup> 1 Kor. 9 : 16. <sup>g</sup> 2 Tim. 1 : 8, 12. <sup>h</sup> 1 Kor. 1 : 18. <sup>i</sup> p. 2 : 9. <sup>j</sup> p. 3 : 21; 10 : 3. <sup>k</sup> Hab. 2 : 4.

18 Karana ari běběndoening Allah teh diébrehkéun ti sawarga toemérap ka saniskara kamasijsatan djeung kadorkaän djalma, noe pada ngadingdingan 19 kajaktian koe kadorakaän.'Rehna <sup>a</sup> anoe beunang dikanjahokeun hal Allah teh, eta geus njata di djalma; karana koe 20 Allah geus dimjatakeun ka darinja. 'Karana ari sipat Allah noe teu katendjo koe panon, kawasana noe langgëng sarta djeung kaägoenganana, eta ti barang ngadjadikeun alam-doenga, <sup>b</sup> kanjahoan sarta kadjoedi tina dadamélanana, manana djalma teh taja pigeusaneun nam-  
21 pik salah. 'Sababna sangkilang njahoëun ka Allah, hanteu ngamoeljakeun, kitoe deui moedji soekoer, koemaha pantésna ka Allah; <sup>c</sup> anggoer pada ngadjadi sijsija dina palikiranana, sarta hatena noe teu boga pangarti teh ngadjadi <sup>d</sup> poëk.  
22 'Ngadarakoekéun maneh pintér, padahal  
23 ngadjadi boeroeng; 'sarta <sup>e</sup> kamoeljaän Allah noe teu keuna roeksak teh koe eta geus digantik koe artja roepa manoesa noe keuna roeksak, kitoe deui koe roepa manoek, sarta roepa sato soekoe opat djeung noe tingkarajap.

<sup>a</sup> Lal. 14 : 17; 17 : 26, 27. <sup>b</sup> Djab. 19 : 2. <sup>c</sup> 2 Radj. 17 : 15; Djab. 62 : 11. <sup>d</sup> Ep. 4 : 18. <sup>e</sup> 2 Radj. 17 : 29; Djab. 106 : 20.

24 Koe sabab kitoe noe matak eta koe Allah geus disérahkeun <sup>a</sup> kana kana-djisian, tina pakarépan hatena, masingna silih-hinakeun awakna djeung batoer.  
25 'Ari koe eta kajaktian Allah teh geus

diganti koe kabohongan, sarta pada njémbah djeung ngabakti kana dadamélan, dileuwihkeun ti noe kagoengan damél, <sup>b</sup> anoe koedoe dipoedji salalang-géngna! Amin. <sup>a</sup> 1 Tes. 4 : 5. <sup>b</sup> p. 9 : 5.

26 Koe sabab kitoe noe matak eta koe Allah geus disérahkeun kana napsoe hina. Da sadalah awewena geus ngaganti lampah oemoem koe noe teu oe-  
27 moem. 'Kitoe deui ari lalaki, geus ninggal make awewe koemaha oemoemna, ari dina napsoena ngéntab ka sasamaná, <sup>a</sup> lalaki migawe kahinaän djeung pada lalaki, sarta pada nampa kana dirina pamalës sasabna, koemaha misti.

<sup>a</sup> 3 Moesa 18 : 22.

28 Djeung sapedah teu soedieun nganja-hokeun ka Allah, noe matak koe Allah geus pada disérahkeun kana pikir nista, masingna pada migawe anoe hanteu pa-  
29 toet: 'wani <sup>a</sup> djédjél koe saroepaning kadorakaän, djinah, kadjoeligan, kapé-réjtitan, kagorengan; pinoeh koe dëngki,  
30 maehan, paseja, tjidra, djahil; 'istorian, oepatan, giroek ka Allah, neungteuingan-an, kamagoengan, soewaban, bisaän ngarang kagorengan, moengpong ka ko-  
31 lot, 'teu boga pangarti, palatjidra tina djangdji, teu boga kanjaahan oemoem;  
32 teu daek rapih, teu karoenaän. 'Dëmi eta teh, <sup>b</sup> sangkilang njahoëun hoekoem Allah, jen anoe migawe kitoe mandjing kana hoekoem pati, lain ngalampahkeun sorangan bae, malah panoedjoeün ka noe migawe kitoe pëtana.

<sup>a</sup> Mat. 15 : 19; 2 Tim. 3 : 2. <sup>b</sup> p. 2 : 14.

## PASAL 2.

Koe sabab kitoe, eh djalma! <sup>a</sup> maneh moal bisa nampik salah, nya saha bae maneh teh noe ngahoekoeman. Karana maneh, satijap-tijap ngahoekoeman ka noe sedjen, nya ngahoekoeman ka diri sorangan; sabab maneh anoe ngahoekoeman teh, migawe pon kitoe ke-  
2 neh. 'Dëmi oerang teh pada njaho, hoe-koeman Allah sarta saestoena ka sakoer  
3 noe migawe kitoe. 'Ari maneh, eh djalma! noe ngahoekoeman ka noe migawe kitoe pëtana, padahal sorangan ge mi-  
gawe, naha maneh boga pikir, jen maneh teh bisa pingédjateun tina hoekoem-  
4 man Allah? 'Naha maneh karah njoemah-keun kana kasoegihan kamoerahana,

djeung kasarehanana, sarta kasabaranana? <sup>b</sup> koetan maneh hanteu njaho, jen kamoerahan Allah teh noengtoen  
 5 diri maneh kana përtobat? 'Dëmi tina sabab kateuasan maneh, sarta hate maneh sangenk kana përtobat, eta maneh ngëlep bëbëndoe pikeun diri maneh, keur <sup>c</sup> poëan bëbëndoe sarta diëbrehkeunana hoekoeman noe adil ti Allah,  
 6 'anoe bakal malës ka hidji-hidji djalma,  
 7 <sup>d</sup> noeroetkeun koemaha pagaweanana bae. 'Ari djalma noe pëngkoeh kana lampah kahadean, anoe njajar kamoeljaän, djeung hormat, sarta kateu-roeksakan, tangtoe dibalës hiroep noe langgëng;  
 8 'tatapi ari djalma noe bahoela mah, noe teu noeroet kana kajaktiam, ari kana kadorakaän mah noeroet, <sup>e</sup> tangtoe di-  
 9 balës wéra djeung bëbëndoe. 'Kasoekéran djeung karoëpkan moenggoeh ka njawa sakoer djalma noe njijeun kagorenjan, ari <sup>f</sup> ka oerang Jahoedi heula,  
 10 sarta ka oerang Joenani ongkoh; 'sabalikna kamoeljaän, djeung hormat, sarta kasnangan moenggoeh ka hidji-hidji djalma noe njijeun kahadean, ari ka oerang Jahoedi heula, sarta ka oerang  
 11 Joenani ongkoh; 'karana <sup>g</sup> moenggoeh di Allah mah hanteu pisan pilih-kasih.  
 12 'Karana sarejana djalma noe geus migawe dosa <sup>h</sup> teu kalawan toret, tangtoe pada tjlaka teu kalawan toret; kitoe deui sarejana djalma noe geus migawe dosa kalawan toret, tangtoe pada di-  
 13 hoekoem koe toret. 'Karana <sup>i</sup> lain noe ngadenege toret, anoe bënér di pajoeneun Allah teh, nja noe ngalampahkeun toret anoe bakal didamél bënér teja mah.  
 14 'Karana lamoen oerang kapir, noe teu boga toret, ti bakatna milampah noe diparentahkeun koe toret, eta noe teu boga toret teh nja djadi toret pikeun  
 15 dirina; 'karana nandakeun <sup>j</sup> jen panggawe toret teh ditoelis dina djëro hatena, ari boedi-rasana miloe djadi saksi, sarta pikiranana ka pada pikiran njalahkeun  
 16 atawa ngabénérkeun, 'keur poëan Allah bakal ngahoekoeman <sup>k</sup> kana rikiping djalma, koe lantaran Jesoes Kristoës, noemoetkeun sakoemaha Indjil kaoela.  
 a p. 3:9—19. b 2 Petr. 3:15. c Sil. 11:4. d Mat. 16:27; 2 Kor. 5:10. e 2 Tes. 1:8. f p. 1:16. g Lal. 10:34. h 1 Kor. 9:21. i Mat. 7:21. Jak. 1:22; 1 Joh. 3:7. j p. 1:32. k Djab. 90:8; 1 Kor. 4:5.

17 Saoepama maneh disëboet Jahoedi,

<sup>a</sup> sarta neuteuh dina toret, djeung moe-  
 18 dji maneh tina hal Allah, 'sarta njaho pangërsana, djeung njoba noe beda-beda, pedah maneh geus diwoeroek toret;  
 19 'sarta maneh ngandëlkeun diri djëdjér djalma lolong, tjahjaning djalma noe aja  
 20 di noe poëk, 'poerah magahan ka noe ireug, poerah ngawoeroek ka noe bodo, boga paroepaëning kanjaho sarta kajak-  
 21 tian dina toret: - 'dëmi maneh, noe magahan ka noe sedjen, <sup>b</sup> naha teu magahan diri sorangan? Noe ngawoeroek jen oelah maling, naha ari maneh so-  
 22 rangan mah maling? 'Noe ngomong jen oelah ngaranjed, naha ari maneh sora-  
 23 ngan mah ngaranjed? Noe geuleuh ka brahala, naha maneh ngarajah barang soetji? 'Noe moedji maneh tina hal toret, naha maneh ngahinakeun ka Allah lan-  
 24 taran ngarëmpak toret? 'Karana padjë-  
 nëngan Allah digogoreng dilébah oerang kapir, tina sabab maraneh, <sup>c</sup> sakoomaha  
 25 noe geus dioengëlkeun dina Kitab. 'Ka-  
 rana ari soenat teh nja soteh mangpaät, lamoen maneh ngestoekeun toret; tatapi oepama maneh ngarëmpak toret mah, eta soenat maneh teh ngadjadi koeloep.  
 26 'Saoepama ajeuna noe koeloep nëtëp-  
 27 keun kana hoekoem toret, naha eta koeloepa teh lain bakal kaitoeng soenat?  
 28 'Djeung ari koeloep toetoeroenan teh, lamoenna ngalampahkeun toret, naha lain bakal ngahoekoeman ka maneh, noe boga aksara djeung soenat, tatapi ng-  
 29 rémpak toret? 'Karana <sup>d</sup> ari Jahoedi teh, lain eta noe lahir; kitoe deui ari soenat teh, lain eta noe lahir dina da-  
 ging; 'enjana mah Jahoedi teh, noe di batin; djeung ari soenat teh, <sup>e</sup> nja noe dina hate, dina sadjëroning roh, lain sadjëro aksara bae; ari noe kitoe teh poedjina lain ti djalma, saestoena ti Allah.

<sup>a</sup> p. 9:4. <sup>b</sup> Mat. 23:3, 4. <sup>c</sup> Jés. 52:5; Jér. 36:23.  
<sup>d</sup> Joh. 8:39; p. 9:7; Kol. 2:11. <sup>e</sup> Moesa 10:16; Jér. 4:4.

## PASAL 3.

Lamoen kitoe mah, naon kaleuwihan  
 2 oerang Jahoedi? atawa naon mang-  
 3 paatna soenat teh? 'Geus tinangtoe reja-  
 reja pisau. Hidji përkara, <sup>a</sup> eta geus di-  
 3 gadoehan pangandika Allah. 'Karana koemaha? Sanadjan noe sawareh hanteu  
 përtjaja, naha eta kateu-përtjajaänana  
 teh <sup>b</sup> bisa ngaloepoetkeun kana kaestoean

4 Allah? 'Eta mah sageuj teuing! Anggoer kijeu djadina: <sup>a</sup> Allah teh sajaktos, <sup>b</sup> ari sakoer djalma mah barohong; sakoemaha noe geus dioeng<sup>c</sup>keun dina Kitab: <sup>d</sup> Soepaja andjeun dil<sup>e</sup>r<sup>f</sup>keun dina sapangandika andjeun, saréng oenggoel samangsa andjeun ngahoekoe-5 man. 'Ari kitoe mah, lamoen kadorakaan oerang ngajaktikeun kana kabénran Allah, eta oerang dek ngomong koe-maha? Naha ari Allah teh hanteu adil, ana ngeunakeun b<sup>g</sup>béndoe ka oerang? (<sup>h</sup> kaoela mitjatoer kitoe teh toeroet bijasana djalma.)'Eta mah sageuj teuing! Ari kitoe pétana, <sup>i</sup> koemaha Allah nja ngahoekoeman doenya? 'Karana sae-pama kajaktian Allah woewoeh tambah koe lantaran bohong kaoela, matak ngadjadikun kamoeljaan, koe naon kaoela koedoe dihoekoeman saperti djalma noe s boga dosa? 'Lain anggoer kaoela pada ngomong, sakoemaha kaoela digogoreng, sarta sakoemaha djalma sawareh madjarkeun jen kaoela ngomong, kijeu: Hajoe, oerang migawe kagorengan, soepaja hade kadjadadjadianana? Djalma kitoe teh bénér pisan ditérapan hoekoem.

<sup>a</sup> 5 Moesa 4 : 7; Djab. 147 : 19; p. 9 : 4. <sup>b</sup> p. 11 : 29.

<sup>c</sup> Tit. 1 : 2. <sup>d</sup> Djab. 116 : 11. <sup>e</sup> Djab. 51 : 6. <sup>f</sup> p. 6 : 19.

<sup>g</sup> 1 Moesa 18 : 25.

9 Djadi ajeuna koemaha? Oerang teh énja aja kaleuwihan? Hanteu pisan-pisan. <sup>a</sup> Karana tadi kaoela geus noedoehkeun ka oerang Jahoedi sarta ka oerang Joenani, jen sakabehna pada di bawah 10 dosa; 'sakoemaha noe geus dioeng<sup>b</sup>keun dina Kitab kijeu; <sup>b</sup> Hanteu aja djalma 11 noe bénér, teu hidji-hidji atjan; 'hanteu aja noe boga pangarti; hanteu aja noe 12 nejangan Allah. 'Sakabehna énggeus njingkir, pada geus taja gawena; hanteu aja noe migawe hade, teu hidji-hidji 13 atjan. 'Ari <sup>c</sup> tikorona astana gorowong; letahna dipake njidra; <sup>d</sup> sadjéroéun bi- 14 wirna aja peurah oraj matih; 'soengoetna <sup>e</sup> pinoh koe sasapa djeung papaitan; 15 'ari <sup>f</sup> soekoena kentjéng kana ngoetjoer- 16 keun gétih; 'karoeksakan djeung kati- 17 wasan aja dina djalanna; 'sarta ari dja- 18 lan kasalamétan koe eta teu dikanjara- 19 hokeun; 'di <sup>g</sup> hareupeun panouna taja pisau sijean koe Allah. <sup>a</sup> p. 1 : 2; 11 : 32.

<sup>b</sup> Djab. 14 : 1—3. <sup>c</sup> Djab. 5 : 10. <sup>d</sup> Djab. 140 : 4.

<sup>e</sup> Djab. 10 : 7. <sup>f</sup> Sil. 1 : 16; Jés. 59 : 7, 8. <sup>g</sup> Djab. 36 : 2.

19 Dëmi oerang teh pada njaho, sanis-kara noe didawoehkéun koe toret, di-dawoehkéunana teh ka sakoer noe di bawah toret; sangkan sadajana djalma pada katjotjokan soengoetna, djeung soepaja sadoenya kabeuh mandjing hoe-20 koeman di pajoeneun Allah. 'Sababna daging teh <sup>a</sup> moal aja noe bakal didamél bénér di pajoeneun Allah koe gawe toret mah; karana <sup>b</sup> toret teh lantaran 21 nganjahokeun kana dosa. 'Dëmi mangsa ajeuna <sup>c</sup> kabénran Allah teh geus di-ebrehkeun teu karana toret, geus dipértelakeun koe toret sarta koe para nabi: 22 'nja eta teja kabénran Allah koe lan-taran përtjaja ka Jesoes Kristoes, pi-keun sakoer djeung ka sakoer noe përt-23 tjaja; karana <sup>d</sup> hanteu aja bedana. 'Karana sakabeh geus pada migawe dosa, djeung pada kasépihan kamoeljaan Allah; 24 'sarta didamél bénér teh paparin, <sup>e</sup> tina sih-koernijana, koe lantaran pang-25 néboes di djéro Kristoes Jesoes; 'noe geus dipintonkeun koe Allah djadi <sup>f</sup> pang-raphih, lantaranana përtjaja ka gétihna; kér-sana nandakeun kaädilanana, tina sabab <sup>g</sup> ngadjueunkeun dosa noe dipi-lampah tadina, keur mangsa Allah sa-26 bar; 'kér-sana nandakeun kaädilanana dina mangsa ajeuna; soepaja salira an-djeunna <sup>h</sup> adil, sarta ngadamél bénér 27 ka sakoer noe përtjaja ka Jesoes. 'Djadi ajeuna pamoedji teh di mana? Geus di-ingkar. Koe hoekoem naon? koe hoekoem përtjaja. 'Koe sabab kitoe, ari poetoesan kaoela, djalma didamél bénér teh koe lantaran përtjaja, lain lantaran gawe 29 toret. 'Ari Allah teh, naha karah ngan Allah oerang Jahoedi bae? <sup>i</sup> lain Allah oerang kapir keneh? Nja Allah oerang 30 kapir keneh. 'Tina sabab Allah teh noenggal, noe bakal ngadamél bénér ka djalma disoenaat tina lantaran përtjaja, kitoe deui ka djalma koeloep koe lan-31 taran përtjaja. 'Djadi lamoen kitoe mah, naha oerang teh ngeuweuhkeun toret koe lantaran kapértjajaan? Eta mah sageuj teuing! <sup>j</sup> Énjanan oerang teh ma-geuhkeun toret.

<sup>a</sup> Gal. 2 : 16. <sup>b</sup> p. 7 : 7.  
<sup>c</sup> p. 1 : 17; 4 : 6; Pil. 3 : 9. <sup>d</sup> p. 10 : 12. <sup>e</sup> Lal. 13 : 38; Ep. 2 : 8. <sup>f</sup> 2 Moesa 25 : 17; 2 Kor. 5 : 19.  
<sup>g</sup> Lal. 17 : 30. <sup>h</sup> 1 Joh. 1 : 9. <sup>i</sup> p. 10 : 12.  
<sup>j</sup> p. 8 : 4.

## PASAL 4.

Eta oerang ajeuna rek mitjatoer koemaha, Ibrahim, " karoehoan oerang teja, meunang naon beubeunangan da<sup>2</sup> ging? 'Karana saoepama Ibrahim dibēnēkeun teh lina lantaran panggawe, andjeunna meunang poedji; tatapi lain <sup>3</sup> ti pajoeneun Allah. 'Karana koemaha pilahir dina Kitab<sup>b</sup> Ibrahim pērtjaja ka Allah, sarta eta koe Allah diētang-<sup>4</sup> keun djawi kabēnēranana. 'Dēmi djalma noe digawe, boeroehanana lain diitoeng asoep paparin, <sup>c</sup> diitoengna teh asoep <sup>5</sup> pamajar hoetang. 'Sabalikna, djalma noe hanteu digawe, tapina pērtjaja ka noe ngadamēl bēnēr ka djalma doraka teja, eta pērtjajana teh diētangkeun djadi <sup>6</sup> kabēnēranana. 'Sapērti Dawoed ge ngalahirkeun salamēt eta djalma noe diētangkeun bēnēr koe Allah teu karana <sup>7</sup> panggawe; 'nja kijeu: <sup>d</sup> Salamēt djalma, noe dihampoera kamasijsatanana, noe di-<sup>8</sup> lipoetan dosana! 'Salamēt djalma noe teu diētangkeun dosana koe Pangeran! <sup>e</sup> 'Dēmi eta panggalahirkeunana salamēt teh, naha woengkoel ninggang ka noe disoenatan bae, <sup>f</sup> atawa ka noe koeloep ongkoh? Karana tje<sup>g</sup> kaoela tadi, jen Ibrahim pērtjajana diētangkeun djadi <sup>10</sup> kabēnēranana. 'Ari eta diētangkeun teh koemaha? mangsa Ibrahim geus disoenatan, atawa keur mangsa koeloep? Lain keur mangsa geus disoenatan, nja <sup>11</sup> keur mangsana koeloep. 'Sarta pang-nampana <sup>f</sup> tanda soenat teh, minangka tjap kabēnēraning pērtjajana, noe aja mangsa andjeunna koeloep; soepaja andjeunna <sup>g</sup> djadi piramaeun sakoer djalma noe koeloep pērtjaja, sangkan kabēnēran teh diētangkeun ka maraneha-<sup>12</sup> nana deui; 'djeung deui soepaja andjeunna djadi piramaeun djalma disoenat, kitoe soteh ka noe lain disoenat bae, sarta djeung noeroetkeun tapak kapērtjajaān rama oerang Ibrahim, keur <sup>13</sup> mangsana koeloep teja. 'Karana lain lantaran lain toret eta Ibrahim atawa toeroenanana pangmeunangna pērdjangdjian teh, <sup>h</sup> jen andjeunna bakal diwaris sadjagat teja, estoena mah lantaran tina kabēnēranana pērtjaja. <sup>14</sup> 'Karana <sup>i</sup> saoepama djalma noe boga toret teh ahli waris, kapērtjajaān teh gaplah, ari pērdjangdjian teh dieuweuh-

<sup>15</sup> keun. 'Karana ari toret teja ngajakeun bēbēndoe; karana <sup>j</sup> di mana taja hoekoem, di dinja kitoe deui taja pang-<sup>16</sup> rēmpak. 'Kitoe noe matak eta teh lantaran tina pērtjaja, soepaja bidjilna ti sih-koernija; sangkan pērdjangdjian teh tētēp pikeun sakabeh toeroenan; lain woengkoel pikeun anoe boga toret bae, nja kitoe deui pikeun anoe boga kapērtjajaān Ibrahim, anoe djadi rama oerang <sup>17</sup> sakabeh, '(sakoemaha noe geus dioengēlk-keun dina Kitab: <sup>k</sup> Maneh teh koe kami geus didjadikeun bapa mangpirang-pirang bangsa) di pajoeneun Allah, noe geus dipērtjaja koe andjeunna, noe ngahiroepan ka noe paraeh, sarta <sup>l</sup> njaoer barang noe areuweuh, kawas geus beh <sup>18</sup> aja. 'Ari Ibrahim pērtjajana teh ngarēp-ngarēp anoe lain piarēp-arēpeun, nja eta jen andjeunna bakal djadi rama mangpirang-pirang bangsa, sakoemaha pangandika teja: <sup>m</sup> 'Pikitoeūn toeroenan <sup>19</sup> maneh. 'Sarta pērtjajana hanteu hantjer, <sup>n</sup> teu ningali ka salirana pribadi, noe sapērti geus maot, pedah <sup>o</sup> joeswana geus meh saratoes taoen; kitoe deui <sup>20</sup> <sup>p</sup> jen pianakan Sarah geus paeh; 'djeung hanteu mangmang maito kana pērdjangdjian Allah; anggoer beuki pageuh pērtjajana, sarta njanggakeun hormat ka <sup>21</sup> Allah; 'tigin pisan dina manahna, jen anoe geus didjangdijkeun, Allah mah <sup>22</sup> langkoeng kawasa ngadjadikeun. 'Kitoe noe matak eta diētangkeun djadi <sup>23</sup> kabēnēranana teh. 'Dēmi hal eta teh, jen diētangkeun djadi kabēnēranana teja, noe matak ditoeliskeun, lain tina sabab <sup>24</sup> Ibrahim bae; 'nja <sup>q</sup> tina sabab oerang ongkoh, rehna bakal diētangkeun deui pikabēnēraneeun oerang, tēgēsna ka sakoer noe pērtjaja ka noe geus nanghikeun Jesoes, Goesti oerang, ti noe ma-<sup>25</sup> raot. 'Nja eta Jesoes <sup>r</sup> geus diserahkeun tina sabab dosa oerang, sarta geus ditanghikeun tina sabab oerang didjadikeun bēnēr.

<sup>a</sup> Jes. 51:2, b 1 Moesa 15:6;  
Gal. 3:6. c p. 11:6. d Djab. 32:1, 2. e p. 3:29, 30.  
<sup>f</sup> 1 Moesa 17:11. g Gal. 3:7. h 1 Moesa 18:18.  
<sup>i</sup> Gal. 3:18. j p. 3:20; 5:13; 7:8. k 1 Moesa 17:5. l Jös. 48:13. m 1 Moesa 15:5. n Ibr. 11:12.  
<sup>o</sup> 1 Moesa 17:17. p 1 Moesa 18:11; Ibr. 11:11.  
<sup>q</sup> p. 15:4. r p. 5:10; 8:32.

## PASAL 5.

Ari oerang teh, rehna geus didamēl abēnēr lantaran tina pērtjaja, <sup>s</sup> pada

rapih djeung Allah, koe lantaran Goesti  
 2 oerang Jesoes Kristoës. 'Nja koe eta  
 keneh, noe matak oerang, lantaran tina  
 përtjaja, <sup>b</sup> bisa moeroe kana eta sih-koern  
 ija, noe <sup>c</sup> ditëtëpau koe oerang, sarta  
 bari moedji koe <sup>d</sup> pangarép-ngrarép kana  
 3 kamoeljaän Allah. 'Sarta lain sakito  
 eun bae, samalah oerang <sup>e</sup> moedji deui  
 koe kasoekérwan; rehna geus pada njaho,  
<sup>f</sup> jen kasoekérwan teh njijeun kamantépan;  
 4 'ari kamantépan teh njijeun kaestoean,  
 sarta kaestoean teh njijeun pangarép-  
 5 ngrarép; 'ari pangarép-ngrarép teja <sup>g</sup> moal  
 ngerakeun, tina sabab <sup>h</sup> kaäsihan Allah  
 geus dikoetjoerkeun kana djéro hate  
 oerang, koe Roh Soetji, noe geus dipa  
 6 sihkeun ka oerang. 'Karana mangsa  
 oerang arapës keneh, Kristoës teh, <sup>i</sup> keur  
 waktoe noe pasti, poepoes, nalangan ka  
 7 djalma doraka.'Seuseut manggil djalma,  
 noe daek paeh nalangan ka djalma noe  
 bénér; karana ka djalma noe hade mah  
 sok radjeun aja oge anoë wani nalangan  
 8 paeh. 'Tatapi ari Allah mah <sup>j</sup> nawiskeun  
 kaäsihanana ka oerang, nja koe hal Kristoës  
 poepoes nalangan ka oerang, keur  
 mangsa oerang teh masih pada dosa.  
 9 'Soemawonna ajeuna, sanggeusna oerang  
 didamél bénér <sup>k</sup> koe gëtihna, tangtoe  
 oerang koe andjeunna dilopoetkeun  
 10 tina <sup>l</sup> bëbëndoe. 'Karana nadjan oerang  
 keur mangsa <sup>m</sup> ngamoësoeh, dirapih-  
 keun djeung Allah koe poepoesna Poëtra  
 Allah, soemawonna ajeuna, sanggeusna  
 dirapihkeun, tangtoe oerang disalamët-  
 11 keun koe hiroepna. 'Sarta lain sakito  
 eun bae, samalah oerang moedji deui  
 koe hal Allah, djalanna Goesti oerang  
 Jesoes Kristoës, anoë djadi lantaran oer-  
 rang ajeuna geus nampa eta karapihan  
 teja. <sup>a</sup> Jes. 32 : 17; Ep. 2 : 14, <sup>b</sup> Ep. 2 : 18; 3 : 12;  
 Ibr. 10 : 19; <sup>c</sup> 1 Kor. 15 : 1; <sup>d</sup> Kol. 1 : 27; <sup>e</sup> 1 Petr.  
 4 : 13; <sup>f</sup> Jak. 1 : 3; <sup>g</sup> Djib. 34 : 6; <sup>h</sup> 1 Joh. 4 : 12, 13.  
<sup>i</sup> Gal. 4 : 4; <sup>j</sup> p. 8 : 32; <sup>k</sup> 1 Joh. 4 : 10; <sup>l</sup> Kol. 1 : 20.  
<sup>l</sup> p. 1 : 18; <sup>2</sup> 8; <sup>3</sup> 5; <sup>m</sup> p. 8 : 7.

12 Sababna, <sup>a</sup> tjara koe sahidji manoesa  
 dosa teh geus asoep ka doenya, djeung  
 ari koe lantaran dosa teh maot; sarta  
 djalanan kitoe maot teh geus maret ka  
 sakabeh djalma, rehna sakabeh geus pa-  
 13 da migawe dosa. 'Karana nëpi kana toret  
 dosa teh geus aja di doenya; tatapi <sup>b</sup> la-  
 moen taja hoekoem mah, dosa teh moal  
 14 diitoeng-itoeng. 'Parandene maot teh  
 moerba bae ti Adam nëpi ka Moesa,

masih ka noe lain milampah dosa saroe-  
 pa djeung pangrëmpak Adam, <sup>c</sup> anoë djadi  
 toeladan ka eta noe rek soemping teja.  
 15 'Tatapi saperti kasalahan teja, lain kitoe  
 pasihan koernija mah. Karana ari koe  
 kasalahananana <sup>d</sup> noe hidji eta noe reja teh  
 paeh, soemawonna sih-koernija Allah,  
 kitoe deui pasihan <sup>e</sup> anoë datang tina  
 koernija eta hidji manoesa Jesoes Kristoës  
 mah kalangkoeng djembarna ka  
 16 noe reja. 'Sarta lain saperti koe kasala-  
 han noe hidji manoesa teja, eta pasihan  
 mah. Karana ari siksaän teh nja tina  
 kasalahan hidji mawa kana hoekoeman;  
 tatapi ari pasihan koernija mah tina ka-  
 salahan reja-reja mawa kana kabénérwan.  
 17 'Karana ari koe kasalahan hidji, maot  
 teh geus moerba koe noe hidji manoesa  
 teja, soemawonna sakoer noe nampa  
 kadjémbaranana koernija sarta djeung  
 pasihan kabénérwan teja mëngke pada  
 moerba dina hiroep koe eta hidji ma-  
 18 noesa Jesoes Kristoës. 'Djadina saperti  
 koe kasalahan hidji, matak djalma sakab-  
 beh geus kakeunaän hoekoeman, nja  
 kitoe deui koe kabénérwan hidji, matak  
 djalma sakabeh dikeunaän kabénérwan  
 19 mawa kana hiroep. 'Karana saperti koe  
 pamoengpang hidji manoesa, matak noe  
 reja teh geus djadi dosa, nja kitoe deui  
 koe <sup>f</sup> panganoet hidji manoesa, matak  
 noe reja teh bakal didjadikuen bénér.  
 20 'Ari moenggoeh toret mah, <sup>g</sup> pangda-  
 tangna soepaja kasalahan teh tambah;  
 dëmi dimana dosa geus tambah, eta di-  
 dinja sih-koernija teh woewoeh lang-  
 21 koeng-langkoeng pisan; 'soepaja, saperti  
 dosa geus moerba, lantaranana maot,  
 eta sih-koernija teh nja kitoe deui moer-  
 ba, lantaranana kabénérwan, mawa kana  
 hiroep noe langgëng; noe djadi djalan,  
 Jesoes Kristoës, Goesti oerang.

<sup>a</sup> 1 Moesa 2 : 17; 3 : 6; 1 Kor. 15 : 21; <sup>b</sup> p. 4 : 15.  
<sup>c</sup> 1 Kor. 15 : 45; <sup>d</sup> 1 Kor. 15 : 22; <sup>e</sup> Joh. 1 : 16, 17.  
<sup>f</sup> Pil. 2 : 8. <sup>g</sup> Gal. 3 : 19.

## PASAL 6.

Eta oerang ajeuna rek mitjatoer koe-  
 maha? Naha oerang rek tëtëp dina  
 dosa, <sup>a</sup> soepaja sih-koernija teh tambah?  
<sup>b</sup> 'Eta mah sageuj teuing! Ari oerang teh,  
 noe geus paeh ti dosa, koemaha nja rek  
<sup>c</sup> hiroep keneh dina dosa? 'Naha maraneh  
 teu njaraho, jen oerang, <sup>b</sup> sakoer noe  
 geus dibanjoean ka Kristoës Jesoes, eta

oerang dibanjoean teh kana poepoesna?

<sup>4</sup> 'Djadi oerang teh <sup>c</sup> geus dikoeboer reudjeung, koe lantaran pangbanjoe, dina poepoesna; soepaja, saperti Kristoes geus ditanghikeun ti noe paraeh koe kamoeljaän Rama, eta oerang nja kitoe deui loemampah teh <sup>d</sup> kalawan anjaring hi-  
5 roep. 'Karana lamoen oerang geus djadi toenggal satangkal djeung andjeunna <sup>e</sup> dina ngiring poepoesna, geus tangtoe oerang kitoe deui dina ngiring tanghina;  
6 'sapedah oerang geus pada njaho, <sup>f</sup> kamanoeaän oerang heubeul teh geus digantoeng reudjeung dina kai-dipalang, soepaja <sup>g</sup> badan dosa teh dileungitkeun, sangkan oerang oelah ngawoela deui  
7 kana dosa. 'Karana ari noe geus paeh mah, eta teh geus dibenärkeun tina dosa.  
8 'Dëmi satijap-tijap oerang geus miloe paeh ka Kristoes, <sup>h</sup> eta oerang përtjaja, jen oerang teh kitoe deui bakal miloe  
9 hiroep; 'da oerang pada njaho, Kristoes, sanggeusna ditanghikeun ti noe paraeh,  
10 hanteu poepoes deui; ari maot teh geus moerba ka andjeunna. 'Karana ari poepoesna teh, <sup>i</sup> geus poepoes sapi-  
11 sian pikeun dosa; sarta ari hiroepna teh, hiroep bade ka Allah. 'Nja kitoe deui maraneh, masing ngangkeuhkeun diri maraneh teh geus paeh ti dosa, tatapi hiroep bade ka Allah, di djero Kristoes Jesoes, Goesti oerang. <sup>a p. 5:50. b Gal. 3:27.</sup>

<sup>c</sup> Kol. 2:12; 3:3. <sup>d</sup> p. 7:6. <sup>e</sup> 2 Tim. 2:11.

<sup>f</sup> Gal. 5:24. <sup>g</sup> Kol. 2:11. <sup>h</sup> Gal. 2:19, 20; Kol.

3:3, 4. <sup>i</sup> Wahj. 1:18. <sup>j</sup> Ibr. 9:26—28.

<sup>12</sup> Koe sabab kitoe, dosa teh oelah sina moerba dina djero badan maraneh noe keuna paeh, matak djadi noeroetkeun  
13 napsoena. 'Sarta <sup>a</sup> anggahota maraneh oelah dibikeun ka dosa baris pakarang kadorakaän; <sup>b</sup> nja moedoe njanggakeun maraneh sakoedjoer ka Allah, pedah noe geus djadi hiroep ti noe paraeh, sarta anggahota maraneh sanggakeun ka Allah  
14 baris pakarang kabenäran. 'Karana dosa teh moal bisa moerba ka maraneh; sa-  
pedah maraneh lain di bawah hoekoem, nja di bawah koernija. <sup>a p. 7:5. b p. 12:1.</sup>

<sup>15</sup> Djadi ajeuna koemaha? Oerang teh naha rek migawa dosa, tina sabab oerang lain di bawah hoekoem, aja di bawah  
16 koernija? Eta mah sageuj teuning! 'Naha maraneh teu njaraho, saha-saha noe koe maraneh diselehan diri, sedja djadi ka-

woelana, noeroetkeun parentahna, <sup>a</sup> eta maraneh nja kawoelana noe ditoeroet teja, boh ka dosa matak paeh, boh kana  
17 kaänoetan matak kabenäran? Tatapi soekoor ka Allah, pedah maraneh tadina kawoelaning dosa, dëmi geus djadi anoet téroes reudjeung hate kana <sup>b</sup> toeladan pangwoeroek, anoe diselehhkeun ka mara-  
18 neh teja; 'sarta maraneh, <sup>c</sup> sanggeusna dimerdikakeun tina dosa, didjadikeun  
19 kawoelaning kabenäran. 'Kaoela mitjatoer kitoe teh <sup>d</sup> sakoemaha bijasa djalma, tina kahengkeran daging maraneh. Ari saperti maraneh tadina ngoemawoela-  
keun anggahota maraneh <sup>e</sup> kana kana-  
djisan djeung kana kadorakaän, baris djadi kadorakaän, moedoe ajeuna nja kitoe deui ngoemawoelakeun anggahota maraneh teh kana kabenäran, baris djadi  
20 kasoetjian. 'Karana keur mangsa maraneh <sup>f</sup> kawoelaning dosa teja, eta maraneh harita mërdika moenggoeh kana  
21 kabenäran. 'Ari mangsa harita teh maraneh boga boewah naon tina lampah noe dipikaera koe maraneh ajeuna? <sup>g</sup> karana ari panoengtoenganana nja eta maot.  
22 'Dëmi mangsa ajeuna mah, sanggeus maraneh dimerdikakeun tina dosa sarta dikoemawoelakeun ka Allah, maraneh boga boewah teh <sup>h</sup> matak ngadjadikueun kasoetjian, sarta <sup>i</sup> ari panoengtoenga-  
23 nana nja eta hiroep noe langgëng. 'Karana <sup>j</sup> ari bajaranana dosa teh nja eta maot; tatapi <sup>k</sup> ari pasihan koernija ti Allah mah nja eta hiroep noe langgëng di djero Kristoes Jesoes, Goesti oerang.

<sup>a</sup> 2 Petr. 2:19. <sup>b</sup> 2 Tim. 1:13. <sup>c</sup> Gal. 5:1. <sup>d</sup> p. 3:5. <sup>e</sup> p. 1:24, 29. <sup>f</sup> Joh. 8:34. <sup>g</sup> p. 7:5; 8:6. <sup>h</sup> 1 Tes. 4:3, 7. <sup>i</sup> Gal. 6:8. <sup>j</sup> p. 5:12. <sup>k</sup> 1 Kor. 15:22; 1 Joh. 5:11.

## PASAL 7.

Eh, doeloer-doeloer! naha maraneh teu <sup>a</sup> noe nganjahokeun hoekoem,) jen hoe-koem teh moerba ka djalma sapandjang-  
2 na hiroep? 'Karana ari awewe noe boga salaki, <sup>b</sup> geus ditjangtjangkeun koe hoe-koem ka salakina noe hiroep; dëmi geus paeh salakina mah, awewe teh lesot tina <sup>c</sup> hoekoem salakina. 'Koe sabab eta, <sup>e</sup> oe-pama lakian ka noe sedjen keur masih hiroep keneh salakina, tangtoe disboet-  
keun ngaranjed; dëmi geus paeh salakina mah, awewe teh oetjoel tina hoekoem,

manana lain ngaranjed, oepama lakian  
4 ka noe sedjen. 'Nja maraneh ge kitoe  
keneh, eh doeloer-doeloer; geus dipaeh-  
keun <sup>a</sup> ti hoekoem <sup>e</sup> koe salirana Kris-  
toes; soepaja maraneh djadi milik anoe  
sedjen, tēgēsna teh milik eta noe geus  
ditanghikeun ti noe paraeh, sangkan  
5 oerang boewahan bade ka Allah. 'Karana  
keur mangsa oerang di djēro daging  
teja, harita napsoe-napsoe dosa, noe tim-  
boel koe hoekoem, pada molah dina  
djēro anggahota oerang, pikenn boewa-  
6 han baris ka maot. 'Tatapi ajeuna mah  
oerang geus dilesotkeun ti hoekoem,  
sapedah oerang geus paeh ti noe njékl  
ka oerang teja; noe matak oerang koe-  
mawoela teh <sup>f</sup> kalawan roh anjar, lain  
kalawan aksara lawas teja. <sup>a</sup> p. 2: 17.

<sup>b</sup> 1 Moesa 3:16; 1 Kor. 7:39. <sup>c</sup> Mat. 5:32.  
<sup>d</sup> Gal. 2:19. <sup>e</sup> p. 6:4. <sup>f</sup> 2 Kor. 3:6.

7 Pedah kitoe teh, oerang rek mitjatoer  
koemaha? Naha ari hoekoem teh dosa?  
Eta mah sageuj teuing! Tatapi kaoela  
<sup>a</sup> geus moal nganjahokeun di dosa, ngan  
koe hoekoem bae. Karana kana hal bogoh  
ge kaoela geus moal nganjahokeun,  
oepama taja dawoehan hoekoem noe  
8 kieu mah: <sup>b</sup> Maneh oelah bogoh. 'Tatapi  
<sup>c</sup> ari dosa teb, sanggeus manggih pisababeun  
tina timbalan, seug ngadjadikeun  
di djēro kaoela saniskara pangabogoh;  
karana lamoen taja hoekoem mah, dosa  
9 teh paeh. 'Ari kaoela tadina hiroep teh  
hanteu djeung hoekoem. Dēmi mang-  
sana datang timbalan, dosa teh hiroep  
10 deui, tatapi kaoela mah paeh. 'Djadina  
eta timbalan teh, <sup>d</sup> noe dipaparinkeun  
sangkan matak hiroep, nja eta pisan noe  
11 kapanggih matak paeh ka kaoela. 'Karana  
dosa teh, sanggeus manggih pisababeun  
tina timbalan teja, seug <sup>e</sup> ngagélo  
ka kaoela, sarta maehkéunn ka kaoela  
12 koe timbalan teh. 'Djadi <sup>f</sup> ari hoekoem  
teh soetji, kitoe deui ari timbalan teh  
13 soetji, sarta bénér, djeung hade. 'Ana  
kitoe mah, na koemaha, nja eta noe hade  
teja noe geus matak paeh ka kaoela teh?  
Eta mah sageuj teuing! Estoena mah nja  
koe dosa; soepaja boekti jen dosa, pedah  
ka kaoela migawe paeh dilantarankeun  
ti noe hade; soepaja dosa teh angétkat-  
tjida nja dosa koe lantaran timbalan.

<sup>14</sup> 'Karana oerang pada njaho, hoekoem  
teh sipat rohani; tatapi ari kaoela mah

sipat <sup>g</sup> daging, <sup>h</sup> geus didjoewal ka ba-  
15 wah dosa. 'Karana ari noe dipigawe koe  
kaoela, koe kaoela hanteu kanjahoan;  
<sup>i</sup> karana ari noe dipikarép koe kaoela,  
koe kaoela hanteu dilampahkeun; tatapi  
ari noe dipikageuleuh koe kaoela, nja eta  
16 noe koe kaoela dilampahkeun teh. 'Dēmi  
satijap-tijap kaoela ngalampahkeun anoe  
lain dipikarép koe kaoela, eta kaoela  
ngarémpoegan kana hoekoem, jen hoe-  
koem teh hade. 'Djadi ajeuna geus lain  
diri kaoela noe ngalampahkeun kitoe,  
nja dosa noe ngénggon di djēro kaoela.  
18 'Karana kaoela njaho, ari di djēro kaoela,  
<sup>j</sup> tēgēsna di djēro daging kaoela,  
hanteu aja kahadean ngénggon; karana  
ari karép mah nja ngagélar di kaoela,  
tatapi migawe kahadean mah kaoela  
19 hanteu timoe. 'Karana ari kahadean noe  
dipikarép koe kaoela, koe kaoela hanteu  
dilampahkeun; tatapi ari kagorengan  
mah, anoe lain dipikarép koe kaoela,  
nja eta noe koe kaoela dilampahkeun  
20 teh. 'Dēmi satijap-tijap kaoela ngalam-  
pahkeun anoe lain dipikarép koe kaoela,  
djadi geus lain diri kaoela noe ngalam-  
pahkeun kitoe teh, nja dosa noe ngéng-  
21 gon di djēro kaoela. 'Koe sabab eta,  
kaoela manggih hoekoem kieu di kaoela  
teh: satijap-tijap kaoela karép migawe  
kahadean, kagorengan teh ngabanding  
22 di kaoela. 'Karana kaoela soeka kana  
hoekoem Allah, moenggoehing di djēro  
23 batin; 'tatapi kaoela <sup>k</sup> dima djēro ang-  
gahota kaoela nendjo deui hoekoem  
sedjen, anoe mérangan kana hoekoem  
batin kaoela, sarta ngabojong ka kaoela,  
dibawahkeun kana hoekoem dosa, noe  
24 aja di djēro anggahota kaoela. 'Éh, kao-  
ela djalma kabalangsak témén! saha  
noe bakal ngaleupaskenn kaoela tina  
25 djēro ijeu badan pamaotan? 'Kaoela  
moedji soeker ka Allah, lantaran Je-  
26 soes Kristoes, Goesti oerang. 'Djadi diri  
kaoela teh, ari djeung batin ngawoela  
kana hoekoem Allah, tatapi ari djeung  
daging mah ngawoela kana hoekoem  
dosa. <sup>a</sup> p. 3:20. <sup>b</sup> 2 Moesa 20:17. <sup>c</sup> p. 3:20;  
<sup>d</sup> 13. <sup>e</sup> 3 Moesa 18:5. <sup>f</sup> 1 Ibr. 3:13. <sup>g</sup> 1 Tim. 1:8.  
<sup>g</sup> p. 8:3, 7. <sup>h</sup> 1 Radj. 21:20. <sup>i</sup> Gal. 5:17. <sup>j</sup> 1 Moesa  
8:21. <sup>k</sup> Gal. 5:17.

### PASAL 8.

Tina sabab kitoe, ajeuna hanteu aja  
hoekoeman pikenn djalma noe aja di

djero Kristoes Jesoes, <sup>a</sup> noe hanteu loemampah noeroet daging, nja loemampah <sup>2</sup> pahna noeroet Roh. 'Karana hoekoem Roh kahiroepan di djero Kristoes Jesoes geus ngamerdikakeun ka kaoela <sup>3</sup> tina hoekoem dosa sarta maot. 'Karana ari <sup>b</sup> noe moestahil di lëbah hoekoem, tina sabab apës koe daging, nja eta geus didamél koe Allah, <sup>c</sup> djalan miwarangan Poetrana, <sup>d</sup> nganggo sakaroepa djeung daging dosa, <sup>e</sup> nja tina sabab dosa, sarta geus ngahoekoem dosa <sup>4</sup> di djero daging; 'soepaja papakon hoekoem dilaksanakeun di oerang, anoe hanteu loemampah noeroet daging, loemampah <sup>5</sup> pah teh noeroet Roh. 'Karana ari noe noeroet daging, mikiranana hal anoe daging; tatapi ari noe noeroet Roh mah, <sup>6</sup> mikiranana hal anoe Roh. 'Karana <sup>f</sup> ari pamikiranana daging teh nja eta maot; tatapi ari pamikiranana Roh mah nja <sup>7</sup> eta hiroep djeung kasenangan. 'Sabab ari pamikiranana daging teja nja eta <sup>g</sup> ngamoesoeh ka Allah; karana teu naloekkeun maneh kana hoekoem Allah, <sup>8</sup> malah teu bisaeun taloek. 'Ari noe aja di djero daging mah, pamohalan dima- <sup>9</sup> nah koe Allah. 'Dëmi maraneh mah hanteu aja di djero daging, aja teh di djero Roh, kitoe sotek <sup>h</sup> lamoen Roh Allah linggih di djero maraneh. Balikanan daljala noe teu boga Roh Kristoes <sup>10</sup> mah, eta teh lain kagoengana. 'Dëmi satijap-tijap Kristoes aja di djero maraneh, badan teh <sup>i</sup> nja paeh tina sabab dosa, tatapi ari Roh mah hiroep tina <sup>11</sup> sabab kabénérana. 'Sarta satijap-tijap Rohna eta, noe nanghikeun Jesoes ti noe paraeh teja, linggih di djero maraneh, geus tangtoe<sup>j</sup> eta noe nanghikeun Kristoes ti noe paraeh teh, mëngke kitoe deui ngahiroepan kana badan maraneh noe keuma paeh, tina sabab Rohna noe linggih di djero maraneh. <sup>a</sup> Gal. 5: 16, 25.

<sup>b</sup> Lal. 13: 89; p. 7: 12—14; Ibr. 7: 18. <sup>c</sup> Gal. 4: 4;  
<sup>1</sup> Joh. 4: 9. <sup>d</sup> Ibr. 2: 14. <sup>e</sup> Ibr. 10: 5—7. <sup>f</sup> p. 6: 21, 22.  
<sup>g</sup> Jak. 4: 4. <sup>h</sup> 1 Kor. 3: 16. <sup>i</sup> p. 6: 6. <sup>j</sup> 1 Kor. 6: 14; 2 Kor. 4: 14.

<sup>12</sup> Koe sabab kitoe, eh doeloer-dleoer! oerang teh pada kahotangan, <sup>a</sup> lain ka daging, sangkan hiroep noeroet da- <sup>13</sup> ging. 'Karana <sup>b</sup> lamoen maraneh hiroep noeroet daging, eta maraneh tangtoe mëngke paeh; sabalikna lamoen maraneh koe lantaran Roh maehkeun kana

panggawe badan mah, eta maraneh tang- <sup>14</sup> toe mëngke hiroep. 'Karana <sup>c</sup> sakoer noe ditoejoen koe Roh Allah, nja eta <sup>15</sup> teh poetra Allah. 'Karana maraneh <sup>d</sup> lain nampa roh koemawoela, baris kana sjeun deui; nja nampa teh Roh kapoetraän, <sup>e</sup> lantaran oerang njambat: Aba, <sup>16</sup> Ama! 'Nja eta Roh teja djadi saksi djeung roh oerang, jen oerang teh poetra <sup>17</sup> Allah. 'Sarta satijap-tijap oerang poetra, <sup>f</sup> tangtoe oerang kitoe deui ahli waris, <sup>g</sup> nja ahli waris Allah, batoer ahli waris ka Kristoes; kitoe sotek <sup>h</sup> lamoen oerang ngiring sangsara ka Kristoes, soepaja oerang ngiring deui dimoeljakeun.

<sup>a</sup> p. 6: 18. <sup>b</sup> Gal. 6: 8. <sup>c</sup> Gal. 5: 18. <sup>d</sup> 1 Kor. 2: 12; 2 Tim. 1: 7. <sup>e</sup> Gal. 4: 6. <sup>f</sup> Gal. 4: 7. <sup>g</sup> Ibr. 1: 2; 9: 15. <sup>h</sup> 2 Tim. 2: 11, 12.

<sup>18</sup> Karana pangrasa kaoela, <sup>a</sup> kasangsaraän djaman ajeuna hanteu pisau nimbanan kana kamoeljaän, anoe bakal di- <sup>19</sup> ebrehkeun ka oerang. 'Karana sakoer mahloek ngarép-ngarép njoso pisau kana <sup>20</sup> diébrekheunana poetra-poetra Allah. 'Karana mahloek teh taloek kana <sup>b</sup> kasijasijaän, lain karép sorangan, nja koe tina kërsa eta, noe geus naloekkeun inja; <sup>21</sup> 'barina ngarép-ngarép, jen diri mahloek ge bakal dimérdikakeun ti pangkoemawoelana kana karoeksakan, noeroet kana kamérdikaän kamoeljaän poetra-poe- <sup>22</sup> tra Allah. 'Karana oerang pada njaho, sakabeh mahloek tingroemahoeh, sarta pada kawas noe keur njéri ngadjoeroe, <sup>23</sup> nëpi ka ajeuna. 'Sarta lain sakitoeün bae; nadjan diri oerang ge, anoe ngabogaän tjkjal boewah Roh, <sup>c</sup> oerang ge pada roemahoeh sadjéroning pikir, bawaning ngarép-ngarép kapoetraän, nja <sup>24</sup> eta dileupaskeunana badan oerang. 'Karana oerang salamët teh dina pangarép-<sup>d</sup> ngarép. Dëmi pangarép-ngarép anoe beh katendjo, eta mah lain pangarép-ngarép; karana noe beh katendjo mah koe oe- <sup>25</sup> rang, keur naon dek diarép-arép? 'Sa- balikna, lamoen oerang ngarép-ngarép ka noe tatjan katendjo koe oerang, tangtoe koe oerang didago-dago djeung kabaran. <sup>a</sup> 2 Kor. 4: 17. <sup>b</sup> Goer. 1: 2. <sup>c</sup> 2 Kor. 5: 2. <sup>d</sup> Nja kitoe keneh Roh mitoeloeng kana kahengkeran oerang. Karana oerang <sup>a</sup> hanteu njaho, naon noe rek disoehoek-keun koe oerang, ninggang pipantëseuna; tatapi Roh koe andjeun mang-

nēdakeun oerang kalawan rahoeh-ra-  
27 hoeh noe taja basakeuneunana. 'Ari <sup>b</sup>  
noe ngawaspaskeun kana sakréting  
hate, langkoeng oeninga kana pasédaan  
Roh, doemeh mangnēdakeun djalma sa-  
roetji sakoe maha noe kamanah koe Al-  
28 lah.' Sarta oerang pada njaho, ari moeng-  
goeh ka sakoer noe njaāh ka Allah mah,  
saniskara teh ngabantoe matak djadi  
kahadean, tēgésna ka sakoer djalma noe  
geus disaoer <sup>c</sup> toemoet pikersaeunana.  
29 'Karana noe pada <sup>d</sup> dipioeninga koe Allah  
ti tadina, nja eta ti tadina keneh pada  
dipastikeun bakal djadi sarimbag djeung  
roepaning Poetrana; <sup>e</sup> soepaja Poetra  
teh ngadjadi tjikal ka reja-reja doeloer.  
30 'Ari noe dipastikeun ti tadina teja,  
nja eta disaoer ongkoh; sarta noe geus  
disaoer, nja eta didamēl bēnēr ongkoh;  
sarta noe geus didamel bēnēr, nja eta  
dimoeljakeun ongkoh. <sup>f</sup> Mat. 20: 22.

<sup>b</sup> Djab. 7: 10. <sup>c</sup> Ep. 1: 11. <sup>d</sup> p. 11: 2. <sup>e</sup> Kol. 1: 18.

31 Pedah kitoe, oerang rek mitjatoer  
koemaha deui kana pērkara tadi teh?  
Moen Allah ngabēdasan ka oerang, saha  
32 noe bakal ngalawan ka oerang? 'Ari  
Allah, <sup>a</sup> noe moenggah teu ngowēlkeun  
Poetra koe andjeun, mapan boekti geus  
njerahkeun Poetra keur pimangpaateun  
oerang sakabeh, naha saniskara oge lain  
bakal dipashikkeun ka oerang barēng  
33 djeung Poetra? 'Saha <sup>b</sup> noe bakal ngē-  
lakkeun ka djalma beunang milih Allah?  
34 Nja Allah noe ngadamēl bēnēr. 'Saha  
<sup>c</sup> noe ngahoekoem? Nja Kristoes <sup>d</sup> noe  
geus poepoes, malah-malah noe geus di-  
tanghikeun, sarta <sup>e</sup> noe aja di tēngē-  
neun Allah, toer <sup>f</sup> noe mangnēdakeun  
35 oerang. 'Saha noe bakal misahkeun oe-  
rang tina kaāsihan Kristoes? Naha kasoekēran,  
atawa karoepēkan, atawa pangnijaja,  
atawa langlajeuseun, atawa boeroendoel,  
atawa baja, atawa pēdang?  
36 'Sakoemaha noe geus dioengēlkeun dina  
Kitab kijeu: <sup>g</sup> Tina sabab andjeun koer-  
ing sapopōe pada dipaehan; koering  
teh diitoengkeun saroepa domba peun-  
37 tjiteun. 'Tatapi <sup>h</sup> dina eta saniskara oe-  
rang teh leuwih tina oenggoel, koe lan-  
taran eta <sup>i</sup> noe miasih ka oerang teja.  
38 'Karana geus tangtoe dina pikir kaa-  
oela, boh paeh atawa hiroep, boh ma-  
laikat, atawa pangkat-pangkat, atawa  
noe kawasa, boh barang ajeuna atawa

39 barang mēngke, 'boh noe loehoer atawa  
noe djēro, atawa mahloek naon bae  
salijan ti dinja, hamo aja noe bisa mi-  
saheun oerang tina kaāsihan Allah di  
djēro Kristoes Jesoës, Goesti oerang.

<sup>a</sup> 1 Moesa 22: 12; Joh. 3: 16. <sup>b</sup> Jés. 50: 8. 9.

<sup>c</sup> Aj. 34: 29. <sup>d</sup> p. 4: 25. <sup>e</sup> Ep. 1: 20. <sup>f</sup> Ibr. 7: 25.

<sup>g</sup> Djab. 44: 23. <sup>h</sup> 1 Kor. 15: 57; 1 Joh. 5: 4. <sup>i</sup> Ep. 5: 2.

### PASAL 9.

Kaoela di djēro Kristoes njatoerkeun  
noe sajakti, kaoela hanteu bohong,  
<sup>a</sup> djeung boedi-rasa kaoela djadi saksi  
2 ka kaoela koe Roh Soetji: 'kaoela teh  
<sup>b</sup> bangēt nja prihatin, sarta hate kao-  
ela teu pētot-pētot ngandoeng kanjēri.  
3 'Karana moen beunang mah, <sup>c</sup> kaoela  
sorangan daek diboewang ti Kristoes,  
keur pimangpaateun doeloer-doeloer kao-  
ela, <sup>d</sup> nja sanak-baraja noe sadaging  
4 djeung kaoela. 'Eta teh oerang Israil,  
anoe ngabogaän <sup>e</sup> kapoetraän, djeung f  
kamoeljaän, sarta <sup>g</sup> pērdjangdjan, kitoe  
deui <sup>h</sup> hoekoem, djeung <sup>i</sup> hal ngabakti  
5 ka Allah, sarta <sup>j</sup> pasoebajaän; 'eta teh  
noe boga <sup>k</sup> para karoehoen teja, sarta  
<sup>l</sup> ti dinja mēdalna Kristoes moenggoe-  
hing daging mah, <sup>m</sup> nja eta noe djoe-  
mēnēng Allah saloehoereun sakabeh,  
6 poedjieun salalanggēngna. Amin. 'Tatapi  
lain pisan kijeu, <sup>n</sup> jen pangandika Allah  
teh gens pētjat. Karana noe toeroenan  
7 Israil, <sup>o</sup> eta lain Israil sakabeh. 'Kitoe  
deui <sup>p</sup> lain pedah roendajan Ibrahim,  
eta teh sakabeh poetra; estoena mah  
kijeu: <sup>q</sup> Nja ti Ishak noe bakal disē-  
8 boet toeroenan maneh. 'Tēgésna, lain  
anak noe ti daging, eta noe poetra Allah  
teh; <sup>r</sup> nja anak noe ti pērdjang-  
djan, eta noe diitoeng toeroenan teh.  
9 'Karana pangandika pērdjangdjan teja  
kijeu: <sup>s</sup> Tēpoeng waktoe kiwari kami  
tangtoe datang deui; harita Sarah pi-  
10 bogaeun anak lalaki. 'Sarta lain saki-  
toeëun bae; <sup>t</sup> nja Rabeka ge kitoe ke-  
neh, mangsa bobot ti lalaki hidji, ti  
11 Ishak, karoehoen oerang. 'Karana sa-  
memeh poetra marēdal, sarta same-  
meh marigawe hade atawa goreng, soe-  
paja loeloes pikersaeun Allah toemoet  
12 sakoemaha pangmilah, lain tina pang-  
gawe, nja ti eta anoe njaoer, 'harita  
Rabeka diandikaän kijeu: <sup>u</sup> Noe koi-  
lot bakal ngawoelaän ka noe ngora.

- <sup>13</sup> Sakoemaha noe geus dioengkéleun dina Kitab kijeu: <sup>a</sup> Kami miasih ka Jakoeb, dëmi ka Esaoe mah kami mi-geuleuh. <sup>a p. 1 : 9; b Kor. 1 : 23. b p. 10 : 1.</sup>  
<sup>c 2 Moesa 32 : 32. d 2 Kor. 11 : 22. e 5 Moesa 14 : 1.</sup>  
<sup>f 2 Moesa 40 : 34. g 2 Moesa 24 : 8. h 5 Moesa 4 : 8.</sup>  
<sup>i Ihr. 9 : 1. j Ep. 2 : 12. k Lal. 7 : 8. l p. 1 : 3.</sup>  
<sup>m 1 Tim. 3 : 16; 1 Joh. 5 : 20. n p. 11 : 29. o p. 2 : 28.</sup>  
<sup>p Joh. 8 : 39. q 1 Moesa 21 : 12. r p. 8 : 14; Gal. 4 : 28. s 1 Moesa 18 : 10. t 1 Moesa 25 : 21. u 1 Moesa 25 : 23. v Mal. 1 : 2, 3.</sup>
- <sup>14</sup> Pedah kitoe, oerang rek mitjatoer koe-maha? Naha di Allah teh aja teu-adilna?
- <sup>15</sup> <sup>a</sup> Eta mah sageuj teuing! 'Karana pangandikana ka Moesa: <sup>b</sup> Kami bakal mi-koernija ka noe dipikoernija koe kami, sarta kami bakal miwélas ka noe dipi-wélas koe kami. 'Djadi lain ti karép djalma, atawa ti leumpang djalma, nja
- <sup>16</sup> <sup>17</sup> ti Allah anoe mikoernija. 'Karana pangandikana dina Kitab ka Piraon kijeu: <sup>c</sup> Noe matak maneh koe kami digélar-keun, nja sangkan kami nandakeun kawasa kami di maneh, soepaja djénéngan kami dioewarkeun di sakoeriling boemi.
- <sup>18</sup> 'Djadi Allah teh mikoernija ka noe dikér-sakeun, sarta neuaskeun ka noe dikér-sakeun. <sup>a Aj. 34 : 10.</sup>  
<sup>b 2 Moesa 33 : 19. c 2 Moesa 9 : 16.</sup>
- <sup>19</sup> Ari maneh soegan rek ngomong ka kaoela: Moen kitoe mah, naha atoeh andjeunna mana sok ngawéwleh? <sup>a</sup> karana saha noe bisa ngalawan ka kér-sana? 'Balikan maneh, eh djalma! saha maneh teh, wéti wani madoean ka Allah?
- <sup>b</sup> Naha ari djidjijeunan rek ngomong ka noe njijeun: Koe naon koela mana koe
- <sup>21</sup> andika geus didjijeun kijeu? 'Naha karah <sup>c</sup> moenggoehing pandjoenan teu kawasa ka taneuh likét, taneuh sagoeroentoel didjijeun wadah, <sup>d</sup> noe hidji baris kamoeljaän, noe hidji deui baris kahinaän?
- <sup>22</sup> 'Djeung koemaha lamoen Allah, keur ngérsakeun nawiskeun békéndoena djemng nganjahokeun kawasana, <sup>e</sup> njabar-an sarta langkoeng-langkoeng sareh-na ka wadahing kabéndoean, noe geus ditjawiskeun baris karoeksakan; 'sarta soepaja nganjahokeun kasoegihan kamoeljaänana moenggoeh kana wadahing kawélasan, <sup>f</sup> noe koe andjeunna disa-jagikeun ti tadina baris kamoeljaän?
- <sup>24</sup> 'Nja saroepa kitoe pisan oerang ge koe andjeunna geus pada disaor, lain ti lébah oerang Jahoedi bae, ti lébah oe-
- <sup>25</sup> rang kapir ongkok. 'Sakoemaha noe koe

Allah diandikakeun dina kitab nabi Ho-sea: <sup>g</sup> Ari noe lain oemat, koe kami rek diséboetkeun oemat kami, sarta noe lain kaäsih, koe kami rek diséboetkeun kaäsih. 'Djeung deui dina énggon, noe djalmana geus diandikaän kijeu: <sup>h</sup> Ma-ranéh teh lain oemat kami, nja di dinja maranéhanana bakal diséboetkeun poe-  
<sup>26</sup> tra Allah noe djoeméng. 'Sarta nabi Jésaja ngalahirkeun hal Israil kijeu: <sup>i</sup> Masih bilangan bangsa Israil saperti keusik laoet, sesana bae noe bakal ra-hajoe teh. 'Karana Pangeran bakal ngadjudikeun pérkara mejakkeun, ditigas kalawan adilna; estoe Pangeran bakal ngadamél di boemi pérkara noe ditigas.  
<sup>27</sup> <sup>28</sup> 'Sarta sakoemaha noe dilahirkeun koe Jésaja tadina: <sup>j</sup> Oepama Pangeran Sébaot ka oerang hanteu ngarikeun binih mah, oerang teh tangtoe geus djadi sa-perti Sadoemoe djeung tjara Gomora teja.  
<sup>a Aj. 9 : 12. b Jés. 45 : 9. c Jér. 18 : 6. d 2 Tim. 2 : 20. e p. 2 : 4; 10 : 21. f p. 8 : 29, 30. g Hos. 2 : 22. h Hos. 1 : 10. i Jés. 10 : 22. j Jés. 1 : 9.</sup>  
<sup>30</sup> Koe sabab kitoe, oerang rek mitjatoer koemaha? Jen oerang kapir, anoe teu nejangan kabéñran, geus meunang kabéñran teh, <sup>a</sup> nja eta kabéñran anoe

<sup>31</sup> tina lantaran pérjtaja teja. 'Sabalikna ari Israil, <sup>b</sup> anoe nejangan hoekoem kabéñran mah, hanteu népi kana hoe-  
<sup>32</sup> koem kabéñran. 'Naon sababna? Sabab nejanganana teh lain tina pérjtaja, nja tina panggawe; karana pada titadjong

<sup>33</sup> ka <sup>c</sup> batoe titadjongan teja. 'Sakoemaha noe geus dioengkéleun dina Kitab kijeu: <sup>d</sup> Masing nganjahokeun, di Sion kami neundeun hidji batoe titadjongan sarta hidji batoe karang noe matak tideuha; djeung tijap-tijap djalma noe pérjtaja ka eta, hamo meunang wiwirang.  
<sup>a p. 3 : 22. b p. 10 : 2; 11 : 7. c 1 Kor. 1 : 23. d Jés. 8 : 14; 28 : 16.</sup>

## PASAL 10.

Eh, doeloer-doeloer! ari katineung hate Ekaöela, sarta panéda kaoela ka Allah teh pikeun oerang Israil, <sup>a</sup> malar kasa-  
<sup>2</sup> lamétanana. 'Karana kaoela djadi saksi ka dinja, <sup>b</sup> jen pada sarégép ka Allah,  
<sup>3</sup> tatapi hanteu djeung kanjahona. 'Karana sapedah teu nganjahokeun kana kabéñran Allah, sarta kahajangna <sup>c</sup> ngadéngkeun kabéñran sorangan, noe matak

eta hanteu taloek kana kabēnēran  
 4 Allah. 'Karana <sup>a</sup> ari panoengtoengan  
 toret teh nya eta Kristoes, baris matak  
 kabēnēran ka oenggal-oenggal djalma  
 5 noe pērtjaja. 'Karana Moesa ngalahir-  
 keun kabēnēran anoe tina lantaran toret  
 teja kijeu: <sup>e</sup> Tijap-tijap manoesa, noe ngal-  
 lampahkeun eta teh, tangtoe hiroep  
 6 koe eta. 'Tatapi ari kabēnēran anoe tina  
 lantaran pērtjaja teja, kijeu tjatoerna:  
<sup>f</sup> Oelah ngomong sadjēroning hate man-  
 neh: Saha noe bakal oenggah ka sawar-  
 ga? Nja eta hartina noeroenkeun Kris-  
 7 toes. 'Atawa: Saha noe bakal toeroen  
 kana djēro djoengkrang? Nja eta hartina  
 ngoenggahkeun Kristoes ti noe maraot.  
 8 'Ari tjatoerna koemaha? Pangandika teh  
 deukeut ka maneh, aja dina soengoet  
 maneh, sarta dina hate maneh. Nja eta  
 teh pangandika kapērtjajaān, anoe dioe-  
 9 warkeun koe kaoela sadaja. 'Sabab la-  
 moen maneh koe soengoet ngakoeken  
 ka Jesoes, jen eta teh Goesti, sarta pēr-  
 tjaja koe hate jen andjeunna koe Allah  
 geus ditanghikeun ti noe paraeh, eta  
 10 maneh tangtoe pisalamēteun. 'Karana  
 pērtjajana hate matak ngadjadikeun kabēnēran  
 ka djalma, sarta pangakoena  
 soengoet matak ngadjadikeun kasala-  
 11 mētan. 'Karana ari pilahir dina Kitab  
 kijeu: <sup>g</sup> Tijap-tijap djalma noe pērtjaja  
 12 ka eta, hamo meunang wiwirang. 'Karana  
<sup>h</sup> hanteu beda oerang Jahoedi  
 djeung oerang Joenani; rehna hidji ke-  
 neh anoe djadi Goesti sakabeh, soegih-  
 moerah ka sakoer noe sasambat ka an-  
 13 djeunna. 'Karana <sup>i</sup> saha-saha noe sa-  
 sambat kana djēnēngan Goesti, tangtoe  
 14 pisalamēteun. 'Ari eta teh koemaha nya  
 rek sasambat ka noe tatjan dipērtjaja  
 koe maranehna? Koemaha nya rek pēr-  
 tjaja ka noe tatjan kadenge wartana  
 koe maranehna? Koemaha nya rek ngad-  
 denge, lamoen taja noe ngoewarkeun?  
 15 'Koemaha nya rek ngoewarkeun, lamoen  
 hanteu dipiwarang? Sakoemaha noe geus  
 dioengēlkeun dina Kitab: <sup>j</sup> Koe matak  
 rēsēp soekoe djalma noe ngoewarkeun  
 kasēnangan, noe ngawartakeun kasaean!

<sup>a</sup> p. 9:3. <sup>b</sup> Lal. 22:3. <sup>c</sup> p. 9:32. <sup>d</sup> Lal. 13:39;  
 2 Kor. 3:13; Gal. 3:24. <sup>e</sup> 3 Moesa 18:5. <sup>f</sup> 5 Moesa  
 30:12-14. <sup>g</sup> Jas. 28:16; p. 9:33. <sup>h</sup> Lal. 15:9;  
 p. 3:23. <sup>i</sup> Joël 2:32. <sup>j</sup> Jas. 52:7; Nah. 1:15.

16 Tatapi lain sakabeh ngestoeken In-  
 djil teh. Karana ari pilahir Jēsaja: <sup>a</sup> Eh,

Pangeran! saha noe geus pērtjaja ka  
 17 pangoewaran koering sadaja? <sup>b</sup> Djadi ari  
 kapērtjajaān teh datangna tina ngadenge,  
 sarta ari ngadenge teh datangna koe  
 18 pangandika Allah. 'Tatapi tjatoer kao-  
 eloa: Naha palangsjiang teu kadenge koe  
 eta? Poegoeh kadenge tamah, mapan  
<sup>b</sup> sorana bidjil ka sakoeriling boemi,  
 sarta kasaoranana nēpi ka sisi djagat.  
 19 'Tatapi tjatoer kaoela: Naha palangs-  
 jiang koe Israil teu kaharti? Noe mimili  
 Moesa ngalahir: <sup>c</sup> Kami bakal mapanas  
 ka maraneh koe noe lain oemat; koe  
 bangsa noe teu boga pangarti kami ba-  
 20 kal moendoengkeun maraneh. 'Djeung  
 deui Jēsaja wanieun ngalahir kijeu: <sup>d</sup>  
 Kami geus kapanggih koe noe teu ne-  
 jangan kami; kami geus tembong ka  
 21 noe teu nanjakeun kami. 'Tatapi ari  
 Israil mah koe andjeunna dilahirkeun  
 kijeu: <sup>e</sup> Kami sapoē djēpoet geus njod-  
 dorkeun panangan kami ka hidji bangsa  
 noe mantangoel sarta malikkeun omong.

<sup>a</sup> Jēs. 53:1; Joh. 12:38. <sup>b</sup> Djab. 19:5. <sup>c</sup> 5 Moesa  
 32:21. <sup>d</sup> Jēs. 65:1. <sup>e</sup> Jēs. 65:2.

### PASAL 11.

Pedah kitoe, tjaoer kaoela: Koemaha  
 Allah teh geus noendoeng ka oemat-  
 na? <sup>a</sup> Eta mah sageuj teuing! Karana  
<sup>b</sup> kaoela ge kapan oerang Israil, toeroe-  
 2 nam Ibrahim, kaom Binyamin. 'Moal  
 ēnja Allah noendoeng ka oematna, noe  
 koe andjeunna dipioeninga tadina. Na-  
 ha maneh hanteu njaho <sup>c</sup> anoe dilahir-  
 keun dina Kitab moenggoeh hal Elia?  
 jen oendjoekan ka Allah, ngadoedoeh ka  
 3 Israil, kijeu pioendjoekna: 'Noen Pange-  
 ran! eta teh geus maraehan ka para  
 nabi andjeun, saréng geus pada ngaroen-  
 toehkeun altar-altar andjeun; ngan kantoen  
 4 ngarah pati simkoering. 'Ari pangandika  
 walonan Allah ka nabi teh koemaha?  
<sup>d</sup> Kami ngarikeum pikeun kami toedjoeh  
 reboe djalma, noe teu tapak-toeoer njēm-  
 5 bah ka Baäl. 'Nja kitoe keneh dina  
 mangsa ajeuna aja <sup>e</sup> sesa, toeroet <sup>f</sup>  
 6 pangmilih sih-koernija. 'Sarta lamoen  
 koe sih-koernija mah, <sup>g</sup> geus njata lain  
 tina panggawe; da ari teu kitoe, sih-  
 koernija teh geus lain sih-koernija deui.  
 Sabalikna, oepama tina panggawe mah,  
 geus njata lain sih-koernija; da ari teu

kitoe, panggawe teh geus lain paunggawe  
 7 deni. 'Djadi ajeuna koemaha? <sup>k</sup> Ari noe  
 dioepaja koe Israil, hanteu koengsi beu-  
 nang; dëmi noe geus meunang eta teh  
 nya djalma kapilih, ari noe sedjen mah  
 8 gens diteuaskeun; 'sakoemaha noe geus  
 dioeng'keun dina Kitab: <sup>i</sup> Allah geus  
 maparin ka darinja hidji soekma papidé-  
 lan; panon noe lain pikeun ngadeuleu,  
 sarta tjeuli noe lain pikeun ngadenge,  
 9 nëpi ka poë ajeuna. 'Djeung ari pilahir  
 Dawood: <sup>j</sup> Medjana sing ngadjadi djirët,  
 sarëng ridjët, sarëng tatadjongan, sara-  
 10 woe balësan ka darinja! 'Panonna sing  
 ngadjadi poëk, sangkan teu ngadeuleu;  
 sarëng tonggongna moegi koe andjeun  
 11 dibëngkoeng'keun salalamina!' Pedah ki-  
 toe, tjatoer kaoela: Koemaha <sup>k</sup> eta pang-  
 titadjongna teh sangkan laboeh? Eta  
 mah sageuj teuing! Tatapi tina laboehna,  
 12 noe matak kasalamëtan teh geus ka  
 oerang kapir, <sup>m</sup> noe dipalar mapanas ka  
 oerang Israel. 'Sarta lamoen laboehna  
 eta ngadjadi kasoegihan doeny, sarta  
 kasoedaän eta ngadjadi kasoegihan oe-  
 rang kapir, sok manaha teuing djëdëjgna!

<sup>a</sup> Djab. 94:14; Jér. 31:37. <sup>b</sup> Pil. 3:4. <sup>c</sup> 1 Radj.  
 19:10. <sup>d</sup> 1 Radj. 19:18. <sup>e</sup> p. 9:27. <sup>f</sup> p. 9:11, 15.  
<sup>g</sup> p. 4:4. <sup>h</sup> p. 9:31. <sup>i</sup> Jös. 6:9, 10; 29:10.  
<sup>j</sup> Djab. 69:23. <sup>k</sup> p. 9:32. <sup>l</sup> Lal. 13:46. <sup>m</sup> p. 10:19.

13 Karana kaoela mitjatoer ka maranéh,  
 eh oerang kapir! Sapedah kaoela <sup>a</sup> rasoel  
 ka oerang kapir, noe matak ngaoengkeun kana kadjénëngan kaoela:  
 14 'malah-mandar kaoela djadi mapanas ka  
 noe sadaging djeung kaoela, sarta njá-  
 lamëtkeun eta sawareh-wareheun. 'Ka-  
 rana lamoen disingkahkeunana eta teh  
 ngadjadi karapihan doeny, naha ari  
 dimanahna deui, kadjadianana lain ba-  
 16 kal tjara hiroep tina paeh? 'Djeung  
 lamoen <sup>b</sup> tjkikal roti soetji, tangtoe sa-  
 adanon ge soetji; kitoe deui lamoen akar  
 17 soetji, tangtoe dahanna ge soetji.' Djeung  
 deni lamoen dahanna sawareh disëm-  
 plakkeun, ari maneh noe bakoe tangkal  
 djetoen leuweung, ditantjëbkeun dina  
 oeroet eta, noe matak miloe ngabogaän  
 akar sarta toewakna <sup>c</sup> tangkal djetoen  
 18 tjoö teja: 'eta maneh poma oelah rek  
 reueus kana eta dahan teh. Dëmi oepama  
 maneh reueus, sing ingëtkeun, lain ma-  
 neh anoe nanggeuj kana akar, nya akar  
 19 noe nanggeuj ka maneh. 'Soegan maneh  
 rek ngomong kijeu: Eta dahan pangdi-

sëmplakkeunana teh soepaja kaoela di-  
 20 tantjëbkeun. 'Nja bënër; eta teh pang-  
 disëmplakkeunana tina sabab teu përt-  
 jaja, ari maneh mah ngadëg koe  
 kapertjajaän. <sup>d</sup> Poma oelah rek angkoeh,  
 21 anggoer koedoe sijeun. 'Karana nadjan  
 ka dahan pitoewin teja Allah moenggah  
<sup>e</sup> teu wëlas, bisi ka maneh kitoe deni  
 22 teu wëlas. 'Koe sabab eta, maneh sing  
 awas kana kamoerahan sarta kakësitan  
 Allah; kakësitanana ka sakoer noe la-  
 boeh teja, ari kamoerahanana mah ka  
 maneh, <sup>f</sup> lamoen maneh tëtëp dina ka-  
 moerahan; ana teu kitoe mah <sup>g</sup> maneh  
 23 ge tangtoe ditilas. 'Tatapi nadjan eta  
 ge, <sup>h</sup> lamoenna hanteu tëtëp dina kateu-  
 përtjajaänana mah, tangtoe ditantjëb-  
 keun; karana Allah mah kawasa nan-  
 24 tjiëbkeun deni. 'Karana nadjan maneh  
 teh geus ditilas tina tangkal djetoen anoe  
 bakoe djetoen leuweung, seug ditantjëb-  
 keun ka tangkal djetoen noe sadjatin  
 teja, salja ti oemoem; soemawonna eta,  
 noe pada dahan pitoewin, mëngke ditan-  
 tjiëbkeun ka tangkal djetoen sorangan.

<sup>a</sup> p. 15:16; Gal. 2:7, 9. <sup>b</sup> 4 Moesa 15:17–21.  
<sup>c</sup> Jér. 11:16. <sup>d</sup> 1 Kor. 10:12. <sup>e</sup> Jér. 13:14;  
<sup>f</sup> Jér. 24:14. <sup>g</sup> Ibr. 3:14. <sup>h</sup> 10:29. <sup>i</sup> 2 Kor. 3:16.

25 Karana kahajang kaoela, eh doeloer-  
 doeloer! maranéh oelah teu njaraho kana  
 ijeu rasijah, <sup>a</sup> soepaja maranéh oelah  
 boga angkeuh pintër, jen oerang Israel  
 teh kataradjang teuas saparo, <sup>b</sup> nëpi ka  
 sadjëdjëgna bilangan oerang kapir geus  
 26 asoep. 'Nja kitoe teh sakabéh oerang  
 Israel bakal disalamëtkeun; sakoemaha  
 noe geus dioeng'keun dina Kitab: <sup>c</sup> Poe-  
 rah ngadjait teh bakal soemping ti Sion,  
 sarta bakal ngoendoerken kadorakaän  
 27 ti Jakob. 'Djeung <sup>d</sup> kijeu përdjangdjian  
 kami ka darinja, dimana koe kami di-  
 28 leungitkeun dosana. 'Ari eta teja ditilik  
 kana Indjil teh <sup>e</sup> moesoeh, tina sabab  
 maranéh; tatapi <sup>f</sup> ditilik kana pangmilih  
 29 mah kaäsih, tina sabab karoehoen. 'Ka-  
 rana ari pasihan djeung pangnjaoer  
 Allah mah <sup>g</sup> tara keuna koe kadoehoeng.  
 30 Karana saperti maranéh baretona pada  
 baha ka Allah, dëmi mangsa ajeuna mah  
 geus meunang kawëlasan koe pangba-  
 hana eta; <sup>h</sup> nja kitoe keneh eta, ajeuna  
 geus pada djadi baha, soepaja eta ge  
 31 meunang kawëlasan, koe kawëlasan noe  
 dipasihkeun ka maranéh teja. 'Karana  
<sup>i</sup> sakabéh teh koe Allah geus dikërem

di handapeun kabahaän, soepaja andjeunna ngawělasan ka sakabeh.

*a* p. 12 : 6; *b* Loek. 21 : 24; *c* Jés. 59 : 20, 21.  
*d* Jér. 31 : 33, 34. *e* 1 Tes. 2 : 15. *f* p. 9 : 4.  
*g* 4 Moesa 23 : 19. *h* Gal. 3 : 22.

<sup>33</sup> Amboe, aja sakitee djérona kasoegihan, djeung kapintéran, sarta kaoeninyaan Allah! <sup>a</sup> Ari hoekoemanana hanteu beunang didjoegdjoegan, sarta djalanma hanteu beunang dikira-kira!

<sup>34</sup> 'Karana <sup>b</sup> saha noe njaho kana manah Pangeran? atawa saha noe djadi pangrēmpaganan? Atawa <sup>c</sup> saha noe geus miheulaän ngahatoeranan ka andjeunna, <sup>35</sup> noe matak bakal dibalës ka dinja? 'Karana <sup>d</sup> saniskara teh pangajana ti Allah, djeung koe Allah, sarta bade ka Allah. <sup>e</sup> Nja Allah noe koedoe dibaktian kamoeljaän salalanggëngna. Amin.

*a* Aj. 11 : 7; Djab. 36 : 7. *b* Jés. 40 : 13, 14; 1 Kor. 2 : 16. *c* Aj. 41 : 2. *d* 1 Kor. 8 : 6. *e* p. 16 : 27.

### PASAL 12.

Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer!  
 Kaoela mitoetoer ka maraneh koe tina <sup>a</sup> kawělasan Allah: <sup>b</sup> moedoe pada njanggakeun badan sakoedjoer djadi koerban hiroep, djeung soetji, sarta pikamananeun Allah; nja eta djadikueun <sup>2</sup> ibadah maraneh rohani. 'Sarta maraneh <sup>c</sup> poma oelah sakaroepa djeung ijeu doenya; <sup>d</sup> nja koedoe pada disalin koe djalan dianjarkeun pikir maraneh, sangkan maraneh bisa ngararasakeun naon noe djadi pangërsa Allah, anoe hade, sarta pikamananeun, djeung sampoerna.

*a* p. 11 : 31. *b* p. 6 : 18; 1 Petr. 2 : 5. *c* 1 Joh. 2 : 15.  
*d* Ep. 4 : 23.

<sup>3</sup> Karana koe sih-koernija, <sup>a</sup> noe geus dipasihkeun ka kaoela, noe matak kaoela marentah ka maraneh, ka hidji-hidji djalma, jen <sup>b</sup> oelah ngangkeuhkeun diri liwat ti oetama; nja ngangkeuhkeun diri teh sing kalawan meudjeuhna, <sup>c</sup> sakoe-maha pangadoeoem Allah takér kapertjajaän ka hidji-hidji djalma. 'Karana <sup>d</sup> saperti oerang dina badan hidji teh reja pisan anggahotana, tatapi eta sakabeh anggahota hanteu saroewa pagaweanana, <sup>e</sup> nja kitoe teh oerang reja djalma <sup>f</sup> sabadan di djero Kristoës, ari hidji-hidji djalma djadi anggahota batoer pada <sup>4</sup> batoer. 'Sarta oerang teh <sup>f</sup> warna-warna boga pasihan, toeroet sakoemaha koer-<sup>7</sup> nja noe dipaparinkeun ka oerang; [eta koe oerang estikeun,] <sup>g</sup> boh piwëdjang,

satakér kapertjajaän; boh noe boga tjangkingan, dina mëtakeun tjangkingan; boh noe ngawoeroek, dina ngagwoeroek; 'boh noe magahan, dina magahan; noe ngadoeoem sadékah, sing satarabasna; noe ngokolotan, sing gëtent-toelaten; noe milampah kawělasan, <sup>9</sup> koedoe djeung soeka ati. 'Ari kanjaähan teh <sup>h</sup> oelah djeung palsoe. <sup>i</sup> Moedoe genleuh kana kagorengan, ngarakétan kana <sup>10</sup> kahadean. 'Ari <sup>j</sup> silih-pikanjaäh djeung doeloer teh sing antek pisan, sarta moedoe silih-piheulaän nja ngahormat. 'Poma <sup>k</sup> oelah kendor dina kasarégpan. Masing <sup>l</sup> angkér nja soekma. Moedoe <sup>12</sup> ngawoelaän ka Goesti. 'Masing <sup>m</sup> boengah dina pangarép-ngrarép. Masing sabar dina kasoekéran. Masing mantép dina néneda. <sup>13</sup> 'Moedoe noeloeng kana kakoerangan djalma saroetji. <sup>n</sup> Masing soeka ngandjrékkeun ka semah. 'Moedoe <sup>14</sup> pada ngabérkahan ka noe nganijaja ka mara-<sup>15</sup> neh; bérkahan, poma oelah njapa. 'Moe-<sup>16</sup> doe ngabelaän boengah ka noe boengah, sarta ngabelaän tjeurik ka noe tjeurik. 'Sing <sup>o</sup> pada samijoek djeung batoer. Oelah hajang <sup>p</sup> ka noe loehoer-loehoer, nja moedoe njampoerkeun diri maneh ka noe raréndah. <sup>q</sup> Poma oelah boga <sup>17</sup> angkeuh pintér. 'Goreng <sup>r</sup> oelah dibalës goreng ka saha bae. <sup>s</sup> Moedoe pada ngalampahkeun kahadean di hareupeun sa-<sup>18</sup> kabeh djalma. 'Lamoen beunang, sabisa-bisa maneh <sup>t</sup> koedoe raphi djeung saka-<sup>19</sup> beh djalma. 'Eh, kaásih kaoela! <sup>u</sup> poma oelah maléskéun diri koe maneh; nja omberan pikeun bëbëndoe; karana dina Kitab dioengélkeun kieu: <sup>v</sup> Kami noe kagoengan pamalës; nja kami noe bakal <sup>20</sup> naoer, timbalan Pangeran. 'Koe sabab eta, <sup>w</sup> oepama moesoh maneh keur kalembohan, koedoe bere kahakanan; oepama keur halabbabeun, koedoe bere nginoem; karana maneh ari milampah kitoe mah ibarat noempoekeun roehak <sup>21</sup> roehaj dina sirahna. 'Poma maneh oelah kalindih koe kagorengan; nja koedoe ngalindih kagorengan koe kahadean.

*a* p. 1 : 5. *b* Gal. 6 : 3; *c* Ep. 4 : 7. *d* 1 Kor. 12 : 12.  
*e* 1 Kor. 12 : 27. *f* 1 Kor. 12 : 4; *g* 1 Petr. 4 : 11.  
*h* 1 Tim. 1 : 5; *i* Djab. 97 : 10; *j* 1 Petr. 1 : 22; 2 : 17.  
*k* Lal. 18 : 25. *l* p. 15 : 13; 1 Tes. 5 : 16, 17; Jak. 5 : 7.  
*m* Ibr. 13 : 2; *n* 1 Petr. 4 : 9. *n* Mat. 5 : 44; 1 Petr. 3 : 9.  
*o* p. 15 : 5. *p* Djab. 131 : 1. *q* p. 11 : 25. *r* Sil. 20 : 22;  
*s* 1 Petr. 3 : 9. *t* Pil. 4 : 8. *u* Mark. 9 : 50. *v* 3 Moesa 19 : 18; Mat. 5 : 39. *w* 5 Moesa 32 : 35. *x* Sil. 25 : 21.

## PASAL 13.

Sakoer djalma <sup>a</sup> koedoe ngesto ka para Kawasa, noe marentah ka dinja; karna <sup>b</sup> hanteu aja kawasa ngan ti Allah, sarta para kawasa noe aja teh geus pada 2 dikërsakeun koe Allah. 'Koe sabab eta, saha-saha noe bahoela kana kawasa, ngalawan ka pangërsa Allah; <sup>c</sup> ari djalma noe ngalawan teh tangtoe ngadatangkeun hoekoeman ka dirina. 'Karana ari para kapala teh lain pikasijeuneun pagawean hade, nja pikasijeuneun pagawean goreng. Lamoen maneh hajang oelah sjeun koe kawasa, nja koedoe ngalampahkeun noe hade; ana kitoe mah maneh meunang poedji ti dinja. 4 'Karana eta teh piwarangan Allah, baris matak hade ka maneh. Tatapi lamoen maneh migawe kagorengan mah, nja koedoe sjeun; karana njikëpna pëdang moal tamboeh-tamboeh; karana eta teh piwarangan Allah, poerah malës ngeunaakeun siksaän ka noe migawe kago-rengan. 'Koe pedah kitoe, përlöe pisan ngesto, lain tina sabab siksaän bae, nja 6 tina sabab boedi-rasa ongkoh. 'Nja kitoe keneh noe matak maranah sok majar oepëti; karana eta teh piwarangan Allah, teu pëtot-pëtot nja pada mëtakeun pagawean kitoe. 'Koe sabab eta, <sup>d</sup> koedoe mere ka sakabeh djalma naon bae noe djadi wadjib maranah; nja mere oepëti, ka noe wadjib dibere oepëti; tjoeké, ka noe wadjib dibere tjoeké; sjeun, ka noe wadjib dipikasijeun; hormat, ka noe wadjib dihormat. <sup>a</sup> Tit. 3:1; 1 Petr. 2:13.  
<sup>b</sup> Sil. 8:15. <sup>c</sup> Sil. 24:21, 22. <sup>d</sup> Mat. 22:21; 1 Petr. 2:17.

8 Poma maranah ka saha bae oelah boga hoetang naon-naon, kadjaba silih-pikanjaäh; karana <sup>a</sup> djalma noe njaäh ka noe lijan, eta teh geus mëpëkan parentah hoekoem. 'Karana noe kijeu teja: <sup>b</sup> Maneh oelah ngaranjed; maneh oelah mae-han; maneh oelah maling; maneh oelah djadi saksi bohong; maneh oelah bogoh; djeung timbalan naon bae noe aja djaba ti kitoe, karagoem koe kasaoeran noe kijeu teja: <sup>c</sup> Maneh koedoe njaäh ka batoer maneh, sapërti ka diri sorangan. 10 'Ari kanjaähan teh <sup>d</sup> tara migawe goreng ka batoer. Nandakeun kanjaähan teh 11 nja kapëpëkanana hoekoem. 'Soema-

wonna koedoe kitoe, pedah oerang nganjahokeun mangsa, <sup>e</sup> jen ajeuna geus waktoena oerang teh haroedang tina heës; karana kasalametan teh ajeuna geus deukeut ka oeraug ti batan oerang 12 anjaran përtjaja. 'Peuting teh <sup>f</sup> geus meh bejak, beurang teh gens deukeut. Manana, hajoe, oerang pada tjoetjoel <sup>g</sup> pagawean poëk, nja make pakarang tja-13 ang. 'Hajoe, oerang pada loemampah sakoemaha pantësna, tjara ti beurang; <sup>h</sup> oelah djeung balaketjrahan sarta djeung arak-arakan, oelah djeung karoetjahan sarta djeung kalatjoeran, oelah djeung 14 paseja sarta djeung dëngki; 'nja <sup>i</sup> mäkeean maneh teh koe Goesti Jesoes Kristoes; sarta <sup>j</sup> daging teh oelah dia-nungan datang ka ngadjadikeun napsoe.  
<sup>a</sup> Gal. 5:14. <sup>b</sup> 2 Moesa 20:13. <sup>c</sup> 3 Moesa 19:18.  
<sup>d</sup> 1 Kor. 13:4. <sup>e</sup> Ep. 5:14; 1 Tes. 5:6. <sup>f</sup> Ibr. 10:25. <sup>g</sup> Ep. 5:11. <sup>h</sup> Loek. 21:34; Gal. 5:21;  
<sup>i</sup> 1 Tes. 4:5; Jak. 3:14. <sup>j</sup> Gal. 3:17. <sup>k</sup> Kol. 2:23;  
<sup>l</sup> 1 Petr. 2:11.

## PASAL 14.

Ari <sup>a</sup> noe hengker përtjajana, koedoe ditarima, sarta oelah marëboetkeun 2 pangrasaning ati. 'Aja noe përtjajana jen saniskara teh wénang didahar; ta-tapi ari noe hengker mah noe didahar 3 teh labal-lalaban. 'Anoe dahar <sup>b</sup> poma oelah tjoewa ka noe hanteu dahar; kitoe deui anoe hanteu dahar poma oelah ngahoekoeman ka noe dahar; karana 4 koe Allah mah eta geus ditarima. 'Saha maneh teh, <sup>c</sup> wët ngahoekoeman ka boedjang noe lijan? Eta nangtoeng-laboe-na ka djoeraganana sorangan. Tatapi bakal tëtëp nangtoengna teh; karana Allah mah kawasa nötëpkem nang-toengna. 'Aja noe ngangkeuhkeun <sup>d</sup> poë poendjoel ti poë deui; aja noe ngangkeuhkeun poë kabeh saroewa bae. Hidji-hidji djalma masing poegoeh pisan dina 6 dëjero pikir sorangan. 'Anoe ngestoekeun poë, <sup>e</sup> ngestoekeunana teh tina sabab Goesti; ari noe hanteu ngestoekeun poë, teu-ngestoekeunana teh tina sabab Goesti. Anoe dahar, daharna teh tina sabab Goesti, boektina moedji soekoer ka Allah; ari noe hanteu dahar, teudaharna teh tina sabab Goesti, sarta 7 moedji soekoer ka Allah. 'Karana <sup>f</sup> oe-rang teh taja noe hiroep pikeun diri sorangan, sarta taja noe paeh pikeun

8 diri sorangan. 'Karana boh oerang hiroep, oerang hiroep teh pikeun Goesti; boh oerang paeh, oerang paeh teh pi-keun Goesti. Djadi oerang teh boh hiroep, boh paeh, nja kagoengan Goesti.  
 9 'Karana nja kitoe pisan sababna noe matak Kristoes teh geus poepoës, djeung tanghi, sarta hiroep deui, soepaja an-djeumna djadi Goesti djalma noe paraeh  
 10 sarta noe hariroep. 'Balikanan maneh teh, naha wéti ngahoekoeman ka doe-loer maneh? atawa maneh teh, naha wéti tjoewa ka doeloer maneh?<sup>g</sup> Karana oerang sakabeh mëngke pada dideuheus-keum ka pajoeneun korsi pangandilan  
 11 Kristoes. 'Karana dina Kitab aja oeng-é-lan kijeu:<sup>h</sup> Dëmi hiroep kami, lahiran Pangeran, sakabeh toeer mëngke da-rékoe di pajoeneun kami, sarta sakabeh  
 12 letah mëngke ngarakoe ka Allah. 'Djadi i oerang hidji-hidji djalma mëngke koe-doe pada njanggakeun katérangan ka Allah hal pérkara sorangan. <sup>a</sup> p. 15:1.  
<sup>b</sup> 1 Kor. 8:8; Kol. 2:16. <sup>c</sup> Jak. 4:11, 12. <sup>d</sup> Gal. 4:10; Kol. 2:16. <sup>e</sup> Kol. 3:17; 1 Tim. 4:4. <sup>f</sup> 2 Kor. 5:15. <sup>g</sup> p. 2:16; 2 Kor. 5:10. <sup>h</sup> Jés. 45:23; Pil. 2:10. <sup>i</sup> 1 Kor. 3:8; Gal. 6:5.

13 Manana oerang oelah sok silih-hoe-koeman deui; anggoer kijeu nja ngahoekoeman teh, <sup>a</sup> jen maneh oelah njijeun anoe matak titadjong doeloer, atawa  
 14 noe matak tideuha. 'Kaoela teh njaho, sarta geus tangtoe dina pikir kaoela <sup>b</sup> di djéro Goesti Jesoes, jen saniskara barang <sup>c</sup> taja noe nadjis koe sorangan-nana; ngan tatapi anoe ngangukeukeun nadjis kana sahidji barang, nja ka dinja  
 15 nadjisna teh. 'Tatapi <sup>d</sup> oepama doeloer maneh kanalangsaän tina sabab sipat kahakanan, eta maneh loemampah teh geus lain noeroet deui lampah kanja-ahan. Poma oelah njilakakeun koe kahakanan maneh ka djalma noe geus  
 16 ditalangan paeh koe Kristoes. 'Koe sabab eta, kabobogaän maraneh teh oelah  
 17 koengsi aja noe ngagorengkeun. 'Karana ari karadjaän Allah teh <sup>e</sup> lain kahakanan, lain inoeman, estoena mah kabénérana, djeung karoentoetan, sarta ka-  
 18 boengahan koe lantaran Roh Soetji. 'Karana noe koemawoela ka Kristoes koe djalan ngestoekeun noe kitoe teja, eta teh dipikamanah koe Allah, sarta di-  
 19 adjenan koe djalma. 'Manana oerang

teh, <sup>f</sup> hajoe, pada ngobrek kana sakoer lantaran karoentoetan, kitoe deui sa-koer lantaran silih-adégkeun përtjaja.  
 20 'Poma oelah ngaroeksak kana dadamé-lan Allah tina sabab kabakanan. Enja <sup>g</sup> saniskara barang bérésih teja mah; tatapi djalma noe dahar bari ngada-tangkeun titadjong mah, eta lampah  
 21 kitoe teh goreng. 'Oetama pisan,<sup>h</sup> moen teu dahar laoek, hanteu nginoem ang-goer, atawa milampah naon bae anoe matak titadjong, atawa matak tideuha, atawa matak hengker ka doeloer ma-  
 22 neh. 'Maneh ari boga kapértjajaän, koe-doe dikandoeng sadjéroning diri maneh di pajoeneun Allah. Salamét noe teu ngahoekoeman sorangan moenggoeh di-na lampah anoe diangkeuhkem hade.  
 23 'Tatapi ari noe tjantjaja mah, kari-kari ngadahar bae, noe kitoe teh geus dihoekoeman, sababna lain datang tina përtjaja. <sup>i</sup> Ari saniskara lampah, anoe lain datang tina përtjaja mah, eta teh dosa.

<sup>a</sup> Mat. 18:7; 1 Kor. 10:32. <sup>b</sup> p. 9:1.

<sup>c</sup> Mat. 15:11; 1 Tim. 4:4. <sup>d</sup> p. 13:10; 1 Kor. 8:11—13. <sup>e</sup> 1 Kor. 8:8. <sup>f</sup> p. 12:18; 15:2. <sup>g</sup> Tit. 1:15. <sup>h</sup> 1 Kor. 8:13. <sup>i</sup> Tit. 1:15.

### PASAL 15.

A ri oerang noe bédas, <sup>a</sup> wadjib nang-goeng kahengkeran anoe hanteu bédas, djeung oelah mikarésép ka diri so-rangan. 'Oerang teh, hidji-hidji djalma, nja sing malar dipikarésép koe batoer, baris kana kahadean, <sup>b</sup> pikeun ngadég-keun përtjaja. 'Karana nadjan Kristoes ge hanteu mikarésép ka salirana koe mantén; estoena mah sakoemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab: <sup>c</sup> Ari ngaharinakeuna djalma noe ngahinakeun ka andjeun teh geus naringgang ka koe-ring. 'Karana sagala noe disératkeun baheula, <sup>d</sup> pangdisératkeunana teh baris piwoeroek ka oerang, soepaja oerang pada ngabogaän pangarép-ngaрап, koe  
 5 kasabaran sarta panglilipoer Kitab. 'Ari Allah noe kagoengan sakoer kasabaran <sup>e</sup> sarta panglilipoer, moegi maparin ka maraneh <sup>f</sup> samijoek djenng batoer, aneo  
 6 kërsaning Kristoes Jesoes; <sup>g</sup> sangkan maraneh rémpoeg sabiwir nja pada ngamoeljakeun ka Allah, Rama Goesti oe-rang Jesoes Kristoes. 'Koe sabab eta, maraneh moedoe silih-angkén, saperti diri maraneh ge geus pada diangkén

koe Kristoes, baris kamoeljaän Allah.  
 8 'Ari toedjoelna pitjatoer kaoela, jen Jesoes Kristoes teh geus djadi kawoelinga soenat, tina sabab kajaktian Allah, soepaja andjeunna ngajakinkeun <sup>9</sup> pér-djengdjian noe ka para karoehoen teja,  
 9 'sarta soepaja oerang kapir pada ngamoeljakeum ka Allah tina sabab sil-pi-welasna; sakoemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab: <sup>10</sup> Koe pérkawis eta koering sédja ngagoeng-ngagoeng ka andjeun di sagala bangsa kapir, saréng sédja moedji ka padjénengan andjeun.  
 10 'Djeung aja deui pilahir: <sup>11</sup> Eh, sakabeh oerang kapir! geura pada soekaa  
 11 soeka djeung oematna! 'Djeung deui:  
<sup>12</sup> Eh, sakabeh oerang kapir! geura maroedji ka Pangeran; sarta sakabeh bangsa geura pada ngagoeng-ngagoeng ka an-  
 12 djeunna! 'Djeung aja deui pilahir Jésaja: <sup>13</sup> Mèngke akar Isai noe pingadégeun, ngareh ka sakabeh oerang kapir; nja ka eta sakabeh oerang kapir bakal pada  
 13 ngarép-ngrarép. 'Ari Allah noe kagoengan sakoer pangarép-ngrarép, moegi-moegi minoehan ka maraneh koe sagala kaboenhagan sarta kasénangan, djalan tina pérjtaja, sangkan maraneh sing leuwih angot nja pangarép-ngrarép, koe kawasanan Roh Soetji. <sup>a</sup> p. 14:1; 1 Kor. 9: 22;  
<sup>b</sup> Gal. 6: 2; <sup>c</sup> b p. 14: 19. <sup>d</sup> Djab. 69: 10; <sup>d</sup> p. 4: 23, 24;  
<sup>e</sup> 1 Kor. 10: 11; <sup>f</sup> 2 Kor. 1: 3; <sup>g</sup> f p. 12: 16; <sup>h</sup> PL. 2: 2;  
<sup>i</sup> 3: 16. <sup>j</sup> Lal. 3: 25; <sup>k</sup> Djab. 18: 50; <sup>l</sup> Moesa 32: 43.  
<sup>m</sup> Djab. 117: 1. <sup>n</sup> Jés. 11: 10.

<sup>14</sup> Tatapi kaoela sorangan ge dina pikir geus tangtoe moenggoeh hal maraneh, eh doeloer-doeloer kaoela! jen maraneh sorangan ge geus pinoh koe kahadean, djédjél koe sagala kanjaho, bisa silih-  
 15 pagahan djeung batoer. 'Nadjan kitoe ge, eh doeloer-doeloer! kaoela njoeratan teh ka maraneh, sawarehna moetoeh koe wani, nja pikeun ngingétkueun ka maraneh, tina sabab <sup>16</sup> sih-koernija noe koe Allah geus dipasihkeun ka kaoela, 'sangkan kaoela teh djadi piwarangan Jesoes Kristoes <sup>b</sup> ka oerang kapir, mëtakeun Indjil Allah, soepaja oerang kapir teh djadi <sup>c</sup> koerban pikamanahueh, beunang njoetijkeun koe Roh Soetji.  
 17 'Koe sabab eta, kaoela boga pamoeedji di djéro Kristoes Jesoes, moenggoeh dina pérkara Allah. 'Karana kaoela moal wani-wani njéboetkeun naon-naon anoe lain beunang ngadamél Kristoes koe

lantaran kaoela, <sup>d</sup> baris nganoetkeun oerang kapir, nja koe oetjap sarta pang-  
 19 gawe; 'koe kawasana <sup>e</sup> tanda djeung moedjidjat, koe kawasaning Roh Allah; moenggah kaoela ngoewarkeun Indjil Kristoes teh datang ka tjatjap <sup>f</sup> ti watës Jéroesalem sarta sakoerilingna, tépi ka  
 20 Ilirikoem; 'bari témén pisan nja maksoed, moal ngoewarkeun Indjil dina énggon anoe geus dioewaran Kristoes, soepaja kaoela ngadégkeun teh oelah dina loehoer padémen beunang noe sedjen;  
 21 'sabalikna, koemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab: <sup>g</sup> Ari djalma noe tatjan ditjaritaän hal andjeunna, nja eta noe bakal narendja, sarta noe tatjan ngadarenge, nja eta noe bakal ngaharti.

<sup>a</sup> p. 12: 3. <sup>b</sup> p. 11: 13. <sup>c</sup> p. 12: 1. <sup>d</sup> p. 1: 5; 16: 26.  
<sup>e</sup> 2 Kor. 12: 12. <sup>f</sup> Lal. 26: 20. <sup>g</sup> Jés. 52: 15.

22 Kitoe <sup>a</sup> noe matak kaoela geus mindéng pisan halangan, sédja ngadatangan  
 23 ka maraneh teh. 'Démi ajeuna, sapedaah kaoela geus taja deui énggon dina wé-wéngkéran ijeu, sarta <sup>b</sup> hajang pisan ngadatangan ka maraneh geus mang-  
 24 taoen-taoen, 'pasédaän kaoela, dimana leumpang ka tanah Sépanjol, meureun njimpang ka maraneh. Karana pang-  
 harépan kaoela dina pangleumpangan ngalongok ka maraneh, sarta toeoej koe maraneh didjadapkeun ka ditoe,  
 25 samangsa kaoela geus rada seubeuh heula papanggih djeung maraneh. 'Ari  
<sup>c</sup> waktoe ajeuna kaoela keur leumpang ka Jéroesalem, sédja ngalalajanan ka  
 26 djalma saroetji. 'Karana <sup>d</sup> oerang Makédoni djeung Ahaja geus aja kasoe-kaänana maratoeng sidékah pikeun ka  
 noe mariskin djalma soetji di Jéroesa-  
 27 lem. 'Geus aja kasoekaänana kitoe; djeung pada kahoetangan ongkoh ka dinja; karana oerang kapir teh, rehna geus miloe ngamilik barang rohani anoe eta, <sup>e</sup> noe matak pada wadjib ngalala-  
 28 janan ka eta koe barang djasmani. Démi sanggeusna kaoela ngalakonan kitoe, sarta geus ngalaksanakeun eta boeweh teh ka dinja, kaoela rek mijang ka tanah Sépanjol ngorang ka maraneh.  
 29 'Sarta kaoela njaho, dimana kaoela datang ka maraneh, <sup>f</sup> ngadatangan teh tangtoe mawa bérkah Indjil Kristoes pérpék pisan. <sup>g</sup> a p. 1: 13; 1 Tes. 2: 18. <sup>h</sup> b p. 1: 10.  
<sup>i</sup> Lal. 19: 21; <sup>j</sup> 24: 17. <sup>k</sup> 2 Kor. 8. <sup>l</sup> 1 Kor. 9: 11. <sup>m</sup> p. 1: 11.

30 Tatapi kaoela aja panëda ka maraneh, eh doeloer-doeloer! koe Goesti oerang Jesoes Kristoës, sarta koe kaäsihan Roh, " maraneh ka kaoela sing ngabantoe përang koe maangnënëdakeun kaoela ka Allah, 'soepaja <sup>b</sup> kaoela moegi-moegi dilopoetkeun ti noe mantangoel di Joe-dea, sarta soepaja ijeu panglalajanan kaoela ka Jëroesalem teja matak pikasekaeun djalma saroetji; 'nja sangkan kaoela koe pangërsa Allah <sup>c</sup> bisa ngadatangan ka maraneh kalawan boengah, sarta disënangkeun barëng djeung maraneh. 'Ari Allah <sup>d</sup> noe kagoengan sa-koer kasënangan moegi-moegi njarëngan ka maraneh sadaja. Amin. <sup>a</sup> 2 Kor. 1:11.  
<sup>b</sup> 2 Tes. 3:2. <sup>c</sup> p. 1:10. <sup>d</sup> p. 16:20; Ibr. 13:20.

## PASAL 16.

Djeung deui kaoela ka maraneh ngawewératan doeloer oerang ijeu Pebe, anoe djadi djoeroe-laden garedja di nagaara Kenkrea. 'Koe maraneh <sup>a</sup> akoe di djëro Goesti, sakoemaha pantënsa di djalma saroetji, sarta toeloengan, përkara naon bae moen aja përloena di toeloengan teh koe maraneh; karana eta ge geus noeloeng ka djalma loba pisan, malah ka kaoela oge. <sup>a</sup> p. 2:29.

<sup>3</sup> Pangnëpikeun salam kaoela ka "Priska djeung Akila, noe pada ngabantoe kaoela dina padamëlan Kristoës Jesoes; <sup>4</sup> eta geus pada njërahkeun beuheungna nalangan pati kaoela; lain kaoela bae noe aja tarima teh ka dinja, malah sakabeh garedja oerang kapir ge pada tarima. 'Djeung pangnëpikeun deui salam kaoela ka garedja noe aja di boemina. Pangnëpikeun salam kaoela ka Epenetoes, kaäsih kaoela, noe djadi tjikal oerang Ahaja di djëro Kristoës. <sup>6</sup> 'Djeung salam kaoela ka Maria, noe gëtol pisan digawena adjang kaoela. <sup>7</sup> 'Djeung salam kaoela ka Andronikoes djeung Joenias, baraja kaoela, nja batotoer kaoela sasama diberok, noe geus pada kasohor ka para rasoel, sarta aja di djëro Kristoës samemeh kaoela. <sup>8</sup> 'Djeung salam kaoela ka Amplias, <sup>9</sup> asih kaoela di djëro Goesti. 'Djeung salam kaoela ka Oerbanoes, noe ngabantoe kaoela dina padamëlan Kristoës, sarta <sup>10</sup> ka Sëtakis, kaäsih kaoela. 'Djeung salam kaoela ka Apeles, noe geus katjoba për-

tajana ka Kristoës. Djeung deui salam kaoela ka saeus-i-imah Aristoboeloes. <sup>11</sup> 'Djeung salam kaoela ka Herodion, báraja kaoela. Djeung salam kaoela ka saeus-i-imah Narkisoes, nja sakoer noe <sup>12</sup> aja di djëro Goesti. 'Djeung salam kaoela ka Tripéna djeung Triposa, noe pada ngestikeun padamëlan Goesti. Djeung salam kaoela ka Persis, kaäsih kaoela, noe sarëgëp pisan ngestikeun padamëlan <sup>13</sup> Goesti. 'Djeung salam kaoela ka Roe-poes, noe kapilih di djëro Goesti, sarta ka iboena, nja toenggal iboe kaoela <sup>14</sup> neh. 'Djeung salam kaoela ka Asinkri-toes, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, sarta ka doeloer-doeloer sabatoer eta. <sup>15</sup> 'Djeung salam kaoela ka Pilologoes djeung Joelia, ka Nerioes djeung doe-loerna awewe, kitoe deui ka Olimpas, sarta ka sakabeh djalma saroetji sab-<sup>16</sup> toer eta. 'Maraneh <sup>b</sup> moedoe silih-bere salam make tjijoem soetji. Ari sadajana garedja Kristoës pada ngirim salam ka maraneh.

<sup>a</sup> Lal. 18:2. <sup>b</sup> 1 Kor. 16:20;

1 Petr. 5:14.

<sup>17</sup> Djeung deui kaoela mitoetoer ka maraneh, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> sing pada ngadjaga ka noe njijeun patjogregan djeung tatadjongan, noe mapalangan ka piwoeroek beunang maraneh goegoeroe; eta nja koedoe singkiran koe maraneh. <sup>18</sup> 'Karana <sup>b</sup> noe kitoe teh lain ngawoela ka Goesti oerang Jesoes Kristoës, ngawoelana teh ka beuteungna; djeung pada njasabkeun ka djalma noe taja panjana goreng, ari noe dipake teh omongan <sup>19</sup> lamis sarta ngolo-ngolo. 'Karana <sup>c</sup> kana-anoetan maraneh teh geus goernita ka sakabeh. Koe pedah kitoe kaoela boengah tina sabab maraneh. Dëmi kahajang kaoela, <sup>d</sup> maraneh sing pintër kana lampah hade, sing bodo kana lampah <sup>20</sup> goreng. 'Ari Allah <sup>e</sup> noe kagoengan sa-koer kasënangan, tangtoe terah ngarëmoekkeun Setan di handapeun soekoe maraneh. <sup>f</sup> Moegi-moegi sih-koernija Goesti oerang Jesoes Kristoës njarëngan ka maraneh. Amin. <sup>a</sup> Mat. 7:15; <sup>b</sup> 1 Kor. 1:10;

<sup>a</sup> Tim. 6:3—5; Tit. 3:10. <sup>b</sup> Pil. 3:19; Jöed. 12. c p. 1:8. <sup>d</sup> Mat. 10:16; 1 Kor. 14:20. <sup>e</sup> p. 15:33.

<sup>f</sup> 1 Kor. 16:23.

<sup>21</sup> Timoteoes, <sup>a</sup> pangbantoe kaoela, kitoe deui <sup>b</sup> Loekioes, djeung Jason, djeung Sosipater, baraja kaoela, pada ngirim

22 salam ka maraneh. 'Ari kaoela, Tertioes, noe noelis ijeu soerat, ngirim salam ka  
23 maraneh di djero Goesti. 'Djeung <sup>c</sup> Gajoës, noe diandjirékan koe kaoela sarta  
koe sagaredja kabeh, ngirim salam ka maraneh. Kitoe deui <sup>d</sup> Erastoës, djoeroë  
oewang nagri, sarta Koewartoes, doeloer  
oerang, pada ngirim salam ka maraneh.  
24 'Ari <sup>e</sup> sih-koernija Goesti oerang Jesoes  
Kristoes moegi-moegi njaréngan ka maraneh. Amin. <sup>a</sup> Lal. 16:1. <sup>b</sup> Lal. 13:1; 17:5;  
<sup>20</sup> 4:4. <sup>c</sup> 1 Kor. 1:14. <sup>d</sup> 2 Tim. 4:20. <sup>e</sup> 1 Kor. 16:23.

25 Dëmi <sup>a</sup> noe langkoeng kawasa ngoe-  
watkeun ka maraneh, saoenina Indjil

kaoela sarta piwoeroek Jesoes Kristoes,  
sakoemaha pangebrehna <sup>b</sup> rasijah, noe  
disidémkeun baheula meunang sababa-  
26 raha djaman, 'ari ajeuna mah diébreh-  
keun, sarta <sup>c</sup> koe lantaran kitab para  
nabi, noeroetkeun timbalan Allah noe  
sipat langgëng, diémbarkeun ka lëbah  
sakabeh oerang kapir, soepaja pada  
27 anoot kana përtjaja: 'tégés Allah <sup>d</sup> anoe  
pintér njalira, eta noe koedoe dibaktian  
kamoeljaän, koe lantaran Jesoes Kris-  
toes, salalanggëngna! Amin. <sup>a</sup> 1 Petr. 5:10.  
<sup>b</sup> Kol. 1:26. <sup>c</sup> Ep. 3:5. <sup>d</sup> 1 Tim. 1:17.

## SËRAT KAHIDJI TI RASOEL PAOELOES KA OERANG KORINTA.

### PASAL 1.

Sërat kaoela Paoeloes, noe geus disa-  
oer didamél rasoel Jesoes Kristoes,  
<sup>a</sup> koe pangërsa Allah, djeung ti Sostenes  
2 saderek, 'doematéng garedja Allah <sup>b</sup> di  
nagara Korinta, sakoer noe geus <sup>c</sup> di-  
soetjikeun di djero Kristoes Jesoes, <sup>d</sup>  
djalma saroetji beunang njaoer, reu-  
djeung sadajana <sup>e</sup> noe njambat kana  
djénëngan Goesti oerang Jesoes Kristoes,  
dina saniskara ènggon, nja Goesti itoe  
3 sarta Goesti oerang. 'Moegi-moegi <sup>f</sup> ma-  
raneh pada dipaparin sih-koernija reu-  
djeung kasënangan ti Allah, Rama oe-  
rang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoes!

<sup>a</sup> 2 Kor. 1:1. <sup>b</sup> Lal. 18:1. <sup>c</sup> p. 6:11. <sup>d</sup> Roem 1:7.  
<sup>e</sup> Lal. 9:14. <sup>f</sup> Roem 1:7; 2 Kor. 1:2.

4 Kaoela salawasna <sup>a</sup> moedji soekoer  
ka Allah kaoela koe karana maraneh,  
tina sabab koernija Allah, noe geus di-  
pasihkeun ka maraneh di djero Kristoes  
5 Jesoes; 'boektina maraneh teh dina sa-  
niskara geus pada djadi soegih di djero  
andjeunna, nja dina sakabeh piwoeroek  
6 sarta sakabeh kanjaho; 'da përtelaän  
hal Kristoes geus dijakinkeun di mara-  
neh; 'noe matak maraneh hanteu pisan  
koerang pasihan, sarta bari <sup>b</sup> noengoe-  
noenggoe pingebreheunana Goesti oe-

8 rang Jesoes Kristoes. 'Malah-malah Al-  
lah teh tangtoe nëtpkeun ka maraneh  
népi ka panoengtoengan, soepaja mara-  
neh <sup>c</sup> oelah aja tjawadeun dina poëan  
9 Goesti oerang Jesoes Kristoes. 'Lang-  
koeng <sup>d</sup> toehoe Allah teh, noe geus nja-  
oer maraneh baris djadi satoenggal  
djeung Jesoes Kristoes Poetrana, Goesti  
oerang. <sup>a</sup> Roem 1:8; Ep. 1:16. <sup>b</sup> Tit. 2:13.  
<sup>c</sup> 1 Tes. 3:13. <sup>d</sup> p. 10:13; 1 Tes. 5:24.

10 Tatapi kaoela aja panëda ka maraneh,  
eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> koe djénëngan  
Goesti oerang Jesoes Kristoes: <sup>b</sup> eta  
maraneh kabeh koedoe masing saomong,  
oelah aja pabëngkahan di maraneh; nja  
koedoe masing antek sapikir djeung sa-  
11 pangrasa. 'Karana kaoela geus dipoe-  
poelihan hal maraneh, eh doeloer-doe-  
loer! koe ahlinia Kloë, jen di maraneh  
12 aja patjogregan. 'Dëmi tjatoer kaoela teh  
kieu, ari maraneh oenggal-oenggal djal-  
ma ngomong: Aing noe Paoeloes; aing  
13 noe Kristoes. 'Naha karah Kristoes  
teh dibagi-bagi? Koetan Paoeloes noe  
digantoeng dina kai-dipalang teh keur  
pimangpaâteun maraneh? Atawa mara-  
neh dibanjoean teh naha kana ngaran  
14 Paoeloes? 'Kaoela moedji soekoer ka  
Allah, rehna maraneh taja noe beunang

ngabanjoean diri kaoela, kadjaba <sup>a</sup> Kris-  
15 poes djeung Gajoes; 'soepaja oelah aja  
noe ngomong, jen kaoela geus ngaba-  
16 njoean kana ngaran diri kaoela. 'Tatapi  
saeusi-imah <sup>b</sup> Sètepanas beunang kaoela  
keneh ngabanjoean; djaba eta mah ingé-  
tan kaoela taja deui beunang kaoela  
17 ngabanjoean. 'Karana kaoela pangdipi-  
warang teh koe Kristoes, lain baris ngaba-  
njoe, énjana mah baris ngoewarkeun  
Indjil; <sup>f</sup> hanteu djeung kapintéran  
omong, sangkan kai-dipalang Kristoes  
oelah gaplah. <sup>a p. 5 : 4 ; b p. 11 : 18 ; 2 Kor. 13 : 11 ;</sup>  
<sup>Pil. 2 : 2 ; c Lal. 18 : 24 ; d Lal. 18 : 8 ; Roem 16 : 23 ;</sup>  
<sup>e p. 16 : 15 , 17 ; f p. 2 : 1 , 4 .</sup>

18 Karana ari piwoeroek kai-dipalang  
teh nja sotek boeroeng ka djalma noe  
bakal tjlaka; tatapi ari ka oerang noe  
pisalaméteum mah, <sup>a</sup> eta teh nja kawasa  
19 ti Allah. 'Karana dina Kitab geus di-  
oengélkeun kijeu: <sup>b</sup> Kapintéran djalma  
noe palintér koe kami rek dileungit-  
keun, sarta pangarti djalma noe hararti  
20 koe kami rek dieuweuhkeun. 'Di mana  
<sup>c</sup> anoe pintér? di mana ahli kitab? di  
mana toekang padoe ijeu doenya? Ari  
kapintéran doenya teh lain geus didamé  
21 kaboeroengan koe Allah? 'Karana <sup>d</sup> sa-  
pedah doenya teh koe kapintéranana  
hanteu nganjahokeun ka Allah moeng-  
goeh dina kapintéran Allah, noe matak  
Allah ngérsakeun njalamétkueun ka sa-  
koer noe përtjaja koe lantaran boe-  
22 roengna pangoewaran teja. 'Sabab <sup>e</sup> ari  
oerang Jahoedi pada menta tanda,  
djeung oerang Joenani pada ngoelik  
23 elmoe; 'tatapi ari kaoela mah <sup>f</sup> pada  
ngoewarkeun Kristoes, noe digantoeng  
dina kai-dipalang, <sup>g</sup> tatadjongan oerang  
Jahoedi, boeboeroengan oerang Joenani;  
24 'tatapi moenggoeh ka sakoer noe disa-  
oer mah, nja oerang Jahoedi djeung  
oerang Joenani, Kristoes noe djadi ka-  
wasa Allah sarta <sup>h</sup> kapintéran Allah.  
25 'Sabab boeroengna Allah teh leuwih pin-  
tér ti batan djalma; sarta apésna Allah  
teh leuwih bédas ti batan djalma.

<sup>a</sup> Roem 1 : 16. <sup>b</sup> Jes. 29 : 14. <sup>c</sup> Jes. 33 : 18. <sup>d</sup> Roem  
1 : 21. <sup>e</sup> Mat. 16 : 1; Joh. 4 : 48. <sup>f</sup> p. 2 : 2. <sup>g</sup> Roem  
9 : 32. <sup>h</sup> Kol. 2 : 3.

26 Geura, doeloer-doeloer! sing pada ilik  
kana hal disaoer diri maranéh teja, <sup>a</sup> jen  
di maranéh teh hanteu reja noe pintér  
kapintéran daging, hanteu reja noe ka-  
27 wasa, hanteu reja menak. 'Satégnsa

Allah geus milih ánoe boeroeng di doen-  
ya, pikeun ngawirangkeun anoe pintér;  
sarta Allah geus milih anoe apés di doen-  
ya, pikeun ngawirangkeun anoe bédas;  
28 'djeung deui Allah geus milih anoe hina  
di doenya, djeung noe katjoewa, sarta  
noe euwenh, pikeun ngeueuhkeun anoe  
29 aja: 'soepaja daging teh oelah aja noe  
30 moedji maneh di pajoeneun Allah.'Sarta  
nja ti andjeumna teja maranéh teh pang-  
aja di djéro Kristoes Jesoes, anoe koe  
Allah pikeun oerang geus didjadikuen  
<sup>b</sup> kapintéran, <sup>c</sup> kabénérán, <sup>d</sup> kasoetjian  
31 sarta <sup>e</sup> kaleupasan; 'soepaja, sakoemaha-  
noe geus dioengélkeun dina Kitab: <sup>f</sup> Ari  
noe moedji, eta moedjina teh moedoe  
tina hal Pangeran. <sup>a</sup> Mat. 11 : 25; Jak. 2 : 5.  
<sup>b</sup> p. 1 : 24. <sup>c</sup> Jér. 23 : 6. <sup>d</sup> Joh. 17 : 19. <sup>e</sup> Roem 8 : 23.  
<sup>f</sup> Jér. 9 : 23, 24; 2 Kor. 10 : 17.

## PASAL 2.

Nadjan kaoela ge, eh doeloer-doeloer!  
basa datang ka maranéh teja, datang  
teh <sup>a</sup> lain ngoewarkeun hal përtelaän  
Allah ka maranéh make kaähengen  
2 omong atawa kapintéran. 'Karana kao-  
ela geus nangtoekeun, <sup>b</sup> aja teh di maranéh  
teu rek nganjahokeun naon-naon,  
kadjaba Jesoes Kristoes, tégénsa noe  
3 geus digantoeng dina kai-dipalang.'Sarta  
kaoela <sup>c</sup> aja teh di maranéh leuwih heng-  
ker, djeung palaoer, sarta ngagéter ka-  
4 tjida pisan. 'Ari tjatoer kaoela djeung  
woeroek kaoela lain make omongan  
pangiroet kapintéran djalma, <sup>d</sup> nja make  
5 nandakeun Roh djeung kawasa; 'soepaja  
kapértjajaän maranéh oelah neuteuh  
kana kapintéran djalma, neuteuh teh  
kana <sup>e</sup> kawasaning Allah. <sup>a p. 1 : 17.</sup>

<sup>b</sup> Gal. 6 : 14. <sup>c</sup> 2 Kor. 10 : 10. <sup>d</sup> Roem 15 : 19;  
<sup>1</sup> Tes. 1 : 5. <sup>e</sup> p. 1 : 18, 24.

6 Sabalikna kaoela mitjatoer kapinté-  
ran teh di djalma <sup>a</sup> noe sampoerna;  
tatapina lain kapintéran ijeu doenya,  
lain kapintéran kapala doenya, noe ba-  
7 kal pada toempoer; 'estona mah noe  
dipitjatoer koe kaoela teh kapintéran  
Allah dina djéro <sup>b</sup> rasijah, noe boeni,  
noe koe Allah ti memeh aja doenya di-  
8 pastikeun baris kamoeljaän oerang. 'Ari  
kapala ijeu doenya, <sup>c</sup> hidji ge taja noe njá-  
ho kana eta kapintéran; karana oepama  
njarahoéun mah moal koengsi ngagan-  
toengkeun <sup>d</sup> Goestisagala kamoeljaän teja  
9 dina kai-dipalang. 'Satégnsa koemaha

noe geus dioengēlkeun dina Kitab kijeu:  
 \* Ari noe teu pisan katendjo koe panon,  
 sarta teu kadenge koe tjewli, djeung teu  
 kanjanaän koe hate manoesa, nja eta  
 noe koe Allah geus disadijkeun keur  
 10 sakoer anoe njāah ka andjeunna. 'Děmi  
 eta / koe Allah geus diébrekheun ka  
 oerang koe lantaran Roh salira an-  
 djeunna; karana Roh noe ngawaspas-  
 keun ka saniskara, nadjan ka djéro-djé-  
 11 rona Allah oge. 'Karana saha djalma  
 njaho ka anoe djalma, kadjaba roh  
 djalma noe aja di djérona? Kitoe deui  
 hanteu aja noe njaho ka anoe Allah,  
 12 ngan kadjaba Roh Allah bae. 'Děmi noe  
 katampa koe oerang teh lain roh doen-  
 ya, istoening Roh noe ti Allah; <sup>g</sup> soe-  
 pajpa oerang pada nganjahokeun ka sa-  
 koer noe koe Allah geus dipasilkeun ka  
 13 oerang. 'Nja eta noe ditjatoerkeun koe  
 kaoela, <sup>h</sup> lain make omongan pamama-  
 tahan kapintérān djalma, make teh  
 omongan pangwoeroek Roh Soetji; ba-  
 rang rohani koe kaoela direntetkeun  
 14 djeung barang rohani. 'Tatapi ari / djal-  
 ma pinjawa mah teu nampanan ka pér-  
 kara anoe Roh Allah, karana diang-  
 keuhkeun boeroeng; djeung teu bisaeun  
 ngaharti, sabab eta pérkara ditimbang-  
 15 na koedoe make roh. 'Sabalikna, ari  
 djalma piroh mah <sup>j</sup> bisa nimbang ka  
 saniskara, tatapi dirina sorangan hanteu  
 beunang ditimbang koe djalma hidji-  
 16 hidji atjan. 'Karana <sup>k</sup> saha noe njaho  
 kana manah Pangeran, anoe matak bisa  
 mamagahan ka andjeunna? Tatapi ari  
 oerang mah ngabogaän manah Kristoës.

<sup>a</sup> Pil. 3 : 15. <sup>b</sup> Ep. 3 : 9. <sup>c</sup> Joh. 16 : 3. <sup>d</sup> Jak. 2 : 1.  
<sup>e</sup> Jés. 64 : 4. <sup>f</sup> Mat. 13 : 11; 2 Kor. 3 : 18. <sup>g</sup> Pilém. 6.  
<sup>h</sup> p. 2 : 4; <sup>i</sup> Petr. 1 : 16. <sup>j</sup> Joed. 19. <sup>j</sup> Sil. 28 : 5;  
<sup>1</sup> Joh. 2 : 20. <sup>k</sup> Jés. 40 : 13.

### PASAL 3.

Nadjan kaoela ge, eh doeloer-doeloer!  
 Nadina teu bisa mitjatoer ka maraneh  
 saperti ka djalma <sup>a</sup> piroh, ngan sakoe-  
 maha ka djalma pidaging bae, tjara ka  
 noe boedak leutik di djéro Kristoës.  
 2 'Kaoela ngadaharan teh ka maraneh koe  
<sup>b</sup> tji-soesoe, lain koe kahakanan, karana  
 harita maraneh tatjan kadoega; nadjan  
 ajenna ge maraneh tatjan kadoega ke-  
 3 neh; 'karana maraneh masih pidaging.  
 Karana <sup>c</sup> sapedad di maraneh aja děngki,  
 sarta getreng, djeung patjogregan, eta

maraneh teh naha lain pidaging, sarta  
 laloemampah maraneh teh naha lain  
 4 koemaha adat djalma? 'Karana <sup>d</sup> lamoen  
 tjék noe hidji: Aing anoe Paoeloes; děmi  
 tjék noe sedjen: Aing anoe Apolos: eta  
 maraneh, ari kitoe mah, naha lain pidag-  
 5 ging? 'Naha Paoeloes teh naon? Djeung  
 ari Apolos teh naon? Ngan <sup>e</sup> abdi, lanta-  
 ran maraneh pérftja; děmi eta sakoe-  
 maha Geesti geus maparin ka hidji-hidji-  
 6 na. 'Kaoela noe geus mělak, <sup>f</sup> Apolos  
 noe njiraman, tatapi anoe geus ngadja-  
 7 dikeun mah Allah. 'Djadi noe mělak  
 sarta noe njiraman mah teu koema-koe-  
 maha; ngan Allah, anoe ngadjadikenn.  
<sup>g</sup> 'Ari noe mělak sarta noe njiraman nja  
 hidji keneh, tatapi <sup>h</sup> pada bakal nampa  
 boeroehan sorangan, koemaha pangga-  
 9 wena bae. 'Karana kaoela teh <sup>i</sup> pada  
 pangbantoe kana padamélan Allah; ari  
<sup>j</sup> pakébonan Allah sarta adégan Allah  
 nja maraneh.

<sup>a</sup> p. 2 : 15. <sup>b</sup> Ibr. 5 : 13;

1 Petr. 2 : 2. <sup>c</sup> p. 1 : 11; Gal. 5 : 19, 20. <sup>d</sup> p. 1 : 12.

<sup>e</sup> p. 4 : 1. <sup>f</sup> Lal. 18 : 27; 19 : 1. <sup>g</sup> 2 Kor. 5 : 10.

<sup>h</sup> 2 Kor. 6 : 1. <sup>i</sup> Ep. 2 : 20; Kol. 2 : 7.

10 Tina <sup>a</sup> sih-koernija Allah noe dipapa-  
 rinkeun ka kaoela, noe matak kaoela,  
 sakoemaha patoekangan noe binangkit,  
 geus njijeun paděmen; děmi noe sedjen  
 ngadégeun dina loehoer eta. Tatapi  
 oenggal-oenggal djalma koedoe sing  
 ijatna dina péta ngadégeunana dina loe-  
 11 hoer paděmen teh. 'Karana moal aja  
 djalma bisa njijeun paděmen sedjen,  
<sup>b</sup> kadjaba noe gens didamél paděmen,  
 12 nja eta Jesoes Kristoës. 'Děmi satijap-  
 tijap aja djalma prak dina loehoer eta  
 paděmen ngadégeun émas, perak, intěn,  
 13 kai, djoekoet, atawa djarami, 'eta pang-  
 gawe oenggal-oenggal djalma tangtoe  
 pikataraeun; karana <sup>c</sup> poë teja noe bakal  
 nganjatakeun, sabab tembongna koe  
 seuneu; ari panggawe oenggal-oenggal  
 14 djalma bakal ditjobera koe seuneu. 'Oepa-  
 ma hidji djalma tétěp panggawena noe  
 geus diadégeun dina loehoer eta, tang-  
 15 toe meunang boeroehan. 'Oepama hidji  
 djalma panggawena bejak kadoeroek,  
 eta teh tangtoe roegi; tatapi dirina mah  
 bakal salaméti, kitoe oge sasat geus njo-  
 rang seuneu. <sup>a</sup> p. 15 : 10. <sup>b</sup> Jés. 28 : 16. <sup>c</sup> Jés. 13 : 6.  
 16 Eta maraneh naha teu njaho, <sup>d</sup> jen  
 maraneh teh kabah Allah, sarta Roh  
 17 Allah linggih di djéro maraneh? 'Oepama

aja noe ngaroeksak kabah Allah, tangtoe diroeksak deui koe Allah; karana kabah Allah teh soetji, tēgēsna nya maraneh.

*a p. 6:19; 2 Kor. 6:16.*

- <sup>18</sup> Djalma oelah aja noe ngabobodo maneh! Oepama di maraneh aja djalma <sup>a</sup> boga angkeuh pintér di ijeu doenya, eta teh sing daek <sup>b</sup> boeroeng, soepajana <sup>19</sup> djadi pintér. 'Karana <sup>c</sup> kapintéran doenya teh koe moenggoehing Allah mah dimanah kaboeroengan; karana geus dioengélkeun dina Kitab kijeu: <sup>d</sup> Andjeunna ngaringkoes djalma pintér koe <sup>20</sup> kadjoeliganana sorangan; 'djeungna deui: <sup>e</sup> Pangeran langkoeng oeninga dina pikiran djalma palintér, jen eta teh sija- <sup>21</sup> sija. 'Koe sabab kitoe, oelah aja noe moedji maneh tina hal djalma. Karana <sup>22</sup> saniskara ge milik maraneh: 'boh Paöeloes, boh Apolos, boh Kepas, boh doenya, boh hiroep, boh paëh, boh barang ajeuna, boh barang mēngke; saniskara <sup>23</sup> ge milik maraneh. 'Dēmi diri maraneh kagoengan Kristoës; ari Kristoës kagoe- <sup>24</sup> ngan Allah. *a Sil. 3:7; Roem 12:16. b p. 4:10. c p. 1:20. d Aj. 5:13. e Djab. 94:11.*

#### PASAL 4.

Moedoe kitoe djalma pangangkén ka kaoela teh, nya ngangkén <sup>a</sup> abdi Kristoës, sarta <sup>b</sup> poerah njangkingan rasijah <sup>2</sup> Allah. 'Sangeusing kitoe anoe wadijib di noe poerah njangkingan teh, hidjijin <sup>3</sup> hidjina koedoe kapanggih satoehoe. 'Ta- <sup>4</sup> tapis moenggoeh diri kaoela, teu pisan djadi pikir dihoekoeman koe maraneh, atawa koe bēbēnéran djalma; salah kaoela teu ngahoekoeman diri sorangan. 'Karana kaoela <sup>c</sup> teu pisan roemasa salah; tatapi kitoe ge moal matak di- <sup>5</sup> bēnérkeun kaoela teh; sabalikna noe ngahoekoeman diri kaoela teh <sup>d</sup> nya Goesti. 'Koe sabab eta, oelah ngahoekoeman samemeh waktoena, noenggoean soempingna Goesti, <sup>e</sup> noe bakal njaängan ka sagala noe boeni di noe poëk, sarta nganjatakeun ka sagala gēndoe-rasa hate; didinja oenggal-oenggal djalma pada nampa poedji ti Allah.

*a p. 3:5; 2 Kor. 6:4. b p. 2:6, 7. c 2 Kor. 1:12.*

*d 2 Kor. 5:10. e Goer. 12:14; Roem 2:16.*

- <sup>6</sup> Ari noe kitoe teja, eh doeloer-doeloer! koe kaoela dioepamakeun diri kaoela sarta Apolos, tina sabab maraneh; sang-

kan maraneh ka kaoela ngagoeroean, <sup>a</sup> oelah boga rasa ngaliwatan ka noe geus dioengélkeun dina Kitab; soepaja maraneh oelah agoel, saoerang tina sabab saoerang, ari ka noe sedjen nam-pik. 'Karana saha noe ngabedakeun diri maneh? <sup>b</sup> djeung boga naon maneh teh, anoe lain beunang nampa? Sarta lamoen beunang nampa mah, naha mana moedji maneh atoeh, kawas lain beunang nampa? 'Maraneh <sup>c</sup> geus pada seubeuh, geus pada soegih, geus pada djadi radja teu kalawan kaoela; moega-moega maraneh jakin djadi radja teh, soepaja kaoela ge kitoe deui pada djadi radja babaréngan! <sup>d</sup> 'Karana pamikir kaoela, ari kaoela para rasoel koe Allah didamél djalma panghinana, <sup>e</sup> disapértikeun ka noe rek dihoekoem pati; karana kaoela teh geus pada djadi <sup>f</sup> tongtonaneun doenya, tongtonaneun para malaikat reudjeung djalma. 'Kaoela pada boeroeng tina sabab Kristoës, ari maraneh mah pintér di djero Kristoës; kaoela pada hengker, ari maraneh mah bēdas; maraneh pada kadajen, ari kaoela mah pada katjoewa. <sup>11</sup> 'Népi ka waktoe ajeuna <sup>g</sup> kaoela pada njandang kalempahan djeung njandang halabhab, sarta boeroendoel, kitoe deui sok ditarondjokan, sarta hanteu baroga <sup>12</sup> énggon matoeh; 'djeung <sup>h</sup> baranggawe, dipolah koe leungeun pribadi; kaoela pada ditjarekan, <sup>i</sup> ari kaoela mah ngabérkahan; kaoela pada dikanijaja, ari <sup>13</sup> kaoela teh wajahna bae; 'kaoela pada digogoreng, ari kaoela mah mangnédaken; kaoela geus pada djadi sapérti roentah doenya, sarta pangekesedan sakabeh djalma népi ka ajeuna.

*a Roem 12:3. b Jak. 1:17. c Wahj. 3:17. d 2 Kor.*

*4:11. e Ibr. 10:33. f 2 Kor. 11:23—27. g Lal. 20:34;*

*2 Tes. 3:8. h Roem 12:14.*

- <sup>14</sup> Noe matak kaoela njoeratan kitoe, lain sēdja ngera-ngera ka maraneh; saes-toena kaoela mamatahan ka maraneh, <sup>15</sup> rehna <sup>a</sup> anak kāsih kaoela. 'Karana masih maraneh boga salaksa goeroe oge di djero Kristoës, moal boga bapa loba; da <sup>b</sup>njakaoelanoe ngajoegakeun maraneh di djero Kristoës Jesoës, koe lantaran <sup>16</sup> Indjil. 'Koe sabab kitoe, kaoela mitoetoer ka maraneh, <sup>c</sup> moedoe sing pada <sup>17</sup> noeroet ka kaoela. 'Kitoe noe matak kaoela geus nitahan <sup>d</sup> Timoteoes ka

maraneh, nja eta anak kaäsil kaoela di djero Goesti, sarta satoehoe; bakal ka maraneh ngingëtkeun djalan kaoela di djero Kristoes, sakoemaha babakoe kaoela ngawoeroek dina saban-saban gare-  
 18 dja di mana-mana. 'Ari djalma noe sa-  
 wareh <sup>e</sup> agoel, kawas kaoela moal  
 19 ngadatangan ka maraneh.' Tatapi kaoela,  
<sup>f</sup> lamoen diparëngkeun koe Goesti, tang-  
 toe tereh pisan ngadatangan ka mara-  
 neh, sarta toeloej ngahartikeun, lain  
 omongan eta noe aragoel, noe rek dihar-  
 20 tikeun teh kawasana. 'Karana ari kara-  
 djaañ Allah teh lain omongan, estoena  
 21 mah <sup>g</sup> kawasa. 'Koemaha maraneh nja  
 pikarëpeun? Kaoela ngadatangan teh ka  
 maraneh koedoe mawa panggëboeg,  
 atawa make kanjaähan sarta roh ka-  
 sarehan? <sup>a</sup> 2 Kor. 6:13; 1 Tes. 2:11. <sup>b</sup> p. 9:1;  
 Pilem. 10. <sup>c</sup> p. 11:1. <sup>d</sup> p. 16:10. <sup>e</sup> p. 5:2.  
<sup>f</sup> p. 16:7; Jak. 4:15. <sup>g</sup> p. 2:4.

### PASAL 5.

A ja bedja geus goernita, jen di maraneh  
 Teh aja lampah djinah, nja djinah noe  
 leuwih angët, tjatjakan di oerang kapir  
 ge teu manggih, wani aja hidji djalma  
<sup>2</sup> <sup>a</sup> miëwe ka pamadjikan bapana. 'Kilang  
 kitoe maraneh teh aragoel; <sup>b</sup> ari hadena  
 mah anggoer pada prihatin, soepaja eta  
 noe migawe kitoe disingkirkeun ti tē-  
 3 ngah-tengah maraneh.' Dëmi ijeu kaoela,  
<sup>c</sup> noe djaoeh moenggoehing badan, tatapi  
 moenggoehing roh mah djonghok, ñeng-  
 geus nangtoekeun, sapërti keur djong-  
 hok, jen eta djalma noe migawe kitoe  
<sup>4</sup> teja, 'koe djénëngan Goesti oerang Je-  
 soes Kristoes, samangsa maraneh koem-  
 poel reudjeung roh kaoela, sarta djeung  
 kawasa Goesti oerang Jesoes Kristoes,  
<sup>5</sup> 'noe kitoe teh <sup>d</sup> diseukeun ka Setan,  
 masingna roeksak daging, soepaja roh  
<sup>6</sup> salamët dina poëan Goesti Jesoes. 'Ari  
 pangmoedji maraneh teh teu pantës.  
 Naha maraneh karah teu njaho, jen  
<sup>e</sup> ragi saeutik matak ngahaseumkeun ka  
<sup>7</sup> saädonan kabeh? 'Manana geura pitjeun  
<sup>f</sup> ragi noe lawas teh, soepaja maraneh  
 djadi adonan anjar, nja sapërti maraneh  
 taja ragian. Karana <sup>g</sup> oerang ge geus  
 dipangmeuntjtikeun paska oerang, nja  
 sata Kristoes. 'Koe sabab kitoe, hajoe  
 oerang ngalakonan pesto, oelah make  
 ragi noe lawas teja, kitoe deui ragi

kagorengan reudjeung kadjoeligan, nja  
 make teh roti noe taja ragian, tégnesa  
 kabérésihan reudjeung kajaktian.

<sup>a</sup> 3 Moesa 18:8. <sup>b</sup> 2 Kor. 7:11. <sup>c</sup> Kol. 2:5.  
<sup>d</sup> 1 Tim. 1:20. <sup>e</sup> Gal. 5:9. <sup>f</sup> 2 Moesa 12:15, 19;  
<sup>13:7. g</sup> 1 Petr. 1:18, 19.

9 Kaoela njoeratan ka maraneh dina  
 soerat teja, jen maraneh oelah tjampoer  
 10 djeung noe djinah. 'Ari maksoed kaoela  
 teh lain oelah tjampoer djeung noe djinah  
 ahli doenya, atawa djeung noe pë-  
 rétjit, atawa djeung rampog, atawa  
 djeung noe njëmbah ka brahala; karana  
 oepama kitoe mah maraneh tangtoe koe-  
 11 doe ka loewar ti doenya. 'Dëmi ijeu  
 ajeuna kaoela njoeratan ka maraneh,  
 poma oelah tjampoer oepama aja djalma  
 kasëboet doeloer, tapi <sup>f</sup> lampahna djinah,  
 atawa përéjtij, atawa njëmbah ka  
 brahala, atawa toekang ngagogoreng,  
 atawa pamabokan, atawa rampog; <sup>b</sup> da-  
 har reurendjeungan ge oelah djeung noe  
 12 kitoe mah. 'Karana keur nahaon kaoela  
 ngahoekoeman noe <sup>c</sup> di loewar? na mara-  
 neh teh lain ngahoekoeman anoe di  
 13 djero? 'Dëmi noe di loewar mah Allah  
 anoe ngahoekoeman. Ari koe maraneh  
<sup>d</sup> eta noe goreng teh singkirkeun ti tē-  
 ngah maraneh. <sup>a</sup> p. 6:9, 10. <sup>b</sup> Mat. 18:17;  
<sup>c</sup> Joh. 10. <sup>d</sup> Mark. 4:11; Kol. 4:5. <sup>e</sup> 5 Moesa 13:5.

### PASAL 6.

A ri di maraneh aja noe boga prakara  
 djeung noe sedjen, eta naha wët wanianan njijar bëbënëran ka djalma  
<sup>2</sup> doraka, lain ka <sup>a</sup> djalma soetji? 'Naha  
 maraneh karah teu njaho, <sup>b</sup> jen djalma  
 saroetji teh bakal ngahoekoemandoenya?  
 Sarta lamoen maraneh bakal ngahoekoeman  
 sadoenya mah, naha teu pantës  
<sup>3</sup> mëtakeun prakara leuleutikan? 'Koetan  
 maraneh teu njaho, jen oerang teuh bakal  
 ngahoekoeman malaikat? Soema-  
<sup>4</sup> wonna oeroesan hal hiroep ajeuna! 'Ma-  
 nana lamoen maraneh boga prakara hal  
 hiroep ajeuna teja, koedoe oeroeskeun  
 ka djalma noe pangteu-kaädjenna di  
<sup>5</sup> garedja. 'Kaoela pangmitjatoer kitoe teh  
 ka maraneh <sup>c</sup> sangkan era. Naha di  
 maraneh hanteu aja noe pintër, euweuh  
 hidji-hidji atjan, anoe bisa ngabéñëran  
<sup>6</sup> prakara doeloer pada doeloer? 'Ari ajeu-  
 na doeloer njijar bëbënëran djeung pada  
 doeloer, sarta ka djalma noe teu pë-  
<sup>7</sup> taja! 'Dalah eta ge geus salah maraneh

teh, boga prakara djeung batoer.<sup>a</sup> Koe naon maraneh mana teu ngelehan maneh? Koe naon mana teu wajahna roegi?<sup>b</sup> 'Sabalikna maraneh neungteuinganan sarta njijeun karoegian, toerta ka doe<sup>c</sup> loer. 'Naha maraneh teu njaho, jen djalma doraka teh hamo pingamiliikeun kana karadjaān Allah? 'Poma oelah sarasab!<sup>d</sup> Ari djalma noe djinah, atawa noe njembah ka brahala, atawa noe ngaranjed, atawa noe roetjah, atawa noe ngadjima ka lalaki, atawa noe maling, atawa noe péréjt, atawa noe pamabokan, atawa noe ngagagoreng, atawa noe ngarampog, eta sakoer noe kitoe hamo pingamiliikeun kana karadjaān Allah.<sup>e</sup> 'Děmi<sup>f</sup> tadina maraneh sawareh kitoe; tatapi maraneh geus<sup>g</sup> dikoeambah, kitoe deui maraneh geus disoetjikeun, sarta maraneh geus dibénérkeun, koe djénenggan Goesti Jesoes, sarta koe Roh Allah oerang.<sup>a p. 1: 2; b Dan. 7: 22; Mat. 19: 28. c p. 15: 34; d Mat. 5: 39. e Gal. 5: 19—21; Ep. 5: 5. f Ep. 2: 2; Tit. 3: 3. g Ibr. 10: 22.</sup>

Kana saniskara<sup>a</sup> kaoela teh kongang, tatapi moal saniskara teh aja mang-páatna; kana saniskara kaoela teh kongang, tatapi kaoela koe barang<sup>b</sup> hidji ge sangeuk kopoerba. 'Ari kahanan teh pikeun beuteung, sarta beuteung teh pikeun kahakanan; tatapi eta doewanana koe Allah bakal dileungit-keun. Děmi<sup>c</sup> badan teh lain pikeun djinah, tégésna mah pikeun Goesti, ari Goesti teh pikeun badan. 'Ari Allah teh<sup>d</sup> geus nanghikeun Goesti, sarta bakal nanghikeun deui diri oerang koe kawanana. 'Naha maraneh teu njaho,<sup>e</sup> jen badan maraneh teh anggahota Kristoes? Naha kaoela rek njokot anggahota Kris-toes, heg didijen anggahota dajang?<sup>f</sup> Eta mah sageuj teuing!<sup>g</sup> Karah maraneh teu njaho, ari noe njantel ka dajang, eta teh toenggal sabadan? Karana aja pangandika kijeu:<sup>h</sup> Eta doewanana ba-kal djadi sadaging. 'Sabalikna anoe njantel ka Goesti mah, eta toenggal saroh.<sup>i</sup> Koedoe pada njingkiran lampah djinah. Sagala dosa noe dipigawe koe djalma, ajana saloewareun badan; tatapi ari noe djinah mah, eta teh dosa ka badan so-rangan. 'Naha maraneh teu njaho, jen badan maraneh teh<sup>j</sup> kabah Roh Soetji, anoe linggih di djero maraneh, djeung

noe katampa koe maraneh ti Allah, sarta jen maraneh teh lain banda diri maraneh? 'Karana<sup>k</sup> maraneh teh beunang ngagaleuh mahal; noe matak koedoe pada ngamoeljakeun ka Allah koe badan djeung koe roh maraneh, anoe djadi kagoengan Allah.<sup>a p. 10: 23.</sup>

<sup>b</sup> 1 Tes. 4: 3—5. c p. 15: 15, 20; 2 Kor. 4: 14. d p. 12: 27. e 1 Moesa 2 : 24; Ep. 5: 31. f p. 3: 16; 2 Kor. 6: 16. g p. 7: 23; 1 Petr. 1: 18.

### PASAL 7.

Moenggoehing pérkara noe disëboet dina soerat maraneh teja: ari hadena djalma teh hanteu njabak ka awewe.<sup>1</sup> 'Tatapi tina sabab hal djinah oenggal lalaki koedoe pada boga pamadjikan, kitoe deui oenggal awewe koedoe pada boga salaki. 'Ari lalaki koedoe daek ngawadjiban ka pamadjikan; nja kitoe ke-neh awewe ka salaki. 'Ari awewe teu boga kawasa ka badanna sorangan, noe kawasa salakina; nja kitoe deui lalaki ten boga kawasa ka badanna sorangan, noe kawasa pamadjikanana.'Djeung maraneh oelah pipisahan, kadjabo lamoen geus rémpoeg doewanana mah nja sa-sdëngna mangsa bae, soepaja maraneh meunang kadjémbaran pigeusaneun poewasa djeung néneda, geus kitoe reurendjeungan deui, sangkan maraneh oelah keuna koe panggoda Setan, bisa teu bisa njégah. 'Ari tjatoer kaoela bijeu teh ngidinan bae, lain tina parentah.<sup>2</sup> 'Sabab ari kahajang kaoela, sakabeh djalma sing tjara diri kaoela; tatapi<sup>3</sup> djalma teh masing-masing nampana pasihan ti Allah, ijeu kijeu, itoe kitoe.<sup>a p. 12: 11.</sup>

<sup>4</sup> Tatapi ari tjatoer kaoela ka noe lagas keneh djeung ka randa; hade djongdjön bae tjara kaoela. 'Děmi<sup>a</sup> saopama teu bisa njégah mah, seung bae kawin; karana mënding kawin manan ngëntab mah. 'Ari ka noe geus ngoerën mah, parentah kaoela, (tégésna lain kaoela, estoena mah timbalan Goesti,) <sup>b</sup> awewe oelah pégat ti salaki; 'djeung oepama énggeus proeng pégat, koedoe tétep teu lakian, atawa ngahadean ka salakina; kitoe deui ari lalaki oelah mitjeun pamadjikan. 'Tatapi ari ka noe sedjen, tjatoer kaoela, lain timbalan Goesti: oepama aja doeloer boga pamadjikan noe teu pérftaja, tatapi pamadjikanana

soekaeun tjitjing reureudjeungan, eta  
 13 poma oelah dipitjeun. 'Kitoe deui awewe  
 anoe boga salaki noe teu përtjaja, tatapi  
 salakina soekaeun tjitjing reureudjeu-  
 14 ngan, eta poma oelah ditinggal. 'Karana  
 ari lalaki noe teu përtjaja kasoetjikeun  
 lantaran pamadjikan; kitoe deui awewe  
 noe teu përtjaja kasoetjikeun lantaran  
 salaki; <sup>e</sup> oepama teu kitoe mah anak  
 maraneh teh nadjis, dëmi ajeuna mah  
 15 soetji. 'Tatapi oepama eta noe teu përt-  
 jaja teh hajangeun pëgat, nja kadjeun  
 pégat oge. Doeloer lalaki atawa doeloer  
 awewe, ana kitoe mah pëtana, hanteu  
 dipiroesa; tatapi oerang disaoer teh koe  
 16 Allah kana karoentoetan. 'Karana man-  
 neh, awewe! koemaha rek pinjahoëun,  
 maneh ka salaki bakal njalamëtkeun  
 hanteuna? Kitoe deui maneh, lalaki!  
 koemaha rek pinjahoëun, maneh ka pa-  
 madjikan bakal njalamëtkeun hanteuna?  
 17 'Dëmi oenggal-oenggal djalma, koemaha  
 bae noe geus dipasihan koe Allah, koe-  
 maha bae oenggal-oenggal djalma keur  
 mangsana disaoer koe Goesti, koedoe  
 kitoe nya loemampah teh. Eta kitoe  
 kaoela marentahan ka sakabeh garedja.  
 18 'Tijap-tijap aja djalma disaoer geus di-  
 soenatan, montong hajang koeloep; tijap-  
 tijap aja djalma disaoer keur koeloep,  
 19 <sup>d</sup> montong hajang disoenatan. 'Ari <sup>e</sup> soe-  
 nat teja teu koema-koemaha, djeung ari  
 koeloep teja teu koema-koemaha; noe  
 misti mah ngestoekueun timbalan Allah.  
 20 'Oenggal-oenggal djalma koedoe djong-  
 djon koemaha bae tjabakna keur mang-  
 21 sana disaoer. 'Oepama maneh keur di-  
 saoer teh djalma koemawoela, <sup>f</sup> oelah  
 dipake soesah; tatapi lamoen aja pë-  
 tana pikeum maneh mërdika, hade pi-  
 22 lampah. 'Karana djalma koemawoela,  
 noe geus disaoer di djero Goesti, <sup>g</sup> eta  
 teh mërdika ti Goesti; kitoe deui djalma  
 mërdika, noe geus disaoer, eta teh ka-  
 23 woelanng Kristoes. 'Maraneh teh <sup>h</sup> beu-  
 nang ngagaleuh mahal; poma oelah djadi  
 24 kawoela djalma. 'Eh, doeloer-doeloer!  
 oenggal-oenggal djalma koemaha bae  
 keur mangsana disaoer, koedoe djong-  
 djon kitoe di pajoeneun Allah.

<sup>a</sup> 1 Tim. 5 : 14. <sup>b</sup> Mal. 2 : 14, 15; Mark. 10 : 9, 12.

<sup>c</sup> Roem 11 : 16; <sup>d</sup> Gal. 5 : 2. <sup>e</sup> Gal. 5 : 6. <sup>f</sup> 1 Tim. 6 : 1.

<sup>g</sup> Joh. 8 : 36. <sup>h</sup> p. 6 : 20.

25 Ari moenggoehing landjang mah kaoela teu meunang timbalan Goesti; ta-

tapi kaoela mere pitoedoeh, rehna geus  
 nampa piwelas ti Goesti, anoe matak  
 26 djadi satoehoe. 'Rasa kaoela ijeu teh  
 hade, tina sabab kasoesahan ajeuna,  
 27 hade djalma teh kitoe. 'Tijap-tijap ma-  
 neh geus katjangtjang ka hidji awewe,  
 montong hajang lesot; tijap-tijap maneh  
 hanteu katjangtjang ka awewe, montong  
 28 nejangan pipamadjikaneun. 'Tatapi ma-  
 neh nadjan kawin oge, hanteu djadi  
 dosa; kitoe deui landjang, oepama kawin  
 hanteu djadi dosa. Tatapi noe milam-  
 paah kitoe bakal pada sangsara dina da-  
 gingna; sarta kaoela karoenza ka ma-  
 29 raneh. 'Ari ijeu teh kaoela mitjatoer,  
 eh doeloer-doeloer! djaman ka hareup  
 teh pondok; soepaja anoe boga pama-  
 30 djikan, sing kawas hanteu boga; 'ari  
 anoe tjeurik, sing kawas hanteu tjeu-  
 rik; ari anoe boengah, sing kawas  
 hanteu boengah; ari anoe barangbeuli,  
 31 sing kawas teu ngamilik; 'ari anoe  
 make doenya, sing kawas hanteu ma-  
 ke; karana <sup>a</sup> roepa doenya teh èngke  
 32 euweuh. 'Sarta kahajang kaoela, mara-  
 neh oelah boga karidoe. Ari lalaki noe  
 lagas ngagétenan ka përkara Goesti,  
 malar dianggo kamanah koe Goesti;  
 33 'tatapi noe boga pamadjikan mah ngagé-  
 tenan ka përkara doenya, malar di-  
 34 pake karésép koe pamadjikana. 'Nja  
 kitoe deui awewe noe boga salaki reu-  
 djeung landjang teh beda. Ari noe lagas  
 ngagétenan ka përkara Goesti, sangkan  
 soetji badan kalawan roh; tatapi noe  
 boga salaki mah ngagétenan ka përkara  
 doenya, malar dipake karésép koe sa-  
 35 lakina. 'Kaoela pangmitjatoer kitoe teh  
 mambrih pimangpaéteun maraneh; lain  
 pisan dek neurgead ka maraneh, ngan  
 koe tina matak pantës, sarta matak  
 bisa tétëp anoet ka Goesti, hanteu aja  
 36 kagembangna. 'Tatapi saoepama aja  
 djalma boga rasa hanteu patoet lampah  
 ka anakna noe landjang, lamoen oemoer  
 liwat ti meudjeuhna, sarta koedoe bae  
 laksana kitoe, eta teh koemaha karép,  
 hanteu djadi dosa, nja seug bae kawin-  
 37 keun. 'Tatapi ari noe pëngkoeh di djero  
 hate, djeung hanteu kapaksa, sarta ka-  
 wasa ka karép sorangan, djeung geus  
 nangtoekueun di djero hate ngagaroeng-  
 keun ka anakna noe landjang, eta noe  
 38 kitoe teh hade lampahna. 'Djadi noe

ngawinkeun teh hade lampahna, sarta noe hanteu ngawinkeun mah leuwih 39 hade lampahna. 'Ari awewe <sup>b</sup> katjang-tjang koe hoekoen sapandjang salakina biroep; dëmi geus paeh salakina, eta teh meunang lakian ka saha bae karépna, ngan koedoe di djero Goesti. 40 'Tatapi pangrasa kaoela mah, <sup>c</sup> eta teh leuwih bagdjana lamoen djongdjon kitoe. Ari pamikir<sup>d</sup> kaoela, diri kaoela ge kalinggihan Roh Allah. <sup>a</sup> 1 Joh 2:17.

<sup>b</sup> Roem 7:2. <sup>c</sup> 1 Tim. 5:14.

### PASAL 8.

A ri moenggoeinh barang noe dikoerbankenn ka brahala, eta oerang pada tèrang, jen oerang teh kabeh boga kanjaho. Ari kanjaho teja matak agoel, tatapi ari kanjaahan mah ngadégkenn 2 përtjaja. 'Tijap-tijap aja djalma boga rasa njaho naon-naon, eta énjana mah tatjan njaho naon-naon, tjara pipanté- 3 sennana djalma teh njaho. 'Tatapi satijap-tijap aja djalma njaah ka Allah, 4 <sup>e</sup> eta mah dipioeninga koe Allah. 'Dëmi moenggoeinh hal ngadahar barang noe dikoerbankeun ka brahala teja, eta oerang pada tèrang, <sup>b</sup> brahala teh ten koema-koemaha di doenya, sarta taja 5 deui Allah, ngan hidji. 'Karana sanadjan aja noe dipiallah, boh di langit, boh di boemi, (da reja pisan noe dipiallah, djeung 6 reja pisan noe dipigoesti.) 'parandene moenggoeh di oerang mah <sup>c</sup> ngan boga Allah hidji, nja eta Rama, noe ngajakeun saniskara, sarta kawoelaaneun oerang; djeung deui <sup>d</sup> boga hidji Goesti, nja eta Jesoes Kristoes, lantaran pangajana saniskara teja, sarta lantaran oe- 7 rang. 'Tatapi kanjaho kitoe hanteu aja di oenggal djalma. Ari noe sawareh mah <sup>e</sup> népi ka ajeuna masih aja keneh boedirasa ka brahala, daharna ngangkén énja barang anoe dikoerbankeun ka brahala; ari boedi-rasana, rehna hengker, djadi 8 karégédan. 'Dëmi <sup>f</sup> kadaharan teu matak oerang dipikasoeka koe Allah. Oepama oerang dahar, moal matak oenggah kahadean; teu dahar, moal matak 9 toeroen kahadean. 'Tatapi koedoe sing arijatna, <sup>g</sup> eta kakongangan maranéh bisi matak titadjong ka noe hengker. 10 'Karana oepama aja djalma nendjo maneh, noe boga kanjaho, keur ngarioeng dahar di gédong brahala, naha ari boedi-

rasa djalma noe hengker teh lain bakal katégérān ngahakan anoe dikoerbankeun 11 ka brahala? 'Lamoen kitoe mah doeloer noe hengker teh <sup>h</sup> tiwas koe kanjaho maneh; ari tina sabab eta doeloer Kris- 12 toes geus poepoes. 'Tatapi maranéh, tijap-tijap migawe dosa ka doeloer kitoe pétana, djeung ngadjaheutan ka boedirasana hengker, énjana mah migawe 13 dosa ka Kristoes. 'Koe sabab eta, <sup>i</sup> oepama kahakanan matak pititadjongeun doeloer kaoela, eta kaoela teh hamo ngahakan laoek salanggëngna, soepaja 14 selah matak titadjong doeloer kaoela.

<sup>a</sup> Gal. 4:9. <sup>b</sup> Djab. 96:5; p. 10:19. <sup>c</sup> Mal. 2:10; Roem 11:36; Ep. 4:6. <sup>d</sup> Joh. 13:13; Pil. 2:11. <sup>e</sup> p. 10:28. <sup>f</sup> Roem 14:17. <sup>g</sup> Gal. 5:13. <sup>h</sup> Roem 14:15. <sup>i</sup> Roem 14:21.

### PASAL 9.

Naha kaoela teh lain rasoel? Naha kaoela teh lain mërdika? Naha kaoela teh <sup>a</sup> lain geus nendjo Jesoes Kristoes, Goesti oerang? Naha ari maranéh teh lain pagawean kaoela di djero Goesti? 2 'Kaoela oepama lain rasoel ka djalma sedjen, ari ka maranéh mah geus poegoeh rasoel; karana <sup>b</sup> tijap karasoelan kaoela nja maranéh di djero Goesti. 3 'Tah, eta kitoe djawab kaoela ka djalma 4 noe ngadongdolek diri kaoela. 'Naha <sup>c</sup> ari kaoela teh teu kawasa njaratoe-ngi- 5 noem? 'Naha ari kaoela teh teu kawasa mamawa pamadjikan, noe kaasoep doeloer, tjara para rasoel noe lijan, sarta tjara saderek Goesti, djenng <sup>d</sup> Kepas? 6 'Naha karah ngan kaoela djeung Barnabas bae noe hanteu kawasa ninggal- 7 keun baranggawe teh? 'Saha noe madjoe përang, ngabalandaän sorangan? Saha noe ngébon anggoer, teu ngahakan boewahná? Atawa saha noe ngangon ingon-ingon, ten ngahakan tji-soesoe 8 ingon-ingonna? 'Kaoela mitjatoer kitoe teh naha <sup>e</sup> sakoemaha bijasa djalma bae? Ari toret teh lain kitoe keneh 9 oengélna? 'Karana dina toret Moesa gens dioengélkeun kijeu: <sup>f</sup> Sapi keur ngirik gandoem oelah ditjalongtjongan. Naha 10 ari Allah teh ngoeroes ka sapi? 'Atawa noe matak ngandika kitoe teh satérangna tina sabab oerang? Nja tina sabab oerang pangajana toelisan kitoe; sape-dah noe ngawoeloe-koe, eta ngawoeloe-koena koedoe djeung pangarép-ngrarép;

kitoe deui anoe ngirik, eta ngirikna koe-  
 11 doe ngarép-ngarép kapoelokna. 'Ari kao-  
 oela ka maranéh geus njébarkeun noe  
 rohani, <sup>g</sup> na koemaha gëde, lamoen kao-  
 oela diboewat barang maranéh djas-  
 12 mani? 'Lamoen anoe lijan kawasana ki-  
 toe ka maranéh, tjing lain komo teuing  
 kaoela? Tatapi <sup>h</sup> eta kawasa koe kaoela  
 teu dipake; anggoer ngawajahnakeun  
 maneh ka saniskara, soepaja kaoela oel-  
 13 lah djadi ngahalangan ka Indjil Kristoes.  
 'Naha maranéh teu njaho, jen djalma  
 noe njangking gawe dina kabah, <sup>i</sup> eta  
 barangdaharna ti kabah? sarta noe  
 14 toenggoe altar, eta meunang bagian ti  
 altar? 'Nja kitoe keneh koe Goesti geus  
 ditangtoskeun, <sup>j</sup> anoe ngoewarkeun In-  
 15 djil, eta kahiroepanana tina Indjil. 'Ta-  
 tapi moenggoeh koe kaoela eta pérkara  
 hanteu aja noe dipake. Sarta kaoela  
 pangmitjatoer kitoe teh, teu pisan-pisan  
 mambrih dilaksanakeun ka diri kaoela;  
 karana mënding paeh kaoela teh ti bat-  
 16 an aja noe ngaboberoengkeun ka pamoe-  
 dji kaoela. 'Karana ari kaoela ngoewar-  
 keun Indjil teh, teu matak djadi pa-  
 moedji ka kaoela, <sup>k</sup> karana kaoela gens  
 kamistian; tangtoe kaoela pitjilakaeun,  
 lamoen teu ngoewarkeun Indjil mah.  
 17 'Karana lamoen koe kaoela dipilampah  
 sarta soeka, matak meunang gandjaran;  
 sabalikna lamoen djeung teu soeka mah,  
 da kaoela teh geus digadoehan tjang-  
 18 kingan. 'Ari kitoe mah, naon gandjaran  
 kaoela? Nja eta kaoela ngoewarkeun  
 Indjil, tapi Indjil Kristoes teh didijjeun  
 teu matak ka loewar ongkos; rehna kao-  
 oela teu nijat make kana kawasa ka-  
 19 oela dina Indjil. 'Karana kaoela kenr  
 mërdika ti sakabéh djalma, <sup>l</sup> geus ngoe-  
 mawoelakeun diri sorangan ka sakabéh  
 djalma, noe dipambrih soepaja kaoela  
 20 mingkin reja bisa nganoetkeun. 'Ari <sup>m</sup>  
 ka oerang Jahoedi kaoela geus ngadjadi-  
 keun maneh tjara Jahoedi, soepaja kaoela  
 bisa nganoetkeun oerang Jahoedi; ari ka  
 noe di bawah hoekoem toret kaoela geus  
 ngadjadikeun maneh tjara noe di bawah  
 hoekoem toret, (halta diri kaoela mah  
 hanteu di bawah hoekoem toret,) soepaja  
 kaoela bisa nganoetkeun  
 21 noe di bawah hoekoem toret. 'Ari <sup>n</sup> ka  
 djalma noe hanteu toret mah kaoela  
 geus ngadjadikeun maneh tjara noe han-

teu toret, (halta kaoela moal hanteu  
 hoekoem Allah mah, ngan tatapi aja  
 dina hoekoem Kristoes,) soepaja kaoela  
 22 bisa nganoetkeun anoe hanten toret. 'Ari  
<sup>o</sup> ka djalma noe hengker kaoela geus  
 ngadjadikeun maneh tjara noe hengker,  
 soepaja kaoela bisa nganoetkeun noe  
 hengker. Ka sakabéh djalma bae kaoela  
 geus djadi kabeh, soepaja kaoela saka-  
 dar-kadar bisa njalamétkun ka djalma-  
 23 djalma. 'Ari lampah kaoela kitoe teh <sup>p</sup>  
 tina sabab Indjil, soepaja kaoela ge ka-  
 24 doeoem Indjil. 'Naha maranéh teu njaho,  
 jen djalma noe balap dina pangbalapan  
 eta nya pada loempat kabeh, tatapi  
 noe nampa gandjaran mah ngan hidji?  
<sup>q</sup> Loempat teh nya moedoe kitoe, sang-  
 25 kan maneh anoe meunang. 'Djeung ari  
 oenggal djalma noe ngadoe tanaga, <sup>r</sup>  
 njégah ka saniskara. Dëmi eta teh pa-  
 ngarahna makoeta noe keuna roeksak;  
 tatapi ari pangarah oerang mah <sup>s</sup> ma-  
 26 koeta noe teu keuna roeksak. 'Ari lëbah  
 kaoela mah loempat teh kitoe, lain tam-  
 boeh-tamboeh; kaoela ngadoe tanaga  
 27 teh kitoe, lain meupeuh angin; 'saté-  
 gésna kaoela noemboekan ka badan kao-  
 oela, sarta disina koemawoela; soepaja  
 kaoela oelah, ari ka noe sedjen ngawoe-  
 roek, ari diri sorangan mah pitjeuneun.

<sup>a</sup> p. 15: 8. <sup>b</sup> 2 Kor. 3: 2, 3. <sup>c</sup> 2 Tes. 3: 9. <sup>d</sup> Mat. 8: 14. <sup>e</sup> Gal. 3: 15. <sup>f</sup> 5 Moesa 25: 4; 1 Tim. 5: 18. <sup>g</sup> Roem. 15: 27; Gal. 6: 6. <sup>h</sup> Lal. 20: 33. <sup>i</sup> 5 Moesa 18: 1. <sup>j</sup> Loek. 10: 7. <sup>k</sup> Roem 1: 14. <sup>l</sup> p. 10: 33. <sup>m</sup> Lal. 16: 3; 18: 18. <sup>n</sup> Gal. 2: 3. <sup>o</sup> 2 Kor. 11: 29. <sup>p</sup> 2 Tim. 1: 12. <sup>q</sup> Pil. 3: 14; 1 Tim. 6: 12. <sup>r</sup> 2 Tim. 2: 4. <sup>s</sup> 2 Tim. 4: 8; 1 Petr. 5: 4.

## PASAL 10.

Sarta kahajang kaoela, eh doeloer-doe-  
 sloer! maranéh oelah teu njaho, <sup>a</sup> jen  
 karoehoen oerang teh sadajana pada  
 kaoengkoelan koe mega teja, djeung sa-  
 2 dajana pada meuntas néroës laoët; 'kitoe  
 deni sadajana pada dibanjoean ka Moesa,  
 aboes kana eta mega reudjeung kana  
<sup>3</sup> laoët teja; 'malah <sup>b</sup> sadajana pada da-  
 4 har kadaharan rohani hidji; 'sarta <sup>c</sup> sa-  
 dajana pada nginoem inoeman rohani  
 hidji, karana ngarinoemna <sup>d</sup> tina batoe  
 karang rohani, noe noemoetkeun; dëmi  
 5 batoe karang teja nya Kristoes. 'Tatapi  
 eta teh noe loba mah teu kamanah koe  
 Allah; <sup>e</sup> boektina ditarigas di tégal lëga  
 teja. Dëmi pangdjadinna kitoe teh keur  
 toeladan oerang, soepaja oerang oelah

rĕsĕp kana lampah kagorengan, saperti  
 7 eta noe pada mîrĕsĕp. 'Djeung maraneh  
 oelah djadi djalma njĕmbah ka brahala,  
 saperti eta sawareh; tjara noe geus di-  
 oengĕlkeun dina Kitab kijeu: <sup>f</sup> Djalma-  
 djalma teh gek darijoeck njatoe-nginoem,  
 geus kitoe narangoeng soekan-soekan.  
 s 'Djeung oerang teh oelah djinah, saperti  
 g eta sawareh lampahna djinah, dĕmi  
 di djĕro sapoë doewa laksa tiloe reboe  
 9 noe roeboeh paeh. 'Djeung oerang teh  
 oelah ngadodja ka Kristoes, saperti <sup>h</sup>  
 eta sawareh ngadodja ka andjeunna,  
 10 heg dibasmi koe oraj. 'Djeung oelah  
 gĕgĕlĕndĕng, saperti <sup>i</sup> eta sawareh gĕ-  
 gĕlĕndĕng, heg dibasmi koe poerah ng-  
 11 roeksak. 'Ari eta, noe matak katara-  
 djang kitoe teh, keur toeladan; sarta  
 j geus ditoeliskeun geusan pangwarah  
 ka oerang, <sup>k</sup> noe kadatangan toengtoeng  
 12 djaman. 'Koe sabab kitoe, saha-saha  
 noe boga rasa nangtoeng, <sup>l</sup> mangka ijat-  
 13 na, oelah roeboeh. 'Maraneh hanteu ka-  
 datangan panggoda, ngan anoe geus  
 galib di djalma; <sup>m</sup> ari Allah langkoeng  
 toehoe, moal ngawidian maraneh digoda  
 leuwih tina kakoewatan maraneh, sarta  
 tangtoe maparin djalan ka loewar, ba-  
 roeng djeung panggodana, soepaja ma-  
 raneh djadi tahan. <sup>n</sup> Djab. 78 : 13, 14; 105 : 39.

<sup>b</sup> Djab. 78 : 24. <sup>c</sup> Moesa 17 : 6. <sup>d</sup> 5 Moesa 32 : 4, 18.

<sup>e</sup> 4 Moesa 26 : 65. <sup>f</sup> 2 Moesa 32 : 6. <sup>g</sup> 4 Moesa 25 : 1, 9.

<sup>h</sup> 4 Moesa 21 : 5, 6; Djab. 106 : 14. <sup>i</sup> 4 Moesa 14 : 2.

<sup>j</sup> Roem 15 : 4; p. 9 : 10. <sup>k</sup> 1 Petr. 4 : 7. <sup>l</sup> Roem

11 : 20. m p. 1 : 9; 2 Tes. 3 : 3.

14 Koe sabab eta, eh kaăsih kaoela! <sup>a</sup> koe-  
 doe pada njingkiran lampah njĕmbah  
 15 ka brahala. 'Kaoela mitjatoer nja ka noe  
 boga pangarti; tjing, noe dipitjatoer koe  
 kaoela geura palikirun koe maraneh.  
 16 'Ari <sup>b</sup> loemoer kabĕrkahan, anoe dibĕr-  
 kahan koe oerang, eta teh lain toenggal  
 reudjeung gĕtih Kristoes? Ari roti, anoe  
 disĕmplekan koe oerang, eta teh lain  
 toenggal reudjeung salirana Kristoes?  
 17 'Karana eta roti teh ngan hidji, kitoe  
 deui oerang reja djalma sabadan; karana  
 oerang sakabeh pada ngadahar eta roti  
 18 noe hidji teja. 'Tjoba geura tarendjo-  
 keun koe maraneh bangsa Israil anoe  
 asal tina daging teja. Ari sakoer djalma  
 noe ngadahar koerban, nja eta lain  
 19 toenggal reudjeung altar? 'Djadi pitja-  
 toer kaoela teh naon hartina? <sup>c</sup> Ari  
 brahala teh saĕnja-ĕnjana aja naonna?

atawa koerban ka brahala teh saĕnja-  
 20 ĕnjana aja naonna? 'Estoena mah, tja-  
 toer kaoela, ari noe dikoerbankeun koe  
 oerang kapir, <sup>d</sup> eta dikoerbankeunana  
 ka setan-setan, lain ka Allah; sarta ka-  
 hajang kaoela, maraneh oelah toenggal  
 21 djeung setan. 'Teu oemoem maraneh  
 nginoem loemoer Goesti sarta loemoer  
 setan ongkok; teu oemoem maraneh  
 dahar dina medja Goesti sarta dina me-  
 22 dja setan ongkok. 'Naha oerang rek  
 ngahanakeun ka Goesti? Naha oerang  
 teh karah bĕdas ti batan andjeunna?

<sup>a</sup> 1 Joh. 5 : 21. <sup>b</sup> Mat. 26 : 26, 27. c p. 8 : 4.

<sup>d</sup> 3 Moesa 17 : 7; 5 Moesa 32 : 17.

23 Kana saniskara <sup>e</sup> kaoela teh kongang,  
 tatapi moal saniskara teh aja mangpa-  
 atna; kana saniskara kaoela teh ko-  
 ngang, tatapi moal saniskara teh matak  
 24 ngadĕgkeun pĕrtjaja. 'Djalma teh <sup>f</sup> oelah  
 nejangan kaoentoengan sorangan; oeng-  
 gal-oenggal djalma nja koedoe pada ne-  
 25 jangan pikaoentoenganeun batoer. 'Sa-  
 koer noe didjoewal di pangdjagalanan, koe  
 maraneh dahar bae, montong ditanja-  
 26 keun tina sabab boedi-rasa; <sup>g</sup> karana <sup>h</sup>  
 boemi katoet eusina nja kagoengan Pa-  
 27 ngeran. 'Sarta oepama maraneh dion-  
 dang koe djalma noe teu pĕrtjaja, dĕmi  
 maraneh daek nĕmonan, soesoegoehna  
 dahar bae, montong ditanjakeun <sup>i</sup> tina  
 28 sabab boedi-rasa. 'Tatapi oepama aja  
 noe ngomong ka maraneh: Ijeu teh  
 dikoerbankeun ka brahala: papatjoewan  
 dek didahar, tina sabab eta djalma noe  
 moepoelihan ka maraneh, sarta tina sa-  
 bab <sup>j</sup> boedi-rasa. Karana boemi katoet  
 29 eusina nja kagoengan Pangeran. 'Tĕ-  
 gĕsna noe ditjatoerkeun koe kaoela teh,  
 lain boedi-rasa diri maneh sorangan,  
 nja boedi-rasa eta noe sedjen teja. Kar-  
 ana keur nahaon kakongangan kaoela  
 dioeroes koe boedi-rasa noe sedjen?  
 30 'Sarta lamoen kaoela dahar <sup>k</sup> djeung  
 moedji soekoer, keur nahaon kaoela  
 digogoreng tina sabab barang noe di-  
 31 poedji-soekoer koe kaoela? 'Koe sabab  
 kitoe, maraneh <sup>l</sup> boh dahar, boh ngi-  
 noem, boh migawe naon-naon, saniskara  
 dipilampahkeunana teh koedoe djeung  
 32 nijat ngamoleijkeun ka Allah. 'Maraneh  
<sup>g</sup> oelah migawe noe matak titadjong  
 oerang Jahoedi, atawa oerang Joenani,  
 kitoe deui noe matak titadjong garedja

33 Allah; 'saperti diri kaoela ge <sup>a</sup> sanis-kara lampah mambrih pikaréspeun sa-kabeh; noe ditejangan lain kaoentoengan sorangan, nja pikaoentoenganeun anoe reja, soepaja pada salaméti.

<sup>a</sup> p. 6 : 12. <sup>b</sup> p. 13 : 5; Pil. 2 : 4. <sup>c</sup> Djab. 24 : 1; 50 : 12.

<sup>d</sup> p. 8 : 7. <sup>e</sup> Roem 14 : 6; 1 Tim. 4 : 3. <sup>f</sup> Kol. 3 : 17.

<sup>g</sup> Roem 14 : 13. <sup>h</sup> p. 9 : 19.

### PASAL 11.

2 **M**asing <sup>a</sup> pada niroe ka kaoela, saperti diri kaoela niroe ka Kristoës. 'Ari kaoela ngalém ka maranéh, eh doeloer-deloer! Rehma maranéh dina sakabéh pérkara ngaringétkéun ka kaoela, sarta pada ngestoekéun atoeran, sakoemaha noe geus diserenkeun koe kaoela ka maranéh. 'Tatapi kahajang kaoela, koedoe kanjahokeun koe maranéh, <sup>b</sup> jen Kristoës teh sirah sadaja lalaki, ari lalaki sirah awewe, ari Allah sirah Kristoës. <sup>4</sup> Oenggal lalaki, anoe néneda atawa ngawédjang bari ditijoeng sirahna, eta ngag-5 hinakeun ka sirahna; 'sabalikna oenggal awewe, anoe néneda atawa ngawédjang bari hanteu ditijoeng sirahna, eta ngag-hinakeun ka sirahna; karana saroewa 6 bae djeung geus <sup>c</sup> ditjoekoer. 'Karana awewe, lamoen teu make tijoeng mah, koedoe ngagoenting ramboetna sakali. Tatapi sapedah hina awewe teh digoent-7 ingan atawa ditjoekoeran, noe matak koedoe make tijoeng. 'Karana ari lalaki sirahna oelah make tijoeng, <sup>d</sup> sapedah lalaki teh kanjataän sarta kamoeljaän Allah; tatapi ari awewe mah kamoel-8 jaän lalaki. 'Karana lalaki teh pangajana lain ti awewe, énjana mah <sup>e</sup> awewe 9 pangajana ti lalaki. 'Samalah <sup>f</sup> lalaki teh pangidjadikeunana lain tina sabab awewe, énjana mah awewe didjadikeun tina 10 sabab lalaki. 'Kitoe noe matak awewe teh dina sirahna koedoe make tjiri ka-11 poerba, tina sabab para malaikat. 'Parandene kitoe ge moal lalaki hanteu djeung awewe, atawa awewe hanteu djeung lalaki, ari di djéro Goesti mah. <sup>12</sup> 'Karana saperti awewe teh pangajana di lalaki, nja kitoe keneh lalaki teh pangajana lantaran awewe; tatapi saniskarana 13 mah ti Allah. 'Tjoba geura palikiran koe diri maranéh; eta pantés di lèbah awewe, néneda ka Allah hanteu make tijoeng? <sup>14</sup> 'Eta maranéh lain diadjar koe adat moe-

pakat, jen lalaki teh matak hina, <sup>g</sup> make boeoek pandjang? 'Tatapi moenggoeh awewe mah, matak prajoga make boeoek pandjang; karana eta geus dipaparin boeoek pandjang minangka tjoengna. <sup>16</sup> 'Tatapi <sup>h</sup> saoepama aja djalma rèsép papadoean, kaoela mah teu baroga adat kitoe, ari sagala garedja Allah pon kitoe keneh.

<sup>a</sup> p. 4 : 16; Pil. 3 : 17; 1 Tes. 1 : 6.

<sup>b</sup> p. 3 : 23; Ep. 5 : 23. <sup>c</sup> 5 Moesa 21 : 12. <sup>d</sup> 1 Moesa

1 : 27. <sup>e</sup> 1 Moesa 2 : 22; 1 Tim. 2 : 13. <sup>f</sup> 1 Moesa 2 : 18.

<sup>g</sup> Jeb. 44 : 20. <sup>h</sup> 1 Tim. 6 : 4, 5.

17 Ari eta teh parentah kaoela, sarta hanteu ngalém, jen maranéh koempoelan teh teu matak tambah kahadean, ang-18 goer matak tambah kagorengan. 'Karana hidji pérkara, kaoela ngadenge bedja, satijap-tijap maranéh koempoelan garedja teh, <sup>a</sup> aja kabéngkahan di maranéh; sarta kaoela pérjtaja saparo. <sup>19</sup> 'Karana <sup>b</sup> nja misti di maranéh aja rë-boetan, <sup>c</sup> sangkan djalma noe baléñer di 20 maranéh djadi katara. 'Djadi lamoen maranéh koempoelan teja, eta mah lain 21 ngadahar kadaharan Goesti. 'Karana waktoe keur dahar oenggal djalma pada moerak kadaharan sorangan ti heula; ari noe hidji kalalempohan, noe hidji 22 deui wareureu. 'Naha maranéh teu boga imah baris njatoe-nginoem? Atawa maranéh njoemahkeun ka garedja Allah, sarta ngera-ngera ka noe hanteu boga? Kaoela pingomongeun naon ka maranéh teh? Naha rek ngalém ka maranéh? Ari hal kitoe mah kaoela teu pisan ngalém 23 ka maranéh. 'Karana kaoela nampa ti Goesti, anoe koe kaoela diserenkeun ka maranéh teja, <sup>d</sup> nja eta Goesti Jesoës, keur peutingan dihijanat, njandak roti; <sup>24</sup> ari geus moedji soekoer, ladjéng disémpikan, bari kijeu lahirna: Tampanan, seug dalahar, ijeu teh badan kami, noe disémpikan pikeun maranéh; eta koedoe lalampahkeun baris ngingétkéun ka 25 kami. 'Nja kitoe deui njandak loemoer, sanggeus dalahar, bari kijeu lahirna: Ijeu loemoer teh nja eta pérdjangdjian anjar dina gétih kami; eta koedoe lalampahkeun, saban-saban nginoem, baris 26 ngingétkéun ka kami. 'Karana saban-saban maranéh ngadahar eta roti, sarta nginoem eta loemoer, koedoe njéboet-keun poepoesna Goesti, <sup>e</sup> népi ka soem-pingna. 'Koe sabab kitoe, saha-saha noe

ngadahar eta roti, atawa nginoem eta <sup>f</sup> loemoer Goesti, barina hanteu lajak, noe kitoe teh salah ka salira sarta ka <sup>28</sup> gëtih Goesti. 'Ari djalma teh <sup>g</sup> koedoe sing njasar diri sorangan, kakara ngadahar tina eta roti, djeung nginoem tina <sup>29</sup> eta loemoer teja. 'Karana ari noe ngadahar sarta nginoem bari teu lajak mah, eta daharna sarta nginoemna matak meunang hoekoeman, tina sabab teu <sup>30</sup> ngabedakeun ka salirana Goesti. 'Kitoe noe matak di maraneh teh reja noe hengker djeung noe gëring, sarta reja noe <sup>31</sup> paeh. 'Karana oerang <sup>h</sup> saoepama ngahoekoeman diri sorangan mah, moal <sup>32</sup> koengsi dihoekoeman. 'Dëmi <sup>i</sup> samangsa oerang dihoekoeman, oerang teh koe Goesti dipëröh, soepaja oerang oelah <sup>33</sup> koengsi dihoekoem djeung doeny. 'Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer kaoela! samangsa maraneh koempoelan rek dahar, koedoe pada ngadagoan batoer. <sup>34</sup> 'Tatapi oepama aja noe hajang barang-hakan mah, koedoe dadaharan di imah bae; soepaja maraneh koempoelan teh oelah djadi matak meunang hoekoeman. Ari përkara sadjaba ti eta dek dioeroeskeun koe kaoela dimana kaoela <sup>j</sup> geus datang. <sup>a</sup> p. 3 : 3; <sup>b</sup> Mat. 18 : 7; <sup>c</sup> Gal. 5 : 20.

<sup>c</sup> 1 Joh. 2 : 19. <sup>d</sup> Mat. 26 : 26; <sup>e</sup> Loeck. 22 : 19.

<sup>e</sup> Mat. 26 : 29; Joh. 14 : 3. <sup>f</sup> p. 10 : 21. <sup>g</sup> 2 Kor. 13 : 5;

<sup>Gal. 6 : 4. <sup>h</sup> Djab. 32 : 5. <sup>i</sup> Ibr. 12 : 5. 6. <sup>j</sup> p. 16 : 5.</sup>

## PASAL 12.

A ri moenggoehing <sup>a</sup> pasihan sipat rohani, eh doeloer-doeloer! kahajang kaoela, oelah teu dikanjahokeun koe <sup>2</sup> maraneh. 'Eta maraneh pada njaho, tadina maraneh teh oerang kapir, pada katarik ka <sup>b</sup> brahala bisoe, sakoeamaha <sup>3</sup> bae maraneh ditoengtoen. 'Koe sabab eta, kaoela mere njaho ka maraneh, <sup>c</sup> taja pisan djalma, ngomong koe Roh Allah, njëboetkeun Jesoes teh disapa; kitoe deui taja noe bisa njëboetkeun jen Jesoes teh Goesti, kadjaba koe Roh Soetji. <sup>a</sup> p. 14 : 1. <sup>b</sup> Hab. 2 : 18. <sup>c</sup> Mat. 16 : 16, 17; Mark 9 : 39; 1 Joh. 4 : 2, 3.

<sup>4</sup> Dëmi eta aja <sup>a</sup> warna-warna pasihan, <sup>5</sup> tatapi ari Roh mah ngan hidji; 'kitoe deui aja warna-warna kadjénengan, <sup>6</sup> tapi <sup>b</sup> ari Goesti mah ngan hidji; 'djeung aja warna-warna dadamélan, tatapi <sup>c</sup> ari Allah mah ngan hidji, noe ngadamel

<sup>7</sup> saniskara di djëro sadaja. 'Dëmi <sup>d</sup> ka oenggal-oenggal djalma dipaparin kabrehan Roh, keur pimangpaateun sa-s daja. 'Karana aja noe koe Roh dipaparin tjatoer kapintérän; aja noe dipaparin <sup>9</sup> tjatoer kanjaho, koe Roh eta keneh; 'aja noe dipaparin kapértjajaän, koe Roh eta keneh; aja noe dipaparin pasihan bisa <sup>10</sup> njageurkeun, koe Roh eta keneh; 'aja noe dipaparin bisa migawe kamatihan; aja noe dipaparin bisa ngawëdjang; aja noe dipaparin bisa njaho beda-bedana roh; aja noe dipaparin bisa roepa-roepa basa; aja deui noe dipaparin bisa nérangkeun basa-basa. 'Ari <sup>e</sup> eta sakabeh teh didamélna koe eta hidji Roh teja, ngadoeoem ka oenggal-oenggal djalma, masing-masing doeomanana, koemaha kërsana bae. <sup>a</sup> Roem 12 : 6; <sup>b</sup> Ep. 4 : 4, 7. <sup>c</sup> p. 8 : 6. <sup>d</sup> Ep. 4 : 6. <sup>e</sup> d p. 14 : 26. <sup>f</sup> Roem 12 : 3; p. 7 : 7; <sup>g</sup> Ibr. 2 : 4.

<sup>12</sup> Karana <sup>a</sup> saperti badan teh hidji, sarta reja anggahotana, djeung sakabeh anggahota eta noe hidji badan teh, nadjan reja, estoena mah ngan sabadan bae, njá kitoe keneh Kristoes. 'Karana oerang sakabeh, boh Jahoedi, boh Joe-nani, boh noe koemawoela, boh noe mërdika, <sup>b</sup> geus pada dibanjoean koe Roh hidji, baris djadi badan hidji; sarta oerang sakabeh geus pada diinoeman <sup>14</sup> Roh hidji. 'Karana ari badan ge lain anggahota hidji bae, njá reja pisan anggahotana. 'Saoepama tjek soekoe: Aing, pedah lain leungeun, teu kaäsoep badan; naha eta, rehma kitoe, énja teu kaäsoep badan? 'Sarta oepama tjek tjeuli: Aing, pedah lain panon, teu kaäsoep badan; naha eta, rehma kitoe, énja teu kaäsoep badan? 'Oepama lamoen badan sakoe-djoer teh panon, pangroengoena aja di mana? Oepama lamoen badan sakoe-djoer teh pangroengoe, pangamboengna <sup>18</sup> aja di mana? 'Dëmi ajeuna <sup>c</sup> anggahota teh koe Allah geus pada dipernahkeun, hidji-hidjina aja dina badan, koemaha <sup>19</sup> noe geus dikërsakeun. 'Oepama lamoen eta sakabehna hidji anggahota bae, <sup>20</sup> danna aja di mana? 'Dëmi ajeuna anggahota njá reja pisan, tapina ngan hidji <sup>21</sup> badan. 'Sarta panon teu oemoem lemek ka leungeun: Aing teu koedoe make maneh; kitoe deui sirah teu oemoem lemek ka soekoe: Aing teu koedoe make

22 maneh. 'Anggoeranan anggahota badan noe dikira hengker, nja eta noe pérloë teja mah; 'sarta noe koe oerang dikira jen teu pati aja kahormatna, eta noe leuwih pisan koe oerang nja dihormatna teh; djeung ari noe hina anggahota oerang, eta liwat saking koe oerang nja 24 dipoeisti-poesti; 'tatapi anggahota oerang noe aja kahormatna mah, eta teh teu koedoe-koedoe. Ari Allah ngadamelna badan teh, ka anggahota bangsa handap maparinkeun kahormatan leuwih, 25 'soepaja dina badan oelah aja kabéngkah, sarta anggahota sing sareowa 26 pada silih-gétenan.'Djeung deui <sup>d</sup>oepama hidji anggahota aja kanjérina, eta sakabeh anggahota pada toeroet njéri; oepama hidji anggahota dimoeljakeun, eta sakabeh anggahota pada toeroet 27 boengah. 'Ari maraneh teh <sup>e</sup> nja saliraning Kristoes, sarta masing-masing 28 pada anggahotana. 'Djeung deui <sup>f</sup> Allah geus ngérsakeun djalma sawareh di garéda, kahidji rasoel, kadoewa nabi, katiloe goeroe; geus kitoe noe aja kamatihan, geus kitoe noe aja pasihan bisa njageurkeun, noe toetoeloeng, noe ngáreh, noe ngomong basa roepa-roepa. 'Naha eta rasoel kabeh? Naha eta nabi kabeh? Naha eta goeroe kabeh? Naha 30 eta aja kamatihan kabeh? 'Naha eta kabeh boga pasihan bisa njageurkeun? Naha eta kabeh bisa ngomong roepa-roepa basa? Naha eta kabeh bisa nř-31 rangkeun? 'Ari maraneh koedoe pada mikarép pasihan noe panghadena. Sarta kaoela ka maraneh rek noedoehkeun djalan noe leuwih oetama keneh.

<sup>a</sup> Roem 12:4; p. 10:17. <sup>b</sup> Gal. 3:28; Ep. 4:4.  
<sup>c</sup> Kol. 2:19. <sup>d</sup> Roem 12:15. <sup>e</sup> Roem 12:5.  
<sup>f</sup> Ep. 4:11, 12.

### PASAL 13.

Sanadjan kaoela bisa ngomong sagala basa manoesa djeung malaikat, lamoen teu boga kanjaáhan mah, kaoela teh saibarat bénde ngoengkoeng, atawa gën-2 ta ngeleneng. 'Djeung sanadjan kaoela <sup>a</sup> bisa ngawédjang, djeung njaho ka saniskara noe gaib sarta ka saniskara elmoe; djeung sanadjan kaoela boga sakabeh kapértjajaän, wani datang ka <sup>b</sup> mindahkeun goenoeng, lamoen teu boga kanjaáhan mah, kaoela teh teu <sup>3</sup> koema-koemaha. 'Djeung sanadjan ka-

oela <sup>c</sup> njidékahkeun sakabeh babandaän kaoela ka noe mariskin; djeung sanadjan kaoela <sup>d</sup> masrahkeun badan kaoela masingna dihoeroe, lamoen teu boga kanjaáhan mah, teu matak mangpaät ka <sup>4</sup> kaoela. 'Ari kanjaáhan teh nja sabar, nja wélasan; kanjaáhan teh teu sirikipidik; kanjaáhan teh teu kamagoengan, <sup>5</sup> teu agoel; 'hanteu milampah noe teu pantés, <sup>f</sup> teu nejangan kaoentoengan sorangan, teu panasan ati, teu ngingét-6 ngingét kagorengan; 'hanteu boengah koe kadorakaän, <sup>g</sup> boengah teh koe kaktian; 'kanjaáhan teh <sup>h</sup> noetoepan saniskara, pěrtjaja saniskara, ngarép-nga-<sup>i</sup> rep saniskara, ngawajahnakeun maneh <sup>j</sup> kana saniskara. 'Ari kanjaáhan teh teu keunaeuweuh salalawasna; tatapimoeng-goeh piwédjang mah, měngke dieuweuhkeun; ari basa-basa teh, měngke eureun; <sup>k</sup> 'Karana kanjaho oerang ngan saeutik-eutikeun, kitoe deui ngawédjang oerang <sup>l</sup> ngan saeutik-eutikeun; 'tatapi <sup>m</sup> samangsa geus datang noe sampoerna mah, di-dinja noe saeutik-eutikeun teh dileu-11 ngitkeun. 'Keur mangsa kaoela boedak, ngomong kaoela koemaha bijasa boedak, mikir kaoela koemaha bijasa boedak, ngira-ngira kaoela koemaha bijasa boedak; děmi kaoela geus gëde, lampah <sup>12</sup> kabodakan teh dipitjeun. 'Karana <sup>n</sup> ajeuna teh oerang nendjo kana kasaoeran mélengměng dina sadjéroning eunteung, děmi di dinja mah <sup>o</sup> adoe-hareupan; ari ajeuna kaoela njaho teh ngan saeutik-eutikeun, děmi di dinja mah kaoela bakal njaho <sup>p</sup> sakoomaha <sup>13</sup> tjara diri kaoela kaoeninga.'Děmi ajeuna noe tětěp mah <sup>q</sup> kapértjajaän, pangarép-nga-<sup>r</sup> rep sarta kanjaáhan, eta noe tiloe teh; <sup>s</sup> ari noe pangoentjoelna nja kanjaáhan. <sup>t</sup> Mat. 7:22; p. 12:8—10. <sup>b</sup> Mat. 17:20. <sup>c</sup> Mat. 19:21. <sup>d</sup> Dan. 3:28. <sup>e</sup> p. 8:1. <sup>f</sup> Pil. 2:4, 21. <sup>g</sup> 2 Joh. 4. <sup>h</sup> Sil. 10:12; 1 Petr. 4:8. <sup>i</sup> Ep. 4:13. <sup>j</sup> 2 Kor. 5:7; 2 Petr. 1:19. <sup>k</sup> Moosa 12:8. <sup>l</sup> p. 8:3; 1 Joh. 3:2. <sup>m</sup> 1 Tes. 1:3. <sup>n</sup> Kol. 3:14; 1 Petr. 4:8.

### PASAL 14.

Masing pada ngobrek kana kanjaáhan, djeung masing pada mikarép kana <sup>a</sup> pasihan rohani; mistina pisan mikarép teh soepaja maraneh bisa ngawédjang. <sup>b</sup> 'Karana ari noe ngomong <sup>b</sup> koe basa lijan, ngomongah teu lain ka djalma,

ěnjana mah ka Allah; karana hanteu aja noe ngaharti; děmi eta teh koe roh 3 ngomong rasijah. 'Tatapi ari noe ngawědjang mah, ngomongna teh ka djalma, baris ngaděgkeun pěrtjaja, sarta mama- 4 tahan djeung ngalilipoer. 'Ari noe ngomong koe basa lijan, ngaděgkeun pěrtjaja dirina; tatapi ari noe ngawědjang 5 mah ngaděgkeun pěrtjaja garedja. 'Kaoela teh panoedjoe, lamoen maraneh kabeh pada ngomong koe basa lijan, tatapi leuwih panoedjoe <sup>c</sup> lamoen maraneh pada ngawědjang. Karana noe ngawědjang mah leuwih ti noe ngomong koe basa lijan, kadjabo <sup>d</sup> lamoen ditě-rangkeun, soepaja ka garedja matak 6 ngaděgkeun pěrtjaja. 'Děmi ajeuna, eh doeloer-doeloer! saopama kaoeladatang ka maraneh, ngomong koe basa lijan, eta kaoela ngamangpaatan naon ka maraneh teh, ari ngomong teu kalawan ngebrehkeun, atawa kanjaho, atawa pi- 7 wědjang, atawa piwoeroek mah? 'Tjatjakan barang teu njawaan, noe disada, boh soeling, boh katjapi, oepama teu ganti-ganti sorana, koemaha dek pinjahoēun anoe disoelingkeun atawa noe 8 dikatjapikeun? 'Sanadjan tarompet oge, oepama disadana hanteu poegoeh, saha 9 rek pidangdaneun kana pěrang? 'Nja kitoe keneh maraneh, oepama maraneh hanteu mere omongan těrang koe lan-taran basa, koemaha dek pikahartieu-nana eta noe dipiomong teh? Maraneh ana kitoe mah sasat ngomong ka angin. 10 'Sakitoe pirang-pirang warna basa di doenya, sarta sahidji ge taja noe hanteu 11 oeni. 'Djadi lamoen kaoela hanteu njaho dina karěpna basa, eta kaoela koe pa-ngangkěn noe ngomong djalma sedjen nagara; kitoe deui eta noe ngomong, koe pangangkěn kaoela djalma sedjen 12 nagara. 'Nja kitoe keneh maraneh, sa-pedah pada mikarěp kana pasihan ro-hani, noe matak koedoe sing mambrih maraneh soepaja leuwih pisan nja ng- 13 děgkeun garedja. 'Koe sabab eta, saha-saha noe ngomong koe basa lijan, koedoe něněda, moegi sing bisa něrangkeun. 14 'Karana oepama kaoela něněda koe basa lijan, nja roh kaoela něněda, tatapi ari 15 akal kaoela hanteu hasil. 'Tjing, pedah kitoe koedoe koemaha? <sup>e</sup> Kaoela dek něněda

kalawan akal ongkok; kaoela dek poe-poedjian kalawan roh, sarta dek poe- 16 poedjian kalawan akal ongkok. 'Lamoen teu kitoe mah, saopama maneh moedji soekoer teh kalawan roh bae, ari ning-gang di djalma bodo, koemaha rek <sup>f</sup> ngaminan ka pamoedji soekoer maneh, rehna hanteu ngartieun ka noe dipi- 17 omong koe maneh? 'Karana ari pamoe-dji soekoer maneh teh nja běněr, tatapi pěrtjajana eta noe sedjen hanteu ka- 18 aděgkeun. 'Kaoela moedji soekoer ka Allah kaoela, rehna kaoela teh ngomong basa-basa, reja ti batan maraneh sa- 19 kabeh; 'tatapi ari di koempolan, kaoela anggoer dek ngomong lima kětjap kalawan akal kaoela, sangkan kaoela ngawoeroek ka noe sedjen, ti batan ngomong salaksas kětjap koe basa lijan mah. <sup>a</sup> p. 12:1. <sup>b</sup> Lal. 10:46. <sup>c</sup> 4 Moesa 11:29. <sup>d</sup> p. 12:10. <sup>e</sup> Ep. 5:19. <sup>f</sup> Bab. 16:36; Neh. 8:7.

20 Eh, doeloer-doeloer! <sup>a</sup> oelah djadi boe-dak moenggoeh dina akal; nja djadi boedak teh dina kagorengan, ari moeng-goeh dina akal mah sing pada djadi 21 gěde. 'Dina toret geus dioengélkeun ki-jeu; <sup>b</sup> Kami bakal ngandika ka ijeu bangsa koe djalma noe sedjen basana, sarta koe biwir sedjen; nadjan kitoe ge moal bakal ngagaroege ka kami, timbalan Pange- 22 ran. 'Nandakeun ari basa lijan teh mi-nangka tjitjiren, lain pikeun djalma noe pěrtjaja, ěnjana mah pikeun djalma noe teu pěrtjaja; tatapi ari piwědjang mah minangka tjitjiren, lain pikeun djalma noe teu pěrtjaja, ěnjana mah pikeun djalma noe pěrtjaja. 'Saoepama sagarenda koempolan kabeh, geus kitoe pada ngomong koe basa lijan, seug aja djalma bodo atawa noe teu pěrtjaja asoep, eta naha lain bakal njěboetkeun jen ma- 23 raneh teh sasar? 'Sabalkna, oepama kabeh ngawědjang, seug aja djalma noe teu pěrtjaja atawa noe bodo asoep, eta teh diingétan koe sakabeh, sarta dihoe- 24 koeman koe sakabeh; 'ari barang gaib noe dina hatena djadi katara; <sup>c</sup> geus kitoe tangtoe broek njooeoeh, soedjoed ka Allah, sarta bari njěboetkeun, jen satěměnna Allah teh linggih di maraneh.

<sup>a</sup> Roem 16:19; Ep. 4:14; Ibr. 5:14. <sup>b</sup> Jés. 28:11, 12. <sup>c</sup> Jés. 60:14.

26 Tjing, doeloer-doeloer! pedah kitoe koedoe koemaha? Samangsa maraneh

koempoelan, oenggal-oenggal djalma aja noe boga djaboer, aja noe boga piwoeroek, aja noe boga basa lijan, aja noe boga wahjoe, aja noe boga katérangean: saniskara dipilampahkeunana teh sing 27 baris ngadékkeun përtjaja. 'Satijap-tijap aja noe ngomong koe basa lijan, koedoe koe doewaän, rejana tiloean, sarta piligénti; djeung deui koedoe aja hidji 28 djalma noe nérangkeun. 'Sarta oepama hanteu aja noe nérangkeun mah, eta koedoe repeh bae di koempoelan teh; nya ngomong teh ka dirina sarta ka 29 Allah. 'Ari moenggoeh di nabi, ngomong koedoe doewaän atawa tiloean, ari noe sadjaba ti dinja<sup>a</sup> koedoe nimbang-nimbang. 'Sarta oepama ka noe sedjen, noe dijoek di dinja, dipaparin wahjoe, eta 31 noe ti heula teh koedoe repeh. 'Karana maraneh sadaja bisa goenta-ganti nya ngawédjang teh, soepaja sakabeh pada kawoeroek, djeung sakabeh pada kali- 32 lipoer. 'Ari roh nabi-nabi eta teh noe- 33 roet ka nabi. 'Karana<sup>b</sup> ari Allah teh lain Allah kakoesoetan, estoena mah Allah karoentoetan; eta kitoe di sakabeh garedja djalma saroetji.

<sup>a</sup> 1 Tes. 5:21. <sup>b</sup> p. 11:16.

34 Ari awewe<sup>c</sup> dina koempoelan koedoe repeh; karana hanteu kawidian ngomong, dipastikeun koedoe noeroet; ma- 35 lah<sup>d</sup> dawoeh toret ge pon kitoe. 'Sarta oepama hajangeun diadjar naon-naon, koedoe di imahna bae nanja ka salakina; karana teu pantés awewe teh ngo- 36 mong dina koempoelan. 'Naha karah pangandika Allah teh bidjilna ti maraneh? Atawa datangna naha ngan ka maraneh bae?<sup>e</sup> <sup>a</sup> 1 Tim. 2:12.

<sup>b</sup> 1 Moesa 3:16; Tit. 2:5.

37 Tijap-tijap aja djalma boga rasa djadi nabi, atawa kapandjungan Roh, <sup>a</sup> eta geura ngakoekoekun, jen jieu beunang njoe- ratkeun kaoela ka maraneh teh estoetimbalan Goesti. 'Tatapi satijap-tijap aja djalma noe teu boga kanjaho mah, sing hanteu boga kanjaho.<sup>f</sup> <sup>a</sup> p. 10:15.

38 Koe sabab eta, eh doeloer-doeloer! sing pada mikarép bisa ngawédjang; sarta ari moenggoeh përkara ngomong koe 40 basa lijan, oelah dihoelag. 'Tatapi saniskara dipilampahkeunana teh koedoe djeung kapantésan sarta djeung parele.

## PASAL 15.

Djeung deui, eh doeloer-doeloer! kadoela ka maraneh nganjahokeun<sup>a</sup> Indjil, anoe koe kaoela dioewarkeun ka maraneh teja, noe geus ditarima koe maraneh, djeung ditépéan koe maraneh,<sup>b</sup> sarta<sup>c</sup> lantaran maraneh salamét, kitoe sotek lamoen koe maraneh diéstoekueun sakoemaha eta noe koe kaoela dioewarkeun ka maraneh; kadjabo lamoen<sup>d</sup> ga-<sup>e</sup> plah maraneh përtjaja teh. 'Karana hidji përkara kaoela geus njerenekeun ka maraneh, nya noe geus katampa koe diri kaoela, jen Kristoess teh pangpoepoesna pikeun dosa oerang, <sup>d</sup> noeroetkeun oe-<sup>f</sup> nina Kitab; 'sarta<sup>g</sup> andjeunna geus di-koerébkueun, kitoe deui andjeunna geus ditanghikeun di poé noe katiloe, noe-<sup>h</sup> roetkeun oenina Kitab; 'djeung deui<sup>i</sup> andjeunna geus katendjo koe Kepas; geus kitoe koe moerid noe doewa wélas teja. 'Geus kitoe andjeunna katendjo koe doeloer leuwih lima ratoes, baréng sapisan, dëmi eta anoe loba masih ke-neh aja aejuna, ari noe sawareh mah<sup>j</sup> geus ninggal. 'Geus kitoe andjeunna katendjo koe Jakoboes, geus kitoe<sup>k</sup> koe<sup>l</sup> para rasoel sadaja. 'Panganggeusan ti sakabeh<sup>m</sup> andjeunna katendjo nya koe diri kaoela, kawas koe noe oetjoetngora.<sup>n</sup> 'Karana<sup>o</sup> kaoela teh para rasoel panghinana, noe teu pantés diséboet rasoel, tina sabab kaoela satadina nganjajaya ka 10 garedja Allah. 'Tatapi kaoela noe matak djadi sakijeu teh, nya<sup>p</sup> koe sih-koernija Allah; sarta ari sih-koernijana ka kaoela teh hanteu pisan gaplah, boektina kaoela geus digawe leuwih pisan ti batan eta noe sakabeh; tatapi lain diri kaoela, estoena mah sih-koernija Allah, anoe 11 njaréngan ka kaoela. 'Djadina boh diri kaoela, boh eta teja, nya kitoe kaoela pada ngoewarkeun teh, sarta nya kitoe maraneh geus pada përtjaja.

<sup>a</sup> Gal. 1:11. <sup>b</sup> p. 1:21. <sup>c</sup> 2 Kor. 6:1. <sup>d</sup> Jés. 58:7; Dan. 9:26; p. 5:7. <sup>e</sup> Djab. 16:10; Mat. 12:40. <sup>f</sup> Loek. 24:34, 36. <sup>g</sup> Mat. 28:16, 17. <sup>h</sup> Lal. 9:3; 22:14; p. 9:1. <sup>i</sup> Ep. 1:13; 1 Tim. 1:13. <sup>j</sup> p. 3:10; 1 Tim. 1:14.

12 Koe sabab eta, lamoen Kristoess teh dioewarkeun jen geus ditanghikeun ti noe paraeh, na koemaha di maraneh tjarek noe sawareh mah jen ari anoe<sup>k</sup> paeh teh teu hoedang? 'Lamoen anoe

paeh hanteu hoedang mah, Kristoes ge  
 14 moal ḫnja ditanghikeun. 'Sarta lamoen  
 teu ḫnja Kristoes teh geus ditanghikeun,  
 pangoewaran kaoela teh gapong, sarta  
 15 kapértjajaān maraneh ge gapong; 'ma-  
 lah-malah ari kitoe mah kaoela pada  
 kapanggih saksi Allah teh paralsoe, tina  
 sabab kaoela geus pada mērtelakeun  
 Allah, <sup>a</sup> jen andjeunna geus nanghikeun  
 Kristoes; padahal hanteu ditanghikeun  
 teh, lamoenna ḫnja anoe paeh hanteu  
 16 dihoedangkeun. 'Karana lamoen anoe  
 paeh hanteu dihoedangkeun mah, Kris-  
 17 toes ge moal ḫnja ditanghikeun. 'Sarta  
 lamoen teu ḫnja Kristoes teh geus di-  
 tanghikeun, kapértjajaān maraneh teh  
 gaplah; eta maraneh masih keneh aja  
 18 dina dosa maraneh; 'malah-malah anoe  
 geus maot di djéro Kristoes ge, <sup>b</sup> ari  
 19 kitoe mah pada tjlaka. 'Oepama oe-  
 rang ngarép-ngarép ka Kristoes teh  
 ngan hiroep saéjeunaem bae, <sup>c</sup> eta oe-  
 rang tangtoe djadi pangkabalangsakna  
 ti djalma sakabeh. <sup>a</sup> Lal. 1 : 22.

<sup>b</sup> 1 Tes. 4 : 14. <sup>c</sup> p. 4 : 9.

20 Dēmi ajeuna <sup>a</sup> Kristoes ḫnggeus di-  
 tanghikeun ti noe paraeh teh, djadi tji-  
 21 kal sakoer djalma noe maraot. 'Karana  
<sup>b</sup> tina sabab aja maot teh lantaran sa-  
 hidji manoesa, noe matak aja deui hoe-  
 dangna djalma maraot lantaran sahidji  
 22 manoesa. 'Karana saperti djalma sakab-  
 beh teh pada paeh di djéro Adam, nja  
 kitoe keneh sakabeh bakal pada dihi-  
 23 roepan di djéro Kristoes. 'Tatapi hidji-  
 hidji djalma sapanta-sapantana; ari tji-  
 kalna teh Kristoes; <sup>c</sup> sanggeusna ti dinja  
 anoe djadi kagoengan Kristoes, mēngke  
 24 waktoena soemping. 'Geus kitoe beh  
 panoengtoengan, mangsa andjeunna  
 njanggakeun karadjaān ka Allah Rama;  
 mangsa andjeunna geus ngaleungitkeun  
 sagala kapangkatan, sarta sagala ka-  
 25 poerbaān djeung kawasa. 'Karana <sup>d</sup> an-  
 djeunna dikērsakeun djoemēnēng radja,  
 datang ka sakabeh moesoh-moesoehna  
 geus diteundeun dina handapeun dam-  
 26 palna. 'Ari moesoh panganggeusan anoe  
 27 dileungitkeun teh, <sup>e</sup> nja eta maot. 'Kar-  
 rana saniskara geus ditaloekkeun dina  
 handapeun dampalna. <sup>f</sup> Tatapi lamoen  
 ngandika, jen saniskara geus ditaloek-  
 keun, geus tetela diingkarkeun anoe na-  
 28 loekkeun saniskara ka andjeunna. 'Dēmi

samangsa saniskara ka andjeunna geus  
 taloek teh, tidinja Poetra koe andjeun  
 ge taloek ka noe naloekkeun saniskara  
 ka andjeunna teja, soepajana Allah teh  
 djadi sakabeh di djéro sadaja.

<sup>a</sup> Lal. 26 : 23; Kol. 1 : 18. <sup>b</sup> Roem 5 : 12, 18.

<sup>c</sup> 1 Tes. 4 : 16, 17. <sup>d</sup> Djab. 110 : 1. <sup>e</sup> Wahj. 20 : 14.

<sup>f</sup> Djab. 8 : 7; Ibr. 2 : 8.

29 Ari teu kitoe mah, na koemaha lampah  
 djalma noe dibanjoean adjang anoe  
 paeh teja? Lamoen anoe paeh poegoeh  
 hanteu dihoedangkeun mah, keur na-  
 haon eta dibanjoean adjang anoe paeh  
 30 teh? 'Malah <sup>a</sup> kaoela ge keur nahaon  
 oenggal-oenggal wantji pada kaképoeng  
 31 balahi bae? 'Dēmi pamoeidji, kaboga kao-  
 oela tina sabab maraneh di djéro Kris-  
 toes Jesoes, Goesti oerang: <sup>b</sup> oenggal poē  
 32 teh kaoela paeh! 'Ari kaoela <sup>c</sup> di nagara  
 Epesoes geus taroeng djeung sato galak  
 teh, koemaha bijasa djalma, eta naon  
 mangpaätma ka diri kaoela? Lamoen  
 anoe paeh hanteu dihoedangkeun mah,  
<sup>d</sup> hajoe oerang njatooe-nginoem, karana  
 33 isoekan oerang teh paeh! 'Poma oelah  
 sarasab! Omong-omongan goreng teh  
 34 sok ngaroeksak ka adat hadé. 'Geura  
<sup>e</sup> pada njaring pikir djeung sabénér-bé-  
 nérrna, sarta oelah njarijeun dosa. Kar-  
 rana noe sawareh mah hanteu boga  
 kanjaho ka Allah; kaoela pangmitjatoer  
 kitoe teh ka maraneh <sup>f</sup> sangkan era.

<sup>a</sup> p. 4 : 9. <sup>b</sup> 2 Kor. 1 : 8; 4 : 10. <sup>c</sup> Lal. 19 : 29. <sup>d</sup> Jés.  
 22 : 13. <sup>e</sup> Ep. 5 : 14, 18; 1 Tes. 5 : 6. <sup>f</sup> p. 6 : 5.

35 Tatapi soegan aja noe ngomong kijeu:  
 Koemaha pipétaeunana anoe paeh dihoe-  
 dangkeun? <sup>a</sup> sarta ari daratang, roepa  
 36 badan teh koemaha? 'Ih, noe boeroeng!  
<sup>b</sup> anoe disébarkeun koe maneh, moal  
 37 hiroep, lamoen tatjan paeh mah. 'Sarta  
 noe disébarkeun koe maneh, eta maneh  
 njébarkeun teh lain badan anoe mēngke  
 djadi, ḫnjana mah ngan siki woengkoel,  
 oepamana tarigoe atawa sapapadana.  
 38 'Ari Allah maparin badan ka dinja <sup>c</sup>  
 koemaha noe geus dikērsakeun, dēmi  
<sup>d</sup> ka hidji-hidji siki maparin sabadan-  
 39 sabadanna sorangan. 'Ari sakabeh da-  
 ging teh lain daging saroepa bae; kar-  
 rana sedjen daging manoesa, sedjen da-  
 ging sato, sedjen daging laoek, sedjen  
 40 daging manoek. 'Djeung deui aja badan  
 sipat sawarga, sarta aja badan sipat  
 boemi; tatapi sedjen kamoeljaān badan  
 sipat sawarga, sedjen kamoeljaān badan

41 sipay boemi. 'Sedjen kamoeljaän panopöö, sedjen kamoeljaän boelan, sedjen kamoeljaän bentang-bentang; karana bentang teh beda kamoeljaänana djeung  
 42 bentang deui. 'Nja tjara kitoe hal hoe-dangna djalma noe paeh teja. Ari badan noe disébarkeun teh keuna roeksak; ana dihoedangkeun mah teu keuna roeksak.  
 43 'Ari noe disébarkeun teh hina, ana di-hoedangkeun mah moelja; ari noe disébarkeun teh apës, <sup>c</sup> ana dihoedang-  
 44 keun mah santosa. 'Ari noe disébarkeun teh badan sipay djasmani, ana dihoe-dangkeun mah badan sipay rohani. Eta aja badan sipay djasmani, sarta aja ba-  
 45 dan sipay rohani. 'Katéroesan koe noe geus dioengélkeun dina Kitab, nja kijeu:  
<sup>f</sup> Ari Adam, manoesa mimiti teh, geus djadi njawa hiroep. Dëmi <sup>g</sup> Adam wë-kasan mah geus djadi roh ngahiroep-  
 46 keun. 'Tatapi noe ti heula mah, lain anoe sipay rohani, <sup>h</sup> enjana anoe sipay djasmani; sanggeusna kitoe anoe sipay  
 47 rohani. 'Ari manoesa noe mimiti teja <sup>i</sup> asalna tina boemi, bakoena teh tan-euh; dëmi manoesa noe kadoewa mah,  
 48 <sup>i</sup> nja Goesti ti sawarga. 'Sakoemaha eta noe tina tan-euh teja, nja kitoe sakoer anoe tina tan-euh; djeung deui sakoe-maha eta noe ti sawarga teja, nja kitoe  
 49 sakoer anoe ti sawarga. 'Djeung saperti oerang geus pada make roepana eta noe tina tan-euh teja, <sup>j</sup> nja kitoe oerang mëngke pada make roepana eta noe ti sawarga teja. <sup>a</sup> Jés. 26 : 19. <sup>b</sup> Joh. 12 : 24.  
<sup>c</sup> p. 12 : 18. <sup>d</sup> 1 Moesa 1 : 11. <sup>e</sup> Pil. 3 : 21; Kol. 3 : 4.  
<sup>f</sup> 1 Moesa 2 : 7. <sup>g</sup> Roem 5 : 14. <sup>h</sup> 1 Moesa 2 : 7;  
<sup>3</sup> : 19. <sup>i</sup> Joh. 3 : 13, 31. <sup>j</sup> Roem 8 : 29; 1 Joh. 3 : 2.

50 Tatapi ijeu teh kaoela mitjatoer, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> ari daging djeung gëtih mah teu bisaeun ngamilik kana kara-djään Allah; sarta ari noe sipay keuna roeksak mah moal pingamiliikeun ka  
 51 sipay teu keuna roeksak. 'Geura ijeu rëgpkeun, kaoela ka maraneh ngabe-djakeun <sup>b</sup> rasijah; nja eta <sup>c</sup> oerang teh moal bakal maot sakabeh, tatapi oerang  
 52 kabeh bakal pada disalin; <sup>d</sup> dina sakolebat mangsa, dina sakitjeup mata, <sup>d</sup> waktoe sangkakala panganggeusan. Karana sangkakala teh bakal njowara, seug noeparaeh dihoedangkeun djeung teu keuna roeksak, sarta ari oerang mah disalin.  
 53 'Karana ijeu noe keuna roeksak teh koedoer make teu keuna roeksak, sarta <sup>e</sup>

ijeu noe keuna paeh teh koedoer make  
 54 teu keuna paeh. 'Djeung samangsa ijeu noe keuna roeksak teh geus make teu keuna roeksak, sarta ijeu noe keuna paeh teh geus make teu keuna paeh, didinjia teh boekti pilahir noe dina Kitab teja: <sup>f</sup> Maot teh geus dileungkitkeun, ka-  
 55 lindih koe oenggoel. 'Eh maot! <sup>g</sup> na di mana ajeuna panjeureud maneh? eh eng-gon noe paeh! ua di mana ajeuna oeng-  
 56 goel maneh? Dëmi panjeureud maot teja, nja eta dosa; sarta ari kamatihan dosa  
 57 teh, nja eta hoekoem. 'Tatapi soekoor ka Allah, <sup>h</sup> noe maparin oenggoel ka  
 58 oerang koe lantaran Goesti oerang Je-soes Kristoes! 'Koe sabab kitoe, eh doe-loer-deloer kaäsih kaoela! <sup>i</sup> koedoer pada sing pengkoeh, sing teu keuna obah, sarta salawasna sing leuwih gë-tol dina padamélan Goesti, sapedad pada njaho, panggawe maraneh teh hanteu gaplah di djero Goesti. <sup>a</sup> Joh. 1 : 13.

<sup>b</sup> Roem 11 : 25. <sup>c</sup> 1 Tes. 4 : 15. <sup>d</sup> Mat. 24 : 31;  
<sup>1</sup> Tes. 4 : 16. <sup>e</sup> 2 Kor. 5 : 4. <sup>f</sup> Jés. 25 : 8. <sup>g</sup> Hos. 13 : 14.  
<sup>h</sup> Roem 7 : 25; 8 : 37; 1 Joh. 5 : 4. <sup>i</sup> Kol. 1 : 23.

## PASAL 16.

A ri moenggoehing <sup>a</sup> perkara ngoem-pelkeun doewit pikeun djalma sa-roetji teja, tjara parentah kaoela ka sagala garedja di Galata, nja lëbah maraneh ge moedoe pada milampah kitoe.  
<sup>b</sup> Dina saban-saban <sup>b</sup> ahad, maraneh oeng-gal-oenggal djalma moedoe pada ngam-pihan doewit saeutik di imah, pëpérénian sakadar pahasilanana, soepaja oel-ah koengsi, dimana kaoela geus datang, kakara pek ngoempelkeun doewit teh.  
<sup>c</sup> 'Ari samangsa kaoela geus datang, djalma noe koe maraneh dikira pibalén-reun, koe kaoela dek dititip dibahanan soerat, baris mawa sidékah maraneh ka  
<sup>d</sup> Jëroesalem. 'Sarta lamoen oetama kaoela mijang pribadi, eta teh bakal mijang  
<sup>e</sup> babaréngan djeung kaoela. 'Ari kaoela <sup>c</sup> bakal ngadatangan ka maraneh, dimana geus ngadjadjah tanah Makédoni; karana kaoela dek ngadjadjah tanah  
<sup>f</sup> Makédoni. 'Tatapi kaoela lamoen paréng dek tjitjing di maraneh rada lila, atawa satoentoeng oesoem tiris, <sup>d</sup> soepaja maraneh ngadjadjapkeun kaoela ka noe  
<sup>g</sup> rek didjoegdjoeg. 'Karana kaoela ajeuna teu rek manggihan maraneh bari ngaliwat; ari pangharépan kaoela hajang

rada lila nja tjitjing di maraneh teh, kitoe soteh <sup>a</sup> lamoen aja paidin Goesti. <sup>b</sup> Tatapi kaoela aja di Epesoes teh něpi <sup>c</sup> ka poë Pěntekosta; <sup>d</sup> karana <sup>e</sup> kaoela geus dipangboekakeun hidji panto nja gđe, toer pohara, sarta reja pisan noe ngalawan.

*a 2 Kor. 9:1. b Mark. 16:2;*

*Lal. 20:7; Wahj. 1:10. c 2 Kor. 1:15. d Roem 15:24. e Lal. 18:21; p. 4:19. f 2 Kor. 2:12.*

<sup>10</sup> Dimana datang <sup>a</sup> Timoteoes, maraneh sing hade-hade, waktoe di maraneh oelah aja pikasijeuneun eta; karana eta teh ngalampahkeun padamšan Goesti, <sup>11</sup> nja tjara diri kaoela. <sup>b</sup> Manana <sup>c</sup> oelah aja noe tjoewa ka dinja teh; anggoer koe maraneh djadjapkeun sarta djeung kasenangan, soepaja datang ka kaoela; karana kaoela ngadago datangna djeung <sup>12</sup> doeloer-doeloer. <sup>'Ari moenggoehing</sup> <sup>d</sup> Apolos saderek, sangët pisan dipepenta koe kaoela, moegi kërsaeun njoempingan ka maraneh njaréngan ka doeloer-doeloer, tatapi teu pisan kërsaeun njoempingan ajeuna, bakal njoempingan teh dimana paréngna.

*a p. 4:17. b 1 Tim. 4:12.*

*c p. 3:5, 6.*

<sup>13</sup> Maraneh <sup>a</sup> sing pada njaring, sing pada koekoeh dina përtjaja, sing pada <sup>b</sup> djadi lalaki, sing pada përkosa. <sup>'Sakabeh përkara</sup> maraneh dipilampahkeunana teh koedoe djeung kanjaähän.

*a p. 15:34, 58.*

<sup>15</sup> Sarta kaoela aja panëda ka maraneh, eh doeloer-doeloer! maraneh pada njaho

ka <sup>a</sup> saeus-i-imah Sëtepanas, jen eta teh tijikal <sup>b</sup> tanah Ahaja, sarta geus pada ngabakoeken dirina koemawoela ka <sup>16</sup> djalma saroetji; <sup>'eta</sup> maraneh sabalikna moedoe pada noeroet ka noe kitoe teh, djeung ka sakoer noe ngabantoe sarta <sup>17</sup> milampah gawe. <sup>'Kaoela</sup> teh boengah, rehna kadatangan Sëtepanas djeung Portoenatoes djeung Ahaikoes; karana eta geus djadi gaganti maraneh ka <sup>18</sup> oela. <sup>'Karana</sup> geus pada njéngangkeun roh kaoela djeung roh maraneh. Manana maraneh moedoe ngangkën ka noe kitoe,

*a p. 1:16. b 2 Kor. 1:1.*

<sup>19</sup> Ari <sup>a</sup> sagala garedja di Asia ngirim salam ka maraneh. Ari <sup>b</sup> Akila djeung Priskila ngirim salam ka maraneh di djëro Goesti, kitoe deui <sup>c</sup> garedja noe di <sup>20</sup> boemina. <sup>'Sadajana doeloer-doeloer</sup> ngirim salam ka maraneh. <sup>d</sup> Maraneh moedoe silih-bere salam make tjiwoem soetji.

*a Wahj. 1:4, 11. b Lal. 18:2. c Roem 16:5.*

*d Roem 16:16; 2 Kor. 13:12.*

<sup>21</sup> Ijeu teh kaoela <sup>a</sup> mere salam ka maraneh, sarta ditoelis koe leungeun pri <sup>b</sup> badi, Paoeloes. <sup>'Lamoen</sup> aja djalma han-teu njaäh ka Goesti Jesoes Kristoes, <sup>23</sup> <sup>b</sup> eta teh sing disapa; Maran-ata. <sup>'Moegi-moegi</sup> <sup>c</sup> sih-koernija Goesti Jesoes Kris- <sup>24</sup> toes njaréngan ka maraneh. <sup>'Ari kanja-ahan</sup> kaoela ngareudjeungan ka maraneh sadaja di djëro Kristoes Jesoes. Amin.

*a Kol. 4:18; 2 Tes. 3:17. b Gal. 1:8. c Roem*

*16:24; Gal. 6:18; Pil. 4:23.*

## SËRAT KADOEWA TI RASOEL PAOELOES KA OERANG KORINTA.

### PASAL 1.

Sërat kaoela Paoeloes, <sup>a</sup> rasoel Jesoes Kristoes, koe pangërsa Allah, <sup>b</sup> djeung ti Timoteoes saderek, doemateng garedja Allah di nagara Korinta, rendjeung ka sadajana djalma saroetji, noe aja di <sup>2</sup> sakoeriling tanah Abaja: <sup>'moegi-moegi</sup> <sup>c</sup> maraneh pada dipaparin sih-koernija

reudjeung kasenangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoes!

*a 1 Kor. 1:1. b Pil. 1:1. c 1 Kor. 1:3; Gal. 1:3.*

<sup>3</sup> Sagala poedji <sup>a</sup> ka Allah, Rama Goesti oerang Jesoes Kristoes, nja Rama sakoer kawëlasan, sarta Allah sagala panglili- <sup>4</sup> poer; <sup>'noe</sup> <sup>b</sup> ngalilipoer ka kaoela sadjëroning sakabeh kasookëran kaoela, soepaja kaoela pada bisa ngalilipoer ka

sakoer djalma noe aja sadjéroning roepa-roepa kasoekérän, koe lantaran panglipooer, noe dianggo koe Allah ngalilili poer ka diri kaoela. 'Karana saperti sangsaraning Kristoës rosa pisan di kaoela, nja kitoe keneh kalipoeran kaoela teh rosa pisan koe lantaran Kristoës.  
 6 'Dëmi kaoela teja, bagija disoesoekér, <sup>a</sup> eta nja pigeusaneun kalipoeran sarta kasalamétan maraneh, matak koewat dina ngawawakeun kasangsaraän, sa-roewa pisan djeung noe disorang koe diri kaoela keneh; bagija kaoela dilili-poer, eta nja pigeusaneun kalipoeran <sup>b</sup> sarta kasalamétan maraneh. 'Sarta ari pangarép-ngrarép kaoela teh pageuh ka hal maraneh, rehna kaoela pada njaho, jen maraneh saperti miloe kana sangsara, nja kitoe keneh miloe kana pang-lilipoer. 'Karana kahajang kaoela, eh doeloor-doeloor! maraneh oelah teu njaho kana kasoekérän kaoela, <sup>c</sup> noe geus naradjang ka kaoela keur di Asia, jen kaoela teh kaliwat-saking nja kasoesahan, wani ngoengkoelan kakowetan, datang ka kaoela geus njamarakeun <sup>d</sup> hi-roep. 'Ari kaoela teh di djéro hate estoe geus asa dihoekoem pati bae, soepaja kaoela oelah ngandél ka diri sorangan, koedoena teh <sup>e</sup> ngandél ka Allah, noe <sup>f</sup> jasa ngahoedangkeun anoe paeh; 'noe <sup>f</sup> geus ngaleupaskeun kaoela tina paeh sakitoe angétna, djeung masih keneh ngaleupaskeun teh; sarta kaoela ngrarép-ngrarép andjeunna mëngke ngaleupas-  
 11 keun deui ka kaoela; 'rehna maraneh ge <sup>g</sup> pada ngabantoe ka kaoela koe pané-néda; nja soepaja reja djalma maroedji soekoor tina sabab kaoela, koe tina pasihan anoe geus dipaparinkeun ka kaoela lantaran panéda reja djalma.

<sup>a</sup> Ep. 1: 3; 1 Petr. 1: 3. <sup>b</sup> Djab. 94: 19; p. 7: 6.

<sup>c</sup> p. 4: 15. <sup>d</sup> Lal. 19: 23; 1 Kor. 15: 32. <sup>e</sup> Jér. 17: 5, 7; Roem 4: 17. <sup>f</sup> 2 Tim. 3: 11; 4: 18.

<sup>g</sup> Roem 15: 30; Ep. 6: 18, 19; Pil. 1: 19.

<sup>12</sup> Karana pamoedji kaoela teh kijeu: nja <sup>a</sup> përtelaän boedi-rasa kaoela, jen kaoela loemampah di doenya teh, soemawonna di maraneh, djeung langsar hate sarta djeung kabérésihan ti Allah; <sup>b</sup> hanteu make kapintérän daging, make teh sih-  
 13 koernja Allah. 'Karana kaoela njoeratan teh ka maraneh hanteu geseh djeung noe diwatja, sarta djeung noe ditarima-

keun koe maraneh; ari pangharépan kaoela, eta teh bakal ditarimakeun koe <sup>c</sup> maraneh něpi ka panoengtoengan; <sup>d</sup> 'nja saperti maraneh saparo geus narimakeun ka kaoela, jen kaoela teh <sup>e</sup> pamoe-dji maraneh, tjara maraneh pamoedji kaoela, dina poéan Goesti Jesoes.

<sup>a</sup> Ibr. 13: 18. <sup>b</sup> 1 Kor. 1: 17; 2: 4, 13. <sup>c</sup> Pil. 2: 16;

1 Tes. 2: 19.

<sup>15</sup> Tina sabab boga pangandél sakitoe, <sup>a</sup> noe matak kaoela bareto dek ngadatangan ka maraneh heula, soepaja maraneh mindo meunang sih-koernja. 'Pasédaän kaoela teh, mangkat ka Makédoni djalan ka nagara maraneh, ari ti Makédoni balik deui ka maraneh, toloej <sup>b</sup> koe maraneh didjadapkeun ka <sup>c</sup> Joedea. 'Ari mangsa kaoela aja angkanan kitoe, naha kaoela teh ngalalaworakeun? atawa kaoela satijap-tijap aja angkanan, naha angkanan teh noeroet sabijasa daging, soepaja kaoela teh <sup>d</sup> sakapeung énja, sakapeung hanteu? 'Kaoela njéboetkeun dëmi Allah <sup>e</sup> noe langkoeng toehoe, ari omongan kaoela ka maraneh teu pisan sakapeung énja, <sup>f</sup> sakapeung hanteu. 'Karana ari Poetra Allah, Jesoes Kristoës, noe koe kaoela geus dioewarkeun di maraneh, nja koe kaoela, djeung Silwanoes, djeung Timoteoes, eta teh lain sakapeung énja, sakapeung hanteu, saestoena geus djadi énja <sup>g</sup> di djéro andjeunna. 'Karana <sup>h</sup> sakabehna pérdjangdjian Allah, di djéro andjeunna teh énja, sarta di djéro andjeunna teh amin, pikeun kamoeijaän Allah, koe lan-  
 21 taran kaoela. 'Dëmi anoe nëtëpkeun kaoela barëng maraneh di djéro Kristoës teh, sarta noe geus ngalisahan kaoela, <sup>i</sup> nja eta Allah; <sup>j</sup> noe ngëtjap ongkok ka kaoela, sarta <sup>k</sup> dina hate kaoela geus maparin pamandjér, tégënsa Roh.

<sup>a</sup> 1 Kor. 16: 5. <sup>b</sup> 1 Kor. 16: 6. <sup>c</sup> Jak. 5: 12.

<sup>d</sup> 1 Kor. 1: 9. <sup>e</sup> Roem 15: 8. <sup>f</sup> p. 5: 5.

<sup>23</sup> Tatapi kaoela nëda <sup>a</sup> saksi Allah kana njawa kaoela, ari kaoela, noe matak tatjan datang ka Korinta teja, <sup>b</sup> bawanning karoenja ka maraneh. 'Lain pisan kaoela teh <sup>c</sup> ngeunakeun kawasa kana kapértjajaän maraneh, estoena mah ngabantoe njijeen kaboengahan maraneh; karana maraneh teh tégër dina kapértjajaän. <sup>d</sup> Roem 1: 9; p. 11: 31. <sup>e</sup> p. 12: 20.

<sup>a</sup> 1 Petr. 5: 3.

## PASAL 2.

Tatapi kaoela geus naangtoekeun dina pikir, moal rek ngadatangan deni ka maraneh djeung kanalangsaañ. 'Karana lamoen kaoela nganalangsakeun ka maraneh, saha atoeh anoe pingaboengahkeuneun ka kaoela, kadjaba eta noe geus dinalangsakeun koe kaoela? 'Sarta kaoela<sup>a</sup> noe matak njoeratan ka maraneh kitoe teja, soepaja kaoela, dimana datang, oelah meunang nalangsa ti eta, noe bĕnĕra matak ngaboengahkeun ka kaoela; sarta pangandĕl kaoela ka maraneh sakabeh, jen kaboengahan diri kaoela, eta nja kaboengahan maraneh<sup>4</sup> sakabeh. 'Karana kaoela njoeratan teja ka maraneh djeung bangët nya kasoe-kéraran sarta karoepékan hate, bari reja<sup>b</sup> ragragan tji-mata; lain malar maraneh nalangsa, noe dipalar teh soepaja pada nganjahokeun kana kanjaăhan, anoe liwat leuwih di diri kaoela ka maraneh.

<sup>a</sup> 1 Kor. 5. <sup>b</sup> Phil. 3:18.

5 Sabalikna, lamoen aja noe njijeun nalangsa, eta nganalangsakeunana teh lain ka diri kaoela, ēnjana mah nganalangsakeun sakadar (soepaja kaoela oelah ngabeuratkeun ka dinja) ka maraneh sakabeh. 'Geus tjoekoep ka noe kitoe teh<sup>c</sup> siksaăn, anoe ditĕrapkeun ka dinja koe<sup>d</sup> djalma noe reja; 'manana sabalikna maraneh anggoer ngahampoera sarta ngalilipoer ka dinja, soepaja eta noe kitoe teh oelah datang ka kalélban, tina kas<sup>e</sup> tjida teuing kanalangsaañana. 'Koe sabab eta, kaoela mamagahan ka maraneh, koedoe pada ngajakinkeun kanjaăhan ka dinja. 'Dalah nya kitoe noe matak kaoela geus njoeratan ka maraneh, hajang njaho dina kaestoean maraneh, eta maraneh dina sagala pĕrkara<sup>10</sup> noeroet hanteuna. 'Ari saha-saha noe dihampoera naon-naon koe maraneh, eta koe kaoela dihampoera deni. Karana kaoela ge, satijap-tijap geus ngahampoera naon-naon, eta kaoela ngahampoera teh nya tina sabab maraneh, di pajoeuneun Kristoes, soepaja Setan teh<sup>11</sup> oelah aja beubeunangan ti oerang; 'karana oerang teh hanteu samar dina pakarépanana.

<sup>a</sup> 1 Kor. 5:3-5.

12 Ari keur mangsa kaoela datang ka<sup>a</sup> Troas, baris ngoewarkeun Indjil Kristoes, <sup>b</sup> kaoela teh dipangboekakeun

panto di djëro Goesti, dëmi kaoela<sup>c</sup> taja kamarasan hate, tina sabab teu papang-<sup>13</sup> gih djeung Titoes saderek; 'geus kitoe kaoela sasalaman, toeloej mijang ka Ma-<sup>14</sup> këdoni. Tatapi<sup>d</sup> soeckoer ka Allah, anoe salawasna masihan oenggoel ka kaoela di djëro Kristoes, sarta nganjatakeun seungiting kanjaho ka andjeunna dina oenggal-oenggal énggon, koe lantaran<sup>15</sup> kaoela. 'Karana kaoela teh ka Allah baoe seungit ti Kristoes, nya di djalma noe djadi salamët, sarta di noe djadi<sup>16</sup> tjlakla; 'ari<sup>e</sup> ka noe pandeuri kaoela teh baoening paeh mawa kana paeh; dëmi ka noe ti heula mah baoening hi-roep mawa kana hiroep. Djeung saha<sup>17</sup> noe bisa kana eta pĕrkara? 'Karana kaoela teh laín tjara noe reja, ngadagang-keun pangandika Allah; <sup>f</sup> satégënsa ti kabérësihan, sarta sakoemaha noe ti Allah, di pajoeuneun Allah, ditjatoerkeunana teh koe kaoela di djëro Kristoes.

<sup>a</sup> Lal. 20:6. <sup>b</sup> 1 Kor. 16:9. <sup>c</sup> p. 7:5, 6. <sup>d</sup> 1 Kor. 15:57. <sup>e</sup> Loek. 2:34. <sup>f</sup> p. 4:2.

## PASAL 3.

Naha kaoela teh mimiti<sup>a</sup> mihade deni diri? Atawa kaoela teh naha koedoe tjara noe sawareh, make soerat katë-rangan ka maraneh, atawa soerat ka-<sup>2</sup> téongan ti maraneh? 'Ari soerat kaoela teh<sup>b</sup> nya maraneh, geus ditoelis dina hate kaoela, katangen djeung diwatja<sup>3</sup> koe sakabeh djalma; 'sapedah maraneh geus katara, jen maraneh teh soerat Kristoes, beunang njijeun lantaran pangabdi kaoela, toeilsna lain koe<sup>c</sup> mangsi, istoening koe Roh Allah noe djoemë-nëng; lain dina<sup>d</sup> papan batoe, istoening<sup>4</sup> dina papan hate bangsa daging. 'Ari kaoela noe matak boga pangandĕl sakitoe teh ka Allah, lantaran Kristoes.<sup>5</sup> 'Lain pisan kaoela teh bisa koe sorangan mikir-mikir kitoe-kijeu kawas ti diri sorangan; <sup>e</sup> ēnjana mah kabisaăn kaoela<sup>6</sup> teh ti Allah. 'Nja andjeunna keneh noe geus ngabisakeun kaoela teh djadi<sup>f</sup> poerah njangking pĕrdjangdjian anjar; lain njangking<sup>g</sup> aksara, estoena mah Roh; karana ari aksara teh maehkeun, tatapi<sup>7</sup> ari Roh mah ngahiroepekeun. 'Sarta lamoen<sup>h</sup> pagawean njangking paeh, noe kalawan aksara, beunang ngoekir dina batoe, énggens boga kamoeljaăn, datang

ka oerang Israil teu kadaroegaen mĕn-tjrong ka tameunteu Moesa, tina kamoeljaän tameunteuna, noe geus tangs<sup>8</sup> toe dileungitkeun: 'tjing, lain komo teuing pagawean njangking Roh teh<sup>9</sup> boga kamoeljaän? 'Karana lamoen<sup>1</sup> pagawean njangking hoekoeman teh<sup>10</sup> ēnggeus boga kamoeljaän, geus komo teuing pagawean njangking kabĕnĕran ka langkoeng pisan kamoeljaänana. 'Samalah eta noe geus dimoeljakeun teh, moenggah hanteu moelja dina salĕbah ijeu mah, tina sabab kamoeljaän ijeu teh<sup>11</sup> kalangkoeng pisan. 'Karana lamoen eta noe dileungitkeun teja boga kamoeljaän, geus komo teuing anoe tĕtĕp mah boga kamoeljaän.

a p. 5 : 12. b 1 Kor. 9 : 1.

c 3 Joh. 13. d 2 Moesa 21 : 12; Jér. 31 : 33; Joh. 11 : 19. e Roem 15 : 18. f p. 5 : 18. g Roem 7 : 6. h 2 Moesa 34 : 1, 29, 30. i Gal. 3 : 10. j p. 5 : 31.

12 Ari tina sabab kaoela boga pangarĕngarĕp kitoe teh, noe matak kaoela rosa<sup>12</sup> pisan nja kaloeudeungan; 'hanteu tjara Moesa,<sup>13</sup> pameunteuna nganggo ditjindoeng, soepaja oerang Israil oelah malĕntrong ka<sup>14</sup> panoengtoengan eta noe dileungitkeun teja. 'Tatapi<sup>15</sup> pikiran eta djalma-djalma geus diteusakeun; karana nĕpi ka poë ajeuna eta tjindoeng teh aja dina ngadjina Pĕrdjangdjin Lawas, hantenn koengsi diboeka; ari dileungitkeun<sup>16</sup> nana koe Kristoes. 'Tatapi nĕpi ka poë ajeuna, satijap-tijap kitab Moesa diadji, eta teh hatena katjindoengan. 'Dĕmi dimana geus tobat ka Goesti, eta tjin<sup>17</sup> doeng teh dilaän. 'Ari Goesti teh<sup>18</sup> nja Roh teja; sarta di mana bae aja Roh Goesti, nja di dinja aja kamĕrdikaän.<sup>19</sup> 'Dĕmi oerang sakabeh, tina nendjo kana kamoeljaän Goesti<sup>20</sup> saperti dina eunteung, rendjeung, beungent teu ditjindoeng, pada disalin<sup>21</sup> sakoemaha roepa eta, ti kamoeljaän madjoe kana kamoeljaän, nja tina lantaran Roh Goesti.

a 2 Moesa 34 : 33. b Roem 10 : 4. c Jés. 6 : 10; 29 : 11, 12; Roem 11 : 25. d 1 Kor. 15 : 45; 1 Joh. 5 : 7. e 1 Kor. 13 : 12. f Roem 8 : 29.

#### PASAL 4.

Koe sabab eta, sapedah kaoela baroga<sup>22</sup> tjangkingan kitoe, tina sih-piwlĕas noe geus dipaparinkeun ka kaoela, eta<sup>23</sup> kaoela hanteu djadi leutik hate; 'saes-toena mah kaoela teh geus pada mi-tjeun lalampahan soempoet-salindoeng

noe matak kaeraän,<sup>24</sup> loemampah teh teu make kadjoeligan, atawa ngarobah-keun pangandika Allah; satĕgĕnsa teh lantaran ngebrehkeun kajaktian<sup>25</sup> kaoela nembongkeun kahadean sorangan ka boedi-rasa sakabeh djalma, di pajoeuneun Allah. 'Sarta oepama Indjil kaoela katjindoengan,<sup>26</sup> eta katjindoenganana teh<sup>27</sup> ka sakoer noe bakal tjlaka; 'tĕgĕs djalma teu pĕrtjaja, noe geus pada dilo-longkeun pikir koe<sup>28</sup> batara ijeu doenya, soepaja oelah katodjo koe njaängkeuna-na Indjil kamoeljaän Kristoes, anoe djadi<sup>29</sup> kanjataän Allah. 'Karana kaoela lain ngoewardeun diri sorangan; noe dioewarkeun teh Jesoes Kristoes, jen djoemĕnĕng Goesti; ari moenggoeh diri kaoela mah ngawoela ka maraneh tina<sup>30</sup> sabab Jesoes. 'Karana Allah,<sup>31</sup> noe nimbalan tjaäng teh ngagĕbjar tina djero poëk teja, nja eta<sup>32</sup> noe geus ngagĕbjar dina djero hate kaoela, pikeun njaäng-keun koe kanjaho kana kamoeljaän Allah dina tameunteu Jesoes Kristoes.

a p. 3 : 6. b p. 2 : 17. c p. 6 : 4. d p. 2 : 15, 16; 2 Tes. 2 : 10. e Joh. 12 : 31; Ep. 2 : 2. f 1 Moesa 1 : 3. g 2 Petr. 1 : 19.

7 Tatapi kaoela boga radja-brana saki-toe teh aja dina<sup>33</sup> wadah sipat taneuh,<sup>34</sup> soepaja kagĕdean kawasa teh ti Allah,<sup>35</sup> lain ti diri kaoela. 'Ari kaoela teh<sup>36</sup> pada disoesokér dina saniskara lampah, tatapi hanteu kasĕdĕkkeun; pada kasoe-sahan, tatapi hanteu bingoeng; 'pada dikanijaja, tatapi hanteu dikadjeunkeun; pada dibeubeutkeun, tatapi hanteu roek-10 sak; 'salawasna<sup>37</sup> kaoela pada ngoekoendang poepoesna Goesti Jesoes dina djero badan kaoela,<sup>38</sup> soepaja hiroepna Jesoes kitoe keneh kaboehti dina badan<sup>39</sup> kaoela. 'Karana kaoela noe hiroep teh<sup>40</sup> salawasna pada disĕrahkeun kana maot tina sabab Jesoes, soepaja hiroepna Je-soes kitoe keneh kaboehti dina daging<sup>41</sup> kaoela. 'Kaoela noe keuna paeh. 'Djadi maot anoe moerba ka diri kaoela, dĕmi hiroep mah<sup>42</sup> moerba ka maraneh. 'Tatapi sapedah kaoela saroewa boga roh kapĕrtjajaän, sakoemaha noe geus dioengelkeun dina Kitab kijeu: ' Koering pĕrtjaja, koe sabab kitoe koering ngomong; noe matak kaoela ge pĕrtjaja, koe sabab kitoe<sup>43</sup> kaoela teh ngomong; 'rehma pada nja-ho,<sup>44</sup> ari noe geus nanghikeun Goesti

Jesoes, tangtoe ngahoedangkeun deuidiri kaoela koe lantaran Jesoes, sarta ngajogokeun kaoela baréng maranéh di 15 pajoeneumana. 'Karana <sup>i</sup> eta sakabeh pér-kara teja pangdjadina keur paedah maranéh, soepaja sih-koernija, noe geus li-wat langkoeng teh, woewoeh tambah tina lantaran pamoedji-soekoer djalma loba, pikeun kamoeljaän Allah.

<sup>a</sup> p. 5:1. <sup>b</sup> 1 Kor. 2:5. <sup>c</sup> p. 1:8; 6:4, 5. <sup>d</sup> 1 Kor. 15:31; p. 1:5; 6:9. <sup>e</sup> Pil. 3:21. <sup>f</sup> Roem 8:36; 1 Kor. 4:9. <sup>g</sup> Djab. 116:10. <sup>h</sup> 1 Kor. 6:14. <sup>i</sup> p. 1:6, 11.

16 Koe sabab kitoe, kaoela teh hanteu djadi leutik hate; sanadjan diri badag noe kaoela diroeroeksak ge, ari diri lémboet mah dianjarkeun bae oenggal-oenggal poë. 'Karana kasoekérana kaoela <sup>a</sup> noe hampang, sarta ngan saliwat bae lilana, ngajakeun ka kaoela teh kamoeljaän moetoeh pisan koe beurat, 17 sarta nja langgëng; 'sapedah kaoela <sup>b</sup> hanteu nilik kana barang noe katendjo, nilik teh kana barang noe hanteu katendjo; karana barang noe katendjo teh teu awet, tatapi ari barang noe teu katendjo mah langgëng. <sup>a</sup> Djab. 30:6; <sup>b</sup> Roem 8:18. <sup>c</sup> Roem 8:24, 25.

### PASAL 5.

Karana kaoela pada njaho, lamoen <sup>a</sup> ijeu saoeng, pangtjitjingan kaoela di boemi teh, diroewag, kaoela boga adégan ti Allah, nja imah lain beunang nijjeun koe leungeun, istoening langgëng, 2 ajana di sawarga. 'Karana kaoela dina saoeng ijeu teh <sup>b</sup> sok roemahoe, bawaning hajang dirangképan koe piimasaun <sup>c</sup> heun kaoela anoe ti sawarga; 'da tangtoe kaoela teh pada kasondong make, 4 moal kasondong <sup>d</sup> ditarandjang. 'Karana kaoela noe aja dina saoeng ijeu teh sok roemahoe, koe bawaning beurat rara-saän; rehna hajang oelah ditjoetjoelan, kahajang teh dirangképan, soepajana <sup>d</sup> noe keuna paeh teh leungit kalindih koe 5 hiroep. 'Ari noe geus njadijkeun kaoela baris pikitoëun teh, nja Allah, anoe maparin ongkoh ka kaoela <sup>e</sup> pamandjér, 6 tégésna Roh teja. 'Djadi kaoela teh salawnasna gëde hate, sarta pada njaho, jen kaoela, pedah ngaroengroeng dina djéro badan, noe matak teu ngaroeng-7 roeng di Goesti; 'karana kaoela loemakoe teh <sup>f</sup> kalawan kapértjajaän, lain 8 kalawan nendjo. 'Tatapi kaoela pada

gëde hate, sarta <sup>g</sup> leuwih soeka ka loewar tina badan, ngaroengroeng di Goesti.

9 'Noe matak kaoela teh, boh ngaroengroeng di djéro, boh ngaroengroeng di loewar, pada sarégpis, <sup>h</sup> soepaja pikamanahaun koe Goesti. 'Karana <sup>i</sup> oerang sakabeh mëngke koedoe pada boekti di pajoeneun korsi pangadilan Kristoes, soepaja hidji-hidji djalma nam-pa noe geus dipigawe koe badan, koemaha bae lampahna, boh hade, boh goreng.

<sup>a</sup> Aj. 4:19; 2 Petr. 1:13, 14; <sup>b</sup> Roem 8:23.

<sup>c</sup> Wahj. 16:15. <sup>d</sup> 1 Kor. 15:51, 53. <sup>e</sup> p. 1:22.

<sup>f</sup> 1 Kor. 13:12; p. 3:18. <sup>g</sup> Pil. 1:23. <sup>h</sup> Kol. 1:10.

<sup>i</sup> Roem 14:10; 1 Kor. 4:5.

11 Koe sabab eta, sapedah kaoela njaho jen Goesti teh pikasijeuneun, kaoela pada ngoepah-ngoepah ka djalma sina përtja-ja; ari Allah langkoeng waspaos ka kaoela teh, sarta pangharépan kaoela, <sup>a</sup> boedi-rasa maranéh ge kitoe deui was-pada. 'Karana kaoela <sup>b</sup> lain mihade deui diri ka maranéh, énjana mah kaoela ka maranéh mere sabab geusan moedji koe hal kaoela, soepaja maranéh boga keur ngadjawab ka djalma noe sok moedji bangsa lahir, hanteu moedji bangsa batin. 'Karana ari kaoela sasar, nja tina sabab Allah; ari kaoela bénér ingétan,

14 nja tina sabab maranéh. 'Karana kaoela teh kabawakeun koe kaásihan Kristoes; <sup>c</sup> rehna pamikir kaoela teh kijeu: lamoen hidji djalma paeh, nalangan ka sakabeh, eta hoekoenma geus pada paeh kabeh. Dëmi andjeunna noe matak poepoes na-langan ka sakabeh, <sup>c</sup> nja soepaja saker-anoe hiroep, ka-hareupna oelah hiroep pikeun sorangan deui, hiroep teh koedoe pikeun eta noe geus poepoes sarta ditanghikeun keur pimangpaateun sakabeh. 'Koe sabab kitoe, kaoela ti ajeuna ka saha oge hanteu njaho sakoemaha bijasa daging; djeung sanadjan tadin-a kaoela ka Kristoes teh njaho sakoemaha bijasa daging, parandene ajeuna mah kaoela geus teu njaho kitoe ka andjeun-na.

'Djadi lamoen djalma aja di djéro Kristoes, nja eta teh <sup>d</sup> mahloek anjar; ari <sup>e</sup> noe heubeul teh geus toeloej, tah 18 singsarwa geus djadi anjar. 'Ari eta saniskarana teh ti Allah, <sup>f</sup> noe geus ngarapikheun oerang djeung salira andjeunna koe lantaran Jesoes Kristoes, sarta ka kaoela geus maparin <sup>g</sup> kadjénengan ngoe-warkeun karapihan teja. 'Karana <sup>h</sup> Allah

di djero Kristoës geus ngarapihkeun doenya djeung salira andjeunna, ari dosadosana hanteu ditanggoengkenn ka darinja, sarta andjeunna geus neundeunan pangandika hal karapihan teja ka diri 20 kaoela. 'Djadi kaoela teh piwarangan ngawakilan Kristoës, sasat Allah ngelingen lantaran kaoela; kaoela nédanéda ngawakilan Kristoës: maraneh geura sing daek dirapihkeun djeung Allah. 21 'Ari eta, <sup>a</sup> noe teu pisan oeningaen di dosa teh, <sup>b</sup> koe Allah geus didamél dosa keur pimangpaateun oerang, <sup>c</sup> soepaja oerang djadi kabénran Allah di djero andjeunna. <sup>d</sup> p. 4 : 2. <sup>e</sup> b p. 3 : 1. <sup>f</sup> Roem 14 : 8; Gal. 2 : 20. <sup>g</sup> d Gal. 6 : 15. <sup>h</sup> e Wahj. 21 : 5. <sup>i</sup> f Roem 5 : 10. <sup>j</sup> g 1 Tim. 1 : 12. <sup>k</sup> h Roem 3 : 25; Kol. 1 : 20; 1 Joh. 2 : 2. <sup>l</sup> i Jés. 53 : 9; 1 Petr. 2 : 22. <sup>m</sup> j Roem 8 : 3; Gal. 3 : 13. <sup>n</sup> k 1 Kor. 1 : 30.

### PASAL 6.

A ri kaoela, <sup>a</sup> noe ngabantoe kana padamélan, pada ngingétan deui ka maraneh: <sup>b</sup> poma oelah gaplah nja nampa 2 sih-koernija Allah teh! <sup>c</sup> Karana ari pangandikana: <sup>d</sup> Dina mangsa kasoekaän kami geus ngaboelkeun ka maneh, sarta dina poë kasalamétan kami geus noe-loeng ka maneh. <sup>e</sup> Tah, nja ajeuna mangsa kasoekaän teh; tah, nja ajeuna poë 3 kasalamétan teh! 'Ari kaoela teh <sup>f</sup> sa-pérkara oge teu pisan migawe matak titadéjong djalma, soepaja <sup>g</sup> katjénengan 4 oelah katjawad. 'Saestoena mah kaoela dina saniskara lampah <sup>h</sup> nembongkeun kahadean sorangan, koemaha bae <sup>i</sup> abdi Allah, <sup>j</sup> nja dina gëde kasabaran, dina kasangsaraän, dina kasoesahan, dina ka-5 roepékan, 'dina dirangket, dina diberok, dina karoësohan, dina migawe, dina 6 njaring, dina poewasa, 'dina kabérésihan, dina kanjaho, dina kasarehan, dina ka-wélasan, dina Roh Soetji, dina kanjaahan 7 noe taja palsoena, 'dina pangandika jakktian, dina kawasaning Allah; koe pakarang kabénran di kentja-katoehoe, <sup>k</sup> koe kahormatan djeung kahinaän, koe bedja goreng djeung bedja hade; tjara djalma noe ngagélo, padahal saestoena; <sup>l</sup> tjara noe teu kanjahoan, padahal kanjahoan pisan; tjara <sup>m</sup> noe sakarat, tatapi saënjanan mah kaoela hiroep; tjara noe dilara-lara, padahal teu dipaehkeun; <sup>o</sup> tjara noe prihatin, halta boengah saëndéng-éndéng; tjara noe miskin, halta

ngabeungharkeun djalma loba; tjara noe teu boga naon-naon, padahal boga saniskara. <sup>a</sup> 1 Kor. 3 : 9. <sup>b</sup> 1 Kor. 15 : 2; Ibr. 12 : 15. <sup>c</sup> Jés. 49 : 8. <sup>d</sup> Ibr. 3 : 7, 13. <sup>e</sup> 1 Kor. 10 : 32. <sup>f</sup> p. 5 : 18. <sup>g</sup> p. 4 : 2. <sup>h</sup> 1 Kor. 4 : 1. <sup>i</sup> p. 11 : 23—27. <sup>j</sup> p. 4 : 10, 11.

11 Eh, oerang Korinta! soengoet kaoela ngangah ka maraneh, ari hate kaoela 12 geus djadi léga. 'Maraneh hanteu sésék di djero kaoela, sésék sotek di djero 13 hate maraneh sorangan. 'Soepaja pamalésna nandingan, (kaoela mitjatoer kitoe teh reh <sup>k</sup> ka anak kaoela,) maraneh ge sing ngalégaän hate maraneh!

<sup>a</sup> 1 Kor. 4 : 14.

14 Oelah rek make <sup>a</sup> sedjen pasangan djeung djalma noe teu pértyaja. Karana naahaon karah salajeutna kabénran djeung kadorakaän? Sarta <sup>b</sup> naahaon sa-15 toenggalna tjaäng djeung poëk? 'Naahaon pékétna Kristoës djeung Bérial? Sarta naahaon doeoemanana anoe pértyaja 16 djeung noe teu pértyaja? 'Djeung deui naahaon sareowana kabah Allah djeung <sup>c</sup> brahalia? Karana maraneh teh nja kabah Allah noe djoeméñeng; sakoeamaha noe geus diandikakeun koe Allah kijeu: <sup>d</sup> Kami bakal linggih sarta ngidér di tēngaheum eta; ari kami bakal Allah-17 na, sarta eta bakal oemat kami. 'Koe sabab kitoe, <sup>e</sup> geura baridjil ti dinja, bari marisahkeun maneh, timbalan Pangeran, djeung oelah njarabak kana naon-naon noe nadjis, tangtoe kami 18 ngangkén ka maraneh; <sup>f</sup> 'ari <sup>g</sup> kami teh piramaeun maraneh, sarta maraneh bakal anak kami lalaki djeung anak kami awewe, timbalan Pangeran noe langkoeng kawasa. <sup>h</sup> a 5 Moesa 22 : 10; 1 Kor. 5 : 9. <sup>i</sup> b Ep. 5 : 11. <sup>j</sup> c 1 Kor. 10 : 7, 14. <sup>k</sup> d 3 Moesa 26 : 11, 12. <sup>l</sup> e Jés. 52 : 11; Wahj. 18 : 4. <sup>m</sup> f Jér. 31 : 33; 32 : 38.

### PASAL 7.

K oe sabab eta, sapedah oerang boga <sup>a</sup> pérdjangdjian kitoe, eh kaásih kaoela! hajoe, oerang pada ngabérésihan diri sorangan tina sakabéh sipat karégédan dina daging sarta dina roh; <sup>b</sup> sing antek njoetijkeun diri kalawan sijeun koe Allah. <sup>c</sup> a p. 6 : 17. <sup>d</sup> b Ibr. 12 : 14.

2 Kaoela bere piënggoneun! Ari kaoela teh ka djalma hidji ge teu pisan migawe salah, ka djalma hidji ge teu pisan ngaroeksak, <sup>e</sup> ti djalma hidji ge teu pisan <sup>f</sup> ngarah hasil. 'Kaoela pangmitjatoer kitoe teh lain sédja ngahoekoeman; kapan

tjarek kaoela tadi ge, <sup>b</sup> jen maranah aja dina hate kaoela, baris paeh reudjeung. <sup>4</sup> hiroep reudjeung. 'Kaoela <sup>c</sup> rosa pisan kaloedeungan ka maranah, kaoela rosa pisan moedji tina sabab maranah; kaoela pinoeh koe kalipoeran, kaoela kaliwati-langkoeng nja boengah dina sakabeh kasoekekran kaoela.

<sup>a</sup> Lal. 20:33; p. 12:17. b p. 6:11—13. c p. 3:12.

<sup>5</sup> Karana mangsa kaoela geus datang ka <sup>a</sup> Makédoni ge, awak kaoela hanteu aja kamarasanana, nja ngan disoeseokéran kaoela teh dina saniskara; ari di loewar aja péprang, ari di djéro mah rarempen. 'Tatapi Allah, noe ngalilipoer ka noe réndah ati, geus ngalilipoer ka <sup>7</sup> kaoela koe datangna Titoes; 'sarta lain koe datangna woengkoel, malah djeung koe panglilipoer, anoe geus djadi lantaran Titoes kalipoeran tina hal maranah, rehna ka kaoela njaritakeun maranah hajang pisan didatangan koe kaoela, djeung kahoemarégoengan maranah, sarta gagétenan maranah ka kaoela; noe matak <sup>8</sup> kaoela woewoe pisan nja boengah. 'Karana <sup>b</sup> sanadjan kaoela nganalangsakeun ka maranah koe soerat teja, kaoela teu kadoehoeng, sadalah tadina kadoehoeng; karana katendjo koe kaoela, jen eta soerat teh geus nganalangsakeun ka <sup>9</sup> maranah, nadjan sakeudeung ge. 'Démi ajenus mah kaoela boengah, lain koe sabab maranah geus nalangsa, énjana koe sabab maranah nalangsa mawa kana pértobat; karana maranah nalangsa teh téroes djeung pangérsa Allah, soepaja maranah dina sapérkara ge oelah <sup>10</sup> ka-roegian koe kaoela. 'Karana <sup>c</sup> ari kanalangsaän anoe téroes djeung pangérsa Allah teh ngadjadikueun pértobat anoe taja pikadoehoengeunana, noengtoen kuna kasalamétan; tatapi ari kanalangsaän doenya mah ngadjadikueunana teh paeh.

<sup>11</sup> 'Geuning eta pérkara, jen maranah nalangsa téroes djeung pangérsa Allah teja, aja sakitoe njijeunna kasarégepan di djéro maranah! nja mere katérangan, nja teu soedi, nja sijean, nja hajang papanggih, nja gëten, nja njiksa; maranah dina saniskara geus nandakeun diri maranah teh bérésih dina eta pérkara. <sup>12</sup> 'Djadi kaoela pangnjoeratan teh ka maranah, lain tina sabab djalma noe ngalakonan kasalahan teja, kitoe deui lain

tina sabab djalma noe geus kasorang koe kasalahan; <sup>d</sup> ari noe dipambrih, soepaja kagétenan maranah ka kaoela boekti di maranah, di pajoeuneun Allah. <sup>13</sup> 'Kitoe noe matak kaoela pada kalipoeoran koe tina kalipoeran maranah. Sarta kaoela mingkin angot nja boengah tina kaboengahan Titoes, pedah manahna geus kaséñangkeun koe maranah sakabeh. 'Karana ari kaoela geus moedji maranah ka Titoes teh, sapérkara ge kaoela teu kawirangan; énjana mah, sapérti kaoela geus njatoerkeun sakabeh ka maranah <sup>e</sup> djeung sajaktina, nja kitoe deui pamoedji kaoela ka Titoes teh geus kaboekti. 'Sarta benki tambah tjitérsna ka maranah, ana ras elingeun ka pangesto maranah sakabeh, datang ka ditarima koe maranah kalawan sijean sarta ngagidir. 'Kaoela teh boengah, rehna kaoela dina saniskara bisa kéndéh tina hal maranah.

<sup>a</sup> p. 1:4; 2:13. b p. 2:2—4.  
<sup>c</sup> 2 Sam. 12:13; Mat. 5:4. d p. 2:9. e p. 1:17, 18.

### PASAL 8.

Sanggensing kitoe, eh doeloer-doeloer! <sup>1</sup> kaoela ka maranah nganjahokeun sihkoernija Allah, anoe geus dipasihkeun ka sagala garedja di Makédoni; 'jen keur kataradjang reja-reja tjotjoba kasoekéran, <sup>2</sup> eta teh bawaning koe liwat leuwih boengahna, nadjan rosa kamalaratán ge, gëde pisan merena, djadi soegih <sup>3</sup> kabalabahana. 'Karana saestoenan omongan kaoela, eta teh merena <sup>b</sup> tina kasoekaän sorangan, sakadar kakoewatana, malah-malah ngoengkoelan kakoe-watanana; 'sarta pada néneda ka kaoela bari omat-omatan, moegi ditampa sidékahna sarta <sup>c</sup> ngabantoena toetoe-loeng ka djalma saroetji teja. 'Sarta lain sapangharépan kaoela bae, samalah pada njanggakeun dirina sakoedjoer ka Goesti heula, geus kitoe ka kaoela, koe <sup>6</sup> pangérsa Allah. 'Noe matak kaoela méréridh ka <sup>d</sup> Titoes, soepaja, tjara ngamimitian bareto teja, sina di maranah ge kitoe deui nganggeuskeun eta <sup>7</sup> pérkara sidékah. 'Ari maranah, sapédah <sup>e</sup> oentjoel dina saniskara, nja dina pértajja, dina piwoeroek, dina kanjaho, djeung dina saroepaning kagétolan, kitoe deui dina kanjaáhan maranah ka diri kaoela: tjing atoeh, dina ijeu sidékah ge masing

8 oentjoel. 'Ari kaoela pangmitjatoer kitoe teh lain marentah, énjana mah hajang njoba kaestoeanana kanjaähan maraneh koe lantaran kagëtolan anoe sedjen.  
 9 'Karana maraneh geus pada njaho sihkoernija Goesti oerang Jesoes Kristoës, jen andjeunna keur beungihar <sup>f</sup> ngadjadi miskin baris ngamangpaätan maraneh, soepaja maraneh teh pada djadi beungihar koe lantaran kamiskinan Goesti.  
 10 'Sarta kaoela <sup>g</sup> mere pitoedoeh dina ijeu përkara; karana eta teh matak hasil ka maraneh, rehna maraneh geus ngaminitian ti taoen ka toekang, lain kana ngalampahkeunana bae, <sup>h</sup> samalah kana  
 11 nijat oge maraneh noe ti heula. 'Dëmi ajeuna, tjing, geura anggeuskeun ngalampahkeunana oge; soepaja, saperti geus aja soeka hate boga nijat teja, nja kitoe keneh aja nganggeuskeunana  
 12 sakadar kaboga maraneh. 'Karana <sup>i</sup> lamoen geus aja soeka hate mah, djalmah dimanah teh sakadar bogana, lam sa-  
 13 kadar teu bogana. 'Karana pamalar teh lain soepaja anoe sedjen enteng, ari  
 14 maraneh mah ripoe; <sup>j</sup> 'ngan darapon papak; dina mangsa ajeuna kaleuwihan maraneh moedoe njoekoep kakoerangan itoe, soepaja kaleuwihan itoe kitoe deui pinjoeckoepun kakoerangan maraneh;  
 15 sangkan djadi papak; 'sakoemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab kijieu; <sup>j</sup> Ari noe geus moeloeng loba, hanteu leuwih,  
 anoe saeutik hanteu koerang.

<sup>a</sup> Roem 15:26. <sup>b</sup> Filem. 14. c p. 9:1. d p. 7:13.

<sup>c</sup> 1 Kor. 1:5. <sup>f</sup> Mat. 8:20. <sup>g</sup> 1 Kor. 7:25. <sup>h</sup> p. 9:2.

<sup>i</sup> Sil. 3:27, 28; Loek. 21:8; p. 9:7. <sup>j</sup> 2 Moesa 16:18.

16 Djeung deui soekoer ka Allah, anoe dina manah Titoes geus maparin kagëtenan ka maraneh saroewa keneh.  
 17 'Karana geus njawawikeun ka pamërdih kaoela; tatapi tina sabab leuwih gëtenna, mijang ka maraneh teh soekana  
 18 sorangan. 'Djeung kaoela geus nitahan barëngan Titoes <sup>a</sup> hidji doeloer, anoe di-  
 poedji dina hal Indjil koe sakabeh ga-  
 19 redja; 'sarta lain sakoeëun bae, malah-  
 malah eta teh beunang milih sakabeh  
 garedja, pibatoereun kaoela loemakoe  
 dina ijeu hal sidékah, anoe dioeroeskeun  
 koe kaoela pikeun kamoeljaän salira  
 Goesti, sarta pikeun nandakeun kasoe-  
 20 kaän diri kaoela; 'tina sabab kaoela  
 dek njingkiran, bisi aja noe ngangaranan

ka kaoela tina lantaran ijeu karosaän  
 21 arta, noe dioeroeskeun koe kaoela; 'karana kaoela milampahkenn anoe hade  
 teh lain di pajoeneun Goesti bae, <sup>b</sup> ma-  
 lah di hareupeun djalma ge pon kitoe  
 22 keneh. 'Djeung deui kaoela geus nitahan  
 barëngan eta teja hidji doeloer kaoela,  
 noe geus rëmén pisan sarta dina reja  
 përkara ditjoba koe kaoela, kapanggih  
 jen gëten, dëmi mangsa ajeuna beuk  
 tambah kagëtenanana, tina gëde pa-  
 23 ngandélna ka maraneh. 'Ari moenggoe-  
 hing Titoes teja, nja batoer kaoela, sarta  
 pangbantoe dina pagawean kaoela ka  
 maraneh; ari moenggoe hing eta doeloer-  
 doeloer kaoela teja, nja titahan garedja,  
 sarta pada djadi kamoeljaän Kristoës.  
 24 'Manana koedoe pada ngaboekti keun ka  
 darinja tandaning kanjaähan maraneh,  
 kitoe deui <sup>c</sup> pamoedji kaoela tina hal  
 maraneh, di hareupeun sagala garedja.

<sup>a</sup> p. 12:18. <sup>b</sup> Roem 12:17. c p. 7:14.

### PASAL 9.

Karana <sup>a</sup> ari përkara toetoeloeng ka  
 2 dina djalma saroetji teja, montong koengsi  
 koe kaoela ditjatoerkeun ka maraneh  
 3 dina soerat; 'karana kaoela njaho <sup>b</sup> dina  
 kasoekaän maraneh, anoe djadi matak  
 maraneh dipoedji koe kaoela ka oerang  
 Makëdoni, jen <sup>c</sup> Ahaja teh geus sadija  
 ti taoen ka toekang; sarta kagëtolan  
 maraneh geus ngëprok ka djalma loba.  
 4 'Ari noe matak kaoela nitahan eta doe-  
 loer-doeloer, sangkan pamoedji kaoela  
 tina hal maraneh teja oelah kagaplah-  
 keun dina salébah ijeu teh; soepaja ma-  
 raneh sadija, koemaha pitjatoer kaoela  
 5 noe tadi; 'karana, saoepama aja oerang  
 Makëdoni miloe djeung kaoela, kapang-  
 gih maraneh teu sadija, bisi kaoela meun-  
 ang wirang, (teu dek njëboetkeun ma-  
 raneh), da geus aja pamoedji sakitoe  
 tëtëgna. 'Koe sabab kitoe, kaoela boga  
 rasa përlöe mërëdih ka eta doeloer-  
 doeloer arindit ti heula ka maraneh,  
 sina ngoeroeskeun heula bërkah mara-  
 neh anoe didjangdjikeun bareto, soepaja  
 sadija, sing sakoemaha bërkah, oelah  
 saperti noe mitjik.

<sup>a</sup> p. 8:4. <sup>b</sup> p. 8:10, 11. c p. 1:1.

6 Ari ijeu teh kaoela mitjatoer: <sup>a</sup> Sa-  
 tijap-tijap noe njëbarkeun sarta misit,  
 eta dibowatna tangtoe misit deui;

sabalikna, satijap-tijap noe njébarkeun sarta balabah mah, eta diboewatna tang-<sup>7</sup> toe balabah deui. 'Oenggal-oenggal djalma mere teh sing sakoemaha tjopna dina hate; <sup>b</sup> oelah djeung ngoeloewoet, atawa rasa kapaksa; karana Allah asih ka djalma noe mere djeung soeka hate. <sup>8</sup> 'Ari Allah teh langkoeng kawasa ngeleuhikkeun saoker sih-koernija ka maraneh; soepaja maraneh salawasna pada tjoekoep saniskara dina sakabeh naonnaon, anoe matak maraneh bisa leuwih <sup>9</sup> kana sagala panggawe hade; 'sakoemaha noe geus dioengélkeun dina Kitab kijeu: <sup>c</sup> Eta geus ngawoerkeun, barangbere ka noe mariskin; kabénranana tétēp salanggengna. 'Démi noe maparin binih ka noe njébarkeun, djeung roti baris hakaneun, nja eta noe bakal maparin binih ka maraneh sarta ngarékahkeunana, djeung ngadjadikeun boeboewa-<sup>10</sup> han kabénran maraneh; 'noe matak maraneh pada soegih dina saniskara, baris milampah sagala kabalabahan, noe ngajakeun soekoer ka Allah, koe lanta-<sup>11</sup> ran kaoela. 'Karana eta lampah toeteloeng teh lain noetoepan bae kana kaboetoeh djalma saroetj, samalah djadi leuwih pisan koe reja pamoedji-soekoer <sup>12</sup> ka Allah; 'sapedah koe kaestoeanana toeteloeng teh eta pada ngamoeljakeun ka Allah, tina sabab maraneh naloekkeun pangakoe maraneh kana Indjil Kristoes, sarta tina kabalabahanana pangmre maraneh ka eta djeung ka <sup>13</sup> sakabeh; 'kitoe deui koe maugnédakeunana ka maraneh, bari pada hajang papanggil djeung maraneh, tina kalangkoenganana sih-koernija Allah ka ma-<sup>14</sup> raneh. 'Soekoer ka Allah, tina sabab pasihan Allah anoe taja tjatoerkeuneunana!

a Sil. 11:24, 25. b 5 Moesa 15:10;

Roem 12:8. c Djab. 112:9.

### PASAL 10.

Djeung deui kaoela <sup>a</sup> nénéda ka maraneh, tina bawaning kasarehan djeung sih-piwélas Kristoes, nja kaoela Paoeloes pisan, noe réndah ana keur djonghok di maraneh, tatapi wani ka maraneh <sup>2</sup> ana keur djaoeh: 'ari panéda kaoela teh, moegi kaoela, ana keur djonghok, oelah koengsi wani kalawan kakéndélan, anoe sédja kaoela dek dipake kawanian ka

djalma sawareh, anoe ngirakeun kaoela pada loemampah teh <sup>b</sup> noeroet daging. <sup>3</sup> 'Karana kaoela, sanadjan loemampah di djéro daging ge, pérang teh hanteu noe-<sup>4</sup> roet daging; 'karana ari <sup>c</sup> pakarang kaoela paragi pérang, lain pakarang daging, istoengen matih ti Allah, baris ngaroe-<sup>5</sup> boehkeun benteng-benteng.'Djadi kaoela teh ngaroeboehkeun pamikir, kitoe deui sagala dingding, anoe ngadgingding kana kanjaho ka Allah, djeung sakabeh pikiran koe kaoela dibojong kana kaánoetan <sup>6</sup> ka Kristoes; 'sarta kaoela geus sadija, dek njiksa ka saoker pamoengpong, dimana pangnoeroet maraneh geus da-<sup>7</sup> tang ka antekna. 'Naha maraneh teh nilik kana roepa lahir? <sup>d</sup> Lamoen aja djalma ngangkeuhkeun dirina kagoengan Kristoes, eta sing mikir deui ti soranganana nja kijeu, saperti manehna kagoengan Kristoes, kaoela ge pon kitoe <sup>8</sup> keneh kagoengan Kristoes. 'Karana sanadjan kaoela rada angéti ti kitoe <sup>e</sup> nja moedji maneh koe hal <sup>f</sup> kwasa, noe koe Goesti geus dipaparinkeun ka kaoela baris ngadékkeun maraneh, lain baris ngaroeboehkeun, kaoela teh moal kawi-<sup>9</sup> wirangan; 'soepaja kaoela oelah sémoe hajang ngareureuwas ka maraneh koe <sup>10</sup> soerat. 'Karana tjek aromongna: ari soeratah teh énja gédé eusina sarta rarosa; tatapi <sup>11</sup> ari djonghokna badan mah hengker, sarta omonganana matak ngewa. <sup>12</sup> 'Ari djalma noe kitoe teh masing nginégtkeun, sakoemaha kaoela dina omongan koe soerat, eukeur djaoeh, <sup>13</sup> eta kaoela keur djonghok nja kitoe sarta saénja-énjana. 'Karana kaoela teu wani ngabilangkeun atawa ngabandingkeun diri kaoela <sup>14</sup> 'ka djalma sawareh, noe sok moedji diri sorangan; démi eta teh, pedah ngoekoerkeun maneh ka dirirna, djeung ngabandingkeun maneh ka sora-<sup>15</sup> ngan, tetela jen teu ngarti.'Tatapi kaoela mah teu rek moedji maneh liwat ti pawatésan; nja noeroet pawatésan oekoe-<sup>16</sup> ran, anoe koe Allah geus dipantjenkeun djadi pawatésan kaoela, soepaja kaoela ka maraneh oge népi. 'Karana kaoela ten ngahontal-hontalkeun maneh, kawas noe teu népi ka maraneh: <sup>j</sup> mapan éng-<sup>17</sup> ges kaoela datang ka maraneh teh djeung Indjil Kristoes. 'Djadi kaoela moedji maneh teh hanteu liwat pawa-

tēsan, teu ngakoe ka pagawean noe sedjen; tatapi kaoela boga pangharépan, lamoen kapértjajaän maraneh geus ngagédean, kaoela teh bakal digédekeun liwat saking di maraneh, sakoemaha nē-  
 16 pina kana oekoeran kaoela, 'baris ngoe-warkeun Indjil madjoe deui ka beh distoeüun maraneh; lain baris moedji maneh, ngakoe ka noe angeus di sadjero  
 17 oekoeran noe sedjen. 'Dēmi anoe moedji,  
 \* eta moedjina teh moedoe tina hal Pa-  
 18 ngeran. 'Karana <sup>1</sup> lain djalma noe moedji diri sorangan, nja noe dipoedji koe Pangeran, anoe bēnér tamah.' <sup>a p. 5 : 20.</sup>  
 b p. 1 : 17. c p. 6 : 7; Ep. 6 : 13—17. d 1 Kor. 14 : 37.  
 e p. 11 : 16; 12 : 6. f p. 13 : 10. g 1 Kor. 2 : 3; p. 11 : 6.  
 h p. 13 : 2. i p. 5 : 12. j 1 Kor. 9 : 2. k 1 Kor. 1 : 31.  
 l Sil. 27 : 2; 1 Kor. 4 : 5.

### PASAL 11.

Tjing atoeh, maraneh wajahnakeun <sup>2</sup> kaberoengan kaoela saeutik! Nja meureun wajahna oge ka kaoela. 'Karana kaoela goemati ka maraneh kala-wan goematining Allah; karana kaoela geus ngareremokeun maraneh <sup>b</sup> ka hidji lalaki, hajang ngahatoerkeun landjang <sup>c</sup> bérésih ka Kristoes. 'Tatapi kaoela risi,  
 \* saperti Hawa kagéndam koe oraj teja, palangsijang tjara kitoe pikir maraneh geus dilélebar, njingkin tina <sup>d</sup> kalangsa-  
 ran ka Kristoes. 'Karana saoepama aja djalma datang, ngoewarkeun Jesoës sedjen, lain noe geus dioewarkeun koe kaoela, atawa saoepama maraneh nampa roh sedjen, lain noe geus katampa koe maraneh, atawa <sup>e</sup> indjil sedjen, lain noe geus ditarima koe maraneh, eta koe ma-  
 raneh meureun diwajahnakeun bae. 'Karana rasa kaoela, <sup>f</sup> naon-naon oge kaoela hanteu dentjeng ti eta rasoel noe pa-roendjoel teh. 'Sanadjan kaoela <sup>g</sup> dina ngomong teu binangkit, moenggoehing dina kanjaho mah moal; ari kaoela dina sakabeh pérkara geus pada kaboekti  
 7 pisan di lēbah maraneh. 'Naha kaoela teh migawe dosa, pedah kaoela ngahan-dapkeun sorangan soepaja maraneh dikaloehoerkeun, <sup>h</sup> djalan kaoela ka maraneh geus ngoewarkeun Indjil Allah  
 8 hanteu njokot bajaran? 'Kaoela geus ngarajahan garedja sedjen, <sup>i</sup> narima gadjih, keur baris ngawoela ka maraneh; djeung mangsa kaoela aja di maraneh, ana keur kokoerangan, <sup>j</sup> kaoela teu

njoesahkeun ka djalma hidji-hidji atjan.  
 9 'Karana kakoerang kaoela ditjoekoepan koe doeloer noe daratang ti Makédoni teja; ari dina saniskara kaoela geus ngomah-ngomahan diri, soepaja oelah ngabeuratkeun ka maraneh, sarta ka hareup  
 10 ge bakal ngomah-ngomahan diri. 'Saestoe-estoenia kajaktian Kristoes aja di djero kaoela, <sup>k</sup> eta pamoedji kaoela noe kitoe teh hamo pikapénggèleun dina  
 11 wéwéngkéran tanah Ahaja. 'Naon sababna? Naha sabab kaoela teu njáah ka maraneh? Allah langkoeng oeninga.  
 12 'Dēmi noe dipilampah koe kaoela, eta masih rek dipilampah keneh, pikeun mō-gat sabab ka djalma noe njíjar pisababeun; soepaja eta teh, dina pérkara noe dipake moedji koe maranehna, sing ka-  
 13 panggih sakoemaha tjara kaoela. 'Karana noe kitoe teh rasoel palsoe, njékél gawe sok ngarinah, pada miroepakeun  
 14 maneh rasoel Kristoes. 'Ari eta pérkara hanteu matak helok; karana Setan teh sok miroepakeun maneh malaikat éng-  
 15 gon tjaäng. 'Koe sabab eta, lain pérkara gëde, moen abdi-abdina ge kitoe deui miroepakeun maneh saperti abdining kabénérnan. Dēmi eta teh pitoengtoe-  
 ngeumana bakal sakoemaha pagaweanana. <sup>a p. 12 : 6. b Joh. 3 : 29; Ep. 5 : 27.</sup>  
 c 1 Moesa 3 : 1—6. d p. 1 : 12. e Gal. 1 : 6. f p. 12 : 11.  
 g p. 10 : 10. h 1 Kor. 9 : 12; p. 12 : 13. i Pil. 4 : 10, 15.  
 j 1 Tes. 2 : 9; 2 Tes. 3 : 8. k 1 Kor. 9 : 15.  
 16 Kaoela mitjatoer deui: oelah aja djalma nganjanaän <sup>a</sup> boeroeng ka kaoela; tatapi ari teu kitoe, kaoela akoe koe maraneh tjara ka noe boeroeng bae, soepaja kaoela meunang moedji maneh sa-  
 17 eutik-eutikeun. 'Ijeu teh noe ditjatoerkeun koe kaoela, lain ditjatoerkeun tina aja pangérsa Goesti, nja saibarat lampah boeroeng bae, moenggoehing dina ijeu pa-  
 18 moedji sakitoe tétégna. 'Sapedah reja djalma moedji maneh <sup>b</sup> sakoemaha bijasa daging, noe matak kaoela ge rek  
 19 moedji maneh. 'Karana maraneh teh soeka wajahna <sup>c</sup> ka djalma boeroeng,  
 20 reh maraneh mah pintér. 'Karana maraneh ngawajahnakeun maneh bae, lamoen aja noe ngoemawoelakeun maraneh, lamoen aja noe ngahakan maraneh, lamoen aja noe nampiling ka ma-  
 21 raneh. 'Kaoela mitjatoer pikawirangeun,

ari kaoela mah bareto <sup>a</sup> hengker. Tatapi noe dipake kawanian koe noe sedjen, (kaoela ngomong saibarat lampah boeroeng) eta koe kaoela ge dipake kawanian. 'Naha ari eta teh oerang Ibrani? <sup>e</sup> kaoela ge nja kitoe. Naha ari eta teh oerang Israel? kaoela ge nja kitoe. Naha ari eta teh toeroenan Ibrahim? kaoela <sup>22</sup> ge nja kitoe. 'Naha ari eta teh abdi Kristoës? (kaoela ngomong tjara noe boeroeng) <sup>f</sup> kaoela mah komo: ari kaoela dina baranggawe leuwih, dina dirangket poendjoel, dina diberok leuwih, <sup>23</sup> dina baja-pati mindëng pisan. 'Koe oerang Jahoedi kaoela geus lima kali dirangket, <sup>g</sup> sakalina opat poeloeh koe- <sup>24</sup> rang hidji. 'Tiloe kali kaoela <sup>h</sup> digitik koe hoë; <sup>i</sup> sakali kaoela dibëntoeran koe batoe; tiloe kali kaoela kalëboeh, di laoet kaoela sapoë-sapeuting aja di djë- <sup>25</sup> rona. 'Keur di pangnjabän rëmën pisan kaoela manggih baja hal taj-taj, baja hal begal, baja ti noe sabangsa djeung kaoela, baja ti oerang kapir, baja di djëro nagara, baja di tégäl lëga, baja di laoet, baja tina tjampoer djeung <sup>j</sup> doe- <sup>26</sup> loer palsoe; 'dina <sup>k</sup> baranggawe sarta rariwoed, dina njaring mindëng pisan, dina langlajeuseun sarta halabhab, dina poewasa rëmën pisan, dina tiris sarta boe- <sup>27</sup> roendoel. 'Kadjaba përkara lijan ti dinja, kaoela saban-saban poë kaämbrégan, <sup>28</sup> nja ngoeroes ka sakabeh garedja. 'Saha noe hengker, <sup>l</sup> dëmi kaoela teu miloe hengker? Saha noe titadjong, dëmi ka- <sup>29</sup> oela teu ngëntab? 'Ari koedoe mah moedji maneh, kaoela rek moedji maneh <sup>30</sup> <sup>m</sup> tina hal kahengkeran kaoela. 'Allah, <sup>n</sup> Rama Goesti oerang Jesoes Kristoës, anoe koedoe dipoedji salalanggëngna, langkoeng oeninga <sup>o</sup> jen kaoela teu bo- <sup>31</sup> hong. 'Ari di Damsik, wakil radja Aretas ngadjaga nagara oerang Damsik, haja- <sup>32</sup> ngeun nangkëp kaoela; <sup>p</sup> dëmi kaoela <sup>33</sup> <sup>r</sup> tina djandela dioeloer dina karandjang, bidjil ka loewareun koeta, djadi ngëdjat ti leungeunna. <sup>q</sup> a p. 12: 6. <sup>r</sup> b p. 1: 17. <sup>s</sup> c 1 Kor. 4: 10. <sup>t</sup> d p. 10: 10. <sup>u</sup> e Lal. 22: 3; Pil. 3: 5. <sup>v</sup> f 1 Kor. 15: 10. <sup>w</sup> g 5 Moesa 25: 3. <sup>x</sup> h Lal. 16: 22. <sup>y</sup> i Lal. 14: 19. <sup>z</sup> j Gal. 2: 4. <sup>aa</sup> k p. 6: 4. <sup>ab</sup> l 1 Kor. 9: 22. <sup>ac</sup> m p. 12: 5. <sup>ad</sup> n p. 1: 3. <sup>ae</sup> o Roem. 9: 1; Gal. 1: 20. <sup>af</sup> p Lal. 9: 25.

### PASAL 12.

Ari moedji teh satëmënna teu mang-  
paät ka kaoela; karana kaoela rek

njaritakeun tetendjoan djeung wahjoe ti <sup>2</sup> Goesti. 'Kaoela njaho hidji djalma oemat Kristoës, geus meunang opat wëlas ta- <sup>3</sup> oen ajeuna, (doeka di djëro badan, doeka di loewareun badan; <sup>a</sup> Allah langkoeng oeninga,) <sup>b</sup> eta djalma ditjandak ka <sup>c</sup> langit katiloe. 'Djeung deni kaoela njaho djalma kitoe teh, (doeka di djëro badan, doeka di loewareun badan; Allah lang- <sup>4</sup> koeng oeninga,) <sup>d</sup> eta ditjandak ka djëro <sup>e</sup> Pирdoës, ngadenge pilahir noe teu beu- <sup>f</sup> nang dipitjatoer, noe teu widi diomong- <sup>5</sup> keun koe djalma. 'Kaoela nja rek moedji teh koe hal djalma noe kitoe; <sup>g</sup> dëmi kaoela moal rek moedji koe hal diri so- <sup>6</sup> rangan, ngan <sup>h</sup> tina sagala kahengkeran <sup>i</sup> kaoela. 'Karana <sup>j</sup> saoepama kaoela aja karëp moedji maneh ge, moal <sup>k</sup> enja kaoela boeroeng; karana kaoela tangtoe njaritakeun noe sajakti; tatapi kaoela njëgah, soepaja oelab aja djalma ngr- <sup>7</sup> rakeun kaoela teh leuwih ti batan noe katendjo ka kaoela, atawa noe kadenge <sup>8</sup> ti kaoela. 'Sarta soepaja kaoela oelab ngagoengkeun maneh tina kapoendjoe- <sup>9</sup> lan wahjoe teja, noe matak kaoela geus diajaän tjoetjoek dina daging, nja eta hidji malaikat <sup>g</sup> Setan, poerah noem- <sup>10</sup> boekan ka kaoela, soepaja kaoela oelab ngagoengkeun maneh. 'Koe hal kitoe teh kaoela geus nënëda ka Goesti <sup>h</sup> meunang tiloe kali, moegi eta sina njingkir <sup>i</sup> ti kaoela; 'ari lahiranana ka kaoela: Maneh teh tjoekoep koe sih-koernija kam- <sup>11</sup> mi; karana kawasa kami dilaksanakeun- <sup>12</sup> nana dina kahengkeran. Koe sabab kitoe, kaoela anggoer rek moedji maneh teh tina sagala kahengkeran kaoela, soepaja kawasaning Kristoës ngënggon di diri kaoela. 'Kitoe noe matak kaoela soeka kana kahengkeran, kana paneuntei- <sup>13</sup> nganan, kana kasoesahan, kana pang- <sup>14</sup> nijaja, kana karoepékan, tina sabab Kris- <sup>15</sup> toës; karana satijap-tijap kaoela hengker, dina waktoe eta kaoela teh bëdas.

<sup>a</sup> p. 11: 11. <sup>b</sup> Lal. 22: 17. <sup>c</sup> Ep. 4: 10. <sup>d</sup> Loek. 23: 43. <sup>e</sup> p. 11: 30. <sup>f</sup> p. 10: 8. <sup>g</sup> Aj. 2: 7. <sup>h</sup> Mat. 26: 44.

Kaoela geus djadi <sup>a</sup> boeroeng bawa- <sup>16</sup> ning tina moedji; nja kapaksa koe maraneh. Karana bëñërna mah kaoela di- <sup>17</sup> poedji koe maraneh, sabab kaoela <sup>b</sup> naon- <sup>18</sup> naon oge hanteu dentjeng ti eta rasoel noe paroendjoel teh, <sup>c</sup> nadjan kaoela <sup>19</sup> teu djadi koema-koemaha. 'Ari <sup>d</sup> tjtijren

rasoel geus diboektikeun di lēbah maranéh kalawan sagala kamantépan,<sup>a</sup> nya koe tanda, djeung moedjidat, sarta ka-  
13 matihan. 'Tjing, dina hal naon maranéh  
nya dentjeng ti garedja sedjen,<sup>f</sup> kadijaba  
kaoela hanteu njoesahkenn ka maranéh?  
Hampoera koe maranéh kaloeloepoetan  
kaoela noe kitoe teh!<sup>a p. 11 : 1, 16.</sup>  
<sup>b p. 11 : 5. c 1 Kor. 3 : 5, 7. d 1 Kor. 9 : 2. e Roem  
15 : 19. f 1 Kor. 9 : 12, 18.</sup>

14 Masing njaho, kaoela geus sadija, sēdja ngadatangan ka maranéh <sup>a</sup> niloe-kalian; sarta kaoela moal njoesahkeun ka maranéh, karana kaoela <sup>b</sup> lain mandang banda maranéh, mandang teh diri maranéh. Karana lain anak noe koedoe ngoempoelkeun arta pikeun kolotna, bēnérna kolot ngoempoelkeun arta pi-  
15 keun anakna. 'Ari kaoela soeka pisan ka loewar balandja ti sorangan, djeung <sup>c</sup> ngabalandjakeun diri kaoela koe sabab njawa maranéh; sanadjan kaoela, mingkin rosa njāah ge ka maranéh, mingkin  
16 saentuk dipikanjaāh. 'Enja oge kitoe, kaoela teh teu ngabeuratkeun ka maranéh; tatapi kaoela, sapedah pēlit, geus meunangkeun maranéh djalan mētakeun akal. 'Naha kaoela <sup>d</sup> ngarah hasil ti maranéh, lantaran djalma noe dititah  
18 koe kaoela ka maranéh teh? 'Kaoela geus mērēdih ka <sup>e</sup> Titoes, sarta nitahan dooloer teja barénganana. Naha ari Titoes teh ngarah hasil ti maranéh? Na kaoela loemampah teh lain pada <sup>f</sup> toenggal saroh? lain toenggal satapak?

<sup>a p. 13 : 1. b Lal. 20 : 33. c Pil. 2 : 17; 1 T.s. 2 : 8.  
d p. 7 : 2. e p. 8 : 16—18. f Pil. 1 : 27; 1 Petr. 2 : 21.</sup>

19 Naha maranéh boga deui pangira, <sup>a</sup> kaoela teh ngabébén̄ diri sorangan ka maranéh? Kaoela mitjatoer teh pa-joeneun Allah, di djero Kristoes; ari eta sakabeh teh, eh kaāsih kaoela! baris  
20 ngadékkeun pērtjaja maranéh. 'Karana kaoela inggis, dimana kaoela datang, maranéh palangsijang hanteu kapanggih koe kaoela sakoemaha noe djadi kahajang kaoela, kitoe deui kaoela kapanggih koe maranéh sakoemaha noe lain kahajang maranéh; bok bisi aja getweng, dēngki, ambék, paseja, ngoepat, istori, aegoel, roesoeh; 'palangsijang kaoela, dimana datang, dihandapkeun deui di maranéh koe Allah kaoela, sarta kaoela kaprihatinan tina sabab reja djalma noe

migawe dosa bareto, djeung hanteu tobat tina kokotoran, djeung djinah, djeung kalatjoeran, anoe geus dilampahkeun.

<sup>a p. 3 : 1.</sup>

### PASAL 13.

Ijeu teh <sup>a</sup> katiloe-kalina kaoela ngada-  
1 tangan ka maranéh. <sup>b</sup> Tina omongan  
saksi doewa atawa tiloe sakabehna pēr-  
2 kara djadi poegoehna. 'Kaoela geus njatoerkeun ti heula, sarta njatoerkeun ti heula kadoewa-kalina, kawas keur djong-  
hok, djeung ijeu njoeratan ajeuna, keur djaoeh, ka sakoer <sup>c</sup> noe pada migawe  
dosa bareto, sarta ka sakabeh salijan  
ti eta, samangsa kaoela datang deui,  
3 moal nimbang ka darinja; 'sapedah maranéh hajang meunang tanda, jen Kris-  
toes anoe ngalahir di djero kaoela; ari  
andjeunna teh teu pisan apēs ka maranéh, saenjana kawasa di lēbah maranéh.  
4 'Karana andjeunna digantoeng sotek  
dina kai-dipalang, tina bawaning apēs;  
dēmi ajeuna panghiroepna koe kawasa-  
ning Allah. Karana ari kaoela ge arapēs  
di djero Kristoes, tatapi bakal pada hi-  
roep reudjeung andjeunna koe kawasa-  
5 ning Allah, baris ka maranéh. 'Maranéh  
geura <sup>d</sup> pada ngadjadjal diri sorangan,  
aja dina kapērtjajaān hanteuna; sing  
njasar diri sorangan. Naha maranéh teu  
njaho di diri sorangan, jen Jesoes Kris-  
toes teh <sup>e</sup> aja di djero maranéh? Ka-  
6 djaba lamoen maranéh pitjeuneun. 'Ari  
pangharépan kaoela, maranéh pada ngaharti,  
jen kaoela teh lain pitjeuneun.  
7 'Sarta panēda kaoela ka Allah, maranéh  
oleh migawe kagorengan; lain pisan  
soepaja kaoela kapanggih saestoe, ēnja-  
na teh soepaja maranéh migawe kahadean,  
ari kaoela mah kadjeun saperti  
8 pitjeuneun oge. 'Karana kaoela teu ka-  
doega kitoe-kieu ngalawan kana kajaktian,  
kadoega sotek ngadjeudjeuhkeun  
9 kajaktian. 'Karana kaoela teh pada boe-  
ngah lamoen kaoela apēs, dēmi maranéh  
mah bēdas. Sarta kaoela aja deui  
panēda, moegi-moegi maranéh sing da-  
10 tang ka sampoerna. 'Koe sabab eta, noe  
matak kaoela njoeratan kitoe ka maranéh  
eukeur djaoeh, <sup>f</sup> soepaja kaoela,  
dimana djonghok, oelah koengsi ngabéngisan,<sup>g</sup> noeroet sakoemaha kawasa  
noe koe Goesti geus dipaparinkeun ka

- kaoela baris ngadéngkeun, lain baris ngrroeboehkeun. <sup>a</sup> p. 12:14. <sup>b</sup> Moesa 19:15.  
<sup>c</sup> p. 12:21. <sup>d</sup> 1 Kor. 11:28. <sup>e</sup> Roem 8:9, 10.  
<sup>f</sup> p. 1:23; 2:3. <sup>g</sup> p. 10:8.
- <sup>11</sup> Djeungna deui, eh doeloer-doeloer!  
<sup>a</sup> sing pada boengah, <sup>b</sup> sing pada djadi sampaerna, sing pada sénang, <sup>c</sup> sing pada samijoek, sing pada rapih; ari kitoe mah, <sup>d</sup> Allah sagala kaásihan sarta karoentoetan teh tangtoe njaréngan ka mara-
- <sup>12</sup> neh. 'Maraneh <sup>e</sup> moedoe silih-bere salam make tijjoem soetji. Sadajana djalma saroetji ngirim salam ka maraneh.  
<sup>a</sup> p. 1:24. <sup>b</sup> Mat. 5:48. <sup>c</sup> 1 Kor. 1:10. <sup>d</sup> Roem 15:33. <sup>e</sup> 1 Kor. 16:20.
- <sup>13</sup> Ari <sup>a</sup> sih-koernija Goesti Jesoës Kristoes, djeung <sup>b</sup> kaásihan Allah, sarta <sup>c</sup> katoenggalan Roh Soetji, moegi-moegi njaréngan ka maraneh sadaja. Amin.  
<sup>a</sup> Gal. 6:18. <sup>b</sup> Roem 5:5. <sup>c</sup> Pil. 2:1.

## SÉRAT TI RASOEL PAOELOES KA OERANG GALATA.

### PASAL 1.

Sérat kaoela Paoeloes, rasoel, <sup>a</sup> lain ti Smanoesa, lain koe manoesa, estoena koe Jesoës Kristoes sarta Allah Rama, <sup>b</sup> noe geus nanghikeun Jesoës ti noe 2 maraot; 'reudjeung ti sadaja <sup>c</sup> doeloerdoeloer noe babaréngan djeung kaoela; doematéng sakabéh garedja di tanah 3 Galata: 'moegi-moegi <sup>d</sup> maraneh pada dipaparin sih-koernija reudjeung kas-nangan ti Allah Rama, sarta ti Goesti 4 oerang Jesoës Kristoes, 'noe <sup>e</sup> geus njérakheun salirana koe andjeun, tina sabab dosa oerang, soepaja ngaleupaskeun oerang <sup>f</sup> ti ijeu doenya ajenna noe goréng, toemoet sakoemaha pangérsa Allah, Rama oerang, 'anoe <sup>g</sup> koedoe dibaktian kamoeljaän langgéng salalawasna. Amin.

<sup>a</sup> p. 1:12. <sup>b</sup> Roem 6:4. <sup>c</sup> Pil. 4:21.  
<sup>d</sup> Roem 1:7; 1 Kor. 1:3; Ep. 1:3. <sup>e</sup> p. 2:20.  
<sup>f</sup> Joh. 15:19; 1 Joh. 5:19. <sup>g</sup> 2 Tim. 4:18.

<sup>6</sup> Kaoela heran pisan, pedah maraneh sakitoe gantjang datang ka pisah ti <sup>a</sup> eta noe geus njaoer diri maraneh kana sih-koernija Kristoes, pindah ka <sup>b</sup> indjil 7 sedjen; 'halta ari Indjil mah <sup>c</sup> taja deui; tatapi aja sawareh djalma <sup>d</sup> noe ngabingbangkeun ka maraneh, pakarépanana ngabalikkeun oengélan Indjil Kristoes. 'Tatapi sanadjan diri kaoela ge, atawa malaikat ti sawarga, ngoewarkeun indjil ka maraneh, geseh ti noe koe kaoela dioewarkeun ka maraneh 9 teja, <sup>e</sup> eta teh sing disapa! 'Sakoemaha

tjatoer kaoela bareto, nja kitoe kaoela ajeuna mitjatoer deui: lamoen aja djalma ngoewarkeun indjil ka maraneh, <sup>f</sup> geseh ti noe katampa koe maraneh teja, <sup>10</sup> eta teh sing disapa! 'Karana ajeuna koe-maha kaoela teh, <sup>g</sup> naha mambrih pa-noedjoe manoesa, atawa Allah? Atawa naha kaoela teh ngarah dipikaréshép koe manoesa? Oepama kaoela masih ngarah dipikaréshép koe manoesa mah, kaoela tangtoe lain <sup>h</sup> abdi Kristoes.

<sup>a</sup> p. 5:8.  
<sup>b</sup> 2 Kor. 11:4. <sup>c</sup> Lal. 4:12. <sup>d</sup> Lal. 15:24. <sup>e</sup> 1 Kor. 16:22. <sup>f</sup> 1 Kor. 15:1, 2. <sup>g</sup> 1 Tes. 2:4. <sup>h</sup> Roem 1:1; Pil. 1:1.

- <sup>11</sup> Démi kaoela mere njaho ka maraneh, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> moenggoeh Indjil, noe dioewarkeun koe kaoela teh, lain <sup>12</sup> piwoeroek manoesa. 'Karana l'ébah kaoela ge nampa teh lain ti manoesa, lain beunang goegoeroe ti manoesa, <sup>b</sup> saes-toena ti lantaran wahjoening Jesoës <sup>13</sup> Kristoes. 'Karana maraneh geus ngadéngé <sup>c</sup> hal lakoe-lampah kaoela bareto, keur basa noeroet keneh agama Jahoedi, jen kaoela kaliwat bangéti nja nganjaja ka garedja Allah, reudjeung diroeksak. <sup>14</sup> 'Sarta kaoela <sup>d</sup> dina ngestoekueun agama Jahoedi teh ngoengkoelan ka noe reja bangsa kaoela noe saoemoer; leuwih pisan kaoela nja saréngép ngoeroeskeun <sup>15</sup> pikoekoel karoehoen kaoela. 'Tatapi dina mangsa aja pangérsa Allah, <sup>e</sup> noe ngamohoengkeun kaoela ti waktoe dikandoeng, sarta geus njaoer kaoela koe sih-koernijana, <sup>f</sup> nja pangérsana teh <sup>16</sup>

ngebrehkeun Poetra ka djero hate kaoela, soepaja koe kaoela dioewarkeun <sup>g</sup> ka lēbah oerang kapir, lantaran ngaweroekkeun Indjil: kaoela teh sapadaharita teu make rērēmpoegan rendjeung 17 daging sarta gētih; 'djeung hanteu indit ka Jēroesalem, teu nejang ka noe pada djadi rasoel saheulaeun kaoela; indit teh ka tanah Arab, geus kitoe moelang deui ka Damsik.

<sup>a</sup> 1 Kor. 15:1.  
<sup>b</sup> Lal. 26:16. <sup>c</sup> Lal. 26:4; 1 Tim. 1:18. <sup>d</sup> Lal. 22:3. <sup>e</sup> Jér. 1:5; Roem 1:1. <sup>f</sup> Mat. 16:17.  
<sup>g</sup> Lal. 9:15; 26:17.

18 Tidinja, geus meunang tiloe taoen, kaoela indit ka Jēroesalem, hajang ngawwoehan ka Petroes; ari ngandjrēk teh di Petroes meunang lima wēlas poé. 19 'Sarta kaoela hanteu nendjo deui rasoel noe sedjen, ngan kadjaba <sup>a</sup> Jakoboes, sadarek Goesti. 'Ari ijeu pērkara, noe ditoelis koe kaoela dina soerat ka maraneh teh, Allah mah langkoeng oeninga, <sup>b</sup> jen kaoela hanteu bohong. 21 'Sanggeus kitoe kaoela indit ka wēwēngkēran tanah Sam djeung Kilikia. 22 'Sarta sakabeh garedja Kristoes noe di tanah Joedea teu njarahōēun di roepa kaoela; 'ngan geus pada ngadenge bedja, <sup>c</sup> jen djalma noe tadina nganijaja ka oerang teja, mangsa ajeuna mah ngaweroekkeun kapērtjajaān, anoe tadina 24 diroeksak; 'sarta pada ngamoeljakeun ka Allah tina sabab kaoela.

<sup>a</sup> Mat. 13:55. <sup>b</sup> Roem 9:1. <sup>c</sup> Lal. 9:21.

## PASAL 2.

Sanggeus kitoe, kaheuleutan opat wēslas taoen, <sup>a</sup> kaoela indit deui ka Jēroesalem barēng djeung Barnabas, sarta 2 mawa <sup>b</sup> Titoes. 'Pangindit teh kaoela koe wahjoe; seug ka eta mopojankeun Indjil, anoe dioewarkeun koe kaoela di lēbah oerang kapir; djeung ari ka noe pada kaādjen mah ditērangkeun deui, soepaja kaoela loemampah teh noe ka hareup sarta ka toekang oelah gaplah. 3 'Dalah Titoes oge, anoe reureudjeungan djeung kaoela, <sup>c</sup> nadjan eta teh oerang 4 Joenani, teu dipaksa disoenatan. 'Pangkitoe teh koe pedah <sup>d</sup> doeloer paralsoe, noe geus pada aboes djalan njoelosoep, geus pada njoesoepkeun maneh rērēntjēpan, karēpna ngintip-ngintip <sup>e</sup> kamērdikaān oerang, boga oerang di djero Kristoes Jesoes, pangarahna teh ngoe-

5 mawoelakeun oerang. 'Eta teh koe kaoela teu pisan dipangoendoerkeun, sadjam oge hanteu taloek; soepaja kajaktian Indjil teh pitētēpeun di maraneh.

<sup>6</sup> 'Ari moenggoeh <sup>f</sup> noe pada diadijenan teja, kitoe-kijeuna mangsa tadi kaoela mah kadjeun teuing; <sup>g</sup> Allah mah teu pilih-kasih; da koe noe kaādjen teh kaoela teu pisan diwoewohan naon-naon.

<sup>7</sup> 'Sabalikna ti kitoe, mangsa eta teh naringali, jen kaoela geus digadoehan Indjil bakoe ka noe kooeloep, saperti Petroes geus digadoehan Indjil bakoe ka <sup>s</sup> noe disoenatan; '(karana noe ngaboekti-keun kawasana ka Petroes baris kara-soelan ka djalma noe disoenatan, <sup>h</sup> nja eta keneh noe ngaboektikeun kawasana <sup>i</sup> ka kaoela baris ka oerang kapir)'sarta mangsa pada waspaoseun kana <sup>j</sup> sih-koernja, noe dipaparinkeun ka kaoela, geus kitoe Jakoboes, Kepas djeung Johannes, anoe pada disarēboet <sup>k</sup> tihang, <sup>l</sup> sor pada njodorkeun panangan tēngēn ka kaoela djeung Barnabas, tandaning satoenggal, soepaja kaoela djeung Barnabas laleumpang ka oerang kapir, ari arandjeunna mah ka noe disoenatan;

<sup>10</sup> 'ngan kabojongna kaoela moedoe pada ingēt <sup>l</sup> ka noe mariskin; nja eta noe geus diēstoekueun koe kaoela sarta sarēgēp. <sup>a</sup> Lal. 15:2. <sup>b</sup> 2 Kor. 8:23. <sup>c</sup> Lal. 16:3; 1 Kor. 9:21. <sup>d</sup> Lal. 15:24; 2 Kor. 11:26. <sup>e</sup> p. 5:1. <sup>f</sup> p. 1:17. <sup>g</sup> Roem 2:11. <sup>h</sup> Roem 15:18. <sup>i</sup> Ep. 3:8. <sup>j</sup> Wabj. 3:12. <sup>k</sup> 2 Radj. 10:15. <sup>l</sup> Lal. 11:29, 30; 12:25; 24:17; 1 Kor. 16:1.

<sup>11</sup> Ari mangsana Petroes soemping ka Antioki, dilawan koe kaoela padoe-ha-12 reupan, pedah aja tjawadeunana. 'Karana samemeh daratang djalma ti Jakoboes, Petroes teh ngarijoeng dahar djeung oerang kapir; dēmi mangsa geus daratang eta, seug njingkah misahkeun andjeun, bawaning sijeeuneun koe djalma 13 disoenat. 'Djeung oerang Jahoedi anoe sedjen pada miloe poera-poera; wani Barnabas oge kabawakeun koe kapoera-14 poeraānana. 'Tatapi barangna katendjo koe kaoela, jen eta teh teu bēnēr lampahna, teu tēroes djeung kajaktian Indjil, seug kaoela mihatoer ka Petroes, <sup>a</sup> kasaksian koe sakabeh: Lamoen andjeun, <sup>b</sup> anoe djadi oerang Jahoedi, lampahan teh tjara tata oerang kapir, lain tjara tata Jahoedi, koe naon mana

maksa ka oerang kapir lalampahan tjara  
 15 tata Jahoedi? 'Ari oerang mah toeroenan  
 Jahoedi, lain djalma dosa kaāsoep oe-  
 16 rang kapir; 'tatapi sarehna oerang pada  
 njaho, <sup>c</sup> djalma didamēlna bēnēr teh  
 lain lantaran gawe toret, ngan koe lan-  
 taran kapērtjajaān ka Jesoes Kristooses  
 bae, noe matak oerang ge pērtjaja ka  
 Kristooses Jesoes, soepaja oerang didamēl  
 bēnēr teh lantaran kapērtjajaān ka Kris-  
 toes, sarta lain lantaran gawe toret;  
 sababma <sup>d</sup> koe gawe toret mah daging  
 teh moal aja noe bakal didamēl bēnēr.  
 17 'Tatapi saoepama oerang, noe mikarēp  
 didamēl bēnēr koe lantaran Kristooses  
 teja, kapanggih sorangan ge djalma dosa:  
 eta, moen kitoe mah, naha Kristooses teh  
 kawoelaning dosa? Eta mah sageuj teu-  
 18 ing! 'Karana lamoen kaoela ngahoe-  
 dangkeun deui, anoe geus dirakrak koe  
 kaoela, eta kaoela ari kitoe mah nan-  
 19 dakeun maneh djalma ngarēmpak. 'Kar-  
 ana kaoela <sup>e</sup> koe hoekoem geus paeh  
 ti hoekoem teh, soepaja kaoela hiroep  
 20 bade ka Allah. 'Kaoela <sup>f</sup> geus digan-  
 toeng dina kai-dipalang barēng djeung  
 Kristooses, dēmi kaoela hiroep; tatapi  
 geus lain diri kaoela, <sup>g</sup> nja Kristooses  
 anoe hiroep di djēro kaoela; <sup>h</sup> ari hi-  
 roep kaoela ajeuna di djēro daging, nja  
 eta kaoela hiroep teh koe kapērtjajaān  
 ka Poetra Allah, <sup>i</sup> anoe miasih ka kaoela,  
 sarta geus njērahkeun andjeun keur  
 21 pimangpaāteun kaoela. 'Kaoela teu njoe-  
 mahkeun kana sih-koernija Allah; <sup>j</sup> ka-  
 rana oepama kabēnēran teh datangna  
 koe toret mah, Kristooses teh poepoesna  
 taja gawena. <sup>k</sup> 1 Tim. 5:20; <sup>l</sup> Lal. 10:28.  
<sup>c</sup> Lal. 15:10, 11; p. 3:11; Ep. 2:8. <sup>d</sup> Roem  
 3:20, 28. <sup>e</sup> Roem 3:27, 31; 7:4. <sup>f</sup> p. 6:14;  
 Pil. 3:10. <sup>g</sup> 2 Kor. 13:5; Kol. 3:11. <sup>h</sup> 2 Kor.  
 5:15, 17; 1 Petr. 4:2. <sup>i</sup> Ep. 5:2. <sup>j</sup> p. 5:4;  
 Ibr. 7:11, 19.

### PASAL 3.

Eh, <sup>a</sup> oerang Galata barodo! saha noe  
 Enērapkeun panggēndam ka maraneh,  
 soepaja oelah <sup>b</sup> noeroet kana kajaktian,  
 sanadjan maraneh bareto <sup>c</sup> geus diande-  
 andean Jesoes Kristooses di hareupeun  
 panon maraneh, sasat digantoeng dina  
 2 kai-dipalang di tengah maraneh? 'Ka-  
 oela hajang dibere njaho koe maraneh  
 ngan pērkara ijen bae: maraneh pang-  
 nampa Roh teh naha tina gawe toret,

atawa tina <sup>d</sup> pangoewaran kapērtjajaān?  
 3 'Koetan sakitoe kabodoan maraneh teh?  
<sup>e</sup> Ari maraneh ngamimitian teh kala-  
 wan Roh; naha ajeuna dek ditjatjap-  
 4 keun kalawan daging? 'Karah maraneh  
 sakitoe reja noe geus kasorang teh,  
 tjoemah-tjoemah? Kitoe soteh lamoen  
 5 satjoemaheun bae! 'Djeung ari noe ma-  
 sihkeun Roh ka maraneh, sarta <sup>f</sup> ngad-  
 amēl kamatihan di maraneh, eta teh  
 koemaha, tina gawe toret, atawa tina  
<sup>g</sup> pangoewaran kapērtjajaān? 'Sapērti <sup>h</sup>  
 Ibrahim geuning pērtjaja ka Allah, ari  
 eta koe Allah diētangkeun djadi ka-  
 bēnēranana. 'Koe sabab eta, maraneh  
 sing ngaharti, jen sakoer anoe pērtjaja,  
<sup>i</sup> <sup>h</sup> nja eta poetra Ibrahim. 'Ari Kitab,  
 doekeh awas ti tatadi, jen Allah bakal  
 ngadamēl bēnēr ka oerang kapir lan-  
 taran tina pērtjaja, geus ti heula ngar-  
 warkateun Indjil ka Ibrahim, kijeu: <sup>j</sup> Di  
 djēro maneh sakabehna bangsa bakal  
<sup>k</sup> pada kabērkanan. 'Djadi sakoer noe pēr-  
 tjaja teh pada kabērkanan barēng djeung  
 10 Ibrahim noe pērtjaja teja. 'Karana sa-  
 kabehna djalma noe hajang koe gawe  
 toret mah, eta teh di bawah paujapa;  
 karana dina Kitab geus dioengēlkueun  
 kijeu: <sup>j</sup> Keuna panjapa oenggal-oenggal  
 djalma, noe hanteu tētēp dina saniskara  
 noe kasēboetkenn dina kitab toret, sarta  
 11 teu ngalampahkeun. 'Ari hal pērkara  
<sup>k</sup> djalma taja noe didamēl bēnēr di pa-  
 joeneun Allah koe toret mah, eta geus  
 tetela pisan; karana <sup>l</sup> djalma noe bēnēr  
 pihiroepunana teh koe kapērtjajaān.  
 12 'Tatapi ari toret teja lain ti kapērtjajaān;  
 ēnjava mah kijeu: <sup>m</sup> Tijap-tijap  
 manoesa, ngalampahkeun eta teh, tang-  
 13 toe hiroep koe eta. 'Kristooses teh <sup>n</sup> geus  
 nōboes oerang ti panjapa toret; geus  
 keuna panjapa ngagantian oerang; ka-  
 rana dina Kitab geus dioengēlkueun ki-  
 jeu: <sup>o</sup> Oenggal-oenggal djalma noe di-  
 gantoeng dina kai teh, dikeunaān pa-  
 14 njapa. 'Nja eta soepaja bērakah Ibrahim  
 teja toemērap ka oerang kapir, di djēro  
 Kristooses Jesoes, sarta soepaja oerang  
 pada nampa pērdjangdjian Roh, koe lan-  
 taran kapērtjajaān.

<sup>a</sup> Loek. 24:25.

<sup>b</sup> Roem 2:8. <sup>c</sup> 1 Kor. 2:2. <sup>d</sup> Roem 10:8. <sup>e</sup> p. 4:9.

<sup>f</sup> 2 Kor. 12:12. <sup>g</sup> 1 Moesa 15:6; Roem. 4:3.

<sup>h</sup> Roem 4:11. <sup>i</sup> 1 Moesa 12:3. <sup>j</sup> 5 Moesa 27:26.

<sup>k</sup> p. 2:16. <sup>l</sup> Hab. 2:4; Roem 1:17. <sup>m</sup> 3 Moesa

18:5; Roem 10:5. <sup>n</sup> Roem 8:3. <sup>o</sup> 5 Moesa 21:23.

15 Eh, doeloer-doeloer! kaoela rek mitjatoer<sup>a</sup> sakoemaha bijasa djalma bae. Nadjan ka<sup>b</sup> pangwasijat djalma, noe geus beunang moegoehkeun, moal aja noe ngaleungitkeun atawa ngawoewoehan. 'Dëmi përdjangdjian teh geus dipaparinkeun ka Ibrahim sarta ka toe-roenanana. Pangandikana teh lain kijeu: Sarta ka toeroenan-toeroenan maneh, saperti toedjoel ka reja-reja; énjana mah sakoemaha ka hidji, kijeu: Sarta ka toe-  
 17 roenan maneh; tégésna ka Kristoes. 'Kijeu tjatoer kaoela teh: Ari<sup>c</sup> pangwasijat, anoe koe Allah dijaktoskeun tadina ka Kristoes teja, eta teh koe toret, anoe datang<sup>d</sup> opat ratoes tiloe poeloh taoen sapandiseurun eta, hamo diapéškeun, matak djadi ngaleungitkeun përdjang-  
 18 djian teja. 'Karana warisan teh,<sup>e</sup> oepama datangna ti toret mah, geus tangtoe hanteu toeloes ti përdjangdjian. Dëmi eta koe Allah dipasilkeun teh ka  
 19 Ibrahim koe përdjangdjian. 'Moen kitoe mah, keur naon aja toret? Eta teh geus direntetkeun ka dinja<sup>f</sup> tina sabah hal pangrëmpak, nëpi ka soemping toeroenan, noe ditoeedjoel koe përdjangdjian teja; sarta toret teh diserenkeun<sup>g</sup> koe malaikat ka panangan hidji Lawang.  
 20 'Ari eta Lawang teh lain Lawang ka noe hidji; tatapi ari Allah mah hidji.  
 21 'Moen kitoe mah, naha toret teh ngalawan ka përdjangdjian Allah? Eta mah sageuj teuing! Karana oepama dipaparinkeun toret<sup>h</sup> anoe bisa ngahiroekpeun mah, saénjana kabénérän teh meureun  
 22 ti toret. 'Sabalkna saniskara teh koe Kitab<sup>i</sup> geus dikérém di handapeun dosa, soepaja përdjangdjian teh koe kapértjajaan ka Jesoes Kristoes dipasilkeun ka sakoer anoe përtjaja. <sup>a</sup> Roem 6:19.  
     b Ibr. 9:15. c p. 3:8, 13. d 2 Moesa 12:40.  
     e Roem 4:13, 14. f Roem 3:20; 5:13, 20. g LaL 7:53. h Roem 8:2—4. i Roem 3:9; 11:32.

23 Tatapi<sup>a</sup> samemeh datang kapértjajaan, oerang teh diselehkeun ka handapeun toret, dikérém baris kana kapértjajaan anoe rek diébrekheun mëngke.  
 24 'Tina sabab kitoe, toret teh geus djadi pangasoeh oerang,<sup>b</sup> noengtoem ka Kristoes, soepaja oerang didamél bénér teh  
 25 lantaran tina përtjaja. 'Dëmi sanggeusna datang kapértjajaan,<sup>c</sup> oerang teh geus  
 26 teu di bawah pangasoeh. 'Karana ma-

raneh sakabeh teh<sup>d</sup> pada poetra Allah, koe lantaran kapértjajaan ka Kristoes  
 27 Jesoes. 'Karana maraneh, sakoer noe geus dibanjoean ka Kristoes teh,<sup>e</sup> geus pada makeeanan maneh koe Kristoes.  
 28 'Moenggoeh sadjero eta mah<sup>f</sup> taja oerang Jahoedi taja oerang Joenani, taja djalma koemawoela taja djalma mér-dika, taja awewe taja lalaki; karana maraneh sakabeh teh djadi hidji di djero  
 29 Kristoes Jesoes. 'Sarta lamoen maraneh kagoengan Kristoes mah, tangtoe toe-roenan Ibrahim, sarta ahli waris, noe-roetkeun përdjangdjian. <sup>a</sup> p. 4:2;  
     Ibr. 9:10. b Roem 10:4. c Roem 7:4, 6. d p.  
     4:5, 7. e Roem 13:14. f 1 Kor. 12:13.

#### PASAL 4.

Tatapi tjatoer kaoela: ari ahli waris teh, salilana boedak, hanteu beda djeung badega, sanadjan djoeragan, ngaga-  
 2 bogaän saniskara; 'nja aja di bawah wa-  
 kil djeung poerah ngamoemoele, nëpi ka mangsa noe geus ditangtoekeun koe  
 3 bapana. 'Nja kitoe keneh oerang teh, keur mangsa masih boedak,<sup>a</sup> pada koe-  
 mawoela, dibawahkeun ka<sup>b</sup> alip-alipan  
 4 doenya. 'Tatapi mangsana geus<sup>c</sup> djédjéng  
 djaman, Allah ladjéng miwarang Poe-  
 trana, <sup>d</sup> mëdalna ti hidji istri, mëdalna  
 5 <sup>e</sup> di bawah toret, 'soepaja<sup>f</sup> nëboesan  
 sakoer noe di bawah toret, sangkan  
 6 oerang<sup>g</sup> pada nampa kapoetraän. 'Djeung  
 sabab maraneh poetra, noe matak Allah  
 geus miwarangan Roh Poetrana ka djero  
 hate maraneh, anoe njambat: <sup>h</sup> Aba,  
 7 Ama! 'Djadi maneh teh geus lain badega,  
 estoena mah poetra; sarta lamoen ma-  
 neh poetra, tangtoe maneh kitoe deui  
 8 <sup>i</sup> ahli waris Allah, koe lantaran Kristoes.  
     a p. 3:23. b Kol. 2:8, 20. c Mark. 1:15. d 1 Moesa  
     3:15. e Djab. 40:8, 9. f p. 3:13. g p. 3:26.  
     h Roem 8:15. i Roem 8:16, 17.

8 Tatapi mangsa bareto, basa maraneh  
<sup>a</sup> teu njaho ka Allah, harita maraneh teh  
 pada ngabakti<sup>b</sup> ka noe lain Allah saes-  
 toe. 'Dëmi mangsa ajeuna, sanggeus  
 maraneh nganjahokeun ka Allah, oeta-  
 mana mah<sup>c</sup> pada dipioeninga koe Allah,  
 naha wët malikan deui kana<sup>d</sup> alip-alipan  
 hengker sarta waloerat teh, dek diká-  
 10 woelaän deui dihantja ti mimitina? 'Ma-  
 raneh teh ngestoekeun<sup>e</sup> poë, djeung  
 boelan, djeung mangsa, djeung taoen.

- 11 'Kaoela inggis koe maraneh, palangsi-jang gawe kaoela ka maraneh teh gaplah.  
*a 1 Tes. 4:5. b 1 Kor. 8:4. c 1 Kor. 8:3. d p. 4:3;  
 Ibr. 7:18. e Kol. 2:16.*
- 12 Eh, doeloer-doeloer! kaoela nĕnĕda ka maraneh, nja maraneh teh sing tjara kaoela, karana kaoela ge tjara maraneh. Maraneh hanteu aja kasalahan ka kak-13 oela; 'sarta maraneh pada njaho, kaoela teh barangmimiti ngoewarkeun Indjil ka maraneh teja, nja tina sabab <sup>a</sup> kak-14 hengkeran daging. 'Ari <sup>b</sup> tjotjoba, anoe keuna kana daging kaoela teja, koe maraneh teu dipikatjoewa, soemawonna moen dipikagenleuh; anggoer maraneh ngakoe teh ka kaoela geus tjara ka malaikat Allah, tjara ka Kristoes Jesoes.
- 15 'Koe naon atoeh maraneh harita mana ngakoekueun diri teh bagdj? Karana kaoela djadi saksi maraneh, jen maraneh teh, moen beunang mah, tangtoe datang ka njokel panon, dibikeun ka kaoela.
- 16 'Naha kaoela teh karah geus djadi moe-soeh maraneh, <sup>c</sup> pedah ka maraneh nja-17 toerkeun noe sajakti teja? 'Ari itoe mah panggoematinia ka maraneh hanteu djeung saestoena; pangarahna teh nging-karkeun kaoela, soepaja maraneb goe-18 mati ka darinja. 'Nja oetama tamah, goemati kana kahadean salalawasna, oelah woengkoel dimana kaoela keur 19 djonghok bae. 'Eh, anak-anak! <sup>d</sup> kaoela keur goelinggasahan rek ngadjeroe-keun deui maraneh, datang ka Kristoes 20 beh roepana di djero maraneh. 'Ari kahajang kaoela teh, hajang ajeuna keur djonghok di maraneh, sarta bisa ngaganti sowara kaoela; karana hate kaela keur bingbang koe maraneh.
- a 1 Kor. 2:3. b Lal. 20:19. c Am. 5:10. d 1 Kor. 4:15; Kol. 1:28.*
- 21 Tjik, noe harajang <sup>a</sup> di bawah toret! koe maraneh geura omongkeun ka kaoela: Na koemaha toret teh teu didenge 22 koe maraneh? 'Karana geus dioengĕl-keun, <sup>b</sup> jen Ibrahim kagoengan doewa poetra, noe hidji ti eusi-imah, ari noe 23 hidji deui ti geureuha mĕrdika. 'Ari itoe, <sup>c</sup> noe ti eusi-imah teja, pangdjadina noe-roetkeun daging; tatapi ari eta noe ti geureuha mĕrdika mah, koe pĕrdjang-24 dian teja. 'Dĕmi eta pĕrkara teh aja deui misilna. Karana eta doewa istri teja ngoepamakeun doewa pĕrdjangdji-

an; anoe hidji ti goenoeng Sinai, noe ngadjoeroekeun baris kana koemawoela; 25 nja eta Hadjar teja. 'Karana ari Hadjar teh nja eta goenoeng Sinai di tanah Arab, sarta nimbangan ka Jĕroesalem noe ajeuna; karana eta teh keur koema-26 woela djeung anak-anakna. 'Tatapi ari <sup>d</sup> Jĕroesalem sawarga mah mĕrdika, nja 27 eta teh iboe oerang sakabeh. 'Karana dina Kitab geus dioengĕlkeun kijeu: <sup>e</sup> Eh, noe gaboe, noe teu boga anak! geura soeka-soeka; eh, noe tatjan ngarasa njĕri ngadjoeroel geura berag djeung sĕnggak; karana ari noe noenggĕlis teh anakna loba pisan ti batan anakna noe boga 28 salaki. 'Ari <sup>f</sup> oerang mah, eh doeloer-doeloer! anak ti pĕrdjangdjian, sakoe-29 maha Ishak. 'Tatapi sapĕrti mangsa harita, <sup>g</sup> anoe pangdjadina noeroetkeun daging teh nganijaja ka noe pangdjadina noeroetkeun Roh teja, nja kitoe keneh 30 ajeuna. 'Tatapi pilahir dina Kitab koe-maha? <sup>h</sup> Eta eusi-imah teh djongklok-keun katoet anakna; karana anak eusi-imah mah hamo pimeunangeun warisan, 31 teu tjara anakna noe mĕrdika. 'Djadi oerang mah, eh doeloer-doeloer! lain anak eusi-imah, ēnjana anak noe mĕrdika.

*a p. 3:25. b 1 Moesa 16:15; 21:2.  
 c Roem 9:7—9. d Ibr. 12:22. e Jés. 54:1.  
 f Roem 9:7, 8. g 1 Moesa 21:9. h 1 Moesa 21:10.*

### PASAL 5.

Koe sabab eta, maraneh sing pada koe-koeh dina <sup>a</sup> kamĕrdikaän, anoe beunang Kristoes ngamĕrdikakeun ka oerang, sarta poma oelah daek ditĕrapan 2 deui <sup>b</sup> pasangan kakoomawoelaän. 'Geura rarĕgĕpkeun, ijeu kaoela Paoeloes mitjatoer ka maraneh: <sup>c</sup> oepama maraneh disoennatan mah, Kristoes teh geus taja 3 gawena ka maraneh. 'Sarta kaoela ngigĕtan deui ka hidji-hidji djalma noe disoennatan, jen kawadjiban ngalampah-4 kunn saparentah toret. 'Maraneh teh geus lesot ti Kristoes, sakoer <sup>d</sup> noe ka-rĕp didamĕl bĕnĕr koe lantaran toret mah; maraneh geus pĕtjat ti sih-koernija. 'Karana oerang teh koe Roh noeng-goe-noenggoe pangarĕp-ngarĕp kabĕn-5 ran, <sup>e</sup> tina lantaran pĕrtjaja. 'Karana <sup>f</sup> di djero Kristoes Jesoes mah soenat-koeloep teh taja pedahna; noe aja pe-dahna tamah ngan kapĕrtjajaän anoe 7 migawe koe kanjaähn. 'Maraneh tadina

leumpang teh hade; saha noe geus mapalangan ka maraneh, sangkan <sup>9</sup> oelah noeroet kana kajaktian? 'Eta pangwoedjoek kitoe teh lain ti eta <sup>h</sup> noe njaoer maraneh. 'Ari <sup>i</sup> ragi saeutik matak ngahuseumkeun ka saädonan kabeh.' Kaoela di djéro Goesti geus nangtoekeun ka maraneh, jen maraneh teh moal beda nya pangrasa; tatapi <sup>j</sup> anoe ngabingbangkeun ka maraneh tangtoe bakal njandang hoekoeman, saha bae eta teh.

<sup>ii</sup> 'Ari moenggoeh diri kaoela, eh doeloerdoeloer! oepama ēnja masih ngoewarkeun hal njoenatan mah, koe naon kaoela masih dikanijaja? Moen kitoe mah <sup>k</sup> kai-dipalang tangtoe leungit anoe ma-  
12 tak titadong teh. 'Moegi-moegi sing datang ka ditilas <sup>l</sup> sakoer noe ngaroesohkeun ka maraneh! <sup>a</sup> Joh. 8:32; p. 2:4.

<sup>b</sup> Jés. 9:4; Lal. 15:10. <sup>c</sup> Lal. 15:1. <sup>d</sup> p. 2:21.  
<sup>e</sup> Roem 5:1; 8:24, 25. <sup>f</sup> 1 Kor. 7:19; p. 3:28;  
6:15. <sup>g</sup> p. 3:1. <sup>h</sup> p. 1:6. <sup>i</sup> 1 Kor. 5:6. <sup>j</sup> p. 1:7.  
<sup>k</sup> 1 Kor. 1:23. <sup>l</sup> Jos. 7:25.

<sup>13</sup> Karana maraneh, eh doeloer-doeloer! geus pada disaoer teh <sup>a</sup> kana kamērdikaän; ngan tatapi kamērdikaän teh poma oelah dek dipake sabab ngadjoe-djoer daging; nya moedoe <sup>b</sup> silih-kawoe-  
14 laän koe kanjaähān. 'Karana <sup>c</sup> saparentah toret kapeuueh koe sakētjap, nya koe noe kijeu teja: Maneh koedoe njaäh ka batoer maneh, saperti ka diri sora-  
15 ngan. 'Sabalikna, lamoen maraneh silih-sogot djeung silih-hakan, masing ari-jatna soepaja maraneh oelah silih-lē-boerkeun. <sup>a</sup> 1 Petr. 2:16. <sup>b</sup> 1 Petr. 4:10.  
<sup>c</sup> Roem 13:9.

<sup>16</sup> Ari tjatoer kaoela: <sup>a</sup> maraneh loemampah teh koedoe noeroetkeun Roh; moen kitoe mah maraneh moal ngalakonan napsoe daging. 'Karana <sup>b</sup> daging teh napsoena ngalawan Roh, kitoe deui Roh ngalawan daging; eta pada silih-lawan, soepaja maraneh oelah prak milampah  
18 anoe dipikarép. 'Tatapi <sup>c</sup> lamoen maraneh ditoejoen koe Roh, maraneh teh  
19 geus hanteu di bawah toret. 'Dëmi panggawe daging teh katara, nya anoe kijeu: <sup>d</sup> ngaranjed, djinah, kanadjisan,  
20 kalatjoeran, 'mibrabala, silih, moemoesohan, getreng, sirik-pidik, ambék, pa-  
21 seja, patjogregan, rēboetan, 'dëngki, maehan, mabok, balaketjirakan, djeung sapapadana; ari moenggoeh hal kitoe teh kaoela ka maraneh njatoerkeun ti

heula, sakoemaha tjatoer kaoela bareto,  
<sup>e</sup> jen sakoer noe migawe kitoe hamo  
22 pingamiliikeun karadjaañ Allah. 'Sabalikna, <sup>f</sup> ari boewah Roh teh nya eta kana-  
njaähān, kaboenagaan, kasenangan, kababarau, kamoeahan, kahadean, kapér-  
23 tjajaähān, kasarehan djeung tjégahan. 'Ari  
noe kitoe teh <sup>g</sup> koe toret hanteu dipéga-  
24 tan. 'Dëmi sakoer djalma noe kagoengan Kristoess teh, <sup>h</sup> geus pada ngagantoeeng-  
25 keun dagingna dina kai-dipalang, katoet sagala sir rendjeung napsoe. 'Lamoen  
26 oerang hiroep koe Roh, hajoe oerang loemampah ge noeroetkeun Roh. 'Poma  
oerang oelah nejangan <sup>i</sup> kahormatan gapong, bari silih-koelak, silih-dëngkian.

<sup>a</sup> Roem 8:4, 5. <sup>b</sup> Roem 7:15. <sup>c</sup> Roem 8:14.  
<sup>d</sup> 1 Kor. 3:3; 6:10; Kol. 3:5. <sup>e</sup> 1 Kor. 6:10;  
Ep. 5:5. <sup>f</sup> Ep. 5:9. <sup>g</sup> 1 Tim. 1:9. <sup>h</sup> Roem 6:6;  
Ep. 4:22. <sup>i</sup> Fil. 2:3.

### PASAL 6.

Eh, doeloer-doeloer! <sup>a</sup> oepama aja djalma kataradjang kasalahan naon-naon, koe maneh noe bangsa rohani eta teh koedoe dibēnérkeun sarta kasarehan hate, bari ngadjaga diri, bisi diri maneh <sup>b</sup> ge kenna gogoda. 'Koedoe <sup>c</sup> silih-soendang babawaän; ari kitoe mah maraneh <sup>d</sup> ngestoekun hoekoem Kristoess. 'Karana satijap-tijap <sup>e</sup> aja djalma boga rasa jen dirina poendjoel, padahal teu kitoe-kijeu, eta teh tégés ngabobodo diri sorangan. 'Ari bēnérna <sup>f</sup> oenggal-oenggal djalma ngadjadjal panggawe pribadi; moen kitoe mah moedjina teh beunang ngalap ngan ti diri sorangan bae, lain ti noe <sup>g</sup> sedjen. 'Karana <sup>h</sup> oenggal-oenggal djalma pasti pada nanggoeng samotomna-samotna. <sup>a</sup> 1 Tes. 5:14; Jak. 5:19, 20. <sup>b</sup> Joh. 13:14; Roem 15:1. <sup>c</sup> 1 Kor. 8:2; Jak. 1:22. <sup>d</sup> 2 Kor. 13:5. <sup>e</sup> Sil. 9:12; Roem 14:12; 1 Kor. 3:8.

<sup>6</sup> Ari noe diwoeroek pangandika teh, <sup>a</sup> koedoe barangbere ti sakabeh radja-  
7 bandana ka noe ngawoeroek. 'Poma <sup>b</sup> oelah sarasab! <sup>c</sup> Allah mah teu beunang dilalaworakeun. Naon bae anoe disébarkeun koe djalma, nya eta keneh s anoe mangke dipiboewatan. 'Karana <sup>d</sup> saha-saha noe njébarkeun kana da-  
gingna, eta ti dagingna mangke miboe-  
watan karoeksakan; sabalikna saha-saha noe njébarkeun kana Roh, eta ti Roh mangke miboeewan hiroep noe lang-  
9 gëng. 'Poma oerang <sup>e</sup> oelah rek wëleh migawe kahadean; karana ari geus téri

ka mangsana mah oerang tangtoe di-boewat, kitoe soteh lamoen oerang teu  
10 këndor. 'Koe sabab eta, meungpeung  
oerang aja keneh mangsa, hajoe pada  
migawe kahadean <sup>f</sup> ka sakabeh, soema-  
wonna moen ka batoer sasama përtjaja.

<sup>a</sup> 1 Kor. 9 : 11. <sup>b</sup> 1 Kor. 6 : 10. <sup>c</sup> Aj. 13 : 9. <sup>d</sup> Sil. 22 : 8.

<sup>e</sup> 2 Tes. 3 : 18. <sup>f</sup> 2 Petr. 1 : 7.

11 Geura tarendjo, sakitoe pandjangna  
soerat, <sup>a</sup> beunang kaoela noelis keur ma-  
12 raneh koe leungeun pribadi. 'Sakabeh  
djalma noe dek njëmoekenu oelat aloes  
moenggoehing dina daging, pada ngari-  
rihan ka maraneh, soepaja daek disoe-  
natan; pambrihna <sup>b</sup> ngan soepaja dirina  
olah dikanijaja tina sabab kai-dipalang  
13 Kristoes. 'Karana nadjan eta noe disa-  
roematán ge, <sup>c</sup> dirina teu nëtëpkenn toret;  
dëmi kabajangna maraneh disoematán  
teh nja soepaja eta pada bisa moedji koe  
14 daging maraneh. 'Tatapi lëbah kaoela  
mah palijas teuing rek moedji, <sup>d</sup> ngan

kadjabo koe kai-dipalang Goesti oerang  
Jesoes Kristoes, noe lantaranana doen-  
ya teh geus digantoeng dina kai-dipa-  
lang moenggoeh pangangkën kaoela,  
kitoe deui diri kaoela moenggoeh pa-  
15 ngangkën doenya. 'Karana <sup>e</sup> di djëro  
Kristoes Jesoes mah soenat-koeloep teh  
taja gawena; ngan woengkoel mahloek  
16 anjar bae. 'Ari sakabeh noe loemampah  
noeroetkeun panata kitoe teh, moegi  
pada dipaparin kasënangan djeung ka-  
wëlasan, nja eta <sup>f</sup> ka Israil kagoengan  
Allah!

<sup>a</sup> Kol. 4 : 18. <sup>b</sup> p. 5 : 11. <sup>c</sup> Lal. 15 : 10.

<sup>d</sup> 1 Kor. 2 : 2. <sup>e</sup> 2 Kor. 5 : 17; p. 5 : 6. <sup>f</sup> Djab. 125 : 5.

17 Ka-hareupna oelah aja noe njoesah-  
keun ka kaoela; karana <sup>a</sup> kaoela dina  
badan tjarareda tandaning ti Goesti Je-  
soes.

<sup>a</sup> 2 Kor. 4 : 10; Kol. 1 : 24.

18 Eh, doeloer-doeloer! <sup>a</sup> moegi-moegi  
sih-koernija Goesti oerang Jesoes Kris-  
toes njarëngan ka roh maraneh. Amin.

<sup>a</sup> Pil. 4 : 23; 2 Tim. 4 : 22.

## SËRAT TI RASOEL PAOELÖES KA OERANG EPESOES.

### PASAL 1.

Sërat kaoela Paoeloes, rasoel Jesoes  
Kristoes, koe pangërsa Allah, doema-  
tëng sadaja <sup>a</sup> djalma saroetji di nagara  
Epesoës, sarta noe pada përtjaja ka  
2 Kristoes Jesoes: 'moegi-moegi maraneh  
pada dipaparin sih-koernija reudjeung  
kasënangan ti Allah, Rama oerang, sarta  
ti Goesti Jesoes Kristoes!

<sup>a</sup> Roem 1 : 7; 1 Kor. 1 : 2.

3 Sagala poedji <sup>a</sup> ka Allah, Rama Goesti  
oerang Jesoes Kristoes, noe geus ngab-  
erkahan ka oerang koe saniskara bér-  
kah rohani ti sawarga di djëro Kristoes;  
4 'sakoemaha andjeunna <sup>b</sup> gens milih  
oerang di djëro Kristoes, ti memeh di-  
adëgkeunana doenya, <sup>c</sup> soepaja oerang  
pada soetji, taja pikatjawadeun di pa-  
5 joeneunana. 'Sarta dina kaäsihanana  
<sup>d</sup> geus mastikeun oerang ti tadina ba-  
kal pada diangkën poetra koe andjeunna  
lantaran Jesoes Kristoes, noemoetkenn

6 kasoekaänning kërsana; 'baris kapoedji  
kamoeljaän sih-koernijana, noe koe an-  
djennna geus dikoernijakeun ka oerang  
7 di djëro <sup>e</sup> Kaäsih andjeunna teja, 'noe  
ngalantarankeun <sup>f</sup> oerang meunang ka-  
leupasan koe gëtihna, tégësna diham-  
poera kasalahan, noemoetkeun <sup>g</sup> kasoe-  
s gihan sih-koernijana, 'noe kalangkoeng-  
langkoeng koe andjeunna nja geus  
ditawiskeun ka oerang, lantaran sanis-  
kara kaoeningaän sarta kabinangkitan;  
9 'boektina oerang teh geus dipaparin  
njaho kana <sup>h</sup> rasijah kërsana, noemoet-  
keun kasoekaänana, noe koe andjeunna  
geus dikërsakeun sadjëroning galihna;  
10 'pangërsana teh, dina mangsa atoeran  
<sup>i</sup> djédjég djaman, saniskara teh rek di-  
koemölkelun deui, dihidijkeun di djëro  
Kristoes, <sup>j</sup> sakoer noe aja di sawarga  
sarta noe aja di boemi; 'nja di djëro eta,  
noe djadi lantaran oerang teh didamél  
kagoenganan, <sup>k</sup> geus pada dipastikeun

ti tadina, noemoetkeun pikersaeun eta noe ngadamel saniskara sakoemaha pa-  
 12 pastening kersana; 'noe dipalar, oerang teh matak kapoedji kamoeljaanana, nja eta oerang noe ngarép-ngarép ti heula  
 13 ka Kristoes teh. 'Ari koe lantaran eta teh maraneh pon kitoe keneh, sanggeus ngadareng ' pangandika kajaktian, tégnsna Indjil kasalametan maraneh, nja maraneh ge, sanggeus përtjaja, " pada ditjap koe lantaran eta kalawan Roh Soe-  
 14 tji, noe didjangdijkeun teja; 'anoe djadi " pamandjér warisan oerang, baris ' ka-  
 goengan andjeunaan dileupaskeun, baris kapoedji kamoeljaanana. <sup>a</sup> 2 Kor. 1:3;

<sup>1</sup> Petr. 1:3. <sup>b</sup> 2 Tim. 1:9. <sup>c</sup> Kol. 1:22. <sup>d</sup> Roem 8:29. <sup>e</sup> Mat. 3:17; Kol. 1:13. <sup>f</sup> Kol. 1:14; Ibr. 9:12. <sup>g</sup> p. 2:7. <sup>h</sup> p. 3:9. <sup>i</sup> Gal. 4:4. <sup>j</sup> Kol. 1:20. <sup>k</sup> Roem 8:28, 29. <sup>l</sup> 2 Kor. 6:7. <sup>m</sup> 2 Kor. 1:22. <sup>n</sup> 2 Kor. 5:5. <sup>o</sup> 1 Petr. 2:9.

15 Koe sabab kitoe, " sapedah kaoela geus ngadenge hal kapertjajaan maraneh ka Goesti Jesoes, sarta kanjaahan maraneh ka sakabeh djalma saroetji, <sup>a</sup> kaoela <sup>b</sup> teu pétot-pétot moedji soekertoina sabab maraneh, sarta ingéet bae ka maraneh teh dina sadjeroning panénda  
 16 <sup>c</sup> 17 kaoela: 'soepaja Allah Goesti oerang Jesoes Kristoes, Rama sagala kamoeljaan, moegi-moegi ka maraneh maparin <sup>c</sup> Roh kapintéran sarta pangebrehan, pi-  
 18 keun nganjahokeun ka salira andjeunna; 'sing ditjaängkeun mata hate maraneh, soepaja maraneh pada nganjahokeun ka pangarép-ngarép pangnjaoerna, djeung kana kasoegehaning kamoeljaan warisa-  
 19 nana di djalma saroetji; 'kitoe deui kana langkoeng-langkoeng gëdening kawasa andjeunna moenggoeh ka oerang noe përtjaja, toemoet sakoemaha <sup>d</sup> matihing  
 20 kabédasan kawasana, 'noe koe andjeunna geus didamél ka Kristoes, koe ditanghikeunana ti noe maraot teja. Sarta <sup>e</sup> geus dilinggihkeun di tengéneun an-  
 21 djeunna di djero sawarga, 'langkoeng poendjoel <sup>f</sup> ti sakabeh pangkat-pangkat, djeung noe pada moerba, sarta noe pada kawasa, djeung para gegéden, kitoe deui sakabeh ngaran anoe diséboet, lain noe di ijeu doenya bae, malah noe di aherat  
 22 oge; 'sarta <sup>g</sup> saniskara geus ditaloek-  
 23 keun dina handapeun dampalna, djeung dipasihkeun ka garedja <sup>h</sup> djadi sirahna, djoengdjoenan saniskara.' Ari moenggoeh garedja teh <sup>i</sup> salirana, kapépékaining

eta, noe mëpëkan sakabeh di djero sadaja. <sup>a</sup> Roem 1:8; Kol. 1:4. <sup>b</sup> Roem 1:9; Pil. 1:3; Kol. 1:9. <sup>c</sup> 1 Kor. 2:10. <sup>d</sup> p. 3:7, 20. <sup>e</sup> Djab. 110:1; 1 Petr. 3:22. <sup>f</sup> Kol. 2:10. <sup>g</sup> Djab. 8:7. <sup>h</sup> Kol. 1:18. <sup>i</sup> 1 Kor. 12:27.

## PASAL 2.

Sarta maraneh pon kitoe keneh koe Allah geus pada dihiroepkeun; <sup>a</sup> ari tadi mah maraneh teh paeh koe kasa-  
 2 lahan reudjeung dosa. 'Nja <sup>b</sup> di djero eta maraneh bareto loemampah teh, noeroet djaman ijeu doenya, noeroet <sup>c</sup> kapalana noe pada moerba di awangawang, nja soekma noe ajeunna migawe di djero hate sakoer <sup>d</sup> anak kabahaan.  
 3 'Oerang ge sakabeh <sup>e</sup> tadina kaäsoep eta, loemampah teh pada ngadjoedjoer napsoe daging oerang, ngalampahkeun karép daging sarta pikir; djeung oerang pada bakat <sup>f</sup> anak bëbëndoe, saroewa  
 4 djeung anoe sedjen. 'Tatapi Allah, anoe langkoeng soegih kawélasanana, koe doe-  
 5 anggo miasih ka oerang, 'keur oerang paeh koe kasalahan teja, ngahiroepkeun oerang <sup>g</sup> rendjeung Kristoes, (maraneh  
 6 pangsalamét teh koe sih-koernija;) 'sarta geus ngahoedangkeun oerang reudjenng, kitoe deui geus ngadjioekkeun oerang reudjeung <sup>h</sup> di djero sawarga, baréng  
 7 djeung Kristoes Jesoes. 'Soepaja andjeunna di djaman mëngke ngaboek-  
 8 tikeun <sup>i</sup> kasoegehan sih-koernijana noe kalangkoeng gëde, nja eta koe kamoe-  
 9 rahanana ka oerang di djero Kristoes  
 10 Jesoes. 'Karana maraneh pangsalamét teh <sup>j</sup> koe sih-koernija, lantaran kapertjajaan; ari eta teh lain ti diri maraneh,  
 11 estoena mah pasihan Allah; 'lain koe panggawe, <sup>k</sup> soepaja djalma oelah aja noe moedji maneh. 'Karana oerang teh dadamélan Allah; <sup>l</sup> di djero Kristoes Jesoes geus pada didjadikeun baris milampah panggawe hade, anoe koe Allah gens ditjawiskeun keur pilampahkeunneun oerang. <sup>a</sup> Kol. 2:13. <sup>b</sup> Tit. 3:3. <sup>c</sup> 2 Kor. 4:4;  
 12 p. 6:12. <sup>d</sup> p. 5:6. <sup>e</sup> Kol. 3:7. <sup>f</sup> Roem 8:7, 8. <sup>g</sup> Kol. 2:12, 13. <sup>h</sup> Pil. 3:20. <sup>i</sup> p. 1:7. <sup>j</sup> Gal. 2:16;  
 13 Tit. 3:5. <sup>k</sup> 1 Kor. 1:29. <sup>l</sup> p. 4:24; Tit. 2:14;  
 14 Ibr. 13:21.  
 11 Koe sabab eta, sing pada ingétkéun, ari maraneh, <sup>a</sup> noe tadina oerang kapir moenggoeh dina daging teh, sarta dibasakeun koeloep koe noe kasëboot

disoennatan dina daging, noe dipigawe koe  
 12 leungeun, <sup>a</sup> 'nja maraneh teh mangsa harita tanpa Kristoes, <sup>b</sup> pisah djeung kapiroemian Israil, semah moenggoeh ka pérdjangdjian pasoeajaän, <sup>c</sup> teu boga pangarép-ngarép, sarta <sup>d</sup> tanpa Allah  
 13 di doenya teh. 'Dëmi ajeunna, rehna di djero Kristoes Jesoes, maraneh, noe tadi  
 14 gétih Kristoes. 'Karana Kristoes teh <sup>e</sup>  
 'nja karoentoetan oerang, noe geus ngahidjikeun eta noe doewa teja, sarta geus ngabongkar bilik tembok panghalangan,  
 15 nja hal moemoesohan teja; 'rehna dina daging andjeunna geus ngaleungitkeun  
<sup>f</sup> hoekoem parentah noe eusina roekoenoekon teja; soepaja koe andjeunna eta noe doewa teh di djero salirana didjadi-  
 16 keun hidji manoesa anjar, nja koe ngadamlé karontoetan; 'sarta soepaja eta noe doewa teh koe andjeunna dirapih-  
 17 keun dina eta. 'Ana geus kitoe soemping,  
<sup>g</sup> ngembarkeun karoentoetan dina Indjil, nja ka maraneh noe djaoeh, sarta  
 18 ka eta noe deukeut teja. 'Karana koe lantaran andjeunna oerang doewanana teh <sup>h</sup> geus boga djalan keur ngadeuheus  
 19 ka Rama, koe Roh hidji. 'Djadi koe sabab eta maraneh teh geus lain semah, sarta lain djalma madjik, <sup>i</sup> énjana mah  
 20 sarta priboomi djeung noe saroetji, sarta djalma eusi-gédong Allah; 'geus pada diadékgeun <sup>j</sup> dina padémen beunang para rasoel sarta para nabi; ari noe djadi batoe-djoeroe mah Jesoes Kris-  
 21 toes koe andjeun. 'Nja dina eta teh <sup>k</sup> sagédong kabeh, geus ditérap-térapkeun sarta rapat, seug ngadjangkoengen, djadi  
 22 kabah soetji damélan Goesti. 'Sarta dina eta teh maraneh ge kitoe keneh <sup>l</sup> pada diadékgeun, djadi gédong linggihaneun Allah lantaran Roh. <sup>a</sup> 1 Kor. 12 : 2. <sup>b</sup> Roem 9 : 4.  
<sup>c</sup> 1 Tes. 4 : 13. <sup>d</sup> p. 4 : 18. <sup>e</sup> Kol. 1 : 20. <sup>f</sup> Kol. 2 : 14.  
<sup>g</sup> Jés. 57 : 19; Lal. 2 : 39. <sup>h</sup> Roem 5 : 2; p. 3 : 12.  
<sup>i</sup> p. 3 : 6. <sup>j</sup> Jés. 28 : 16; Mat. 21 : 42; 1 Kor. 3 : 9.  
<sup>k</sup> 2 Kor. 6 : 16; p. 4 : 16. <sup>l</sup> 1 Petr. 2 : 5.

### PASAL 3.

Kitee sababna noe matak kaoela Pa-  
<sup>a</sup> koeloes <sup>a</sup> babandan Kristoes Jesoes  
 2 keur maraneh oerang kapir. 'Soegan maraneh geus ngadenge <sup>b</sup> hal atoeran

sih-koernija Allah, anoe dipasihkeun ka  
 3 kaoela keur ka maraneh; 'jen kaoela koe lantaran <sup>c</sup> wahjoe dipaparin njaho ka rasijah teja, sakoemaha noe koe kaoela geus ditjatoerkeun di loehoer, pon-  
 4 dok bae; 'ana maratja eta teh, maraneh bisa njaho kana pangarti kaoela moeng-  
 5 goeh dina rasijah Kristoes, 'anoe keur djaman ka toekang-toekang hanteu di-  
 njahokeun ka anak manoesa, sakoemaha eta teja mangsa ajeunna geus diébreh-  
 6 keun ka para rasoel sarta ka <sup>d</sup> para nabi andjeunna noe saroetji, koe Roh:  
<sup>e</sup> 'nja eta jen oerang kapir teh sasama ahli waris, sarta batoe sabadan, kitoe  
 7 deui sasama ngamilik pérdjangdjian di djero Kristoes, koe lantaran Indjil. 'Ari  
<sup>f</sup> kaoela teh geus djadi abdi eta Indjil, tina pasihan koernija Allah, noe dipaparkeun ka kaoela bawaning tina <sup>g</sup>  
<sup>h</sup> kamatihan kawasana. 'Nja kaoela, <sup>i</sup> panghina-hinana moenggoeh di djalma saroetji, anoe dipaparin jen sih-koernija teja, ngoewarkeun ka oerang kapir kaoegihan Kristoes, noe teu beunang dikira-kira; 'sarta <sup>h</sup> njaängkeun ka sakabeh, masingna pada ngaharti kana hal atoeran rasijah, <sup>i</sup> noe ti babaheula pisan boeni di sadjéroning Allah, noe geus ngadjadikane saniskara, <sup>j</sup> lantaranana Jesoes Kristoes. 'Soepaja <sup>k</sup> ajeuna koe garedja sawarna-warmaning kaoeni-  
 10 ngaän Allah dinjahokeun ka pangkat-pangkat sarta para kawasa di sawarga,  
<sup>l</sup> noeroetkeun pikërsaeun ti kalanggengan, anoe koe andjeunna geus ditangtoskeun di djero Kristoes Jesoes, Goesti  
<sup>m</sup> oerang; 'anoe djadi lantaran <sup>n</sup> oerang teh boga kaloedeungan, djeung boga djalan keur ngadeuheus sarta këndé, koe kapértjajaän ka andjeunna. 'Koe  
<sup>o</sup> sabab eta, panéda kaoela, moegi oelah djadi leutik hate dina kasokéran kaoela <sup>p</sup> keur maraneh; karana eta teh matak moelja ka maraneh. <sup>a</sup> p. 4 : 1;  
<sup>q</sup> Pil. 1 : 7; 2 Tim. 1 : 8. <sup>b</sup> Gal. 2 : 7, 9. <sup>c</sup> Gal. 1 : 12.  
<sup>d</sup> p. 2 : 20; 4 : 11. <sup>e</sup> Roem 15 : 16. <sup>f</sup> p. 1 : 19.  
<sup>g</sup> 1 Kor. 15 : 9. <sup>h</sup> Lal. 26 : 18. <sup>i</sup> Kol. 1 : 26.  
<sup>j</sup> Joh. 1 : 3; Kol. 1 : 16. <sup>k</sup> 1 Petr. 1 : 12. <sup>l</sup> p. 2 : 18;  
<sup>m</sup> Ibr. 4 : 16; 10 : 19. <sup>n</sup> Kol. 1 : 24.

14 Kitoe sababna noe matak kaoela ngadékoekeun toeer kaoela ka pajoeuneun  
<sup>a</sup> Rama Goesti oerang Jesoes Kristoes;  
<sup>b</sup> 'nja ti eta sagala bangsa pada katélah djénëngan, boh anoe di sawarga, boh

- 16 anoe di boemi; 'noe disoehoenkeun, moegi-moegi maraneh dipaparin, sakoemaha kasoegihan kamoeljaänana, <sup>b</sup> sing pada dibëdaskeun nja kakoewatan koe Roh andjeunna, moenggoehing di batin ma-
- 17 raneh; 'soepaja Kristoes teh koe lantaran kapërtjajaän linggih di djëro hate maraneh, sarta maraneh <sup>c</sup> pada boga akar djeung padëmen dina kaäsihan;
- 18 'sangkan maraneh pada bisa ngahartikeun pisan, barëng djeung djalma saroetji sakabeh, <sup>d</sup> kana lëgana, djeung pandjangna, djeung djërona, djeung loe-
- 19 hoerna, 'sarta nganjahokeun kana kaäsihan Kristoes, noe ngoengkoelan sa-gala kanjaho, soepaja maraneh pada dipinoehan tépi kana soegri kapinoehan Allah. <sup>a p. 1:3. b p. 6:10.</sup>
- <sup>e Kol. 2:7. d Aj. 11:7-9.</sup>
- 20 Dëmi <sup>a</sup> anoe ijasa ngadamel kalangkoeng-langkoeng pisan ngoengkoelan ti batan sakabeh anoe djadi panëda atawa noe djadi pikir oerang, noemoetkeun sakoemaha <sup>b</sup> kawasa noe ngadamel di 21 djëro oerang, <sup>'nja eta <sup>c</sup> noe koedoe di-baktian kamoeljaän di garedja, noe di djëro Kristoes Jesoes, sing toeroen-toe-moeroen, langgëng salalawasna! Amin.</sup>
- <sup>a Roem 16:25. b p. 1:19. c Roem 11:36; Pil. 4:20.</sup>

#### PASAL 4.

Pedah kitoe, kaoela <sup>a</sup> noe djadi båbandan tina sabab Goesti teja, mitoetoer ka maraneh: reh maraneh geus pada disaoer, <sup>b</sup> loemampah teh sing sakoemaha pipantseunana kana pangnjaoerna; <sup>'nja eta <sup>c</sup> make sagala karëndahan, djeung kasarehan, sarta make kabaran, pada silih-sabaran dina kanjaa-han; <sup>d</sup> bari pada sing sarëgp nëtëpkueun <sup>e</sup> katoenggalaning Roh, koe talining ka-roentoetan. 'Nja <sup>f</sup> hidji badan sarta hidji Roh, sakoemaha maraneh disaoer teh kitoe keneh kana hidji bae pangarëp-pangarëpna pangnjaoer ka maraneh teja. <sup>5</sup> 'Hidji <sup>f</sup> Goesti, hidji kapërtjajaän, hidji <sup>6</sup> pangbanjoe; <sup>7</sup> hidji Allah sarta Rama sakabeh, anoe linggih loehoereun sakabeh, sarta koe sakabeh, djeung di djëro <sup>8</sup> sakabeh. Tatapi <sup>9</sup> oerang masing-masing pada dipaparin sil-koernija teh koemaha <sup>10</sup> bae takëran pasihan Kristoes. 'Koe sabab eta aja lahiran kijeu: <sup>h</sup> Andjeunna geus moenggah ka loehoer, njandak bo-</sup>

jongan, sarta geus maparinkeun pasihan <sup>i</sup> ka manoesa. 'Ari pilahir eta teh, jen andjeunna geus moenggah teja, naon hartina, lijan ti geus loengsoer heula ka <sup>i</sup> ènggon panghandapna di boemi? <sup>10</sup> 'Anoe geus loengsoer teja, nja eta keneh <sup>j</sup> noe geus moenggah ka loehoereun <sup>k</sup> sakabeh langit, soepaja minoehan sa-niskara. 'Sarta nja eta pisan <sup>l</sup> noe geus maparinkeun sawareh djadi rasoel, sawareh djadi nabi, sawareh djadi djoeroe-indjil, sawareh djadi pangangon sarta <sup>12</sup> goeroe; 'keur njampoernakeun djalma saroetji, pikeun pagawean njangkingan, <sup>m</sup> pikeun ngadëgkeun saliraning Kris-toes; <sup>n</sup> 'tëpi ka oerang sakabeh teh <sup>o</sup> pada datang kana katoenggalaning kapërtjajaän sarta kanjaho ka Poetra Allah, datang ka djadi djalma pasagi, datang ka oekoeran kaägëngan sakapinoehaning <sup>14</sup> Kristoes. 'Soepaja oerang <sup>p</sup> oelah masih boedak bae, tjara ombak dikoetjlakketjlok, <sup>q</sup> kabawa koe sagala angin pi-woeroek, koe litjikna djalma, koe ka-djoelang baris akal mawa sasab. 'Nja oerang teh sing pada ngestokenn ka-jaktian kalawan njaäh, sangkan pada singsarwa ngagëdean dina eta <sup>r</sup> noe <sup>16</sup> djadi sirah teja, tégësna Kristoes. 'Ti eta teh badan sakoedjoer, <sup>s</sup> geus dirand-djing-randjingkeun djeung dirapët-rapët-keun koe saniskara boeboekoean pa-ngantet, tina bawaning migawena hidji-hidji anggahota satakér-satakérna, tinë-kan ngagëdeanana badan teh, pikeun ngadëgkeun maneh dina kanjaäh.

<sup>a p. 3:1; 6:20. b Kol. 1:10; 1 Tes. 2:12. c Kol. 3:12. d Roem 12:16; Kol. 3:14. e Roem 12:5. f 1 Kor. 8:5, 6; 1 Tim. 2:5. g Roem 12:6; 1 Petr. 4:10. h Djaj. 68:19. i Jeph. 32:18, 24. j Joh. 3:13. k 1 Radj. 8:27. l 1 Kor. 12:28. m 1 Kor. 12:27. n p. 3:19. o 1 Kor. 14:20. p Kol. 2:8. q p. 5:23. r p. 2:21; Kol. 2:19.</sup>

- 17 Koe sabab eta, kaoela mitjatoer sarta ngomat-ngomatan di djëro Goesti, maraneh poma oelah loemampah keneh <sup>a</sup> tjara bangsa kapir loemampah noeroet <sup>18</sup> kasija-sijaän pikir. 'Eta teh pada poëk akalna, <sup>b</sup> djaoeoh ti hiroeping Allah, tina bawaning kabodoan noe aja di djëro dirina, tina bawaning kateuanas hatena. <sup>19</sup> Pedah leungit pangrasana, <sup>c</sup> noe matak geus pada njerahkeun maneh kana ka-latjoeran, baris migawe sagala roepa <sup>20</sup> kanadjisan sarta djeung djodjoh. 'Tatapi maraneh mah <sup>d</sup> diwoeroek Kristoes teh

21 lain kitoe; 'kitoe soteh moen maraneh  
geus ngadenge ka andjeunna, sarta geus  
diwoeroek koe andjeunna, sakoe maha  
kajaktian anoe aja di djéro Jesoes teja:  
22 'nja eta <sup>a</sup> maraneh koedoe mitjeun lampah bareto, nja kamanoesaān heubeul teja, noe diroeksak koe sagala napsoe  
23 gogoda; 'djeung maraneh <sup>f</sup> koedoe dianjarkeun moenggoeh dina soekmaning  
24 pikir maraneh, 'sarta <sup>g</sup> make kamanoesaān anjar, anoe didjadikeunana ngala ka Allah, watéknab kabénérana sarta kasoetjian noe sajakti. <sup>a</sup> Roem 1: 21; <sup>b</sup> Petr. 1: 18.  
<sup>b</sup> p. 2: 12; <sup>c</sup> Tes. 4: 5. <sup>c</sup> Roem 1: 24. <sup>d</sup> Tit. 2: 11, 12.  
<sup>e</sup> Kol. 3: 8. <sup>f</sup> Roem 12: 2. <sup>g</sup> Kol. 3: 10.

25 Koe sabab eta, geura pada mitjeun bohong, <sup>a</sup> koedoe ngomong noe sajakti, oenggal-oenggal djalma djeung kantjana; <sup>b</sup> karana oerang djadi anggahota batoer  
26 pada batoer. 'Moen <sup>c</sup> maraneh ambék, oelah koengsi matak dosa; ambék maraneh oelah kasédk koe soeroepna pa-  
27 non-poë; 'sarta <sup>d</sup> oelah rek ngénggon-  
28 keun Iblis. 'Ari noe tadina maling, poma oelah maling deui, <sup>e</sup> anggoer makaja, migawe pagawean hade koe leungeun, soepaja boga pikeun toetoeloeng ka noe  
29 boetoeh. 'Soengoet maraneh <sup>f</sup> oelah ngabidjilkeun omong tjawokah; nja koedoe ngabidjilkeun teh <sup>g</sup> anoe hade pikeun ngadékgkeun përtjaja koemaha mistina bae, soepaja ngadatangkeun bérkaka ka  
30 noe ngadene. 'Djeung <sup>h</sup> oelah migawe noe matak ngérik Roh Allah noe soetji; nja eta <sup>i</sup> noe geus dianggo ngéjtjap ka maraneh keur baris poéan dileupaskeun.  
31 'Saniskara panas-atí, djeung poendoeng, djeung ambék, djeung hahaok, djeung ngagogoreng, <sup>j</sup> sing didjaoehkeun ti maraneh, djeung sagala bae kagorengan.  
32 'Nja <sup>k</sup> moedoe silih-pikawélas djeung silih-pikawatir, sarta djeung silih-hampoera, saperti Allah ge di djéro Kristoës  
geus ngahampoera ka maraneh.

<sup>a</sup> Djak. 8: 16; Kol. 3: 9. <sup>b</sup> 1 Kor. 12: 27. <sup>c</sup> Djab. 4: 5;  
Jak. 1: 19, 20. <sup>d</sup> Jak. 4: 7. <sup>e</sup> 1 Tes. 4: 11. <sup>f</sup> Mat.  
12: 36; p. 5: 4. <sup>g</sup> Roem 14: 19; Kol. 4: 6. <sup>h</sup> Jes.  
63: 10. <sup>i</sup> p. 1: 13. <sup>j</sup> Kol. 3: 8; 1 Petr. 2: 1.  
<sup>k</sup> Kol. 3: 12, 13.

### PASAL 5.

Koe sabab eta, <sup>a</sup> maraneh sing niroe  
K-ka Allah, sapedah maraneh poetra  
2 kaásih; 'sarta <sup>b</sup> loemampah teh koedoe  
djeung kanjaáhan, saperti <sup>c</sup> Kristoës ge

miasih ka oerang, sarta geus njérahkeun andjeun keur pimangpaäteun oerang,  
<sup>d</sup> ngadjadi pangabakti rendjeung koerban, djadi <sup>e</sup> aámbeuan anoe seungit bade ka Allah. 'Ari <sup>f</sup> djinah, djeung saniskara kanadjisan, atawa kapéréjtjan, oelah moen aja di tengah maraneh, diséboet oge oelah; nja eta teh përlöe pisan di 4 djalma saroetji; 'kitoe keneh kanistaän, atawa <sup>g</sup> ngomong tjémplang-tjémploeng djeung banjol, eta teh teu pantés; noe 5 pantés mah moedji soekoer. 'Karana maraneh geus pada njaho, ari djalma djinah, atawa noe nadjis, atawa noe përéjtji (noe sasat <sup>h</sup> njémbah ka brahala) <sup>i</sup> teu boga warisan dina karadaän Kristoës sarta Allah. 'Poma-poma maraneh <sup>j</sup> oelah koengsi kagéndam koe djalma make omongan gapong; karana lampah kitoe teh ngadatangkeun bëbëndoening Allah ka sakoer <sup>k</sup> anak kabahaän. 'Manana oelah rek babatoeran 8 djeung djalma kitoe. 'Karana maraneh <sup>l</sup> tadin teh poék, dëmi ajeuna mah pada tjaäng koe Goesti: nja loemampah 9 teh sing sakoe maha anak tjaäng; '(karana <sup>m</sup> boewah tjaäng teh nja eta saniskara kahadean, djeung kabénérana, 10 sarta kajaktian;) 'sarta <sup>n</sup> koedoe pada ngararasakeun naon noe pikamanahen 11 koe Goesti. 'Djeung <sup>o</sup> oelah biloek kana pagawean poék, noe taja hasilma; anggoer leuwih hade tjawad. 'Karana noe dipigawe ririkipan koe eta teh, diomong- 13 keun oge geus nista. 'Tatapi eta sakabeh lampah teh, <sup>p</sup> ana geus ditjawad koe tjaäng, katara; karana sakoer anoe beh 14 katara mah nja tjaäng. 'Koe sabab eta aja pangandika kijeu: Geura njaring, eh maneh anoe heës! geura hoedang ti noe paraeh, sarta Kristoës bakal njáangka maneh! <sup>a</sup> Mat. 5: 48; Lock. 6: 36. <sup>b</sup> p. 4: 1, 2. <sup>c</sup> Gal. 2: 20. <sup>d</sup> Ibr. 9: 14. <sup>e</sup> 3 Moesa 5: 2. <sup>f</sup> Kol. 3: 5. <sup>g</sup> p. 4: 29. <sup>h</sup> Mat. 6: 24. <sup>i</sup> 1 Kor. 6: 10. <sup>j</sup> 1 Kor. 15: 33; p. 4: 14. <sup>k</sup> p. 2: 2. <sup>l</sup> p. 2: 11. <sup>m</sup> 4: 18; 1 Tes. 5: 5. <sup>n</sup> m Gal. 5: 22. <sup>o</sup> Roem 12: 2. <sup>p</sup> Roem 13: 12; 2 Kor. 6: 14. <sup>q</sup> Joh. 3: 20, 21.

15 Koe sabab eta, masing pada ijatna; maraneh loemampah teh <sup>a</sup> koedoe make témah-wadi, oelah tjara noe boeroeng, <sup>b</sup> nja sing tjara noe pintér; 'sarta <sup>b</sup> djadidajikeun mangsa, sabab <sup>c</sup> poë teh go-  
16 reng. 'Manana maraneh <sup>d</sup> oelah rek bodo, nja koedoe pada ngahartikeun naon anoe  
17 djadi pangërsa Goesti. 'Djeung <sup>e</sup> oelah

rek mabok koe tji-anggoer, eta teh noengtoen kana kalatjoeran; bénérna mah pada sing djadi pinoeh koe Roh;  
 19 'sarta <sup>f</sup> sasaoeran teh djeung batoer koedoe make djaboer, djeung poepoe-djian, sarta njanjian rohani, djeung njani sarta moedji ka Goesti sadjero hate  
 20 maraneh; 'djeung <sup>g</sup> salawasna koedoe pada ngoetjap soekoer ka Allah Rama tina sabab saniskara, mawa djenengan  
 21 Goesti oerang Jesoes Kristoës, 'bari sing <sup>h</sup> silih-estu djeung batoer bawaning si-jeun koe Kristoës. <sup>a</sup> Mat. 10:16. <sup>b</sup> Kol. 4:5.  
<sup>c</sup> Am. 5:13. <sup>d</sup> Roem 12:2; 1 Kor. 14:20. <sup>e</sup> Sil. 20:1; 23:20; Looek. 21:34. <sup>f</sup> Kol. 3:16. <sup>g</sup> Kol. 3:17; 1 Tes. 5:18. <sup>h</sup> 1 Petr. 5:5.

22 Eh, <sup>a</sup> sakoer awewe! sing pada ngesto ka salaki maraneh, koemaha tjara ka  
 23 Goesti; 'karana <sup>b</sup> lalaki teh sirah awewe, saperti Kristoës ge <sup>c</sup> sirah garedja; sarta nja andjeunna teh Djoeroë-salamët sa-  
 24 litrana teja. 'Koe sabab eta, saperti ga-  
 redja ngesto ka Kristoës, nja kitoe keneh awewe koedoe pada ngesto ka salakina  
 25 dina sagala pérkara. 'Eh, <sup>d</sup> sakoer la-  
 laki! sing pada njaäh ka pamadjikan maraneh, saperti Kristoës ge miasih ka garedja, sarta geus njerahkeun andjeun  
 26 nja keur mangpaat eta; 'kërsana teh <sup>e</sup> rek disoetjikeun, sanggeus koe andjeunna dibérésihkeun koe tji-panjebor  
 27 teja baréng pangandika; 'soepaja ngadragragkeun garedja teh di pajoeneun salira andjeunna moelja, hanteu tjerong, atawa karédoet, atawa sapapadan; <sup>f</sup> nja soepaja soetji sarta taja  
 28 pikatjawadeunana. 'Nja kitoe keneh moenggoeh lalaki wadjib njaäh ka pamadjikan, satjara ka awakna sorangan. Tijap-tijap noe njaäh ka pamadjikan, eta  
 29 teh njaäh ka dirina. Karana salalawasna ge tara aja noe geuleuh ka awak sorangan; énjana mah dibajoean sarta digétenan, saperti Goesti ge ka garedja  
 30 kitoe keneh. 'Sabab <sup>g</sup> oerang teh anggahota salirana, asal ti daging andjeunna  
 31 sarta ti toelang andjeunna. 'Koe sabab eta, <sup>h</sup> djalma bakal ninggalkeun indoeng-bapana, toeloej ngarakétan ka pamadjikanana; ari eta doewananan bakal  
 32 djadi sadaging. 'Eta teh rasijah gëde; ari ditjatoerkeunana koe kaoela <sup>i</sup> nén-gégl ka Kristoës reudjeung garedjana.  
 33 'Sabalikna maraneh oge, oenggal-oeng-

gal djalma koedoe pada njaäh ka pamadjikan, sing sakoemaha ka awak soran-  
 gan; ari awewe mah masing sijeun koe salakina. <sup>a</sup> 1 Moesa 3:16; Kol. 3:18; 1 Petr. 3:1.

<sup>b</sup> 1 Kor. 11:3. <sup>c</sup> p. 1:22. <sup>d</sup> Kol. 3:19; 1 Petr. 3:7.

<sup>e</sup> Joh. 17:17, 19; Tit. 3:5; 1 Petr. 3:21. <sup>f</sup> Kol. 1:22.

<sup>g</sup> 1 Kor. 12:27. <sup>h</sup> 1 Moesa 2:24. <sup>i</sup> 2 Kor. 11:2.

## PASAL 6.

Eh, <sup>a</sup> sakoer baroedak! sing pada noe-roet ka indoeng-bapa maraneh di djero Goesti; karana lampah kitoe teh bénér. <sup>b</sup> Koedoe <sup>c</sup> masing hormat ka bapa sarta ka indoeng (nja eta timbalan pangheu-lana noe make pérdjangdjian); 'soepaja maneh djamoega, sarta pandjang oemoer <sup>d</sup> di boemi. 'Ari maraneh, eh <sup>e</sup> sakoer bapa! poma oelah njijeun piambékeun anak maraneh; bénérna mah koedoe dimoemoele kalawan pwoeroek sarta pangwarah ti Goesti. <sup>a</sup> Kol. 3:20.

<sup>b</sup> 2 Moesa 20:12. <sup>c</sup> Sil. 19:18, 19; Kol. 3:21.

5 Eh, <sup>a</sup> sakoer noe ngaboejang! sing pada noeroet ka djoeragan maraneh di lahir, moedoe djeung sijeun sarta ngagidir, kalawan langsarna hate maraneh, <sup>b</sup> sakoemaha ka Kristoës; 'oelah make ngawoela ngan hareupeun bae, tjara noe ngarah dipikarésp koe djalma; nja moedoe sakoemaha kawoelaning Kristoës, ngestoekeun pangërsa Allah téroes reudjeung hate; 'sarta ngawoela djeung satémenna, sakoemaha ka Goesti, lain <sup>c</sup> ka djalma; 'sapedah maraneh pada nja-ho, naon bae kahadean noe geus dipigawe koe oenggal-oenggal djalma, eta tangtoe pinampaeun gandjaranana ti Goesti, boh anoe koemawoela, boh anoe <sup>d</sup> mérduka. 'Ari maraneh, eh <sup>e</sup> sakoer djoeragan! koedoe pon kitoe keneh nja milampah ka boedjang, oelah make ngamang-ngamang, rehna pada njaho, jen Goesti itoe nja Goesti maraneh keneh linggih di sawarga, sarta <sup>f</sup> moenggoeh di andjeunna mah hanteu pisan pilik-kasih. <sup>a</sup> Kol. 3:22; Tit. 2:9; 1 Petr. 2:18.

<sup>b</sup> p. 5:22. <sup>c</sup> Kol. 4:1. <sup>d</sup> Roem 2:11.

10 Djeung deui, eh doeloer-doeloer ka-oela! sing pada djadi koewat di djero Goesti, sarta dina kabédasan kawasana.

11 'Pake koe maraneh <sup>a</sup> saléngképing pa-karang Allah, soepaja maraneh bisa tagéng ngalawan sagala akal kalitjikan

12 Iblis. 'Karana oerang pérang teh lain

djeung <sup>b</sup> daging sarta gëtih, énjana mah djeung <sup>c</sup> sakabeh pangkat-pangkat, djeung noe pada moerba, djeung noe pada njakrawati poëkna djaman ijeu, djeung kaoela soekma djaroeleg di 13 awang-awang. 'Koe sabab kitoe, geura tjokot saléngképing pakarang Allah, soepaja maraneh <sup>d</sup> koewat ngalawan dina mangsa poëan goreng, sarta ari geus ngalampahkeun saniskara teh, tagën. 14 'Manana sing tégér nangtoeng, <sup>e</sup> tjangkeng maraneh disaboek koe kajaktian, djeung dibadjoe-kère koe kabénérhan; 15 'djeung soekoe disapatoean koe samak-16 tana Indjil kasénangan. 'Toeroeg-toeroeg tjokot <sup>f</sup> kéképing kapértjaäan, nja koe eta maraneh bisa mareumkemu sakabeh 17 djamparing senneu si goreng teja. 'Sarta tjokot <sup>g</sup> balakoetak kasalamétan, djeung <sup>h</sup> pédanging Roh, tégésna pangandika 18 Allah. 'Djeung <sup>i</sup> salalawasna koedoe nénédha koe Roh, kalawan saniskara panéda reudjeung panjambat, sarta baréngan koe njaring noe teu pégit-pégit, bari mangnjabatkeun sadajana djalma sa-19 roetji; 'kitoe deui ka diri kaoela, <sup>j</sup> soepaja kaoela moegi dipaparin pangandika dina ngangah soengoet kaoela, baris kaoela djeung kaloedeungan ngoewar-

20 keun <sup>k</sup> rasijah Indjil; 'nja tina sabab eta teh kaoela piwarangan <sup>l</sup> njandang rante; soepaja kaoela bisa njatoerkeun eta djeung kaloedeungan, sakoemaha mis-tina kaoela njatoerkeun. <sup>a</sup> 2 Kor. 10:4.

<sup>b</sup> Mat. 16:17. <sup>c</sup> p. 2:2. <sup>d</sup> 1 Petr. 5:8, 9. <sup>e</sup> Jés. 59:17.

<sup>f</sup> 1 Petr. 5:9. <sup>g</sup> Jés. 59:17; 1 Tes. 5:8. <sup>h</sup> Ibr. 4:12.

<sup>i</sup> Kol. 4:2, 3. <sup>j</sup> Lal. 4:29; 2 Tes. 3:1. <sup>k</sup> p. 3:4, 9.

<sup>l</sup> p. 3:1; 2 Tim. 1:16.

21 Djenng <sup>a</sup> soepaja maraneh ge pada njaho kana hal pérkara kaoela, sarta kana lalampahan kaoela, saniskarana mëngke ka maraneh ditjaritakenn koe <sup>b</sup> Tibikoes, doeloer kaäsih sarta sarat 22 satoehoe di djéro Goesti. 'Eta <sup>c</sup> koe kaoela geus dititah ka maraneh, kitoe anoe dipambrih, soepaja maraneh pada njaho kana hal pétana kaoela, djeung soepaja eta ngalilipoer kana hate maraneh.

<sup>a</sup> Kol. 4:7. <sup>b</sup> Lal. 20:4. <sup>c</sup> Kol. 4:8; 2 Tim. 4:12.

23 Moegi-moegi doeloer-doeloer <sup>a</sup> pada dipaparin kasénangan, djeung kanjaähan baréng kapértjaäan, ti Allah Rama, 24 sarta ti Goesti Jesoes Kristoes. 'Sihkoernija teh moegi-moegi njaréngan ka sadajana djalma noe njaäh ka Goesti oerang Jesoes Kristoes sarta teu bejak-bejak. Amin. <sup>a</sup> 1 Kor. 16:22, 23; Pil. 4:23.

## SÉRAT TI RASOEL PAOELOES KA OERANG PILIFI.

### PASAL 1.

Sérat kaoela Paoeloes djeung <sup>a</sup> Timosteoes, <sup>b</sup> abdi Jesoes Kristoes, doema-teng sadaja djalma saroetji di djéro Kristoes Jesoes, noe aja di <sup>c</sup> nagara Pilipi, sarta ka para pangoeroes reudjeung ka 2 para djoeroe-laden: 'moegi-moegi <sup>d</sup> maraneh pada dipaparin sih-koernija rendjeung kasénangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoes!

<sup>a</sup> 2 Kor. 1:1. <sup>b</sup> Roem 1:1. <sup>c</sup> Lal. 16:12. <sup>d</sup> Kol. 1:2.

<sup>3</sup> Kaoela <sup>a</sup> moedji soekoer ka Allah kaoela, saban-saban kaoela ras ingét ka

4 maraneh. 'Djeung salawasna dina sakabeh panéda kaoela, teu loewang mang-néda keun maraneh sakabeh sarta kaboe-5 ngahan, 'tina sabab <sup>b</sup> katoenggalan maraneh teh djeung Indjil, <sup>c</sup> ti poë barangmimiti dongkap ka ajeuna; 'djenng bari nangtoekeun dina pikir kaoela, <sup>d</sup> ari noe mitembéjan ngadamél padamélan hade di djéro hate maraneh teja, tan-wande bakal marantoskeun eta dongkap 6 kana poëan Jesoes Kristoes. 'Nja pantés lëbah kaoela ngangkeuhkem kitoe ka maraneh sadaja, sabab <sup>e</sup> maraneh aja dina hate kaoela, ari dina kaoela <sup>f</sup> njan-

dang barogod, djeung dina kaoela manglawankeun sarta ngajakinkeun Indjil, maraneh tehi sakabeh pada miloe ngagaän sih-koernija djeung kaoela. 'Karana <sup>a</sup> Allah tehi saksi kaoela, jen kaoela hajang pisan papanggih djeung maraneh sakabeh kalawan tjtirës Jesoes Kristoës. 'Sarta ijeu noe koe kaoela disoe-hoenkeun teh, nja kanjaähan maraneh moegi mingkin tambah deui tambah deui moenggoeh dina kanjaho sarta dina sa-niskara pangrasa; 'soepaja maraneh <sup>b</sup> bisa njoba-njoha naon noe hade, naon noe goreng; <sup>c</sup> sangkan maraneh sadjati, euweuh noe matak tatadjongan baris dina poëan Kristoës; 'pinooch koe <sup>d</sup> boewah kabënenran, noe koe lantaran Jesoes Kristoës matak ngadjadikéun kamoeljaän reudjeung poedji bade ka Allah.

<sup>a</sup> Roem 1 : 8; 1 Kor. 1 : 4, b 1 Joh. 1 : 3, 7. c Kol. 1 : 6.  
<sup>d</sup> 1 Kor. 1 : 6—8. e 2 Kor. 7 : 3. f Ep. 3 : 1; 4 : 1;  
 Kol. 4 : 18. g Roem 1 : 9. h Roem 2 : 18; 12 : 1, 2.  
 i p. 2 : 15; Kol. 1 : 22. j Ep. 5 : 9.

12 Djeung deui, eh doeloer-doeloer! kaoela mere njaho ka maraneh, ari noe kasorangkeun ka kaoela teh, eta geus leuwih pisan nja matak madjoekéun Indjil; 'datang ka barogod kaoela geus katara jen tina sabab Kristoës, di sagé-dong pangadilan djeung ka sakabeh lijan ti dinja; 'sarta ari doeloer-doeloer di djero Goesti teh, anoe reja mah kakëndëlan koe barogod kaoela, noe matak tambah kawaniianana njatoerkeun pangandika djaoeh kana sjeun. 'Nja aja oge sawareh ngoewarkeun Kristoës teh koe bawaning dëngki sarta hajang paseja, tatapi sawareh deui mah ngoewar-keunana koe bawaning soeka. 'Ari itoe pangoewarkeuna Kristoës teh tina hajang paseja, <sup>a</sup> hanteu bërsih; panjanana ngawoewohkeun kasoekëran kana bagrogod kaoela; 'tatapi ari eta mah tina kanjaähan, pedah njarahoëun jen kaoela teh dibakoekéun manglawankeun Indjil. 18 'Djadi ajeuna koemaha? Parandene kitoe ge, boh dipake paminding, boh djeung saënya-ënjana, da geuning Kristoës keneh bae anoe diowarkeun teh; nja eta koe kaoela dipake boengah, sarta bakal dipake boengah bae. 'Karana kaoela njaho, jen eta teh kadjadjananana tangtoe matak salamët kaoela, <sup>b</sup> koe bërkah panëda maraneh sarta koe pitoeloeng Roh

20 Jesoes Kristoës; 'nja sakoemaha noe dipakahajang sarta <sup>c</sup> diarëp-arëp koe kaoela, jen kaoela teh dina saniskara oge moal kawiwirangan; satëgënsa mah djeung sakoer kaloedeungan, koemaha adat sasari, nja kitoe keneh ajeuna, Kristoës teh bakal kaägoengkeun dina awak kaoela, boh koe hiroep kaoela, boh koe paeh kaoela. 'Karana <sup>d</sup> hiroep kaoela teh Kristoës, sarta paeh teh kaoentoe-22 ngan kaoela. 'Tatapi lamoen hiroep di djero daging teh matak kaoela aja, <sup>e</sup> boewah pagawean, sarta mana noe dek di-pilih, eta kaoela alim teuing. 'Sabab kaoela disëdékkeun koe doewa përkara: <sup>f</sup> aja hajang ninggal, sarta reureudjeungan djeung Kristoës; karana eta teh 24 leuwih hade katjida. 'Tatapi ari têtëp di djero daging mah, eta leuwih përlöe 25 tina sabab maraneh. 'Sarta tina bawanning pangandël kitoe, kaoela njaho <sup>g</sup> jen kaoela teh bakal têtëp, sarta têtëp reureudjeungan djeung maraneh sakabeh, nja baris pimadjoeëun maraneh sarta 26 baris kaboengahaning kapërtjajaän; 'soepaja sing leuwih pisan pamoedji maraneh teh di djero Kristoës Jesoes koe karana kaoela, tina sabab kaoela datang 27 deui ka maraneh. 'Ngan <sup>h</sup> maraneh loemampah teh moedoe sing sakoemaha pipantëseunana kana Indjil Kristoës; soepaja, boh kaoela datang sarta tëpoeng djeung maraneh, boh keur djaoeh, kaoela ngadenge hal maraneh, jen maraneh teh pada tégér <sup>i</sup> toenggal saroh, sarta pada sapikir <sup>j</sup> ngabantoe mangmérangkeun kapërtjajaän kana Indjil, 28 'djeung <sup>k</sup> teu pisan gimir koe noe ngamoësoeh; eta teh alamat karoësakan ka itoe, ari moenggoeh ka maraneh mah alamat kasalamëtan, sarta kitoe 29 teh ti Allah. 'Karana maraneh geus pada dipasihan koernija tina sabab Kristoës, <sup>l</sup> lain woengkoel përtjaja bae ka Kristoës teh, malah djeung njandaug sang-30 sara tina sabab andjeunna; 'da maraneh përang saroewa bae, sakoemaha noe koe maraneh bareto katendjo di kaoela, sarta ajeuna kadenge ti kaoela.

<sup>a</sup> 2 Kor. 2 : 17. b 2 Kor. 1 : 11. c Roem 5 : 5.  
<sup>d</sup> Roem 14 : 7, 8; Gal. 2 : 20. e p. 4 : 17. f 2 Kor. 5 : 8.  
<sup>g</sup> p. 2 : 24. h Kol. 1 : 10. i Lal. 4 : 32; p. 2 : 2.  
<sup>j</sup> Roem 15 : 30; Joed. 3. k 1 Petr. 3 : 14. l Lal. 5 : 41;  
 Roem 5 : 3.

## PASAL 2.

Ari ajeuna, moen aja panglilipoer di djéro Kristoes, moen aja pangoepahing kanjaāhan, moen aja <sup>a</sup> katoenggalan Roh, moen aja karoenja sarta <sup>2</sup> wélasan: 'tjing, geura toetoegkeun kaboengahan kaoela, <sup>b</sup> nja moedoe masing samijoek, saroewa nja kanjaāhan, sapi-<sup>3</sup> kir djeung sapangrasa. 'Oelah milampah naon-naon koe tina hajang paseja, atawa <sup>c</sup> ngarah kahormatan gapong; bénérna mah koe karéndahan ati moedoe pada ngangkeuhkeun batoer poendjoel <sup>4</sup> ti batan diri sorangan. 'Oelah pada nolih <sup>d</sup> kangeunahan pribadi, nja moedoe pada nolih deui kangeunahan batoer. <sup>5</sup> Sabab maraneh <sup>e</sup> pangrasa teh moedoe sakoemaha pangraos Kristoes Jesoës. <sup>6</sup> Ari eta, <sup>f</sup> keur nganggo roepaan Allah, sami teh djeung Allah koe andjeun-<sup>7</sup> na hanteu dimanah ngarampog; 'nadjan kitoe seug ngeuwuhkeun andjeun, <sup>g</sup> ngalap roepa kawoela, djadi saroewa djeung <sup>8</sup> manoesa, 'sarta kapéndak sarimbag djeung manoesa. Andjeunna teh geus ngahandapkeun andjeun, <sup>h</sup> djadi anoit moenggah datang ka poepoes, nja <sup>9</sup> tang ka poepoes dina kai-dipalang. 'Tina sabab kitoe, <sup>i</sup> andjeunna koe Allah geus dilohoerkeun kalangkoeng pisan, sarta dipasihan djénéngan poendjoel ti sak-<sup>10</sup> beh ngaran, 'soepaja sakabeh toeoor, sakoer noe aja di sawarga, sarta noe aja di boemi, djeung noe aja di sahan-dapeun boemi, <sup>j</sup> pada darékoe, mawa <sup>11</sup> djénéngan Jesoës, 'djeung <sup>k</sup> soepaja sakabeh letah pada ngakoeken, jen Jesoës Kristoes teh Goesti, pikeun kamoeljaän Allah Rama. <sup>a</sup> 2 Kor. 13:13.  
<sup>b</sup> p. 1:27; 3:16. <sup>c</sup> Gal. 5:26. <sup>d</sup> 1 Kor. 10:24;  
<sup>13:5. e</sup> Joh. 13:15. <sup>f</sup> Kol. 1:15. <sup>g</sup> 2 Kor. 8:9;  
<sup>Ibr. 2:14, 17. h</sup> Mat. 26:39; Joh. 14:31; Ibr. 12:2. <sup>i</sup> Lal. 2:38; Ep. 1:21; Ibr. 1:4. <sup>j</sup> Roem 14:11. <sup>k</sup> Lal. 2:36; 10:36; 1 Kor. 8:6.

<sup>12</sup> Koe sabab eta, eh kaäsil kaoela! sa-perti maraneh salawasna <sup>a</sup> noeroet, oel-lah mangsa keur djonghok kaoela bae, soemawonna ajeuna keur kaoela djaoeh, koedoe pada njijeun kasalamétan diri maraneh kalawan sijeun sarta ngagidir. <sup>13</sup> Karana <sup>b</sup> nja Allah anoe ngadamel di djéro maraneh teh hajang sarta djeung prakna ngalampahkeun, tina sabab <sup>14</sup> soekaänana. 'Saniskara teh lampahkeun

<sup>c</sup> oolah djeung gégélendéng sarta ma-likkeun omong; 'soepaja maraneh <sup>d</sup> oe-lah aja tjawadeun, sarta sing bérésih, djadi poetra Allah, euweuh koetjiwana tjitjing teh di tengah <sup>e</sup> bangsa bengkok sarta tibalik pikir; ari di tengah eta teh maraneh ngagéntjlang saperti da-<sup>16</sup> mar di doenya; 'pada mintonkeun <sup>f</sup> pangandika kahiroepan, <sup>g</sup> keur pipamoe-djieun kaoela dina poëan Kristoes, jen kaoela <sup>h</sup> loemampah teh hanteu gaplah, kitoe deui digawe teh hanteu gaplah. <sup>17</sup> Tatapi sanadjan <sup>i</sup> kaoela datang ka di-djadikeun koerban inoeman ge, ditjitji-keun bari ngoerban sarta manghoeloean kapértjajaän maraneh, kaoela mah <sup>j</sup> boe-ngah, sarta miloe boengah djeung ma-<sup>18</sup> raneh sakabeh. 'Moenggoeh maraneh ge moedoe pada boengah tina sabab kitoe, sarta miloe boengah djeung kaoela.

<sup>a</sup> 2 Kor. 2:9. <sup>b</sup> 2 Kor. 3:5. <sup>c</sup> 1 Kor. 10:10.

<sup>d</sup> 1 Tim. 6:14. <sup>e</sup> Lal. 2:40; 1 Petr. 2:12. <sup>f</sup> Lal.

5:20. <sup>g</sup> 2 Kor. 1:14. <sup>h</sup> Gal. 2:2. <sup>i</sup> 2 Tim. 4:6.

<sup>j</sup> 2 Kor. 12:15.

<sup>19</sup> Sarta kaoela aja pangharépan di djéro Goesti Jesoës, moal lila ge <sup>a</sup> nitahan Timotees ka maraneh, <sup>b</sup> soepaja kaoela ge sénang, samangsa kaoela meunang <sup>20</sup> bedjal hal pérkara maraneh. 'Karana kaoela <sup>c</sup> taja deui noe sapikir tjara eta; tangtoe témen pisan ngoeroeskenn hal <sup>21</sup> pérkara maraneh. 'Karana ari noe loba mah pada ngoeroes anoe dirina sora-nagan, lain ngoeroes anoe Kristoes Je-<sup>22</sup> soes. 'Ari moenggoeh Timotees mah maraneh pada njaho kaestoeanana, jen geus ngabdi reudjeung kaoela dina Indjil, sakoemaha tjara anak ka bapa. <sup>23</sup> Pangharépan kaoela, dimana kaoela geus térang pitémaheunana pérkara ka-<sup>24</sup> oela, ngageuwat nitahan eta. 'Tatapi kaoela di djéro Goesti geus nangtoe-keun, <sup>d</sup> jen kaoela sorangan ge bakal <sup>25</sup> tereh bisa ngadatangan. 'Tatapi kaoela boga rasa pérloe nitahan ka maraneh <sup>e</sup>. Epapridoës, doeloer kaoela, sarta pangbantoe digawe, djeung batoer sa-sama pérang, noe djadi djoeroengan maraneh sarta poerah ngaladenan panga-boetoeh kaoela. 'Noe matak dititah, tina <sup>26</sup> sabab hajangeun papanggih djeung maraneh sakabeh, sarta bangét mélangna, pedah maraneh geus ngadenge bedja, jen <sup>27</sup> dirina teh boga panjakit. 'Enja eta teh

tadina boga panjakit tamah, wani bis-bis maot; ngan tatapi Allah miwēlasan ka dinja, sarta lain ka dinja bae, malah ka diri kaoela oge, soepaja kaoela na-langsa teh oelah katambah deui naland-  
28 sa. 'Tina sabab kitoe mingkin geuwat dititah koe kaoela, soepaja maraneh, ari nendjo ka eta, seug pada boengah deui, sarta diri kaoela kasoedaän nja  
29 nalandsa. 'Eta koe maraneh <sup>a</sup> akoe di djero Goesti kalawan sagala kaboengahan; djeung <sup>b</sup> moedoe ngadjenan ka  
30 djalma noe kitoe; 'sabab nja koe kara-na padamélan Kristoes noe matak datang ka bis-bis maot teh, tega ka pat-tina, bawaning hajangeun njoekoepan noe koerang keneh pangalaladenan maraneh teh ka kaoela.

<sup>a</sup> 1 Tes. 3 : 2.

<sup>b</sup> 2 Kor. 7 : 13. <sup>c</sup> 1 Kor. 16 : 10. <sup>d</sup> p. 1 : 25. <sup>e</sup> p. 4 : 18.

<sup>f</sup> Roem 16 : 2. <sup>g</sup> 1 Kor. 16 : 18; 1 Tes. 5 : 12.

### PASAL 3.

Djeungna deni, eh doeloer-doeloer kaoela! <sup>a</sup> sing pada boengah di djero Goesti. Njoeratan kitoe-kitoe keneh ka maraneh, kaoela teh moal djoehal, sarta 2 matak santosa ka maraneh. 'Geura tar-  
3 rendjokeun <sup>b</sup> andjing teja; geura taren-djokeun <sup>c</sup> djalma goreng njékél gawe; geura tarendjokeun soesoenanaten teu poe-  
3 goeh. 'Karana ari noe disoenaatan <sup>d</sup> sa-  
estoe mah nja oerang, <sup>e</sup> noe ngabakti ka Allah koe Roh, sarta moedji maneh tina hal Kristoes Jesoes, djeung hanteu  
4 ngandélkenn daging. 'Halta <sup>f</sup> di kaoela ge aja pérkara daging andélkeuneun. Lamoen noe sedjen boga rasa, jen dirina aja andélkeuneun pérkara daging,  
5 kaoela mah komo: 'disoenaatan <sup>g</sup> oemoer dalapan poë, bangsa Israel, kaom Binyamin, oerang Ibrani toeroenan ti Ibrani; moenggoeh hal toret, kaoela <sup>h</sup> ahli pa-  
6 risi; 'moenggoeh hal kasaréngépan, <sup>i</sup> kaoela djalma nganjijaja garedja; moenggoeh hal kabénéran noe dina toret teja,  
7 kaoela euweuh tjawadeun. 'Tatapi noe djadi kaoentoengan kaoela teh, <sup>j</sup> eta  
8 koe kaoela diangkén karoegian. 'Saénjan-jana mah, saniskara ge koe kaoela diangkén karoegian bae, koe tina kahenganana kanjaho ka Kristoes Jesoes, Goesti kaoela; nja tina sabab andjeunna kaoela geus tjoel, daek karoegian eta saniskara, datang ka diangkén roentah,

soepaja kaoela meunang Kristoes djadi  
9 kaoentoengan kaoela; 'sarta kapanggih aja di djero andjeunna, lain boga kabénéran kaoela pribadi anoe ti toret, boga teh kabénéran anoe datang koe kapértjajaän ka Kristoes, tégésna kabénéran <sup>k</sup> anoe ti Allah, lantaran ka-  
10 pértyajaän; 'sangkan kaoela nganjaho-  
keun ka Kristoes, djeung kana <sup>l</sup> kamati-han tanghina, sarta kana <sup>m</sup> toenggal djeung kasangsaraänana, djadi sakaroe-  
11 pa djeung poepoesna; 'malah-mandar kaoela datang ka bisa hoedang deui ti  
12 noe paraeh. 'Lain pisau jen geus beu-nang koe kaoela, atawa kaoela énggeus sampoerna; énjana mah diobrek-obrek, malah-mandar koe kaoela katewak, sa-pedah diri kaoela ge geus ditewak koe  
13 Kristoes. 'Eh, doeloer-doeloer! kaoela teu pisau-pisau boga angkeuh, jen geus  
14 katewak koe kaoela. 'Ngan kaoela milampah ijeu hidji pérkara: noe ka toe-kang dipopohukeun, sarta <sup>n</sup> tjondong ka noe di hareup, moro-moro kana té-téngér, noedjoe gandjaranana pangnja-oer Allah ti sawarga di djero Kristoes  
15 Jesoes. 'Ari oerang, sakoer-sakoer <sup>o</sup> noe sampoerna, hajoe pada boga rarasaän kitoe; sarta oepama maraneh dina naon-naon aja rarasaän salija, eta ge koe Allah tangtoe bakal diébrehkeun ka  
16 maraneh. 'Ngan anoe geus beunang koe oerang, dina eta oerang loemappah teh <sup>p</sup> koedoe sing satata sarta sing sapangrasa.

<sup>a</sup> p. 4 : 4. <sup>b</sup> Jés. 56 : 10. <sup>c</sup> 2 Kor. 11 : 13. <sup>d</sup> Roem

2 : 29; Kol. 2 : 11. <sup>e</sup> Joh. 4 : 24. <sup>f</sup> 2 Kor. 11 : 18, 22.

<sup>g</sup> 1 Moesa 17 : 12; Roem 11 : 1. <sup>h</sup> Lal. 26 : 5; i Lal.

22 : 3, 4; Gal. 1 : 13. <sup>j</sup> Loek. 14 : 33. <sup>k</sup> Roem 3 : 22.

<sup>l</sup> Roem 6 : 4, 5. <sup>m</sup> Roem 8 : 17. <sup>n</sup> 1 Kor. 9 : 24; 2 Tim.

4 : 7. <sup>o</sup> 2 Kor. 13 : 11; Ibr. 5 : 14. <sup>p</sup> p. 1 : 27; 2 : 2.

17. Moedoe sing pada <sup>a</sup> niroe ka kaoela, eh doeloer-doeloer! sarta arawaskeun ka sakoer noe loemappah tjara kaoela, reh kaoela teh pada djadi toeladan toe-  
18 roetaneun maraneh. 'Karana reja pisau djalma, geus rémén koe kaoela ditjatoe-  
keun ka maraneh, ajeuna ditjatoe-  
19 keun deui <sup>b</sup> bari ragragan tji-panon, eta teh ngamoesoh ka kai-dipalang Kris-  
toes. 'Ari noe kitoe teh <sup>c</sup> panoengtoe-  
nganana karoeksakan, <sup>d</sup> ari miallahna ka beuteungna, noe djadi kamoeljaäna-  
20 teh <sup>e</sup> wiwirangna, sarta malikiranana barang doenya bae. 'Tatapi <sup>f</sup> ari lalam-pahan oerang mah aja di sawarga; nja

<sup>g</sup> ti dinja pisoempingeunana Djoeroesalamět, noe koe oerang diarép-arép teja, tēgsna Goesti Jesoes Kristoes; <sup>21</sup> anoe bakal njalin <sup>h</sup> ijeu badan oerang noe hina, sangkan sakaroepa reudjeung salira andjemna noe moelja, koe kamatihanana, anoe djadi lantaran matak ijasaun naloekkeun saniskara ka andjeunna. <sup>a</sup> 1 Kor. 11:1; p. 4:9. <sup>b</sup> 2 Kor. 2:4.

<sup>c</sup> 2 Kor. 11:15. <sup>d</sup> Roem 16:18. <sup>e</sup> Roem 6:21. <sup>f</sup> Kol. 3:1; Ibr. 11:13–16; 13:14. <sup>g</sup> 1 Kor. 1:7; Tit. 2:13. <sup>h</sup> 1 Kor. 15:43, 49.

#### PASAL 4.

Koe sabab eta, eh doeloer-doeloer kaoela noe kaāsih sarta dipikangēn, <sup>a</sup> kaboengahan sarta makoeta diri kaoela! moedoe sing <sup>b</sup> pada tēger kitoe di djēro Goesti teh, eh kaāsih!

<sup>a</sup> 1 Tes. 2:19. <sup>b</sup> 2 Tes. 2:15.

<sup>2</sup> Kaoela mamatahan ka Ewodia, sarta mamatahan ka Sintika, koedoe roentoet di djēro Goesti. 'Sarta panēda kaoela ka maneh, eh batoe kaoela noe satoehoe! moedoe toetoeloeng ka eta teh, noe geus <sup>a</sup> pada ngabantoe pērang ka kaoela dina hal Indjil, reudjeung Klemen sarta djeung pangbantoe kaoela sadjabat ti dinja, ari eta ngaranna <sup>b</sup> aja dina kitab kahiroepan. <sup>a</sup> p. 1:27.

<sup>b</sup> Wahj. 13:8.

<sup>4</sup> Sing <sup>a</sup> pada boengah di djēro Goesti saēndēng-ēndēng; kaoela ngelingan deui: <sup>5</sup> sing pada boengah. 'Kalamisan ati maraneh moedoe katangen koe sakabeh <sup>6</sup> djalma. <sup>b</sup> Goesti teh geus deukeut. 'Poma <sup>c</sup> oelah rek salēmpang kana naonnaon; ari dina saniskara, noe dipikahajang koe maraneh teh, oendjoekkeun ka Allah koe panēda reudjeung panjambat, barēngan koe moedji soekoer. <sup>7</sup> 'Sarta ari <sup>d</sup> kasēnangan Allah teh, anoe ngoengkoelan sagala pangarti, tangtoe ngaraksa hate reudjeung pikir maraneh di djēro Kristoes Jesoes. <sup>a</sup> p. 3:1; 1 Tes. 5:16. <sup>b</sup> Jak. 5:8, 9. <sup>c</sup> Mat. 6:25; 1 Tim. 2:1; <sup>d</sup> Petr. 5:7. <sup>e</sup> Joh. 14:27.

<sup>8</sup> Djeungna deui, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> saniskara noe sajakti, saniskara noe prajoga, saniskara noe bēnēr, saniskara noe soetji, saniskara noe pikanjaheun, saniskara noe hade oenina, naon bae lampah kahadean, sarta naon bae lampah kapoedjian, nja eta teh geura pa<sup>9</sup> likiran. 'Sakoer bae noe geus diwoe-

rockkeun ka maraneh, djeung noe geus katampa, sarta noe geus kadenge, djeung noe geus katendjo di kaoela, nja eta teh lalampahkeun; ari kitoe mah, <sup>b</sup> Allah noe kagoengan sagala kasēnangan tangtoe njarēngan ka maraneh.

<sup>a</sup> Roem 12:17; Tit. 3:8, 14. <sup>b</sup> 1 Tes. 5:23.

- <sup>10</sup> Ari kaoela teh meunang kaboengahan liwat saking di djēro Goesti, <sup>a</sup> pedah maraneh ajeuna kahoedang ngingētkeun deui ka kaoela; nja tadi ngingētkeun oge, ngan maraneh hanteu kaoer balas halangan. 'Noe matak kaoela ngomong kitoe teh, lain pisan sabab aja kakoe-rangan; karana kaoela geus diadjar <sup>b</sup> njoekoepkeun saāja-ajana di kaoela. 'Kaoela apal kana dihandapkeun, kitoe deui apal kana boga leuwihan; <sup>c</sup> ka oeng-gal-oenggal pērkara sarta ka sakabeh kaoela teh gens dipahamkeun, tjat ka seubeuh tjat ka kēntel, boh boga leuwihan boh kokoerangan. 'Kaoela bisa saniskara, <sup>d</sup> koe Kristoes noe maparin <sup>14</sup> kakoewatan ka kaoela. 'Parandene kitoe ge, hade pisan eta lampah maraneh teh ngabelaän kana kasoekēran kaoela. <sup>15</sup> Malah maraneh ge, oerang Pilip! pada njaho, keur anjaran Indjil, basa kaoela ka loewar ti Makēdomi teja, <sup>e</sup> taja pis-an garedja ngagandjēl-gandjēl kaoela kana hal itoengan nampa-ngaloewar-keun, ngan kadjaba diri maraneh woeng-koel. 'Karana malah keur kaoela di Tesalonika ge, maraneh ngiriman ka kaoela sakali sarta mindo, adjang pa<sup>17</sup> ngaboetoeh kaoela. 'Lain pisan kaoela jen mambril pamere, ari noe dipambril teh boewahna; dēmi eta teh ngag-<sup>18</sup> rēkahan adjang itoengan maraneh. 'Ari kaoela teh sagala katjokoepan, moeng-gah datang ka leuwihan; kaoela teh moekti, sanggeus nampa ti <sup>f</sup> Epapro-ditoes pangirim maraneh teja, <sup>9</sup> saibarat aāmbeuan anoe seungit, koerban noe dianggo kasēdēp sarta kamanah <sup>19</sup> koe Allah. 'Sabalikna Allah kaoela <sup>h</sup> tangtoe njoekoepan sapangaboetoeh maraneh, noemoetkeun sakoemaha kasoegihanana, kalawan kamoeljaän, lan-taran Kristoes Jesoes. 'Ari <sup>i</sup> Allah, Rama oerang, koedoe dibaktian kamoeljaän langgēng salalawasna. Amin.

<sup>a</sup> 2 Kor. 11:9. <sup>b</sup> Ibr. 13:5. <sup>c</sup> 2 Kor. 11:27.

<sup>d</sup> 2 Kor. 12:10. <sup>e</sup> 2 Kor. 11:9. <sup>f</sup> p. 2:25. <sup>g</sup> Ep. 5:2; Ibr. 13:16. <sup>h</sup> 2 Kor. 9:8. <sup>i</sup> Gal. 1:4, 5.

21 Pangnēpikeun salam kaoela ka sadajana djalma saroetji di djēro Kristoes Jesoës. <sup>a</sup> Ari doeloer-doeloer noe babaréngan djeung kaoela ngirim salam ka ma-  
22 raneh. 'Sadajana <sup>b</sup> djalma saroetji ngirim

salam ka maraneh, soemawonna oerang karaton praboe. <sup>a</sup> 1 Kor. 16:20. <sup>b</sup> 2 Kor. 13:12.  
23 Moegi-moegi <sup>a</sup> silh-koernija Goesti oerang Jesoës Kristoes njaréngan ka maraneh sadaja. Amin. <sup>a</sup> 1 Kor. 16:23; Kol. 4:8.

## SĒRAT TI RASOEL PAOELOES KA OERANG KOLOSA.

### PASAL 1.

Sērat kaoela Paoeloes, rasoel Jesoës Kristoes, <sup>a</sup> koe pangërsa Allah, reudjeung ti <sup>b</sup> Timoteeoës saderek, 'doemataeng doeloer-doeloer di djēro Kristoes noe saroetji sarta përtjaja, di nagara Kolosa: <sup>c</sup> moegi-moegi maraneh pada dipaparin sih-koernija reudjeung kasénnangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Goesti Jesoës Kristoes!

<sup>a</sup> Ep. 1:1. <sup>b</sup> Pil. 1:1. <sup>c</sup> 1 Tes. 1:1.

3 Kaoela <sup>a</sup> maroedji soekoor ka Allah, Rama Goesti oerang Jesoës Kristoes, sarta salawasna mangnēdakeun mara-  
4 neh, 'sapedah kaoela geus ngadenge hal kapértjajaän maraneh ka Goesti Jesoës, sarta kanjaähan maraneh ka sakabeh  
5 djalma saroetji, 'tina sabab pangarép-  
ngarép, <sup>b</sup> anoe ditjadangkeun pikeun maraneh di sawarga; hal eta koe maraneh geus kadenge bareto, koe lantarant <sup>c</sup> pa-  
6 ngandika kajaktian, tégësna Indjil; 'noe geus datang ka maraneh, malah ka sa-  
doenya kabeh; sarta boewahan, djeung ngagëdean, saperti di maraneh ge kitoe keneh, <sup>d</sup> ti watës poëan maraneh ngadenge eta, sarta narimakeun kana sih-  
7 koernija Allah reudjeung saestoen; 'sa-  
koemaha noe geus diwoeroekkeun ka maraneh koe <sup>e</sup> Epapras, batoer kaoela kaäsikh sasama ngabdi, anoe djadi abdi Kristoes saetoehoe pisan, keur ngamang-  
8 paätan maraneh; 'eta noe geus moe-  
poelihkeun ka kaoela kanjaähan maraneh di djēro Roh. <sup>f</sup> Ep. 1:15, 16.

<sup>b</sup> 1 Petr. 1:3, 4. <sup>c</sup> Ep. 1:13. <sup>d</sup> Pil. 1:5. <sup>e</sup> p. 4:12.

<sup>9</sup> Koe sabab kitoe, ti watës poëan ngadenge eta, <sup>a</sup> kaoela teu pëtot-pëtot mangnēdakeun sarta mangnjoehoenkeun maraneh, <sup>b</sup> soepaja maraneh moegi-moegi dipinoehan koe kanjaho ka kërsana, dina saniskara kapintéran sarta kasoertian <sup>10</sup> rohani; 'sangkan maraneh <sup>c</sup> loemampah teh sakoemahapipantéseunana ka Goesti, sarta singsarwa pikamanahaun, koe banwaning boewahan dina saliring panggawe noe hade, sarta ngagëdean dina <sup>11</sup> kanjaho ka Allah; 'djeung <sup>d</sup> pada dikoewatkeun koe sagala kakoeawan, sakoehma kabëdasan kamoeljaänana, baris sagala kamantépan sarta kasabaran, <sup>12</sup> baréng kaboengahan; 'bari moedji soekoor ka Rama, noe geus ngalajakkeun diri oerang baris pikadoeoemeun <sup>e</sup> warisan djalma saroetji di noe tjaäng; <sup>13</sup> 'noe geus ngaloewarkeun oerang <sup>f</sup> ti pangawasana poëk, sarta dipindahkeun <sup>14</sup> ka karadjaän <sup>g</sup> Poetra kaäsihna, 'noe <sup>h</sup> ngalantarankeun oerang meunang kaleupasan koe gëtihna, tégësna diham <sup>15</sup> poera dosa. 'Nja andjeunna teh <sup>i</sup> kanjataän Allah noe hanteu katingal, <sup>j</sup> tji-  
16 kal sagala mahloek. 'Karana <sup>k</sup> nja lantan andjeunna saniskara barang didjadi-  
keunana, nja anoe di sawarga, nja anoe di boemi, noe katendjo djeung noe teu kated-  
djo, boh sakoer panglinggihan, boh para gëgëden, boh pangkat-pangkat, boh para kawasa; saniskara teh didjadikéunana koe andjeunna sarta <sup>l</sup> bade ka andjeunna; <sup>17</sup> 'malah andjeunna aja teh <sup>m</sup> heulæun saniskara, sarta ari saniskara pangajana koe andjeunna. 'Sarta andjeunna teh

<sup>18</sup> koe andjeunna. 'Sarta andjeunna teh

" sirahing salira, tēgēsna garedja. Nja andjeunna noe mimiti, " tjikal tanghi pangheulana ti sakoer djalma noe paeh, soepaja andjeunna noe djadi pangheu-  
19 lana dina saniskara. 'Karana ari kasoekaān Rama teh, " sakabeh kapinoehan diēnggonkeun di sadjēro andjeunna,  
20 'sarta " koe lantaran andjeunna ngarapihkeun saniskara ka salira Rama, djalān ngadamēl karoentoetan koe gētihna kai-dipalang; nja koe lantaran andjeunna, boh noe aja di boemi, boh  
21 noe aja di sawarga. 'Samalah' maraneh oge, noe tadina pisah, djeung ngamoe-  
soeh koe watč dina panggawe garoeng teja, ajenna koe andjeunna geus dira-  
22 pihkeun, 'dina salira dagingna, koe poe-  
poesna, " soepaja ngadjagragkeun maraneh di pajoeneun andjeunna saroetji sarta taja pikatjawadeun djeung taja  
23 kēlakkeuneum; 'kitoe soteh ' moen maraneh tētēp dina kapērtjajaān, aja padēmenan sarta pada reugreug, djeung "  
24 hanteu obah tina pangarēp-ngrāp In-  
djil, anoe geus kadenge koe maraneh, noe geus dioewarkeun ka lēbah sakabeh mahloek, anoe aja di kolong langit. " Ari kaoela Paoeloes geus djadi abdina.

<sup>a</sup> Ep. 1: 15. <sup>b</sup> p. 2: 2. <sup>c</sup> Ep. 4: 1. <sup>d</sup> Ep. 3: 16;  
2 Petr. 3: 18. <sup>e</sup> Lal. 26: 18; 1 Petr. 1: 4. <sup>f</sup> Lal.  
26: 18. <sup>g</sup> Ep. 1: 6. <sup>h</sup> Ep. 1: 7. <sup>i</sup> Ibr. 1: 3. <sup>j</sup> Wahj.  
3: 14. <sup>k</sup> Joh. 1: 3. <sup>l</sup> Roem 11: 36. <sup>m</sup> Wahj. 22: 13.  
<sup>n</sup> Ep. 1: 22. <sup>o</sup> 1 Kor. 15: 20. <sup>p</sup> 2: 3. <sup>q</sup> Ep.  
1: 10; 2: 3. <sup>r</sup> Ep. 2: 1, 3, 12. <sup>s</sup> Ep. 1: 4; 5: 27.  
<sup>t</sup> p. 2: 7. <sup>u</sup> 1 Kor. 15: 58. <sup>v</sup> Kar. 3: 7.

24 Ajeuna kaoela teh " boengah dina kasangsaraān kaoela <sup>b</sup> keur maraneh, sarta anoe koerang keneh kasoekēran Kristoës, koe kaoela didjēdēgan dina daging kaoela, pikeun salirana, tēgēsna garedja. 'Ari " kaoela teh geus djadi abdi eta, tina atoeran Allah, anoe geus dipasihkeun kaa kaoela keur ka maraneh, baris kaoela mētakeun pangandika Al-  
25 lah: 'nja eta " rasijah, anoe boeni ti babaheula sarta ti barang aja manoesa; dēmi mangsa ajeuna mah geus diēbrekeun " ka djalma saroetji kagoenganana;  
26 'ka dinja Allah geus ngērsakeun maparin njaho kana kasoegihanana kamoel-  
jaān eta rasijah di lēbah oreang kapir, nja eta teh " Kristoës di maraneh, " pa-  
27 ngarēp-ngrāp kana kamoeljaān. 'Eta "  
28 noe dioewarkeun koe kaoela teh, bari ningētan ka oenggal djalma, sarta ngawoeroek ka oenggal djalma, kalawan

sagalā kapintēran, soepaja kaoela ngadjagragkeun oenggal djalma teh sam-  
29 poerna di djēro Kristoës Jesoës. 'Lēbah kaoela digawe teh kitoe anoe dipam-  
brih, djeung pērang noeroetkeun sakoe-  
maha kawasana, noe ngadamēl di djēro kaoela matih pisan. <sup>a</sup> 2 Kor. 7: 4.

<sup>b</sup> Ep. 3: 1, 13. <sup>c</sup> Ep. 3: 2, 7. <sup>d</sup> Ep. 3: 3. <sup>e</sup> Ep. 3: 5.  
<sup>f</sup> Ep. 3: 17. <sup>g</sup> p. 3: 4; 1 Tim. 1: 1. <sup>h</sup> Ep. 3: 9; 4: 13.

## PASAL 2.

Karana ari kahajang kaoela, koedoe kanjahokeun koe maraneh kabangē-  
tan " pērang kaoela tina sabab maraneh djeung noe aja di nagara Laodikea, sarta tina sabab sakabeh djalma noe tatjan nendjo ka beungent kaoela dina daging;  
2 'soepaja hatena kalipoeran, sarta pada sagoeloeng koe <sup>b</sup> kanjaāhan, nja baris sagala kasoegehanana kaantekan pangarti, <sup>c</sup> baris nganjahokeun ka rasijah Al-  
3 lab Rama sarta Kristoës, 'anoe kasim-  
pēnan " sagala radja-brana kapintēran  
4 djeung kanjaho. 'Noe matak kaoela mi-  
tjatoer kitoe, " soepaja maraneh oelah  
5 kadjēblos koe djalma make omongan  
siga bēnēr. 'Karana <sup>f</sup> sanadjan kaoela  
djaohé ti maraneh moenggoehing badan,  
ari moenggoehing roh mah kaoela djong-  
hok, reudjeung boengah, sarta bari  
nendjo kaberesanana lampah maraneh,  
djeung reugreugna kapērtjajaān mara-  
neh ka Kristoës. <sup>a</sup> p. 1: 29. <sup>b</sup> p. 3: 14.

<sup>c</sup> Joh. 17: 3. <sup>d</sup> 1 Kor. 1: 24. <sup>e</sup> Ep. 5: 6. <sup>f</sup> 1 Kor. 5: 3.

6 Dēmi maraneh sakoemaha geus nam-  
pa Goesti Kristoës Jesoës teja, koedoe  
kitoe nja loemampah teh di djēro an-  
7 djeunna; 'nja " sing pada akaran djeung  
ngadēg di djēro andjeunna, sarta pa-  
geuh dina kapērtjajaān, sakoemaha ma-  
raneh geus diwoeroek; djeung koedoe  
sing beuki tambah dina eta teh <sup>b</sup> ka-  
lawan moedji soekoer.

<sup>a</sup> Ep. 3: 17; 4: 15. <sup>b</sup> p. 3: 15, 17.  
8 Masing arijatna, " maraneh teh poma  
olah kabojong koe djalma mētakeun  
elmoë kapintēran nja panggēlo gapong,  
noeroet adat toetoeroenan djalma, noe-  
roet <sup>b</sup> alip-alipan doenyia, lain noeroet  
9 Kristoës. 'Karana " Kristoës teh kaēng-  
gonan sakapinoehanig Allah nganggo-  
10 salira; 'sarta maraneh " pada kapinoehan  
di djēro andjeunna, " noe djadi  
sirahing sakabeh kapangkatan djeung

- 11 kawasa. 'Samalah maraneh di djero andjeunna teh <sup>f</sup> geus pada disoenatan, ditérapan soenat noe dipigawe <sup>g</sup> teu kalawan leungeun, koe ngalaän <sup>h</sup> badan daging pérbaiana kana dosa, nja koe <sup>i</sup> soenatna Kristoes. 'Rehna maraneh <sup>i</sup> geus pada dikoeboer djeung andjeunna dina pangbanjoe; kitoe deui maraneh di djero andjeunna geus pada dihoe-dangkeun reudjeung, koe lantaran pér-tjaja damélan Allah, anoe nanghikeun <sup>13</sup> andjeunna ti noe paraeh teja. 'Ari maraneh, <sup>j</sup> noe tadina paeh dina kasalahan sarta dina kakaoeloepan daging maraneh teja, koe Allah geus pada dihi-roepkeun reudjeung Kristoes, rehna ngahampoera sakabeh kasalahan oerang; <sup>14</sup> 'sarta geus mareuman <sup>k</sup> toelis anoe ngadoedoeh ka oerang, eusina roekoen-roekoен; eta toelis ngamoesoeh ka oerang, dëmi koe Allah geus disingkahkeun, <sup>15</sup> pakoe dina kai-dipalang. 'Ari <sup>l</sup> para gëgëden djeung para kawasa geus pada dirangsadan, seug didamél tongtonan di noe negla, djadi andjeunna noe oenggoel lantaran kai-dipalang teja. <sup>a Ep. 4:14; 5:6.</sup>
- <sup>b Gal. 4:3. c Joh. 1:14; p. 1:19. d Joh. 1:16. e Pil. 2:9. f Pil. 3:3. g Moesa 30:6. h p. 3:5, 9. i Roem. 6:4; Gal. 3:27; Ep. 1:19, 20. j Ep. 2:1, 5. k Ep. 2:15. l Loek. 11:22; Ep. 6:12; p. 1:13.</sup>
- 16 Koe sabab eta, oelah aja noe ngahoekoeman ka maraneh <sup>a</sup> dina hal kahakanan atawa inoeman, kitoe deui dina pasal <sup>b</sup> poë pesta, atawa pananggalan, <sup>17</sup> atawa sabat; 'eta noe kitoe teh <sup>c</sup> klangkang barang noe datang mëngke; ari badan djinis mah Kristoes noe <sup>18</sup> goengan. 'Poma maraneh oelah dilapoerkeun <sup>d</sup> nja pigandjaraneun, koe djalma karép rërëndahanan sarta njëmbah ka malaikat, <sup>e</sup> nganjaho-njahokeun maneh ka barang noe teu kadeuleu koe dirina, djadi agoel teu karana sabab <sup>19</sup> koe pangarti dagingna, 'djeung hanteu anotoe ka <sup>f</sup> Sirah. Ari ti Sirah teja badan sakoedjoer, geus dikantet-kantet-keun djeung dirapët-rapëtkeun koe sagala boeboekoean djeung panoemboe, seug ngagëdean, didjadikeun koe Allah. <sup>a Ibr. 9:10. b 3 Moesa 28; Gal. 4:10. c Ibr. 8:5; 10:1. d Pil. 3:14. e Jér. 29:8. f Ep. 4:15, 16.</sup>
- 20 Lamoen maraneh geus paeh djeung Kristoes ti <sup>a</sup> alip-alipan doenya, keur naaon atoeh maraneh mana daek dipapakonan, kawas hiroep keneh di <sup>b</sup> doenya? '[Kijeu pokna:] <sup>b</sup> Oelah njabak, <sup>22</sup> oelah ngasaän, oelah antël; 'barang kitoe teh kabeh lëboer koe dipake, <sup>c</sup> asoep <sup>23</sup> parentah djeung papatah djalma. 'Eta teh sëmoe oge kapintéran, dina ibadah sakarépna sorangan, sarta rërëndahanan, djeung masijat ka badan, tatapi taja pisan adjina, <sup>d</sup> ngan woengkoel ngangonan daging. <sup>a Gal. 4:9. b 1 Tim. 4:3. c Mat. 15:9; Tit. 1:14. d Roem 13:14; 1 Tim. 4:8.</sup>
- ### PASAL 3.
- Koe sabab eta, <sup>a</sup> lamoen maraneh geus dihoedangkeun djeung Kristoes mah, koedoe nejangan barang noe di loehoer; <sup>b</sup> di dinja teh aja Kristoes, keur tjilik <sup>2</sup> tèngëneun Allah. 'Koedoe malikiran barang noe di loehoer, <sup>c</sup> oelah mikiran noe <sup>3</sup> di boemi. Karana maraneh geus paeh, sarta hiroep maraneh teh boeni djeung <sup>4</sup> Kristoes di sadjëroning Allah. 'Dëmi dimana diboektkieun Kristoes, anoe djadi hiroep oerang teja, <sup>d</sup> nja didinja maraneh ge tangtoe reudjeung diboektkieun bari pada moelja. <sup>a p. 2:12, 13. b Ibr. 12:2. c Ibr. 13:14. d 2 Tes. 1:7, 10; 1 Joh. 3:2.</sup>
- 5 Koe sabab eta, <sup>a</sup> paechkeun anggahota maraneh noe di boemi, tjara kijeu: dji-nah, kanadjisan, napsoe noe hina, pakarépan noe goreng, kitoe deui kapérëtji-<sup>b</sup> tan, anoe sasat njëmbah ka brahala; 'ari <sup>b</sup> lampah kitoe teh ngadatangkeun bë-bëndoening Allah ka sakoer anak kabahaän. 'Moenggoeh maraneh ge <sup>c</sup> bareto loemampah teh nja dina hal kitoe, keur mangsa maraneh hiroep sadjëro eta. <sup>8</sup> 'Ari ajeuna maraneh ge <sup>d</sup> geura pada mitjeun ijeu sakabeh: ambék, poendoeng, kagorengan, ngagogoreng, omongan noe djapakan-djapakan ti soengoet maraneh. <sup>9</sup> 'Oelah <sup>e</sup> silih-bohongan djeung batoer, sapedad maraneh geus ngalaän kamanoe-saän heubeul teja katoet pagawé-<sup>10</sup> anana, 'sarta <sup>f</sup> geus rap make kamanoe-saän anjar, noe dianjarkeun <sup>g</sup> baris kana kanjaho, <sup>h</sup> ditirokeun ka roepuning eta <sup>11</sup> noe kagoengan damél. 'Moenggoeh sa-djëro kitoe mah <sup>i</sup> taja oerang Joenani taja oerang Jahoedi, taja soenat taja koeloep, Barbar, Tartar, djalma koema-woela atawa djalma mërdika; ènjana mah Kristoes teh sakabeh di djero sadaja. <sup>a Roem. 6:12; 8:13; Ep. 5:3, 5. b Ep. 5:6. c Ep. 2:1-3; p. 2:13. d Ep. 4:29, 31; 5:4. e Ep. 4:22, 25. f Ep. 4:24. g p. 1:9. h 1 Moesa 1:27. i Gal. 3:28; 5:6.</sup>

12 Koe sabab eta, sapedah maraneh <sup>a</sup> kapilih Allah, djalma saroetji sarta kaäsih, <sup>b</sup> geura pada make kawëlasan noe saestoe-estoena, kitoe deui kamoerahan, karéndahan, kasarehan sarta kasabaran; 13 'pada silih-sabaran, djeung ngahampoera ka batoer, moen aja noe boga kateungeunahan koe batoer; saperti Kristoes geus ngahampoera ka diri maraneh, eta 14 maraneh ge sing tjara kitoe deni. 'Ari noe poendjoel ti eta sakabeh teh, <sup>c</sup> nja moedoe make kanjaähah teja; <sup>d</sup> eta teh 15 talining kasampoernaän. 'Sarta ari <sup>e</sup> kaséngangan Allah teh moegi sina ngareh di djéro hate maraneh; noe matak maraneh geus disaoer ge, didjadikeun <sup>f</sup> badan hidji teja, nja baris pikitoëün; 16 djeung koedoe gëde tarima. 'Ari pangandika Kristoes moegi sina ngënggon di maraneh sarta djémbar pisan; <sup>g</sup> moedoe silih-pagahan djeung silih-ingëtan koe sagala kapintérän, make djaboer, poe-pedjian sarta njanjian rohani, djeung njanji ka Goesti sadjëro hate maraneh 17 kalawan kagënahana. 'Sarta <sup>h</sup> naon bae noe dipilampah koe maraneh, boh omong, boh panggawe, eta saniskara dipilampahkeunana teh moedoe mawa djénëngan Goesti Jesoes, bari moedji soekoer ka Allah Rama, lantaran andjeunna.

<sup>a</sup> 1 Petr. 2: 9. <sup>b</sup> Ep. 4: 2, 32. <sup>c</sup> Roem 13: 8, 10;

<sup>d</sup> Gal. 5: 6; Ep. 5: 2. <sup>e</sup> d Ep. 4: 3. <sup>f</sup> Pil. 4: 7. <sup>g</sup> Ep. 4: 4.

<sup>h</sup> Ep. 5: 19. <sup>i</sup> 1 Kor. 10: 31; Ep. 5: 20.

18 Eh, <sup>a</sup> sakoer awewe! sing pada ngesto ka salaki maraneh, sakoemaha pipanté- 19 seunana di djéro Goesti. 'Eh, <sup>b</sup> sakoer lalaki! sing pada njáah ka pamadjikan maraneh, sarta oelah djadi panas-ati ka 20 dinja teh. 'Eh, <sup>c</sup> sakoer baroedak! sing pada noeroet ka indoeng-bapa dina sagala pérkara; karana lampah kitoe teh 21 pikamanahéun koe Goesti. 'Eh, <sup>d</sup> sakoer bapa!, poma oelah njijeun piambékeun anak maraneh, soepaja anak teh oelah 22 djadi leutik hate. 'Eh, <sup>e</sup> sakoer noe ngabedjang! sing pada noeroet ka djoeragan maraneh di lahir dina sagala pérkara; oelah make ngawoela ngan hareupeun bae, tjara noe ngarah dipikarésép koe djalma, nja moedoe djeung langsarna 23 hate, sarta sijeun koe Allah. 'Djeung naon bae noe dipilampah koe maraneh, dipilampahkeunana teh moedoe téroes reudjeung hate, sakoemaha ka Goesti,

24 lain ka djalma; 'sapedah maraneh pada njaho, maraneh teh ti Goesti mëngke pinampaen pamalës, <sup>f</sup> nja warisan teja; karana maraneh ngawoela teh nja ka 25 Goesti Kristoes. 'Tatapi anoe migawe salah mah, eta tangtoe pimanggiheun kasalahanaanoe dipigawe teja; sarta <sup>g</sup> moenggoeh di Goesti mah hanteu pisan pilih-kasih. <sup>a</sup> Ep. 5: 22. <sup>b</sup> Ep. 5: 25. <sup>c</sup> Ep. 6: 1. <sup>d</sup> Ep. 6: 4. <sup>e</sup> Ep. 6: 5. <sup>f</sup> p. 1: 12. <sup>g</sup> Ep. 6: 9.

#### PASAL 4.

Eh, <sup>a</sup>sakoerdjoeragan! ka boedjang moedoe pada milampah noe adil sarta rata, rehna maraneh pada njaho, jen diri maraneh ge boga Goesti linggih di sawarga. <sup>a</sup> Ep. 6: 9.

2 Sing pada mantép <sup>a</sup> dina nénëda, koedoe kalawan njaring, sarta baréngan <sup>b</sup> koe moedji soekoer. 'Djeung <sup>b</sup> koedoe mangnaréda keun kaoela sakalian, moegi kaoela koe Allah dipangboekakeun panto pangandika, pikeun njatoerkeun <sup>c</sup> rasijah Kristoes; nja tina sabab eta keneh kaoela teh noe matak dibanda; 'soepaja kaoela moegi bisa ngebrelikéun eta, sa-koemaha mistina kaoela njatoerkeun. <sup>d</sup> Lalampahan maraneh moenggoeh ka djalma noe di loewar teh <sup>e</sup> koedoe kalawan kapintérän, sarta djadjadikeun <sup>f</sup> mangsa. 'Ari omongan maraneh teh salawasna <sup>g</sup> koedoe ngeunah, sarta disambaraän koe oejah; <sup>h</sup> sing pada njaho pipétaeumana ngadjawab ka oenggal-oenggal djalma. <sup>a</sup> Ep. 6: 18; 1 Tes. 5: 17. <sup>b</sup> Ep. 6: 19, 20; 2 Tes. 3: 1. <sup>c</sup> p. 1: 27. <sup>d</sup> Ep. 5: 15, 16; 1 Tes. 4: 12. <sup>e</sup> Sil. 10: 32; Mark. 9: 50. <sup>f</sup> 1 Petr. 3: 15.

7 Sakabeh hal pérkara kaoela mëngke ka maraneh ditjaritakeun koe <sup>a</sup>Tihikoes, doeloer kaäsih, sarta sarat satoehoe, djeung sasama ngabdi dina padamëlan <sup>b</sup> Goesti. 'Eta koe kaoela geus dititah ka maraneh; noe dipambrih, soepaja njahoëun hal pérkara maraneh, sarta ngalilipoer kana hate maraneh. 'Direudjeungan <sup>b</sup> Onesimoes, doeloer satoehoe sarta kaäsih, asal batoer maraneh sanganara; doewaän ka maraneh bakal njari-takeun hal pérkara di djeu.

<sup>a</sup> Ep. 6: 21, 22. <sup>b</sup> Pil. 10.

10 Ari <sup>a</sup> Aristarkoes, batoer kaoela sama di berok, ngirim salam ka maraneh; kitoe deui <sup>b</sup> Markoes, alo Barnabas;

tina hal eta maraneh geus tampa parentah, (dimana datang <sup>c</sup> poma koedoe diakoe;) 'djeung Jesoes, anoe ngaran Joestoes; eta teh pada bangsa disoena-tan. Nja eta woengkoel anoe djadi pang-bantoe kaoela kana padamēlan kara-djaān Allah, sarta geus pada matak <sup>12</sup> lipoer ka diri kaoela. 'Noo ngirim salam deui ka maraneh, <sup>a</sup> Epapas, batoer maraneh sanagara, abdi Kristoës; eta teh salawasna dina panēnēda pērang pikeun maraneh, soepaja maraneh pada tēgēr, sampoerna djeung kapēpkan dina <sup>13</sup> sagala pangērsa Allah. 'Karana kaoela djadi saksi eta, jen gēten-toelaten pisan ka maraneh djeung ka sakoer noe di <sup>14</sup> Laodikea, sarta noe di Hirapolis. 'Ari <sup>e</sup> Loekas, tabib teja, kaāsih kaoela, ngi-rim salam ka maraneh, kitoe deui De-<sup>15</sup> mas. 'Pangnēpikeun salam kaoela ka

doeloer-doeloer di Laodikea, djeung ka Nimpas, sarta ka <sup>f</sup> garedja noe di boe-<sup>16</sup> mina. 'Djeung samangsa ijeu soerat geus diwatja di maraneh, poma sina diwatja di garedja oerang Laodikea ongkoh; kitoe deui soerat noe ka Laodikea koe-deu diwatja koe maraneh ongkoh. <sup>17</sup> 'Djeung popojankeun ka <sup>g</sup> Arhipoës: Ma-sing titen kana kadjēnēngan, noe geus katampa koe sampejan di djēro Goesti; poma-poma estikeun. <sup>a</sup> Lal. 27: 2.

<sup>b</sup> Lal. 15: 39; 2 Tim. 4: 11. <sup>c</sup> Pil. 2: 29. <sup>d</sup> p. 1: 7; Pilem. 23. <sup>e</sup> 2 Tim. 4: 10, 11; Pilem. 24. <sup>f</sup> 1 Kor. 16: 19. <sup>g</sup> Pilem. 2.

<sup>18</sup> Ijeu teh <sup>a</sup> kaoela mere salam ka maraneh, sarta ditelois koe leungeun pribadi, Paoeloes. <sup>b</sup> Masing aringētkeun kana barogod kaoela. <sup>c</sup> Moegi-moegi sih-koer-nija teh njarēngan ka maraneh! Amin.

<sup>a</sup> 1 Kor. 16: 21. <sup>b</sup> Ibr. 13: 3. <sup>c</sup> 1 Tes. 5: 28.

## SĒRAT KAHIDJI TI RASOEL PAOELOES KA OERANG TESALONIKA.

### PASAL 1.

Sērat kaoela Paoeloes djeung <sup>a</sup> Silwa-noes djeung Timoteoes, <sup>b</sup> doematēng garedja oerang Tesalonika di djēro Allah Rama sarta Goesti Jesoes Kristoës: moegi-moegi maraneh pada dipaparin sih-koernija reudjeung kasēnangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoës!

<sup>a</sup> 2 Kor. 1: 19. <sup>b</sup> 2 Tes. 1: 1, 2.

<sup>2</sup> Kaoela <sup>a</sup> salawasna maroedji soekoor ka Allah tina sabab maraneh sakabeh, sarta ingēt bae ka maraneh teh dina <sup>3</sup> sadjēroning panēnēda kaoela; 'teu pētot-pētot kaoela nja aringēt kana <sup>b</sup> panggawe kapērtjajaān maraneh, sarta kana kawē-kēlan kanjaāhan maraneh, kitoe deui kana kamantēpan pangarēp-ngrarēp maraneh ka Goesti oerang Jesoes Kristoës, <sup>4</sup> di pajoeneun Allah, Rama oerang; 'sabab kaoela njaho, eh doeloer-doeloer kaāsih <sup>5</sup> Allah! jen maraneh teh <sup>c</sup> kapilih; 'karana Indjil kaoela aja di maraneh teja

<sup>a</sup> lain omongan bae, istoening kalawan kawasa, sarta kalawan Roh Soetji, djeung kalawan tangtoe katjida; maraneh sorangan mapan geus pada njaho <sup>e</sup> pētana lalampahan kaoela teh di tēngah maraneh, tina sabab diri maraneh.

<sup>6</sup> 'Djeung maraneh teh geus pada djadi <sup>f</sup> niroe ka kaoela sarta ka Goesti; pada nampanan pangandika teh djeung kaboenghan Roh Soetji, <sup>g</sup> keur waktoe <sup>7</sup> reja pisan kasoekēran; 'noe matak maraneh geus djadi toeladan ka sakabeh djalma noe pērtjaja di tanah Makēdoni <sup>8</sup> djeung Ahaja. 'Karana nja ti lēbah maraneh pangandika Goesti teh katjēloek, lain woengkoel di Makēdoni djeung Ahaja bae, samalah ka mana-mēndi ge kapērtjajaān maraneh ka Allah teh geus kasohor; <sup>h</sup> noe matak eta koe kaoela montong teuing ditjatoerkeun kitoe-<sup>9</sup> kijeu. 'Karana eta teh koe maneh pisan pada njaritakeun kaoela, pētana lampah kaoela datang ka maraneh; djeung

pētana maraneh tobat ka Allah mitjeun  
brahala, ngabakti ka Allah noe hiroep  
10 sarta sajakti, 'djeung <sup>i</sup> ngarēp-ngarēp  
soemping Poetrana ti sawarga, noe koe  
andjeunna ditanghikeun ti noe paraeh  
teja, nja eta Jesoës, <sup>j</sup> anoe njalamētkeun  
oerang tina bēbēndoe noe mēngke  
datang. <sup>a</sup> Ep. 1:16; 2 Tes. 1:3. <sup>b</sup> 2 Tes. 1:11.  
<sup>c</sup> Kol. 3:12. <sup>d</sup> 1 Kor. 2:4; 4:20. <sup>e</sup> p. 2:9.  
<sup>f</sup> 1 Kor. 11:1; p. 2:14. <sup>g</sup> Lal. 17:1-8; 2 Tes. 1:4.  
<sup>h</sup> p. 4:9. <sup>i</sup> Pil. 3:20; p. 4:16. <sup>j</sup> Roem 5:9.

## PASAL 2.

Karana maraneh pada njaho sorangan,  
Keh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> ari lampah kaoela  
dataang ka maraneh teja, <sup>b</sup> hanteu  
2 gaplah; 'enjana teh, sanadjan kaoela  
anjar keneh njandang sangsara sarta  
dipērgasa, sakoeamaha <sup>c</sup> noe kanjahoan  
koe maraneh, nja di Pilipi teja, kaoela  
teh loedeung bae koe Allah kaoela, nja-  
toerkeun Indjil Allah ka maraneh keur  
3 meudjeuhna bangēt <sup>d</sup> pērang. 'Karana  
pangmitoetoer kaoela teh <sup>e</sup> lain tina  
sasab, atawa tina pikir nadjis, atawa  
4 dek ngagélo; 'enjana mah, saperti  
kaoela koe Allah geus dimanah estoe,  
<sup>f</sup> pantēs digadoehan Indjil, nja kitoe  
kaoela mitjatoer teh; <sup>g</sup> lain hajang dipi-  
karēsēp koe djalma, hajang teh dipika-  
manah koe Allah, anoe tingali di hate  
5 kaoela. 'Karana kaoela salawasna ge  
tara pisan <sup>h</sup> make omongan loemas-lamis,  
maraneh teh pada njaho; djeung  
atawa make kapērētjitan dipinding-pinding,  
6 <sup>i</sup> Allah anoe djadi saksi; 'sarta kaoela  
teh <sup>j</sup> hanteu nejangan kahormatan ti  
djalma, bagija ti maraneh, bagija ti noe  
sedjen; <sup>k</sup> halta kaoela teh kongang ngari-  
ridoean ka maraneh, pedah rasoel  
7 Kristoes. 'Balikanan kaoela aja di tēn-  
gah maraneh teh saneh pisan; tjara  
awewe boga boedak njoesoe ngamem-  
8 nan anakna, 'eta kitoe kaoela teh,  
bawaning koe heman katjida ka maraneh,  
oelabon sariiga ngawoeroekkeun Indjil  
Allah ka maraneh, <sup>l</sup> mikeun njawa so-  
rangan ge kaoela soeka pisan, tina  
sabab maraneh geus djadi kanjaāh ka-  
9 oela. 'Karana maraneh, eh doeloer-doeloer!  
tangtoe aringēt keneh kana rari-  
woed sarta hese-tjape kaoela teja; ma-  
pan kaoela ngoewarkeun Indjil Allah  
teh di maraneh <sup>m</sup> bari baranggawe

beurang-peuting, soepaja kaoela oelah  
djadi njoesahkeun ka maraneh, nadjan  
10 ka hidji djalma ge. 'Maraneh noe djadi  
saksi, sarta Allah, jen lalampahan kaoela  
ka maraneh noe pērtjaja teja nja soetji,  
djeung bēnēr, sarta taja tjawadeunana.  
11 'Mapan maraneh pada njaho, jen kaoela  
geus mamatahan djeung ngoepahan ka  
maraneh hidji-hidji djalma, saperti <sup>n</sup>  
12 bapa ka anak; 'bari ngingētan, jen ma-  
raneh loemampah teh koedoe <sup>o</sup> sing sa-  
koemaha pipantēseunana ka Allah, <sup>p</sup>  
anoe njaoer diri maraneh ka karadjaān  
sarta kamoeljaān andjeunna. <sup>a</sup> p. 1:5, 9.  
<sup>b</sup> p. 3:5. <sup>c</sup> Lal. 16:19-23. <sup>d</sup> Kol. 2:1. <sup>e</sup> 2 Kor.  
2:17. <sup>f</sup> 1 Tim. 1:11, g Gal. 1:10. <sup>h</sup> 2 Kor. 4:2.  
<sup>i</sup> Pil. 1:8. <sup>j</sup> Joh. 5:41, 44. <sup>k</sup> 2 Tes. 3:8, 9.  
<sup>l</sup> 2 Kor. 12:15. <sup>m</sup> Lal. 18:3; 20:34; 1 Kor. 4:12;  
2 Tes. 3:7, 8. <sup>n</sup> 1 Kor. 4:14, 15. <sup>o</sup> Ep. 4:1;  
Pil. 1:27; Kol. 1:10. <sup>p</sup> 2 Tes. 2:14.

13 Pedah kitoe, kaoela moedji soekoer  
ka Allah teu pētot-pētot, sabab <sup>a</sup> keur  
mangsa maraneh nampa pangandika Allah,  
anoe dioewarkeun koe kaoela teja,  
eta koe maraneh ditarima, <sup>b</sup> lain tjara  
omongan djalma, ditarima teh sakoe-  
maha sajaktina, nja pangandika Allah  
pisan; malah ngadamēl di djēro mara-  
neh noe pērtjaja. 'Karana maraneh, eh  
doeloer-doeloer! <sup>c</sup> geus djadi noeroetan  
ka sadaja garedja Allah noe di tanah  
Joeeda, anoe pada di djēro Kristoes Je-  
soes; da maraneh ge geus sangsara koe  
bangsa maraneh, saroewa bae <sup>d</sup> tjara  
15 eta koe oerang Jahoedi; 'noe <sup>e</sup> geus mae-  
han Goesti Jesoës, sarta ka para nabina  
sorangan, djeung geus nganjijaja ka kaoela,  
sarta teu <sup>f</sup> dimanah koe Allah, djeung  
ngamoesoh ka sakabeh djalma;  
16 pada mēgatan <sup>g</sup> kaoela rek ngawoe-  
roek ka oerang kapir sangkanna sala-  
mēt; pangkitoena teh <sup>h</sup> soepaja salawas-  
na marinoehan dosana. Dēmi <sup>i</sup> eta geus  
didatangan bēbēndoe dongkap ka toeng-  
toenga. <sup>a</sup> p. 1:5, 6. <sup>b</sup> Gal. 1:11. <sup>c</sup> p. 1:6.  
<sup>d</sup> Lal. 8:1; 12:1. <sup>e</sup> Lal. 3:15; 7:52. <sup>f</sup> p. 4:1.  
<sup>g</sup> Lal. 17:13. <sup>h</sup> Mat. 23:32, 33. <sup>i</sup> Dan. 9:26, 27.

17 Ari kaoela teja, eh doeloer-doeloer!  
sanggeus pisah djeung maraneh sakeu-  
deung, <sup>a</sup> moenggoehingbadan, lain moeng-  
goehing at mah, mingkin gēmēt neja-  
ngan djalan, koe hajang pisan tereh pa-  
18 panggil djeung diri maraneh. 'Pedah  
kitoe, sakali sarta mindo geus aja pa-  
sēdjaān kaoela Paoeloes, dek ngadata-

ngan ka maraneh; tatapi dipéngat koe  
 19 Setan. 'Karana saha noe djadi pangarép-ngrarép kaoela, atawa kaboengahan kaoela, atawa <sup>b</sup> makoetaning pamoedji kaoela? Lain nya maraneh oge kitoe di pajoeneun Goesti oerang Jesoes Kris-  
 20 toes mèngke <sup>c</sup> waktoena soemping?' Es-  
 toe nya maraneh pisan kamoeljaän sarta kaboengahan kaoela. <sup>a</sup> Kol. 2:5.  
<sup>b</sup> Pil. 4:1. c p. 3:13.

## PASAL 3.

Koe sabab eta, bawaning geus teu bisa tahanan deui, kaoela teh wajahna bae <sup>a</sup> ditinggalkeun sorangan di nagara Aten, <sup>2</sup> sarta <sup>b</sup> nitahan Timoteoes, doeloer kaoela, sarta abdi Allah, djeung pangban-  
 toe kaoela kana padamélan Indjil Kristoës, <sup>c</sup> pikeun ngoewatkeun ka maraneh, sarta pikeun mepelingan tina hal ka-  
 3 përtjajaän maraneh; 'sangkan oelah aja noe <sup>d</sup> obah dina djero kasoekëran ijeu; karana maraneh pada njaho sorangan,  
 4 oerang teh geus dipastikeun kana ki-  
 toe. 'Karana keur mangsa kaoela aja di maraneh teja, mapan kaoela ngomong ka maraneh, <sup>e</sup> jen oerang pimanggiheun kasoekëran; geuning gens boekti, sarta  
 5 kanjahoan koe maraneh. 'Koe sabab eta, bawaning koe teu bisa tahan deui teja, noe matak kaoela geus nitahan eta, hajang meunang katérangan hal kapértja-  
 jaän maraneh, <sup>f</sup> bisa maraneh geus karantjana koe <sup>g</sup> toekang ngagoda teja, sarta pagawean kaoela teh datang ka  
 6 gaplah. 'Dëmi ajeuna, <sup>i</sup> pedah Timoteoes geus datang ka kaoela poelang ti maraneh, sarta ka kaoela geus ngawarta-  
 keun <sup>j</sup> hal kapértjajaän djeung kanja-  
 han maraneh, sarta jen maraneh salawa-  
 wasna aja ingétan hade ka kaoela, bari  
 hajang pisan papanggih djeung kaoela,  
 tjara lëbah kaoela ge kitoe deui hajang  
 7 papanggih djeung maraneh, 'noe matak kaoela, eh doeloer-doeloer! <sup>k</sup> geus kali-  
 pooran sabab hal maraneh, dina djero sakabeh kasoekëran djeung kasoesahan kaoela, tégënsna koe kapértjajaän mara-  
 neh; 'karana ajeuna kaoela hiroep, la-  
 moen maraneh <sup>l</sup> tégér di djero Goesti.  
 9 'Karana nahaon atoeh pamoedji soe-  
 koer pigeusaneum kaoela malës ka Allah tina hal maraneh, <sup>m</sup> koe pedah sagala kaboengahan, anoe koe kaoela dipake

boengah di pajoeneun Allah koe sabab  
 10 maraneh? 'Beurang-peuting kaoela angët pisan néneda, " moegi diparéngkeun pa-  
 panggih djeung maraneh sarta njampoernakenn kokoeranganana kapértjajaän maraneh. <sup>a</sup> Lal. 17:15, 16. b Pil. 2:19. c Lal. 14:22.  
<sup>d</sup> Ep. 3:13. e 2 Tim. 3:12. f Lal. 14:22. g 2 Kor. 11:3. h Mat. 4:3. i Lal. 18:5. j p. 1:3. k 2 Kor. 7:6. l Ep. 6:14. m 3 Joh. 4. n Roem 1:10, 11.  
 11 Ari Allah, Rama oerang, sarta Goesti oerang Jesoes Kristoës, moegi-moegi koe andjeunna pisan nodjokeun djalan ka-  
 12 oela nëpi ka maraneh. 'Djeung maraneh teh <sup>a</sup> moegi-moegi koe Goesti diwoe-  
 woohan sarta didjëmbarkeun dina silih-  
 pikanyaäh djeung batoer sarta dina ka-  
 13 njañaäh ka djalma sakabeh, saperti diri kaoela ge ka maraneh nya kitoe; 'soe-  
 pajà dikoewatkeun hate maraneh, <sup>b</sup> sang-  
 kan taja pikatjawadeun dina hal kasoe-  
 tjian, di pajoeneun Allah, Rama oerang, waktoe soemping Goesti oerang Jesoes Kristoës, <sup>c</sup> diiring koe sakabeh para soetji kagoenganan. <sup>a</sup> p. 4:1, 9, 10;  
<sup>b</sup> Petr. 1:7. <sup>c</sup> p. 5:23. <sup>d</sup> 2 Tes. 1:7, 10.

## PASAL 4.

Djeungna deui, eh doeloer-doeloer! kaoela néneda ka maraneh sarta mitoetoer di djero Goesti Jesoes: sakoe-  
 mah noe koe maraneh geus katampa-  
 ti kaoela, <sup>a</sup> hal pëtana anoe misti piloemampaheun maraneh sarta malar dianggo kamanah koe Allah teja, maraneh koedoe sing beuki tambah dina  
 2 eta teh. 'Karana maraneh pada njaho-  
 kana parentah, anoe koe kaoela geus dipapatahkenn ka maraneh ti Goesti  
 3 Jesoes. 'Karana <sup>b</sup> kijeu pangërsa Allah teh, nya kasoetjian maraneh: koedoe  
 4 njégah lampah djinah; 'maraneh hidji-  
 hidji djalma sing bisa ngabogaän <sup>c</sup> wa-  
 dah sorangan teh kalawan kasoetjian  
 5 sarta kahormatan; 'olelah djeung noe-  
 roetkeun pakarépan <sup>d</sup> napsoe, tjara oe-  
 rang kapir, <sup>e</sup> anoe teu njaho ka Allah.  
 6 'Sarta djalma oelah rek ngarémpak djeung ngaroegikeun ka doeloer pérkara naon bae; sabab Goesti anoe malëskeun sagala lampah kitoe, <sup>f</sup> saperti koe kaoela bareto ge geus ditjatoerkeun ka maraneh djeung dipoeohkeun pisan.  
 7 'Karana oerang disaoer teh koe Allah lain kana kanadjisan, estoena mah kana  
 8 kasoetjian. 'Manana satijap-tijap anoe

nampik eta, nja eta lain nampik ka djalma, <sup>g</sup> ēnjana mah ka Allah, <sup>h</sup> anoe geus maparinkeun ka maranah Roh andjeunna noe soetji. <sup>a</sup> p. 2:12. <sup>b</sup> Ep. 5:3, 17; Ibr. 12:14. <sup>c</sup> 1 Sam. 21:5. <sup>d</sup> Kol. 3:5. <sup>e</sup> Ep. 2:12. <sup>f</sup> Gal. 5:21. <sup>g</sup> p. 2:13. <sup>h</sup> Ep. 4:30.

<sup>9</sup> Ari <sup>a</sup> hal kanjaāhan ka doeloer teja, <sup>b</sup> teu koedoe-koedoe kaoela njoeratan ka maranah; karana maranah sorangan geus diwoeroek koe Allah silih-pika-<sup>10</sup> njaāh djeung batoer. 'Malah-malah koe maranah dilampahkeun pisan <sup>c</sup> ka sakbeh doeloer-doeloer di satahan Ma-kēdoni. Tatapi kaoela mitoetoer ka maranah, eh doeloer-doeloer! <sup>d</sup> koedoe pada <sup>11</sup> sing beuki tambah; 'sarta koedoe tēmēn nja maksoed kana lampah tjiitung, djeung <sup>e</sup> ngoeroeskeun tanggoengan sorangan, <sup>f</sup> bari baranggawe koe leungeun pribadi, saperti kaoela geus marentah ka ma-<sup>12</sup> ranah; 'soepaja <sup>g</sup> lalampahan maranah teh djeung kapantēsan moenggoeh ka djalma noe di loewar, sarta maranah oelah boga kakoerang naon-naon.

<sup>a</sup> Ibr. 13:1. <sup>b</sup> p. 1:8; 5:1. <sup>c</sup> p. 1:7. <sup>d</sup> p. 3:12. <sup>e</sup> 2 Tes. 3:6, 12. <sup>f</sup> Ep. 4:28. <sup>g</sup> Roem 12:17; Kol. 4:5.

<sup>13</sup> Sarta kahajang kaoela, eh doeloer-doeloer! maranah oelah bireuk ka hal djalma noe geus maraot; soepaja maranah oelah nalangsa, tjara noe saredjen, <sup>14</sup> <sup>a</sup> noe teu boga pangarēp-ngarēp. 'Karana <sup>b</sup> lamoen oerang pērtjaja, jen Jesoes teh geus poepoes sarta geus tanghi deui, eta nja kitoe pisan sakoer noe maot di djēro Jesoes teh mēngke koe Allah didatang-<sup>15</sup> keun reudjeung andjeunna. 'Karana kaoela mitjatoer ka maranah ijeu teh <sup>c</sup> pangandika Goesti; <sup>d</sup> ari oerang anoe hiroep, sarta tinggal nēpi ka soempingna Goesti, moal bakal diheulakeun ka noe <sup>16</sup> geus maraot. 'Karana Goesti koe andjeunna pisan <sup>e</sup> bakal loengsoer ti sawarga, reudjeung panjēloek, reudjeung gēntra <sup>f</sup> kapala malaikat, sarta reudjeung sora <sup>g</sup> sangkakala Allah; ari <sup>h</sup> noe geus maot di djēro Kristoës teh <sup>17</sup> seng haroedang ti heula. 'Sanggeusna ti dinja oerang anoe hiroep, anoe tinggal teja, toeloej pada ditjandak ka loe-hoer dina mega babarēgan djeung eta, mapagkeun Goesti ka langit; sarta nja kitoe <sup>i</sup> oerang teh bakal reureudjeungan <sup>18</sup> djeung Goesti salalawasna. 'Koe sabab

eta, maranah geura silih-lilipoer koe omongan noe bijeu. <sup>a</sup> Ep. 2:12. <sup>b</sup> 1 Kor. 6:14; 15:20. <sup>c</sup> 1 Kor. 7:12. <sup>d</sup> 1 Kor. 15:23, 51. <sup>e</sup> 2 Tes. 1:7. <sup>f</sup> Joed. 9. <sup>g</sup> 1 Kor. 15:52. <sup>h</sup> 1 Kor. 15:23. <sup>i</sup> Joh. 14:3.

### PASAL 5.

Ari moenggoehing <sup>a</sup> mangsa djeung Awaktoena teh, eh doeloer-deloer! <sup>b</sup> teu koedoe-koedoe maranah disoera-<sup>2</sup> tan. 'Karana maranah sorangan pada njaho pisan, <sup>c</sup> ari poēan Goesti teja pidatangeunana teh sakoemaha paling ti <sup>3</sup> peuting. 'Samangsa djalma ngaromong: <sup>d</sup> Ajeuna teh salamēt, euweuh pibajaewun! nja didinja teh kabērēdēg karoeksakan dadak-sakala, <sup>e</sup> tjara awewe noe reuneuh kabērēdēg njéri ngadjoeroe; sarta <sup>4</sup> hamo pibisaeun ngarēdjat. 'Tatapi ari maranah mah, eh doeloer-doeloer! <sup>f</sup> lain aja di noe poēk; moal maranah mah kasēlēmpēk koe eta poē, tjara koe paling. <sup>5</sup> 'Maranah sakabek anak tjaāng sarta anak beurang; oerang teh lain ahli peuting atawa ahli poēk. 'Manana oerang <sup>6</sup> oelah rek hareēs, tjara eta noe saredjen; nja oerang teh <sup>7</sup> masing njaring djeung <sup>7</sup> tjētjēgah. 'Karana anoe heēs, heēsna teh ti peuting; kitoe deui anoe mabok, <sup>8</sup> mabokna teh ti peuting. 'Tatapi ari oerang anoe ahli beurang mah, hajoetjētjēgah, bari <sup>i</sup> pada dibadjoek-kēre kā-pērtjajaān sarta kanjaāhan, djeung dibalakoetak pangarēp-ngarēp kana ka-<sup>9</sup> salamētan. 'Karana oerang teh lain pisan koe Allah dipastikeun kana bēbēndoe, dipastikeun teh kana pimeunanganeun ka-<sup>10</sup> salamētan, koe lantaran Goesti oerang <sup>11</sup> Jesoes Kristoës, 'noe <sup>j</sup> geus poepoes nalangan oerang, soepaja oerang teh, boh njaring, boh sasarean, pada hiroep reureudjeungan djeung andjeunna. 'Koe sabab eta, maranah koedoe silih-ingētan djeung silih-adēgkeun pērtjaja, sakoe-maha noe koe maranah keur dilalampahkeun. <sup>a</sup> Lal. 1:7. <sup>b</sup> p. 4:9. <sup>c</sup> Mat. 24:43; 2 Petr. 3:10; Wahj. 3:3. <sup>d</sup> Jér. 6:14. <sup>e</sup> Jés. 13:8. <sup>f</sup> Ep. 5:8. <sup>g</sup> Roem 13:11. <sup>h</sup> 1 Petr. 5:8. <sup>i</sup> Ep. 6:14, 17. <sup>j</sup> Roem 14:8, 9.

<sup>12</sup> Djeung kaoela aja panēda ka maranah, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> nja sing aradēp ka noe pada njangking gawe di maranah, sarta ngokolotan ka maranah di djēro Goesti, djeung mepelingan ka <sup>13</sup> maranah; 'eta koe maranah aradjenan sing angēt pisan, sarta koedoe njaāh,

tina sabab pagaweananana. Koedoe pada  
 14 masing rapih djeung batoer. 'Djeung  
 deui panēda kaoela ka maraneh, eh doe-  
 loer-deloer!' <sup>b</sup> koedoe mamatahan ka  
 noe lantja-lintji, koedoe ngalilipoer ka  
 noe leutik hate, koedoe ngadeudeul ka  
 noe hengker, koedoe sabar ka sakabeh.  
 15 'Masing arijatna, <sup>c</sup> goreng teh koe djalma  
 oelah dibalēs goreng ka saha bae; ba-  
 likanan koedoe salalawasna pada ngo-  
 brek kana kahadean, nja ka pada ba-  
 16 toer, nja ka sakabeh. 'Sing <sup>d</sup> pada boe-  
 17 ngah saēndēng-ēndēng. 'Koedoe <sup>e</sup> nēnēda  
 18 teu pētot-pētot. 'Koedoe <sup>f</sup> moedji soe-  
 koer dina saniskara; karana nja kitoe  
 pangērsa Allah ka maraneh teh di djēro  
 19 Kristoes Jesoes. 'Oelah mareumkeun  
 20 Roh. 'Oelah njoemahkeun ka piwēdjang  
 21 para nabi. 'Saniskara hal <sup>g</sup> koedoe tjo-  
 22 ba-tjoba, ari noe hade tjangking. 'Koe-  
 doe njarēgah <sup>h</sup> kana sagala roepa ka-  
 gorengean. <sup>a</sup> 1 Tim. 5:17; Ibr. 13:17. <sup>b</sup> 2 Tes.  
 3:6, 11, 15. <sup>c</sup> Roem 12:17; 1 Petr. 3:9. <sup>d</sup> Pil.  
 4:4. <sup>e</sup> Loek. 18:1; Kol. 4:2. <sup>f</sup> Ep. 5:20. <sup>g</sup> 1 Joh.  
 4:1. <sup>h</sup> Roem 12:9.

- 23 Ari <sup>a</sup> Allah, noe kagoengan sakoer ka-  
 sēnangan, moegi-moegi koe andjeunna  
 pisan njoetjikeun ka maraneh nēpi ka  
 toetoegna; sarta saēroh maraneh, kitoe  
 deui njawa reudjeung badan, moegi di-  
 raksa, sangkan <sup>b</sup> oelah aja pikatjawad-  
 24 deunana waktoe soemping Goesti oerang  
 Jesoes Kristoes. 'Ari <sup>c</sup> anoe njaoer ma-  
 raneh teh <sup>d</sup> kalangkoeng toehoe, tan-  
 wande ngadamēl kitoe. <sup>a</sup> Roem 15:33.  
<sup>b</sup> p. 3:13. <sup>c</sup> p. 2:12. <sup>d</sup> 1 Kor. 1:9;  
 2 Tes. 3:3.
- 25 Eh, doeloer-deloer! <sup>a</sup> pangnarēdakeun  
 kaoela. <sup>a</sup> 2 Tes. 3:1.
- 26 Pangnēpikeun <sup>a</sup> salam kaoela ka sada-  
 jana doeloer-deloer, <sup>a</sup> make tjioem  
 27 soetji. 'Kaoela njoemahpanah ka maraneh  
 dēmi Goesti, sadajana doeloer saroetji  
 poma koedoe dipangmatjakeun ijēu soe-  
 rat. <sup>a</sup> Roem 16:16; 1 Petr. 5:14.
- 28 Moegi-moegi <sup>a</sup> sih-koernija Goesti oe-  
 rang Jesoes Kristoes njarēgan ka ma-  
 raneh! Amin. <sup>a</sup> Roem 16:20, 24.

## SĒRAT KADOEWA TI RASOEL PAOELOES KA OERANG TESALONIKA.

### PASAL 1.

Sērat kaoela Paoeloes djenng <sup>a</sup> Silwa-  
 noes djeung Timoteoes, doematēng  
 garedja oerang Tesalonika di djēro Allah,  
 Rama oerang, sarta Goesti Jesoes Kris-  
 toes: 'moegi-moegi <sup>b</sup> maraneh pada di-  
 paparin sih-koernija rendjeung kasēna-  
 nagan ti Allah, Rama oerang, sarta ti  
 Goesti Jesoes Kristoes! <sup>a</sup> 1 Tes. 1:1.

<sup>b</sup> 1 Kor. 1:3.

3 Eh, doeloer-deloer! <sup>a</sup> kaoela wadjib  
 maroedji soekoer ka Allah salalawasna  
 koe hal maraneh; eta teh pantēs, tina  
 sabab kapertjajaān maraneh rosa pisan  
 ngagēdeanana, sarta maraneh sakabeh  
 oenggal-oenggal djalma pada woewoeh  
 4 tambah silih-pikanjaāh; 'wani kaoela

pribadi <sup>b</sup> moedji hal maraneh di saka-  
 beh garedja Allah, tina sabab kaman-  
 tēpan djeung kapertjajaān maraneh dina  
 djēro saniskara panganijaja ka maraneh,  
 djeung kasoekēran, anoe ditahan koe ma-  
 5 raneh teja. 'Tandaning hoekoeman Al-  
 lah noe adil; <sup>c</sup> soepaja maraneh dima-  
 nah pantēs kana karadjaān Allah, nja  
 tina sabab eta keneh maraneh pang-  
 6 njandang sangsara; 'doemeh bēnēr koe  
 galih Allah, <sup>d</sup> malēs koe kasoekēran  
 ka noe njijeun kasoekēran ka maraneh;  
 7 'ari ka maraneh mah, anoe njandang  
 kasoekēran teja, malēs koe kasēnangan  
 barēng djeung kaoela, <sup>e</sup> dina waktoe  
 diēbrehkeunana Goesti Jesoes ti sawar-  
 ga, diiring koe para malaikat kawasana,  
 8 'nganggo <sup>f</sup> seuneu hoeroeng, <sup>g</sup> samangsa

andjeunna ngeunakeun balesan ka sa-koer noe teu nganjahokeun ka Allah, djeung ka sakoer noe teu noeroet ka Indjil Goesti oerang Jesoes Kristoet.  
 9 'Eta tangtoe mēngke pada njandang siksaān, <sup>h</sup> nja karoeksakan noe langgēng, <sup>i</sup> djaoeh ti pameunteu Goesti sarta ti kamoeljaāning kabēdasan andjeunna,  
 10 'samangsa andjeunna soemping <sup>j</sup> pikeun dimoeljakeun di djēro djalma saroetji kagoenganana, sarta ngadjadi aheng dina poēan harita di djēro sakabeh noe pērtjaja (sabab pērtelaān kaoela geus 11 dipērtjaja di lēbah maraneh). 'Kitoe noe matak kaoela salawasna mangnēdakeun maraneh, soepaja maraneh moegi-moegi koe Allah oerang dimanah pantēs kana pangnjaoer, sarta moegi diantekkeun kalawan karosaānana sagala kasoeckaān kana kahadean, kitoe deui panggawe  
 12 kapērtjajaān; 'soepaja djēnēngan Goesti oerang Jesoes Kristoet dimoeljakeun di djēro maraneh, djeung maraneh dimoeljakeun di djēro andjeunna, noeroetkeun sakoemaha sih-koernija Allah oerang sarta Goesti Jesoes Kristoet.

<sup>a</sup> 1 Tes. 1:2, 3; p. 2:13. <sup>b</sup> 1 Tes. 2:19.  
 c Pil. 1:28. <sup>d</sup> Djak. 2:8; Roem 12:19. <sup>e</sup> 1 Tes. 4:16. <sup>f</sup> 2 Petr. 3:7, 10. <sup>g</sup> Mik. 5:14; Roem 2:8.  
 h Mat. 25:41, 46; Joed. 7. <sup>i</sup> Jēs. 2:19, 21. <sup>j</sup> Kol. 3:4.

## PASAL 2.

Djeung kaoela aja panēda ka maraneh, <sup>D</sup>eh doeloer-doeloer! moenggoehing pi-soempingeunana Goesti oerang Jesoes Kristoet, sarta <sup>a</sup> hal oerang teh bakal 2 dikoempoeleun ka andjeunna teja, 'eta maraneh <sup>b</sup> oelah sok babari datang ka loewak-lejok pikir, atawa reuwas, boh koe roh, boh koe omong, boh koe soerat noe dibedjakeun <sup>c</sup> ti kaoela, kawas geus 3 terah kana poēan Kristoet teh. 'Poma-poma maraneh <sup>d</sup> oelah koengsi kagēndam koe kijeu-kijeu! Karana eta poē teh moal datang, ngan koedoe geus aja lampah moertad heula, djeung koedoe geus boekti eta djalma dosa, nja anak <sup>e</sup> roeksakan teja, 'noe babakoe ngamoe-soeh, <sup>f</sup> djeung moendjoelkeun maneh ti sagala noe disēboet Allah atawana noe disēmbah; datang ka gek dijoek dina kabah Allah, ngadakoekun maneh Al-<sup>g</sup>lah. 'Naha maraneh teu aringēt, jen kaoela njatoerkeun eta pērkara ka maraneh, waktoe kaoela masih keneh aja

<sup>6</sup> di maraneh? 'Dēmi ajeuna anoe ngahalangan ka dinja, maraneh pada njaho, soepaja boekti dina mangsana noe pasti.  
 7 'Karana ari <sup>f</sup> rasijah kadorakaān teh nadjan ajeuna ge keur molah; ngan tata-papi anoe ngahalangan eta ajeuna teja, <sup>g</sup> koedoe geus disingkirkeun heula. 'Geus kitoe toeloej boekti si doraka teh, dēmi <sup>h</sup> koe Goesti eta bakal dibasmi koe Rohing bahamna, sarta dieuweulkeun koe ebrehna mangsa soemping. 'Eta teja pidatangeunana teh sakoemaha pagawean Setan, <sup>i</sup> make sagala kamatihan djeung 10 tanda sarta moedjidat bohong, 'djeung make sagala panggēlo kadorakaān adjang sakoer djalma <sup>j</sup> noe bakal tjilaka; tina sabab pada teu narimaeum kanjaāhan kana kajaktian, teu mambruh djadi salamēt. 'Koe pedah kitoe, eta djalma koe Allah pada didatangan <sup>j</sup> kawasa mawa 12 sasab, sina pērtjaja kana bohong; 'soepaja dihoekoeman sakabeh, <sup>k</sup> anoe han-teu pērtjaja kana kajaktian, anggoer mikarēsēp kana kadorakaān. <sup>a</sup> Mat. 24:31.  
<sup>b</sup> Mat. 24:4. <sup>c</sup> p. 3:17. <sup>d</sup> Mat. 24:23; 1 Tim. 4:1; <sup>e</sup> Joh. 2:18. <sup>e</sup> Dan. 11:36. <sup>f</sup> 1 Joh. 4:3. <sup>g</sup> Aj. 4:9; Jēs. 11:4. <sup>h</sup> 5 Moesa 13:1; Wahj. 13:13. <sup>i</sup> 2 Kor. 2:15. <sup>j</sup> Mat. 24:24; 1 Tim. 4:1. <sup>k</sup> Joh. 3:19; 8:45; Roem 1:32.

<sup>13</sup> Tatapi kaoela teh <sup>a</sup> wadjib maroedji soekoen ka Allah salawasna koe hal maraneh, eh doeloer-doeloer noe dipikaāsih koe Goesti! pedah maraneh teh <sup>b</sup> geus dipilih koe Allah ti mimintima pikeun djadi salamēt, lantaranana disoetjikeun koe Roh sarta pērtjaja kana kajaktian. <sup>c</sup> Kana kitoe teh <sup>d</sup> maraneh koe Allah geus disaoer koe lantaran Indjil kaoela, soepaja pada pimeunangeun kamoeljaān Goesti oerang Jesoes Kristoet. 'Koe sabab eta, eh doeloer-doeloer! <sup>e</sup> sing pada tēgēr, djeung <sup>f</sup> tētēpkueun atoeran noe geus diwoeroekkeun ka maraneh, boh koe omong kaoela, boh koe soerat kaoela. <sup>g</sup> p. 1:3. <sup>h</sup> Ep. 1:4. <sup>i</sup> 1 Tes. 2:12. <sup>j</sup> Ep. 6:14. <sup>k</sup> p. 3:6.

<sup>16</sup> Sarta Goesti oerang Jesoes Kristoet koe andjeun, djeung Allah, Rama oerang, <sup>a</sup> anoe miasih ka oerang, sarta geus maparin panglilipoer noe langgēng, djeung <sup>b</sup> pangarēp-ngrarēp noe hade, koe 17 bawaning sih-koernija, 'eta moegi-moegi ngalilipoer kana hate maraneh, sarta <sup>c</sup> ngoewatkeun maraneh dina sagala panggawe djeung omongan noe hade. <sup>d</sup> Joh. 3:16. <sup>e</sup> 1 Petr. 1:3. <sup>f</sup> 1 Tes. 3:13.

## PASAL 3.

Djeungna deui, eh doeloer-doeloer! <sup>a</sup> pangnarédakenn kaoela, soepaja <sup>b</sup> pangandika Goesti teh madjoe, sarta di-<sup>2</sup> moeljakeun, saperti di maranah, 'djeung <sup>c</sup> soepaja kaoela disalamétkun ti djalma noe teu pérnah sarta noe djaroelig; karana kapértjajaän teh teu sing djalma <sup>3</sup> noe boga. 'Tatapi Goesti teh <sup>d</sup> kalangkoeng toehoe, tanwande ngoewatkeun ka maranah, sarta <sup>e</sup> ngaraksa ka maranah <sup>4</sup> ti noe goreng. 'Sarta kaoela <sup>f</sup> dina pikir geus nangtoekeun ka maranah di djero Goesti, jen maranah teh pada ngalampahkeun sarta bakal ngalampahkeun sakoer anoe koe kaoela diparen-<sup>5</sup> tahkeun ka maranah. 'Sarta Goesti moegi-moegi ménérkeun hate maranah kana kanjaähán ka Allah djeung kana <sup>g</sup> kabaraben Kristoes. <sup>a</sup> Kol. 4: 3; 1 Tes. 5: 25.  
<sup>b</sup> Djab. 147: 15. <sup>c</sup> Roem 15: 31. <sup>d</sup> 1 Tes. 5: 24.  
<sup>e</sup> Joh. 17: 15. <sup>f</sup> 2 Kor. 7: 16. <sup>g</sup> Ibr. 12: 2, 3.

6 Eh, doeloer-doeloer! kaoela marentah ka maranah koe djénengan Goesti oerang Jesoes Kristoes, <sup>a</sup> koedoe pada ngoendoeran ti oenggal-oenggal doeloer noe lampahna lantja-lintji, teu noeroet <sup>b</sup> atoeran anoe geus katampa koe eta <sup>7</sup> ti kaoela. 'Karana maranah pada njaho sorangan dina piběnreunana <sup>c</sup> noeroetan ka kaoela teh. Karana kaoela mangsa di tengah maranah teja <sup>d</sup> lain lampah <sup>8</sup> lantja-lintji, 'djeung <sup>e</sup> teu pisan dahar panjegoehan djalma teu dibajar; enjana mah kaoela teh baranggawe beurang-peuting djeung rariwoed sarta hese-tjape, soepaja kaoela oelah djadi njoesahkeun ka maranah, nadjan ka hidji djalma ge. <sup>9</sup> 'Lain pisan kaoela teu kawasa; <sup>f</sup> saté-gésna hajang mere toeladan ka mara-

neh, <sup>g</sup> nja diri kaoela pisan, baris ma-<sup>10</sup> ranah noeroetan ka kaoela. 'Karana keur mangsa aja di maranah teja ge, kaoela mere parentah ka maranah kijeu: Tijap-tijap aja djalma čmboeng digawe, <sup>11</sup> eta kitoe deui celah njatoe. 'Karana kaoela ngadenge, aja sawareh djalma di lëbah maranah lampahna lantja-lintji, hanteu baranggawe, ari gawena openan. <sup>12</sup> 'Ari ka noe kitoe teh kaoela marentah sarta ngingétan di djero Goesti oerang Jesoes Kristoes, <sup>g</sup> koedoe baranggawe, sarta make ati anténg; noe dihakan <sup>13</sup> djéki beumang sorangan. 'Sarta ari maranah, eh doeloer-doeloer! <sup>h</sup> poma oelah <sup>14</sup> rek wéleh migawe kahadean. 'Djeung oepama aja noe teu noeroet ka papatah kaoela koe ijeu soerat teh, eta koe maranah tjirian, sarta oelah rek tjampoer <sup>15</sup> djeung noe kitoe, soepajana eraeun; 'tatapi oelah rek diangkén tjara moesoh, <sup>i</sup> nja koedoe mamatahan ka dinja sa-koemaha ka doeloer. <sup>a</sup> Mat. 18: 17; Roem 16: 17; 1 Kor. 5: 11. <sup>b</sup> p. 2: 15. <sup>c</sup> 1 Tes. 1: 6. <sup>d</sup> 1 Tes. 2: 10. <sup>e</sup> 2 Kor. 11: 7; 1 Tes. 2: 9. <sup>f</sup> Lal. 20: 35; 1 Kor. 9: 4. <sup>g</sup> 1 Tes. 4: 11. <sup>h</sup> Gal. 6: 9. <sup>i</sup> Mat. 18: 15; 1 Tes. 5: 14.

<sup>16</sup> Ari <sup>a</sup> Goesti noe kagoengan sakoer kasénangan, moegi-moegi koe andjeunna pisan maparin kasénangan ka maranah salalawasna sarta dina saniskara lampah. Moegi-moegi Goesti njaréngan ka marareh sakabeh. <sup>a</sup> Pil. 4: 9; 1 Tes. 5: 23.

<sup>17</sup> Ijeu teh kaoela <sup>a</sup> mere salam ka maranah, sarta ditoelis koe leungeun pri-badi, Paoeloes; eta noe djadi tanda dina oenggal-oenggal soerat: nja, kitoe kaoela noelis teh. 'Moegi-moegi <sup>b</sup> sih-koernija Goesti oerang Jesoes Kristoes njaréngan ka maranah sakabeh! Amin.

<sup>a</sup> 1 kor. 16: 21; Kol. 4: 18. <sup>b</sup> 1 Tes. 5: 28.

## SÉRAT KAHIDJI TI RASOEL PAOELOES KA TIMOTEOES.

## PASAL 1.

Sérat kaoela Paoeloes, <sup>a</sup> rasoel Jesoes Kristoes, koe timbalan Allah, <sup>b</sup> Djoe-roë-salaméti oerang, sarta Goesti Jesoes

Kristoes, <sup>c</sup> anoe djadi pangarép-ngrarép <sup>2</sup> oerang; 'doematéng <sup>d</sup> Timoteoes, anak kaoela satémenna dina kapértjajaän: moegi-moegi maneh dipaparin sih-koer-

- nija, <sup>c</sup> kawělasan reudjeung kasěnangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Kristoës Jesoes, Goesti oerang! <sup>a</sup> 1 Kor. 1:1. <sup>b</sup> p. 2:3.  
<sup>c</sup> Kol. 1:27. <sup>d</sup> 2 Tim. 1:2. <sup>e</sup> Gal. 1:3; 2 Tim. 1:2; Tit. 1:4.
- <sup>3</sup> Tjara bareto kaoela mérëdih ka maneh tinggal di Epesoes, <sup>a</sup> basa kaoela indit ka Makëdoni teja, [ajeuna mérëdih deui,] soepaja maneh teh marentah ka djalma sawareh oelah mamatahkeun <sup>4</sup> <sup>b</sup> piwoeroek sedjen, 'djeung oelah ngoeroes <sup>c</sup> dongeng sarta sadjarah noe taja bejakna; hal kitoe teh manan madjoekun atoeran Allah dina kapértjajaän mah, anggoer matak ngajakeun padoe. <sup>5</sup> Ari <sup>d</sup> panoengtoengan timbalan teh nja eta kanjaähan anoe datang ti hate bëressih, sarta ti boedi-rasa hade, djeung <sup>6</sup> <sup>b</sup> ti kapértjajaän anoe taja palsoena. 'Ari djalma sawareh <sup>e</sup> geus sasab ti kitoe, ana seug toeloej kana ngomong gapong. <sup>7</sup> Angkohna eta teh djadi goeroe toret, padahal teu ngartieun ka noe dipiomong djeung noe dipoegoeh-poegoehkeun koe <sup>8</sup> dirina. 'Dëmi oerang pada njaho, jen toret teja <sup>f</sup> hade, lamoen djalma bénér ma- <sup>9</sup> kena, 'sarta njaho kijeu, <sup>g</sup> jen toret teh lain dibakoekun ka djalma bénér, dibakoekuneun <sup>h</sup> ka noe masijat djeung ka noe bahoela, ka noe doraka djeung ka noe njijeun dosa, ka noe kotor hate djeung ka noe ngamaha, ka noe maehan bapa djeung ka noe maehan indoeng, <sup>10</sup> ka sakoer bae noe maehan djalma, 'ka noe djinah, <sup>i</sup> noe ngadjima ka lalaki, <sup>j</sup> noe ngiwat, noe ngabohong, noe tjidra ti soempah djeung sadjabana ti dinja, naon bae noe salija ti <sup>k</sup> piwoeroek <sup>11</sup> moeloes teh; 'noeroetkeun Indjil kamoeljaän Allah <sup>l</sup> noe langkoeng salamët, <sup>m</sup> anoe geus digadoehkeun ka kaoela.
- <sup>a</sup> Lal. 20:1. <sup>b</sup> p. 6:3. <sup>c</sup> p. 4:7; Tit. 1:14; 3:9. <sup>d</sup> Roem. 13:10. <sup>e</sup> p. 5:15; 6:4. <sup>f</sup> Roem. 7:12. <sup>g</sup> Gal. 5:22, 23. <sup>h</sup> 2 Moesa 20. <sup>i</sup> 1 Kor. 6:10; <sup>j</sup> 2 Moesa 21:16; <sup>k</sup> 5 Moesa 24:7. <sup>l</sup> p. 6:3. <sup>m</sup> 1 Tes. 2:4.
- <sup>12</sup> Sarta kaoela moedji soekoer ka noe geus masihan kakoewatan ka diri kaoela, nja Kristoës Jesoes, Goesti oerang, rehna kaoela geus dimanah pisatoehoe-eun, sarta dikërsakeun kana kadjén- <sup>13</sup> ngan; 'nja kaoela, 'noe tadina ngagoreng, sarta nganijaja, djeung neung-teuinganan. Tatapi kaoela geus dipaparin kawělasan, pedah kaoela pangmigawe kitoe teh <sup>b</sup> bawaning koe teu njaho, keur <sup>14</sup> teu përtjaja. 'Ari <sup>c</sup> sih-koernija Goesti oerang teja geus kalangkoeng pisan ti djembar, kalawan kapértjajaän reudjeung kanjaähan noe aja di djero Kris- <sup>15</sup> toes Jesoes. 'Ijeu teh <sup>d</sup> omongan noe satoehoe pisan, sarta pantës ditarima djeung satémén-téménna, nja eta <sup>e</sup> Kris-toës Jesoes teh geus soemping ka doenya pikeun njalamëtkeun djalma noe boga-dosa; <sup>f</sup> ari diri kaoela teja panggëde- <sup>16</sup> gëdena. 'Tatapi nja kitoe noe matak kaoela dipaparin kawělasan teh, soepaja Jesoes Kristoës di djero kaoela, noe djadi panggëde-gëdena teja, <sup>g</sup> nawiskeun sakabeh kasabarana, pikeun tjonto ka sakoer noe bakal përtjaja ka salira an-djeunna baris meunang hiroep noe lang- <sup>17</sup> gëng. 'Dëmi Radjaning sakabeh djaman, <sup>h</sup> nja Allah noe teu keuna roeksak, noe teu katingal, sarta noe pintér njalira, eta noe koedoe dibaktian hormat djeung kamoeijaän langgëng salalawasna! Amin.
- <sup>a</sup> 1 Kor. 15:9; Gal. 1:13. <sup>b</sup> Lal. 3:17. <sup>c</sup> 1 Kor. 15:20. <sup>d</sup> p. 4:9. <sup>e</sup> Mat. 1:21; 9:13; 18:11. <sup>f</sup> Loek. 18:13. <sup>g</sup> 2 Petr. 3:9, 15. <sup>h</sup> Jér. 10:10; p. 6:15, 16; Roem. 16:27.
- <sup>18</sup> Eh, anaking Timoteoes! kaoela ma-konkeun ijeu parentah, <sup>a</sup> noeroetkeun piwëdjang nabî, anoe geus disaoerkeun ti memehna kana hal maneh teja, nja maneh ngalakanon <sup>b</sup> përang hade teh <sup>19</sup> sing téroes reudjeung eta; 'bari <sup>c</sup> nëtëp-keun kapértjajaän sarta boedi-rasa noe hade; eta koe djalma sawareh geus di-keskeun, noe matak kalëboh përtjaja-nana; 'noe kaäsoep kitoe teh <sup>d</sup> Himëne-oes djeung <sup>e</sup> Aleksandér; eta koe kaoela <sup>f</sup> geus pada disebaeun ka Setan, soe-paja mareunang harti oelah ngagogo-reng deui.
- <sup>a</sup> p. 4:14. <sup>b</sup> p. 6:12. <sup>c</sup> p. 3:9. <sup>d</sup> 2 Tim. 2:17, 18. <sup>e</sup> 2 Tim. 4:14. <sup>f</sup> 1 Kor. 5:5.

## PASAL 2.

Ari pangheula-heulana noe dipitoetoer-keun koe kaoela, nja koedoe pada mangnjambatkeun, mangnjoehoenkeun, mangnëdakeun sarta mangmoedji-soe-koerkeun <sup>a</sup> ka sakabeh djalma; 'ka radja-radja djeung sakabeh noe laloehoer; soepaja oerang hiroep teh gënah sarta djeung kërtana, kalawan sagala <sup>2</sup> ibadah sarta kaprajogaäu. 'Karana eta teja hade, sarta kamanah koe Allah, <sup>b</sup> Djoeroe-salamët oerang; 'ari pangë-

sana, <sup>c</sup> djalma sakabeh teh sing pada  
5 djadi salamét, sarta datang ka nganja-  
hokenun kana kajaktian teja. 'Kara-  
d Allah teh ngan hidji, kitoe deui ari  
Lawang di antara Allah djeung manoesa  
teh ngan hidji, <sup>e</sup> nja eta manoesa Kris-  
toes Jesoes teja, 'noe <sup>f</sup> geus njérahkeun  
salirana koe andjeun, djadi panéboes  
pikeun djalma sakabeh, tégés pértekaan  
7 dina mangsana noe pasti. 'Kana pérkara  
eta <sup>g</sup> kaoela geus dibakoekun poerah  
ngowarkeun, sarta rasoel, (<sup>h</sup> kaoela di  
djero Kristoer kesnjatoer keun noe sajakti,  
kaoela hanteu bohong,) <sup>i</sup> goeroe oerang  
kapir dina kapértjajaan sarta kanjaahan.

<sup>a</sup> Jör. 29 : 7. <sup>b</sup> p. 1 : 1. <sup>c</sup> Joh. 18 : 23; 2 Petr. 3 : 9.  
<sup>d</sup> Joh. 17 : 3; Roem 3 : 30. <sup>e</sup> Roem 5 : 15. <sup>f</sup> Mat.  
20 : 28; Tit. 2 : 14. <sup>g</sup> p. 1 : 12; 2 Tim. 1 : 11.  
<sup>h</sup> Roem 9 : 1. <sup>i</sup> Roem 11 : 13.

8 Koe sabab eta, kahajang kaoela, djal-  
ma lalaki teh <sup>d</sup> di sambarang énggon  
koedoe néneda, <sup>b</sup> ngadjoengdjoengkeun  
leungeun soetji, <sup>c</sup> oelah djeung ambék  
9 sarta paseja. Kitoe deni <sup>d</sup> moenggoeh  
di awewe, make papakean noe patoet,  
mapantés maneh teh koedoe djeung  
eraän sarta tjéghaan; oelah djeung  
10 ngoentoen boeoek, atawa make émas,  
atawua moetijara, atawa papakean hoe-  
roeng-herang; 'nja koedoe koe pang-  
gawe noe hade, sakoemaha noe pérloe  
di awewe anoe ngakoekeun ibadah.  
11 'Awewe teh sing daek diadjar bari re-  
12 peh, kalawan sagala pangesto. 'Ari awe-  
we koe kaoela <sup>e</sup> hanteu diidinan ng-  
woeroek, kitoe deui ngaloehoeran ka  
lalaki; kahajang kaoela koedoe repeh.  
13 'Kara Adam teja <sup>f</sup> didamélna ti heula,  
14 Hawa mah pandeuri. 'Sarta lain Adam  
anoe kagoda; <sup>g</sup> nja awewe anoe kagoda  
15 sarta ngarémpak timbalan. 'Tatapi awe-  
we teh bakal salamét koe djalana ngad-  
jooeroekeun anak, kitoe sotek lamoen  
tétap dina kapértjajaan, sarta dina ka-  
nyaahan, djeung dina njoetjikeun dirina,  
dibaréngan koe tjéghaan. <sup>a</sup> Joh. 4 : 21.

<sup>b</sup> Djab. 28 : 2; 134 : 2. <sup>c</sup> Mark. 11 : 25. <sup>d</sup> 1 Petr.  
3 : 3—5. <sup>e</sup> 1 Kor. 14 : 34, 35; Ep. 5 : 24. <sup>f</sup> 1 Moesa  
2 : 22; 1 Kor. 11 : 9. <sup>g</sup> 2 Kor. 11 : 3.

### PASAL 3.

Ijeu teh <sup>a</sup> omongan noe satoehoe pisan:  
tijap-tijap aja djalma mikarép kana  
kadjéngan <sup>b</sup> pangoeroes, eta teh ha-  
jang kana pagawean noe leuwih aloes.

2 'Ari moenggoehing di pangoeroes teh  
oelah aja tjawadeunana, boga pamad-  
jikan ka awewe hidji bae, njaring ati,  
tjéghaan, pantés, soeka ngandjrékkéun,  
3 <sup>c</sup> bisaan ngawoeroek; 'anoe lain pama-  
bukan, lain soeka meupeuh-neunggeul,  
lain <sup>e</sup> ngarah kaoentoengan nista; nja  
anoe amis boedi, anoe lain toekang pa-  
seja, lain pibanda; 'anoe njangking imah-  
na pribadi djeung sabénerna, anakna  
disina noeroet, kalawan sagala kapra-  
jogaan; '(ari djalma noe teu bisa njang-  
king imahna sorangan mah, koemaha  
nja pingleroeseunana ka garedja Allah?)  
6 'olelah anoe anjar asoep agama, bisi djadi  
agoel, seug tigoebrag kana hoekoeman  
7 Iblis. 'Djeung deui <sup>f</sup> koedoe hade kasé-  
boetkeunana koe djalma <sup>g</sup> noe di loewar,  
<sup>h</sup> soepaja oelah tigoebrag kana katjé-  
laan sarta kana ridjét Iblis. 'Nja kitoe  
deui moenggoeh di <sup>i</sup> djoeroe-laden, koe-  
doe djalma prajoga, oelah midoewa  
letah, oelah anoe beuki nginoem ang-  
goer loba, oelah anoe ngarah kaoentoe-  
ngan nista. 'Nja <sup>j</sup> noe nétépkéun rasijah  
kapértjajaan dina boedi-rasa noe bér-  
10 sih. 'Sarta eta koedoe ditjoba henla,  
genus kitoe diasepkeun kana gawe, ari  
11 taja katjawadina mah. 'Ari awewe pon  
kitoe keneh koedoe prajoga, oelah noe  
<sup>k</sup> oepatan, koedoe njaring ati, satoehoe  
12 dina saniskara. 'Ari djoeroe-laden teh  
boga pamadjikan koedoe ka awewe hidji  
bae, sarta njangking anak djeung imahna  
13 pribadi koedoe djeung sabénerna. 'Kara-  
na <sup>l</sup> noe bénér ngaladanana men-  
nangkenn keur dirina daradjat noe aloes,  
sarta rosa pisan kaloedungan dina ka-  
pértyajaan ka Kristoer Jesoes.

<sup>a</sup> p. 4 : 9. <sup>b</sup> Lal. 20 : 28. <sup>c</sup> Tit. 1 : 6. <sup>d</sup> 2 Tim. 2 : 24.  
<sup>e</sup> Tit. 1 : 11. <sup>f</sup> p. 5 : 10. <sup>g</sup> Kol. 4 : 5. <sup>h</sup> p. 6 : 9.  
<sup>i</sup> Lal. 6 : 3; Pil. 1 : 1. <sup>j</sup> p. 1 : 19. <sup>k</sup> Tit. 2 : 3.  
<sup>l</sup> Mat. 25 : 21; Loek. 19 : 17.

14 Eta sagala pérkara teja koe kaoela  
ditjatoerkeun ka maneh dina soerat,  
sarta pangharépan teh <sup>a</sup> hajang gan-  
15 tjang manggihan ka maneh; 'ngan bisi  
kaoela lila; noe dipalar maneh teh njaho  
anoe misti pétana lalampahan dina <sup>b</sup> géd-  
ong Allah, tégésna garedja Allah noe  
djoeméneng, tihang djeung padémen ka-  
jaktian. 'Sarta geus poegoeh pisan,  
rasijah hal ibadah teh agoeng: <sup>c</sup> Allah teh  
geus diébrekheun nganggo daging, <sup>d</sup> geus

didamēl bēnēr dina Roh, geus kabireungeuh koe para malaikat, <sup>a</sup> geus dioewarkeun di lēbah oerang kapir, geus dipērtjaja di doenya, <sup>f</sup> geus ditjandak kana djēro kamoeljaān. <sup>a p. 4:13.</sup>

<sup>b</sup> Ep. 2:19. <sup>c</sup> Joh. 1:14. <sup>d</sup> Roem 1:3, 4. <sup>e</sup> Kol. 1:23. <sup>f</sup> Ep. 1:20.

#### PASAL 4.

Ari Roh teh ngandika tetela pisan, <sup>A</sup> jen djaman mēngke djalma sawareh bakal oendoer ti kapērtjajaān, sarta ngarakētan ka roh panjasaban djeung ka papatah ti setan, 'koe lantaran kapeoraān taroekang bohong, noe geus pada ditjap koe bensi hoeroeng dina <sup>3</sup> boedi-rasana sorangan. 'Eta teh njaram laki-rabi, nitha pantrang ka kahakanan, anoe koe Allah didjadikeun <sup>b</sup> baris didahar kalawan moedji soekoer koe noe pada pērtjaja sarta <sup>c</sup> nganjahah <sup>4</sup> keun kana kajaktian. 'Karana saniskara dadamēlan Allah teh <sup>d</sup> hade, taja pisan anoe bakoe pitjeuneun, ngan didaharna <sup>5</sup> koedoe kalawan moedji soekoer; 'karana eta disoetjikeun koe pangandika Allah sarta panēda. <sup>a 2 Tim. 3:1;</sup>

<sup>2</sup> Petr. 3:3. <sup>b</sup> 1 Kor. 10:30, 31. <sup>c</sup> 2 Tim. 2:25.  
<sup>d</sup> 1 Moesa 1:31; 5 Moesa 8:10.

<sup>6</sup> Lamoen anoe tadi teja koe maneh dipapatahkeun ka doeloer-doeloer, estoe maneh teh abdi Jesoes Kristoes noe hade, <sup>a</sup> beunang ngasoh dina lahiran hal kapērtjajaān sarta piwoeroek hade, anoe <sup>7</sup> gens ditoeroetkeun koe maneh. 'Ari <sup>b</sup> dongeng teu moepakat, dongeng ti nini pikoen, eta koe maneh tampik; djeung koedoe mitoetoeran diri kana lampah <sup>8</sup> ibadah. 'Karana <sup>c</sup> hal mitoetoeran badan teh mangpaātna teu sapira; balikanan <sup>d</sup> ari ibadah mah mangpaāt ka saniskarana, geus diajaān pērdjangdjian hiroep <sup>9</sup> ajeuna sarta di aherat. 'Nja eta teh <sup>e</sup> omongan noe satoehoe pisan, sarta pantēs ditarima djeung satēmēn-tēmēn-<sup>10</sup> na. 'Karana nja baris kitoe teja noe matak oerang pada digawe sarta dihihina, tina sabab oerang pageuh nja panigarēp-ngrarēp ka Allah <sup>f</sup> anoe hiroep, <sup>g</sup> noe djoemēnēng Djoeroe-salamēt djalma sakabeh, soemawonna Djoeroe-salamēt <sup>11</sup> sakober noe pērtjaja. 'Nja eta teja <sup>12</sup> parentahkeun sarta woeroekkeun. 'Patjoewan <sup>h</sup> aja noe njoemahkeun ka

maneh pedah ngora; balikanan maneh teh sing djadi toeladan toeroetaneun anoe pērtjaja; nja dina omong, dina lampah, dina kanjaāhan, dina Roh, dina kapērtjajaān, dina kabērēsihan. 'Masing djongdjon kana ngadj, kana magahan, kana ngawoeroek, <sup>i</sup> tēpi ka datang <sup>13</sup> oela. 'Poma-poma oelah rek tjampoleh kana pasihan noe di djēro diri maneh, <sup>j</sup> noe geus dipaparinkeun ka maneh lantaran piwēdjang, keur basana ditoempangan panangan koe para kokolot teja. <sup>14</sup> 'Nja eta pērkara teja koe maneh koedoe diangēn-angēn, sing djoenoen ka dinja teh, soepaja katangen maneh teh tjoetjoe <sup>15</sup> dina saniskara. 'Masing <sup>k</sup> ijatna ka diri maneh sorangan sarta ka piwoeroek; <sup>l</sup> moedoe sing tētēp dina eta teh; karana maneh, moen milampah kitoe, tangtoe njalamētkeun ka diri sorangan djeung ka noe ngadengekeun ka maneh.

<sup>a</sup> 2 Tim. 1:5; 3:15, 16. <sup>b</sup> p. 1:4; 6:20; 2 Tim. 4:4. <sup>c</sup> Kol. 2:23. <sup>d</sup> p. 6:6. <sup>e</sup> p. 1:15; 3:1. <sup>f</sup> p. 6:17. <sup>g</sup> p. 2:3, 4; Tit. 2:10, 11. <sup>h</sup> 1 Kor. 16:11; Tit. 2:7, 15. <sup>i</sup> p. 3:14. <sup>j</sup> p. 1:18; 2 Tim. 1:6. <sup>k</sup> Lal. 20:28. <sup>l</sup> 2 Tim. 3:14.

#### PASAL 5.

Mamatahan <sup>a</sup> ka djalma kolot oelah <sup>b</sup> dek bēngis, nja koedoe ngingētan ka dinja tjara ka bapa; ari moenggoeh ka <sup>2</sup> noe ngora tjara ka doeloer; 'ari ka awewe kolot tjara ka indoeng; ari ka awewe ngora tjara ka doeloer awewe, <sup>3</sup> kalawan sagala bērsihli ati. 'Moedoe hormat ka randa, anoe estoe randana. <sup>4</sup> Tatapi lamoen aja randa boga anak atawa intjoe, eta anak atawa intjoe teh sinia heula ngadjar diri <sup>b</sup> milampahkeun kahemanan ka barajana sorangan, djeung malēs kahadean ka kolot; karana lampah kitoe teh bēnēr sarta kamanah koe <sup>5</sup> Allah. 'Dēmi anoe estoe randa, sarta katinggal kari sorangan bae, <sup>c</sup> eta ngarēp-ngrarēpna ka Allah, sarta tētēp dina sasambat djeung nēnēda beurang-peuting. 'Tatapi ari randa noe kasangon <sup>7</sup> mah, eta hiroep-hiroep teh paeh. 'Anoe tadi teja <sup>d</sup> parentahkeun, soepaja eta <sup>8</sup> oelah aja tjawadennana. 'Dēmi djalma <sup>e</sup> noe teu ngabojean ka ahlina, geus poegoeh moen ka eusi-imahna, noe kitoe teh geus moengkir ti kapērtjajaān, sarta leuwih goreng ti batan anoe hanteu pērtjaja. 'Ari randa noe diasoepeun, oelah

koerang ti gēnēp poeloeh taoen oemoerna,  
 sarta <sup>f</sup> noe lakianana ngan sakali,  
<sup>10</sup> 'djeung <sup>g</sup> noe kas̄boetkeun hade pang-  
 gawena: nja lamoen geus ngamoemoele  
 anak, moen <sup>h</sup> geus ngandjrekkeun, moen  
<sup>i</sup> geus ngoembah soekoe djalma saroetji,  
 moen geus toetoeloeng ka noe saloek̄r,  
 moen geus mēr̄lookeun saroepaning  
<sup>11</sup> panggawe hade. 'Ari randa noe ngalora  
 mah tampik; karana satijap-tijap kada-  
 tangan bēger, noe matak moengpang ka  
 Kristoes teh, eta hajang boga salaki;  
<sup>12</sup> 'anoe kitoe keuna hoekoeman, tina sabab  
 geus mitjeun katēmēnan anoe mi-  
<sup>13</sup> miti. 'Djeung deui <sup>j</sup> eta teh sok mira-  
 djeunan loegah-ligeuh ngidēran imah;  
 sarta lain ngaligeuh bae, samalah djeung  
 ngawangkong sarta openan, ngomong-  
<sup>14</sup> keun anoe hanteu patoet. 'Koe sabab eta,  
 ari kahajang kaeela, <sup>k</sup> randa ngora teh  
 koedoe boga salaki, <sup>l</sup> sina anakan, sarta  
 ngoeroes imahna, djeung oelah mere  
 djalan ka moesoh noe matak bisaeun  
<sup>15</sup> ngagogoreng. 'Karana <sup>m</sup> geus aja sawa-  
 reh noe njingkir, naloeterkeun ka Se-  
<sup>16</sup> tan. 'Lamoen djalma noe pērtjaja, lalaki  
 atawa awewe, boga sanak-baraja noe  
 randa, eta sina njakoeta ka dinja; ga-  
 redja mah oelah kabeungbeuratan, soe-  
 pajja mahi pikeun njakoeta ka noe estoe  
 randa.

<sup>a</sup> 3 Moesa 19:32. <sup>b</sup> Mark. 7:10.

<sup>c</sup> Loek. 2:37. <sup>d</sup> p. 4:11. <sup>e</sup> p. 3:5. <sup>f</sup> p. 3:2.

<sup>g</sup> p. 3:7. <sup>h</sup> Ibr. 13:2. <sup>i</sup> Loek. 7:44. <sup>j</sup> Sil. 7:11;

10:19. <sup>k</sup> 1 Kor. 7:9, 39. <sup>l</sup> p. 2:15. <sup>m</sup> p. 6:21.

<sup>17</sup> Ari <sup>a</sup> kokolot anoe bēnēr ngokolot-  
 nana koedoe diangkeuhkeun pantēs di-  
 hormat doewa patikēlaneun, soem-  
 wonna noe digawe koe saoer djeung pi-  
<sup>18</sup> woeroek. 'Karana ari pilahir dina Kitab:  
<sup>b</sup> Sapi keur ngirik gandoem oelah ditja-  
 longtjongan; djeung deui: <sup>c</sup> Anoe bar-  
 ranggawe teh patoet pimeunangeun boe-  
<sup>19</sup> roehanana. 'Moen aja noe ngelakkeun  
 kokolot, papatjoewan oelah ditarima,  
<sup>d</sup> kadjabo moen aja saksi doewa atawa  
<sup>20</sup> tiloe. 'Ari noe migawe dosa koedoe di-  
 wēlelah, <sup>e</sup> sing kasaksian koe sakabeh,  
 soepaja noe saredjen ge sarijeuneun.  
<sup>21</sup> Kaeela <sup>f</sup> ngomat-ngomatan di pajoe-  
 neun Allah sarta Goesti Jesoes Kristoes,  
 djeung di hareupeun para malaikat ka-  
 pilih, eta pērkara teja koe maneh esto-  
 keun, oelah dek pilih-kashih, sarta oelah  
 milampah kijeu-kijeu noeroetkeun ka-

22 soekaän sorangan. 'Oelah <sup>g</sup> gantjang  
 noempangkeun leungeun ka djalma,  
 djeung oelah kasabit kana dosa noe  
 sedjen. Masing ngaraksa kabōrēsihan diri  
<sup>23</sup> teh. 'Oelah deui nginoem tjae bae, moe-  
 doe make anggoer saeutik, tina sabab  
 beuteung maneh, sarta pedah sok min-  
<sup>24</sup> dēng boga panjakit. 'Ari djalma sawareh  
 teh <sup>h</sup> dosana katara sarta miheulaän  
 djinisna kana hoekoeman; dēmi noe  
 sawareh deui mah dosana katara pan-  
<sup>25</sup> deuri. 'Nja kitoe keneh panggawe hade,  
 eta katara; sarta ari noe teu kitoe, moal  
 lila bisana boeni teh.

a 1 Tes. 5:12;

Ibr. 13:17. <sup>b</sup> 5 Moesa 25:4; 1 Kor. 9:9. <sup>c</sup> 5 Moesa

24:14; Loek. 10:7. <sup>d</sup> 2 Kor. 13:1. <sup>e</sup> Gal. 2:14.

f 2 Tim. 4:1. <sup>g</sup> p. 3:10. <sup>h</sup> Gal. 5:19.

### PASAL 6.

A ri <sup>a</sup> anoe koemawoela, sakoer noe di  
 abawah pasangan, koedoe boga ang-  
 keuh ka djoeraganana pērloe nandakeun  
 sagala kahormatan, soepaja padjēn-  
 ngan Allah sarta piwoeroek teh <sup>b</sup> oelah  
 ari djalma noe ngagorengkeun injā.  
<sup>2</sup> 'Djeung anoe boga djoeragan ka noe  
 pērtjaja, papatjoewan rek njoemahkenn  
 ka dinja, sapedah eta doeloer; anggoer  
 koedoe beuki tēmēn nja ngawoela teh,  
 sapedah eta pērtjaja sarta kaäsih, djeung  
 dipaparin nampa kanoegrahan kitoe. Nja  
 eta teja woeroekkeun sarta pagahkeun.

a Ep. 6:5; Tit. 2:9. <sup>b</sup> Tit. 2:5.

<sup>3</sup> Oepama aja djalma noe mamatahkeun  
<sup>a</sup> piwoeroek sedjen, teu ngarēmpoegan  
 kana <sup>b</sup> kasaoeran moeloes anoe ti Goesti  
 oerang Jesoes Kristoes, sarta ka piwoe-  
 roek anoe noengtoen kana ibadah teja,  
<sup>4</sup> 'eta teh agoel, euweuh pisan kanjahona,  
 nja boga kasakit rēsēpan kana padoe  
 djeung kana <sup>c</sup> parēboet omong, anoe matak  
 ngadjadikeun dēngki, paseja, ngag-  
 goreng, panērka teu hade, 'tjetjere-  
 wedan djalma noe lēbar pikirna, sarta  
 kaleungitan kajaktian teja, ari panja-  
 nana ibadah teh panghasilan. Maneh  
<sup>6</sup> sing njingkir ti noe kitoe teh. 'Tatapi  
 ibadah teja ēnja panghasilan gēde ta-  
<sup>7</sup> mah, lamoen reudjeung tarima ati. 'Kar-  
 ana oerang <sup>d</sup> mangsa djol ka doenya  
 hanteu barangbawa naon-naon; geus  
 tetela, dimana ka loewar kitoe deui moal  
<sup>8</sup> mawa naon-naon. 'Manana oerang <sup>e</sup> la-  
 moen boga sandang-pangan mah, moedoe

<sup>9</sup> tarima bae. 'Sabalikna, <sup>f</sup> ari noe hajang djadi beunghar mah tangtoe tigoebrag kana panggoda djeung kana ridjét, sarta kana reja-reja pakarépan gédjoel nja ngabalahiken, anoe matak djalma teh tilélp kana katiwasan djeung karoek-<sup>10</sup> sakan. 'Karana <sup>g</sup> ari njaäh kana doewit teja nja eta akar saniskara kagorengan; aja djalma sawareh kapintjoet, geus kitoe sasab ti kapértjajaän, sarta seung noeblés dirina sorangan koe kanjéri reja pisan. <sup>a</sup> p. 1: 3; <sup>b</sup> 2 Tim. 1: 13; <sup>c</sup> 2 Tim. 2: 14; <sup>d</sup> Aj. 1: 21; <sup>e</sup> Djab. 49: 18; <sup>f</sup> Goer. 5: 14; <sup>g</sup> Sil. 30: 8; <sup>f</sup> Sil. 23: 4; <sup>g</sup> Mark. 4: 19; <sup>g</sup> Loeck. 12: 15.

<sup>11</sup> Tatapi ari maneh mah, eh <sup>a</sup> djalma ning Allah! <sup>b</sup> moedoe njégah lampah kitoe; sarta <sup>c</sup> sing ngobrek kana kaběnčran, ibadah, kapértjajaän, kanjaäh, <sup>12</sup> kamantépan djeung kasarehan. 'Lakonan <sup>d</sup> pérang hade, nja pérang kapértjajaän teja; koedoe <sup>e</sup> newak kana hiroep noe langgëng; nja baris kitoe noe matak maneh geus disaoer, sarta ngakoeken pangakoe hadé teja <sup>f</sup> di hareupeun saksi <sup>13</sup> reja pisan. 'Kaoela <sup>g</sup> marentah ka maneh di pajoeneun Allah, <sup>h</sup> anoe ngahiroep-keun saniiskara, sarta di pajoeneun Kristoës Jesoes, <sup>i</sup> noe ngakoeken pangakoe hadé teja di hareupeun Pontioës Pilatoës: 'poma-poma koe maneh tětékpeun eta papakon, oelah aja koetjiwana, oelah aja pikatjawadeunana, <sup>j</sup> těpi ka soempingna Goesti oerang Jesoes Kristoës. <sup>15</sup> Anoe bakal ngaboekti keun eta teh dina mangsana, <sup>j</sup> nja Allah noe langkoeng salamët sarta noe kawasa njalira, <sup>k</sup> Ra-

djaning sakabéh radja, Goestining saka-<sup>16</sup> beh goesti; 'anoe woengkoel <sup>l</sup> teu kennpaeh teh, <sup>m</sup> sarta linggih di djero tjaäng noe teu beunang dideukeutan; ka andjeunna tatjan aja djalma noe nendjo, <sup>n</sup> sarta teu beunang koe djalma ditendjo; <sup>o</sup> nja andjeunna noe koedoe dibaktian hormat sarta kawasa langgëng! Amin.

<sup>a</sup> 2 Tim. 3: 17. <sup>b</sup> 2 Tim. 2: 22. <sup>c</sup> 5 Moesa 16: 20. <sup>d</sup> p. 1: 18. <sup>e</sup> Pil. 3: 12. <sup>f</sup> 2 Tim. 2: 2. <sup>g</sup> p. 5: 21. <sup>h</sup> Roem 4: 17. <sup>i</sup> Mat. 27: 11; Joh. 18: 37; Wahj. 1: 5. <sup>j</sup> p. 1: 11, 17. <sup>k</sup> Wahj. 19: 16. <sup>l</sup> Joh. 5: 26. <sup>m</sup> Djab. 104: 2; Dan. 2: 22. <sup>n</sup> 2 Moesa 33: 20. <sup>o</sup> 2 Tim. 4: 18.

<sup>17</sup> Ari noe baleunghar di ijen doenya titah oelah adigoeng, djeung <sup>a</sup> oelah ngandélkeun kabeungharan noe sok tara tangtoe teja, ngandél teh koedoe ka <sup>b</sup> Allah noe hiroep, anoe masihkeunn ka oerang saniskara barang sarta leuwih loba, baris dipake. 'Titah marilampah kahadean, sina soegih dina panggawe hade, <sup>c</sup> sina moerah djeung bereahan, <sup>18</sup> 'neundéun radja-brana pikeun dirina, pigeusaneeun padémen koewat <sup>d</sup> keur di djaman měngke, soepaja mareunang hiroep noe langgëng teja. <sup>a</sup> Sil. 11: 28. <sup>b</sup> p. 4: 10. <sup>c</sup> Ibr. 13: 16. <sup>d</sup> Mat. 6: 20; Loeck. 16: 9. <sup>20</sup> Eh Timotees! <sup>a</sup> sing ngaraksa kana gagadoehan teja, djeung <sup>b</sup> singkiran omongan gapong teu moepakat, sarta madoeanana noe kasëboetkeun elmoe, <sup>21</sup> tatapi palsoe. 'Aja djalma sawareh ngakoeken ka dinja, <sup>c</sup> toeloej sasab ti kapértjajaän. <sup>d</sup> Moegi-moegi sih-koernija teh njäréngan ka maneh! Amin. <sup>a</sup> 2 Tim. 1: 14. <sup>b</sup> p. 4: 7; 2 Tim. 2: 16; c p. 1: 6, 19; 2 Tim. 2: 18. <sup>d</sup> 2 Tim. 4: 22.

## SÉRAT KADOEWA TI RASOEL PAOELOES KA TIMOTEES.

### PASAL 1.

Sérat kaoela Paoeloes, rasoel Jesoes Kristoës, koe pangërsa Allah, pikeun ngadjalankeun <sup>a</sup> pérdjangdjian hiroep, <sup>2</sup> noe di djero Kristoës Jesoes teja; 'doe-

maténg <sup>b</sup> Timotees, anak kaoela kanjaäh: moegi-moegi maneh dipaparin sih-koernija, kawëlasan rendjeung kasënnagan ti Allah Rama, sarta ti Kristoës Jesoes, Goesti oerang!

<sup>a</sup> 1 Joh. 2: 25. <sup>b</sup> 1 Tim. 1: 2.

<sup>3</sup> Kaoela moedji soekoer ka Allah, <sup>a</sup> noe dibakti koe kaoela ti karoehoen dina boedi-rasa bĕrĕsih, kitoe deui <sup>b</sup> teu pĕtot-pĕtot ingĕt ka maneh teh dina sa-djéroring panĕda kaoela beurang-peu-<sup>4</sup> ting; 'hajang pisan <sup>c</sup> papanggih djeung maneh, ari ras ingĕt ka tji-panon maneh teja; soepaja kaoela moegi dipa-<sup>5</sup> parin pinoeh koe kaboengahan; 'sattijap-tijap kaoela ngingĕtkeun kana kapĕrtjajaän maneh noe taja palsoena, noe ti heula ngĕnggon di djero Lois, ejang maneh noe istri, djeung di djero iboe maneh Enika; sarta kaoela nangtoekeun, jen ngĕnggon di djero maneh keneh.  
<sup>6</sup> 'Tina sabab kitoe, kaoela ngingĕtan ka maneh, moedoe ngageningkeun kana <sup>d</sup> pasihan Allah noe di djero hate maneh, lantaranana maneh koe kaoela ditoem-<sup>7</sup> pangan leungeun teja. 'Karana Allah masihkeun teh ka oerang <sup>e</sup> lain roh kagimiran, ḋnjana mah roh kawasa,  
<sup>8</sup> sarta kanjaähan, djeung tjĕgahan. 'Ma-nana maneh oelah rek mikaera kana pĕrtelaän Goesti oerang, nja kitoe deni ka kaoela, <sup>f</sup> noe djadi babandan an-djeunna; <sup>g</sup> moedoe sing miloe sangsara sabab Indjil, koe bĕrakah kawasaning  
<sup>9</sup> Allah, 'noe <sup>h</sup> geus njalamĕtkeun ka oe-rang, sarta <sup>i</sup> geus njaoer oerang teh nganggo pangnjaoer soetji, lain sabab panggawe diri oerang, <sup>j</sup> istoening sabab kĕrsana koe mantĕn, sarta sih-koer-nijana, noe geus dipasihkeun ka oerang di djero Kristoes Jesoes ti samemeh  
<sup>10</sup> djaman-djaman, 'ari ajeuna ijeu <sup>k</sup> geus diboektikeun koe soempingna Djoeroes-salamĕt oerang Jesoes Kristoes teja,  
<sup>l</sup> noe geus ngaleungitkeun maot, sarta koe lantaran Indjil geus nganjatakeun hiroep djeung hal teu keuna roeksak.  
<sup>11</sup> 'Nja ka dinja <sup>m</sup> kaoela geus dibakoe-keun poerah ngoewarkeun, sarta rasoel,  
<sup>12</sup> djeung goeroe oerang kapir. 'Pedah kitoe <sup>n</sup> noe matak kaoela njandang sangsara ijeu teh, tatapi hanteu era; karana kaoela njaho ka eta noe dipĕrtjaja koe kaoela, sarta tangtoe pisan dina pikir, jen andjeunna teh kawasa ngaraksa kana <sup>o</sup> titipan kaoela dongkajp ka poéan eta teja. 'Tĕtĕpkeun tjonto <sup>p</sup> kasaoeran moe-loes, <sup>q</sup> anoe koe maneh kadenge ti kaoela teja, bari make kapĕrtjajaän djeung kanjaähan noe aja di djero Kristoes

<sup>14</sup> Jesoes. 'Sing <sup>r</sup> ngaraksa kana gaga-doehan hade teja, koe Roh Soetji, anoe linggih di djero oerang. <sup>s</sup> Lal. 23:1; Pil. 3:5.  
<sup>t</sup> 1 Tes. 1:2, c p. 4: 9, 21. d 1 Tim. 4: 14. e Roem 8:15. f Ep. 3:1, 13. g p. 2:3; 4:5. h Tit. 3:5.  
<sup>i</sup> 1 Tes. 2:12. j Ep. 1:4, 11. k Roem 16:26.  
<sup>l</sup> 1 Kor. 15:55—57. m 1 Tim. 2:7. n p. 2:9.  
<sup>o</sup> p. 4:8. p 1 Tim. 6:3. q p. 2:2; 3:14. r 1 Tim. 6:20.  
<sup>15</sup> Maneh gens njaho, sakabeh noe di Asia teja <sup>a</sup> pada aloendoer ti kaoela; noe kaăsoep kitoe Pigeloes djeung Her-<sup>16</sup> mogenes. 'Goesti moegi-moegi maparin kawĕlasan ka <sup>b</sup> saeus-i-imah Onesiporoes; karana rĕmĕn pisan eta teh niiskeunana ka hate kaoela, sarta teu wirangeun <sup>17</sup> koe <sup>c</sup> rante kaoela; 'ari keur mangsa di Roem, nejangan kaoela imeut katjida,  
<sup>18</sup> sarta datang ka kapanggih. 'Moegi-moegi eta teh <sup>d</sup>koe Goesti dipaparin sina manggih kawĕlasan ti Goesti <sup>e</sup> di poéan eta teja. Djeung ari karosaän ngawoelana di Epesoes teja, maneh teh leuwih njaho.  
<sup>f</sup> a p. 4:10, 16. b p. 4:19. c Ep. 6:20. d Mat. 5:7.  
<sup>g</sup> e p. 4:8.

## PASAL 2.

Koe sabab eta, eh anaking! sing djadi koewat dina sih-koernija, noe di djero Kristoes Jesoes. 'Sarta pĕrkara <sup>a</sup> noe koe maneh geus kadenge ti kaoela di ha-reupeun reja saksi, pĕrtjajakeun ka djalma noe satoehoe, anoe pada pibisaeun <sup>b</sup> ngawoeroek deui ka djalma sedjen. 'Ari maneh teh sing daek <sup>b</sup> njandang kasoekëran, koemaha noe pĕrlœ di pra-<sup>4</sup> djoerit Jesoes Kristoes noe bĕnĕr. 'Moenggoeh anoe ngalakonan pĕrang mah, <sup>c</sup> mo-al tjampoer kana oeroesan barang kahiropan; soepaja manehanana dipika-<sup>5</sup> soeka koe kapala pĕrang. 'Dalah <sup>d</sup> anoe ngadoe tanaga oge moal koengsi dimakoetaän, lamoen hanteu sah mah ngag-<sup>6</sup> doena. 'Ari ahli tani anoe migwae, koe-<sup>7</sup> doe ti heula ngahakan hasilna. 'Hartikeun anoe koe kaoela dipitjatoer teh;  
<sup>8</sup> <sup>e</sup> da maneh koe Goesti tangtoe diboe-<sup>9</sup> kakeunn ka saniskarana. 'Masing ngingĕt-ningĕt, <sup>f</sup> jen Jesoes Kristoes teh geus ditanghikeun ti noe paraeh; ari andjeunna <sup>g</sup> mĕdalna ti toeroenan Da-woed, sakoemaha oenina Indjil kaoela;  
<sup>9</sup> anoe djadi sabab <sup>h</sup> kaoela teh njandang kasoekëran, moenggah datang ka dibarogod, tjara bangsat; tatapi ari pangandika Allah mah <sup>i</sup> hanteu kabarogod.

10 'Pedah kitoe, <sup>j</sup> kaoela ngawajahnakeun maneh ka saniskara, tina sabab sakoer <sup>k</sup> djalma kapilih, soepaja eta ge pada pimeunangeun kasalamētan anoe di djero Kristojes Jesoes, reudjeung kamoeljaān noe langgēng. 'Ijeu teh <sup>l</sup> omongan noe satoehoe pisan; <sup>m</sup> satijap-tijap oerang geus ngiring paeh, tangtoe oerang kitoe 12 deui mēngke ngiring hiroep; 'satijap-tijap <sup>n</sup> oerang wajahna, tangtoe oerang kitoe deui mēngke ngiring ngaradjaān; <sup>o</sup> satijap-tijap oerang nganglēs ka andjeunna, tangtoe andjeunna kitoe deui 13 mēngke nganglēs ka oerang. 'Satijap-tijap oerang hanteu toehoe, <sup>p</sup> moenggoeh andjeunna mah tētēp bae toehoe; karana mohal ijasaen nganglēs ka salira andjeunna. *a* p. 1: 13. *b* p. 4: 5. *c* 1 Kor. 9: 25.

*d* 1 Kor. 9: 26. *e* Sil. 2: 6. *f* 1 Kor. 15: 4, 20. *g* Roem 1: 3. *h* p. 1: 12; Pil. 1: 7; Kol. 4: 18. *i* Lal. 28: 30, 31. *j* Kol. 1: 24. *k* Wahj. 17: 14. *l* 1 Tim. 4: 9. *m* Roem 6: 5. *n* Roem 8: 17. *o* Mat. 10: 33. *p* Roem 3: 3.

14 Pada ingētan kana eta pērkara, sarta koedoe ngomat-ngomatan di pajoenean Goesti, <sup>a</sup> oelah sina parēboet omong; taja pisan hasilnya, ngan matak ngabip 15 ngoengkeun ka noe ngadareng. 'Sing sarēgpis, <sup>b</sup> malar njanggakeun diri maneh ka Allah teh katjiri djalma saestoe, rehna njékēl gawe teu kawiwirangan, sarta mētakeun pangandika jaktian teh djeung sabēnērna. 'Djeung moedoe ngadjaoehan <sup>c</sup> omongan gapong teu moepakat; karana eta teh tangtoe 16 tambah-tambah kadorakaānana, 'sarta papatahna bakal beuki njatoean tjara sampar; noe kaāsoep kitoe <sup>d</sup> Himēneoes 17 djeung Piletoes; 'eta geus pada sasab ti kajaktian, ari omongna jen kijamat teh ēnggeus; djadi ngabaroentakkeun 18 kapērtjaān djalma sawareh. 'Parandene kitoe, <sup>e</sup> padēmen Allah noe reugreug teh tētēp bae ngadēgna, sarta aja toelisan kijeu: <sup>f</sup> Goesti langkoeng oe-ninga ka djalma kagoengana; djeung deui: <sup>g</sup> Saha-saha noe njēboet djēnēngan Kristojes, koedoe mitjeun kadorakaān. 19 Dēmi di djero imah gēde lain woengkoel parabot čmas sarta perak, aja deui parabot kai sarta taneuh; <sup>h</sup> ari noe sawareh baris kamoeljaān, noe sawareh 20 deni mah baris kahinaān. 'Lamoen djalma ngabērēsihan maneh ti noe kitoe teja, nja eta teh djadi parabot baris

kamoeljaān, geus disoetjikeun, sarta aja gawena di Goesti, geus sadija pikeun 22 saniskara pagawean hade. 'Moedoe <sup>i</sup> njēgah ka napsoe kangoraān, sarta sing ngobrek kana kabēnēran, kapērtjajaān, kanjaāhan, sarta karoentoctan reudjeung sakoer noe sasambat ka Goesti tēroes 23 djeung hate bērēsih. 'Sarta moedoe nam-pik sagala <sup>j</sup> soewal boeroeng, noe teu oemoem, sabab maneh njaho, eta teh 24 ngajakeun paseja. 'Ari moenggoeh di abdi Goesti <sup>k</sup> oelah paseja, nja koedoe saneh ka sakabeh, djeung sing bisaān 25 ngawoeroek, kitoe deui sabar; 'sarta mamatahan <sup>l</sup> reudjeung sareh ati ka sakoer noe ngalawan, malah-mandar noe kitoe teh koe Allah dipaparin pērtobat, <sup>m</sup> noe matak datang ka nganjahokeum 26 kana kajaktian, 'sarta djadi ingēt deui, bidjl tina <sup>n</sup> ridjēt Iblis, anoe geus ngabojong maranehanana sina noeroet karēpna. *a* 1 Tim. 6: 4. *b* 1 Tim. 4: 6; Tit. 2: 7. *c* 1 Tim. 6: 20. *d* 1 Tim. 1: 20. *e* 1 Kor. 3: 11. *f* Joh. 10: 14. *g* 1 Joh. 1: 9. *h* Roem 9: 21. *i* 1 Tim. 6: 11. *j* Tit. 3: 9. *k* 1 Tim. 3: 3; Tit. 1: 7—9. *l* Gal. 6: 1. *m* 1 Tim. 4: 3. *n* 1 Tim. 3: 7.

### PASAL 3.

Kanjahokeun koe maneh, <sup>a</sup> di djaman Kahir piajaeun mangsa noe sararakah. 2 'Karana djalma teh <sup>b</sup> bakal pada njaāh ka dirina bae, pibanda, soewaban, kama-goengan, toekang ngagogoreng, moengpanng ka kolot, euweuh panarima, do-3 raka, 'teu boga kanjaāhan oemoem, ten daek rapih, toekang ngoepat, latjoer, <sup>4</sup> dēdēglēr, giroek ka noe hade, 'toekang ngahijanat, mokahaān, agoel, leuwih njaāh kana kangeunahan ti batan njaāh 5 ka Allah; 'aja <sup>c</sup> sēmoena ibadah, tatapi kana kawasana mah nganglēs. Singkiran 6 noe kitoe teh. 'Karana aja noe ti lēbah eta, sok pada njoeloesop ka imah, <sup>d</sup> nangkēpan hate awewe noe kaboebrongan koe dosa, sarta kairid koe roepa-7 roepa napsoe; 'awewe noe goegeroe saēndēng-ēndēng, tatapi salalawasna ge moal bisa datang ka ngarti kana ka-8 jaktian. 'Sapērti Janes djeung Jambres <sup>e</sup> ngalawan ka Moesa teja, nja kitoe pisan itoe teh pada ngalawan kana kajaktian; estoe djalma <sup>f</sup> lēbar pikir, woe-9 doe moenggoeh dina kapērtjajaān. 'Ta-10 tapis moal datang ka madjoe deui; karana kageloanana tangtoe mēngke

katangen koe sakabeh,<sup>a</sup> sakoemaha tjara  
<sup>10</sup> kageloan djalma noe disēboet tadi. 'Ari maneh mah<sup>b</sup> geus noeroetan kaoela  
 dina piwoeroek, dina tingkah-polah, dina  
 pasēdjaān, dina kapērtjajaān, dina ka-  
 sabaran, dina kanjaāhan, dina kaman-  
<sup>11</sup> tépan, 'dina kasorang koe panganijaja,  
 dina kasangsaraān,<sup>c</sup> sakoemaha noe  
 geus naradjang ka kaoela di Antioki,  
 di Ikonioem djeung di Listra; ari eta  
 panganijaja teja koe kaoela geus ditahan,  
 sarta<sup>d</sup> kaoela koe Goesti geus didjait  
<sup>12</sup> ti sakabehna. 'Malah<sup>e</sup> sadajana djalma  
 noe hajang di djero Kristoes Jesoës teh  
 hiroep sarta djeung ibadahna, tangtoe  
<sup>13</sup> bakal pada dikanijaja. 'Sabalikna, ari  
 djalma goreng djeung noe ngagiringsing  
 mah tangtoe beuki rosa kagorenganana,  
 pada njasabkeun, malah dirina ge ka-  
<sup>14</sup> sasabkeun. 'Tatapi ari maneh mah<sup>f</sup> sing  
 tētēp di noe geus diwoeroekkeun ka ma-  
 neh, sarta noe kaharti jen saestoena,  
 sapedah maneh njaho ka noe ngawoe-  
<sup>15</sup> roekkeun eta ka maneh; 'sarta jen ma-  
 neh ti boeboedak geus nganjahokeun  
 ka Kitab soetji, anoe bisa mintérkeun  
 ka maneh matak djadi kasalamētan,  
 djalanna pērtjaja ka Kristoes Jesoës.  
<sup>16</sup> 'Ari sadajana kitab teh<sup>g</sup> geus diilham-  
 keun koe Allah, sarta mangpaat pikeun  
 piwoeroek, pikeun ngawéwéleh, pikeun  
 ngahadekeun, sarta pikeun mamatahan  
<sup>17</sup> kana djalanan kabērēran; 'soepaja<sup>h</sup> djalma-  
 ning Allah teh sampoerna, sarta<sup>i</sup> sadija  
 pisan baris ka saliring pagawean hadé.

<sup>a</sup> 1 Tim. 4:1. <sup>b</sup> Roem. 1:29–31. <sup>c</sup> Tit. 1:16.  
<sup>d</sup> Tit. 1:11. <sup>e</sup> 2 Moëss. 7:11. <sup>f</sup> 1 Tim. 6:5.  
<sup>g</sup> 2 Moëss. 7:12; 8:18; 9:11. <sup>h</sup> 1 Tim. 4:6.  
<sup>i</sup> Lal. 13:14, 50; 14:1–6, 19. <sup>j</sup> Djab. 34:20;  
 2 Kor. 1:10. <sup>k</sup> Mat. 16:24; Joh. 15:18; Lal.  
 14:22. <sup>l</sup> p. 1:18; 2:2. <sup>m</sup> 2 Petr. 1:20. <sup>n</sup> 1 Tim.  
 6:11. <sup>o</sup> p. 2:21.

#### PASAL 4.

Kaoela<sup>a</sup> ngomat-ngomatan di pajoe-  
 neun Allah sarta Goesti Jesoës Kris-  
 toes,<sup>b</sup> anoe bakal ngahoekoeman ka  
 djalma hariroep reudjeung noe paraeh,  
<sup>c</sup> keur waktoena soemping sarta beh  
<sup>2</sup> karadjaāhana: 'oewarkeun<sup>d</sup> pangandi-  
 ka; sing mantēp, ari teu ari; koedoe  
 ngawéwéleh, ngageunggeureuhkeun, ma-  
 matahan djeung sagala kasabaran sarta  
<sup>3</sup> pangwoeroek. Karana mēngke aja mang-  
 sa, harita maranehanana teu parajaeun  
 ka<sup>e</sup> piwoeroek moeloes teja; sarta koe

bawuning arateul tjeulina, <sup>f</sup> bakal pada  
 ngoempoelkeun sababaraha goeroe keur  
 diri maranehanana, noeroetkeun kaha-  
<sup>4</sup> jang napsoena sorangan; <sup>g</sup> djeung<sup>h</sup> bakal  
 ngalalijeuskeun tjeuli ti kajaktian, seug  
<sup>5</sup> njanghareupan ka dongeng-dongeng. 'Ta-  
 tapi ari maneh mah sing<sup>i</sup> njaring ati  
 dina saniskara, sing daek<sup>j</sup> njandang  
 kasoekēran, lakonan pagawean<sup>k</sup> djoeroe  
<sup>6</sup> sing datang ka toetoegna. 'Karana kao-  
 eloa ajeuna keur ditijitijkeun<sup>l</sup> saibarat  
 koerban inoeman, sarta waktoe rek  
<sup>7</sup> ninggal teh geus tereh. 'Kaoela geus  
 ngalakonan<sup>m</sup> pērang hade, geus njatjap-  
 keun balap diri, geus nētēpkéun kapēr-  
 tjaān; 'moenggoeh ka hareup mah kao-  
 eloa geus ditjadangan<sup>n</sup> makoetaning  
 kabēnēran, anoe bakal dipasihkeun ka  
 kaoela<sup>o</sup> di poēan eta koe Goesti, nja  
 Hakim noe langkoeng adil teja; sarta  
 lain ka kaoela bae, kitoe keneh ka sa-  
 kabeh noe gens pada soeka kana soem-  
 pingna. <sup>a</sup> 1 Tim. 5:21. <sup>b</sup> Lal. 10:42. <sup>c</sup> Tit. 2:13.

<sup>d</sup> 1 Tim. 4:13; 5:20; p. 2:24. <sup>e</sup> 1 Tim. 1:10.  
<sup>f</sup> Jés. 30:10; Jér. 5:31. <sup>g</sup> Tit. 1:14. <sup>h</sup> 1 Tim. 3:2.  
<sup>i</sup> p. 2:3. <sup>j</sup> Lal. 21:8. <sup>k</sup> Pil. 2:17. <sup>l</sup> 1 Tim. 6:12.  
<sup>m</sup> Jak. 1:12; 1 Petr. 5:4; Wahj. 2:10. <sup>n</sup> p. 1:12, 18.

<sup>9</sup> Maneh<sup>a</sup> sing gēsat-gēsoet soepaja  
<sup>10</sup> gantjang manggihan ka kaoela. 'Karana  
<sup>b</sup> Demas geus ninggalkeun ka kaoela,  
 bawuning manehanana djadi<sup>c</sup> njāh ka  
 ijeu doenyia, ajeuna geus leumpang ka  
 Tesalonika; ari Kresen geus indit ka  
<sup>11</sup> Galata, Titoes mah ka Dalmati. 'Ngan  
<sup>d</sup> Loekas anoe aja di kaoela. Ari Mar-  
 koes koe maneh sampeur, sarta bawa  
 reureudeujeungan; karana kapake pisan  
<sup>12</sup> koe kaoela panglalajananana. 'Ari<sup>e</sup> Ti-  
 hikoes koe kaoela geus dititah ka Epe-  
<sup>13</sup> soes. 'Haroedoem, anoe bareto koe kao-  
 eloa ditinggalkeun di Troas teja, di ki  
 Karpoes, ari maneh datang, bawa; djeung  
 bawa eta kitab-kitab, soemawonna kēr-  
<sup>14</sup> tas koelit teja. 'Ari<sup>f</sup> Aleksandēr, pa-  
 ledang teja, loba katjida migawena ka-  
 gorenjan ka kaoela; moegi-moegi koe  
 Goesti dibalēs sakoemaha pagawean-  
<sup>15</sup> na! 'Maneh oge masing ngadjaga diri  
 ka eta djalma; karana rosa katjida ngā-  
 lawanna ka omongan oerang. 'Waktoe  
 kaoela ngadjawab pariksaān noe mimiti,  
 taja hidji-hidji atjan anoe bela, sarereja  
 pada ninggalkeun ka kaoela. Moegi-

moegi lampah kitoe oelah ditanggoeng-  
 17 keun ka darinja! 'Tatapi Goesti mah  
 harita ngadégan ka kaoela, sarta ngoe-  
 watkeun ka kaoela, soepaja pangoewa-  
 ran teh koe kaoela dilampahkeun datang  
 ka tjatjapna, sarta masingna kadenge  
 koe sakabeh oerang kapir. Djeung kao-  
 eloa geus dileupaskeun ti soengoet singa  
 18 teja. 'Malah Goesti <sup>g</sup> tangtoe bakal ngal-  
 leupaskeun kaoela ti saniskara panggawe  
 goreng, sarta ngaraksa kaoela datang ka  
 karadjaānana di sawarga. <sup>h</sup> Nja andjeun-  
 na noekoeedoe dibaktian kamoeljaānlang-  
 geng salalawasna! Amin. <sup>a p. 4:21.</sup>

<sup>b</sup> Pilem. 24. <sup>c</sup> 1 Joh. 2:15. <sup>d</sup> Kol. 4:10, 14.  
<sup>e</sup> Kol. 4:7. <sup>f</sup> 1 Tim. 1:20. <sup>g</sup> p. 3:11, <sup>h</sup> 1 Tim. 6:16.

19 Pangnēpikeun salam kaoela ka <sup>a</sup> Pris-  
 ka djeung Akila, sarta ka <sup>b</sup> saeus-iimah  
 20 Onesiporoes. 'Ari <sup>c</sup> Erastoes tinggaleun  
 di Korinta; Tropimoes koe kaoela di-  
 tinggalkeun di Mileta keur gēring. 'Ma-  
 neh <sup>d</sup> sing gesat-gēsoet, soepaja datang  
 ka dijeu samemeh oesoem tiris. Ari Ebœ-  
 loes, Poeden, Linoes djeung Klaoedia,  
 sarta sakabeh bae doeloer-doeloer, <sup>e</sup> pada  
 ngirim salam ka maneh. <sup>a</sup> Lal. 18:2.  
<sup>b</sup> p. 1:16. <sup>c</sup> Lal. 19:22; 20:4. <sup>d</sup> p. 4:9. <sup>e</sup> Tit. 3:15.

22 Moegi-moegi <sup>a</sup> Goesti Jesoos Kristoess  
 njarēngan ka roh maneh! Sih-koernija  
 teh moegi njarēngan ka maraneh sakab-  
 beh! Amin. <sup>a</sup> Gal. 6:18.

## SÉRAT TI RASOEL PAOELOES KA TITOES.

### PASAL 1.

Sérat kaoela Paoeloes, <sup>a</sup> abdi Allah  
 Sarta rasoel Jesoos Kristoess kana hal  
 kapertjajaān sakoer djalma <sup>b</sup> kapilih Allah,  
 djeung <sup>c</sup> hal kanjaho kana kajak-  
 tian, anoe noengtoen kana ibadah teja,  
 2 'kalawan pangarép-ngarép kana hiroep  
 noe langgeng, noe koe Allah <sup>d</sup> anoe mo-  
 hal bohong teja geus didjangdjikeun ti  
 3 samemeh djaman-djaman, 'demi dina  
 mangsa noe pasti geus nganjatakeun  
 pangandikana lantaran ti pangoewaran,  
<sup>e</sup> noe geus digadoehkeun ka kaoela koe  
 doemeh timbalan Allah, <sup>f</sup> Djoeroe-sala-  
 4 mēt oerang; 'doemateng <sup>g</sup> Titoes, <sup>h</sup> anak  
 kaoela satémenna, djalan tina toenggal  
 pērtjaja: <sup>i</sup> moegi-moegi maneh dipaparin  
 sih-koernija, kawélasan reudjeung kasé-  
 nangan ti Allah Rama, sarta ti Goesti  
 Jesoos Kristoess, Djoeroe-salamēt oerang!

<sup>a</sup> Roem 1:1. <sup>b</sup> 1 Petr. 2:9. <sup>c</sup> 1 Tim. 3:16; 6:3.

<sup>d</sup> 4 Moesa 23:19. <sup>e</sup> 1 Tes. 2:4. <sup>f</sup> p. 2:10. <sup>g</sup> Gal. 2:1.

<sup>h</sup> 1 Tim. 1:2. <sup>i</sup> Ep. 1:2.

5 Kijeu sababna noe matak maneh koe  
 kaoela ditinggalkeun di Krete, soepaja  
 anoe tatjan kaberoe anggeus, koe ma-

neh dipadjoe diéntepkeun, sarta di oeng-  
 gal nagara <sup>a</sup> ngadjéneng-djénengkeun  
 baris kokolot, sakoemaha kaoela geus  
 6 marentah ka maneh; 'nja eta lamoen  
 aja djalma <sup>b</sup> noe euweuh tjawadeunana,  
 boga pamadjikan ka awewe hidji bae,  
 sarta anak-anakna pērtjaja, noe teu beu-  
 nang ditoeding latjoer atawa moeng-  
 pang. 'Karana moenggoehing di pangoe-  
 roes teh oelah aja tjawadeunana, koe  
 pedah ngokolotan gedong Allah; oelah  
 mawa-mawa maneh, oelah barangasan,  
 oelah pamabokan, anoe lain soeka meu-  
 peuh-neunggeul, lain ngarah kaoentoe-  
 s ngan nista; 'nja anoe soeka ngandjrék-  
 keen, anoe njaāh ka noe hade, tjéga-  
 han, bēnēr, soetji, sarta bisa mēngkék  
<sup>c</sup> diri; 'anoe pageuh njékél kasaoran noe  
 satoehoe teh sakoemaha piwoeroek bae,  
 soepaja kawasa mamatahan koe piwoe-  
 roek moeloes teja, sarta ngawéwlel-  
 ka noe madoean. <sup>a</sup> Lal. 14:23; 2 Tim. 2:2.  
<sup>b</sup> 1 Tim. 3:2-7.

10 Karana loba pisan <sup>a</sup> djalma lantja-  
 lintji, <sup>b</sup> toekang ngomong gapong sarta  
 toekang ngagéndam, soemawonna anoe  
 11 asal bangsa disoennatan. 'Eta koedoe di-

peungpeukan soengoetna, da sok radjeun ngabaroentakkeun ka saeusimah kabeh, djalan mamatahkeun anoe hanteu patoet, koe bawaning <sup>a</sup> ngarah kaoentoengan nista. 'Aja hidji djalma bangsa eta, nja nabina sorangan, geus ngomong kijeu: Ari oerang Krete salawasna sok bohongan bae, sato galak, sarta ngédoel 12 beuteung. 'Bénér njéboetna kitoe teh. Koe sabab eta, koe maneh <sup>b</sup> koedoe pada diwéwéleh sing angéet pisan, soepaja <sup>c</sup> tjalageur dina kapértjajaän, 'djeung oelal NGOEROES <sup>d</sup> dongeng Jahoedi sarta parentah djalma noe pada ngabalijeur 14 kana kajaktian. 'Moenggoeh ka djalma noe béréshih, <sup>e</sup> saniskara barang teh béréshih; tatapi moenggoeh ka djalma noe réged djeung noe teu pérjtaja mah, <sup>f</sup> taja pisan barang noe béréshih, ari pikirna sarta boedi-rasana pada réged. 'Pangarakoena njaho ka Allah; 16 tatapi koe panggawena mah pada nganglés ka andjeunna, sapedab naradjis djeung mantangoel, sarta woedoe moenggoeh ka saniskara <sup>g</sup> pagawean hade.

<sup>a</sup> 2 Tes. 3:11. <sup>b</sup> 1 Tim. 1:6. <sup>c</sup> 1 Petr. 5:2.  
<sup>d</sup> 2 Tim. 4:2. <sup>e</sup> p. 2:2. <sup>f</sup> 1 Tim. 1:4; p. 3:9.  
<sup>g</sup> Roem 14:14, 20. <sup>h</sup> Mat. 23:25, 26. <sup>i</sup> 2 Tim. 3:17.

### PASAL 2.

Ari maneh mah <sup>a</sup> moedoe njatoerkeun anoe tjotjog djeung pivoeroek moe-2 loes teja. 'Moenggoehing lalaki kolot teh sina njaring ati, prajoga, tjéghahan, <sup>b</sup> djagdjag dina kapértjajaän, dina ka-3 njaähán, sarta dina kamantépan. 'Ari <sup>c</sup> awewe kolot pon kitoe keneh, tingkah-polahna sina sakoemaha noe pérloe di djalma soetji, oelal sinna oepatan, oelal beuki nginoem anggoer loba, nja sinna 4 djadi goeroe lampah kahadean; soepaja magahan ka awewe ngarora sinna ijatna, sinna njaäh ka salakina, djeung njaah 5 ka anak-anakna, 'sarta sinna tjéghahan, béréshih, ngaraksna imah, hade ati, djeung <sup>d</sup> ngesto ka salakina, soepaja pangandika Allah teh <sup>e</sup> oelal aja djalma noe ngagorengkeun inja. 'Ari lalaki ngarora pon kitoe keneh koedoe papatahan sinna tjé-7 gahan. 'Djeung maneh dina saniskara sing nandakeun diri pribadi <sup>f</sup> toeladan panggawe hade; ari pivoeroek teh koe-8 doe sing sadjatinna, sarta prajoga; 'nja make kasaoran noe moeloes, noe teu beunang ditjawad; <sup>g</sup> soepaja moesoeh

datang ka eraeun, pedah ka oerang teu manggih kagorengan geusan omongkeu-9 neunana. 'Ari sakoer noe koemawoela koedoe papatahan <sup>h</sup> sina pada ngesto ka djoeraganana, sing matak pikaréshé-peum djoeragan dina saniskara, djeung 10 oelal malikkeun omong; 'sarta oelal tjéjtjéréméd, nja koedoe narandakeun sagala katéménan hade; soepaja dina saniskara lampah pada matak mantésh-keun ka piwoeroek Allah, <sup>i</sup> Djoeroe-11 salamét oerang. 'Karana ari sih-koernija Allah, anoe ngadatangkeun kasalamétan ka sakabeh djalma, énggeus diébreh-12 keun, 'djeung ngawoeroekan ka oerang, <sup>j</sup> ninggalkeun kadorakaän reudjeung sa-koer napsoe doenya, sarta hiroep <sup>k</sup> di ijeu doenya teh kalawan tjéghahan, djeung 13 kabéñéran, sarta ibadah; 'bari <sup>l</sup> noeng-goe-noenggoe pangarép-ngráep anoe leuwih salamét, kitoe deui diébrehkeunana kamoeljaän Allah noe langkoeng agoeng sarta Djoeroe-salamét oerang Jesoes 14 Kristoes, 'noe <sup>m</sup> geus njérahkeun salira-na koe andjeun nalangan ka oerang, soepaja néboes ka oerang teh ti sakabeh kadorakaän, sarta ngabéréshihan keur bade salira andjeunna <sup>n</sup> oemati ka-goenggan, <sup>o</sup> noe gëtol kana panggawe hade.

<sup>a</sup> 1 Tim. 6:8; p. 1:9. <sup>b</sup> p. 1:13. <sup>c</sup> 1 Tim. 2:9;  
<sup>d</sup> 3:11. <sup>e</sup> d Ep. 5:22. <sup>f</sup> 1 Tim. 6:1. <sup>g</sup> 1 Tim. 4:12;  
<sup>h</sup> 1 Petr. 5:3. <sup>i</sup> 1 Petr. 3:16. <sup>j</sup> h Ep. 6:15; 1 Tim. 6:1;  
<sup>k</sup> 1 Petr. 2:18. <sup>l</sup> 1 Tim. 2:3. <sup>j</sup> 2 Petr. 1:4. <sup>k</sup> Pil.  
<sup>l</sup> 2:15. <sup>l</sup> 1 Kor. 1:7; 1 Tes. 1:10. <sup>m</sup> 1 Tim. 2:6.  
<sup>n</sup> 1 Petr. 2:9. <sup>o</sup> p. 3:1.

15 Nja eta teja <sup>a</sup> tjatoerkeun, sarta maneh mamatahan djeung ngawéwéleh teh sing satémén-téménna. Papatjowan aja noe njoemahkeun ka maneh!

<sup>a</sup> 1 Tim. 4:11, 12; 5:20.

### PASAL 3.

Eta maneh sing ngingétan ka darinja, <sup>a</sup> jen koedoe ngesto ka pangkat-pangkat djeung ka noe pada kawasa; koedoe pada noeroet parentah, sarta <sup>b</sup> sing 2 daek ka saniskara pagawean hade; 'oelal pisan eta rek ngagorengkeun ka saha bae; <sup>c</sup> oelal rek paseja, nja koedoe sing pada ngelehan maneh, sarta milampah sagala kasarehan ka sakabeh djalma. <sup>d</sup> Karana oerang ge <sup>e</sup> tadina pada bodo, moengpang, sasab, ngawoelaän kana roepa-roepa pakarépan reudjeungnapsoe, <sup>f</sup> hiroep teh di djéro djoelig djeung dëngki, pada matak giroek sarta silih-

4 pikagiroek, 'Dëmi ajeuna mah, <sup>f</sup> sang-geusna diëbrehkeun kamoerahan Allah, Djoeroe-salamët oerang, sarta kaäsiha-  
5 nana ka manoesa teja, 'oerang teh koe andjeunna disalamëtkeun, <sup>g</sup> lain tina lampah kabénérana beunang migawe oerang, istoening <sup>h</sup> tina kawëlasan andjeunna, <sup>i</sup> koe sarat panjebor paranti ngadjoeroekeun deui sarta nganjarkeu-  
6 nana Roh Soetji, 'anoe <sup>j</sup> koe andjeunna geus dikoetjoerkeun ka oerang kalang-koeng soegih, lantaranana Jesoes Kris-  
7 toes, Djoeroe-salamët oerang; 'soepaja oerang, tina sabab geus didamél bénér koe sih-koernija andjeunna, pada djadi ahli waris hiroep noe langgëng, <sup>k</sup> dina  
8 pangarép-ngrarép. 'Nja eta teja <sup>l</sup> omongan noe satoehoe pisan, sarta kaha-jang kaoela, pérkara kitoe teh koe maneh koedoe diwoeroekkeun sing saes-toena, soepaja sakoer noe përtjaja ka Allah pada gëten-toelaten <sup>m</sup> ngarigëlk-  
9 keun panggawe hade. Nja lampah kitoe teh noe octama sarta mangpaätka djal-  
9 ma. 'Tatapi singkiran sagala <sup>n</sup> soewal noe gëdjoel, kitoe deui sadjarah, djeung katjeredewan, sarta parëboet hoekoem toret; karana eta teh taja mangpaätna,  
10 estoe sija-sija. 'Ari <sup>o</sup> djalma bidah, <sup>p</sup> la-

moen geus diingëtan sakali sarta mindo, 11 toeloej singkirkeun bae; 'sapedah maneh njaho, anoe kitoe teh tibalik pikir, sarta njijen dosa, da geus disalahkeun di djëro dirina. <sup>a</sup> Roem 13:1; 1 Petr. 2:13.  
<sup>b</sup> 2 Tim. 3:17. <sup>c</sup> Pil. 4:5; 2 Tim. 2:24. <sup>d</sup> Ep. 2:2;  
<sup>e</sup> 1 Petr. 4:3. <sup>f</sup> p. 2:11. <sup>g</sup> 2 Tim. 1:9.  
<sup>h</sup> 1 Petr. 1:3. <sup>i</sup> Job. 3:5. <sup>j</sup> Jés. 32:15. <sup>k</sup> Roem 8:24. <sup>l</sup> 1 Tim. 1:15. <sup>m</sup> p. 3:14. <sup>n</sup> 1 Tim. 1:4;  
2 Tim. 2:23. <sup>o</sup> 2 Petr. 2:1. <sup>p</sup> Mat. 18:17.

12 Dimana kaoela nitahan Artemas atawa <sup>a</sup> Tihikoes ka maneh, sing gesat-gesoet manggihan kaoela ka nagara Nikopolis; karana njijat kaoela del eureun  
13 di dinja satoengtoe oesoem tiris. 'Ari Senas, ahli toret teja, djeung <sup>b</sup> Apolos, koe maneh barahanan masing titen, soe-  
14 paja oleah aja kakooranganana. 'Djeung deui batoer oerang saágama sing diala-djar <sup>c</sup> ngarigëlkun panggawe hade, baris njoekoepan noe misti, sangkan daririna oleah <sup>d</sup> teu boewahan. <sup>a</sup> 2 Tim. 4:9, 12.  
<sup>b</sup> Lal. 18:24. <sup>c</sup> p. 3:8. <sup>d</sup> 2 Petr. 1:8.

15 Ari <sup>a</sup> sakabehna anoe reureudjeungan djeung kaoela pada ngirim salam ka maneh. Pangnëpíkeun salam kaoela ka sakoer anoe njaäh ka oerang tina djalan kapërtjajaän. Moegi-moegi sih-koernija teh njarëungan ka maraneh sakabeh! Amin.

<sup>a</sup> Pil. 4:21, 23.

## SËRAT TI RASOEL PAOELOES KA PILEMON.

Sërat kaoela Paoeloes, <sup>a</sup> babandan Kris-toes Jesoes, reudjeung ti <sup>b</sup> Timoteoes saderek, doematëng Pilemon, kaäsih kaoela, noe ngabantoe digawe, 'djeung ka Apia, kaäsih kaoela, sarta ka <sup>c</sup> Arhipoës, batoer sasama përang, djeung ka  
3 garedja <sup>d</sup> noe aja di boemi maneh: 'moegi-moegi <sup>e</sup> maraneh pada dipaparin sih-koernija reudjeung kasënangan ti Allah, Rama oerang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoes! <sup>f</sup> a Ep. 3:1; 4:1. <sup>g</sup> 2 Kor. 1:1. <sup>h</sup> Kol. 4:17.  
<sup>i</sup> d Boem 16:5. <sup>j</sup> Kol. 1:2.

<sup>4</sup> Kaoela <sup>a</sup> salawasna moedji soekoer ka Allah kaoela, sarta ingët bae ka maneh teh dina sadjëroning panënda

5 kaoela; 'sarehna kaoela ngadenge hal kaujaähän djeung kapërtjajaän maneh, anoe aja di djëro diri maneh ka Goesti Jesoes sarta ka sakabeh djalma saroetji. <sup>b</sup> 'Ari noe disoehoenkeun teh, moegi-moegi katoenggalan kapërtjajaän maneh sing ngadjadi santosa koe <sup>c</sup> nganjahokeun kana sagala kahadean, anoe aja di djëro  
7 oerang pikeun Kristoes Jesoes. 'Karana kaoela rosa pisan kaboengahan djeung kalipoeran koe kanjaähän maneh, sabab hate djalma saroetji, eh doeloer! geus pada disënangkem koe maneh.

<sup>a</sup> Kol. 1:3, 4; 1 Tes. 1:2. <sup>b</sup> 1 Kor. 2:12.  
<sup>c</sup> Koe sabab eta, sanadjan kaoela

loedeung pisan di djero Kristoës <sup>a</sup> marentah ka maneh anoe patoet dipilam-pah, 'kaoela anggoer <sup>b</sup> dek nĕnĕda tina sabab kanjaāhan. Koe pedah kaoela kijeu, nya Paoeloes, djalma kolot, samalah ajeuna babandan Jesoes Kristoës ongkoh, 'noe matak kaoela nĕnĕda ka maneh, mangnĕdakeun anak kaoela, <sup>c</sup> beunang kaoela ngajoegakeun di djero njandang barogod, <sup>d</sup> nya Onesimoes teja, <sup>11</sup> 'noe bareto taja gawena ka maneh, dĕmi ajeuna mah gĕde gawena nya ka maneh sarta ka kaoela. Eta koe kaoela <sup>12</sup> ditital balik; 'ari maneh, tjing atoeh tarima injá, tĕgésna <sup>e</sup> hate kaoela pri-badi. 'Tadina kaoela aja kahajang dek dipakoeng di dijeu, soepaja ngawoelaän ka kaoela nalangan maneh, di djero njandang barogod teja tina sabab Indjil; <sup>14</sup> 'tatapi kaoela teu daek milampah kitoe-kijeu, lamoen teu karĕmpoegan koe maneh mah; soepaja kahadean maneh teh oelah sapĕrti kapaksa, nya moedoe tina <sup>15</sup> soeka pribadi. 'Karana kijeu soegan noe matak eta dipisahkeun ti maneh sakeudeung, soepaja kabogaän deui koe ma- <sup>16</sup> neh salalanggĕngna; 'tatapi geus moal deui tjara boedjang, estoena mah leuwih pisan ti boedjang, satĕgésna doeloer kanjaăh, soemawonna ka kaoela, geus poegoeh moen ka maneh mah, nya dina <sup>17</sup> daging sarta di djero Goesti. 'Koe sabab kitoe, lamoen ēnja kaoela koe ma-

- neh diangkĕn kantja, moedoe tarima <sup>18</sup> ka eta sapĕrti ka kaoela. 'Sarta moen boga salah naon-naon, atawa hoetang, <sup>19</sup> tĕmpoehkeun ka kaoela bae. 'Nja kaoela Paoeloes noelis ijeu <sup>f</sup> koe leungeun pri-badi: kaoela noe pimajareun; soepaja oelah koengsi kaoela ngomong ka maneh, jen maneh teh malah-malah boga hoetang diri sakoedjoer ka kaoela. <sup>20</sup> 'Tjik atoeh, doeloer! moegi kaoela sing meinang kagĕnahan ti maneh di djero Goesti; geura sĕnangkeun hate kaoela <sup>21</sup> di djero Goesti. 'Kaoela geus njoeratan ka maneh, sabab nangtoekem maneh teh bakal noeroet; sarta kaoela njaho, maneh tangtoe bakal milampah nya leuwih keneh ti batan pamenta kaoela. <sup>22</sup> 'Djeungna deui kaoela sakalian pang-njadijkeun pikeun ngandjirék; karana pangharépan kaoela, <sup>g</sup> jen kaoela koe bĕrkah panĕda maraneh bakal dipasih-keun ka maraneh. <sup>a</sup> 2 Tes. 3:6.  
<sup>b</sup> 2 Kor. 8:8; 1 Tes. 2:7. <sup>c</sup> 1 Kor. 4:15. <sup>d</sup> Kol. 4:9.  
<sup>e</sup> 1 Sam. 18:1. <sup>f</sup> 2 Tes. 3:17. <sup>g</sup> Ibr. 13:19.  
<sup>23</sup> Ari <sup>a</sup> Epapras, batoer kaoela sasama diberok tina sabab Kristoës Jesoes, <sup>24</sup> ngirim salam ka maneh; 'kitoe deni <sup>b</sup> Markoes, Aristarkoes, Demas djeung Loekas; eta sadajana pangbantoe kaoela.  
<sup>a</sup> Kol. 1:7. <sup>b</sup> Kol. 4:10, 14.  
<sup>25</sup> Moegi-moegi <sup>a</sup> sih-koernija Goesti oerang Jesoes Kristoës njarĕngan ka roh maraneh! Amin. <sup>a</sup> 2 Tim. 4:22.

## SËRAT TI RASOEL PAOELOES KA OERANG IBRANI.

### PASAL 1.

Ari Allah teh, sanggeus djaman ba-heula sëring pisan sarta koe warna-warna djalanna ngandika ka karoehoen koe lantaran para nabi teja, <sup>a</sup> dina ahirna djaman ijeu geus ngandika ka <sup>2</sup> oerang koe lantaran Poetra, 'anoe dikĕrsakeun <sup>b</sup> ahli waris pinampaeun saniskara; <sup>c</sup> dalah eta ge noe geus dianggo <sup>3</sup> djalan ngadamĕl alam-doenza. 'Dĕmi

Poetra teja, <sup>d</sup> doemeh hibarna kamoel-jaän Allah, djeung kanjataän woedjoed-na, sarta noe mangkoe saniskara koe pilahir kawasana, sanggeus <sup>e</sup> midamĕl kabĕrĕsihan tina dosa koe salirana pisan, <sup>f</sup> linggih di tĕngĕneun noe Langkoeng <sup>4</sup> Agoeng di noe loehoer; 'daradjatna <sup>g</sup> ngalangkoenganganana ka para malaikat, sakoe maha djénĕngan, anoe geus dimilikkeun ka andjeunna, poendjoel ti batan

5 ngaran eta. 'Karana malaikat mana noe koe Allah geus diandikaän kijeu:  
 6 <sup>a</sup> Maneh teh poetra kami; nya poë ijeu maneh koe kami dijogakeun? Nja kitoe deni:  
 7 <sup>i</sup> Kami noe bakal piramaeunana,  
 8 ari eta bakal poetra kami? 'Sarta keur mangsa Allah ngalébétkeun Poetra tji-  
 9 kal ka doenya deui, pangandikana kijeu: Sakabeh malaikat Allah <sup>j</sup> koedoe nya-  
 10 rambah ka eta. 'Ari kana hal malaikat pangandikana kijeu: <sup>k</sup> Malaikatna koe  
 11 andjeunna didamél angin-angin, kawoe-  
 12 s lana didamél hoeroeng seuneu. 'Démi  
 13 kana hal Poetra mah pangandikana:  
 14 <sup>i</sup> Panglinggihan andjeun, noen Allah!  
 15 tétép langgeng salalamina; tétékén ka-  
 16 radjaän andjeun nya tétékén lèmpeng.  
 17 'Andjeun misoeka kana kabénran, mi-  
 18 geuleuh kana kadorakaän; sabab kitoe  
 19 noe mawi andjeun, noen Allah! koe  
 20 Allah andjeun dilisahan koe lisah ka-  
 21 atohan, dilangkoengkeun tina rentjang  
 22 andjeun. 'Djeung deui: <sup>m</sup> Andjeun, Pa-  
 23 ngeran! dina awitna ngadégkeun boemi,  
 24 saréng langit-langit dadamél pan-  
 25 ngan andjeun. 'Nja eta teh méngeke la-  
 26 leungit, doepi andjeun mah tétép ngadéng;  
 27 ari eta sadajana bade ngaboeroe-  
 28 kan sapértos papakean; 'saréng koe  
 29 andjeun bade digeloengkeun sapértos  
 30 haroedoem, sarawoeh bade pada salin  
 31 roepa. Nanging andjeun mah anggér bae,  
 32 saréng taoen andjeun hanteu keuna koe  
 33 seép. 'Djeung malaikat mana noe koe  
 34 Allah geus diandikaän kijeu: <sup>n</sup> Geura  
 35 tjilik di katoehoeün kami, datang ka  
 36 moesoh-moesoh maneh koe kami di-  
 37 jijeun djodjodog pikeun soekoe maneh?  
 38 'Ari eta sakabeh teh <sup>o</sup> nahe lain soekma  
 39 koemawoela, noe dipiwarang baris ngawoela,  
 40 koe tina sabab sakoer djalma noe  
 41 bakal kawaris kasalamétan? <sup>a</sup> p. 9:26.  
<sup>b</sup> Mat. 21:38. <sup>c</sup> Joh. 1:3, 10. <sup>d</sup> Kol. 1:15.  
<sup>e</sup> p. 9:14. <sup>f</sup> p. 12:2. <sup>g</sup> Ep. 1:21. <sup>h</sup> Djab. 2:7.  
<sup>i</sup> 2 Sam. 7:14. <sup>j</sup> Djab. 97:7. <sup>k</sup> Djab. 104:4.  
<sup>l</sup> Djab. 45:7, 8. <sup>m</sup> Djab. 102:26—28. <sup>n</sup> Djab. 110:1.  
<sup>o</sup> Djab. 34:8; 91:11.

## PASAL 2.

Koe sabab kitoe, oerang teh koedoe mingkin ngestoekueun pisan ka sakoer noe geus kadenge koe oerang, soepaja 2 oerang oelah kaloenta-loenta. 'Karana lamoen pilahir anoe dilahirkeun <sup>a</sup> koe malaikat teja pageuh, sarta sagala pang-

rémpak djeung pamoengpan ditérapan  
 3 pamalés adil, 'koemaha oerang nya pi-  
 4 ngédjateun, <sup>b</sup> lamoen ten ngingétkueun  
 5 kana kasalamétan sakitoe gédena? <sup>c</sup> anoe  
 6 dimimitian diémbarkenn koe Goesti,  
 7 sarta koe sadaja noe ngareungeu toeloej  
<sup>d</sup> dipogoehkeun ka oerang; 'malah Allah  
 8 maparin përtelaän koe tanda, djeung  
 9 moedjidat, sarta warna-warna kamati-  
 10 han, djeung pasihan Roh Soetji, noe-  
 11 moetkeun sakérnsa. <sup>a</sup> Lal. 7:53; Gal. 3:19.  
<sup>b</sup> p. 10:29; 12:25. <sup>c</sup> Mark. 1:14. <sup>d</sup> Mark. 16:20;  
<sup>e</sup> Lal. 14:3; Roem. 15:19.  
 12 5 Karana ari djagat noe méngeke, anoe  
 13 keur dipitjatoer koe kaoela, lain dianoet-  
 14 kenn ka malaikat. 'Sabalikna aja noe  
 15 njéboetkeun dina Kitab, kijeu pokna:  
<sup>f</sup> <sup>g</sup> Nahaon manoesa, mana diémoet-emoet  
 16 koe andjeun, saréng anak manoesa, ma-  
 17 na koe andjeun dilajad? 'Didamélana koe  
 18 andjeun katjek saeutik ti malaikat,  
 19 doepi dimakoetaän koe kamoeljaän sa-  
 20 réng kahormatan; malah koe andjeun  
 21 ditjangkinganan sadaja dadamél pan-  
 22 nangan andjeun; 'saniskantén <sup>b</sup> koe an-  
 23 djeun ditaloekkeun di handapeun soe-  
 24 koena. Karana ari naloekkeunana sanis-  
 25 kara, hanteu aja pisan anoe dikarikeun,  
 26 anoe hanteu ditalockkenn teh. 'Démi  
 27 ajeuna tatjan katendjo koe oerang, jen  
 28 saniskara taloek ka dinja; 'tatapi anoe  
 29 geus djadi katjek saeutik ti malaikat,  
 30 tégsna Jesoes teja, <sup>c</sup> nya eta noe koe  
 31 oerang katendjo geus dimakoetaän koe  
 32 kamoeljaän djenng kahormatan, tina  
 33 sabab njandang sangsaraning pati, soe-  
 34 pajpa andjeunna koe sih-koernija Allah  
 35 ngaraos pati nalangan sakabeh djalma.  
 36 'Sabab ari noe djadi <sup>d</sup> karana pangajana  
 37 saniskara, djeung lantaran pangajana  
 38 saniskara, ana noejoen loba poetra kana  
 39 kamoeljaän, kalangkoeng pantés njam-  
 40 poernakeun <sup>e</sup> Panoetan kasalamétanana  
<sup>f</sup> <sup>g</sup> koe lantaran kasangsaraän. 'Karana  
 41 ari noe njoetjikenn sarta noe disaroetjik-  
 42 keun, <sup>g</sup> kabeh ti sahidji asalna; noe ma-  
 43 tak andjeunna teu lingsémeun njébat  
 44 doeloer ka darinja; 'ari saoerna: <sup>h</sup> Koe-  
 45 ring sédja njarijoskeun padjénéngan an-  
 46 djeun ka poen doeloer-doeloer; di té-  
 47 ngah-téngah pakempoelan koering sédja  
<sup>i</sup> <sup>j</sup> moedji ka andjeun koe poepoedjian. 'Nja  
 48 kitoe deui: <sup>i</sup> Kaoela sédja ngandél ka  
 49 andjeunna. Djeung deui: Tah, ijeu kaoela

djeung baroedak paparin Allah ka diri  
 14 kaoela. 'Dëmi tina sabab baroedak teh  
 toenggal sadaging sagétih, <sup>j</sup> noe matak  
 andjeunna kitoe deui meunang saperti  
 eta; <sup>k</sup> soepaja andjeunna koe poepoesna  
 ngapéskeun ka noe njékél pangawasa  
 maot, nja eta Iblis; 'sarta <sup>l</sup> ijasna ngaleupaskeun ka sakabeh noe katoengkoel  
 koe koemawoela saoemoer hiroep, ba-  
 16 waning sjeun koe maot. 'Karana saes-  
 toena andjeunna lain ngangkén ka ma-  
 laikat; <sup>m</sup> noe diangkén teh toeroenan  
 17 Ibrahim. 'Kitoe noe matak andjeunna  
 dina saniskara <sup>n</sup> misti saroewa djeung  
 doeloer-doeloer, soepaja djadi panghoe-  
 loe agoeng <sup>o</sup> noe wélas sarta satoehoe di  
 pajoeneun Allah, pikeun ngadamél ka-  
 18 rapihan tina sabab dosa oemati. 'Karana  
<sup>p</sup> sapedad andjeunna geus ngorang sang-  
 sara, koe tina andjeunna digoda, noe  
 matak ijasaen miteloeng ka sakoer  
 noe digoda.

<sup>a</sup> Djab. 8:5-7. <sup>b</sup> Mat. 28:18;  
 1 Kor. 15:27. <sup>c</sup> Pil. 2:8, 9. <sup>d</sup> Roem. 11:36.  
<sup>e</sup> p. 5:9. <sup>f</sup> p. 5:8. <sup>g</sup> p. 2:14. <sup>h</sup> Djab. 22:23.  
<sup>i</sup> Jes. 8:17, 18. <sup>j</sup> Roem 8:3. <sup>k</sup> Joh. 12:31;  
<sup>l</sup> Tim. 1:10; 1 Joh. 3:8. <sup>m</sup> Look. 1:74; Roem 8:15.  
<sup>n</sup> Roem 4:16. <sup>o</sup> p. 4:15. <sup>p</sup> p. 3:2; 5:1, 2.  
<sup>q</sup> p. 4:15, 16.

### PASAL 3.

Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer  
 noe saroetji, <sup>a</sup> noe geus pada meunang  
 pangnjaoer ti sawarga! geura pada  
 mandéng ka <sup>b</sup> Rasolo sarta Panghoeloe  
 agoeng, <sup>c</sup> anoe diakoekun koe oerang,  
 2 nja eta Kristojes Jesoës, 'anoe geus <sup>d</sup> mi-  
 toehoe ka noe ngadjénengkeun, <sup>e</sup> koemaha  
 tjara Moesa mitoehoe ka sagé-  
 3 dong andjeunna kabeh. 'Karana Kristojes  
 teh geus dimanah panté meunang ka-  
 moeljaän poendjoel ti batan Moesa,  
 4 sakoemaha bae anoe njijeun imah gëde  
 kahormatanana ti batan imahma. 'Karana  
 oenggal-oenggal imah aja anoe  
 njijeun injá; dëmi noe ngadamél sanis-  
 5 kara teh nja eta Allah. 'Ari Moesa  
 mitoehoena ka sagédong andjeunna ka-  
 beh sakoemaha abdi, <sup>f</sup> baris mërtelakeun  
 sakoer noe bakal diandikakeun mëngke.  
 6 'Tatapi ari Kristojes mah mitoehoena ka  
 gedongna sakoemaha Poetra; dëmi <sup>g</sup> eta  
 gedongna teh nja oerang, kitoe soteh  
<sup>h</sup> lamoen oerang pageuh njékél kaloe-  
 deungan sarta djeung pamoejadi pang-  
 rëp-ngarëp teja nëpi ka panganggeusan.

7 'Koe sabab eta, koemaha timbalan Roh  
 Soetji teja: <sup>i</sup> Poë ijeu, lamoen maraneh  
 8 ngadenge gëntvana, 'poma oelah dek  
 nareuaskeun hate maraneh, saperti tjara  
 dina gëgëldéng, keur waktoe ngadodja  
 9 di tégal lëga teja; 'di dinja karoehoek-  
 karoehoek maraneh ngadodja ka kami;  
 pada njoba ka kami, malah narendjo  
 kana padamélan kami opat poeloeh  
 10 taoen lìlana. 'Koe sabab kitoe kami teh  
 keuheul koe eta bangsa, sarta kami  
 ngalahir: Eta teh salalawasna sasab bae  
 hatena, sarta teu nganjarahokeun kana  
 11 djalan kami. 'Noe matak kami geus  
 soempah dina sadjëro kami bëndoe: Eta  
 teh hamo pisan arasoep kana reureuh  
 12 kami! 'Masing pada ijatna, eh doeloer-  
 doeloer! bok bisi di lëbah maraneh aja  
 noe boga hate goreng teu përtjaja, dek  
 soemingkir ti Allah noe djoeméneng;  
 13 'sarta <sup>j</sup> koedoe silih-ingétan djeung ba-  
 toer saban-saban poë, sapandjangna di-  
 sëboetkeun <sup>k</sup> Poë ijeu; bisi lëbah maraneh  
 aja noe datang ka teuas, tina <sup>l</sup> ka-  
 14 gëndam koe dosa. 'Karana oerang geus  
 kadoroeom Kristojes, kitoe soteh lamoen  
 mimitina pangandélt teh koe  
 oerang ditjékél masing pageuh, nëpi ka  
 15 panganggeusan. 'Ari ditimbalkeun: Poë  
 ijeu, lamoen maraneh ngadenge gëntvana,  
 poma oelah dek nareuaskeun hate  
 maraneh, saperti tjara dina gëgëldéng  
 16 teja: 'eta noe mana teja, sanggeusna  
 ngadenge teh, gëgëldéng? <sup>m</sup> Naha lain  
 sakabehna noe boedal ti Mësir koe  
 17 Moesa? 'Djeung noe dipikakeuheul di  
 djëro opat poeloeh taoen teh, noe mana  
 teja? <sup>n</sup> Naha lain sakoer noe migawe  
 dosa, noe datang ka majitna raroeböeh  
 18 di tégal lëga teja? 'Sarta noe mana noe  
 keuna koe soempah teh, jen hamo asoep  
 kana reureuh andjeunna teja, ngan ka-  
 19 djaba sakoer anoe baha? 'Geus térang  
 pisan, <sup>o</sup> eta pangteu-bisana asoep teh  
 tina sabab teu përtjaja.

<sup>a</sup> Pil. 3:14.  
<sup>b</sup> Joh. 20:21. <sup>c</sup> p. 4:14. <sup>d</sup> p. 2:17. <sup>e</sup> 4 Moesa 12:7.  
<sup>f</sup> Joh. 5:46. <sup>g</sup> Ep. 2:22. <sup>h</sup> p. 6:11. <sup>i</sup> Djab.  
 95:7-11; p. 4:7. <sup>j</sup> 1 Tes. 5:11. <sup>k</sup> 2 Kor. 6:2.  
<sup>l</sup> Roem 7:11. <sup>m</sup> Jes. 63:10. <sup>n</sup> 4 Moesa 14:29;  
<sup>o</sup> 1 Kor. 10:5. <sup>p</sup> 4 Moesa 14:11.

### PASAL 4.

Dëmi koe sabab tinggal keneh për-  
 djangdjian, asoep kana reureuh an-  
 djeunna teja, noe matak oerang koedoe

sijean, soepaja maraneh oelah aja noe<sup>2</sup> tinggaleun. 'Karana oerang ge geus pada diwartaan Indjil, nja tara ka eta keneh; tatapi pangandika noe dioewarkeun teja hanteu hasil ka dinja, sababna hanteu dalit djeung kapertjajaan dina hate djala<sup>3</sup> ma noe ngadenge. 'Karana oerang <sup>a</sup> noe pertejaja piasoepun kana reureuh teh; sakoemaha noe diandikakeun teja: <sup>b</sup> Noe matak kami geus soempah dina sadjero kami bendoe: Eta teh hamo pisan arasoep kana reureuh kami! halta padamelanana tina mangsa diadegkeunana <sup>4</sup> doenya ge geus anggeus. 'Karana tina hal poë noe katoedjoe aja pangandikan kana dina Kitab kijeu: <sup>c</sup> Ari dina poë noe katoedjoe teh Allah liren tina sada<sup>5</sup> jana dadamelanana. 'Ari pangandikana noe tadi teja: Eta teh hamo pisan arasoep kana reureuh kami! <sup>d</sup> Dëmi koe sabab tinggal, jen aja sawareh noe piasoepun kana reureuh teh, ari eta noe diwartaan Indjil ti heula hanteu asoep <sup>7</sup> <sup>e</sup> tina kabahaänana teja, 'noe matak Allah nangtoskeun deui poë, nja poë ijeu, da ari geus lawas pisan antarana andjeunna ngandika koe lantaran Da woed, sakoemaha noe disëboet di loehoer kijeu teja: <sup>f</sup> Poë ijeu, lamoen maraneh ngadenge gëntrana, poma oelah dek<sup>8</sup> nareuaskeun hate maraneh. 'Karana <sup>f</sup> saoepama koe Josoewa maranehanana geus dibawa asoep kana reureuh teh, Allah moal koengsi ngandikakeun deui <sup>9</sup> poë sedjen. 'Nandakeun tinggal keneh <sup>10</sup> reureuh pikeun oemat Allah. 'Karana ari noe geus asoep kana reureuh andjeunna, eta teh <sup>9</sup> reureuh tina pagawean sorangan, saperti Allah liren tina <sup>11</sup> padamelanana. 'Manana oerang, hajoe, <sup>h</sup> masing sarégp, sangkan oerang piasoepun kana eta reureuh; soepaja oelah aja noe laboeh sakoemaha <sup>i</sup> tjonto kabaahn eta teja. 'Karana ari pangandika Allah teh <sup>j</sup> nja hiroep nja matih, sarta leuwih seukeut ti batan <sup>k</sup> pëdang anoe seukeut kentja-katoehoe, djeung tandës teurakna, moenggah datang ka pisah njawa reudjeung roh, kitoe deui toelang reudjeung soemsoem, sarta ngahoekoe man kana sagala pikiran djeung rara<sup>12</sup> saan hate. 'Sarta di andjeunna teh <sup>l</sup> sahidji mahloek taja noe kahalangan; saniskara ge ngaboeliklak sarta boeka

di pajoeneun sotja Allah, anoe koedoe dihatoerauan katérangan koe oerang.

<sup>a</sup> p. 10:39. <sup>b</sup> p. 3:11. <sup>c</sup> 1 Moesa 2:2. <sup>d</sup> p. 3:18. <sup>e</sup> p. 3:7. <sup>f</sup> 5 Moesa 31:7; Jos. 22:4. <sup>g</sup> Wahj. 14:13. <sup>h</sup> 2 Petr. 1:10. <sup>i</sup> p. 3:18. <sup>j</sup> Roem. 1:16; 1 Petr. 1:23. <sup>k</sup> Wahj. 1:16. <sup>l</sup> Aj. 26:6; Djab. 33:23.

<sup>14</sup> Dëmi koe sabab oerang <sup>a</sup> boga Panghoeloe agoeng leuwih poendjoel, <sup>b</sup> noe geus lëbët téroes ka sawarga, nja eta Jesoes, Poetra Allah, noe matak oerang <sup>c</sup> koedoe pageuh njékél kana pangakoe <sup>15</sup> teh. 'Karana oerang lain boga panghoeloe agoeng <sup>d</sup> noe teu bisa hawatir kana kahengkeran oerang; boga teh Panghoeloe agoeng <sup>e</sup> noe geus digoda dina saniskara, sakoemaha diri oerang, <sup>16</sup> tatapi andjeunna <sup>f</sup> taja dosa. 'Koe sabab eta, hajoe, oerang <sup>g</sup> ngadeuheus sarta kaloedeungan kana panglinggihan sih-koernija, soepaja oerang meunang kawëlasan djeung manggih sih-koernija, sangkan oerang ditoeoleng dina waktoe noe hade. <sup>a</sup> p. 3:1; 8:1. <sup>b</sup> p. 6:20; 9:24. <sup>c</sup> p. 10:23. <sup>d</sup> p. 5:2. <sup>e</sup> p. 2:17, 18. <sup>f</sup> p. 7:26. <sup>g</sup> Ep. 3:12; p. 10:22.

## PASAL 5.

Karana oenggal-oenggal panghoeloe agoeng, <sup>a</sup> noe ditjandak ti lëbah djalla, dibakoekueun nalang djalla-djalla dina përkara-përkara ka pajoeneun Allah, <sup>b</sup> soepaja ngahatoerkeun pangabakti <sup>2</sup> reudjeung koerban tina sabab dosa; 'pedah bisaeun hawatir ka noe bodo djeung ka noe sasab, tina bawaning pribadina <sup>3</sup> ge njandang kahengkeran. 'Anoe matak eta teh, sakoemaha ngoerban koe tina djalla-djalla, <sup>c</sup> koedoe nja kitoe deni koe tina dirina ngoerban sabab dosa. <sup>4</sup> 'Djeung hanteu aja djalla njokot kahormatan kitoe baris dirina sorangan, ngan anoe disaoer koe Allah, <sup>d</sup> saperti tjara Haroen. 'Nja kitoe keneh <sup>e</sup> Kris-toes lain ngamoeljakeun salira koe mantén pangdjadi Panghoeloe agoeng teh; saestoeuna anoe ngandika ka andjeunna kijeu: <sup>f</sup> Maneh teh Poetra kami; nja poë ijeu maneh koe kami dijоegakeun. <sup>6</sup> 'Saperti pangandikana deui dina Kitab: <sup>g</sup> Maneh teh Panghoeloe salalanggëngna, <sup>7</sup> sakoemaha panata Melkisidik. 'Ari Kris-toes teh, <sup>h</sup> basa poëan keur nganggo daging, ka noe ijasaen ngaleupaskeun andjeunna tina djero maot, <sup>i</sup> ngabak-teun panëda reudjeung panjambat, bari

aloek-aloeakan sarta rragrangan tji-sotja, djeung dimakboel, didjaoehkeun tina pa-s laoer. 'Sanadjan andjeunna Poetra,<sup>j</sup> datang ka diadjar anoit koe hal kasang-<sup>9</sup> saraän noe kasorang teja. 'Dëmi <sup>k</sup> geus sampoerna,<sup>l</sup> djadi lantaran kasalamétan langgëng ka sakoer anoe anoit ka salira<sup>10</sup> andjeunna, 'sarta koe Allah geus disëbatkeun Panghoeloe agoeng sakoemaha panata Melkisidik.<sup>m</sup>

<sup>a</sup> p. 2:17. <sup>b</sup> p. 8:3.

<sup>c</sup> 3 Moesa 9:7; 16:6, 11, 15, 17, 24. <sup>d</sup> 2 Moesa 28:1; 3 Moesa 8. <sup>e</sup> Jér. 30:21; Joh. 8:54. <sup>f</sup> p. 1:5. <sup>g</sup> Djab. 110:4; Djak. 6:13. <sup>h</sup> p. 2:14. <sup>i</sup> Mat. 26:38, 39; 27:46. <sup>j</sup> Lœk. 22:44. <sup>k</sup> Pil. 2:6—8. <sup>l</sup> p. 2:10; 7:28. <sup>m</sup> p. 7:25.

<sup>11</sup> Ari moenggoeinh eta Melkisidik teja  
<sup>a</sup> kaoela reja pisan tjaritakeuneun, sarta hese ditërangkeunana, tina sabab mara-<sup>12</sup> neh geus këndor nja ngadenge. 'Karana bënëra mah maranéh koedoe geus pada djadi goeroe tina kalawasanana, padahal maranéh teh koedoe diwoeroekan deui <sup>b</sup> awal-awalna pangandika Allah; sarta maranéh geus kawas <sup>c</sup> anoe koedoe di-<sup>13</sup> inoeman tji-soesoe bae, teu koewat da-<sup>14</sup> har anoe teuas-teuas. 'Karana tijap-tijap anoe koedoe meunang tji-soesoe mah, eta teh teu paham ka pangandika ka-<sup>15</sup> bënëran, da boedak. 'Tatapi ari <sup>d</sup> noe sampoerna mah kadaharanana noe teuas-teuas, nja eta sakoer anoe boga akal, noe geus dipitoetoeran koe bijasa <sup>e</sup> baris ngabeda-bedakeun hade djeung goreng.

<sup>a</sup> p. 7:1. <sup>b</sup> p. 6:1. <sup>c</sup> 1 Kor. 3:1. <sup>d</sup> 1 Kor. 2:6. <sup>e</sup> Pil. 1:9, 10.

## PASAL 6.

Noe matak oerang teh, hajoe, ninggal-<sup>1</sup> keun piwoeroek Kristoes noe awal, bari geura madjoe kana kasampoernaän; montong <sup>a</sup> neundéun deui padémen <sup>b</sup> hal përtobat mitjeun pagawean paeh, djeung <sup>2</sup> hal kapërtjajaän ka Allah, 'kitoe deui piwoeroek <sup>d</sup> pangbanjoe, sarta <sup>e</sup> hal noempangkeun leungeun, <sup>f</sup> hal pihoe-dangeunana djalma noe paraeh, djeung <sup>3</sup> hal hoekoeman noe langgëng. 'Eta teh koe oerang tangtoe dipilampah, kitoe soteh <sup>g</sup> lamoen diparëngkeun koe Allah.<sup>4</sup> 'Karana djalma noe geus sakali <sup>h</sup> di-tjaängan, djeung geus <sup>i</sup> ngarasa pasihan ti sawarga teja, sarta geus kadoeoeman <sup>5</sup> Roh Soetji, 'kitoe deui geus ngarasa pangandika Allah noe hade, djeung ka-<sup>6</sup> matihan <sup>j</sup> djaman mëngke, 'eta teh,<sup>k</sup>

ana seug moertad, moestahil dianjar-keun deui kana tobat; pedah sakali deui ngagantoengkeun Poetra Allah dina kai-dipalang adjang dirina, sarta dihina-hinakeun di noe negla. 'Karana ari lahan, anoe njeuseup tji-hoedjan, anoe rémén pisan ninggangna ka dinja, sarta ngabidjilkeun pëpëlakan, anoe ngaha-silkeun ka noe boga pakaja, eta teh seunang bërkah ti Allah; 'sabalikna ari noe ngabidjilkeun tjoetjoek-tjoetjoe-kan djeung walang sangit mah, eta teh baris pitjeuneun, sarta geus deukeut ka disapana, toengtoengna mah dihoeroe.

<sup>a</sup> 1 Kor. 3:10. <sup>b</sup> Lal. 20:21. <sup>c</sup> p. 9:14. <sup>d</sup> Lal. 2:38. <sup>e</sup> Lal. 8:17. <sup>f</sup> Lal. 24:15. <sup>g</sup> Lal. 18:21. <sup>h</sup> p. 10:32. <sup>i</sup> 1 Petr. 2:3. <sup>j</sup> p. 2:5. <sup>k</sup> p. 10:26; 2 Petr. 2:20, 21.

<sup>9</sup> Tapina parandene kaoela mitjatoer kitoe oge, eh kaäsih! ari ka maranéh mah <sup>a</sup> kaoela nangtoekeun lampah noe leuwih hade, sarta noe mawa kasala-<sup>10</sup> mëtan. 'Karana Allah moal hanteu adil, <sup>b</sup> moal lali ka pagawean maranéh, sarta kana kanjaähän anoe geus dilalampah-keun koe maranéh ka padjénënganana, pedah geus pada ngawoelaän ka jalma noe saroetji, sarta masih keneh ngag-<sup>11</sup> woelaän teh. 'Tatapi kahajang kaoela, oenggal-oenggal djalma di maranéh koe-doe kitoe keneh ngalampahkeun kasa-régépan, <sup>c</sup> sangkan djadi koekoeh-pëngkoeh nja pangarëp-ngarëp, nèpi ka pa-<sup>12</sup> nganggeusan; 'soepaja maranéh oelah djadi mélëntjing, sarta niroe-niroe ka sadajana noe datang ka ngamilik përdjangdjian, djalan tina kapërtjajaän djeung kasabaran.

<sup>a</sup> Gal. 5:10.

<sup>b</sup> Wahj. 2:2, 19. <sup>c</sup> Mat. 24:13; p. 3:6, 14.

<sup>13</sup> Karana keur mangsa Allah ka Ibrahim maparin përdjangdjian teja, doemeh han-teu aja noe agoeng sëbateun andjeunna soempah, noe matak soempah njébat <sup>14</sup> salirana koe mantën; 'ari pangandikana: <sup>a</sup> Satémenna, kami teh kaliwat-saking nja rek ngaberkahan ka maneh, sarta kaliwat-saking nja rek ngadjéngkarkeun <sup>15</sup> maneh. 'Kitoe pëtana Ibrahim, tina noenggoe-noenggoe sarta kasabaran, <sup>b</sup> noe matak meunang eta përdjangdjian <sup>16</sup> teh. 'Karana moenggoeh di djalma mah, ari soempah njéboet noe agoeng, sarta <sup>c</sup> koe soempah teh matak poetoes padoena, ari maksoedna ngestoekueun.

17 'Kitoe sababna noe matak Allah, doe-meh ka sakoer noe ngamilik pĕrdjang-djian teh kalangkoeng pisan kĕrsa na-wiskeun, jen papastenna hanteu keuna barobah, andjeunna nganggo lantaran  
18 koe soempah; 'soepajana koe doewa pĕr-kara noe teu keuna barobah, doewa-nana <sup>a</sup> moestahil teuing Allah bohong, oerang teh meunang panglilipoer angot pisan, tĕgésna oerang noe geus pada moeroe rek njékél pangarép-ngarép noe  
19 ditjadangkeun teja; 'eta teh di oerangna minangka djangkar njawa, noe pageuh djeung rengreug, sarta asoep ka djĕ-  
20 roéun reregan. 'Ari <sup>e</sup> ka dinja Loeloegoe teh geus lĕbĕt keur pimangpaëteun oe-rang, nja eta Jesoes, <sup>f</sup> noe geus djadi Panghoeloe agoeng salalanggĕngna, sa-koemaha panata Melkisidik teja.

*a 1 Moesa 22:16, 17. b p. 10:36. c 2 Moesa 22:11.*

*d Tit. 1:2. e p. 9:24; 12:2. f p. 5:6.*

### PASAL 7.

Karana <sup>a</sup> eta Melkisidik teh radja na-gara Salem, panghoeloe Allah noe langkoeng agoeng, anoe mapagkeun ka Ibrahim keur di djalan moelih, saman-tas ngelehkeun radja-radja teja, sarta  
2 ladjéng ngabérkahan ka Ibrahim; 'ma-lah koe Ibrahim dihatoeranan sapér-poeloehna tina sakabeh barang. Djén-enganana, ari disalin, hidji pĕrkara Radja kabĕnĕran; geus kitoe Radja <sup>b</sup> Salem ongkoh, tĕgésna Radja <sup>c</sup> kasalamĕtan;  
3 'teu iboe teu rama, taja toetoeranana, kitoe deui mimeti poëna atawa panoeng-toenganana hiroep; istoeming geus disarowakeun reudjeung Poetra Allah bae; tĕtĕp djadi panghoeloe salalang-gĕngna. *a 1 Moesa 14:18. b Djab. 76:3. c Jés. 9:6.*

4 Tjoba ajeuna geura waspadakeun, sa-kitoe agoengna eta teh, moenggah <sup>a</sup> koe Ibrahim, loeloegoe karoehoen teja, di-hatoeranan sapérpoeloehna tina barang  
5 bojongan. 'Ari toeroenan Lewi, sakoer noe nampa kapangoeloean, <sup>b</sup> ditim-bal-an njokot pĕrpoeloehan soteh tina bangsa, noeroet sakoemaha dina toret, nja eta ti doeloer-doeloerna, sasama  
6 <sup>c</sup> ka loewar ti angkeng Ibrahim. 'Tatapi Melkisidik mah, anoe lain asoep toeroe-nan ti dinja, njandak sapérpoeloehan teh ti Ibrahim, sarta eta <sup>d</sup> noe geus meunang pĕrdjangdjian teja koe an-

7 djeunna dibérkahan. 'Ari ijeu teh hanteu beunang dipadoean, satijap-tijap noe handap dibérkahanana koe noe loehoer.  
8 'Ari di dijeu noe njokot pĕrpoeloehan teh nja djalma noe pipaeheun; dĕmi di dinja mah noe dipĕrtelakeun jén hiroep.  
9 'Sarta beunang diséboetkeun kijeu, ari Lewi, anoe njokot pĕrpoeloehan teh, karagoem koe Ibrahim ngahatoeranan  
10 sapérpoeloehan. 'Karana aja keneh dina angkeng rama, keur mangsa dipap-keun koe Melkisidik teja. *a 1 Moesa 14:20.*

*b 4 Moesa 18:21; Néh. 10:38. c 1 Moesa 35:11; 1 Kon. 8:19. d p. 11:17.*

11 Saoepama <sup>a</sup> lamoen geus aja kasam-poernaän koe lantaran kapangoeloean ahli Lewi mah, (karana hoekoem toret, anoe katampa koe bangsa teh, noem-pangna dina eta kapangoelocean teja,) keur nanahaon koedoe datang pang-hoeloe noe lijan, anoe sakoemaha panata Melkisidik, lain diséboetkeun noe sakoe-12 maha panata Haroen? 'Karana lamoen kapangoeloean diganti, tanwande hoe-13 koem toret ge dirobahkeun. 'Karana ari noe ditoedjoel koe pangandika teja kaăsoep kaom sedjen, <sup>b</sup> ti tatadi taja hidji-hidji atjan kaom eta anoe njang-14 king altar. 'Karana geus katara, <sup>c</sup> Goesti oerang mĕdalna teh ti kaom Joeda; ari moenggoeihing kaom eta koe Moesa han-teu didawoelkeun kitoe-kijeu hal ka-15 panghoeloean. 'Sarta eta pĕrkara ming-kin tetela pisan, sanggeusna datang panghoeloe lijan, anoe sakaroepa djeung  
16 Melkisidik. 'Anoe djadi kitoe, lain noe-roetkeun <sup>d</sup> hoekoem hal parentah sipat daging, noeroetkeun teh kawasaning  
17 hiroep noe teu keuna roeksak. 'Karana andjeunna dipĕrtelakeun kijeu teja: <sup>e</sup> Ma-neh teh Panghoeloe salalanggĕngna, sa-18 koemaha panata Melkisidik. 'Karana timbalan noe ti heula teja, noe matak dibadakeun teh, <sup>f</sup> tina kaăpésanana sarta  
19 tina taja mangpaätña; '(karana <sup>g</sup> koe toret mah saniskara taja noe disampoernakeun;) ari noe diajakeun teh pangarép-ngarép anoe leuwih hade, noe matak oerang bisa ngadeuheusan ka Allah.  
20 'Sarta lain teu dipangsoempahkeun. Karana itoe djadina panghoeloe teh teu  
21 dipangsoempahkeun; 'tatapi ijeu mah dipangsoempahkeun koe noe ngandikaän ka andjeunna kijeu: <sup>h</sup> Pangeran geus

soempah, saréng moal pikadoehoengeun: Maneh teh Panghoeloe salalanggëngna, sakoemaha panata Melkisidik.  
 22 Nandakeun Jesoes teh <sup>a</sup> geus djadi pananggél pérdjangdjian anoe leuwih  
 23 poendjoel ti batan eta teja. 'Ari itoe teh reja noe djadi panghoeloe, tina pada hanteu kaoer djongdjon balas kapégat  
 24 maot; 'tatapi ari ijeu mah, doemeh tétèp salalanggëngna, kapanghoeloeanana  
 25 hanteu keuna barobah; 'noe matak ijasa-eun njalamtkeun <sup>b</sup> geus taja hinggana ka sokoer <sup>c</sup> noe ngadeuheusan ka Allah koe lantaran salira andjeunna, sarehna hiroep salalawasna <sup>d</sup> mangnédakeun ka dinja. *a Gal. 2:21. b 2 Bab. 26:16, 18. c Jés. 11:1.*

*d p. 9:10. e p. 5:6. f Roem 8:3. g Lal. 13:39.*

*h Djab. 110:4. i p. 8:6. j p. 10:14. k Joh. 14:6.*

*l Roem 8:34; 1 Joh. 2:1.*

26 Karana pérloe pisar lèbah oerang, boga Panghoeloe agoeng kitoe teh, <sup>a</sup> anoe soetji, anoe taja salahna, anoe taja tjerongna, anoe pisah djeung noe baroga dosa, sarta noe diagoeungkeun <sup>b</sup> ka loe-  
 27 hoereum langit-langit; 'anoe montong ngoerban <sup>c</sup> saban-saban poë, tjara para panghoeloe agoeng teja, tina sabab dosa pribadi heula, sanggeusing kitoe tina sabab dosa oemat; karana andjeunna ngadamél kitoe teh <sup>d</sup> angeus sapisan, keur mangsa ngoerbankeun salira andjeunna teja. 'Karana ari noe koe toret didjénengkeun panghoeloe agoeng teh nja djalma noe hengkeran; tatapi ari noe didjénengkeun koe <sup>e</sup> pangandika soempah, anoe poengkoereun toret teja mah, nja eta Poetra, <sup>f</sup> noe geus sampoerna salalanggëngna. *a p. 4:15. b Ep. 4:10.*

*p. 1:3, 4. c p. 5:3; 10:11. d p. 9:12, 26.*

*e p. 7:21. f p. 5:9.*

### PASAL 8.

Ari ringkésna pérkara <sup>a</sup> noe keur dipitjatoer koe kaoela, nja kijeu: <sup>b</sup> oerang teh boga Panghoeloe agoeng noe keur tjalik di téngceun panglinggihan anoe Langkoeng Agoeng di djéro sa-  
 2 warga; 'anoe njangking kasoetjian sarta balandongan noe sadjati, noe geus diadékgeun koe Pangeran, <sup>c</sup> lain beunang  
 3 djalma. 'Karana oenggal-oenggal panghoeloe agoeng pangdidjénengkeunana pikeun ngahatoerkeun pangabakti reudjeung koerban; <sup>d</sup> noe matak nadjan ijeu oge moedoe aja noe dikeroberbankeun.

4 'Karana lamoen andjeunna aja di boemi mah, moal pisan djadi panghoeloe teh, sapedad aja panghoeloe noe ngoerbankeun pangabakti noeroet sakoemaha oenina toret. 'Ari eta teh njarangking titiron djeung <sup>e</sup> kalangkang barang anoe di sawarga, sakoemaha timbalan Allah ka Moesa, keur mangsa eta rek ngadamél balandongan teja: <sup>f</sup> Mangka hadahade, timbalanana, sakabéh koe maneh koedoe didjijeun toeroetkeun sakoemaha tjonto, anoe geus dipintonkeun ka maneh dina goenoeng. 'Tatapi ajeuna <sup>g</sup> Jesoes teh geus meunang kadjénengan anoe poendjoel ti batan eta, doemeh djadi Lawang pérdjangdjian noe leuwih hade, anoe geus dipageuhkeun dina pa-  
 7 soebajaän noe leuwih oetama. 'Karana <sup>h</sup> saoepama pérdjangdjian noe ti heula teja taja tjawadeunana mah, noe pandeuri teh moal koengsi dipangnejangan-  
 8 keun piénggoneunana. 'Karana barangna njawad, pangandikana ka darinjajieu: <sup>i</sup> Masing njaho, pidatangeun mangsa, labiran Pangeran, didinja kami bakal ngadamél pérdjangdjian anjar ka anak-intjoe Israel sarta ka anak-intjoe Joeda;  
 9 'lain saperti pérdjangdjian beunang kami ngadamél ka karoehoenna, keur mangsa koe kami ditjékél leungeunna, ditoeng-toen ka loewar ti tanah Mésir teja; karana geus teu tétèp dina eta pérdjangdjian kami teh, noe matak maranehanana koe kami teu diparire, lahiran 10 Pangeran. Énjana mah ari pérdjangdjian, anoe rek didamél koe kami ka anak-intjoe Israel, sanggeusna mangsa eta teh, nja kijeu, lahiran Pangeran: Kami rek ngalelerkeun toret kami dina pikiranana, sarta rek ditoeliskeun koe kami dina hatena; ari kami teh bakal Allahna, dëmi eta bakal oemat kami. 'Sarta maranehanana moal silih-pagahan deui batoer pada batoer atawa doeloer pada doeloer, noe kijeu pokna: Koedoe sing nganjahokeun ka Pangeran! karana sakabéh bakal pada nganjahokeun ka kami  
 11 teh, nja noe leutik, nja noe gëde. 'Karana kami bakal ngahampoera kana kadorkaänana, sarta dosa-dosana djeung kasalahana hamo diingét-ingét deui  
 12 koe kami teh. 'Ana ngandika: pérdjangdjian anjar, tandaning anoe ti heula mah geus dilawaskeun; dëmi anoe geus

lawas sarta tjikot-tjikot mah, tangtoe deukeut kana euweuhna. <sup>a p. 5:11.</sup>

<sup>b</sup> p. 4:14; 12:2. c p. 9:11. d Ep. 5:2. e p. 10:1.  
<sup>f</sup> 2 Moesa 25:40; Lal. 7:44. g p. 7:22. h p. 7:18.  
<sup>i</sup> Jér. 31:31—34.

### PASAL 9.

Ari pĕrdjangdjian noe ti heula ge aja Apisan hoekoem babakti ka Allah, sarta kasoetjian sipat doenya. 'Karana aja balandongan beunaug ngadangadan; anoe panghareupna ensina <sup>a</sup> adjoeg, djeung medja, sarta roti tingalieu; eta <sup>3</sup> noe kasëboet <sup>b</sup> énggon soetji. 'Ari <sup>c</sup> toe-kangeun reregan noe kadoewa aja balandongan noe kasëboet énggon pang-<sup>4</sup> soetji-soetjina; 'di dinja aja <sup>d</sup> altar émas pangdoepaän; sarta <sup>e</sup> pĕti pĕrdjangdjian, sakoerilingna disapoet émas, di djérona aja <sup>f</sup> gotji émas eusina Manna, kitoe deui tĕtékén Haroen noe kĕmbangan teja, sarta papan batoe pĕrdjangdjian; <sup>5</sup> 'di loehoerna aja <sup>g</sup> moemoekarabiman kamoeljaän, ngaoeban toeroeb pangrapih teja. Ari eta sakabehna pĕrkara ajeuna teu ditjatoerkeun hidji-hidjina. <sup>6</sup> 'Dëmi sanggeus eta saniskara didang-danan kitoe teh, <sup>h</sup> para panghoeloe wantji mana bae arasoep ka balandongan panghareupna, pikeun ngalakonan ba-<sup>7</sup> bakti; 'tatapi ari <sup>i</sup> ka noe kadoewa mah ngan woengkoel panghoeloe agoeng anoe asoep, sataoen sakali, sarta hanteu tinggal njandak gĕtih, anoe dikoberbankeun <sup>j</sup> tina sabab pribadina sarta <sup>k</sup> tina sasab bab kasalahan oemat. 'Lantaran kitoe teh Roh Soetji maparin pitoedoech, jen djalan kana kasoetjian tatjan dinjatakeun, sapandjangna balandongan noe <sup>9</sup> ti heula masih ngadég keneh. 'Ari eta teh minangka misil pikeun djaman ajeuna, katjotjogan koe ngahatoerkeun pangabakti reudjeung koerban, noe teu bisa njampoernakeun kana boedi-rasa <sup>10</sup> djalma noe ngabakti, 'istoening ngan hoekoem lahir bae, tjara atoeran <sup>l</sup> hal kadaharan, djeung inoeman, sarta koe-koembah nja kitoe keneh, geus kabeh dimomotkeun nĕpi kana mangsa ngabangoen deui. <sup>a</sup> 2 Moesa 25:31, 23, 30.

<sup>b</sup> 2 Moesa 28:29. <sup>c</sup> 2 Moesa 26:31, 33. <sup>d</sup> 2 Moesa 30:1. <sup>e</sup> 3 2 Moesa 25:10, 11. <sup>f</sup> 2 Moesa 16:33; 4 Moesa 17:10. <sup>g</sup> 2 Moesa 25:18, 22. <sup>h</sup> 4 Moesa 18:7. <sup>i</sup> 2 Moesa 30:10; 3 Moesa 16. <sup>j</sup> p. 7:27. <sup>k</sup> 4 Moesa 15:22. <sup>l</sup> 3 Moesa 10:9; 11.

<sup>11</sup> Tatapi Kristoes, <sup>a</sup> anoe djéneng Panghoeloe agoeng njangking barang noe

mĕngke mah, ana geus soemping, nĕroes <sup>b</sup> balandongan anoe leuwih oetama sarta leuwih sampoerna, lain beunang njijeun koe leungeum, tĕgésna lain <sup>12</sup> asoep ijeu doenya; 'lĕbĕtna kana kasoe-tjian sakali pisan, <sup>c</sup> lain koe gĕtih badot djeung anak sapi, istoening <sup>d</sup> koe gĕtih salira andjeunna, sarta geus ngadamél <sup>13</sup> kaleupasan noe langgĕng. 'Karana lamoen <sup>e</sup> gĕtih sapi laraki djeung badot, sarta <sup>f</sup> lĕboe sapi ngora, ana dikepret-keun ka noe kanadjisan, matak njoe-tijkeun datang ka bĕrĕsilh dagingna: <sup>14</sup> 'pon pilalagi gĕtih Kristoes, <sup>g</sup> anoe geus ngoerbankeun andjeun ka Allah <sup>h</sup> koe Roh anoe langgĕng, sarta <sup>i</sup> taja koetji-wana, tangtoe <sup>j</sup> ngabĕrĕsihkeun boedi-rasa maraneh tina pagawean paeh, soepaja ngabakti ka Allah anoe hiroep. <sup>15</sup> 'Kitoe sababna andjeunna teh noe matak geus djadi <sup>k</sup> Lawang pangwasijat anjar, soepaja, doemeh andjeunna poe-poes <sup>l</sup> pikeun ngaleupaskeun tina kasa-lahan anoe kapilampah keur mangsa pangwasijat ti heula teja, sakoer noe geus disaoer pimeunageun pĕrdjang-<sup>16</sup> djian <sup>m</sup> warisan noe langgĕng. 'Karana lamoen aja pangwasijat, misti anoe ngawasijat koedoe geus datang ka paeh <sup>17</sup> heula. 'Karana ari pangwasijat pageuhna teh koe maot; da moal mĕntal lamoen anoe boga masih hiroep keneh mah. <sup>18</sup> 'Koe sabab kitoe, nadjan pangwasijat noe ti heula ge diadĕgkeunana teu ting-<sup>19</sup> gal make gĕtih. 'Karana Moesa, sanggeus ka sabangsa kabeh ngadawoeohkeun sadajana timbalan noeroet sakoemaha toret teja, ladjeng <sup>n</sup> njandak gĕtih anak sapi djeung badot, kitoe deui taji, djeung boeloe domba noe woengoe, sarta hisop, seug ngepretan kana eta kitab, sarta <sup>20</sup> ka sabangsa kabeh; 'bari ngalahir: Ijeu teh gĕtih pĕrdjangdjian, anoe koe Allah <sup>21</sup> ditimbalkeun ka maraneh teja. 'Nja kitoe deui balandonganana djeung sakabeh parabot paranti ngabakti koe an-<sup>22</sup> djeunna pada dikepretan gĕtih. 'Sarta meh-meh saniskara barang dibĕrĕsih-keunana <sup>o</sup> koe gĕtih noeroetkeun toret, djeung moal aja panghampoera ari teu namplokeun gĕtih mah. <sup>a</sup> p. 3:1; 6:20. <sup>b</sup> p. 8:2. <sup>c</sup> 3 Moesa 16:3. <sup>d</sup> p. 13:20. <sup>e</sup> 3 Moesa 16:14. <sup>f</sup> 4 Moesa 19. <sup>g</sup> Ep. 5:2; Tit. 2:14. <sup>h</sup> 1 Kor. 15:45; p. 7:16. <sup>i</sup> 1 Petr. 1:19. <sup>j</sup> p. 6:1; 10:2. <sup>k</sup> 2 Tim. 2:5; p. 12:24. <sup>l</sup> Roem. 3:25. <sup>m</sup> 1 Petr. 1:4. <sup>n</sup> 2 Moesa 24:6—8. <sup>o</sup> 3 Moesa 17:11.

23 Djadi eta teh geus misti, <sup>a</sup> titiron barang anoe di sawarga koedoe diběrěsih-kenn koe noe kitoe pětana; tatapi ari djinisna barang sawarga mah koedoe koe koerban noe leuwih hade ti batan 24 eta. 'Karana Kristoes teh <sup>b</sup> lain lěbět kana kasoetjian beunang njijeun koe leungeun, anoe djadi tatandinganana noe sadjatina teja; lěbětna teh ka djero sawarga pisan, soepaja ajeuna ngadeuheusan ka pajoeneun Allah keur pimangan- 25 paateun oerang; 'sarta lěbětna teh lain pisan soepaja ngoerbankeun andjeun minděng, <sup>c</sup> saperti bijasa panghoeloe agoeng saban taoen asoep kana kasoe- 26 tjian mawa gětih sedjen; 'saoepama tjara kitoe mah, tangtoe andjeumna ti watěs diaděgkeunana doenya koedoe geus minděng nja njandang sangsara teh; děmi ajeuna diěbrekheunana ngan sakali pisan dina ijeu <sup>d</sup> ahir djaman, pi- 27 keun ngaleungitkeun dosa koe ngoer- bankeun salira andjeumna. 'Djeung sa- 28 perti djalma geus dipastikeun paeh teh ngan sakali, sanggeus kitoe ngaděg hoe- koeman, 'nja kitoe keneh Kristoes, di-koerbankeunana teh <sup>e</sup> ngan sakali <sup>f</sup> pi- keun ngeueweuhkeun dosa djalma loba, sarta bakal mindo katendjo teu kalawan dosa, koe sakoer noe noenggoe-noenggoe ka andjeumna, hajang salamět.

<sup>a</sup> p. 8:5. <sup>b</sup> p. 4:14; 6:20; 9:24. <sup>c</sup> p. 9:7; 10:3. <sup>d</sup> p. 1:1. <sup>e</sup> p. 10:12. <sup>f</sup> Mat. 26:28.

### PASAL 10.

Karana sapedad <sup>a</sup> kalangkang bae tina barang noe datang měngke, lain saestoe djinisna, noe matak toret teh koe koerban anggěr, <sup>b</sup> anoe teu pětot-pětot dihatoerkeun saban-saban taoen, teu pisan bisa njampoernakeun ka noe ngaděg dareuheusan. 'Saoepama bisa kitoe mah, kapan eureun dikoerbankeunana, tina sabab djalma noe ngabakti, rehna geus diběrěsihkeun sapisan, teu roemasa deui <sup>c</sup> boga dosa. 'Tatapi saban-saban taoen eta koerban teh pangingět-ninggět dosa; <sup>d</sup> 'karana moestahil teuing, <sup>e</sup> gětih sapi lalaki djeung badot matak ngeueweuh- 5 keun dosa. 'Koe sabab kitoe, barang soemping ka doenya, andjeumna hatoeran kijeu: <sup>f</sup> Koerban peuntjitan saréng pangabakti mah koe andjeun teu dianggo kasoeka; nanging koering koe <sup>g</sup> andjeun geus ditjawisan badan; 'koer-

ban doeroekan saréng koerban tina sabab dosa, koe andjeun teu dimanah. <sup>h</sup> 'Tidinja koering oendjoekan: Noen, ijeu koering dongkap; dina kitab goeloengan hal koering geus disěratkeun; noe disědja teh rek ngalampahkeun pangěrsa <sup>i</sup> andjeun, noen Allah! 'Ari pilahirna noe ti heula: Koerban peuntjitan saréng pangabakti, sarawoeh koerban doeroekan saréng koerban tina sabab dosa, koe andjeun hanteu dianggo kasoeka saréng teu dimanah; halta eta teh <sup>j</sup> dihatoer-keunana noeroetkeun toret; 'děmi geus kitoe lahiranana: Noen, ijeu koering dongkap, noe disědja teh rek ngalampahkeun pangěrsa andjeun, noen Allah! Anoe ti heula koe andjeunna dibadakeun, soepaja ngajakeun noe pandeuri. <sup>k</sup> 'Dina sadjero eta pangěrsa <sup>l</sup> oerang teh geus pada disoetjikeun, koe lantaran koerban <sup>m</sup> saliraning Jesoes Kristoes, noe dihatoerkeun sapisan teja. 'Ari sa-koer panghoeloe saban-saban poě ngaděg ngabakti, minděng-minděng nja ngahatoerkeun koerban noe anggér teja bae, noe teu pisan-pisan bisa ngeueweuh- 12 keun dosa; 'tatapi ari andjeumna mah, sanggeusna ngahatoerkeun koerban hidji pikeun ngaleungitkeun dosa, ladjěng <sup>n</sup> linggih di těngěneun Allah salalang- 13 gěngna; 'sarta ngantos-ngantos, <sup>o</sup> datang ka moesoh-moesohna didaměl djodjod- 14 dog pikeun dampalna. 'Karana <sup>p</sup> koe koerban hidji andjeunna teh geus njam-poernakeun langgěng ka sakoer noe disoetjikeun. 'Samalah Roh Soetji ge pon nja kitoe měrtelakeunana ka oerang. <sup>q</sup> 'Karana sanggeus ngandikakeun noe ti heula teja: <sup>r</sup> Nja kijeu pěrdjangdjian, anoe rek didaměl koe kami ka dinja, sanggeusna mangsa eta teh; ladjěng Pangeran ngandika kijeu: Kami rek ngalelerkeun toret kami dina hatena, sarta rek ditoeliskeun koe kami dina pikiranana; <sup>s</sup> 'ari dosa-dosana djeung kasalahananana hamo diingět-ingět deui koe kami teh. <sup>t</sup> 'Ari ěnggeus dihampoera mah, moal aja deui koerban tina sabab dosa.

<sup>a</sup> Kol. 2:17; p. 8:5. <sup>b</sup> p. 9:9, 25. <sup>c</sup> p. 9:12. <sup>d</sup> Djab. 40:7—9. <sup>e</sup> p. 8:4. <sup>f</sup> p. 9:12, 28; 13:12. <sup>g</sup> Kol. 1:22; 1 Petr. 2:24. <sup>h</sup> p. 1:13. <sup>i</sup> Kor. 15:25. <sup>j</sup> p. 9:26. <sup>k</sup> p. 8:10.

<sup>l</sup> Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer! <sup>m</sup> sapedad oerang teh boga kaloedeungan dek asoep kana kasoetjian, koe gětih

20 Jesoes, 'njosong djalanan anoe anjar sarta  
nja hiroep, anoe koe andjeunna adjang  
oerang dibokeakeun neroes reregan, tē-  
21 gësna dagingna; 'djeung sapedah oerang  
boga <sup>b</sup> Panghoeloe langkoeng agoeng,  
22 anoe njangking gëdong Allah: 'noe matak  
oerang teh, <sup>c</sup> hajoe, ngadeuheusan mawa  
hate noe saestoe, sarta djeung koekoeh-  
pëngkoeh nja kapertjajaän, bari <sup>d</sup> hate  
beunang ngabérésihkeun, leungit boedi-  
rasa goreng, djeung badan beunang  
23 ngoembah koe <sup>e</sup> tjai bérésih. 'Oerang teh  
<sup>f</sup> sing pageuh pisan nja njékél ka pa-  
ngakoe pangarép-ngrép; karana noe  
geus maparin përdjangdjian teh <sup>g</sup> ka-  
24 langkoeng toehoe. 'Sarta oerang, hajoe,  
masing silih-titenan djeung batoer, baris  
ngageuing kanjaahan sarta lampah ka-  
25 hadean. 'Kana koempoelan batoer teh  
oerang oelah tinggal-tinggal miloe, koe-  
maha adat noe sawareh; anggoer oerang  
koedoe <sup>h</sup> silih-ingétan, soemawonna pe-  
dash katendjo koe maraneh, jen poë teh  
geus deukeut. <sup>a Ep. 3:12; p. 9:8, 12.</sup>

<sup>b</sup> p. 4:14. <sup>c</sup> p. 4:16. <sup>d</sup> p. 9:14. <sup>e</sup> Jéh. 36:25.  
<sup>f</sup> p. 4:14. <sup>g</sup> p. 11:11. <sup>h</sup> Kol. 3:16; p. 3:13.

26 Karana <sup>a</sup> saoepama oerang ngahadja  
milampah dosa, sanggeus meunang <sup>b</sup> ka-  
njaho kana kajaktian teh, moal aja deni  
noe kari koerban baris ngaleungitkeun  
27 dosa; 'ngan kari noenggoe-noenggoe  
<sup>c</sup> hoekoeman sarta bangët nja sijeu,  
djeung kana <sup>d</sup> moentabna seuneu, anoe  
bakal ngahakan ka sakoer noe ngalawan.

28 'Oepama <sup>e</sup> aja djalma njoemahkeun ka  
toret Moesa, eta teh dipaehan hanteu  
dipiwléas, lamoen aja saksina doewa  
29 atawa tiloe; 'sabaraha tikél, pangira  
maneh, pibeurateunana siksaän ti batan  
eta, anoe patoet dikeunakeun ka djalma  
<sup>f</sup> noe ngidék-ngidék ka Poetra Allah,  
sarta ngangkeuhkeun nadjis ka <sup>g</sup> gëtih  
përdjangdjian, anoe asal manehna tadi-  
na disoetjikeun, djeung ngahinakeun ka  
30 <sup>h</sup> Roh sih-koernija? 'Karana oerang ngan-  
jahokeun ka noe geus njandika kijeu:  
<sup>i</sup> Kami noe kagoengan pamalës; nja  
kami noe bakal naoer, timbalan Pange-  
ran; djeung deui: <sup>j</sup> Pangeran bakal ngan-  
31 hoekoeman oematna. 'Eh, matak sijeu  
kabina-bina laboeh ka panangan Allah  
noe djoemënëng! <sup>a 4 Moesa 15:30; p. 6:4.</sup>

<sup>b</sup> Tit. 1:1. <sup>c</sup> p. 9:27. <sup>d</sup> 5 Moesa 32:22. <sup>e</sup> 4 Moesa  
15:30; 35:30. <sup>f</sup> p. 2:2, 3; 12:25. <sup>g</sup> 1 Kor. 11:25.  
<sup>h</sup> Djak. 12:10. <sup>i</sup> 5 Moesa 32:35; Roem 12:19.  
<sup>j</sup> 5 Moesa 32:36.

32 Tatapi maraneh koedoe sing pada  
ingët ka mangsa ka toekang teja, wak-  
toe maraneh, sanggeusna <sup>a</sup> katjaängan,  
nahan-nahankeun maneh kana përang  
33 <sup>b</sup> sangsara bangët pisan; 'da maraneh  
saparo geus djadi <sup>c</sup> tongtonaneun, tina  
djalanan dihinakeun sarta dikanijaja; sa-  
paro maraneh bela ka sakoer noe njan-  
34 dang kitoe. 'Karana maraneh geus mi-  
karoenja ka <sup>d</sup> noe njarandang barogod,  
samalah maraneh geus tarima sarta  
boengah babandaän maraneh diramps,  
pedah pada njaho, jen diri maraneh  
boga banda noe leuwih hade di djéro  
35 sawarga sarta nja tëtëp. 'Koe sabab eta,  
oleah rek mitjeun kaloedeungan mara-  
neh, anoe meunang pamalës <sup>e</sup> gandjaran  
36 gëde pisan. 'Karana maraneh përlue  
pisan boga <sup>f</sup> kamantëpan; soepaja mara-  
neh, ari geus ngalampahkeun kana  
kërsaning Allah, nampa anoe geus di-  
37 djangdjikeun. 'Karana <sup>g</sup> sakeudeung deui  
pisan, noe rek soemping teja tangtoe  
38 soemping, moal ngalilakeun. 'Tatapi  
<sup>h</sup> djalma noe bénér pihiroepeunana teh  
koe kapertjajaän; sarta satijap-tijap aja  
noe moendoer mah, hate kami hanteu  
39 soedi ka dinja. 'Ari oerang mah lain  
kaäsoep anoe moendoer baris karoeksa-  
kan, kaäsoep teh ka noe pada përtjaja  
baris pisalamëteun njawa. <sup>a p. 6:4.</sup>

<sup>b</sup> Pil. 1:29; 1 Tes. 2:14. <sup>c</sup> 1 Kor. 4:2. <sup>d</sup> p. 13:3, 23. <sup>e</sup> Mat. 5:12. <sup>f</sup> Looek. 21:19. <sup>g</sup> Hab. 2:3.  
<sup>h</sup> Roem 1:17.

### PASAL 11.

A ri <sup>a</sup> përtjaja teja nja eta ngandëlkeun  
pageuh kana barang noe diarép-arép,  
sarta tëtëg kana barang anoe teu katen-  
2 djo. 'Karana koe lantaran eta teh djalma  
baheula meunangna panjëboet noe hade.

<sup>a</sup> p. 10:38, 39.

3 Koe <sup>a</sup> kapertjajaän noe matak oerang  
ngaharti, doenya teh didamëlna koe  
pangandika Allah, tégësna, <sup>b</sup> barang noe  
katendjo pangjadina lain asal tina ba-  
rang noe katendjo.

<sup>a</sup> Aj. 38:4. <sup>b</sup> 1 Moesa 1:1; Djat. 33:6.

4 Koe lantaran kapertjajaän <sup>c</sup> noe ma-  
tak Habil ka Allah geus ngahatoerkeun  
koerban anoe poendjoel ti pangabakti  
Kain, noe matak meunang panjëboet jen  
bénér, doemeh Allah maparin përtelaän  
ka pangabaktina; sarta koe djalanan kitoe  
teh eta Habil masih keneh njaoer sang-  
geus maot. <sup>a 1 Moesa 4:4.</sup>

5 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Hanok ditjandak, soepaja oelah koengsi <sup>b</sup> ngaraos maot; ari andjeunna teh teu kapanggih, doemeh geus ditjandak koe Allah; karana samemehna ditjandak, geus meunang përtelaän jen 6 kamanah koe Allah. 'Tatapi ari noe teu boga kapértjajaän mah, mohal dimanah koe Allah. Karana saha-saha noe ngadeuheusan ka Allah, koedoe përtjaja jen Allah teh aja, kitoe deui ngagadjar ka noe nejangan andjeunna.

<sup>a</sup> 1 Moesa 5 : 24. <sup>b</sup> Joh. 8 : 51.

7 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Énoch, sanggeusna nampa timbalan Allah tina hal përkara noe tatjan tempong, bawaning sijeuneun, ladjëng ngadamél kapal teja, soepaja salamét sapoetra-garwana; ari koe djalan kitoe andjeunna ngahoekoeman doenya, sarta meunang milik kana kabénran, anoe asal ti kapértjajaän.

<sup>a</sup> 1 Moesa 6 : 14, 22.

8 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Ibrahim anoe, keur mangsa dipiwarang mijang ka énggon noe bakal katampa koe andjeunna baris pimili-keunana; ladjëng bae angkat, tatapi teu 9 oeningaeun ka noe didjoegdjoeg. 'Koe lantaran kapértjajaän noe matak andjeunna madjik dina tanah përdjangdjan, kawas di tanah sedjen, tjalkna nganggo himah, <sup>b</sup> djeung Ishak sarta Jakoeb, anoe pada samilik përdjangdjan 10 eta teja. 'Karana andjeunna ngantosan nagara noe make padémen, anoe kagoegan atoeran sarta ngadamél teh nja Allah.

<sup>a</sup> 1 Moesa 12 : 4. <sup>b</sup> 1 Moesa 35 : 27.

11 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> malah-malah Sarah nampa kakoewatan ngajakeun toeroenan, ngowona ari oemoer geus liwat ti mangsa; sabab pangangkeuhna, ari noe maparin përdjangdjan 12 teh <sup>b</sup> kalangkoeng toehoe. 'Kitoe noe matak ti <sup>c</sup> hidji djalma, <sup>d</sup> nja ti noe saperti geus maot, mangpirang-pirang noe mëdal, <sup>e</sup> tjara bentang di langit, djeung saperti keusik di basisir laoet, anoe taja bilanganana.

<sup>a</sup> 1 Moesa 17 : 19;

<sup>b</sup> 21 : 2. <sup>c</sup> p. 10 : 23. <sup>d</sup> Jés. 51 : 2. <sup>d</sup> Roem 4 : 19.

<sup>e</sup> 1 Moesa 15 : 5; 22 : 17.

13 Eta sadajana teh poepoesna djeung kapértjajaän, hanteu koengsi nampa noe didjangdjikeun teja, <sup>a</sup> ngan katingali ti kadjaoehan, sarta dipértjaja, djeung dirangkoel, djeung <sup>b</sup> pada ngakoekueun

pribadina aja di boemi teh semah sarta 14 ngoembara. 'Karana ari noe misaoer kitoe teh, netelakeun nejangan nagara 15 asal. 'Djeung saoepama aja manah ka nagara oeroet ka loewar mah, gampang 16 pimoeliheun deui. 'Dëmi ajeuna pada mikahajang ka nagara noe leuwih hade, nja eta sawarga. Kitoe <sup>c</sup> noe matak Allah teh teu lingsèmeun disëboetkeun <sup>d</sup> Allahna; karana geus pada ditjawisan nagara.

<sup>a</sup> Joh. 8 : 56. <sup>b</sup> 1 Moesa 23 : 4; 47 : 9;

Djab. 39 : 13. <sup>c</sup> p. 2 : 11. <sup>d</sup> Mat. 22 : 32.

17 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Ibrahim, keur mangsa ditjoba, ngoerbankeun Ishak; ari andjeunna, <sup>b</sup> noe geus nampa përdjangdjan teja, datang ka ngoerbankeun poetra noeng-18 gal, 'anoe ditoedjoel koe pangandika kijeu teja: <sup>c</sup> Nja ti Ishak noe bakal disëboet toeroenan maneh; ari mamanahan Ibrahim, Allah teh langkoeng kawasa ngahoedangkeun deui ti noe maraot; 19 'katampana deui oge koe Ibrahim <sup>d</sup> sahingga tjara tina maot bae.

<sup>a</sup> 1 Moesa 22 : 10. <sup>b</sup> p. 7 : 6. <sup>c</sup> 1 Moesa 21 : 12; Roem 9 : 7. <sup>d</sup> Roem 4 : 17.

20 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Ishak ngabérkahan Jakoeb djeung Esaoe, koe hal barang noe datang mëngke.

<sup>a</sup> 1 Moesa 27 : 28, 39.

21 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Jakoeb, waktoe rek poepoes, ngabérkahan hidji-hidjina poetra Joesoep; sarta <sup>b</sup> sémbahijang, bari naleukeuman poehoe tëtékén.

<sup>a</sup> 1 Moesa 48 : 15. <sup>b</sup> 1 Moesa 47 : 31.

22 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Joesoep, mangsa rek poepoes, njarijoskeun pibodealeun anak-poetoë Israil, sarta wëwëkas kana hal toelang andjeunna.

<sup>a</sup> 1 Moesa 50 : 24.

23 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Moesa, barang geus diwokeun, disoempoetkeun koe iboe-ramana meunang tiloe boelan lilana, sapedah ningali moerangkalih teh langkoeng kasep; djeung hanteu sarjeuneun koe parentah radja.

<sup>a</sup> 2 Moesa 2 : 2; Lal. 7 : 20.

24 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Moesa, ari geus agéng, nampik disëboetkeun poetra koe poetra Piraon noe 25 istri; 'anggoer <sup>b</sup> kërsaëum diteungteuinganan reudjeung oemat Allah, ti batan sabaraha lila ngaraos ngeunahna dosa;

<sup>b</sup> 'ari <sup>c</sup> kahinaan Kristoës koe salira Moesa dimanah kasoegihan ngoengkoelanradja-

brana satanah Mésir; karana ningali  
27 kana <sup>a</sup> gandjaran. 'Koe lantaran kapértjajaän <sup>b</sup> noe matak andjeunna angkat ka loewar ti Mésir, teu gimir koe bëndoe radja; karana andjeunna ngawakakeun andjeun, geus sasat ningali anoe teu  
28 katingal. 'Koe lantaran kapértjajaän <sup>c</sup> noe matak Moesa ngadawoehkeun njijeun paska, kitoe deui hal ngoelas koe gëtih, malar soepaja pada loepoet ti noe poerah ngabasmi tjjikal-tjjikal teja.

<sup>a</sup> 2 Moesa 2: 10, 11. <sup>b</sup> Djab. 84: 11, c p. 13: 13.  
<sup>d</sup> p. 10: 35. <sup>e</sup> 2 Moesa 12: 41. <sup>f</sup> 2 Moesa 12: 21.

29 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak pada meuntas laet Beureum, njobrangna sakoe maha di darat bae; ari oerang Mésir mah, ana pek njaroba noe roetan, pada titeuleum. <sup>a</sup> 2 Moesa 14: 22.

30 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak koeta nagara Jériho datang ka roeg-roeg, mangsa dikoerilinganana geus meunang toedjoeh poë. <sup>a</sup> Jos. 6: 20.

31 Koe lantaran kapértjajaän <sup>a</sup> noe matak Rahab, dajang teja, teu kabawa toempoer djeung noe baraha, tina sabab geus ngakoe sarta djeung hadena ka djalma noe lolongok. <sup>a</sup> Jos. 2: 2; 6: 23; Jak. 2: 25.

32 Sarta kaoela rek mitjatoerkeun naon deui? Karana tanggël pianggeuseun, lamoen dek njaritakeun hal <sup>a</sup> Gidon, hal Barak, djeung Simson, sarta Jepta, hal <sup>b</sup> Dwoed, djeung Samoeël, sarta hal para nabi. 'Eta teh koe lantaran kapértjajaän <sup>c</sup> geus naloekkeun karadjaän, <sup>d</sup> mëtakeuu kaädilan, nampa <sup>e</sup> noe geus didjangdji keun, <sup>f</sup> ngabalémkeun soengoe

34 singa; 'mareumkenn <sup>g</sup> kamatihan seu-neu, ngëdjat ti seuseukeutna pëdang, <sup>h</sup> tina hengker djadi bëdas, dina përang djadi përkosa, ngabirakteun balad moe-  
35 soeh. 'Aja awewe, <sup>i</sup> anakna noe geus paeh bennang deui lantaran tina hoe-dang. Aja djalma noe sedjen dipantëng disangsara, ari dek dileupaskeun sarangeukeun, pamalarna hajang meunang hal hoedang noe leuwih hade. 'Aja deui noe sedjen ngarasa dipojok sarta dirangket, samalah <sup>j</sup> dibarogod djeung diberok.

37 'Aja <sup>k</sup> noe dibentoeran koe batoe, noe diragadj, noe ditjoba, sarta noe dipaehan koe pëdang. Aja noe oedar-idér, <sup>l</sup> papakeanana koelit domba, koelit émbe; nja kabalangsak, dikanjaja, 38 djeung diteungteuinganan; '(teu përnah doenya teh katjitjingan koe noe kitoe;)

aloeprak-aproek di tégal-tégal, di goenoeng-goenoeng, di goeha-goeha sarta  
39 dina djoerang-djoerang boemi. 'Eta sadajana teh geus pada meunang panjëboet noe hade, tina lantaran kapértjajaän; tatapi ari noe didjangdji keun teja  
40 mah teu koengsi katampa koe eta; 'doemeh Allah baris oerang geus ngahantjengkeun <sup>m</sup> anoe leuwih hade, soepaja eta teh pangdjadinna sampoerna oleh teu djeung orang. <sup>a</sup> Hak. 6: 11; 4: 6;  
13: 24; 11: 1. <sup>b</sup> 1 Sam. 16: 11; 3: 20, c Sam.  
8: 1—14. <sup>d</sup> 2 Sam. 8: 15. <sup>e</sup> 2 Sam. 7. <sup>f</sup> Dan. 6: 23.  
<sup>g</sup> Dan. 3: 27. <sup>h</sup> Hak. 16: 28. <sup>i</sup> 1 Hadj. 17: 23;  
<sup>2</sup> Radj. 4: 36. <sup>j</sup> Jér. 20: 2. <sup>k</sup> Mat. 21: 35; Lal. 7: 52;  
<sup>l</sup> Jak. 5: 10. <sup>l</sup> 2 Radj. 1: 8. <sup>m</sup> p. 8: 6.

## PASAL 12.

Koe sabab eta oerang teh, sapedah aja Kaksi saperti mega ngadingding, nakleuk sakoe riling-boengking, <sup>a</sup> hajoe, oerang tjoetjoel-tjoetjoel sagala noe matak beurat, kitoe deui dosa noe sok babari moekët, sarta oerang, hajoe, djeung <sup>b</sup> kamantépan pada ngalakonan pangbalapan, anoe geus dikërsakeun so-  
2 rangeun oerang; 'bari mëntjrong ka <sup>c</sup> Panoetan sarta Panoetoeg kapértjajaän, nja eta Jesoes, <sup>d</sup> noe geus ngawajahna-  
keun dina kai-dipalang, ngadjunkeun wiwirang, mambrihna kaboengahan anoe gens ditjawiskeun pikeun salira and-  
djeunna; <sup>e</sup> ari ajeuna keur tjilik di të-  
3 ngëneun panglinggihan Allah. Andjenna sakitoe dipadoean ge koe djalma doraka, <sup>f</sup> diwajahna keun bae. Koedoe sing ngawaskeun maraneh ka andjeunna, soepaja oleh nahaj, sarta hate mara-  
4 neh oleh ripoeh. 'Maraneh <sup>g</sup> dina më-  
rangsan dosa, ngalawan teh tatjan da-  
5 tang ka bidjil gëtih; 'sarta geus pada poho kana pitoetoer, anoe moengël ka maraneh saperti ka anak, nja kijeu:  
<sup>h</sup> Eh anaking! pamëpërih Pangeran oleh disapirakeun, djeung oleh bingoeng lamoen maneh koe andjeunna diseuseul; <sup>i</sup> 'karana tijap-tijap noe dipikaäsih koe Pangeran, sok dipépërih, sarta ngarangket ka oenggal-oenggal poetra noe dianggkën. 'Ari maraneh njandang pamëpërih, <sup>j</sup> nandakeun koe Allah maraneh dianggo poetra; karana di mana aja anak, koe bapana teu dipëpërih?  
<sup>8</sup> 'Sabalikna, oepama maraneh ten kasor-  
rang pamëpërih mah, anoe geus djadi pamanggih sadaja, nandakeun maraneh

9 teh djadah, lain poetra. 'Djeung deni oerang geus pada boga poerah mĕpĕrih, nja bapa daging oerang, sarta koe oerang geus dipikaisin; naha lain leuwih pĕrloe pisan oerang teh pasrah ka<sup>j</sup> Rama sagala roh, soepaja oerang teh hi-  
10 roep? 'Karana itoe mĕpĕrihna teh ka oerang sakeudeung mangsana, noeroet sakawĕnang-wĕnang bae; tatapi<sup>k</sup> ari andjeunna mah mĕpĕrihna matak mang-paăt ka oerang, soepaja oerang kadoe-  
11 oem kasoetjianana. 'Ari sagala pamĕpĕrih dina mangsa kasorang mah sĕmoena lain matak boengah, ngan matak pĕrih bae;<sup>l</sup> dĕmi sanggeusna ti dinja ngabidjilkeun<sup>m</sup> boewah kabĕnĕran, ma-wa kasĕnangan ka djalma noe geus meu-  
12 nang harti koe eta. 'Koe sabab kitoe,<sup>n</sup> "geura talĕgĕrkeun deni leungeun nge-  
13 plek djeung tooeer lĕsœe; 'sarta koedoe njijeun djalan lĕmpĕng tintjakeun soe-koe maraneh, soepaja anoe dejog oelah datang ka misalah, anggoer sina datang ka tjageur.<sup>a</sup> 1 Kor. 9: 24; Ep. 4: 22; b p. 10: 36.  
<sup>c</sup> p. 2: 10. d Pil. 2: 8; e p. 1: 3; f 1 Petr. 2: 23.  
<sup>g</sup> 1 Kor. 10: 13. h Sil. 3: 11, 12. i 2 Sam. 7: 14.  
<sup>j</sup> 4 Moesa 16: 22. k 1 Kor. 11: 32; 1 Petr. 1: 15.  
<sup>l</sup> Jes. 26: 16; 2 Kor. 7: 10. m Jes. 32: 17. n Jes. 35: 3.  
14 Masing pada ngobrek kana<sup>a</sup> piroentoeteun djeung sakabeh, kitoe keneh kana kasoetjian; <sup>b</sup> ari tinggal eta mah moal aja noe pinendoenka ta Pangeran.  
15 'Djeung koedoe ngadjaga, <sup>c</sup> oelah aja noe ngoendoeran tina sih-koernija Allah; <sup>d</sup> oelah aja akar pait anoe djadi, sarta ngabaroentakkeun, matak nganadjisian  
16 ka djalma loba. 'Sarta oelah aja djalma <sup>e</sup> milampah djinah, atawa djalma masijat, <sup>f</sup> saperti Esaoe; hoekoem katjikalanana dioeroepkeun kana hakan sa-  
17 kalieun. 'Karana maraneh geus pada njaho, ari sanggeusna ti dinja, <sup>g</sup> keur mangsa hajangeun ngamilik bĕrkah, manehanana ditampik, (karana teu manggih ēnggon geusan kadoehoeng) sanadjan nejangananana bari ragragan tji-pa-  
non oge. <sup>a</sup> Roem 12: 18. <sup>b</sup> Mat. 5: 8. <sup>c</sup> 2 Kor. 6: 1.  
<sup>d</sup> 5 Moesa 29: 18. <sup>e</sup> p. 13: 4. <sup>f</sup> 1 Moesa 25: 33.  
<sup>g</sup> 1 Moesa 27: 30–38.  
18 Karana maraneh datang lain ka<sup>a</sup> goenoeng noe beunang diragap, djeung kana seuneu hoeroeng, sarta kana angkenb, djeung poëk mongkleng, djeung gĕlap,  
19 'kitoe deui kana<sup>b</sup> sora sangkakala, djeung moengĕlna pangandika, wani noe ngadar-rence moenggah pada noenoehoen moegi

20 oelah diladjĕngkeun diandikaän teh; 'da pada hanteu tahan koe timbalan noe kijeu teja: <sup>c</sup> Nadjan aja sato ge njabak goenoeng, koedoe dibĕntoeran koe batoe 21 atawa dipanah. 'Sarta bangĕt kababinna eta titingalian teh, moenggah Moesa datang ka ngalahir: <sup>d</sup> Kami teh reuwas 22 pisan djeung ngagidir. 'Ari maraneh mah datang teh ka<sup>e</sup> goenoeng Sion, sarta<sup>f</sup> nagara Allah noe djoemĕnĕng, <sup>g</sup> nja Jérosalem sawarga, kitoe deui ka noe bareboe-reboe, <sup>h</sup> gĕmpoengan para ma- 23 laikat, 'djeung<sup>i</sup> pakoempoelan para tjikal, <sup>j</sup> noe geus pada disĕratkeun di sawarga, sarta ka<sup>k</sup> Allah, anoe ngahoekoeman sakabeh, djeung ka roh djalma balĕnĕr, 24 <sup>l</sup> noe geus sampoerna; 'kitoe deui ka Jesoes, <sup>m</sup> Lawang pĕrdjangdjian anjar, sarta ka<sup>n</sup> gĕtih pangepretan, <sup>o</sup> noe milahirkeun anoe leuwih hade ti batan 25 gĕtih Habil. 'Mangka hade-hade, <sup>p</sup> eta noe ngandika poma oelah dek ditampik koe maraneh. <sup>q</sup> Karana nadjan djalma noe narampik ka noe ngadawoehkeun pangandika di boemi teja, teu meunang ngarĕdjat; komo teuing oerang, ari ngabalijeur ka noe ngandika ti djĕro sa- 26 warga. 'Ari<sup>r</sup> gĕntra andjeunna harita teja ngojagkeun boemi; dĕmi ajeuna mah geus ngadjangdjikeun, kijeu pangandikana: <sup>s</sup> Sakali deui kami teh bakal ngojagkeun, lain woengkoel boemi bae, 27 malah langit oge diojagkeun. 'Ari eta sakali deui teja noedoehkeun bakal dirobahkeun barang noe keuna koe ojag, rehna eta teh didamĕlna soepaja tĕtĕp 28 barang noe teu keuna koe ojag. 'Koe sabab eta, sapedah oerang meunang karadjaän<sup>t</sup> noe teu keuna koe ojag, noe matak oerang teh<sup>u</sup> koedoe nandakeun tarima, sangkan djadi lantaran ngabakti ka Allah reudjeung hormat sarta djeung sijean, sakoemaha noe pikamananeheun. 29 'Karana<sup>v</sup> ari Allah oerang teh nja seuneu noe ngalĕboer.

<sup>a</sup> 2 Moesa 19: 18.  
<sup>b</sup> 2 Moesa 19: 16; 20: 1, 19. <sup>c</sup> 2 Moesa 19: 13.  
<sup>d</sup> 5 Moesa 9: 19. <sup>e</sup> Wahj. 14: 1. <sup>f</sup> Wahj. 3: 12.  
<sup>g</sup> Gal. 4: 26. <sup>h</sup> Wahj. 7: 11. <sup>i</sup> Mat. 27: 52, 53;  
Ep. 1: 12. <sup>j</sup> Loek. 10: 20. <sup>k</sup> p. 11: 16. <sup>l</sup> p. 10: 14.  
<sup>m</sup> p. 9: 15. <sup>n</sup> 1 Petr. 1: 2. <sup>o</sup> 1 Moesa 4: 10.  
<sup>p</sup> p. 1: 1. <sup>q</sup> p. 2: 1–3. <sup>r</sup> Djab. 68: 9. <sup>s</sup> Hag. 2: 6.  
<sup>t</sup> Dan. 2: 44. <sup>u</sup> p. 13: 15. <sup>v</sup> 5 Moesa 4: 24.

## PASAL 13.

Ari<sup>a</sup> hal kanjaähān ka doeloer eta<sup>b</sup> 2 moedoe tĕtĕp. 'Oelah<sup>c</sup> mophohokeun akoean ka semah; karana koe lampah

kitoe teh <sup>a</sup> geus aja noe ngandjrékkueun malaikat, hanteu kanjahoan. 'Masing aringt ka <sup>a</sup> noe djadi sakitan, moedoe ngaraskeun sahingga diri maneh miloe djadi sakitan; kitoe deui ka noe diteung-teuinganan, rehna maraneh sorangan ge <sup>a</sup> aja dina djéro badan. 'Hal kawin teh koedoe diadjenan koe sakabeh, sarta ēnggon oelah karégédan; tatapi <sup>a</sup> ari noe djinah djeung noe ngaranjed mah tangtoe dihoekoem koe Allah. 'Lampah maraneh oelah pibanda; koedoe <sup>f</sup> tarima kana saajana, karana geus aja pangandika Allah: <sup>g</sup> Maneh teh koe kami moal diantép, sarta moal ditinggal; 'noe matak oerang këndél njéboet kijeu: <sup>h</sup> Pangeran noe miteloeng ka kaoela; moal sijeun-sijeun kaoela teh; manoesa mah bisa migawa naon ka kaoela?

<sup>a</sup> Roem 12:10; 1 Petr. 1:22. <sup>b</sup> Roem 12:13; 1 Petr. 4:9. <sup>c</sup> 1 Moesa 18:2; 19:1. <sup>d</sup> Mat. 25:36; 10:34. <sup>e</sup> Ep. 5:5. <sup>f</sup> 1 Tim. 6:6. <sup>g</sup> 5 Moesa 31:6. <sup>h</sup> Djab. 118:6.

7 Masing aringt ka <sup>a</sup> imam-imam maraneh, anoe geus ngoewarkeun pangandika Allah ka maraneh; koedoe pada ngawaskeun panoengtoengan loemam-pahna, sarta <sup>b</sup> toeroetkeun kapértjaja-anana. 'Ari Jesoes Kristoës teh <sup>c</sup> kamrina djeung poë ajeuna angger bae, <sup>d</sup> sarta datang ka salalanggëngna. 'Oelah <sup>d</sup> kabawa-bawa maraneh koe piwoeroek roepa-roepa sarta noe geseh; karana hade hate teh <sup>e</sup> dikowatkeun koe sih-koernija, <sup>f</sup> lain koe kahakanan sipat <sup>g</sup> noe teu matak paedah ka djalma noe 10 geus ngalakonan. 'Oerang teh boga altar, ari sakoer <sup>h</sup> noe njékél balandongan 11 teu kongang dahar tina eta. 'Karana sato, <sup>i</sup> noe gétihna ditjandak koe pang-hoeloe agoeng ka djéro kasoetjian pi-keun ngaleungitkeun dosa, awakna teh didoeroek di loewareun pasanggrahan. 12 'Kitoe noe matak Jesoes, <sup>j</sup> soepaja njoetjikeun oemat koe gétih salirana, njandangna sangsara <sup>k</sup> di loewareun lawang 13 nagara. 'Koe sabab eta, oerang hajoe boedal ka loewareun pasanggrahan, ngadeuheus ka andjeunna, bari moendak <sup>l</sup> kahinaänana. 'Karana <sup>m</sup> di dijue mah oerang teu boga nagara noe tétèp, estoe 15 nejangan nagara noe mëngke. 'Koe sabab eta, hajoe oerang teh <sup>n</sup> lantarana andjeunna ka Allah sapapandjangna pada ngahatoerkeun koerban poedji, nja

eta teh <sup>o</sup> boewah biwir noe ngakoekueun 16 padjénènganana. 'Djeung deui oelah mopoheukeun kabalabahan sarta bereh; karana koerban noe kitoe teh <sup>p</sup> koe 17 Allah dimanah pisan. 'Koedoe <sup>q</sup> pada masing noeroet sarta ngesto ka imam-imam maraneh; karana eta teh pada ngadjaga-djaga ka njawa maraneh, pedah koedoe njanggakeun lalaporan; soepaja njanggakeunana djeung kaboengahan, oelah djeung roehah-rahoech; karana eta teu mangpaat ka maraneh teh.

<sup>a</sup> p. 13:17. <sup>b</sup> Pil. 3:17. <sup>c</sup> Wahj. 1:8, 17, 18. <sup>d</sup> Ep. 4:14. <sup>e</sup> 2 Tim. 2:1. <sup>f</sup> Roem 14:17. <sup>g</sup> p. 7:18. <sup>h</sup> p. 8:4, 5. <sup>i</sup> 2 Moesa 29:14; 3 Moesa 6:30; 16:27. <sup>j</sup> p. 10:10. <sup>k</sup> Mat. 21:39; Joh. 19:17. <sup>l</sup> p. 11:26. <sup>m</sup> p. 11:10, 13, 16. <sup>n</sup> 1 Petr. 2:5. <sup>o</sup> Hos. 14:3. <sup>p</sup> Pil. 4:18. <sup>q</sup> 1 Tes. 5:12.

18 Koedoe <sup>a</sup> pada mangnédakeun ka kaoela; karana rarasaän kaoela teh boga boedi-rasa hade, sabab kaoela dina saniskara maksoed pisan bénér nja lampahan. 'Sarta mingkin angot pamenta kaoela maraneh milampah kitoe teh, <sup>b</sup> soepaja kaoela masing tereh dipasihkeun deui ka maraneh.

<sup>a</sup> Roem 15:30. <sup>b</sup> Pilem. 22.

20 Ari <sup>a</sup> Allah noe kagoengan sakoer kasénangan, noe geus malikkeun ti noe maraoat ka Goesti oerang Jesoes Kristoës, <sup>b</sup> Pangangon domba noe langkoeng agoeng, tina lantarana gétih përdjang-djian noe langgëng, <sup>c</sup> moegi-moegi <sup>d</sup> njam-poernakeun maraneh dina saliring pang-gawe noe hade, soepaja pada ngalam-pahkeun kërsana; sarta <sup>e</sup> moegi-moegi ngadamél di djéro maraneh sakoer noe kamanah koe andjeunna, koe lantarana Jesoes Kristoës; nja andjeunna noe koe-doe dibaktian kamoeljaän langgëng salawasna. Amin. <sup>a</sup> Roem 15:33. <sup>b</sup> Joh. 10:11; 1 Petr. 5:4. <sup>c</sup> Pil. 2:13; 1 Tes. 5:23.

22 Tatapi ari panđa kaoela, eh doeloer-doeloer! koedoe pada sabar kana pepeiling ijeu teh; karana koela njoeratan 23 teh ka maraneh ringkësna bae. 'Djeung moepoelihan Timotees, doeloer oerang, geus dileupaskeun; ari pasédaän kaoela, lamoen tereh datang, rek manggihan ka maraneh baréng djeung eta.

24 Pangnépikeun salam kaoela ka sakabeh <sup>a</sup> imam maraneh, djeung ka sakabeh djalma noe saroetji. Noe ti Itali pada ngirim salam ka maraneh.

<sup>a</sup> p. 13:7.  
25 Moegi-moegi <sup>a</sup> sih-koernija teh njaréngan ka maraneh sakabeh! Amin.

<sup>a</sup> Tit. 3:15.

# SÉRAT TI RASOEL JAKOBOES.

## PASAL 1.

Sérat kaoela Jakoboes, <sup>a</sup> abdi Allah Sarta Goesti Jesoes Kristoes, doemataeng noe doewa wélas kaom, <sup>b</sup> noe keur pabaléntjar, salam doe! <sup>a</sup> 2 Petr. 1:1.

<sup>b</sup> 1 Petr. 1:1.

2 Eh, doeloer-doeloer kaoela! <sup>a</sup> koedoe diangkénwoengkoelkasoekaän bae, lamoen 3 manggih gogoda roepa-roepa; 'sapedah geus pada njaho, <sup>b</sup> ditjobana kapértja-jaän maranéh matak ngadjadikeun ka-4 mantépan. 'Ari kamantépan teh koedoe sampoerna pagaweanan, soepaja maranéh sing sampoerna sarta sing pasagi, dina sapérkara ge oelah aja kakoera-  
ngan. <sup>a</sup> Mat. 5:11; Roem 5:8;  
<sup>b</sup> 1 Petr. 1:6. <sup>b</sup> Roem 5:8; 1 Petr. 1:7.

5 Djeung oepama di maranéh aja noe koerang kapintéran, <sup>a</sup> koedoe njoehoen-keun ka Allah, anoe moerah pisan maparinna ka sakabéh, sarta hanteu nja-tjarekkeun; <sup>b</sup> geus tangtoe dipaparin.  
6 'Ngan njoehoenkeunana teh <sup>c</sup> koedoe djeung pértjaja, oelah arek mangmang; karana noe mangmang mah ibarat om-  
bak laoet noe katébak koe angin, diboen-7 tang-banting apoeng-apoengan. 'Djalma noe kitoe mah oelah boga panjana bakal  
8 nampa naon-naon ti Pangeran. 'Ari djal-  
ma <sup>d</sup> noe midoewa pikir sok tara tang-  
toe dina sakabéh djalanna. <sup>a</sup> Sil. 2:3-5.  
<sup>b</sup> Mat. 7:8; 21:22. <sup>c</sup> p. 5:15, 16. <sup>d</sup> p. 4:8.

9 Ari doeloer <sup>a</sup> noe handap sing moedji 10 maneh koe kaägoenganganana; 'tatapi ari noe beunghar mah koe kahandapanana, sabab bakal euweuh sapérti <sup>b</sup> këmbang 11 djoekoet. 'Karana panon-poé bidjil sarta djeung panasna, seug merangkeun djoekoet, ari këmbangna moerag, sarta roe-pana leungit aloesna: <sup>c</sup> nja kitoe pisan anoe beunghar teh bakal aloem dina keur loemappahna. <sup>a</sup> Loek. 1:48, 52.  
<sup>b</sup> 1 Petr. 1:24. <sup>c</sup> p. 4:14.

12 Salamét djalma <sup>a</sup> noe tahan kana panggoda; karana ari geus katjiri kae-stoeanana, tangtoe nampa <sup>b</sup> makoeta kahiroepan, <sup>c</sup> anoe geus didjangdijkeun koe Pangeran ka sakoer noe njaäh ka

13 andjeunna. 'Oelah aja djalma keur mangsa digoda njéboet kijeu: Aing digoda teh koe Allah. Karana Allah mohal digoda koe sipat kagorengan, kitoe deui andjeunna teu pisan-pisan ngagoda ka 14 djalma. 'Enjana mah djalma digoda teh lamoen katarik sarta kapintjoet koe 15 napsoena sorangan. 'Dëmi geus kitoe, <sup>d</sup> napsoe teh sanggeusna reuneuh, toe-loej ngadjeroekeun dosa; kitoe deui dosa, ari geus meudjeuhna gëdena, toe-16 loej ngadjeroekeun maot. 'Eh, doeloer-doeloer kaäsilh kaoela! <sup>e</sup> poma oelah 17 sarasab. 'Sagala paparin harade djeung saniskara pasihan sampoerna datangna <sup>f</sup> ti loehoer, <sup>g</sup> ti Rama sakabéh tjaäng, <sup>h</sup> noe teu keuna owah-gingsir, sarta andjeunna taja kalangkang lantaran malik.  
18 'Tina sabab kërsaeun, <sup>i</sup> noe matak andjeunna geus ngowokeun oerang koe lantaran pangandika kajaktian, soepaja oerang teh djadi tjikal sakabéh mah-loek andjeunna. <sup>a</sup> Aj. 5:17; p. 5:11.  
<sup>b</sup> Wabj. 2:10. <sup>c</sup> 2 Tim. 4:8; p. 2:5. <sup>d</sup> 1 Moesa 3:6; Jos. 7:21. <sup>e</sup> Gal. 6:7. <sup>f</sup> p. 3:15. <sup>g</sup> 1 Moesa 1:16. <sup>h</sup> Mal. 3:6. <sup>i</sup> Ep. 1:5; 1 Petr. 1:23.  
19 Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer kaäsilh kaoela! <sup>a</sup> oenggal-oenggal djalma sing gantjang kana ngadenge, sing këndor kana ambék. 'Karana ari ambék djalma teh 21 lain migawe kabéñéran Allah. 'Koe sabab eta, <sup>b</sup> geura pada mitjeun sagala noe kotor-kotor, kitoe deui kalobaän kagorengan, sarta tarimakeun djeung sareh ati ka pangandika noe geus dipé-lak dina hate maranéh, anoe bisa nja-22 lamétkéun kana njawa maranéh. 'Ta-  
tapi <sup>c</sup> koedoe lampahkeun pangandika teh, oelah ngan didenge bae; moen kitoe 23 djadi ngabobodo diri sorangan. 'Karana tijap-tijap aja djalma ngan ngadenge bae ka pangandika, hanteu djeung prakna dilampahkeun, eta teh ibarat djalma, noe nendjoan beungeut bakat dina eun-24 teung; 'karana ari geus nendjoan maneh, toe-loej leumpang, harita keneh ge 25 poho deui dina roepa sorangan. 'Tatapi ari noe ngawaskeun kana hoekoem noe

sampoerna, <sup>a</sup> nja hoekoem kamērdikaān, sarta tētēp ka dinja, eta teh, sapedah ngadengena hanteu pohoan, sarta djeung prakna ngalampahkeun pagawean, tangtoe salamēt dina lampahna kitoe teh.  
<sup>26</sup> 'Satijap-tijap di maraneh aja djalma boga rasa ibadah, <sup>c</sup> tatapi letahna teu ditjandēt, sarta njasabkeun hate sorangan, <sup>27</sup> eta djalma ibadahna teh gapong. 'Ari ibada h bērēsih, anoe taja koetjiwana di pajoeneun Allah Rama, nja anoe kijeu: <sup>f</sup> ngalajad ka boedak pahatoe sarta ka randa keur dina mangsa soekréuen; kitoe deui <sup>g</sup> ngaraksa diri sorangan, oelah karēgēdan koe doenya. <sup>a</sup> Sil. 17:27;

Goer. 7:9. b 1 Petr. 2:1, 2. c 5 Moesa 4:5, 6; Mat. 7:24. d Joh. 8:32; Roem 8:2; 2 Kor. 3:17; p. 2:12. e Djab. 34:14; 39:2. f Al. 31:16, 17. g 1 Joh. 5:18.

## PASAL 2.

Eh, doeloer-doeloer kaoela! kapērtjajaān maraneh ka Goesti oerang Jesoes Kris-toes, <sup>a</sup> Goesti sagala kamoeljaān teja, poma oelah djeung <sup>b</sup> pilih-kasih ka djalma. <sup>2</sup> 'Karana saoepama ka pakoeempoelan maraneh djēboel asoep hidji djalma, ramona make ali ēmas, papakeanana hoe-roeng-herang, djēboel deui asoep hidji djalma malarat, papakeanana boeroek; <sup>3</sup> 'geus kitoe maraneh tjoeringhak ka noe make papakean hoeroeng-herang teja, bari seug ngomong kijeu: Mangga, tjalik ka dijeu, dina ḥenggon sae! pok ngomong deui ka noe miskin teja: Maneh mah nangtoeng bae di ditoe, atawa gek di-joek di dijen pipireun djodjodog koela: <sup>4</sup> 'lamoen kitoe mah maraneh lain ngabedakeun djalma dina hate maraneh teh, sarta dijadi hakim noe noeroetkeun <sup>5</sup> pikiran goreng? 'Tjoba, doeloer-doeloer kaāsih kaoela! geura pada dengekeun: <sup>c</sup> ari noe malarat di ijen doenya, naha lain beunang milih Allah, soepaja soegih dina kapērtjajaān, sarta ngamilik kara-djaān noe geus didjangdjikeun koe an-djeunna <sup>d</sup> ka sakoer noe njaah ka salira <sup>6</sup> andjeunna? 'Tatapi ari maraneh mah ngahinakeun ka eta noe malarat teh. Ari noe baleunghar, <sup>e</sup> naha lain sok nganijaja ka maraneh, sarta ngagoeser ma-<sup>7</sup> raneh ka hareupeun pangadilan? 'Lain sok ngagogoreng kana padjénēngan noe aloes, anoe ditēlahkeun ka maraneh teh? <sup>8</sup> 'Satijap-tijap maraneh ngestoekenn oen-

dang-oendang karadjaān, koemaha oe-nina Kitab noe kijeu teja: <sup>f</sup> Maneh koe-doe njaah ka batoer maneh, saperti ka diri sorangan; lamoen kitoe mah maraneh hade nja lampah. 'Balikanan, <sup>g</sup> ari maraneh pilih-kasih ka djalma mah, maraneh teh njijeun dosa, sarta koe hoe-koem dischboetkeun djalma noe ngarēmpak. 'Karana saha-saha noe ngestoekenn sahoekoem kabeh, tatapi titadjong kana sapērkara, <sup>h</sup> eta teh djadi salah ka sa-kabehna. 'Karana noe gens nimbalan kijeu: <sup>i</sup> Maneh oelah ngaranjed, aja deui timbalanana kijeu: Maneh oelah maehan. Satijap-tijap maneh teu ngaranjed, tatapi maehan, eta maneh lamoen kitoe mah <sup>12</sup> djadi ngarēmpak kana hoekoem. 'Koe-doe ngomong kitoe, sarta milampah kitoe, pedah rek dihoeckoeman koe <sup>j</sup> hoe-koem kamērdikaān. 'Karana hoekoeman teh <sup>k</sup> moal pisan make kawēlasan ka djalma noe teu milampah kawēlasan; <sup>l</sup> ari kawēlasan teja ngoentoep kana hoe-koeman. <sup>a</sup> 1 Kor. 2:8. b p. 2:9. c 1 Kor. 1:26.

<sup>d</sup> 1 Kor. 2:9; p. 1:12. e p. 5:1—6. f 3 Moesa 19:18; Gal. 5:14. g 3 Moesa 19:15. h 5 Moesa 27:26; Mat. 5:19. i 2 Moesa 20:13, 14. j p. 1:25. k Mat. 25:34—46. l Mat. 5:7.

<sup>14</sup> Naon pimangpaāteunana, eh doeloer-doeloer kaoela! <sup>a</sup> lamoen aja djalma njēboetkeun boga kapērtjajaān, tatapi ari panggawe mah teu boga? Naha eta kapērtjajaān teh bisa njalamētkeun ka dinja? 'Saoepama aja doeloer lalaki atawa doeloer awewe noe boeroendoel, sarta kakoerangan hakan noe sasari, <sup>15</sup> 'geus kitoe aja djalma ti lēbah maraneh seug ngomong ka eta: Geura balik sarta sing salamēt; geura sidoeroe, djeung baranghakan sing seubeuh! <sup>b</sup> tatapi maneh ka dinja teu sok mere kana kaboe-toehan badanna, eta naon pimangpaāteunana? 'Nja kitoe keneh kapērtjajaān, <sup>c</sup> ari teu djeung panggawe mah, paeh <sup>16</sup> bae. 'Tatapi soegan aja noe ngomong kijeu: Maneh teh boga kapērtjajaān, ari kaoela mah boga panggawe. Tjing, toe-doekehkeun ka kaoela eta kapērtjajaān maneh anoe hanteu djeung panggawe teh; ari kaoela mah bakal noedoehkeun ka maneh kapērtjajaān kaoela tina lan-taran panggawe kaoela. 'Maneh pērtjaja, jen Allah teh <sup>d</sup> noenggal; bēnēr eta teh; sanadjan setan ge pērtjaja kitoe, sarta

20 pada ngagidir. 'Eh, djalma noe teu poe-goe! koemaha maneh teh hajang njaho, jen kapértjajaän anoe hanteu djeung  
 21 panggawe mah paeh bae? 'Ari Ibrahim, karoehoen oerang, <sup>e</sup> koemaha pangdida-mělna běnér teh lain tina lantaran pang-gawe, keur mangsa ngoerbankeun Ishak  
 22 poetrana dina altar teja? 'Geuning, katendjo koe maneh, jen kapértjajaän mi-gawe maréngan djeung panggawena, sarta <sup>f</sup> kapértjajaän geus djadi sampoer-  
 23 na tina lantaran panggawe. 'Nja kitoe pisan boekti Kitab anoe moengél kjeu-teja: <sup>g</sup> Ibrahim pěrtjaja ka Allah, sarta eta koe Allah diéttangkeun djadi kabě-nřanana; malah geus disébatkeun <sup>h</sup> sa-habat Allah. 'Tah, katendjo ajeuna koe maraneh, ari djalma pangdidamělna běnér teh tina lantaran panggawe, lain woengkoel tina lantaran pěrtjaja bae.  
 25 'Nja kitoe deui <sup>i</sup> Rahab, dajang teja, naha pangdidamělna běnér teh lain tina lantaran panggawe, keur mangsa ngakoe titahan teja, sarta ngaloewarkeun eta  
 26 kana djalan sedjen? 'Karana saperti badan noe teu soekmāän mah paeh, nja kitoe keneh kapértjajaän, ari teu djeung panggawe mah paeh bae.

<sup>a</sup> Mat. 7:21; Tit. 3:8, 14. <sup>b</sup> Looek. 3:11; 1 Joh. 3:17. <sup>c</sup> Gal. 5:6. <sup>d</sup> Moesa 6:4. <sup>e</sup> Ibr. 11:17. <sup>f</sup> 2 Petr. 1:5—9. <sup>g</sup> 1 Moesa 15:6. <sup>h</sup> Jés. 41:8. <sup>i</sup> Ibr. 11:31.

### PASAL 3.

Eh, doeloer-doeloer kaoela!<sup>a</sup> oelah pada hajang djadi goeroe sarereja; sapedah geus pada njaho, jen oerang teh bakal meunang hoekoeman noe leuwih beurat.  
 2 'Karana oerang sakabeh <sup>b</sup> sok rěmén pisan nya kaloeloepoetan. Saoepama aja noe tara kaloeloepoetan dina omongan mah, eta teh djalma sampoerna, <sup>c</sup> nadjan ka badan sakoedjoer ge kawasa  
 3 njandët. 'Ari moenggoeh di koeda <sup>d</sup> koe oerang dikadalian soengoentha, soepaja ka oerang noeroet, sarta sakabeh  
 4 awakna koe oerang diingérkeun. 'Kitoe deui moenggoeh di kapal, nadjan sakitoe gědena, sarta ditěbak angin rongkah, geuning diingér-ingérkeun koe kamoedi leutik pisan, diběnérkeun ka mana ka-  
 5 rěp istriman bae. 'Nja kitoe keneh ari letah; eta teh anggahota lěmboet pisan,  
 6 tatapi sok ngoetjapkeun barang noe gě-de-gěde. Moenggoehing dina seuneu sa-

enjaj, geuning njoendoet leuweung gđe!  
 6 'Dalah letah ge <sup>e</sup> seuneu; sadoenya kado-rakaänana. Dina anggahota oerang teh nja letah <sup>f</sup> noe ngarégđkeun ka badan sakoedjoer, djeung njoendoet roda kahi-roepan oerang, ari djinisna disoendoet  
 7 ti naraka. 'Karana sagala bakat sato leuweung reudjeung manoek, kitoe deui sato noe tingkarajap djeung sato laoet-an, pada dililindenk sarta geus dililin-  
 8 deuk koe bakat manoesa; 'tatapi ari letah mah taja pisan djalma noe bisa ngalilindeuk injá; eta teh nja kagorengan noe teu beumang dipěngkék, pinoeh koe peurah noe matak maehkeun.  
 9 'Koe letah oerang teh moedji ka Allah Rama; kitoe keneh koe letah teh oerang njapa ka djalma, <sup>g</sup> noe didjadikeunana  
 10 ditiroekeun kana kanjataän Allah. 'Tina hidji soengoet bae bidjl poedji reudjeung sapa. Eh, doeloer-doeloer kaoela! eta  
 11 teh oelah datang ka kitoe. 'Koemaha ari moenggoehing soemoer, daekeun ngaboerijal tjai amis djeung tjai pait  
 12 tina hidji lijang? 'Koemaha, eh doeloer-doeloer kaoela! <sup>h</sup> ari tangkal kondang bisaeun ngabidjilkeun boewah djetoen, atawa tangkal anggoer ngabidjilkeun boewah kondang? Kitoe deui ari soemoer, mohal bisaeun ngabidjilkeun tjai pangset reudjeung amis. <sup>a</sup> Mat. 23:8;  
 Looek. 12:48. <sup>b</sup> 1 Radj. 8:46; Djab. 19:13. <sup>c</sup> 1 Kor. 9:27. <sup>d</sup> Djab. 32:9. <sup>e</sup> Sil. 16:27. <sup>f</sup> Mat. 15:18.  
<sup>g</sup> 1 Moesa 1:27. <sup>h</sup> Mat. 7:16.

13 Saha di maraneh <sup>a</sup> anoe pintěr sarta binangkit? Eta teh koedoe nandakeun panggawena tina lakoe-lampah noe hade, make kasarehanana kapintěran.  
 14 'Tatapi saoepama maraneh dina hate <sup>b</sup> aja děngki pait sarta rěsěp paseja, papatjoewan oelah rek ngoentoep djeung  
 15 ngabohongkeun kana kajaktian. 'Anoe kitoe mah lain kapintěran <sup>c</sup> anoe datang ti loehoer; enjana teh noe ti doenya, noe  
 16 ti napsoe, noe ti setan. 'Karana di mana bae aja děngki djeung rěsěp paseja mah, <sup>d</sup> nya di dinja teh ēnggon saroesoet djeung sagala roepa lampah kagorengan.  
 17 'Sabalikna, ari kapintěran noe ti loehoer mah, eta teh hidji pěrkara běrěsih, samalahna soeka rapih, amis boedi, sarěgěp kana papatah, pinoeh koe kawělasan djeung boeboewahan noe hade, hanteu ngabinakeun djalma, sarta taja kapoera-

<sup>18</sup> poeraänana. 'Sarta ari <sup>e</sup> boewah kaběnérān teh disčarkeunana koe karapihan adjang sakoer anoe njijeun kara-

pihan. <sup>a</sup> Sil. 15:2; 16:21; 1 Petr. 2:12.

<sup>b</sup> Roem 13:13; Ep. 4:31. <sup>c</sup> 1 Kor. 2:6; p. 1:5, 17.

<sup>d</sup> 1 Kor. 3:3. <sup>e</sup> Jēs. 32:17.

#### PASAL 4.

Ari pěrang djeung paseja di maraneh Ati mana datangna? Pangdatangna nahe lain tina <sup>a</sup> napsoe diri maraneh, <sup>b</sup> anoe ngamoek dina anggahota mara-<sup>2</sup> neh? 'Maraneh teh mikahajang, tatapi teu ngabogaän; maraneh teh maehan djeung ngadéngkian, tatapi teu beubeu-nangan; maraneh teh paseja djeung mě-rangan, tatapi teu ngabogaän, <sup>c</sup> sabab maraneh teu něněda. 'Maraneh teh nja oge něněda, tatapi teu nampa, <sup>d</sup> sababna eta pangněněda maraneh teh goreng, noe dikarép teh dipake ngadjoeidjoer <sup>4</sup> napsoe diri maraneh. 'Eh, <sup>e</sup> djalma ranjedan lalaki-awewe! nahe teu njaho, <sup>f</sup> jen sosobatan djeung doenza, nja eta teh ngamoesoh ka Allah? Koe sabab kitoe, saha-saha noe njobat djeung doen-<sup>5</sup> ya, eta teh djadi moesoh Allah. Atawa koemaha pikir maraneh, Kitab teh tjoe-mah bae oengělna noe kijeu: Ari Roh, anoe linggih di djero oerang, <sup>g</sup> nahe eta <sup>6</sup> teh mirésép kana kadéngkian? Estoena mah andjemna teh kalangkoeng pisan na maparinna sih-koernija. Koe sabab kitoe aja oengělna kijeu: <sup>h</sup> Allah ngala-wan ka noe kamagoengan, tatapi ka noe <sup>7</sup> rěndah mah maparin sih-koernija. 'Ma-nana <sup>i</sup> sing pada ka Allah masrahkeun diri; koedoe ngalawan ka Iblis, moen kitoe tangtoe ngědjat ti maraneh. 'Koe-doe <sup>j</sup> pada ngadeuheusan ka Allah, moen kitoe Allah tangtoe ngadeukeutan ka maraneh. Eh, djalma noe doraka! <sup>k</sup> sing ngaběrěsihan leungeun; ari maraneh, eh djalma <sup>l</sup> noe midoewa pikir! sing ngaběrěsihan hate. 'Masing pada boga rara-saan soekér, <sup>m</sup> bari prihatin djenng tjeu-rik; seuri maneh koedoe ganti koe nalangsa, kaboengahan maneh ganti <sup>10</sup> koe kabingoengan. 'Masing <sup>n</sup> pada ngarěndahkenn maneh di pajoeneun Pangeran, moen kitoe maneh tangtoe koe Pangeran dika-loehoerkeun. <sup>a</sup> 1 Petr. 2:11.

<sup>b</sup> Roem 7:23. <sup>c</sup> Mat. 7:8. <sup>d</sup> Djab. 66:18. <sup>e</sup> Mat.

12:39. <sup>f</sup> 1 Joh. 2:15. <sup>g</sup> Roem 13:13. <sup>h</sup> 1 Petr. 5:5.

<sup>i</sup> 1 Petr. 5:6, 8, 9. <sup>j</sup> Ibr. 11:6. <sup>k</sup> Jēs. 1:16.

<sup>l</sup> p. 1:8. <sup>m</sup> Mat. 5:4. <sup>n</sup> Mat. 18:4; 1 Petr. 5:6.

<sup>11</sup> Eh, doeloer-doeloer! <sup>a</sup> papatjoewan oleh silih-oepat djeung batoer. Saha-saha noe ngoepat ka doeloer, atawa <sup>b</sup> ngahoekoeman ka doeloerna, eta teh těgěs ngoepat kana hoekoem, djeung njalahkeun kana hoekoem. Děmi satijap-tijap maneh njalahkeun kana hoekoem, djadi tanda maneh teh lain <sup>c</sup> anoe ngalampahkeun hoekoem, istoening njijenn maneh poerah ngahoekoem. 'Ari noe maparin hoekoem teh ngan sabidji; nja eta noe Kawasa njalamětkeun sarta ngaroeksak. Tatapi <sup>d</sup> ari maneh teh saha, wět ngahoekoeman ka batoer?

<sup>a</sup> 1 Petr. 2:1. <sup>b</sup> Mat. 7:1. <sup>c</sup> p. 1:22. <sup>d</sup> Roem 14:4.

<sup>13</sup> Geura maraneh noe sok ngomong kijeu: Koela poë ijeu atawa isoekan dek njaba ka nagara anoe, dek tjitjing di dinja lilana sataoen, balantik sědja njijar <sup>14</sup> kaoentoengan; 'halta maraneh <sup>a</sup> teu njaho noe pikasorangeun poë isoek-isoek atjan! Karana nahaon hiroep maneh teh? Kapan mah <sup>b</sup> tjara haseup, katembongna ngan sakeudeung, geus kitoe teh moesna. 'Anggoeranan maraneh koedoe ngomong kijeu: Lamoen diparěngkeun koe <sup>c</sup> Pangeran, sarta aja oemoer, koela sědja milampah kitoe atawa kijeu. 'Děmi ajeuna maraneh teh moedji diri dina djero angkoeh maraneh; <sup>d</sup> sagala pamoe-<sup>15</sup> dji noe kitoe teh goreng. 'Koe sabab eta, <sup>e</sup> saha-saha djalma noe njaho dina migawe kahadean, děmi hanteu prak ngalampahkeun mah, eta teh matak dosa.

<sup>a</sup> Sil. 27:1. <sup>b</sup> Aj. 7:7; Djab. 144:4.

<sup>c</sup> Lal. 18:21; 1 Kor. 4:19. <sup>d</sup> 1 Kor. 1:31.

<sup>e</sup> Loek. 12:47.

#### PASAL 5.

Geura ajeuna maraneh, <sup>a</sup> eh noe ba-gleunghar! koedoe pada tjeurik bari aloek-aloeikan koe tina kabalangsakan anoe pinjorangeun ka diri maraneh. <sup>2</sup> 'Kabeungharan maraneh teh geus boeroek, sarta papakean maraneh <sup>b</sup> geus dihakan toko. 'Emas-perak maraneh <sup>3</sup> geus tai-hijangan; ari eta tai-hijangna teh bakal djadi saksi ka maraneh, sarta bakal ngaléboer kana daging maraneh, saperti seunen. Maraneh teh geus pada ngoempelkeun doenza-brana dina djamān ahir. 'Masing njaho, ari koelian djalma boeboeroeh, noe geus mibowetan kěbon maraneh, <sup>d</sup> anoe diěrol koe

maraneh teh, wani tjoomeloek; djeung sasambatna djalma noe diboewat geus  
 5 něpi kana tjépil Pangeran Sëbaot. 'Maraneh' hiroep di boemi teh ngeunah-  
 ngeunah djeung ngadjoedjoer napsoe bae; geus njoewoek hate maraneh tjara  
 6 keur poéan meuntjit. 'Maraneh' geus ngahoeckoem sarta maehan ka djalma  
 noe bénér; ari eta teu ngalawan ka maraneh teh. *a* Sil. 11:28; Am. 6:1; Loek. 6:24.  
*b* Aj. 13:28; *c* Roem 2:5. *d* 5 Moess. 24:14, 15;  
*Mal. 3:5. e* Aj. 21:13; Loek. 16:19.

7 Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer!  
*a* masing pada sabar bae, něpi ka soem-  
 ping Goesti. Geuning, ari ahli tani noenggoe-noenggoe hasil boemi noe leuwih moelja, disabaran bae, něpi ka wak-  
 toe eta teh geus meunang *b* hoedjan noe ti heula djeung hoedjan noe pandeuri.  
 8 'Nja kitoe deui maraneh teh moedoe masing sabar; koewatkeun hate maraneh; karana pisoempingeun Goesti teh  
 9 geus deukeut. 'Eh, doeloer-doeloer! poma oelah dek roemahoech ka batoer, soepaja maraneh oelah dihoeckoeman. Masing njaho, Hakim teh geus ngadég  
 10 *c* di hareupeun panto.' Eh, doeloer-doeloer kaoela! maraneh njandang lara djeung lampah sabar, koedoe noelad para nabi noe ngawoeroek koe padjénengan Pangeran teja. 'Masing ingét, ari noe sabar  
*d* koe oerang dipoodji salaméet. Maraneh geus pada ngadenge tjarita *e* kasabar Ajoeb, sarta geus nendjo *f* panoengtoenganana ti Pangeran, jen Pangeran teh kalangkoeng-langkoeng njaoerah sarta miwélas. *a* 1 Tes. 5:14; *b* 5 Moess. 11:14.  
*c* Mat. 24:33. *d* p. 1:12. *e* Aj. 1:22. *f* Aj. 42:10.

12 Poma-poma pisan, eh doeloer-doeloer kaoela! *a* oelah dek saroempah; oelah soempah njéboet sawarga, atawa njéboet boemi, atawa soempah salijan ti

dinja; *b* ari maraneh ngomong énja masing énja, ari hanteu mah masing han-  
 teu; soepaja maraneh oelah meunang hoekoeman. *a* Mat. 5:34. *b* 2 Kor. 1:17.

13 Tijap-tijap di maraneh aja noe njandang lara, *a* koedoe nénédá; moen aja noe sénang hate, *b* koedoe moedji koe 14 djaboer. 'Tijap-tijap di maraneh aja noe géring, koedoe ngala para kokolot gare-  
 dja, soepaja koe eta dipangnédakeun, *c* bari dioelasan minjak koe padjénengan  
 15 Goesti. 'Ari panéda *d* noe kalawan kapertjajaän tanwande ngawaloejakeun ka noe géring teh, tangtoe koe Goesti dihoedangkeun; sarta oepama geus milam-  
 16 pah dosa, *e* tangtoe dihampoera. 'Koedoe silih-akoe kaloeleoepoetan djeung batoer, sarta koedoe silih-tédakeun, soepaja maraneh pada djadi walagri. Ari *f* panéda djalma bénér, noe saestoe-estoená,  
 17 gede kawasana. 'Ari Elias teja *g* sasama manoesa saperti oerang; dëmi andjeunna teh nénédá, panédana moegi oelah hoe-  
 djan; *h* geus kitoe hanteu aja hoedjan ka boemi tiloe taoen gënep boelan lila-  
 18 na. 'Tidinja *i* nénédá deui; seug langit teh noeroenkeun hoedjan, sarta boemi ngabidjilkeun basil-basilna. *a* Djab. 50:15.  
*b* Kôl. 3:16. *c* Mark. 6:13. *d* p. 1:6. *e* Mat. 9:2.  
*f* Djab. 145:18, 19; Sil. 15:29. *g* Lal. 14:15.  
*h* 1 Radj. 17:1; Loek. 4:25. *i* 1 Radj. 18:42.

19 Eh, doeloer-doeloer kaoela! *a* oepama di maraneh aja noe sasab tina kajaktian teh, geus kitoe aja djalma noe nobat-  
 20 keun ka dinja, 'eta teh koedoe nganahokeun, ari saha-saha *b* noe nobatkeun hidji djalma doraka, balik tina djalanna noe sasab, satégnesa njalamétkueun hidji njawa, *c* didjaoehkeun tina maot, sarta  
*d* ngalipoetan kana dosa loba pisan.

*a* Mat. 18:15; Gal. 6:1. *b* Djab. 51:15. *c* Loek. 15:24. *d* Sil. 10:12; 1 Petr. 4:8.

## SËRAT KAHIDJI TI RASOEL PETROES.

### PASAL 1.

Sërat kaoela Petros, rasoel Jesoës Kristoës, doematéng noe ngaloembara,

*a* keur pabaléntjar aja di tanah Pontoes, Galata, Kapadoki, Asia djeung Bitini, *b* 'anoë *c* pada kapilih noeroetkeun kawas-

paosan Allah Rama, lantaran <sup>c</sup> disoetjikeun koe Roh, soepaja pada anoe sarta djeung <sup>d</sup> dikepretan koe gëtih Jesoes Kristoes: <sup>e</sup> moegi-moegi maraneh pada diwoewoehan sih-koernija reudjeung käsangan!

<sup>a</sup> Jak. 1:1. <sup>b</sup> Roem 8:28, 29.

<sup>c</sup> Roem 15:16. <sup>d</sup> Ibr. 12:24. <sup>e</sup> 2 Petr. 1:2.

- 3 Sagala poedji <sup>a</sup> ka Allah, Rama Goesti oerang Jesoes Kristoes, noe <sup>b</sup> bawaning agoeng kawëlasanana geus ngowokeun deui ka oerang <sup>c</sup> baris pangarép-ngrarép hiroep, <sup>d</sup> koe lantaran tanghina Jesoes Kristoes ti noe maraot; 'baris <sup>e</sup> warisan noe teu keuna roeksak, djeung teu keuna tjatjad, sarta teu keuna aloem, noe geus ditjadangkeun di djëro sawarga 5 pikeun maraneh, <sup>f</sup> anoe pada diraksa koe kawasaning Allah lantaran kapertjajaän, baris kasalametan, anoe geus sadija pi-keun diboektkieun dina ahir djaman.
- 6 'Eta teh koe maraneh dipake kaboenahan; dëmi ajeuna ijeu, <sup>f</sup> saopama koedoe mah, maraneh teh njandang nalangsa <sup>g</sup> mangsa sakeudeung koe <sup>h</sup> gogoda roe-7 pa-roepa; 'sangkan <sup>i</sup> katjobana kapertjajaän maraneh, anoe leuwih moeljana ti batan émas, anoe keuna roeksak sarta ditjoba koe seuneu, kapanggih matak ngadjadikieun poedji, djeung hormat, sarta kamoeljaän, <sup>j</sup> dina waktoe diébreh-8 keun Jesoes Kristoes; 'anoe <sup>k</sup> tajtan katendjo koe maraneh, sangkilang kitoe ge njaäh; nadjan andjeunna koe maraneh ajeuna teu katendjo, maraneh teh pertjaja bae, sarta koe maraneh dipikasoeka kalawan kaboengahan noe geus taja omongkeuneunana sarta leuwih 9 moelja; 'djeung nampa panoengtoengan kapertjajaän maraneh, tegënsna kasalametan njawa. 'Moenggoehing eta kasalametan teh, <sup>l</sup> para nabi anoe ngawé-djangkeun hal sih-koernija noe keur maraneh teja, baheula pada ngoelik 11 sarta nitik-nitik; 'ari noe dititiik-titik, <sup>m</sup> djaman mana atawa noe koemaha teja noe dittoedjoel koe Roh Kristoes, anoe aja di djëro dirina, keur mangsa ti heula ngandikakeun <sup>n</sup> kasangsaraän, anoe bakal kasorang koe Kristoes, sarta djeung kamoeljaän sanggeusna sang-12 sara. 'Dëmi <sup>o</sup> eta teh pada diébrehan, jen lain keur dirina pribadi, estoena mah keur oerang teja nja ngoeroeskeunana barang, anoe geus dioewarkeun ajeuna ka

maraneh koe sakabeh, anoe ngawarta-keun Indjil ka maraneh koe lantaran Roh Soetji, <sup>p</sup> noe geus dipiwarang ti sawarga; <sup>q</sup> ari para malaikat pada méleng, hajangeun oeninga kana eta barang.

<sup>a</sup> 2 Kor. 1:3; Ep. 1:3. <sup>b</sup> Tit. 3:5. <sup>c</sup> Tit. 1:2. <sup>d</sup> 1 Kor. 15:20. <sup>e</sup> Kol. 1:12; 2 Tim. 4:8. <sup>f</sup> p. 3:17. <sup>g</sup> p. 5:10. <sup>h</sup> Jak. 1:2. <sup>i</sup> Sil. 17:3; Jak. 1:3. <sup>j</sup> p. 4:13. <sup>k</sup> Joh. 20:29. <sup>l</sup> Mat. 13:17. <sup>m</sup> Dan. 9:24; 10:12; 12:8. <sup>n</sup> Loek. 24:26. <sup>o</sup> Lal. 2:30, 31. <sup>p</sup> Lal. 2:4. <sup>q</sup> Ep. 3:10.

- 13 Koe sabab eta, <sup>a</sup> geura disaboeck tjangkeng pikir maraneh; <sup>b</sup> masing pada tjétjégah, sarta sing antek nja ngarép-ngrarép kana sih-koernija, noe dipasih-keun ka maraneh dina waktoe diébreh-14 kieun Jesoes Kristoes. Sing tjara baroedak noe toemoeroet, oelah dek saroewa djeung napsoe bahenla, <sup>c</sup> waktoe maraneh taja kanjaho teja; 'bénérna mah, saperti <sup>d</sup> noe geus njaaoer ka maraneh teh soetji, nja kitoe deui maraneh koe-doe sing pada soetji dina salakoe-lampah maraneh; 'sabab dina Kitab geus diengélkueun kijeu: <sup>e</sup> Maraneh sing pada 17 soetji; karana kami teh soetji. 'Sarta lamoen maraneh <sup>f</sup> njambat Rama ka <sup>g</sup> noe ngahoekoeman teu pilih-kasih, noeroetkeun sakoemaha pagawean oeng-gal-oenggal djalma teja, <sup>h</sup> koedoe djeung sijeun nja loemampah teh sapandjangna 18 maraneh ngoembara; 'sapedah geus pada njaho, maraneh pangditéboes datang ka lesnota <sup>i</sup> tina lampah borak-borak toetoeroenan ti karoehoen teja, <sup>j</sup> lain koe barang noe keuna roeksak, saperti <sup>k</sup> émas-perak; 'estoenia mah <sup>k</sup> koe gëtih Kristoes, noe gëde pangadjina, reh andjeunna teh domba noe taja tjatjadna 20 sarta taja koetjiwana. 'Ari andjeunna teh <sup>l</sup> geus dipioeninga ti memeh diadéng-keun doenya; tatapi diébrehkeunana dina ahirna djaman ijeu tina sabab maraneh, 'anoe pada pertjaja ka Allah <sup>m</sup> koe lantaran Kristoes, anoe geus ditanghikeun koe Allah ti noe maraot, sarta dipaparin kamoeljaän, anoe matakajeuna kapertjajaän sarta pangarép-ngrarép maraneh teh nja ka Allah. 'Tina <sup>n</sup> geus ngabérésihan njawa maraneh djalan noe-roet kana kajaktian, koe piteloeng Roh, baris ngadjadikieun kanjaähan ka doe-loer, <sup>o</sup> anoe teu kalawan poera-poera, noe matak maraneh <sup>p</sup> koedoe sing antek nja silih-pikanjaäh djeung hate noe bérésih, 'pedah maraneh <sup>q</sup> diowokeun

deui teh lain tina binih noe keuna roek-sak, estoena mah tina binih noe teu keuna roeksak, nja koe lantaran pangandika Allah, noe hiroep sarta tētēp 24 salalanggēngna. 'Karana' saniskara daging teh saperti djoekoet, djeung sakabeh kamoeljaānana saperti kēmbang djoekoet. Djoekoet teh perang, ari kēm-25 bangna moerag; 'tatapi ari pangandika Pangeran mah tētēp salalanggēngna. <sup>s</sup> Nja eta teh pangandika noe geus di-oewarkeun ka maraneh. <sup>a</sup> Loek. 12:35;

<sup>a</sup> Ep. 6:14. <sup>b</sup> p. 5:8. <sup>c</sup> p. 4:3. <sup>d</sup> p. 5:10. <sup>e</sup> 3 Moesa 19:2. <sup>f</sup> Gal. 4:6. <sup>g</sup> Roem 2:6-11. <sup>h</sup> Pil. 2:12. <sup>i</sup> Ep. 4:17. <sup>j</sup> 1 Kor. 6:20. <sup>k</sup> Lal. 20:28; Ibr. 9:12. <sup>l</sup> Wajh. 13:8. <sup>m</sup> Ibr. 7:25. <sup>n</sup> Jak. 4:8. <sup>o</sup> 1 Joh. 3:18. <sup>p</sup> 1 Tim. 1:5. <sup>q</sup> Joh. 3:3; Jak. 1:18. <sup>r</sup> Jés. 40:6-8. <sup>s</sup> Roem 10:8.

## PASAL 2.

Koe sabab eta, <sup>a</sup> geura pada mitjeun sagala kagorengan, kitoe deui sagala palatjidra, djeung poera-poera, sarta dēngki, reudjeung sagala oepat-oepatan; <sup>2</sup> sarta tjara boedak <sup>b</sup> anoe anjar di-djoeroekeun, masing pada bajang ka tji-soesoe pangandika noe toelen, <sup>c</sup> soepaja maraneh ngagēdean koe lantaran eta; <sup>3</sup> kitoe sotek lamoen maraneh <sup>d</sup> geus ngarasa, jen Goesti teh moerah. 'Masing pada ngadeuheusan ka andjeunna, <sup>e</sup> nja batoe anoe hiroep, noe geus dipitjeun koe djalma, tatapi moenggoeh koe Allah mah kapilih sarta kaädjen; sarta diri maraneh ge, rehna pada batoe hiroep, sing daek didamēl <sup>f</sup> imah rohani, djēmoehan panghoeloe soetji, <sup>g</sup> baris ngahatoerkeun koerban rohani, anoe pikamanahaun koe Allah, lantaran Jesoes 6 Kristoes. 'Kitoe noe matak dina Kitab aja oenggəlan kijeu; <sup>h</sup> Masing nganjahokeun, di Sion kami neundeun hidji batoe djoeroe, noe kapilih nja kaädjen; djeung tijap-tijap djalma noe pērtjaja 7 ka eta, hamo meunang wiwirang. 'Ari koe maraneh noe pērtjaja eta batoe teh kaädjen; tatapi moenggoeh ka noe mantangoel mah, <sup>i</sup> batoe noe geus dipitjeun koe noe njarijeun imah teh, nja eta pisan noe geus didjadikeun pamageuh djoeroe, sarta batoe tatadjongan, djeung 8 batoe karang noe matak tideuha. 'Ari eta teh titadjong ka dinja, pedah mantangoel ka pangandika, sarta geus di-9 pastikeun kana kitoe. 'Tatapi ari ma-

raneh teh <sup>j</sup> bangsa kapilih, djēmoehan panghoeloe bangsa radja, nja bangsa soetji, oemat kagoengan, <sup>k</sup> soepaja maraneh pada ngoewarkeun kasaeanagan noe geus njaoler diri maraneh <sup>l</sup> ti noe poēk kana tjaāngna noe leuwih aheng. <sup>10</sup> Ari maraneh teh <sup>m</sup> tadina lain oemat, dēmi ajeuna mah geus djadi oemat Allah; tadina teu diwelasan, dēmi ajeuna mah geus pada meunang kawēlasan.

<sup>a</sup> Ep. 4:22, 31; Jak. 1:21. <sup>b</sup> p. 1:23. <sup>c</sup> 2 Petr. 3:18. <sup>d</sup> Djab. 34:9. <sup>e</sup> Ep. 2:20. <sup>f</sup> Ep. 2:21, 22; Ibr. 3:6. <sup>g</sup> Roem 12:1. <sup>h</sup> Jés. 28:16. <sup>i</sup> Djab. 118:22; Lal. 4:11; Roem 9:33. <sup>j</sup> 2 Moesa 19:5, 6; Wahj. 1:6. <sup>k</sup> Jés. 43:21. <sup>l</sup> Lal. 26:18. <sup>m</sup> Hos. 2:22; Roem 9:25.

<sup>11</sup> Eh kaāsh! kaoela mepelingan ka maraneh, <sup>a</sup> anoe pada njemah sarta ngoembara: koedoe sing njarēgah sagala <sup>b</sup> napsoe daging, noe mērangan kana njawa; <sup>12</sup> 'djeung <sup>c</sup> koedoe masing bēn̄r lakoe-lampah maraneh aja di oerang kapir, soepaja noe ngagorengkeun maraneh tjara ka bangsat, dimana geus katendjo panggawe maraneh noe hade, pada ngamoeljakeun ka Allah dina poēan disoempingan. <sup>d</sup> p. 1:1. <sup>e</sup> 2 Petr. 2:10, 18. <sup>f</sup> Mat. 5:16; Pil. 2:15; p. 3:16.

<sup>13</sup> Pedah kitoe <sup>a</sup> koedoe pada ngesto ka sakoer kapangkatan djalma, tina sabab Goesti; nja ka radja, reh noe pang-<sup>14</sup> kawasana; <sup>b</sup> boh ka para goepērnoer, rehna piwarangan radja, baris njiksa ka bangsat, sarta baris moedji ka noe <sup>15</sup> lampah hade. 'Karana nja kitoe kērsaning Allah, <sup>b</sup> maraneh tina lantaran milampah hade koedoe meungpeukan soengoet kana kabodoan djalma pa-<sup>16</sup> loeng; 'koemaha noe mērdika, <sup>c</sup> tapina kamērdikaān teh oleh dipake mindi-<sup>17</sup> ngan kagorengan; nja koemaha noe djadi kawoelaning Allah. 'Moedoe ngadjenan <sup>d</sup> ka oenggal djalma, sarta <sup>e</sup> njaāh ka doeloer-doeloer; <sup>f</sup> moedoer sijean koe Allah, sarta hormat ka radja.

<sup>a</sup> Roem 13:1; Tit. 3:1. <sup>b</sup> Tit. 2:7, 8. <sup>c</sup> Roem 6:18; 1 Kor. 8:9. <sup>d</sup> Roem 13:7. <sup>e</sup> Roem 12:10. <sup>f</sup> Sil. 24:21.

<sup>18</sup> Eh, <sup>a</sup> sakoer noe djadi boedjang! sing pada ngesto ka djoeragan maraneh sarta gēde kasijeun; oleh ka noe bageur djeung amis boedi bae, nadjan ka noe <sup>19</sup> bēngis oge kitoe keneh. 'Karana <sup>b</sup> matak dikoenija, lamoen djalma tina sabab boedi-rasa di pajoeneun Allah, nahank-keun kasoesah, ari sangsara teu karana

20 salah. 'Karana nahaon pipoedjieunana, ari maraneh dipeupeuh tina sabab migawe dosa, toeloej sabar? <sup>c</sup> Sabalikna, ari maraneh sangsara tina sabab milampah hade mah, toeloej sabar, nja 21 eta matak dikoernija koe Allah. 'Karana maraneh pangdisaoer teh nja baris milampah kitoe. Sabab Kristoes ge geus njandang sangsara <sup>d</sup> keur pimangpateun oerang, sarta <sup>e</sup> geus nilarkeun toeladan ka oerang, soepaja maraneh noe-22 roetkeun tapak dampalna. 'Andjeunna teh <sup>f</sup> teu pisan milampah dosa, sarta dina lambena taja pisan kapanggih tj-23 dra; 'mangsa andjeunna ditjarekan, <sup>g</sup> teu kersaeun njeuseul deui; mangsana disangsara, taja manahna rek malës, disanggakeun bae ka noe ngahoekoeman 24 sarta kaädilanana. 'Andjeunna teh <sup>h</sup> salirana geus nanggoeng dosa oerang aja dina kai-dipalang, <sup>i</sup> soepaja oerang paeh tina dosa, hiroep kana kabënérän; sarta <sup>j</sup> koe raraheut andjeunna maraneh teh 25 geus ditjageurkeun. 'Karana maraneh tadina <sup>k</sup> saperti domba sarasab; dëmi ajeuna mah maraneh geus pada dibalikkeun ka <sup>l</sup> Pangangon sarta Pangoe-roes njawa maraneh. <sup>a</sup> Ep. 6:5. <sup>b</sup> Mat. 5:10. <sup>c</sup> p. 3:17; 4:16. <sup>d</sup> p. 3:18. <sup>e</sup> Joh. 13:15; 1 Joh. 2:6. <sup>f</sup> Jés. 53:9; Joh. 8:46; 2 Kor. 5:21; 1 Joh. 3:5. <sup>g</sup> Joh. 8:48—50. <sup>h</sup> Kol. 1:22. <sup>i</sup> Roem 6:11. <sup>j</sup> Jés. 53:5. <sup>k</sup> Jés. 53:6. <sup>l</sup> Jén. 34:12; Joh. 10:11.

### PASAL 3.

**K**itoe deui maraneh, eh <sup>a</sup> sakoer awewe! sing pada ngesto ka salaki maraneh; <sup>b</sup> soepaja, lamoen aja noe teu noeroet ka pangandika, eta noe kitoe teh dibeunangkeun koe lantaran lakoe-lampah pamadjikanana, teu kalawan <sup>2</sup> omongan, 'arina geus nendjo ka lakoe-lampah maraneh noe bërësilh sartadjeung <sup>3</sup> kasijeun. 'Ari pamidangan maraneh teh <sup>c</sup> oelah koe barang noe di loewar, saperti ngoentoen boeoek, nérapkeun émas <sup>4</sup> atawa papakean; 'nja pamidangan teh moedoe djalma boeni <sup>d</sup> dina ati, njataan boedi sareh sarta antëng, noe teu keuna roeksar, sarta moelja moenggoeh <sup>5</sup> di pajoeneun Allah. 'Karana para istri saroetji noe baheula, anoe ngarép-nga-rép ka Allah teja, midangna teh nja kitoe pisan, sarta pada ngesto ka tja-<sup>6</sup> rogena; 'saperti Sarah teja ngesto ka

Ibrahim, sarta <sup>e</sup> njébatna goesti; ari maraneh teh geus ngadjadi poetra eta, kitoe sotek lamoen milampah hade, djeung hanteu gimir koe sakoer panjing-sijeunan. <sup>a</sup> Ep. 5:22. <sup>b</sup> Tit. 2:5. <sup>c</sup> 1 Tim. 2:9. <sup>d</sup> Ep. 3:16. <sup>e</sup> 1 Moesa 18:12.

- 7 Kitoe deui maraneh, eh <sup>a</sup> sakoer lalaki! tjitjing djeung pamadjikan koedoe make kira-kira; ka awewe, <sup>b</sup> rehna wadah noe leuwih père, koedoe ngadjenan, pedah samilik rendjeung maraneh kana sih-koernija kahiroepan; nja <sup>c</sup> soepaja pangnëndëa maraneh teh oelah kapégat. <sup>a</sup> Kol. 3:19. <sup>b</sup> 1 Tim. 2:13. <sup>c</sup> 1 Tim. 2:8.
- 8 Anggeusna mah, nja kabeh <sup>a</sup> sing pada samijoek, sing pada karoenja, njaäh ka <sup>b</sup> doeloer, wëlasan, sarta saneh. 'Goreng <sup>b</sup> oelah dibalës koe goreng, kitoe deui njarekan koe njarekan; sabalikna mah <sup>c</sup> koedoe ngabérkahan, sapeda geus pada njabo, maraneh pangdisaoer teh <sup>d</sup> soepaja ngamilik bërkah. 'Karana <sup>e</sup> saha-saha djalma soeka hiroep, djeung hajang nendjo poë noe harade, koedoe mëngkëk letah, oelah sina ngomong goreng; kitoe deui biwir, oelah sina ngo-mong tjidra. 'Koedoe njingkir tina kagorengan, sarta milampah kahadean; koedoe njijar karoentoetan, sarta ngo-<sup>12</sup> brek-ngoebrek. 'Karana sotja Pangeran ningalikeun ka noe balënér, sarta tjé-pilna ngadangoekeun ka panëdانا; ta-tapi pameunteu Pangeran bëndoë ka <sup>13</sup> sakoer noe migawe goreng. 'Sarta saha noe rek bisa njijeun goreng ka maraneh, ari maraneh <sup>f</sup> noeroet kana kahadean?
- 14 'Sanadjan maraneh sangsara oge <sup>g</sup> tina hal kabënérän teja, maraneh teh nja salamët bae! <sup>h</sup> Poma oelah rek sijenn koe eta djeung kasijeun naon bae, sarta <sup>15</sup> oelah rek njéblak; 'anggoer koedoe pada njoetjikeun Goesti Allah dina hate maraneh; sarta salawasna koedoe pada sadija <sup>i</sup> pikeun ngadjawab ka oenggal-oenggal djalma, noe menta katérangan ka maraneh tina <sup>j</sup> hal pangarép-nga-rép noe aja di maraneh; ngadjawab teh koedoe djeung sareh ati sarta djeung sijeun.
- 16 'Sarta sing boga <sup>k</sup> boedi-rasa noe hade; soepaja, dimana aja noe ngoepat ka maraneh, njarowakeun djeung bangsat, sing djadi eraeun sakoer noe ngagorengkeun lakoe-lampah maraneh noe <sup>17</sup> hade, anoe di djéro Kristoes. 'Karana

<sup>1</sup> oepama koe Allah dikërsakeun maraneh sangsara, taloenganan sangsara tina sabab milampah bënér, ti batan <sup>18</sup> sabab milampah goreng mah. 'Sabab <sup>22</sup> Kristoes oge geus njandang sangsara sakali tina sabab dosa djalma;' andjeunna noe bënér teh nalangan noe daroraka, pambrihna soepaja ijasaen ngadeuhuseun keun oerang ka Allah; geus dipaehan <sup>19</sup> moenggoehing daging, tatapi dihiroe-pan moenggoehing Roh. 'Dina sadjero eta andjeunna geus angkat, <sup>20</sup> ngawartaän sakoer soekma noe aja di pang-berokan, 'anoe <sup>21</sup> pada baha baheula, mangsana kasabaran Allah ngantos-ngantos, keur djaman Enoch, basana ngadamél kapal teja, noe diensian koe djalma saeutik, tégcsna dalapan ese, pada salamët dina djëro eta koe lantaran tjai. <sup>22</sup> Ari tatandinganana eta tjai teh anoe njalamétkeun ka oerang dina mangsa ajeuna, <sup>23</sup> hartina pangbanjoe teja, lain pisang paragi ngalaän kokotoran awak, estoena mah panëda boedi-rasa hade ka Allah, koe lantaran tanghina Jesoes Kristoes, 'anoe <sup>24</sup> linggih tégçneun Allah, geus moenggah ka sawarga; ari para malaikat, djeung noe pada moerba, sarta noe pada kawasa, kabeh taloek ka salira andjeunna.

<sup>a</sup> Pil. 3:16; <sup>b</sup> Kol. 3:12.

<sup>c</sup> Roem. 12:17; <sup>d</sup> 1 Tes. 5:15; <sup>e</sup> Mat. 5:44; <sup>f</sup> Ep. 1:3; <sup>g</sup> Djab. 34:13–17; <sup>h</sup> 3 Joh. 11; <sup>i</sup> Mat. 5:10; <sup>j</sup> Jés. 8:12; <sup>k</sup> 13; <sup>l</sup> Kol. 4:6; <sup>m</sup> p. 1:3; <sup>n</sup> 2 Kor. 1:12; <sup>o</sup> p. 2:12; <sup>p</sup> 1:6; <sup>q</sup> Roem 5:6–8; <sup>r</sup> 6:10; <sup>s</sup> Jés. 53:11; <sup>t</sup> Roem 1:3; <sup>u</sup> Ep. 4:9; <sup>v</sup> p. 4:6; <sup>w</sup> 1 Moesa 6:3; <sup>x</sup> 2 Petr. 2:5; <sup>y</sup> Roem 6:4; <sup>z</sup> Ep. 5:26; <sup>aa</sup> Ibr. 10:22; <sup>bb</sup> Ep. 1:20.

#### PASAL 4.

Dëmi <sup>a</sup> koe sabab Kristoes geus njandang sangsara dina daging keur mang-paät oerang teja, noe matak maraneh ge koedoe nijiképan diri koe pamikir kitoe keneh; karana <sup>b</sup> tijap-tijap noe sangsara dina daging, eta teh eureun <sup>2</sup> tina dosa; 'soepaja ka-hareupna, sakarina oemoer dina djëro daging, <sup>c</sup> hiroep teh oelah noeroet deui kana napsoe djalma, nja noeroet teh kana sakërsa-<sup>3</sup> ning Allah. 'Karana <sup>d</sup> geus tjoekoep oerang teh dina mangsa oemoer ka toe-kang ngalampahkeun karép oerang kapir, nja lalampahan teh latjoer, ngoem-bar napsoe, mabokan, balaketjrankan, inoem-inoeman, djeung mibrahala nista

<sup>4</sup> pisau. 'Anoe matak <sup>e</sup> eta hareraneun sarta ngagogoreng ka maraneh, pedali ajeuna maraneh hanteu miloe kana bo-jorna kalatjoeran kitoe. 'Tatapi eta teh <sup>f</sup> mëngkena koedoe njanggakeun katë-rangan ka noe geus sajagi, bakal ngahoekoeman ka noe hariroep sarta ka <sup>6</sup> noe paraeh. 'Karana kitoe maksoedna Indjil teh <sup>7</sup> noe matak diwartakeun ka noe paraeh teja, soepaja eta dihoekoe-man kana dagingna koemaha bijasa manoesa, dëmi moenggoeh roh mah hiroep ka Allah.

<sup>a</sup> p. 2:21, 24; <sup>b</sup> Ibr. 12:10.

<sup>c</sup> 2 Kor. 5:15; Gal. 2:20; <sup>d</sup> Ep. 4:17; <sup>e</sup> Joh. 15:18, 19; <sup>f</sup> 2 Tim. 4:1; <sup>g</sup> p. 3:19.

<sup>7</sup> Ari <sup>a</sup> kana panoengtoengan saniskara barang ajeuna geus deukeut. Manana <sup>b</sup> sing pada tjéghaan, sarta njaring keur <sup>c</sup> baris nénçda. 'Poendjoelna mah <sup>d</sup> sing antek nja silih-pikanjaäh djeung batoer; karana <sup>e</sup> ari kanjaahan teh ngalipoetan <sup>f</sup> kana dosa loba pisan. 'Masing pada soeka <sup>g</sup> silih-andjrékkeun djeung batoer, <sup>10</sup> oelah djeung koekoeloetoes. 'Oenggal-oenggal djalma, <sup>h</sup> koemaha bae pasihan anoe geus katampa, koedoe dipake silih-kawoelaän djeung batoer, tandana hade nja njékél kana warna-warna sih-koer-<sup>11</sup> nijsa Allah. 'Lamoen aja noe mitoetoer, eta mitoetoer teh koedoe narimakeun jen pangandika Allah; moen aja noe boga tjangkingan, eta ditjangking teh koedoe narimakeun jen koe kakowetawan pasihan Allah; <sup>i</sup> soepaja Allah dina saniskara dimoeljakeun koe lantaran Je-soes Kristoes, noe kagoengan kamoeljaän sarta kawasa langgëng salalawasna. Amin.

<sup>a</sup> 1 Joh. 2:18; <sup>b</sup> Loek. 21:34, 36.

<sup>c</sup> p. 1:22; <sup>d</sup> Sil. 10:12; <sup>e</sup> Ibr. 13:2; <sup>f</sup> Roem 12:6–8; <sup>g</sup> Kol. 3:17.

<sup>12</sup> Eh kaäsih! <sup>a</sup> poma oelah hareran tina kabangétan panganjaja noe aja di maraneh, maroekankee kadatangan noe teu loembrah; maraneh kataradjang kitoe teh minangka tjetjoba. 'Anggoer koedoe boengah <sup>b</sup> sakoe maha doeemana maraneh kana kasangsaraän Kristoes; soepaja mëngke, dimana diëbrehkeun kamoeljaänana, maraneh kitoe deui boe-<sup>14</sup> ngah sarta garerah. 'Ari <sup>c</sup> maraneh dihinakeun koe tina djénçngan Kristoes, maraneh teh salamët; sababna maraneh dilinggihan koe Roh kamoeljaän, nja Roh Allah. Ari moenggoeh koe itoe andjeunna

digogoreng, tatapi moenggoeh koe ma-  
15 raneh mah dimoeljakeun. 'Ngan ti  
pĕlĕbah maraneh <sup>a</sup> oelah aja noe sang-  
sara tina sabab maehan, atawa maling,  
atawa ngabangsat, atawa tina pipilo-  
16 eun ka pagawean noe lijan.' Sabalikna,  
ari noe sangsara tina <sup>c</sup> kakristĕnanana  
mah, <sup>f</sup> eta oelah rek era; anggoer ngamoeljaken ka Allah dina hal kitoe teh.  
17 'Karana geus mangsana, <sup>g</sup> jen hoekoeman  
teh ngamimitianana prak tina gĕdong  
Allah; sarta lamoen ka oerang heula,  
pitoengtoengeunana djalma <sup>h</sup> noe man-  
tangoel kana Indjil Allah mah pikoe-  
18 mahaeun? 'Sarta <sup>i</sup> lamoen djalma noe  
bĕnĕr teh seuseut salamĕt, anoe doraka  
sarta noe njijeun dosa mah ka mana  
19 pimoroĕunana?' Manana sakoer noe sang-  
sara <sup>j</sup> koe kĕrsa Allah, koedoe sing pada  
masrahkeun njawa ka andjeunna, da an-  
djeunna noe ngadamĕl sadjagat sarta  
kalangkoeng toehoe; djeung moedoe di-  
barĕngan koe milampah kahadean.

<sup>a</sup> Jés. 48:10; p. 1:6, 7. <sup>b</sup> Roem 8:17. <sup>c</sup> Mat.  
5:10, 11; p. 3:14. <sup>d</sup> p. 2:20. <sup>e</sup> Lal. 11:26. <sup>f</sup> 2 Tim.  
1:8, 12. <sup>g</sup> Jér. 25:29; Jeph. 9:6. <sup>h</sup> 2 Tes. 1:8.  
<sup>i</sup> Sil. 11:31; Loek. 23:31. <sup>j</sup> p. 3:17.

### PASAL 5.

A ri para kokolot anoe aja di maraneh,  
di pepelinan koe kaoela <sup>a</sup> sasama ko-  
kolot, sarta saksi kana kasangsaraän  
Kristoes, kitoe deui miloe ngabogaän  
kamoeljaän anoe bakal diĕbrehkueun teja:  
2 'moedoe <sup>b</sup> ngarangon goendoekan ka-  
goengan Allah anoe ditjangking koe ma-  
raneh, sarta sing pada ngoeroes ka dinja;  
olah boga rasa dipaksa, moedoe djeung  
karĕp sorangan; <sup>c</sup> oelah ngarah kaoen-  
toengan nista, nja moedoe djeung ka-  
3 soekaän hate. 'Oelah <sup>d</sup> tjara noe ngeu-  
nakeun wisesa ka garedja noe dimlik-  
keun; anggoer <sup>e</sup> sing pada djadi toeladan  
4 toeroetaneun goendoekan teja. 'Sarta <sup>f</sup>  
samangsa diĕbrehkueun Kapala pang-  
gonan teh, tangtoe maraneh nampa <sup>g</sup>  
makoeta kamoeljaän noe teu keuna  
5 aloem teja. 'Kitoe deui maraneh, eh  
sakoer noe ngarora! koedoe pada ngesto  
ka noe karolot; djeung maraneh sakab-  
beh <sup>h</sup> sing silih-estoa djeung batoer.  
Masing pada makeanan maneh koe ka-

rĕndahan; karana <sup>i</sup> Allah ngalawan ka  
noe kamagoengan, tatapi ka noe rĕndah  
mah maparin sih-koernija. 'Noe matak  
maraneh <sup>j</sup> koedoe sing ngarĕndahkeun  
diri ka handapeun panangan Allah noe  
kawasa, soepajá maraneh koe andjeunna  
dika-loehoerkeun dina mangsana. 'Saka-  
beh <sup>k</sup> kasoesahan maraneh sanggakeun  
ka andjeunna, sabab nya andjeunna noe  
singoeroes ka maraneh. Masing <sup>l</sup> tjĕtjĕgá,  
sarta masing njarin; karana <sup>m</sup> noe ngamoel-  
soeh ka maraneh teh, nya Iblis teja,  
<sup>n</sup> oedar-idĕr tjara singa hoewang-haoeng,  
<sup>o</sup> njijar anoe beunang dihakan. 'Eta teh <sup>p</sup>  
koedoe lawan, sarta reugreng kapĕrtaja-  
an, sapedah maraneh pada njaho, jen doe-  
loer-deloer maraneh anoe aja di doenya  
pada kataradjang sangsara tjara noe  
10 kitoe keneh. 'Ari Allah noe kagoengan  
sagalal sih-koernija, <sup>q</sup> noe geus njaoer  
diri oerang koe lantaran Kristoes Jeso-  
ses, baris kana kamoeljaän andjeunna  
noe langgĕng, sanggeus oerang sangsara  
<sup>q</sup> mangsa sakeudeung, eta pisan noe  
bakal njampoernakeun, nĕtĕpkueun, ngoe-  
watkeun djeung mageuhkeun ka mara-  
11 neh. 'Nja andjeunna <sup>r</sup> noe koedoe di-  
baktian kamoeljaän djeung kawasa  
langgĕng salawasna. Amin.

<sup>a</sup> 2 Joh. 1. <sup>b</sup> Lal. 20:28. <sup>c</sup> Tit. 1:7. <sup>d</sup> Jéh. 34:4.  
<sup>e</sup> 1 Tim. 4:12. <sup>f</sup> Jés. 40:11; Ibr. 13:20. <sup>g</sup> 1 Kor.  
9:25; p. 1:4. <sup>h</sup> Roem 12:10; Ep. 5:21. <sup>i</sup> Sil.  
3:34; Jak. 4:6. <sup>j</sup> Jak. 4:7, 10. <sup>k</sup> Djab. 55:23;  
Mat. 6:25; Pil. 4:6. <sup>l</sup> p. 4:7. <sup>m</sup> Loek. 22:31.  
<sup>n</sup> Aj. 1:7. <sup>o</sup> Jak. 4:7. <sup>p</sup> 1 Tes. 2:12. <sup>q</sup> p. 1:6.  
<sup>r</sup> 2 Petr. 3:18.

12 Kaoela njoeratan ka maraneh pon-  
dokna bae, lantaran koe <sup>a</sup> Silwanoes;  
eta teh rasa kaoela doeloer noe satoe-  
hoe pisan ka maraneh; pasĕdjaän kaoela  
mepelingan sarta ngingétan ka maraneh,  
jen sih-koernija, <sup>b</sup> noe diĕnggonan koe  
maraneh teh, nja eta saĕnjana sih-koer-  
13 nija Allah. 'Ari garedja sasama kapilih  
di nagara Baboel ngirim salam ka maraneh,  
kitoe deui Markoes, anak kaoela.  
14 'Maraneh moedoe silih-bere salam <sup>c</sup> make  
tjiroe kanjaahan. <sup>d</sup> Moegi-moegi maraneh  
pada dipaparin kasĕnangan, sa-  
koer <sup>e</sup> noe di djĕro Kristoes Jesoës! Amin.

<sup>a</sup> 1 Tes. 1:1. <sup>b</sup> Roem 5:2. <sup>c</sup> 1 Kor. 16:20. <sup>d</sup> p. 1:2.  
<sup>e</sup> Roem 8:1.

# SĒRAT KADOEWA TI RASOEL PETROES.

## PASAL 1.

Sērat kaoela Simon Petroes, <sup>a</sup> abdi  
Sarta rasoel Jesoes Kristoës, doema-  
tēng sakoer noe pada kamilikan kapēr-  
tjajaän kaädjen teja, <sup>b</sup> sakoemaha noe  
kaoela bae, koe kaädilan Allah sarta  
Djoeroe-salamēt oerang Jesoes Kristoës:  
<sup>2</sup> moegi-moegi <sup>c</sup> maraneh pada diwoe-  
woehan sih-koernija reudjeung kasēna-  
ngan, <sup>d</sup> lantaran nganjahokeun ka Allah,  
sarta ka Goesti oerang Jesoes Kristoës!  
<sup>a</sup> Tit. 1 : 1. <sup>b</sup> Roem 1 : 12. <sup>c</sup> 1 Petr. 1 : 2. <sup>d</sup> Joh. 17 : 3.  
3 Sapedah kawasaning Allah ka oerang  
geus maparinkeun sakoer noe pērlroe  
pikeun hiroep sarta pikeun ibadah, lan-  
taran nganjahokeun ka <sup>e</sup> noe geus njaoer  
diri oerang koe kamoeljaänana djeung  
4 kasaeanana; 'anoe djadi matak oerang  
teh geus dipasihan pērdjangdjian anoe  
leuwih aragoeng sarta djeung dipika-  
adjen pisan, soepaja maraneh koe lan-  
taran eta teh <sup>f</sup> kadoeoeman bakat Al-  
lah, sanggeusna maraneh ngēdjat <sup>g</sup> tina  
pangroeksakan anoe aja di doenyia koe  
5 hal napsoe: 'tina sabab kitoe ajeuna  
maraneh teh <sup>h</sup> koedoe pada sing sarēgp  
pisan; kapērtjajaän maraneh tambahan  
koe kahadean, kahadean koe kanjaho,  
6 'kanjaho koe tjēgahan, tjēgahan koe  
kamantēpan, kamantēpan koe ibadah,  
7 'ibadah koe kanjaähān ka doeloer, ari  
kanjaähān ka doeloer tambahan koe ka-  
8 njaähān ka sakabéh djalma. 'Karana  
lamoen eta pērkara teja aja di maraneh,  
sarta tambah-tambah, tangtoe maraneh  
teh moal hapa, soemawonna <sup>i</sup> teu boe-  
wahan dina hal nganjahokeun ka Goesti  
9 oerang Jesoes Kristoës. 'Karana ari  
djalma noe soewoeng koe eta pērkara  
teja, noe kitoe teh <sup>j</sup> lolong boeta-hali-  
moenan, <sup>k</sup> geus pohoéun kana hal dibērēsihkeun dosa manehanana noe tadi.  
10 'Koe sabab eta, eh doeloer-doeloer! koe-  
doe pada mingkin tambah sarēgp <sup>h</sup> nja  
mägeuhkeun hal disaoer sarta hal dipilih  
diri maraneh; karana ari milampah ki-

toe mah, maraneh teh salawasna oge  
11 hamo titadjong. 'Karana lamoen kitoe  
teja, mēngke maraneh djēmbar pisan  
nja dipaparin mandjing kana karadaäan  
noe langgeng, kagoengan Goesti sarta  
Djoeroe-salamēt oerang Jesoes Kristoës.

<sup>a</sup> 1 Petr. 1 : 15; 2 : 9. <sup>b</sup> Ibr. 12 : 10; 1 Joh. 3 : 9.

<sup>c</sup> 1 Job. 2 : 15—17. <sup>d</sup> Ibr. 4 : 11; 6 : 11. <sup>e</sup> Tit. 3 : 14.

<sup>f</sup> 1 Job. 2 : 9, 11. <sup>g</sup> p. 2 : 20, 21. <sup>h</sup> Ibr. 3 : 14.

12 Koe sabab kitoe, kaoela moal wéleh  
<sup>a</sup> sēdja ngingcētan maraneh salawasna  
kana hal eta teja, sanadjan geus pada  
njaho, sarta pada pageuh kana kajak-  
13 tian noe geus aja di maraneh teh. 'Sarta  
rasa kaoela pērlroe, sapandjang kaoela  
aja dina <sup>b</sup> saoeng ijeu teh, ngageuing  
14 ka maraneh koe pepeling; 'sapedah ka-  
oela geus njaho, <sup>c</sup> saoeng kaoela teh  
bakal tereh pisan diroewag, <sup>d</sup> sakoe-  
maha noe geus dinjatakeun ka kaoela  
koe Goesti oerang Jesoes Kristoës.  
15 'Djeung deui kaoela sēdja rek milampah  
kagētolan, soepaja, dimana kaoela geus  
ninggal, maraneh oelah pētot-pētot boga  
keur pangingcēt-ngingcēt kana eta pēr-  
16 kara. 'Karana kaoela teh, mangsa ka  
maraneh ngoewarkeun hal kawasa sarta  
<sup>e</sup> pisoempingeun Goesti oerang Jesoes  
Kristoës teja, teu pisan noeroetkeun <sup>f</sup>  
dongeng anggitan aheng; estoena mah  
kaoela <sup>g</sup> geus pada nendjo kaägoe-  
17 nganana. 'Karana andjeunna ti Allah  
Rama dipasihan kahormatan djeung  
kamoeljaän, keur basana dilengsooran  
gēntra ti kamoeljaän noe langkoeng  
agoeng teja, kijeu: <sup>h</sup> Ijeu teh Poetra  
kami noe kaäsih, anoe dipikarésép koe  
18 kami. 'Ari eta gēntra teh, waktoena  
loengsoer ti sawarga, kadarengé koe  
kaoela, <sup>i</sup> basa kaoela reureudjeungan  
djeung andjeunna di loehoer goenoeng  
19 soetji teja. 'Malah-malah oerang teh  
boga pilahir para nabi, anoe leuwih tang-  
toe, sarta <sup>j</sup> hade maraneh teh lamoen  
ngarēgpkeun ka dinja, saibarat ka <sup>k</sup>  
damar noe ngagēntjlang dina énggon  
poék, <sup>l</sup> něpi ka braj beurang sarta bidjil

<sup>m</sup> bentang isock dina djero hate ma-  
20 raneh. 'Tatapi ijeu teh koedoe kanja-  
honeun heula, ari sakabeh piwédjang  
para nabi dina Kitab teja, <sup>n</sup> taja noe  
21 djadi katérangan ti pribadina. 'Karana  
piwédjang nabi teh taja pisan noe bidjil  
ti karép djalma; estoena mah dilahir-  
keunana koe piwaranggen Allah noe sa-  
roetji, <sup>o</sup> kasaoeroeng koe Roh Soetji.

<sup>a</sup> 1 Petr. 5:12. <sup>b</sup> 2 Kor. 5:1, 4. <sup>c</sup> Jes. 38:12.  
<sup>d</sup> Joh. 21:18, 19. <sup>e</sup> p. 3:4. <sup>f</sup> Tit. 1:14; p. 2:3.  
<sup>g</sup> 1 Joh. 1:1. <sup>h</sup> Mat. 17:5. <sup>i</sup> Mat. 17:1. <sup>j</sup> Joh.  
5:39. <sup>k</sup> Djah. 119:105. <sup>l</sup> Sil. 4:18. <sup>m</sup> Wahj.  
22:16. <sup>n</sup> 2 Tim. 3:16. <sup>o</sup> 2 Sam. 23:2; Jés. 34:16;  
Djak. 7:12.

## PASAL 2.

Tatapi baheula dina bangsa teh aja  
Deui <sup>a</sup> nabi paralsoe, saperti di ma-  
raneh ge piajaeu <sup>b</sup> goeroe paralsoe,  
bakal ririkipan ngasoepkeun, sarta <sup>c</sup> ngarang-  
lés ka Goesti, anoe geus ngagaleuh diri  
maranehanana, djeung bakal pada ngad-  
atangkeun ka dirina pangroeksakan  
2 anoe leuwih këntjeng. 'Sarta reja pisan  
noe bakal noeroet kana kalatjoeran eta  
djalma; ari djalan kajaktian bakal di-  
gogoreng tina sabab maranehanana.  
3 'Sarta tina kapérétjitanana bakal ngar-  
rah kaoentoengan ti maraneh, <sup>e</sup> make  
omongan beunang nganggit. Ari hoe-  
koeman noe pasti ka eta teh <sup>f</sup> ti ba-  
baretona hanteu eureun, sarta pikaroek-  
4 sakaneunana teh hanteu léléjépan. 'Kar-  
ana nadjan <sup>g</sup> malaikat, noe geus pada  
migawe dosa, koe Allah teu dipikawé-  
las, <sup>h</sup> nya digoebroeskeun bae ka djero  
naraka, dislelkheun kana rante di éng-  
gon poék teja, kërsana ditoenggoekeun  
5 kana hoekoeman; 'sarta doenza noe la-  
was teja <sup>i</sup> koe Allah teu dipikawélas,  
tatapi ari Énoch, anoe djadi poerah ngoe-  
warkeun kabénéran teh, dalapananana  
diraksa, keur mangsa ngadatangkeun  
tjaah teja ka sadoenza djalma daroraka;  
6 'sarta ari <sup>j</sup> nagara Sadoemoe djeung  
Gomora teja geus dihoeroe sarta djadi  
lëboe, dihoekoemna dibalik, sarta di-  
djadikeun <sup>k</sup> totonde baris djalma noe  
7 doraka ka-hareupna; 'sarta ari <sup>l</sup> Éloët,  
djalma bénér teja, noe datang ka kësél  
manahna koe lampah kalatjoeran djal-  
ma roedjit teja, eta mah dikaloewar-  
8 keun; 'karana eta djalma noe bénér teh,

anoe tjilik tjampoer djeung maraneha-  
nana teja, saban-saban poë ngan ngérik-  
ngérikkeun manah noe bénér, tina ba-  
waning ningali sarta ngareungeu pa-  
9 gawean maranehanana noe doraka. 'Tah,  
kitoe Pangeran teh <sup>m</sup> langkoeng oeninga  
ngaloewarkeun djalma noe ibadah tina  
djero panggoda, sarta <sup>n</sup> ari noe doraka  
mah pada ditoenggoekeun kana poë  
hoeckoeman, soepaja meunang siksaan;  
10 'soemawonna <sup>o</sup> sakoer noe noeroetkeun  
daging, ngalampahkeun napsoe kotor,  
sarta tjéla kana kadjénéngan. Eta teh  
koemawani, bédépong, hanteu sijeun  
11 ngagogoreng kana kaágóengan; padahal  
<sup>p</sup> para malaikat, sanadjan ngoengkoelan  
bédasna djeung kawasana, teu ninggang-  
keun hoekoeman ngagogoreng ka dinja  
12 di pajoeneun Pangeran. 'Tatapi <sup>q</sup> ari  
eta mah, saibarat sato teu akalan, noe  
noeroetkeun batatna, sarta geus didja-  
dikeun baris ditangkép djeung ditoempoer,  
sapedah ngagogoreng ka noe teu  
kanjahoan koe dirina, bakal ditoempoer  
13 dina sadjero kagorenganana, 'sarta nam-  
pa boeroehan kadorakaän teja. <sup>r</sup> Noe  
dipake karésp koe eta teh kasokaän  
saban-saban poë; pada djadi tjtatjad  
djeung katjélaän, sarta soekan-soekan  
dina sadjero ngarimahna, keurna bal-  
14 ketjirakan djeung maraneh. 'Ari panonna  
pinoeh koe lampah ngaranjed, sarta taja  
eureunna migawe dosa; pada ngagénd-  
dam ka hate djalma <sup>s</sup> noe teu péng-  
koeh; ari hatena geus toetoer kana ka-  
15 pérétjitan; nya anak sapa eta teh; 'geus  
ninggalkeun djalan bénér, toeloej kasa-  
roeng; pada noeroet <sup>t</sup> djalan Balhoem  
anak Beor teja, noe soeka kana boe-  
16 roehan kadorakaän; 'tatapi ditjawad  
tina kadorakaänana: <sup>u</sup> 'toetempakan  
bisoe teh ngomong, sorana tjara djalma,  
17 mapalangan kana kageloan nabi. 'Noe  
kitoe teja <sup>v</sup> soemoer anoe euweuh tjaian,  
sarta mega noe kabawa koe angin poe-  
joeh; geus ditjadangan poék mongkleng  
18 boeta-radjin salalanggéngna. 'Karana,  
tina ngomong agoel, anoe taja hasilna,  
eta teh koe lantaran napsoe daging  
sarta kalatjoeran pada ngagéndam ka  
noe njingkir saénjana ti djalma noe  
19 sarasab lampahna; 'ngadjangdjikeun kam-  
mërdikaän ka dinja, padahal dirina teh  
kawoelaning kagorengan; karana <sup>w</sup> noe

geus eleh, tangtoe djadi kawaela eta  
20 noe ngelehkeun. 'Karana <sup>x</sup> lamoen eta  
teh, koe lantaran njaho ka Goesti Djoe-  
roe-salamēt Jesoes Kristoës, geus njing-  
kir tina karēgēdan doenya teja, seng  
toeloej kapoeckēt deui koe eta, sarta  
datang ka diēlehkeun, tangtoe djalma  
noe kitoe <sup>y</sup> ahirna leuwih bangēt ti ba-  
21 tan tadi. 'Karana mēnding keneh noe  
kitoe teh teu njaho pisan kana djalan  
kabēnēran, ti batan sanggeusna nganja-  
hokeun seug ingkar tina timbalan soetji,  
22 anoe geus diserenkeun ka dinja. 'Ari noe  
kitoe teh asoep kana babasan noe ēnja  
teja: <sup>z</sup> Andjing malikan oetahna, djeung  
bagong beunang ngamandian goegoel-  
ngan deui dina leutak. <sup>a</sup> 5 Moesa 13:1;

<sup>1</sup> Radj. 22; Jér. 28; Jér. 13. <sup>b</sup> Mat. 24:11; 1 Jōh. 4:1.  
<sup>c</sup> Tit. 3:10. <sup>d</sup> Joad. 4. <sup>e</sup> Roem 16:18. <sup>f</sup> Joad. 4.  
<sup>g</sup> Joad. 6. <sup>h</sup> Wahj. 20:3. <sup>i</sup> 1 Moesa 7:21; 1 Petr.  
3:20. <sup>j</sup> 1 Moesa 19:24; Joad. 7. <sup>k</sup> 1 Kor. 10:11.  
<sup>l</sup> 1 Moesa 19:29. <sup>m</sup> Jēh. 9:4; 1 Kor. 10:13.  
<sup>n</sup> Sil. 16:4. <sup>o</sup> Joad. 8. <sup>p</sup> Joad. 9. <sup>q</sup> Joad. 10.  
<sup>r</sup> Joad. 12. <sup>s</sup> p. 3:16. <sup>t</sup> 4 Moesa 22:7, 21; Joad. 11.  
<sup>u</sup> 4 Moesa 22:28. <sup>v</sup> Joad. 12, 13. <sup>w</sup> Jōh. 8:34.  
<sup>x</sup> Ibr. 6:4—6. <sup>y</sup> Mat. 12:45. <sup>z</sup> Sil. 26:11.

### PASAL 3.

Eh kaāsīh! ijeu soerat geus <sup>a</sup> kadoewa  
Eajeuna kaoela njoeratan teh ka maran-  
eh; ari dina soerat noe doewa teh  
kaoela <sup>b</sup> ngageuing koe pepeling kana  
2 pikir maraneh noe sadjati; 'soepaja maran-  
eh pada ngingētkeun <sup>c</sup> ka sakabeh  
pilahir, anoe geus dilahirkeun ti heula  
koe para nabi saroetji, sarta ka parentah  
kaoela, noe djaradi rasoel Goesti Djoe-  
3 roe-salamēt. 'Ari noe koedoe dikan-  
rauhokeun heula, <sup>d</sup> jen dina ahir djaman  
pidatangeun djalma marojok; <sup>e</sup> eta loe-  
makoena ngadjoeidjoer napsoe sorangan;  
4 'ari basana kijeu: <sup>f</sup> Na di mana karah  
pērdjangdjan pisoempingueunana teh? da  
ti watēs maot karoehoen, saniskara  
barang teh dēngdēng bae, sakoemaha  
5 ti mimitina ngadjadikeun doenya. 'Kar-  
ana teu dikanjahokeun koe noe kitoe,  
bawaning ngahadja, jen ti babaheula aja  
langit, djeung deui aja boemi, <sup>g</sup> djadina  
tina djēro tjai, aja dina tjai, <sup>h</sup> koe lanta-  
6 ran pangandika Allah; <sup>i</sup> eta noe djadi  
matak <sup>j</sup> doenya djaman harita teh ka-  
kēlēm koe tjai tjaāh teja, sarta datang  
7 ka tempoer. 'Tatapi ari langit reu-  
djēung boemi noe ajemna mah, geus  
disimpēn koe pangandikana saperti ra-

dja-brana, ditoenggoekeun kana seuneu,  
j nēpi ka poē hoekoeman sarta diroek-  
sakkeunana djalma noe daroraka.

<sup>a</sup> 1 Petr. 5:12. <sup>b</sup> p. 1:13. <sup>c</sup> p. 1:19. <sup>d</sup> 1 Tim. 4:1;  
<sup>e</sup> Joad. 18. <sup>f</sup> p. 2:10. <sup>g</sup> Jēh. 5:19; Jēh. 12:22.  
<sup>h</sup> 1 Moesa 1:2, 6; Djah. 136:6. <sup>i</sup> Ibr. 11:3.  
<sup>j</sup> 1 Moesa 7:19. <sup>k</sup> p. 2:9.

8 Ari ijeu sahidji pērkara oelah teu  
dikanjahokeun koe maraneh, eh kaāsīh  
kaoela! <sup>a</sup> moenggoehing di Pangeran  
mah sapoē saroewa djeung sareboe ta-  
oen, ari sareboe taoen saroewa djeung  
9 sapoē. 'Pangeran teh <sup>b</sup> moal ngamēngke-  
mēngkekeun pērdjangdjian teja, sakoe-  
maha panērka djalma noe sawareh, pa-  
njana teh ngamēngkekeun; estoena  
mah <sup>c</sup> andjeunna sabar ka oerang teh,  
kērsana <sup>d</sup> oelah aja djalma noe tjlaka,  
10 sing datang ka tarobat kabeh. 'Tatapi  
<sup>e</sup> poēan Pangeran pidatangeunana teh  
<sup>f</sup> sakoemaha paling ti peuting; didinjā  
<sup>g</sup> langit teh toeloej areuweuh sarta ngag-  
eroeh, djeung sarating djagat teh ba-  
kal lēboer koe seuneu, <sup>h</sup> ari boemi djeung  
sakabeh djjidjijeunan noe aja di sadjērona  
11 bakal dihoeroe. 'Koe sabab kitoe, <sup>i</sup> sape-  
dah eta saniskara teh bakal lēboer,  
maraneh koedoe tjēpēt pisan kana lam-  
12 pah soetji sarta ibadah teh; 'bari ngarēp-  
ngarēp sarta ngagantjangkeun pidat-  
tangeunana poēan Allah teja, nja eta  
noe matak langit teh lēboer dihoeroe,  
sarta sarating djagat teh adjoer koe  
13 seuneu. 'Tatapi oerang teh ngarēp-nga-  
rēp, sakoemaha noe geus didjangdijkeun,  
<sup>j</sup> langit anjar sarta boemi anjar, <sup>k</sup> anoe  
diēnggonan koe kabēnēran.

<sup>a</sup> Djah. 90:4. <sup>b</sup> Ibr. 10:37. <sup>c</sup> 1 Petr. 3:20.  
<sup>d</sup> Jēh. 33:11; 1 Tim. 2:4. <sup>e</sup> Lal. 2:20. <sup>f</sup> 1 Tes. 5:2.  
<sup>g</sup> Djah. 102:27; Jēh. 34:4; Wahj. 20:11. <sup>h</sup> Hab.  
2:13. <sup>i</sup> Loeck. 21:36. <sup>j</sup> Jēs. 65:17. <sup>k</sup> Wahj. 21:27.

14 Koe sabab eta, eh kaāsīh! sapedah  
maraneh pangarēp-ngarēp kitoe teh,  
<sup>a</sup> koedoe sing pada sarēgēp, soepaja  
maraneh koe salira andjeunna kason-  
dong pada boga kasēnangan, <sup>b</sup> hanteu  
15 tjatjad djeung taja tjawadeun. 'Sarta ari  
<sup>c</sup> kasabaran Pangeran oerang teja koe-  
doe diakoe kasalamētan; saperti Paoe-  
loes, doeloer kaoela noe kaāsīh, njoera-  
tanana ka maraneh kitoe keneh, tina  
kapintēran anoe geus dipasihkeun ka an-  
16 deunna; 'dina sakabeh soerat andjeun-  
na, ana misaoerkeun pērkara eta teh,  
nja kitoe bae oenina. Ari eta pērkara

teja noe sawareh hese dihartikeunana, sarta koe djalma noe taja pangarti djeung koe <sup>a</sup> noe teu pěngkoeh mah eta teh dikoesoetkeun, tjara kana kitab noe sedjen deui kitoe keneh, matak niwas-  
17 keun ka dirina sorangan. 'Koe sabab eta, eh kaāsih kaoela! sapedah maraneh geus njaho ti heula kana hal kitoe teh, noe matak <sup>c</sup> koedoe pada ijatna, soepaja oelah kabaoed koe sasabna djalma roe-

djit teja, seung toeloej pětjat tina kakoe-  
18 koehan diri maraneh; 'anggoer <sup>f</sup> sing pada ngagédean dina sih-koernija sarta dina nganjahokeun ka Goesti Djoeroesalamět oerang Jesoes Kristoes. <sup>g</sup> Nja andjeunna noe koedoe dibaktian ka-moeljaān, ajeuna ijeu sarta dina poē noe langgěng! Amin. <sup>a</sup> p. 1:10. <sup>b</sup> 1 Kor. 1:8.  
<sup>c</sup> Roem 2:4. <sup>d</sup> p. 2:14. <sup>e</sup> Mark. 13:5. <sup>f</sup> Kol. 1:10, 11. <sup>g</sup> 1 Petr. 5:11; Jeed. 25.

## SÉRAT KAHIDJI TI RASOEL JOHANNES.

### PASAL 1.

A noe <sup>a</sup> aja ti mimitina, anoe geus kadenge koe kaoela sakabeh, anoe geus katendjo koe mata kaoela, anoe geus diawaskéun koe kaoela, sarta <sup>b</sup> geus ditjabak koe leungeun kaoela, hal Pangandika kahiroepan teja: '(karana <sup>c</sup> hi-roep teh geus diébrehkéun, malah geus katendjo koe kaoela sakabeh, sarta kaoela pada djadi saksi, djeung ngoewarkeun ka maraneh <sup>d</sup> eta hiroep noe langgěng, noe tadina aja di Rama, sarta diébrehkéun ka kaoela teja) 'ari noe katendjo sarta kadenge koe kaoela teja, nja eta noe koe kaoela dioewarkenn ka maraneh, soepaja maraneh ge <sup>e</sup> djadi satoenggal djeung kaoela. Ari katoeng-galan kaoela teh nja djeung Rama, sarta  
4 djeung Jesoes Kristoes Poetrana. 'Noe matak kaoela njoeratan kitoe ka maraneh, <sup>f</sup> soepaja kaboengahan maraneh masing datang ka toetoeagna.

<sup>a</sup> Joh. 1:1, 14. <sup>b</sup> Loek. 24:39; Joh. 20:27.

<sup>c</sup> Joh. 1:4. <sup>d</sup> p. 5:11. <sup>e</sup> Tit. 1:4; p. 1:7.

<sup>f</sup> Joh. 15:11; 16:24.

5 Sarta ari pangnoewaran, <sup>a</sup> anoe geus kadenge koe kaoela ti andjeunna, noe koe kaoela dioewarkeun ka maraneh, kijeu: <sup>b</sup> jen Allah teh tjaāng, taja pisan poēkna di djero andjeunna. 'Saoepama oerang njěboetkeun, <sup>c</sup> jen toenggal djeung Allah, halta oerang loemampah teh di noe poēk, eta oerang ari kitoe mah bohong, teu ngalampahkeun kajak-tian. 'Sabaliikna, lamoen oerang <sup>d</sup> loemampah di noe tjaāng, saperti andjeun-

na linggihna dina tjaāng, ari kitoe mah oerang satoenggal djeung batoer, sarta <sup>e</sup> gětih Jesoes Kristoes Poetrana ngabérěsihkeun oerang, ngaleungitkeun sa-kabeh dosa. 'Oepama oerang njěboetkeun, <sup>f</sup> jen ten boga dosa, estoe oerang njasabkeun diri sorangan, sarta kajaktian teh hanteu aja dina djero diri  
9 oerang. 'Lamoen oerang <sup>g</sup> ngakoekun dosa-dosa oerang, Allah mah langkoeng toehoe sarta adil, geus tangtoe ngaham-poera kana dosa oerang, sarta bari ngabérěsihkeun diri oerang, ngaleungitkeun  
10 sagala kadorakaän. 'Oepama oerang njěboetkeun, jen ten boga lampah dosa,  
<sup>h</sup> estoe oerang ngabohongkeun ka Allah, sarta <sup>i</sup> ari pangandikana hantun aja dina djero diri oerang.

<sup>a</sup> Joh. 1:18.

<sup>b</sup> Joh. 8:12; Jak. 1:17. <sup>c</sup> p. 2:4. <sup>d</sup> Ep. 5:8, 9.

<sup>e</sup> Ibr. 9:14; Wah. 1:5. <sup>f</sup> Radj. 8:46; Sil. 20:9.

<sup>g</sup> Djab. 32:5; Sil. 28:13; Lal. 15:9. <sup>h</sup> p. 5:10.

<sup>i</sup> p. 2:14.

### PASAL 2.

Eh anaking! kaoela pangnoeratan kitoe teh ka maraneh, soepaja maraneh oelah milampah dosa. Sarta saoepama aja djalma milampah dosa, oerang teh <sup>a</sup> aja noe manggoeroeskeun di Rama, nja Jesoes Kristoes, <sup>b</sup> anoe langkoeng bénér teja. 'Andjeunna <sup>c</sup> noe djadi lantaran ngaleungitkeun dosa oerang; sarta lain woengkoel kana dosa oerang bae, nja kana dosa saālam-doenyā kabeh.  
3 'Sarta kijeu djalanna oerang teh noe matak tērang, jen oerang njaho ka Goesti, <sup>d</sup> nja lamoen oerang nětěpkeun

<sup>4</sup> ka timbalanana. 'Saha-saha noe ngomong; <sup>e</sup> Aing njaho ka Goesti teh, halta teu nötépkueun ka timbalanana, eta noe kitoe djalma bohong, sarta kajaktian teh hanteu aja di djéro manehanana.  
<sup>5</sup> 'Sabalkna, <sup>f</sup> ari noe nötépkueun ka pangandikana mah, saestoena kanjaahan ka Allah geus djadi sampoerna di djéro djalma noe kitoe teh. Nja kitoe djalanna oerang teh djadi tèrang, jen oerang aja di djéro Goesti. 'Saha-saha noe njéboetkeun, jen dirina tötép di djéro Goesti, <sup>g</sup> eta loemampahna koedoe sakoemaha loemampah Goesti. <sup>a</sup> Ibr. 7: 25; 9: 24. <sup>b</sup> Lal. 22: 14. <sup>c</sup> Joh. 1: 29; 2 Kor. 5: 19; p. 4: 10. <sup>d</sup> p. 3: 6. <sup>e</sup> p. 4: 20. <sup>f</sup> Joh. 14: 21; p. 5: 3. <sup>g</sup> Joh. 13: 15.

<sup>7</sup> Eh doeloer-doeloer! kaoela ka maraneh lain njoeratan parentah anjar; <sup>a</sup> ēnjana mah parentah lawas, noe geus aja di maraneh ti barangmimiti; ari eta parentah lawas teh njah pangandika, noe kadenge koe maraneh ti barangmimiti <sup>s</sup> teja. 'Djeung deui kaoela ka maraneh njoeratan <sup>b</sup> hidji parentah anjar, anoe sajakti di djéro andjeunna sarta di djéro maraneh; sabab <sup>c</sup> poëk teh oendoer, ari tjaäng noe saestoena teh ngagéntjang <sup>9</sup> ajeuna. 'Saha-saha noe njéboetkeun, jen dirina aja dina tjaäng, <sup>d</sup> halta geuleuh ka doeloerna, eta teh ēnjana mah aja di <sup>10</sup> noe poëk nëpi ka mangsa ajeuna. 'Saha-saha noe njah ka doeloerna, eta teh tötép ajana dina tjaäng, <sup>e</sup> hanteu aja pisan tatadjongan di noe kitoe mah.  
<sup>11</sup> 'Tatapi ari noe geuleuh ka doeloerna mah, ajana teh di noe poëk, sarta leumpangna di noe poëk, <sup>f</sup> teu njahoëun noe didjoegdjoeg, karana poëk teh geus ngabotakeun panonna. <sup>a</sup> p. 3: 11; <sup>b</sup> Joh. 5. <sup>b</sup> Joh. 13: 34. <sup>c</sup> Roem. 13: 12. <sup>d</sup> p. 3: 15; 4: 20. <sup>e</sup> Djab. 119: 165; Joh. 11: 9. <sup>f</sup> Joh. 12: 35.

<sup>12</sup> Kaoela njoeratan ka maraneh, eh anaking! pedah "dosa-dosa geus dihampoera ka maraneh tina sabab djénengen <sup>13</sup> Goesti. 'Kaoela njoeratan ka maraneh, eh bapa-bapa! pedah maraneh pada njaho ka <sup>b</sup> noe djoemëneng ti mimitina. Kaoela njoeratan ka maraneh, eh noe baroedjang! pedah maraneh geus pada ngelekehkeun ka <sup>c</sup> noe goreng teja. Kaoela njoeratan ka maraneh, eh baroedak! pedah maraneh pada njaho ka Rama.  
<sup>14</sup> 'Kaoela geus njoeratan ka maraneh, eh bapa-bapa! pedah maraneh pada njaho

ka noe djoemëneng ti mimitina. Kaoela geus njoeratan ka maraneh, eh noe baroedjang! pedah maraneh pada bëdas, sarta pangandika Allah teh tötép di djéro maraneh, djeung geus pada ngelekehkeun ka noe goreng teja. 'Poma-poma <sup>d</sup> oelah njah ka doanya, atawa ka sakoer pangeusi doanya. Tijap-tijap aja noe njah ka doanya, kanjaahan ka Rama moal aja di djéro noe kitoe mah.  
<sup>15</sup> 'Karana samiskara noe aja di doanya, njah <sup>e</sup> napsoe daging, sarta <sup>f</sup> napsoe panon, kitoe deui angkoehing hiroep, eta teh lain ti Rama, istoening asal ti doen <sup>17</sup> ya. 'Dëmi <sup>g</sup> doanya teh mëngke euweuh djeung sakabeh napsoena; tatapi ari noe ngalampahkeun pangërsa Allah mah, eta tötép salalanggëngna. <sup>a</sup> Loek. 24: 47. <sup>b</sup> Joh. 1: 1. <sup>c</sup> p. 5: 18. <sup>d</sup> Roem. 12: 2; 2 Tim. 4: 10; Jak. 4: 4. <sup>e</sup> 2 Petr. 2: 18. <sup>f</sup> Sil. 27: 20. <sup>g</sup> 1 Kor. 7: 31; 1 Petr. 1: 24, 25.  
<sup>18</sup> Eh anaking! ajeuna teh <sup>a</sup> waktoe ahir; sarta sakoemaha noe geus kadenge koe maraneh, <sup>b</sup> jen satroening Kristoes teh rek datang, boekti ajeuna <sup>c</sup> geus reja pisan noe djadi satroening Kristoes; noe matak oerang tèrang, ajeuna teh waktoe <sup>19</sup> ahir. 'Eta teh <sup>d</sup> ka loewar ti oerang, tatapi lain anoe satoenggal djeung oerang; karana oepama satoenggal mah djeung oerang, geus tangtoe tötép bae djeung oerang. Pangkitoe teh <sup>e</sup> soepaja katara, jen teu sakabehna satoenggal <sup>20</sup> djeung oerang. 'Sarta maraneh teh <sup>f</sup> geus katrap panglisahan ti noe Langkoeng Soetji, djeung pada nganjahokeun sanis <sup>21</sup> kara. 'Kaoela pangnjoeratan sotek ka maraneh, <sup>g</sup> lain tina sabab maraneh teu njaho kana kajaktian; ēnjana mah tina sabab njaho, sarta tina sabab sagala bohong taja noe ka loewar tina kajaktian. <sup>22</sup> 'Saha djalma ngabohong, kadjava noe nganglës jen Jeseos teh lain Kristoes? Eta pisan satroening Kristoes, <sup>23</sup> anoe nganglës ka Rama sarta ka Poetra. <sup>24</sup> 'Saha-saha djalma noe nganglës ka Poetra, <sup>i</sup> ka Rama ge teu ngabogaän. 'Ari noe kadenge koe maraneh ti barangmimiti teja, <sup>j</sup> eta sing tötép di djéro maraneh. Lamoen tötép di djéro maraneh, eta noe kadenge koe maraneh ti barangmimiti teja, tangtoe maraneh kitoe deui tötép di djéro Poetra sarta di <sup>25</sup> djéro Rama. 'Sarta kieu përdjangdjian,

anoe koe andjeunna dipasihkeun ka oerang teh, <sup>k</sup> nja hiroep noe langgeng.  
 26 'Kaoela njoeratan kitoe teh ka maraneh, noedoehkeun ka noe njasabkeun ka ma-  
 27 raneh. 'Ari panglisahan, anoe geus tērap ka maraneh, anoe katampa ti andjeunna teja, eta teh tētēp di djēro maraneh, sarta <sup>l</sup> teu koedoe-koedoe aja noe ngawoeroek ka maraneh; <sup>m</sup> njana mah <sup>n</sup> sa-perti eta panglisahan ti andjeunna ngawoeroekkeun saniskara ka maraneh, nja kitoe pisan eta saestoena teh, sarta lain bohong; djeung sakoemaha maraneh geus diwoeroek koe eta, nja kitoe pisan  
 28 koedoe tētēp di djēro andjeumna. 'Ari ajeuna, anaking! sing pada tētēp di djēro Goesti; soepaja oerang teh mēngke, <sup>o</sup> dimana andjeunna diboektikeun, <sup>p</sup> pada boga kaloedeungan, sarta oelah datang ka diwirangkeun koe andjeunna mangsa  
 29 soemping. 'Lamoen maraneh nganjahokeun, jen andjeunna teh bēnér, koedoe sing kanjahokeun deui, jen oenggal-oenggal djalma noe ngalampahkeun kabēnér, eta geus diowokeun ti andjeunna. <sup>a</sup> 1 Kor. 10:11. <sup>b</sup> 2 Tes. 2:3; p. 4:3.  
 c 2 Joh. 7. <sup>d</sup> 7 Lal. 20:30. <sup>e</sup> 1 Kor. 11:19. <sup>f</sup> 2 Kor. 1:21; p. 3:24. <sup>g</sup> 2 Petr. 1:12. <sup>h</sup> Joh. 16:3. <sup>i</sup> Joh. 5:23. <sup>j</sup> 2 Tim. 3:14. <sup>k</sup> 2 Tim. 1:1. <sup>l</sup> Jér. 31:34. <sup>m</sup> Joh. 14:26. <sup>n</sup> 1 Petr. 4:13. <sup>o</sup> p. 4:17.

### PASAL 3.

Tjoba aringëtkeun, aja sakitoe kaäsihan, anoe koe Rama geus dipaparinkeun ka oerang, <sup>a</sup> datang ka oerang disëboet poeta Allah! Kitoe noe matak doenya teh teu nganjahokeun ka oerang, sabab <sup>b</sup> teu nganjahokeun ka andjeunna.  
 2 'Eh kaäsih! ajeuna oerang teh postra Allah; ari moenggoehing mēngke mah <sup>c</sup> tatjan diébrehkueun oerang pidjadieun naon. Ngan anoe geus kanjahoan mah koe oerang, dimana diébrehkueun, <sup>d</sup> tangtoe oerang teh saroewa djeung andjeunna; karana oerang bakal nendjo ka an-  
 3 djeunna koemaha noe sadjatina. 'Sarta saha-saha djalma noe boga pangarép-nagarép kitoe ka andjeunna, eta teh ngabérésihan diri sorangan, saperti sa-  
 4 lira andjeunna bérésih. 'Saha-saha djalma noe migawe dosa, eta tégësna mi-  
 gawe kadorakaän; da ari <sup>e</sup> dosa teh nja  
 5 kadorakaän. 'Sarta maraneh geus njaho, Goesti pangdiébrehkueunana teh <sup>f</sup> soepaja ngeuweuhkeun dosa oerang; ari di

djēro andjeunna mah <sup>g</sup> teu pisan aja <sup>h</sup> dosa. 'Saha-saha noe tētēp di djēro andjeunna, eta teu migawe dosa; saha-saha noe migawe dosa, eta teh hanteu nendjo djeung teu nganjahokeun ka andjeunna. 'Eh anaking! <sup>i</sup> oelah koengsi maraneh kasasabkeun koe djalma. Ari noe ngalampahkeun kabēnér, eta nja bēnér, saperti salira Goesti teh bēnér. <sup>j</sup> 'Ari noe migawe dosa mah, eta teh <sup>k</sup> ti Iblis; karana Iblis teja migawe dosa ti barangmimiti. Anoe matak Poetra Allah diébrehkueun, soepajana ngaroeksak pagawean Iblis. 'Saha-saha djalma noe diowokeun ti Allah, <sup>l</sup> eta teu migawe dosa, sabab <sup>m</sup> binihna tētēp di djēro noe kitoe mah; djeung teu bisaeun milampah dosa, tina sabab diowokeun ti Allah.  
 10 'Eta kitoe boektina poetra Allah djeung anak Iblis. Saha-saha noe teu ngalampahkeun kabēnér, eta teh lain ti Allah; kitoe deui noe teu njaäh ka doeloerna.  
 11 'Karana nja kijeu pangoewaran, anoe kadenge koe maraneh ti barangmimiti teja, <sup>n</sup> jen oerang teh koedoe silih-pika-  
 12 njaäh. 'Oelah <sup>o</sup> tjara Kain, anoe ti noe goreng teja, sarta datang ka maehan doeloerna. Ari pangmaehanana koe naon sababna? Pedah pagawean sorangan goreng, ari pagawean doeloerna mah bēnér. <sup>p</sup> Joh. 1:12. <sup>q</sup> Joh. 17:25. <sup>r</sup> Roem 8:18; 19.  
 d Pil. 3:21; Kol. 3:4. <sup>s</sup> e p. 5:17. <sup>t</sup> f p. 1:7.  
 g Ibr. 4:15. <sup>u</sup> h p. 2:26, 29. <sup>v</sup> i Joh. 8:44. <sup>w</sup> j p. 5:1, 18.  
 k 1 Petr. 2:23. <sup>x</sup> l Joh. 13:34; 15:12. <sup>y</sup> m Moesa 4:8; Joad. 11.

13 Eh, doeloer-doeloer! <sup>z</sup> oelah rek heran lamoen doenya teh geuleuhueun ka ma-  
 14 raneh. 'Oerang teh pada njaho, <sup>aa</sup> jen oerang geus pindah tina paeh kana hiroep, sabab oerang njaäh ka doeloer-doeloer. Ari noe teu njaäh ka doeloer  
 15 mah, eta nja tētēp dina paeh. 'Saha-saha noe geuleuh ka doeloerna, <sup>ab</sup> eta teh maehan; sarta maraneh geus pada njaho, ari djalma noe maehan mah teu katjitijingan hiroep noe langgeng di djēro  
 16 dirina. 'Kijeu djalanna oerang teh noe matak njaho kana kanjaähnan teja, <sup>ac</sup> tina sabab Goesti geus nalangan pati ka oerang; kitoe deui lëbah oerang koedoe  
 17 nalangan pati ka doeloer-doeloer. 'Oepama <sup>ad</sup> aja noe boga doenya-barana, nendjo doeloerna boetoeh, seug noela-kan hatena ka dinja, eta kanjaähnan ka

Allah teh koemaha rek pitjitiingeun di  
 18 dјero noe kitoe mah? 'Eh anak! oer-  
 rang njaäh teh oelah koe omong atawa  
 koe letah bae; koedoe djeung prakna  
 19 sarta djeung sajaktina. 'Kitoe djalanna  
 oerang teh noe matak njaho, jen oer-  
 rang <sup>i</sup> ti kajaktian, sarta oerang bisa  
 ngoepahan hate sorangan di pajoeneun  
 20 andjeunna. 'Karana <sup>g</sup> oepama hate oer-  
 rang teh ngahoekoeman ka oerang, <sup>h</sup>  
 Allah mah poendjoel ti hate oerang,  
 sarta langkoeng waspaos ka saniskara.  
 21 'Eh kaäsih! oepama hate oerang han-  
 teu ngahoekoeman ka oerang teh, tang-  
 toe oerang <sup>i</sup> boga kaloedeungan ka Al-  
 22 lah; 'sarta <sup>j</sup> naon bae noe koe oerang  
 disoehoenkeun, tanwande pikatampaeun  
 ti Allah, sapedad oerang nětěpkeun ka  
 timbalanana, sarta milampahkenn sa-  
 koer anoe pikamanaheun koe andjeunna.  
 23 'Sarta kijeu timbalanana teh, <sup>k</sup> oerang  
 koedoe pěrtjaja kana djěněngan Jesoes  
 Kristoes Poetrana, kitoe deui <sup>l</sup> koedoe  
 silih-pikanjaäh, sakoemaha timbalan noe  
 koe andjeunna geus dipasihkeun ka oe-  
 24 rang. 'Ari noe nětěpkeun ka timbal-  
 anana, <sup>m</sup> eta teh nja tětěp di dјero an-  
 djeunna, kitoe deui andjeunna tětěp di  
 dјero eta. Sarta <sup>n</sup> kijeu djalanna oerang  
 teh noe matak njaho, jen andjeunna  
 tětěp di dјero oerang, nja tina Roh, anoe  
 koe andjeunna geus dipasihkeun ka oe-  
 rang.

<sup>a</sup> Joh. 15: 18. <sup>b</sup> p. 2: 10, 11.

<sup>c</sup> Mat. 5: 21, 22; Gal. 5: 21. <sup>d</sup> Joh. 15: 13. <sup>e</sup> 5 Moesa  
 15: 7; Jak. 2: 15. <sup>f</sup> Joh. 18: 37; p. 1: 8. <sup>g</sup> Roem  
 2: 15. <sup>h</sup> Jés. 55: 9. <sup>i</sup> p. 2: 28; 4: 17. <sup>j</sup> Mark. 11: 24;  
 p. 5: 14, 15. <sup>k</sup> Joh. 6: 29, 40. <sup>l</sup> p. 4: 11. <sup>m</sup> Joh.  
 15: 4, 5. <sup>n</sup> p. 4: 13.

#### PASAL 4.

Eh kaäsih! <sup>a</sup> poma oelah pěrtjaja ka  
 sing roh bae; sagala roh koedoe di-  
 tjoba-tjoba, ti Allah atawa lain; sabab  
<sup>b</sup> reja nabi palsoe anoe geus bidjil ka  
 2 doenza. 'Ari moenggoeing Roh Allah  
 kanjahoanana koe maraneh kijeu: Tijap-  
 tijap roh noe ngakoekun jen Jesoes  
 Kristoes ěnggeus soemping lěbět da-  
 3 ging, eta noe kitoe teh ti Allah; 'sarta  
 tijap-tijap roh, anoe hanteu ngakoekun  
 jen Jesoes Kristoes ěnggeus soemping  
 lěbět daging, eta noe kitoe mah lain  
 ti Allah; satěgësna eta teh <sup>c</sup> roh sat-  
 troening Kristoes, noe rek datang, koe-  
 maha noe geus kadenge koe maraneh

teja; <sup>d</sup> malah ajeuna ge geus aja di  
 4 dјero doenza. 'Eh anak! <sup>e</sup> maraneh  
 teh nja ti Allah, djeung geus ngeleh-  
 keun ka noe karitoe; sabab noe aja di  
 dјero maraneh teh langkoeng pisan ti  
 5 batan noe aja di dјero doenza. 'Ari eta  
 noe kitoe teh ti doenza; manana noe  
 diaromongkeun hal doenza, sarta <sup>f</sup> ahli  
 6 doenza pada ngadenge ka darinja. 'Děmi  
 oerang mah ti Allah. <sup>g</sup> Djalma noe ngan-  
 jahokeun ka Allah, ngadenge ka oe-  
 rang; ari noe lain ti Allah mah, teu  
 ngadenge ka oerang. Kitoe djalanna noe  
 matak oerang teh njaho ka roh kajak-  
 tian djeung ka roh panjasaban.

<sup>a</sup> Jér. 29: 8; 1 Kor. 14: 29; 1 Tes. 5: 21. <sup>b</sup> Mat.  
 7: 15; 2 Petr. 2: 1; 2 Joh. 7. <sup>c</sup> p. 2: 18, 22.  
<sup>d</sup> 2 Tes. 2: 7. <sup>e</sup> p. 5: 4. <sup>f</sup> Joh. 15: 19. <sup>g</sup> Joh. 8: 47.

7 Eh kaäsih! <sup>a</sup> oerang koedoe silih-pi-  
 kankaäh; karana ari kanjaäh teh ti  
 Allah, djeung saha-saha djalma noe njaäh  
 teh, eta geus diowokeun ti Allah, sarta  
 8 nganjahokeun ka Allah. 'Ari noe teu  
 njaäh mah, eta teu nganjahokeun ka  
 Allah; karana ari Allah teh kaäsihan.  
 9 'Ari <sup>b</sup> kaäsihan Allah ka oerang teja  
 diěbrehkunana kijeu, jen Allah teh geus  
 miwarangan ka doenza Poetra noe  
 10 noenggal, soepaja oerang hiroep koe  
 lantaran eta. 'Nja kijeu kanjaäh teh:  
<sup>c</sup> lain oerang anoe asal njaäh ka Allah,  
<sup>d</sup> estoena mah Allah anoe miasih ka oe-  
 rang, sarta miwarangan Poetrana baris  
 lantaran ngaleungitkeun dosa oerang.  
 11 'Eh kaäsih! ari Allah teh sakitoe mi-  
 asihna ka oerang; lěbah oerang ge koe-  
 12 doe silih-pikanjaäh djeung batoer. 'Sa-  
 papandjangua <sup>e</sup> taja pisan noe geus  
 nendjo ka Allah. <sup>f</sup> Satijap-tijap oerang  
 silih-pikanjaäh, Allah teh tětěp di dјero  
 oerang, sarta kaäsihan andjeunna sam-  
 13 poerna di dјero oerang. 'Kijeu djalanna  
 oerang teh noe matak njaho, jen oerang  
 tětěp di dјero andjeunna, djeung andjeunna  
 tětěp di dјero oerang, nja koe sabab  
 oerang geus dipasihan tina Roh an-  
 14 djeunna. 'Sarta <sup>g</sup> kaoela geus pada nen-  
 djo, djeung pada djadi saksi, jen Rama  
 teh geus miwarangan Poetra pikeun  
 15 Djoeroë-salamët saälam-doenza. 'Saha-  
 saha djalma noe ngakoekun, <sup>h</sup> jen Jesoes  
 teh Poetra Allah, tangtoe Allah  
 tětěp di dјero noe kitoe, sarta eta tětěp  
 16 di dјero Allah. 'Sarta oerang teh nga-

njahokeun djeung përtjaja kana kaäsihan Allah ka oerang. Allah teh kaäsihan; sarta noe tëtëp dina kanjaähan, nja eta teh tëtëp di djëro Allah, djeung Allah 17 tëtëp di djëro noe kitoe. 'Kijeu pisam-poernaeunama kanjaähan teh di oerang, soepaja oerang boga <sup>i</sup> kaloedeungan di poë hoekoeman, nja eta <sup>j</sup> oerang aja di ijeu doenyah teh koedoe sakoemaha 18 andjeunna bae. 'Dina kanjaähan teh <sup>k</sup> teu aja kasijeun; ari kanjaähan noe sam-poerna mah noendoeng kana kasijeum; sabab ari kasijeum teh mawa kanjéri, sarta noe sijeun mah teu sampoerna 19 dina kanjaähan. 'Oerang teh njaäh ka Allah, doemeh ka oerang miheulaän asih. 20 'Lamoen aja djalma <sup>l</sup> noe ngomong: Aing njaäh ka Allah teh, halta geuleuh ka doeloer, eta noe kitoe djalma bohong; karana ari noe teu njaäh ka doeloer mah noe katendjo koe manehanana, koe-maha rek bisa njaäh ka Allah noe teu 21 katendjo koe manehanana? 'Sarta oe-rang koe andjeunna <sup>m</sup> geus dipasihan timbalan kijeu, jen saha-saha noe njaäh ka Allah, koedoe njaäh deui ka doeloer.

<sup>a</sup> p. 3:11; 5:1. <sup>b</sup> Joh. 3:16; Roem 5:8. <sup>c</sup> Jes. 43:22. <sup>d</sup> Roem 5:6—10. <sup>e</sup> Joh. 1:18; 1 Tim. 6:16. <sup>f</sup> p. 3:11, 24. <sup>g</sup> Joh. 15:27; p. 1:1. <sup>h</sup> p. 5:1, 5. <sup>i</sup> p. 2:28. <sup>j</sup> p. 2:6. <sup>k</sup> Roem 8:15. <sup>l</sup> p. 2:4, 11; 3:17. <sup>m</sup> p. 3:23; 5:1, 2.

### PASAL 5.

Saha-saha djalma <sup>a</sup> noe përtjaja, jen Jesoes teh Kristoës, eta djalma geus diowokeun ti Allah; djeung saha-saha noe njaäh ka noe geus ngowokeun ka dirina, tangtoe njaäh deui ka noe geus 2 diowokeun ti andjeunna. 'Kijeu djalanna oerang teh noe matak njaho, jen oerang njaäh ka poetra-poetra Allah, nja lamoen oerang njaäh ka Allah, sarta në- 3 tëpkeun ka timbalanana. 'Karana <sup>b</sup> kan-jaähan ka Allah teh kijeu, lamoen oerang nëtëpkeun ka timbalanana; <sup>c</sup> ari 4 timbalanana hanteu pisan beurat. 'Ka-rana sakoer noe diowokeun ti Allah teh, eta ngelehhkeun doenyah; sarta ari sarat pangoenggoel, <sup>d</sup> noe ngelehhkeun doenyah 5 teja, nja kapërtjajaän oerang. 'Saha noe ngelehhkeun doenyah, <sup>e</sup> kadjaba noe përtjaja jen Jesoes teh Poetra Allah? 'Nja eta noe geus soemping koe <sup>f</sup> tjaï djeung gëtih, tégënsa Jesoes, anoe djoeméneng Kristoës; lain koe tjai bae, énjanah mah

koe tjai djeung koe gëtih. <sup>g</sup> Sarta Roh noe djadi saksi, sabab Roh teh kajak-tian. 'Karana aja <sup>h</sup> tiloe noe djadi saksi di djëro sawarga, nja Rama, Pangandika, djeung Roh Soetji; ari eta noe s tiloe teh <sup>i</sup> hidji. 'Djeung deui tiloe noe djadi saksi di boemi, <sup>j</sup> nja Roh, djeung tjai, sarta gëtih; ari eta noe tiloe teh <sup>k</sup> toenggal djadi hidji. 'Oepama oerang narima kana <sup>l</sup> përtelaän djalma, përtelaän Allah mah leuwih ti dinja; karana nja eta përtelaän Allah teh, noe koe andjeunna dipërtelakeun tina hal 10 Poetrana teja. 'Saha-saha noe përtjaja ka Poetra Allah, <sup>m</sup> boga përtelaänana di djëro dirina sorangan; ari noe teu përtjaja mah ka Allah, <sup>n</sup> eta nja ngabohongkeun ka Allah, tina sabab ten përtjaja kana përtelaän, anoe geus di-përtelakeun koe Allah tina hal Poetrana. 'Sarta <sup>o</sup> kijeu përtelaän teh, jen Allah ka oerang geus maparin hiroep noe langgëng; ari eta hiroep ajana teh 12 di djëro Poetrana. 'Saha-saha <sup>p</sup> noe ngabogaän eta Poetra, nja eta noe boga hiroep teh; ari noe teu ngabogaän Poetra Allah, eta mah teu boga hiroep teja.

<sup>a</sup> Joh. 1:12. <sup>b</sup> Joh. 14:15; 15:10; p. 2:5. <sup>c</sup> Mat. 11:30. <sup>d</sup> p. 4:4. <sup>e</sup> Roem 8:37; p. 4:15. <sup>f</sup> Mat. 3:16; 26:28; Joh. 19:34; Ibr. 9:19. <sup>g</sup> 1 Kor. 2:12. <sup>h</sup> Mat. 28:19. <sup>i</sup> Joh. 10:30; 16:13—15. <sup>j</sup> Roem 8:16; Lal. 10:47; Ibr. 12:24. <sup>k</sup> Joh. 5:33—37. <sup>l</sup> Roem 8:16; Gal. 4:6. <sup>m</sup> p. 1:10; p. 2:25. <sup>n</sup> Joh. 3:36.

Kaoela <sup>a</sup> geus njoeratan eta sakabeh përkara ka maraneh noe përtjaja kana djénëngan Poetra Allah; noe dipambrih, soepaja pada nganjahokeun, jen maraneh teh boga hiroep noe langgëng, sarta soepaja maraneh pada përtjaja kana dëj-nëngan Poetra Allah. 'Sarta <sup>b</sup> kijeu kaloedeungan, kaboga oerang ka andjeunna teh, nja eta <sup>c</sup> lamoen oerang njoehoenkeun naon-naon anoe sapoek djeung kërsana, tangtoe koe andjeunna 14 dikaboel. 'Sarta lamoen oerang njaho, jen oerang koe andjeunna dikaboel, nja naon bae anoe disoehoenkeun koe oerang, tangtoe oerang teh njaho, jen pinampaeun kana sakoer përkara, noe koe oerang geus disoehoenkeun ka andjeunna. 'Oepama aja djalma nendjo doeloerna migawe dosa, dosana noe teu matak paeh, eta koedoe nënđa, tangtoe dipaparin hiroep ka dinja, nja ka sakoer noe migawe dosa noe teu matak paeh.

<sup>d</sup> Aja dosa noe matak paeh; noe kitoe mah kaoela teu mitjatoer, jen koedoe  
17 dipangnédakeun. 'Saniskara kadorakaān  
teh <sup>e</sup> nja dosa; sarta aja dosa noe teu  
matak paeh. <sup>a</sup> Joh. 20:31. <sup>b</sup> p. 3:21, 22.  
<sup>c</sup> Joh. 14:13, 14. <sup>d</sup> Mat. 12:31. <sup>e</sup> p. 3:4.

18 Oerang pada njaho, <sup>a</sup> oenggal-oenggal  
djalma noe geus diowokeun ti Allah  
mah, teu milampah dosa; ari noe geus  
diowokeun ti Allah, <sup>b</sup> ngaraksa diri so-  
rang, teu katjabak koe <sup>c</sup> noe goreng  
19 teja. 'Oerang pada njaho, <sup>d</sup> jen oerang  
teh ti Allah; ari sadoenya kabeh ngag-  
20 djolopong di noe goreng teja. 'Tatapi

oerang pada njaho, jen Poetra Allah  
geus soemping, sarta ka oerang geus  
maparin pangarti, <sup>e</sup> soepaja oerang ngan-  
njahokeun ka noe Langkoeng Estoe; sar-  
ta oerang teh aja di djéro noe Lang-  
koeng Estoe, těgésna <sup>f</sup> di djéro Jesoes  
Kristoes, Poetrana. <sup>g</sup> Nja eta teh Allah  
noe langkoeng estoe, sarta <sup>h</sup> hiroep noe  
21 langgěng teja. 'Eh anak! <sup>i</sup> sing pada  
ngaraksa diri sorangan, njěgah ka sa-  
koer brahala. Amin. <sup>a</sup> p. 3:9. <sup>b</sup> Joed. 21.  
<sup>c</sup> p. 2:13; 3:12. <sup>d</sup> p. 4:4, 6. <sup>e</sup> Joh. 17:3.  
<sup>f</sup> Wahj. 3:7. <sup>g</sup> Joh. 20:28; Roem 9:5. <sup>h</sup> p. 1:1, 2.  
<sup>i</sup> 1 Kor. 10:14.

## SÉRAT KADOEWA TI RASOEL JOHANNES.

Sérat kaoela <sup>a</sup> kokolot, doematěng istri  
noe kapilih sarta ka poetra-poetrana,  
noe pada dipikanjaāh koe kaoela djeung  
saestoe, sarta lain koe kaoela bae,  
malah koe sakabeh <sup>b</sup> noe nganjahokeun  
2 kana kajaktian; 'tina sabab kajaktian,  
anoe tětěp di djéro oerang, sarta ngareudjeungan ka oerang salalanggěngna.  
3 'Moegi-moegi <sup>c</sup> maraneh disarëngan koe  
silih-koernija, Kawëlasan reudjeung kasë-  
nangan, ti Allah Rama, sarta ti Goesti  
Jesoes Kristoes, Poetra Rama, dina ka-  
jaktian djeung kanjaāhan! <sup>a</sup> 1 Petr. 5:1;

<sup>3</sup> Joh. 1. <sup>b</sup> 1 Tim. 2:4; 4:3. <sup>c</sup> 1 Tim. 1:2.

4 Kaoela <sup>a</sup> boengah katjida, geus mang-  
gih poetra njai anoe pada loemampah  
dina kajaktian, noeroetkeun timbalan,  
anoe koe oerang katampa ti Rama teja.  
5 'Ari ajeuna, eh njai! kaoela aja pa-  
nëda, njoeratan teh ka njai <sup>b</sup> lain tina  
aja timbalan anjar, saënjanan nging<sup>c</sup>-  
keun timbalan anoe aja di oerang ti ba-  
rangmimiti teja: nja eta oerang moedoe  
6 sing silih-pikanjaāh. 'Ari kanjaāhan teja  
<sup>c</sup> kijeu, lamoen oerang loemampah noe-  
roetkeun timbalan andjeunna. Nja ijeu  
timbalan teh, sakoemaha noe kadenge  
koe maraneh ti barangmimiti, jen ma-  
raneh koedoe loemampah dina djéro eta.  
7 'Karana <sup>d</sup> ka doenya teh geus reja noe  
datang taroekang njasabkeun, anoe teu  
ngakoekun jen Jesoes Kristoes ènggeus

soemping lëbët daging teja. Eta noe  
kitoe teh toekang njasabkeun sarta sa-  
s troening Kristoes. 'Maraneh sing pada  
ijatna, <sup>e</sup> sangkan oelah koengsi kaoela  
kaleungitan anoe beunang migawe kao-  
ela, soepaja sing djédjëg kaoela nampa  
9 boeroehan. 'Satijap-tijap noe ngarëmpak,  
sarta hanteu tětěp dina piwoeroek Kris-  
toes, <sup>f</sup> eta teh teu ngabogaän Allah.  
Ari noe tětěp dina piwoeroek Kristoes  
mah, nja eta noe ngabogaän Rama teh  
10 djeung Poetra. 'Oepama aja noe ngadat-  
angan ka maraneh, lain mawa pi-  
woeroek eta, <sup>g</sup> poma oelah rek diakoe  
ka imah, djeung ka noe kitoe oelah  
11 oeloe salam. 'Karana saha-saha noe  
oeloe salam ka noe kitoe, těgés tjampoer  
ka pagaweananana noe goreng.

<sup>a</sup> 3 Joh. 3. <sup>b</sup> 1 Joh. 2:7; 3:11. <sup>c</sup> 1 Joh. 5:3.

<sup>d</sup> 1 Joh. 2:18; 4:1. <sup>e</sup> Gal. 4:11; 1 Tes. 3:5.

<sup>f</sup> 1 Joh. 2:23. <sup>g</sup> Roem 16:17; Tit. 3:10.

12 Kaoela <sup>a</sup> loba pisan soeratkeuneun  
ka maraneh, ngan tatapi hanteu sëdja  
koe kërtas reudjeung mangsi; ari pang-  
harëpan kaoela mëngke manggihan ka  
maraneh, sarta sasaoran biwir pada  
biwir, <sup>b</sup> soepaja kaboengahan oerang  
13 sing datang ka toetoegna. 'Ari poetra-  
poetra saderek njai istri, noe kapilih teja,  
pada ngirim salam ka njai. Amin.

<sup>a</sup> 3 Joh. 13, 14. <sup>b</sup> 1 Joh. 1:4.

## SĒRAT KATILOE TI RASOEL JOHANNES.

Sērat kaoela <sup>a</sup> kokolot, doematēng <sup>b</sup>  
Gajoes kaāsih, anoe dipikanjaāh koe  
kaoela djeung saestoena. <sup>a 2 Joh. 1.</sup>

<sup>b</sup> Roem 16:23.

- 2 Eh kaāsih! ari panēda kaoela, maneh  
moegi sing salamēt dina saniskara, kitoe  
deui tjageur, sakoemaha njawa maneh  
3 teh salamēt. 'Karana <sup>a</sup> kaoela boengah  
katjida, keur mangsa aja doeloer daratang,  
sarta njaritakeun tina kajaktian  
maneh, sakoemaha maneh teh loemam-  
4 pah dina kajaktian. 'Kaoela <sup>b</sup> taja kab-  
oengahan anoe leuwih ti batan lamoen  
ngadenge, jen anak-anak kaoela loemam-  
pah dina kajaktian. <sup>a 2 Joh. 4. b 1 Tes. 3:9.</sup>
- 5 Eh kaāsih! maneh teh nya satoehoena  
dina saniskara noe dipilampah koe maneh  
ka doeloer-doeloer, tēgēsna ka noe  
6 njemah. 'Eta geus pada njaritakeun lampah  
kanjaāhan maneh dina koempoelan  
garedja; lamoen maneh mēkēlan ka noe  
kitoe, <sup>a</sup> sakoemaha pipantēseunana ka Allah,  
eta hade pisan lampah maneh  
7 teh. 'Karana noe matak laleumpang,  
nya tina sabab djēnēngan andjeunna,  
<sup>b</sup> hanteu njokot naon-naon ti oerang  
8 kapir. 'Manana noe kitoe wadjib koe  
oerang <sup>c</sup> ditoeloeng sakasoesahna, soe-  
paja oerang djjadi pangbantoe kana ka-  
jaktian. <sup>a 1 Tes. 2:12. b Mat. 10:8. c Roem 16:2.</sup>
- 9 Kaoela geus njoeratan ka garedja;  
tatapi Diotrepes, anoe hajang djjadi pang-  
girangna di garedja teh, teu narimaeun

10 ka kaoela. 'Koe sabab eta, samangsa  
kaoela datang, rek ngingētkeun ka dinja  
pagaweanana, noe dipilampah koe ma-  
nehanana, sok ngawangkong koe omongan  
noe ngagorengkeun ka kaoela; djeung hanteu anggeus koe sakitoe bae,  
malah-malah teu ngakoe ka doeloer-  
doeloer, toer anoe soeka ngakoe ge koe  
manehanana dihalangan, sarta didjong-  
11 klokkeun ti garedja. 'Eh kaāsih! <sup>a</sup> poma  
oelah noeroetan kana kagorengan, nya  
noeroetan teh kana kahadean. <sup>b</sup> Sahas-  
saha noe migawe hade, eta teh ti Allah;  
ari noe migawe goreng mah, eta teu  
12 nendjo ka Allah. 'Ari Demetrioës <sup>c</sup> hade  
kasēboetkeunana koe sakabehna, sarta  
koe kajaktian pisan; malah kaoela ge  
miloe njēboet, sarta maneh teh njaho,  
<sup>d</sup> jen panjēboet kaoela saestoena.

<sup>a</sup> Djab. 37:27; 1 Petr. 3:11, 13. <sup>b</sup> 1 Joh. 2:29.

<sup>c</sup> 1 Tim. 3:7. <sup>d</sup> Joh. 21:24.

13 Kaoela <sup>a</sup> loba pisan soeratkeunana  
ka maneh, ngan tatapi hanteu sēdja  
njoeratan ka maneh koe <sup>b</sup> mangsi reu-  
14 djeung kalam. 'Ari pangharēpan kaoela,  
hajang geura papanggih djeung maneh,  
15 sasaoran biwir pada biwir. 'Moe-  
gi-moegi maneh <sup>c</sup> dipasihan kasēnangan!  
Ari sakabeh sobat pada ngirim salam  
ka maneh. Pangnēpikeun salam kaoela  
ka sobat-sobat, kana hidji-hidji ngaran.

<sup>a</sup> 2 Joh. 12. <sup>b</sup> 2 Kor. 3:3. <sup>c</sup> 1 Petr. 5:14.

## SĒRAT TI RASOEL JOEDAS.

Sērat kaoela Joedas, <sup>a</sup> abdi Jesoes Kris-  
Stoes, sarta <sup>b</sup> doeloer Jakoboes, doe-  
matēng sadaja <sup>c</sup> noe disaoer, noe gens  
pada disoetjikeun di djēro Allah Rama,  
sarta <sup>d</sup> diraksa pikeun Jesoes Kristoes:

<sup>2</sup> 'moegi-moegi <sup>e</sup> maraneh pada diwoe-  
woehan kawēlasan, kasēnangan reu-  
djeung kaāsihan! <sup>a</sup> Jak. 1:1. <sup>b</sup> Mat. 13:55.

<sup>c</sup> 1 Kor. 1:2. <sup>d</sup> 1 Petr. 1:5. <sup>e</sup> 2 Petr. 1:2.

3 Eh kaāsih kaoela! eukeur mah kaoela

mérëloekeun njoeratan ka maraneh tina hal kasalamétan <sup>a</sup> toenggal bobogaän oerang, misti kaoela njoeratan teh nja mepelingan ka maraneh, <sup>b</sup> jen koedoe mangmérangkeun kapértjajaän, noe geus <sup>4</sup> diserenkeun ka djalma saroetji. 'Karana <sup>c</sup> aja sababaraha djalma geus njoeloe-soep ka djéro, anoe geus ditoeliskeun ti babareto baris meunang hoekoeman ijeu; nja djalma doraka, noe pada njalin sih-koernija Allah oerang, <sup>d</sup> didijen kalatjoeran, sarta pada nganglës ka Allah, anoe njangking kawasa njalira, djeung ka Goesti oerang Jesoes Kristoës.

<sup>a</sup> Tit. 1:4; <sup>b</sup> Petr. 1:1, <sup>c</sup> Pil. 1:27, <sup>d</sup> 2 Petr. 2:1-3.

<sup>5</sup> Tatapi kaoela rek ngingëtkeun ka maraneh, nadjan koe maraneh geus kanjahoan ti bareto, jen Pangeran, sanggeusna ngaleupaskeun bangsa teja ti tanah Mésir, kadoewana <sup>e</sup> ngaroeksak <sup>6</sup> ka sakoer noe hanteu përtjaja. 'Djeung deui <sup>f</sup> malaikat, noe teu narëtpkeun kapangkatanana, sarta ka loewar ti énggonna sorangan, koe andjeunna pada ditoenggoekeun kana hoekoeman poë gëde, geus pada ditërapan rante noe langgëng, aja di handapeun poëk mongkleng. 'Tjara <sup>g</sup> Sadoemoe djeung Gomora, <sup>h</sup> djeung nagara sakoerilingna, noe pada djarinah saperti eta, sarta ngiloenngiloe kana daging sedjen, geus pada didjadikeun totonde, <sup>i</sup> njandang siksaän <sup>8</sup> seuneu noe langgëng. 'Nja kitoe keneh eta djalma teja ngarimpi <sup>j</sup> sarta ngarégékkeun daging, djeung njapirakeun kana kadjénengan, sarta ngagogoreng <sup>9</sup> kana kaägoengan. 'Ari <sup>k</sup> Mikail, kapala malaikat teja, waktoena padoe djeung Iblis marëboetkeun majit Moesa, teu wanieu ninggangkeun ka dinja hoe-koeman ngagogoreng, ngan ari lahiranana: <sup>h</sup> Pangeran moegi ngabëndon ka <sup>10</sup> maneh! 'Tatapi <sup>i</sup> ari eta mah sok ngagogoreng ka noe teu kanjahoan koe dirima; sarta sakoer anoe kanjahoan, tina geus bakat, saibarat sato teu akalan, nja eta dipake lantaran ngaroeksak diri <sup>11</sup> sorangan. 'Pitjilakaeun noe kitoe teh! karana leumpang dina djalan <sup>j</sup> Kain, sarta tigédboeg tina bawaning kasasab-keun koe boeroehan <sup>k</sup> Balhoem, djeung datang ka toempoer koe hal kabahaän <sup>12</sup> <sup>l</sup> Korah. 'Noe kitoe teh <sup>m</sup> tjetjad dina

oenggal-oenggal hadjat kanjaähān maraneh; ana dadaharan reudjeung, rëwag-rëwog bae, sarta ngantépan dirina sorangan, bari euweuh kaerana; eta teh ibarat <sup>n</sup> mega noe euweuh tjaian, ngo-lejang, kabawa koe sakabeh angin; ibarat kakaien dina mamareng rek tiris, euweuh boewahan, paeh pindo, djeung <sup>13</sup> roengkad; 'ibarat ombak galak di laoet, <sup>o</sup> ngaboadahkeun wiwirang sorangan; ibarat bentang idér, geus ditjadangan poëk mongkleng boeta-radjin salalang-<sup>14</sup> gëngna. 'Nadjan koe <sup>p</sup> Hanok oge, anoe katoedjoehna ti Adam, geus diwëdjangkeun djalma noe kitoe teh; ari lahiranana: Masing nganjahokeun, Pangeran geus soemping, <sup>q</sup> pangiringna para soetji <sup>15</sup> bareboe-reboe kagoenganana, bakal ngahoekoeman ka djalma sakabeh, sarta njiksa ka sakoer noe doraka, tina sabab sakabeh panggawe doraka noe geus di-pigawe koe eta reudjeung dorakana; kitoe deui <sup>r</sup> tina sabab sakabeh omongan njogok, anoe geus diomongkeun ka <sup>16</sup> Pangeran koe djalma doraka teh. 'Djalma noe kitoe teh gëgléndëng, sarta aral ka papasten sorangan; <sup>s</sup> ari loemakoena ngadjoeboer napsoe, djeung soenoetna ngomong soewaban, sarta moedji-moedji ka djalma, ngarab haasilan.

<sup>a</sup> Ibr. 3:16-19. <sup>b</sup> 2 Petr. 2:4, 9. <sup>c</sup> 2 Petr. 2:6. <sup>d</sup> 5 Moesa 29:23. <sup>e</sup> Mat. 25:41; 2 Tes. 1:9. <sup>f</sup> 2 Petr. 2:10. <sup>g</sup> Dan. 12:1; 2 Petr. 2:11. <sup>h</sup> Djak. 3:2. <sup>i</sup> 2 Petr. 2:12. <sup>j</sup> Joh. 3:12. <sup>k</sup> 2 Petr. 2:15. <sup>l</sup> 4 Moesa 16. <sup>m</sup> 2 Petr. 2:13, 17. <sup>n</sup> Sil. 25:14. <sup>o</sup> Jés. 57:20. <sup>p</sup> 1 Moesa 5:18. <sup>q</sup> 5 Moesa 33:2. <sup>r</sup> Mat. 12:36. <sup>s</sup> 2 Petr. 2:18.

<sup>17</sup> Tatapi ari maraneh teh, eh kaäsih! <sup>a</sup> sing pada ngingëtkeun kana kasaeran, anoe geus disaerkeun ti heula koe para rasoe Goesti oerang Jesoes Kristoës; <sup>18</sup> 'kapan misaerena ka maraneh, <sup>b</sup> jen dina ahir djamaan bakal aja djalma marojok, eta loemakoena ngadjoeboer napsoena noe doraka. 'Nja anoe kitoe teh noe ngalingkarkeun maneh, estoe <sup>c</sup> djalma pinjawa, hanteu ngabogaän Roh. <sup>20</sup> Tatapi ari maraneh teh, eh kaäsih! <sup>d</sup> moedoe ngadégkeun diri maraneh dina kapértjajaän maraneh noe leuwih soetji, sarta moedoe nënëda di djéro Roh Soetji. <sup>21</sup> 'Sing <sup>e</sup> ngaraksa diri maraneh, soepaja pada tétëp dina kaäsihan Allah; sarta <sup>f</sup> moedoe ngarép-ngarép kana kawélasan Goesti oerang Jesoes Kristoës baris kana

22 hiroep noe langgeng. 'Sarta koedoe bedakeun, noe sawareh koe maraneh ka-  
23 roenjaān; 'aja noe sedjen moedoe toe-  
loengan dikēktir, sarta eta teh rontok  
⁹ dajat ti djero seuneu; djeung sanadjan  
ka badjoe oge anoe karēgēdan koe da-  
ging, moedoe giroek. <sup>a</sup> 2 Petr. 3 : 2.  
<sup>b</sup> 2 Petr. 3 : 3. <sup>c</sup> 1 Kor. 2 : 14. <sup>d</sup> Kol. 2 : 7. <sup>e</sup> 1 Joh.  
5 : 18. <sup>f</sup> Tit. 2 : 13. <sup>g</sup> Djak. 3 : 2.

24 Dēmi noe langkoeng kawasa ngaraksa  
ka maraneh, soepaja oelah koengsi ti-

tadjong, <sup>a</sup> sarta ngadjagrakeun mara-  
neh bari euweuh koetjiwana di pajoe-  
neun kamoeljaān andjeunna, reudjeung  
25 kaboengahan, 'tēgēs <sup>b</sup> Allah anoe pintēr  
ujalira, Djoeroe-salamēt oerang, <sup>c</sup> eta  
noe koedoe dibaktian kamoeljaān djeung  
kaāgoengan, kasantosaān djeung ka-  
wasa, ajeuna ijeu sarta langgeng sala-  
lawasna! Amin. <sup>a</sup> Kol. 1 : 22; 1 Tes. 5 : 23.  
<sup>b</sup> Roem 6 : 27; 1 Tim. 1 : 1, 17. <sup>c</sup> 2 Petr. 3 : 18.

## KITAB WAHJOE

BEUNANG NGARANG JOHANNES.

### PASAL 1.

Ijeu Wahjoe Jesoes Kristoēs, anoe koe Allah dipasihkeun ka andjeunna, soepaja noedoehkeun ka abdi-abdina pēr-kara noe geus pasti tereh piboektieun; eta teh dilantaraneun ka malaikat andjeunna, sarta dinjahokeun ka Johannes abdina, 'noe <sup>a</sup> geus mērtelakeun pangandika Allah sarta pērtelaān Jesoes Kristoēs, saniskara bae noe geus katendjo. <sup>3</sup> Salamēt anoe ngadjji, kitoe deui noe ngadareng kana kasaoran ijeu piwē-djang, <sup>b</sup> sarta bari nētēpkeun ka sakoer noe disēboet sadjēroning eta; karana <sup>c</sup> geus deukeut ka mangsana.

<sup>a</sup> Joh. 21 : 24. <sup>b</sup> p. 22 : 7. <sup>c</sup> 1 Petr. 4 : 7; p. 22 : 10.

4 Sērat kaoela Johannes, doematēng <sup>a</sup> noe toedjoeħ garedja, noe aja di tanah Asia: <sup>b</sup> moegi-moegi maraneh pada di-paparin sih-koernija reudjeung kasēangan ti <sup>c</sup> noe djoemēnēng, sarta djoemēnēng ti tatadina, djeung bakal soemping teja; kitoe deui tina <sup>d</sup> toedjoeħ Roh, anoe di pajoeneu panglinggihanana; <sup>e</sup> sarta ti Jesoes Kristoēs, <sup>f</sup> sakxi noe satoehoe teja, <sup>f</sup> tjkial tanghi pangheula-nan ti sakoer djalma noe paeh, djeung kapalaning sagala radja di boemi; nja andjeunna <sup>g</sup> noe miasih ka oerang, sarta geus ngoembah diri oerang koe lantaran gētih andjeunna, ngaleungitkeun dosa-

<sup>a</sup> dosa oerang; 'malah-malah geus ngadjadikeun oerang <sup>b</sup> radja djeung panghoeloe bade ka Allah, Ramana. <sup>i</sup> Nja andjeunna noe koedoe dibaktian kamoeljaān djeung kawasa langgeng salalawasna. Amin. 'Masing njaho, <sup>j</sup> andjeunna rek soemping nitihan mega; sarta <sup>k</sup> bakal katendjo koe sakabeh panon, samalah koe noe geus nēwēk ka andjeunna oge; djeung sagala bangsa noe di boemi bakal pada aloek-aloeikan koe pērkara andjeunna. Saestoena pisan, amin. <sup>a</sup> p. 1 : 11. <sup>b</sup> Roem 1 : 7. <sup>c</sup> p. 1 : 8. <sup>d</sup> Jēs. 11 : 2; Djak. 4 : 10. <sup>e</sup> Jēs. 55 : 4; p. 3 : 14. <sup>f</sup> Kol. 1 : 18. <sup>g</sup> Ep. 5 : 2; p. 7 : 14. <sup>h</sup> p. 5 : 10. <sup>i</sup> Ibr. 13 : 21. <sup>j</sup> Dan. 7 : 13; Mat. 24 : 30. <sup>k</sup> Djak. 12 : 10.

8 Kami teh nja <sup>a</sup> Alpa djeung Omega, <sup>b</sup> noe mimiti sarta djeung panganggeusan, soer pangandika Pangeran, <sup>c</sup> anoe djoemēnēng, sarta djoemēnēng ti tatadina, djeung bakal soemping teja, nja noe Langkoeng Kawasa. <sup>a</sup> p. 22 : 13. <sup>b</sup> Jēs. 41 : 4; 44 : 6. <sup>c</sup> p. 1 : 4.

9 Kaoela Johannes, doeloer maraneh, djeung batoer dina kasoekēran, sarta dina karadjaān, djeung dina <sup>a</sup> kaman-tēpan Jesoes Kristoēs, keur aja di poelo ngaran Patmos, <sup>b</sup> koe tina pangandika Allah, sarta tina pērtelaān Jesoes Kristoēs. 'Ari dina <sup>c</sup> poē Goesti, kaoela keur parēng <sup>d</sup> di djero Roh; toeloej ngadenge toekangeun kaoela sowara tarik pisan,

11 saperti sora sangkakala; 'ari lahiranana: Kami teh nja Alpa djeung Omega, noe pangheulana sarta djeung pangpandeurina; ari noe katendjo koe maneh, koedoe toeliskeun djijeun kitab, sarta toeloej kirimkeun ka noe toedjoeh garedja, noe aja di tanah Asia; nja eta ka Epesoes, ka Sémirna, ka Pergamoes, ka Tiatira, ka Sardis, ka Piladelpia, djeung ka Lao-  
 12 dikea. 'Geus kitoe kaoela malik, rek nangen eta sowara noe ngalahir ka kaoela teja. Dëmi geus malik, kaoela nen-  
 13 djo <sup>a</sup> adjoeg émas toedjoeh; 'ari <sup>b</sup> di tengah-tengah eta toedjoeh adjoeg teh aja noe siga <sup>c</sup> Poetra manoesa roepana, ngango djoebah, sarta sémët dadana  
 14 <sup>d</sup> ngango beulitan émas. 'Mastakana <sup>e</sup> djeung ramboetna ngéplak, tjara boeloe domba bodes, saperti saldjoe; ari  
 15 <sup>f</sup> sotjana lir hoeroenging seuneu; 'dampalna djiga <sup>g</sup> soewasagilap, sarta roehaj saperti dina parapen; ari gëntrana <sup>h</sup> tjiara  
 16 ngagoeroelna tjaï gedé. 'Sarta dina panangan andjeunna tengen aja toedjoeh bentang; djeung tina bahamna aja noe bidjil <sup>i</sup> hidji pédang seukeut kentja-katoehoe; ari pameunteuna lir sorot pa-  
 17 non-poë keur mendjeuhna mengret. 'Barang katendjo koe kaoela, <sup>j</sup> broek kaoela teh roeboeh ka dampalna tjara noe paeh bae. Ladjeng andjeunna noempangkeun panangan tengen ka kaoela, bari ngalahir kijeu: Montong sijen-sijen; kami teh noe pangheulana djeung pangpan-  
 18 deurina, 'sarta <sup>k</sup> noe hiroep teh. Kami tadina geus maot; ijeu geuning ajeuna kami hiroep langgeng salalawasna. Sarta <sup>l</sup> kami noe boga sosi maot djeung eng-  
 19 gon noe paeh. 'Geura noeliskeun anoe geus katendjo koe maneh, sakoer noe beh aja, djeung noe bakal boekti mëngke;  
 20 'nja eta rasijah noe toedjoeh bentang, noe katendjo koe maneh dina leungeun kami katoehoe, sarta noe toedjoeh adjoeg émas. Ari toedjoeh bentang teja nja eta <sup>m</sup> malaikat noe toedjoeh garedja; dëmi toedjoeh adjoeg teja nja eta noe toedjoeh garedja. <sup>n</sup> a p. 3:10.

<sup>b</sup> p. 6:9. <sup>c</sup> Lal. 20:7. <sup>d</sup> p. 4:2. <sup>e</sup> Djak. 4:2.  
<sup>f</sup> p. 2:1. <sup>g</sup> Dan. 7:13; p. 14:14. <sup>h</sup> Dan. 10:5;  
 p. 15:6. <sup>i</sup> Dan. 7:9. <sup>j</sup> p. 2:18. <sup>k</sup> Jéh. 1:4, 27.  
<sup>l</sup> Jéh. 48:2; p. 14:2. <sup>m</sup> Jés. 49:2; Ibr. 4:12;  
 p. 2:12. <sup>n</sup> Dan. 10:9, 16, 19. <sup>o</sup> Roem 6:9, 10.  
 p. Roem 14:9; p. 20:1. <sup>p</sup> p. 2:1.

## PASAL 2.

Koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Epesoes, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> noe njépèng toedjoeh bentang dina panangan tengen, sarta ngidér di tengah-tengah toedjoeh adjoeg émas <sup>b</sup> teja, nja kijeu: 'Kami njaho di pagawean maneh, djeung di kasoesahan maneh, kitoe deui di kamantépan maneh, sarta jen maneh hanteu pajà ka djalma goreng; ari <sup>c</sup> noe ngarakoekun dirima rasoe, padahal lain, eta koe maneh geus <sup>d</sup> didjadjal, kapanggih pada bohong.' Sarta maneh boga kamantépan, djeung geus milampah sabar tina sabab ngaran kami, <sup>e</sup> sarta teu pisan datang ka tjape. 'Tatapi kami aja tjawadeun ka maneh, jen maneh geus ninggalkeun kanjaáhan anoe <sup>f</sup> barangmimiti. 'Koe sabab eta, geura ngingétkueun ka oeroet maneh memeh ragrag, djeung koedoe tobat, sarta ngalampahkeun pagawean noe barangmimiti. Lamoen teu kitoe, maneh koe kami këntjeng pisan didatangan, sarta adjoeg maneh rek disingkirkeun tina énggona, <sup>g</sup> oepama maneh teu tobat mah. 'Tatapi aja oge noe kapanggih di maneh gentleuh ka panggawe <sup>h</sup> ahli Nikolai, kageu-leuh kami keneh. 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe dengekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. Saha-saha <sup>i</sup> noe oenggoel, tangtoe koe kami dibere dada-haran tina <sup>j</sup> tangkal kahiroepan, anoe aja dina Pirdoes Allah. <sup>k</sup> a p. 1:13, 16.  
<sup>b</sup> 2 Kor. 11:13. <sup>c</sup> p. 2:15. <sup>d</sup> p. 21:7. <sup>e</sup> p. 22:2.  
<sup>f</sup> 8 Djeung koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Sémirna, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> noe pangheulana sarta djeung pangpandeurina, noe maot sarta <sup>b</sup> hiroep deui teja, nja kijeu: 'Kami njaho di pagawean maneh, djeung di kasoeke-ran maneh, sarta di kamalaratan maneh, (tatapi maneh teh beunghar,) kitoe deui dina ngagogorengna djalma <sup>c</sup> noe ngarakoekun dirima oerang Jahoedi, padahal lain, énjana mah masigit Setan.  
<sup>d</sup> 10 'Poma-poma <sup>d</sup> oelah sijen koe sangsara, sakoer noe bakal kasorang koe maneh. Kanjahokeun koe maneh, aja ti lëbah maraneh, koe Iblis rek diasopkeun ka pangberokan, <sup>e</sup> soepaja maraneh ditjoba; sarta maraneh pimeunangeun kasoeke-ran sapeloeh poë lilana. <sup>f</sup> Masing toe-hoe nëpi ka paeh, lamoen kitoe maneh

koe kami tangtoe dibere makoeta kahini roepan. 'Saha-saha noe boga tjeuli, koe-doe dengekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. Saha-saha noe oenggoel, hamo meunang balahi <sup>f</sup> tina maot kadoewa.

<sup>a</sup> p. 1:17, 18; 21:6. <sup>b</sup> p. 3:9.  
<sup>c</sup> Mat. 10:28. <sup>d</sup> 1 Petr. 4:12. <sup>e</sup> Mat. 24:13;  
<sup>p.</sup> 3:11. <sup>f</sup> p. 20:6, 14; 21:8.

<sup>12</sup> Djeung koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Pergamoës, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> noe kagoengan pédang seukeut kentja-katoehoe teja, nja kijeu:

<sup>13</sup> 'Kami njaho di pagawean maneh, sarta di pangtjittingan maneh, nja di ḥenggon pangdijoekan Setan. Maneh teh tētēp ka ngaran kami, sarta teu moengkir ti kapértjajaän kami, tjatjakan keur mangsa Antipas ge, saksi kami noe satoehoe, anoe geus dipachan di maraneh, di ḥenggon

<sup>14</sup> pangdijoekan Setan teja. 'Tatapi kami aja tjawadeun saeutik ka maneh, jen maneh katjittingan djalma noe njarékél ka <sup>b</sup> papatah Balhoem; eta teh mama-gahan ka Balak, sina neundeun tatadjongan ka hareupeun oerang Israil, pam-brihna <sup>c</sup> soepaja pada ngahakan koerban

<sup>15</sup> brahala djeung djinah. 'Sarta maneh kitoe demu katjittingan djalma noe njarékél ka papatah <sup>d</sup> ahli Nikolai; nja eta <sup>16</sup> kageuleuh kami. 'Koe sabab eta, <sup>e</sup> maneh teh koedoe tobат. Lamoen teu kitoe, maneh koe kami kěntjeng pisan dida-tangan, sarta toeloej <sup>f</sup> rek mérangan ka darinja, make pédang soengoet kami.

<sup>17</sup> 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe dengekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. Saha-saha noe oenggoel, tang-toe koe kami dibere dadaharan tina <sup>g</sup> Manna noe gaib, djeung deui dibere batoe bolas tjtijiren, sarta dina batoe teh aja toelis <sup>h</sup> ngaran anjar, hanteu aja noe njaho, ngan anoe nampa bae.

<sup>a</sup> p. 1:16. <sup>b</sup> 4 Moesa 25:1, 2; 31:16. <sup>c</sup> Lal. 15:29.  
<sup>d</sup> p. 2:6. <sup>e</sup> p. 3:3. <sup>f</sup> p. 19:15, 21. <sup>g</sup> Joh. 6:32.  
<sup>h</sup> Jés. 62:2.

<sup>18</sup> Djeung koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Tiatira, kijeu oenina: Ari lahirna Poetra Allah, <sup>a</sup> noe sotjana lir hoeroenging seuneu, sarta dampalna djiga soewasa gilap teja, nja kijeu:

<sup>19</sup> 'Kami njaho di pagawean maneh, sarta di kanjaähhan maneh, djeung dina toe-toeloeng maneh, kitoe deui dina kapértjajaän maneh, djeung dina kamantépan

maneh, sarta jen pagawean maneh noe pandeuri poendjoel manan noe ti heula.

<sup>20</sup> 'Tatapi kami aja tjawadeun ka maneh, jen awewe noe ngaranan <sup>b</sup> Isebel koe maneh diantép bae; eta teh ngakoekun dirina nabi, djeung mamatahan, sarta ngagéndam ka abdi-abdi kami, soepaja milampah djinah djeung ngahakan koerban brahala. 'Eta awewe koe kami geus ditempoan, soepajana tobat; tatapi teu daekeun tobat mitjeun lampahna djinah.

<sup>21</sup> 'Kanjahokeun koe maneh, <sup>c</sup> eta koe kami rek ditotogkeun ka ḥenggonna; ari sakoer noe ngaranjed ka manehanana rek didatangan kasoekéran bangét kätjida, lamoen teu tobat mitjeun pag-a-weanana mah. 'Ari anak-anakna dek dipaehan koe pagéboeg. Sarta sakabéh garedja bakal pada njaho, jen nja kami <sup>d</sup> noe ngawaspadakeun kana kaboebo-wahan djeung kana hate. Djeung kami tangtoe pimereéun ka maraneh, <sup>e</sup> hidji-hidji djalma, koemaha pagawean mara-

<sup>22</sup> neh bae. 'Tatapi kami ngalahir ka maraneh, ka noe sedjen ti eta di Tiatira, sakoer noe teu noeroet ka papatah kitoe, djeung teu njaho ka djéro-djérona Setan, koemaha omong maranehanana: Kami teu rek noempangkeun ka maraneh moe-

<sup>23</sup> watan sedjen. 'Tatapi ari noe geus djadi bobogaan maraneh mah, <sup>f</sup> eta koedoe <sup>24</sup> tjangking, nèpi ka soemping kami.'Saha-saha noe oenggoel, djeung nètèpkueun ka pagawean kami <sup>g</sup> nèpi ka panoengtoe-nagan, tangtoe koe kami dibere kawasa

<sup>25</sup> ngoeroes ka oerang kapir; 'bakal ngangan ka darinja make itenuk beusi; oerang kapir teh dirémoekkeun tjara wawadahan beunang pandjoenan; <sup>h</sup> saperti diri kami bae geus nampa ti Ama

<sup>26</sup> kami. 'Djeung deui koe kami rek dibere <sup>27</sup> bentang isoek. 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe dengekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja.

<sup>i</sup> a p. 1:14, 15.

<sup>b</sup> 1 Radj. 16:31; 2 Radj. 9:22. <sup>c</sup> Aj. 33:19.

<sup>d</sup> Djab. 7:10; Jér. 17:10. <sup>e</sup> p. 20:12, 13. <sup>f</sup> p. 3:11.

<sup>g</sup> Mat. 24:13. <sup>h</sup> Djab. 2:8, 9. <sup>i</sup> 2 Petr. 1:19; p. 22:16.

### PASAL 3.

Djeung koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Sardis, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> noe kagoengan Roh Allah noe toedjoeh djeung noe toedjoeh bentang teja, nja kijeu: Kami njaho di

- pagawean maneh, jen maneh teh disč̄boetkeun hiroep, tatapi ḋ̄njana mah paeh.
- 2 'Geura njaring, sarta koedoe koewatkeun satinggalna, pedah rek paeh; karna pagawean maneh koe kami ka-panggih hanteu pēpēk di pajoeneun
- 3 Allah. 'Koe sabab kitoe, geura ingč̄tkeun pēta maneh basa nampa djeung ngadengen ka eta pērkara, sarta tētēpkeun,
- <sup>b</sup> djeung koedoe tobat. Oepama maneh <sup>c</sup> teu njaring mah, kami tangtoe ngadatangan ka maneh tjara paling, sarta maneh moal pinjahoēun dina waktoe
- 4 kami ngadatangan ka maneh teh. 'Tatapi maneh di Sardis boga oge djalma saeutik-eutikeun, noe teu ngotoran papakeanana; eta teh bakal leuleumpangan djeung kami reureudjeungan sarta <sup>d</sup> make papakean bodas; karna eta
- 5 pada pantēs kitoe. 'Saha-saha noe oenggoel, tangtoe dipakeanan koe papakean bodas, sarta ngaranna koe kami moal dipareuman tina <sup>e</sup> kitab kahiroepan, djeung <sup>f</sup> ngaranna koe kami bakal diakoe di pajoeneun Ama kami, sarta di hareupeun para malaikat andjeunna.
- 6 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe denekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. <sup>a</sup> p. 1:4, 16; 2:1. <sup>b</sup> p. 2:16. <sup>c</sup> Mat. 24:42, 43; 1 Tes. 5:2. <sup>d</sup> p. 4:4. <sup>e</sup> Djab. 69:29; Pil. 4:3; p. 13:8. <sup>f</sup> Mat. 10:32; Loek. 12:8.
- 7 Djeung koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Piladelpia, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> noe Langkoeng Soetji, noe Langkoeng Estoe, noe kagoengan <sup>b</sup> sosi Dawoedo teja, noe ngabokekakeun sarta taja noe bisa meundeutkeun, noe meundeutkeun sarta taja noe bisa ngabokeka-
- 8 keun, nja kijeu: 'Kami njaho di pagawean maneh. Masing njaho, kami di harapeun maneh geus mere <sup>c</sup> panto molongo, sarta moal aja noe bisa meundeutkeun; karna tanaga maneh teh leutik, sarta maneh geus ngestoekun ka piwoeroek kami, djeung teu nganglēs ka
- 9 ngaran kami. 'Kanjahokeun koe maneh, kami mere ka maneh sawareh djalma noe kaāsoep <sup>d</sup> masigit Setan, ti lēbah noe ngarakoekueun dirina oerang Jahoedi, padahal lain, ḋ̄njana mah bohong; masing njaho, kami rek mētakéun eta soepaja daratang, <sup>e</sup> sina njembah di harapeun soekoe maneh, bari narimakeun
- 10 jen kami teh mikanjaah ka maneh. 'Tina

- sabab maneh geus ngestoekun ka piwoeroek <sup>f</sup> kamantēpan kami, eta kami kitoe deui bakal ngaraksa ka maneh, dilopoetkeun ti waktoe panggoda, <sup>g</sup> noe pidatangeun ka sadoenya kabeh, baris ngagoda ka sakoer djalma noe goemēlar
- 11 di boemi. 'Masing njaho, <sup>h</sup> kami teh tereh datang. <sup>i</sup> Koedoe tjangking noe geus djadi bobogaān maneh, soepaja oelah aja noe njokot makoeta maneh.
- 12 'Saha-saha noe oenggoel, tangtoe koe kami didjadikeun <sup>j</sup> tihang dina kabah Allah kami, djeung moal ka loewar deui ti dinja; sarta koe kami eta bakal ditoelisan <sup>k</sup> padjēnēngan Allah kami, djeung <sup>l</sup> ngaran nagara Allah kami, nja eta Jēroesalem anjar, anoe toeroen ti sawarga ti Allah kami, kitoe deui <sup>m</sup> ngaran
- 13 kami noe anjar. 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe denekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. <sup>a</sup> p. 6:10. <sup>b</sup> Jēs. 22:22. <sup>c</sup> 1 Kor. 16:9. <sup>d</sup> p. 2:9. <sup>e</sup> Jēs. 45:14; 49:23; 60:14. <sup>f</sup> p. 1:9. <sup>g</sup> Mat. 24:21. <sup>h</sup> p. 22:7. <sup>i</sup> p. 2:25. <sup>j</sup> Gal. 2:9. <sup>k</sup> p. 22:4. <sup>l</sup> p. 21:2. <sup>m</sup> Pil. 2:9; p. 19:12.
- 14 Djeung deui koedoe njoeratan ka malaikat garedja noe di Laodikea, kijeu oenina: Ari lahirna <sup>a</sup> Amin, Saksi noe satoehoe sarta noe langkoeng estoe, djeung <sup>b</sup> Awitna ti sakabeh dadamēlan
- 15 Allah, nja kijeu: 'Kami njaho di pagawean maneh, jen maneh teu tiis teu panas. Eh, djeung kitoe mah maneh mēnding
- 16 tiis atawa panas! 'Koe sabab eta, pedah maneh hambar, teu tiis teu panas, maneh koe kami rek diboerakeun tina soe-
- 17 ngoet kami. 'Karana tjēk maneh: <sup>c</sup> Aing beunghar, djeung soegih-moekti, teu pisan boga kakoerang; sarta maneh teu njaho, jen diri maneh nja kabalangsak, nja laip, nja malarat, nja lolong, nja
- 18 boeroendoel. 'Ari papatah kami, maneh geura meuli ka kami <sup>d</sup> ēmas beunang ngabēsot koe seuneu, soepaja maneh <sup>e</sup> nja beunghar; djeung <sup>f</sup> papakean bodas, baris makeanan diri maneh, soepaja oelah katembong wiwirang kaboeroendelan maneh; kitoe deui oebar panon, baris ngoelasan panon maneh, soepaja
- 19 maneh bisa nendjo. 'Saha-saha djalma <sup>g</sup> noe koe kami dipikanjaah, eta koe kami diwarah djeung dipēpērib. Manna maneh sing sarēgēp, <sup>h</sup> sarta koe-
- 20 doe tobat. 'Masing njaho, ijeu kami <sup>i</sup>

nangtoeng hareupeun panto, bari ngetrok-*ngetrok*. Lamoen aja djalma ngadenge sowara kami, seug ngaboekakeun panto, <sup>i</sup> kami tangtoe asoep ka imahna, bari toeloej reureudjeungan dahar djeung manehanana, ari manehanana kitoe deui <sup>21</sup> reureudjeungan djeung kami. 'Saha-saha noe oenggoel, tangtoe koe kami diidangan <sup>j</sup> dijoe reureudjeungan djeung kami diua pangtjalikan kami; saperti kami ge geus oenggoel, sarta <sup>k</sup> tjalik reureudjeungan djeung Ama kami dina pang- <sup>22</sup> linggihan Ama. 'Saha-saha noe boga tjeuli, koedoe dengekeun anoe koe Roh dilahirkeun ka garedja. <sup>a</sup> 2 Kor. 1: 20; <sup>p. 1: 5; 19: 11. b</sup> Sil. 8: 22; Kol. 1: 15. c Hos. 12: 9; <sup>1</sup> Kor. 4: 8. d Djah. 12: 7. e p. 3: 4; 19: 8. f Ibr. 12: 6. g p. 2: 16. h Loek. 12: 36. i Joh. 14: 23. j Mat. 19: 28. k Ibr. 12: 2.

#### PASAL 4.

Sanggeusing kitoe kaoela nendjo, di sawarga beh <sup>a</sup> aja panto molongo; ari <sup>b</sup> sowara noe ti heula, noe kadenge koe kaoela sasaoeran ka kaoela, noe saperti sangkakala teja, pok ngalahir kijeu: Geura oenggah ka dijeu, kami dek noedoehkeun ka maneh anoe geus pasti <sup>2</sup> pidjadieun dina mangsa ka hareup. 'Sapada-harita keneh kaoela teh aja <sup>c</sup> di djero Roh. Beh di djero sawarga aja hidji panglinggihan, sarta aja noe linggih <sup>3</sup> dina eta panglinggihan. 'Ari anoe linggih teh, <sup>d</sup> katendjona saperti inten jaspis sarta jakoet roepana; djeung sakoebeng-na panglinggihan <sup>e</sup> aja katoembiri, <sup>4</sup> tendjona saperti djamroet roepana. 'Sakoorilingna panglinggihan teh <sup>f</sup> aja deui doewa poeloeh opat pangtjalikan; djeung dina eta pangtjalikan katendjo koe kaoela aja noe tjalarlik doewa poeloeh opat sésépoeh, <sup>g</sup> pada nganggo panganggo bodas, djeung ngaranggo makoeta ēmas. <sup>5</sup> 'Sarta ti djero panglinggihan teh <sup>h</sup> bidjil kilat, djeung sowara, sarta goeloe-deog. Djeung di pajoeuneun panglinggihan aja toedjoeh palita seuneu ngagéntjang, nja eta <sup>i</sup> noe toedjoeh Roh Allah. <sup>6</sup> 'Sarta di hareupeun eta panglinggihan aja <sup>j</sup> laoet gēdah, sige karistal roepana. Ari di tengahna panglinggihan, djeung sakoerilingna panglinggihan aja <sup>k</sup> opat mahloek; eta ti hareupna sarta ti toe- <sup>7</sup> kangna pineoh koe panon. 'Ari <sup>l</sup> mahloek noe kahidji djiga singa roepana, mah-

loek noe kadoewa djiga anak sapi roepana, mahloek noe katiloe beungeutna tjara beungeut manoesa; ari mahloek noe kaopat roepana sige manoeck gas loedra keur hibér. 'Děmi eta opat <sup>m</sup> mahloek hidji-hidji pada boga gënep djangdjang, sarta di loewarna djeung di djérona pada pineoh koe panon; djeung teu reureuh eta teh beurang-peuting; ari pokna: " Soetji, soetji, soetji Goesti Allah, <sup>n</sup> anoe Langkoeng Kawasa, noe djoeméneng ti tataadina, noe djoeméneng <sup>o</sup> ajeuna, saréng bade soemping! 'Ari keur mangsa eta mahloek ngahatoerkeun kamoeljaän, djeung hormat, sarta noehoen ka noe linggih dina panglinggihan, anoe djoeméneng langgeng salalawasna teja, <sup>10</sup> 'bréh <sup>p</sup> eta noe doewa poeloeh opat sésépoeh pada mändék ka pajoeuneun anoe linggih dina panglinggihan, sarta saroedjoed ka noe djoeméneng langgeng salalawasna teja, djeung njanggakeun makoetana ka pajoeuneun panglinggihan, <sup>11</sup> bari oendjoekan: 'Andjeun, noen Pangerran! <sup>q</sup> anoe lajak dibaktosan kamoeljaän, saréng kahormatan, rawoeh kawasa; karantén nja andjeun noe ngadamél saniskantén pérkawis, saréng pangajana kalajan pangdjadina ngan koe kërsa andjeun bae. <sup>a p. 19: 11.</sup>

<sup>b</sup> p. 1: 10. <sup>c</sup> p. 1: 10; 17: 3. <sup>d</sup> Jéh. 1: 26—28. <sup>e</sup> p. 10: 1. <sup>f</sup> Jés. 24: 23. <sup>g</sup> p. 3: 4. <sup>h</sup> p. 8: 5. <sup>i</sup> p. 6: 6. <sup>j</sup> p. 15: 2. <sup>k</sup> Jéh. 1: 5. <sup>l</sup> Jéh. 1: 10. <sup>m</sup> Jéh. 1: 6, 11. <sup>n</sup> Jos. 6: 3. o p. 11: 17. <sup>p</sup> p. 5: 14. <sup>q</sup> p. 5: 12, 13; 7: 10—12.

#### PASAL 5.

Tidinja kaoela nendjo, <sup>a</sup> anoe linggih <sup>1</sup> dina panglinggihan teja, <sup>b</sup> pananganan tèngén aja kitab, ari di djérona djeung di loewarna aja toelisan, sarta make tjap pangrapét, rejana toedjoeh. <sup>2</sup> 'Geus kitoe kaoela nendjo hidji malaikat <sup>c</sup> bédas pisan, eta teh ngagéro sarta tarik sowarana: Saha noe panté moeka eta kitab, djeung ngalaan tjapna? <sup>3</sup> 'Ari noe di sawarga, djeung noe di boemi, kitoe deui noe sahandapeun boemi, sahidji ge taja noe bisa moeka eta kitab, <sup>4</sup> soemawonna ngilikian eusina. 'Tidinja kaoela tjeurik kanjénjerian, tina sabab hidji ge taja noe kapanggih panté pimoekaeun eta kitab, soemawonna ngilikian eusina. 'Ari <sup>d</sup> para sésépoeh teja noe hidji pok njaoer ka kaoela: Poma

oelah tjeurik! Masing njaho, <sup>a</sup> Singa ti kaom Joeda, <sup>f</sup> Akar Dawoed teja, <sup>g</sup> geus oenggoel, bakal moeka eta kitab, sarta ngalāan noe toedjoeh tjapna. 'Toeloej katendjo koe kaoela, beh di tengah panglinggihan, sarta di tengah noe opat mahloek, djeung di tengah para sésépoeh teja, aja hidji <sup>b</sup> Domba nangtoeng, kawas beunang meuntjit; ari tandoekna toedjoeh, sarta panonna toedjoeh, nja eta hartina <sup>i</sup> noe toedjoeh Roh Allah, noe dipiwarang ka satoengkëbing boemi.

<sup>7</sup> 'Tidinja Domba teh njampeurkeun, seug njandak eta kitab ti panangan tengen anoe linggih dina panglinggihan teja.

<sup>8</sup> 'Ari geus njandak kitab teh, toeloej noe opat mahloek, kitoe deui noe doewa poeloeh opat sésépoeh teja, <sup>j</sup> brék marendék ka pajoeneun eta Domba, pada boga <sup>k</sup> katjapi hidji sewang, kitoe deui pinggan émas pinoeh koe seuseungitan, <sup>l</sup> nja eta tégésna panéda djalma saroetji.

<sup>9</sup> 'Sarta pada njanji <sup>m</sup> koe hidji poepoedjian anjar, kijeu pokna: " Nja andjeun anoe lajak njandak eta kitab, saréng ngalaanpan tjapna; karantén andjeun geus dipeuntjt, saréng <sup>n</sup> geus ngagaleuh diri simkoering koe margi gétih salira andjeun, bade kagoengan Allah, ti oenggal-oenggal kaom, saréng basa, saréng

<sup>10</sup> toeroenan, saréng bangsa; 'kalajan simkoering koe andjeun geus pada didamél <sup>p</sup> radja saréng panghoeloe bade ka Allah, saréng simkoering bakal ngaradjaan

<sup>11</sup> di boemi. 'Tidinja kaoela nendjo, sarta ngadenge sowara malaikat loba pisan, anoe ngarijoengan panglinggihan, djeung ka mahloek, sarta ka para sésépoeh teja; <sup>q</sup> ari bilanganana manglaksa-laksa

<sup>12</sup> djeung mangreboe-reboe. 'Eta teh pada njaoer, tarik pisan sowarana, kijeu: Ari Domba, noe dipeuntjt teja, pantés nam-pa kawasa, djeung kamoektian, djeung kapintéran, djeung kabédasan, djeung kahormatan, djeung kamoeljaän, sarta

<sup>13</sup> poedji. 'Djeung <sup>r</sup> sakabeh noe goemlar, anoe koemlip di sawarga, djeung di boemi, djeung di sahandapeun boemi, kitoe deui noe aja di laoet, sarta saeu-sina kabeh, koe kaoela kadenge kijeu omongna: <sup>s</sup> Ari noe linggih dina panglinggihan, kitoe deui Domba, koedoe dibaktian poedji, djeung kahormatan, djeung kamoeljaän, sarta kawasa lang-

<sup>14</sup> gëng salalawasna. 'Ari noe opat mahloek teja ngomongna: <sup>t</sup> Amin! Ari noe doewa poeloeh opat sésépoeh seug marendék, sarta soedjoed ka noe djoem-nëng langgëng salalawasna teja.

<sup>a</sup> p. 4: 2. <sup>b</sup> Jéh. 2: 9, 10. <sup>c</sup> p. 10: 1. <sup>d</sup> p. 4: 4.  
<sup>e</sup> 1 Moesa 49: 9, 10. <sup>f</sup> p. 22: 16. <sup>g</sup> p. 3: 21. <sup>h</sup> Joh. 1: 29; p. 1: 18. <sup>i</sup> p. 1: 4. <sup>j</sup> p. 4: 10. <sup>k</sup> p. 14: 2.  
<sup>l</sup> Djab. 141: 2. <sup>m</sup> Djab. 33: 3; p. 14: 3. <sup>n</sup> p. 4: 11.  
<sup>o</sup> Lal. 20: 28; 1 Kor. 6: 20. <sup>p</sup> p. 1: 6; 22: 5.  
<sup>q</sup> Dan. 7: 10; 1br. 12: 22. <sup>r</sup> Pil. 2: 10. <sup>s</sup> p. 4: 11; 7: 10, 12. <sup>t</sup> p. 19: 4.

## PASAL 6.

Geus kitoe kaoela nendjo, mangsa Domba teh <sup>a</sup> moeka hidji tjap ti noe toedjoeh teja; sarta kaoela ngadenge <sup>b</sup> eta opat mahloek teh noe hidji ngomong, sorana tjara goeloedoeg, pokna: Hijap <sup>2</sup> ka dijeu, geura tendjo! 'Tidinja kaoela nendjo, beh aja <sup>c</sup> hidji koeda bodas; ari noe toempakna mawa gondewa, djeung dipaparin makoeta; toeloej madjoe bari oenggoel, djeung soepaja sina oenggoel. <sup>d</sup> p. 5: 5. <sup>e</sup> b p. 4: 6. <sup>f</sup> Djak. 6: 3; p. 19: 11.

<sup>3</sup> Barang Domba moeka tjap noe kadoewa, kaoela ngadenge mahloek noe kadoewa teh ngomongna: Hijap ka dijeu, <sup>4</sup> geura tendjo! 'Toeloej aja noe bidjil hidji koeda sedjen, roepana <sup>g</sup> beureum; ari noe toempakna dipaparin kawasa sina njokot karoentoetan ti boemi, soepaja djalma sina silih-paeahn; malah dipaparin pédang gëde pisan. <sup>h</sup> Djak. 6: 2.

<sup>5</sup> Barangna moeka tjap noe katiloe, kaoela ngadenge mahloek noe katiloe teh ngomongna: Hijap ka dijeu, geura tendjo! Toeloej kaoela nendjo, beh aja <sup>i</sup> hidji koeda hideung; ari noe toempak, <sup>6</sup> leungeunna njékél taradjoe. 'Geus kitoe kaoela ngadenge sowara, datangna ti tengah opat mahloek teja, ari pokna: Tarigoe saéntik sadinar, gandroeng tiloe éntik sadinar; sarta <sup>j</sup> oelah ngaroeksak minjak djeung anggoer! <sup>k</sup> Djak. 6: 2. <sup>l</sup> b p. 9: 4.

<sup>7</sup> Barangna moeka tjap noe kaopat, kaoela ngadenge sowara mahloek noe kaopat, ari pokna: Hijap ka dijeu, geura tendjo! 'Toeloej kaoela nendjo, beh aja hidji koeda hawoek; ari noe toempakna ngaran Maot, sarta ditotoerkeun koe Enggon noe paeh. Djeung eta pada dipaparin kawasa ka boemi saparapat, sina maehan <sup>m</sup> koe lantaran pédang,

djeung koe langlajeuseun, sarta koe pagęboeg, kitoe deui koe sato noe garalak di boemi. <sup>a</sup> Jēh. 14: 21.

<sup>9</sup> Barangna moeka tjap noe kalima, seug kaoela di kolongeun <sup>a</sup> altar nendjo njawa sakoer djalma noe dipaehan <sup>b</sup> tina sabab pangandika Allah, djeung tina sabab pěrtelañ, anoe geus ditja-  
10 rangking koe eta. 'Ari eta pada sasam-  
bat, bědas pisan sowarana, kijeu pioen-  
djoekna: Eh Pangeran, noe langkoeng  
soetji, noe langkoeng estoe! <sup>c</sup> sabaraha  
lamina andjeun teu ngaboekoeman sa-  
rēng teu malēs gětih simkoering ka noe  
<sup>11</sup> tjaritjing di boemi? Ladjēng eta dipa-  
parin <sup>d</sup> djoebah bodas, hidji sewang;  
sarta pada ditimbalan, jen koedoe reu-  
reuh deui bae sakeudeung, něpi ka tja-  
tjap batoerna sasama ngabdi, djeung  
doeloer-doeloerna, noe bakal dipaehan,  
tjara maranehanana. <sup>a</sup> p. 8: 3. <sup>b</sup> p. 1: 9;  
<sup>12</sup> <sup>13</sup> 19: 10; 20: 4. <sup>c</sup> Djab. 79: 10; Loek. 11: 50, 51.  
<sup>d</sup> p. 3: 5.

<sup>12</sup> Geus kitoe kaoela nendjo, barang Domba teh moeka tjap noe kagěněp,  
<sup>a</sup> děr aja lini gěde pisan; sarta <sup>b</sup> panon-  
poě djadi hideung tjara karoeng boeloe,  
<sup>13</sup> djeung boelan djadi saperti gětih. 'Ari  
<sup>c</sup> bentang maroeragan ka boemi, saperti  
tangkal loa moerag boewahna noe ngo-  
ra, keur waktoe kaojag koe angin gěde.  
<sup>14</sup> 'Ari <sup>d</sup> langit teh njingkir, tjara kitab  
noe digoeloengkeun; sarta <sup>e</sup> sakabehna  
goenoeng djeung poelo wani ngaleser  
<sup>15</sup> tina ěnggonna. 'Radja-radja di ieu boe-  
mi, sarta sakoer gěgěden, djeung sakoer  
kapala sěrdadoo, sarta noe baleunghar,  
djeung noe pada kawasa, sarta sakabeh  
abdi-abdi, kitoe deui sakoer noe měrdika,  
pada njoempoet ka djero goeha-goeha  
djeung ka djero karang goenoeng-goe-  
<sup>16</sup> noeng; <sup>f</sup> sarta <sup>f</sup> pada sasambat ka goe-  
noeng-goenoeng djeung kana karang-  
karang, kijeu: <sup>g</sup> Kaoela geura oeroegan,  
soempoetkeun kaoela ti pameunteuna  
noe linggih dina panglinggihan, djeung  
<sup>17</sup> ti běndoena Domba. 'Karana <sup>h</sup> poě běn-  
doe andjeunna noe gěde teh boekti,  
djeung <sup>i</sup> saha noe bisa tagěn?

<sup>a</sup> Jēs. 13: 13; p. 16: 18. <sup>b</sup> Jēs. 50: 3; Joël  
2: 10, 31. <sup>c</sup> Jēs. 34: 4; Mark. 13: 25. <sup>d</sup> Jēs.  
34: 4. <sup>e</sup> Aj. 9: 5, 6; p. 16: 20. <sup>f</sup> Loek. 23: 30.  
<sup>g</sup> Hos. 10: 8; p. 9: 6. <sup>h</sup> p. 11: 17, 18. <sup>i</sup> Djab.  
76: 8; Nah. 1: 6.

## PASAL 7.

Sanggeusing kitoe kaoela nendjo aja  
opat malaikat, narangtoeng dina <sup>a</sup>  
opat djoeroe boemi, sarta njarékél noe  
opat angin boemi, soepaja oelah aja  
angin ngahijoes kana boemi, atawa kana  
laoet, atawa kana sipat tatangkalan.  
<sup>2</sup> 'Djeung kaoela nendjo deui hidji ma-  
laikat sedjen, oenggah ti pangbidjilan  
panon-poë, sarta mawa tjap kagoengan  
Allah noe djoeměněng; toloej ngagěro,  
tarik pisan sowarana ka eta opat ma-  
laikat, anoe dipaparin kawasa ngaroeks-  
sak kana boemi djeung kana laoet teja,  
<sup>3</sup> 'ari saoerna: <sup>b</sup> Oelah waka ngaroeksak  
kana boemi, djeung kana laoet, sarta  
kana tatangkalan, <sup>c</sup> něpi ka oerang geus  
ngětjap sakabeh abdi Allah oerang kana  
<sup>4</sup> tarangna. 'Geus kitoe kaoela ngadenge  
bilanganana anoe beunang ngětjap;  
djoemlahna noe beunang ngětjap teh <sup>d</sup>  
saketi opat laksa opat reboe djalma ti  
<sup>5</sup> sakabeh kaom anak-poetoe Israil. 'Ti  
kaom Joeda aja salaksa doewa reboe  
anoe beunang ngětjap; ti kaom Roebin  
aja salaksa doewa reboe anoe beunang  
ngětjap; ti kaom Gad aja salaksa doewa  
<sup>6</sup> reboe anoe beunang ngětjap; 'ti kaom  
Aser aja salaksa doewa reboe anoe beu-  
nang ngětjap; ti kaom Naptali aja salaksa  
doewa reboe anoe beunang ngětjap; ti kaom  
<sup>7</sup> Měnase aja salaksa doewa reboe anoe  
bennang ngětjap; 'ti kaom Simon aja salaksa  
doewa reboe anoe beunang ngětjap; ti kaom  
Lewi aja salaksa doewa reboe anoe beunang  
ngětjap; ti kaom Isaskar aja salaksa doewa  
<sup>8</sup> reboe anoe beunang ngětjap; 'ti kaom  
Sěboeloen aja salaksa doewa reboe anoe  
beunang ngětjap; ti kaom Joesoep aja  
salaksa doewa reboe anoe beunang ngětjap;  
<sup>9</sup> 'ti kaom Binyamin aja salaksa  
doewa reboe anoe beunang ngětjap.  
<sup>10</sup> 'Sanggeusing kitoe kaoela nendjo, beh  
aja djalma mangpirang-pirang lobana,  
taja noe bisa milang, asalma ti sakabeh  
bangsa, djeung kaom, djeung toeroenan,  
djeung basa, keur narangtoeng di pajoe-  
neun panglinggihan sarta di pajoeuneun  
Domba; <sup>e</sup> pada make djoebah bodas,  
ari leungeumna njarékél palaphah; 'eta  
teh pada moedji, tarik pisan sowarana,  
ari pokna: <sup>f</sup> Njanggakeun kasalametan  
ka Allah simkoering, anoe linggih dina

panglinggihan, sinaréngan ka Domba!  
 11 'Ari sakabéh malaikat nangtoeng<sup>a</sup> ngalingkoengan ka panglinggihan, djeung ka para sésépoeh, sarta ka noe opat mahloek teja; brék toeloej njaroeoeh ka pajoeneun panglinggihan, sarta pada 12 soedjoed ka Allah, 'ari pioendjoekna: Amin! Sagala poedji, saréng kamoeljaän, saréng kapintéran, saréng noehoen, saréng kahormatan, saréng kawasa, sarwoeh kabédasan disanggakeun ka Allah simkoering langgéng salalamina. Amin!  
 13 'Ari para sésépoeh teja noe hidji pok njaoer, kijeu saoerna ka kaoela: Itoe, noe marake djoebah bodas teh, saha?  
 14 djeung ti mana datanga? 'Diwangsoel koe kaoela: Noen, djoeragan! andjeun langkoeng oeninga. Ari saoerna ka kaoela: Nja eta noe daratang ka loewar ti<sup>b</sup> kasoekéran noe bangéet, sarta geus pada njeuseuh papakeanana, djeung dibodaskeum papakeanana koe gétih Dom-  
 15 ba teja. 'Tina sabab kitoe noe matak araja di pajoeneun panglinggihan Allah, sarta beurang-peuting pada ngabakti ka Allah di djéro<sup>c</sup> kabah andjeurna; ari noe linggih dina panglinggihan teh ng-  
 16 oeban ka darinja. 'Moal<sup>d</sup> ngarasa deui langlajeseun, djeung moal ngarasa deui halabhab, sarta moal katodjo koe panon-  
 17 poë, atawa koe panas naon bae. 'Karana diangon koe<sup>e</sup> Domba, noe aja di téngah panglinggihan teja, djeung<sup>f</sup> diinoem-  
 keun ka soemoer tjai hiroep; sarta<sup>g</sup> sa-  
 kabéh tji-panon koe Allah disesoetan tina matana.

<sup>a</sup> p. 20:8. <sup>b</sup> p. 6:6; 9:4.

<sup>c</sup> Jéh. 9:4. <sup>d</sup> p. 14:1. <sup>e</sup> p. 6:11. <sup>f</sup> p. 5:13; 19:1. <sup>g</sup> p. 5:11. <sup>h</sup> 2 Kor. 4:8, 17. <sup>i</sup> p. 11:19. <sup>j</sup> Jés. 49:10. <sup>k</sup> p. 5:6. <sup>l</sup> Djab. 23:2. <sup>m</sup> Jés. 25:8; p. 21:4.

### PASAL 8.

Barang Domba teh moeka<sup>a</sup> tjap noe katoedjoeh, di sawarga rép djémpe, 2 kira antara saténgah djam lilana. 'Sarta kaoela nendjo noe toedjoeh malaikat, anoe<sup>b</sup> bakoe marék di pajoeneun Allah; ladjéng eta dipaparin toedjoeh sangkakala.

<sup>a</sup> p. 6:1, 12. <sup>b</sup> Loek. 1:19.

3 Djéboel deui hidji malaikat sedjen, toeloej nangtoengan kana<sup>c</sup> altar, sarta nanggeuj hidji paroekoejan émas; eta teh ladjéng dipaparin seuseungitan loba pisan,<sup>d</sup> sina direudjeungkeun ka panéda saokoer djalma saroetji, diteundeun kana altar émas, anoe aja di pajoeneun pang-

4 linggihan. 'Ari haseup eta seuseungitan, anoe pikeun ka panéda djalma saroetji teh, ngéboel ti leungeun malaikat ka 5 pajoeneum Allah. 'Geus kitoe malaikat teh njokot paroekoejan teja, <sup>e</sup> dieusian koe seuneu tina altar, seug diragragkeun ka boemi. <sup>f</sup> Toeloej aja sowara, djeung goeloedoeg, djeung kilat, sarta limi.

<sup>a</sup> p. 9:13. <sup>b</sup> Djab. 14:1; p. 5:8.

<sup>c</sup> Moesa 16:12. <sup>d</sup> p. 4:5; 11:19.

6 Démi eta toedjoeh malaikat, anoe njé-kél toedjoeh sangkakala teja, seug darangdan, arek njoep sangkakala.

7 Toeloej malaikat noe hidji njoep sangkakala. Geus kitoe ngadjadi hoedjan boewah djeung seuneu, pabaor djeung gétih, heug ditinggangkeun ka boemi. Ari sapértiloena boemi kadoeroek, djeung sapértiloena tatangkalan kadoeroek, kitoe deui saniska djoedjoekoe-tan haredjo kadoeroek.

8 Toeloej malaikat noe kadoewa njoep sangkakala. Geus kitoe aja noe kawas goenoeng gede, ngagédoer koe seuneu, seug ditinggangkenn kana laoet. Ari<sup>g</sup> sapértiloena laoet ngadjadi gétih, djeung sapértiloena eusi laoet anoe njawaän paraeh, sarta sapértiloena kapal kalé-boeh.

10 Toeloej malaikat noe katiloe njoep sangkakala. Geus kitoe<sup>h</sup> ragrag ti langit hidji bentang gede, ngagédoer tjara obor, sarta ninggang ka sapértiloena waloengan djeung ka soemoer-soemoer.

11 'Ari ngaran eta bentang teh<sup>i</sup> Alsém; démi sapértiloena tjai-tjai ngadjadi alsém, sarta loba pisan djalma paeh koe eta tjai, tina sabab geus pait.

<sup>a</sup> p. 9:1. <sup>b</sup> 5 Moesa 29:18.

12 Toeloej malaikat noe kaopat njoep sangkakala. Geus kitoe sapértiloena panon-poë, djeung sapértiloena boelan, kitoe deui sapértiloena bentang-bentang pada digéboeg, soepaja sapértiloena sina poëk, sarta sapértiloena poë oelah aja tjaång, peuting pon nja kitoe keneh.

13 Tidinja kaoela nendjo djeung ngadenge hidji manoek galoodra, keur hibér di téngah langit, sarta ngomong, sorana gede pisan: "Pibalaieun! pibalaieun! pibalaieun sakoor noe tjtijng di boemi, koe sabab sora sangkakala malaikat noe tiloe deui, anoe tinggal rek njoep sangkakala.

<sup>a</sup> p. 9:12; 11:14; 12:12.

## PASAL 9.

Toeloej malaikat noe kalima nijoep sangkakala. Geus kitoe kaoela nendjo hidji bentang, <sup>a</sup> geus ragrag ti langit ka boemi; eta seug dipaparin <sup>b</sup> sosi lijang 2 djoerang. 'Tidinja koe bentang teh eta lijang djoerang diboekakeun; boel tina djero lijang teh ngéboel haseup, tjara haseup pameuleuman gëde; ari panon-poë djeung langit wani kareueukan koe 3 haseup tina lijang teja. 'Ari tina djero eta haseup bidjil simeut, ngabroel ka boemi; eta seug dipaparin pangawasa, sakoemaha pangawasa langgir noe di 4 boemi. 'Sarta ditimbalan, <sup>c</sup> oelah ngaroeksak ka djoedjoekoetan boemi, atawa ka sipat lalab-lalaban, atawa ka sipat tatangkalan, ngan woengkoel ka djalma noe teu make <sup>d</sup> tjap Allah teja dina 5 tarangna. 'Dipaparin pangawasa kitoe teh, lain soepaja maehan ka djalma, ngan koedoe diunjénjéri bae lima boelan lilana; dëmi njérina sakoemaha njéri koe langgir, lamoen njeureud ka djalma. 6 'Dina poëan eta, <sup>e</sup> djalma tangtoe pada nijjar pati, tatapi moal pimanggiheun; kahajangna hos paeh, dëmi maot teh 7 bakal njingkir ti maranehanana. 'Ari <sup>f</sup> roepa simeut teh tjara koeda noe dirarangkenan baris kana pérang; dina hoeloena aja noe kawas makoeta, djiga émas, djeung beungeutna siga beungeut 8 manoesa. 'Sarta pada boeoekan, tjara boeoek awewe, ari <sup>g</sup> hoentoena lir hoen- 9 toe singa. 'Djeung make badjoe këre, kawas badjoe këre beusi; ari <sup>h</sup> sora djangdjangna ngagoeroeh, sakoemaha sora kareta ditarik koeda loba, tinggoe- 10 roedoeg moeroe pérang. 'Djeung baroentoetan, tjara boentoet langgir, sarta aja panjeureudan; djeung pangawasana ngalaän ka djalma lima boelan lilana teh 11 aja dina boentoetna. 'Sarta aja radjana, nja eta malaikat djoerang; ari ngaranna, lamoen koe basa Ibrani, Abadon; ari koe 12 basa Joenani, Apolion ngaranna. 'Balahi <sup>i</sup> noe hidji teh geus ladjoe; masing njaho, aja doewa deui balahi datang sanggeusna eta. <sup>a</sup> p. 8:10. <sup>b</sup> p. 17:8; 20:1. <sup>c</sup> p. 6:6. <sup>d</sup> p. 7:3. <sup>e</sup> Aj. 3:21; Jér. 8:3; p. 6:16. <sup>f</sup> Joël 2:4. <sup>g</sup> Joël 1:6. <sup>h</sup> Joël 2:5. <sup>i</sup> p. 11:14.

13 Toeloej malaikat noe kagénep nijoep sangkakala. Geus kitoe kaoela ngadenge

sowara ti djero opat tatandoekan <sup>a</sup> altar émas, anoe aja di pajoeneun Allah teja; <sup>b</sup> nimbalanana ka malaikat noe kagénep, anoe njékél sangkakala teja: Maneh geura ngalaän malaikat noe opat, noe ditaralian dina deukeut tjai gëde, nja tji 15 Prat teja! 'Pek dilaänan eta opat malai- kat, anoe geus pada tjawisan noenggoe-noenggoe djam, djeung poë, djeung boelan, djeung taoen, baris maehan <sup>c</sup> sapétiloë djalma-djalma. 'Ari bilangan balad-balad noe taroempak koeda, doe- wa laksa kali salaksa; koe kaoela ka- 17 denge bilanganana. 'Dëmi koedan djeung noe taroempak koe kaoela dina tetendjoan teh katendjo kijeu: marake badjoe këre, roepana beureum ngëmpoer, djeung biroe langit, sarta koneng walirang; ari hoeloe koeda teh kawas hoeloe singa, sarta tina soengoetna bidjil seu- neu, djeung haseup, sarta walirang. 'Koe lantaran ijeu tiloe balahi sapétiloëna djalma datang ka paraeh; koe seuneu, djeung koe haseup, sarta koe walirang, 18 anoe bidjil ti soengoetna teja. 'Karana pangawasa koeda teh aja dina soengoet sarta dina boentoetna; karana ari boen- toetna teh kawas oraj, djeung hoeloean, <sup>d</sup> nja eta noe dipake ngaroeksak. 'Dëmi sakarina djalma, noe teu dipaehan koe lantaran balahi eta teja, <sup>e</sup> teu tarobat mitjeun pagawean leungeunna, teu eu- reun <sup>f</sup> njémbah ka setan, djeung ka brahala émas, perak, tambaga, batoe, kai, noe teu bisa ngadeuleu, teu ngad- 21 denge, teu leumpang. 'Kitoe deui teu tarobat mitjeun lampahna maehan, djeung lampahna sihir, djeung lampahna djinah, sarta lampahna maling.

<sup>a</sup> p. 8:3. <sup>b</sup> p. 8:7—12. <sup>c</sup> p. 16:9, 11. <sup>d</sup> Djab. 115:4—7; 1 Kor. 10:20.

## PASAL 10.

Tidinja kaoela nendjo hidji malaikat <sup>a</sup> sedjen, sarta <sup>b</sup> leuwih bëdas, toeroen ti sawarga; ari papakeanana mega, sarta di lohoeureun sirahna aja <sup>c</sup> katoembiri; rarajna kawas panon-poë, djeung soe- 2 koena djiga <sup>d</sup> tihang seuneu. 'Dina leu- ngeunna aja <sup>e</sup> kitab leutik, sarta moeka; ari soekoena ti katoehoe pek nintjak ka laoet, noe ti kentja nintjak ka darat. <sup>f</sup> Toeloej ngagéro, tarik pisan sowarana, <sup>g</sup> sapéti singa ngagaoer; dëmi geus

repeh ngagērona, seug noe toedjoeh goe-  
 4 loedoeg pada njowara. 'Barang geus  
 repeh njowara eta toedjoeh goeloedoeg  
 teh, panjatan kaoela <sup>f</sup> dek ditoeliskeun.  
 Toeloej kaoela ngadenge gēntra, datang-  
 na ti djero sawarga, lahiranana ka ka-  
 oela kijeu: Sakoer noe diomongkeun koe  
 toedjoeh goeloedoeg teja, <sup>g</sup> koe maneh  
 rapēt sarta tjap, oelah ditoeliskeun! 'Ari  
 eta malaikat, noe katendjo koe kaoela  
 nangtoeng dina laoet sarta dina darat  
 teja, toeloej <sup>h</sup> ngatjoengkeun leungeun  
 6 sabeulah ka langit, 'sarta soempah, njē-  
 boet ka <sup>i</sup> noe djoemēnēng langgēng sa-  
 lalawasna, noe ngadamēl langit djeung  
 saeusina, sarta boemi djeung saeusina,  
 kitoe deui laoet djeung saeusina, jen ka  
 7 harenp moal make deui <sup>j</sup> tempo. 'Ari  
 keur poēan sowara malaikat <sup>k</sup> noe ka-  
 toedjoeh, <sup>l</sup> dimana eta nijoep sangka-  
 kala, nja didinja rasijah Allah teh boekti,  
 sakoemaha noe koe andjeunna geus di-  
 wartakeun ka abdi-abdina, nja para nabi  
 8 teja. 'Dēmi geus kitoe eta gēntra, noe  
 kadenge koe kaoela ti djero sawarga  
 teja, seug ngalahir deui kaa kaoela, kijeu  
 lahirna: Geura bral, tjokot koe maneh  
 eta kitab leutik noe moeka dina len-  
 9 geun malaikat, noe keur nangtoeng  
 dina laoet sarta dina darat! 'Bral kaoela  
 teh indit, njampurkeun ka malaikat,  
 sarta mihatoer ka eta kijeu: Mangga,  
 kitab leutik teh paparinkeun ka simkoer-  
 ring. Ari saoerna ka kaoela: <sup>m</sup> 'Heh tam-  
 panan, toeloej dahar sakali, bakal mait-  
 keun ka beuteung maneh, tatapi dina  
 10 soengoet maneh tangtoe amis tjara  
 madoe. 'Seug kitab leutik teh ditjokot  
 koe kaoela ti leungeun malaikat, toe-  
 loej dihakan sakali; ari dina soengoet  
 rasana amis tjara madoe, dēmi geus  
 dihakan, beuteung kaoela ngarasa pait.  
 11 'Toeloej njaoer ka kaoela: Maneh koe-  
 doe ngawēdjang deui, njaritakeun hal  
 sababaraha toeroenan, djeung bangsa,  
 djeung basa, sarta radja. <sup>a</sup> p. 5:2; 18:1.  
<sup>b</sup> p. 4:3. <sup>c</sup> p. 1:15. <sup>d</sup> p. 5:1. <sup>e</sup> Jēs. 21:8.  
<sup>f</sup> p. 1:11, 19. <sup>g</sup> Dan. 8:26; 12:4, 9; p. 22:10.  
<sup>h</sup> 1 Moesa 14:22; Dan. 12:7. <sup>i</sup> p. 4:9—11.  
<sup>j</sup> 1 Moesa 6:3. <sup>k</sup> p. 8:2; 11:15. <sup>l</sup> 1 Kor. 15:52.  
<sup>m</sup> Jeh. 3:1—3.

### PASAL 11.

Geus kitoe kaoela dipaparin <sup>a</sup> toemb-  
 kan, saperti iteuk, sarta ditimbalan

kijeu: Geura indit, koedoe ngoekoer kabah Allah sarta djeung altarna, kitoe deui noe sēmbahijang dina djero eta.  
 2 'Tatapi boeroean, anoe di loewareun kabah, koedoe ingkar, montong dioekoer, karana geus diselehkeun ka oerang kapir; ari <sup>b</sup> nagara soetji teh koe eta bakal diidēk-idēk, lilana <sup>c</sup> opat poeloeh doewa  
 3 boelan. 'Djeung kami bakal maparin kawasa ka saksi kami noe doewa, sina pada ngawēdjang, lilana <sup>d</sup> sareboe doewa ratoes gēnēp poeloeh poē, sarta marake  
<sup>e</sup> karoeng. 'Nja eta <sup>f</sup> noe doewa tangkal djetoen sarta noe doewa adjoeg, anoe narangtoeng di pajoeuneun Allah saboemi  
<sup>g</sup> teja. 'Saoepama <sup>h</sup> aja noe karēp goreng ka dinja, bakal bidjil seuneu ti soengnoetna, ngalēboer ka moesoehna; djeung saoepama aja noe karēp goreng ka dinja, eta koedoe dipaehan kitoe  
<sup>i</sup> pētana. 'Eta doewa saksi teh kawasa <sup>j</sup> meundentkeun langit, soepaja oelah toeroen hoedjan keur poēanana ngawēdjang; sarta pada kawasa <sup>k</sup> kana tjaitjai, ngadjadikueun gētih, kitoe deui neunggeul boemi, ngajakeun roepa-roepa balahi, mindēngna koemaha karēp eta  
<sup>l</sup> bae. 'Ana geus toetop eta saksi mērtelekeunana, toeloej <sup>j</sup> sato, anoe oenggah ti djero djoerang, <sup>l</sup> bakal mērangan ka dinja, sarta ngelekehkeun, djeung maehan.  
<sup>m</sup> 'Ari majitna ngalondjor di loeloeroeng <sup>n</sup> nagara gēde, anoe disēboetkeun, moen rohani, <sup>o</sup> Sadoemoe djeung Mēsir; di dinja mah Goestina ge geus digantoeung  
<sup>p</sup> keun dina kai-dipalang. 'Sarta sababaraha djalma ti sagala toeroenan, djeung kaom, djeung basa, sarta bangsa, bakal narendjo majitna, lilana kaopat satēngah poē, djeung moal dibikeun majitna  
<sup>q</sup> dikēdēngkeun ka djero koeboeraan. 'Sarta sakoer noe tjaritjing di boemi bakal pada atoh tina sabab eta, djeung soekan-soekan, sarta <sup>r</sup> silih-kirimana djeung ba-  
 toer, pedah eta doewa nabi teh sok nganjēnjeri ka noe tjaritjing di boemi.  
<sup>s</sup> 'Dēmi sanggeusna noe kaopat satēngah poē teja, datang ti Allah roh noe ngahiroepan, aseop ka eta doewa majit, toeloej ngaradēg koe sampejanana; ari sakoer noe nendjo ka arandjeunna pada  
<sup>t</sup> kataradjang sijeun kabina-bina. 'Geus kitoe eta teh ngareungeu gēntra tarik pisau ti sawarga, nimbalanana kijeu:

Geura aroenggah ka dijau! Tidinja doewaan teh moenggah ka sawarga, toenggang<sup>13</sup> mega; koe moesoehna katarendjo. 'Dina waktoe harita aja ° lini gede; ari sapér-pooeloehna nagara eta roegroeg, sarta noe paeh koe lini toedjoeh reboe djalma; dëmi noe kari djadi sarijeuneun, sarta pada ngahatoerkeun kamoeljaän ka Al-<sup>14</sup> lah sawarga. 'Balahi ° noe kadoewa teh geus ladjoe; masing njaho, balahi noe katiloe tereh ngadatangananana.

*a Jöh. 40 : 3. b Mat. 27 : 53; Looek. 21 : 24. c p. 13 : 5.  
d p. 12 : 6. e Joël 1 : 13. f Djak. 4 : 11 – 14. g 2 Radj.  
1 : 10, 12. h 1 Radj. 17 : 1. i 2 Moesa 7 : 19; p. 16 : 3.  
j p. 13 : 1; 17 : 8. k p. 13 : 7. l p. 16 : 19. m Jés. 1 : 10.  
n Est. 9 : 19, 22. o p. 16 : 18. p p. 8 : 13; 9 : 12.*

<sup>15</sup> Toeloej malaikat ° noe katoedjoeh nijoep sangkakala. Geus kitoe di sawarga aja sowara tararik pisan; ari salaoerna: <sup>b</sup> Karadjaän di doenya geus djadi kagoengan Pangeran kaoela, djeung kagoengan ° Kristoesna; sarta andjeunna noe bakal djoeméneng radja langgéng salala-<sup>16</sup> wasna! 'Sarta <sup>d</sup> noe doewa poeloeh opat sésépoeh, anoe tjalarlik dina pangtjalikanana di pajoeneun Allah teja, brék pada njooeh, djeung saroedjoed ka Allah; <sup>17</sup> ari pioendjoekna: <sup>e</sup> Noen, Goesti Allah, anoe langkoeng kawasa, noe djoeméneng, noe djoeméneng ti tatadina, saréng bade soemping! simkoering sadaja moedji soekor ka andjeun, doemeh andjeun ajeuna geus nganggo kawasa andjeun noe agoeng, saréng kërsa linggih radja. <sup>18</sup> Ari bangsa-bangsa tadina arambékeun, nanging <sup>f</sup> bëndoe andjeun geus dongkap, sinaréngan ° waktoe bade ngahoekoe-man djalma noe paraeh, kalajan bade masihan <sup>h</sup> gandjaran ka abdi-abdi andjeun, nja para nabi, saréng ka sadaja noe saroetji, kalajan ka sadaja noe sarijeun koe padjénengan andjeun, noe gede saréng noe leutik, rawoeh bade ngaroeksak ka sakoer noe ngaroeksak-keun boemi teja. <sup>a</sup> p. 10 : 7. <sup>b</sup> p. 12 : 10;  
<sup>19</sup> 19 : 6. <sup>c</sup> Looek. 2 : 26. <sup>d</sup> p. 4 : 4, 10. <sup>e</sup> p. 4 : 8;  
<sup>16</sup> 16 : 5. <sup>f</sup> p. 6 : 17. <sup>g</sup> p. 20 : 12. <sup>h</sup> p. 22 : 12.

<sup>19</sup> Tidinja ° kabah Allah, anoe di sawarga, diboekakeun; sarta pëti pérdjangdjian andjeunna, anoe aja di djero kabah andjeunna, tempong. <sup>b</sup> Toeloej aja kilat, djeung sowara, djeung goeloedoeg, djeung lini, sarta hoedjan boewah galde. <sup>a</sup> p. 15 : 5. <sup>b</sup> p. 16 : 18, 21.

## PASAL 12.

Geus kitoe di djero sawarga beh tem-bong ° tanda gede: aja hidji awewe, papakeanana panou-poé, sarta boelan aja di handapeun soekoena; djeung si-rahna make makoeta koe doewa wélas <sup>2</sup> bentang. 'Eta teh keur reuneuh, sarta ngadéngék bawaning koe njéri, rasana <sup>3</sup> rek ngadjeroe. 'Aja deui tanda sedjen, tempong di djero sawarga: beh aja hidji naga gede, roepana beureum, ari hoe-loena toedjoeh, sarta aja tandoekan sa-poeloeh, djeung dina hoeloena make <sup>4</sup> toedjoeh makoeta. 'Ari boentoetna narik sapértiloena bentang langit, seug dibeu-bentkeun ka boemi. Toeloej naga teh nangtoeng di hareupeun awewe noe rek ngadjeroe teja, pakarépanana, dimana geus ngadjeroe, anakna dek diléglég. <sup>5</sup> Geus kitoe awewe teh ngadjeroekeun hidji anak lalaki, <sup>b</sup> anoe bakal ngangon ka sakabeh oerang kapir, make iteuk beusi; gantjang anakna dibewat ka Allah sarta <sup>6</sup> ka panglinggihanana. 'Dëmi eta awewe seug kaboen ka tégal lëga; di dinja geus boga énggon beunang Allah njawisan, soepaja dibajoean di eta énggon meu-nang ° sareboe doewa ratoes gënëp poe-loeh poë lilana. <sup>a</sup> p. 15 : 1. <sup>b</sup> p. 2 : 27. <sup>c</sup> p. 11 : 3. <sup>7</sup> Geus kitoe djadi pérang di djero sawarga: <sup>a</sup> Mikail djeung sakabeh malai-<sup>8</sup> katna mérangan ka naga; kitoe deui naga mérangan djeung sakabeh malai-<sup>8</sup> katna; 'tatapi hanteu koewat, djeung <sup>b</sup> énggonna di djero sawarga geus areu-<sup>9</sup> weuh. 'Sarta ditotogkeun naga gede teh, tégënsna ° oraj kahot, anoe diséboet Iblis djeung Setan, anoe njasabkeun ka sal-alam-doenga teja; ari ditotogkeunana <sup>d</sup> ka boemi, sarta malaikatna kabeh ditotogkeun baréng djeung manehanana. <sup>10</sup> 'Toeloej kaoela ngadenge sowara tarik pisan di djero sawarga; ari pokna: <sup>e</sup> Ajenna kasalamétan, djeung kasanta-saän, kitoe deui karadjaän geus djadi kagoengan Allah kaoela, sarta kawasa geus djadi kagoengan Kristoena; karana <sup>f</sup> neus sok ngélakkeun doeloer-doeloer kaoela, ngélakkeunana beurang-peuting ka pajoeneun Allah, ajeuna mah geus <sup>11</sup> ditotogkeun. 'Doeloer-doeloer teh geus pada ngelekhkeun ka dinja koe lantaran ° gëtih Domba, djeung koe lantaran

omong përtelaänana; sarta <sup>b</sup> teu njara-  
12 aheun koe patina nëpi ka maot. 'Koe  
sabab eta, <sup>i</sup> eh sawarga, djeung sakabeh  
noe ngeusian! sing pada boengah. <sup>j</sup> Pi-  
balaieun boemi reudjeung laoet! sabab  
Iblis tel geus toeroen ka maraneh, sarta  
katjida ngambékna, sapedad njahoéun  
waktoe dirina ngan sakeudeung.

<sup>a</sup> Dan. 10:21; 12:1. <sup>b</sup> Aj. 2:1. <sup>c</sup> 1 Moesa 3:1;  
<sup>d</sup> p. 20:2. <sup>d</sup> Loek. 10:18. <sup>e</sup> p. 11:15. <sup>f</sup> Aj. 1:9;  
Roem 8:33. <sup>g</sup> p. 6:9; 7:14. <sup>h</sup> Joh. 12:25.  
<sup>i</sup> p. 18:20. <sup>j</sup> p. 8:13.

13 Mangsa naga teh nendjo, jen dirina  
geus ditotogkeun ka boemi, toeloej bae  
ngoadag-ngoedag ka awewe, anoe naga-  
14 djoeroekeun anak lalaki teja. 'Geus kitoe  
eta awewe dipasihan doewa djangdjang  
galoedra gëde, <sup>a</sup> soepaja bisa hibér ka  
tëgal lëga, moeroe kana énggon paranti  
dirina dibajoean, lilana <sup>b</sup> samangsa,  
doewa mangsa, djeung satëngah mangsa,  
15 kahalangan ti panendjo oraj teja. 'Oraj  
teh toeloej njebrotkeun tja ti djëro soe-  
ngointa toekangeun eta awewe, sapërti  
waloengan, ngarah sinà palid koe eta  
16 tjai. 'Ari boemi noeloeng ka eta awewe;  
boemi teh <sup>c</sup> njalangapkeun soengoetna,  
sarta njaploek waloengan, noe koe naga  
disébrotkeun ti djëro soengoetna teja.  
17 'Toeloej naga teh ngagérégét ka eta  
awewe; los indit, dek mërangan kana  
sesa toeroenanana, sakoer <sup>d</sup> noe nëtëp-  
keun timbalan Allah, djeung njarang-  
king përtelaän Jesoes Kristoes. <sup>a</sup> p. 12:6.  
<sup>b</sup> Dan. 12:7. <sup>c</sup> 1 Moesa 16:32. <sup>d</sup> p. 14:12.

18 Djol kaoela nangtoeng di basisir laoet.

### PASAL 13.

Geus kitoe kaoela nendjo, <sup>a</sup> aja hidji  
sato oenggah tina laoet, hoeloena toe-  
djoeh, ari tandoekna sapeloeh, sarta  
dina tandoekna aja sapeloeh makota,  
djeung dina hoeloena make ngaran ngag-  
2 gorengkeun ka Allah. 'Ari eta sato, noe  
katendjo koe kaoela, <sup>b</sup> roepana tjara  
mejong, soekoena sapërti soekoe biroe-  
wang, djeung soengoetna tjara soengoet  
singa. Dëmi koe <sup>c</sup> naga toeloej dibere  
kabëdasan dirina, djeung pangdijoeka-  
3 nana, sarta pangawasa gëde. 'Tidinja  
katendjo koe kaoela, eta hoeloena noe  
hidji raheut, sëmoe matak pipaheun;  
dëmi raheutna noe matak pipaheun teh  
datang ka tjageur deui; djeung <sup>d</sup> saeusí

doenya hoökeun, sarta noetoerkeun ka  
4 eta sato. 'Djeung pada njëmbah ka naga,  
koe sabab mere pangawasa ka sato teja;  
sarta njarëmbah ka eta sato ongkok; ari aromongna: <sup>e</sup> Saha noe nandingan  
ka ijeu sato teh? djeung saha noe koe-  
5 wat mërangan ka dinja? 'Geus kitoe  
sato teh dipaparin soengoet baris <sup>f</sup> soe-  
soembar, djeung baris ngagorengkeun  
ka Allah; sarta dipaparin pangawasa  
migawe kitoe <sup>g</sup> opat poeloech doewa  
6 boelan lilana. 'Pek toeloej ngangah  
soengoetna, <sup>h</sup> ngagorengkeun ka Allah,  
nja ngagorengkeun ka padjënëngan  
andjeunna, djeung ka <sup>i</sup> balan-  
dongan andjeunna, kitoe deui ka sa-  
7 koer noe tjaralik di sawarga. 'Sarta  
dipaparin kawasa <sup>j</sup> bisa mërangan ka  
djalma saroetji djeung ngelehhkeun ka  
dinja; samalah dikawasakeun ka sakab-  
beh kaom, djeung toeroenan, djeung  
8 basa, sarta bangsa. 'Ari sakabehna noe  
tjaritjing di boemi bakal pada njëmbah  
ka eta, kitoe sotéh sakoer noe teu di-  
toeliskeun ngaranna dina <sup>k</sup> kitab kahiro-  
epan, kagoengan Domba noe geus di-  
peuntjt, tima watés diadëgkeunana  
9 doenya. 'Saha-saha noe boga tjeuli,  
10 <sup>l</sup> koedoe denegekeun! 'Lamoen aja noe  
ngasoepekun ka pangberokan, eta tang-  
toe diasoepkekun deui ka pangberokan;  
<sup>m</sup> lamoen aja noe maehan koe pëdang,  
eta koedoe dipaehan koe pëdang deui.  
<sup>n</sup> Nja di lëbah dijieu kasabarán djeung  
kapërtjajaän djalma saroetji.

<sup>a</sup> Dan. 7:3; p. 11:7; 17:3. <sup>b</sup> Dan. 7:6. <sup>c</sup> p. 12:3.  
<sup>d</sup> p. 17:8. <sup>e</sup> p. 18:18. <sup>f</sup> Dan. 7:8, 11, 25.  
<sup>g</sup> p. 11:2. <sup>h</sup> p. 16:9. <sup>i</sup> p. 11:19; 21:3. <sup>j</sup> Dan.  
7:21; p. 11:7. <sup>k</sup> p. 3:5; 5:12. <sup>l</sup> Mat. 11:15;  
<sup>p</sup> 2:7. <sup>m</sup> Mat. 26:52. <sup>n</sup> p. 14:12.

11 Geus kitoe kaoela nendjo hidji sato  
sedjen, <sup>a</sup> oenggah ti djëro boemi, sarta  
doewa tandoekna, tjara tandoek anak  
domba, djeung ngomongna <sup>b</sup> sapërti naga.  
12 'Sarta ngalamphahkeun sakabehna pa-  
ngawasa sato noe ti heula di hareupeu-  
nana; ari boemi djeung sakoer noe tjarit-  
jing di boemi digëndam, datang ka pada  
njëmbah ka sato noe ti heula, <sup>c</sup> anoe  
raheut matak paeh tjageur deui teja.  
13 'Sarta njijeun tanda galëde, wani datang  
ka noeroenkeun seuneu ti langit ka boe-  
14 mi di hareupeun djalma-djalma. 'Djeung  
njasabkeun' ka sakoer noe tjaritjing di  
boemi, koe lantaran tanda-tanda, noe

geus dikërsakeun dipigawe koe eta di hareupeun sato teja; sarta ngomong ka sakoer noe tjaritjing di boemi, sato noe asal raheut koe pëdang sarta hiroep deui teh koedoe diroepakeun njijeun 15 artja. 'Sarta dipaparin kawasa bisa njoekmaän ka eta artja sato, soepaja artja sato teh bisa ngomong, djeung bisa ngadatangkeun paeh ka sakabeh noe teu <sup>d</sup> njëmbah ka eta artja sato. 16 'Malah-malah njijeun atoeran, soepaja sakabeh djalma, noe gëde djeung noe leutik, noe beunghar djeung noe miskin, noe mërdika djeung noe koemawoela, 17 pada ditjirian leungeunna ti katoehoe, atawa kana tarangna; 'djeung hanteu aja noe meunang djoewal-beuli, ngan anoe make eta tjiri: ngaran sato, ata- 18 wa <sup>f</sup> bilangan ngaranna. 'Nja <sup>g</sup> di lëbah dijieu kapintëran teh. Saha-saha noe boga pangarti, koedoe ngitoeng bilangan sato teja; karana eta teh bilangan manoesa, ari bilanganana gënëp ratoes gënëp poeloh gënëp. <sup>a</sup> p. 11:7. <sup>b</sup> 1 Mœsa 3:1, 4, 5. <sup>c</sup> p. 13:3. <sup>d</sup> p. 19:20. <sup>e</sup> p. 14:9, 11; 19:20. <sup>f</sup> p. 15:2. <sup>g</sup> p. 17:9.

#### PASAL 14.

**G**eus kitoe kaoela nendjo, beh <sup>a</sup> Domba <sup>2</sup> teh keur ngadëg di loehoer goenoeng Sion, sarta direudjeungan koe <sup>b</sup> sakëti opat laksa opat reboe djalma, pada boga toelisan dina tarang, nja padjënëngan andjeunna, djeung padjënëngan Rama andjeunna. 'Toeloej kaoela ngadenge svara ti sawarga, <sup>c</sup> tjara ngagoeroehna tjai gëde, djeung tjara sora goeloedoeg tarik. Ari svara, noe kadenge koe kaoela, saperti <sup>d</sup> sora toekang ngatjapi loba, anoe barëng narabeuh katjapina. 3 'Sarta <sup>e</sup> pada ujanji koe hidji poepoedjian anjar di pajoeneun panglinggihan, djeung di hareupeun mahloek noe opat sarta para sësëpoeh teja; taja pisan noe bisa ngapalkeun eta poepoedjian, kädjaba ti noe sakëti opat laksa opat reboe djalma, anoe beunang ngagaleuh ti 4 boemi teja. 'Nja eta noe teu kakotoran koe awewe; karana <sup>f</sup> landjang kabeh. Nja eta <sup>g</sup> noe ngariring ka Domba, ka mana bae angkatna. Eta teh <sup>h</sup> noe pada beunang ngagaleuh ti lëbah djalma, baris tijikal bade ka Allah sarta ka Domba. 5 'Djeung <sup>i</sup> dina soengoetna teu pisan

kapanggih bohong; karana <sup>j</sup> pada taja tjwadeunana di pajoeneun panglinggihan Allah.

<sup>a</sup> p. 5:6; 17:14. <sup>b</sup> p. 7:4.

<sup>c</sup> p. 1:15; 19:6. <sup>d</sup> p. 15:2. <sup>e</sup> p. 5:9. <sup>f</sup> 2 Kor. 11:2. <sup>g</sup> Mat. 19:28; Loek. 9:57. <sup>h</sup> p. 5:9. <sup>i</sup> Sëp. 3:13. <sup>j</sup> Ep. 5:27.

6 Geus kitoe kaoela nendjo hidji malaikat sedjen, keur hibër di tengah laingit, mawa Indjil noe langgëng, baris oëwarkeuneun ka sakoer noe tjaritjing di boemi, <sup>a</sup> ka sakabeh bangsa, djeung kaom, djeung basa, sarta toeroenan. 7 'Seug njaoer, tarik pisan sowarana: <sup>b</sup> Geura sarijeun koe Allah, djeung koe-doe njanggakeun kahormatan ka andjeumna; karana geus nëpi ka waktoe andjeunna ngahoekoeman; sarta geura saroedjoed ka noe ngadamël langit djeung boemi, sarta laoet, djeung soemoer-soemoer.

<sup>a</sup> p. 13:7. <sup>b</sup> Lal. 14:15; p. 10:6; 15:4.

8 Djëboel deui hidji malaikat sedjen noetoerkeun, sarta njaoer kijeu: Geus roeboeh, geus roeboeh <sup>a</sup> Baboel, nagara gëde teh, noe geus nginoeman sakabeh bangsa koe anggoer napsoe djinahna!

<sup>a</sup> p. 17:5; 18:2, 3.

9 Djëboel deui hidji malaikat katiloena noetoerkeun, sarta njaoer, tarik pisan sowarana: Lamoen aja djalma <sup>b</sup> njëmbah ka sato djeung ka artjana, sarta narima tjiri teja kana tarangna atawa kana 10 leungeunna, 'eta teh èngke nginoem deui tina <sup>b</sup> anggoer bëndoe Allah, anoe geus ditjitijkeun kana <sup>c</sup> loemoer bëndoena, teu dibaoeran; sarta bakal disangsara koe seuneu djeung walirang, di hareupeun para malaikat saroetji, sarta di 11 pajoeneun Domba teja. 'Ari <sup>d</sup> haseup sangsarana ngëboel langgëng salalawasna; sarta eta teh <sup>e</sup> teu pisan meunang reureuh beurang-peuting, nja sakoer noe njarëmbah ka sato djeung ka artjana, sarta oenggal noe narima tjiri ngaranna 12 teja. 'Nja <sup>f</sup> di lëbah dijieu kasabarang djalma saroetji, <sup>g</sup> anoe pada nëtëpkéun timbalan Allah djeung kapertjajaän ka Jesoes. <sup>a</sup> p. 13:15—17. <sup>b</sup> p. 16:19. <sup>c</sup> Djab. 75:9; Jés. 51:17, 22. <sup>d</sup> p. 19:3. <sup>e</sup> p. 4:8. <sup>f</sup> p. 13:10. <sup>g</sup> p. 12:17.

13 Toeloej kaoela ngadenge gëntra ti swarga, nimbalan ka kaoela kijeu: <sup>a</sup> Geura noeliskeun: Salamët djalma paeh, anoe paehna di djëro Goesti, ti mangsa

ajeuna! Satemenna, pilahir Roh, <sup>b</sup> soepaja pada reureuh ti kasoesahanana; ari pagaweanana noetoerkeun ti pandeuri.

<sup>a</sup> p. 19:9. <sup>b</sup> Jés. 57:2; Ibr. 4:10.

- <sup>14</sup> Geus kitoe kaoela nendjo, beh aja mega bodas; sarta dina eta mega aja <sup>a</sup> noe toenggang, roepana saperti Poeutra manoesa; ari mastakana <sup>b</sup> nganggo makoeta <sup>c</sup> emas, djeung pananganana <sup>15</sup> njandak hidji arit seukeut. 'Aja deui hidji malaikat sedjen, bidjil ti djero kabah; toeloej njeloekan, tarik pisan sowerana, ka noe toenggang mega teja: <sup>c</sup> Mangga, geura kintoenkeun arit andjeun, sareng ladjeng ngarit; karantén geus dongkap ka waktoe ngarit, da pi-boewateun' di boemi teh geus asak!

<sup>16</sup> 'Enggal koe noe toenggang mega aritna ditinggangkeun ka boemi, toeloej boemi teh diarit.

<sup>a</sup> Dan. 7:13.

<sup>b</sup> Djab. 21:4. <sup>c</sup> Joël 3:13.

- <sup>17</sup> Aja deui hidji malaikat sedjen, bidjil <sup>a</sup> ti djero kabah anoe di sawarga; eta kitoe deui mawa hidji arit seukeut. 'Sarta aja deui hidji malaikat sedjen, bidjil ti djero altar; <sup>b</sup> eta teh kawasa kana seuneu; seug ngagéro ka noe mawa arit seukeut teh, sarta tarik pisan ngagérona, ari saoerna: <sup>c</sup> Mangga, geura kirimkeun arit sampejan noe seukeut, sarta toeloej keureutan ranggeuan tangkal anggoer noe di boemi; karana geus arara <sup>19</sup> sak boewahna! 'Gantjang koe eta malaikat aritna ditinggangkeun ka boemi, sarta boewah tangkal anggoer anoe di boemi seug dikeureutan, bari toeloej dialoengkeun ka djero <sup>d</sup> bak gede pameresan bendoening Allah. 'Ari paméresan teh toeloej diirik di loewareun nagara; geus kitoe bidjil gétih ti djero paméresan, <sup>e</sup> ka-loehoerna sémét kadaliki koeda, ari djaoehna sareboe gënep ratoes istadi.

<sup>a</sup> p. 15:5. <sup>b</sup> p. 16:5.

<sup>c</sup> p. 14:15. <sup>d</sup> p. 19:15. <sup>e</sup> Jés. 34:3; Jeh. 32:6.

## PASAL 15.

Tidinja kaoela nendjo di djero sawarga aja <sup>a</sup> tanda sedjen, gëde sarta matak helok: aja toedjoeh malaikat, marawa noe toedjoeh balahi panganggeusan; karana nja etapanoetoep bendoening Allah.

<sup>a</sup> p. 12:1, 3.

- <sup>2</sup> Geus kitoe kaoela nendjo aja noe kawas <sup>a</sup> laoet gedah, pagalo djeung seuneu;

ari <sup>b</sup> noe ngelehhkeun sato, djeung artjana, sarta tjirina, bilangan ngaranna teja, narangtoeng di sisi eta laoet gedah, pada boga <sup>c</sup> katjapi Allah; 'sarta nganjanjikeun <sup>d</sup> poopoedjian Moesa, abdi Allah, djeung poopoedjian Domba teja; ari pokna: <sup>e</sup> Agoeng pisan saréng matak helok sadaja padamélan andjeun, noen Pangeran, Allah noe langkoeng kawasa! adil saréng estoe saniskantén djalan andjeun, noen Radjaning sagala bangsa!

- <sup>4</sup> 'Saha <sup>f</sup> noe teu koedoe sijeun koe andjeun, noen Pangeran! saréng saha noe teu koedoe ngamoeljakeun ka padjénengan andjeun? Karantén <sup>g</sup> nja andjeun njalira noe soetji teh. Karantén <sup>h</sup> sagala bangsa bade dongkap, sinaréngan soedjoed ka pajoeneun andjeun, doemeh hoekoeman andjeun geus katawis.

<sup>a</sup> p. 4:6. <sup>b</sup> p. 13:11, 15. <sup>c</sup> Djab. 43:4; p. 5:8;

<sup>d</sup> 2 Moesa 15. <sup>e</sup> Djab. 111:2; 145:17.

<sup>f</sup> Jér. 10:17. <sup>g</sup> Djab. 99:8, 5, 9. <sup>h</sup> Djab. 86:9, 10.

- <sup>5</sup> Sanggeusna kitoe kaoela nendjo, beh <sup>a</sup> kabah balandonganing përtelaän, anoe <sup>b</sup> di sawarga, dibookakeun. 'Ari <sup>b</sup> eta toedjoeh malaikat, noe marawa toedjoeh balahi teja, baridjil ti djero kabah, <sup>c</sup> papekanana boëh setra sarta herang, djeung sémét dadana marake saboek <sup>7</sup> emas. 'Dëmi <sup>d</sup> eta opat mahloek teja noe hidji ka eta toedjoeh malaikat sor njerentkeun pinggan emas toedjoeh siki, parinoeh koe bëndoe Allah, <sup>e</sup> anoe djoes méneng langgëng salalawasna. 'Toeloej kabah teh <sup>f</sup> wani pinoeh koe haseup ti djero kamoeljaän Allah, sarta ti djero kawasana; djeung taja noe bisa asoep ka kabah, nëpi ka toetoep eta toedjoeh balahi anoe toedjoeh malaikat teja.

<sup>a</sup> p. 11:19. <sup>b</sup> p. 15:1. <sup>c</sup> p. 1:13; 19:8. <sup>d</sup> p. 4:6.

<sup>e</sup> p. 4:9. <sup>f</sup> 2 Moesa 40:34; 1 Radj. 8:10, 11;

Jés. 6:4; Jeh. 43:5.

## PASAL 16.

Geus kitoe kaoela ngadenge gëntra takrik pisan, datangna ti djero kabah, nimbalan ka <sup>a</sup> noe toedjoeh malaikat teja: Geura arindit, eusi pinggan bëndoe Allah koe maranéh koetjoerkeun ka boemi!

<sup>a</sup> p. 15:1.

- <sup>2</sup> Bral noe hidji indit, seug ngoetjoerkeun eusi pingganna ka boemi. Tidinja djalma <sup>a</sup> noe make tjiri sato djeung njarémbah ka artjana teja pada kataradjang <sup>b</sup> bisoel goreng sarta matih.

<sup>a</sup> p. 13:15, 16. <sup>b</sup> 2 Moesa 9:9.

<sup>3</sup> Tidinja malaikat noe kadoewa ngoetjoerkeun eusi pingganna ka laoet; ari tjaina seug ngadjadi <sup>a</sup> gëtih, tjara gëtih anoe paeh; djeung saeusi laoet, sakoer njawa noe hiroep, paraeh kabeh.

*a 2 Moesa 7:20; p. 8:8, 9.*

<sup>4</sup> Toeloej malaikat noe katiloe ngoetjoerkeun eusi pingganna ka sagala waloengan djeung ka sagala soemoer; ari <sup>5</sup> tjaina seug ngadjadi gëtih. 'Geus kitoe kaoela ngadenge <sup>a</sup> malaikat noe njangking tjai oendjoekan kijeu: <sup>b</sup> Noen Pangeran, anoe djoemëneng, anoe djoemëneng ti tatarina, sarëng bade soemping! andjeun teh kalangkoeng adil, kërsa ngag <sup>6</sup> hoekoeman kitoe. 'Karantén eta teh geus ngoetjoerkeun gëtih djalma saroeti sa <sup>7</sup> rëng gëtih para nabi; <sup>c</sup> doepi ajeuna koe andjeun pada diinoeman gëtih; langkoeng pantës eta teh dikitoe! 'Sarta kaoela ngadenge <sup>d</sup> tina altar aja noe oendjoekan kijeu: Jaktos pisan, noen Pangeran, Allah noe langkoeng Kawasa! <sup>e</sup> hoekoeman andjeun teh kalangkoeng estoe sarëng adil.

*a p. 14:18. b p. 4:8; 15:3; 19:2. c p. 18:7, 24. d p. 6:9, 10. e p. 19:2.*

<sup>8</sup> Toeloej malaikat noe kaopat ngoetjoerkeun eusi pingganna ka panon-poë; seug panon-poë teh dipaparin Kawasa sina noetoengkeun ka djalma-djalma koe <sup>9</sup> senneu. 'Geus kitoe djalma taroetoeng, koe bawaning bangët panasna, <sup>a</sup> sarta pada ngagorengkenn ka padjënëngan Allah, noe Kawasa ka sakabeh balahi eta; djeung hanten tarobat, teu daekeun ngamoeljakeun ka Allah.

*a p. 9:20, 21; 13:6.*

<sup>10</sup> Toeloej malaikat noe kalima ngoetjoerkeun eusi pingganna ka <sup>a</sup> pangdijoekan sato teja; seug karadjaañana djadi poëk; ari djalmana pada njapekan <sup>11</sup> letahna bawaning koe njéri; 'sarta ngagorengkeun ka Allah <sup>b</sup> sawarga, koe tina kanjéri dirima, djeung koe tina bisoel-bisoelna; sarta teu tarobat mitjeun pagaweanana.

*a p. 13:2. b Esr. 5:12; Joen. 1:9; p. 16:9.*

<sup>12</sup> Toeloej malaikat noe kagënëp ngoetjoerkeun eusi pingganna ka tjai gëde, nja <sup>a</sup> tji Prat teja; ari tjaina <sup>b</sup> seug saät, tjawisan <sup>c</sup> pidjalaneun radja-radja noe rek datang ti pangbidjilan panonpoë. 'Geus kitoe katendjo koe kaoela, tina <sup>d</sup> soengoet naga, djeung tina soe-

ngoet sato, sarta tina soengoet nabi palsoe, bidjil tiloe soekma nadjis, kawas bangkok roepana. 'Karana eta teh soekma setan, sarta <sup>e</sup> pada njijen tandatanda, djeung laleumpang ka para radja sadoenya kabeh, <sup>f</sup> dikoempelkeun kana përang dina poë gëde, poëan Allah noe langkoeng Kawasa. '(Masing <sup>g</sup> njaho, kami pidatangeun teh tjara paling. Salamët anoe njarang djeung apik ka papakenana, soepaja oelah leumpang ditarandjang, djeung oelah katembong nya wiwirang!) 'Ari dikoempelkeunana ka hidji ènggon, <sup>h</sup> anoe koe basa Ibrani disëboet Harmagedon.

*a p. 9:14. b Jés. 44:27.*

*c Jés. 11:15, 16. d p. 12:17; 13:11; 19:20. e p. 13:13; 19:20. f p. 17:14; 19:19. g p. 3:3, 4, 18. h Djak. 12:11.*

<sup>17</sup> Toeloej malaikat noe katoedjoeh ngoetjoerkeun eusi pingganna ka langit; geus kitoe aja gëntra tarik pisan, datangna <sup>a</sup> ti djëro kabah sawarga, tina panglinggihan teja, pangandikana kijeu:

<sup>18</sup> <sup>b</sup> Geus tinëkanan! 'Tidinja aja <sup>c</sup> kilat, djeung sowara, sarta goeloedoeg; djeung aja lini gëde pisan, <sup>d</sup> koemaha noe tatjan kapanggih sapandjang aja djalma di boëmi, lini noe sakitoe bangëtña. 'Ari <sup>e</sup> nagara gëde teh beulah, djadi tiloe, djeung <sup>f</sup> nagara oerang kapir raroegroeg; sarta Allah ngërsakeun <sup>g</sup> emoet ka Baboel, nagara gëde teja, kërsana masihan ka dinja <sup>h</sup> loemoer noe dieusi <sup>20</sup> anggoer sewoting bëndoe andjeunna. 'Ari <sup>i</sup> sakabeh poelo kalaboer, djeung ten <sup>21</sup> pisan manggih goenoeng. 'Sarta aja <sup>j</sup> hoedjan boewah gëde, hidji-hidji beuratna satalenta, ragragan ti langit, ninggang ka djalma; dëmi djalma teh <sup>k</sup> pada ngagorengkeun ka Allah koe tina balahi hoedjan boewah teja; karana eta balahi teh kaliwat nya bangët.

*a p. 15:5. b p. 21:6. c p. 8:5. d Dan. 12:1.*

*e p. 14:8; 17:5. f Jés. 51:22, 23. g p. 18:5.*

*h p. 14:10. i p. 6:14; 20:11. j p. 11:19. k p. 16:9, 11.*

## PASAL 17.

Tidinja saoerang ti <sup>a</sup> noe toedjoeh malaikat, noe marawa toedjoeh pinggan teja, njampeurkeun, sarta njaoer ka kaoela, kijeu saoerna: Geura miloe ka kami! kami dek nembungkeun ka maneh pihoekoemanueun <sup>b</sup> dajang gëde, anoe dijoeck <sup>2</sup> dina tjai laloba teja. 'Sakabeh radja di

boemi <sup>c</sup> geus pada djinah ka eta, djeung  
 sakoer noe tjitjing di boemi geus dja-  
 radi mabok koe anggoer djinah man-  
 sbanana. 'Toeloej kaoela <sup>d</sup> sadjéroning  
 Roh koe malaikat teh dibawa ka hidji  
 tégal lèga. Geus kitoe kaoela nendjo  
 hidji awewe, keur noempakan <sup>e</sup> sato,  
 noe roepana beureum tjara sakélat, sarta  
 pinoeh koe ngaran noe ngagorengkeun  
 ka Allah; ari hueloe sato teh toedjoeh,  
<sup>4</sup> djeung sapoeloeh tandoekna. 'Dëmi eta  
 awewe <sup>f</sup> papakeanana woengoe djeung  
 sakélat, sarta midang, make émas, intën  
 djeung moetijara, sarta leungeunna sa-  
 beulah njékél <sup>g</sup> loemoer émas, pinoeh  
 koe sipat geuleuh djeung koe kanadjisan  
<sup>5</sup> djinahna. 'Ari dina tarangna aja toelis  
 ngaran, oenina <sup>h</sup> rasijah, kieu: LJEU TEH  
<sup>i</sup> BABOEL, NAGARA GÉDE, INDOENG SAKABEH DA-  
 JANG DJEUNG SAKOER SIPAT GEULEUH DI BOEMI.  
<sup>6</sup> 'Sarta kaoela nendjo, awewe teh mabok  
 koe <sup>j</sup> gétih sakoer djalma saroetji, djeung  
 koe gétih sakoer saksi Jesoes. Heran  
 kabina-bina kaoela teh, keur mangsa  
<sup>7</sup> nendjo eta. 'Gens kitoe malaikat teh  
 njaoer kaa kaa: Koe naon maneh noe  
 matak heran? Kami dek ngabedjakeun  
 ka maneh rasijah eta awewe djeung sa-  
<sup>8</sup> tona noe ditoempakan, anoe toedjoeh  
 hoeloena sarta sapoeloeh tandoekna.' Ari  
<sup>k</sup> eta sato, anoe geus katendjo koe ma-  
 neh, aja tadina, ajeuna euweuh, sarta  
 mëngke bidjal tina djoerang, toeloej  
 aboes kana djéro karoeksakan. Dëmi  
 noe tjaritjing di boemi, sakoer noe teu  
 ditoeliskeun ngaranna dina kitab ka-  
 hiroepan ti watës diadégkeun doenyia,  
 bakal pada heraneun, mangsa nendjo  
 eta sato, anoe aja tadina, ajeuna euweuh,  
<sup>9</sup> sarta mëngke aja. 'Di lëbah dijeu <sup>l</sup> pérloe  
 make akal, noe aja kapintéranana. <sup>m</sup> Ari  
 eta toedjoeh hoeloe teh, énjana toedjoeh  
 goenoeng, anoe didjoekan koe awewe  
<sup>10</sup> teja. 'Malah nandakeun toedjoeh radja  
 ongkoh; anoe lima geus roeboeh, noe  
 hidji aja, ari noe hidji deui mah tatjan  
 lahir, sarta mangsa lahir, pastina koe-  
<sup>11</sup> doe tétep <sup>n</sup> sakeudeung. 'Ari sato anoe  
 aja tadina, ajeuna euweuh teja, eta teh  
 diri manehanana noe kadalapan, sarta  
 kaåsoep noe toedjoehan, djeung bakal  
<sup>12</sup> aboes kana djéro karoeksakan. 'Dëmi  
<sup>o</sup> eta sapoeloeh tandoek, anoe katendjo  
 koe maneh teja, énjana sapoeloeh radja,

anoe tatjan meunang karadjaän; tatapi  
 bakal pada meunang pangawasa radja  
 babaréngan djeung eta sato, lilana ngan  
<sup>13</sup> sadjam. 'Eta teh sanijat pikirna, sarta  
<sup>14</sup> bakal pada njelehkeun pangawasa djeung  
 kadjénénganana ka sato teja. 'Eta teh  
<sup>p</sup> bakal pada mérangan ka Domba teja,  
 dëmi koe Domba diélehrkeun; karana  
<sup>q</sup> Goestining sakabeh goesti, djeung Rad-  
 janing sakabeh radja, sarta koe noe  
 ngariring ka Domba, nya sakoer noe  
<sup>15</sup> beunang njaoer, sarta beunang milih,  
 djeung pada satoehoe. 'Ari kasaoeranana  
 deui ka kaoela: Eta tjai-tjai, anoe geus  
 katendjo koe maneh, énggon dajang  
 dijok teja, <sup>r</sup> nandakeun sababaraha toe-  
 roenan, djeung goendoekan, djeung  
<sup>16</sup> bangsa, sarta basa. 'Dëmi eta sapoeloeh  
 tandoek, anoe geus katendjo koe maneh,  
 djeung satona teja, bakal pada giroek ka  
 dajang, sarta didjijeun soewoeng, djeung  
 ditarandjangan; malah bakal pada ngah-  
 kan dagingna, <sup>s</sup> sarta awakna toeloej  
<sup>17</sup> didoeroek koe seuneu. 'Karana Allah  
 geus maparin ka djéro hate eta, soepaja  
 pada ngalampahkeun kërsana, djeung  
 soepaja sanijat lampahna, sarta soepaja  
 pada njelehkeun karadjaänana ka sato  
<sup>18</sup> teja, <sup>t</sup> nëpi ka tjetjapna sapangandika  
 Allah.' Ari eta awewe, anoe geus katendjo  
 koe maneh teh, <sup>u</sup> énjana nagara gëde,  
 anoe boga kawasa ngaradjaän ka sakab-  
 beh radja di boemi.

<sup>a</sup> p. 15:1; 21:9.  
<sup>b</sup> Jer. 51:13; Nah. 3:4. c p. 18:3, 9. d p. 1:10;  
<sup>21</sup>:10. e p. 18:1. f p. 18:16. g Jer. 51:7. h 2 Tes. 2:7.  
<sup>i</sup> p. 14:8; 18:2, 10. j p. 18:24. k p. 11:7; 13:3, 8.  
<sup>l</sup> p. 13:18. m p. 13:1. n p. 20:3. o Dan. 7:24;  
<sup>p</sup> 13:1. p p. 16:14. q 1 Tim. 6:15; p. 19:16.  
<sup>r</sup> Djab. 65:8. s p. 18:8. t p. 10:7. u p. 16:19.

## PASAL 18.

Sanggeusing kitoe kaoela nendjo hidji  
<sup>a</sup> malaikat sedjen toeroen ti sawarga,  
<sup>b</sup> gëde pisan kawasana, sarta boemi teh  
<sup>2</sup> wani tjaång koe kamoeljaänana. 'Seug  
 toeloej ngagéro, tarik pisan sowarana;  
<sup>b</sup> ari saoerna: Geus roeboeh, geus roe-  
 boeh Baboel, nagara gëde teh, sarta  
<sup>c</sup> geus djadi pangtjitjingan setan, djeung  
 pangkoempoelan sakoer soekma nadjis,  
<sup>3</sup> kitoe deui pangkoempoelan sakoer ma-  
 noek noe nadjis sarta kageuleuh. 'Kar-  
 ana <sup>d</sup> sakabeh bangsa geus pada nginoem  
 tina anggoer napsoe djinahna, djeung  
 sagala radja di boemi geus pada djinah

ka manehanana, sarta sagala soedagar di boemi geus pada djadi beunghar lantaran tina rosa kamēgahanana.

a p. 5 : 2; 10 : 1. b Jés. 21 : 9; Jér. 51 : 8; p. 14 : 8.  
c Jés. 13 : 21, 22; 34 : 11–14. d p. 14 : 8.

4 Toeloej kaoela ngadenge gēntra sedjen, datangna ti djēro sawarga, pangandikana kijeu: <sup>a</sup> Eh, oemat kami! geura baridjil ti dinja, soepaja maraneh oelah miloe ka dosana, djeung oelah kaken-naān koe balahina. 'Karana <sup>b</sup> dosana geus njoendoel ka langit, sarta Allah geus djadi emoet kana kasalahanana.

6 'Geura maralēs ka dinja, <sup>c</sup> sakoe mahapamalēs eta ka maraneh; salampah-lambahna koedoe taoer doewa patikēlaneun; ari loemoer oeroet ngeusian eta, koe maraneh koedoe eusian doewa tikēl 7 baris ka dinja. 'Satadi eta teh ngamoel-jakeun dirina, djeung migawe kamēghan, tjara kitoe bangētna nya koedoe ngeunakeun sangsara djeung kalaraān ka dinja. Karana ari omongna di djēro pikirna kijeu: <sup>d</sup> Ijeu aing djēnēng radja, lain randa aing teh, djeung moal mang-8 gih kalaraān. 'Koe sabab kitoe, <sup>e</sup> sabalahina bakal ambrēg daratang dina sapoē, nya eta maot, djeung kalaraān, djeung langlajeuseun; sarta <sup>f</sup> bakal di-dieroek koe seunen; karana Goesti Allah, noe ngahoekoeman kaa manehanana, <sup>g</sup> kalangkoeng nya bēdas. 'Ari sakabeh radja di boemi, <sup>h</sup> anoe geus djinah ka manehanana sarta milampah kamēghan, bakal pada njeungtjeuriakan ka dinja bari aloek-aloeikan, keur mangsa narendjo <sup>i</sup> hasenpna eta dideroek.

10 'Djeung bakal pada nangtoeng ti kadja-oehan, bawaning sjeun koe sangsara eta, sarta ngaromong kijeu: Adoech, adoeh nagara gēde, nagara Baboel noe reugreug! karana hoekoeman maneh teh <sup>j</sup> datangna ngan di djēro sadjam bae.

11 'Ari soedagar di boemi bakal pada tjeur-rik djeung aloek-aloeikan tina sabab eta, sapedah geus teu aja noe rek meuli da-12 ganganana: 'dagangan <sup>k</sup> ēmas, perak, intēn sarta moetijara, djeung boēh katji, barang woengoe, soetra sarta sakēlat; djeung saroepaning kajoe wangi, djeung saroepaning barang gading, djeung sa-roepaning barang kai noe poendjoel, tambaga, beusi sarta batoe marmēr;

13 'djeung kajoe manis, sambara, seuseu-

ngitan, minjak wangi sarta doepta, djeung anggoer, minjak, tipoeng lēmēs sarta tarigoe, djeung sapi, domba, sarta koeda; djeung kareta, djeung boedak beulian, 14 sarta <sup>l</sup> njawa djalma. 'Sarta boeboewahan, karēsēp hate maneh, geus njalingkir ti maneh; kitoe deui sagala noe ngareunah djeung noe aloes roepana, geus njalingkir ti maneh, koe maneh 15 moal kapanggih deui. 'Ari sakoer noe dagang barang kitoe, noe geus djadi beunghar lantaran ti manehanana, bakal pada nangtoeng ti kadja-oehan bawaning sjeun koe sangsara, bari tjareurik 16 djeung aloek-aloeikan; 'sarta ngaromong kijeu: Adoech, adoeh, nagara gēde, <sup>m</sup> noe papakeanana boēh katji, barang woe-ngeoe djeung sakēlat, sarta dialoes-aloes koe ēmas, intēn djeung moetijara! karana kabeungharan sakitoe gēdena dibasmi ngan di djēro sadjam bae. 'Sarta <sup>n</sup> sakabeh istriman, djeung sakoer noe sok lajar ka parantina, kitoe deni toe-kang kapal, djeung sakabeh bae noe lalampahan di laoet, pada nangtoeng 17 ti kadja-oehan, 'bari tinggarēro, keur mangsa narendjo haseupna eta didoe-roek; ari pokna: <sup>o</sup> Naon noe nandingan 18 ka ijeu nagara gēde? 'Sarta <sup>p</sup> pada nga-woerkeun taneh ngēboel ka sirahna, djeung tinggarēro, bari tjeurik sarta aloek-aloeikan; ari aromongna: Adoech, adoeh, nagara gēde; dina djēro eta sa-koer noe baroga kapal di laoet geus pada djadi beunghar, lantaran tina kamoek-tianana! karana eta teh dibasmi ngan 20 di djēro sadjam bae. 'Eh <sup>q</sup> sawarga! eh sakoer noe saroetji djeung para rasoel sarta para nabi! geura pada soeka-boe-nghang tina sabab eta; karana poetoesan maraneh koe Allah geus ditērapkeun ka dinja.

<sup>a</sup> 1 Moesa 19 : 12; Jés. 48 : 20; 52 : 11; Jér. 50 : 8; 51 : 6, 45. <sup>b</sup> Jér. 51 : 9; c Djab. 137 : 8; Jér. 50 : 15, 29. <sup>c</sup> Jés. 47 : 7, 8. <sup>d</sup> Jés. 47 : 8. <sup>e</sup> 1 Tes. 5 : 3; j p. 17 : 4. <sup>f</sup> Jér. 27 : 13. <sup>g</sup> p. 17 : 2. <sup>h</sup> p. 19 : 3. <sup>i</sup> 1 Tes. 5 : 3; j p. 17 : 4. <sup>k</sup> Jér. 27 : 13. <sup>l</sup> p. 17 : 4. <sup>m</sup> Jér. 27 : 27–30. <sup>n</sup> p. 13 : 4. <sup>o</sup> Aj. 2 : 12. <sup>p</sup> Jér. 51 : 48; p. 12 : 12.

21 Geus kitoe aja hidji malaikat <sup>q</sup> bēdas pisan, ngadjoeengdjoeungkeun hidji batoe, saperti batoe panggilingan noe gēde, <sup>b</sup> seung ditinggangkeun ka laoet, bari njaoer: Nja kijeu nagara Baboel gēde teh bakal diroebōehkeun sarta kēntjēng, 22 djeung moal kapanggih deui. 'Ari <sup>c</sup> sora katjapi, djeung kawih, kitoe deni sora

soeling djeung tarompet moal kadenge deui di djero maneh; sarta sagala patoekangan, anoe boga pangabisa naon bae, moal kapanggih deui di djero maneh; kitoe deui sora panggilingan moal <sup>23</sup> denge deui di djero maneh. 'Ari tjahja damar moal njaangan deui di djero maneh; sarta sora panganten lalaki-awewe moal kadenge deui di djero maneh. Karana soedagar maneh teh pada gégéden di boemi; karana koe panggëndam <sup>24</sup> maneh sakabeh bangsa kagoda. 'Sarta di djero eta geus kapanggih <sup>a</sup> gétih para nabi djeung djalma saroetji, kitoe deui gétih sakabeh djalma noe dipaehan di boemi. <sup>a</sup> p. 5:2. <sup>b</sup> Jer. 51:63, 64. <sup>c</sup> Jés. 24:8; <sup>d</sup> Jér. 16:9; 25:10; Jéh. 26:13. <sup>e</sup> p. 17:6.

### PASAL 19.

Sanggeusing kitoe kaoela ngadenge <sup>a</sup> sowara tarik pisan di djero sawarga, saperti sora pirang-pirang djalma, ari pokna: <sup>b</sup> Haleloea! Kasalamétan, djeung kamoeljaän, sarta kahormatan, kitoe deui kawasa kagoengan Pangeran, Allah <sup>2</sup> kaoela kabeh; 'karana <sup>c</sup> hoekoemanana saestoe sarta adil; karana geus ngahoekoeman ka <sup>d</sup> dajang gëde, noe ngaroek-sakkeun boemi koe djinalma teja, sarta <sup>e</sup> gétih abdi andjeunna genus dibalës ka <sup>3</sup> dinja. 'Mindo deui njalaoer: Haleloea! <sup>f</sup> Ari haseupna ngëboel langgëng salala- <sup>4</sup> wasna. 'Dëmi <sup>g</sup> noe doewa poeloeh opat sësþoeh, sarta noe opat mahloek teja, toloej brék maréndék, djeung soedoed ka Allah, anoe linggih dina panglinggihan; ari salaoerna: <sup>h</sup> Amin, Haleloea! <sup>5</sup> 'Sarta aja gëntra, datangna ti djero panglinggihan; ari lahirna: <sup>i</sup> Geura moedji ka Allah, eh sakabeh abdina, djeung sakoer noe sijuen koe andjeunna, noe <sup>6</sup> gëde sarta noe leutik! 'Geus kitoe kaoela ngadenge sowara, saperti sora pirang-pirang djalma, djeung <sup>j</sup> tjara ngagoe-roehna tjai gëde, sarta tjara sora goeloedoeg tarik; ari pokna: Haleloea! Karana <sup>k</sup> Pangeran, Allah oerang, anoe langkoeng kawasa, ajeuna djoeméneng <sup>7</sup> radja. 'Hajoe, <sup>l</sup> oerang pada boengah sarta soerak, djeung oerang njangga-keun kamoeljaän ka andjeunna; <sup>m</sup> karana geus népi ka waktoe rendengan Domba, sarta <sup>n</sup> istrina geus njawiskeun pribadi. <sup>8</sup> 'Djeung geus dipasihan koernija, nganggo-

nganggo koe boëh katji <sup>o</sup> noe setra sarta herang. Karana eta boëh katji teh nandakeun <sup>p</sup> kabénérana djalma saroetji. <sup>9</sup> 'Geus kitoe malaikat teh njaoer ka kaoela: <sup>q</sup> Geura noeliskeun: Salamët sa-koer djalma noe disaoer kana hadjat rendengan Domba! Saoerna deui ka kaoela: <sup>r</sup> Nja eta teh pangandika Allah <sup>10</sup> saestoena. 'Tidinja kaoela <sup>s</sup> brék mëndék ka pajoneun sampejanana, panjatan kaoela dek njembah ka eta. Ari saoerna ka kaoela: Poma oelah kitoe! Kami teh batoer sasama ngabdi djeung maneh sarta djeung doeloor-doeloor maneh, <sup>t</sup> noe njarangking përtelaän Jesoes: <sup>u</sup> njembah teh moedoe ka Allah! Karana ari përtelaän Jesoes teh nja eta rohing piwédjang para nabi. <sup>a</sup> p. 11:15; 12:10. <sup>b</sup> Djab. 104:35. <sup>c</sup> p. 15:3; 16:7. <sup>d</sup> p. 17:1. <sup>e</sup> 5 Moes. 32:43. <sup>f</sup> Jés. 34:10; p. 18:18. <sup>g</sup> p. 4:4, 9, 10. <sup>h</sup> Djab. 106:48. <sup>i</sup> Djab. 115:13; 134:1; 135:1, 20. <sup>j</sup> p. 14:2. <sup>k</sup> p. 11:15. <sup>l</sup> Djab. 115:24. <sup>m</sup> Mat. 25:10. <sup>n</sup> p. 21:2. <sup>o</sup> p. 15:6. <sup>p</sup> Djab. 132:9. <sup>q</sup> p. 14:13. <sup>r</sup> p. 21:5. <sup>s</sup> p. 22:8. <sup>t</sup> p. 12:17. <sup>u</sup> Mat. 4:10.

- <sup>11</sup> Geus kitoe kaoela nendjo <sup>a</sup> sawarga molongo; beh aja <sup>b</sup> hidji koeda bodas, ari noe nitihan djénënganana <sup>c</sup> Satoehoe sarta Saestoe; eta teh ngahoekoeman <sup>12</sup> djeung përang nganggo kaädilan. 'Ari sotjana <sup>d</sup> lir hoeroenging seuneu, sarta mastakana nganggo makoeta reja pisan; djeung di andjeunna aja djénëngan disératkeun, <sup>e</sup> taja pisan noe njaho oenina, <sup>13</sup> ngan andjennna njalira. 'Sarta nganggo djoebah <sup>f</sup> beunang njélèp koe gétih; ari djénëngan andjeunna diséboetna <sup>g</sup> Pa- <sup>14</sup> ngandika Allah. 'Djeung sawadya-balad anoe di sawarga ngariring ka andjeunna, pada toenggang koeda bodas, ari papakeanana <sup>h</sup> boëh katji bodas sarta béré- <sup>15</sup> sih. 'Djeung <sup>i</sup> tina baham andjeunna aja noe bidjil hidji pëdang seukeut, baris andjeunna njabétan sakabeh oerang kapir. Sarta bakal ngangon ka darinja nganggo tétékén beusi. Malah andjeunna <sup>j</sup> ngirik bak pamérésan, noe dieusi anggoer sewoting bëndoe Allah noe lang- <sup>16</sup> koeng kawasa. 'Ari dina panganggonna djeung dina gedengna <sup>k</sup> aja djénëngan disératkeun kijeu: IJEU TEH RADJANING SAKABEH RADJA DJEUNG GOESTINING SAKABEH GOESTI. <sup>l</sup> a p. 4:1. <sup>m</sup> b p. 6:2. <sup>n</sup> c p. 3:14. <sup>o</sup> d p. 1:14. <sup>p</sup> e p. 2:17. <sup>q</sup> f Jés. 68:1—3. <sup>r</sup> g Joh. 1:1. <sup>s</sup> h p. 4:4. <sup>t</sup> 7:9. <sup>u</sup> i p. 1:16; 12:5. <sup>v</sup> j p. 14:19, 20. <sup>w</sup> k p. 17:14. <sup>x</sup> 17 Tidinja kaoela nendjo hidji malaikat

keur nangtoeng dina panou-poë; eta teh ngagero, tarik pisan sowerana, saoerna <sup>a</sup> ka sakabeh manoek noe halibér di awang-awang, kijeu: Kadarijeu! geura koempoel kana hadjat Allah noe laug-  
18 koeng agoeng; 'soepaja ngaharakan daging para radja, djeung daging para kapala sérdaoe, djeung daging djalma noe baréda, sarta daging koeda djeung noe taroempakna, kitoe deui daging sa-koer noe mérdaika djeung noe koema-woela, noe gëde sarta noe leutik!

<sup>a</sup> Jéh. 39:17-20.

19 Toeloej kaoela nendjo <sup>a</sup> sato teja, djeung sakabeh radja ijeu boemi, sarta djeung balad-baladna, geus karoempoel, rek mérangan <sup>b</sup> ka noe nitih koeda  
20 teja, sarta ka wadya-baladna. 'Dëmi sato teh ditangkép, katoet <sup>c</sup> nabi palsoe,  
<sup>d</sup> noe sok njijeun tanda di hareupeunana, noe njasabkeun koe lantaran eta tanda ka sakoer noe geus narima tjiri sato, djeung njarémbah ka artjana teja. Doe-wanana <sup>e</sup> hiroep-hiroep digoebroeskeun  
<sup>f</sup> kana rawa seuneu, anoe hoeroeng make  
21 walirang. 'Ari noe tinggal seug dipae-han koe pédangna anoe nitih koeda, pédang anoe bidjil tina bahamna teja; djeung sakabeh manoek teh sareubeu-heun koe dagingna.

<sup>a</sup> p. 13:1; 17:12.

<sup>b</sup> p. 19:11, 14. <sup>c</sup> p. 16:13. <sup>d</sup> p. 13:11-17.

<sup>e</sup> 4 Moesa 16:33. <sup>f</sup> Dan. 7:11; p. 14:10; 20:10, 14.

## PASAL 20.

Geus kitoe kaoela nendjo hidji malai-kat toeroen ti sawarga, mawa <sup>a</sup> sosi djoerang, sarta leungeunana njékél <sup>b</sup> rante  
2 gëde. 'Tidinja ngarontok <sup>c</sup> naga, nja oraj kahot teja, tégés Iblis djeung Setan; seug dirante pililaeunana sareboe taoen;  
3 'toeloej <sup>d</sup> dialoengkeun ka djéro djoerang, sarta disosi sakali, djeung di loehoerna ditérapan tjap, oelah sima njasabkeun deui ka bangsa-bangsa něpi ka  
bejakna noe sareboe taoen teja; pastina, ari énggeus kitoe, koedoe dilaan deni sakeudeung.

<sup>a</sup> p. 1:18; 9:1.

<sup>b</sup> 2 Petr. 2:4. <sup>c</sup> p. 12:9. <sup>d</sup> Jés. 24:21, 22.

4 Tidinja kaoela nendjo <sup>a</sup> reja pangtjalian, sarta aja noe njalikan; eta toeloej pada dipaparin kawasa ngahoekoe-man. Djeung kaoela nendjo <sup>b</sup> njawa sa-koer djalma noe dikadek beuheungna koe tina përtelaan Jesoes, sarta koe

tina pangandika Allah; kitoe deui sa-koer noe teu njembah ka sato djeung ka artjana, sarta teu narima tjiri teja kana tarang djeung kana leungeunana; eta teh pada hiroep, sarta ngaradjaän reureudjeungan djeung Kristoes, lilana sareboe taoen. 'Tatapi ari noe paeh sa-djaba ti dinja teu hiroep deui, něpi ka bejakna noe sareboe taoen teja. Nja  
6 eta teh hal hoedang noe mimiti. 'Salamét djeung soetji djalma noe dikërsakeun miloe kana hoedang noe mimiti! Ari <sup>c</sup> ka eta mah maot kadoewa teh teu kawasa; <sup>d</sup> nja pada djadi panghoeloe bade ka Allah djeung ka Kristoes, sarta bakal ngaradjaän reureudjeungan djeung Kristoes, lilana sareboe taoen.

<sup>a</sup> Dan. 7:9, 22, 27; Loek. 22:30. <sup>b</sup> p. 6:9; 13:15, 16. <sup>c</sup> p. 2:11. <sup>d</sup> p. 1:6.

7 Sanggeusna bejak eta noe sareboe taoen, Setan teh dikëntjarkeun tina pandsjarana; 'toeloej ka loewar, karépna njasabkeun ka bangsa-bangsa noe dina <sup>a</sup> opat djoeroe boemi, <sup>b</sup> Gog djeung Magog, <sup>c</sup> dikempoelkeun kana pérang; ari eta teh <sup>d</sup> bilanganana tjara keusik di laoet. 'Tidinja pada ngabroel ka medan ijeu boemi, sarta ngalingkoeng ka énggon djalma saroetji keur baris, djeung ka nagara kaásih; brég <sup>e</sup> aja seuneu ragrag ti langit, ti Allah, ngalëboer ka eta djalma-djalma. 'Ari Iblis, noe njasabkeun ka darinja, seug digoebroeskeun ka djéro <sup>f</sup> rawa seuneu sarta walirang, nja eta énggon sato djeung nabi palsoe teja; sarta <sup>g</sup> bakal pada disangsara beu-rang-peuting langgëng salalawasna.

<sup>a</sup> p. 7:1. <sup>b</sup> Jéh. 38, 39. <sup>c</sup> p. 16:14. <sup>d</sup> Jos. 11:4.

<sup>e</sup> Jéh. 38:22; 39:6. <sup>f</sup> p. 19:20. <sup>g</sup> p. 14:10, 11.

11 Geus kitoe kaoela nendjo hidji panglinggihan gëde sarta bodas, djeung ka noe linggihna; <sup>a</sup> ari boemi djeung langit pada kabober koe sorot pameunteuma,  
12 sarta euweuh piënggoneunana. 'Djeung kaoela nendjo sakoer djalma noe paeh, gëde-leutik, pada nangtoeng di pajoe-neun Allah; <sup>b</sup> seug aja kitab dibaroeka-keun; sarta aja hidji kitab sedjen di-boekakeun, nja eta <sup>c</sup> kitab kahiroepan. Dëmi noe paraeh teh toeloej dihoekoe-man noeroetkeun saoengéhna dina eta kitab, <sup>d</sup> sakoemaha pagawean hidji-hidji djalma. 'Ari <sup>e</sup> laoet njanggakeun djalma paraeh, anoe aja di djerona; maot djeung

ënggon noe paeh kitoe deui pada njanggakeun djalma paraeh, anoe aja di djërona; toeloej dihoekoeaman, hidji-hidji djalma sakoemaha pagaweanana bae.  
 14 'Dëmi <sup>f</sup> maot djeung ënggon noe paeh teh digoebroeskeun ka djëro <sup>g</sup> rawa seuneu teja. Nja eta maot kadoewa, rawa seuneu teh. 'Djeung lamoan aja djalma kapanggih teu ditoeliskeun dina kitab kahiroepan, eta toeloej digoebroeskeun ka djëro rawa seuneu.

*a Mat. 24: 35.*

*b Dan. 7: 10. c p. 3: 5; 21: 27. d p. 2: 23. e Joh. 5: 28, 29. f 1 Kor. 15: 26, 55. g p. 20: 10.*

### PASAL 21.

Geus kitoe kaoela nendjo <sup>a</sup> langit anjar djeung boemi anjar. Karana langit noe heubeul sarta boemi noe heubeul geus moesna, kitoe deui laoet geus eu-<sup>2</sup> weuh. 'Sarta ijeu kaoela Johannes nendjo <sup>b</sup> nagara soetji, Jëroesalem anjar, toeroen ti Allah, ti djëro sawarga, geus ditjawisan saperti panganten awewe beunnang midang, anoe reki ditépoengkeun <sup>3</sup> djeung salakina. 'Tidinja kaoela ngadenge <sup>c</sup> sowara tarik pisan, datangna ti djëro sawarga; ari saoerna: Toeh, <sup>d</sup> balandongan Allah aja di manoesa, sarta andjeunna bakal sasarëngan linggih djeung eta; ari manoesa pidjadieun oematna, sarta Allah koe mantën bakal sasarëngan djeung eta, nja djoemënëng <sup>4</sup> Allah manoesa. 'Ari <sup>e</sup> sakabehna tjinpanon koe Allah disoesoetan tina matana; djeung moal aja deui maot; kitoe deui kalaraän, atawa tjeurik, atawa kassoehs geus moal aja deui; karana përkara noe heubeul mah geus areuwéuh.  
 5 'Ari <sup>f</sup> noe linggih dina panglinggihan teja ngandika kijeu: Toeh, <sup>g</sup> saniskara koe kami didjadikeun anjar. Ladjëng ngandika deui ka kaoela: <sup>h</sup> Geura toe-  
 liskeun; karana eta lahiran teh satoehoe <sup>6</sup> djeung saestoe. 'Sarta pangandikanra deui ka kaoela kijeu: <sup>i</sup> Geus tinëkanan!  
<sup>j</sup> Kami teh nja Alpa djeung Omega, noe mimiti sarta djeung panganggeusan. Djalma noe halabhab tangtoe koe kami dibere nginoem tina soemoer tjaï kahi-  
 7 roepan, teu make dibajar. 'Saha-saha <sup>k</sup> noe oenggoel, tangtoe kawaris sakabehna eta; sarta <sup>l</sup> kami bakal Allahnna, <sup>s</sup> dëmi eta pidjadieun poetra kami. 'Ta-  
 tapi <sup>m</sup> ari noe gimir, djeung noe teu

përtjaja, djeung noe nadjis, djeung noe maehan, djeung noe djinah, djeung toe-kang sibir, djeung noe njëmbah ka bra-hala, kitoe deui sakoer djalma bohong, età teh pibagianeunana di djëro <sup>n</sup> rawa noe hoeroeng koe seuneu djeung walirang teja; nja eta teh maot kadoewa.

*a 2 Petr. 3: 13; p. 20: 11. b Ibr. 12: 22; p. 3: 12; 21: 10. c p. 14: 2, 13; 16: 1; 18: 4; 19: 1, 6. d Jëh. 37: 27; 43: 7; Ibr. 8: 2. e p. 7: 17. f p. 4: 9; 20: 11. g Jës. 43: 18, 19; 2 Kor. 5: 17. h p. 14: 13; 22: 6. i p. 16: 17. j p. 1: 8; 22: 13, 17. k p. 2: 7, 11, 17, 26; 3: 5, 12, 21. l Ibr. 1: 5. m p. 22: 15. n p. 20: 10, 14.*

9 Geus kitoe njampeurkeun ka kaoela saoerang ti <sup>a</sup> noe toedjoeh malaikat, noe marawa toedjoeh pinggan, anoe pi-noeh koe toedjoeh balahi panganggeusan teja; seug njaoer ka kaoela, kijeu saoerna: Geura miloe ka kami! kami ka maneh dek noedoehkeun <sup>b</sup> panganten 10 istri, pigeureuhaeun Domba teja. 'Toe-loej kaoela <sup>c</sup> sadjëroning Roh koe malaikat teh dibawa <sup>d</sup> ka poentjak goenoeng nja gëde nja loehoer; geus kitoe noedoehkeun ka kaoela nagara gëde, <sup>e</sup> nja Jëroesalem soetji, keur toeroen 11 ti djëro sawarga, ti Allah, 'sarta make kamoeljaän Allah. Ari <sup>f</sup> tjahjana saperti tjahja intën pangaloësna, tjara intën jaspis, anoe herang saperti karistal.  
 12 'Djeung make koeta nja gëde nja loehoer, <sup>g</sup> aja doewa wëlaslawangna, djeung dina eta lawang aja doewa wëlas malaikat; sarta dina lawang aja toelis ngaran, nja eta ngaran noe doewa wëlas 13 kaom anak-poetoe Israel. 'Ti wetan aja tiloe lawang, ti kaler tiloe lawang, ti kidoeil tiloe lawang, ti koelon tiloe la-  
 14 wang. 'Ari koeta nagara teh <sup>h</sup> padëmenna doewa wëlas, sarta dina eta padëmen aja <sup>i</sup> ngaran doewa wëlas rasoeil 15 Domba. 'Ari noe sasaöeran djeung kaoela, keur njëkël' toembakan émas, baris ngoekoer nagara katoet lawangna djeung 16 koetana. 'Ari bangoen nagara teh <sup>k</sup> pasagi; palajoena papak djeung panggë-  
 17 rëtna. Ana dioekoer nagara koe toembakan teja, aja salaksa doewa reboe istadi; palajoena, panggë-  
 18 rëtna djeung loehoerna saroewa pisan. 'Ana dioekoer koetana, aja saratoes opat poeloeb opat asta, noeroetkeun oekoeran manoesa, noe djadi oekoeran malaikat. 'Ari noe di-damël koeta teh intën jaspis; sarta na-garana émas doekët, djiga gëdah bërësih

19 roepana. 'Ari padēmen koeta nagara teh dialoes-aloes koe intēn warna-warna. Padēmen noe hidji<sup>1</sup> jaspis, noe kadoewa nilēm, noe katiloe kalsēdon, noe kaopat 20 djamroet, 'noe kalima angkik, noe kagēnēp jakoet, noe katoedjoeh krisolit, noe kadalapan beril, noe kasalapan ratna tjampaka, noe kasapoeloeh krisopras, noe kasawēlas hijakin, noe kadoewa- 21 wēlas koetjoeboeng. 'Ari eta doewa wēlas lawang teja nja doewa wēlas moetijara, hidji lawang hidji moetijara; sarta loeloeroeng nagara teh ēmas doekēt, roepana djiga gēdah herang ngaleng- 22 gang. 'Djeung kaoela teu nendjo kabah di djēro eta nagara; karana noe djadi kabahna teh nja Pangeran, Allah noe langkoeng kawasa, kitoe deui Dombateja. 23 'Djeung<sup>2</sup> eta nagara teu pisan koedoe ditjaāngan koe panon-poē sarta koe boelan; karana ditjaāngan koe kamoeljaān Allah, sarta Domba noe djadi damarna. 24 'Ari<sup>3</sup> bangsa-bangsa noe meunang kasaalamētan bakal pada loemampah dina tjaāng eta nagara, djeung sakabeh radja di boemi pada mawa kamoeljaān djeung 25 kahormatan dirina ka dinja. 'Ari la-wangna<sup>4</sup> moal dipeundeut-peundeut-keun ti beurang; karana di dinja teh 26 euweuh peuting. 'Sarta<sup>5</sup> kamoeljaān djeung kahormatan bangsa-bangsa bakal 27 dibarawa ka dinja. 'Djeung eta nagara teh<sup>6</sup> moal diasoepan anoe sipat nadjis, kitoe deui noe migawe lampah kageuleuhan sarta bohong; ngan woengkoel<sup>7</sup> anoe disēratkeun dina kitab kahiroepan kagoengan Domba. *a p. 15:1.*

*b p. 19:7. c p. 17:3. d Jēh. 40:2. e p. 21:2. f p. 21:23. g Jēh. 48:31. h Ibr. 11:10. i Mat. 10:2—4. j Jēh. 40:3; p. 11:1. k Jēh. 48:16. l 2 Moesa 28:17—20. m Jēs. 24:23; 60:19, 20; Djak. 14:7; p. 22:5. n Jēs. 60:3. o Jēs. 60:11, 20; p. 22:5. p Jēs. 60:5, 6. q Jēs. 52:1; 60:21. r p. 13:8.*

## PASAL 22.

Geus kitoe malaikat teh noedoehkeun ka kaoela<sup>8</sup> hidji waloengan tjaï kahiroepan, herang saperti karistal; ari bidjilna tina<sup>9</sup> panglinggihan Allah djeung 2 Domba. 'Ari di tēngah<sup>10</sup> loeloeroeng eta nagara, sarta<sup>11</sup> di sisi eta waloeangan, sabeulah ti dijue djeung sabeulah ti ditoe, aja<sup>12</sup> tangkal kahiroepan, boewahna doewa wēlas, ari boewahananana saban

boelan; sarta daoen tangkal teh baris<sup>13</sup> ngawaloejakeun oerang kapir. 'Djeung<sup>14</sup> moal aja deui sapaeun; sarta panglinggihan Allah djeung Domba aja di dinja, sarta abdina bakal pada ngabakti<sup>15</sup> ka andjeunna, 'djeung<sup>16</sup> bakal narendjo ka pameunteuna, sarta<sup>17</sup> padjēnēngan<sup>18</sup> andjeunna aja dina tarangna. 'Djeung di dinja<sup>19</sup> moal aja peuting, sarta teu pisan koedoe make damar atawa tjahja panon-poē, karana Goesti Allah noe njangan ka darinja; sarta<sup>20</sup> bakal pada ngaradjaān langgēng salalawasna.

*a 1 Moesa 2:10; Jēh. 47:1; Djak. 14:8. b p. 5:1, 6. c p. 21:21. d Jēh. 47:12. e 1 Moesa 2:9; 3:24; p. 2:7. f Djak. 14:11; p. 21:27. g 1 Moesa 32:30; Ibr. 12:14. h p. 3:12; 7:3. i p. 21:23, 25. j p. 20:6.*

<sup>6</sup> Toeloej ngalahir ka kaoela: <sup>a</sup> Eta sakabeh pihahir anoe tadi teh satoehoe djeung saestoe. Ari Pangeran, Allah roh para nabi, geus miwarangan<sup>b</sup> malai-katna, soepaja noedoehkeun ka abdi-abdi andjeunna pērkara noe geus pasti<sup>c</sup> tereh piboektieun. 'Masing ingēt, <sup>d</sup> kami teh tereh datang. <sup>d</sup> Salamēt anoe nētēpkēun kana kasaoeran piwēdjang ijeu kitab! *a p. 19:9; 21:5. b p. 1:1. c p. 3:11. d p. 1:3.*

<sup>8</sup> Nja<sup>a</sup> ijeu kaoela Johannes anoe geus ngadenge sarta nendjo eta sakabeh pērkara. Ari sanggeusna kadenghe sarta katendjo teb, <sup>b</sup> brēk kaoela mēndēk, rek njēmbah ka pajoeneun sampejan malai-kat, anoe geus noedoehkeun eta pērkara<sup>c</sup> ka kaoela. 'Dēmi lahiranana ka kaoela: Poma oelah kitoe! Kami teh batoer sama-sama ngabdi djeung maneh sarta djeung doeloer-doeloer maneh, para nabi teja, kitoe deui djeung sakoer noe nētēpkēun kana kasaoeran ijeu kitab; njēmbah teh moedoe ka Allah. *a p. 1:1, 9. b p. 19:10.*

<sup>10</sup> Toeloej ngalahir deui ka kaoela: <sup>a</sup> Ari kasaoeran piwēdjang ijeu kitab koe maneh poma oelah dirapēt djeung ditjap; <sup>b</sup> karana geus deukeut ka mangsana.<sup>c</sup> Noe migawe kagorengan, sing antek migawe kagorengan; noe kotor, sing antek ngo-toran dirina; noe bēnēr, sing antek mi-lampah kabēnēran; kitoe deui noe soetji,<sup>d</sup> sing antek njoetjikeun dirina. 'Masing ingēt, <sup>e</sup> kami teh tereh datang, <sup>d</sup> djeung mawa gandjaran anoe kami, keur malēs ka hidji-hidji djalma, noeroetkeun koe<sup>f</sup> maha pagaweanana bae. 'Kami teh<sup>g</sup> nja Alpa djeung Omega, noe mimiti sarta

djeung pangangeusan, noe pangheulana  
 14 sarta djeung pangpandeurina. "Salamēt  
 sakoer noe ngalampahkeunn timbalan  
 andjeunna! Tangtoe kongang kana  
 tangkal kahiroepan, sarta asoep kana  
 lawang, toeloej ka djēro nagara teja.  
 15 'Ari <sup>b</sup> di loewarna aja sagala andjing,  
 djeung toekang sihir, djeung noe djinah,  
 djeung noe maehan, sarta noe njembah  
 ka brahala, kitoe deui sakoer noe rēsēp  
 kana bohong djeung noe ngalampahkeun.

*a p. 10:4. b Dan. 12:10; Mat. 13:30; 2 Tim.  
 3:13. c p. 22:7. d p. 2:23. e p. 1:8, 17; 21:6.  
 f p. 22:2. g p. 21:12, 27. h 1 Kor. 6:10;  
 Ep. 5:5; Pil. 3:2.*

16 Ijeu kami <sup>a</sup> Jesoes geus miwarangan  
 malaikat kami, baris mērtelakeun eta  
 sagala pērkara ka maraneh, nja garedja  
 sakabeh. Kami teh <sup>b</sup> akar djeung toe-  
 roenan Dwoedo, sarta <sup>c</sup> bentang isoek  
 noe mantjoer tjahjana.

*a p. 1:1, 11. b Jés. 11:1, 10; 5:5. c p. 2:28.*

17 Ari <sup>a</sup> Roh djeung <sup>b</sup> panganten awewe  
 teh pada sasaoeran kijeu: Moegi geura  
 soemping! Sarta noe ngadenge koedoe  
 ngomong: Moegi geura soemping! Djeung

<sup>e</sup> saha-saha noe halabhab, geura datang;  
 sarta ari noe hajang, geura njokot tjai  
 kahiroepan teu make dibajar.

*a p. 14:13. b p. 21:9. c Jés. 55:1; Joh. 7:37; p. 21:6.*

18 Kaoela ningētan ka oenggal djalma,  
 noe ngadenge kana kasaoeran piwēdjang  
 ijeu kitab: <sup>a</sup> oepama aja noe nambahan  
 ka dinja, eta teh koe Allah tangtoe di-  
 tambahan koe balahi, anoe dioengēlkeun  
 19 dina ijeu kitab; <sup>b</sup> sarta oepama aja noe  
 ngeuweuhkeun tina kasaoeran ijeu kitab  
 piwēdjang, eta teh koe Allah tangtoe di-  
 euweuhkeun doeomanana tina <sup>b</sup> tangkal  
 kahiroepan, djeumg ti <sup>c</sup> nagara soetji,  
 sarta ti saniskara noe dioengēlkeun dina  
 ijeu kitab. <sup>a</sup> 5 Moesa 4:2; Sil. 30:6.  
*b p. 22:14. c p. 21:2.*

20 Ari lahirna noe mērtelakeun sakabeh  
 pērkara tadi teja: Satēmēnna, <sup>a</sup> kami  
 teh <sup>b</sup> tereh datang. Amin. Noen soem-  
 mangga, Goesti Jesoes, moegi enggal  
 soemping! <sup>a</sup> p. 22:7, 12. <sup>b</sup> Ibr. 10:37.

21 Moegi-moegi <sup>a</sup> sih-koernija Goesti Je-  
 soes Kristoes njarēngan ka maraneh  
 sakabeh! Amin. <sup>a</sup> 2 Tes. 3:18.